

DE POENIS ECCLESIASTICIS, SEV CANONICIS

Latæ ſententiæ à Iure communi, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, Decretiſq; ſacrarum Congregationum,

Praxis Bipartita.

Omnibus Eccleſiaſticis Iudicibus, Confeſſarijſque perutilis.

AVCTORE

R.P. CAROLO ANTONIO THESAVRO SOCIETATIS IESV
In Baſilica S. Petri Pœnitentiario Apoſtolico, olim in Taurinenſi primùm, deinde in Piſana Vniuerſitate ordinario Iuris Canonici Profeſſore.

Cum duplici Indice refertiſſimo,

ET CVM PRIVILEGIO.

ROMÆ, Sumptibus Hermanni Scheus.
Typis Ludouici Grignani. MDCXXXX.

SVPERIORVM PERMISSV.

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

CVM ſicut exponi nobis nuper fecit dilectus filius Hermannus Scheus Bibliopola Almæ Vrbis noſtræ, ipſe quendam librum, *Praxis Eccleſiaſtica de pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ*, Caroli Antonij Theſauri Societatis IESV Pœnitentiarij Apoſtolici inſcriptum, ſuis expenſis imprimi facere intendat; vereatur autem, ne alij qui ex alieno labore lucrum quærunt, id ipſum opus imprimi curent in ipſius Hermanni præiudicium: Nos eius indemnitati, ne ex impreſsione huiuſmodi aliquod diſpendium patiatur, prouidere, illumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis à iure vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendũ, harum ſerie abſoluẽtes, & abſolutũ fore cenſentes; Supplicationibus dicti Hermanni nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, eidem Hermanno, vt Decennio proximo durante à primæua dicti libri, dummodo tamen antea à dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici ille approbatus ſit, impreſsione computando, nemo tam in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiecto, opus præfatum, ſine ſpeciali dicti Hermanni, aut eius hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere, aut ab alio vel alijs impreſſum vendere, ſeu venale habere, ſeu proponere poſsit, & valeat, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium concedimus & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim librorum impreſſoribus, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſsionis librorum & typorum

omnium, pro vna Cameræ nostræ Apostolicæ, ac pro alia eidem Hermanno, & pro reliqua tertijs partibus accusatori, & Iudici exequenti irremissibiliter applicandorum, & eo ipso absque vlla declaratione incurrendis pœnis, ne Decennio huiusmodi durante, opus supradictum, aut aliquam eius partem, tam in Vrbe, quàm in reliquo Statu Ecclesiastico prædicto sine huiusmodi licentia imprimere, aut alibi ab alio, vel alijs impressum vendere, aut venale habere, seu proponere, quoquo modo audeant seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filijs nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu Vicelegatis, aut Præsidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iustitiæ ministris, Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici, quatenus eidem Hermanno, eiusque hæredibus & successoribus, seu ab eis causam habentibus huiusmodi, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, quandocunque ab eodem Hermanno, seu alijs prædictis fuerint requisiti, pœnas prædictas contra quoscunque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusuis statutis & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis; priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis & approbatis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem vt præsentium transumptis, etiam in ipso opere impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiasticæ constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die xvj. Martij M.DC.XXXX. Pontificatus Nostri Anno Decimoseptimo.

M. A. Maraldus.

MV-

MVTIVS VITELLESCVS

SOCIETATIS IESV

PRÆPOSITVS GENERALIS.

CVm De Pœnis Ecclesiasticis, seu Canonicis, &c. Praxim Bipartitam P. Caroli Antonij Thesauri nostræ Societatis, tres eiusdem Theologi, quibus id commissum fuit, recognouerint; ac in lucem edi posse probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ita Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Vicesgerenti, & Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatij videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & Sigillo nostro munitas dedimus Romæ 28. Nouembris 1639.

Mutius Vitellescus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P.Mag. Sac. Pal. Apostolici.

I.B. Alterius Episc. Cam. Vicesg.

DVm *Reuerendissimi P. Fr. Vincentij de Florentiola Ord. Prædic. Sacri Apostolici Palatij Magistri iussu, R.P. Caroli Antonij Thesauri* de Pœnis Ecclesiasticis Praxim Bipartitam *auidè pariter, attentèque perlegerem; Thesaurum fortunatissima sorte, sanæ, Catholicæ, probisque moribus optimè consentientis doctrinæ reperi, qui copiosa, & diuite breuitate, aurea, & docta felicitate, tam pretiosas Sacrorum Canonum opes recondit, vt illas altè quisquis effoderit, in locupletissimo doctissimorum hominum censu numerandus iure merito sit; Atque vt ex hoc Thesauro diuitias haurire facilè quisque queat, quas tamen exhaurire nusquam poterit, in publicam ego lucem extrahendum omninò censeo, scribo, subscriboque. Romæ in Collegio Pœnitentiariæ 7. Decembris* 1639.

Antonius Richeomus de Societate IESV S. D. N. in Basilica Principis Apostolorum Pœnitentiarius.

Imprimatur.

Fr. Io. Vincentius Morenius Mutinensis, Lector, & Socius Reuerendiss. P. Mag. Sac. & Apost. Pal. Ord. Præd.

EMINENTISSIMO PRINCIPI

FR. ANTONIO BARBERINO

S. R. E.

CARDINALI S. ONVPHRII

Maiori Pœnitentiario.

CAROLVS ANTONIVS THESAVRVS SOCIETATIS IESV S.

DECIMVS annus est, *Princeps Eminentissime*, ex quo de omnibus criminibus, & Pœnis Ecclesiasticis amplum, copiosumq; tractatum componere institui, qui certè omnibus, sed præcipuè Sacræ Pœnitentiariæ vsui esse posset. Nuper Opus compleueram, quando mutata sententia omninò abstinere ab editione cogitaui. Videbam enim illud excreuisse adeò, vt legentibus fastidium, difficultatem typis alla-

turum esse crederem. Verebar etiam ne quis mihi succenseret, quòd tot pœnas congerendo, Iudices omnium armorum genere contra miseros delinquentes viderer instruxisse. Verùm contra, me hortabantur magnoperè viri sapientissimi, & præ cæteris Illustrissimus, ac Reuerendissimus Ioannes Baptista Coccinus Sacræ Rotæ Decanus, & Sacræ Pœnitentiariæ Regens, vir, vt omnes norunt, integerrimus, neminique in Iurisprudentia secundus, ne Sacram Pœnitentiariam huius operis vtilitate priuarem; ne oleum & operam perderem; nimiæ prolixitatis incommodum amotum iri si ea, quæ fusè tractaueram, aliquo veluti commentario quam breuissimè possem explicarem; offendi debere neminem, si ad Eminentiæ Tuæ tribunal humanissimum, & ad Reuerendissimorum tuorum Officialium coronam ornatissimam commentarium dirigerem; cùm in isto præclaro Auditorio tuo non de pœnis exigendis, sed de remittendis, moderandisue tractetur; Tuque pio miserationis affectu decreta semper in mitiorem partem inclinare, rigorem Canonum ad pœnitentium vtilitatem, æquitatemque referre, cadentes erigere, & periclitantibus subsidio esse consueueris. Mihi quoque venit in mentem, opus huiusmodi gratum & acceptum non posse non esse Ipsi, non tam Tuo Fratri amantissimo, quàm totius Orbis Christiani Parenti Optimo, ac Pontifici Summo VRBANO VIII. Scilicet pro paterna sua in omnes charitate quos cùm infinitis propemodum beneficijs sibi adstrictos tenere studeat, omni planè maleficio, seu crimine solutos cupit; & pro suæ voluntatis propensione erga Iuris vtriusque studiosos homines; cuius scientiæ, sicut & cæterarum omnium di-

sci-

ſciplinarum ampliſſima perfectiſsimaque cognitione ſupra quàm credi poſsit ornatus ipſe cùm ſit, nihil alios etiam, quod ad eiuſcemodi facultatis notitiam pertinere quodammodo poſsit, latere vellet; & denique pro ſingulari noſtram in Societatem amore, quam ſic perbenigna vrbanitatis ſuæ gratia animauit, auxit, roborauit; præſertim cùm anno proximè ſuperiori eam centum iam fœtam annis inaudito fauore gratulabundus adire, affari, complecti, & Apoſtolica benedictione impertire dignatus eſt, vt eadem effœta futura nunquam, ſed in dies nouos ſemper cenſeatur ingeniorum partùs editura. Tibi verò, *Cardinalis Eminentiſsime*, qui VRBANI non ſolùm virtutes, ſed & in nos beneuolentiam imitaris, & cui de Sacræ Pœnitentiariæ miniſterijs, deque omnium in hac alma Vrbe degentium ſalute maxima cura eſt, & ſolicitudo diligentiſſima, hanc rem non modò gratam, ſed magnis ferendis oneribus, quæ pro Chriſtiana Republica ſuſtines, non modicum leuamen fore ſum arbitratus. Talibus cauſis permotus rurſus animum ad ſcribendum appuli; & ex eodem tractatu longè latèque diffuſo ea duntaxat, quæ ad pœnas Eccleſiaſticas latæ ſententiæ ex ipſo iure pertinere viſa ſunt, breuiter, & commodè in hoc volumen collegi. Eæ namque ſolæ pœnæ ſunt, quas in pœnitentiali foro perfectè noſſe neceſſe eſt. Hanc autem Praxim Eccleſiaſticam in duas partes diuiſi, quarum prior prooemij munere fungitur, doctrinam habens generalem, vt inſtructionem neceſſariam ad Secundæ Partis intellectum, in qua de ſingulis criminibus, eorumque pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ ordine Alphabetico diſſerui.

Has

Has igitur lucubrationes, quæcunque illæ ſint, tanquam indelebile monimentum obſeruantiæ in Te meæ Tibi offero, dico, ac dedico: Suppliciter rogans, vt eas tuo digneris intuitu, vtque tua ſub protectione ſuſcipias, ac ſinu religioſiſſimo tuearis. Vale.

INDEX

INDEX
LOCORVM, SEV. TEXTVVM,
QVI EX IVRE PONTIFICIO, CONCILIO TRIDENTINO, ET APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS, DECRETISQ. SACRAR. CONGREGATIONVM
In Secunda Parte huius Operis notabiliùs explicantur.

EX DECRETO.

c. pla-

EX DECRETALIBVS.

c.Cle-

EX SEXTO.

c.vit.

c. sta-

EX CLEMENTINIS.

EX EXTRAVAGANTIBVS.

EX CONCILIO TRIDENTINO.

EX BVLLIS, ET DECRETIS APOSTOLICIS. IN CORPORE IVRIS NON CLAVSIS.

EX BVLLA IN COENA DOMINI.

FINIS.

INDEX.

INDEX
CAPITVM PRIMÆ PARTIS.

De Pœnarum latæ ſententiæ natura; earumque excuſatione, ceſſatione, abſolutione, diſpenſatione, & ſuſpenſione.

Finis Capitum Primæ Partis.

INDEX
CAPITVM SECVNDÆ PARTIS.

Et rerum, ac verborum, quæ in toto hoc opere continentur.

A

Com-

Con-

D

Dar.

Di-

Impe-

Iura-

Lit-

Ma-

Mu-

Nun-

&

P

Par-

Præ-

Suspen-

Tor-

Vota

FINIS.

Errata præcipua, quæ in primam, ac ſecundam huius operis partem irrepſere, ſingulis locis in margine emendata reperies. Cætera leuiora ſic corrigito.

Numerus primus paginam, ſecundus columnam, tertius lineam indicat

10	2	9	à longe puniri *corrige* à lege puniri
31	2	37	Sanch. *corrige* Sancius
38	2	25	Ponce *corrige* Pontius
49	1	36	Albertus *corrige* Alterius
65	2	16	Barb *corrige* Bart.
68	2	25	c. nouiſſimus *corrige* c. nouimus
87	1	35	ff. de poteſt. *corrige* ff. de poſtul.
89	1	37	vel auctore *corrige* vel actore
91	2	18	dub.5.n.3. *corrige* dub.5.n.30.
91	2	29	Laym. n.10. *adde* tract. de irregul. c.4.
110	2	27	abortus cauſalis *corrige* abortus caſualis
112	1	33	c. accuſatus *adde* de hæret. in 6.
156	2	4	C. quæ res expoſt. *corrige* C. quæ res expoꝛt.
160	1	10	olus *corrige* ſolus
209	2	4	motu leui *corrige* metu leui
212	2	31	Innocen. *corrige* Francus
240	2	32	diſcrimine *corrige* crimine
265	2	24	Cancellarij *corrige* Cellerarij
297	1	15	tunc ſecundo incurrit *corrige* tunc incurrit
320	2	18	etiam fixas retrò, *corrige* etiam fiſſas retrò,
328	*& alibi*		Petr. Nauarrus. *corrige* Petrus Nauarra,
328	2	32	ſed voluntarius. *corrige* ſed inuoluntarius.
339	2	3	citato nomine, *corrige* tacito nomine
340	1	8	probabiliorem *corrige* probabilem
348	*& alibi*		de immun. eccleſiaſtica *corrige* de immun. eccleſiar.
378	1	29	actum internum, *corrige* actum externum,
456	1	16	vel accipiendi, *corrige* veli accipiendi,
476	1	12	Clem. præſenti de cenſus. *corrige* de cenſib.
484	1	11	c. qui excommunicauit, *corrige* c. qui communicauit,
504	1	12	Sanch. n.2. *adde* Opuſc. lib.7. c.1. dub.34.
504	1	35	Garzias n.32. *adde* de benef. par.2. c.5.
525	2	4	interdicti perſonalis genericè *corrige* generici
527	1	23	Ordinatus priuatiuè *corrige* Ordinatius priuatiuè
527	1	27	Barboſa *adde* allegat.7. n.8.
552	1	17	c. Gonzaldus *corrige* c. Gonſaldus.
560	*& alibi*		ſubſtentationem *corrige* ſuſtentationem
598	2	17	vel minus, ſed menſibus, *corrige* vel minus ſex menſibus,
609	2	5	retractione *corrige* retractatione
613	2	3	qui in fragranti *corrige* qui in flagranti
614	2	21	per collationem mortui *corrige* per illationem mortui
667	2	16	Quamuis in d.c. *corrige* Quamuis Abb. in d.c.
672	2	1	c. ſciunt cuncti *corrige* c. ſciant cuncti
680	2	16	præſumant *corrige* præſumat

PRAXIS ECCLESIASTICAE R. P. CAROLI ANTONII THESAVRI SOCIETATIS IESV POENITENTIARII APOSTOLICI

PARS PRIMA.

In qua de Pœnis Ecclesiasticis latæ sententiæ traditur doctrina generalis.

Præparatio ad intelligentiam Secundæ Partis necessaria.

CAPVT I.

Quæ, & quotuplex sit pœna Ecclesiastica, seu Canonica.

POENA Ecclesiastica, seu Canonica tripliciter accipi potest. Primo in genere, latiori significatione, vt significet omnem pœnam, quæ à iure Canonico, seu Ecclesiastico imponitur; sicut è contra Legalis, seu Ciuilis pœna dicitur, quæ à iure Ciuili, seu Seculari imponitur, *glos. in auth. Clericus quoque, C. de Episc. & Cler. ibi Bald. nu. 7. Conrad. Brun. tract. de hæretic. lib. 5. cap. 3. n. 1. Angel. in Summ. verb. pœna, nu. 2.* Vnde sequitur illa distinctio criminum, & iudiciorum: quia alia dicuntur merè Ecclesiastica, seu Canonica: alia merè Ciuilia, seu Sæcularia: & alia Mixta; prout, vel à solo iure Canonico, vel Ciuili, vel ab vtroque pœna delicto imposita reperitur, *vt d. auth. Clericus quoque, ibi DD. & Canonistæ in cap. cum sit generale, de foro compet. Brun. loc. cit.* & in hac latiori acceptione à no-

bis ſumitur nomen pœnæ Eccleſiaſticæ in præſenti Tractatu.

Secundo modo pœna Eccleſiaſtica accipitur in ſpecie ſubalternante, vt ſignificet omnem pœnam Canonicam ſpiritualem tantùm, quæ ſcilicet à poteſtate Eccleſiaſtica procedit, & principaliter animam punit, eam priuans ſpiritualibus bonis; tametſi interdum in conſequentiam priuet etiã corporalibus: & hæc propriè, & ex natura ſua eſt pœna Eccleſiaſtica, vt ſunt cenſuræ, irregularitates, priuatio beneficiorum, aut officiorum, aut vocis actiuæ, vel paſſiuæ, inhabilitates quoque, &c. Et diſtinguitur à pœna Eccleſiaſtica temporali, quæ procedit à poteſtate Eccleſiaſtica, ſed priuat temporalibus bonis: & ſubdiſtinguitur in corporalem, vel pecuniariã; & ita docet *Suar. de religion. tract. vlt. lib. 9. c. 2. nu. 46.* & tenent *gloſ. & Bald. loc. cit.*

Tertio modo ſumitur pœna Eccleſiaſtica magis ſtrictè, & in ſpecie infima, vt ſignificet, & contineat aliquas tantùm pœnas ſpirituales, ſed non omnes; qua ratione accipitur in nõnullis Regularium priuilegijs, quibus datur à Papa facultas abſoluendi ab Eccleſiaſticis cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, non tamen nominatim latis: quæ priuilegia refert *Lezana qq. regular. tom. 1. cap. 18. nu. 33. & 37.* ſic etiam *in compẽd. priuil. Societ. noſtræ, verb. abſolutio*, habetur priuilegium conceſſum Confeſſarijs approbatis abſoluendi à quibuſcunque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis: Item in Bullis Iubilæi olim apponebatur clauſula, concedens facultatem Cõfeſſario eligendo, abſoluendi à ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis quomodolibet incurſis, vt patet ex Bulla prima Sixti V. in Bullar. Fla. Cherub. quæ clauſula deinceps in Bullis Iubilæi non reperitur appoſita. Sic etiam in Bullis Cruciatæ antiquis ante Pium V. apponebatur clauſula abſoluendi à pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, *vt Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 3. nu. 1.* quæ in poſterioribus Bullis Cruciatæ non eſt appoſita, vt deceptionis tolleretur occaſio, *Henriq. lib. 7. cap. 13. nu. 6. lit. X.* Nam aliqui nimium extendentes in dictis locis nomen pœnæ Eccleſiaſticæ, æſtimant continere irregularitatem incurſam, ob violationem cenſurarum, *Gutier. loc. cit. cum Soto, & Corduba, Salas de legib. diſp. 15. ſect. 1. nu. 16.* & probabilem, & in praxi tutam ait *Henriq. loc. cit.* & *Diana reſol. 27. tract. 11. tom. 1.* vbi pro hac plures alios allegat. Item continere cenſuras impropriè dictas, ſeu pœnas cenſuris ſimiles, vt ſunt ſuſpenſiones ad certum tempus, vel in perpetuum (nam & eas violans cele-

bran-

brando incurrit irregularitatem, *vt c.1. de sent. excom. in 6.*) tenet *Layman. lib.5. tract. de pœnit. c.10. nu.18. & lib.1.tract. de suspens.c.4. in fine.* Item continere inhabilitatem, & priuationem officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ (quæ sunt pœnæ Ecclesiasticæ à censuris distinctæ *per c.quærenti, de verb.signif.*) tenet *Sanch. in decal.lib.6.c.15.in fin.* & sequitur *Lezana tom.1.c.18.nu.46.in fin.* Item continere pœnas pecuniarias latæ sententiæ, vt dupli, &c. tenet *Eman. Sà, verb. suspensio ipso iure lata, nu.13. Henriq.loco cit. lit. D.*

Sed meritò omnes istæ acceptiones reijciũtur ab alijs Doctoribus. Vnde non contineri irregularitatem, de stylo Curiæ testatur *Nauar. c.27.n.254. & 194.vers.4. Suar. de relig.tom.4. tract. vltim. lib.9.c.2.n.43.& de cens.disp.40. sect.3.num.3.* & plurimos allegat *Dian.loc.cit.* & est communis sententia, vt testatur *Henriq. loc.cit. in comment lit. A.* Neque contineri suspensionem ad certum tempus, vel perpetuum, ait *Suar. de relig. loco cit. num.46. & 49.* & idem *Suar.de cens.disp.29.sect.1. in fin.*vbi excipit nisi in dictis priuilegijs detur facultas dispensandi: & consentit *Nauar. loco cit.* & tenet *Tannerus loco statim citando.*Neque contineri inhabilitates, & priuationes supradictas, tenet *Suar.* & *Nauar.* ibi, & *Tannerus tom.4.disp.6.n.142.*Neque contineri pœnas pecuniarias tenet *Nauarr.ibi, & Suar.nu.46.*quod est certum, quia non est pœna propriè Ecclesiastica, vt supra dixi.

Quare *Nauar. ibi* putat solùm contineri pœnas, quæ possunt impedire receptionem Sacramentorum. *Suar.* autem putat solùm cõtineri pœnas arbitrarias, quæ de sui natura ablata contumacia absoluibiles sunt. *Tolet.* verò *lib.1. c.89.in fin.* ait contineri tantùm pœnas, quæ tolluntur per absolutionem, & non per dispensationem. Concludendum est igitur, verba illa, *à sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis*, esse synonima, seu æquipollentia, & solas significare censuras, quæ habẽt hoc proprium, vt bonis spiritualibus priuent, & solum per absolutionem tollantur, & non per dispensationem, vt dicam *infra cap.20.* Vel nomine pœnarum Ecclesiasticarum ibi exprimi diuersas pœnas partiales, quæ intrinsecè in ipsis censuris continẽtur; quia particula *Et*, sæpè ponitur pro idest, nempè inter synonima, vel inter duo, quorum vnum alteri inest, clarioris intelligentiæ causa, vt *l.1. ibi gloss.in verb.placitum, ff. de pact.* & *Bar.ibi, & in extr.ad reprimen. verb. videbitur, Gutier. pract. q.13.num.61.lib.3. Gonzal. in regul.gloss.3.n.13.*Et in hoc sensu

accipi debet quoties alioqui sequerentur absurda, vel contraria menti disponentis, vt ait *Bart. in l. Gallus, §. etiamsi parente, nu. 5. & 6. ff. de lib. & posth.* & ita in casu nostro sequerētur absurda, & contraria menti Pontificis; scilicet quòd simplex Confessarius fere maiorem haberet facultatem per illam clausulā, quàm habet maior Papę Pœnitentiarius; Et quòd hoc sit contra mentem Pontificis, constat ex eo, quòd in recentioribus Bullis illa verba non apponuntur, vt auferatur erroris istius occasio, vt notat *Henriq. supra cit.* & ita videmus in praxi cōmuniter hanc sententiam obseruari, quam etiam alij tenuerunt apud *Henriq. ibid.*

CAPVT II.

An Pœnitentia sit pœna Ecclesiastica.

POena Ecclesiastica in genere est læsio, quæ punit, & vindicat quod quisque commisit, inflicta à potestate Ecclesiastica, vt colligitur ex S. *August.* relato *in c. pœnitentia, dist. 3.* & ideò continet pœnam, quæ pro foro externo, seu corporis infertur, quæ magis propriè, & in specie dicitur pęna. Item continet pœnam, quæ infertur pro foro interno, seu animæ, quę dicitur propriè pœnitentia, quæ vt definit ibidem S. *Augustinus*, est dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse; quæ rursum est duplex: alia enim imponitur pro foro pœnitentiali, seu sacramentali: alia verò pro foro cōscientiæ, seu quasi pœnitentiali, iuxta tradita à Canonistis *ad tit. de pœnit. & remiss. Abbas in cap. de his, n. 3. de accus. Præposit. in cap. praeterea, il 2. de sponsal. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 34. n. 29. Menoch. de arbitr. casu 539. nu. 32.* cum ibi allatis.

Differt autem pœna à pœnitentia, Primò quòd pœnitentià imponitur vt satisfiat Deo, & animæ: Pœna autem, vt satisfiat Reipub. ideò pœnitentia non excusat à pœna, ita *Abb. in cap. de his, nu. 3. de accus. Menoch. loco cit.*

Secundò, Pœna infligitur inuito, & independenter ab eius voluntate: pœnitentia autem acceptatione indiget, & cōsensu pœnitentis; imò regulariter ab ipso delinquente accipit executionem, *vt S. August. loco cit.*

Potest tamen peccator cogi ad acceptandam pœnitentiam: & primò in foro sacramentali, etiam per denegationem absolutionis, quia habet Confessarius potestatem, non solùm absoluendi, sed etiam ligandi, *vt Triden. sess. 14. c. 8. in fin.* ex quo decreto communis DD. sententia asserit pœnitentem teneri sub mortali peccato acceptare, & perficere pœnitentiam

tiam à Confessario iniunctam rationabilem, nisi velit alium Confessarium adire, *vt Suar. disp.* 38. *sect.* 7. *num.* 4. qui contrariam sententiam temerariam ait, *Bellarm. de pænit. lib.* 4. *cap.* 13. *Tolet. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 3. Et hanc conclusionem de fide definitam ex d. Trid. decreto, ait *Vasq.* 3. *p. tom.* 4. *q.* 94. *art.* 2. *dub.* 1. *nu.* 5. Vnde non admitto quod quidã Authores putant, non obstante dicto decreto non teneri sub peccato mortali pœnitentem pœnitentiam acceptare, sed sufficere si habeat propositum satisfaciendi Deo hîc, vel in Purgatorio; quod asserit *Nauar. cap.* 26. *num.* 20. & alij recentiores apud *Dianam resolut.* 52. *Miscell.* 1. *tom.* 1. Addo quòd, secundum probabiliorem sententiã potest Confessarius cogere pœnitentem pro crimine publico, & scandaloso acceptare pœnitẽtiam publicam, *Couar. lib.* 2. *var. c.* 10. *nu.* 3. *Sylu. verb. pœnitentia*, *q.* 2. *Vasq. loco cit. dub.* 2. *nu.* 2. *Suar. de pœnit. disp.* 33. *sect.* 7. *n.* 3. *Coninch de Sacr. disp.* 10. *n.* 74. & alij multi, & probatur ex Trid. *sess.* 24. *cap.* 8. *de reform.* quamuis contrarium aliqui teneant, quia putant hoc fore contra sigillum confessionis, ita *Nauar. c.* 8. *nu.* 10. *Eman. Sà, verb. satisfact. nu.* 12. *Beya* 3. *par. casu* 1. *& alij.* Præterea cogi poterit delinquens pro crimine publico, & scandaloso ab Episcopo seu Prçlato per censuras Ecclesiasticas ad acceptandã, & perficiendam pœnitentiam publicam, vt *Turrecr. in c. pænitentes*, 50. *dist.* & probatur ex Trid. *d. c.* 8. *sess.* 24. quod puto intelligendum de pœnitẽtia publica non solemni, nam solemnes pœnitentiæ hodie desuetudine abrogatæ sunt, vt *Bernard. Diaz in prax. cap.* 23. *& ibi Salzedo, Sanch. de matrim. lib.* 7. *disp.* 6. *num.* 10. & non potest quis ab Episcopo cogi ad eam suscipiendam, nisi fiat in Ecclesia vniuersalis reformatio, seu restitutio huiusmodi pœnitentiarum, vt sentit *Bern. Diaz ibi*. Etenim continent rigorem nostris temporibus nimis grauem: nam solemniter pœnitens per manus Episcopi impositionem accipere debet, cilicium, & habitum mutare, & statum pœnitentiæ profiteri; Vnde & religiosa persona efficitur, & de foro Ecclesiastico, vt *Simancas de cath. instit. c.* 47. *nu.* 21. Sacra quoque Pœnitentiaria interdum cogit pœnitentes pro publicis, & scandalosis delictis acceptare publicam pœnitentiam non solemnem, etiam sub cautione præstiti iuramenti de ea perficiẽda; Quidquid in contrarium dicat *Nauar. cons.* 28. *de pœnit. & remiss.* de quà re dixi, *verb. homicidiũ, c.* 42

Tertia differentia, quæ sequitur ex præcedenti est, quòd nulla pœnitentia reperitur latæ senten-

tiæ, seu quæ ipso facto incurratur, seu ad quam quis teneatur ante sententiam Prælati, seu Iudicis fori animæ. Et quidem de pœnitētia solemni apparet, quia à solo Episcopo imponitur per illius manus impositionem, & non ab alio Sacerdote, nisi de illius mandato, *c. si verò, & c. pœnitentes*, 50. *dist. ibi, Turrecr. nu.* 1. *Præpos. num.* 3. *Bellarm. to.* 2. *lib.* 1. *tit. de pœnitent. c.* 1. §. 5. *pœnitentia.* Similiter pœnitentia publica non solemnis, licet in multis casibus imponatur à iure, non solum per antiquos Canones pœnitentiales, sed etiam Decretales; Tamen non obligat in foro conscientiæ, nisi imposita fuerit ab Episcopo, vel proprio Sacerdote: imò Episcopus potest tales publicas pœnitentias à iure staturas commutare in secretas, quādo sibi visum fuerit expedire, *Triden. sess.* 24 *c.* 8. *de reform.* licet de iure communi antiquo non posset illas in priuatas commutare, vt *Tiraquell. de pœn. temp. in præf. nu.* 28. *cum alleg.* & idem dicendum de alijs pęnitentijs à iure statutis, vt carenæ ieiunij cum septem annis sequentibus, de qua *in c.* 2. *de spon. duorum, & c. accusasti, de accusat.* nam etiam possunt à proprio Sacerdote pro foro conscientiæ moderari, vt *Barbos. in d. c.* 2. *n.* 3. Et generaliter quòd omnes pœnitentiæ, etiam à iure Canonico statutæ, hodie sint arbitrariæ, idest arbitrio Episcopi, vel Confessarij commissæ, ait cōmunem *Clarus* §. *fin. praxis, q.* 83. *in fin.* Excipe tamen aliquos casus, in quibus absolutio est reseruata Papæ, & statuitur in Canone, vt absoluantur rei cum cautione iuratoria, de publica certa pęnitentia peragendā, *vt c. Felicis, de pœnis, in* 6. vel quando à sacra Pęnitentiaria imponitur sub simili cautione præstiti iuramenti, vt supra dictum est. In istis enim casibus non poterunt ab inferiore etiam Episcopo commutari.

An autē possit in alijs casibus Episcopus, vel Confessarius commutare pœnitentias à Papa, vel à sacra Pœnitentiaria impositas pro casu reseruato, communis sententia negat, quam tenent *Syluest. verbo, confessio, quæst.* 27. *Suarez de pœnitentia, disp.* 38. *sect.* 10. *nu.* 14. *Coninch disp.* 10. *de Sacr. pœnit. num.* 100. *Henriq. lib.* 5. *cap.* 22. *nu.* 5. & hanc sententiam seruat stylus Curiæ. Vnde Pœnitentiarijs S. Petri specialiter concessum est pœnitentias huiusmodi alicui iniunctas ab alio Pœnitentiario commutare, si tamen non fuerint determinatæ à maiori Pœnitentiario, seu Regente. Quamuis *Bonacina tract. de Sacr. Pœniten. q.* 5. *sect.* 3. *punct.* 3. *nu.* 6 cum alijs teneat posse commutari à quolibet Sacerdote, quia putant, ablata reseruatione per absolutionem,

pœ-

pœnitentiam illam non manere reseruatam. Illud concedendum est, pœnitentiam impositam à Papa in casu non reseruato posse mutari ab inferiore, quia manus appositio Papæ in ijs quæ concernunt forum interius, nõ ligat manus ordinariorum, vt *Gonzal. super reg. gloss.* 52. *nu.* 60. *cum ibi allatis.*

DE Pœnitentijs quę in Dataria iniunguntur pro dispẽsationibus matrimonialibus concessis in forma cõmissaria, aliqui dicunt posse ab Episcopo commutari ex causa rationabili, vt *Genuens. in praxi cap.* 20. *nu.* 2. vbi ait ita fuisse ab Vrbe rescriptum; quod puto non procedere de pœnitentijs, quę debent præcedere actum dispensationis, quia illæ sapiunt formam, & sunt loco compositionis.

DE Pœnitentijs iniunctis per commutationem pro votis Papæ reseruatis in materiam non reseruatam, multi dicunt posse à quolibet Confessario commutari, ex ratione illa, quòd materia non sit reseruata; quos allegat, & sequitur *Sanchez de matrim. idisp.* 9. *n.* 20. *lib.* 8. *& in decal. lib.* 4. *c.* 40. *n.* 46. & hæc sententia est frequentiori calculo recepta: sed contraria est tutior in praxi, quam tenent multi allegati à *Sanch. loco cit. de matrim. nu.* 20. quia subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.

Cæterùm cùm pœnitentiæ, vt dictum est, nunquam sint impositæ per canonem latæ sententiæ, non pertinẽt ad pręsentem tractatum; ideo illas omittemus.

CAPVT III.

Quid sit pœna latæ sententiæ.

RESPONDEO Primo, quòd pœna latæ sententiæ est, quæ effectum suum sortitur, & afficit ex ipso iure, seu canone disponente, idest ex sola ipsius præcepti potestate, seu ipso facto; absque ministerio Iudicis, idest absque alia sententia, condemnatoria, vel executoria (quam requirit pœna sententiæ ferendæ) nam ipsa trahit secum executionem. ita *Abb. in cap.* 1. *de re iud. Bart. in l.* 1. *in fin. ff. de compens. Felin. in c. Rodulphus, nu.* 24. *de rescr. Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur. nu.* 5. *C. de reu. don. Sayr. in claui regia, lib.* 3. *c* 8. *nu.* 24. *& de cens. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 4. *Salas de legib. disp.* 15. *sect.* 3. *n.* 41. *Suarez lib.* 5. *cap.* 7 *nu.* 1. *de legib.*

Cognoscitur autem pœna latæ sententiæ ex eo quòd profertur verbis directis, quæ scilicet non requirunt ex natura sua factum, seu opem hominis: pœna autem sententię ferẽdę cognoscitur, quia profertur verbis obliquis, quæ requirunt manũ hominis: & quamuis

pœna latæ sententiæ interdum profeťatur verbis obliquis, vel communibus, id contingit, quia ex alijs additis verba communia, vel obliqua determinātur ad sensum directum; hæc *Tiraquell. loco cit. nu. 36. & 37. Felin. nu. 24.*

Sint verba Quæ autem in particulari sunt verba directa, quæue obliqua, vel communia, declarat *Bart in l. Centurio, à num. 43. ff. de vulg. & pupill. Felin. loco cit. Tiraquell. à num. 21. Sayr. Salas, & Suar. vbi supra*, nos autem de ijs sigillatim, *par.* 2. dicemus suis locis. Illud tamen hic prætereundum non est, quòd verbum *incurrere*, etiamsi in infinitiuo, vel futuro exprimatur, est verbum directum, quia ex natura sua excludit factum hominis, vt Rota *Cassad. decis.* 1. *nu* 4. *&* 5. *de simon.* & de magis communi testatur *Tiraquell. loco cit. nu.* 147. & est tex. *in extrau.* 2. *de simon.* Quando vero est dubium, an aliquod verbum, seu canon sit latæ sententiæ, vel ferendæ, vt contingit in verbis communibus, debet intelligi esse ferendæ, vt in partem benigniorem in pœnali materia fiat interpretatio, *Gloss. in c. in pœnis, de reg. iur. in* 6. *Abb. & Butr. in c. si diligenti, de for. cōp. Felin. in d. c. Rodulphus, super verbo, cadat*, vbi ponit exēplum in verbo *cadat*; & nullum crimen priuat ipso iure, nisi in casibus à iure expressis. *Felin. in c.* 2, *nu.* 3. *de rescr. cum Innoc. Gemin. & alijs, & in c. querelam, nu.* 1. *de iureiur.*

RESPONDEO II. quòd pœna latæ sententiæ formaliter est aliqua priuatio moralis, & non physica: quia cùm trahat secum executionem absque facto hominis, non potest sola efficere priuationem physicam: lex enim per se non potest sola efficere actum physicum, sed moralem; ideoque non potest priuare actu re corporea, seu illius possessione, sed re morali tantùm, seu iure aliquo, verbi gratia dominio, habilitate, fama, &c. vt *Suar. de legib. lib.* 5. *c.* 7. *nu.* 1. quamuis in consequentiam moralis priuationis sequi etiam possit obligatio ad priuationem physicam, vt dicam *cap.* 5.

CAPVT IV.

An præceptum sub pœna latæ sententiæ significet obligationem sub mortali ad rem præceptam.

RESPONDEO præceptum Ecclesiasticum sub pœna graui, siue temporali, siue spirituali latæ sententiæ, censeri obligare sub peccato mortali ad rem præceptam, & continere materiam grauem, quia aliàs præceptum foret iniquum, imponendo pœnam grauem pro leui culpa. ita

Sayr.

Sayr.lib.3.Clauis Reg. c.7.nu.25. cum communi sententia, & *Sanch. in decal.lib.6.c.4. n.64.* Et quamuis aliqui, vt Caiet. Nauar. Dried. & Valent. relati à Sayro ibi teneāt quòd præceptum etiam sub graui pœna comminatoria, seu ferendæ sententię, non significet obligationem sub mortali ad rem præceptam; tamen etiam ipsi secus dicunt in pœnis latæ sententiæ.

CAPVT V.

An pœna latæ sententiæ habeat locum etiam pro actibus internis, vel externis, occultis, vel ante declaratoriam.

RESPONDEO primo quòd quamuis Canonistæ communiter dicant pœnam latæ sententiæ inferri posse, & afficere etiam pro peccato omnino occulto, scilicet pro actu purè interno; pœnam autem ferendæ sententiæ solum pro actu externo inferri posse, vt cōstat ex allegatis à *Sanch. lib.2. in decal. c.8. nu.1.* & tenet etiam *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, numero 295.* Tamen vera, & communis sententia Theologorum, & multorum etiam Canonistarum, quos allegat, & sequitur *Sanch. ibi nu.2.* *Salas de legib. disp.9. sect.2. nu.3. & 6.* tenet neque pœnam latæ sententiæ pro actu merè interno inferri posse, quia Ecclesia non iudicat de omnino occultis, sed ea soli Deo reseruantur, *cap. consuluisti, 2.q.5. can. erubescant, 32. dist. & ibi gloss.* Non iudicat

Quis autē dicendus sit actus externus, declarant *Sanch. ibi nu.7. Suar. to.1. de relig. tract.3. lib.1. c.6.nu.11. & cap.4.nu.2. & de fide disp.21. sect.2.nu.9. Layman. lib.2.tract.de fide, c.14.* Et dicunt sufficere, & requiri quòd sit signū sensibile moraliter significatiuum in ordine ad alium actus interni; idest vt sit intelligibile ab alio homine, si adesset, saltem in aliqua circunstantia loci, etiam si actu nullus adsit.

RESPONDEO II. quòd lex humana, præsertim Ecclesiastica, potest ferre pœnas ipso facto incurrendas pro actu interno, non vt interno, sed quatenus refertur ad externum, & cum eo componit vnum in genere moris; seu quatenus actum externum informat, afficit, corrumpit, & deprauat: & procedit etiam si actus externus aliàs esset bonus, vel indifferens ex obiecto, & fine operis, seu ex obiecto immediato; quia potest reddi malus ex obiecto, & fine operantis, seu ex obiecto remoto, seu ab actu imperante, seu intentione mala agentis, vt ait *S. Tho. p.2. quæst.20. art.2.* & ibi Theologi communiter. Et procedit etiam si illa mala intentio, seu in-

internus actus nullo modo prodeat exterius, nulloque signo se manifestet. Et ideo hanc sententiam docent *Sayr. lib. 3. Clauis, cap. 6. in fin. Salas de legib. disp. 9. sect. 2. nu. 7. 10. & 12.* asserens esse probabiliorem, & tutiorem. *Azor to. 1. lib. 5. cap. 10. §. in hac itaque*, dicens esse compertum, & certum, posse legem humanam prohibere, seu punire vt supra actum externum, vt ex aliqua mala intentione interna prouenientem: & hanc esse communem sententiam Iuristarum, & Theologorum constat, ex ijs, quæ dixi, *verbo, Curia, cap. 10. verbo, Beneficium, cap. 4. verbo, Incestus, cap. 1. nu. 6. verbo, Inquisitor, cap. 5. verbo, Simonia, cap. 5.* in quibus locis habes exempla in iure pœnarum latæ sententiæ cõtra agentes aliquid cum praua intentione, etiam nullo externo signo manifestata; quamuis alij putent legem humanam etiam Ecclesiasticam non posse punire actũ externum ratione actus interni mali, nisi vel ille actus externus sit aliàs de se malus, aut nisi actus internus sit de substantia actus externi, ita vt sine illo actus externus mutet speciem; vel nisi actus internus, verbi gratia, mala intentio, prodeat exteriùs aliquo signo. Secus autem fore dicunt, si actus externus sit de se bonus, vel indifferens, licet malus fiat à malitia actus interni, quæ illi accidat, vt à circunstantia tantùm extrinseca, & accidentaria, vt ab actu imperante, seu intentione mala, vt tenent *Nauar in c. mandato, num. 20. de simo. Vasq. 1. 2. disp. 160. Suar. de cẽs. disp. 4. sect. 2. nu. 19. & seqq.* Illud verò certum est apud omnes, posse à longe puniri actum externum ratione malæ alicuius intentionis, aut ratione defectus actus interni, quando id fiat per modum legis, seu pœnæ conuentionalis, scilicet, quia aliàs legislator non vult publica bona alicui conferri, nisi cesset, vel adsit talis intentio, ita *Azor. loco cit.*

RESPONDEO III. quòd pœna latæ sententiæ, quatenus est merè priuatiua, scilicet non requirens factum hominis, seu actum positiuum physicum ad sui consummationem, seu executionem totalem, vt inhabilitas, vel priuatio tituli, seu solius dominij ciuilis, priuatio vocis actiuæ, vel passiuæ, &c. obligat in conscientia ipso facto, etiam in occultis, ante omnem declaratoriam sententiam. Quatenus autem non sit purè priuatiua, sed requirens ad sui consummationem actum positiuum physicum, vt priuatio bonorum corporalium patrimonialium, vel beneficiorum, aut officiorum, aut pœna banni, licet non requirat sententiam condem-

na-

natoriam, regulariter tamen requirit sententiam declaratoriam, ita *Felin. in c. cũ ab homine, n.* 10. *de Iudicijs*, *Gemin. in c. Felicis*, *de pœn. in 6. nu.* 8. & alij, quos allegat *Farinac. q.* 116. *num.* 20. & plurimi apud *Tiraquell.* qui testatur de magis communi, & veriori, *in l. si vnquam*, *verb. reuertatur*, *nu.* 400. & multi Theologi, quos refert *Sayr. in Clau. Regia*, *lib.* 3. *cap.* 9. *nu.* 25. & tenet *Suar. de legib. lib.* 5. *cap.* 8. *nu.* 5. & communem ait *Layman. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 15. *nu.* 5.

AMPLIA quòd etiam si lex dicat pœnam amissionis bonorum, vel beneficij, seu rei possessæ, incurrat ipso facto ante omnem sententiam declaratoriam; intelligi debet de declaratoria iuris, & non facti, idest vt non requiratur declaratoria pœnæ incursæ, sed tamen requiretur declaratoria criminis: ita *Eman. Sà verbo, pœna, nu.* 1. *Sanch. lib* 9. *de matrim. disp.* 30. *nu.* 1. *Filiucc. tract.* 44. *c.* 6. *Less. lib.* 2. *cap.* 29. *nu.* 63.

AMPLIA II. quòd pœna priuans delinquentem re sua corporali iam possessa, non obligat ad executionem, nisi post sententiam declaratoriam accedat executio facta à Iudice: ita vsu receptum ait *Less. lib.* 2. *cap.* 29. *nu.* 63. *Suar. de fid. disp.* 22. *sect.* 3. *n.* 5. & tenet *Molin. to.* 1. *disp.* 96. *Sanch. lib.* 2. *cap.* 22. *nu.* 8. *Azor. to.* 1. *lib.* 5. *c.* 7. *q.* 5. *& tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 16. *q.* 9.

LIMITA primò, quòd satis probabilis est sententia, pęnas etiã purè priuatiuas, si sint valde graues, priuantes scilicet iure quæsito, vel naturali, vel ciuili, vel ecclesiastico, magni momenti, non obligare pro foro conscientiæ ante declaratoriam, vt pœna infamiæ, inhabilitas ad beneficia, vel officia, vel priuatio vocis actiuæ; vel passiuæ: ita *Nauarr. de dat. & prom. n.* 31. *&* 44. *Molin. disp.* 96. *Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 30. *num.* 1. *& lib.* 2. *in decal. c.* 39. *num. vlt. & opusc. lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 52 *nu.* 11. *&* 13. *& in decal. lib.* 6. *cap.* 15. *nu.* 65. *Filiucc. tract.* 10. *nu.* 264. *Tanner. to.* 3. *disp.* 5. *q.* 8. *nu.* 97. *Sosa super bulla Clem. VIII. de largit.* §. 9. *Castellin. de elect. can. prælud.* 1. §. 6. *num.* 20. *Malder. p.* 2. *q* 96. *ar.* 4. *memb.* 4. Alij tamen distinguunt, vt dixi infra *cap.* 26. *q.* 4.

Sed hæc sententia nullo modo intelligitur procedere in censuris, & irregularitate; quia ex antiquissima Ecclesiæ vniuersalis consuetudine semper obligarunt absque alia declaratoria, vt *Tiraquel. loco cit. nu.* 401. *Sayr. nu.* 30. *Salas de legib. disp.* 15. *sect.* 2. *in princ. Suar. de cens. disp.* 3. *sect.* 2. *Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 30. Item non procedit secundùm aliquos, si reus fuit legitimè interrogatus à Iudice super delicto, & negauit; vnde

non

non potuit procedi ad declarationem: tunc enim dicunt obligari ad pœnam in foro conscientiæ. ita *Sot. lib. 1. de Iust. q. 6 artic. 6. col. 1. Cordub. lib. 1. q. 35. & q. 36. Roderic. qq. regul. to. 2. q. 57. ar. 1. in fin. Sãch. in opusc. loc. cit. dub. 52. n. 14.*

LIMITA II. quòd etiam pœna requirens factũ hominis, nisi sit moderata, & non valde grauis, potest ipso iure imponi cum obligatione, vt reus per se exequi debeat ante declaratoriam, ita *Sanchez, & Molin.* & alij supra citati, & alij, quos allegat, & sequitur *Garzias par. 11. c. 10. nu. 19.* & habes exemplum, *verb. electio, nu. 3. & verb. visitator, cap. 2.*

Si sit moderata.

CAPVT VI.

An pœna latæ sententiæ secuta sententia declaratoria retrotrahatur.

RESPONDEO quòd etiam in ijs casibus, quibus dictũ est pœnam latæ sententiæ non ligare ante sententiam declaratoriam, adhuc pro eo tempore intermedio pœna huiusmodi non caret effectu. Nam primò declaratoria sequens retrotrahitur ad diem pœnæ incursæ, seu commissi delicti, itaut actus medio tempore gesti irriti censeantur; Vnde si declaretur aliquis hodie hæreticus, vel Maiestatis læsæ reus, eo ipso cassantur alienationes factæ à die criminis commissi, & fructus ab ea die cõfiscantur; Est certa, & communissima sententia, tam eorum, qui dicunt dominium à momento criminis transisse in Fiscum, quàm eorum qui dicunt transire solùm à momento declaratoriæ, vt *Farin. q. 116. nu. 20. 21. 22. & 66.* cum multis alijs, & *Sanch. lib. 2. c. 22. nu. 2. 3. 5. & 33. in decal.*

Secundus effectus est, quia iuxta magis communem sententiam statim pœnã incursã, seu commissã amissionis dominij, ante declaratoriam, alienationes à reo factæ sunt inualidæ, & illicitæ: quia licet non amiserit possessionem, atque ideo vti possit bonis ad suam sustentationem, tamen dominium amisit, ideò alienare non potest: ita tenẽt multi, quos allegat *Sãch. cap. 22. nu. 48.* Et tenet *Tiraquell. in l. vnquam, verb. reuertatur, nu. 324.* & communem ait *Farin. loco cit. nu. 72.* & similiter incursã pœna priuationis beneficij, resignatio secundum magis communem, non tenet etiam ante declaratoriam, vt *Gonzalez. gloss. 15. num. 146. Farin. de hæresi. q. 189. nu. 79. in fin. Paris. de resign. lib. 3. q. 1. n. 21.* Quamuis contra, quòd imò pro eo medio tempore possit etiam licitè alienare bona, licet per declaratoriam alienatio sit rescindenda, dummodo non adsit præiudicium recipientis, vt si alienetur titulo oneroso, tenet *Sanch.*

loco

loco cit. nu. 50. *&* 52. & alij apud *Farinac. nu.* 72. & tenet *Suar. de fide, disp.* 22. *sect.* 4. *nu.* 3. quia inquit, à momento criminis ante declaratoriam reum amisisse dominium directum, seu de subtilitate iuris, non autem vtile, vel de æquitate; Et similiter probabile est valere resignationem medio tempore factam donec ex vi declaratoriæ cassetur, vt *Sanch. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 9. *Azor. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 8.

LIMITA prædictum primum effectum, vt procedat in actibus priuatæ potestatis, non autem in actibus publicis, seu iurisdictionis. Nam, etsi quis inciderit in pœnam priuationis officij publici, vel dignitatis latæ sententiæ, quamdiu delictum maneat occultum, acta per eum sunt valida, neque cassantur per declaratoriam subsequutam, quia retinuit possessionem, & titulum coloratum: probatur *l. Barbarius, ibi DD. ff. de offic. præs. Felin. in c. Rodulphus, num.* 43. *post med. de rescript. cum Innoc. Abb. & alijs*, & multos allegat, & sequitur *Garz. par.* 5. *c.* 4. *num.* 328. 329. *& seq. tract. de benef.* latè *Sanch. de matr. lib.* 3. *disp.* 22. *nu.* 56. *cum alleg.* Et hoc amplia procedere etiam de iurisdictione interni fori, vt *Sanch. ibi num.* 56. *in fin. cum citatis.* Item procedit in potestate conferendi beneficia, vel confirmandi, quia dicitur publicum officium; non autem quoad potestatem eligendi, quia dicitur Officium priuatũ: & ita *Innoc. in cap. cum dilectus, nu.* 5. *de consuetud. Abb. in cap. si vere, nu.* 9. *de sent. excom. Felin. loco cit. Garzias loco cit.*

Et amplia hoc dictum, vt valeant gesta ratione publicæ potestatis, quamuis crimen, propter quod ipso iure priuatur quis Officijs publicis, esset delatum ad forum, vt si Episcopus, vel Prælatus iam fuisset accusatus: nam & si ex accusatione resultet infamia facti, si nondum est causa finita, & sequuta absolutoria, *cap. omnipotens, de accusat. DD. in l. qui à latronibus, ff. de testam. Seraph. decis.* 393. *num.* 2. *Molina tract.* 4. *disp.* 7. *nu.* 6. *in fin.* Saltem concurrente communi populi, seu parœciæ, seu viciniæ opinione, *Gennen. in prax. cap.* 27. *nu.* 16. *cum Abb. & alijs.* Tamen quamdiu toleratur, & factum non est notorium, remanet in possessione, & titulo colorato, & acta sunt valida, *Garzias ibi nu.* 333. *cum allegat. contra Bal. Gabr. & Mascard.*

AMPLIA III. vt procedat etiam si lata esset declaratoria criminis, vel priuationis, sed Reus appellauit; pendente siquidem appellatione remanet titulus coloratus: secus, si non appellauit, vel aliàs sententia transiuit in rem iudicatã, *gloss. in c. sæpè, verb. rata,* de

de appellat. & ibi Abb. num. 15. testatur de communi, & *Garzias loco cit.nu.* 338.

CAPVT VII.

An pœna lata sententiæ commissa etiam ante declaratoriam, possit, vel debeat exequi ab ijs, ad quos pertinet.

ADuertendum quod hic non loquimur de Principibus supremis, seu ius supremi habētibus, seu exercentibus. Hi namq. quamdiù sunt in pacifica possessione, seu quamdiù de facto principatū retinent, subditi tenentur illis, eorumque officialibus parere, & ad eorū tribunalia recurrere possunt, vt *Hippol. de Marsilijs in rubr. de Constitut.num.67.Layman.lib.2. tract.3.c.13.nu.7.§.ad alteram, & alij apud eos citati*. Igitur

Ad quæsitū RESPONDEO I. quoad pœnam priuationis iurium, & actionum varias esse DD. sententias. Prima asserit debitores eiusmodi rei non teneri illi soluere, quia putant hanc pœnam latæ sententiæ ligare statim etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, & quia hæc pœna non indiget facto hominis positiuo ad sui consummationem, sed est purè priuatiua; quo casu obligat statim secūdum magis communem, vt dixi supra *c.5.* & ita tenet *Innoc.in c fin.de haret. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.365.Castro lib.2.de iust hæret. punit.c.7. post princ.Farin.q.189. §.5.nu.63.* & quòd talis reus in foro conscientię non possit exigere etiam stante delicto occulto, ait *Felin.in d. c. fin. in princ.verb.& pondera. & Farinac.loco cit.n.67.* Alij vero dicūt non teneri debitores illi soluere, quādo delictum est manifestum, seu tale, vt probari possit. Ita tenēt Canonistæ cōmuniter *in d cap.fin.vt Abb.Socc. Butr. Cardin.& Summistæ* communiter, quos allegat, & sequitur *Farinac. nu.66.* & hæc est magis communis sententia. Alij denique dicunt non posse debitorem denegare debitum ante declaratoriā, ita tenet *Sanch. lib 2. c.24. nu.8. Azor.par.1.lib.3. c.13.quæst.2. Ancharan.in c.cum secundum, de hæret. in 6. not.2. Bursat. lib. 1. cōs.14.n.18. Sanctarell. de hæres. cap.37.nu.4.* Sed secunda sententia verior videtur, vt scilicet per exceptionem debitor repellere possit creditorem, si sit certus de delicto, & probare possit: Et tunc etiam pro foro conscientiæ posset retinere probaturus, si contra eum agatur.

RESPONDEO II. quòd Fiscus, seu alius, cui bona per pœnam priuationis ipso facto applicantur, non potest per se ante declaratoriam occupare: est communis

munis sentētia. Tenet *Sayr. lib.3. Clau.Regiæ, cap.9.nu.30.col.1.in fin.Innoc.in d.c.fin. de haret. Sāch. lib.2.in decal.cap.22.num.14.& seqq.& Farinac.q.190.§.1.nu.5.* vbi plurimos congerit; quamuis aliqui velint sufficere crimen esse notorium, *vt Nauarr. cons. 20. nu.4. de haret.* & alij apud *Tiraquell. in l.si vnquam, verbo, reuertatur, nu.*401. Et quòd in casu priuationis beneficij, vel officij, aut dignitatis ipso iure incursæ, si crimen sit notorium, aut inexcusabile, fieri possit executio omissa declaratoria, probat *Marta de Iurisd.p.3,cap.21. num.12.* Ait tamen *Tiraquell. num.* 403. quod si executio fiat etiam in non notorijs, sine sententia declaratoria, valet si nihil opponatur; quod etiam tenent alij apud Martam ibi.

RESPONDEO III. quoad pœnam priuationis iuriū superioritatis, diuersæ sunt sentētiæ. Prima asserit quòd si quis Prælatus, vel Dominus incurrat pœnam priuationis officiorum, seu dignitatis, possunt & debēt illico ante declaratoriam subditi ab eius obedientia se subtrahere, ita *Anan. Lapus, & Bart.* quos allegat, & sequitur *Tiraquell. in l.si vnquam, verb. reuertatur, C.de reu.don.nu.366. & idem nu.354.& 355.* vbi ait quod agens repelli potest exceptione exclusiua iuris agētis etiam ante declaratoriam, & multos allegat. Alij vero generaliter dicunt requiri declaratoriam, vt generaliter de omni subiecto, & obligato docent *Azor.& Simancas* apud *Sanch. lib.2.cap.24.in decal.nu.6.& 8.* & tenet *Filiucc. tract.22.num.233.& 234.* & alij quos allegat *Farinac.q.189.n.61. col.2.* & de Prælatis tenet *Io. Valerius differ.vtr.for.20.n.4. Diana resol.67.tract. 3. Miscell. tom. 1.* & de omni subiecto, exceptis filijs, quando ipso iure emancipātur ex delicto patris, ait *Sanch. dicto nu. 8.*

Sed tertia Sententia, & concilians videtur tenenda, quòd manente Reo in possessione sui iuris, seu bonorum cum titulo colorato, non possint subiecti iura denegare, vel obedientiam, nisi vel delictum, & commissio pœnæ sint notoria, vel si sint occulta, saltem probari possint, & ipse excipiens, & denegans iura, id faciat cum intentione recurrendi, & probandi coram Iudice competente. Quamuis si velint possint iura reddere vsque ad declaratoriam: post declaratoriam autem non poterunt subditi parere, nisi quando ob nimiam potentiam Superioris cogerentur, non in contemptum clauiū Ecclesiæ: & ita tenet *Syluest. verb.hæresis 1.num.14.vers. 11. Bares, Valentia,* & alij, quos allegat *Farinac. loco cit. num. 66.* & sa-

& faciunt quæ dixi *verb. simonia, cap. 7.* ibi habes exemplum.

RESPONDEO IV. quoad cēsuras Ecclesiasticas, si sint nominatim denunciatæ, quilibet tenetur reum vitare: si autem non sint denunciatæ, potest, sed non tenetur euitare, nisi in casu excommunicationis incursæ ob percussionem notoriam Clerici, ob. extrau. ad euitandā, vt dixi *p. 2. c. 4*. Est tamen aduertēdum quòd si aliquis sit denunciatus, vel notorius Clerici percussor in vno loco, vel Diœcesi, sed in alijs locis res sit occulta, sed nos ibi existentes sciamus censuræ denunciationem, seu notorietatem percussionis: tunc secundū multorū sententiam tenemur eum vbique vitare priuatè, & publicè, etiam si probare non possimus censuram: ita *Innoc. in c. inquisitioni, num. 2. de sent. excomm.* & de communi testatur *Couar. in c. alma, par. 1. §. 3. nu. 2.* & alij apud *Sayr. lib. 2. de censur. c. 11. n. 25.* & tenet *Bonac. de censur. disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 48.* Secundum alios autem DD. non tenemur illum vitare publicè, sed occultè in loco vbi censura manet occulta; & ita tenet *Palud. Armilla*, & alij apud *Auilam p. 2. c. 6. disp. 11. dub. 11.* & tenet *Eman. Sà, verb. excom. num. 34. Sanch. in decal. lib. 2. c. 11. nu. 20. Filiucc. tract. 13. nu. 49. Layman lib. 1. tract. de excommun. cap. 4. n. 3.* & communē recentiorum ait *Auila loco cit.* Alij autem quòd si probare possimus, tenemur eum publicè vitare vbique; aliàs solùm occultè vbi res est occulta, ita *Couar.* & alij, quos sequitur *Sayr. ibi*. Sunt omnes probabiles sententiæ.

CAPVT VIII.

An pœna latæ sententiæ requirat actum consummatum.

RESpondeo requirere actum consummatum; & ampliatur hæc conclusio, quia etiamsi in atrocioribus sufficiat cōnatus delicto proximus ad pœnam sententiæ ferendæ, *l. si quis non dicam, ibi glos. & DD. C. de Episc. & Cler.* tamen ad incurrendam pœnam latæ sententiæ non sufficit, sed requiritur actus cōsummatus, *cap. cum in cunctis, §. Clerici sanè, de elect. cap. perpetuæ, eod. tit. in 6.* & cōmunissimam esse opinionem ostendit *Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 354. & Hip. polyt. de Marsilijs in c. at si Clerici, num. 56. de Iudic.* Limitatur nisi aliter sit in iure expressum; verbi gratia in crimine læsæ Maiestatis omnis conatus punitur eadē pœna, ac si effectus esset consummatus, vt *Farinac. q. 116 num. 148.* vbi testatur de communi per *l. 1. ff ad l. Iul. maiest. & l. 3. C. eodem.* Alia exempla habes, *verb. procuratio, infra part. 2.*

CAPVT IX.

An pœna latæ sententiæ extendatur ex identitate rationis de casu ad casum.

RESpondeo, quod etsi pœna ferendæ sententię nonnunquam extendi possit, pœna tamen latæ sententiæ non extenditur, *Io. Andr. in c. odia, de regul. iur. in 6. Abb. in c. vlt. de iurepatr. Dec. in c. trãslato*, 1. *lect. col. vlt. de constit. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 303. *C. de reuocan. donat.* qui *nu.* 304. ampliat procedere etiam in exæquatis: *nu.* 305. ampliat vt noua constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam latæ sententiæ non extendatur respectu pęnæ ad prętęrita, quicquid sit in pœna sententiæ ferendæ.

CAPVT X.

An pœna latæ sententiæ contra committentem aliquod delictum extendatur contra cooperantes eidem.

RESpondeo, in hoc esse differentiam inter pœnas sentẽtiæ ferendæ, & latæ: quia pœnæ sententiæ ferendæ in iure statutæ contra facientem, seu committentem crimen, procedunt eodem modo contra cooperãtes, seu causas minus principales, vt mediatores, auxilium dantes, consentientes, mandantes, aut aliter ope, vel auxilio iuuantes, quotiescunque fuerunt causa proxima delicti, vt dicunt Iuristæ, idest quando efficaciter in talem effectũ influxerunt, tunc enim omnes dicunt puniri pœna ordinaria; si autem ipsorum concursus non influxit, seu non causauit effectum, sed remotè tantum cooperati sunt, scilicet quando etiam sine illorũ cooperatione eodem modo esset sequutus effectus, tunc dicunt puniendos esse pœna minori, idest extraordinaria. Ita *Salyc. in l.* 1. *num.* 24. *C. de rapt. virg. Clarus q.* 90. *§. fin.* vbi ait communem, & latè *Farinac. q.* 130. *nu.* 4. vbi ait communem; & *n.* 42. vbi hæc declarat; & probatur hæc doctrina *l. nihil interest, ff. ad l. Cornel. de sic. & c.* 1. *& ibi DD. de offic. deleg.*

Sed quod attinet ad pœnas latæ sententiæ, seu ipso iure committendas, communis sententia tenet cooperantes, etiam si proximè, seu efficaciter concurrant, & influant, non incurrere in pœnas latas contra facientem aliquid, nisi verbis legis tacitè, vel expressè comprehendantur. *Caiet. verb. excom. cap.* 47. *not.* 3. *Sylu. excom.* 10. *dub.* 4. *Tab. excom.* 5. *casu* 49. *Sanch. de matrim. disp.* 48. *num.* 3. *lib.* 7. *Bonif. de Vitalin. in Clem.* 1. *nu.* 34. *de consang.* Et communem ait *Nauar. c.* 27. *n.* 51. *Auila p.* 2.

*de censur.cap.*5.*disp.*3.*dub.*2. qui omnes loquuntur de pœna excõmunicationis latæ sententiæ, in qua iura aliàs solent latiorem facere interpretationẽ, pro maiori conscientiæ securitate, vt *Card.in cap sacris, de his quæ vi*; sed & generaliter de omnibus alijs pœnis latæ sententiæ, tenent *Nauar. cons.*98.*nu.*2. *de simon. Vgolin. de simon tab.*4.*c.*8 *n* 4. *Sanch. opusc. lib.*2.*c.*3. *n.*104. Et quod dixi de pœna lata contra facientem, procedit etiam de pœna lata contra committentem aliquod crimen, vt *Suar. de censur. disp.*4 *sect.*3.*nu.*5. *Nauar. cons.*98.*num.*2.*de simon.*

AMPLIA, quòd etiam si mediator, seu proxeneta quoad pœnas ferendæ sententię dicatur ipse facere, seu committere ad quod mediator existit, vt *c.*1. *de testib.* ibi *Gemin. Franch. Anchar.nu.*1. Tamen secus quoad pœnas latæ sententiæ, vt *Sanchez & Nauar. loco cit.* Ratio autem præfatæ differẽtiæ est, quia in pœnis latæ sententiæ fit strictissima interpretatio, vt non fiat extensio etiam ex identitate rationis, vt dixi supra *cap.*8. *&* 9.

LIMITA dictam cõclusionem Primo vt non procedat, vt dixi, quando ex verbis legis pœnalis aliud colligitur: vt si apposita sit illa clausula, si quis causa fuerit, vel si quis directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè tale quid fecerit; vel si quis de tali delicto culpabilis extiterit, vel si quis auxilium, cõsilium, vel fauorem præstiterit, ita *Auila loco cit.* Idem, si dictum sit, tale delictum procurãtes, vt *in extrau.*2.*de simon.* dixi *verb. simonia*, *cap.*2.

LIMITA II. vt non procedat in excommunicatione ob percussionem Clerici, vel Monachi, quia iura expresse extenderunt Can. *si quis suadente*, vt patet ex *c.quãta*, 47.*de sent.excom.* & alijs iuribus, de quibus dixi infra *par.*2. *verbo iniuria*, *cap.*2.& ita *Auila loco cit. post conclus.*2. *vers.ad secundum.* Est tamen verum quòd in actu absolutionis minor est pœnitentia iniungenda causis secũdarijs proportionaliter iuxta eorum cõcursum, vt *c. sicut dignum, de homic.* vbi agitur de complicibus necis, seu martyrio S. Thomæ Cantuar.

LIMITA III. vt non procedat in pœna infamiæ iuris resultante ex sententia condemnatoria, vel ex transactione in causa famosa: quia hæc pœna est in consequentiam pœnæ ferendæ sententiæ; ideò procedit etiam contra causas minus principales, si fuerint condemnati, vel si pacti fuerint, vt dixi infra *c.*27.*§.tertio modo.* Et in hoc sensu bene dixit *glos. & Bald. in l. Imperator*, *ff.de postul.* quod infamia non est propriè pœna, sed est aliquid consecutiuum ad pœnam,

LI-

LIMITA IV. vt non procedat in irregularitate ex homicidio, vel abortu: quia omnis quomodocunque cooperans, seu influens in illud, est irregularis, scilicet si sine illius auxilio principalis illud non fecisset, vel non tam facilè, vel non tam citò: Canonistæ communiter in *d.c sicut dignũ, §.qui verò*. Vnde *Couar.in Clem. si furiosus, par.2. §.2.nu.2. vers. quatenus*; ait: Et si ad pœnam sententiæ ferendæ probabilis sit sententia, quòd non puniatur pœna ordinaria, qui non concurrit ad actum proximum homicidij, tamẽ quoad irregularitatem sufficit vt influxerit modo prædicto, scilicet in totum, vel ex parte. Et de communi omnium Canonistarum testatur *Farinac.q.131.nu.10.* & ita *Suar.de censf.disp.4.sect.3.n.8.* vbi affert rationem diuersitatis, quia, inquit, irregularitas ex homicidio non imponitur principaliter per modum pœnæ, sed per modum inhabilitatis, ob significationem, & indecentiam, ideò militat non solum in homicida; sed etiam in dante causam homicidio.

CAPVT XI.

An pœna latæ sententiæ commissa ante declaratoriam transeat in hæredes passiuè, vel actiuè.

RESPONDEO I. quod quamuis aliàs crimen extinguatur morte delinquentis, ita vt integro statu decedere censeatur, qui nondum cõdemnatus decessit, *l.is qui in reatu, ff ad l.Iul. maiest.l.1.C.ne ex delict.defunct. l.1.ff.de priua. del. Simanc. de cathol.instit. c.18. à nu.2.* Tamen pœna bonorum ipso iure incursa transit contra hæredes defuncti, *Cyn.in l.2. C.qui test.fac.poss. Bald.in rub. C.si pend.appell mors inter.* & cõmunem dicit *Tiraquell. in l.si vnquam, verbo, reuertatur, nu.296.& 298.per d.l.si is, qui in reatu, & l.Caius, ff. ad Syllan. & l.commissa, ff. de publ. & vectigal.* vbi ratio assignatur, quia quod commissum est, statim desinit eius esse, qui crimen commisit.

LIMITA vt non procedat in pœna, quę non incurritur, nisi post declaratoriam partis, cuius interest, vt in caducitate emphyteusis ob non solutum canonem, de qua re *Clarus §.emphyteut q.9.* Nam si non fuit declarata a domino directo non ignorante caducitatem in vita emphyteutæ, non poterit cõtra illius hæredes declarari; secus in caducitate ipso iure incursa, vt in casu alienatæ rei, & traditæ, domino irrequisito, vel incursa caducitate ipso facto vi pacti appositi: Tunc enim pœna caducitatis transit contra hæredes, *Rota Buratt.decis.617.nu.9.* vbi plures allegat. Et idem dicendum de caducitate feudi: nam si incurratur

ob fellonia m,non poterit declarari contra hæredes defuncti, quia priuatio non inducitur ipso facto, nisi post declarationẽ domini directi;secus vbi ipso iure inducitur, vt in casu alienati feudi,& traditi, vel ex pacto. *Clarus §. feudũ, q.65.* vbi testatur de cõmuni, *iunct.q.62*

RESPONDEO II. quod pœna indigens declaratione creditoris nõ potest declarari ab hæredibus creditoris, qui sciens pœnam commissam nõ declarauit viuens;quia tunc præsumitur condonata, nisi ex coniecturis cõtrarium appareret de animo illius. Pœna autem ipso iure commissa non indigens declaratione creditoris, potest exigi per hæredes defuncti creditoris; ita de communi testatur *Clarus §. feudum, q.64.* cum allegatis, *& Gabriel.comm.cõcl lib.3. tit.de Iur. emphyt. cum Ruin. & alijs*; quidquid in contrarium velit *Tiraquell.loc.cit. nu.*300.301. dicens protestandi ius ad hunc effectum ad hęredes transire. Et pro dicta cõmuni sententia facit quòd hæres pensionarij non potest declarare, beneficiatum debitorem incurrisse excõmunicationem ob non solutam pensionem, si Pensionarius ipse viuens non declarauit, vt *Castropalao tom.2.de relig.tract.13.de benef.disp.1.pun.7.n.2. cum Suar. contra Nauar.*

CAPVT XII.

An pœna latæ sententiæ legis antiquæ cesset per pœnam legis nouæ.

REgula est, quod pœna legis nouæ diuersa, tollit, & cessare facit pœnã legis antiquæ pro eodem delicto, si nondum erat commissa, *Ant. Gomez lib.3. variar.cap.1.nu.38. Boss.tit.de offic. corrup. nu.10. Clarus lib.5.§.fin. q.85.vers.debet etiam Iudex*; vbi ait esse magis communem, & plurimos allegat, & ait quod ita totus mundus obseruat. Et procedit etiam si vtraque sit pœna latæ sententiæ, quia eadem est ratio, ne quis duplici pœna puniatur, & quod pœnę sunt potius restringendæ, quàm exasperandæ, & augendæ. Ita *Henriq. lib.13.c.38. num.2. Sayr.de cens.lib.3.cap.15. num.10. Suar.de cens. disput.12. sect.4. num.13.*

Quamuis alij Doctores contrarium probabiliter teneant, nempe quod licet pęna noua ferendæ sẽtentiæ cessare faciat antiquam, secus tamen in pęnis latæ sententię, ita tenent *Anan.in c.fin. de collus. det.in fin. Nauar.cõs.1.de pœnis,& cons.10.de cõst. Sanch. de matrim. lib.3.disp.48. n.8. Marius Alter. tom.2. disput.11. c.5. col.6.& 7.* Alij dicunt quod potest concurre-

re pœna latæ ſententiæ à iure cum pœna ſententiæ ferendæ ab homine, *Bart. in l.nemo martyres, C.de ſacr.eccl.* Et alij amplius vniuerſaliter dicunt, pœnam legis nouæ nõ tollere pęnam legis antiquæ, quos allegat *Clarus loco cit. & Suarez comm.opin.verb.pœna.num.* 152. & eam tenet, communemque teſtatur *Mirand. Man. Prælat.p.*2. *q.*25. *art.* 26. *concluſ.*13.

LIMITA autem ſecundum omnes, quòd regula ſupradicta procedit de pœnis eiuſdem fori, non autem diuerſi: Nam vbi pro vno crimine ius Canonicum vnam pœnam imponit, & ius Ciuile aliã, delictum eſt mixtum, & vtriuſque fori, & ambæ pœnæ concurrunt, vt tamen ſit locus præuentioni, *Canoniſtæ in c. cùm ſit generale, de for. compet. Carreria in praxi, tit. de hæret. §. nunc de receptatoribus, num.* 16. Item pœna iniuncta pro foro pœnitentiali, ſeu animæ, non tollit pœnam impoſitam pro foro externo, cùm habeant diuerſos fines, & à diuerſa poteſtate proueniant, vt *Abb. in c. de his, num.* 3. *de accuſat. Menoch. de arbitr. caſu* 539.*nu.*32. & dicam *cap.ſeq.* Item Limita, vt non procedat, quando altera pœna eſſet in caſu ſpeciali, vt dixi *par.*2. *verb.Alienatio, c.* 5.

CAP. XIII.

An pœnæ latæ ſententiæ commiſſæ, purgatione moræ, pœnitentia, ſpontanea confeſſione, vel deprecatione tollantur, vel minuantur.

RESPONDEO primo, in pœnis latæ ſententiæ non admitti moræ purgationem, ex *l.ſi is cui, ibi Bart. ff. de leg.* 2. latè *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.*310. Et facit, quia pęna latæ ſententiæ habet vim rei iudicatæ, *gloſſ.& Bar. in l. furti, §.* 1. *ff. de his qui not. infam. Franc. Aret. in l. qui à latronibus, §.ſi quis in capitali, ff. de teſtam. Riccius reſol.*243.

LIMITA vt procedat ſolùm, quãdo pęna ipſo iure impoſita eſt abſolutè, & incuſſa; ſecus ſi indigeat declaratione creditoris, ad cuius fauorẽ eſt impoſita, vt cõmiſſa cenſeatur; tunc enim ante factam declarationem admittitur purgatio moræ, *Gemin.in cap. licet canon, verſ. isetiam, de elect. in* 6. *Tiraquell.nu.*311. & exemplum habes in emphyteuta Eccleſiæ, qui per non ſolutionem canonis tempore debito non incidit in commiſſum, niſi poſt declarationẽ domini directi; & antea admittitur purgatio moræ, *c.potuit.de locato. Rota Seraph. dec.*793.*n.*16.

Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. nu. 35. & idem est in pœna caducitatis ob felloniam vassalli, vt dixi *cap. praeced. Clarus, §. feudũ, q. 62. Imol. in c. vlt. col. 7. de donat.*

RESPONDEO II. quod pœnitentia imposita, & peracta, siue in foro pœnitentiali, ideſt sacramentali, siue in foro conscientiæ, seu quasi pœnitentiali, etiam si sit publica, non tollit, nec minuit pœnas latæ sententiæ, seu ipso iure commissas, vt *Menoch. de arbitr. casu 539. num. 43. & 44.* An autem pœnitentia tollat pœnam sententiæ ferendæ, quidam dicunt quod si sit pœnitentia publica, eam tollit. Alij verius negant, vt *Abb. in cap. de his, nu. 3. de accus. Menoch. num. 31. & 32.* Sed si à Iudice Ecclesiastico imposita fuisset talis pœnitentia, qui illum pro foro contentioso punire poterat, tunc remissa censeretur in totum pœna sententiæ ferendæ, quia tunc pœnitentia, seu pœna spiritualis censeretur subrogata in locum temporalis. *Menoch. ibi. num. 41. cum Hostien. in cap. tuæ, de procur. Butr. Imol. & Anan. in cap. de his, de accus. Marsil. sing. 639. verb. absolutus.*

RESPONDEO III. quod spõtanea confessio facta coram Iudice non metu tormentorum, non excusat à pœnis latæ sententiæ, quamuis sit causa minuendi pœnas sententiæ ferendæ. *Tiraquell. de pœnis temper. causa 30. nu. 14. cum ibi allegatis. Simancas de cathol. inst. cap. 47. nu. 1. & 2.* Imò in foro sacræ Inquisitionis deprecatio, seu spontanea comparitio, & confessio criminis cum signis pœnitentiæ, excusat ab omni pœna sententiæ ferendæ, vt *Simancas loco cit. nu. 4.*

CAPVT XIV.

An pœnam latæ sententiæ incurrat ante finem termini, qui culpabiliter se arctauit, vt implere praeceptum non possit intra terminum assignatum.

RESPONDEO, quòd pœna, quæ à iure est imposita non parẽti intra certum tempus, non incurritur, nisi toto tempore, seu termino elapso, etiam si ante finem illius sit certum, eum nõ posse adimplere etiam ex culpa sua. Secus autem est in pœna imposita ab homine, siue sit conuentionalis, siue iudicialis: nam hæc committitur, quando certum est, non posse rem praeceptam implere, scilicet ex eius culpa, quia antea in tempore assignato implere potuit: quo casu pœnam quidem incurrit, sed executio, seu exactio pęnæ non habebit locum, nisi post tempus, seu terminum assignatum, nisi pœna à Iudice imposita, esset ipso facto incurrenda; vt si praeceptum fuit sub pœna excom-

excommunicationis, seu alterius censuræ ipso facto incurrendæ, quia talis pœna trahit secum executionem ex ipso, & sic non expectatur finis termini: & hæc doctrina est *gloss. in l. cum stipulatus* 113. *verbo, commissa, ff. de verb. oblig. & ibi Bart. nu.* 4. *Castr.num.*4.*&* 5.*Ias.nu.*7.*&* 8. vtrobique dicens esse communiter receptam, & *Alex. ibi nu.*9. & rationem afferunt, quia mitiùs agitur cum lege, quàm cum homine. Quod autem dictum est de pœna à iure, seu legali, multo magis procedit, si pœna esset latæ sententiæ, quia non incurritur ante finem termini, etiam si quis ex sua culpa se nimium arctauerit, vt implere non possit, quia pœna latæ sententiæ requirit actum cõsummatum: & ita *Bald. in l.* 1.*q. vlt. C. si pendent. appellatio. mors int.* quem sequitur *Franc. Aret. in d. l. cum stipulatus, num.*3. & tenet *gloss in c. cõmissa, verbo, elapsus, de elect. in* 6. & communem testatur *Paris. de resig. lib.*3. *q.*2.*à nu.* 8. vbi plura allegat iura, & exempla. Limitatur tamen hoc dictum, vt non procedat, quando ius imponit pœnam latæ sententiæ delinquenti, nisi intra certum tempus emendauerit, seu satisfecerit, quia tunc ex quo se nimium arctauit, vt non possit parere, eo ipso pœnas incurrit, vt dixi *infra par.*2. *verb. beneficium, c.*4 *in fin.*

CAPVT XV.

An ignorantia iuris, vel facti excuset à pœnis latæ sententiæ cõmittendis in totũ, vel ex parte.

QVÆSTIO I. An ignorantia iuris excuset à pœnis latæ sententiæ.

RESPONDEO I. Si ignorantia iuris sit probabilis, scilicet pœnitus inculpata, certum est excusare ab omni pœna pro vtroque foro; vt cum quis ignorat inculpabiliter legem prohibentem, & punientem actionem aliàs non damnatam, *Suar. de leg. li.*5.*c.*12. *nu.*8. *Sanch. de matrim. lib.*9.*disp.* 32.*à nu.*29. *Layman. lib.*1.*tract. de legib. cap.*20.*nu.*1. *Ferdinan. de Castropalao tom.*1.*tract.* 2. *disp.*1. *punct.*17.*nu.*1. *Sayr. in claui reg. lib.*2.*cap.*9.*nu.*14. *Salas de legib. disp.*15.*sect.* 9. *num.* 110. *Nicol. Baldell. to.*1.*lib.*5.*disp.*45. *num.*2. Canonistæ cõmuniter *in cap.*2. *de constit. & in cap.*2. *eodem t. in* 6. per eosdem textus, & *Rota Burat. dec.* 182.*à nu.*1. cum ibi adductis, vbi decisum, ignarum prohibitionis testatoris, si alienet, non incurrere pœnam priuationis statutam à testatore: *& num.*3. ait emphyteutam, & vasallum non incurrere caducitatem alienando sine consensu domini, si ignoret rem esse emphyteuticam, vel feu-

dalem; Et *nu*.4. ait esse generale in omnibus casibus, quibus quis in pœnam cadit à iure suo.

RESPONDEO II. Si ignorantia iuris sit leuiter tantũ culpabilis venialiter, non ob imperfectionem actus, sed ex obiecto, magis communis sententia tenet excusare ab omni pœna graui, seu, vt alij dicunt, ab omni pœna, excepta excommunicatione minori, quæ propter veniale peccatum cõmunicationis in humanis incurritur: Si autem sit venialis ob imperfectionem actus, tunc ab omni pęna etiam leui excusare. *Suar. cap.*12. *n.*16. *Salas sect.*9. *n.*110. *Baldell. nu.*4. *Sanch.n.*29. *&* 30. qui *n.*29. ait procedere etiam quoad pœnã irregularitatis ex delicto, & suspensione; quamuis aliqui per eũ citati dissentiant.

RESPONDEO III. Si quis delinquat sciens, seu reputans talem actionem esse grauiter malã, seu prohibitam iure naturali, vel diuino, sed ignoret esse à lege humana specialiter prohibitam; nihilominus incurrẽt in pœnas dictę legis humanæ, siue Ecclesiasticæ, siue ciuilis: quia hæc ignorantia iuris habet admixtam grauem culpam, & lex intendit punire illam actionem, quatenus est de se mala. Est magis communis sententia, & in praxi recepta, quam tenet *Clarus §. fin. q.* 60. *verſ. quæro nunquid*, & communem Legistarum ostendit *Gabriel. cõm. concluſ. li.*5. *tit. de regul. iur. concluſ.*6. *nu.*34. ita decisum ait *Franch. dec.*521. Et magis communem Theologorum esse constat ex allegatis à *Sanch. loco cit nu.*7. *&* 16. Tenent *Salas nu.*110. *&* 113. *Suar. loco cit. nu.*7. *Azor. p.*1. *lib.*1. *c.*15. *q.*2. *Baldell n.*7. 8. *&* 9. Quamuis contra hanc conclusionem teneant alij, quos allegat, & sequitur *Sanchez nu.*17. & communem testatur *Gratus conſ.* 49. *n.*35. *lib.*2. & tenent multi Canonistæ in *d. cap.*2. *de conſt. in* 6.

Limita quòd non procedat nostra conclusio quoad censuras incurrendas, vt infra dicam.

RESPONDEO IV. Si quis sciat talem actionem à lege humana prohibitam esse, sed ignoret pœnam per illam legem inflictam, non excusatur à tali pœna, siue latæ, siue ferendæ sententiæ, regulariter loquẽdo. Probatur ex dictis pro tertia conclusione, & quia potest, & intendit Legislator delinquentem obligare ad pęnam etiam inuitum; ergo à fortiori etiam ignorantem, per regulam *l. qui potest inuitis, ff. de reg. iur.* & est verior, & communior opinio, & in praxi recepta, vt constat ex allegatis à *Gabr. loco cit.* & communem Theologorũ testãtur *Suar. ibi n.*9. 10. 12. *& Layman d. c.*20. *nu.*6. & probabiliorem ait *Sãch. n.*21. & sequitur *Baldel. n.*11.

Quam-

Quamuis Canonistę cōtrarium teneant *in d. c. 2. de constit. in 6. Feltn. in d. c. 2 extr. de const. nu. 6. Genuen pract. q. 766.* æstimantes ignorātiam pœnæ excusare à pœna quacunque etiam scientem iuris positiui prohibitionem: & idē tenent plures Theologi, quos allegat *Sanch. nu. 21.* qui eam probabilem dicit. Alij verò distinguunt dicētes ignorantiam solius pœnæ excusare à pœna latæ sententiæ, sed non à pœna sententiæ ferendæ, ita *Io. de Ligna. in d. c. 2. de const.* eumque sequitur *Imol. ibi colum. 4. vers potes respondere*, & tenet *Castropalao loco cit. nu. 5.* qui alios allegat. Illud est certum, etiam stando in hac sententia, quod non requiritur scientia distincta, & specifica pœnæ illius, sed sufficit si quis æstimet in confuso, & in genere adesse aliquam pœnam contra transgressorem talem, *Reginal. lib. 13. num. 275. per can. vltim. 37. dist.* quæ notitia nunquam deesse solet in delinquente.

AMPLIA præmissam quartam conclusionem, vt procedat etiam in dubitantem de iuris positiui prohibitione, & nihilominus agētem cum conscientia dubia, quia tunc dicitur ignorantia crassa, seu supina, quæ non excusat à pœnis, vt patet *ex d. cap. 2. de const. in 6. & d. can. vlt. 37. dist. Suar. cap. 18. num. 8. Baldell. loco cit. num. 1.* nisi quando lex pœnas statuit contra agentes aliquid scienter, vel audacter, seu ex præsumptione, quia tunc excusat iuris ignorantia etiā crassa, & supina, nō tamen affectata, vel crassissima. ita *Sanch. n. 36. & 37. Suar. nu. 14.* & communem testatur *Layman num. 1. Baldell. num. 3.*

AMPLIA II. vt procedat etiam quoad pœnam irregularitatis ex delicto, vt ex violatione censurarum, quia etiam hæc secundum magis cōmunem incurritur ab ignorante hanc pœnā impositam esse pro tali actione, si tamen norit actionem à iure grauiter esse prohibitam. Et ratio est quia vel irregularitas tūc est propriè pœna, & sic locum habet cōclusio præfata: vel secundum alios non imponitur à iure propriè loquendo, & formaliter vt pœna, sed vt impedimentum canonicum ob indecentiam, ideò incurritur faciliùs ab ignorante illam subesse. Ita *Suar. de cens. disput. 40. sect. 5. n. 10. Salas de legib. disp. 15. sect. 9. num. 13. Filiuc. tract. 11. nu. 158. Auila par. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 10. concl. 2. Azor. tom. 1. lib. 1. cap. 15. q. 7.* & multi Canonistæ, & Theologi, quos allegat *Sanch. lib. 9. de matr. disp. 32. n. 16. & 21.* & sequitur *Baldell. cit. lib. 5. disp. 45. n. 9.* Quamuis contrariū teneat *Sanch. ibi n. 20.* & alij apud eum allegati, & tenet *Castropalao nu. 6. 7. & 8.*

&

& satis probabilem ait *Diana* *resol.67.tract.5. Miscell. to.2.* qui alios allegat, qui putant ob violationem censurarum non incurri irregularitatem ab ignorante hoc genus pœnæ subesse violationi.

AMPLIA III. & à fortiori, vt procedat in casus reseruatione: nam si sit reseruatio facta ob bonam gubernationem, vt edicto Ordinarij, non est pœna, sed est reseruatio causæ, & iurisdictionis ademptio: Vnde ligat ignorantem reseruationem, si tamen non sit immunis à casu, scilicet culpa graui; quod etiam concedit *Sãch. disp.32. nu.18.* Si autem reseruatio fiat in consequentiam pœnæ latæ sententiæ, vt excommunicationis, &c. tunc certum est, quod si incurrit in censuram, incurrit etiam in reseruationem absolutionis, quia hæc non est pœna, sed consecutiuum ad pœnam. Et idem dicendum, quando lex canonica vetat aliquem absolui ante factam restitutionem, quia hæc non est in pœnam, sed pro iustitiæ reparatione; quamuis *Sanch. num. 18.* cum Molina, quos sequitur *Castropalao num. 8.* putent, quòd ignorans talem legem prohibitiuam etiam actus aliàs damnati, non incurrat in casus reseruationem, quia supponunt, neque incurrere in pœnas talis legis: cuius contrarium supra asserui.

Limita autem dictam conclusionem, vt non procedat in censuris, secundum magis communem: quia cùm sint pœnæ medicinales ad contumaciam amouendam, non incurruntur etiam à sciente legis prohibitionem, si nesciat inuincibiliter talem pœnam annexã, per *c.2. de constit. in 6.* ita *Sanch. n.17.* cum allegatis per eum, & *Castropalao num.5 6.7.* cum *Suar. Coninch, Bonacin. & Paris.* & sequitur *Baldell. num.9. & 11.* Quamuis nonnulli contradicant, quos citat *Sanch ibi n.16.*

QVÆSTIO II. An ignorantia facti excuset à pœna latæ sententiæ. Respondeo, si sit inculpata quoad talem speciem facti, seu delicti, excusat ab omni illius pœna, etiam si aliàs quis daret operam rei illicitæ, seu facto aliàs damnato; vt si cogitãs percutere Titium laicum, errans inuincibiliter circa personam, percutiat Caium clericum: non enim incurret in pœnas percutientis clericum, sed solum percutientis hominem; excepta tamẽ pœna irregularitatis ex homicidio casuali; quia dans operam rei illicitæ, & periculosæ mortis inferendæ, etiam adhibita omni diligẽtia, fit irregularis morte, vel mutilatione inde sequuta, ex *c. fin. de homic. in 6.* Est communis sententia, vt apud *Sanch. de matr. lib. 9. disp.32. n.22.3 4. & 25.* Si autẽ ignorantia facti sit culpabilis, scilicet crassa, vel supina circa illam spe-

ſpeciem facti à lege punitam, non euadet pœnas iuris, niſi quando lex punit operantes ſcienter, ſeu ex præſumptione, *c.2.de conſtit. in 6.* latè *Sanch loco cit.nu.*31.36. 37.*&* 38. cum ibi allegatis.

QVÆSTIO III. An in caſibus, quibus dictum eſt ignorantiam non excuſare à pœnis latæ ſententiæ, ſaltem illas minuat, ſeu ab illis excuſet ex parte. Reſpondeo, quòd etſi circa pœnas ferēdæ ſententiæ probabilius ſit eſſe iuſtam cauſam illas minuendi, cùm ignorantia ſit cauſa intrinſeca minuens culpam, vt *Sot.de Iuſt.lib.5. q.1. artic.9.in fin. Suar.de legib.lib.5. cap.*12.*n.*16.*Layman lib.*1.*tract. de legib.c.*20.*nu.*3.*Tiraquell.in proœm.de mitig.pœnis,nu.*24.Tamen quoad pœnas latæ ſententiæ certum eſt ipſo iure non minuere: quia cùm eas lex inferat ipſo facto, & abſolutè, ſemper eodem modo locum habent, ita *Abbas conſ.*22.*nu.*2.*lib.*1. *Suar.loco cit. n.*10.*Salas de legib. diſp.*5.*ſect.*9. *nu.*111.*Tiraquell.d.nu.*24. Adde quod probabilius eſt, neque eſſe in poteſtate Iudicis pœnas latæ ſententiæ commiſſas tunc minuere, etiamſi requirant declaratoriā Iudicis, vel executoriam: nam ex quo Iudex declarauit crimen cōmiſſum, pœna illa adſtringit independenter à ſententia Iudicis, neque poteſt ipſe gratiam facere ſuper pœna ipſo iure commiſſa, ſed Princeps. Et hanc ſententiam tenet *Bald.in l.fin.n.*8.*C.de probat. Molin.tract.*4.*diſp.*9.*nu.*20. *cum Greg.Lopez,*& veriorem, & praxi receptam ait *Suar.d.c.*12. *nu.*10. Quamuis contrarium alij teneant, ſcilicet quod ſi pœna indigeat declaratoria, vel executoria, poſſit Iudex illam minuere indirectè, vel vtiliter, hoc eſt attemperando declarationem, ſeu executionem, propter ignorantiam, vel aliam ſimilem cauſam minuentem culpā: & hāc tenet *Abb.in c.ſacris,n.*10. *de his quæ vi*, *Salas d.num.*111. *Tiraquel.d.nu.*24. Illud verum eſt in vno caſu, quia Iudex poteſt ſaltem indirectè remittere pœnam infamiæ iuris, quando conſurgit ex condemnatione in cauſa famoſa: de qua re dixi infra *cap.*31. *§.tertio modo.*

CAPVT XVI.

An in dubio, iuris vel facti pœna latæ ſententiæ commiſſa cenſeatur.

QVæritur primò, an dubitans ſe incidiſſe in pœnas latæ ſententiæ, excuſetur ab illarum obſeruatione, ſi facta diligentia dubium ſuperare, & in veritatis cognitionem peruenire non poſsit. Aduerte quòd hic non loquor de reatu, quoad culpam tantum, ideſt, pro foro ſacramentali,

tali, quia tam in dubio facti, quàm iuris, omnes conueniunt, quòd dubitans teneatur peccatum mortale dubium confiteri sub dubio, seu conditione, vt *Suar. de pœnit. disp.* 18. *sect.* 1. *nu.* 12. *& disp.* 22. *sect.* 9. & plures alij, quos allegat, & sequitur *Sanch. in decal. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 66.

RESPONDEO I. Si dubium est iuris, quia scilicet dubitat, an pro tali casu, seu culpa à se commissa, sit imposita à iure talis pœna; tunc in dubio pro sua libertate iudicare potest, per *cap. cum sunt partium* 11. *de reg. iur. in* 6. *Suar. de censf. disp.* 40. *sect.* 5. *n.* 15. *Sanch. lib.* 2. *de matrim. c.* 41. *q.* 3. & alij multi, quos allegat, & sequitur *Garzias de benef. p.* 7. *c.* 1. *nu.* 14. Et procedit etiam in dubio iuris de irregularitate quacunque, *Suar. num.* 4. *&* 18. *ibi Sanch. in decal. lib.* 1. *c.* 10. *nu.* 42. *Sayr. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 16. *de censf.* & plurimi, quos allegant, & sequuntur *Bonac. tractat. de irregul. q.* 1. *pun.* 5. *n.* 2. *in fin. Garz. n.* 21. Et procedit etiam in dubio iuris de excommunicatione, & alijs censuris quibuscunque, *Sanch. in decal loco cit. nu.* 55. *&* 62. *Azor. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 19. *q.* 10. *&* 11. *Sayr. in claui regia, lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 23. *&* 24. & alij, quos allegat, & sequitur *Bonac. tract. de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. *§.* 2. *nu.* 49. contra alios, quos allegat *Sanch. ibi nu.* 50. Et facit pro nostra conclusione, quod dixi supra *cap.* 3 *in fin.*

RESPONDEO II. Si dubium sit facti, tunc licèt quoad pœnas sententiæ ferendæ, in totum non excusetur, quia non punitur reus pœna ordinaria talis delicti, de quo dubitatur, sed extraordinaria, seu arbitraria, vt *Bal. in l. fin. n.* 8. *C. de probat. Capic. dec.* 126. *n.* 14. *&* 15. *Sanch. loco statim citando*; Tamen quoad pœnas latæ sententiæ excusatur in totum, quia pœnæ istæ non accipiunt augmentum, neque diminutionem, cùm sint à lege limitatæ, *Bal. in d. l. fin. nu.* 8. *in fin. Carrer. in praxi super verbo, argumentis conuictus, nu.* 4. Et pœna imposita tanquam pro delicto certo, non habet locum pro casu dubio; ita *Sanch. in decal. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 45. & tenet *Rota Burat. dec.* 182. *nu. vlt. Alba consf.* 91. *n.* 41. *Hōded. cōs.* 58. *n.* 43. *lib.* 1. qui loquūtur de pœna priuationis ipso facto incurrenda.

Limitatur tamē, & fallit primo in irregularitate, quia in dubio facti de incursa irregularitate, siue ex homicidio, siue ex alio delicto, vel facto, censendus est irregularis, quia irregularitas non imponitur principaliter per modum pœnæ, sed inhabilitatis: & de cōmuni testatur *Garzias p.* 7. *cap.* 1. *nu.* 19. vbi plurimos allegat, & sequitur *Barbos. in cap. petitio, de*

homicid. & cap. illud, de cleric. excomm. per illos textus.

Quamuis alij probabiliter teneant solum procedere hanc fallentiam in dubio facti de homicidio; vt *Sanch. ibi nu.*48. *cum Suarez & Salas*, & alij, quos sequitur *Bonac. tract. de irreg. q.* 1. *punct.* 5. *n.* 3. qui ait hanc probabiliorem, & sequitur *Diana resol.* 72. *tract.* 5. *to.* 2. Imò aliqui ex ijs dicunt, solùm procedere de homicidio iniusto, non autem de homicidio iusto, scilicet quoad irregularitatem ex defectu leuitatis, vt *Sanch. ibi n.* 49. *in fin. §. rursus quæres*, & alij apud ipsum, & alij, quos sequitur *Diana loco cit. Tannerus to.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *nu.* 220.

Item aliqui, vt *Sanch. nu.* 49. & quos allegant, & sequuntur *Bonac. & Diana ibi*, dicunt dictam fallentiam solùm procedere in irregularitate ex homicidio, non ex mutilatione etiam iniusta. Alij tamen contra tenent apud eosdē.

Limitatur, & fallit secundo dicta regula in excommunicatione, & alijs censuris, quia in dubio facti debet quis petere absolutionem saltem sub conditione: quæ est communis sententia, vt patet per relatos à *Sanch. à n.* 50. *ad* 54. & hanc tenet *Suarez disp.* 4. *de cens. sect.* 3. *nu.* 8. quia, inquit, in dubio facti de censura incursa pro foro conscientiæ, eligenda est pars tutior, & sequitur *Barbos. loco cit.* per illos tex. quamuis contrarium teneant *Sanch. nu.* 55. & 62. *Bonac. de excomm. q.* 2. *pun.* 6. *§.* 2. *nu.* 49. & 51.

Prædicta autem conclusio, & limitationes assignatę de dubio facti, procedunt quando dubium est propriè dictum, scilicet cum æquali animi suspensione, quia ob solam suspicionem nemo puniri potest, *l. absentem, ff. de pœnis, Bal. in l. fin. nu.* 8. *C. de prob.* Item non habent locum prædicta in dubio positiuo, quando scilicet adsunt præsumptiones præualentes pro alterutra parte; Etenim primo in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicauit media fallibilia ad procurandū abortum, vel homicidium, verbi gr. si solum mandauit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum; tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quendam ad pœnas, nisi constet de corpore delicti. *l.* 1. *§. item illud sciendum, ff. ad Syllan. Osasch. decis. Pedem.* 42. *Menoch. de arbitr. casu* 452. *num.* 10. & procedit tam pro foro externo, quàm interno. *Sanchez loco cit. in decal. cap.* 10. *n.* 44. *lib.* 1. *Nauar. cons.* 47. *de homic. Quaranta verbo, abortus, §. nota per hanc. Barbos. alleg.* 51. *num.* 139. Si autem applicata fuerunt media effi-

efficacia, & communniter effectum trahentia debet iudicari, & irregularitatem, & alias pœnas iuris incurrisse, vt *Nauar. ibi*. Quia licet facta in dubio non præsumantur, fallit quando sunt solita fieri: vt *l. vlt. C. de fid. instrum. Mascard. concl.* 732. *nu.* 5. *&* 7.

Secundo, Si constat de corpore seu materiali delicti, seu dubitat quis, an habuerit sufficientem aduertentiam, tunc in dubio censeri debet pœnas iuris incurrisse: quia licet in actibus internis facile præsumi possit subreptio, & inaduertentia, non autem in actibus externis grauiter malis, quia actus externi ex natura sua cùm sint valdè sensibiles, & non momentanei, solent excitare mentem ad sui considerationem; & quia membra externa non mouētur, nisi per rationem superiorem. ita *Less. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 29. *cum S. Thoma*.

Tertio, Si quis consilium, vel mandatum dedit ad delictum, vt ad homicidium, abortum, vel Clerici percussionem, &c. & constat de corpore delicti, seu effectu sequuto, sed dubitat, an ille motus sit à sua cooperatione, seu consilio, vel mandato, an verò aliàs id principalis esset facturus; tunc in dubio præsumptio est contra ipsum, & censetur pœnas incurrisse, vt *Sanch. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 44. *prope fin. Farinac. q.* 129. *nu.* 140. *Sayr. lib.* 7. *cap.* 3. *nu.* 2. Imò etiam si executor dicat se aliàs fuisse facturum, non est ei facile credendum, vt *Farin. nu.* 152. Nisi adsint aliæ coniecturæ infringētes talem præsumptionem, vt grauis inimicitia præcedens, vel si protestatus iam fuerat se facturum, aut se iam præparauerat ad illud. *Farinac. n.* 129. cum multis DD. & *n.* 143. *cum seqq.* Aliqui tamen dicunt stari posse dicto illius, si sit persona alioqui fide digna, & non adsint aliæ coniecturæ contrariæ, *Henriq. lib.* 14. *cap.* 16. *nu.* 3. *Sayr. de cens. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 2. *Sanch. n.* 44. *in fin. Auil. p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 3. *concl.* 5. Item coniectura bona erit credendi illi dicenti se aliàs fuisse facturum, si longo post tempore id fecit, vt supra citati DD.

RESPONDEO II. quòd ex decreto Sac. Congregationis, sub Clemente VIII. de quo dixi infra *verbo, absolutio, cap.* 3. statutum est, vt nullus etiam priuilegiatus absoluere possit à casibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ Domini contentis: quod est intelligendum de dubio iuris propriè dicto, idest negatiuo, seu cum æquali suspensione pro vtraque parte, non autem de dubio positiuo, quando essent hinc inde probabiles sententiæ, vt *Graff. lib.* 1. *de cas. reseru. num.* 51.

CAPVT XVII.

An pueri, vel minores excusentur à pœnis latæ sententiæ.

RESPONDEO primò quòd infantes, qui scilicet septênium non excesserunt, & impuberes infantiæ proximi, ideſt, qui decimum annum cum dimidio nō excessere, non incurrunt pœnas iuris, etiam si sint doli capaces, quia præsumptione iuris, & de iure non censentur delinquere. *Ant.Gomez.var.lib.3.c.1.nu.57.* & plures allegat, & sequitur *Barbos.in cap.1.nu.2.de delict. puerorum*, & tenet *Layman lib.1 tract. de legib.cap.10.nu.5.*

LIMITA primo, quòd isti nihilominus, si sint doli capaces, & delinquant pro foro conscientiæ ex delicto obligantur ad restitutionem, pro eo quod intereſt offensi, quia hæc non eſt pœna, sed æqualitas ex iustitia commutatiua, & probatur *l.impubes, ff. de furt.*& docet *Layman loco cit.*

LIMITA II. quod impubes infantiæ proximus doli capax irregularitatem incurrere poteſt ex delicto, vt homicidio, secundùm communem sententiā ex *Clem. si furiosus, de homic. Sylu.ver.homic. 3.q.2.dist.3. Vgol.de irreg.c.27.n. 3 Sanch.lib.1.in decal.cap.12.n.8. Auila p.7. disp.5.sect.1. dub. 13. Laym.cit.n.7.* Et facit ratio, quod irregularitas formaliter nō eſt pœna, vt dixi supra *cap.15.* quidquid in contrarium dicat *Diana resol. 88. Miscell.6.to.2.* Excipe solum irregularitates, quæ consequuntur ex infamia iuris, quia impubes infantiæ proximus, infamiæ pœnam non incurrit, ex regula supra posita (cùm sit propriè pœna iuris, vt dixi supra *cap.1. vers. insertur tertio*) At infans & si doli capax exiſtat, secundum veriorem sententiam, excusatur ab irregularitate ex delicto nascente, vt *Layman ibi cum Henriq.& Auila*, & tenet *Barbos. in d. Clem. si furiosus, num. 5. & 6. Sayr. lib.6. de censf.cap.17 nu.30.* & alij, quos allegat *Diana loco cit.* Quamuis alij dicant non excusari infantem doli capacem, vt *Couarr. in d. Clem. p.3.nu.5. vers. de infante. Eman. Roderic. p.1.summ. tract.de irregul.cap.176.concl.1.*

LIMITA III. in excommunicatione alijsque censuris ipso iure latis, vel ex edictis generalibus per modum iuris pro futuris culpis: quia impubes infantiæ proximus eas poteſt incurrere, si doli sit capax. *Henriq.lib.8.cap.41.in fin.in commen.Nauar.c.27.n.76. Sanch.cit.n.8 Suar.de censf.disp.5. sect.1. nu.19. Layman cit. num.5. Sanch select. disp.26.nu.18.* Interdictum autem generale ligat etiā in-

infantes quoscunque, vt *Bonac.de censur. disp.1.q.1. punc.4.num.9.* cum allegatis per eum.

Censuris vero specialibus, scilicet ab homine latis, vel etiam per edicta generalia pro præteritis culpis, impuberes quicunque nondum proximi pubertati, etiam maiores septennio, iustè quidem ligari non possunt, sed tamen validè ligantur, dummodo doli capaces existant, *Suar.de cens.disp.5. sect.1. num.19. Conincb. disp.13. n.45. Roderic. qq.regul.60. ar. 2. tom.2. Bonac.loco cit. Sanchez loco cit. nu.8.* Verumtamen quòd non censeantur impuberes, si non sint proximi pubertati, comprehensi in sententijs istis generalibus pro præteritis culpis, nisi exprimantur, tenent DD. quos allegat *Sanchez d. c.12.nu.7.* & sequitur *Diana resol.120. tract.4.to.2. & resol. 88. supra cit. Layman nu.6.*

RESPONDEO II. Minores 25. annis, puberes etiā proximos impubertati, & impuberes proximos pubertati, ex suo delicto, quamuis pœnis sententiæ ferendę sint mitius puniendi, vt non teneantur pœna ordinaria ratione teneræ ætatis, tanquam ex causa minuente culpam, *Gomez dict. lib.3. variar.c.1.n.58.59. & 62. Tiraquel. de mit.pœn.causa 7 n.1. Sanch.loco cit.nu.7. Couar.in dicta Clem. si furiosus, par.3. in princ. nu.5. Clar.in prax.quæst.60.nu.1. Menoch.de arbitr.cas.329. Auus meus decis.Pedem.161. per totam,* & habetur *c.1. de delict. puer.*

Tamen pœnas latæ sententiæ ex ipso iure regulariter loquendo incurrere eodē modo, sicut maiores, *glos. in l.pen. C.ex quib. caus. infam. irrog.* ibi *Bald. & Salycet. Abb.cons.22.nu.2 vers.non obstat minoritas, lib.1. Molin. tract.4. disp.9. num.20. cum Greg. Lopez;* Vnde minor incurrit pœnam infamiæ ipso iure latam pro tali delicto, etiam si non puniatur alijs pœnis ordinarijs illius delicti ferendæ sententiæ: intelligo de infamia, quæ incurritur ipso facto, & non expectata sententia condemnatoria, ita *Abb. Molin. & Lopez ibi.* Sic etiam minor, qui incidit in cōmissū, & caducitatē incurrit ex sua culpa, vel dolo; quāuis si dolus non intercessit, sit restituendus in integrum, ita habetur in *l. si ex causa, §. si in commissum, ff. de min. Seraph. decis. 313. nu.6.* Sic etiā minor, impugnans voluntatem defuncti, ipso iure perdit relictum ab eodem defuncto; quamuis restituendus sit aduersus lucri amissionem, si non dolo egit, *l. post legatum, §. ætate, ff. de his quib. vt ind. Bart. in l. tutorem, ff. eod. glos. in l. Polla, C. eod. Aret. cons.67. num.9. vers. tertio pro ista.*

Excipe tamen primo, vt minor non incurrat pœnam infamiæ latam

tam ipso iure contra exercentes artem ludicram, *l.pen.C.ex quib. cauſ.infam.irrog. ibi gloſ. Bald. & Salyc.* Et conſequenter neque fit irregularis ex tali exercitio, *Bald. ibi*.

Excipe ſecundo, vt non incurrat pœnas ipſo iure latas in venientes contra pacta iurata, ex *l.ſi quis maior, C. de tranſ.* vt notat *Seraph.deciſ.313.num.7.*

Excipe tertio, vt non incurrat pœnam non petentis tutorem, *l.fin. C.ſi aduerſ. delict.*

Alias etiam exceptiones habes apud *Angelum de maleſ. tit. de pœn. reor. nu.30*. Sed illam addo, quod minor impubes pubertati proximus non incurrit iuris pœnas propriè dictas, ſi delinquat in omittendo, vt de communi teſtatur *Clar.§.fin q.60.in princ.*

CAPVT XVIII.

An metu graui compulſus delictum committere, excuſetur à pœnis latæ ſententiæ.

DICO I. quòd hic non eſt quæſtio de vi abſoluta, quæ ſcilicet tollit omnem libertatem: nam cùm omnem culpam excludat, etiam à pœnis præſeruat pro vtroque foro, ſiue ſint latæ, ſiue ferendæ ſententiæ, *l.fœdiſſimam*, ibi *gloſ. & DD. communiter, C.ad l.Iul. de adult. l.1. §.remouet, verſ.ſi quis tamen, ff. de poſtul. Farinac. q.148.* cum ibi allatis. *Sanch.de matrim.diſp.31. nu.1.lib.9. text.in c. diſcretionem, de eo, qui cognou.*

DICO II. Circa metum grauem, ſeu cadentem in conſtantem virum, certum eſt quod quoad pœnas ſententiæ ferendæ, quoties metus non excludit omnem culpam, vt cum actio eſt intrinſecè mala, non excuſat ab omni pœna, ſed minuit, vt non ordinariæ, ſed arbitrariæ, ſeu extraordinariæ ſit locus, vt *Sanch.loco cit.n.4. Abb.in c.ſacris, n.2.de his, quæ vi, & conſ 4.nu.4. lib.1. Tiraquel.de pœn.mitig.cauſa 36.n.3. Farin q.97.n.23. Clar.§.fi. q.60.verſ.ſolet dubitari, Barboſ.in c.ſacris, de his, quæ vi.* Etſi quis metu graui coactus à viro potente aliquem innocentem occidat, vt *Clar.ibi*. Vel ſi mulier graui metu adulteriũ cõmittat vt *Abb.loc.cit.*

Quoad pœnas autem latæ ſententiæ, duæ ſunt principales ſententiæ. Prima aſſerit, quòd etiã ſi metus non excuſet à culpa mortali, vt quia res erat intrinſecè mala, ſi tamen excuſabat in tali caſu à præcepto, quatenus erat iuris poſitiui (ſcilicet quia nõ agebatur de graui publico damno, vt Principis, vel Patriæ, vel Chriſtianæ Reipub. vel Religionis Chriſtianę, vel Eccleſiæ contemptu, pro quibus cauſis priuatus homo vitã exponere teneatur) excuſabit à cenſuris & pœnis

latæ ſententiæ à iure impoſitis, alias ſecùs: Ita tenent *Nauarr.in man.c.27.num.63.in fine. Henr. lib.13.c.21.num.3.in fin. Auila par.7.diſp.2.dub.7.concluſ.5 Suarez de cenſ. diſp.5.ſect.3.num.14. Coninch de cenſ. diſp.13. nu.*101. 102. 103. *&* 104.

Secunda tamen ſententia, quam probabiliorem, & tutiorem æſtimo, aſſerit, quòd vbi metus non excuſat à culpa, vt quia actio erat intrinſecè mala, & non de ſe indifferens, non excuſat à pœnis latæ ſententiæ illi culpæ proportionatis: ita tenent *Aſten. Ricard. Roſell.Sylu.& Graff.*quos allegat, & ſequitur *Sanch. lib. 9. de matr. diſp.*31. *nu.* 4. & ibi dicti Authores ponunt exemplum de pœna priuationis iuris petendi debitum ob inceſtum, ſeu copulam commiſſam ab vxore cum conſanguineo viri, metu graui, & tenet *Durand.in 4.diſt.8.q.5. ad 3. Caiet. 1.2. quæſt.96. art. 4. Boniſac. in Clem.1.num.25.de conſang.& aff.* qui loquuntur de pœna cenſuræ, vt incurratur, vbi non excuſat metus à culpa; & de omni pœna latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure inflictæ, quòd metus non excuſet, *Abb.in c.ſacris, de his quæ vi,num.*2. per illum tex. vbi communicans cum excommunicato metu graui in caſibus, quibus non licet de iure cõmunicare, non excuſatur totaliter à culpa; & ideo neque ab excommunicatione ob communicationẽ, vel participium; & ita abſolutè hunc text intelligunt communiter Canoniſtæ, vt teſtatur *Sanch. loco cit.* Et præſertim procedit hæc ſententia in pœnis latæ ſententiæ indiuiduis, vt cenſuris, inhabilitatibus, priuationibus officiorum, infamia, & ſimilibus. *Anan.in d.c. ſacris, nu.* 1. *Anchar num.3.not.6.* qui putant diuiduas minui ex parte. Procedit hæc ſecunda ſententia præſertim de iure canonico, & in pœnis latis à lege Eccleſiaſtica, quæ poteſt punire omne peccatũ mortale, & nullum peccatum permittit. *c. nouit,de iudic. c.*1.*de off. ordin. Nauarr.conſ.*7. *de off ordin. & Abb. in d.c.ſacris, num.*5. vbi ait, quod metus grauis non excuſat delinquentem à pœnis de iure Canonico, quia propter nullum metum quis poteſt peccare mortaliter.

Sed quæres, An ſtante ſecunda ſententia, & ſi non excuſetur delinquens ob metum grauem à cõmiſſione pœnæ latæ ſententiæ, ſaltem illi à Iudice ſit minuenda. Reſpondet *Abb.in d c.ſacris, num.*2. quod licèt ipſo iure talis pœna incurratur, tamen Iudex debet habere reſpectum ad metum, & in executione pœnam minuere; ſcilicet quando eſt pœna indigens facto hominis ad illius executionẽ. In contrarium facit doctrina *Baldi in l.fin. num.* 8. *C. de probat.*

com-

communiter recepta, quòd vbi eſt pœna certa, & determinata à iure, non poteſt Iudex illam minuere. Sed de hac re dixi ſupra *cap.15.in fin.*

An autem metus grauis excuſet à reſeruatione caſus facta ab Ordinario in ordine ad forum Sacramentale. *Graff. de caſib. reſeruat.lib.1.cap.13 nu.33.* ait excuſare etiam quando non excuſat à culpa. Sed contrarium puto verius; Primò, quia non eſt pœna, ſed prouida reſeruatio iuriſdictionis, vt dixi ſupra *cap.15.*

Secundò, quia vbi non excuſatur quis ob metum à culpa, non excuſatur à pœna proportionata delicto: ſecus tamen puto de reſeruatione pœnali facta à Papa, verbi graia, abſolutionis cenſuræ, quia metu compulſus poterit abſolui ab inferiore, *Anan. in c.ſacris, nu.5.de his,quæ vi. ibi Imol. n 4.per c.ſacris,38.de ſent.excom. verb. voluntarius.*

Limita, quòd tunc metus grauis excuſat à cenſura, vel pœna latæ ſententiæ,quando lata eſt cōtra ſcienter, vel præſumptione delinquentes, aut aliàs vbicunque dolus punitur; *vt gloſſ.in c.ſacris, verb.voluntarius, de ſent. excom. Suar.de cenſ.diſput.4 ſect.3.n.12.* eſt communis ſententia,

CAPVT XIX.

An furor, vel dementia ſuperueniens excuſet à pœnis latæ ſententiæ iam commiſſis.

RESPONDEO primo, Quamuis furor ſuperueniens poſt delictum commiſſum excuſet à pœnis ſententiæ ferendæ corporalibus, vt de veriori, & magis communi teſtatur *Menoch. de arbitr. caſ.325.num.13.* & per ea, quæ *Ceuallos commun. cōtra commun. q.33.tom.1.* Tamen quoad pœnas latæ ſententiæ iam commiſſas nūquam excuſat, quia iam ſententia accepit ipſo facto executionem; & quia ſicut pœnæ ſententiæ ferēdæ inferri poſſunt contra eum, qui poſt delictū furioſus effectus eſt, ſi non ſint pœnæ corporales, ſed pecuniariæ, vt confiſcatio bonorum, *Menoch. & Ceuall. loco cit.* & cenſuræ, *Sayr. de cenſur.lib.1.c.8.n.3. Suar. de cenſ.diſp.5.ſect.1. nu.20. & 21.* ita pœnæ latæ ſententiæ ex ipſo iure cùm nunquam ſint corporales (vt dixi ſupra *cap.3.*) ſemper locum habere poſſunt.

RESPONDEO ſecundo. Furor ſuperueniens poſt cauſam culpabilem datam delicto, non excuſat à pœna latæ ſententiæ, ſi effectus fuerit conſummatus in ſtatu furoris, ſeu dementiæ, quia iam ſufficienter deliquit in cauſa, &

hic effectus quoad pœnas iuris incurrendas componit moraliter cũ illa causa, & sufficit influxus physicus ab illa causa peccaminosa, & tempore causæ datæ contrahitur obligatio ad pœnam sub cõditione euẽtus, etiam si culpa esset per pœnitentiam retractata medio tẽpore, vt *Less. lib. 2. c. 13. nu. 17.* & ita in terminis docẽt *Sayr. & Suar. loc cit.* Addit tamen *Suar.* quod si furor cẽseretur futurus perpetuus, deberet furiosus absolui à censuris incursis, quia cessaret finis censuræ, quę est medicina ad resipiscendum.

CAPVT XX.

Dispensatio, & absolutio à pœnis Ecclesiasticis lata sententiæ, in quibus differant, vel conueniant.

Differentia prima, quòd absolutio significat actum iustitiæ, in quo causa aliqua, seu iudicium terminatur in fauorem Rei. *Suar. de cens. disp. 41. sect. 1. nu. 4.* Dispensatio autem est actus gratiæ, seu misericordiæ, (vt inquit *gl. in c. vt constitueretur, verb. detrahendum, 50. dist. & ibi Arcbid. num. 2. Bal. in addit. ad Spec. tit. de dispens. vers. 1.*) qua aliquid relaxatur à communi lege in fauorem alicuius, *Suar. loc. cit.* Vnde absolutio est secundum ius commune; dispensatio est præter ius, *glos. in cap. cupientes, verb. suspensos, de elect. in 6. Abb in cap. tam litteris, num. 3. de test. Suar. tom. 4. de relig. lib. 9. c. 2. n. 48. & de cens. disp. 29. sect. 1. num. 17.*

Differentia secunda, quòd propriè loquendo absolutio non habet locum, nisi in pœnis medicinalibus, quæ scilicet ob contumaciã amouendam inferuntur, vt sunt omnes censuræ Ecclesiasticæ, vnde de sui natura non possunt esse perpetuæ. Dispensatio verò solùm habet locum in pœnis de sui natura immobilibus, siue sint perpetuę, siue ad certum tempus. *Felin. in cap. Apostolicæ, in princip. de except. S. Ant. 3. par. tit. 28. de susp. cap. 4. Sayr. lib. 4. de cens. cap. 17. num. 1. Suar. d. num. 17. de cens. & dict. cap. 2. de relig. num. 46. 48. & 49.*

Differentia tertia, quòd absolutio vt concedatur, non indiget alia causa præter dispositionem, seu non repugnantiam ex parte absoluendi, vt scilicet cessauerit à contumacia. Dispensatio autem requirit aliquam causam iustam, & rationabilem, vt inferior dispẽsare valeat super pœnis statutis à Superiore, *Suar. de relig. loco cit. num. 49.* Et quantò casus est grauior, vel pœna magis rationabilis, & fundata in validiori iure, tantò grauior causa requiritur ad dispẽsan-

sandum: vnde ex facultatibus, & stylo sacræ Pœnitentiariæ potest dispensari super homicidio casuali, quando ex magna nobilitate personæ, & doctrina æstimatur magna vtilitas Ecclesiæ consecutura. At verò super voluntario homicidio iniusto, vel abortu dispensare nō licet, nisi ex grauiori causa, nempe ob necessitatem, vt scādali, vel necis graui periculo subsistente, quia hæc irregularitas est statuta ex Can. Apostol. & imitatione iuris diuini, *Henriq. lib.* 14. *c.* 17. *num.* 5. *Auil. par.* 7. *disp.* 10. *dub.* 1.

Differentia quarta, quòd absolutio à censuris, seu pœnis medicinalibus non potest sine iniustitia Reo pœnitenti, & petenti denegari, scilicet satisfactione præstita, vel si per eum non stet, quominus satisfaciat: est communis sententia Theologorum, & Canonistarū, & tex. *in cap. qua fronte, de appell. cap. ex litteris, de const.* dixi *par.* 2. *verb. concilium, cap.* 2. Dispensatio verò quantumuis disposito, & pœnitenti per se loquendo, citra iniuriam denegari potest, *Arckid. in can. vt constitueretur, num.* 2. 50. *distinct. Salas de legib. disp.* 20. *sect.* 7. *n.* 70 *cum Abb. & Rosella.* Vnde inquit Salas, quòd superior denegans dispensationem, non semper peccat, etiam existente causa ad dispensandum. Peccat autem quādo dispensatio est debita ex charitate, vel ex iustitia, vt quādo adest grauis necessitas publica, vel priuata, vt vitandæ mortis, vel scandali grauis; vel saltem quando dispensare longè vtilius est Ecclesiæ, seu bono publico, *Salas nu.* 73. *&* 74. vel quando Superior commisit alicui, vt dispenset, si vera sunt narrata, *Archid. loco cit. Salas num.* 72. Addit *Henriq. loco cit. c.* 17. *nu.* 5. dispensationes sobriè concedendas, etiam causa dispensandi subsistente, quia aliàs eneruatur lex communis, & Ecclesiastica disciplina.

Differentia quinta, quòd is, cui absolutio à censura denegatur iniustè, potest adire superiorem mediatum, per viam querelæ, vt *Felin. cap. pastoralis, num.* 6. *de off. ordin.* latè *Sāch. opusc. lib.* 3. *c. vn. dub.* 35. *nu.* 8. At verò si cui denegetur dispēsatio à pœna latæ sententiæ incursa, non potest recurrere ad superiorem mediatū, *Sanchez opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 55. *n.* 21. *cum Bart. & Felin.* nisi in casibus quibus, vt dictum est, dispensatio illi sit debita, & tunc poterit Iudex ad quem dispensare, *Genuen. in prax. cap.* 70. *nu.* 4.

Differentia sexta, quòd Episcopus à pœnis canonum medicinalibus potest absoluere, quoties non reperitur prohibitum. Dispēsare autem non potest, nisi vbi reperitur ei concessum, vt dicam *cap.* 23. *&* 24.

Differentia septima, quòd facultas absoluendi à censuris continetur in generali mandato iurisdictionis, *Gutier.lib.1.can.qq.c.5. num. 1. Barbos.in c.nuper,nu.11. de sent.excom.Sbrozz.de offic.Vic. lib.2.q.179.* Non autem facultas dispensandi à pœnis, quia in mandato generali non veniunt, nisi ea quæ sunt iuris communis, seu iustitiæ, non autem quæ sunt iuris specialis, seu gratiæ, *Calderin.consil. 3.de offic.Vic.Felin.in cap. at si Clerici, §.de adulter. num.21.de Iudic.Sāch.de matr.lib.3. disp.40. num.12.& lib.9. disp.29.nu.14. & 18.* Imò neque ex speciali mādato ad dispensandum potest Vicarius generalis dispensare super pœnis latæ sententiæ, nisi fuerit in indiuiduo expressum, quia hæc dispensatio est maioris momenti, *Sbrozz. lib.2.q.37.nu.10.*

Differentia octaua, quod absolutio semel validè absolutè concessa non potest reuocari, quia vinculum est formaliter, & radicaliter sublatum: sed dispensatio semel concessa, secundùm probabiliorem potest à Prælato, qui ex potestate ordinaria dispensauit, reuocari, quia radicaliter in ipsa lege vinculum perseuerat. *Sanchez. lib. 8. de matrim. disput. 33.nu.12.* secundum probabiliorem.

Differentia nona, quod absolutio concessa propter aliquam causam absolute non cessat, cessante illa causa: vt si quis sit absolutus ab Episcopo ab excommunicatione Papæ reseruata propter impedimentum perpetuum adeūdi Sedem Apostolicam, vt ob cœcitatem; si miraculose curaretur à tali impedimento, non teneretur Romam ire, neque reincideret in censuram, vt *Sanch.in decal.lib.2.cap.13.nu.30.* At secus de dispensatione iam concessa, & applicata, cuius vsus habet tractum successiuum, qualis est dispēsatio super irregularitate cum Sacerdote ad celebrandum. Cessante enim causa finali, seu adæquata talis dispensationis, multi DD. dicunt dispensationem euanescere, & cessare, quos allegat, & sequitur *Sanchez lib.8.de matr. disp.30.nu.14.* quamuis contrariam teneant alij multi, quos allegat idem *Sanch.ibi nu.13.* & tenent *Ponce de matr.lib.8. cap.20. n.4. Salas de legib.disp.20 sect. 5. num.64. Granado in 1.2.contr.7. tract.3.p.2.disp.17.sect.4.nu.36. Guttier.de matrim.cap.126.nu.2. Suar.de legib.lib.6.cap.20.nu.15.*

Differentia decima, quod Prælatus potest dispensare cum subiectis, subiectione propriè, & strictè sumpta tantùm; idest ratione domicilij, non autem ratione quasi domicilij, vel originis, secundùm probabiliorem, & communem sententiam, *Suar.de pœnit. disp.30 sect.2.*

sect.2.n.3.Filiuc. tract.20.n.271. Barbos.alleg.39 nu.5. & 6.Garz. de beneficijs p.11.cap.10.n.139. in fin. & alij apud eosdem, & ita declarauit Sacra Congreg. apud *Barbos.ibi:* quamuis *Sanch.lib.3. de matrim.disp.23.nu.12. in fin. cum Manuel.& Henriq.* teneant sufficere quasi domiciliũ. At verò absolutiones à censuris etiam pro foro externo, prout de iure communi concedere potest subditis etiam ratione quasi domicilij, vel ratione vagationis; quia hoc sufficit ad sortiendum forum pastorale quoad omnia, excepto sacramẽto Ordinis, *Sãch.loc. cit.§.tertio probatur*. Et ita in terminis docet *Suar.de cens.disp.7.sect.4.num.7. & 8.* Quod etiam habet locum quoad facultatem Episcopis concessam à Tridentino *sess.24.c.6. reform.* absoluendi subditos suos à censuris Papæ reseruatis in casibus occultis: nam *Suarez, Filiuc. Garz.Barbos.Eman.Sà, verb.Episcopus, nu.36.* & alij communiter, *& Sacr. Congreg. apud Garz.* dicunt sufficere subiectionẽ ratione quasi domicilij, vel vagationis. Et idem est de absolutione à reseruatis propter impedimentũ adeundi Sedem Apostolicam, vt *Nauar. consl.6. nu.6. de sent. excom.* Imò quoad absolutionem à censuris in ordine ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quæ scilicet impediunt illorum receptionem, vt sunt excommunicatio, vel interdictum personale, sufficiet subiectio ratione peregrinationis, vt *Suar.d.disp.30. loco cit. & Filiuc. & Barbos. ibidem*, propter decretum Eugenij Quarti, quod est intelligendum, dummodo peregrinatio nõ sit assumpta in fraudem ad hunc effectum mutandi fori, vt *Suar. de pœn.disp.25.sect.2.n.9.in fi.* Quod nõ procedit, quoad eos qui facultatem habent à Papa absoluendi à censuris quoscunque, sine restrictione ad sibi subditos, quia Papa est Ordinarius singulorum, *c.antiqua, de priuileg. & ibi gloss. & c.fin. ibi gloss.verb.compelli, de foro compet.* & Papæ territorium in spiritualibus est vniuersus Orbis, vt *Abb. in d. c.fin.nu.45.per. c.cuncta per mundum, 9. q. 3. & Leon. Thesaur.fori Eccles. part.1. cap.1. num.4.*

DICENDVM II. dispensationem, & absolutionem à pœnis Ecclesiasticis in multis conuenire, seu multa habere communia. Primum quòd per se loquendo sunt actus Iurisdictionis voluntariæ, & ideò exerceri possunt extra territorium exercentis in personas sibi subditas: sunt autem iurisdictionis contentiosæ, quando adest legitimus cõtradictor; & tunc extra territorium eiusdem Iudicis exerceri non possunt. Ita de dispensatione docent *Innoc.in c.per*

venerabilem, nu. 3. *qui fil. sint legitim. Abb. n.*23. *Bart. in l. legitimos, col.* 1. *vers. quæro an istud, ff. de legi. tut. Dec. conf.* 207. *nu.* 6. *&* 8. *Suar. de censf. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 10. Similiter de absolutione tractant, & docent *gloss. & Innoc. in c. nouit, de offic. leg. & ibi Abb. nu.* 3. *Barb. ibi nu.* 6. *Sayr. lib.* 1. *de censf. c.* 14. *num.* 6. Et Amplia, vt procedat hæc doctrina nō solùm, si sit iurisdictio ordinaria, sed etiā si delegata: nam exerceri potest extra territorium delegantis in personas subditas deleganti, secūdum magis communem, & probabiliorem, vt *Sanch. de matr. lib.* 3. *disp.* 24. *nu.* 2. *Garzias de benefic. par.* 5. *c.* 8. *à nu.* 129.

An autem possit Episcopus, vel Prælatus dispensare, vel absoluere suum subditum in Curia Romana Papa ibi præsente. Respondeo, quòd Episcopi, & Prælati de vigore quidem iuris possunt exercere voluntariam iurisdictionem etiam in Curia, Papa præsente, secundùm magis communem. Tamen de stylo Curiæ multi dicunt non posse, sed debere Vrbe egredi, vt extra muros illam exerceant, quos allegat, & sequitur *Couar. var. lib.* 3. *c.* 20. *nu.* 9. *Gomez in regul. de non iud iux. for. supp. q.* 3. Sed hoc nō procedit quādo absolutio, vel dispensatio daretur pro foro conscientiæ, quia sicut manus appositio Papæ non ligat manus Ordinariorum quoad forum conscientiæ, *Gonz. gloss.* 52. *nu.* 60. ita neque eius præsentia in Curia. Et ita Sac. Congreg. declaratione relata à *Garz. de benefic. p.* 11. *c.* 10. *nu.* 139. Sed & si non valeret data absolutio, vel dispensatio pro foro externo, æstimo eam pro foro interno profecturā ex regula, si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere potest; dum non est defectus in forma substantiali, & adest consensus partium, vt *l. si stipuler,* 35. *§. fin. ff. de verb. oblig. l. si tam angusti, ff. de seruit, & l. sancimus, in fine, C. de donat. c. vtile,* 37. *de reg. iur. in* 6. *ibi gloss. Bart. & DD. in l.* 1. *§. penult. ff. de verb. oblig.* Præsertim cum adsit fauor animarum, per ea, quæ *Ias. in l. fin. ff. de iurisd. nu.* 11. qui ait absolutè fauore animarum posse concedi absolutionem à censuris extra territorium absoluentis.

CAP. XXI.

Quando criminum, & pœnarum latæ sententiæ commissio dicenda publica, vel occulta quoad facultates absoluendi, & dispensandi.

HÆc inspectio vtilis est pro iis, qui facultatem habent absoluendi, vel dispensandi solum in casibus occultis.

DICENDVM igitur I. Occultum

tum dici, quod non est publicum, idest neque notorium facti, vel iuris, neque famosum, etiam si aliquibus notum sit, & etiam si sit secundùm se probabile in iudicio, hæc qualitas occulti, quia requiri solet in absolutionibus, & dispensationibus, vt causa ad scandalum vitandum: hæc autem ratio militat quoties delictum non est publicum, etiam si à nonnullis sciatur, & sit probabile in iudicio; interim dum non probatur, neque ad iudicium defertur: ita *Nau. Suar. Eman.Sà, Sayr.Mol. Viuald.* quos allegat, & sequitur *Sanch.de matr.lib.*8.*disp.*34.*n.*55. *& in decal. lib.*2. *cap.*11. *nu.*19. *cũ Azor.* Et tenet *Tolet.li.*1.*c.*89. *§. quod ad Concilij. Barbos. alleg.* 39. *nu.* 21. vbi testatur communem, & probabiliorem etiam quoad facultatẽ cõcessam Episcopis à Concilio Trident. Quamuis alij distinguant dicentes, quoad facultates Sacræ Pęnitentiariæ supradictam sententiam veram esse, non autem quoad facultatem concessam à Concilio Tridentino *sess.*24.*cap.*6. Episcopis absoluendi, & dispensandi in casibus occultis; quia tunc dicunt occultum dici, quod non est probabile in Iudicio: & ita tenent aliqui allegati à *Sanch.cit. cap.*11. *num.*19. & tenet *Garz.p.*7. *cap.*11. *nu.*47. *de benef.* afferens declarationem sacræ Congregationis. Itaque ex priori sententia etiam si res sit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur; vt *l.eos,§.si quis autem, C. de appellat.Farin. q.*185.*n.*85. Item si quinque, vel sex personis in aliquo oppido, vel septem, aut octo in ciuitate res nota sit, non dicitur publica, sed occulta, vt *Fagund.de præcept. tract.*2. *lib.*8. *c.*8.*n.*33. Verùm quoad Sacr. Pœnitentiariam licet, non dicerem nullam dispensationem concessam in casu occulto, modo supra citato, tamen hoc iure vtimur, vt dispensatio non concedatur, si ex circumstantijs appareat rem nunc quidem occultam, tamen facile publicandam.

DICENDVM II. Notorium facti est quod est publicum euidentia facti, vt nulla tergiuersatione cęlari possit. *Innoc.in cap.sicut, de cohabit. Cleric.* latè *Mascard. concl.*1106.*nu.*4.*Seraph.dec.*376. *nu.*2. idest quod sit, seu factum est in oculis omnium, vel maioris partis vniuersitatis immediatè, quæ sit saltem decem personarũ, vt de communi testatur *Nauar. cap.*25.*nu.*73.*Sanch. opusc. lib.*6. *cap.*3.*dub.*3.*nu.*9. Vnde simpliciter notorium dicitur, etiam si non sit notum, seu notorium ciuitati, vel oppido, sed sufficit esse notorium respectu parochiæ, viciniæ, vel collegij, vt sciatur à maiori illius parte, vt *Nauar. loco citato Sanch.ibi nu.*12.*Auil.de cens.p.*2. *c.*6.

c.6.disp.2.dub.4. Less. lib.2.c.11. nu.74.Graff.lib.1.de casib.reseru. cap.10.nu.18. Menoch. de arbitr. casu 166. in fin.per cap.pen. de purga. can. Imò multi probabilius dicunt, non requiri quòd res sit gesta coram maiori parte populi, seu vniuersitatis, seu Collegij, seu parœciæ, seu viciniæ, sed sufficere si coram magna parte personarum illius, vt arbitrio prudentis inde facile, & breui fama ad alias partes peruasura censeatur, attenta scilicet multitudine totius vniuersitatis, & qualitate, & fide personarum præsentium, & distantia habitationum eorúdem; vt si coram decem, aut quindecim principibus viris gestum sit, erit censendum notorium in ciuitate: sed factum Romæ in vna Ecclesia, vel in Palatio Papæ coram decem non censeretur notorium facti: & ita docent *Suarez de cens. disp.9. sect.2.nu.11. Auil.loco cit.Bonac. de cens.disp.2.q.2.pun.1. §.1.n.5. Layman lib. 3.tract. de iniusta lesione famæ, cap.3.nu.8.§. porro, cum Abb.in c.de vestra,n.16 de cohab. Cleric. Menoch. de arbitr. cas.166. num. 7.*

Notorium iuris secundùm veriorem sentétiam est solùm, quod constat, vel confessione rei spontanea, in iudicio facta, vel per sententiam diffinitiuam: *tex.in c fin. & ibi gloss. not.verbo, per sententiam, & ibi Canonistæ communiter, de cohab.Cleric.& mulier.* latè *Mascard. verb. notorium, concl. 1107.per totam, Nauar. c.25. nu.73.Seraph.dec 73.nu.2.* Vnde sententia contumacialis non facit notorium, vt *Seraph dec.376.n.8.* neque sententia, quæ non transiuerit in rem iudicatam, vt *Nauar. loco cit.* neque sententia condemnationis ex præsumptiuis, vel pœna extraordinaria, vt *Molin.to.2. disp.333.§.quod verò, cum Couar.* Item confessio facta vi tormentorum nõ facit notorium, vt *Mascard.loco cit. nu.11.* Item conuictio, seu plena probatio per testes in iudicio nõ sufficit, nisi sequatur sententia, vt dixi *verb.vsura,c.7.* quamuis multi DD. asserant sufficere ad notorium, vt *Tolet. lib. 5. c.36 §.ille dicitur, Syluest. verb. notorium, q.3. Angel. verb.notorium, in princ. Viuald. de suspen. n.50.* & multi, quos allegat *Mascard. loco cit.num.17.& seq.* qui tamen *num. 26.* fatetur non procedere hanc sententiam, quando probationes impugnarentur saltem coloratè; & plurimos allegat ita distinguentes: sed quando agitur de pœnis latæ sententiæ ex ipso iure, in casu notorij criminis, non est recedendum à priori sententia, quia est materia strictæ interpretationis, & ideo non continetur notoriũ ex actis, seu ex probationibus, vt *Mascard.ibi n.29. cum Abb. in c.dudum, 1. col.2.de elect.*

elect. Dec. in c. ex insinuatione, *nu.* 22.*de appellat.* Item sequitur, notorium in domo, seu familia nō dici simpliciter notorium, de quo iura loquuntur, *Auil. & Graff. loc. cit. Filiuc. tract.* 32.*n.*233.*Molin. tract.*4.*disp.*31.*num.*3. *Less. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 75. Sed dicitur notorium secundùm quid, quia familia non est publica vniuersitas, seu communitas.

Publicum autem famosum est id, de quo existit fama, ideſt publica notitia, seu opinio communitatis immediatæ, in qua saltem sint decem personæ, orta indicijs probabilibus. vt colligitur ex *c. inquisitionis*, *§. quæsiuisti, in fin. & ibi gloss. verb. dicta paucorum, de accusat. & ibi Canonistæ*. Vnde requiritur, quòd sit opinio, seu vox omnium, vel maioris partis Ciuitatis, vel Oppidi, vel Viciniæ, vel Parœciæ, vel Collegij, vt *gloss. ibi. Bart. in l.* 3.*§. eiusdem quoque*, *nu.*2.*& ibi* Bald. *ff. de test. Clarus §. fin. q.* 6. & latè *Mascard. verb. fama, concl.*749. *num.*2. *Nauar. c.*27.*num.*25.*Sanch. opusc. lib.*6. *c.*3.*dub.*4. *nu.*2. Non enim requiritur ad famam opinio totius ciuitatis, vel maioris eius partis, sed sufficit vt sit fama communitatis immediatę, vt *Nauar. loco citato, Suar. de cens. disp.*48 *sect.*1. *n.*20. *gloss. loc. cit.* Item requiritur vt talis opinio sit fundata, seu orta ex indicijs probabilibus, quæ possint facere semiplenam probationem; vt si ab vno teste fide digno, & nō maleuolo, vel ex alijs pręsumptionibus illi æquipollentibus, vt *gloss. in cap. manifesta*, 2.*q.*1.*& in cap. vestra, de cohab. cleric. Nauar. loco cit. Suar. n.*21.*Molina. tract.*4. *disp.*7.*n.*6.*Sanch. nu.*2.*&* 6.*Abb. in d. cap. quæsiuisti, num.*4.*Caual. dec.*236.*nu.*1.*cum alleg.* Hinc sequitur, publicum dici factum, seu famosum præsumi, quando est delatum ad forum exterius, siue per accusationem, siue per denunciationem, vel delationem, & nondum est secuta sententia absolutoria, etiam si nondum sit crimen probatum. *c. omnipotens, de accus. DD. in l. qui à latronibus*, *§.*1.*ff. de testam. & in l. turpia*, *ff. de leg.*1.*Seraph. dec.*393. *nu.*2. dummodo delatio sit parti intimata, & cœptum iudicium per citationem, vel carcerationem: secus si apud Iudicem retenta. *Sanch. lib.*8. *de matrim. disp.* 34. *num.*58.*cum Sayr.* Et dummodo concurrat opinio communis, seu, quod idem est, vt fama delati remaneat interim aggrauata; quia si communiter reputaretur innocēs, non noceret delatio; vel si purgasset canonicè indicia, seu delationem: ita *gloss. in c. accusatum*, *verbo, solemnia, de simon. ibi, Abb. nu.*3. *Hostien. nu.*2. *Barbos. ibi. Genuen. in prax. cap.*27. *num.*10. & alij Canonistæ supradicti dicūt

accu-

accusatum de crimine enormi, seu aliàs causante irregularitatem pēdente iudicio, si fama eius remaneat aggrauata, non esse permittendum celebrare, donec feratur sentētia absolutoria, vel donec se purgauerit.

Aduertendum primò, quòd si delictum sit deductum ad forum, sed reus dimissus sub cautione de se repræsentando, interim casus dicitur publicus; ita communiter DD. quos allegat, & sequitur *Garz.p.7. cap.11.n.47.* Si autem reus sit absolutus interlocutoriè tantùm, idest ab obseruatione iudicij, reseruato vlteriori processu super nouis indicijs, tunc DD. dicunt rem interim esse occultam, seu redactam ad pristinum statum, ac si non esset deducta ad forum contentiosum, dummodo delictum, neque semiplenè sit probatum, & quod Rei fama non maneat aggrauata: ita *Suar. de cens. disp.41.sect.2.num.6. Sanchez de matrim.lib.8.disp.34.nu.57.& in decal.lib.2.cap.11.nu.21.cū Auil.* & consentiunt omnes DD. supra relati; multo magis dicendus esset casus occultus, quando post sententiam absolutoriam ab obseruatione iudicij biennium effluxisset absque nouis indicijs, quia iam esset perempta instantia, per *l. properandum C.de iudic.l.fin. C. vt infr.cert.temp. Boss. tit. de sent. nu.108.* vnde reus diffinitiuè esset absoluēdus, *Clar.§.fin.q.51.vers. alia etiam*: & procedit etiam in foro Ecclesiastico; vt *Clarus ibi cum communi*. Dummodo vt dictum est, fama Rei non remaneret aggrauata; nam si communiter reputaretur culpabilis, casus esset publicus, non occultus. Si autem Reus composuit cum Curia, seu absolutionem obtinuit admixta gratia, vel extra ordinem punitus, quia crimen non fuit plenè probatum, tunc aliqui dicunt, quòd si non remaneat fama Rei aggrauata, casus habetur vt occultus, seu non delatus ad forum; Vnde dicunt etiam Episcopum posse tunc absoluere, vel dispensare ex facultate Concilij Tridentini. ita tenent *Auil.p.7.disp.10.dub.7.Sāch. in decal.d.lib.2.cap.11. num.21. Layman lib.1.tract.de irregul.cap. vlt.num.5.* Contrarium tamen tenet *Gutier.& Roderic.apud Sāchez ibi*, & tenet *Garzias loco cit. cum Sacra Congregatione*, & hoc obseruat Sacra Pœnitentiaria.

Aduertendum secundo, quod publicum materialiter adhuc potest dici occultum quoad dispensationes, si formaliter sit occultū, scilicet in ratione talis delicti; vt si publicum est, quod Titius sit ingressus clausuram Monialium; sed publicè æstimatur ingressus cum licentia: idem si homicidium est publicum, sed non vt volūtarium, cum credatur factum ob defensio-

nem,

nem; vel publicum est, te celebrasse post excommunicationem contractam, sed crederis post absolutionem celebrasse, & ita tenet communis sentẽtia DD. quos allegat, & sequitur *Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 34. num. 56.* Imo aliqui audent vlterius, & dicunt, etiam si sit publicum, vt delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexæ à iure, posse dispensari, vel absolui ab illa, tanquam in occultis: ita *Nauarrus, Manuel. & Emanu. Sà*, quos allegat *ibi Sanchez*, qui id probabile asserit: tamen contrarium tenendum est, quia hæc est iuris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum: & hoc obseruat Sacra Pœnitentiaria.

Aduertendum tertio, quod publicum famosum, vel notorium in vno loco, non censetur publicum, vel notorium in alio ad omnes effectus, & quidem non censetur publicum alibi quoad famam proximi lædendam per detractionem. Est communis sententia, vt testatur *Layman lib. 3. tract. de iniusta læsione honoris & famæ, cap. 3. num. 8.* contra nonnullos alios, quorum sententia non caret probabilitate. Quoad facultatem vero dispensandi, vel absoluendi in occultis, idem dicunt aliqui DD. vt censeatur alibi casus occultus, non obstante quod in hoc loco sit notorius, vel famosus: ita tenet *Auila*, quem sequitur *Sanch. in decal. li. 2. c. 11. num. 20.* Sed contrarium merito tenet *Suar. de pœn. disp. 30. sect. 2. nu. 2.* & ita obseruat Sacra Pœnitentiaria. Quoad obligationem autem vitandi excommunicatos, aut alia censura ligatos, dic *vt supra cap. 7.*

Aduertendum quarto, quòd si data sit absolutio, vel dispensatio in casu tunc occulto, & postea casus fiat publicus, tunc multi dicunt illam dispensationem, vel absolutionem esse validam pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo; ideo tunc procurari debere nouam prouisionem ab eo, qui dare illam possit pro externo foro: ita *Tolet. lib. 1. cap. 89. num. 5. Garzias de benef. p. 7. cap. 11. nu. 52.*

Hæc doctrina procedit sine difficultate, quando ratio occulti esset conditio sine qua non absoluendi, vel dispensandi: quia ea postea euacuata, & cessante, non cessaret dispositio, quæ iam fuit completa: sed difficultas est, quando causa dispensandi solum fuit fundata in ratione occulti; & tunc sunt opiniones, de quibus dixi supra *cap. 20. §. differentia nona.*

CA-

CAPVT XXII.

De differentia dispensationum, & absolutionum fori interni, & externi.

PRima differentia est, quod absolutio, & dispensatio cócessa pro foro conscientiæ tantùm non suffragatur pro foro externo, seu contentioso: Vnde poterit nihilominus Iudex procedere cótra reum ad pœnas, ac si dispensatus, vel absolutus non fuisset, *gloss. in cap. de his, in fin. de accus. Nauar. cons. 23. nu. 4. de pœnit. & remiss. & cons. 51. de sent. excom. Couar. lib. 2. cap. 10. num. 3. & in c. Alma, p. 1. §. 11. n. 16 Menoch. de arbitr. casu 539. nu. 31. Suar. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 11. & tom. 4. de relig. tract. vlt lib. 9. c. 2. nu. 35 Sanch. in decal. lib. 2. c. 11. n. 13. & de matrim. lib. 8. disp. 34. num. 29. Genuen. in prax. cap. 25.* & est communis sententia, & vera. Vnde sequitur quod excommunicatus, si absolnatur pro foro conscientiæ tantùm, poterit publicè ab Ordinario declarari, & denunciari, vt videtur *Couar. & Genuen. ibi:* & si celebrauit in censura taliter absolutus, poterit pro foro externo declar..ri irregularitatem incurrisse. *Genuen. loco cit. Auil. p. 2. c. 7. disp. 3. dub 12. §. & dictis, Layman li. 1. tract. de cens. in commu. c. 7. n. 7.* quãuis coram Deo non sit irregularis, *Nauar. cons. 82. nu. 2. de simonia.* Item poterit declarari nulliter beneficium obtinuisse, vt *Salzedo ad Diaz cap. 33. §. excusabitur, cum alijs DD.* quamuis coram Deo valida sit prouisio. *Suar. de Relig. loco cit. nu. 37.* Et si alij contra putent, quod si constet in foro externo de tali absolutione, data pro foro cóscientiæ per schedulam, nempe Confessarij, non possit Iudex contra talem procedere, quos allegat *Diana resol. 26. tract. 11. to. 1.* & alios allegat *Menoch. cit. casu 539* In hoc omnes conueniunt, quod Ordinarius potest, si velit cum taliter absoluto benignè agere, & acceptare illam absolutionem, vt suffragetur pro foro etiam externo, & repellere Promotorem fiscalem. *Layman, & Auila loco cit. Nauar. cons. 4. nu. 4. de fid. instr. & cons. 51. n. 3. de sent excomm. Genuen. c. 25. cit.* Quod est intelligendum, quando non esset reus censura ligatus, seu declaratus in pœnas incidisse, Iudice procedente ad instantiam partis, sed ex officio; quia non potest Iudex acceptare absolutionem fori interni pro foro externo, parte legitimè contradicente, vt *Nauar. & Genuen. locis citat.* Illud etiã est certum, quòd Ordinarius non potest ratam habere dispensationem, vt puta super im pe-

pedimento matrimonij, datam pro foro conscientiæ tantum, sed debet constito de illo cogere ad separationem, *Nauar.cons.4.de Iudic.num.7.Sanch.lib.3.disp.15. nu.15.& 17. Coninch de Sacram. disp.27.nu.6.*donec obtineant dispensationem in Dataria. Inde etiam sequitur quod dispensatio, & absolutio, quæ datur pro foro conscientiæ tantùm, dari debet secretè, neque Notario, neque testibus adhibitis, vt *Sanch. de matr.disp.34. nu.29. in fin.lib.8.* ne illi prosit pro foro externo. Sed neque conuenit Confessarium pœnitenti dare schedulam absolutionis, vt *Filiucc. tract.11.n.293.* sed etiam si illam det, nulla fides illi schedulæ adhibenda est in foro externo, vt *Calderin. & Rebuff.* quos allegat, & sequitur *Salzedo ad Diaz in prax.c.33. §. excusabitur tamen.* Quamuis alij contra asserant expedire talem schedulam dare pœnitenti absolutionis, vt possit se tueri pro foro externo, vt apud *Dianam d.resol.26.* Posset tamen Confessarius testimonium prædictum absolutionis impartitæ dare litteris suis priuatis clausis directis Ordinario, vt possit si velit, illam acceptare. Quemadmodum Maior Pœnitentiarius dat litteras clausas absolutionum in forma pro Misso. Dispensationum autem testimonium nunquam concedendum est, quia hoc est contra mentem Pontificis, & aliàs fieret præiudicium Datariæ: & ita exactè obseruat Sacra Pœnitentiaria.

Secunda differentia est, quod habens facultatem absolue ndi, vel dispensandi pro foro conscientiæ tantùm, non posset illam exequi extra Sacramentum Confessionis, sed in ipso foro tantùm Pœnitentiali, seu Sacramentali, præsertim quādo committitur talis facultas Confessarijs: & hæc est verior sententia, & tutior, quā tenent multi, quos allegat *Diana resol. 25. trac.11. to.1. & resol.20.tract.2. to.2. & resol. 63. tract.4. tom.2.* & tenet *Garzias de benef.pa.11. c.10. num.139.cum sequentibus*, referens declarationes Sacræ Cōgregationis; & maximè quando ponitur clausula, iniuncta pœnitentia salutari, vt *Suar. de censur. disp.41. sect.2.num. 10.Bonac.de cens. disp.1. q.3.punct. 6. num.8.* Quamuis contrariū teneat *Sanch. in decal.lib.2.c.11.num.13.& de matrim.lib.8.disput.34.num.29.* & plures allegat & sequitur *Diana ibidem.* Et quamuis hanc communem dicat *Garzias num.138. loc.cit.* vbi multos allegat, qui dicunt illam clausulā, pro foro conscientiæ, intelligendam non esse de foro pœnitentiali, seu sacramentali, sed de foro quasi pœnitentiali, seu animæ; & hanc sententiam *Suar.de relig. to.4. tract.vlt. lib.9.*

lib.9. cap.2. nu.28. ait practicari tutè posse ex causa rationabili, vt si censura ligatus nõ sit tũc dispositus ad confessionem, vel si Confessarius tũc non possit totam audire confessionem; Certè in commissionibus Sacræ Pœnitentiariæ non est recedendum à priori sententia, quia solet apponi clausula illa, in ipso actu sacramentali confessionis tantùm, nec aliter, nec alio modo; nisi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra sacramentum expediri.

Tertia differentia consequens ex præcedenti, quod dispensatio à pœnis, & absolutio à censuris pro foro externo dari potest absenti, vel immediatè per quodcũque signum expressiuum actus absolutionis, vel mediatè per litteras, vel nuncium, vel dando absolutionem procuratori habenti speciale mandatum, quamuis non conueniat sine causa rationabili absentem absoluere ab excommunicatione: & ita de communiori, & veriori sententia testatur *Sayr. lib.2. de cens. cap.21. n.12. & 13.* Dispensatio autem, & absolutio pro foro conscientiæ non potest concedi absenti, sed præsenti, saltem mediante commissione facta per litteras ab eo, qui committere potest, iuxta veriorem sententiam, per ea, quæ dixi supra in prima & secunda differentia: & ita obseruat stylus Sacræ Pęnitentiariæ. Quamuis multi DD. contra æstiment eum, cui concessa est facultas absoluendi pro foro conscientiæ tantum, posse etiam absoluere absentem immediatè proferendo formam absolutionis in ordine ad absentem; vel saltem mediantibus litteris, vel nuncio, vel procuratore; quia putant illam particulam *pro foro conscientiæ* non limitare modum sed effectum absolutionis: ita *Suar. de cens. disp.41. sect.2. nu.11. Manuel. Ledes. & Henriq.* quos allegat, & sequitur *Sanch. in decal. lib. 2. cap.11. nu.14.* vbi testatur de communi: & idem à fortiori de dispensatione à pęnis dicunt, cum minorē habeat connexionem cũ Sacramento Pœnitentiæ, quàm absolutio à censuris: ita *Suar. ibi num.10.* & de communi testatur *Layman lib.1. tract. de excomm. cap.6. num.9.* vbi plures allegat. Vnde *Auila p.2. c.7. disp.2. dub.1. & Layman ibi cum alijs* tradunt cautelam pro cõfessario, qui oblitus est absoluere pęnitęntem à cēsura, vt scilicet eum absoluat absentem; vel si erat censura reseruata, obtineat facultatem, & sic absentem absoluat: sed hæc praxis à Sacra Pœnitentiaria est penitus explosa.

Quarta differentia, quòd in absolutionibus à censuris pro foro conscientiæ, non est necesse obseruare formam accidentalem, seu

seu solemnitatem, quæ adhibetur pro foro externo. Vnde in absolutione ab excommunicatione pro foro conscientiæ non est necessaria flagellatio, neque Psalmus pœnitentialis, & oratio Dominica, aliæque orationes, de quibus in *c.à nobis 28. in fi. de sent. excomm. & apud Nauar. c. 26. num.* 8. ita *Auila part.* 2. *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 3. *cum Polanco in directorio*, & tenet *Bonacc. de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun. vlt. prope fin.* Ait tamen *Auila*, quod si Confessarius absolueret in loco secreto, vbi posset commodè obseruari ista solemnitas, expediret illam obseruare ad maiorem terrorem pœnitentis. Certè ex priuilegijs Religionum multis Religiosis concessum est absoluere non seruata dicta solemnitate, vt *Suar. de cens. disp.* 7. *sect.* 10. *nu.* 4. *cum Nauarro*.

An autem in absolutione ab excommunicatione pro foro conscientiæ debeat exigi iuramentum de stando mandatis Ecclesiæ, idest de non contraueniendo de cætero, quod exigi solet, quando quis absoluitur in casu quocũque enormi, iuxta *cap. grauem, de sent. excomm.* vt *Auila par.* 2. *cap.* 7. *disput.* 3. *dub.* 2. cum communi sententia; Multi dicunt non esse necessarium, ita tenet *Albert. tom.* 1. *lib.* 4. *disput.* 7. *cap.* 2. & *lib.* 5. *disput.* 22. *cap.* 4. *Bonacciна de cens. disput.* 1. *q.* 3. *pun.* 10. *nu. vlt.* & idem de iuramento satisfaciendi parti læsæ tenet *Henriq. lib.* 7. *c.* 13. *n.* 2. *lit. l. in cõment. Io. Valerus differ. vtriusque fori, verb. absol. differ.* 5. *n.* 3. *differ.* 11. *in fin. Dian. resol.* 44. *Miscell.* 2. *par.* 1. Et idem de iuramento, quod exigitur, cum quis absoluitur à reseruatis ad reincidentiam pro articulo mortis, vel aliàs ratione impedimenti, & etiam in casibus Bullæ in Cœna Domini, in quibus nemo potest etiam pro articulo mortis absolui, nisi præstita cautione iuratoria de stando mandatis Sedis Apostolicæ, & de satisfaciendo, vt in §. *cæterum* eiusdem Bullæ ait *Marius d. c.* 2. Et fauent formulæ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ non exigunt iuramenta prædicta, nisi in casu presbytericidij publici. Nihilominus contrariam sententiam veriorem æstimo, nempe exigenda esse etiam pro foro conscientiæ prædicta iuramenta, & peccare Confessarium omittentem illa exigere, ita *Auila p.* 2. *c.* 7. *disp.* 3. *dub.* 3. *Henriq. lib.* 13. *c.* 28. *nu.* 4. *Tanner. tom.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *n.* 126. *Sanch. in decal. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 24. & 26. & probatur *extrau.* 1. §. *incendiarios, in fine de priuil.* & *c. quamquam de vsur.* Sacra autem Pœnitentiariæ in suis formulis præcipit iniungi de iure iniungenda, inter quæ sunt dicta iuramenta.

Quinta Differentia, quòd quãdo censuræ, vel pœnæ sententia est valida pro foro externo, sed inualida, & nulla pro foro conscientiæ, quia lata est ex iusta causa apparente secundùm acta, & probata, sed secundùm se falsa; tunc ligatus tali sententia tenetur pro foro externo obseruare illam sententiam, vel petere absolutionem, seu dispensationem, ratione scandali vitandi, quamuis in secreto non teneatur illam obseruare. *Nauar. cap.27. nu.3. Suarez de censur. disp. 4. sect.7. num.8. Sanch. de matrim.disp. 39. num.9. lib.2.* & cõmunem Theologorum ait *Sayr. lib.1. cap.17. n.8. & 13. & 16.* Quamuis Canonistæ communiter dicant sententiam censuræ latam, vt supra, ex falsa causa, secundum tamen allegata, & probata apparenter vera, esse validam pro vtroque foro, idest etiam pro foro conscientiæ, vti patet ex allegatis à *Sayro loco cit. num.7. & Menoch. de arb. casu 542. nu. 10.* Verum est secundum omnes, quod si in tali casu reus priuetur, vel declaretur priuatus beneficio, vel officio publico, & illud alteri conferatur, valida erit hæc secunda prouisio pro vtroque foro, quia sententia in se iniusta, sed, secundum allegata, & probata, iusta, validè priuat bonis communibus, seu publicis; non autem priuatis, *Coninch disp.13. n.118. de censur. Suar. disp.4. sect.7. n.27. & 29.* quia sic expedit bono publico.

CAPVT XXIII.

Quis, & ex quibus causis dispensare possit super irregularitatibus, & suspensionibus pœnalibus, & alijs pœnis Ecclesiasticis latæ sententiæ.

DICENDVM I. quòd regulariter loquendo nullus inferior dispensare potest antecedenter super pœnis statutis à lege Superioris ipso facto incurrendis, idest præseruare ab illarũ commissione casu, quo tale delictum committatur, quia inferior non potest dispensare super lege, vel præcepto Superioris, nisi vbi id ei repetiatur concessum, *c. cum inferior, de maior. & obed. c. dilecti, de temp. ordinan.* ita *Syluest. verb. dispensatio, nu.14. Mirand. tom.2. q.30. art.11. concl.1.* vbi testatur de communi sententia.

DICENDVM II. circa pœnas latæ sententiæ ex ipso iure iam commissas, seu incursas, varias esse DD. sententias. Prima asserit inferiorem Prælatum posse dispensare super pœnis huiusmodi, vbicunque non reperitur prohibitũ, etiam si sint latæ à iure Pontificio, quia eo ipso cẽsetur esse de genere permissorũ. Multos DD. pro hac sententia allegat *Barb. allegat.33. & Dian. resolut.82. miscel.6. to.2.*

cam-

eamque tenet & cõmunem dicit *Mirand. loco cit.*

Secunda ſententia probabilior aſſerit Epiſcopum, ſeu Prælatum non poſſe diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ, niſi vbi ius tacitè, vel expreſsè illi diſpenſare concedit, ita *Arcbid. in c. licet canon, de elect. in 6. Felin. in c. at ſi Clerici*, §. *de adulterijs, nu.* 4. *de Iudic.* vbi teſtatur de communi, & *Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.* 370. *C. de reu. don.* & generaliter de omni pœna tenent multi, quos allegat *Barboſ. loc. cit. nu.* 19. qui eam dicit magis communem recentiorum.

DICO III. quòd diſpenſandi facultas ſuper pœnis latæ ſententiæ cenſetur conceſſa Epiſcopis, ſeu inferioribus Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, quoties Canon permittit diſpenſationē imperſonaliter, vt per illa verba, niſi cum illo fuerit miſericorditer diſpenſatum: ita *Abb. in d. §. de adult. in 6. Alex. de Neuo nu.* 11. *Dec. n.* 48. *Sanch. de matr. lib* 8. *diſp.* 5. *nu.* 2. quidquid in cōtrarium velint *Aretin. & Butr. in d. §. de adulterijs*, abſq. ſolido fundamento, vt ait *Sanch ibi*. Et quãuis multi DD. dicant id non procedere, quando talis clauſula haberetur in decreto, ſeu conſtitutione Concilij generalis, quia tūc cenſeretur ſolum inſinuari, facilius à Papa concedi poſſe diſpenſationem; tamen verius videtur, etiam tunc poſſe Epiſcopum diſpenſare, dum verba non diriguntur ad Officiales Sedis Apoſtolicæ tantum; & ita tenent plures, quos allegat, & ſequitur *Sanch. ibi nu.* 5. Illud tamen communiter admittitur, quòd vbi verba Canonis diriguntur ad Epiſcopum, præcipiendo vt faciat obſeruari talem pœnam, niſi fuerit diſpenſatum, intelligitur ſi fuerit à Papa, non autem ab Epiſcopo diſpenſatum. *Sanch. nu.* 3. *cum ibi allegatis.*

DICO IV. In pœnis latæ ſententiæ ex ipſo iure incurſis ob crimina etiam publica minora, ſeu non maiora adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, conceſſum eſſe à iure Epiſcopo, ſeu Prælato habenti Epiſcopalem iuriſdictionem pro vtroque foro diſpenſare, dummodo ſpecialiter nō reperiatur prohibitum, & ſufficit ſi pœna ſit lata ad tempus determinatum, quia hoc ipſo eſt reſeruata diſpenatio, vt dicam *capite ſequenti ampliat.* 4. Et dummodò pœna illa non receperit executionē per factū hominis, vnde poterit diſpēſare in ijs caſibus ſuper pœna infamię, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depoſitionis verbalis, nō autem ſuper priuatione beneficij, vel officij, vel honorũ priuatione, poſt executionem factam Iudicis miniſterio, ex *d. §. de adulterijs*, & ita tenet *Abb. ibi nu.* 6.

*Dec.nu.*48. *Anchar. nu.*11. *verſ. in maioribus, Hippolyt.nu.*65.68. *Roderic.qq.regul.*24. *art.*17.*verſ. ſecundum argumentum*, *tom.* 1. qui plures alios allegat, & ſequitur *Suar. de cenſ. diſp.* 29. *ſect.* 1. *nu.*21. vbi ait communem; *Bonac. de clauſura,q.*1.*pun.*5.*nu.*5 *Henriq.lib.*14.*c.* 19.*nu.*2. *Sanch.in decal.lib.*6.*c.* 15.*nu.*77. vbi ait communem. Et rationem aſſignat *Roderic. ibi:* quia cùm ſint ea minora crimina frequentiora, conſulẽdum fuit, ne tam freqẽnter neceſſarius eſſet recurſus ad Sedem Apoſtolicam: & hanc ſẽtẽtiam veriorem puto, quamuis *Archid. in c.licet canon. de elect.in* 6. *& Felin.in d.*§. *de adulterijs, n.*4. contrarium teneant, nempe facultatem conceſſam ibi Prælatis diſpẽſandi ſuper minoribus criminibus non intelligi quo ad pœnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure incurſas. Hinc ſequitur quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper adulterio, furto, ſacrilegio, periurio, falſo teſtimonio, non autem ſuper hæreſi, ſimonia, homicidio, & ſimilibus, quia illa ſunt minora crimina, hæc autem maiora. *Abb.in c. cum te, de ſẽt.& re iudic. Gemin.& Præp. in c.Euphemiũ* 2.*q.*3. *Tolet.lib.*1. *c.* 62. §. *vlt. Sayr. lib.* 7. *de cenſur. c.*11.*nu.*15. *& c.*12. *n.* 3. *in fine*. Iudicãtur autem hic crimina grauia, vel leuia non Theologicè, ideſt à virtute, cui opponũtur, ſed à pœnæ grauitate, qua puniuntur. *Ant. in d.* §. *de adult. & ibi Abb. n.*7. *Anan. nu.* 13. *& alij DD cõmuniter*. Aliàs enim ſacrilegium eſt grauius adulterio ſecundum ſpeciem, non tamen ſecundum pœnam, ideo Epiſcopus in illo diſpenſat, *c. fin. de furt.*

DICO V. Conceſſum eſt Epiſcopo diſpenſare ſuper pœnis latę ſententiæ ex iure cõmuni; & etiam ex Conciliari conſtitutione, etiam Papæ reſeruatis, in caſu grauis neceſſitatis, ideſt cum aliàs ſcandala, vel damna grauia ſequerentur, & non poteſt haberi recurſus opportunus ad Sedem Apoſt. vt ob inopiam, vel temporis breuitatem. *Felin. in d.c. at ſi clerici*, §. *de adulterijs, n.*3. *de iudic.* & latè *Sanch. de matr.li.*2.*diſp.*40.*nu.*3. vbi plures allegat, *et Salas de legibus, diſp.* 20. *ſect.*3.*nu.* 25. vbi teſtatur de communi, & *Barboſ. allegat.*33. *nu.*26. & plurimi apud eoſdem citati. Ex hoc autem capite non videtur, quòd poſſit diſpenſari, niſi in occultis, per ea, quæ *Sanch. loco cit.*

DICO VI. Ex Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *reformat.* conceſſum eſſe Epiſcopis diſpenſare in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus etiam Papæ reſeruatis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum cõtenſioſum.

sum. Et amplia vt possit dispensare, vel dispensari mandare, seu subdelegare, etiam si nec ipse, nec dispensandus, sit tunc in Diœcesi sua, quia Triden. decretum non ponit hanc restrictiuam quoad dispensationes, & aliàs potest dispẽsare de iure cõmuni cũ suo subdito etiam existẽte extra Diœcesim, quia est actus iurisdictionis voluntariæ, si non datur dispensatio pro foro contentioso, seu in contradictorio iudicio: ita hoc decretum exponunt *Suar. Sanch. & Bonac.* quos allegat, & sequitur *Barbos. alleg.* 39. *nu.* 7. *de potest. Episc. & Filiuc. tract.* 20. *nu.* 269.

Requiritur tamen, vt dispensandus sit subditus ratione domicilij, non autem sufficit, si sit subditus ratione quasi domicilij, vel originis. *Suar. de cẽs. disp.* 41. *sect.* 2. *nu.* 12. *Filiuc. loc. cit. Barbos. nu.* 6.

Ampliant II. multi Doctores, quod ista facultas extenditur ad inhabilitates ad officia, & beneficia, & ad priuationes eorumdem, quia est irregularitas partialis, & ita *Henriq. lib.* 13. *cap.* 56. *nu.* 1. *Sanch. in decal. lib.* 6. *c.* 15. *nu.* 78. *Bonacin. de clausura, q.* 1. *pun.* 5. *nu.* 5. *Manuel tom.* 2. *Sum. c.* 66. *nu.* 35. *Vgolin. de simon. tab.* 4. *c.* 6. *§.* 7. *num.* 2. Contraria tamen sententia, quòd in hoc priuilegio nõ contineantur inhabilitates, & priuationes latæ sententiæ, communior est, & verior, & praxi recepta, vt testatur *Less. lib.* 2. *c.* 35. *nu.* 140. *Suar. de relig. to.* 1. *tract. de simon. cap.* 58. *nu.* 11. *& Bonac. tract. de simon. disp.* 1. *q.* 7. *pun.* 2. *diffic.* 2. *in fin.* seipsum retractans: & ratio est, quia non sunt propriè irregularitates, neque suspensiones.

Ampliant III. multi, quòd hæc facultas competat etiam alijs Prælatis habentibus Episcopalem iurisdictionem in suos à Papa: ita tenent *Henriq. Roder. Flores, Sayr. Auila, & Sanchez*, quos allegat *Barbos. loco cit. nu.* 17. qui tamen magis communem probat cõtrariam sententiam cum *Garz. p.* 11. *c.* 10. *n.* 13. *&* 17. Non competit hęc facultas Vicarijs Generalibus, quia mandata generaliter iurisdictione non venit facultas dispensandi, vt dixi *supra cap.* 20. Limita quòd non potest Episcopus per hæc dispensare super irregularitate, vel pœna incursa ob alienum delictum, vt ob paternum. *Sanch. lib.* 2. *in decal. cap.* 28. *num.* 8. *&* 9.

DICO VII. quòd vt cap. præcedenti tetigi, dispensatio facta ab inferiore, vt ab Episcopo, vel Prælato super pœnis latis ex lege superioris, idest Papæ, requirit causam rationabilem, seu proportionatam ad sui validitatem; aliàs enim dispensatio esset non solùm iniusta, sed & inualida, Canonistæ communiter in *c. cũ ad Monasterium, de stat. Monach.* quos se-

quitur *Couar. in cap.4. decretal. par.2.cap.6.§.9. n.11. Sylu.verb. dispensatio q.3. Angel. nu.3. Nauar. cap.25.num.74. Turrecrem. can.1.dist.89.n.14.Sãcb.opusc.lib. 5.cap.1.dub. 5. n.23.* & latius idẽ *Sanch.de matr.lib.8.disp.17.n.4.*

Debet autem causa esse proportionata, & iusta per comparationem ad obligationẽ pœnalem, & motiuum legis pœnalis: nam si finis legis, & pœna est grauior, requiritur grauior causa; in leuibus leuis sufficiet. *Suarez de legib. lib.6. cap. 18. num. 15. Sanch. de matrim.lib.8.disp.18.n.14.* Causa verò iusta dispensandi vniuersalis est bonum commune, vel directè, seu immediatè, vel indirectè, seu mediatè: aliàs enim dispensatio, nisi bonum commune aliquo modo respiciat, erit iniusta, & inualida: *S.Tho.p.2.q.97.ar.4.Sot li.1. de iust.q.7.ar.2.col.4. Sanch. de matrim.disp.19.nu.1.in fin.* Sufficit autem causa boni priuati, quatenus ex ea resultat bonum commune, vt *Sanch. ibi* latè explicat.

In particulari igitur causæ iustę sunt, prima vtilitas, vel necessitas Ecclesiæ, seu populi Christiani, vt *can. vt constitueretur, 50. dist. ibi gloss. verb. detrahendum. Rebuff. in prax tit.de dispen.ad plura benef.n.43.48.49. Genuen. in prax. cap.70.nu.4. Sanch.disp.19.nu.5.* Item secunda causa vitandi scandali, siue multorum, siue etiam vnius. *Archid.in d.c.vt constitueretur, verbo, illius. Salas de leg. disp.20.sect.7 n.74.Sãch.disp.19. nu. 9.* vbi plures allegat. Tertia vtilitas, vel necessitas priuata spiritualis, vel temporalis, de quare *Sanch. d.disp.19.à n.1.& seqq.* est enim sufficiens ratio pietatis, seu misericordiæ, vt *gloss. in d c.vt constitueretur, verb.detrabendũ.* Quarta fauor religionis, ver. gr. cùm dispensatur ad effectum ingrediendi religionem, vel cum professo. *cap.2. de apost. Suar. de cens.disp.41.sect.1.num.3.Sanch. lib.7. de matrim.disp.86. num.4.* vbi plures allegat. Quinta est dignitas personæ petentis dispensationem: nam Principibus magnis iura deferunt, eisque sæpe specialia cõcedunt, *c.fin. de offic. del. in 6. cap. ne aliqui, de priuil.in 6. extrau.execrabilis 1. de praben. Clem.vn.deBapt.Trident.sess.25. c.19.reform.Gonzal.gl.24.n.157.* neque hoc dicitur peccatum acceptionis personarum, *Sanchez disp. 19.n.5.lib.8.* Item causa gratificandi alicui Regi, vel magno Principi, vel Prælato pro aliquo dispensando intercedenti, *Salas disp.20.sect.8.nu.75.Gonzal.glos. 9.§.2.nu.35.text.in c. clerico iaciente 50.dist. c.laborem.1.q.1.& ibi gloss.verb.per intercessorem,& Turrecr.ibi.c.Salonitana 63.dist. c.veniã 35.q 9.ibi DD.* Qui autẽ dicantur magni Principes, vide

Card.

Cardin.Bonif.& Anchar.in cl.vn. de Bapt. Item causa rationalis est ob benemerita de Ecclesia.*Sanch. disp.19.nu.32.*

DICO octauo, quòd Episcopus, seu Prælatus, in quibus casibus potest committere dispensationem super pœnis incursis, in ordine scilicet ad suum subditum, potest etiam illam committere in ordine ad se, vt ipse ver.gr. à suo Confessario dispensetur, siue ea facultas competat Episcopo iure ordinario, siue ex iure speciali, vt ex *Trid.loc.cit.ita Sanch.lib.8. de matr.disp.3.nu.3.Barbos. allegat. 39.nu.5.* An autem possit dispẽsare, vel dispensari mandare cum cõplice delicti, vide *Nau.cõs.97. n.12.vel cõs.61.n.12.de sim.Sãch. in opusc.lib.2.c.3.dub.120.nu.15.*

CAPVT XXIV.

Quis absoluere possit à censuris Ecclesiasticis latæ sententiæ.

ADuerte, quòd censuræ ecclesiasticæ nomine solum cõtinetur excommunicatio maior, & minor, & suspensio, & interdictum, *cap.quærenti, de verb.signific.* & istæ solæ tolluntur iure ordinario per absolutionem; non per dispensationem, vt dixi *cap. 20.supra.*

RESPONDEO igitur primo, A censura excõmunicationis latæ sententiæ à iure incursa, si à canone absolutio non est reseruata, potest suos absoluere Episcopus, & quilibet Prælatus habens ordinariam iurisdictionem, tam pro foro externo, quàm interno, ex *c.nuper, 29.§.in secundo verò, de sentent. excommunic.* ibi, quia tamen conditor canonis sibi specialiter non reseruat, eo ipso cõcessisse videtur alijs facultatẽ relaxãdi.

Amplia quòd etiam Parochus potest suos Parochianos à censuris non reseruatis absoluere, ex *d.c.nuper;* & ita *Nauar.c.27. n.39.Suar. de cens. disp.7. sect.4.nu.23. Barbos.in d. c. nuper, nu.12. Gutier. can. qq.1.lib.1.c.6.n.1.* Quod tamen est intelligendum pro foro cõscientiæ tantum, quia Parochus non habet iurisdictionem fori externi, ideo non potest absoluere à censuris pro foro externo, vt *gl. in c.2.de pœn.& remiss.in 6. verb. reseruantur,* Canonistæ communiter, quos allegat, & sequitur *Marta de iurisd. par.3 c.19.n.7. & seqq.* Addo, posse Parochum suos absoluere, etiam extra Sacramentum Confessionis, & etiam si Sacerdos adhuc non sit, vt *Vgol. Regin. & Sanchez,* quos sequitur *Barbos. in d. c.nuper, nu.13.*

Amplia II. vt etiam Sacerdos Confessarius approbatus possit absoluere à censuris non reseruatis eos, quorum respectu est approbatus, ex *d.cap.nuper,* ita *Barbos.loco citat.n.13.in fin.* Sed hoc intelligo in actu Sacramẽtalis Cõfes-

fessionis, cùm solùm supponamus eum habere iurisdictionẽ hanc in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, vt *Bonac. de censur. disp.* 1. *q.* 3. *pun.* 6. *nu.* 7. *cum allegatis*. Est tamen probabile, Confessarios habentes priuilegia à Sede Apostolica absoluendi quoscunque à censuris, & casibus &c. pro foro conscientiæ, posse absoluere etiã extra sacramentũ in foro cõscientiæ. ita tenet *Suar. de relig. to.* 4. *tract. vlt. lib.* 9. *c.* 2. *n.* 28. *Sãch. de matr. lib.* 8. *disp.* 15. *n.* 25. *& disp.* 34. *n.* 29. cũ alijs per eos allegatis, quamuis contraria sententia sit tutior, & in praxi receptior.

Ampliant III. multi, quòd à censura excommunicationis minoris ipso iure incursa, secundùm probabilem opinionem aliquorũ potest absoluere etiam quilibet simplex Sacerdos, qui potest absoluere à peccatis venialibus, ad quod nõ requiritur vlla approbatio, cùm ex ipsa sua ordinatione ab Ecclesia ad hoc accipere censeatur iurisdictionem, vt *Nauar. cap.* 27. *num.* 25. *&* 39. *& cap.* 4. *num.* 5. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 17. *in fin. Viuald. de excom. minori, nu.* 12. *in fin. cum S. Thom. in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *ar.* 5. *& in addit. ad* 3. *p. q.* 23. *artic.* 3. *Cordub. in summ. q.* 169. *Tabiena verb. absolutio,* 2. *num.* 5. *q.* 3. & probabilem ait *Bonac. de cens. disp.* 2. *q.* 3. *nu.* 15. Contraria tamen, nempè quòd solus Sacerdos, qui potest à mortalibus absoluere, possit à minori excõmunicatione absoluere, scilicet Parochus, vel Confessarius approbatus ab Ordinario, est communis sententia, vt testatur *Couar. in c. Alma, part.* 1. §. 12. *nu.* 6. *Auila p.* 2. *c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 1. & communem ostendit *Sayr. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 8. Hęc sentẽtia satis probatur ex *d. c. nuper*, & ideò in praxi seruanda est.

Amplia quarto, quod Episcopus, seu Prælatus, vel Vicarius pro vtroque foro potest absoluere à censura suspensionis in iure lata, scilicet si lata sit ob contumaciam, si non sit reseruata à Canone, ex *d. c. nuper*, secundum cõmunem sententiã apud *Sayr. lib.* 4. *c.* 17. *de cens. nu.* 12. *& Sanch. de matrim. disp.* 52. *num.* 2. *lib.* 3. *Sbroz. de off. vic. q.* 184. *num.* 4. Addo probabilem esse opinionẽ, quòd possit etiam ab ista censura absoluere Parochus, vel alius Cõfessarius approbatus: tenent *Viuald. tit. de suspens. nu.* 31. *Bonac. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 1. *num.* 9. *Coninch disp.* 13. *nu.* 30. & probabilem ait *Filiuc. tractat.* 17. *num.* 68. *&* 70. Sed contraria est communis, quia absolutio à suspensione non pertinet necessario ad forũ sacramentale: excipe nisi aliunde habeant priuilegia absoluendi à censuris quibuscunque; & ita *Suar. de cẽs. disp.* 29. *sect.* 2. *Sayr. lib.* 5. *c.* 15. *num.* 22. *Layman lib.* 1. *tract. de*

su-

*ſuſpenſ.c.4.n.2. Tanner.to.4.diſp. 6.num.*142. An autem Epiſcopus ex vi *c.nuper*, poſſit abſoluere à ſuſpenſione lata in iure non ob contumaciam, ſed in pœnam indefinitè, ſi à Canone non ſit reſeruata, cōmunis ſententia affirmat, vt teſtatur *Suar. loc. cit. Sayr. loc. cit.nu.*14.*verſ.ſecunda ſententia, Abb. in c. tam litteris, nu.* 3. *de teſtib.*& idem de Vicario Epiſcopi ait *Sbrozz. loco cit.* De ſuſpenſione autem lata, vel in perpetuū, vel ad certum tempus, communis ſententia docet, non poſſe Epiſcopum abſoluere, ex vi *c.nuper*, quia eo ipſo eſt reſeruata, ex quo Canō tempus præfiniuit durationis, ita *Sayr.n.*10.*&* 18.*Sāch.loc.cit.*

Amplia V. quod ex *d. cap. nuper*, ſimiliter Epiſcopus, ſeu Vicarius, ſeu alius Prælatus poteſt abſoluere à cenſura interdicti à iure lati ob contumaciam indefinitè, ſi Canon non reſeruauit abſolutionem, non autem ſi ad tempus: eſt communis ſentētia, vt apud *Sayr. de cenſur.lib.*5.*cap.*15.*nu.*14. Et procedit de interdicto tam locali, quam perſonali, ſiue particulari, ſiue generali, quia poteſt abſoluere pro vtroque foro, vt patet ex *d.c.nuper. Auila p.*5.*diſp.*4.*dub.*11 *concl.*8.*Layman lib.*1.*tract.de interd. cap.* 5. *nu.*1. Et idem de Vicario generali Epiſcopi ait *Sbroz. de offic. Vic. quæſt.* 185. *num.*2. Aduertunt autē *Auil. & Layman* ibi nullum interdictum locale in iure eſſe Papæ reſeruatum: excipe interdictum latum in Bulla Cœnæ c.2.contra appellantes à Papa ad futurum Concilium. Parochi autem, & alij Confeſſarij approbati, ſecundum probabilem ſententiam poſſunt abſoluere ab interdicto perſonali particulari à iure lato, non reſeruato ex *cap.nuper*, quia ſymbolizat cum excōmunicatione, & ita tenet *Suar.diſp.*38.*ſect.*2. *num.*8. *Coninch diſput.* 13.*dub.*6. *concl.*3.*Filiucc.tract.* 18.*nu.*126. *Bonac. diſput.*5. *pun.vlt. num.*6. *cum Reginal. & Alterio*. Contrarium tamen, nempe à nullo interdicto poſſe iſtos abſoluere, tenent *Henriq.lib.*13.*cap.*35.*nu.*2. *Auila par.*5.*diſp.*6. *dub.*1.*concl.*2. *Tanner.diſp.*6. *q.*10. *nu.*164. *to.*4. *Sayr.lib.*5.*cap.*15.*nu.*22.

RESPONDEO II. quòd Epiſcopus poteſt abſoluere ab excōmunicatione Papæ reſeruata, eum qui impedimentū habet, vel perpetuum, vel temporale diuturnū, quominus Papam adire poſſit, niſi cum magna difficultate: ita tamen, quòd ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, abſoluatur ad reincidentiam, ideſt cum cautione iuratoria, vt cùm primùm potuerit, compareat corā Summo Pontifice, ſeu Sede Apoſtolica, mandatum Apoſtolicū recepturus; aliàs, reincidat eo ipſo: ſi autem perpetuū ſit impedimētum

ſim-

ſimpliciter, & abſolutè abſoluet eundem. *c. de cætero, c. mulieres, c. ea noſcitur, c. de monialibus, de ſent. excom. c. eos qui, eo. tit. in 6.* & dicitur impedimẽtum diuturnum arbitrio prudentis, præſcindendo à reditu à Curia, vt *Nauar. c.27. nu.90. Sayr. lib.3. cap.28. nu.40.*

Amplia I. quòd quamuis ferè ſemper iura loquantur de excommunicatione ob percuſſionem Eccleſiaſticæ perſonæ incurſam, tamen DD. communiter dicunt procedere de omni excommunicatione, quia eſt eadem ratio, ne anima periclitetur: & ita de communi teſtatur *Syluest. verb. abſolutio 4. nu.7.* & tenet *Felin. in c. quamuis de ſent. excom. Nauar. c.27. n.89. verſ. ad primum. Sayr. lib.3. c.28. n.39. Coninck diſp.14. n.241. Auil. p.2. c.7. diſp.1. dub.6.* & eſt *text. in d. c. eos qui*. Non tamen procedit de alijs cenſuris, ſcilicet ſuſpenſionis, vel interdicti. Sed dubium fortè de illis eſſe poteſt, à quibus in articulo mortis abſolui quis poteſt ad reincidentiam (videlicet quæ ſacramentis recipiendis obſtant, vel Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ideſt interdictum perſonale, & ſuſpenſio à receptione ſacramentorum, & ab Eccleſiaſtica ſepultura) quia in *c. eos qui, de ſent. excom. in 6.* parificãtur iſti duo caſus, ſcilicet pro articulo mortis, vel pro impedimento adeundi Papam: ſed ab iſtis poteſt quis abſolui in articulo mortis ad reincidentiam, ſecundum probabiliorem, quam docet *Sanch. in decal. lib.2. cap.13. n.12. cum Zambrano*; ergo etiam in caſu impedimenti prædicti. Tamen contrariũ tenendum æſtimo iuxta communem ſententiam: nam omnes DD. ſolùm extendunt ad excommunicationes omnes reſeruatas: & ratio eſt differentiæ, quia interdictum, & ſuſpenſio non arcent abſolutè à ſacramento Pœnitentiæ recipiendo: Hæc autem conceſſio, de qua agimus, eſt facta, ne quis diu arceatur à pœnitentia; vnde non eſt eadem ratio, & alia ſacramenta non ſunt Chriſtiano tam neceſſaria.

Amplia II. vt hæc facultas etiam competat alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos, vt tenet *Abb. in cap. Monachi, nu.3. in fin.* Alijs autem Prælatis inferioribus Epiſcopo nõ competit, niſi ex aliquo alio priuilegio ſpeciali, vt *gloſs. in dicto cap. de cætero, ſuper verbo, licet diœceſano Epiſcopo, & Abb. ibi n.1. not.2 Syluest. abſol.4. num.7.* Vnde neque Vicario generali cõpetit hæc facultas, niſi ex mandato ſpeciali Epiſcopi, vt *Sbroz. de offic. Vic. lib.2. q.108. nu.1.* & facit *cap. fin. de offic. ordin. gloſs. in d. cap. de cætero, loco cit.* Et ratio eſt, quia eſt conceſſio exorbitans, & materiæ arduæ. *Abb. in d. cap.*

Monachi, loco cit. Adde quod est concessio limitata certis modis, ideo nō venit in mādato generali: vnde *Felin. in d. cap. fin.* comparat hanc facultatem absoluendi facultati dispensandi.

Amplia III. secundùm aliquos, vt hæc facultas competat Episcopo, etiā si possit impeditus recurrere ad Sedem Apostolicam per nuncium, vel epistolam, quia non tenetur pœnitens sic recurrere: ita *Henriq. lib. 6. c. 9. num. 7. Auila p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 6. §. secundo nota.* idem tenet *Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegati*: sed contrarium puto verius cū *Bonac. de censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 4. Barbos. alleg. 41. nu. 7.* & ita videmus practicari, vt recurratur ad Sacram Pęnitentiariā in similibus.

Amplia IV. vt procedat hæc facultas etiā quoad casus in Bulla Cœnæ Domini, secundum probabiliorem (excepto tamen casu hæresis) quia huic iuri non censetur per clausulas Bullæ derogatum, ob magnam illius æquitatem, vt *Coninch disp. 14. num. 241. Suar. de pœnit. disp. 30. sect. 3. nu. 9. idem in tract. de fide, disp. 31. sect. 4. nu. 26. Sanch. lib. 2. in decal. c. 13. nu. 37.*

RESPONDEO III. quòd ex *Trident. sess. 24. cap. 6. refor.* concessum est Episcopis absoluere in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedis Apostolicæ reseruatis delinquētes quoscunque sibi subditos in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ gratis, imposita pœnitentia salutari. Excipiuntur tamen hodie omnes casus contenti in Bulla Cœnæ, vt *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 11. n. 26.* & ita in praxi receptum ait *Suar. de cens. disp. 21. sect. 1. nu. 4.* quia Bulla derogat etiam constitutionibus Concilij Generalis cuiuscūque. Excipitur etiam casus Simoniæ in ordine, ex Bulla Sixti V. vt dixi *par. 2. verb. simon. cap. 9.*

Amplia quòd Episcopus etiam incurrens in excommunicationem reseruatam occultam, potest subdelegare Confessario suo facultatem, vt ipsum absoluat, vt dixi infra *par. 2. verb. clausura, cap. 6.* & supra *cap. præcedenti in fin.*

Limita autem secundum probabiliorem, quod hæc facultas nō cōpetit Prælatis inferioribus etiā habentibus Episcopalē iurisdictionem, *Garz. p. 7. cap. 11. num. 18. Barbos. alleg. 39. nu. 17.* multi tamen contradicunt apud eos citati, apud quos alia vide in explicationem huius facultatis. An autem hoc decreto, nomine Episcopi contineatur Vicarius generalis, vt absoluere possit à censuris quibuscūque, videtur affirmare *Sayr. lib. 4. de cens. cap. 17. num. 19. & Victorel. in not. ad Tolet. lib. 1. c. 46.* dicentes ita declaratum à Sacra Congregatione: sed nō est verum,

nisi

nisi specialiter ab Episcopo hæc facultas committatur, vt patet ex declarat. Sacr. Congregationis.

RESPONDEO IV. In articulo mortis, ideſt cùm certum eſt talē iam mori, ſeu ſtatim moriturum, & etiā in periculo probabili mortis inſtantis, poteſt quilibet abſolui à quolibet Sacerdote à quibuſcunque culpis reſeruatis abſolutè, & ab omnibus excommunicationibus, & à ſuſpenſionibus, & interdictis, quibus à Sacramentorū receptione, & Eccleſiaſtica ſepultura quis arcetur, quantumuis reſeruatis, ſi promptè, ſeu commodè haberi non poſſit alius, qui poſſit abſoluere à dictis reſeruatis extra mortis articulum; ita tamen vt à cenſuris reſeruatis abſoluatur ad reincidentiam, ſi ceſſante periculo, cùm primum potuerit non compareat coram ſuperiore legitimo, ad quem aliàs pertineret abſolutio, mandata illius ſuſcepturus, ex *Tridēt. ſeſſ.* 14. *de pœnit. ſacram. cap.* 7. *Suar. de pœnit. diſp.* 26. *ſect.* 4. *nu.* 3. *Sanch. in decal. lib.* 2. *cap.* 13. *à nu.* 1. *Barboſ. alleg.* 25. *nu.* 50. *Dian. reſol.* 57. *&* 71. *tract* 4. *tom.* 2. & alij apud eoſdem, apud quos videri poterit plenior huius rei explicatio.

RESPONDEO V. Mortuo abſolutio dari non poteſt, niſi ab eo, qui pro foro externo poteſt abſoluere, *c. à nobis* 28. *de ſent. excom. Suar. diſp.* 12. *de cenſur, ſect.* 4. *nu.* 3. *Bertacch. verb. excommunicatus abſoluitur, nu.* 44. *Marta de iuriſd. p.* 3. *cap.* 19. *num.* 26. vbi ait, in tali abſolutione flagellandum eſſe ſepulchrum: & forma abſolutionis aſſignatur in *d. cap. à nobis.* Quod ſi excommunicatio, ſeu cenſura erat occulta, vel ſaltem non denunciata, neque ob notoriam Clerici percuſſionem, multi dicunt, quod non indiget mortuus abſolutione, quia illa abſolutio datur, non mortuo directè, cum ipſe ſit iam ſolutus vinculo cenſuræ quoad ſe, ſed tanquam licentia fidelibus viuis cum eo communicandi, quæ non requiritur, ſi non erat vitandus, iuxta extr. Martini V. *ad euitanda:* & ita *Nauar. cap.* 27. *nu.* 271. Tamen æſtimo etiam tunc vtilem fore abſolutionem, & eſſe concedendam, ſi ſigna edidit contritionis, vt *Marta loco cit. & d. c. à nobis:* ita ſacra Pœnitentiaria ſolet committere abſolutionem mortuorum in excommunicatione pro foro conſcientiæ tantùm.

RESPONDEO VI. Approbatos Confeſſarios interdum habere priuilegia abſoluendi à quibuſcūque cenſuris, exceptis in Bulla Cœnæ contentis, & exceptis ijs, quas Ordinarij ſibi reſeruarunt, & in Italia extra Vrbem Romam, exceptis quinque caſibus, de quibus dixi *par.* 2. *verb. abſolutio, c* 3. Vigore igitur huius priuilegij po-

terit Confessarius absoluere non solum à censuris excommunicationis, & interdicti personalis, sed etiam à censura suspensionis lata à iure ob contumaciam, seu indefinitè, secundum communem sententiam, quia hæc suspensio est propriè censura, quæ tollitur per absolutionē. *c.quærenti, de verb. signif.* ita *Auila tract. de suspens. disp 6.dub.2.in fin. Marius Alter. tom.2. tract.de suspen.disp.*8. *c.*3. *in fin. Garzias de benef.p.2.cap.*5. *num.*50.

An autem possit etiam absoluere à suspensione incursa lata ad certum tempus, vel in perpetuum; aliqui affirmant, posito quòd in priuilegio adsit particula illa, *à censuris, & pœnis Ecclesiasticis*, quos allegaui supra *c.* 1. Alij eum dicunt posse absoluere propter particulam, *à censuris quibuscunque*, quia particula hæc videtur comprehendere censuras etiam impropriè dictas, & quæ aliàs nō continerentur nomine cēsuræ, propter huius dictionis vniuersalitatem, quæ extenditur etiam ad impropriè dicta, vt DD. allegati à *Barbos.de diction.super dict.quibuscunque, & Seraph.decis.* 325. *nu.*7. & quia dicunt, verbum, *absoluo*, referri etiam ad istas censuras improprias: & hanc sententiam tenet *Filiuc.tract.*17.*nu.*68. *Layman lib.*1.*tract.de suspen. c.*4. *in fin. Bonac.de cens.partic.disp.*3. *quæst.*2.*punct.*1.*in fin.* qui allegat *Henriq. Ledesm. & Garziam.* Sed contraria verior, & tutior est, quia suspensio ad certum tempus, vel in perpetuum lata tollitur per dispensationem, & non per absolutionem: ita *Suar.de cens.disp.*29. *sect.*1.*in fin. Tanner.tom.*4.*disp.*6. *nu.*142. & alij, quos allegaui supra *cap.*1.

CAPVT XXV.

De suspensione pœnarum Ecclesiasticarum latæ sententiæ.

SVSPENSIO pœnarum Ecclesiasticarum quatuor modis contingere potest. Primo per absolutionem ad reincidentiam, quę est suspensio impropriè dicta; propriè enim est absolutio absoluta de præsenti à pœna Ecclesiastica sub conditione potestatiua, æquiualenter resolutiua, idest vt ea conditione non impleta, ver. gr. satisfactione aliqua non præstitâ, ob nouam culpam antea absolutus reincidat in excōmunicationem similem virtualiter, & æquiualenter eandem. *Abb.in c. de cætero in fin.de sent.excomm. Cenedo prac.qq.*23.*num.*4. *Suar. de cens. disp.*22.*sect.*1.*nu.*62. *Sanch.in decal.lib.*2.*cap.*13.*num.*28. *Coninch disp.*14.*nu.*217. *Filiuc. tract.*11. *nu.*314. Et hoc genus absolutionis frequens est in materia censura-

rerum Ecclesiasticarum. Hanc autem absolutionem, seu suspensionem à censuris Ecclesiasticis dare possunt omnes, qui habent potestatem ordinariam illas absoluendi, quia si possunt liberè absoluere, multò magis limitatè. *c. cui licet 53. de reg. iur. in 6.* Delegatam autem potestatem habentes absoluendi à censuris, vt multi priuilegiati regulares Confessarij approbati, secundum communem sententiam non possunt absoluere ad reincidentiam modo prædicto, quia carent iurisdictione ad talem sententiam, seu censuram reproducendam. *Cenedo pract. qq. 23. nu. 4. Henriq. lib. 13. cap. 20. n. 1. Nauar. cap. 27. n. 14. Regin. n. 54. cap. 3. cit. Roderic. in summ. tom. 1. cap. 84. nu. 3. Gutier. alleg. 9. per totam*, & alij multi: quamuis *Suarez* contrarium teneat *disp. 7. sect. 8. nu. 24. de cens.* Certè in multis casibus à iure expressis confessarij ita possunt, & debent ad reincidentiam absoluere, vt à reseruatis censuris in articulo mortis, vt dixi *cap. prec.*

SECVNDO modo propriè suspenduntur censuræ, seu pœnæ Ecclesiasticæ, quando absoluuntur ad certum actum, vel ad certum tempus, vt deinde statim reincidat reus in eandem numero censuram, seu pœnam etiam sine noua culpa. *Abb. in c. ad hæc 37. de appellat. nu. 4. Cardin. ibi Dec. cons. 145. num. 1. & 3. Genuen. in prax. c. 22. nu. 5. Suarez de cens. disp. 7. sect. 8. nu. 19. 20 21.* quia cum censura, & quælibet pœna latæ sententiæ non habeat esse, nisi morale, potest eadem numero reproduci, seu resultare ex eadem causa, seu canone: ita *Suar. n. 21. loco cit.* Talis igitur est absolutio, quam apponit Papa in suis litteris ad illarum effectum absoluens; & talis est absolutio, quæ datur nominatim excommunicatis in Sacra Pœnitentiaria per octo dies ad effectum consequendi indulgẽtias Vrbis.

Hanc autem absolutionem, seu suspensionem, secundùm multorum DD. sententiam, solus Papa, vel cui Papa commiserit, concedere potest, quia habet vim dispensationis super iure communi, aliquo modo alterando naturam censuræ: ita *Franch. in c. 1. nu. 19. de rescr. in 6. Gemin. ibi num. 14. Barbos. nu. 20. Io. Andr. in d. cap. ad hæc, & ibi Cardin. col. vlt. Abb. nu. 3. in fin. Genuen. loco cit. nu. 5. Suar. disp. 6. sect. 4. nu. 7.* Et hæc est magis communis: Quamuis contraria sit probabilis multorum quod Episcopus (non tamen inferior Prælatus) possit absoluere modo prædicto ad certum actum, verbi gratia conferendo beneficium excommunicato, vel suspenso, si talis sit censura, à qua ipse possit absoluere ordinaria potestate:

ftate: ita *Nauar. in cap.ita quorumdam, nu.*11.*&* 18.*de Iudæis, Cuccus instit.lib.*4 *tit.*1.*nu.*189. *Vgolin.tab.*1.*de censf.c.*4.*§.*5.*n.*18. *Auil. p.*2. *c.*6.*disp.* 5.*dub.*2.*concl. quarta*. *Garz.de benef.p.*7.*c.*13. *num.*68.

Aduertendum autem circa absolutionem prædictam, quam Papa apponit in suis litteris: Primò quòd non suffragatur quibusdam insordescentibus in censuris, de quibus dixi *par.* 2. *verbo,insordescentia*. Item non suffragatur irregularibus, quia non suspendit irregularitatem. *Garz. p.*7 *c.*11. *nu.*56. Item non prodest, quoad effectum litterarum mediatum, sed immediatum; siquidem solum iuuat ad validitatem illarum litterarum: Vnde si sint in forma commissaria, non poterit censura ligatus obtinere expeditionem à Commissario, nisi prius obtinuerit absolutionem liberam à censura. Item, si quis excõmunicatus, vel suspẽsus obtinuit Breue extra tempora, validum est, sed non poterit promoueri ante absolutionem propriè dictá, vt *Garz.loc.cit.*

TERTIO modo suspendi interdum potest censura, aliaue pœna Ecclesiastica per appellationem: & quidem regula est in iure, quod censuræ, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum, non suspenduntur per appellationem, *c. pastoralis*, *§. verum*, *c. is cui*, *c. ad hæc quoniã, de appel.*latè *Genuen.in prax.cap.* 22. *à num.* 2. *Sanch.opusc.lib.* 3.*c. vn. dub* 32. *n.*240.*&* 286.*Felin.in c.Rodulfus nu.*43.*de rescr.* A pœna vero latæ sententiæ ex ipso iure, in quam dicitur quis incurrisse, non datur appellatio, *l.si qua pœna, ff. de verb. signif. c.quia nos, de appell. gloss.in c.cupiẽtes, §.quod si, verb. priuatos,de elect.in* 6. *Felin.loc.cit.* Canonistæ *in d.c.quia nos,& alij*, quos ibi allegat *Barbosa*. Tamen à declaratoria censuræ, & alterius latæ sententiæ ex ipso iure commissæ admittitur appellatio, dummodo verè non sit notorium pœnam commissam, ita *gloss. in d. c. cupientes, Felin. loco cit.* cum alijs per eum allegatis, & de communi testatur *Genuen.loco cit.num.*1. *&* 2. *Sanch.loco cit. num.*243. & per talem appellationem suspenditur non ipsa pœna, sed declaratoria, vt interim habeatur pro non declarato, vt *Genuen.ibi*, *& Sanch. nu.*243 cum allegatis per eum. Vnde sequitur, quod interim non poterit denunciari, & si cedulones affixi sint, erunt remouendi, vt *Sanch. nu.*243. *loco cit.* qui plurimos allegat, & *Genuen. ibi nu.*1.*&* 2.Item sequitur, quod post talem appellationem ea pendente non erit necessario vitãdus, vt *Felin.loco cit. vers. responde*: licet *Nauar, & Henriq.* quos sequitur *Sanch.dub.* 33.*in fin. Auil.*

p. 2.

p.2.cap.5.disp.5. dub.11. concl.5. Gutier.pract. qq. lib.1.c.50. n.2. Item sequitur, quòd si reus sit in mala fide, & sciat se incurrisse in censuram, seu pœnam, non releuabitur pro foro conscientiæ, per hanc appellationem, vt *Genuen. n.2.* Si autem probabili ignorantia æstimauit se non incurrisse in censuram, seu pœnam, confisusque de iustitia suæ appellationis, se ingessit diuinis, & celebrauit, nō fiet irregularis, etiam si postea declaretur male appellatum, *Felin. ibi*, & alij communiter, quos allegat, & sequitur *Sanch. dub.32. nu.344.* Verum est, quòd si declaretur malè appellatum, acta contra ius censuræ, seu pœnæ cōmissæ pendente appellatione gesta, si processerunt ex priuata potestate, seu ex priuato officio, sūt nulla, & retrotrahitur effectus sententiæ Iudicis ad quem: v. gr. electio, vel acceptatio beneficij erit nulla: gesta autem ex vi publicæ potestatis, seu iurisdictionis externi, vel interni fori erunt nihilominus valida. Ita *Felin. loco cit. cum Innoc. Abb.* & alijs multis DD. vt collatio beneficij, &c. vt dixi etiam supra *c.6. in fin.*

QVARTVS modus suspendendi pœnas latæ sententiæ est per prorogationem factam à creditore, seu parte, termini à lege, seu iudice assignati ad satisfaciendum eidem parti læsæ, in cuius fauorem pœna lata est ipso facto incurrenda per terminum. Qua in re tres sunt sententiæ.

Prima asserit, per talem prorogationem à sola parte factā, etiam sine authoritate Iudicis, suspendi pœnam, verbi gratia excommunicationem, vt non incurratur in termino illo legali, seu iudiciali; sed in termino prorogato, seu cōuentionali, si in eo non fuerit satisfactum: quia sicut potest creditor in totum tollere obligationem, & pœnam, sic potest differre; & quia prorogatio fit cum omnibus circunstantijs, & accessorijs; & quia ea suspensio est secundum mentem legis, vel Iudicis. Hanc sententiam tenet *n Innoc. in c. præterea il 2. in fin. de appel. Anton. ibi & Abb. num.4.* qui ait esse verissimam, & *Cardin. in Clem. 1. §. nos itaque, num. 18. Dec. in d. cap. præterea, nu.7.* vbi ait, esse magis communem. *Odo de Senonen. tit. de itin. acluque priu. Angel. verb. excomm. 2. n.20. Felin. in cap.1. num.5. de iureiur. Suar. de cens. disp.3. sect.6. num.8. & 9. Filiucc. tract. 11. num 81. Bonacc. de cens. disput.1. quæst.2. pun.4. nu.1. Coninch de cens. disp. 14. nu.199. Ant. Massa Galesius tract. de forma oblig. Camer. § secunda consideratio, nu. 19.21. Capell. Tolos. dec.73. Bar. in l.1. §. & post operis, ff. de nou. op. nunc. n.6. Alex. ibi num.14. Imol. in d. cap.*

præ-

*praeterea,num.*8. *in fin.Bal.in l.*1. *q.*10. *C.de his quae poena nom.* vbi exemplum de pœna testamẽtaria.

Secunda sententia ait prorogationem illam tollere in totum pœnam, si sine consensu ferentis fiat prorogatio, vt nõ incurrat debitor in termino legali, seu iudiciali, quia creditor cessit iuri suo; sed neque in termino conuentionali seu prorogato, quia non habuit pars iurisdictionem differẽdi pœnam in illud tempus, ita *Sanch.in decal.lib.*4.*c.*55 *n.*5. *&* 6.*Anchar.in c.quicunque, n.*3. *de sent.excomm. in* 6.

Tertia sententia asserit nullius momenti esse prorogationem factam à parte sola, sine consensu Iudicis, seu superioris, qui talem sententiam tulit: quia ea pœna nõ pendet à volũtate partis, sed sententiam ferentis, cuius voluntas non est retractata; & secus esset in pœna conuentionali, quae pendet ex partium voluntate. Ideo dicũt debitorem nihilominus incurrere in pœnam in termino à lege, seu à Iudice assignato: si autẽ fiat prorogatio cum consensu superioris praedicti, validam esse ad suspendendam, & differendam pœnae cõmissionem in terminum prorogatum. Hanc sententiam tenet *Hostien. in d. c. praeterea, & ibi Henricus Boich à nu.* 10. qui ait hanc tutiorem. *Io. Andr. & Io. Mon.* quos allegat, & sequitur *Bouer. prorogatio.Sing.*2. *Rebuff. in concord.tit.de prorog.dilat. verb. ideo si praecipitatur.Vgol.de cens. tab.* 1. *c.*20.§.*vlt.nu.*5.*Sylu.excomm.*2. *n.*1.*casu*13 *Sayr.lib.*1.*c.*11.*n.*20. *Cenedo q.*23.*n.*5.(& communẽ ait *Card. loco cit.*) & tenet *Bertacch. verb.prorogatio,n.*9.*Praepos.in d.c. praeterea, n.*12. Prima ergo sententia est magis communis; sed haec tertia est meo iudicio probabilior, si loquamur de pœna latae sententiae à iure, quia neque eam Iudex differre potest, nec minuere, vt dixi supra *c.*15. Sed neque commutare, vt *Barb.in l. quid ergo,* §. *poena grauior, ff. de his qui not.infam.Tiraquel.in l.si vnquã, verb.reuertatur, nu.* 433. multò minus partiũ voluntate differri, sed per subtractionẽ materiae, scilicet liberatione totali, seu acceptilatione potest in totũ remitti.

Fallit tamen, quando pœna latae sententiae etiam à iure indiget, ad hoc vt committatur, declaratione partis, seu creditoris, ad cuius fauorem fertur: quia tunc dilatio suspendit pœnae commissionem, & differt, & admittitur purgatio morae. *Tiraquell. loco cit. nu.* 311. *Gemin. in c. licet canon.* §. *is etiam, num.*3.*in fine, de elect. in* 6. Exemplum habes infra *p.*2. *verb. pensio*, & simile de caducitate emphyteusis ob canonem non solutum, vt *Clarus* §.*emphyteusis*, *q.*9.

CAP. XXVI.

An pœna lata sententiæ commissa, cesset temporis cursu.

REGVLA est, quòd pœna imposita ad tempus, cessat eo finito, *l. fratres, ibi Bart. ff. de pœnis, l. Imperator, ff. de postul. ibi Bal. & Alber.* ipsa enim senteñtia pœnam inferens temporariam continet in se virtualiter absolutionem, seu abolitionem post illud tempus, *d. l. fratres.*

Amplia vt multo magis procedat hæc regula in pœnis latæ sententiæ, quæ ex ipso iure inferuntur, facto hominis minime indigentibus, nam eo tempore trãsacto cessant sine facto hominis: exemplum in *d. l. Imperator*, de interdicto à munere aduocandi, seu postulandi ad tempus, nam eo peracto postulare nõ prohibetur:

Amplia II. vt procedat etiã in censuris Ecclesiasticis, nam interdictus ad tempus determinatũ, eo transacto non indiget alia absolutione, sed ipso iure absolutus est, *Sylu. verb. interdictum, 3. q. 9. gloss. in c. si qui sunt, 81. dist. verb. emendent, gloss. in c. non est vobis, verb. donec, ibi Abb. n. 7. de spons.* Et plurimos congerit *Sayr. lib. 5. de cens. c. 15. nu. 2.* cum communi. Et procedit hæc doctrina secundum magis communem, etiam de interdicto lato ad tempus incertum, seu sub conditione resolutiua, vt *gloss. in d. c. si qui sunt, & c. non est vobis, & Sayr. loco cit. Auil. par. 5. disp. 6. dub. 1. Coninch disp. 17. nu. 76.* Quamuis contra, quod requiratur absolutio in hoc casu, teneat *Suar. disp. 38. sect. 1. nu. 5. Filiucc. tract. 18. num. 115.* quia dicunt, interdictum latum ad certum tempus non esse propriè censurã, ideo cessare fine absolutione: at interdictum latum vsque ad certam conditionem resolutiuam, seu satisfactionem, esse propriè censuram. De censuræ autem natura est vt non tollatur, nisi per absolutionem: ita *Suarez ibi.*

Amplia III. etiam in suspensione, vt non solum si lata sit ad certum tempus, eo finito tollatur, quod omnes concedunt, sed etiam si ad tempus incertum, seu donec satisfecerit, secundum probabiliorem; ita *gloss. in Clem. 1. verbo, donec, de dec. Sayr. lib. 4. c. 8. nu. 13. cum ibi alleg. Coninch disput. 14. nu. 219. & 220.* & cõmunem ait *Tanner. to. 4. disp. 6. q. 10. n. 147.* quãuis *Suar.* contrariũ teneat *loco cit.* Illud tamen communiter tenent DD. quòd pro externo foro debet accedere declaratio de competenti satisfactione, vitandi scandali causa, & ob certitudinem illius satisfactionis, vt *gloss. in d. Clem. loco citato,* ibi

ibi DD. & Barbos. ibi cum Io. Valer. diff. vtriusque fori, verb. absolutio, nu. 1. *Sayr. c.* 8. *nu.* 14. qui addit cum *Felino, Gemin. Vgolino*, & alijs, quod si ante dictam declarationem quis celebrâret, non fieret irregularis, nec esset censendus irregularis pro externo foro, si constaret eum iam satisfecisse. Limita supradicta de suspensione, & interdicto, vt non procedant quando adesset clausula illa, *maneat &c. donec satisfactione præmissa absolutionem meruerit obtinere*, vel similia verba; quia tunc apparet in ea sententia non contineri absolutionem verbis directis, sed obliquis, idest, facto Iudicis indigentibus, vt *Coninch loco citato*.

Ampliant etiam IV. nonnulli in excommunicatione lata ad certum tempus, vel sub conditione resolutiua, vt si lata sit hoc modo, excommunicatus existat, donec satisfecerit competenter, vel similibus verbis; quia in ea sẽtentia excommunicationis continetur implicitè absolutio, & quia absolutio ab excommunicatione non habet determinata verba. & ita tenent *Couarr. in c. Alma mater, par.* 7. §. 11. *num.* 5. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 29 *num.* 2. *Auila par.* 2. *cap.* 7. *disp.* 2. *dub.* 6. Sed contraria est communis, & tenenda, quia ex consuetudine Ecclesiæ, absolutionem requirit præcisam post satisfactionem, & pro foro externo, etiam cum certa solemnitate: ideo non censetur per dicta verba sententia absolutionis importari: & ita *glossa in Clementin.* 1. *de decim. verb. donec, Anton. & Abb. in cap. fin. de matrimon. contr. contra interdict. eccles. Sylu. verbo, interdict.* 3. *numer.* 13. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 165. *Anan. Felin. Dec. Innocent.* & alij allegati apud *Couarr. loco citat.* qui ait, hanc esse communem sententiam.

CAPVT XXVII.

De pœna depositionis verbalis latæ sententiæ.

Depositio, seu degradatio clericorum verbalis est triplex. PRIMA quidem est, qua quis priuatur in perpetuum officio, & beneficio ecclesiastico, non tamen priuilegio clericali, scilicet fori, canonis & bonorum; cuius forma habetur *in cap. veritatis, in fine, de dolo, & contumac.* & ita docent Canonistæ communiter *in cap. at si clerici, de Iudic. Bernard. Diaz in prax. cap.* 138. *nu.* 1. *Menoch. de arbitr. casu* 415. *à numer.* 6. *Sayr. lib.* 5. *de censur. cap.* 20. *num.* 10. *Layman lib.* 1. *tract.* 5.

par.3.tit.de suspen.c.6.n.3. Hæc pœna aliquando in iure canonico est latæ sententiæ, vt habes infra *par.2.verbo, censura c.11.num.3.* & *verbo, falsum, cap.4.num.2.* & *verbo, hæresis, cap.2.*

Aduerte autem quòd ad hanc depositionem infligendam non requiritur illa solemnitas, seu numerus, & consensus Prælatorum, prout requiritur ad degradationẽ verbalem, de qua infra dicam; sed sufficit ipsa lex, vel sententia Episcopi, etiam sine consensu Capituli, vt colligitur ex *d. c. veritatis.* & expressè habet Pontificale Romanum, *tit. Ordo suspensionis, &c. §. circa depositionem*, vbi sic ait esse consuetum: & idem testatur *Clarus §. fin. q.74. vers. sed quæro.* & docent *Ioan. Andr. Gemin. Franch. & Ancharan. in c.2. de pœn. in 6. Sayr. lib.5 loco cit. c.22. num.7. Menoch. vbi sup. nu.13. Suar. de censur. disp. 30. sect. 1. nu.18.* Et potest ferri hæc sententia etiam à Vicario Generali ex commissione Episcopi, *Sbrozz. de Offic. Vic. lib. 2. q. 157. num. 8. Barbos. de potest. Episc. alleg. 110. num.23. Layman lib.1. tract.5. par.3. tit. de suspens. c.6. num.5.* Sed nullus Ordinarius potest infligere pœnam depositionis, nisi in casibus à iure expressis, *Sayr. loco cit. cap. 21. num. 5.* qui recenset casus istos: qui benè aduertit ibi, *num.1.* neque in omnibus casibus per antiquos canones expressis hodie hanc sententiam posse proferri, cùm ob humanam fragilitatem multum sit de antiquo rigore laxatum. *can. fraternitatis tuæ, 34. dist.*

Aduerte etiam quòd regulariter loquendo, degradationis nomen in iure prolatum, intelligendum est de hac pœna depositionis simplicis, nisi aliud appareat, vt *Abb. in c. tuæ, de pœnis. Menoch. loc. cit. nu. 5. & 18. Barbos. d. alleg. 110. nu. 9.*

SECVNDA species depositionis verbalis est illa quæ propriè dicitur degradatio verbalis præparatoria ad degradationem actualem, & deponit clericum ab omni ordine, & beneficio, & ab omni priuilegio clericali: & requirit certum numerum, seu consensum Prælatorum seu ecclesiasticarum personarum, de qua *in cap. nouissimus, de verbor. signific. dicto cap.2. de pœnis, in 6. Trident sess.13. cap.4. refor.* Sed quia hæc pœna semper requiret sententiam specialem ferendam, ideo non pertinet ad hunc tractatum.

TERTIA species depositionis verbalis est absoluta, & totalis: participat enim de vtraque supradicta, siquidem priuat omni quoque priuilegio clericali, & non exigit vlterius depositionem actualem, sed ipsa

sa est actualis depositio, seu degradatio virtualiter, & æquiualenter, seu fictione iuris, vt ait *Menoch. de arbitr. d. casu* 415. *nu.*27. *Carreria in praxi tit. de degrad. num.* 13. & hæc pœna frequenter in iure reperitur latæ sẽtentiæ, vt habes infra *par.* 2. *verb. Abortus, n.* 2. *verb. Assassinium, ver. Conclaue. c.* 9. *nu.* 1. *verb. Curia, c.* 1. *n.* 2. *ver. Ordo. c.* 16. *nu.* 9. *& cap.* 19. *nu.* 1. & *ver. Sodomia.*

QVÆRES An pœnæ prædictæ depositionis verbalis latæ sententiæ, ex ipso iure incursæ, ligent in foro conscientiæ ante declaratoriã. Respondeo negatiuè cum communi sententia, & probabiliori. *Henriquez lib.* 14. *cap.* 5. *nu.* 1. *in comment. lit. F. & lib.* 13. *cap.* 56. *nu.* 2. *Auila par.* 7. *disp.* 4. *dub.* 7. *§. circa quam, Suar. de cens. disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 22. *Graff. Roderic. Vgolin. Tolet. & Ledesma apud Garziã de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *nu.* 197. quamuis *idem Garzias ibi,* contrarium teneat *cum Nauarro.* Adde quòd neque pro foro externo degradatio illa ipso iure lata, & incursa vim habet ante declaratoriam Iudicis ecclesiastici: vnde non poterit Iudex sæcularis interim procedere contra clericum ipso iure degradatum, seu priuatum omni priuilegio clericali, secundum veriorem sententiam, & in praxi receptam, vt dixi *verbo, Assassiniũ, in fin.* & docet *Sayr. de censur. lib.* 5. *c.* 10. *n.* 16. *in fin.* Item huiusmodi degradatio incursa in casu occulto per se non reddit degradatum irregularem, nisi vlteriùs à iure illi sit imposita talis pœna. *Henriq. lib.* 13. *c.* 36. *lit. M. Nau. c.* 27. *nu.* 248. *Auila loco cit.* & alij apud Garziam *vbi sup.* quamuis contra quòd reus in tali casu fiat irregularis in foro cõscientiæ, teneat *Garz. ibi,* & *Sanch. in decal. lib.* 2. *c.* 28. *nu.* 7.

QVÆRES II. An Episcopus possit dispensare super pœna depositionis, & degradationis latę sentẽtiæ, ex ipso iure canonico incursa, quando scilicet non est ventum ad actualem degradationem. Respõdeo super pęna depositionis à solo officio, & beneficio, si hæc pęna sit lata ob delictum grauius adulterio, nõ potest dispensare; si autẽ sit lata ob delictũ nõ grauius adulterio, poterit ex causa rationabili dispẽsare, per *c. at si clerici, §. de adulterijs, & ibi Canonistæ cõmuniter, de Iudic. Marius Alt. tom.* 2. *tract. de suspen. disput.* 2. *cap.* 9. *columna* 7. *Bellett. titul. de fau. cler. person.* §. 10. *num.* 9. *Riccius resolutio.* 221. Super pœna verò degradationis, scilicet priuationis omnis priuilegij clericalis, non potest dispensare, quia æquiualet degradationi actuali, super qua Episcopus non potest dispensare, seu restituere

degradatum, *c. si lapsis, c. si semel, 50. dist. Syluest. verb. Degrad. nu. 10. Barbosa alleg. 110. in fin. cum ibi allegatis*; & quia ex ipsa pœnæ huius grauitate illud delictum grauius adulterio à iure æstimatur, vt dixi supra *cap 23. §. dico quartò*.

Circa hæc nota primo quòd pœna depositionis à beneficio est fortior quàm simplex priuatio, quia depositio inuoluit perpetuã incapacitatem, seu inhabilitatem ad illud per nouam prouisionem obtinendum, nisi super ea dispensetur; simplex autem priuatio, etiam pœnalis, non facit inhabilem ad recuperandum per nouam collationem. *Suarez de censur. disp. 30. sect. 1. nu 6.*

Nota secundo, quòd depositus ab officio, si celebret, non fiet ex hoc irregularis: vnde apparet depositionem differre à perpetua suspensione. *Sayr. lib. 4. cap. 1. n. 26. vers. 4. suspẽsio, & lib. 7. c. 9. n. 20.*

CAP. XXVIII.

De pœna Ecclesiastica priuationis officiorum, honorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. Quid nomine officij in lege pœnali contineatur. Et respondeo, quòd aliquando lex, seu Canon inhabilitat, vel priuat officijs publicis, scilicet tam Ecclesiasticis, quam laicalibus, non formaliter ob crimen proprium, sed aliam ob causam, vt propter infamiam, vel propter hæresim paternam, &c. & tunc continentur tantum officia dignitatis, idest administratio publica cũ honore cõiuncta. *Henriq. lib. 13. c. 36. n. 1. lit. H. Molin to. 3. disp. 661. n. 12. Castren. consf. 462. nu. 2 tom. 1.* Aliquando inhabilitat, vel priuat tantum Ecclesiasticis officijs in pœnam propriè dictâm: tunc nomine officij intelligitur munus, habens administrationem rerum, vel personarum Ecclesiasticarum cum superioritate. *Sorbus verb. ingress. mon. circa finem nu. 8. Sanch. in decal. lib. 6. cap. 15. nu. 66.* vnde continentur officia habentia iurisdictionem ordinariam, vt Generalis, Prouincialis, Superioris localis, & Vicarij, vt *Sanch. ibi. Miranda tom. 2. q. 2. art. 8. Bonac. de largit. mun. disp. 3. pun. 5. n. 2.* Item continentur habentes iurisdictionem delegatam ratione certi officij, seu personatus, vel ita vt sint in ea maiores Ordinarijs, vt Visitatores prouinciarum. *Mirand. loco cit. concl. 2.* Item contineri Diffinitores, Discretos, & Procuratores ad Capitula generalia, & Prouincialia, ait *Mirand. loco citato*. Sed contraria est magis communis, scilicet istos non contineri, vt *Bo-*

Bonac. ibi cum Sousa, & Barth. à S. Fausto, & alijs. E contra non continetur officium Concionatoris, Lectoris, Confessarij, Regentis Studiorum, vt *Sancb. ibi. Filiucc. tract. 34. num. 77. Bonac. & Mirand. loco cit.* Item non contineri Assistentes Generalis, Magistros Nouitiorum, Consultores, Admonitores, & Præfectos Sacristiæ, ait *Bonac. ibi cum citatis*.

Aliquando tamen Canon non priuat, sed inhabilitat ad officia Ecclesiastica, non propriè ratione pœnæ, sed propter bonam gubernationem, & inconueniens auertendum, vt in casu, de quo dixi *p. 2. verb. Religiosi, cap. 4.* & tunc latior fit interpretatio, cum sit lex fauorabilis: & sic nomine officiorum continentur etiam officia Sacristæ, Oeconomi, Lectoris, Concionatoris, vt dixi *dicto cap. 4.*

QVÆRO II. Quid nomine gradus contineatur in lege pœnali priuante, aut inhabilitante. Respondent aliqui contineri, Doctoris gradũ Baccalaurei, Lectoris, & Prędicatoris: ita *Roderic. 4. p. Bullæ Clem. VIII. de largit. mun.* Alij dicunt contineri tantum dignitates, ita *Sanch. nu. 66. Filiuc. tract. 34. nu. 77.* & consonat Bulla 71. Sixti V. *Ad Romanum*, vbi cum declarasset, illegitimos in religione professos inhabiles esse ad honores, gradus, & dignitates; ostendit hæc tria tanquam synonima intelligenda, & ijs contineri officia Superiorum regularium, vt Generalis, & Prouincialis, & localis, & similia cum honore, & superioritate coniuncta: non autem Magistri, Regentis, Prædicatoris, neque vocis actiuæ, & alia similia, quę sunt magis oneris, quam honoris.

QVÆRO III. An pœna priuationis officiorũ, graduum, vel dignitatum latæ sententiæ obliget reum ante declaratoriam pro foro conscientiæ etiam in casu occulto. Respondeo, quòd aliqui putant obligare, quia licet pœna latæ sententiæ ex ipso iure commissa priuans bonorum priuatorũ dominio non obliget in conscientia ante declaratoriam, vel etiam executoriã, vt dixi supra *c. 5. n. 2.* Imò secundùm aliquos, nec possit obligare in conscientia ante declaratoriam, vt quis teneatur per se exequi, si priuatio sit magni momenti; tamen si pœna priuat ipso iure bonis communibus, vt publicis officijs, dicunt posse obligare, & censeri obligasse in foro conscientiæ reum ad dimittenda officia, etiam in casibus occultis, quia hæc bona magis pẽdent à potestate publica legislatoris: & ita tenet *Garz. de benef. p. 11. cap. 10. nu. 18. 19. 20. cum Abb. Felin. Nauar. Paris. & Lorca*, quos allegat *num. 18. ibi*; & eam tenet *Sayr. in Clau. reg. lib. 3.*

*cap.9. nu.*35. vbi cum Sorbo ait, quòd commissâ pœnâ priuationis officiorum tenetur, vel dispensationem, seu rehabilitationem procurare cum omni diligentia, & sollicitudine, vel dimittere officium, seu renunciare; si tamen possit renunciare sine manifestatione proprij criminis, aliàs enim non teneretur cum sui infamia dimittere, iuxta communem Theologorum: ita *Sayr. ibi*. Sed communis sententia est in contrarium, idest quod non teneatur vltro dimittere ante declaratoriam, quia ante declaratoriam, vel executoriam retinet possessionem, & etiam dominium vtile, vt dixi *d.c.* 5. *&* 7. & quia lex humana non censetur obligare cũ tanto rigore, saltem nisi exprimat, vt in conscientia ante omnem declaratoriam dimittere teneatur; & quia hæc pœna exigit factum hominis positiuum ad sui executionem. ita *Nauar. sibi contrar. super Bulla de dat. & promiss. coroll.* 31. *nu.* 41. *Sotus de iust. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 6. *Molin to.* 1. *de iust. disp.* 96. *§. quod attinet. Sanch. in decal. li.* 6. *cap.* 15. *nu.* 65 *& lib.* 2. *cap.* 39. *nu. vlt.* & hanc sententiam tenent, & communem testâtur *Less. lib.* 2. *de iust. cap.* 29. *num.* 63. *Sanctarell. de apostas. cap.* 4. *num.* 13. *Quaranta verb. Sodomia, limit. vlt. Barbos. alleg.* 44. *n.* 29. *Reginal. lib.* 13. *num.* 284.

Media tamen sententia tutior, & in praxi passim recepta, præsertim ex stylo Curiæ, quòd dicta priuationis officiorum Ecclesiasticorum pœna obliget in conscientia iuxta priorẽ sententiam, quando casus est manifestus: & ratio est, quia tunc superioris acta incipiunt esse nulla, cessante titulo colorato ob priuationis notorietatem. Quandiu autem priuatio est occulta, non videtur obligari in conscientia, quia eius acta ratione publici officij sunt valida, manente titulo colorato, vt DD. quos allegat *Garzias par.* 5. *cap.* 4. *num.* 329 & dixi *supra cap.* 7. vbi dixi, an subditi possint interim superiori obedientiam denegare.

QVÆRO IV. An pœna latę sententiæ inhabilitatis ad officia obliget in cõscientia statim atque fuerit commissa. Respondeo secundum magis communẽ sententiam obligare, prout dixi *supra c.* 5. quia hæc pœna est purè priuatiua non requirens factũ hominis positiuum ad sui executionem: ita *Caiet.* 2. 2. *q.* 62. *art.* 3. & multi, quos allegat *Sanch. in decalog. lib.* 2. *cap.* 39. *num. vlt.* & communem dicũt *Suar. de legib. lib.* 5. *c.* 9. *num.* 2. *Corduba lib.* 1. *q.* 36. *numer.* 1. Alij tamen probabiliter tenent non ligare in conscientia ante declaratoriam, quos allegaui in *d. cap.* 5. *limit. prima*.

Alij verò distinguunt, quia si pęna inhabilitatis apponatur simul cum alijs pœnis, quę non obligent in conscientia ante declaratoriā, vt cum pęna priuationis officij, vel beneficij, tunc neque hæc obligabit; aliàs secus si ponatur per se, vel cum alijs merè priuatiuis: ita *Molin. tom.1.disp.96.§. dub*, *cum Couar.* & tenet *Filiuc. tract.* 34.*num.*79. Illud est communiter receptum, pœnam inhabilitatis ad officium pro illa vice, vel quoad illud numero officium, obligare in foro conscientiæ ante omnem declaratoriam, vt dicam *cap.seq.* de inhabilitate, seu priuatione vocis passiuæ. Idem dico de inhabilitate proueniente ex censura, vel irregularitate, vt dixi supra *cap.*5.

QVÆRO V. Quis possit dispēsare super pęna priuationis, vel inhabilitatis officiorum, idest quis possit rehabilitare. Respondeo distinguendo iuxta ea, quæ dixi supra *cap.*23. vbi plenè dixi.

CAPVT XXIX.

De pœna latæ sententiæ priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad illam.

QVÆRO I. An hæ pœnæ ex ipso iure latæ, & commissæ, obligent in conscientia ante declaratoriam. Respondeo iuxta communem sententiā obligare, etiam si sit occulta pœnæ cōmissio: ita *Azor.to.*1.*lib.*5.*cap.*7.*q.*4. *Regin. lib.* 13. *nu.* 279. *Eman. Sà verb. pœna*, *num.* 1.*Suar.de legib. lib.*5.*cap.*9. *nu.*2.*cum Caiet. Syluest. Nauar. Medina*, *& alijs*, & communem dicunt, & tenent *Cordub. lib.* 1. *q.*36. *nu.*1. *Bonac. tract. de legib. disp.*1.*q.* 1.*punct.*7. §. 2. *num.*9. *Villalob. tom.*1.*tract.* 2.*dub.* 25. *num.*4. *Layman lib.*1.*tract. de legib. cap.*15.*nu.*5. Sed limitatur, vt non procedat, quando non potest quis eam pœnam obseruare sine scandalo, vel periculo infamiæ, vt *Bonac. num.* 10. *Diana resol.*24. *tract.*10. *tom.* 1.

Alij tamen probabiliter dicūt, non ligare ante declaratoriam, quia est pœna valde grauis, & est deiectio à proprio statu, & iure naturali, & ciuili quæsito, & quædam depositio: ita *Sanch. lib.*9. *de matrim. disp.*30 *nu.*1.*& in decal.lib.*2.*cap.*39.*nu.vlt.& cap.*26.*nu.*1.*& lib.*6.*c.*15.*num.*64. *& opusc.lib.*2.*c.*1.*dub.*52.*nu.*11. 12. 13. *Less.lib.*2.*c.* 35. *dub.*26. *Tanner. tom.*3.*disp.*5.*q.*8. *nu.*97. *Filiuc.tract.*10.*nu.*264.*Granado* 1.2.*controuers.*7. *tract.*3.*Castell. de elect.canon.prælud.*1.§.6.*n.*20. Et probabilem ait *Dian.resol.*24. *vers. sed fallitur, tract.*10.*tom.*1.

Alij distinguunt, quòd si hæc pęna feratur cū alijs requirētibus factū hominis ad sui cōsummationem,

nē, tunc nō obligat in conſcientia ante declaratoriā: aliàs autē obligat ante declaratoriā: ita *Molin. to.1. diſp.96.§. duo. Filiuc.tract. 34.nu.79.* Alij diſtinguunt, quòd ſi caſus ſit occultus, non obligat in conſcientia ante declaratoriam, aliàs autem obligaret: ita *Soto lib.1. de Iuſt.q.6. artic.6. col.1. Cordubæ lib.1.q.35. & q.36.in princip. Roderic. qq. regular. 57. art.1. tom.2. Sanch. conſil. lib. 2. cap.1. dub.52. num.14.* quæ ſententia mihi videtur in praxi recepta iuxta dicta ſupra *cap.28.* Alij diſtinguunt, quòd pœna priuationis vocis paſſiuæ ligat in foro conſcientiæ ſtatim, non autem actiuæ, ne electiones reddantur incertæ: ita *Malderus 1.2.quæſt.96.art.4. memb.4. Caſtellin. tract. de elect. can. prælat.§.8. num.26.*

Illud eſt certum in omnium ſententia, quòd priuatio vocis actiuæ latæ ſententiæ pro vna vice, ſeu pro vno actu, ſeu quoad hanc numero electionem, obligat etiam in foro conſcientiæ ante omnem declaratoriam, quia eſt pœna moderata, vt dixi *par.2. verb. electio, cap.3.not.2.* & idem dicunt communiter de priuatione vocis paſſiuæ ad illum actum, ſeu pro illa electione, vt *c. penult. de elect. Suar.tom.1.de relig. tract. de ſimon. cap. 58. nu. 9. Layman lib.4.tract.de ſimon.nu.73.Filiuc. tract.45. cap.13.num.26.* Item certum eſt, quod incurſa pœna priuationis vocis actiuæ, ſi quis nihilominus eligat, ſtante delicto occulto, & manente titulo colorato, ſi ſequatur poſtea declaratoria criminis, ſeu pœnæ commiſſæ, dicta electio caſſa erit eo ipſo, ſi nitatur tali ſuffragio, ſcilicet quia alia ſuffragia non ſint numeri ſufficientis, quia electio quoad ſingulares dicitur actus poteſtatis priuatæ, ſeu officij priuati, & non publici, vt dixi ſupra *cap.6.*

QVÆRO II. Quis poſſit diſpenſare, ſeu rehabilitare ſuper pœna priuationis vocis actiuæ, vel paſſiuæ. Reſpondeo vt dixi ſupra *cap.23.*

QVÆRO III. Qualiter ſit intelligenda pœna priuationis vocis paſſiuæ. Reſpondeo, vt eligi non poſſit ad officia honoris, & præeminentiæ, nam ad munera onoroſa eligi poterit, vt ad officium Lectoris, Sacriſtæ, Magiſtri Nouitiorū, Oeconomi, &c. ita tenēt *gl. in Clem.1.de regul.verb.inibi, ibi Cardi.* & tenet *Vitali. in Clem. is qui, de æt. & qualit. Roderic. qq. regul.56.ar.1.§.circa eadem, to.1.*

CAPVT XXX.

De pœna latæ ſententiæ priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. An hæc pœna commiſſa obliget in conſcien-

ſcientia ante omnem declaratoriam. Reſpondeo, aliqui affirmant, quia cum beneficia ſint bona communia Eccleſiaſtica, & iuris publici, & magis pendeant à publica Eccleſię poteſtate, poteſt lex ita priuare, & obligare, & ita cenſetur obligare per verba priuationis directa: ita tenet *Menchaca lib.1. controu.cap.7.nu.33. Nauar.cap.23.n 67.Perez lib.2. ordin.tit.9.l.vlt. in fin. Garzias de benef. p.11.cap.10. num.* 18. vbi plures alios allegat. Sed communis ſententia negat, etiam ſi lex dicat, vt ſit priuatus ipſo iure ante omnem declaratoriam: adhuc enim retinet poſſeſſionem naturalem iuſtam, vel etiam titulum vtilem, ita tenet *Couarr. Morla, Zerola, Graff. Roderic. Henriq. & Vaſq. apud Garz. loco cit. nu.* 14. tenet *Quaranta verb. alien.n.49. & verb. Sodomia, prope finem,* & probabiliorem ait *Sanchez opuſc. lib.2.cap.2.dub.23.nu.3. & 4.* & hãc magis communem ait *Sanch. lib.2.cap.26. in decal. num.7.* vbi plures allegat, & tenet *Farinacc. q.189.crimin.§.6.num.80.cum aliis DD.*

Amplia, vt quamuis ſtatim à die commiſſi criminis reus amiſerit titulum directum beneficij, ita vt poſſit impetrari etiam eo non vocato, tamen non poteſt priuari poſſeſſione non vocatus, ſeu inauditus, vt *Sanch.d. c.26. nu.12.* & ita *Garz. loco cit.n.23. & 34* cum communi ſententia.

Amplia II. quod ante declaratoriã facit fructus ſuos, quãuis poſt declaratoriam reſtituere eos compellendus ſit; *Sanch. ibi num.10.* quo tamen caſu poterit retinere aliquid pro compenſatione laborum, ſeu ſeruitutis Eccleſiæ exhibitæ. *Sanch.num.11.*

Amplia III. quod interim ante declaratoriam poterit beneficium reſignare; quamuis poſt declaratoriã caſſetur eo ipſo reſignatio, *Sanch. ibi num.9.*

Amplia IV. quod non ſolum non tenetur ante declaratoriam dimittere beneficium, ſed neque ante executionem mandato Iudicis, *Sanch.n.8. ibi cum aliis DD.* & tenet *Quaranta verb. Sodomia, limit. vltim.*

Amplia V. vt procedat cõmunis opinio, etiam ſi reus delatus eſſet ad forum, & interrogatus à Iudice negaſſet, & abſolutus eſſet ob eius inficiationem; vel ſi condemnatus appellaſſet, & à Iudice ſecundæ inſtantiæ abſolutus eſſet, vt *Sanch. in decal. lib.2.c.22 n.22. & 23.* ſecundum probabiliorem ſententiam.

Limita I. dictam concluſionem, vt non procedat, quando eſſet pœna priuationis beneficij nondum abſolutè quæſiti, ſed ſub certo modo aliquo, vel cõditione reſolutiua, *Leſſ. lib.2.c.34.n.101.*

Sal-

Salzedo, Gutier. Lopez, Philiarcus, Roderic. & Vega apud Garziam p.11.c.10. nu.29. Plura habes exempla *p.2. infra verb. beneficium, & verbo, resignatio.*

Limita II. vt non procedat, quando expresse lex priuaret beneficijs quæsitis, statuens, vt teneatur reus dimittere beneficium ante omnem sententiam declaratoriã in conscientia, seu vt antea absolui non possit, quia potest canon sic obligare: & exemplum habes infra *p.2. verb. simon. c.4.*

Limita III. quod etiam admissa cõmuni opinione, tamen si postea sequatur sententia declaratoria criminis, retrotrahetur illius effectus ad diem commissi criminis, ita vt rescindantur ipso iure omnia acta ex iure dicti beneficij, tanquam ex priuata potestate; nõ autem si ex publica potestate, iurisdictionis scilicet actu, vt dixi supra *cap.6.*

QVÆRO II. An pœna inhabilitatis ad beneficia obtinenda latæ sententiæ obliget in cõscientia ante declaratoriam. Respondeo secundum cõmunem sententiam obligare, vt dixi supra *cap.5.* & in simili de inhabilitate, ad officia ecclesiastica, *cap.8.* & ita videmus sæpè ad sacram Pœnitentiariam fieri recursum pro rehabilitatione ad beneficia; vel interdum à Sacra Pœnitetiaria relinqui pœnitentem inhabilem ad alia beneficia, dispensando, seu reualidãdo quoad illud obtentum solum, vt etiam testatur *Filiucc. tract. 45. cap.13.nu.26.* Itaque collatio facta inhabili, est ipso iure nulla, etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, vt retineri non possit beneficium. *Azor.to.3.li.12.c.21. in fin.* & alij citati à me *d. c.5. & 22.* Quamuis multi DD. probabiliter dicant, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam: ita tenent *Nauar. cons.92. de simon. Less.lib.2. cap.35. dub.26. Sanch. lib.9.de matrim.disp.30. & in decal.lib.2.cap. 39.nu. vlt. Tanner. to.3.disp.5.q.8. num.97. Layman lib.4.trac.de sim. n.74.Paris.lib.4. de resign.q.2. Suar.tom.1.de relig. tract.vlt.de simon. cap.61.nu.11.* Excipiunt autẽ *Suar. & Layman,* nisi vbi rigor primæ, & communis sententiæ sit vsu receptus: tunc enim obseruari debere, & obligare concedunt.

Illud est certum primò, quòd si inhabilitatis pœna sit lata solum quoad illud numero beneficium, obligat in conscientia ante omnem declaratoriam: vt *Suar. loco cit.cap.58.n.9.Layman n.73. Filiuc.nu.26.tex.in cap.penult.de elect.* Secundo est certum quod inhabilitas consurgens ex censura vel irregularitate, obligat in conscientia ante omnem sententiam, vt dixi supra *cap 5.*& ita *Sanch. in decal.cap.39.citato nu.vlt.* & tali ra-

ratione ligat inhabilitas, quam sacra Pœnitentiaria dispensando super irregularitate ex homicidio vel abortu, relinquere solet in eodem dispensato.

QVÆRO III. Quis dispensare possit super pœna priuationis beneficiorum conualidando titulum amissum ob crimen ipso iure, vel super pœna inhabilitatis ad beneficia, rehabilitando personam. Respondeo, regulariter loquendo, ad Papam pertinet hæc dispensatio: potest tamen Episcopus, seu Prælatus habẽs Episcopalem iurisdictionem dispensare super hac pœna incursa ex crimine non grauiori adulterio, si nondum sit secuta actualis depositio, seu priuatio, vt dixi supra *c.23*. Addo, quòd multi DD. putant Episcopum vigore Tridentini *sess.24.c.6. refor.* posse dispensare, seu reualidare aduersus pœnam hanc priuationis beneficiorum, vel inhabilitatem in casibus occultis, vt dixi *d.c.23.* & ita tenet *Henriq. lib.13.cap.56.n.1. lit.F. in commen.& in tex. lit.G. & eo.lib.13.cap.14 n.3. Manuel to.2.summ.c.66.nu.35.Vgolin.de simon.tab.4.cap.6.§.7.n 2.Sanch. in decal.lib.6.cap.15. nu 78.* Sed communis sententia est in contrarium, vt dixi *eod.cap.23*. Et maximè tenenda videtur hæc sententia quoad inhabilitatem illatam à Canone quoad illud beneficium, circa quod deliquit; vt declarauit Sacra Cõgregatio *apud Garziam de benef.p.8.cap.1.nu.74.Barbosa alleg.39.nu.44.*

Adde, quod Episcopus in casibus, quibus potest reualidare, non potest reualidare titulum beneficij etiam ante declaratoriam, in præiudicium tertij, qui illud impetrauit, vt vacans certo modo ex dicta priuatione, quia non potest auferre ius illi tertio quæsitum. ita *Gemin.consf 105.in fin.Staphil. de litteris gratiæ expect.fol.78. Bernard.Diaz cap.97.nu.2.* & est communis sententia, vt *Farinac. quæst.119.nu.60.* Et idem dico de maiori Pœnitentiario, quia non potest reualidare titulos in præiudicium tertij, & quia tunc iam crimen censetur publicum, vel delatum ad forum.

Aduertendum est, quòd Episcopus, seu ordinarius collator potest reualidare titulum beneficij alicuius, illud de nouo conferendo in casu, quo prouisio fuit nulla ob aliquod impedimentum, seu inhabilitatem, si tale impedimentum sit sublatum, verbi gratia ob censuram, vel irregularitatem, quando scilicet collatio ad ipsum tunc pertinebat. *Garz.p.7.c.13.n.74. 76.* vbi plurimos allegat. Secus est si collatio fuit facta à Papa: & idẽ dicendum est de institutione facta præsẽtati à Patrono, quia si non adfuit vitium in ipsa præsentatione, poterit iterari institutio sine no-

noua præsentatione, secus si ipsa præsentatio fuit vitiosa. *Sanchez consil.lib.2.cap.3. dub.122.nu.1. 2.& 3.*

QVÆRO IV. An beneficij titulus reualidetur per regulam de triennali, aut aliam præscriptionem, non obstante inhabilitatis, aut priuationis pœna prouisi. Respondeo duplicem esse sententiã. Prima docet non reualidari, neque inhabilibus, vel ipso iure priuatis suffragari regulam de triennali, quia possessio etiam longi tẽporis nunquam habilitat incapacem. *c.causam, & c. accedentes, ibi Abb.& Felin.de præscr.* & quia non dicitur habere titulum coloratum, vbi inducitur priuatio à iure, vel ab homine, vt *Abb.Calder. Imol.& Anton. in c. cum nostris, de conceß.præb.* & ita de triennali tenent *Rebuff. de pacific. poßeß. num.159.& num.162.cum seqq. Boër.apud Rebuff.& Cosmas.prag. sanc.tit.de pacif.poßeß.verbo,quicunque.*

Contrarium tamen alij tenent, scilicet inhabilem ex pœna, vel censura, vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione personæ, vt sunt merè laici, si bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium triennali pacifica possessione, tutum esse, & titulum reualidari; excepta inhabilitate ex simonia scienter contracta, vel ex violenta intrusione, vel quando beneficium esset reseruatum reseruatione clausa in iure communi; quia hos solos casus regula excipit; ita tenet quoad inhabiles, *Probus in addit.ad Cosmam loc.cit.super verb.inolestari, n.3.Gomez.regul.de trienn. q 27. & 28. Nauarr. in cap. si quando except.10.nu.9.de rescr.Sanch. in opusc.lib.2.cap.1 dub.31.nu.20.* Et quoad priuatos à iure beneficijs, tenet *glossator antiquus regulæ de triennal. Caßador.& Rota*, quos sequitur *Gomez q.10. & Sanch. num.29* quia licet isti non habeant titulum coloratũ quoad alios effectus, habẽt tamen quoad effectum huius regulæ. Et hæc secunda sententia videtur probabilior. Intellige tamen, vbicunque non adest in lege clausula derogatoria huius regulæ.

QVÆRO V. An dispensatus super inhabilitate ad obtinendum vnum beneficium, si illud obtinuit, posset postea illud permutare. Respondeo non posse. *Gemin. cap.1.de fil. presb.in 6.Salzedo ad Diaz in praxi cap.54.n.16. Sanchez opusc.lib.2.cap.1 dub.8.n.7.* cum alijs DD quia dispensatio intelligitur quoad primum beneficium. Amplia, quòd neque poterit illud resignare sub pensione. *Garz.par.1.cap.5. nu.156.*

CAPVT XXXI.

De pœna priuationis pensionum Ecclesiasticarum, vel inhabilitatis ad illas.

QVÆRO I. An pœna priuans pensionibus, vel inhabilitans ad illas ipso facto liget in foro conscientiæ. Respondeo secundum ea, quæ dixi supra *cap. præcedenti*, de beneficijs, & *cap. 5.* pœnam priuationis non ligare in foro cõscientiæ ante declaratoriam; ideò interim posse percipere pensiones, quia est lex priuans iure quæsito, & possesso: & ita *Ledesma in sum. p. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 14.* & quia pensio est ius percipiendi fructus ex beneficio, & sic est titulus spiritualis, vt *Nauar. cons. 63. de simon.* & quia cùm sit accessorium beneficio, & pars beneficij, iudicatur sicut beneficiũ in materia priuationis; vt *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 28. n. 36.* (Quamuis alij dicant obligare hanc pœnam in conscientia ante declaratoriã, eo quòd sit purè priuatiua, cum non requirat factum hominis ad sui consummationem, vt tenet *Garzias p. 1. c. 5. n. 14.*) Excipe nisi illa priuatio esset illata ob defectum alicuius modi, seu conditionis, sub quibus esset reseruata, vt dixi de beneficijs, *cap. præcedenti*.

Quoad pœnam autem inhabilitatis, iuxta ea, quæ ibi dixi, communior sententia ait ligare in conscientia; alij tamen contra probabiliter dicunt. Illud certum est, quod excommunicatus, & suspensus etiam in foro conscientiæ, est inhabilis ad pensionem obtinendam, nisi ex vi absolutionis inseri solitæ in litteris Apostolicis. De irregulari autem sunt opiniones, de quibus vide *Garziam p. 1. c. 5. num. 135. de benefic. Castropalao loco infra citato.* Item certum est, quòd in casu priuationis, seu inhabilitatis poterit ante declaratoriã Titularis denegare pẽsionario solutionem, excipiendo de nullitate illius. *Rota*, quam refert, & sequitur *Farinac. q. 191. §. 2. num. 60.* & faciunt quæ dixi supra *cap. 7.* & quæ dixi infra *par. 2. verb. habitus, cap. 1.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis beneficiorum, vel inhabilitatis ad beneficia, lata ex ipso iure, contineantur pensiones. Et respõdeo affirmatiuè, quia nomine beneficiorum veniunt etiam pensiones, *gloss. in Clem. 2. verb. quodcunque, de vit. & hon. Cler. & in cap. quicunque, §. hæretici, verb. benef. de hær. in 6.* & quod licèt priuatus, vel inhabilitatus per sententiam hominis quoad beneficia, nõ censeatur inhabilis quoad pẽsiones, tamẽ secus in priuato, seu facto inhabili à iure, seu per legẽ pœna-

pœnalem quoad beneficia, quia hæc pœna cōtinet pensiones, quia sententia hominis est stricti iuris: ita tenet *Garzias de benefic. p.* 1. *c.*5. *num.*123. *cum Rota*, *Sarnen. Crescent. & Parif. & Farinac. de hæresi, q.* 191. *§.*2. *n.*60. & sequitur *Castropalao to.*2. *de reliq. tract.* 13. *de benef. disp.*1. *punct.*11. *§.* 3. *nu.*6. vbi probabiliorem, & stylo Curiæ receptam asserunt: Quamuis alij, vt *Nauar. conf.*12. *nu.*15. *de rescr. Gonzal. gloss.* 5. *§.* 5. *n.*26. teneant neque in cōstitutione pœnali priuante, vel inhabilitante cōtineri pēsionem nomine beneficij: Alij verò putēt tunc contineri pēsiones, quando lex pœnalis vtitur particula vniuersali, beneficijs quibuscūque. ita *Sanch. in decal. lib.* 2. *cap.* 28. *nu.* 36. vbi plures allegat in hanc sententiam.

QVÆRO III. Quis possit dispensare super pœna inhabilitatis ad pensiones. Respondeo eum, qui potest super inhabilitate ad beneficia, quia procedunt à pari, vt dictum est: nam & dispensatus ad obtinenda beneficia potest pēsiones obtinere, vt *Garzias dicto cap.*5. *num* 158. *& seq.*

QVÆRO IV. Quis possit reualidare titulum pensionis. Respondeo: De summo Pontifice nō dubitatur; de inferioribus verò Prælatis dic, quòd is potest reualidare titulum, qui potest talem pensionem reseruare, *Gigas de pension. q.* 17. & sequitur *Quintad. & Zecch. apud Garziam nu.* 159. Item is, cui data est facultas conualidandi titulos beneficiales, vt Maiori Pœnitentiario, poterit cōualidare titulos pensionum, etiam si non possit pensiones reseruare, dummodo perseueret, seu accedat consensus beneficiati, qui consensit in pensione: nam alioqui non posset in illius præiudicium, cui est ius quæsitum per eā nullitatem, eo inuito reualidare, *Nauar. conf.* 44. *de homic. num.* 3.

QVÆRO V. An reualidetur pensio per regulam de triennali. Respondeo non reualidari, quia regula loquitur de beneficijs propriè dictis, quæ collatione, præsentatione, vel institutione obtinentur, vt *Gomez super regul. de trienn. q.* 4. & ita de pensionibus concludunt *Gomez ibi q.* 50. *Rebuff. de pacific. possess. n.*92. *Sanch. opusc. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 29. *nu.* 12.

CAPVT XXXII.

De pœna priuationis fructuum percipiendorum ex beneficijs, vel pensionibus Ecclesiasticis.

SÆpe in iure reperitur hæc pœna latæ sententiæ, vt constat ex dicēdis *p.*2. *verb. fidei professio*, *verb. Horæ Canonicæ*, *verb. Residentia*, *verb. Concubinarij Clerici*,

ci, verbo, Gratia Ecclesiarum vétes litteris non expeditis, verb. Beneficium parochiale obtinens animo non promouendi.

QVÆRITVR I. An pœna priuationis fructuum beneficialium vel pensionũ latæ sententiæ obliget in conscientia ante declaratoriam? Respondeo, regulariter loquendo non obligare, quia est pęna priuatiua iuris quęsiti, & possessi; & quia est pœna temporalis, quæ nõ solet obligare in consciẽtia ante declaratoriam; ita *Sanch. in decalog. lib. 2. c. 5. nu. 10. Less. lib. 2. c. 34. n. 101. Suarez de cẽs. disp. 23. sect. 4. num. 7* qui ait, quòd si pęna priuationis fructuũ non sonat in censuram, sed in puram pœnam, seu prohibitionem perceptionis, non ligat in conscientia ante declaratoriã. Casus vt infra *par. 2. verb. vacãtia, c. 2.*

Fallit primo, quando lex Canonica expressè significat se obligare ante declaratoriam in conscientia; quia hoc potest facere, & sic constat de mẽte Legislatoris: ita *Nauar. c. 25. n. 118. in princ.*

Fallit secundo, quando nõ imponitur propriè vt pœna, sed vt conditio, vel modus rei traditæ sub cõditione ista resolutiua, seu, quod idem est, quando est priuatio iuris quęsiti non absolutè, sed sub certa conditione, seu modo, vt in multis casibus supra indicatis dicam *par. 2.* & ita limitant *Nauarrus*, & *Less. locis citatis*.

Fallit tertio quãdo hæc priuatio prouenit ex vi censuræ: & quidem de excommunicato magis communis docet, eũ esse priuatum ipso iure fructibus beneficij, vt *Suar. de censur. disp. 13. sect. 2. Gutier. canon qq. lib. 1. c. 1. n. 92.* & plurimos allegat *Garz. de benef. p. 7. c. 13. n. 90.* & plurimos allegat & sequitur *Sãch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 11. n. 3.* Quãuis cõtraria sit probabilis, quã tenent *Sãch. de matr. disp. 51. n. 12. lib. 3.* & plurimos allegat, & sequitur *Bonac. de cẽs. disp. 2. q. 2. punc. 4. §. 2. n. 2.* & tenet *Coninch disp. 14. de cẽs. dub. 9. nu. 82. Layman lib. 1. tract. de excõmun. c. 2. n. 9. §. dico secundo.* De suspenso autem est distinguẽdum, quia suspensus ab officio tãtùm, non priuatur fructibus, nisi quatenus deest officio, *Suar. disp. 26. sect. 3. nu. 4 Sanch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 15. n. 8. & 9. & de matr. li. 3 disp. 51. n. 12. Garz. p. 7. c. 15. n. 39.* qui etiam tractãt an possit percipere distributiones interueniendo in choro: suspensus autẽ à beneficio nõ percipit fructus, sed in conscientiã tenetur ad restitutionẽ. *Tolet. lib. 1. c. 45. §. quintus effectus. Sayr. li. 4. de cẽs. c. 6. n. 16. Bonac. de suspens. punct. 2. nu. 14. Sanch. opusc. lib. 2. cap. 2. dub. 15. n. 9.* De interdicto similiter dico non amittere fructus, nisi à perceptione fructuũ sit interdictus,

F vel

vel quatenus à diuinis interdictus, vel ab ingressu Ecclesiæ, debito defuit ministerio: facit *c. si Canonici, de offic. ordin. in 6. & ibi Canonistæ*. De irregulari similiter dico, eum non amittere fructus beneficij, nisi quatenus non exhibuit ministerium debitum pro talibus fructibus percipiendis. *Suar. disp. 44. sect. 4. num. 20. Coninch disp. 18. dub. 1. n. 5. Innoc. & Canonistæ communiter in cap. cum nostris, de concess. præbend.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis fructuum beneficij contineantur distributiones, & vniuersaria? Respondeo nõ contineri, vt *Azor. to. 2. lib. 7. c. 2. q. 7. Sãch. li. 2. in decal. c. 5. n. 10. in fi.*

QVÆRO III. Cui restituendi sint fructus beneficiales, vel pensionũ in casibus pœnalis priuationis? Respondeo fructus beneficiorum amissos ob cẽsuram, vel irregularitatem, vel aliã priuationem, stante titulo beneficij valido, restituẽdos esse Ecclesiæ, in fabricam scilicet, vel ornamẽta, vel pauperibus, vt *Sãch. lib. 2. opusc. c. 3. dub. 119. nu. 5. & 7. & in decal. lib. 2. c. 5. n. 10. in fin. cũ Azor.* deductis prouisionibus substituti in casibus, quibus ipse non potuit personaliter deseruire. *Tolet. lib. 1. c. 45. §. quintus effect. Sayr. lib. 4. c. 6. n. 16.* vbi plurimos allegat: Si tamen per eum non stet, quominus absoluatur, poterit ex illis fructibus percipere vnde se, & suos alat, si sit pauper, ne cogatur in opprobrium ordinis mẽdicare, *Sãch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 15. n. 9.* & ita frequenter ius statuit fabricę, vel pauperibus tales fructus restituendos esse, vt in casu, de quo *verb. horæ canonicæ*; *& verb. residentia*; *& verb. fidei professio*.

Fallit tamen in casibus, quibus Ius statuit fabricæ, vel alteri pio loco restituẽdos, seu applicãdos, vt *verb. concubinarij*. Itẽ in casu, de quo *verbo, beneficium c. 4.* de eo, qui obtinuit beneficiũ curatũ animo non promouend, vbi retuli diuersas DD. sententias. Itẽ, fallit, quãdo beneficiatus tenetur restituere fructus ratione defectus tituli, quia prouisio fuit vitiosa, sed cũ titulo colorato; vel ob resolutionẽ tituli illius; tunc enim fructus successori cõseruãdi sunt, *Sãch. n. 7.* Vnde si obtineret dispensationem, scilicet, nouã prouisionem, multi dicunt quod sibi posset eos retinere, dũmodo Papæ reualidanti titulũ exponat se fructus percepisse, & dummodo tunc non imponatur, vt restituat, vel vt componat, *Bellamer. decis. 842. Eman. Sà, verb. benef. n. 21. Filiucc. tract. 43 c. 8. n. 18. Sanch. lib. 2. opusc. c. 3. dub. 119. n. 11. & 16. & lib. 2. c. 2. dub. 57. n. 7. eod. tract.* vbi plures allegat: aliàs esset gratiæ subreptio.

Fru-

Fructus autē distributionū malè percepti à Canonico in casu priuationis, siue ob suspensionē, siue alia ex causa, sunt restituendi eisdē Canonicis, seu massæ, vt accrescant, seu nō decrescant capacibus, vt *Sayr. de cens. d. lib. 4. c. 6. n. 16.* cū allegatis per eū: & procedit secūdum probabiliorē, & cōmuniorē sententiā, etiā de amissis ob nō recitationē in choro, etiāsi interuenerit, seu præsens fuerit, vt cōstat ex allegatis à *Garz. p. 3. c. 1. n. 35.* (licet ipse teneat fabricę, vel pauperibus tūc restitui debere) vnde neque sacra Pœnitentiaria concedit compositionem super distributionibus malè perceptis quacumque ex causa.

Fructus pensionum in casibus, quibus pensionis titulus non irritatur, regulariter restitui debent eidem beneficiato, qui pensione grauatus est, *Garz. p. 1. c. 5. n. 133.* excepto casu restitutionis ob nō recitatum Officium B. V. vel horarū Canonicarū: *Garz. p. 3. c. 1. n. 37.* quia in illo casu ex Bulla Pij V. sūt restituēdi fabricæ Ecclesię, seu beneficij grauati, vel pauperibus.

QVÆRO IV. Quis dispensare, vel cōponere possit super obligatione restituendi fructus, seu pęna priuationis illorū? Respōdeo ad solam Sedem Apostolicā pertinere, vt patet ex praxi, *Sanchez d. dub. 119. n. 7.* (exceptis priuilegijs, *Garz. p. 3. c. 1. n. 36.*) & ratio est quia inferiores Prælati nō possunt dispensare super hac obligatione, quæ est ex iustitia cōmutatiua, cū ius non sit quæsitū in illis: & ita videmus cōmuniter haberi recursū ad Datariā, vel in occultis ad S. Pœnitentiariā, exceptis quibusdā casibus, de quibus in Breui reformationis S. D. N. Vrbani VIII. Et nota, quòd in petitione cōpositionis nō est necesse exprimere fructus, quos orator potest retinere, seu deducere ob impensas necessarias pro Ecclesiæ seruitio. *Sanch. n. 8.* Cæterùm debet exprimere sincerè summā fructuū malè perceptorum, secūdùm verā æstimationem, nō secundùm taxā Datariæ, *Sanch. n. 9.* Non habet autē locum cōpositio, quando fructus pertinēt ad successorem, eò quòd ex titulo inualido percepti sint (nisi reualidationem tituli obtineat) vt *Sanch. n. 7. loc. cit.* vel quādo fructus pēsionis ad grauatum ptinēt, vel distributiones ad alios Canonicos, vt *Garz. d. c. 1. n. 36.*

QVÆRO V. An obligatio restituendi fructus prædictos ecclesiasticos tollatur pręscriptione? Respōdeo nō tolli vigore de triennali, quia hęc reualidat titulū beneficij tantùm, non autē iuuat ad fructus acquirendos, quando à lege impeditur acquisitio, vel infertur priuatio: sed benè tollitur dicta obligatio vsucapione triennali, si interuenerit continua bo- *vigore regulæ de triennali*

na fides eo triennio, scilicet ob ignorantiam inuincibilem dictæ pœnæ priuationem inferentis (nisi vbi lex derogat possessioni, vt in casu de quo dixi *par.2.verbo,fidei professio*) imò tūc secundum multorum probabilem sententiam, neque eam pœnam priuationis incurrit, qui inuincibiliter eam ignorauit; hæc omnia *Sanchez in decal. lib.2.c.5 num.11. & 12.* cum ibi allegatis. Item quod fructus nulliter percepti ex beneficio, vel pensione ob titulum vitiosum, præscribantur triennio cū bona fide, docet *Sanchez consil. lib.2.c.3.dub.16.nu.20.*

CAPVT XXXIII.

Pœna infamiæ iuris qualiter incurratur.

INfamia secundum se, & per se loquendo, non est pœna, sed quid consecutiuum ad pœnam, vel delictum, vt *gl.& Bal.in l.Imperator,ff.de postul.* est enim macula moralis, vt *Suar.de censur.disput.48 sect.1.n.3. Capella Tolos. q.174. num.3.* & potest incurri etiā sine culpa, vel etiam de facto, absq. eo quod à iure imponatur; vt infamia facti: si à iure inferatur ob culpā, est ꝓpriè pęna quia est deiectio à statu integritatis.

ADVERTENDA sunt aliqua generaliter circa pœnam infamiæ. PRIMVM est, quòd vbicumque aliquis afficitur infamia à iure ciuili, intelligitur etiā infamis de iure canonico, vt *c.omnes verò,6.q.1.* qui est canon Papę Hadriani, & *2. q.3. S.hinc colligitur,* ibi docet *Gratianus,& Innoc. in c.qualiter & quando,n.6. in fi. de accusat. Archid.in c. si quis,cū militibus,6.q.1. Maiol. de Irregul.lib.3.c.1.n.3. Garzias p.7. de benef.c.8. n.11. cum allegatis ibi.*

ADVERTENDVM II. quòd infamia iuris reddit irregularem, atq; ita repellit ab ordinibus obtinendis, & impedit ordinum susceptorum executionem. *Nauar. c.27.n.204. Maiol.loco cit. Sayr. de censur.lib.7.c.11.Suar.de censur.disp.40.sect.2.Sanchez opusc. lib 6.c.3.dub.5. nu.14.Garzias loco cit.* Item inhabilitat, seu repellit à beneficijs, & officijs ecclesiasticis obtinendis, *Garzias nu.41.* non tamen priuat ipso iure beneficijs obtentis, etiam habentibus titulum dignitatis. *Garzias n 37. Sanch. dub.5. n.9.* cū multis DD.

ADVERTENDVM III. quod infamiæ iuris pœna, quæ incurritur ipso facto, seu ipso iure absq; sententia condemnatoria, incurritur etiam dolo malo non interueniēte, ex culpa lata; nisi lex expressè requirat dolum, seu præsumptionē: vnde regulariter sufficit ignorantia crassa, etsi non adsit scientia talis legis, & pœnæ. At verò infamia iuris, quæ incurritur

ritur per sententiam condemnatoriam in causa famosa non incurritur sine dolo, ex *l. liberorum, §. notatur, ff. de his qui not. inf. ibi gloss. verb. non iuris*, *Bart. Bald. Angel. ibi*, *Ias. in l. si quis maior. num. 3. C. de transact. Tiraquell. in l. si vnquam*, *verbo*, *reuertatur, n. 332. C. de reu. donat.*

ADVERTENDVM IV. quòd pœna infamiæ, quando imponitur à iure ipso facto incurrenda, non euitatur etiam ex causa intrinseca minuente culpam, vt ob minorem ætatem, vel ob non plenam malitiam, etiam si Iudex pœnam minuat ordinariam, vt dixi supra *cap.* 15. At verò infamia inflicta à iure requirens sententiam condemnatoriam in causa famosa, non incurritur, vbi Iudex causa cognita pœnam minuit ordinariam ex causa intrinseca minuente culpam: sed incurritur si ex causa extrinseca pœnam minuat, vt ob multitudinem complicum, vel quia reus est insignis artifex, &c. ita *gloss. magna, in l. quid ergo, §. pœna grauior., ff. de his qui not. inf. ibi Bar. nu.* 11. *Bald. num.* 13. *Castrens. nu.* 2. *gloss. in l. etsi seuerior*, *per illum textum*, *C. quibus mod. inf. irrog. ibi Bart. & Bald. num.* 25. *Salic. nu.* 8. qui testatur de communi sententia.

ADVERTENDVM V. quod infamia iuris incurritur diuersimodè. PRIMO modo incurritur ipso iure, seu ipso facto, scilicet lege notante factum absque sententia condemnatoria, *c. infames, in fin. 3. q. 7.* vt dixi, *par. 2. verbo*, *Apostasia à fide*, *verbo*, *hæresis*, *verbo*, *duellum*, *verbo*, *Maiestatis læsæ crimen*, *verbo*, *Raptus*, *verbo*, *Sodomia*, & alibi. In istis ergo casibus pœna hæc statim committitur ante declaratoriam criminis, sed non obligat in conscientia ante declaratoriam secundum magis communem sententiam, & probabiliorem, quia est pœna valde grauis, cum sit deiectio de proprio statu: ita *Sanchez de Matrimonio libro 7. disput. 13. numer. 1. Molina disput. 96. §. duo*, *tom. 1. Filiucc. tract. 34. nu. 79.* & communem esse, & secundum omnia iura mundi, testatur *Iason in l. si quis maior, nu. 25. C. de transact.* & tenent *Bursattus consil. 14. n. 18. & seqq. lib. 1. Arcbidiac. in c. felicis*, *verbo*, *infamis*, *de pœnis*, *in 6. ibi Ioan. Andr. num. 2. & 4. Gemin. num.* 8. & de iure veriorem ait *Garzias par. 7. c. 8. nu. 19.* Alij tamen dicunt non semper necessariam esse declaratoriam sed sufficere notorium iuris, vel facti, vt *Auila par. 7. disput. 4. dub. 5. vers. pro quo.* & hanc opinionem admittit *Abb.* quem sequitur *Felin. in c. cum non ab homine, n. 10. de iudic*. Alij dicunt sufficere

casum esse publicum, quia infamia significat publicam notitiam, seu opinionem, qua interueniente pœna afficere debet: ita tenet *Castro lib.2.de lege pœnali, c.vlt. in fin.vers.ab hac nostra.Couarr. lib.3. variarum cap.3.n.2.vers. scribit tamen.Henriq.lib.14.c.5. num.3. Tabiena verb.infamia, nu.2. Sanchez opusc. lib.6.cap.3. dub.6.nu.12. Bal in l. transigere, col.vlt.C.de transac.*& hãc ęquiorem ait *Garzias de beneficijs p.7. cap.8.nu.19.* Alij distinguunt, & dicunt, infamiæ pœnam in facto incursam obligare etiam in occultis casibus quo ad effectus merè priuatiuos, vt ad abstinendum ab ordinatione, à beneficio consequendo, vel dignitate obtinenda, à testificando, &c. Quoad effectus autem requirentes factum hominis positiuum, vt quoad priuationem dignitatis iam obtentæ, dicunt non obligare ante sententiam declaratoriam: ita *Io.de Imola in dicto cap.felicis,de pœnis in 6.* & cum eo *Geminian. nu.8.* videtur transire, & tenet *Suar. de censur.disp.48.sect.1.nu.16.Bal. in l.1.num.5.ff.de his qui not. inf. Felin.in cap.cum non ab homine, nu.10.vers. limita 3. de iudic.& Tiraquell.in l.si vnquam,verbo, reuertatur, nu.401.* propter regulam generalem magis communiter receptam, quòd pœnæ purè priuatiuæ obligant in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, de qua dixi supra *cap.5. resp.2* Inter has diuersitates opinionum aliqua sunt certa. Primum, quòd stante delicto occulto non licet alteri tale delictum publicare, seu reũ infamare, quia etsi ipso iure famam amiserit ciuiliter, retinet tamen naturaliter ad effectus naturales. *Suarez loco cit.nu.15.* poterit tamen quilibet eum repellere recurrẽdo ad tribunalia, vt declaretur infamis, si tamẽ illud probare possit (aliàs enim non posset sic recurrere) vt dixi supra *cap.7.* Item certũ est, quòd secuta sententia declaratoria super crimine, seu infamia cõtracta, actus antea gesti à die pęnæ commissæ irritantur, exceptis actis via publici officij, seu iurisdictionis. Ita in terminis *Suar. ibi.& Castro, de lege pœnali,lib.2. cap. vltim. in fin. vers. circa has pœnas, Angel. Perus. in Auth. de incest.nupt. num.5. per l. Barbarius, ff. de off. Prætor.* de qua re dixi *cap.7.*

SECVNDO modo incurritur iuris infamia ipso facto de iure Canonico, ex omni crimine enormi depositione digno, si sit notorium: est magis cõmunis sententia; quam tenent plurimi, quos allegat *Garz. p.11.c.3.nu.110.* & tenet *Sanchez opusc. lib.2. c.2. num.18* & plures allegat, & tenet, cõmunemque testatur *Sayr. de*

de censur. lib.7. cap. 12. num. 12. Quamuis aliqui contrarium velint, scilicet tunc non incurri infamiã iuris (sed facti, quæ triennali vitæ emendatione tollitur) nisi in casibus à iure expressis. Ita *Innoc. Hostien. Abb. Antiq. Turrecrem. Castr. Borgas.* quos allegat, & sequitur *Suar. de cens. disp.48. sect.1. Auila p.7. disp.4. dub.7.* qui alios allegat, *Garzias p.7. cap.8. nu.66. Layman lib.1. tract. de irregular. c.4. nu.10.*

TERTIO modo incurritur iuris infamia ipso facto per sententiam condemnatoriam in causa famosa, vt *cap. infames, 3. q. 7. §. porrò, l. 1. §. qui in iudicio, ff. de his qui not. infam. Molin. tract.4. de Iust. disp.9. à num.1. Bernard. Diaz in prax. cap.88 n.3. Sanch. opusc. lib.6. cap. 3. dub.6. num.14. & nu.20.* cum allegatis per eum. Hæc tamen pœna non est propriè latæ sententiæ, sed ferendæ, cùm ex illa resultet; ideo extenditur ad omnes etiam minus principales, ad quos pœna ordinaria pro tali crimine extenditur, iuxta ea, quæ dixi supra *c. 10.* & ita *gloss. in cap si quis Episcopus, verb. mediator, 1. quæst.1.* Causa autem famosa est primò omne crimen publicũ, seu iudicium publicum, *l. 1. §. remouet, ff. de potest. & d. l. 1. §. qui in iudicio.* In quo aduerte, quod licet de iure canonico omnia crimina sint publica ad effectum, vt quilibet saltem per viam denunciationis audiatur, & reus saltem extra ordinem puniatur. *Foller. in praxi par.2. cap.6. nu.14. Bern. Diaz cap.6. praxis, & Clarus §. fin. q.1. vers. hæc tamen*; Nihilominus tunc solum condemnatus redditur ipso iure infamis, quando propter dolum interuenientem condemnatus sit: non autem si ob culpam etiam latam; ita *Angelus verbo, crimen, q. 6. Sylu. q. 3. Castr. de iusta hæret. pun. cap.9. in princip. Aret. inst. de susp. tut. §. suspectus, Sanch. loc. cit. n.14.* Secundò Causa famosa dicitur extraordinarium crimen, siue sit nominatum, siue innominatum, quod dicitur Stellionatus, in casibus, quibus si ciuiliter ageretur, actio esset famosa, id est quoties dolum continet. *l. infamem, ff. de pub. iud. l. 2. ff. de crimin. stellion. l. quid ergo in fin. ff. de his, qui not. inf. Menoch. de Arbitr. casu 381. Rota decis. 201. nu.5. in collect. Farinac. de contract. & crim.* Tertiò Causa famosa est causa ciuilis ex delicto priuato agitata actione furti, vel bonorum raptorum, vel iniuriarum, vel de sepulcro violato, vel de expilata hæreditate, vel de dolo malo. *l. 1. ff. de his, qui not. inf. l. 1. ff. de sep. viol. l. si te expilasse, C. ex quibus causis inf. irrog.* Item causa ciuilis agitata actione pro so-

cio, tutelæ, mandati directa, depositi directa, damnatum proprio nomine, & per se sustinentem iudicium, & non per procuratorem reddit infamē, si ratione doli, & non culpæ tantum sit damnatus, *d.l.1.ff.de his,qui not.inf.glos.ibi. ver.qui pro soc. Mol.lo.cit.n.22.*

Amplia prædictam tertiam conclusionem, vt procedat etiam si quis sit condemnatus ex indicijs indubitatis, seu ex præsumptiuis: quia licet hæc sententia non transeat in rem iudicatam ad effectum impediendæ retractationis ex nouis probationibus innocentiæ: tamen interim trāsit ad effectum executionis pœnarū. *Menoch. lib. 1. præsumpt, q.96.*

Limita quòd vt damnatus in causa famosa sit infamis, requiritur vt sit damnatus sententia definitiua, non autem sufficit interlocutoria, aut via exceptionis. *Sanchez d.dub.6. nu* 14. Vnde sententia contumacialis non infamat. *Clarus §.fin.q.44.& q.72. Molin.n.5.* Item quòd talis sententia transiuerit in rem iudicatam, ita vt vel non sit appellatū, vel quod appellatio sit deserta, vel confirmata sententia à Iudice appellationis. Et tunc fit retrotractio effectus ad diem sententiæ. *Vgolin. de Irregul. c.60. § 3.vers.tertio excipitur. Molin. loco cit.nu* 4. Probatur in *l.furti, §.1.ff de his,qui not.infam.* Item quòd non sit punitus pœna diminuta ex causa minuente culpam, vt supra dixi. Item quod non sit damnatus pęna grauiori, ordinariā scilicet excedēte; quia per talē excessum cēsetur iudex super infamia transegisse, *l. quid ergo, §. pœna grauior, ibi Bar. ff.de his,qui not.inf. Castr. in l.si Posidoniū, C.eo. Molin.n.19.& 20. Nell de Bann.1 par.tertij tēp.q 15.in fi.*

QVARTO modo incurritur infamia iuris ipso facto per transactionē in causa famosa criminali, vel ciuili ex delicto, in quibus scilicet, si cōdemnatus fuisset fuisset infamis, *l.1 & l. Athletas §. fi. & l. quoniā intelligitur, ff.de his,qui not. inf.* vbi ratio affertur, quoniā intelligitur fateri crimen, qui super eo paciscitur.

Limita primo, vt procedat si pacifcatur transigendo, dādo, vel promittendo aliquid accusatori, vel actori, vt desistat, vel faciat concordiā, vt *glos in d.l.quoniā, Bar.ibi.& Bal.n.2. Ias.in l.trāsigere,n.2.C.de transf.* & est text. *in l.furti, §.pact ff.de his,qui not.inf.*

Limita secundo, vt nō procedat si trāsigeretur super ciuili iudicio & actione aliqua ex cōtractu, de quibus dixi paulò sup. quia licet condēnatus ex illis sit infamis, non tñ trāsigēs Ita habetur in *l.in actionib.de his, qui not.inf.*

Limita tertio, vt non procedat in ijs criminibus, in quibus iura

transigi

transigi permittunt, de quibus in *d.l.transigere,& ibi DD. Angel.de malef.tit.de transact.n.8. Clarus §.fin.q.58.* quia in illis non habetur transigens pro confesso, vt *Abbas in cap.1.num.9.de collus. deteg.Sylu.verb. accusatio, q.11. vers. transigere. Tabiena verbo, transigere n.3. Angel.verb.accus. n.11.Henric.in c.ex parte,n.15. de transact. Iason in l. transigere, n.10.C. de transact. latè Molina de iust.tract.4.disp.9.n.16.*

Limita quarto, vt non procedat, si transactio fiat cum protestatione de innocentia, & quòd transigit ad dispendia litis euitãda. *Tancred.* quem sequitur *Alex. & Ias. in d. l. transigere. Molina tract.4. disp.9.n.16.& nu.17.*

Limitat quinto *Layman lib.1. tract.de irregul.cap.4 §. alia verò* quòd ad incurrẽdam in hoc casu, id est ex transactione, infamiæ pœnam, requiritur declaratoria de transactione. Sed hæc doctrina procedit secundũ vnam opinionẽ de qua dixi sup. hoc *c. §.aduer.5.*

Limita sexto, vt non procedat, quando transactio fieret Iudicis authoritate, *l. furti, §. qui iussu, ff. de his qui not. infam. Molina loc.cit.§.illud verò,cũGreg.Lopez.*

Limita septimo, quòd hodie non habet locum hæc pœna infamiæ ex transactione inita cũ accusatore, vel auctore ius suum prosequente, quia ex consuetudine recepta ferè vbique licitũ est transigere super omni crimine cũ offenso, ita *Molin. loco cit.§.hæc autem*; & de tali consuetudine testatur *Clarus loc.cit.vers.2,regula.*

Limita octauo, vt non procedat si fiat transactio cum ipsa Curia, seu Fisco ante probationẽ delicti, quia tunc est abolitio, & præseruat ab infamia iuris, etsi non præseruet ab infamia facti, *l.1. §. abolitio. ff. ad Turpill.* Secus si condemnatoriæ sententiæ admisceatur gratia, vt dixi *hoc c.vers. aduert. quarto.* Dixi autem, quòd in primo modo non effugiet infamiam facti, quia ad eam sufficit accusatio, seu delatio iuridica, quandiu non cõstat de innocẽtia, si tñ cõcurrat populi opinio, idest fama, *DD.in l.turpia.ff.leg.1. Ser. decis.393.n.2. &* dixi *sup. c.21.*

QVINTO modo iuris infamia ipso iure incurritur ex genere pœnæ à damnato etiã sine sententia diffinitiua, sola interlocutoria, causa cognita interueniente, ex causa tamen famosa, *c. infames, 3. q.7 §.porrò, l.aut damnũ, in princ. ff. de pœnis*, vbi quædam pœnæ damnum cum infamia inferunt, & *gl.in l.nullam, verb.quæstione, C. quib.ex caus. infam. irrog. Felin. in c. testimonium, nu.15.de test. Bar.& Castr.& alij DD.in l.ictus fustium.ff.de his qui not.inf. Molina tract.4.disp.9.nu.19.* vbi testatur de communi sententia.

Talis est autem primò omnis pœna corporalis (non pecuniaria) *l. in Seruorum, in fin. & l. capitalium, ff. de pœnis*, vt damnatio ad opus publicum, vt in metallum, vel in opus metalli, & relegatio, etiam ad tempus, *dicta l. capitalium*: & fustigatio, *l. ictus fustium, ff. de his, qui not. infam. & l. fustibus, C. eodem.* Item exilium etiam temporale, *l. Imperator, ibi gloss. ff. de postul.* Item omnis pœna capitalis, quia scilicet status mutatur in deterius, ita vt reus vitam, vel libertatem, vel ciuitatem amittat, reddit infamē, vt *d. l. capitaliū* Et quamuis hodie damnatio ad mortem non auferat libertatem, neque fiat seruus pœnæ, *auth. de nupt. §. quod autem prius*. *Clarus §. fin. q. 67. vers. item damnatio*; tamen adhuc remanet famæ iactura. Item pœna damnationis ad triremes infamat ex genere pœnæ, quia successit in locum deportationis, vel damnationis in opus publicum, aut alterius pœnæ corporalis, vt. *Clarus ibi vers. item damnatio, & vers. deportatio*, *Farinac. q. 142. nu. 165.* & alij, quos vide *p. 2. v. Missa, c. 5.* vbi pleniùs egi. Quod procedit solū si damnetur reus ex causa famosa; & sic concorda DD. quos pro vtraque parte allegat *Diana p. 4. tract. 2. resol. 83.* Item damnatio ad perpetuum carcerem, quia æquiparatur deportationi. *Gomez & Bartol.* quos sequitur *Molina d. disp. 9. §. quod vt melius, Abb. in rub. de testam. nu. 4.* Sed contrarium tenet *Clarus §. testam. q. 23.* Item Bannum si sit capitale, vt possit occidi, infamat, quia eo ipso est damnatio ad mortē. Item Bannū à Ciuitate, vt transgrediens possit occidi, infamat, quia æquiparatur deportationi. Item Bannum simplex infamat, quia relegationē importat. *Sylu. verb. Bannitus, nu. 4 Bald. in l. amissione, ff. de cap. dimin.* Bannum autem Imperiale, de quo in *Auth. Item quicunque, C. de Episc. & Cler. & extrau. Friderici, de Statut. & consuet.* nōn infamat cùm solùm priuet commercio Ciuium Romanorum, & omni iuris beneficio, & concedat bona illius ab omnibus occupari; sed non perpetuò, seu diffinitiuè, sed per modum interlocutoriæ, & pœnæ medicinalis ad tollēdam contumaciam, vt *Bal. in ea Auth.* ideo resipiscens restituendus est, *Bal. in Auth. item nulla, nu. 3. C. de Episc. & Cler.*

Secundo depositio ab officio, *l. aut damnum, ff. eo. l. & si seuerior, C. eo.* Item exauthoratio, seu priuatio militiæ, *l. 2. §. si ignominiæ, ff. eo.* & ita de iure Canonico depositio, vel degradatio, *Abb. in c. cùm te, nu. 10. de sent. & re iudic. Sayr. de censur. lib. 5.*

c. 22.

c.22. nu.10. *Borgas.de irregular. p.6.tit. de sentent. deposit. nu.35.* & procedit etiam in depositione à beneficio propter dolum, *gl.in c. licet Heli, verb. infamis, de simon.ibi Hostien.& Anan.n.24.*

Tertiò Pœnitentia solemnis infamat ex genere suo, vt *Genuen. in praxi, cap.45.num.5. Maiol. lib.3.c.2.* & ideo Clericis imponi non debet, *Genuen. cap.73.§.2. adducitur*; ne scilicet fiant irregulares. Pœnitentia autē publica nō solemnis, si imponatur propter crimen famosum, & ita vt notoria sit causa, seu crimen, infamat: si autem propter suspicionē delicti, vel ob scandalum, non infamat, *Genuen. cap.45. nu.5. vers. nō obstat quod post purgationem, & Rota p.2.recen.decis.21.nu.2.* Pœnitētia igitur solemnis redderet infamē, etiamsi non esset notoria causa, quia non nisi pro grauissimis criminibus imponitur à iure Canonico, vt *Diaz ibi.Tolet. lib.1.cap.64.§.quartò ob defectū animæ, tex.in can. placuit, in fin. 50. distinct.cap. vlt.26.q.6.* At pœnitentia pūblica etiam pro leuioribus imponi potest. Verùm si sit quis pœnitentiatus publicè ob suspicionem criminis famosi, vt hæresis, tunc si causa huius suspicionis fuit publica, erit infamia facti affectus, *Genuen.d. cap. 45. n.5.* sed tollitur infamia hæc per triennalem constantem vitæ emendationem, vt *Genuen. ibi, Salycet. in l.si minorem, nu.2. C. de in integ. rest.min. Clarus §.fin. q.21.num.1.in fin.* Item tollitur per purgationem canonicam, vel per dispensationem, vt *Sanchez opusc. lib.6. cap.3. dub. 5. in fin. cum ibi alleg.*

CAP. XXXIV.

Pœna iuris infamiæ qualiter tollatur.

INFAMIA iuris tollitur primò indulgentia, seu dispensatione à Principe concessa suo subdito super lege illum rehabilitando, vt *l.1. C. de sent. pass. & rest. l.1. §.pen. ff. de postul. Sanchez opusc. lib.6.c.3. dub.5. n.3. Sayr. lib.7. de cens. cap.11. n.15.* Itaque Princeps temporalis poterit dispensare cum suo subdito super lege ciuili ad effectus temporales directè; sed consequenter, & indirectè tunc reddit habilem etiam ad effectus spirituales, dummodo aliàs cesset infamia facti: ita *Syluest. verb. infamia, num.vlt. Suar. de censur. disp.48. sect.2.num.10. Layman num.10.* Papa autem, vt Papa est, de potestate ordinaria cum quolibet tam Clerico, quam Laico dispensare potest directè super infamia ex iure Canonico incursa: item cum Laico indirectè dispensando, seu

reha-

rehabilitando illum ad effectus spirituales, seu Ecclesiasticos, vt ad ordines, propter Ecclesiæ vtilitatem. *Turrecr. in cap. Euphemium*, *§. hinc colligitur. 2. q. 3. n. 7. Molina. n. 4. Sayr. n. 15. cit.*

Secũdo, Infamia iuris tolli potest indirectè per dispensationem ab Episcopo, seu Prælato suo subdito, concessam super irregularitate incursa ex infamia iuris ex delicto non grauiore adulterio, *cap. at si Clerici*, *§. de adulterijs*, *de iudic. Nauar. cap. 27. nu. 204. Sayr. d. nu. 15. Barbos. de potest. Episcop. alleg. 43. nu. 31. Faller. in praxi super verb. etsi confessi, aut conuicti, nu. 125. Sanchez opusc. loco cit. dub. 5. nu. 16.* Item in alijs casibus, quibus Episcopus potest dispensare super irregularitate ex aliquo delicto incursa, potest dispensare indirectè super infamia iuris ex eodem delicto incursa: est doctrina *glossæ in can. Domino sancto, 50. dist. Imola in cap. cùm te, de re iud. & ibi Abb. Foller. loco cit. Tolet. lib. 1. cap. 26. §. vlt.* Qui autem sint isti casus, vide supra *cap. 23.* & alijs locis infra *par. 2.*

Tertio, Infamia iuris potest tolli à Iudice per restitutionem ex iustitia aduersus sententiam, propter quã infamia iuris sit contracta, iuxta dicta *cap. præced.* Scilicet in casibus, quibus potest Iudex condemnatum aduersus rem iudicatam restituere in integrum, *Sayr. loco cit. nu. 14.* habetur *in l. 1. §. penult. ff. de postul.* Itẽ potest tolli per restitutionem ex gratia à Principe factam, plena scilicet restitutione aduersus sententiam, quia tunc reus restituitur in integrum statum dignitatis pristinæ, *Rota decis. 21. num. 2. p. 2. recent. Molina tract. 4. disp. 10. n. 7. text. l. cũ generalis, l. cum indulgentia, C. de sent. pass. & l. 1. §. hoc edicto, ff. de post.* Secus autem est, si restitutio sit partialis, scilicet aduersus pœnam corporalem tantum, quia tunc non liberatur ab infamia iuris contracta per sententiam, vt ex dictis Iuribus apparet. Solus autem Princeps supremus, seu habens iura supremi, potest sic restituere. *Nellus de Bannit. par. 1. tertij temp. q. 15.*

CAPVT XXXV.

De pœna irritationis actorum lata sententiæ.

QVÆRITVR I. An irritatio actus sit pœna, & lex irritans sit dicenda pœnalis, vel potius definitiua? Respõdeo I. Certum est, quòd si irritatio aufert ius perfectè quæsitum, dicitur pœna, vt *Bald. in l. nemo martyres, num. 3 C. de Sacros. Eccl.* & de communi testatur *Felin. c. 2. n. 1. de*

*de test.& Rota Mãtica dec.*300. *nu.*4. Et quidem in hoc casu habet perfectissimam rationem pœnæ, ita vt non obliget ante declaratoriam sententiã. *Suar.lib.*5. *de leg.cap.*32. *nu.*2. & 3. *Sanch. de matrim.disp.*4. *nu.*9. *Farin. in fragm. verb. lex, n.*160. *Castropalao to.*1. *tract.*3. *disp.*2. *punc.*10. *nu.*1. & dixi supra *cap.*5. Et quælibet rationabilis causa excusat à tali pœna, *gloss.in l.vn.§. vlt. ff. si quis ius dic. non obt. Mantic.loc. cit.nu.*1.

Respondeo II. Si irritatio priuat iure nõdum absolutè quæsito, sed tamen iam cœpto acquiri, sub aliqua tamen cõditione, seu modo adimplendo, & irritatio sit lata in odium delicti, seu transgressionis; etiã hoc casu dicitur pœna, vt *Bald.Felin.& Mantic. loco cit.* cum communi sententia: vnde ab hac pœna excusat bona fides, seu ignorantia legis irritantis, vt dicam infra. Sed pœna ista obligat in conscientia etiam ante declaratoriã, vt *Nauar.c.*25.*n.*118. *Less.lib.*2.*c.*34.*nu.*101. qui testatur de communi sententia: & habes exempla infra *par.*2.*verb. electio,c.*9.& *verb.gratia,c.*2.& 7. Item *verb. resignatio, cap.*4. & *verb.horæ,c.*1.& 3. facilius enim priuari quis potest iure nondum perfectè quæsito.

Respondeo III. Si irritatio actus priuat iure non quæsito, neque cœpto acquiri, sed solum quærendo, & talis irritatio est inducta à lege non in odium delinquentis, seu transgressionis, sed solùm propter defectum solemnitatis, seu formæ; tunc non est dicenda irritatio pœnalis, sed definitiua, *Mẽchach.illustr.qq.lib.*1. *c.*28.*nu.*4.& plurimos allegat, & sequitur *Sanchez lib.*3. *de matr. disp.*4.*n.*9.& *Mant.d.decis.*300. *nu.*2. Et hæc irritatio est fauorabilis, vt ait *Vantius de nullit.tit.*1. *num.*18.& 28. est enim defensio quædam, & ligat etiam ignorantes; vt *Sanchez* cum cõmuni sententia, *de matrim.lib.*3. *disput.*4. *nu.*9. & ligat etiam ante declaratoriam pro foro conscientiæ, vt *Suar.de legib.lib.*5.*c.*32.*n.*4.& 5. *Farin.in fragm. verb.lex,n.*160. *Salas de legib.disp.*16.*sect.*9.*in fin. Castropalao tom.*1. *tractat.*3. *disp.*2. *punct.*10.*num.*7. *Bonac.in decal.disp.*1.*q.*1. *punct.*7.§.5. & multi DD. Legistæ, & Canonistæ, quos allegat *Sanch.in opusc.lib.*4. *c.*1.*dub.*14.*nu.*4. quia lex potest, & censetur tunc inhabilitare personas quoad talem actum perficiendum, nisi adhibita illa forma.

Sed alij dicunt, regulariter loquendo, talem irritationem non ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam, dummodo actus habeat requisita iuris naturalis ad validitatem; & dũmodo aliunde non constet legislatorẽ voluisse

ſe irritare in foro conſcientiæ. ita *Innoc. in cap. quod ſicut, num.* 7. *de elect. Abb. in cap. quia plerique, de immun. Eccl. num.* 31. *& in cap.* 1. *in fin. de reſtit. in integr. Ioan. Valerus differ. vtr. fori* 8. *num.* 1. & hanc communem Iuriſperitorum ait *Sanch. in opuſc. loco cit. nu.* 2. *in fin.* & tenet *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 12. *Layman lib.* 1. *tract. de legib. cap.* 16. *n.* 9. Illud eſt certũ, quòd ſi lex expreſsè inhabilitaret perſonas quoad talem actũ, tunc actus eſſet nullus eo ipſo, etiam in foro conſcientiæ. *Alex. conſ.* 27. *num.* 5. *verſ.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Roder. q. regul.* 14. *art.* 6. *§. primum argumentũ,* & alij, quos allegat *Sanch. lib.* 3. *de matr. diſp.* 4. *num.* 1. vt patet exemplo *Triden. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de ref. matr.* An autem lex inhabilitans perſonam quoad ad talẽ actum, liget contrahentẽ, ſeu actũ gerentem extra territoriũ legiſlatoris, vide apud *Buratt. deciſ.* 27.

Reſpondeo IV. quòd ſi irritatio non priuat iure quæſito, nec cœpto acquiri, ſed iure quærẽdo, ſcilicet impediendo primã acquiſitionẽ, & irritatio ſit lata à iure in pœnam, ſeu odium delicti, ſeu trãſgreſsionis: tunc duæ ſunt ſententiæ. Prima docet non eſſe propriè pœnam, quia non eſt læſio perſonæ, nec diminutio patrimonij. ita *Bald. in l. nemo martyres, num.* 3. *C. de ſacr. Eccl.* & alij quos allegat *Sanchez lib.* 3. *de matrim. diſp.* 4. *n.* 8. & tenet *Rot. Mantic. deciſ.* 300. *n.* 3. *& Rota deciſ.* 361. *num.* 9. *&* 11. *in collect. Farinac. crimin. & contract.* & hanc communem dicit *Felinus in cap.* 2. *n.* 1. *de teſtibus.* Secunda ſentetia docet eſſe propriè pœnam, & hanc tenent plurimi DD. quos allegat & ſequitur *Sanchez loco cit. nu.* 9. *& lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 18. *Suar. de legibus, lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 7. *Salas de legib. diſp.* 16. *ſect.* 2. *Farinac. in fragm. verb. lex, n.* 160. *Caſtropalao to.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 2. *pun.* 7. *nu.* 4. & hæc eſt verior, & magis communis, vt patet ex allegatis à *Sanch. d. num.* 9. Et probatur dicta ſecunda ſententia ex *c. ſi Religioſus,* 27. *de elect. in* 6. vbi in pœnam dicitur irritari electio: & probatur ratione, quia ad rationẽ pœnæ ſufficit quòd interueniat aliqua priuatio ob culpã; pœna enim eſt malum aliquod, ex *can. pœnitẽtia, diſt.* 3. *Suar. de legib. lib.* 5. *c.* 7. *n.* 1. Malum autem ſemper eſt priuatio aliqua boni, vt *Suar. ibi.* Priuatio autẽ dicitur nõ ſolum rei habitæ, ſed etiam aptæ alioqui haberi à tali ſubiecto, vt *S. Thom.* 1. *p. q.* 33. *art.* 4. *ad* 2.

Vnde ſequitur quòd hæc irritatio non ligat ignorantes legem prohibentem, & irritantem, ſeu cum bona fide operãtes. *Sanchez lib.* 3. *diſp.* 4. *num.* 9. vbi plurimos allegat, & idem *Sanchez lib.* 9. *diſp.* 32.

*disp.*32.*nu.*8. *Gabr.commun. conclus.lib.*6.*tit. de clausulis,concl.*3. *nu.*1. & 8. *Rota decis.*367.*nu.*4. *p.*1. *posth. Farin.*

Verum est tamen, quòd hæc irritatio pœnalis impediẽs solum primam,acquisitionem,obligat in conscientia antè declaratoriam, quia non indiget facto hominis positiuo ad sui executionẽ,vt dixi supra *c.*5.& tenet *Less. lib.*2.*c.*34. *nu.*101. qui testatur de communi sententia, & alij multi, quos allegat, & sequitur *Sanchez in opusc. lib.*3. *cap. vn. dub.*1. *numer.*16. & communem ostendit *Garzias par.*11. *de benefic. cap.*10. *nu.*9. (quidquid dicat *Mẽchach.illustr. qq. lib.*1. *cap.*28. *nu.*11. asserens irritationem pœnalem ipso iure latam non ligare in foro cõscientiæ, si actus habeat requisita de iure naturali.) Et hac ratione cõciliari potest prior sententia, quia irritatio impediẽs primam acquisitionem non videtur habere tam rigorosam rationem pœnæ, quia læsio,quam infert,scilicet priuando,iure quærendo, non est valde grauis, ideoque statim obligat, vt dictum est, etiam in foro conscientiæ.

QVÆRITVR II. An,& qualiter nullitas sanari possit, vel reparari? Respondeo, si lex irritat actum simpliciter, tanquam gestum contra formam, vel vt gestũ cum impedimento inhabilitante ad tempus, non autem perpetuò; tunc sublato tali impedimento, seu adhibita de nouo solẽnitate, seu forma requisita, potest nouo partium consensu reparari; & hæc non dicitur propriè sanatio, quia actus posterior non est idem numero cum primo, sed nouus; & incipit valere ex nũc, & nõ prout ex tunc.Si autem lex irritans actũ procedat vlterius inhabilitando perpetuò personas ad talem actũ, non potest sanari,seu reparari etiã nouo partium consensu, sine dispensatione legitima Superioris, seu legislatoris,aut alterius ab eo potestatem habentis iuxta,ea,quę dixi supra *cap.*23. & ita distinguit *gl. in c. non firmatur* 18.*de regul. iur. in*.6. *Vantius de nullit. tit. quoties,& intra quod temp.n.*33. *& seqq. Tiraquell. tract. cessante causa, limitat.*12. *&* 19. *& in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.*415. *Barbosa in d. cap. non firmatur.Gemin.in c.quamquam, n.*6. *de vsur. in* 6. & de vtroque modo habes exempla infra *par.*2. *verbo, electio, cap.*3. *&* 9.*verb. simonia, cap.*2. *verb.professio,c.*2. *&* 3. Si autem lex irritat actum non simpliciter, seu absolutè, sed sub conditione sine qua non;tunc adimpleta quandocunque conditione, perseuerante partium consensu ipso facto actus cõualescit, vt dixi infra *cap.*39. *in fin.*

QVÆRITVR III. An Princeps,

ceps, vel Papa ſanare poſſit nullitatem actus præteriti, etiam parte non conſentiente vel inuita, vt valeant ex tunc? Reſpondeo ſanare poſſe quoad defectus iuris poſitiui in actibus non dependentibus à voluntate, & conſenſu earumdem partium non cõſentientium; qua ratione ſæpè Princeps ſanat defectus aliquos proceſsus, vt *Vantius de nullit, tit. vlt. n.* 125. Sic poteſt ſanare defectum abſolutionis à cenſura, vel diſpenſationis inualidè conceſſæ, verbi gratia excommunicato, vel irregulari, vt ſæpè facit circa acta ſacræ Pœnitentiariæ: Et habes exemplum huius ſanationis Regularibus cõceſſæ *p.* 2. *verbo, Nouitiatus, n.* 4. Quando autem ſunt defectus iuris naturalis, vel actus pendentis à conſenſu partium, non poteſt reualidare, niſi ablato impedimento, cùm nouo conſenſu partes ratificent; vt quando diſpenſat ſuper impedimento matrimonij de contracto, vt *Sanchez lib.* 2. *de matr. diſp.* 36. *nu.* 3. Quod ſi actus pendet à voluntate vnius, tunc ſublato impedimento poterit ab illo ratificari, vt dicam infra *c.* 39.

QVÆRITVR IV. Quãdo Papa, vel Princeps diſpenſat ſuper nullitate ſeu impedimẽto occulto actus geſti, forma externa ſeu ſolemnitate ſubſtantiali poſitiui iuris ſeruata, pendente à conſenſu partium, & partes debent iterare conſenſum, an ſit neceſſe iterare formam, ſeu ſolemnitatem? Reſpondeo, per ſe loquendo debere etiam formam iuris poſitiui iterari, niſi ex veriſimili mente legiſlatoris per primum actum nullum cenſeatur fini legis ſatisfactum; vt *Sanch. lib.* 2. *de matrim. diſp.* 37. *per totam.*

QVÆRITVR V. An poſſit præſcriptio aliqua contra actus nullitatem præualere? Reſpondeo quod nulla præſcriptio præualet contra decretum irritans pœnale; quia ſi erant partes in bona fide, actus non fuit nullus; ſi in mala fide, non præſcribunt; & ita *Gabriel. de Clauſul. concl.* 3. *nu.* 44. & quia decretum irritans inficit poſſeſſionem, vt *Marta de clauſulis, cap.* 255. *nu.* 8. Sed neque conſuetudo præualet contra decretum irritans, niſi ſit immemorabilis. *Gabriel. ibi nu.* 40. & 42.

Limita quòd poteſt Princeps, vel Papa præcludere viam reclamanti contra nullitatem, temporis præſcriptione: ſed actus adhuc non valet in foro conſcientiæ, quando eſt actus pendens à voluntate partium, niſi interueniat nouus conſenſus, vt dixi *verbo, Monialis, cap.* 1, *in fin. infra p.* 2.

CA-

CAPVT XXXVI.

De pœna confiſcationis, ſeu priuationis bonorum temporaliũ latæ ſententiæ.

DE hac re, quia nimis longa eſſet inſpectio, vide quæ tractant latiſſimè *Sanch. in decal. c.22. lib.2. Suar. de fide, diſp.22. ſect.3. & 4. Farin. de hæreſ. q.190. per totam*. Hîc ſolum meminiſſe oportebit quòd licèt reus commiſſa pœna confiſcationis bonorum, ex ipſo iure non teneatur vltro reſtituere ante declaratoriã, imò neque ante actualem executionem, vt ijdem DD. dicunt, & de magis cõmuni & probabiliori teſtatur *Farinac. loco cit. q.190. §. 1. n.22.* tamen peccaret mortaliter, ſi poſt declaratoriam interrogatus de bonis inficiaretur, vel ea occultaret. *Molin. tom.1. diſp.66. Sanch. nu.8. Azor. tom.1. lib.5. cap.7. q.5. & tom.3. lib.4. cap.16. q.9.* Sed ante declaratoriam, etiamſi crimen inficiatus euaderet ſententiam, non teneretur ad reſtitutionem ſecundùm probabiliorem. *Sanch. nu.22. Bonacc. de reſtit. diſp.3. q.8. punct. vlt. §.3. nu.6. Farinac. num.22.* Item ante declaratoriam, ſi alienet bona titulo lucratiuo, non peccat, ſi non faciat in fraudem Fiſci: ſi autẽ titulo oneroſo, peccat contra iuſtitiam per ſe loquẽdo, quia periculum infert accipientibus amittendi rem & pretium: ſi tamen nullum generaretur periculum accipientibus, vt quia crimen eſſet ita occultum, vt non poſſit probari in iudicio, tũc nullum eſſet peccatum: ita *Suar. ſect.4. nu.4. Sanch. lib.2. cap.22. nu.28. Farin. loco cit. num. 82.*

CAPVT XXXVII.

De alijs pœnis pecuniarijs latæ ſententiæ.

POenæ pecuniariæ, quę à iure infliguntur aliquando ſcilicet ſoluendæ, vel damnum paſſo, vel Fiſco, vltra damni reſtitutionem, vt dupli, vel quadrupli, vel ſummæ taxatæ, etiam ſi ſint latæ ſententiæ, non obligant regulariter loquendo in foro conſcientiæ ante declaratoriam, *per cap. fraternitas 11. q.2. Bald. in l. poſt desertionẽ, C. de furt.* & latè probat *Felin. in cap. audiuimus, n.1. de ſimon.* & multi, quos allegat, & ſequitur *Menchaca illuſtr. qq. lib.1. cap.28 nu.7. cum ſeqq.* Sed neque poſt declaratoriam pœnæ ipſo iure incurſæ tenetur reus pecuniam vltro offerre, ſed poteſt expectare executionem, vt *Menchach. ibi n.13.* Exemplum huius rei habes *par.2. verbo, Reliquiæ, c.1. n.4. & verb. Camera, cap.1.*

Limita quòd tenetur in foro conscientiæ per se exequi,

Primo quando Iudex per sententiam condemnauit ad pœnam soluendam, vt *S. Thomas* 2. 2. *quæst.* 62. *artic.* 4. *Baldus in l. id quod pauperibus, quæst.* 9. *C. de Episcop. & Clericis. Ancharan. in regula possessor, in 6.* quamuis *Felin in dict. cap. audiuimus*, dicat se de hac limitatione dubitare.

Secundo tenetur in conscientia reus soluere pœnam, verbi gratia dupli & similes, quando lex id præcipit expressè, vt cùm vtitur particula obligationem significante, vt dixi *verbo, munera, cap.* 7. & 8. vel cum prohibet eum absolui ante dupli restitutionem, &c. quia licet illa pœna non sit latæ sententiæ in eo sensu, vt eo ipso transferat dominium in aduersarium talis summæ; vel etiamsi transferret, non obligaret per hæc solum in conscientia ad soluendum, vt dixi supra; tamen in hoc casu vigore talis præcepti, obligatur reus ad executionem pœnæ ante omnem sententiam, vt notat *Suarez de legibus lib. 6. cap. 7. num.* 1. & sic illud præceptum habet vim sententiæ condemnatoriæ specialis: & habes exemplum infra *part. 2. verbo, visitatio, cap.* 2. & *verbo, arma, cap.* 5. *verbo, Camera, cap.* 1. *verbo, munera cap.* 7. & 8. Item obligatur in conscientia quando pœna dupli est compensatiua, vt dixi *verbo, seruus, cap.* 2.

Tertio tenetur in foro conscientiæ reus soluere pœnam compensatiuam interesse rationabili parti læsæ, vt *Felin. loco citato*. Itaque pœna legalis regulariter non est debita in foro conscientiæ ante sententiam Iudicis: vnde Confessarius non debet reum condemnare, vt soluat talem pœnam ante sententiam prædictam, *vt gloss. in dicto. cap. fraternitas*, & communem ait *Abbas in cap. dilecti, num.* 12. *de arbitr.* quamquam *Abbas ibi* teneat contrarium, quando pœna pecuniaria ipso iure infertur; quam sententiam tenent etiam alij, quos allegat *Menchaca loco cit. num.* 11.

CAPVT XXXVIII.

De pœna banni latæ sententiæ.

POENA banni ipso iure lata sæpè reperitur. Est autem duplex, nam aliud est bannum diffidationis, quo quis hostis patriæ, seu Reipublicæ Christianæ eo ipso constituitur, vt possit impunè occidi; de quo dixi *par. 2. verbo, assassinium; verbo,*

bo, *Curia*, *cap.* 1. *numer.* 2. *verbo*, *maiestas*, *cap.* 2. & quia est pœna capitalis, ideo infamiam irrogat, & hæc pœna fertur à iure per modum sententiæ definitiuæ. Aliud est bannum Imperiale, quod est quædam ciuilis excommunicatio, vt dixi supra *cap* 33. §. *quinto modo*, & dixi *part.* 2. *verbo*, *lex*, *numer.* 3. & fertur per modum sententiæ interlocutoriæ, vt cessante contumacia sit reus absoluendus, vt dixi *dicto cap.* 33. & non infamat, vt dixi *verbo*, *lex*. Neutrum autem ligat ante declaratoriam, vt *Farinac. quæst.* 189. §. 3. *num.* 35. *&* 36. cum communi Canonistarum sententia.

QVÆRES, An sit licita sententia banni, vt talis possit impune à quouis occidi? Respondeo licitam esse, quia supponitur eam proferri ex iusta causa ob grauiora crimina, & expedire ob publicam vtilitatem, cùm aliter respublica huiusmodi prauis hominibus purgari non possit; & quòd per talem sententiam quilibet priuatus ad hunc effectum minister Iustitiæ constituitur. Ita *Ioan. Andr.* quem allegat, & sequitur *Sylu. verbo*, *homicida*, 1. *quæst.* 2. *num.* 6. *Less. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 6. *Azor. tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 2. *cum Angelo*, *Tabien. Geminiano*, *Alberico*, *Iasone*, *&* *alijs*, & tenet *Clarus* §. *homicid. nu.* 4.

Aduertendum tamen primo, vt id licitè fiat, occisorem moueri debere zelo iustitiæ, & non ex odio, seu rancore, vt *Sylu. & alij supra citati*. Secundo, vt iustè fiat, requiri vt bannitus occidatur intra territorium bannientis, per *l. fin. ff. de iurisdict.* est communis sententia Theologorum, & Legistarum, quam tenet *Archidiacon.* quem sequitur *Sylu. verbo*, *homicid.* 1. *q.* 3. *nu.* 7. *Azor. dict. cap.* 2. *quæst.* 3. *Filiucc. tract.* 29. *nu.* 24. *Emanuel Sà*, *verbo*, *homicidium*, *num.* 10. *Iason in l. omnes populi*, *ff. de iustitia & iure*, *Boss. tit. banniti quid amittant*, *nu.* 5. *Viuius commun. opinion.* 770. *num.* 21. *Nellus de bann.* 2. *p.* 2. *tom. quæst.* 56. *Farinacc. consil. criminal.* 113. *numer.* 1. qui *numer.* 2. limitat, nisi sit bannitus ob crimen læsæ maiestatis, quia tunc ait posse etiam extra territorium bannientis occidi. Itaque si quis laicus aliquem capitaliter bannitum occidat intra territorium bannientis, erit irregularis ex defectu lenitatis, vt *Sylu. num.* 6 *loco citato*, & alij communiter. Si autem extra territorium bannientis, erit irregularis ex delicto ex homicidio voluntario iniusto, vt *Boss. loco citato*, & alij præallegati. Clericus autem in sacris, vel bene-

neficiatus occidens, vel occidi faciens bannitum intra territorium, peccat mortaliter, & fit irregularis, non tamen tanquam ex homicidio iniusto, sed illicito, vt *Tanner. tom. 3. disput. 4. q. 8. n. 44. cum Salon. & Soto.*

CAP. XXXIX.

De pœna inteſtabilitatis latæ ſententiæ.

SÆpè in iure reperitur hæc pœna contra criminoſos latæ ſententiæ, vt ſint inteſtabiles actiuè & paſſiuè, ideſt, vt neque teſtamentum facere, neque ex teſtamento quidquam capere poſsint, vt in *cap. felicis, de pœnis, in 6. cap. excommunicamus, de hæreticis, §. credentes.* Hæc tamen pœna non ligat in foro conſcientiæ ante declaratoriam, ideo inteſtabilis paſsiuè ipſo iure factus poterit capere, & retinere legata, & inſtitutionis titulo hæreditates ante declaratoriam, ſeu executoriam, vt *Molin. to. 1. de iuſt. diſp. 154. colum. 3. verſ. cap. felicis. Leſs. lib. 2. c. 19 num. 52. Azor. to. 1. lib. 5. cap. 8. quæſt. 2. Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 14. nu. 31.* Similiter inteſtabilis actiuè effectus, validè condit teſtamentum ante declaratoriam, ſed per declaratoriam nullum cenſetur ab initio extitiſſe, ſecundùm probabiliorem, vt *Molina tom. 1. diſput. 95. verſic. ſecundum eſt. Vaſquez 1. 2. diſput. 151. cap. 1. num. 11. Salzedo ad Diaz c. 86. Decian. crimin. lib. 7. cap. 49. num. 20. Sanchez in decalogo, lib. 2. cap. 24. num. 2. & 3. Farinac. q. 190 §. 6. num. 89. in fin.* Et ratio eſt, quia ante declaratoriam retinet reus dominium vtile bonorum, & hæc pœna imponitur ob confiſcationis pœnam in conſequentiam. Ita *Sanchez nu. 3.* quamuis alij teneant eſſe nullum teſtamentum etiam ante declaratoriam, quia hæc pœna non indiget facto hominis poſitiuo ad ſui executionem. Ita *Couarr. Pegna, & alij* apud *Sanchez & apud Farinac. ibi,* & tenet *Ancharan. Ioan. Andreas, Henric. & Anan. in dicto cap. excommunicamus, de haret.*

Tamen in aliquibus caſibus hæc pœna nullitatis teſtamenti ligat ante declaratoriam: vt in caſu vſurarij manifeſti dixi infra *p. 2. verbo, vſura, cap. 1. §. quintò pœna,* quia ibi pœna per ſe principaliter imponitur; & non ob priuationem dominij, ſeu ob cõfiſcationem bonorum; & quia ibi illa irritatio non eſt pœnalis propriè loquendo, ſed eſt definitiua ob defectum debitæ ſatisfactionis, tanquam ob defectum conditionis extrinſecę requiſitæ,

vt tenet *Io. Andr. in cap. quamquam, de vsur.* & *ibi* sequitur *Gemin. nu. 6.* vbi docent per dictam clausulam irritantem testamenta vsurariorum, Vsurarium non dici effectum intestabilem, sed non irritari testamentum ob defectũ dictæ satisfactionis; & quod dicta satisfactio non dicitur de forma intrinseca, seu substantia substantifica testamenti, quia nõ requiritur vt interueniat contemporaneè, id est in ipso actu testandi, sed dicitur de substantia non substantifica, id est conditio necessaria sine qua non.

sed solũ irritari testam.

Vnde sequitur quod illa prohibitio & irritatio extenditur, & latè interpretanda, & ligat ignorantem; & sanari potest talis defectus, seu nullitas testamenti, quandocumque postea talis cõditio superuenerit viuente testatore, & ipsius consensu perseuerante habitualiter, vel virtualiter, quia testamentum à solius testatoris voluntate pendet, neque opus est iterare actum: quæ iteratio requiritur quando omissa esset forma, seu solemnitas intrinsecè substantialis, seu substãtifica, aut quando actus etiam pendebat à voluntate tertij. Hæc ibi Geminianus. Quamuis *Ioann. de Lignan.* ibi teneat per dictam Decretalem vsurarium esse factum inhabilem ad testandum, seu intestabilem actiuè, ideo æstimat non posse conualescere testamentum per superuenientem illam cautionem, de rigore iuris loquendo; sed solum de æquitate. Sed prima est verior etiam de rigore iuris, quia illud testamentum ab initio, & implicitè, seu radicaliter statum validitatis habuit suspensum sub illa conditione: ita *Caualer. decis. 570. nu. 4.*

CAPVT XL.

De pœna, qua ipso iure ciuitas priuatur Pontificali, seu Episcopali dignitate.

HVius pœnæ habes casus, *part. 2. verbo, conclaue cap. 8. & verbo, maiestas c. 2. in fin.*

Aduertendum primò pro intelligentia huius pœnæ, quòd cũ fertur à iure propter aliquod delictum ciuitatis, vt in casibus supradictis, tunc ciuitas dicitur deliquisse, quando ciues conuenerunt ad tale factum nõ vt singuli, sed vt vniuersi; id est si ciuitas fuit super hoc in forma solita congregata, & negotium fuit propositum, & consultatum, & communiter deliberatum; vt non sufficiat si populus ad sonum cãpanæ totus fuerit commotus ad delictum, nisi præcesserit dicta consultatio, & deliberatio. *Bar-*

in l.aut facta, §. *fin. ff. de pœn. Ioan. Andr. in cap. felicis*, *de pœnis*, *Abb. in cap. dilectus*, *de sim. Clarus* § *fin. quæst.* 16. & de communi testatur *Osasch. decis. Pedem*, 138. *nu.* 27.

Aduertendum secundo, quod si ciuitas incurrat pœnam prædictam, tunc Episcopus illius ciuitatis eo ipso remanebit Episcopus titularis sine diœcesi, si eius diœcesis non extendebatur vltra territorium talis ciuitatis: si autem territorium vltra extendatur, tunc secundum aliquos Episcopus, qui ibi iam erat intitulatus, poterit exercere suam iurisdictionem, & Pontificalia in sua diœcesi extra territorium illius ciuitatis; sed post mortem ipsius nullus alius erit eligẽdus, seu intitulandus: ita *Gemin. in c. felicis*, *col. penult. Francus ibi* §. *quapropter*, *Felin. in cap. Rodulphus*, *nu.* 1. *de rescr.* Alij verò dicunt, quòd dum viuit poterit exercere iura sua etiam in tota diœcesi extra ciuitatem: ita *Archid. in d. cap. felicis*, *in fin. Marius Alterius to.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *c* 5. *col.* 10. §. *quærunt DD.* Sed verius puto tunc recurrendum esse ad Sedem Apostolicam; & ad Papam pertinere commendare, vel vnire diœcesim istam vni, vel alteri Episcopo vicino, per *tex. in cap. ita nos*, 25. *q.* 2. vbi est casus: Et ratio est, quia vbi principalis causa nõ subsistit, neque ea, quæ sequuntur, locum habent, *l. cùm principalis*, *ff. de reg. iur. & cap. accessorium* 42. *de reg. iur. in* 6.

Aduertendum III. quòd hæc pęna priuationis iuris Episcopalis dignitatis, etsi sit latæ sententiæ ex ipso iure, non ligat ante declaratoriam, quia est priuatio iuris quæsiti, & possessi, per ea, quæ dixi *par.* 1. *cap.* 5. & quia hęc est sicut pœna depositionis, quæ similiter requirit declaratoriam, vt dixi *par.* 1. *cap.* 27. & idem est in omni pœna, qua aliquis deijcitur de statu suo, vt *Sanchez lib.* 7. *disp.* 13. *num.* 1. *Nauar. in extrau. de dat. & promiss. not.* 31. *num.* 44. *Molina to.* 1. *disput.* 96. *Filiuc. tract.* 10. *nu.* 264. & facit quod Ciuitas ob rebellionem nõ potest destrui, vel subijci aratro, nisi præcedente declaratoria Principis, *Bart. in extrauag. qui sint rebelles*, *verb. rebellando*, *in fin. Boss. in praxi tit. de crimin. læsæ maiestatis*, *num.* 132.

CAPVT XLI.

De pœna priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ.

HÆC pœna sæpè reperitur latæ sententiæ, nõ solùm ex vi censuræ, vt excommunicationis, vel interdicti, vt *c. Episcoporum*,

porum, *de priuil. in 6. Clem.* 1. *de sepult.* de qua re dixi *verbo*, *Censura. c.* 7. *& c.* 13. *& verbo*, *Sepultura*, *c.* 5. Sed etiam per se principaliter, vt *verbo, Concubinarij, n.* 5. *verbo. Duellum, verb. Vsura, c.* 1. *& verbo, Sepultura, c.* 2. *c.* 4. *& c.* 6. *verbo, Ludi, c.* 2. *&* 3.

Aduerte autem quòd interdũ hæc pœna procedit etiam si delinquens moriatur cũ signis contritionis, vt dixi *verbo, duellum.* Aliquando verò cessat, si ediderit signa pœnitentiæ, vt dixi *verbo, concubinarij*, vbi explicaui, quæ signa sufficiant pœnitentiæ.

Aduerte etiam, quòd sæpe feruntur pœnæ à iure contra sepulturæ Christianæ mãdantes cadauer alicuius delinquentis: & quidem si ratione censuræ prohibita sit sepultura, non incurrunt sepelientes, nisi censura fuerit nominatim declarata, vel nisi fuerit notorius clerici percussor, vt dixi *verbo*, *sepultura*, *cap.* 5. Quando verò hæc prohibitio est facta per se immediatè respectu alicuius criminis, & non causa censuræ, an requiratur declaratoria? variæ sunt DD. sententiæ; sed verius videtur nõ requiri declaratoriam, dummodo delictum sit manifestum, vt dixi *verbo*, *duellum, cap.* 3. *verbo, sepultura, cap.* 2. *&* 4. *verbo, vsura, cap.* 1. *num.* 4.

CAP. XLII.

De pœna maledictionis, vel indignationis Dei, & SS. Apostolorum, & Summi Pontificis.

PRIMA Maledictionis pœna latæ sententiæ sæpè reperitur in iure communi, decretis Conciliorum, & Constitutionibus Apostolicis, vt *cap. Romana, §. procurationes, de censur. in 6.* ibi, *maledictionem incurrat, à qua nunquam, nisi duplum restituat, liberetur*: & in Bulla Pauli Quarti, de qua *par.* 2. *verb. Ambitus, c.* 2. *& in c.* 1. *de sepult. in 6. & tex. cap.* 1. *§. fin. de stat. monac. in 6.* ibi, *interminatione maledictionis æternæ*; idem habetur *Trid. sess.* 25. *c.* 5. *in princ. de regul.* Et quamuis per hæc verba posset alicui videri inferri pœnam excommunicationis, per *§. fin autem*, 23. *q.* 1. *& §. sed qui pro persecutoribus*, 24. *q.* 3. tamen communiter DD. dicunt non inferri excommunicationem, vt *Lapus in dict. cap. Romana, num.* 2. *Gemin. numer.* 8. *in §. procurationes, & ibi Francus.* Sed inferri dicunt pœnam æternã, quæ debetur ei pro peccato mortali transgressionis huiusmodi præcepti, atque ideo significari præceptum obligare sub peccato mortali: ita

Io. Andr. in d. cap. Romana, & ibi Lapus nu. 1. *Gemin. nu* 8. *in §. procurationes, & Francus ibi. & Marius Alterius to.* 1. *disp.* 22. *lib.* 5. *cap.* 8. *super verb. indignationem.* Sed puto quòd vbi fertur à Papa hæc maledictio, intelligatur non solùm de maledictione Diuina, sed etiam de Pontificia, quæ cũ sit tanquam à Patre spirituali lata, vel vt à Iudice ex causa iusta, solet parere effectus damnorum temporaliũ, quæ à Deo inferuntur, iuxta illud Eccles. c. 3. *Maledictio Patris eradicat fundamenta*: Et de vtraque maledictione, eorumque effectibus habes in *d. §. sed qui pro persecutoribus*, 24. *q.* 3.

Secundò. SECVNDA Indignationis Dei, & SS. Apostolorum Petri & Pauli latæ sententiæ pœna sæpè reperitur in iure, & decretis Cõciliorum, vt in *Extrauag. execrabilis, Ioan.* 22. *in fin. de præb. & in Bulla in Cœna Domini, & in Trid. sess.* 25. *c.* 2. *refor.* Et de Summi Pontificis indignatione latæ sententię habes *par.* 2. *verb. arma, c.* 9. *& verb. camera, c.* 2. Item in Constitutionibus Apostolicis, seu litteris in forma gratiosa contra ausu temerario eas violare, seu infringere audentes solet apponi, vt notat *gloss. in d. Extrauag. execrabilis, verbo, incursurum*: quam clausulam eadem glossa ita exponit & intelligit, vt violans huiusmodi decretum, seu ordinationem Papę cum errore in intellectu, æstimans Papam non potuisse id statuere, incurrat crimen & pœnas hæresis: si autem cum deprauata voluntate nolẽs obedire, incurrat crimen sacrilegij depositione dignũ quo ad ecclesiasticos.

Alij dicunt hanc pœnam importare, vt contraueniens, vel lacerans possit priuari beneficijs ecclesiasticis: quam sententiam tenent *Bald. c.* 1. *§. porrò, quæ fuerit prima causa ben. amitt. Felin. in c. si quis, nu.* 10. *de maior. & obed.* & alij multi, quòs allegant, & sequuntur *Menoch. de arbitr. casu* 365. *nu.* 4. *Marta de claus. par.* 1. *claus.* 284. *Alterius in Bullam in Cœna Domini loco supra cit.* Sed alij verius dicunt hanc clausulam solum significare, præceptum obligare grauiter, seu sub mortali peccato, ad quod sequitur indignatio Dei & SS. ita *Vgolin. in c. vlt. in Bull. in Cœna Domini nu.* 2. *Suarez de legib. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *Bart. in Extrauag. ad reprimen. verb. indignationẽ nostram*: & inde sequitur transgressorem puniendum pœna arbitraria, *Menoch. & Marta locis cit.* & communem ait *Cherubin. in Compend. super Bulla* 30. *Leon. X. schol.* 2. Et quamuis aliqui DD. extendant istud arbitriũ vsque ad pœnam mortis in mate-

ria

ria graui; tamen non esse ita extendendam, præsertim in Constitutione Summi Pontificis, veriùs docet idem *Cherub. ibi cum Bellenc. de Charit.subs.c.*44. *nu.*14. Sed neque extendi ad beneficiorum priuationem, ait idem *Cherub.loco cit.Vgolin.c.vlt.in Bulla in Cœna Domini*, *Iason in l.vn. nu.*2. *ff.si quis iusd.non obtemp.* Et quod hæc pœna indignationis Dei, &c. idem importet, quod pœna maledictionis, ait *Archid. in cap.Romana*, *num.*5.*de cens. in* 6. *Alber.in lexico, verb. maledictio,& Io.de Grass. tract.de rescript.propè finem,num.*92.vbi ait propterea pęnam indignationis, vel maledictionis excludere à temporalibus & spiritualibus non ipso iure,itaut sit excommunicatus, sed quòd possit excommunicari ob contumaciam.

TERTIO Notat *Bald.in Procem.decretal. num.*9. quòd in litteris Apostolicis,verbo,*dilectis* apposito, non continentur indigni, vel odiosi, quando vniuersitati scribitur ad honorem; secùs si ad pœnam, vel ad regulam: & ait *Bart. in d.Extrau. ad reprimendum,loco cit.*clausulam indignationis Principis importare, quod non se habebit gratum,seu beneuolum erga ipsos: Vnde sequitur quòd erunt indigni omni gratia, & fauore Principis, vt *Io. de Grass. loco cit.* & erunt digni punitione arbitrio Principis, vt *cap.nisi specialis,de offic.de leg.*vbi tamen indignatio Papæ mitigatur,& cohibetur à pœna inferenda propter præcedentia personæ merita, quando paratus est se corrigere, vt notat *Abb.ibi n.*3.

QVARTO Adde quòd si Princeps dimittat aliquem ab officio, vel militia ex indignatione, dimissus incurrit infamiã, vt *l.*2. *ff.de his qui not.infam. Bellencin. de chari.sub quæst.*44.*num.*11. Quod intelligas verum, si exprimat causam iustã indignationis, & inhonestæ missionis,vt in *dicto textu, & ibi Doctores*.

CAPVT XLIII.

De pœna excommunicationis,suspensionis, interdicti, & irregularitatis latæ sententiæ.

PRIMA. Censuras ecclesiasticas,id est excommunicationem, suspensionem, & interdictũ inter pœnas ecclesiasticas numerari dictum est supra *c.*1.Eas non esse pœnas meras, seu purè afflictiuas, sed medicinales, dictum est supra *cap.*20. Primò.

SECVNDA, Irregularitates, quæ ex delicto nascuntur,& non ex solo defectu, inter pœnas ecclesiasticas recensendas esse alij asserunt, alij veriùs negant,vt di- Secundò.

xi supra *cap.* 15. *ampliat.* 2. Certè satis participant de ratione pœnæ, ideo in hoc tractatu comprehenduntur.

Sed quia de natura, & proprietatibus censurarũ, & irregularitatum multi sunt tractatores, & quia de ijs tum in hac Prima Parte, tum in secunda sæpè, & copiosè actum est; nam quòd cẽsuræ, & irregularitates latæ sententię ligent ipsum delinquẽtem, statim ante sententiam declaratoriam, dixi supra *cap.* 5. *limit.* 1. Et qualiter obligẽt alios ad euitandum censura, vel irregularitate affectum, dicam infra *part.* 2. *verb. censura.* Et qualiter censuræ, & irregularitates tollantur, vel suspendantur, dixi supra *à capite* 20. *ad* 27. Ideò hoc loco nihil desuper adiungentes, ad Secũdam Partem huius nostri operis procedemus.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

PRAXIS ECCLESIASTICAE

R. P.

CAROLI ANTONII THESAVRI

SOCIETATIS IESV

POENITENTIARII APOSTOLICI

PARS SECVNDA.

In qua de ſingulis criminibus, eorumque pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ, ordine Alphabetico pertractatur.

CAPVT I.

Abbatiſſæ benedictio prætermiſſa.

PRIVATIONIS pœnam ipſo iure incurrit Abbatiſſa, quæ intra annũ à ſuæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis non ſuſcipit, nulla exiſtente rationabili cauſa, vbi ſcilicet ſolent Abbatiſſæ benedici: ita habetur *in Clem. attendentes, §. ſtatuimus, de ſtat. mon.* De hac re vide Canoniſtas *in d. Clem. & Sanch. opuſc. ſeu conſiliorum lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 10.* An autem hæc pœna liget in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, alij affirmant, alij negant, vt dixi *infra, verb. Epiſcopus cap. 2. not. 3.* Quæ autem ſint cauſæ rationabiles non petendæ, vel differendæ benedictionis, tradit *gl. ibi verb. rationabilis.* Qualiter vero cognoſcatur, quod ſint ſolitæ benedici, reſpõdet *Azor. par. 1. lib. 13. cap. 10. q. 4.* ſpectandam conſuetudinem quadraginta annorũ poſtremorum. Notat autem *Miranda p. 3. quæſt. 7. art. 7. in fin.* Abbatiſſam temporalem non eſſe be-

benedi-

nedicendam, nisi specialiter id sit introductum priuilegio, vel consuetudine.

CAPVT I.

Abortus procuratio, vel causatio.

PRIMO Excommunicationem ipso iure incurrũt procurantes abortũ fœtus animati, effectu subsecuto, ex Bulla Sixti V. 87. *incip effrenatam*. Et absolutio huius excommunicationis fuit Papæ reseruata ex eadem Bulla: Sed ex Bulla Gregorij XIV. 8. *incip. Sedes Apostolica*, est reseruata locorum Ordinarijs, ita vt non sit necesse recurrere ad Sedem Apostolicam; & ita obseruant *Quaranta verb. Abortus*; §. *nota per hanc. Farin. q. crim.* 122. *nu.* 164. *Barbosa allegat.* 51 *de pot. Episc. n.* 136. *Filiucc. tract.* 29. *nu.* 100. *Homobo. de cas. reser. p.* 3. *cas.* 6. Poterunt etiam Prælati Episcopalem iurisdictionem habentes suos subditos absoluere. *Roderic. qq. regular.* 33. *art.* 4. *tom.* 2. *Coriolan. de cas. reser. tit. de Abortu, num.* 10. Addit *Diana resolut.* 13. *tract.* 2. *tom.* 2. §. *not.* 4. *cum Sanchez, & Marullo*, quod habentes priuilegia absoluendi à censuris quibuscunque, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, poterunt absoluere à præsenti censura: quamuis enim ex decreto Sacræ Congregationis, de quo dixi *verb. absolutio, c.* 3. isti non possint absoluere à casibus, quos Ordinarij locorum ipsi sibi reseruabunt; tamen illud decretum non loquitur de casibus, qui sunt reseruati Ordinarijs à iure Pontificio, vt patet. Cæterum sæpè solent Ordinarij locorum casum abortus sibi reseruare, ideò tunc non poterunt priuilegiati absoluere.

II. PRIVATIONEM omnis priuilegij clericalis, & omnium dignitatum, officiorum, & beneficiorum (quæ perpetuò erunt Sedi Apostolicæ reseruata) & inhabilitatẽ ad illa, & similia, incurrunt Clerici procurãtes abortum fœtus animati, effectu subsequuto, ex Bulla Sixti V. & Gregorij supra cit. vide *Farin. n.* 122. *&* 151. An autem hæ pœnæ ligent in foro cõscientiæ ante declaratoriam, dixi *supra p.* 1. ibi dixi de pœna priuationis priuilegij Clericalis, *cap.* 27. De pœna verò priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitate, *c.* 28. *& cap.* 30. Super hac pœna solus Papa dispensare potest, per ea quæ dixi *supra cap.* 23. *par.* 1.

III. IMMVNITATIS Ecclesiasticæ ius, seu sacri asyli, ipso iure amittunt procurantes abortum fœtus animati, secundum aliquorum sententiam, ex Bulla Gre-

Gregorij XIV. 7. *incip. Cum aliàs nonnulli*; vbi proditorium homicidium perpetrantes sunt priuati tali refugio; & ita tenet *Farinac. de immun. Eccles. cap.* 8. *num.* 138. *Peregrin. de Immun. Eccl. cap.* 3. *n.* 8. quia dicunt occisionem fœtus animati esse proditorium homicidium. Alij tamẽ negant, vt *Franc. Leon. Thes. fori Eccles. par.* 1. *cap.* 13. *Bonacc. de censur. partic. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 16. §. 8. *nu.* 8. *Diana resol.* 72. *tract.* 1. *tom.* 2. Sed admissa etiam priori sententia, aduerte, quòd illa pœna non ligat ante sententiam Iudicis ecclesiastici declaratoriam, vt patet in eadem Bulla.

IV. INFAMIAM iuris incurrunt ipso iure procurãtes abortum fœtus animati. Primo quandocumque fuerint de crimine abortus condemnati; quia hoc est crimen, seu iudicium publicũ, l. Corneliæ, *de sicarijs*, vt de magis communi testatur *Farinac. q.* 122. *nu.* 146. Item parricidij, quando quis procurat abortum fœtus à se geniti, vt *Farinacc. num.* 147. Damnatus autem de crimine publico, est ipso iure infamis, *l. infamem, ff. de pub. iud.* Secundo etiam ante condemnationem, quoties crimen fuerit publicum notorium de iure, vel de facto: quia omne crimen enorme depositione dignum, notorium de iure, vel de facto, irrogat infamiam iuris, secundum cõmuniorem sententiam, vt dixi *par.* 1. *c.* 33. §. *secundo modo*. Hoc autem crimen est enorme depositione dignum, imò infert ipso facto depositionem, vt dixi supra *nu.* 2. quin etiam infert degradationem realem, & traditionem Curię sæculari sententiæ ferendæ, ex Bulla prædicta Sixti V. Super hac pęna solus Papa dispẽsare potest, iuxta ea quæ dixi *p.* 1. *c.* 23.

V. IRREGVLARITATEM incurrunt procurantes abortum fœtus animati ex diuersis causis. Primo ob infamiam iuris, iuxta ea, quæ dixi *par.* 1. *c.* 33. §. *aduertendum secundo*. Si scilicet secuta fuerit condemnatio, vel crimen fuerit notorium, vt dixi *supra proximè*. Deinde ex ipsa nece fœtus animati, *cap. ad audientiam, cap. significasti, c. sicut* 20. *de homic. Suar. de irreg. disp.* 44. *sect.* 2. *nu.* 13. *Auila p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 4. *in princip. Tanner. tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 10. *nu.* 215. *Farin. q.* 122. *nu.* 119. & 120. Adde quod frequenter etiam ex hoc secundo capite duplicem irregularitatem incurrunt, alteram ex abortu, alterã ex homicidio casuali ob necem matris, quæ frequenter contingit ex abortu fœtus animati. Vnde in dubio moriente matre etiam ex febri, censetur propter abortum mortua; & febris ex abortu causata, vt

Boc-

Boccacius de societ. offic. num. 35. sæpè etiam mors prægnanti causatur ex genere medicamentorũ, seu mediorum, quæ ad abortum applicantur, vt ait S. Hieronymus *epistol. ad Eustoch. de Virginit.* Quare cum hæc procuratio sit illicita, & periculosa etiam specialiter in ordine ad talem effectum, tenetur procurans ratione illius, vt S. Hieronym. *loco cit. tex. in l. si quis aliquid*, §. *qui abortionis, ff. de pœn. Auus meus decis. Pedem.* 12. *nu.* 12.

Amplia prædictas pœnas, vt procedant non solum si fœtus mortuus nascatur, sed etiam si viuus, sed non vitalis, quia adhuc dicitur abortus, *Tiraquel. in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, n.* 206 *C. de reu. don. Gutier. pract. qq. lib.* 2. *q.* 100. *nu.* 5. *&* 6. *Cherubin. super Bulla citata* 87. *Sixti V. schol.* 2.

Amplia secundo, vt fœtus in dubio præsumendus sit animatus; intellige quoad effectum irregularitatis tantum, non tamen quoad alias pœnas, vt *Sanchez lib.* 1. *in decal. c.* 10. *nu.* 43. *&* 48. *Farinac. q.* 122. *nu.* 138. *Barbos. allegat.* 51. *n.* 138. Sed de hac re vide, & distingue, vt dixi *par.* 1. *cap.* 16.

Amplia tertio, quod pœnæ præfatæ contra procurantes abortum procedunt etiam contra scienter cooperantes, seu contra causas minus principales, vt patet ex Bulla citata Sixti V.

Limita primo, quod dictæ pœnæ, irregularitate excepta, non procedunt nisi contra causantes abortum directa intentione: ij enim tantùm dicuntur abortum procurare, vt dixi *infra, verbo, procuratio, c.* 1. Irregularitatem verò incurrunt etiam si non directa intentione, dummodo culpa mortalis interuenerit, *c. sicut, il* 2. *de homic. Nauar. & Couar.* quos allegat & sequitur *Quaranta verb. Abortus*, §. *prædicta autẽ:* qui tamen aduertit in casu abortus causalis posse ab ea irregularitate Episcopũ dispensationem concedere in occultis, ex *Trid. sess.* 24. *c.* 6. *ref.* Ex quibus sequitur, quod parens, qui scit mulierem velle procurare abortum, & non impedit, fit irregularis; quia tenetur ex iustitia consulere vitę filij, vt ait *Roderic. tom.* 1. *Summ. c.* 178. *concl.* 10. *Auila p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 7. §. *sequitur, Filiuc. tract.* 20. *nu.* 129. *Layman lib.* 3. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 4. *in fin.* Quamuis alijs negent, dicentes patrem solùm ad id teneri ex pietate: ita *Less. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 94. *Molina tract.* 3. *disp.* 33. *mem.* 5. *num.* 11. *in fin.*

Limita secundo quod licet ex Bulla Sixti V. *citata*, omnes pœnæ prædictæ procederent etiam contra procurantes abortum fœ-

tus nō animati, etiam quoad pœnā irregularitatis; tamen ex Bulla Greg XIV. *supra citata*, hoc est abrogatum, & redactum ad terminos iuris communis; est tamen verum, quòd condemnatus de abortu fœtus non animati, dolo malo procurato, incurrit infamiam iuris, & consequenter fit irregularis tanquā condemnatus actione iniuriarum famosa, vel de crimine Stellionatus, dolo interueniente. *Abb. in c. si aliquis, nu. 3. de homic.*

Limita tertio, quòd non incurrit in pœnas abortus procurati, qui dat media directa ad sanitatem fœminæ prægnantis, fœtu animato, & non directa ad corruptionem fœtus, etiamsi per accidens, seu consequenter credatur abortus causandus, quando iudicio medicorū, nisi medicamenta ista mulieri applicentur, ipsa cum fœtu certò credatur peritura: si enim crederetur probabiliter fœtum viuum proditurum, saltem secto post mortem matris vtero, teneretur illa ex charitatis obligatione potius mortem oppetere: ita distinguūt *Sanchez de matr. lib. 9. disp. 20. n. 13. Layman lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 4. num. 4. cum alijs apud eos, & apud Dianā resol. 11. tract. 5. Miscell. tom. 2.* & hanc veriorem testatur *Auus meus Decis. Pedemont. 12. n. 11.* Procurare autem abortum fœtus etiam non animati ad vitandam infamiam, aut mortem ab extrinseco, vt à consanguineis, inferendam, nūquam est licitum. *Sanch. lib. 9. disp. 20. nu. 9. Azor. tom. 3. lib. 2. c. 4. q. 2. Filiuccius tract. 29. num. 103. Coriolanus de cas. reseru. titulo de Abortu num. 6. Tannerus tom. 3. disput. 4. quæst. 8. num. 58. Clarus §. final. quæst. 68. nu. 1. Farinaccius quæst. 122. num. 158. Auus meus loco citato, num. 12.* & hæc est communis sententia Theologorum, & Iuristarum, & verissima.

Quid autem dicendū sit quando quis procurauit abortum fœtus animati, sed dubitat de effectu subsecuto, vel an mulier sit mota ad abortum ex consilio illi præstito, dixi *supra part. 1. cap. 16.*

Tandem pro praxi meminisse oportebit, quòd supplicans in Sacra Pœnitentiaria, in casu videlicet occulto, pro dispensatione super irregularitate ex abortu, debet exprimere si erat fœtus à se genitus; aliàs gratia esset subreptitia, vt patet ex stylo, & facultatibus Sacræ Pœnitentiariæ, in quibus maior in hoc casu ponitur difficultas ad dispensandum.

CA-

CAPVT I.

Absolutio sacramentalis data à non Sacerdote.

IRREGVLARITATEM incurrit taliter absoluens, si clericus sit, ob vsurpationem ordinis Sacerdotalis, quem non habet, *per cap.* 1. *&* 2. *de cler. nō ordin. ministr. Suarez de pœnit. disp.* 32. *sect.* 7. *num.* 2. *Conincb disp.* 18. *n.* 48. *Bonacc. de irregul. q.* 3. *punct.* 6. *nu.* 4. Si autem purus Laicus sic absolueret, quidam negant eum fieri irregularem. *Angel. verb. Irregul.* 1. *num.* 38. *Sayr. de cens. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 6. *cum Rosella, Anton. & Tabien. & Bonacc. loco cit.* Probabilius tamen est eum fieri irregularem, vt de communiori, & veriori testatur *Conincb n.* 45. & alij *apud Sayrum loco cit.* illam sequuntur: & dixi plenius *infra verbo, ordo, cap.* 32.

HÆRESIS vehementer suspecti reddūtur taliter absoluentes, & contra eos potest procedere Inquisitor contra hæreticā prauitatem ex Bulla Gregorij XIII. *Officij nostri* 21. Vnde etiam si non conuincantur, cogendi sunt abiurare de vehementi, per *cap. accusatus*.

INFAMIS quoque efficitur iuris infamia huius criminis reus quoties crimen fuerit notorium de iure, vel de facto, quia est crimen depositione dignum, imò & degradatione, & traditione Curię seculari, ex Bulla Clement. VIII. 81. *incip. Et si aliàs*; Et procedit etiamsi delinquens sit minor 25. annis, maior tamen 20. ex Bulla S. D. N. Vrbani VIII. *incip. Apostolorum officium*. Vide etiam de hac materia *Roderic. qq. regul.* 28. *art.* 2. *to.* 2. *Dianam resol.* 15. *&* 16. *tract.* 4. *tit. de denunc. to.* 1.

CAPVT II.

Absolutio sacramentalis data à Sacerdote non approbato, seu alieno subdito sine licentia cōpetente.

PRIMO certum est de iure communi inualidam esse confessionem factam alieno Sacerdoti, nisi prius obtenta licentia à proprio Sacerdote, *ex c. omnis vtriusque, de pœnitent. & remiss.* Sufficit autem de iure communi licentia proprij Parochi, vel Episcopi, seu Prælati, vel Summi Pontificis, vt *DD. in d. c. omnis*. Et quidē multi Religiosi habent talem licentiam, seu facultatem à Sede Apostolica; vt de Prædicatoribus, & Minoribus habetur in *extrauaganti, inter cunctas, de priuil. §. sed quia multoties*; & *extrau. vas electionis*,

de hæret. Tamen ex Concilio Trident. *sess.* 23. *cap.* 15. hodie nemo potest etiam vigore cuiuscumque licentiæ, seu priuilegij, confessiones audire, seu sacramentaliter absoluere, nisi vel Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopo loci per examen, aut aliàs idoneus iudicatus fuerit, & approbationem obtinuerit.

Excipe tres casus: Primus est, pro articulo mortis, in quo quilibet simplex sacerdos est idoneus minister huius Sacramenti, vt *Trident. sess.* 14. *cap.* 7. *de sacr. pœnit. Suar. disput.* 26. *de pœnit. sect.* 4. *n.* 3. *Barbos. de potest. Episc. allegat.* 26. *nu.* 50. Secundus est, quoad confessionem de solis venialibus: Tertius est, quoad confessionem de solis mortalibus iã confessis & absolutis; quia in his casibus quilibet simplex sacerdos est idoneus minister, neque indiget approbatione. *Suar. loco cit. nu.* 5. *&* 7. *Filiucc. tractat.* 7. *n.* 223. *Bonacc. de sacr. pœnitent. q.* 7. *punct.* 3. *nu.* 1. & alij apud eos communiter.

Amplia hanc conclusionem vt procedat, etiam si pœnitens bona fide confiteatur non approbato, seu alieno sacerdoti sine licentia competente, vel sacerdos etiam bona fide illum audiat, & absoluat; nam etiam tunc non perficitur sacramentũ, quia hæc irritatio actus non est pœnalis, sed diffinitiua, & ex natura rei, ob defectum, iurisdictionis, sine qua non potest perfici hoc Sacramentum, vt Triden. *c.* 7. *sess.* 14 *de sacram. pœniten. tex. in c. dudum,* 54. *de elect. & ibi gl. & DD. communiter in verbo, decepta:* Vnde talis confessio iteranda est habenti iurisdictionem circa illam, *Io. Andr. in d. c. dudum, Abb. ibi n.* 20. *Nauarr. in c. placuit, de pœnit. dist.* 6. *nu.* 180. qui ponunt exemplum, si quis confiteatur Parocho intruso.

Limita vt sufficiat, si Confessarius habeat titulum coloratum cum communi errore; vt si Parochus erat priuatus occultè titulo suo, vel si eius prouisio fuit nulla ob defectum aliquem occultum, vt ob irregularitatem, vel censuram; tunc enim valet confessio & absolutio, neque est iteranda, etiamsi postea declaretur confessarius iurisdictione priuatus: ita *Innoc. in d. c. dudum, & ibi Abb. loco cit. & Nauarr. loco cit.* cum communi sententiã, per *l. Barbarius, ff. de offic. præt.* Et procedit etiamsi pœnitens sciens talem defectum occultum illi cõfiteretur: ita *Sanchez lib.* 3. *de matrim. disput.* 22. *num.* 46. *Diana resol.* 122. *tract.* 4. *tom.* 2. non tamen sufficeret ad validitatem confessionis, seu sacramenti Pœnitentiæ, cõmunis error sine titulo colorato, vt si quis falsas

approbationis litteras confinxisset, & se publicè exposuisset audiendis confessionibus. Ita tenent communiter Doct. vt apud *Sanch. ibi num* 49. quamuis contrarium teneant multi apud *Sāchez* relati *num.* 48. & tenet *Genuen. in praxi c.* 50. *in annotat. nu.* 3. *Diana cum alijs recentioribus loco citato*.

II. DVBIVM est, an Confessarius absoluens sine approbatione, seu licentia vt supra, incurrat censuram aliquam latæ sentētiæ. Respondeo I. ex *can. placuit, de pœnit. dist.* 6. *& c. placuit,* 9. *q.* 2. ab Vrbano II. statutum esse, vt nulli sacerdoti liceat alienum subditum ad Pœnitentiæ sacramentum recipere sine illius proprij Sacerdotis consensu, nisi ob ignorantiam eiusdem proprij sacerdotis. Qui verò contra hæc statuta facere tentauerit (ait Vrbanus) gradus sui periculo subiacebit. Per quæ verba videri posset lata suspensio ab officio, quia verbum *subiaceo*, etiam in futuro tempore prolatum, est latæ sententiæ, iuxta communem sententiam apud *Tiraquell. in l. si vnquam, num.* 148. *C. de reuoc. donat.* quia hoc verbum ex natura sua non indiget facto hominis ad executionem. Tamen contrarium tenendum est, scilicet ibi significari suspensionem ferendæ sententiæ arbitrio iudicis, vt *Roderic. q. regul.* 18. *art.* 1. *tom.* 2. & consentiunt *Præpos. in d. c. placuit,* 9. *q.* 2. *in princ. Nauarr. in d. c. placuit, de pœnit. dist.* 6. *in princ.* qui solum intelligunt per illa verba transgressorem esse castigādum, videlicet arbitrariè.

Respondeo II. ex Tridentin. *sess.* 22. *cap.* 11. & ex Bulla in Cœna Domini *cap.* 17. latam esse excommunicationem contra vsurpantes iurisdictionem pertinentem ad personas Ecclesiasticas ratione beneficiorum, seu Ecclesiarum eorumdem: vnde videtur quòd absoluens sacramētaliter sine approbatione, seu licentia, vsurpet iurisdictionem parochialem, & ita incurrat in dictas censuras. Tamen contrariū tenendum per se loquendo, quia simplex sacerdos in tali casu non censetur communiter loquendo vsurpare iurisdictionem fori pœnitentialis ordinariam, quæ ad Parochum pertinet, vel Prælatum; sed extraordinariam, seu delegatam, quæ ad nullum determinatè pertineat priuatiuè ad alios, & ideo non continetur in dictis iuribus, vt dixi *verbo, vsurpatio, cap.* 3. Si autem sacerdos intenderet vsurpare ius parochiale, certè in dictam excommunicationem incurreret.

III. QVÆRI potest an talis sacerdos scienter absoluens sine approbatione, seu licentia competen.

petente, incurrat irregularitatis pœnam?

Respondeo I. non incurrere irregularitatem illam, quam incurrunt vsurpantes actum Ordinis sacri, quem non habent; quia hic non vsurpat actum ordinis, cum verè sit sacerdos, sed vsurpat actum iurisdictionis, quam non habet; cui vsurpationi non est imposita irregularitatis pœna prædicta, vt dixi *verbo, ordo, cap.* 32. *limit.* 2. & ita in terminis docet *Henriquez lib.* 14. *c.* 6. *nu.* 2. litt. X. vbi alios citat.

Respondeo II. quòd sacerdos scienter absoluens sine approbatione, seu sine licentia cōpetente, incurrit in crimen falsi, & potest puniri pœna arbitraria publico iudicio l. Corneliæ de falsis: sicut punitur qui fingit se militem, cùm non sit, vel qui vsurpat aliquod publicum officium, quod non habet, vt *l. eos, ff. ad l. Corneliam de fals. ibi Bartol. & DD.* Sicut etiam qui vsurpat gradum Doctoris, quem non habet, vt *Bar. ibi Felin. in c. tertio loco, nu.* 1. *de prob. Boss. in praxi tit. de falsis, nu.* 131. & de clerico, aut alio exercente actus ordinis, quem non habet, *Bald. in l. qui sub prætextu, C. de Sacrosf. Eccles. Felin. loco cit.* Quare cōdemnatus hoc iudicio, erit ipso iure infamis, & consequenter irregularis, vt dixi *par.* 1. *c.* 33. §. *tertio modo*. Quòd etiamsi probabilius alicui videretur talem sacerdotē non teneri l. Cornelia de falsis, sed de crimine Stellionatus, seu extraordinario, quod tenet *Menoch. de arbitr. casu* 320. *n.* 4. *& vlt.* tamen etiā sic damnatus sit infamis, & irregularis, vt dixi *d. c.* 33. Certè si litteris falsis se ingessisset, tunc secundū omnes teneretur publico iudicio l. Corneliæ de falsis, *vt Menoch. ibi num.* 6. Super hac tamen pœna potest Episcopus dispensare, vt dixi *verbo, falsum, cap.* 1.

CAPVT III.

Absoluens à censuris, vel casibus reseruatis sine facultate.

I. Absoluens à casibus reseruatis sine facultate, incurrit in crimen falsi, aut saltem stellionatus, vt dixi proximè *cap. præced.* vnde damnatus diffinitiuè incurrit infamiam iuris, & irregularitatem, vt *ibi* dixi.

II. Excommunicationem incurrunt Religiosi, qui excommunicatos à canone, vel à sententijs per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, absoluere præsumunt; quando scilicet absolutio est reseruata, & ipsi Religiosi non habent priuilegium,

ſeu facultatem competentem;& tales Religioſi, ſeu regulares ſic perperam abſoluentes ſunt ſtatim ab Ordinarijs locorum denunciandi excommunicati, nullo priuilegio exemptionis illis ſuffragante. Huius cenſuræ abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.ita *Clem.Religioſi,de priuil.*

Amplia vt procedat etiam contra ficte abſoluentes, quia agitur de vſurpantibus, ſeu agẽtibus de facto, & nulliter; ideo continetur etiam caſus fictus. *Suar. diſput.22.de cenſ. ſect.4. à nu.22.Coninch diſput.19.n.42. Card. in ead.Clemen.* Alias quæſtiones ſuper materia huius pœnæ,& Clementinæ tractant *Sylu. excomm.7.nu.32.Nauarr.c.27. nu.102.Sayr.lib.3.c.29. nu.37. Suar.de cenſur.diſput.22.ſect.4. à nu.1.Tolet. lib.1.c.36. num.2. Canoniſtæ in eandem Clemen.*

TERTIO Excommunicationem incurrunt omnes,qui abſoluere prçſumunt ab excommunicationibus latis in Bulla in Cęna Domini legi ſolita,ſine facultate, vel in articulo mortis, non ſeruata forma præſcripta in eadẽ Bulla,ſcilicet præuia cautione de ſtando mandatis Eccleſiæ, & de ſatisfaciendo: ita habetur in eadem Bulla, §.*cæterum*, *cum ſequenti* §.Sed huius excommunicationis abſolutio non eſt reſeruata.*Nauarr. cap.27.nu.73. Tolet.lib.1.cap.30.verſ.6.fulminat.Suar.de cenſuris, diſput. 21. ſect.3.verſ. ſecundo dicendum. Sayr.lib.3.cap.25.nu.7. Marius Alterius lib. 5. cap. 3.§. contrariam*, ſecundum probabiliorem ſententiam. Cõtra *Felin.in c.Paſtoralis, §.præterea,nu.9.de offic. ordin. Rebuff. in expoſit. Bulla 13.verſ. illos autem.Caiet. verb. excomm.caſu 77.Armill. n.77. Viual.in eandem Bullam,§.quòd ſi fortè,num.19.*cum alijs. Non tamen hanc cenſurã incurrit abſoluẽs ab interdicto latæ *in c. 2.* Bullæ in Cœna Domini. *Filiucc. tract.18.nu.144.*

QVARTO Ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium iuſſu Clement.VIII. edito *anno 1601.die 9.Ianuarij,* Sacerdotes omnes, tam ſæculares,quàm regulares in Italia,extra Vrbẽ Romã, prætextu priuilegiorum prçſumẽtes abſoluere à caſibus clarè, vel dubiè cõtentis in Bulla Cœnę,ſiue aliàs Papę reſeruatis, vel à caſibus reſeruatis ab Ordinarijs locorũ,incurrebant excommunicationem, priuationem officiorum, & dignitatũ, & beneficiorum, & inhabilitatem ad confeſſiones audiendas, & ad quæcumque officia, beneficia, & prælaturas in poſterum obtinenda; niſi abſoluerent pœnitentes in mortis articulo conſtitutos, vel extra mortis articulũ cum

cum licentia expressa in scriptis obtinẽda, & Ordinarijs exhibenda; & absolutio & dispensatio dictarum pœnarum Papæ reseruata fuit. De illa particula, *clare vel dubiè*, vide quæ dixi *par. 1. cap. 16. in fin.*

Postea *anno 1602. die 26. Nouemb.* eadem Sacra Congregatio iussu Clement. VIII. edidit secũdum Decretum declarans & moderans illud primum, & statuit, vt in dictam censuram & pœnas incurrant solum ij, qui vt supra absoluent à casibus in Bulla Cœnæ. Item si absoluant ab aliquo ex quinque casibus infrascriptis Papæ reseruatis: idest, violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis Greg XIV. Violationis clausuræ monialiũm ad malum finem: Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta decretum Tridentini Concilij, & constit. Greg. XIII. Injicientium violentas manus in Clericos, iuxta *can. si quis suadente 17. q. 4.* ac iuris dispositionem: Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item qui absoluent à casibus vel censuris, quos, vel quas Ordinarij locorum sibi reseruauerint. Pœnam autem illam inhabilitatis audiendi confessiones sustulit; & statuit, vt licentiæ etiam sola voce concessæ absoluendi à dictis casibus suffragentur. Hoc decretũm confirmatum fuit plenioribus clausulis derogatorijs à Paulo V. *anno 1617. die 7. Ianuarij* decreto edito. vide *Barbosam allegat. 50. nu. 186. 187. 188.* & explicat *Franc. Leon. par. 3. cap. 38. num. 189. & seq. Homobon. de casib. reser. par. 1. pag. 14. & 15. Dianà resol. 13. tract. 2. to. 2. & resol. 73. tract. 4. tom. 2. §. notandum.*

Eadẽ Sacra Congregatio mãdato S.D.N. Vrbani VIII. alio decreto *anno 1628. 17. Nouẽbr.* declarauit nullius priuilegij vigore, etiam postea à Sede Apostolica confirmati, posse absolui à casibus Ordinarijs reseruatis tam extra, quàm intra Italiam, extra Romam: & idem ait de excommunicationibus in Bulla Cœnæ etiam intra Romam. Denique declarat solùm facultatem absoluendi ab alijs casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, non esse sublatam extra Italiam.

CAPVT IV.

Absolutio data à religioso à pœna & culpa.

Vide *infra verb. Indulgentia, c. 1.*

CAPVT V.

Absoluens non soluentẽ decimas.

Vide *infra verbo, Decimæ.*

CAPVT VI.

Absoluens sacramentaliter censura excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti ligatus.

Vide *verbo, censura, cap. 6. & 7.*

CAPVT VII.

Absoluens excommunicatum à culpis ante absolutionem à censura.

PRIMO Excommunicationẽ minorem incurrit, vt communicans cum excommunicato (maiori scilicet excõmunicatione) *cap. excommunicatos, c. sicut Apostoli, c. cum excommunicato, c. qui communicauit 11. q. 3. c. pari, de sent. excom. Suar. de censur. disp. 10. sect. 2. nu. 8.* Intellige si erat vitandus, id est vel nominatim denunciatus, vel publicus notorius Clerici percussor: aliàs enim peccat Confessarius, sed non incurrit in excommunicationem minorẽ ministrãdo Sacramentum excõmunicato, vt *Bonac. de censur. in communi q. 2. punct. 2. §. 2. nu. 3.*

SECVNDO Excommunicationem incurrit Papę reseruatam Confessarius absoluens scienter, & sponté sacramentaliter excõmunicatum à Papa, quia sic illum admittit ad diuina ante absolutionem; *cap. significauit, de sent. excom.* Intellige de excommunicatis à Papa per sententiam specialem, vel generalem legem, sed postea specialiter denunciatis: neque sufficit quòd quis sit notorius Clerici percussor, *Suarez disp. 10. sect. 2. num. 9. Bonac. de. cens. part. disp. 2. q. 5 punct. 3. n. 3. Coninch de cens. disp. 14. nu 33. Henriq. lib. 13. c. 8. nu. 3.* propter extrau. *ad euitanda.*

TERTIO Interdictum ab ingressu Ecclesiæ incurrit absoluere præsumens sacramẽtaliter excommunicatum maiori excommunicatione: & ab hoc interdicto non potest absolui, nisi prius ad arbitrium eius, cuius censuram violauit, satisfaciat competenter. *c. Episcoporum, de priuil. in 6.* Sed procedit de excommunicato vitando, id est vel notorio clerici percussore, vel alio nominatim denunciato, *Suar. de censur. disp. 37. sect. 1. nu. 6. Bonac. de cens. in comm. loco cit. §. 2. num. 7.* Nullam tamen incurrit irregularitatem absoluẽs excommunicatum etiam vitandum, vt *Suarez disp. 33. sect. 3. nu. 8.*

Satisfacere debet talis Confessarius monendo pœnitentem, quòd non fuit à censura absolutus: quod qualiter facere debeat, *vide Suarez de pœnit. disput. 22. sect. 6.*

sect.6.nu.3. Vel debet impetrare facultatem eum absoluendi in absentia: de qua re dixi *par.1. cap.12.differ.3.*

CAPVT VIII.

Absoluens sacramentaliter obstante interdicto, vel cessatione à diuinis.

INTERDICTVM ab ingressu Ecclesiæ incurrit absoluēs sacramentaliter interdictum personaliter nominatim denunciatum, scilicet ante absolutionem à tali censura: & nō est absoluendus donec arbitrio eius, qui illam sententiam tulerat, satisfecerit competenter. *c.Episcoporū, de priuil. in 6.* explicant *Suarez disp.33.de censur. sect.2.num.9. Coninch disp.17.n.27.Sayr.lib.5. cap.14.num.34.*

SVSPENSIONEM ipso iure incurrere ab officio, beneficio, & iurisdictione eum, qui sacramentaliter absoluit aliquem contra ius interdicti personalis, vel localis, quidam affirmant, vt *Sylu. interd.6.nu.3.Auila p.5.disp.5. dub.4.concl.2.* & communem fatetur *Sayr.lib.5.c.14. nu.12.* allegant ad hoc *cap.vlt.de excess. Prælatorum.* Alij tamen dicunt eam non esse pœnam latę sententiæ, sed ferendæ, & hanc probabiliorem ait *Coninch disput.17. num.71.Sayr. loco citato.*

EXCOMMVNICATIONEM non reseruatam incurrunt Religiosi absoluentes Sacramentaliter contra ius interdicti generalis localis, id est in loco interdicto, culpabilē de tali interdicto, non præcedente satisfactione; & idem est si absoluant stante cessatione à diuinis, *Clem.1. de sent. excom.* tractat *Sayr.lib.3.c.33. num.44.de censur.* Sed procedit quādo Ecclesia matrix obseruat illud interdictum, vel cessationē, vt *Sayr.nu.45.*

IRREGVLARITATEM incurrit absoluens sacramentaliter in loco interdicto, si pœnitens sit in culpa de tali interdicto; dummodo interdictum locale sit denunciatum; ex *cap.is quis 18. de sent.excom.in 6. Suar. disp.34. sect.4.num.14. Filiuc. tract.18. nu.55.& 56.Bonac.tract. de interd.in comm.punct.3.§.3.nu.2. & punct.7.nu.6.* Non sit autem irregularis absoluens aliquem interdictum extra locum interdictum. *Sayr.lib.5.c.14.nu.34.*

PRIVATIONEM vocis actiuæ & passiuæ incurrit absoluens aliquem Sacramentaliter contra ius interdicti localis, vt *Layman lib.1.tract.de interd.c.3. num.3. Sylu.verb.interd.6.q.2. vers.secundū, Coninch 1. disp.17.n.70. Filiuc. tractat.18.n.87.& Sayr. d.cap.14.nu.9. per c.1. de postul.*

prał. & d.c. is qui, §. is verò, de sent.excom.in 6.

CAPVT IX.

Absolutionem à censuris extorquens.

EX *cap.1.de his quæ vi,in 6.* vi, aut metu extorquens absolutionem alicuius censuræ, scilicet excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti,non solum ab illa censura non soluitur, sed etiam nouam excommunicationem incurrit ipso facto, quæ tamen non est reseruata: explicat *Reginal. lib.9. num.346. Auila par.2.cap.7. disp.2 dub.5. per totum, Suar.disput.7. sect 6. nu.13. Sayr.lib.2.cap.21.nu.36. & Canonistæ super eod. cap.1.*

Ex cap.14 Bullę in Cœna Domini, qui partes actrices, quæ causas spirituales, aut spiritualibus annexas committi fecerint, & inhibitiones obtinuerint, aut alias litteras, compellit ad reuocandum, & ad faciendum vel cōsentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanauerint, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, & ad hæc cooperantes, excommunicationem ipso facto incurrunt.

CAP. X.

Absolutionem sacramentalem absenti dari posse asserens, imprimens, vel ad praxim deducens.

Vide *verbo, Sacramentum,c.1.*

CAPVT I.

Accusatoris, vel delatoris calumnia.

I. QVanti interest reo, restituere,& satisfacere isti debent. vide *Sylu. verb.accusatio, q.7. vers. primo calumniando, Sayr. in claui reg. lib.12.c.15 nu.13. Menoch.de arbitr. casu 321.nu.vlt. Boss. de accus.num.28.Bernard. Diaz in praxi c.68.num.6.* vide *c.vlt.ibi Canon. de calumniat.*

II. Afficitur iuris infamia calumniator, si de calumnia fuerit condemnatus, *c.si quis, 2.q. 3. concordat l.1.& l.athletas, § calumniator, ff. de his qui not.infa. l.3. C. de calumn.l.palàm, §. Senator, ff. de rit. nupt. Abb.c.fin. de calumn.Roderic.qq. regul. 32. art.2.to.2. Molina tract.4. disp. 9.n.8.Maiol.de irregul.lib.2.c.7. §.hinc illud, Sayr.lib.12.c.15.nu. 18,Menoch.de arbitr.casu 322.* Imò quotiescunque calūnia fuerit notoria,erit calumniator de iure Canonico infamis infamia iuris,

iuris, quia hoc iure omne crimē depositione dignum secundum magis communem, si fuerit notorium, reddit infamem infamia iuris. *Sayr.lib.7.c.1.n.12.Garz. de benef.p.11.c.3.nu.110.Sanch. consil.lib.2.c.2.dub.18. in fine.* At hoc crimen est depositione dignum, *c.1.de calumn.* ergo.

III. Irregularis efficitur calumniator vbicūque infamia iuris affectus fuerit, vt supra. *Maiol. lib.2.c.7.§. hinc illud.* & ex regula generali, quā probat *Garzias p.7.c.8.nu 11.*

Nota quòd licet in causis atrocioribus accusator, & delator non puniantur de calumnia, *Menoch. casu 321.nu.26.* tamē hoc verum quoad pœnam ordinariā talionis, vel aliam eius loco succedētem; secus tamen quoad infamiā, & restituendi obligationē. *Menoch. de arbitrar. casu 321. num.33.*

IV. Suspensionem incurrit ipso iure à beneficijs ecclesiasticis per triennium is qui in personam electi ad dignitates ecclesiasticas, vel personatus, vel canonicatus aliquid obijcit, & deficit in probatione: quòd si interim se ingerat ad ea beneficia, eis ipso iure priuatus remanet, nisi manifestissimis documentis constiterit eum causa probabili à calumniæ culpa excusandum, vt dixi *verbo, electio, c.4.*

CAPVT II.

Accusatoris, vel procuratoris, vel Aduocati prauaricatio.

I. Accusator, qui in iudicio publico præuaricatus fuerit, scilicet crimina vera rei abscondēdo, seu admittēdo eius exceptiones, & probationes non veras, & sic causam prodendo, si de præuaricatione condemnatus fuerit, afficitur iuris infamia. *l. athletas, §.calumniator, ff. de his qui not. infamia. l.1. & l.si is, ff. de præuar. Menoch. de arbitr. casu 323.*

II. Aduocatus, vel Procurator, qui secreta reuelat parti aduersæ, si hoc crimine fuerit damnatus, eo ipso est infamia iuris affectus *gloss.in d.§.calumniator, Menoch. loco cit.* An autem licitū sit Aduocato patrocinari pro vtraque parte, vide *Sanch.consil. lib.6.c.7.dub.7.*

Infamis effectus præuaricator consequenter erit irregularis, vt promoueri non possit, neque in susceptis ministrare, ex dictis *cap. præcedenti.*

CAPVT III.

Accusatoris tergiuersatio.

ACCVSATOR dum intenta accusatione non ad pœnam

nam ſibi applicandam, deſiſtit ab accuſatione citra abolitionē, dicitur tergiuerſator; & ſi de hoc crimine fuerit cōdemnatus, iuris infamiam incurrit. *l.* 1. *ibi gloſſ.* & *l.* 2. *C. vt intra certum tempus. l.* 2. *C. ad S.C. Turpilian. gloſſ. in l.* 1. *verb. qui iudicio, ff. de his qui not. infam. Molina tract.* 4. *diſp.* 9. *nu.* 11. *Clarus §. fin. q.* 72. *verſ. tergiuerſator*. Et conſequenter talis condemnatus ob infamiam erit irregularis. Sed hodie non eſt vſu receptum, vt ob hoc crimē tergiuerſationis quis puniatur, neque crimini datur: ideo neque hodie efficitur infamis deſiſtens ab accuſatione, neque irregularis efficitur. *Molina loco cit.* & *tract.* 3. *diſp.* 47. *n.* 10. Et ratio eſt, quia hodie ex conſuetudine ſi accuſator deſiſtit, Iudex ex officio procedit. *Clarus §. fin. q.* 58.

CAPVT I.

Adulterium.

ADVLTERII crimen eſt mixti fori, quia Iudex punit pœnis ſpiritualibus, Laicus pœnis tēporalibus. *Auus meus deciſ. Pedemont.* 148. *in fin.* Excepto tamen ſi agatur ad finē diuortij, quia tunc eſt merè eccleſiaſticum; ſi autem ad pœnam ſanguinis, eſt merè laicale. *Sanch. lib.* 10. *de matrim. diſput.* 8. *n.* 15. & 16.

EX adulterio ſi fœmina prolem ſuſcipiat, & pariat, & viro ſuo tanquam legitimum partum ſupponat, tenetur ad reſtitutionem viro, ſeu filijs legitimis, ſeu hæredibus eius: eſt certa ſententia. *Layman lib.* 3. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 14. *nu.* 1. *Diana reſol.* 30. *miſcell.* 5. *tom.* 2. Intellige in quantum poteſt ſine periculo ſe infamandi, vt *c. officij, de pœnitent. ibi Barboſa* latè explicat, & *Diana loco cit.* De Adultero autem probabilior, & magis communis aſſerit eum ſimiliter teneri ad reſtitutionem in ſolidum. *Layman nu.* 2. *Diana reſolut.* 55. *tract.* 3. *miſcellan. to.* 1.

I. Infamia iuris afficitur Clericus, aut Laicus ſententia damnatus de adulterio. *l.* 1. *ff de his qui not. infam. Farinac. q.* 141. *num.* 25.

II. Irregularis conſequenter efficitur ob talem iuris infamiā, *Maiol. lib.* 5. *c.* 38. *nu.* 1. *Layman lib.* 1. *tract. de Irregul. c.* 4. *num.* 7. & 11. *text. in c. infames,* 6. *q.* 1.

Quoad diſpenſationem, reſtitutionemque aduerſus hanc infamiam, & irregularitatem, Nota, quod ſi Laicus condemnatus de adulterio, fuerit à ſuo Principe aduerſus talem infamiam reſtitutus ex gratia, conſequenter erit liber ab irregularitate. *Suarez diſp.* 48.

*disp.*48.*sect.*2.*num.*10. *Layman c.*4 *n.*10. *Filiuc.tract.de Irregul. nu.* 224. Item Episcopus potest super hoc dispensare, *c.at si Clerici,*§.*de adulterijs,de iudic.Vgol. de Irregular. c.*6.§.5.*num.* 3. vt possit ordinari.

III. Irregularitatem sæpè incurrit adulter ex eo, quòd ipsius causa maritus occidat vxorem, quando scilicet adulter temerè se ingessit nulla cautela adhibita, *Sayr. lib.* 6. *cap.* 17. *numer.*20. *Tolet.lib.*1.*c.*82. § *quando verò, Layman lib.*3. *tract. de iniusta corporis læsione, c.*10. *nu.*2. *Suar. de censur. disp.*45.*sect.* 6.*nu.*5.

IV. Priuilegio etiam clericali penitus priuatur Clericus adulter, si maritum adulteræ per insidias occidat. *Aufrer.in Clem* 1. *de offic.ordin.in* 1. *regula,nu.*27. *Clarus* §.*fin. q.* 36. *vers. quæro modò.*

V. Adulteri coniux priuatur iure petendi debitum coniugale:quod qualiter procedat,vide *Sanch. de matrim. lib.*1.*disp.*68. *nu.*4. *& pleniùs lib.*10. *disput.*9. *nu.*30.*& disput.* 12.*num.*7.*ibid.* vbi concludit non procedere hâc pœnam in foro conscientiæ donec coniux innocens adulterum repellat, constito de adulterio. Tollitur autem hæc pœna, si alter coniux etiam adulteriū committat, *c.tua,de adulter.*

VI. Adulteri si paciscantur de matrimonio contrahendo in casum obitus coniugis, incurrunt impedimentum dirimens tale matrimoniū, *c. relatum,*31.*q.*1. *c. significasti, & c.vltimo, de eo qui duxit.Sanchez lib.*7.*disp.*79. Et multo magis si adulterio matrimonium coniungant cum impedimento ligaminis, vt *c.* 1. *& seqq. de eo qui duxit.* Super his solus Papa dispensat,vt *Sanch.de matrim.lib.* 8.*disput.*6.*num.*14.

VII. Adulterium est causa sufficiēs diuortij,*Matth.*5.*&* 19. *Sanchez lib.*10.*disput.*3.*num.* 6. nisi alter quoque coniux adulter extiterit,*Sanchez disput.* 8.*n.*30. quod declara cū *Sanchez disp.*9. *num.*30.

VIII. Vxor propter adulteriū amittit dotem etiam de iure canonico, *c.plerumq; de donat. inter vir. & vxor. ibi glos. verbo, plerumque,Farin.q.*142.*à nu.*1. *Sanch.lib.*10.*disp.*8.*à nu.*2.Item adultera amittit donationē propter nuptias. *Farin.nu.*2.*Sanch. num.*9. Item amittit bona paraphernalia, vt de magis communi *Farinac.q.*142. *nu.*3.*Sanch.n.*9. Item amittit legata sibi à marito relicta. *Farinac.nu.*8. An autem hæ pœnæ ligent in foro conscientiæ; & an sint latæ sententię;multi dicunt esse latæ sententię,sed pro foro conscientiæ requiri declaratoriam, vt apud *Sanch.num.*13. *Farinac. num.* 98. Communior ta-

tamen ait esse pœnas sententiæ ferendæ, posse tamen maritum retinere ante sententiã excipiendo. *Sanch. nu.* 13. *Farinac. n.* 97. Maritus autem propter adulterium perdit donationẽ propter nuptias, seu augmentum dotis de iure Canonico, & dotem fœminæ tenetur restituere. *Farin. nu.* 35. *Sanch. disp.* 8. *nu.* 11. Itaq; procedũt hæc si fæmina agat coram Iudice ecclesiastico. *Farin. q.* 142. *nu.* 43.

CAPVT I.

Aduocati, vel Procuratoris prævaricatio.

Vide supra *verbo, Accusator, c.* 2.

CAPVT I.

Agrorum Incendiarij.

Vide infra *verb. Incendiarij.*

CAPVT I.

Agnos Dei cereos consecratos pingens, aut minians, aut vendens.

Ex Bulla Gregorij XIII. quæ est secunda in ordine, incipit, *Omni certè studio*, excommunicatio fertur latæ sententiæ contra eos, qui audent Agnos Dei à Papa consecratos pingere, aut deaurare, aut miniare, aut hæc fieri facere, aut tales venales exponere, aut retinere quouis prætextu.

Limita primò, quòd cùm Bulla loquatur de ijs, qui talia audent, requiritur scientia, & non sufficit ignorantia etiam crassa, vt *Sanch. lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *num.* 38. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 3. *in fin.*

Limita secundò, vt non intelligatur de omni retinente, sed ad vendendum. *Diana resolut.* 12. *tract.* 6. *miscell. to.* 2. *cum ibi adductis.*

Limita tertiò, quòd aliqui dicunt extra Vrbem eam Bullam non fuisse vsu receptam, *Filiuc. tract.* 14. *nu.* 95. Sed alij contra testantur, vt *Fagundez part.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. *nu.* 25.

Limita quartò, quòd intelligitur, nisi dicta deauratio, seu miniatio fiat cum licentia Papæ speciali.

Limita quintò, quod hæc censura nulli est reseruata. *Sayr. lib.* 3. *c.* 35. *nu.* 13. *de censur. Barbosa allegat.* 50. *nu.* 150.

CAPVT I.

Alchimia.

Vide *verbo, falsum, c.* 2.

CAPVT I.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum, iuris forma non seruata.

I. HOc crimen olim non habebat pœnam latæ sentētiæ, sed erat crimen depositione dignum, ex *c. si quis Episcopus*, 10. *q*. 2. *& c. Apostolicos*, 12. *q*. 1. in quibus deponendus est Episcopus, qui sine necessitate alienat res Ecclesię, & *c. nullus res*, 17. *q*. 4. vbi Episcopus est deponendus alienans res Ecclesiæ sine licentia Primatis, seu Metropolitani, & Suffraganeorum: & *c. Abbatibus*, 12. *q*. 2. Abbates, & alij Clerici deponēdi sunt, si sine licentia sui Episcopi alienant Ecclesiæ bona: & ita hoc crimen esse depositione dignum, ait *Foller. in praxi can. p.* 2. *c.* 33. *verbo, etsi confessi, num.* 43. Sed hodie huic iuri est derogatū per *extrauag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* vbi alia forma est statuta alienandi, & aliæ pœnę transgressoribus impositæ, vt statim dicam.

II. Itaque extrau. *Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan.* prohibet omnium rerum, & bonorū ecclesiasticorum alienationem, omneq. pactum, per quod dominium transfertur, concessionē, hypothecam, locationem vltra triennium, infeudationem, emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis, & de rebus & bonis ab antiquo infeudari, seu emphyteuticari solitis, & tūc cum euidenti Ecclesiæ vtilitate. Item prohibet alienationem bonorum mobiliū pretiosorū, quę seruando seruari possunt; nisi super dictis contractibus interueniat beneplacitum Apostolicum: aliàs alienationes, seu contractus celebrati contra hanc formam, erunt nulli ipso iure, etiamsi bona fide essent celebrati, cum obligatione restituendi. Quod qualiter procedat, vide *Genuen. in praxi Episc. cap.* 44. *Bonacc. de alien. punct.* 4. *Filiucc. tract.* 44. *c.* 6. *nu.* 6. *Suar. to.* 4. *de relig. lib.* 2. *c.* 37. *nu.* 21. *Less. c.* 24. *num.* 66. *c.* 19. *num.* 35.

Et contrauenire præsumētes puniuntur tam dantes, quàm recipientes, varijs pœnis latæ sententiæ.

Primò enim incurrūt excommunicationem; quæ procedere videtur etiam contra Episcopos, & Abbates, vt patet ex textu, & docet *Quaranta verb. alienatio, nu.* 49. *& Nauar. cons.* 3. *de reb. eccles. non alien.* & alij communiter; quamuis contra teneant *Bonacc. tract. de alien. punct.* 5. *n.* 1. *Filiucc. tract.* 44. *c.* 6. *num.* 1. *Castropalao to.* 2. *tract.* 12. *punc.* 15. *§.* 6. *nu.* 7. *in fin.* Sed hæc excommu-

non est reseruata. municatio est reseruata, vt *Tolet. lib.* 1. *c.* 46. §. 2. *Suar. de cens. disp.* 23. *sect.* 6. *nu.* 3. *Sayr. lib.* 3. *c.* 32. nulli reseruatas. *n.* 22. qui eam ponunt inter nulli reseruata.

Secundò si sit Abbas, vel Episcopus, incurrit interdictũ ab ingressu Ecclesiæ, sed nulli est reseruatum; quòd si per sex menses insorduerint in hoc interdicto, incurrunt suspensionem ab administratione, & regimine Ecclesiæ suæ, vel Monasterij.

Tertiò inferiores Prælati, & Administratores ipso facto sunt priuati beneficijs, quorum bona alienauerint, & vacare censentur absque alia declaratione, vt cõferri possint à legitimo collatore.

I. Nota circa hanc extrau. quòd quamuis excommunicatio ibi non sit Papæ reseruata, est tamen aliunde reseruata: etenim alienantes bona Ecclesiæ sine debita forma, & ea recipientes, secundum multos Doctores, incurrunt in pœnas latas contra vsurpantes, seu occupantes bona Ecclesiarum, vel impedientes ea percipi ab ijs, ad quos pertinent; & dicunt procedere etiam contra arbores incidentes, & repudiãtes legata, & hæreditates Ecclesię delatas, vt dixi *verb. vsurpatio*, *c.* 1. ex Trident. Concil. *sess.* 22. *c.* 11. *reform.* Inter quas pœnas est excommunicatio Papæ reseruata.

II. Nota, quòd Doctores dicunt hanc extrauagantem, saltem quoad pœnas, non esse vbique receptam: ideo valde spectandus erit vsus, seu consuetudo regionũ. *Bonacc. tract. de alien. pun.* 5. *nu.* 4. *Barbos. allegat.* 50. *n.* 173. & vbi recepta est, requiritur quo ad pœnas, vt scienter fiat transgressio, ob particulam *præsumpserit*: ita *Barbosa in dicta extrauag. n.* 23. *cum Nauarro*, *Quaranta*, *& alijs*.

III. Nota, quòd ab hac extrau. excipiuntur casus à iure permissi quibus scilicet sine alia solemnitate, & ex sola Prælati authoritate potest fieri alienatio.

Et quidem Primus casus est, quando est res modici valoris, & alienatio est in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & res non est Ecclesię necessaria, ex *c. terrulas*, 12. *q.* 2. *Genuen. in praxi c.* 60. *nu.* 3. *Quarant. verbo, alienatio*, *n.* 41. *Redoan. de alien. rer. Eccles. rub.* 21. *num.* 10. Intelligitur autem modici valoris, si non valet vltra 20. solidos, *gloss. in d. c. terrulas*, *Archidiac. in cap. si quos*, 12. *q.* 2. *Alciat. cons.* 23. *nu.* 6. idest si non excedat 25. scuta monetæ Romanæ, vt declarauit Sacra Congregatio.

Secundus casus, quando alienatio est necessaria iure exigente, vt cùm legata sunt bona fructifera religioni, quæ non potest reti-

retinere bona in communi fructifera, (vt si Fratribus Minoribus de Obseruantia, vel Domui Professæ Societatis Iesu, *Clem. exiui, §. proinde, de verbor. signific.* Trident. *sess.* 25, *cap.* 3 *de regul.*) *Sanch. in decal. lib.* 7. *c.* 26. *n.* 30. *Barbos. alleg.* 95. *num.* 59. *Rota dec.* 477. *n.* 7. *pun.* 2 *posth. Farin.*

Tertius casus, quando alienatio est necessaria ex præcepto testatoris, vt ob fideicommissum, per *l.* 3. *C. quando decr. op. non est. Barbos. nu.* 61.

Quartus casus, quando alienatio est necessaria ex lege contractus, vt propter pactum de retrouendendo in eodem contractu incontinenti appositum, quando Ecclesiæ res fuit acquisita, *Tiraq. de retract. conu.* §. 7. *in fin. tit. n.* 2. *&* 10. *cū ibi alleg.*

Quintus casus est vnionis alicuius Ecclesiæ factæ ab Episcopo loco Religiosorum. *Clem. si vna, de rebus Eccles. non alien. Garzias par.* 12. *c.* 2. *de vnione, num.* 77. *Sanchez in decal. lib.* 7. *cap.* 29. *à nu.* 148. *Barbos. de pot. Episc. alleg.* 66. *num.* 21. Sed hoc ius hodie est sublatum, ex Trid. *sess.* 24. *c.* 13. *refor.* Excepta causa fundationis, vt Sacra Congregatio declarauit apud *Barbos. in notis, ibidem.* Item potest Episcopus vnire beneficium sæculare pro dotatione sufficienti beneficij Curati sæcularis, vt Trid. *sess.* 21. *c.* 5. *ref. & d. c.* 13. & ita *Rota recent. part.* 2. *decis.* 196. *num.* 3.

Alios etiam casus vide apud *Barbos. d. alleg.* 95. & *Quarantā*, *Bonacc. Castrumpalaum, & alios suprà citatos.*

CAPVT II.

Alienationi bonorum Ecclesiasticorū in detrimentum Ecclesiæ authoritatem præstantes, Delegati Apostolici, & alij procurantes talem alienationem.

DELEGATI Episcopis inferiores excommunicationem incurrunt, si sic authoritatē præstiterint cū damno Ecclesiæ: si autem sint Episcopi, aut ijs maiores, incurrunt suspensionem per annum ab exequutione officij. Quòd si ea suspensione durāte ingerant se diuinis, id est celebrent, incurrunt irregularitatem, ex Bulla Pauli II. quæ est secunda in ordine, incip. *Cùm in omnibus.*

Procurantes autem alienationem in detrimentum Ecclesiæ, dolo, aut fraude, aut scienter; aut extorquentes per sordes, id est per mercedē, aut per impressionem, id est, per coactionem, aut preces importunas, decretū alienationis à delegatis prædictis; incurrunt excommunicationem

Papæ

Papæ reſeruatam, ex eadẽ Bulla.

Inſuper delegati prædicti ad æſtimationem detrimenti Eccleſiæ illati ſunt condemnandi; procurantes autem, & extorquentes vt ſupra, ad reſtitutionem rerum Eccleſiæ cum fructibus condemnandi, vt in dicta Bulla Pauli II. cuius explicationem vide apud *Bonacc. tract. de alien. punct. 6. & 7. Filiucc. tract. 15. nu. 172.*

Aduerte quòd etiam ante cõdemnationem præfati omnes tenentur Eccleſiæ reſtituere modo prædicto ex iuſtitia commutatiua, vt dixi *cap. præced.*

CAPVT III.

Alienationem locorum iuriſdictionalium Eccleſiæ Romanæ procurantes.

EX Bulla Pij V. 35. *Admonet nos*, prohibetur omnis alienatio, infeudatio, conceſſio, etiam gubernationis titulo, etiã ad vitam, vel longum tempus, vel ad beneplacitum, iuriſdictionalium locorum, iuriſdictionis temporalis Eccleſiæ Romanæ, etiam in caſibus à iure permiſſis, etiam perſonis Papæ conſanguineis, cum clauſula irritante.

Deinde prohibetur ne vlla perſona, aut communitas publicè, aut priuatim tractet, conſulat, aut verba faciat de faciẽdis alienationibus ſupradictis, aut proponat de mittendis, aut eligendis oratoribus ad Papam ſuper his; aut hæc Pontifici inſinuet, aut ſuadeat, aut poſtulet aliquẽ, vt ei talis titulus conferatur, aut permittat ſe eligi in oratorem pro tali negotio, aut tale munus ſuſcipiat.

Contrauenientes incurrũt ipſo facto ex dicta Bulla, Primò excommunicationem Papæ reſeruatam. Secũdò crimen rebellionis, & proditionis locorum illorum. Tertiò confiſcationem omnium bonorum, quæ ipſo facto Cameræ deuoluta cenſentur. Quartò priuationem omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum. Quintò inhabilitatem ad beneficia Eccleſiaſtica. Sextò infamiam iuris perpetuam, etiam poſt reſtitutionem aduerſus præfatam ſententiam.

Præterea idem Pius V. *ibid.* hanc Conſtitutionem præcepit iurari à Cardinalibus in aſſũptione Pilei; & ſtatuit, vt contrafaciẽtes pœnam periurij, & perpetuæ infamiæ incurrant, vt ibi habetur. Explicant hanc Bullam *Pet. Leonius Theſau. fori Eccleſiaſt. par. 1 cap. 15. num. 13. ad 24. Filiucc. tract. 44. c. 6. num. 7. Bonaccin. tract. de alienat. punct. vlt.*

Hæc Conſtitutio fuit firmata ab Vrbano VIII. Bulla incip. *Sacroſancti*, anno 1623. pridie Kalend. Octob.

C A-

CAPVT IV.

Alienantes loca iurisdictionalia Ecclesiarum, & piorum locorum.

EX Bulla 51. S D.N. Vrbani VIII. incip. *Humanæ salutis*, anni 1625. kal. Nouemb. prohibetur omnis alienatio, emphyteusis, infeudatio, locatio vltra triennium, iurisdictionum laicalium, seu locorum iurisdictionalium, ad Ecclesias, vel pia loca, etiam laicalia spectantium, per vniuersam Italiam tantum, etiãsi essent solita concedi in feudum, vel emphyteusim, vel nondum incorporata, vel à laicis vsurpata, vel nondum deuoluta.

Item prohibetur remissio caducitatis; & non obstante priuilegio quocumque Romani Pontificis, aut consuetudine etiam immemorabili, aut iure communi scripto, & alijs derogatorijs clausulis.

Contrauenire audentes, vel præsumentes dictę prohibitioni, incurrunt ex eadem Bulla, Primo excommunicationem, si non sint Episcopi, vel Abbates, sed non est reseruata. Secundo Episcopi, vel Abbates incurrunt interdictũ ab ingressu Ecclesiæ, sed non est reseruatum. Tertiò, si dicti Episcopi, vel Abbates sex mensibus insorduerint in interdicto huiusmodi, incurrunt suspensionẽ ab administratione Ecclesiarum, seu Monasteriorum in temporalibus, & spiritualibus, sed non est reseruatum. Quarto Capitula, Cõuentus, & aliæ vniuersitates incurrũt interdictum. Quintò, singulares personæ etiam dictarum vniuersitatum, & alij etiam Prælati, qui Episcopi, vel Abbates non sunt, incurrunt priuationem omnium officiorum, & beneficiorum, quorum bona alienarint, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & pœnam inhabilitatis ad prædicta, & alia obtinenda.

Nota quòd hæc Constitutio nullas infert pœnas recipientibus alienata.

Nota secundò quòd ait per Italiam vniuersam, vt contineat etiam insulas adiacentes, quæ modico freto separantur, idest, 100. miliaribus, *l. notionem, ff. de verb. signific. Bart. tract. de insula, verbo, nullius, num.* 1. quia istæ sunt pars Italiæ, *l. Insulæ, ff. de Iudic. ibi Bart. & Angel. & DD. communiter, & Arist. tract. de mundo, cap.* 2. *Castrens. in dict. l. Insulæ, n.* 1 *Cepoll. de seruit. tit. de mari, nu.* 16. *Petr. Belluga in speculo, rub.* 30. *n.* 1. Alij tamen hoc nomine Italiæ vniuersæ dicunt non contineri Insulas adiacentes, & probabile ait *Diana resolut.* 30. *miscell.* 3. *to.* 1. *resolut.* 13. *tract.* 2. *tom.* 2.

CAPVT V.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum regularibus interdicta.

EX *Clem.1.de reb.Eccl.non alien.* Regulares administrationem habentes bonorũ religionis, si alienent iura, redditus, aut possessiones ad vitã recipientis, aut ad aliud certum tẽpus, nisi ob necessitatem, aut vtilitatem monasterij, seu religionis cum consensu capituli, aut (si capitulum non habent) cum cõsensu sui Prælati, incurrunt suspensionem ab officio, & alienatio est nulla. Hæc suspensio nõ est reseruata. *Imol.ibi n.13.et Anch.n.11.*

Declara primò, quòd hæc suspensio ab officio, est intelligẽda ab officio ordinis, & iurisdictionis, & administrationis, *Suar.de censur. disput.26 sect.1.num 4. dispu.31.sect.6.n.8.* non tamen est suspensio à beneficio. *Anch.ar. in d.Clemen.nu.10.Hostien.in c.cùm æterni, de re iudicat.in 6. Sayr. de cens. lib.4.cap.5.nu.16.*

Declara secundò, quod hæc suspensio nõ cẽsetur sublata per extrau. *Ambitiosæ*; quia hæc Clement. loquitur in casu particulari, & genus non derogat speciei; & lex generaliter loquens posterior non derogat legi antiquę loquenti in casu particulari, *Fulgos. cons.215.& 135.Angel.cons.60. Alexand. cons.107.lib.3. Bart. cons.100.num.7.lib.1.Ioan.de Imola cons.140. nu 3.* & ita in terminis tenet *Roderic q.reg 27. articul.13.tom.1.* & ita supponit *Suar.de censur.disput.31.sect. 6. nu.8. Coninch disput.15.nu.53. Filiucc.tract.17.nu.167.* Verùm multo magis procedit in locis, & personis, quibus non militat extrau. *Ambitiosæ.*

Declara tertiò, quod ad certum tempus non continet modicum tempus, idest, ad triennium. *Suarez de censur. disp.31.sect.6. nu.8.Filiucc.tract.14.nu.116.*

CAPVT VI.

Alienatio à regularibus de bonis Ecclesiasticis facta prætextu priuilegiorum sine licentia Sacræ Congregationis Cõcilij.

QVIA multę Religiones habebant priuilegium alienandi sine beneplacito Apostolico, cum derogatione ad *extrau.Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* & ad *Clem.1 eo. titulo,* vt *Molina tom. 2.disput. 468. Roderic.qq. regul. 27.nu.3.to.1. Suar. tom.4. de relig.lib. 2. c.28. nu. 13.* & sæpe abutebantur hoc priuilegio; ideo Sacra Congregatio Concilij Triden. iussu S.D.N. Vrbani VIII. promulgauit decretum *anno 1624. die 7. Septemb.* pro-

prohibendo omnibus Regularibus, etiam militiarum, intra fines Europæ tali priuilegio vtētibus, ne deinceps res immobiles, vel mobiles pretiosas alienent, aut super eis pactum faciant, quo dominium earum transferatur, nec census vitalitios, aut perpetu os aut hypothecam, aut locationem vltra triennium in eis constituāt, neque in emphyteusim, vel feudū concedant extra casus à iure permissos, nisi cum licentia eiusdem Sacræ Congregationis expressa, in scriptis, gratis concedenda.

Aliàs si faciant, cōtractus sunt nulli, ipsique Religiosi incurrunt Primò pœnam priuationis omnium officiorum. Secundò priuationis vocis actiuæ & passiuæ Tertiò perpetuam inhabilitatem ad ea in posterum obtinenda; & statuit, vt à dictis pœnis nullus absoluere, seu dispensare possit, neque Generalis, neque Protector, sed solus Papa, vel eadem Sacra Congregatio. Quartò incurrunt ipso facto dantes, & recipientes, excommunicationem; & Episcopi vel Abbates incurrunt interdictum, vel etiam suspensionem, vt in extrauag. *Ambitiosæ* (de quibus supra dictum est *cap.*1.) ita in eodem decreto habetur.

Eadem Sacra Congregatio *anno* 1626. *die* 21. *Maij*, iussu eiusdem D. Papæ Vrbani VIII. extendit præmissum decretum & pœnas ad contractus, quibus regulares acciperent pecunias ad cambium, vel mutuò sub lucro cessante.

Nota quòd mutuum hic accipere debemus tā formale, quàm virtuale; vt si legatum sit factum monasterio mille aureorum post mortem hæredis soluendorum, si hæres velit soluere in vita cum onere soluendi hæredi donec vixerit quinque in centena singula in annos singulos; quia solutio anticipata est mutuum virtuale, *cap. consuluit, vers. & an negociator, de vsur. Vgolin. de vsur. c.*6.*nu.*4. *Nauar.cap.*17.*n.*206. *Tolet.lib.*5 *cap.*31. *num.*2. & in terminis de debitore soluente anticipatè cum lucro, *Vgolin. ibi vers. in solutione. Nauar. nu.*131. *Tolet.c.*31.*nu.*7.

CAP. VII.

Alienatio iuris exemptionis facta à regularibus, vel alijs in Ordinarium.

Vide *verbo, Iurisdictio, c.*19.

CAPVT VIII.

Alienantes dominium directum subijciendo laicis bona Ecclesiastica.

Vide *verbo, Vsurpatio, cap.*2.

CAPVT IX.

Alienationis periculo bona suæ Ecclesiæ seu beneficij subijciens, illam onerando ære alieno.

Vide *verbo, Obligans, c.*1.

CAPVT I.

Ambitus, & subornatio in electionibus Ecclesiasticis.

AMBITVS est pestis electionum: & dicitur ambitus, si quis sibi procuret dignitates per media illicita; si enim medijs licitis, non est ambitus, vt *S. Thomas* 2.2. *q.*185. *art* 1. *Azor. tom.*2. *lib.*3. *cap.*28. *q.*2. *Boss. in praxi crimin. tit. de Ambitiosis*. Illicita sunt, si pecunia, seu pretio suffragia coëmat, vel alias dignitates procuret per emendicatos fauores, vt *l.*1. *ff. ad l. Iul. de amb. Boss. ibi in princ.* Vel si requisitus antequam electus esset, electioni de se faciendæ consensit, vt *c. cùm post petitam, de elect. Mirand. Manual. par.*2. *quæst.*23. *art.*30. *conclus.*1. *Petr. Gregor. de elect. cap.*9. *num.*6. *Diana resolut.* 37. *miscell.*2. *tom.*1. Item sunt illiciti omnes tractatus pactionales, seu deliberatiui, seu diffinitorij, seu practicæ in electionibus. *Imo. la in cap. per inquisitionem, nu.*4. *de elect. & ibi Abb. num.*5. non tamen sunt illiciti tractatus cõsultiui, seu informationes de bonis qualitatibus, *Petr. Gregor. de iustit. iur. can. lib.*1. *tit.*29. *cap.*5. *Diana loco citato. glo. in can. in nomine Domini, verbo, tractantes*, 25. *dist. Abb. in cap. bonæ*, 36. *num.*12. *de electio.* vbi benè explicat.

Aduertendum est primo quòd crimen ambitus non habet locũ quando agitur cum Principe supremo, idest, non recognoscente superiorem, vt *d. l.*1. *ff. eo.* etiam si ab eo officium pecunia ematur, vt *Salic. in l. vn. C. eo. Boss. loco cit. nu.* 3. Neque peccat Princeps supremus officia etiam iurisdictionalia tẽporalia vendens, ratione emolumenti annexi, dũmodo sint pinguia, ita vt ferant lucrum etiam vltra congruam sustentationem officialis, seu ita, vt remaneat salua merces iusta laboris, *S. Thom. opusc.* 21. *ad Ducissam Braban. q.*1. *Nauarr. c.*25. *nu.*7. *Azor. to.*2. *lib.*11. *c.*6. *§ negandum, Filiucc. tractat.*28. *num.* 137. Sed si quis emat officium, v.g Notariatus talis tribunalis, deinde Princeps extrahat causas multas à tribunali, & sic minuatur lucrum officialis, itaut non possit se conseruare indemnem, non poterit iste officialis propria authoritate aliquid exigere

gere supra taxam; quia potuit præuidere similem mutationem, & sibi debet imputare; & officiorum emptio habet frequēter hæc incōmoda annexa: ita *Azor. to. 3. lib. 8. c. 22. in fin. Menoch. de arbitrar. casu 514. n. 12. 20. & 21.* qui secus ait de alijs casibus, quibus salarium ab initio congruū, effectum est insufficiens; vt ex caritate, si præuideri diminutio ista non potuit, & Princeps requisitus taxam non corrigit. Vide etiā de hac re *Dianam resol. 60. tract. 3. miscell. to. 1.*

Aduertendum secundò, quòd damnatus de ambitu eo ipso notatur iuris infamia, & consequenter est irregularis, per *l. 1. ff. eod.* Sed si reus sic damnatus alium conuincat de tali crimine, restituitur aduersus sententiam, & ab infamiæ pœna se eximit, vt *d. l. 1. ff. eod. & ibi Bar. & Boss. in d. tit. de ambitiosis, nu. 7.*

CAPVT II.

Ambitus in electione ad Pontificatum, per tractatum viuente Papa.

EX *c. si quis Papa 79. dist.* quæ est Cōstitutio Symmachi in 1. Synodo Romana, statutū est Primò, si viuente Papa, pro Romano Pontificatu quis alicui fauorem præstare cōuincitur, loci sui honore, & communione priuetur. Secūdò, si quis clericus Papa incolume, eoque inconsulto, votū accommodare, seu promittere tētauerit, aut in hac causa prauitatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere tētauerit, loci sui dignitate, atque communione priuetur. Tertiò, si quis ad Ecclesiam detulerit, seu reuelauerit consilia eorum, impunitatem consequatur, & præmium. Hæ omnes pœnæ sunt ferendæ sententiæ, scilicet depositionis, & excommunicationis. Vide Canonistas *ibidem*.

Sed ex Bulla Pauli IV. *Cum secundum*, quæ est Constitut. 16. Primò declaratur quale sit crimen, secundum iura, ambire Papatum cum tractatu viuente Pōtifice; scilicet simoniæ, & læsæ maiestatis in primo capite, & iniustitiæ, quòd inducat votum captandæ mortis. Deinde statuitur, vt omnes tam clerici, quàm laici vtriusque sexus, qui per se, vel per alium, Papa viuente, & inconsulto tractabūt de electione Papæ, etiam si Cardinales, aut Reges, aut Imperatores sint, incurrant in pœnas sequentes; Primò incurrunt excommunicationē, & maledictionē æternā, & absolutio Papæ reseruatur. Secundò sunt rei læsæ maiestatis in primo capite, & ipso facto priuati omnibus dignitatibus, & beneficijs, & bonis,

bonis, & iuribus. Tertiò sunt priuati ipso facto voce actiua, & passiua. Quartò sunt effecti inhabiles ad omnia supradicta, & ad omnes actus legitimos. Quintò incurrunt ipso facto iuris infamiam. Sextò non possunt restitui, nisi expresso Papæ mandato manu ipsius subscripto.

Denique Pontifex ibi extendit has omnes pœnas ad dantem auxilium, consilium, fauorem, & ad conscios, nisi quamprimum commodè potuerint Papæ viuēti reuelauerint; & reuelantes impunitatem consequuntur. Adde quod S.D.N.Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ, *anno* 1634. 27. *Sept.* inhibuit Maiori Pœnitentiario, & alijs Officialibus illius absoluere in prædictis. Explicant prædictam Bullam *Nauar.consil.* 17. *nu.*6. *Barbos. alleg.* 50. *nu.* 126. *Farinac. q.crimin.* 113.*num.*53.

Nota, quòd hæc Bulla non loquitur de tractatu cōsultiuo, sed de pactionali, per DD. allegatos supra *cap.*1. Item hîc non punitur tractatus pactionalis negatiuus, id est de aliquo tantùm excludendo, quia tunc Papæ viuēti nullum fit præiudicium; sed sólù si de aliquo in particulari eligēdo: illud tamen est etiam nouo iure prohibitum, si fiat Sede vacante, vt dicam *cap. sequenti*.

Nauarrus *consil.* 17. *de sentent. excom.* ait dictos tractantes de Papa eligendo Sede nō vacante, incurrere in excommunicationē, & pęnas latas extrau. 2. de simon. contra simoniacos in dignitatibus, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis. Sed alij contra, vt dicam *verbo*, *simonia*. Item ait *Nauar.* eos incurrere in excommunicationē latam in *extrau.* 1. *de sent.excom.* & Constitut. Gregorij XIII. *De datis, & promissis in Curia.* Sed non placet, quia Collegium Cardinalium non est Sedes Apostolica, de qua loquitur vtraque Constitutio; & quia hic agimus de simplici pactione absque precio simoniaco.

CAPVT III.

Ambitus, & tractatus super electione Papæ Sede vacante.

IN Bulla Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, incipit, *Aeterni Patris*, *colum.*3. §. *Cardinales præterea*, sic habetur: Cardinales præterea omnino abstineāt ab omnibus pactionibus, conuentionibus, promissionibus, intendimentis, condictis, fœderibus, alijsq. quibuscūque obligationibus, minis, signis, contrasignis suffragiorū, seu schedularū, aut alijs, tam verbo, quàm scripto, aut quomodocunque dādis, aut petendis, tam respectu inclu-

inclusionis, quàm exclusionis, tam vnius personæ, quàm pluriũ, aut certi generis, veluti creaturarum aut huiusmodi, seu de suffragio dando, vel non dando.

Quæ omnia, & singula, si de facto interuenerint, etiam iuramento adiecto, nulla, & irrita, neque ad eorum obseruantiam quemquam teneri, aut ex transgressione notam incurrere fidei non seruatæ, decernimus, &c.

Contrafacientes ex nunc excommunicationis pœna innodamus. Tractatus tamen pro electione habendos vetare non intelligimus.

Ex his nota non esse prohibitos tractatus consultiuos, sed pactionales, vt dixi *supra cap.* 1. Item hic non excommunicãtur exprobrantes alicui Cardinali fidem non seruatam. *Bonacc. de cens. in partic. disp.* 2. *q.* 7 *pun.* 1. *num.* 6. §. *decimonono vetatur*. Item hic nõ excommunicantur alij, verbi gratia, Oratores Principum cũ Cardinalibus tractatus habentes, sed soli Cardinales.

Nota, quòd hæc excommunicatio est Papæ reseruata, vt neque Maior Pœnitentiarius possit absoluere, vt patet ex Bulla ipsa, & notat *Bonacc. num.* 8. Adde quòd pacta etiam iurata super electione Papæ irrita sunt, ex *c. vbi periculum*, §. *cæterùm, de elect. in* 6.

CAPVT IV.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores personarum pro gratia, vel iustitia à Sede Apostolica obtinẽda.

Vide *verbo*, *Simonia*, *cap.* 15.

CAPVT V.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis communitatum Ecclesiæ Romanæ pro gratia, vel iustitia.

Vide *verbo*, *Munera*, *cap.* 7.

CAPVT VI.

Ambitus Nunciorum Apostolicorum apud Principes.

IN Bulla Pij IV. *Etsi Romanum*, Const. 96. prohibetur Nuncijs, & Legatis Sedis Apostolicæ ad quoscumque Principes, Reges, Imperatores mittendis, ne præsumant ambire, id est procurare fauores, siue in scriptis, siue oretenùs, eorum Principum sæcularium, nec per se nec per alium, directè, vel indirectè; neque talibus fauoribus sibi oblatis vtantur in ordine ad obtinendas pro se, vel pro consanguineis dignitates, honores, & Legatis non a ... tere.

 offi-

officia Ecclesiastica, vel temporalia, etiã Episcopatus, vel Cardinalatus à Sede Apostolica. Et contrauenientes incurrunt primo excõmunicationem, sed nulli est reseruata, vt *Barbos. alleg.* 50. *nu.* 134. Secundò priuationem omnium dignitatum, beneficiorum, officiorum sæcularium, & regularium ipso facto. Tertiò incurrunt perpetuam inhabilitatẽ ad talia. Quartò incurrunt infamiam iuris.

Hanc Cõstitutionem fusè explicat Bonaccina *de censur. in particul. disput.* 2. *q.* 6. *punct.* 3.

CAPVT VII.

Ambitus, & subornatio in electione Regularium.

IN Bulla Reformationis Regulariũ edita à Clem. VIII. *anno* 1599. *die* 23. *Iunij*, innouata ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij de Religiosis Apostatis & eiectis *anno* 1624. *die* 21. *Septembris*, habetur inter Constit. Vrbani VIII. in Bullario constitutione 26. ita decernitur: Vt omnis officiorum ambitus occasio præcludatur, caueãt omnes à directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro seipsis, quàm pro alijs, in quibuscumque Capitulis Generalibus, Prouincialibus, & Localibus.

Quicumque secus fecerit, præter alias pœnas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambiẽtes inflictas, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipso incidant, & ad futura quæcumque inhabiles habeantur: super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à Nobis, & Successoribus nostris. Porrò supradictas omnes pœnas ad complices, ac simpliciter scientes, & nõ reuelantes extendimus.

Nota, quòd etiam dicitur vitium subornationis, petere votũ in hac electione, promittendo ei simile seruitiũ in alia electione. *Diana resolut.* 125. *tract.* 2. *to.* 2. *cum allegatis*.

CAPVT VIII.

Ambitus procurantis præsentationem, vel prouisionem beneficij.

I. PActum de præsentando, aut eligendo, aut conferendo alicui beneficio, si fiat antecedenter ad ipsam præsentationem, electionem, collationem, &c. nullum est: Et similiter pactũ de consentiendo præsentationi futuræ, vel electioni, vel collationi, est nullum: & prouisio, vel præsentatio, &c. inde secuta, cassari debet, non tamen est ipso iure nulla: sola autem requi-

requisitio sine pacto non vitiat, nec reprobatur, *c. cum post, 46. ibi gloss. penult. & fin. de elect. Lambertin.lib.2.p.1.q.9.art.13. Sanch.lib.2.cap.3. dub.68. opusc.*

CAPVT IX.

Ambitus obtinentis beneficia per abusum laicæ potestatis.

Vide *infra verbo, Beneficia, c.*8.

CAP. X.

Ambitus procurantis beneficium antequàm vacet in casum vacationis.

PRouisio de beneficio antequam vacet, est nulla, *c. fin. de concess. præben. & cap. 2. eo. tit.* videatur *Petr. Biaxius tract. director. electionum, part. 3. cap. 2. Gonzal. gloss. 11. nu. 64. Roderic. q. regul. 52. art. 13. tom. 2. Barbos. in cap. 3. de concess. præben.* Et similiter omnes tractatus pactionales ante vacationem reprobātur à iure; non tamen consultiui: sed prouisio facta vi talis tractatus pactionalis non est nulla ipso iure, *Innoc. in cap. bonæ 36. de elect. & ibi Abbas n. 12.* dummodo non fuerit pactio simoniaca.

Amplia quòd etiā expectatiuæ sunt sublatæ. Trid. *sess. 24. c. 19.* & neque possunt hodie eligi Canonici supranumerarij ad præbendam primò vacaturam, *Garzias par. 6. cap. 1. nu. 5.*

CAPVT XI.

Ambitus patroni præsentantis seipsum, vel procuratoris sibi resignantis.

PATRONVS non potest seipsum præsentare nec immediatè, nec mediatè, id est, per alium; vt vitetur ambitus, & distinctio fiat inter præsentantem, & præsentatum, *cap. per nostras, de iurepatronatus. DD. in c. fin. de instit. Rota diuers. par. 2. decis. 185. num. 1.* Potest tamen acceptare præsentationem sui ab alijs compatronis factam, *Rota ibi n. 4.* Vide *Sanchez consil. lib. 2. c. 3. dub. 74. & lib. 2. c. 2. dub. 28. ibidem.*

Similiter procurator constitutus ad resignandum, non potest sibi resignare. *Paris. lib 9. q. 17. nu. 103.* cum communi.

CAPVT XII.

Ambitiosum eligens.

IN *cap. cū in cunctis, 7. §. fin. de elect.* eligentes indignum priuantur ea vice potestate eligendi, & suspensionem incurrunt ab Ecclesiasticis beneficijs per triennium; Episcopi autem conse-

ferentes indigno priuantur potestate conferendi talia beneficia.

Quòd istæ pœnæ habeant locum etiam in casu electionis per ambitum, ait *Zabarella in cap. per inquisitionem*, 27. *de elect. oppos. 9. Io. Andr. in c. odia restringi, de reg. iur. in 6.* quia sufficit ad illas pœnas vt eligatur criminosus tali crimine, propter quod ex iure declarandus sit indignus beneficijs. Contra tamen, electores eligentes propter tales tractatus pactionales, seu ambitiosos, non esse ipso iure priuatos iure eligendi: & ideo talem electionem validam esse, sed cassandam, vel talium suffragia non computanda, ait *Innoc. in c. bonæ, num. 4. & 6. de elect. Anchar. nu. vlt. Biaxius de electione par. 3. cap. 3. nu. 2.* vide *infra verb. Electio, cap 3. not. 2.* vbi ostendam dictum *c. cum in cunctis*, non procedere de omni indigno, sed de ineligibili ipso iure; de alijs autem electionem cassandam, & tunc priuatos remanere electores iure eligendi pro illa vice.

CAPVT I.

Annonam onerantes,

HOc crimen est publicum, seu iudicium publicum, *l. 1. ff. de publ. iud.* ideo dãnatus *l. Iulia de Annona*, scilicet oneraata, vt monopolio, vel prohibendo deferri, est ipso iure infamis, vt *l. infamem, ff. de publ. iud.* & consequenter est irregularis.

CAPVT II.

Annonam ad vrbem Romam deferri impedientes.

I. EX Bulla Clement. VII. *anno* 1523. edita, & est quinta in Bullario, incipit, *Ad sacram*, de qua *Marius Alterius disp. 9. lib. 5. cap. 5. in princ. Bonacc. de censur. in partic. disp. 1. q. 9. punct. 1. num. 12.* fertur sententia excommunicationis contra omnes Barones, & alios particulares, & sententia suspensionis à diuinis contra Prælatos impedientes intra 50. milliaria Vrbi proxima ne subditi frumenta, & blada afferant ad Vrbem: & absolutio est Papæ reseruata.

II. Ex Constit. Gregor. XIII. quæ est 50. incipit, *Inter multiplices*, fertur pœna excommunicationis cõtra prohibere, vel impedire audentes, seu præsumẽtes per se, vel per aliũ directè, vel indirectè, quominus triticum, hordeũ frumenta, legumina, & fruges de quibuscunque locis Papę subiectis ad Vrbem Romam deferãtur, etiamsi sub prætextu molituræ, aut alterius oneris: & continet

tinet etiam Barones, Duces, & alios Dominos temporales, & Episcopos,& Cardinales:agit de hac Const. *Marius Alterius loco cit. Bonacc.loco cit.*

Nota, quod hæc excommunicatio non est Papæ reseruata. Nota secundò, quòd hæ censuræ procedũt contra impedientes deferri ad Vrbem Romam, non ad Curiam Romanam; ideo procedunt, etiamsi Papa, eiusque Curia non maneret Romæ, vt *Bonac. loco cit. num. 12. in fin. cum Mario Alterio*.

Item ex eadẽ Bulla Greg. XIII. contra eosdem fertur pœna læsæ Maiestatis, cõficationis bonorũ, & Feudorum, & suspensionis Priuilegiorum ipso facto incurrẽda, quatenus mandat contrauenientes declarari incurrisse omnes cẽsuras, & pœnas supradictas.

CAPVT III.

Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri.

EX *cap. 8. Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra omnes impedientes, inuadentesue eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt; ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, vel perturbant, vel hæc facientes defendunt per se, vel per alios, etiamsi Episcopi, vel Reges fuerint.

Nota quòd hæc excommunicatio procedit in fauorem non Vrbis Romæ, sed Curiæ Romanæ, id est, loci vbi Papa residet cum audientia causarum Sedis Apostolicæ. *Sayr. lib. 3. c. 12. n. 3. Cardin. in Clem. auditor, de rescr. Bonif. in Clem. ne Romani, §. sanè, nu 18. de elect.*

Nota II. quòd hæc pœna procedit etiam contra non subditos temporaliter Ecclesiæ Romanæ.

CAPVT IV.

Annonam extrahentes de Statu Ecclesiastico.

I. CLemens VII. Constit. 5. *Ad sacram*. habentibus loca iurisdictionalia infra quinquaginta milliaria ab Vrbe Roma, præcepit, ne præsumant, vel audeant frumenta & blada, ad alia loca, quàm ad Vrbem eandem deferre citra licentiam specialem Papæ, vel Cameræ, aut ad id auxilium, consilium, vel fauorem prestare attentent; Aliàs contrafacientes Barones, & singulares personæ communitatum incurrant excommunicationem Papæ reseruatam; & ad absolutionem impetrandã requiratur mẽ-

tio

tio specialis. Prælati autem incurrant suspensionem à diuinis. De hac Bulla vide *Marium Alter. disp.9.lib.5.cap.5.tom.1. de censur.Barbos. alleg.50.nu.146.*

II. Greg. XIII. Constitutione 50.incipit, *Volentes*, prohibuit omnibus vniuersitatibus, & singularibus personis Status Ecclesiastici, subditis Papæ in temporalibus mediatè, vel immediatè, tam Laicis quàm Ecclesiasticis, etiam Episcopis, & Cardinalibus, ne audeant, vel præsumant extrahere, aut extrahi facere de Statu Ecclesiastico frumenta, blada, legumina, & animalia quæcumque, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & alijs pœnis temporalibus, & interdicti ferendi: sed hæc excommunicatio non est reseruata. Vnde apparet sublatam fuisse pœnã suspensionis, & commutatam in pœnam excommunicationis.

III. Idem Greg. XIII. anno sequenti alia Bulla, quæ incipit, *Inter multiplices*, reuocauit prohibitionem; & pœnam excommunicationis restrinxit ad extractionem frumenti, bladi, leguminis, & omnium frugum; & de extractione animaliũ nihil dixit.

IV. Ex Bulla Clem. VIII. Cõstit. 49. incipit, *Frumenti*, confirmatę sunt superiores Constitutiones, etiam quoad pœnas temporales, sed sublata excommunicationis pœna ob periculum animarum.

V. Ex Bulla Pauli V. 12. incipit, *Inter grauissimas*, confirmata est Bulla Gregor. XIII. etiam quoad pœnam excommunicationis, & alias censuras Ecclesiasticas, id est, interdicti ferendi: sed Pontifex restrinxit eas censuras ad extrahentes frumenta, blada, legumina, & oleum; & declarauit procedere de extractione tam de statu immediato, quàm mediato Sedis Apostolicæ.

VI. Ex Bulla Gregorij XV. *anno* 1622. *die* 30. *Iulij* quæ est 30. in Bullar. incip. *Romani*, confirmatæ sunt supradictæ Constitutiones, etiam quoad censuras in terminis Bullæ Pauli V. & declaratum procedere etiam de recollectis ex proprijs prædijs: sed moderatum est, & excepta extractio ab immediato ad mediatum ad vsum vnius anni, ad necessariã familiæ sustentationem vsque ad nouam messem. Item etiam ab immediato, quoad spicantium pauperum diurnum laborem, vel ad diurnam sustẽtationem: Item si causa eleemosynę à Mendicantibus collecta pro victu Conuentus: Item si pro diurna mercede pauperis operarij; Item si pro pretio rerum ad mercatum delatarum in parua quantitate, pro victu familiæ, vt quoad panem, vel farinam ad vsum bidui.

VII. Ex Bulla 28. D. Papæ Vrbani VIII. quæ intitulatur, *Reuocatio concessionum, &c.* edita anno 1624. die 21. Octobris, incipit, *Superni*, confirmatæ sunt omnes dictę cõstitutiones quoad prohibitionem extrahendi annonam & grasciam, sub graui obligatione, ob clausulam illam, *indignationē Omnipotentis Dei, &c.* quæ significat obligationem sub peccato mortali, vt notat *Suar. de leg. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *Marius Alter. lib.* 5. *disput.* 22. *cap.* 8. §. *ex his omnibus*: & reuocauit omnia priuilegia, nisi ex causa verè onerosa: & reuocauit omnes moderationes factas per quemcumque Pontificem; vnde abrogasse videtur dictas moderationes Gregor. XV. & confirmauit omnes pœnas temporales; sed abstulit excommunicationis pœnam, nisi quando extractio mercimonij causa fiat, vt patet in dicta Bulla 28. §. 16. *in fin.*

Itaque secundum hunc vltimũ statum, subditi in temporalibus Ecclesiæ Romanæ, quicumque etiam Duces, Episcopi, & Cardinales præsumentes extrahere, aut extrahi facere de Statu Ecclesiæ Romanæ mediato, vel immediato, etiam de immediato ad mediatum, frumenta, blada, legumina, oleum, si causa mercimonij id faciant, incurrunt excommunicationem istam. *Bonac. de censur. in particul. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 42. *nu.* 1. 3. *&* 11. Suspensionis autem cẽsura quoad Prælatos olim lata, non militat, quia vt dixi, à Greg. XIII. reuocata est; & Paulus V. non confirmauit Cõstitutionem Clem. VII. sed Gregor. XIII. neque in Bulla Vrbani VIII. illius est facta mentio.

An autem hęc excommunicatio sit Papæ reseruata? DD. dicunt ex vi ipsarum Constitutionum, non esse reseruatam, quia ex Bulla Gregor. XIII. non fuit reseruata, neque ex alijs sequentibus: hanc tenet *Bonac. ibi n.* 16. alij tamen dicunt ex consuetudine, & Stylo Curiæ esse reseruatam, vt *Filiuc. tract.* 15. *nu.* 147. *Memorial. Cleric. cap.* 9. *num.* 37. & ita practicari videmus, vt passim ad Sacram Pœnitentiariam recurratur.

Nota I. quòd ad incurrendam dictam excommunicationem requiritur, vt materia grauis extracta sit. Quando autem censeatur materia grauis, quidam dicunt spectandum damnũ reipubl: quod est pensandum ex magna caritate, & magna quantitate; *Sanchez lib.* 1. *in decal. cap.* 4. *n.* 8. *cum allegatis*; *Diana resolut.* 90. *Miscell.* 6. *to.* 2. Alij dicunt materiam grauem, quæ vnius equi sit onus. *Bonac. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 42. *nu.* 13. *de censf. partic.* Alij dicunt materiam grauem, si exce-

dat

dat quartã rubri, vel vſum familiæ biduũ. *Filiuc. tract.* 15. *n.* 162.

Reſtituere tenetur extrahens ſine icentia, iura Cameræ, vel publicanis damnum paſsis, ob defraudatum vectigal. *Filiuccius tract.* 15. *nu.* 162. vbi ait, à Pœnitentiaria non imponi reſtitutionem vectigalis extrahentibus, niſi excedant vnum rubrum. Sed quando fraudans vectigal teneatur reſtituere, vide *Sanch. lib.* 2. *conſil. cap.* 4. *à dub.* 2. *cum ſeqq. vſque ad dub.* 48. *Dian. reſol.* 19. *tract.* 10. *tom.* 1. *Duard. in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *q.* 12. *nu.* 9.

CAPVT V.

Annonam onerantes Dardanarij ſeu incettantes.

EX Bulla 50. Greg. XIII. incipit, *Inter multiplices*, fertur ſentẽtia excommunicationis, & inferuntur aliæ pœnæ temporales contra ementes triticum, hordeum, legumina, & quodcũque genus frumenti, & frugis, niſi pro ſuo, & familiæ ſuæ vſu vnius anni: ſed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. Explicat eam latè *Mar. Alter. tom.* 1. *diſp.* 9. *lib.* 5. *cap.* 5. Sed quamuis Vrbani VIII. Bulla 28. de qua dixi *cap. præcedenti*, innouauerit hanc cõſtitutionem etiam quoad pœnas temporales, ſuſtulit tamen pœnam excommunicationis, aliaſue cenſuras, vt patet ex Bulla §. 16. *in fin.* De hoc crimine vide *Lannonã, ff. de extraord. crimin. Menochium de arbitrar. caſu* 569. *n.* 23. Et aduerte quòd ſi Dardanarius de dolo, & graui præiudicio Reip. fuerit damnatus, erit infamia iuris notatus ipſo iure, per ea, quæ dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *tertio modo*.

CAPVT VI.

Annonam ad hoſtes fidei deferens.

Vide *infra verbo, Arma c.* 3. 5. 6. & 7.

CAPVT I.

Apoſtaſia à fide.

APoſtata à fide eſt qui à fide Chriſtiana recedit in totum, conuertendo ſe ad aliquam falſam religionem; vnde Apoſtaſia dicit formaliter hæreſim, & connotat terminum, ad quem conuertitur poſitiuum falſæ religionis. *Sanch. in decal. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 16. *Suar. de fide diſp.* 16. *sect.* 5. *nu.* 8. & ideo contra Apoſtatas eodem modo procedendum ab Inquiſitoribus, ſicut contra hæreticos: ita ſtatuit Bonif. VIII. *in cap. contra, de hæret.*

ret.in 6.Menocb.casu 546 *nu.6. & seq. de arbitrar.* Cùm autem Apostasia addat supra malitiam hæresis speciem incompletam, seu differentiam gradualem, vt patet ex dictis, sequitur secundum probabiliorem sententiam, eam esse exprimendam in confessione, scilicet terminum istum, seu falsam religionem, ad quam quis se conuertit, explicando, vt *Sanch. d.num.*16.*Suar.num.*10. *cum alijs Doctoribus*.

Pœnæ Apostatæ à fide sunt, excommunicatio, infamia, irregularitas, priuatio omnium bonorum, & iurium, & aliæ pœnæ contra hæreticos statutæ, vt de cõmuni testatur *Sanch. lib. 2. in decal.cap.7.nu.*18.*Menocb loco cit.nu.6.* & tradunt Canonistæ *in cap.1. de Apost.* de quibus vide *verb. hæresis*.

Nota quòd pro foro conscientiæ non incidit in pœnas istas Apostata secundùm externum actum tantum, sine assensu, seu errore intellectus, & non continetur in cap. 1. Bullæ in Cœna Domini: vnde eum posse absolui à proprio Confessario ab hac tametsi grauissima culpa, ait *Diana resolut* 143.*tract.*4. *tom.*2. *cum Homobono*; tamen Sacra Pœnitentiaria solet tales adigere vt prius abiurent coram Sancto Officio.

CAPVT II.

Apostasia à Religiosa professione.

Apostata propriè à religiosa professione, est qui in totum deserit statum religiosum, vt *Sanch. lib.6. cap.8. nu.2. in decal. Roderic. q.regul.*30. *art.*3. *to.*1.*Menocb.de arbitr.casu* 546. *num.*28. *Bonac.de clausura, q.*2. *punct.*11.*§.*1.*n.*5. *cum allegatis*. Vnde distinguitur ab emansore, & errone, & transeunte ad aliam religionem sine licentia, & fugitiuo; qui non sunt Apostatæ propriè dicti, ideo non incurrunt in pœnas Apostatis statutas, vt ait *Bonacc. ibi*, nisi tamen in certis casibus, quibus pro foro externo statutum est, vt tanquam Apostatæ puniantur.

Dicitur autem Apostata propriè, vt supra, etiamsi habitum retineat, si animo statum religiosum deserat, & ab obedientia recedat: vt *Abb. in cap.*1. *nu.*2. *de Apost.*

I. Excommunicatio nulla est lata iure communi contra Apostatas à Religiosa professione, nisi habitum dimittant, tũc enim incurrunt excommunicationem non reseruatam, *ex cap.*2. *ne Clerici, vel Mon.in* 6. cuius textus explicationem vide apud *Sãchez in decal.lib.*6. *cap.*8. *n.*19.

nu 37.

*num.*37. *cum seqq.* & dixi *infra verb.habitus, cap.* 2. Multæ tamen Religiones habent ex suis Constitutionibus, vt Apostatæ incurrant in excommunicationē Papæ reseruatam. *Sanch. nu.* 11. & multi graues DD. dicunt *ex d.c.*2. *ne Clerici, vel Mon. in 6.* ferri excommunicationem contra Religiosos euagantes etiam habitu non dimisso, quos refert *Sanch.nu.*19.*&* 20.

II. Suspensionem incurrit à diuinis Religiosus, qui in statu Apostasiæ ordines suscipit sacros: nā *ex cap. fin. de Apostatis,* est perpetuò suspensus, etiam reuersus, ab exercitio ordinum taliter susceptorum, nisi à Papa dispensetur, vt *ibi gloss.* notat *verbo, dispensatione, & Sanch. lib. 6. in decal.cap.*8.*nu.*24.*Suar. to.*4. *de relig.lib.*3. *cap.*1. *nu.*29.

Nota quòd ista non est propriè suspensio, sed quoddam canonicum impedimentum, & species irregularitatis, vnde in ea celebrans habitu retento nō fiet irregularis. *Bonacc. de Clausura, q.*2.*punct.*11.§.4 *nu.*10. *&* 11. & est iregularitas partialis, id est quoad ordinum sic malè susceptorum exercitium, non autem quoad alios benè susceptos. *Sanchez nu.*24.

III. Suspensionem aliam incurrunt Apostatæ habitu dimisso suscipientes ordines etiam minores, remanētque perpetuò suspē. si ab executione ordinum susceptorum in dicta excommunicatione, *c. cum illorum, de sent. excom. Suar. de censur. disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 57. *Bonacc. de sacr. ord punct.* 5.§.1.*n.*11. & hæc est magis communis sententia, vt patet ex allegatis apud *Sanch. nu.*25. & super ea dispensat solus Papa; sed si casus est occultus, potest Episcopus dispensare cum sibi subiectis. Trid. *sess.*24.*c.*6.*reform. Eman. Sà, verb. Irregularitas ex ordine nu.* 1. Sed neque hæc est propriè suspensio; vnde in ea celebrans non fit irregularis, vt dixi supra. Si autem habitu non dimisso ordines minores suscipiat Apostata, tunc magis cōmunis docet eum fore suspensum, sed dispensabilem esse ab Episcopo, si non sit exemptus; vel à suo Prælato, si sit exēptus, vt Doctores allegati à *Sanchez nu.*25. quamuis ipse contrarium teneat *num.*26. dicens non fore suspensum minores in Apostasia suscipiendo.

Suspensio alia est lata contra Apostatas, perpetua ab omnis ordinis Ecclesiastici executione, ex Bulla Pauli IV. *Postquam diuina,* Constit. 14. confirmata à Pio V. Bulla incip *Quæcumque sacrarū.* sed non est vsu recepta, *Sanchez lib.*6.*c.*8.*n.*30.*Roderic.*2.*p.sum. c.*6.*num.*7.

Su-

Suſpẽſionem aliã incurrit etiã hodie Apoſtata, ſi ordines recipiat in Apoſtaſia, quatenus ordinantur ſine cõmendatitijs ſui Prælati; & abſolutio reſeruatur arbitrio Ordin.ipſius,ex Trid.*ſeſſ.*23. *c.*8.dixi infra *verbo,Ordo,cap.*26.

Quartò infamiæ pœna affici Apoſtatã à Religione,tenet *Hug. & Turrecrem.in c.alieni erroris,* 2.*q* 7. Sed contra eſt, quia ſolum afficitur infamia canonica,ſeu facti,nõ iuris, ideo tollitur per pœnitẽtiam: & ita tenet *Archidiac. ibi. nu.*3.*Præpoſ. nu.* 1.

Quintò Irregularis efficitur Apoſtata,ſi celebret in ordinibus ſacris habitu dimiſſo, ſcilicet in excommunicatione, vel in ſuſpenſione incurſa ob ordines ſuſceptos ſine commendatitijs ſui Prælati, aliàs nõ erit irregularis, vt *Suar.to.*4. *de relig. lib.*3.*cap.*1. *n.*28.*& de cenſur.diſp.* 31.*ſect.*5. *num.*5.*Filiuc.*autem *tractat.* 20. *n.*250. *& Maiol.lib.*2.*c.* 1.*n.*15. *§.Apoſtaſia*,aiunt eſſe irregularẽ quamdiù manet in eo ſtatu: & probatur *can. fin.* 50.*diſtinct. & c.cùm illorum, de ſent. excomm.* Sed non eſt propriè irregularitas, cùm tollatur ſine diſpẽſatione,vt *Garzias de benefic.p* 7.*c.*8. *nu.*65. Eſt tamen canonicum impedimentum inhabilitans, ſicut irregularitas, quandiù durat, & impediens ordinum omniũ exercitium, *vt Maiol.& Filiuc. ibi.*

Sextò,Matrimonium autem ſi contrahat Apoſtata,tunc incurrit excommunicationem, & irregularitatem, ex bigamia ſimilitudinaria: & de hac re vide *Sanchez lib* 7. *de matr. diſp.*48. *Suar. de cenſur. diſp.*23. *ſect.*5. *num.* 11, & non eſt abſoluendus ante ſeparationem. Hæc autem excõmunicatio non eſt reſeruata, ſ.facta dicta ſeparatione, vt patet ex *Clem.vn.de conſangu.*Neque interim priuatur priuilegio fori,aut canonis per tale matrimonium. *Sayr.ib.*3.*cap.*27.*nu.*32. Adde ex *c.quotquot* 27.*q.*1. quod Moniales contrahentes matrimoniũ efficiuntur bigamæ.Vnde ait *gloſ. ibi, & Archid.* fieri eo ipſo inhabiles ad gradus,ad quos Moniales virgines aſſumuntur.

Septimò Inhabilitatem perpetuã incurrebant Apoſtatæ ad omnes gradus, & beneficia, ex dicta Bulla Pauli IV. & Pij V. ſed non eſt vſu recepta, *Sanch. lib.*6.*c.*8. *nu.*30. Et quamuis multi Canoniſtæ, quos allegat *Sanch.nu.*31. teneant ex iure communi Apoſtatam etiam reuerſum remanere ineligibilem, etiã in foro conſcientiæ: tamen probabilior, & communior ſententia negat,cùm nullo id iure probetur, vt ait *Sãchez ibi.n.*32 *Bonac.de clauſura q.*2 *punct.*11.*§.*3.*in fin.*

Hoc certum eſt,quòd manente Apoſtaſia, eſt ineligibilis ra-

tione irregularitatis, vt supra dixi, & ita seruat stylus Curiæ, & aliàs prouisio facta Apostatæ est nulla & subreptitia, nisi Papa ex certa scientia eum prouideat de officio, vel beneficio, &c. An autem amittat ipso facto officia, & beneficia ante Apostasiam obtenta, respondit negatiuè *Rebuff. in praxi tit. de mod. amitt. benef. nu.* 47. *Garzias p.* 11. *c.* 10. *num.* 147.

Octauò, Apostata manēte Apostasia non gaudet priuilegijs suæ religionis, cui subiectus esse non vult. ita *Sanchez nu.* 35. *Bonacc. nu.* 3. & probatur ex Trid *sess.* 25. *cap.* 19 *de regul.* Hinc est, quòd pro eo tempore Religio non tenetur ei alimenta præstare, seu expensas reficere. *Sanchez n.* 34. *Bonacc. num.* 2.

Nonò, delinquens extra claustra Apostata in hoc eo ipso amittit priuilegium exēptionis, quia potest ab Episcopo puniri. Trid. *sess.* 7. *c.* 7. *&* 15. *& sess.* 25. *c.* 14. *de regul. & sess.* 6. *c.* 3. *ref.* Vide *Barbos. allegat.* 105. *n.* 14. Et quòd Episcopus possit Apostatam punire secundum suam regulam, ait Sacra Congreg. Concilij *in decreto de Apostatis, & eiectis,* ann. 1624. edito 21. Septembris, habetur in Bullario Constitutione 26. Vrbani VIII. §. 4. Vbi etiam præcipit, vt Episcopi eos carcerent, & reducāt ad claustra.

Decimò, restituere quid debeat qui induxit religiosum ad Apostasiam. Vide *Less. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 159. *Luis. Turrian. de Iust. disp.* 15. *n.* 12. *Bonacc. de rest. disput.* 2. *q.* 1. *pun. vn. n.* 4. 5. *&* 6. Quidque restituere, & cui debeat Apostata, de bonis quæsitis, vel vsurpatis in Apostasia, vide *Roderic. q. regul.* 30. *art.* 11. *&* 12. Et quid si moriatur in Apostasia, cui obueniant bona ab ipso quæsita extra claustra, vide *Bonacc. de clausura q.* 2. *punct.* 11. §. 3. *nu.* 5. *Filiucc. tract.* 43. *c.* 6. *nu.* 1. 2. *&* 8. *Nauarr. de spolio Eccles.* §. 7. *n* 4. Et quid si ad aliā religionem dimittatur, vide *Sanch. lib.* 7. *c.* 33. *num.* 14.

CAPVT III.

Apostatæ singulis annis à suis superioribus requirendi.

EX Decreto Sacræ Congregationis Cōcil. anno 1624. edito die 21. Septēbris, cautum est, vt superiores regularium suos Apostatas, vel eiectos singulis annis perquirant (quod etiam fuit statutum *cap. fin. de regular. Suar. tom.* 4. *de relig. lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 17.) vtque reuertentes cum spe euidenti emendationis iuxta testimonium Ordinariorum, recipiant. Aliàs superiores negligentes dictos inquirere & reducere,

vt

vt præfertur, incurrant pœnam priuationis officiorum, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ, & inhabilitatis ad ea & similia, & dispensationem super ijs pœna Papæ reseruauit: Vide *Bonacc. de clausur. q. 2. punct. 11. §. 2.*

CAPVT IV.

Apostasia à statu Clericali, seu ab Ordine.

APostata ab Ordine dicitur cùm ordinatus in sacris deserit statum clericalem, vel cùm ordinatus in minoribus, vel saltem prima tonsura initiatus, beneficium obtinens, deserit statum clericalem, simul intendens beneficium retinere; vtroque casu peccat mortaliter, & puniri potest vt Apostata. Si autem in minoribus existēs, beneficiumq; non habens deserit statum clericalem, non est Apostata, neque de hoc puniri potest. *Tolet. lib. 4. c. 18. nu. 4. Menoch. de arbitr. casu 546. nu. 48. & 50.* vbi plures Doctores cumulat. *Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 31. num. 9.* Peccat tamen venialiter clericus in minoribus retrocedens sine causa rationabili, vt *Sanch. n. 10.* & dimittendo habitum clericalē animo omninò deserendi statum illū, amittit omne priuilegiū clericale, etiam canonis, secundum probabiliorem. *Coninch de censur. disput. 14. dub. 15. num. 163. Suar. de censur. disput. 22. sect. 1. num. 11. Farinac. q. 8. num. 50.*

I. Excommunicationem incurrit clericus in sacris Apostata contrahendo matrimonium: sed non est reseruata, & potest absolui post separationem. *Clem. vn. de consangu. Sanchez lib. 7. de matrimon. disput. 48. num. 1.* vbi latè explicat. Non tamen sufficit ad hanc pœnam matrimoniū fictè contractum. *Sanch. num. 9. & 10. Suarez de censur. disp. 23. sect. 5. num. 17.* qui etiam hanc materiam explicat. Vide infra verbo, *Matrim. cap. 4.*

II. Suspensionem incurrere clericos in sacris matrimonium contrahendo, quidam dicunt; alij magis probabiliter negant. *Suar. de cens. disput. 49 sect. 5. n. 4. Sāch. de matr. lib. 7. disp. 85. n. 2. cū seq.*

III. Infamiam ipso iure incurrere clericum in sacris Apostatā, id est, qui deposito habitu clericali, viuit vt laicus, multi DD. dicūt, per *c. alieni erroris, 2. q. 7.* ita ibi *Hugo, & Turrecrem.* & docet *Menoch. de arbit. casu 546. n. 48. cū Affl. & Decian.* Sed alij probabiliùs negant, vt *Archid. in d. c. alieni error. n. 3. Præp. f. n. 1.* Est tamen iste infamis infamia facti, quæ tollitur per pœnitentiam, & triennalem vitæ emendationē, vt dixi *p. 1. c. 33 in fin.* Quòd si cleri-

eus in sacris vxorem ducat, aliqui dicunt iuris infamiam contrahere, ex *c. Beatus* 3. *q.* 4. ita *Layman lib.* 4. *tract. de fide, c.* 16. *num.* 1. Sed verum est non esse infamiam iuris, sed facti, vt patet ex eo textu, ita *Suar. de censur. disput.* 49 *sect.* 5. *num.* 4. *Sanchez lib.* 7. *disput.* 85. *nu.* 2. *& seqq.*

IV. Irregularitatem contrahit clericus in sacris vxorem ducẽs: est communis sententia. *Sanchez disput.* 85. *num.* 16. *de matrimon. lib.* 7. *Suar. de censur. disput.* 49. *sect.* 4. *n.* 6. *ex c. quotquot,* 27. *q.* 1. & aliqui dicunt esse irregularitatem ex defectu ob bigamiam similitudinariam: alij dicunt esse irregularitatem ex delicto ob sacrilegium: sed prima est magis communis; vt *Sanchez lib.* 7. *disput.* 85. *Garzias par.* 2. *cap.* 6. *nu.* 15. Quidquid sit de hac re, potest Episcopus super tali irregularitate dispensare post pœnitentiam, & vitæ emendationem, scilicet triennalem, *ex dictis iuribus. Layman de irregul. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 6. *Suar. disput.* 49. *de censur. sect.* 6. *nu.* 7.

V. Priuationem beneficiorum Ecclesiasticorũ ipso facto incurrere clericos Apostatas, idest, si matrimonium contrahant in sacris ordinibus constituti, multi dicunt, alij magis cõmuniter negant, vt *Sanch de matrim. lib.* 7. *disput.* 43. *nu.* 4. *Filiucc, tract.* 10. *n.* 154. *Garzias de benef. par.* 11. *c.* 8. *n.* 17. *Barbos. alleg.* 57 *n* 207. *in fin.* Si autem sit clericus in minoribus, tunc omnes dicunt eum ipso facto beneficia amittere per matrimonij contractum. *Barbos. n.* 203. *Garzias c.* 8. *n.* 1. similiter & pensiones, *Barbos. in c.* 1. *nu.* 6. *de cleric. non resid.* & tenetur ante omnem sententiam dimittere. *Barbos. ibi n.* 2. *Sãch. lib.* 7. *disp.* 42. *n.* 10. Limita, quòd non procedit hæc priuatio in clerico in minoribus contrahente sponsalia per verba de futuro: *Burat. decis.* 143. *n.* 5. ait communem sententiam.

Similiter si clericus miles fiat, Doctores cõmuniter dicunt, ipso facto hunc beneficium amittere, tãquam per tacitã renũciationẽ, assumendo statum incompatibilẽ; ita *gl. in c. qualiter de cler. coniug. & c. fin. de cleric. nõ resi. & vtrobique Canonistæ.* Sed hoc intelligendum est de clerico in minoribus, non autem in sacris, vt notatur per *Abb. in d. c. fin. de cleric. coniug. n.* 1. *& in c. fin. de cler. non resid. n.* 2. *Barbos. in d. c. fin. de cler. coniug. nu.* 2. & quia Doctores dicunt eodẽ modo priuari per militiam, sicut per matrimoniũ, *gl. in d. c. qualiter. Barbat. in cons.* 11. *in fin. vers. præterea. Card. in d. c. fi. de cleric. coniug.* & ratio est, quia clericus in sacris non potest se conuertere ad statum militarem, sed cogendus est redire.

Simi-

Similiter per dimiſſionem habitus clericalis incurrit clericus pœnam priuationis beneficiorũ, & extinctionis penſionũ, ipſo iure, per Bullã Sixti V. *92. cum Sacroſancta*. Sed aliqui dicunt non eſſe quoad hunc rigorem vſu receptam, *Garzias par. 7. cap. 1. num.* 24. alij dicunt requiri monitionem & cõtumaciam, *Caſtropalao tom. 2. tract.* 13. *de benef. disput.* 1. *punct.* 11. §. 10. *nu.* 10. Sed verius puto requiri declaratoriam pro foro conſcientiæ, per eã, quæ *Garzias par.* 11. *cap.* 10. *nu.* 9. eſt enim pœna priuans iure quæſito.

VI. Priuilegio omni clericali priuatus eſt clericus in minoribus non beneficiatus; qui dimittit omnino habitũ clericalẽ animo ſe conuertendi ad ſtatum ſæcularem. *Coninch diſput.* 14. 15. *n.* 163. *Bonac. in decal. diſpu.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. § 4. *nu.* 22. *Filiucc. tract.* 14, *n.* 10. *Barboſ. allegat.* 9. *n.* 15. *alleg.* 12. *n.* 22. Si autem nõ in perpetuum dimittat habitum clericalem, ſed ad aliquod tempus, non priuatur priuilegio canonis, niſi ter monitus non reſumat, *vt ſupra citat.* amittit tamẽ priuilegium fori ex Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. ſi ex conſuetudine non defert habitũ, vel nõ ſeruit actu Eccleſię. De priuilegio autẽ exemptionis bonorum, idẽ quod de priuilegio canonis dicendũ, vt infra dicam.

Priuilegio omni clericali, id eſt fori, canonis, & bonorum, priuatur ipſo facto clericus in minoribus, ſi matrimonio contracto bigamus fiat. *cap. vn. de big. in* 6. Trid, *ſeſſ.* 23. *c.* 17. *ref. Garzias par.* 7. *c.* 6. *nu.* 2. & tunc peccat mortaliter deferendo habitũ clericalem, ex Trid. *ibi & Filiucc. tract.* 19 *num.* 123. *Auila par.* 7. *diſp.* 8, *dub.* 3. *in fin. cum Angel. & Sylu.*

Similiter clericus in minoribus coniugatus etiam cum virgine, ſi Eccleſiæ non ſeruiat, vel in habitu clericali non incedat, omne priuilegium clericale amittit ipſo iure. *c. vn. de clericis coniugat. in* 6. iuncto Triden. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *reform.* Vide *Sanchez de matr. lib.* 7. *diſput.* 46. *num.* 1. *& ſeqq. Barboſ. in d. c. vn.* Idem eſt de clerico in minoribus, etiam non cõiugato, ſi omnino deponat habitũ animo deferendi ſtatũ clericalem, vt dixi *ſupra hoc c. in prin.*

Similiter clericus etiã in ſacris ſodomiã exercens, priuatur omni priuilegio clericali, per Bullã Pij V. ſed requiritur ſentẽtia declaratoria, vt dicã *verb. ſodomia.*

Similiter clericus etiam in ſacris per annum exercens artem ignominioſã, vt ludionis vel paraſiti, vel ante annum ter monitus non deſiſtens, amittit omne priuilegium clericale, *Bonaccin. in decalog diſp.* 10. *q.* 2 *pun.* 1. §. 4. *nu.* 8.

nu.8 cum Deciano & Farin. & tenet *Coninch disput.14. n. 162. Layman lib.1.tract.de excō.c.5. n.4. §.6.*Vide *inf.ver.arslu dicra.*

VII. Priuilegio solo canonis priuatur clericus in sacris, vel beneficiatus, si habitū deponens, & tonsuram, sęcularibus negotijs se immisceat non enormibus, & ter monitus ab Episcnpo nō pareat. *c.in audientia, c.contingit, de sententia excom.iuncto c.cum non ab homine, de iudic. Abb. in c. 1. de Apost.n. vlt. Sayr.lib.3. c.27. nu.7.* vbi multos allegat. *Coninch disput.14.n.160. Layman lib 1. tract.de excom.c.5.num. 3. §.sed nunquid. Marta de iurisd. par.4. casu 135. Filiucc.tract.14.n.10. Bonacc. in decal. disput. 10.q.2. punct.1. § 4. nu.14.*

Et idem est de clerico in sacris, qui deponit habitum & tonsurā, & arma defert, vel militiam assumit, & ter monitus nō resipiscit, *c.in audientia 25.de sent.excom. Sayr.num.7 & 8.Layman lib.1. tract.de excom.c.5.num.4. §.sed quid, Clarus § fin.q 36.num.26.*

Et idē est de clerico in sacris deponente habitum, & tonsurā, seque enormibus, & sæuis immiscente, vt latrocinijs, iniustis bellis, vel seditionibus ante monitionem Episcopi, quia est priuatus solo priuilegio canonis, *c.per. pendimus, de senten.excomm. Coninch dispu.14.nu.158. & 160. Layman c.5.n.3.§.4.Sayr.c.27. nu.8.lib.3.de censur.Suar. de cēsur.disput.22.sect.1.n.12.& 13. Diana tract.2.de immunit. resol. 23. tom. 1.* Post trinam autem monitionem, si nec habitum resumat, nec ab enormitatibus abstineat, sed incorrigibilis maneat, multi dicunt ipso iure esse priuatum priuilegio fori: sed alij dicunt non esse priuatum ante degradationē, *Layman. § sed quid, num.3.& Diana resolutio. 129. tract.2. tom.1.*

VIII Priuilegio fori, sed nō canonis priuatur clericus in minoribus. qui incedit in habitu saltē vt plurimum, si beneficiū nō habeat, nec inseruiat Ecclesiæ, ex *Trid.sess.23 c 7 ref.Barbos. alleg. 12.n.32.Garzias par.2.c.2 n.19.* est verior sentētia *Layman.lib.4. tract 9.c.7.n.1.* Sed neque priuatur priuilegio immunitatis bonorum secundum multos, vt infra dicam.

Similiter priuilegio fori in ciuilibus tantùm, & immunitatis bonorū priuatur clericus in minoribus coniugatus, cum vnica & virgine, incedens in habitu & tōsura clericali, deseruiens Ecclesię *c.vn.de cler.coniug.in 6.&* Trid. *sess.22.c.6.ref.* vnde retinet solū priuilegium fori in criminalibus, & priuilegium canonis, vt in dictis iuribus habetur, & latè *Sanchez lib.2.consil.c.4. dub.49.n.2.*

Castro-

Castropalao tom.2.de relig.tract. *12.disp.vn.punct.9.n.12.* Item Clericus etiam in sacris amittit priuilegium fori, cùm factus fuerit incorrigibilis, seruata forma & conditionibus *cap.cum non ab homine, & ibi per Canonistas, de iudic.*

IX. Priuilegio immunitatis seu exemptionis bonorum priuatur Clericus in minoribus coniugatus, etiam non bigamus, etiam in habitu & tonsura Ecclesiæ seruiens, vt supra dixi proximè ex *d.cap.vn.de cleric.coniug.in 6.&* Trident. *sess.23.c.6.reform.Sanchez, & Castropalao supra cit.* cum allegatis apud illos.

Similiter priuilegio hoc exemptionis bonorum priuatur secūdum multos, clericus in minoribus, etiam in habitu incedens, si Ecclesiæ non seruiat: quia cùm ex Triden. *sup. cit.* priuetur priuilegio fori, eodem modo priuari videtur priuilegio exemptionis circa bona; quia hæc exemptio, vel subiectio iuris tributorum & vectigalium, consequitur ad exemptionem, vel subiectionem personæ foro, seu iurisdictioni laicali; & ita de consuetudine testatur *Less.lib.2.cap.33.num.38. Couarr.pract.c.31 nu 9. Gutierr. lib 1.pract.q 7.* & ita tenet *Suar. lib.4.defens Eccles.cap.27.n.14. Layman lib 4.tract 9.cap.7.n.3. Quaranta verb. vectigal, ampliat.1. Marius Alter. lib.5.disp. 19.cap 6.vers 10. dubitatio,* & tenēt *Azor. Homobon. Filiuccius Coriolan. & Ceuallos,* quos allegat *Diana resol.36. tract.2. de immun. tom.1.* & tenet *Reginal. lib.9.nu.376. & Castropalao loco supra cit.nu.13.*

Contraria tamen sententia est probabilior, & magis communis, quòd non priuetur hoc priuilegio, si habitum defert, & tonsuram clericalem; quam tenent *Less.loco cit. Comitol. lib.6. q.20. Diana loco cit.* qui ait ita declaratum à Sacra Congregatione, & allegat Molinam & Malderum pro hac sententia. Imò *Sanchez consil.lib.2. cap.4. dub.49. nu.6.* ait Clericum in minoribus vti hac exemptione, etiamsi non incedat in habitu, nisi tet monitus non pareat; & plures allegat. Sed contrarium est tenendum, si ex consuetudine non incedit in habitu, vt Doctores supra citati.

Similiter Clericus etiam in Sacris negociator effectus, scilicet exercens, seu cum consuetudine, seu frequentia negociationem faciēs, post trinam monitionem non resipiscens, eo ipso priuatur priuilegio Clericali quoad exemptionem bonorum suorum. Quoad ea autem, quibus negociatur, vt amittat priuilegium: non requiritur consuetudo, neque monitio ex *cap fin.de vit.& hon.*

hon.cleric.iunct. cap.quamquam de cens.in 6. Ibi DD. Filiuccius tract.15.nu.12. Suar. de censur. disp.22.sect.1.nu.17. Quaranta verbo, Vectigal. limit.vlt. Luis. Turrian.de Iust. disp.44. dub.4. nu.11. Castropalao tom.2.de relig.tract.12.disp.vn.pun.9.n.15. Quod autem ijs casibus non priuetur priuilegio fori, nec Canonis, Clericus negociator, etiam tertio monitus non desistens, si in habitu incedat, ait *gloss. in c. fin. verb.tertio,in fin.de vit.& hon. cler. & ibi Abb.nu.7. Suar. lib.4. defen. Eccles.cap.28.n.10. Castropalao pun.3.num.5.in fin.* Et est verum, etiamsi fuerit Clericus coniugatus, vt non priuetur priuilegio fori in criminibus, & priuilegio Canonis, vt *Couar. pract. qq. cap.31.num.8.versic. Sexto eadem, cum Alex. Franc. & Imol. Layman lib. 4. tract.9. cap.7.n.4. vers.adde;* & veriorem ait *Sanch. de matrim.lib.7. disp. 46.nu.26.* & dixi *supra nu.8.*

CAPVT L.

Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium generale.

HOc est crimen sacrilegij contra Primatum Pontificis Romani. *Caiet. in summa excomm.25. Sayr.lib.3. cap.6.n.2. Marius Alter.disp.3. lib.5.in princ. tom. 1.* Est autem iure declaratum, non licere appellare à sententia Romani Pontificis, *cap.nemo, cap.aliorum, c.facta, c.ipsi sunt, c. cuncta per mũdum,9.q.3.* & Pius II.in Bulla *Execrabilis*, quæ est 3. vel 5. idem declarauit de consilio Cardinalium, & Prælatorum, & Theologorum.

Neque obstat quòd Concilio Basilien.*sess.33.*& Cõstan.*sess.*24 fuit declaratum de fide, Concilium esse supra Papam; quia respondetur illud Concilium fuisse illegitimè inchoatum, & terminatum, & quædam tantùm illius acta fuerunt confirmata à Nicolao V. alia autem(vt hæc, de quibus agimus) reprobata ab Eugenio *sess.* 38. Prætereà non est verum quod in dictis Concilijs id fuerit definitum, sed solum declaratum pro Schismatis tempore, dum ignoratur quis verus sit Papa, nam ad Concilium vniuersale id pertinet declarare. Ita *Marius Alter. p.1. lib. 5. cap. 1. disp.3.col.6. Bellarm.lib.2.de cõciliorum author.c.19 in fin. Marta de iurisd.par.3.cap.17.n.7.*

2 Ex Bulla Pij II. *Execrabilis*, Constit. 5. & Bulla Iulij II. *Suscepti*, Constit. 22. excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt singulares personæ, & interdictum non reseruatum incurrunt

runt Vniuersitates audentes appellare ad futurum Concilium à Papæ sententia, seu ordinatione; & continentur dantes auxilium, consilium, fauorem.

Similiter ex cap. 2. Bullæ in Cœna Domini fertur excommunicatio Papæ reseruata contra singulares personas, & interdictum contra vniuersitates appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium generale, & est Papæ reseruata absolutio etiam quoad illud interdictum, vt patet ex §. *Cæterum*, in fine eiusdem Bullæ, & notat *Filiuc. tract.* 18. *num.* 143. Et continentur in dictis censuris dantes auxilium, consilium, fauorem.

Sed nota quòd absoluens ab hoc interdicto sine facultate, non incurrit in censuram excommunicationis latam in Bulla Cœnę, §. *quod si forte*, vt notat *Filiucc. tract.* 18. *nu.* 144.

Præterea in dicta Bulla Pij II. incipit, *Execrabilis*, statutum est, vt appellantes à Papa ad futurum Concilium, vel scienter consilium, auxilium, aut fauorem ad id præstantes, eas pœnas, & censuras incurrant, quas rei maiestatis, & hæreticæ prauitatis fautores incurrere dignoscuntur.

Et Iulius II. dicta Bulla, incipit, *Suscepti*, §. 5. confirmauit dictā Constitutionem Pij II. supplendo omnem defectū solemnitatis, etiam publicationis fortè omissæ: & §. 6. declarauit dictos contrauenientes non solum ipso facto incurrere in pœnas in dicta Bulla, *Execrabilis*, impositas; sed ipsos pro veris, & indubitatis Schismaticis, & de catholica fide malè sentientibus habendos; pœnisq; canonicis, & legalibus cōtra tales impositis subiacere. Itē omnes supradictas pœnas, & cēsuras extendit ad eos, qui decreuerint, consuluerint, deliberauerint, aut aliorum dicta approbauerint, aut vocem dederint, vt ad futurum Concilium vniuersale à Papa appellare liceat, possit, vel debeat.

Et meritò quidem hæc statutā sunt: nam appellans à Papa ad Concilium, in crimen rebellionis incurrit, quatenus sic appellādo, se subtrahit ab obedientia supremi sui Principis in damnum eiusdem Principis, eiusque supremi Dominij, illud ad alium procurādo conuertere, per ea quæ *Farin. q.* 113. *nu.* 101. *& seqq.* & in terminis tenet *Sayr. de cens. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 2. De pœnis verò læsæ Maiestatis, dixi *verbo, Maiestas*. Similiter quòd tales sint Schismatici, & de fide malè sentientes, ait *Syluest. verb. excom.* 7. *nu.* 93. & alij communiter, quos sequitur *Sayr. ibid.* Et de pœnis Schismaticorum, dixi *verb. Schisma*. Et quòd asserentes licitum

esse

esse appellare à Papa ad futurum Concilium, sint hæretici formaliter, tenet *S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 2. §. quoniam quidam. Marta de iurisdict. p. 3. c. 17. in fin. Card. Iacobatius trac. de Cõcilio, lib. 10. nu. 66. cum seqq.* Vnde sequitur tales incurrere in cẽsuras, & pœnas latas contra hæreticos, de quibus dixi *verbo, hæresis.*

CAPVT II.

Appellantes, seu aliter recurrentes ad Laicam potestatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Apostolicæ, aut ipsius iudicium.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatam ex *cap.* 13. Bullæ in Cœna Domini. Vide *verbo, Iurisdictio, cap.* 14.

CAPVT III.

Appellantes, seu recurrentes ad Curiam sæcularem ab ordinationibus alicuius Iudicis Ecclesiastici.

EXcommunicarionem incurrunt Papæ reseruatam ex *cap.* 16. Bullæ in Cœna Domini, siue illi Iudices Ecclesiastici sint ordinarij, siue delegati, vt patet in eadem Bulla: & multi dicunt, hoc procedere etiam si sic appellantes, & recurrentes, nulla decreta pœnalia, aut inhibitiones contra eosdem Iudices Ecclesiasticos obtineant: alij tamen contrarium tenent. Vide Interpretes super dicta Bulla *c.* 16. & *Bonac. de censur. in partic. disp.* 1. *q* 17. *punct.* 1. *n.* 28. qui authores pro vtraque parte allegat: & cõtinet etiam Iudices sæculares, qui ea occasione decernũt cõtra dictos Iudices Ecclesiasticos, & eos qui illa decreta exequuntur: & continet dantes consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem, vt patet ex eadem Bulla.

In hac materia vide plures pœnas *infra verb. Curia, à cap.* 8. & *verbo, Iurisdictio:* & procedit etiam in tacita, seu anticipata appellatione ad procurandũ impediri futuras ordinationes Iudicis Ecclesiastici, vt *Bonac. n.* 23. secundum probabiliorem.

CAPVT IV.

Appellatio Religiosis quibusdam probibita, ab ordinationibus Prælatorum, etiam ad Papam, vel per saltum.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatã multi regulares id facientes, ex suis Constitutionibus, vel priuilegijs suarum religionum: cuius rei explicationem, vide apud *Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 107. cum seqq.*

Dia-

Dianam resolut. 54.*tract.*2.*to.*2. tale ius habent Carmelitani ex Bulla Clem. VIII. *quoniam* 110. & Franciscani de Obseruantia, ex Bulla Greg. XIII. Constit. 27. *Quoniam nostro*, vt *Barbos. alleg.* 50.*nu.*154. & alij communicantes cum illis in priuilegijs. Hæc tamen censura non procedit, si subditus à suis Prælatis prægrauetur, & grauamen sit manifestum, vel si appellet venia prius à Papa obtenta. *Sanch. lib.* 6.*c.*8. *nu.*110. *Diana loco cit.*

CAPVT I.

Arma præstans alicui ad occidendum accipienti.

IRregularis efficitur sequuto homicidio; & dicitur irregularitas ex homicidio voluntario. *Molin. tom.*4.*p.*1.*disp.*33. *membr.* 6. *nu* 8 *Vgolin. c.* 17. *de irregular. nu.* 3. *Farin. in fragm. verb. Irregularitas*, *num.* 569. *Maiol. lib.* 5. *c.*48. § 3.*num.*17. *vers. huc spectat.*

Limita vt procedat, si dãs arma sciebat intentionem prauam accipientis: si autem nõ cogitauit de ea, nõ est irregularis: si autem dubitabat, tunc sequuto effectu est irregularis tanquam ex homicidio casuali, *Molina*, & *Vgolin. ibi Bonac. num.* 35. *Suar. disput.* 45. *sect.* 4.

Pœnam quoque ordinariam homicidæ incurrit scienter arma occisuro accommodans, *Farin. q.* 130. *nu.* 7. cum ibi congestis. Vnde damnatus sit infamis, & ex hoc quoque capite iterum irregularis, vt dixi *verbo, homicidiũ*. Item tenebitur ad restitutionem vt homicida in defectum principalis, siue scienter, siue dubitanter arma commodet ad homicidium, §. *interdum, instit. de oblig. quæ ex delict. Less. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 31 *Suar. de charit. disp.* 10. *sect.* 4.

CAPVT II.

Arma habentes Monachi intra septa Monasterij.

EXcommunicationem incurrunt ex *Clem.* 1. §. *quia verò, vers. præfata. de stat. Monach.* Sed non est reseruata; & loquitur de præsumentibus tenere arma sine licentia Abbatum suorum; & secundũ multos loquitur tantũm de Monachis nigris: ita tenet *Angel. verb. excomm.* 7.*casu* 38.*n.* 4.*Suar. de cẽsur. disp.* 23. *sect.* 5.*n.* 4. & 8. *Filiuc. tract.* 14. *nu.* 142. & hanc tenet, & communem dicit *Vitalin. in hac Clemen.* §. *quia verò, num.* 41. Sed magis communis sententia tenet procedere tam de albis, quàm nigris Monachis, *vt Sayr. lib.* 3. *c.* 33. *nu.* 28.

n. 28. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 39. *§. quartò habetur. Bonac. de censf. partic. disp.* 2. *q.* 8. *pun.* 16. cum alijs Doctoribus. Non tamen continentur Canonici regulares, neque alij religiosi, vt mendicantes. *Sayr. ibi & alij cit.*

Armorum autem appellatione hic continentur omnia instrumenta ad vsum pugnæ per se instituta, siue offensiua, siue defensiua, non autem alia ex intentione priuata assumpta ad pugnam, vt ligna, & lapides, vt *Suar. Sayr. Tolet. ibidem*: quia sumus in materia pœnali. Et quia licet hæc contineantur nomine armorum quando agitur de pœna contra facientem vim, seu insultum cum armis: secus tamen quando est pœna contra deferentem simpliciter, seu retinentem arma, vt *Farinac. consf. crimin.* 169. *n.* 21. *& Cabal. resol. crimin. casu* 63. *nu.* 4. *& seqq.*

CAPVT III.

Armis, vel annona auxilium præstans infidelibus contra fideles.

HOc est sacrilegij crimen contra Christianam Rempublicam. *Sayr. lib.* 3. *de censur. cap.* 11. *nu.* 2. *Filiuccius tract.* 16. *nu.* 127. & etiam si illa ad hostes fidei deferantur non ex intentione nocendi Christianis, tamen est crimẽ proditioni proximum, quia indirectè & interpretatiuè vult hoc nocumentũ, *l.* 2. *C. quæ res expost. non deb.*

Ex *c. ita quorumdam, & c. ad liberandam. de Iudæis*, bona taliter delinquentium publicanda sunt per eorum Principes sæculares, & ipsi capientium fiunt serui. Vide *Abb. in d. cap. ita quorumdam.*

CAPVT IV.

Arma, & alia facientia ad belli apparatum deferens ad Saracenos quocumque loco, aut tempore, aut in nauibus eorumdem Piraticis, aut galeis gubernationem exercens.

TAles excommũnicationem incurrunt latam, *cap. ita quorumdam, de Iudæis*: & quamuis summa illius tex. dicat excõmunicandos esse, tamen verè est latæ sententiæ, vt patet ex tex. & ita *Sylu. excomm.* 7. *num.* 18. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 12. *Nauar. super idem cap. not.* 1. *nu.* 1. & tenent communiter Doctores, vt *Abb. ibi, & alij*. Sed hæc excommunicatio non est reseruata. *Nauar. not.* 11. *nu.* 37. *Syluest. excomm.* 8. *nu.* 65. Præcipitur tamẽ in eodem textu in fine, vt per Ecclesias maritimarum Vrbium crebra, & solemnis in eos excommu-

municatio proferatur: quod aliqui putant esse aggrauationem eiusdem censuræ: de qua aggrauatione qualiter fiat, vide *Sayr. lib.2.cap.14. num.34.* Alij putant esse denunciationem prioris censuræ: Sed communis sententia est esse aliam excommunicationem, scilicet ab homine; vnde erit reseruata ferenti, & sublata priori à iure remanet hæc secunda: ita de cõmuni testatur *Gonzalez glos.13.nu.82.*

CAPVT V.

Arma, & alia ad belli apparatum facientia deferens ad Sarracenos: item Galeas, aut naues eis vendens, vel in eorum pyraticis nauibus gubernationem exercens, aut machinis, vel quibuslibet alijs rebus aliquod eis auxilium impēdens, vel consilium in dispendium terræ Sanctæ.

EXcommunicationem incurrit latam in *cap. ad liberandam, de Iudæis.* Non est reseruata, nisi ratione prærequisitæ satisfactionis; quia, vt in eo textu dicitur, gremium Ecclesiæ eis non potest aperiri, nisi prius & totum lucrum, quod ex eo damnato commercio perceperunt, & tantumdem de suo in subsidium terræ Sanctæ transmittant: & pręcipit similiter contra eos in maritimis ciuitatibus excommunicationem prædictā innouari. Sed hodie hæc excommunicatio, & pœna non est in vsu, quia terra Sancta ab infidelibus detinetur.

CAPVT VI.

Arma Sarracenorū annona aut mercimonijs, aut alio subsidio, consilio, aut commercio fouentes tempore belli, vbicumque.

EXcommunicationem incurrunt latam in *cap. significauit, & c. quod olim, de Iudæis, & Sarrac.* & procedit etiam tempore treughæ, quia non dicitur tempus pacis, sed belli, vt *dicto c. significauit, Sylu. excomm.7. num.18. Sayr. lib.3.c.11.nu.12.* Hæc excommunicatio nō est reseruata.

CAPVT VII.

Arma, annonam, aut mercimonia deferens, aut extrahens, aut extrahi permittens quouis tēpore ad Sarracenos Aegypti, & auxilium, vel fauorem ad ea præstantes.

EXcommunicationem incurrunt latam in *extrau. multa Clem. V. de Iudæis & Sarrac.* vide *Sylu. excomm.7.nu.58. in fin.*

fin. Tolet.lib. 1. *cap.* 24. *num.* 11. Sed procedit solum contra operantes ex præsumptione, id est scienter, vt in tex. & hæc excõm. est reseruata Papæ: & neque in articulo mortis absolui possunt, nisi præuia hac satisfactione, seu pœna, vt tantumdem de proprijs bonis exsoluāt in subsidium Terræ sanctæ; quantum extraxere, vel detulere (vt supra) ad Sarracenos, vt *ex eo textu*. Hæc excommunicatio hodie non est in vsu, quia Regnum Ægypti non est sub Sarracenis. *Dian. resol.* 36. *miscell.* 2. *p.* 1. *cũ Sylu. & Lorca*.

Præterea hanc excommunicationem, sicut omnes excommunicationes extrauagantiũ, fuisse reuocatas à Bonifacio VIII. in compilatione 6. Decretalium ait *Angelus excomm.* 5. *casu* 21. *n.* 8. *& Tabiena excomm.* 6. *num.* 1. *cum S. Anton.*

CAPVT VIII.

Arma, armorumque materiam mittens, aut deferens ad infideles quoscumque etiam hæreticos nominatim à Sede Apostolica declaratos, vel alia huiusmodi, quibus illi Christianos, seu Catholicos impugnant: item in ijs præbens auxilium, consilium, vel fauorem.

ISti excommunicationem incurrũt latam in Bulla in Cœna Domini *cap.* 7. Papæ reseruatam. Vide Authores *sup. cap.* 7. Bullæ eiusdem.

CAPVT IX.

Arma prohibita in terris Ecclesiæ Romanæ gestantes, habentes, aut gestandi, seu habendi licentiam dantes.

EX Bulla Pij Quarti, *Cùm vices* 49. Statutũ est ne quis archibusettos duobus palmis breuiores retineat, aliàs incurrat pœnas rebellionis, & lęsæ Maiestatis à iure inflictas: Legati autem, & Gubernatores, & Ministri licentiām dantes super hoc, incurrunt eo ipso suspensionem à diuinis, & excommunicationem. Ipsos verò tali licentia vtentes prædictas pœnas incursuros declarat Papa in eadem Bulla. Loquitur autem Bulla pro statu Ecclesiæ Romanæ temporali tantũ. *Comitol. lib.* 6. *resp. quæst.* 12. *num.* 1.

Nota quòd Legati de Latere non continentur in dictis pœnis, sed incurrunt eo ipso Pontificis indignationem (de qua te dixi *par.* 1. *c.* 42.) ita in Bulla eadem cautum est.

II. Nota quod mensura duorum palmorum intelligitur de sola canna, non autem etiam cum capsa. *Cherubin. super eadem*

dem Bulla schol. 2. Item quòd ait retinentes archibusettos, vel vtentes licentia, dictas pœnas incursuros, intelligendum de pœna rebellionis, & læsæ Maiestatis à iure communi statutas, non autem à iure canonico, vt de excommunicatione & suspensione: quamuis *Comitolus loco citato dub.* 3. æstimet retinentes quidem sine licentia non incurrere nisi pœnas iuris ciuilis: vtentes autem licentia incurrere etiam pœnas iuris canonici, id est, censuras statutas in dicta Bulla. Sed ratio meæ sententiæ est, quia paria sunt non habere licentiam, vel habere inutilem, seu nullam quoad pœnas incurrendas, vt *Felin. in cap. cum causa, num.* 4. *de off. deleg.* vbi latè examinat. Item nota quòd dicta excommunicatio, & suspensio non est reseruata.

Ex Bulla Pij V. *Cũ vices*, 145. prohibitum est ne quis ferat pugiones, aut cultellos, aut quoduis genus armorũ breuioris mẽsuræ trium palmorum, & contrauenientes incurrant ipso facto pœnas læsæ Maiestatis. Legati autem & Gubernatores, & Officiales præsumentes licentiam concedere etiam ad breuissimũ tempus dicta arma prohibita deferendi, peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem, & suspensionem à diuinis; sed excipit ab his censuris Legatos à Latere, eos tamen decernit incurrere Pontificiam indignationem.

Nota quòd istæ censuræ non sunt reseruatæ, vt patet ex Bulla, & notat *Comitol. loco cit. n.* 1. Itẽ quòd hæc Bulla, seu prohibitio hodie abijt in desuetudinem, cũ pugiones in Statu Ecclesię communiter bipamlares ferantur: ita *Comitol. lib. 6. resp. q.* 12. *nu.* 4.

CAPVT X.

Armatorum, vel etiam non armatorum collectas facientes.

HOc crimen de iure cõmuni est læsæ Maiestatis, si congregatio fiat in perniciem Status, vel Principis: si autem ad priuatas vindictas fiat, erit crimen legis Iuliæ de vi publica, si fiat cum armis; vel de vi priuata, si fiat sine armis, *l.* 1. §. 1. *ff. ad l. Iul. maiest. l.* 1. *ff. ad l. Iul. de vi publ. & l. si quis aliquem, ff. ad l. Iul. de vi priu. Farinac. q.* 113. *nu.* 128. *&* 134. & vtrobique damnatus de talibus criminibus fit infamis infamia iuris, quia sunt publica iudicia, & consequenter fit irregularis, vt dixi *par.* 1 *c.* 33 Tamen in terris Ecclesiæ Romanæ, etsi ad vindictas priuatas fiat collectio armatorum,

rum,

rum, vt ad recuperandam, vel adipiscendam possessionem, est crimen læsæ Maiestatis: ita enim statutum ex Bulla 1. Alex. VI. & Bulla 75. Sixti V. *Dum pro communi*: & Bulla Pauli V. incipit, *Alias à felic.* quæ ad extensum refertur à *Cherub. in Compendio post Bullam* 75. Sixti V. in qua solus excipitur casus necessariæ defensionis. Vide *Farin. q.* 113. *nu.* 130. 148. & 160. Requiritur autem vt conueniat numerus conuocatorum: at quantos esse debeat ad minus, vide *Farinac. ibid. nu.* 131. Item aduerte quòd hac in re armorum nomine continentur etiam ea quæ non sunt de se instituta ad nocendum, sed tamen tũc ad nocendũ assumpta, vt *Farinac. consf. crim.* 169. *n.* 20. & 21.

Pœnas autem incurrunt facientes collectas armatorum in terris Ecclesiæ, vt supra: Primo excommunicationis Papæ reseruatæ: & neque in mortis articulo absolui debent, nisi satisfactione præmissa. Secundo priuationis omnium bonorum, iurium & dignitatum. Tertio inhabilitatis ad actus legitimos. Quarto cõfiscationis omnium castrorum, & locorum. Quinto Rebellionis. Sexto absoluũtur eorum subditi, seu vassalli à iuramẽto fidelitatis.

Præterea terræ, & loca eorũdem, aut ab eis occupata, ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ se transferre tenentur, sub pœna interdicti latæ sententiæ, quòd tandiù durabit, quandiù præfati domini ibi fuerint, & triduo post eorum discessum. Et procedit etiam de terris eorum, qui fauorem, aut consilium, aut auxilium præstiterint ad tales collectas faciendas.

Hæc statuta sunt in Bulla Alexandri VI. quæ est 1. incipit, *Inter cætera*.

Ex Bulla autem Sixti Quinti, & Pauli V. *supra cit.* omnes supradictæ pœnæ temporales ferũtur incurrendæ à collectas armatorum facientibus; & aliæ etiam graues adducuntur; & filij etiam istorum redduntur inhabiles ad quælibet iura obtinenda, & ad omnes actus legitimos, vnde etiã sunt irregulares; sed de pœna excommunicationis nulla fit mẽtio, neque ibi innouatur Bulla Alexandri VI.

Vnde probabile est abrogatã fuisse per nouas istas leges pœnales priorem illam pœnam excõmunicationis, per ea quæ dixi *par.* 1. *cap.* 12. Illud est certum dictas pœnas non procedere cõtra ipsos conuocatos, vt patet ex tex. idque notat *Cherubin. super Bulla* 75. *Sixti V.* & nõ procedit nisi contra facientes collectas armatorum, non autem nõ armatorum. *Barbos. alleg.* 50. *num.* 164.

num.164. Farinac. d. cons.169. à nu.19. & seqq.

CAPVT I.

Artem ludicram exercentes, vel ludos publicè agentes.

AN, & quale sit peccatum ludos publicè agere, siue clericis, siue laicis, vide *Sanchez consiliorum, seu opuscul. lib.1.cap.8.dub.33.*

I. Infamiã iuris incurrunt artem ludicram publicè exercentes mercedis gratia. *l.1.ff.de his qui not. infam.ibi DD. c.diffinimus, 4.quæst.1.* vt Scenici, Citharędi, Athletæ, Agitatores equorum, pugnantes cum feris, *Sanchez lib.6.opuscul. cap.3. dub.6.nu.6. & 7. cum alijs Doctoribus. Vgolin.de irregul.cap.60.§.1.n.2.* est communis sententia. Et quamuis aliqui dicant histriones & mimos hodie non esse infames, nisi turpia repræsentent, vel illicita, vt olim faciebant tempore Gentilitatis Romanorum, vt tenet *Molina tract.4. disp.6.num.10.* Tamen iura citata volunt esse infames ludiones, etiam vbi turpia non exercent, vt de eo qui locat operas suas, vt pugnet cũ fera. *l.1. §. bestias, ff. de postul.* ideo à communi sententia non recedas.

An autem ad hanc infamiam incurrendam requiratur exercitium, seu consuetudo; an sufficiat vnus actus? Respon. *Sanch. lib.6.c.3. dub.6.nu.7. cum Sylu. Armill.& glos.in l.1. ff.de postul.* quod in locante operas, vt pugnet cum bestia, aut in pugile non requiritur consuetudo; in alijs autẽ, vt scenicis, mimis, &c. requiritur consuetudo, saltem per binum actum introducta, & tenet *Abb.in c.cum decorem, de vit.& hon.cleric. nu.2.* quia in malis actibus ad consuetudinẽ sufficit binus actus, *Sylu. verbo, infamia, nu.9. in fin. Barbos. allegat.43.nu.10.cum Belletto.*

II. Irregularis itaque efficitur quis ludos exercens, ratione infamiæ iuris, *Innoc. in c.cùm decorem, de vit.& hon.cleric. Abb. ibi. nu.2. Imola nu.1. vers. item ex glos.tex. in c.aliquantos, 51. dist.* vbi præcipit tales ab ordinibus arceri, & *c.præterea. c.diffinimus, 4.q.1 can.maritum, 33. dist.Sylu.ver.ordo.4.nu.2.in fin. Zabarella in d.cap.cum decorem, nu.1.* & hæc irregularitas à solo Papa est dispensabilis, *Imola, & Zabarell.ibi.*

Limita quòd iam promoti nõ fiunt ex hoc irregulares, *c.vn.de vit.& hon. cler.in 6.* imò aliqui dicunt, quòd etiamsi peccent isti infames faciendo se promoueri, tamen postquam fuerint promoti, non peccant ministrãdo in su-

ſceptis, ſi ab exercitio illo abſtineant, ex *c. aliquantos cit.* tenet *Auila par.7.diſp.4.dub.5.§.dixi præterea*. Sed hæc ſententia eſt contra communem; imò taliter perperam ordinati, ſunt deponendi, *d.c.aliquantos, can.clericũ, 46. diſt. Maiolus lib. 2. cap.5. in fin.*

Item limita quòd minor 25. annis non incurrit infamiam iſtã, *l.pen.C.ex quib.cauſ.inſ.irrog.& ibi gloſ. Bald. & Salyc.* & conſequenter neque fit irregularis, vt *Bald. ibi notat.*

III. Priuilegio omni clericali priuantur ipſo iure clerici exercentes officium paraſiti, mimi, aut hiſtrionis per annũ, aut breuiori tempore, ſi ter moniti nõn reſipiſcant, ex *cap.vn. de vit. & hon. cleric. in 6. Sanchez conſil. lib.1.cap.8. dub.33. num.5.cum allegatis*; & conſequenter erunt irregulares ex nouo capite: Et procedit etiamſi ſint in ſacris, vt *Archid.Io. Andr.Gemin.Anchar. & Franc. in d. cap.vn. Sanchez nu.7.loc.cit. Bern.Diaz in praxi cap.68. vel 71. nu.3.*

Limita quòd poſt vitæ emendationem, per Epiſcopi diſpenſationẽ recuperare poſſunt iſtud priuilegium, *Io. Andr. Anchar. & Gemin.in d.c.vn.Diaz d.loco, nu.3.Sanchez nu.7.*

CAPVT I.

Aſſaſſinium.

ASſaſſinium olim per primã nominis impoſitionem dictum fuit homicidiũ, quod quis mandaſſet perpetrari per quoſdam infideles Syros pecunia conductos proditoriè, qui infideles Aſſaſſini dicebantur, & putabant ſe poſſe impunè & licitè ex mandato ſui Principis occidere quemcumque. Vnde variæ pœnæ fuere latæ contra mandantes homicidia per huiuſmodi Aſſaſſinos, vt *cap.1. de homicid. in 6. Sylu. verb. Aſſaſſinus, Nauar. cap.27. nu.135. Couar.variar.reſol.lib.2. cap.20.nu.10. Azor.tom.3.lib.1. cap.17. Suar. de cenſur. diſp.23. ſect.4. numer.46. Layman lib.4. tract.de immun.Eccleſ.c.3.nu.9.*

Hodie tamen aſſaſſinium per ſecundam impoſitionem dicitur quodcumque homicidium proditorium in perſonam Chriſtiani per aliquem mercede cõductum perpetratum, ita vt omnis mercede ad id conductus hodie dicatur aſſaſſinus: ita de communi & recepta ſententia teſtatur *Farin.n.q.123.nu.22.*& multi Doctores per ipſum allegati.

Vnde pœnę in *d.cap.1.* ſtatutę cõtra aſſaſsinij crimen, etiam hodie procedunt, quoties mandatur occidi Chriſtianus per aliquẽ

ſa-

tametsi Christianum, mercede conductũ; vt de recepta in praxi, & veriori, & communi testatur *Farinac.ibidem cum allegatis.* & tenet *Sayr.lib.3.c.33.n.21. cum Summistis*. Quamuis alij dicant non procedere, nisi mandatarius sit natione Assassinus; Vnde cum tales hodie non reperiantur, dicunt d c.1. pęnas non habere locum. Ita tenet *Azor.lib.2.c.17. to.3.Couar.variar.lib.2. cap.20. n.10.*& multi allegati à *Farinac. nu.21.* & eam probabilem ait *Suar.de cens.disp.23.sect.4.n.46.* Alij autem dicunt hodie pœnas dicti cap.1. procedere, si mandatarius sit infidelis, etiamsi non sit natione Assassinus, nec Syrus. ita tenet *Suar. ibid. Filiuc.tract. 14.num.65.*

Ex dicto *cap. 1. de homicid. in 6.* Si quis quempiam Christianorum per Assassinũ interfici fecerit, vel tantum mandauerit, quamquàm mors non sit sequuta, aut Assassinum receptauerit, vel defenderit, seu occultauerit,

I. Excommunicationis sententiam incurrit ipso facto, quæ tamen non est reseruata, vt notat *gloss. ibi & Farin. q.123. nu.11. Barbos. in d. cap.1. in fin.*

II. Incurrit pœnam depositionis, seu priuationis omnis dignitatis, honoris, ordinis, officij, & beneficij ipso facto, ex *dicto cap.1.* & hæc pœna respicit tam Laicos, quàm Clericos, vt de cõmuni testatur *Farin.q.123. nu.13.* & hæc depositio priuat etiam omni priuilegio clericali, vt dicam *infra n.7.* Sed non ligat hæc pœna ante declaratoriam criminis commissi. *Suar.disp.23. sect.5. n.46.de censur.*& de communi testatur *Farinac.ibi nu.17.* Quare non poterit Iudex, siue secularis, siue ecclesiasticus ante declaratoriam illum expoliare. Vide *par.1.c.27. & 28.* quæ ibi dixi.

III. Ex eodem cap.1. incurrit pœnam perduellionis, seu diffidationis perpetuæ à toto populo Christiano ipso facto in personam, & bona sua, vt tanquam publicus hostis habeatur, itaut possit impune à quocumque occidi, vt declarant *Gemin.in dicto c.1. Sylu.verb.Assassinus,§.3. Marius Alter.tom.1.de censur.disput.20. lib.5.cap.1.colum.5. § 7. Farin. quæst.123. nu.8* & bona ipsius primo occupãti cõceduntur, *Farinac. ibi nu 9.* cum multis Doctoribus. Sed requiritur ad hanc pœnam diffidationis exequẽdam sententia declaratoria criminis probati, *Farinac.num.17.* cum per eum adductis: imò tutiùs dicunt Doctores, etiam si sit declaratus quòd non fiant tales executiones à priuatis, nisi ex licẽtia speciali, vt *Farinacc.q.189. § 3. n.35.* cum communi. Et amplia

secundum magis communem, quòd licet text. *cap.1.* inferens pœnas prædictas, non loquatur de ipso assassino, seu mandatario mercede conducto, tamen per interpretationem communiter extenditur etiã ad eumdem, vt DD. plurimi, quos allegat, & sequitur *Farinacc.num.19.post. medium*, quamuis contrarium teneat *Suarez disput.23.sect.4. nu.46.de censur.Sayr. lib.3.c.34. num.21. de censuris, Filiuccius tract.29.nu.106.*

IV. Irregularitatem incurrit ex homicidio volũtario mãdans, & mandatarius, & omnis cooperans sequuto effectu. *Reginal. lib.30. nu.123.Suar. disput.44. sect.3 nu.7. Auila de cens.par.7. disp.6.sect.2.dub.2.*

V. Etiam non sequuto effectu, sequuta tamen sententia de crimine probato, erunt infames infamia iuris; quia est iudicium publicum, & erunt consequenter irregulares; & probatur etiam ex *dicto c.1.* dum vult eos esse eo ipso depositos omni honore, & ordine; quam esse irregularitatis pœnam ait *Barbos.in d.cap.1. num.13.*

VI. Mandans, & mandatarius, & cooperantes eo ipso priuantur immunitate Ecclesiæ, seu loci sacri, vt si ad illum confugiant extrahi possint seruatis cõditionibus, de quibus in Bulla Gregor.XIV. *Cum alias nonnulli.* & procedit etiam effectu non subsequuto, quia Greg.XIV.in dicta Bulla priuat iure immunitatis nõ solum eos, qui proditoriè proximum suum occiderũt, sed etiam assassinij reos. Dicuntur autem rei assassinij etiam effectu non sequuto, vt patet ex *d cap.1. de homic.in 6.* ita *Marcus Mãtua lib.5.obseru.c.41. Remig. de immun.fallen.15.num.8. Gratian. discept.foren c.598.nu.6. Diana resol.18.tract.1.tom.1.*

VII. Clerici, & Ecclesiastici de hoc crimine puniri poterunt à Iudice laico absque alia degradatione, quia sunt ipso iure degradati: ita *Gemin.in d.cap.1.in fin.Capic.decis.155.nu.25. vers. octauum* & communem ait *Gutier.pract.lib.3.q.7.n.23. Zerola in praxi p.1.verb.assassini.Bern. Diaz in praxi cap.100.nu.4. & ibi Salzedo*: Sed hoc intelligendũ sequuta prius declaratoria sententia Iudicis Ecclesiastici, vt *Barbos.in d.c.1. nu.14. cum Farinac. Belletto, & alijs, & Diana resol.51.tract.2. tom.1.* quamuis *Barbosa ibi* cum alijs quibusdam teneat neque esse degradandum, neque tradendum Curię sæculari clericum ob crimen assassinij, sed solùm deponendum; & textui concedenti eum impunè occidi, respondet loqui de laicis, non de clericis.

CA-

CAPVT I.

Astrologiæ superstitio.

Vide *verbo*, *Superstitio*.

CAPVT I.

Bannitos Ecclesiæ Romanæ in temporalibus subditus receptans, vel eorumdem publicam prosecutionem impediens.

I. EX Bulla Gregorij XIII. Const. 65. incipit, *Tanta tamque horrenda*; excommunicationem isti incurrunt, siue ipsi receptarint, vel receptari permiserint homicidas, latrones, grassatores, vel alios de crimine capitali bannitos, & diffamatos, scilicet quando tanta adest diffamatio, vt æquipolleat banno, vt ait *Nauarr. cons. 59. de sent. excomm. Rota diuers. par. 1. decis. 523. Cherubin. super eadem Bulla schol.* 1. & procedit etiam si subditus Ecclesię Romanæ receptauerit Bannitos ipsius in territorio, quod ipse habet nō ab Ecclesia Romana, vt patet ex Bulla. Et hæc excommunicatio fuit Papæ reseruata, vt neque in articulo mortis, nisi præuia satisfactione, absolui possent. Sed hæc excommunicationis pœna fuit abrogata à Sixto V. in Bulla 6. incipit, *Hoc nostri*, §. 1. ob periculū animarū, & notat *Scortia in select. Const. Theorem.* 355.

II. Ex Bulla Sixti V. citata, præfati incurrunt ipso facto alias pœnas. Et primò pœnam priuationis feudorum, beneficiorum Ecclesiasticorum, & omnium bonorum, & iurium, tanquam rei lęsæ maiestatis verè, & non fictè.

Secundò tam ipsi, quàm eorū filij ipso facto sūt inhabiles, & indigni ad obtinenda officia, beneficia, iura, & bona quęcumque, & ad omnes actus legitimos, nec illis vnquam pateat ianua Ecclesiasticæ, aut mundanæ dignitatis.

Tertiò, Ex ijs etiā sequitur taliter delinquentes, eorumque filios esse infames infamia iuris, ex *l. quisquis, C. ad l. Iul. maiestatis. Sanchez lib. 2. in decal. c. 28. nu. 2.* & ex dicta Bulla; & consequenter etiam esse irregulares, vt promoueri non possint, tùm ratione infamiæ præfatæ, tùm ex ipsa Bulla, dum eos inhabilitat ad omnia officia publica, & actus legitimos, inter quæ publica officia ordines Ecclesiastici continentur: ita *Sanchez lib. 2. c. 28. nu. 7. in decal.*

Nota quòd dicta inhabilitas, & irregularitas, & infamia filiorum, tollitur eo ipso quòd pater à Papa fuerit restitutus, *Sāchez in decal. lib. 2. c. 27. n. 28. Maiol. lib. 5. cap. 47. num. 7.*

§ *est alia, Archid.c.1.dist.101.& cap.si quis cum militibus, 6.q.1.* Item nota quòd filij non reddentur irregulares quoad ordines iam susceptos.*gloss.in c.satis perversum. & ibi Archid.56. dist. Maiol. ibid. nu.6.* Quando verò istæ pœnæ incipiant obligare in conscientia, vide *par.1. cap.28. & seqq.*

CAPVT I.

Baptisma reiterantes.

I. Rebaptizatio etiam occulta facit rebaptizantem, & rebaptizatum, & ministrantem baptismati irregulares.*can. confirmandum, 50. dist.can.qui bis, de cons. dist. 4. c.qui in qualibet, 1.q.7. c.Afros, 98 dist. c.2.de Apost.*qui textus loquitur de Acolyto, qui ministrauit Sacerdoti rebaptizanti. Et licèt de Sacerdote rebaptizante non sit textus clarus, tamen ex dictis à fortiori infertur, & consuetudine ita receptum, quæ est optima legum interpres. *Nauar. cap.27.n.246. Auil.par.7.disp.1. dub.1.Suar.to.de sacram.disp.31. sect.6.§.& ratio.Tolet.lib.1.c.70. §.4. Coninch disput.18. dub.4. n.35 Barbos.in d.c.2.de Apost.* Vbi plures allegat: & procedit etiam in Baptizante laicaliter. *Sylu.verb.irregular.q.4. in princ. Angel.num.24. Card.in d.cap.2. nu. 3. Anchar. nu.2.* Requiritur tamen ad dictam irregularitatem malitia grauis; scilicet mortalis peccati, *vt Barbos. in d. cap.2.* Vnde ignorantia inculpata excusat. *Suarez disp.31.sect.6.§. Sed quid.* Vide Canonistas *in d. c.2.*

Sed an incurrat ille qui rebaptizat sub conditione temerè, id est sine dubio probabili? cômunior sententia Theologorum negat. Vide *Dianam resol.10. in addit.ad to.2.& resol.9.tract.4. tom.2.cum allegatis.* Communis autem Canonistarum affirmat, vt testatur *Salzedo ad Diaz c.15.* tenet *Sayr.lib.7. cap.8. num.23. Maiol. lib.3.c.14. nu.5. Cuccus lib.5.inst.tit.2.nu.142.& 143.* An autem Episcopus possit dispensare super hac irregularitate, *Sayr.ibid.nu.31.Bonac. de irreg. q.3.pun.3.nu.9. Barbos.in d.c.2. n.6.* dicunt, si casus est publicus, solus Papa dispensat: si autem occultus, potest Episcopus dispensare, ex Trid.*sess.24. cap.6. reform.*

II. Deponendi sunt Clerici rebaptizantes; & rebaptizati, & laici sunt excommunicâdi, *Card. in d.c.2. de Apost. nu.3. Anchar. nu.2. Anan. num.2. & gloss. in cap.qui in qualibet, 1.q.7.* Quare damnati de hoc crimine, sunt infames, & iterum irregulares.

III. Suspecti quoque vehemen-

menter sunt de hæresi Anabaptistarum, & Nouarianorum, de qua Baron. *anno Christi* 218. quā Donatus, & Donatistæ professi sunt, damnata in Concilio Arelatensi sub Syluestro Papa *anno Christi* 314. vt *Henriq. lib. 2. de Bapt. cap. 28. nu. 2. Baron. tom. 3. pag.* 121. & ita tenent *Anan. in d. cap. 2. num. 3. gloss. in rub. C. ne San. Bapt. reit.* & cùm hoc crimen cōtra fidem sit merè Ecclesiasticum, hodie pœna vltimi supplicij statuta *l. 2. C. ne San. Bapt. reit.* non habet locum; sed aliter puniuntur tales rei ab Inquisitoribus. Vide *Pegnam in direẞor. lib. 1. schol. 12. pag.* 11.

CAPVT II.

Rebaptizatum ordinans.

Est deponendus ab officio, & beneficio, *c. qui in qualibet,* 1. *q.* 7 Vnde damnatus de hoc crimine afficitur iuris infamia, & fit irregularis.

CAPVT III.

Baptismum solemniter ministrās Sacerdos non existens.

Qui Baptismum solemniter ministrat, cùm Sacerdos non sit, efficitur irregularis, *vt cap. 1. de Clerico non ordinato min.*

Amplia quòd etiam Diaconus ministrās solemniter baptismum, etiam de mandato Parochi, si illud mandatū non fuit cum causa iusta, id est, grauis necessitatis, scilicet ob notabile impedimentum Parochi, qui non poterat tūc per se, neque per alium Sacerdotem substitutum baptizare, efficitur irregularis, vt *Henriquez lib. 2. cap. 29. num. 1. Coninch de Sacr. q. 67. num. 27. in fin.* plures alleg. & sequitur *Barbos. in d. c. 1. de Cler. non ordin. num. 3.* quia in *can. Diaconos, 93. dist. & c. constat, de consecr. dist.* 4. solùm conceditur Diacono solemniter baptismum ministrare ex cōmissione Parochi, quando est casus grauissimæ, & extremæ necessitatis.

Quamuis aliqui Doctores excusent Diaconum ab irregularitate, si ministrauit baptismum, nō vt Sacerdos, sed vt Diaconus est, vt *Henriq.* sibi contrarius *lib. 14. c. 16. nu. 2. lit. O. in commento,* & latè defendit vt probabilem *Nauar conf. 3. de clerico non ordinato,* & tenet *Sary. in florib. tit. de sent. excomm. decij* 67.

Limita secūdum omnes, quòd excusatur quis ob bonam fidem, vt dicam *verbo, Ordo, cap. 3.* cum communi: & latè *Nauar. loc. cit.*

Nota quòd quamuis in dicto casu temerè baptizatus à Diacono recipiat verum baptisma, tamen

men non recipit Sacramentalia annexa (ex institutione Ecclesiæ) Baptismo, vt sunt benedictiones illæ solemnes, & vnctiones, &c. quia Sacramentalia non validè exercentur, sed cōferuntur ab eo qui in talibus circunstantijs non habet ab Ecclesia facultatem, existente licētia Parochi nulla; cùm speciali cōmissione Diacono tātùm competere possit talis facultas in casu necessitatis, per ea quæ docet *Layman lib. 5. tract. de sacr. ordinis, c. 9. nu. 7. Palud. in 4. dist. 24. q. 3. art. 3. regula 3.*

Contrarium tamen est satis probabile, quia hęc facultas ei competit radicaliter iure suæ ordinationis, vt notat *Sotus in 4. q. vn. art. 1. cum Caiet.* & *Bonac. de irregular. q. 3. punct. 6. nu. 5.* nam in sua ordinatione hæc ei facultas datur, & in primitiua Ecclesia Diaconi passim baptizabant: vnde licet hæc facultas fuerit illis restricta, vt id faciāt cum commissione speciali in casu necessitatis, hoc videtur pertinere ad licitam, non ad validam administrationem; vt in simili de Abbate conferente minores ordines alieno subito, tenet magis cōmunis sententia (contra Palud. & Layman) vt *Sanchez consil. lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 17.* cum multis Doctoribus, *Archid. in c. Abbates, de priuil. in 6. ibi Gemin. & Francus, & Roder. qq. regul. 23. art. 2. tom. 3.* Dixi *verbo, Ordo, cap. 21.*

Nota secundò, quòd super hac irregularitate de promouēdo solus Papa dispensat: de promoto autem, vt ministret in susceptis, Episcopus potest dispensare, vt *c. 2. de Clerico non ordin. minist. Maiolus lib. 4. c. 13. nu. 3.*

CAPVT IV.

Baptizans proprium filium, aut tenens in baptismo, vel confirmatione extra necessitatem.

PECCAT Pater, qui filium suum extra necessitatem baptizat, aut tenet in baptismo, vel confirmatione: quia alius debet esse pater spiritualis, alius carnalis, *S. Thom. 3. p. q. 67. ar. 8. ad 2. Abb. in c. 2. num. 2. de cogn. spir. & ibi Præpos. nu. 5. Sanch. lib. 9. disp. 26. n. 5. Layman lib. 5. tract. de baptism. sacr. c. 9. nu. 3.*

Item si coniugatus baptizet, vel teneat filium communem, seu vxoris, vel è contra, extra necessitatē, peccat mortaliter, & amittit ius petendi debitum, nisi excusetur ignorantia iuris, vel facti. vt *cap. 2. 30 q. 1. & c. 2. de cogn. spir. & ibi glos. verb. si ex ignorantia, & Canonistæ. Sanchez lib. 9. disp. 32. nu. 47. & 49. Barbosa in d. c. 2. num. 3. & seqq.* Est enim hæc priuatio pœnalis, quæ

non

non ligat ignorãtia excusatos, vt *Sanch.disp.30.nu.1.ibid.*

Amplia, quòd hæc pœna ligat etiam ante declaratoriam in foro conscientiæ, quia est merè priuatiua, & quia est fundata in cognatione spirituali ex tali actu inducta inter ipsos coniuges, *Sãch. d.disp.30.nu.2.* itaque est pœna satis connaturalis.

Limita quòd coniux innocens non amittit ius petẽdi debitum, & non sunt separandi, vt patet ex *d.c.2. ibi glos. verb. debitum, & Barbos. ibi nu.3.* cum communi, & *Sanch. ibi disp.26.num.7.* licèt ex *d.c.2.30.q.1.* olim debuissent separari, atque ita etiam innocens amittebat ius petendi debitum, vt notat *Sanch.disp.26 n.5.*

Limita secundo, vt dictum est, quòd in casu necessitatis baptizans filium suum non amittit ius petendi debitum, quamuis contrahat cognationem spiritualem cum coniuge, *cap. ad limina*, 30.*q.*1. quando nullus alius est qui illud munus obear, & periculum est, quòd puer sine Baptismo moriatur, *Sanch.disp.26.num.2.* & idem dicit de tenente, quando non est alius qui teneat, in casu scilicet periculi mortis, vt supra: est communis sententia, vt *Sanchez num.3.*

CAPVT V.

Baptismum ab hæretico recipientes.

TALES irregulares sunt, vt promoueri non debeant ad ordines, *c. qui in qualibet.1.q.7. cap.ventum,* 1.*q.*1. vbi neque ad minores, vel primam tonsuram promouendi, vt notat *Turrecr. ibi in fine.*

Limita quòd quamuis tex. dicat de baptizatis in qualibet ætate, excipiendi tamen sunt baptizati in infantia ab hæreticis: isti enim si postea rationis vsum adepti conuertantur ad fidem Catholicã, possunt ad ordines promoueri, *cap. placuit, ibi gloss. & cap.qui apud. & ibi gloss.*1. *q.*4. quia hæc est irregularitas ex delicto, quæ non contrahitur sine culpa: & ita *Turrecrem. in dicto cap.ventum, in fin. Suar.de cens. disp.42.sect.1.nu.11. Sayr.lib.7. cap.8. nu.9. Tolet. lib.1. cap.65. nu.6. Bonacc. de Irregularitate, q.3. pun.3. nu.vlt.*

An autem excusetur ab hac irregularitate baptizatus ab hæretico, iusta, & graui necessitate coactus? Respondent Doctores communiter excusari, cùm scilicet non esset alius minister; dummodo cesset periculum inductionis in errorem; ita *Suarez*

*de censur. disp.*11*.sect.*1*. nu.*16*. disp.*42 *sect.*1*.nu.* 14. *Sayr. lib.*1*. cap.*3*.nu.*12*. Henriq. lib.*2*. de bapt.cap.*28*.nu.*3 *lit.E. Layman lib.*1*.tit. de irregular. cap.*2*.n.* 3. *Bonacc.nu.*13*. Vgolin. de irregul. cap.* 34*.nu.*4. & idem de eo, qui ex probabili ignorantia baptismum ab hæretico susciperet, ait *Suar. dicto nu* 14. Super hac autem irregularitate, seu pœna solus Papa dispensat in casu publico: Episcopus in occulto potest dispensare, vt *Tolet. loco citato*.

CAPVT VI.

Baptizatus in ægritudine, aut alia necessitate.

EX *can. si quis in ægritudine,* 57*.dist.* ex Neocęsarien. Cōcilio, Si quis in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet, quia fides illius non voluntaria, sed ex necessitate est; nisi fortè postea ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.

Ex hoc apparet talem esse irregularem, qui vsque ad ægritudinem baptismum distulit, vt neque ad minores promoueri possit, *Turrecr. in d. can. si quis, cum Hugone, & Præposit. ibi num.*1. *Reginal. lib.*30*. nu.*179*. tract.*2. *Sayr. lib.*7*. cap.*8*. nu.*3. vbi plures allegat: & *Suarez de censur. disp.*42*. sect.*1*. num.*5. Et aliqui dicunt hanc irregularitatem esse ex delicto *gloss. ibi & Tolet lib.*1*. cap.*70*. in fin. Sylu. verb. irregul. q.*21*. Turrecrem. loco citato.* Sed verior, & magis communis est esse ex defectu, ob periculum inconstantiæ fidei illius, sicut Neophytus est irregularis. *Borgas. par.*5*. de irregular. tit. de differente baptis. num.*1*. Suarez loco citato.*

Nota quòd hæc irregularitas non procedit in infante baptizato in articulo mortis. *Suar. ibi. Viuald. de irregul. defectu animæ, nu.*45*. Præpos. vbi supra.*

Nota etiam quòd Episcopus potest dispensare super hac irregularitate ob penuriam Clericorum, & aliorum magis habilium, vt in tex. *Turrecr. ibi. Suar. nu.*6. *Maiol. lib.*3*. c* 8.

An autem tollatur ea irregularitas cursu temporis, si probitate vitæ diluat præsumptionem illam malā, ostendēdo se ex toto corde conuersum: quidam affirmāt ex eo textu: ita *gl. ibi. Pręposit. & Borgas. loc. cit. n.*1. *&* 2. *Sylu. loco cit. Angel. irreg. §.*55. *Sayr. vbi supra. Layman lib.*1. *tract. de irregul. cap.*2*. nu.*4. *Menoch. Præsumpt. lib.*1*. quæst.*43*. nu.*4. Contrarium quòd tunc ab Episcopo dispensatio sit petenda, tenet *Turrecr. in d. can. Maiol. lib.*3.

lib.3.cap.8.Suar.num.6. & alij. Extra hos casus solus Papa dispensat super dicta irregularitate. *Sylu.& Angel. vbi supra. Viual. de irregul. nu.46. Borgas.loco cit. num.4.*

Quod dictum est de baptizato in ægritudine, extendunt communiter Doctores ad eum, qui Baptismum distulit vsque ad decrepitam senectutem, & ad eum qui metu graui, vt edicto Principis pœnali, baptismum suscepit. *Maiol.cap.10. lib.3. Suar. nu.7. Layman nu.4. Sayr.nu.30.*

CAPVT I.

Bello, vel militiæ clerici se immiscentes.

I. Peccat mortaliter clericus in sacris, vel beneficiatus militans in bello, aut militiam assumens. *c.sententiam, ne clerici vel mon.* Quod intelligitur si sine dispensatione Papæ ob iustam causam: & de peccato clericorũ huiusmodi, vide *S. Bernard. epist.78.col.pen.* Limita, quòd ob necessariam ciuitatis seu loci defensionem, dum periculum est in mora, & necessarium videtur auxilium clericorum, occidendo nõ fit irregularis, neque peccat. *Genuen.in praxi c.34.nu.16. Tannerus to.4.disput.6.q.10. n.208.* cum multis authoribus.

II. Irregularis fit clericus præfatus, aut laicus quilibet militãs in bello iusto, si sciat, aut dubitet probabiliter se aliquem occidisse, aut mutilasse, aut mandasse vt aliquis determinatus occideretur, aut mutilaretur: Aut in bello iniusto, si scit, aut dubitat aliquẽ à se, vel à suis fuisse occisum. *Suarez de cens.disp.47 sect.6.nu.11. Sayr.lib.6.c.19.nu.12. Laym.de restit.ex homic. lib.3. tract.3. par.3.c.8.* Et super hac irregularitate vtroque casu solus Papa dispensat, vt de communi *Sayr. lib 6.c.19. nu.15 cum allegatis.* Censetur autem Papa præseruasse ab ea irregularitate, dando licentiã pugnãdi in bello. *Bonacc. punct. 4. in fin.*

Priuationem ipso facto beneficiorum incurrit clericus, si miles fiat: de qua re dic vt *supra verbo, Apostasia ab ordine clericali, nu.5.& 8.*

Priuationem quoque priuilegij clericalis incurrit clericus, ob militiam assumptam, cum hac distinctione, quòd si habitũ & tonsuram deponat, animo scilicet deserendi statum clericalem, si sit in minoribus, eo ipso omne priuilegium amittit, quia potest statui clericali renunciare, & censetur renunciasse. *Abb. in c fin. de cler. coniug n 1.& ibi alij Canonistæ.* Si autem sit in sacris, quia non potest etiam volens, eum statum mu-

mutare, tunc si ter monitus non resipiscat, solo canonis priuilegio priuatur, *c.in audientia, de sent. excommun.* dixi *verbo, Apostasia ab ordine, nu.6.& 7.*

An autem clericus in minoribus, vel laicus ex sola assumptione militiæ fiat irregularis, non secuta nece; Respōdet negatiuè *gl.in c.si quis, verb. Militauerit. 51 dist.* nisi iuramento se astrinxerint, vt *c.legem, 53.dist.Henriquez lib.14.c.3.nu.2.lit.L.* vide *Maiol.lib.2.cap.5.n.8. & lib.5. c.44 nu.4.* vide *sup.verb.Apostasia, c.4.num.8.* vbi plenius de hoc dixi.

CAPVT II.

Bellum, seu militiam miles deserens, vel ignominiosè missus.

I. Miles à bello publico fugiens infamis efficitur infamia iuris, & consequenter irregularis, per *cap.infames, 6 q.1. gl. in cap. quod quidam, verbo, exhorruit.1. quæst.1.* Quod intelligēdum videtur, vel de ijs qui iurarunt se mortem non euitaturos pro Repub. vt *gloss. notat in dict. verbo, exhorruit.* Aut quando sua fuga Principis sui exercitum, aut statum, seu loca defendenda, in discrimen coniecit, & tunc est reus læsæ maiestatis. *l.3.ff.ad l. Iuliam maiestatis, gl.in dicto cap. infames, verbo, de Bellis publicis.* Et intelligitur quando poterat defendere: secùs si nihil poterat proficere, *l.omne, §.qui in acie, ff.de re mil. & gloss. in d.cap.infames.* In dubio autē, & per se loquendo, miles non potest locum deserere, seu stationē, etiam in euidenti vitæ periculo, sed tenetur mortem defendendo subire, vt *Lessius lib. 2.c.9.nu.27. Coninch de charitate, disput.25. num.82. Layman lib.3. tract.3. de restitut.cap.1. nu.3.* Item intelligitur quando bellum erat iustum, vt *Archid. in d. c.infames, vers.de bellis.*

II. Miles, qui ab exercitu ignominiæ causa ab Imperatore, aut alio, cui de ea re statuēdi potestas est, dimissus est, iuris infamiam incurrit, *l.1. & 2.ff.de his qui not.infam.Sanch. cons. lib.6. c.3.dub.6.num.3.* Ille tamen qui ideo missus est, quia se militē fecerat malitiosè, vt scilicet se potentiorem in lite faceret, nō erit infamis, *iuxt.l. qui cum vno, §. adulteri ff.de re milit.* ita *Molina tract.4.disput.6. nu.13.*

CAPVT III.

Bellum inferens diffidatione non præmissa.

Vide *verbo, Repræsaliæ, cap.2.*

C A-

CAPVT I.

Beneficia per sordes, & simoniam procurantes.

Vide *verbo, simonia, à cap.* 2. *cum seqq.*

CAPVT II.

Beneficia alicui procurans in Curia Romana fraudulenter subijciendo se examini pro eodem.

EX Bulla 12. *Inter cæteras*, Pauli IV. talem fraudem in Curia Romana committentes incurrunt Primò excommunicationem Papæ reseruatam. Secundò, nullitatem talium prouisionum. Vnde etiam in conscientia tenentur dimittere prouisi talia beneficia, *Gonzalez gloss.* 15. *num.* 89. Tertiò, illud beneficium remanet reseruatum Sedi Apostolicæ vt vacās in Curia; non tamen hoc præiudicat patrono laico, *Less. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 36. & 37. Quartò, incurrit iste fraudulentus priuationem omnium beneficiorum. Quintò, incurrit inhabilitatem ad omnia beneficia Ecclesiastica. Ita in dicta Bulla.

De hac Bulla, & pœnis vide *Gonzal. loc. cit. nu.* 91. *Grass. decis.* 1. *num.* 5. *de off. Vicar. Filiuc. tract.* 15. *nu.* 101. *Garziam p.* 11. *cap.* 3 *nu.* 191. vbi in fine limitat quòd iste procurans beneficium alicui fraude præfata, non incurrit pœnas per solam procurationem seu examen, sed requiritur effectus subsequutus prouisionis: Sufficere tamen ait Supplicationem signatam, & gratiam publicatam in Cancellaria. Item limitat hæc non habere locum extra Curiam Romanam.

CAPVT III.

Beneficium procurans in Curia Romana cum intentione illud renunciandi alteri siue gratis siue cum onere.

ISTE incurrit omnes pœnas supradictas latas in Bulla Pauli IV. de qua dixi latè, *verb. simonia, cap.* 5.

Hoc secundùm aliquos est crimen ambitus, vt *Hostien. in c. relatum, de cler. non resid. & ibi Abb. nu. vlt.* Sed secundum alios est vitium simoniæ mentalis, vt *Achill. decis.* 49. *nu.* 5.

Amplia quòd istæ pœnæ procedunt etiam si illa intentio sit omninò interna, id est nullo signo externo expressa; quia cum componat vnum in genere moris cum actu externo procurationis beneficij, eumque afficiat, & vitiet; redditur ipsa intentio pu-

nibilis,

nibilis per legem humanam ratione actus externi mali, vt *Garzias de benef. par.* 11. *c.* 3. *q.* 191.

Limita primò, vt non procedant dictæ pœnæ contra procurantem beneficium, si motus fuit ex ea intentione minus principaliter: neque contra habentem intentionem resignandi illud beneficium post longum tempus, vt *Garzias ibi.* neque cõtra habentem intentionem illam conditionatam; vt resignandi hoc beneficium, si aliud sibi magis conueniẽs offeratur, *Garz. ibi. Cherub. in eandem Bullam Pauli IV.* & facit *Nauar. de orat. miscell.* 44. *num.* 6.

Limita etiam quòd hæc constit. pœnalis non procedit contra procurantem beneficium hac intentione extra Curiam Romanã, *Garz. ibi. Filiuc. tract.* 15. *n.* 101.

CAPVT IV.

Beneficium Parochiale obtinens, non intendens ad Sacerdotium promoueri.

IN *cap commissa*, §. *cæterum, de elect. in 6.* statuitur vt talis non faciat fructus suos, nisi intra eundem annum prauam mutauerit voluntatem, & se fecerit promoueri: & ille qui sciens hanc intentionem, illi beneficium contulit, tenetur quanti interest Ecclesiæ læsæ, si iste prouisus non restituat.

Et Nota Primo, quòd hęc pœna locum habet etiamsi illa intentio nullo signo externo se prodat, quia hæc pœna est per modum pœnæ conuentionalis, & quia lex potest punire actum externum redditum malum à mala intentione: ita *Azor. par.* 1. *lib.* 5. *c.* 10. §. *in hac itaque*, dicens esse certam sententiam.

II. Nota, quòd licet lex dicat de eo qui habet animum se non promouendi, vt lucretur fructus primi anni, hic tamen finis est exempli causa expressus, non causa limitandæ constitutionis; quia sufficit quòd non habuerit animum accipiendi sacerdotium, vt censeatur in fraudem beneficium accipere, & indignus fructibus, cùm noluerit se reddere aptum beneficio; & ita Canonistæ ibi generaliter intelligunt, & *Sanch. lib.* 7. *de matr. disp.* 45. *à nu.* 1. *& num.* 11. & in terminis *Garzias par.* 3. *cap.* 4. *nu.* 58. cum alijs Canonistis.

Nota etiam III. quòd ista constitutio non est propriè pœnalis, sed est compensatiua iniustæ læsionis; & ideo obligat in conscientia, & quia non censetur adimplesse conditionem requisitam ad fructus consequendos. *Sanch. nu.* 3. *Garz. nu.* 59.

Cui autem fieri debeat restitutio

rutio fructuum: quidam dicunt Ecclesiæ, vt *Sanch. nu.* 3. cum alijs, & fauet textus. Alij dicunt fabricæ, vel pauperibus, vt *Garz. num.* 59. Vide quæ dixi *part.* 1. *cap.* 32.

An autem mutata, seu purgata praua illa intentione, retinere possit fructus perceptos tempore etiam prauæ intentionis, affirmant Doctores, vt *Sanch. nu.* 7. Sed an incurrat pœnam prædictā, qui ab initio nō intendebat promoueri, si tantum temporis transierit, vt non possit amplius intra annum promoueri. Respon. cum *Sanch. nu.* 11. *in fin. cum Sylu. & S. Anton.* affirmatiuè; secus si habuit ab initio animum promouendi, quia tunc nō incurret ante finem termini, per ea quæ dixi *par.* 1. *cap.* 14.

CAPVT V.

Beneficium curæ animarum cōsecutus, si intra annum ad sacerdotium non se fecerit promoueri.

I. IN *c. cum in cunctis, de electione*, statutum est ab Alexandro III. vt ad inferiora ministeria ab Episcopatu, vt Decani, ac Archidiaconi, & alia curam animarum habentia, & etiā ad Parochias, non eligantur nisi qui 25. annum ætatis attigerint, aliàs eligens punitur vt ibi, & dicam *verb. electio, cap.* 3.

II. In eodem textu statutum est vt supradicti prouisi de beneficio curam animarum habente, si admoniti non receperint ordinem suo beneficio competentem temporibus legitimis, priuentur dicto beneficio, & alijs conferatur omni appellatione remota.

III. Gregorius X. in *cap. licet canon. de elect. in 6.* ad remouendam negligentiā supradictorum beneficiatorum, statuit vt Parochiales Ecclesiæ non possint validè conferri, nisi ijs qui attigerint 25. annum, qui intra annum à die commissi sibi regiminis se faciant ad Sacerdotium promoueri: quòd si promoti non fuerint intra annum, ipso iure sint priuati Parochia, etiam nulla præuia monitione.

De hac re tractant, & explicant *Gonzalez gloss.* 15. *num.* 47. *Garzias de benef. part.* 3. *cap.* 4. *à nu.* 1. *Sanchez consil. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 22.

Nota quòd hæc pœna posterior habet locum solùm in Parochis, non autem Decanis, Archidiaconis, & alijs curam animarum habentibus. *Garz. nu.* 10. *Sanch. nu.* 6. qui ait nomine Parochiæ non intelligi curam cum dignitate.

An autem hæc pœna priuationis Parochiā obliget in foro cōscien-

ſcientiæ ante ſententiã? Reſpon. affirmatiuè cum *Nauar.cap.25. nu.118.Rebuff.in praxi tit. de non promotis,num.72.Leſſ.lib.2. c.34.n.101.in fine.Sanchez con. ſil.loco cit.n.1.* & communem ait *Garz par.11.cap.10.nu.28.* quia non eſt pœna,ſed conditio reſolutiua. Quamuis negatiuam teneant *Henriquez lib.10.cap.23. §.vlt. in fin.Zerola par.1. verbo, beneficium.§.4.dic.4.Sabagun in c.fin.de ſequeſt.poſſ. nu.81.Mulan. par.1.tit.1.q.9.*

CAPVT VI.

Beneficium obtinẽs in cathedrali, vel collegiata,ſi intra annũ non promoueãtur ad ordinem ab eodem beneficio requiſitũ.

I. IN Clement. 2. *de ætat. & qualit.* ſtatutum eſt, vt in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis ſecularibus, vel regularibus nullus habeat vocem in Capitulo,niſi ſit in ſacris;& prouiſi de dignitatibus, vel canonicatibus,vel præbendis in Cathedralibus, vel Collegiatis, quibus certi ordines ſunt annexi, niſi omni impedimento iuſto ceſſante intra annum ſe fecerint promoueri,ex tunc, donec promoti fuerint, nullo modo vocem habeant in capitulo, & eiſdem ſubtrahatur dimidia pars diſtributionũ, quæ dari ſolet his,qui certis horis interſunt, non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus,& ſtatutis.

II. In Trident.*ſeſs.22.cap.4. reſor.* confirmatur,ſeu innouatur dicta conſtitutio, ſeu decretum Concilij Viennen. & derogatur omni priuilegio, & exemptioni. Deinde ſtatuitur ne talia beneficia conferantur de cætero, niſi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur, aliàs irrita ſit prouiſio.Tractat *Sanchez lib. 7. conſil. c.1.dub.48. nu.7.in fin.Garzias par.3.c.7.n.20.& ſeqq.*

Nota, quòd neque Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper illa pœna priuationis vocis,ſeu ſuffragij, vt *gl.ibi,& Barboſ.nu.3. & Sanch. loco citato.*

Nota ſecundò, quòd illa pœna priuationis partis diſtributionum, intelligitur etiam ſi interſint diuinis officijs, vt *gl.ibi,Sanchez loco cit. cum Nauar.*

Nota tertiò,quòd iſti licèt ex negligentia non fuerint promoti intra annum,non ſunt priuati ipſo iure beneficijs illis;poſſunt tamen priuari, ſi moniti renuerint promoueri. *gl.in d.Clem. verbo, impoſterum.Abb. Io.Andr.* quos allegat & ſequitur *Boer. deciſ. 223. in princ.*

C A-

CAPVT VII.

Beneficia plura incompatibilia retinens de facto.

PRæmittendum eſt, quòd incompatibilitas beneficiorũ alia dicitur in primo genere, id eſt, quãdo ipſo iure vnum ab altero excluditur, itaut primũ vacet ipſo iure obtẽto ſecundo; ſiue iſta repugnantia proueniat ex iure naturali, vel ſolo Eccleſiaſtico; vt ſunt duo Epiſcopatus. Triden. *ſeſſ.7.c.2.reform.* vel duæ dignitates, aut perſonatus, aut beneficia curata, *c.de multa, de præben. extr.execrabilis, eo.tit.* vel beneficia, aut præbendæ vniformia ſub eodem tecto, *c. litteras, de conceſs.præben.* de quibus vide *Leſſ.lib.2.c.34.nu.*140. *Garzias par.*11. *c.*5. *à nu.*67. *Barb.alleg.* 57. *à n.*201. *Layman lib.*4. *tract. de beneſ.c.* 8. *à num.* 3. Alia autẽ dicuntur incompatibilia in ſecũdo genere, id eſt, cum licitè ſe nõ compatiuntur in eadem perſona, ita vt teneatur in conſcientia alterum dimittere, non tamen vt vacent ipſo iure: ita ſupra citati authores; vt duo ſimplicia beneficia, vel vnum duplex, & alterum ſimplex, ſi alterum ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem, *c.is cui, de præb. c.poſtulaſti, de reſcript.* Trid.*ſeſſ.*24 *c.*17. Item olim duo ſimplicia requirentia reſidẽtiã, vt duo canonicatus, vel portiones, vel alterum duplex, & alterũ obligans ad reſidentiam, vt parochia cũ canonicatu. *Layman n.*3. §.*circa pœnalem*, cũ multis DD. & idem tenet *Sanchez conſil. ſeu opuſcul.lib.* 2.*c.*2. *dub.*7. *num.*8. vbi plurimos allegat, qui omnes putant etiam hodie poſt Triden. *ſeſſ.*7.*c.*4. procedere. Sed contrarium eſt verius: Nam per Tridem hodie primum vacat ipſo iure, ſi vtrumque requirit reſidentiam perſonalem, vt ex Sacra Congregatione, & Rota probat *Garzias à nu.*83 Buratt.*deciſ.*19.*num.*1. vide ſupra cit. & *Sanchez conſil. lib.*2.*cap.*2.*dub.*6. *à num.*22.

I. Ex *c. de multa*, §. *præſenti decreto, de præben.* Si quis habens primum beneficium, eſſet conſecutus ſecundum incompatibile in primo genere, & contenderet etiam primum de facto retinere, id eſt, ſi fuiſſet in mora primum dimittendi, erat non ſolum ipſo iure priuatus primo ob vacationem ſupradictam, ſed etiam per ſententiam priuandus ſecundo: vide Sanchez *conſil. lib.* 2. *cap.*2. *dub.* 7.*nu.*2.

Sed hodie *extrau.execrabilis*, §. *ſi vero*, & §. *quæ omnia*, *de præb.* & *ex regul. Cancell.* & *ex* Trid.*ſeſſ.* 7. *c.*4. *reform.* in tali caſu, ſeu mora, ipſo facto etiam ſecundo priuatus remanet in pœ-

nam, & secundum probabiliorē, & in Curia Romana receptā procedit etiam de duobus simplicibus residentiā requirentibus; vt *Garz.loc.cit. à n* 83. cū allegatis contra *Sanchez, & Layman sup.*

An autem hæc pœna, scilicet priuatio secundi, obliget in conscientia ante sententiam declaratoriam, Doctores magis cōmuniter affirmant, vt *Sanch.dub.* 7.*n*.4. cum multis, & *Garz par*.11.*c*.10. *à n*.18. *Gōzal.gl*.15 *n*.150. *Barbos. allegat*.57. *num*.254. quia non videtur pœna mera, seu priuans iure absolute iam quæsito, sed est cōditio resolutiua ab initio annexa. Alij tamen negant, quia dicunt esse priuationem pœnalem iuris quæsiti; neque dicēdum esse, secundum beneficium fuisse collatum sub ea conditione: & ideo dicunt secundi beneficij facere fructus suos, non tamē primi. Ita *Less.c*.34.*num*.143. & multos pro hac allegat *Garzias par*.11.*c*.10.*num*.8. *& seqq.* Alij verò distinguunt, dicentes nō teneri quidem dimittere beneficiū eo casu ante sentētiā, sed fructus teneri in conscientia restituere ante sententiam: ita *Azor.lib*.7. *c*.17 *q*.4.*Filiuc.trac*.41.*c*.8.*n*.47. Sed hæc sentētia nō sibi cohæret.

II. Ex eadē extrau. *execrabilis*, § *quæ omnia*, cum *gl. verb. Sedis Apostolicæ*. Illud secūdum beneficium, quo priuatur quis modo prædicto, remanet reseruatū Papæ. vide *Garz.c*.5.*nu*.45. *&* 55. vbi stylum quemdam Curiæ refert in hac materia.

III. Supradictus malæ fidei detentor primi beneficij cū secūdo incompatibili, efficitur ipso iure inhabilis ad quæcūque beneficia ecclesiastica, ex *d.extrau*. §. *qui verò*. vide *Garz.n*.10. Nō tamē priuatur alijs iam obtentis compatibilibus. *Garz.n*.17. cum pluribus allegatis.

IV. Ex ead. extrau. §. *qui verò deinceps*, qui secundum incompatibile obtinet, & primum non dimittit in manibus Ordinarij cū publico testimonio, statim post assecutionem possessionis secūdi, vel si per eum steterit quominus hanc possessionem assequatur; ad sacros ordines inhabilis efficitur. Ex quo apparet hanc esse irregularitatem ex delicto, quæ ipso facto contrahitur. *Specul.tit.de suspens.* §. *iuxta*, *n*.37. *&* §. *dicendū*, *n*.11. *Hēriq. lib*.14.*c*.9.§.1. *vers. & obijcitur. Maiol. lib*.3. *cap*.4. *Azor.lib*.6.*c*.13.*q*.1.*to*.2. *Abb.in c.dudum*, *n*.23. *de elect. Layman lib*.4. *tract. de benef.c*.8 *num*.3. *Garzias par*.11.*cap*.5 *num*.10.

Sed nota, quòd ista irregularitas est tantum quoad ordines suscipiendos, non quoad iam susceptos. *Garz.c*.5.*n*.17. vnde dicitur irregularitas partialis, vt *Laym. lib*.1.*tract.de irregul.c*.1.*nu*.7. & pro-

procedit solũ quoad ordines sacros, non quoad minores, vt patet ex tex. cum *gl. Zenzelini super ver. Sacros.*

Limita tres posteriores pœnas, vt non procedant contra detinentem duo simplicia obligãtia ad residentiam, vel vnũ duplex, & aliud simplex obligans ad residẽtiam; quia Trident. illas non extendit, & in hoc procedit doctrina *Sanchez, & Layman*, & aliorum, de quibus supra dixi *nu.* 1.

QVÆRES quis possit super incompatibilitate dispensare? Respondeo, si in primo genere, solus Papa dispẽsat, *Garz. par.* 11. *c.* 5. *à n.* 336. *Laym. lib.* 4. *tract. de benef. c.* 8. *nu.* 9. *Barbos. in c. litteras, n.* 2. *de concess. præb.* In secundo autem genere, si sint simplicia non requirentia residẽtiam, an, & quãdo, & à quo requiratur dispẽsatio; vide Trid. *sess.* 24. *c.* 17. *ref. Garziam nu.* 262. *&* 304. *Sanch. cõsil. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 6. *n.* 24. *Filiuc. tract.* 41. *c.* 7. *nu.* 24. Causas autẽ dispensandi vide *c. de multa, de præb.* & in *d. extrau. execrabilis.*

An autem consuetudo possit habere vim dispẽsationis, seu derogare incompatibilitati? vide *Layman nu.* 10. *&* 11. An verò possidens bona fide duo incõpatibilia cum titulo colorato, scilicet ex ordinaria collatione, iuuetur regula de triennali, vide *Garziam c.* 5. *n.* 379. *Sanch. cõsil. lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 31. *n.* 29. Tenentur autem Ordinarij compellere obtinentes incompatibilia, vt ostẽdant dispensationem Papæ, aliàs tanquàm vacantia alijs sunt conferenda. vid. *verb. Intrusus c.* 4. vbi dixi pleniùs. Denique aduerte, quòd non priuatur quis primo incompatibili, nisi secundum pacificè possideat (vel si per eum stet quo minùs possideat) cessãte omni molestia etiam extraiudiciali, etiam quoad fructus, vel eorum maiorem partem, vt *Rota Burat. decis.* 19. *nu.* 18.

CAPVT VIII.

Beneficia obtinens vel conferens per abusum laicæ potestatis.

I. CAp. *si quis deinceps*, 16. *q.* 7 Gregor. VII. ita statuit, Si quis Episcopatum, vel Abbatiã, vel aliam Ecclesiasticam dignitatem de manu laicæ personæ susceperit, nullatenùs inter Episcopos, vel Abbates habeatur; & introitum ei Ecclesiæ interdicimus, quousque locum talem per ambitionem obtẽtum deserat; & laici id præsumentes eandẽ sententiam interdicti incurrunt, ex eodem textu; vnde prouisio est nulla, & incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ ad tempus, *Comitol. lib.* 1. *q.* 78. *nu.* 5. *&* 6. *Turrecrem. in c. quoniam*, 16 *q.* 7.

II. Item tales sunt excommunicandi, tam scilicet conferens

quā prouisus de beneficio aliquo per abusū laicę personę, *c. quoniā cit. c. si quis Clericus, c. si quis Episcop.* 16. *q.* 7. *& c. praeterea de iure patr.* Imò sunt ipsi prouisi ipso iure excōmunicati excommunicatione non reseruata, ex *c. quoniam, & c. si quis clericus,* 16. *q.* 7. *Comitol. loco citat. nu.* 5. Ipsi autem laici conferentes beneficia incurrūt excōmunicationes, & pœnas latas cōtra vsurpātes iura beneficiorū, seu ecclesiarum: de quibus vide infra *verbo, vsurpatio*, quę sūt Papę reseruatę.

III. Ex Concilio Lateran. *sub Leone X.* recipiens beneficium à laico Domino non habēte Apostolicæ Sedis priuilegium, seu titulum, saltem coloratū, redditur inhabilis ad beneficia qualibet obtinēda, donec à Papa fuerit dispēsatus, vt *Bern. Diaz c.* 53. *praxis crimin. Et c. quisquis, de elect.* Qui recipit beneficium via electionis factæ per abusū laicæ potestatis, est eo ipso ineligibilis ad dignitates ecclesiasticas, *Barbos. ibi n.* 5. nisi cum eo dispēsetur, vt notat *gl. ibi verb. Fiat, & Barbo. n.* 3. Et potest Episcopus dispēsare, *Barbos. ibid. nu.* 4. Dicitur autē electio facta per abusū laicæ potestatis ab Ecclesiasticis, quando laicus admissus est vltro ad actū electionis, & interfuit authoritatiuè, vt *gl. ibi verb. abusum, Abb. in c. quisquis, nu.* 4. *Azor. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 8. §. *praeterea.*

In specie autē omnis recipiēs beneficiū per abusū, seu collationē vsurpatā à laico, incurrit vitiū & pœnas intrusionis: vnde est inhabilis ad illud etiam per nouā prouisionem, *c. relatum, de iure patr. Salzed. ad Diaz c.* 51. *&* 53.

IV. Electionē celebrantes per abusum laicæ potestatis, sunt priuati ea vice potestate eligēdi; etenim electio illa fuit nulla: nec ipsi possunt tunc alium eligere, & sūt suspendēdi per triennium ab officijs, & beneficijs, ex *d. cap. quisquis* 43. *de elect.* de qua re dicam *verbo, Electio.*

V. Dimittere tenentur prouisi per abusū laicæ potestatis beneficia sic recepta, quia prouisio, seu collatio est nulla, *per c. si quis deinceps, & c. quisquis cit. c. praeterea, de praeb. in* 6. *Canonistæ in d. c. quisquis. Comitol. loc. cit. n.* 3. Sunt autem cōpellendi ad ea dimittenda per excōmunicationē, & alias cēsuras; & si fuerint contumaces, sūt deponendi ab ordine, & officio, *c. praeterea, de iu. pat.*

Nota quòd istæ pœnæ cessant quando laicus habet priuilegiū Papæ conferēdi beneficia. *Garz. p.* 1. *c.* 2. *n.* 33. *cum allegatis.* Non tamen potest laicus acquirere ius conferendi ex sola consuetudine, sed requiritur saltē immemorabilis consuetudo cum fama con. stanti priuilegij, *Garzias nu.* 38.

C A-

CAPVT IX.

Beneficiorum prouisio, vel præsentatio, si in tempore non fiat.

DE iure communi deuoluitur ius conferendi superiori immediato ob negligentiã collatoris, *c. nulla, de concess. præben. c. licet, de supplen. negligen. præl. Clement.* 1. *eod. tit. Garzias par.* 10. *c.* 2. *per tot.* Et similiter ob negligentiam patroni, ius deuoluitur per cõsolidationem ad eũ, qui debuisset instituere ad illius præsentationem, *Less. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 6. *Sanchez consil. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 59. *nu.* 5. *c. quoniam, de iure patronatus.*

Intra quod tẽpus fieri debeat collatio aut præsentatio, vide *Garziã par.* 10. *c.* 2. *n.* 1. *& seqq.* Sed nota, quod tempus non incipit currere nisi à die notitiæ vacationis, & cessante omni impedimento legitimo, quia ea deuolutio fit ad supplendam negligẽtiam, *c. statutum, de præben. in* 6. *Garz. nu.* 15. *&* 16. *c.* 2. *par.* 10. quæ cessat in impedito.

Hæc autem deuolutio transfert ius ante omnem sententiam declaratoriam, etiã pro foro cõscientiæ, quia non solum fit in puram pœnam negligẽtiæ, sed principaliter ad bonum Ecclesiarum, idest, ad auertendum damnum Ecclesiæ, quod ex tali negligẽtia resultat, ita tenet *Abb. in c. litteras, nu.* 2. *vers. & dicunt DD. de suppl. neglig. præl. & in cap cum nostris, nu.* 22. *de concess. præbendæ. Sanch. consil. lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 6. *n.* 16. Itaque non potest purgare moram, *Garz. par.* 10. *c.* 3. *n.* 48. & facit quòd pœna ipso facto incursa priuãs iure aliquo, obligat in consciẽtia sępenumero, quãdo est modici præiudicij, vt hîc, cùm priuatur iure conferendi, vel pręsentandi pro ea vice tãtum, *Garzias n.* 39. Vnde nõ placet quod ait in contrarium *Flamin. Paris. de confiden. quæst.* 14. *in fin.* in foro conscientiæ præsentatum post tempus tutum esse. An autem possit prouisio facta post tẽpus, rata haberi ab eo, ad quem est ius deuolutum, si aliàs prouisus sit idoneus, vide *in c. litteras ibi DD. de supp. neg. præl.*

CAPVT X.

Beneficium conferens indigno, vel minus digno.

I. PEccat mortaliter qui sciẽter confert beneficium, vel officium ecclesiasticum indigno, id est, non habenti qualitates requisitas ad illa, *gl. in c. ad Apostolicam, verb. prohibendum, de Regul. Rebuff. in praxi, par.* 1. *c.* 16. *Pœnæ contra collatores &c. nu.* 6.

nu.6.Sanch.in opusc.lib.2.cap.1. dub.2. nu.7.in fin.& n. 12.Garzias de benef.par.7. cap.16.in princ.

II. Et restituere tenetur eidē Ecclesiæ taliter læsæ quanti illius intersit, *Cardin. & Anchar.in Clem.1. de æt. & qualit. Rebuff. loco cit.nu.8. Sanch.dub.45.n.4.*

Amplia prædicta, quòd conferens beneficium curatum digno, omisso digniori, peccat mortaliter, vt de communi testatur *Garzias ibi.nu.2.* & hoc omnino tenendum ait *Sanch.dub.2.nu.16.* quamuis tunc nō teneatur ad restitutionem vllā, si cōtulit absque concursu, seu oppositione in casibus, in quibus non requiritur oppositio, *Sanch.dub.45.nu.10.* vbi id ait esse ferè certū; *& n.15.* vbi ait esse probabilius. Si verò beneficium curatum, vel etiam simplex cōferat digno, omisso digniori, per oppositionem, semper mortaliter peccat cōtra iustitiam commutatiuam, seu contra ius dignioris neglecti, *Sanch.dub.2. nu.23.& dub.46.nu.4. Gonzal. in reg.8.glos.4.n.128.* cum communi. Et sanè si beneficium conferendum erat digniori per concursum ratione alicuius iuris, vt statuti, vel fundationis, vel consuetudinis præscriptæ, tunc eligens dignum omisso digniori, vel eligens indignum, tenetur ad restitutionem digniori contempto, *Gratian. decis.97. Barbosa alleg. 60.n.98.& 104.Garzias par.7. c.16.n.56.& 61.Sanch. dub.46. nu.2.* dicens hanc esse probabiliorem sententiam: Verùm collatio tunc facta digno, omisso digniori, valida est; vt *Gonzalez num.129.Sanch.dub.46.num.3.* vnde prouisus erit tutus in conscientia, nec tenebitur ad restitutionem vllam digniori, sistendo in iure communi; At si beneficium curatum conferatur per oppositionem, hodie ex Tridentin. Concil.*sess.24.c.18.de ref.* & Bulla Pij V. 33. incip. *In conferendis,* ita debet conferri ei, quem Episcopus digniorē, seu magis idoneū iudicauerit, talemque Episcopus eligere tenetur, vt dignior contemptus appellare possit ab irrationabili electione, & electio facta non seruata forma dicti decreti, sit irrita, & nullum ius tribuat prouiso, neque titulum coloratum, si scilicet sit iniustitia, seu irrationabilitas manifesta, vt *Gonzalez nu.136.* quare dignus prouisus neglecto magis idoneo, tenebitur ad restitutionem eidē, & prouisio ipsius est irrita ipso iure, vt *Gonzal.ibid.* & idem sentit *Leon. thesaur.fori Eccles.p.2. cap.3. nu.38.*

Sed quæres, an prouisus de beneficio in concursu, si erat inhabilis ad illud ratione occultæ cēsuræ, vel irregularitatis, aut alte-

te-

terius vitij, seu impedimenti occulti, possit obtinere postea in Sacra Pœnitentiaria non solùm absolutionem à censura, & dispensationem super irregularitate illa occulta; verum etiam reualidationem tituli dicti beneficij. Respondeo, si nullitas prouisionis processit à censura, vel irregularitate contracta ob violationem censuræ, poterit tituli reualidationem impetrare in Sacra Pœnitentiaria, stante aliqua causa rationabili sic cum eo dispensandi; quia in his casibus specialiter ei concessere Summi Pōtifices facultatem titulum reualidandi. Si autem nullitas processit ex alia irregularitate, vel inhabilitate, non poterit reualidationem impetrare; quia Sacra Pœnitentiaria æstimat eam concedi non posse sine præiudicio tertij, scilicet magis idonei; etenim laborans vitio irritante collationem etiam in foro conscientiæ, non potest concurrere, vt *Sanch.opusc.lib.2.cap.1. dub.57. nu.8. cum Nauarro*. Quamuis quòd possit reualidare saltem extra terminos decreti Concilij Tridentini, neque per hoc censeri lædere ius aliorum concurrentium, sit satis probabile, per ea quæ habet *Sanch.dub.46.num.1. & 7.*

III. Beneficium Ecclesiasticū conferens scienter indigno, eo ipso priuatus manet iure illud cōferendi alteri idoneo in eadem vacatione. Si verò ignoranter indigno cōtulit, vt puta quia inhabilitas prouisi erat occulta, non priuatur iure suo, ideoque poterit in eadem vacatione alteri idoneo idem beneficium conferre; per *c. si electio, de elect. in 6. Abb.in cap.2.num.16. de postul. Prælat. Rebuff in praxi p.1.c.16. num.1. Burat.decis.162.num.7. cum alijs DD.*

Amplia quòd prædicta pœna priuationis obligat etiam in foro conscientiæ ante sententiam declaratóriam, vt dixi *verbo, Electio, cap.3.not.3.*

CAPVT XI.

Beneficij gratia vtentes itteris non expeditis in Curia Romana.

Vide *verbo, Gratia, à cap.1.*

CAPVT I.

Bigamorum pœna.

Vide *verbo, Matrimonium Bigami.*

CAPVT II.

Bigamos ordinans.

Vide *verbo, Ordo, cap.2.*

CAPVT I.

Bonorum Ecclesiasticorum alienatio.

Vide *supra*, *Alienatio*:

CAPVT II.

Bonorum Ecclesiasticorum furtum, rapina, incendium, effractio, & damnum.

Vide *verbo*, *Sacrilegium*, *c.* 1. 3. *&* 4. *& verbo*, *Incendiarij*, *cap.* 1. *&* 2.

CAPVT III.

Bonorum Ecclesiasticorum vsurpatio, vel impedimentum, quo minus, &c.

Vide *verbo*, *Vsurpatio*.

CAPVT I.

Calumniator.

Vide *verbo*, *Accusator*, *& verbo*, *Electio*, *cap.* 4.

CAPVT I.

Cameræ Apostolicæ Ministri rationes fideliter non reddentes.

IN Bulla Pauli III. 40. incipit, *Cum sicut accepimus*, statutum est, vt Prouinciarũ Ecclesiæ Romanę Thesaurarij, mercatores, seu affictuarij, seu publicani, & ministri, & alij eidem computa reddere debentes, ea integrè reddant, integrum debitum, & creditum describendo, nec audeant aliquid penes se, vel alios retinere, vel retineri facere; & contra facientes incurrant (scilicet ipso facto) excommunicationem Papæ reseruatam, periurij, & falsi pœnas, & dupli cuiuslibet partitæ omissæ, vel non solutæ, eidem Cameræ applicandi, vltra alias pœnas arbitrarias ferendæ sententiæ.

Limita quòd ad incurrendas dictas pœnas, requiritur dolus propter verbum, *audeant*. Limita etiam quòd licèt dicat Bulla, *Si aliquid ausi fuerint retinere*, *&c.* & hæc dictio *aliquid* verificetur etiam in minimo; tamen adhuc in casu nostro excusat paruitas materiæ, quia etiam dictio *aliquid* pro subiecta materia requirit materiæ grauitatem; maximè quando pœna respicit rem, & non contemptũ formalẽ. *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 61. *num.* 21.

Limita tertio, quòd non continentur Iudices intercipientes condemnationes Cameræ debitas, seu confiscationes, quia id faciunt per modum furti commissi à priuata persona, non vt ab officiali Cameræ, vt patet ex Bulla.

CAPVT II.

Ad Cameram Apostolicam pertinentes confiscationes, vel pœnas defraudans.

IN Bulla Pij IV. quæ est 43. incipit, *Decet Romanum*, statuitur vt omnes pœnæ pecuniariæ, & mulctæ, & confiscationes, pro quibuscumque criminibus, exceptis ijs, quæ pro damnis datis inferuntur, & exceptis pœnis applicatis titulo verè oneroso, vel pro reparatione pontium, viarum &c. & Ecclesiarum, & piorum locorum, & pro alijs publicis rebus, in toto Statu Ecclesiæ Romanæ applicentur Cameræ Apostolicæ, non autem Communitatibus. Itaque præcipit, & inhibet Legatis, & Gubernatoribus, & alijs officialibus, ne in eorum decretis, edictis, &c. sententijs dictas pęnas &c. alteri quàm Cameræ Apostolicæ audeant applicare. Quod si contrauenerint, Legati à Latere indignationem Pontificiam incurrāt, inferiores verò pœnam excommunicationis, seu suspensionis à Diuinis, aliasque arbitrio Papæ.

Deinde alia Bulla idem Pontifex statuit, vt officiales præfati de pœnis statutarijs, & bannimentorum habeant 10. pro centenario & accusatores quartam partem de pœnis bannimentorū; ita tamen, vt præfatas portiones supradicti accipiant non propria authoritate, sed de manu depositarij Cameræ: & idem vult obseruari de alijs applicationibus exceptis vt supra, verb. gr. pro titulo oneroso, &c. Hæc Constitutio fuit confirmata à Sixto V. & Clemen. VIII. Bulla 5. incipit, *Inter cæteras*.

Quæres, an incurrat in has pęnas Iudex ob gratiam, vel sordes omittens reum condemnare. Respon. negatiuè; An verò saltem teneatur Iudex ad restitutionem Cameræ in hoc casu. Respondent multi negatiuè, quos allegat & sequitur *Diana tó. 2. misc. 5. res. 52. & Salas de legib. disp. 15. sect. 7. à n. 101.* sed multi affirmant, vt *Ang. verb. pœna, n. 18. Sylu. q. 28. Sot. de iust. lib. 1. q. 6. art. 6. Sayr. lib. 10. clau. tract. 2. cap. 15. nu. 3. Layman lib. 3. tract. 2. c. 5. §. 2. si Iudex*, & alij: vtraque est probabilis.

Quæres secundo, qualiter intelligantur incurri illæ duæ censuræ, scilicet excommunicationis seu suspensionis, stante illa particula *seu*? Respondeo, aliqui putant vtramque censuram incurri: quia illa particula *seu* est augmētatiua, & coniunctiua, vt *Gratus de dictionib. super dictione seu, cap. 228. nu. 1. 2. & 3.* vbi multa iura congerit, *gloss. in c. latores*,

verb.

verb. ab officio, de cleric. excom. min. vbi ait quòd si Episcopus dicat, Suspendo te ab officio, vel beneficio, debes ab vtroque abstinere. Alij dicunt intelligi ad electionẽ arbitrio delinquentis. Ita *Suar. de censur. disput.* 3. *sect.* 2. *num.* 12. *Filiuc. tract.* 11. *n.* 18. *Bonac. de cens. in communi pun.* 7. *nu.* 4. qui dicunt ita obseruandum in censuris pluribus latis sub disiunctiua: & in terminis huius Bullæ, *Bonac. de censuris in partic. disp.* 2. *q.* 10. *pun.* 13 *in fin.* Alij, quos refert tacito nomine *Filiuc. tract.* 14. *nu.* 177. dicunt intelligi excommunicationem à Laicis, suspensionem à Clericis incurri: ego puto incurri in tali casu censuram, quam declarauerit Papa, seu Auditor Cameræ Apostolicæ, & ante talem declarationem neutram incurri, sed tantum declaratione facta: sicut in simili obseruatur in excommunicatione, quæ incurritur vigore obligationis Cameralis, à non soluentibus pensionem reseruatam super beneficio: & ita sentit *Filiuc. ibidem*. & facit quia communis sententia ait, quòd quando censuræ duæ feruntur hoc modo, maneat suspensus, vel excommunicatus; cum sint indeterminatè latæ, nec sufficienter explicatæ, non ligant donec determinentur, seu declarẽtur à ferente. *Vgolin. tab.* 1. *c.* 20. §. 3. *num.* 4. *cum Nauar. & Abb.* & tenet *Henriq. lib.* 13. *c.* 32. *nu.* 4. *Sayr. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 3. *de censuris*.

CAPVT I.

Cardinalem iniuria afficiens.

Vide *verbo, Maiestatis læsæ crimen*.

CAPVT I.

Censuræ sententiam ferentes non præmissa monitione coram testibus.

IN *cap. sacro, de sent. excomm.* prohibetur ne quis in aliquẽ excommunicationis sententiam promulgare præsumat, nisi competẽti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas si necesse fuerit possit probari monitio. Quòd si contra præsumpserit quisquam, etiamsi aliàs iusta sit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum: alia nihilominus pœna mulctandus, si visum fuerit expedire.

Hunc textũ latè explicat *Menocb. de arbitr. casu* 541. *per tot. Nauar. c.* 27 *num.* 11. *Sayr. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 6. *Sanchez lib.* 6. *de matr. disp.* 32. *num.* 13. 17. 21. *Suar. de censur. disput.* 3. *sect.* 8. *Coninck disp.* 13.

disput. 13. *dub.* 9. *Layman lib.* 1. *tract. de censur. cap.* 6. *nu.* 5.

Declara primo ex *c. Romana, de sent. excom.in* 6. quòd nec in specie, nec in genere pro culpis præteritis, vel præsentibus Iudices Ecclesiastici ferre debeant censuras sine competenti monitione, aliàs sententia est iniusta.

Declara secundo, quod dicitur in *c. sacro*, de modo ferendi sententiam excõmunicationis, idem etiam in alijs censuris, scilicet suspensionis, & interdicti obseruandum, vt non ferantur sine monitione, vt supra, *cap. reprehensibilis, de appell. c. statutum, de sent. excomm.in 6. Sayr. lib.* 1. *cap.* 12. *Suar. disp.* 3. *sect.* 12. *n.* 4. *Conincb disp.* 3. *dub.* 9. *Layman c.* 5. *nu.* 4. Verùm pœna, de qua in *d. c. sacro*, scilicet interdicti ab ingressu Ecclesiæ, non incurritur nisi in illo casu, quando fertur censura excõmunicationis non seruata dicta forma præuia, & non procedit contra ferentem sententiam suspensionis, vel interdicti, *Suarez disp.* 37. *sect.* 1. *num.* 3. *Bonac. de censur. suspensio, q.* 5. *punct.* 1. §. 1. *nu.* 2. *Tolet. lib.* 1. *c.* 48. §. *octaua.* Quamuis alij cõtra teneant apud *Bonac.* scilicet *Felin. Henriq. & Alterius.*

Declara tertio, quòd illa monitio debet esse canonica, seu cõpetens, id est, trina, vel vna pro tribus, ad hoc vt censura sit iusta, *c. constitutionem, de sent. excomm.in* 6. *& ibi DD. Menocb. loco cit. nu.* 5. Si tamen vna interuenerit, valida est sententia, aliàs non, *Barbos. in c. Romana, n.* 21. *de sent. excom. in* 6. *cum allegatis.* & debent assignari dies pro singulis arbitrio Iudicis, vt non minus vna die, & communiter duo assignantur. Vide *Menocb. casu* 545. *num. vltim.*

Declara quarto, quòd interdictum illud, seu pœna, de qua in *cap. sacro*, non procedit contra Episcopos, quia de illis non est facta mentio, *c. quia periculosum, de sent. excomm.in* 6. *Sayr. lib.* 1. *c.* 13. *nu.* 15. *Suar. disp.* 37. *sect* 1. *num.* 3.

Declara quinto, quòd non prærequiruntur monitiones quãdo fertur præceptum sub censura ipso facto incurrenda in casum contrauentionis, *c. reprebensibilis, de appell. Layman num.* 5. *vbi supra, Suar. disp.* 3. *sect.* 8. *nu.* 5. *Sancbez lib.* 6. *in decal. c.* 4. *n.* 50. qui dicunt procedere siue illud præceptum sit speciale ab homine extraiudiciale, siue generale à iure: quia illud præceptum satis monet. Sed neque requiritur monitio ad sententiam declaratoriam censuræ incursæ, sed requiritur tantum vna citatio ad dicendam causam quare non debeat declarari; vtque non feratur in inauditum, nisi in contuma-

maclam. *glos.in cap.sacro, verbo, constiterit, de sent.excommun.* & *glos.in Clem.præsenti, verbo, constiterit, de cens. Genuen. in praxi c.20.num.16.* Quis autem possit absoluere ab hoc interdicto, vide *par.1.cap.24.*

CAPVT II.

Censuræ sententiam proferens non in scriptis.

IN *cap.1.de sent.excom.in 6.* habetur, Quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excōmunicationis cōscribat, exemplumque huius scripturæ teneatur tradere excommunicato infrà mensem, si fuerit requisitus; super qua requisitione fiat publicum instrumentum, vel litteræ testimoniales conficiantur sigillo authentico.

Si quis autem Iudicum huius constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officijs nouerit se suspensum: superior verò, ad quem recurritur, sententiam in tali casu relaxet, & latorem, seu Iudicem, qui talem sententiam protulit, condemnet in expensis, & interesse, & aliter arbitrio puniat. Et hæc etiam in suspensionis, & interdicti sententia mandat obseruari. Et declarat quòd si quis in dictis censuris diuina officia fuerit executus, fiet irregularis, à solo Papa dispensabilis. Explicat *Menoch. de arbitr.casu* 341. *à nu.*14.

Declara primo, quòd ista cēsura suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, est propriè loquendo interdictum: suspensio autem à diuinis officijs est interdictum ab vsu actiuo & passiuo Diuinorum. *Suar.de cens.disp.37.sect.1.n.2. Bonac.de cens.in comm. disp.3. q.5 punct.1.§.2 nu.17.* suspensio autē hæc Bonacin. de censur. in partic.

Declara secundo, Episcopos non incurrere in pœnam interdicti, seu suspensionis, quia eorum non est facta mentio, per *c.quia periculosum, de sent.excom.in 6. Genuen.in praxi c.24.nu.5.*

Declara tertio, quòd ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas, *Suar.nu.2.* Quare aliqui dicunt requiri scientiam: ita *Suar.& Cardin.in Clem.1.§.porrò, de summ.Trin. & in Clem.1. §. si quis, de stat. Monach.* Sed communior sententia ait sufficere culpam latam, seu ignorantiam crassam. *glos.in d.c.1. verbo, temerarius*, quam *ibi* sequuntur Doctores cōmuniter, & *Genuen. cap.24 nu.1.* quia temeritas non dicit dolum, sed fatuitatem, & imprudentiam: *Io.Andr.in d.c.1. Ang.in l.eum quem temerè, ff. de iudic. S Thom.2.2.q 35. art.25.* dicens temeritatem esse defectū con-

consilijs, & speciem imprudētiæ, facit tex. *in l. Iulianus, §. item qui furem, in fin. ff. de act. emp.*

Declara quartò, vt non procedat quādo cēsura fertur per modum legis, vel edicti generalis. *Menoch. nu. 5. Genuen. c. 24. n. 4.* Item secundùm aliquos neque procedit quando ferretur censurā per modum præcepti specialis pœnalis extraiudicialiter facti; ita *Coninch disp. 13. num. 85. Tolet. lib. 1. c. 9. nu. 6.* Sed contraria est communis, vt *Genuen. nu. 1.*

Declara quintò, quòd secundùm aliquos non procedit hæc constitutio in Prælatis regulariū, *Tolet. num. 3. Genuen. num. 5.* Sed communis affirmat etiam in eis procedere. *Nauar. c. 27. num. 8. Vgolin. tab. 1. c. 14. §. 6. nu. 2. & Canonistæ in d. c. 1.* communiter.

CAPVT III.

A censuris absoluens sine facultate.

Vide *verbo*, *Absolutio*, *cap. 3.*

CAPVT IV.

Censura excommunicationis innodato vitando communicans quomodocumque.

Nota quòd hodie ex decreto Concilij Constantien. confirmato à Martino V. per Cōstitutionem incipien. *Ad euitanda*, & à Leone X. in Concilio Lateranensi, ad euitanda animarum pericula, nemo quempiā alicuius sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ratione, in Sacramentorum administratione, receptione, aut alijs rebus, vitare, aut interdictum locale obseruare tenetur, nisi sententia, vel censura contra certam personam, vel Ecclesiam, vel vniuersitatē specialiter à Iudice fuerit publicata, seu denunciata; exceptis ijs, qui excommunicationem ob violentam manus iniectionem in clericum notoriè incurrerint, quia tales etiam vitandi sunt. Hæc autem moderatio non releuat ipsos censuris innodatos, seu suspensos, vel prohibitos, etiam occultè, vt habetur in eadem Extrauaganti.

Hæc moderatio est in praxi recepta, vt testantur *S. Antonin. 3 p. tit. 26. c. 3. Soto in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. Gutier. lib. 1. can. qq. c. 1. nu. 1. Henriq lib. 13. c. 5. n. 1. Auila par. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 1. Suar. disp. 9. sect. 2. nu. 5. Coninch disp. 13. dub. 2. Sanchez in decal. lib. 1. c. 9. n. 3.* & de communi testatur *Layman lib. 1. tract. de excomm. c. 4. nu. 1.* & receptam esse in praxi Vrbis, & Curiæ Romanæ, & totius Orbis, testatur *Sayr. lib. 2. de censur. cap. 12. num. 9.*

& te-

& tenet Sacra Rota, vt *recent. par.* 1.*decis.*534.*nu.* 12. & procedere in omnibus censuris siue à iure, siue ab homine, ait *Sayr. lib.*2.*c.* 12.*nu.*21. & certissimum ait *Auila dub.*5. & procedere etiam in irregularitate, est communis recentiorum, teste *Auila ibi*. Et nota quòd non sufficit censuram esse in tribunali promulgatam, nisi sit per cedulones denunciata, vt *Couar. in c. Alma, par.*1. §.2. *num.*9. *Auila disp.*2. *dub.*3.*Suar. disp* 9.*sect.*2. *num.*8. *Layman lib.*1.*de excom.c.*4.§.2.

Ex dicta moderatione sic exposita sequitur quòd etiam hodie excommunicatus occultus, seu non declaratus, potest repelli in iudicio à Iudice, etiam reo non excipiente; non tamen tenetur Iudex illum repellere, nisi reo excipiente: denunciatum autem tenetur repellere etiam reo non excipiente. *c. pia, de except. in 6.* iuncta dicta extrau. *Ad euitanda.* Ita *Genuen. prac. qq. cap.*762.

I. Peccat mortaliter communicans in diuinis excommunicato vitando: peccat venialiter cõmunicando in humanis. *Toletus lib.*1.*cap.*11. §. *tertius effectus*, *Suar. disput.*15. *de censur. sect.*2. *nu.*8, *Sayrus lib.*2. *cap.*11. *nu.*4. Limita, nisi excusetur aliqua ex causis contentis illo versiculo. *Vtile, lex, humilis, res ignorata, necesse*. De quibus vide *cap. quoniam multos*, 11. *q.* 3. *& ibi* Canonistas, & Theologos in materia de excommunicatione.

II. Excommunicationem minorem incurrit communicans in diuinis, vel humanis cum excommunicato vitando, & dicitur ratione participij: quæ minor excommunicatio priuat tantum vsu passiuo Sacramentorum, seu eorum receptione sub pœna peccati mortalis, *cap. placuit, cum pluribus seqq.* 11.*q.*3.*c. nuper de sent. excomm. cap. Statuimus, eod. tit. in* 6. *Sanch. de matrim. lib.*7. *disp.*9. & efficit vt repellendus sit à beneficijs Ecclesiasticis, non tamen irritat ipso iure collationem. *Maiol. lib.*3. *cap.*21. *num.*16. *Layman lib.*1. *tract. de excomm. cap.*3. *num.*5. Potest autem ab hac excommunicatione minori absoluere omnis Sacerdos confessarius approbatus, qui à mortali peccato absoluere potest: Simplex autem Sacerdos, licet possit à veniali peccato absoluere, ex facultate generaliter ab Ecclesia illi in ordinatione delegata, & non reuocata, vt *Suarez de pœnit. disp.*26. *sect.*4.*nu.*5. *&* 7. *& sect.*6. *n.*9. *Filiuc. tract.*7. *nu.*223. *Coninch de Sacr. Pœnit. dub.*8.*num.*101. *Layman de pœnit. Sacram. c.*12. *num.*3. tamen simplex Sacerdos non potest ab excommunicatione

ne minori absoluère, etiam si sit per solum veniale peccatū contracta, *Sayr. lib. 2. c. 23. num. 8.* & communem ostendit *Bonacc. de censf. disp. 2. q. 3. n. 15.* Quamuis contrariam probabilē dicat *cum Nauar. & Tolet.* si pœnitens sola habeat venialia.

Nota quòd hanc minorem excommunicationem non incurrit communicans excommunicato in ijs casibus, quibus ob illam communicationē incurrit maiorem excommunicationem ex iure communi, quia censetur à iure facta cōmutatio; vt *Suar. disp. 12. sect. 2. nu. 13.* de quibus casibus dicemus capitibus seqq.

III. Excommunicationem etiam maiorem quandoque incurrit communicās excommunicato vitando, quando scilicet lata est excōmunicatio præcepto, vel generali, vel speciali contra participantes cum illo, vel illo excōmunicato declarato: & olim quidem poterat excommunicatio sic ferri à quocumque Ecclesiastico Iudice, etiam eodem cōtextu, excommunicando v. gr. Titium cum participibus suis: *c. quod in dubijs, de sent. excom: c. excellentissimus, 11. q. 3.* Sed hodie ex *cap. constitutionem, de sent. excomm. in 6.* Inferior à Papa non potest ferre sententiam excommunicationis generalem contra participantes cum excōmunicato à se, sed solum specialem, & canonica monitione præmissa, scilicet trina, vel vnica pro tribus, contra determinatos, & nominatim expressos; v. gr. monendo Titiū, Caium, & Seium, ne cum Sempronio communicent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ. Potest tamen ferre sententiam excommunicationis generalē contra quoscumque participantes cum aliquo certo excommunicato non à se, sed aliunde, siue à iure, siue ab homine, vel à statuto synodali. *Sayr. lib. 2. c. 11. nu. 15. §. 6. casus, & c. 15. n. 22. Suar. disp. 15. de cens. sect. 2. n. 17. Gutier. can. qq. c. 5. num. 31.* qui praxim seruandam docet in hac materia.

CAPVT V.

Censura excommunicationis innodato communicans in crimine.

EXcommunicationem maiorem incurrit quilibet communicans excommunicato vitando, si communicet in ipso crimine, propter quod excommunicatione innodatus existit siue à iure, siue ab homine: & hæc excommunicatio secundaria, scilicet participantis in crimine criminóso, est eiusdem rationis, cuius est illa principalis, nempe cri-

criminoſi, & hæc ſecundaria eſt lata à iure communi, ob offenſum latoré cenſuræ prioris, *c. nuper, de ſent. excommunicationis, c. ſi concubina, eod. tit.* vide *Sayr. lib. 2. c. 15. nu. 9. & 16.* Vnde ſi prior cenſura erat reſeruata, etiã hæc ſecunda erit reſeruata, aliàs non, *Sayr. n. 9.* & ſi prior erat lata ab homine ſpecialis, hæc ſecunda ab eodem ſolo erit abſoluenda, ex *d. c. nuper, Sayr. nu. 10.*

CAPVT VI.

Cenſura excommunicationis innodatum à Papa Clerici ad diuina admittentes.

I. EXcommunicationem incurrunt Papę reſeruatam, ex *c. ſignificauit 18. de ſent. excomm.* de qua ré latè *Sayr. lib. 2. c. 15. nu. 21.* cum multis authoribus, & *Bonac. de cenſur. excom. in cõmuni q. 2. punct. 2. §. 2. n. 7.*

Declara hanc concluſionem, quòd intelligitur de innodato excommunicatione à Papa per ſententiam ſpecialem, ſeu vt ab homine, non vt à iure per legem, ſeu canonem, vt de communi reſtatur *Feliu. in c. excommunicamus, il 1. de hær. nu. 3.* & docet *Sayrus loco cit. num. 20. & lib. 3. c. 29. num. 6.* & requiritur hodie vltra ſententiam ſpecialem, vt ſit nominatim denunciatus, ob *extrau. ad euitanda*: ita *Sayr. lib. 3. c. 29. nu. 6. & lib. 2. c. 15. nu. 21.* vbi latè explicat. Sufficit tamen ſi excommunicatus ſit à iure, vel ab homine, etiam non à Papa, ſi tamen ſit denunciatus à Papa. *Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 58. Henriq. lib. 13. c. 8. nu. 2. Coninch de cenſur. diſp. 14. n. 33. Suar. diſp. 10. ſect. 2. nu. 9. contra Sayr. lib. 2. cap. 15. num. 22. cum Nauar.*

Declara ſecundò, quòd non dicitur admiſiſſe ad diuina excõmunicatum, qui orauit etiam publicè pro excõmunicato abſente, *Auila par. 2. cap. 6. diſp. 10. dub. 6. in fin.* vel qui cum eo orauit in Eccleſia tanquam vnus de populo. Sed requiritur communicatio receptiua, *Sayrus lib. 3. c. 29. nu. 6.* Sufficit tamen ſi Sacerdos, aut Clericus in ſacris recitet cum eo horas etiam priuatè, & extra Chorum, *Sayr. lib. 2. cap. 15. nu. 21.* cùm communi.

Declara tertiò, quòd non procedit de Clerico admittente ex ignorantia, etiam craſſa, vel ſupina, vel coactè. Sed ſolũ ſi ſcienter, & ſpontè, vt dicitur in eód. textu.

Declara quartò, quod ſecundùm multos, hîc appellatione Clericorum non continentur regulares, ſed ſæculares Clerici: ita *Vgolin. tab. 4. c. 11. §. 2. Sayr. lib. 5. c. 4. nu. 29. Eman. Sá, verb.*

In-

Interdictum, *nu.* 11. *Bonacc. de censur. particular. disput.* 2. *q.* 5. *pun.* 3. *nu.* 5. & alij apud eosdem: sed communis opinio ait comprehendi, vt apud *Sayr. ibid.*

Denique notandũ ex hoc textu, quòd Clericus hanc excommunicationem incurrens, ab Ordinario ad Sedem Apostolicam cum litteris pro obtinenda absolutione personaliter mittendus est, neque sufficit si per procuratorem absolutionem petat, vt notat *Cardin. in dicto c. significauit*. An autem Clericus, seu Sacerdos celebrans coram excommunicato, tunc fiat irregularis? Resp. negatiuè, nisi post contractam excommunicationẽ iterum celebret. *Suarez disput.* 12. *sect.* 1. *nu.* 10.

II. Depositionis à dignitate, & loco Episcopatus pęnam ipso iure incurrere Episcopum, qui excommunicationis sententiã contra aliquem à Papa promulgatam violauit, verbi grat. eum absoluendo, vel ei communicando, tenet *Marta de iurisd. p.* 3. *cap.* 21. *num.* 2. *cum seqq.* vbi id probare conatur *ex cap. Theugualdum*, 11. *q.* 3. per illa verba, *Episcopatus exutos regimine cõsistere definientes*; quæ verba videntur significare declaratoriam pœnæ latæ sententiæ incursæ.

Item quia iuramento Episcopi adstricti sunt defendere libertatem Ecclesiæ, *c. ego, de iureiurando*. Quòd si ad debiti sui executionem fuerint à Papa requisiti, id negligant, infidelitatis causa, & periurij, videntur incurrere pœnam priuationis Episcopatus; & ad hoc allegat Rayn. & Iacobin. Sed nullo iure probatur dicta eius sententia, ideo nõ est admittenda, quia in *d. c. Theugualdum*, DD. communiter dicunt Episcopum in tali casu esse deponendum, non ipso facto depositum; & illam sententiam ibi fuisse depositionis promulgatoriam, non declaratoriam tantùm: ita *ibi Turrecr. & Præpos.* & procedit quando adest graue, & publicum scandalum, vt patet ex eodem tex. Similiter quod dicit de iureiurando, communiter DD. dicunt periurium non inducere pœnam priuationis beneficiorum ipso facto, cùm iure non sit expressum. Ita *Innoc. in c. inter dilectos, de excess. Prælat. in princ. & Felin. in c.* 2. *num.* 3. *de rescr.* & DD. communiter *in c. querelam, de iureiur.* Rayner. autem & Iacobinus loquũtur in casu priuationis feudi, vt videre potes apud eos locis à Marta citatis. Vnde non est facienda extensio ad Episcopatum, quia maior est connexio Episcopi cũ Ecclesia, quàm Vasalli cũ feudo.

CAPVT VII.

Censura excommunicationis innodatum à quocumque quicũque ad diuina admittentes.

I. IN *cap. 3. de priuil.* Si religiosi etiam exempti, excõmunicatos nominatim ab Episcopo, vel ab eo denunciatos non euitent, admittendo eos ad diuina ex præsumptione, eorum Ecclesiæ, in quibus eos admiserint, subiacent interdicto. Vide *infra cap. 15.* ibi pleniùs de hoc dicam.

II. In *c. Episcoporum, de priuil. in 6.* quicunque sæculares, aut regulares, quantumcunque exempti, excommunicatos publicos ad diuina officia, vel Sacramenta ecclesiastica, vel ecclesiasticam sepulturam admittere præsumentes, vltra alias pœnas à iure statutas incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserint, satisfaciant competenter.

Vnde apparet hanc censuram concurrere cum excommunicatione minori, vel etiam maiori, de quibus supra: ita *gl. in Clem. 1. de sepul. Tab. verb. excommunicatio, 5. casu 42. & verb. Interdict. 6. n. 2. Anchar. in d. c. Episcoporum, nu. 1.* & sufficit ad hanc pœnam, si admittant ad diuina etiam priuatim celebrata, vt si cum illo recitent horas domi. *Sayr. lib. 2. c. 15. nu. 21.*

Limita primò, quòd secundũ magis communem hic tex. procedit contra ecclesiasticos sæculares, vel regulares tãtùm priuilegiatos, seu exemptos à iurisdictione Ordinarij loci, vt de cõmuni testatur *Nauarr. c. 27. nu. 157. ver. 11. Suarez de censur. disput. 37. sect. 4. num. vlt.* tenet *Io. Andr. Gemin. Anchar. & Io. Monac. in d. c. Episcoporum*, contra *gloss. in d. c. Barbos. ibi nu. 3. Sayr. lib. 5. c. 14. nu. 11. & 34.* qui dicunt illam particulã *quantumcunque priuilegij, vel exemptionis, &c.* esse ampliatiuam, non restrictiuam ad illos solos.

Limita secũdò quòd hodie ob extrau. *ad euitanda*, non incurrunt hanc censuram, nisi admittant ad diuina excommunicatos nominatim denunciatos, vel notorios Clerici percussores. *Henriq. lib. 13. c. 5. nu. vlt. Auila p. 5. disp. 5. dub. 4. conclus. 4.*

Limita tertiò quòd ad incurrendam hanc pœnam, requiritur præsumptio, scilicet quòd scienter admittant. *Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 32. nu. 38.* & non sufficit si metu graui coacti admittant: imò etiã metus leuis excusat, vt *Suar. disp. 4. sect. 3. n. 15.*

Limita quartò, vt procedat solùm contra admittẽtes authoritatiuè, scilicet si admittant tanquam

quam ministri Ecclesiæ, non autem si tanquam priuatæ personæ coassistant diuinis, *Nauar.c.27. nu.93.Suar.disp.10.sect.2.nu.9. Coninch disp.14.nu.33.* Itaque intelligitur de ijs admittẽtibus, ad quos pertinet ex officio admittere, vel prohibere, *Suarez disput.37.sect.1.num.8. Filiuc. tract.18.num.147.* siue talis admittens ex officio, sit Clericus, siue etiã Religiosus laicus: dummodo enim sint personæ Ecclesiasticæ, hoc suffici-, siue sint masculi, siue moniales, *Tabien.verb. Interdictum 6. num. 2. Suarez disp.34.sect.3.nu.17.S.Antonin. 3.p.tit.26.c.4.§.1 col.1. Nauar. c.27.num.157.* Est contra *Sayr. lib.5.c.14.nu.4.& 11. Bonacin. tract.de Interd. punct.7.num.2. & 19.* qui putant hunc tex. solũ loqui de Clericis admittẽtibus.

CAPVT VIII.

Censura excommunicationis ligatum ad sepulturam Ecclesiasticam, vel oblationem admittentes.

Vide *infra verbo, Sepultura,c.5. & verbo,Oblatio,c.4.*

CAPVT IX.

Censuram excommunicati minimè seruantes.

PECCANT excommunicati censuram non seruantes: sed intelligitur si censura sit valida, secus si inualida: de qua re vide *Menoch.de arb. casu 542. Sayr. lib.1.c.17.nu.8.& 16.* & intelligitur nisi in censura occulta cõmunicent contra illam, ne se prodant cum infamia sui. Et quamuis excommunicatus violás censuram excommunicationis non incurrat excõmunicationem minorem, *Sayr.lib.2.cap.23.nu.4. Filiuc.tract.13.nu.15. per c.nuper, de sent. excom. c.Statuimus, eod.tit. in 6.* potest tamen puniri arbitrio Iudicis Ecclesiastici. *Genuen.in praxi c.7.nu.1.*

POTEST etiam Iudex Ecclesiasticus instare, & cogere Iudicem sæcularem, vt tales contumaces in exilium eijciat, *Genuen. ibi.n.3.* Itaque regulariter nulla adest pœna latæ sententiæ cõtra istos; nisi ratione insordescentiæ, de qua re dixi, *verbo, insordescẽtia;* & nisi in casu sequenti ob inobedientiam specialem; & nisi in casu exercitij ordinum, vt dicam *cap.11.*

CAPVT X.

Censura excommunicationis ligatus monitus de Ecclesia exire non obediens.

EXcommunicationem maiorem Papæ reseruatã incurrit excommunicatus publicus, qui

qui nominatim à celebrãte Missam commonitus vt exeat de Ecclesia, ibi remanere præsumit. *Clem.grauis,in fin. de sent. excõ.* Vide *Suar.de cẽs.disp.22.sect.4.nu.33.* & sufficit si moneatur ab alio, nomine & mãdato celebrãtis. *Bonif.Vital.in d.Clem.nu.19.*

Aduerte quòd aliqui DD. dicunt illam partem tex. Clemen. debere intelligi iuxta præcedentia eiusdẽ textus, nempè quãdo excõmunicatus esset in Ecclesia nõ interdicta: ita *Suar.ibi.n.30.* Sed alij veriùs nõ admittunt hãc restrictionem, vt *Bonac. de censur. in particul. disp.2.q.3.punct.20. nu.14. Layman de Interdic. c.3. in fin. Sayr.lib.3.c.29.num.43. § quarto*, & ipse *Suar.* ita docet *disp.12.sect.1.nu.11.*

in Eccl. non interdicta.

Requiritur autem ad hanc pœnam incurrendam præsumptio, vnde excusat metus etiam leuis, v. gr. si timuit se à Curia sæculari pro debitis carcerari extra Ecclesiam, aut si alio simili timore corporali, vel pecuniarij damni detentus est. *Bonif. in d. Clem. nu.32.* facit quod dixi *supra c.7.* Non tamen requiritur quòd sit excommunicatus denũciatus, sed publicus. *glos.ibi,& in Clem.1.de sepult.verb.publicè*; Si enim esset occultus, non teneretur se prodere, & posset Missam audire quando aliàs sequeretur scandalum, aut infamia sua, vt latè *Sayr. lib.2.c.3.nu.28.* cum communi; & idem ait de alia quauis communicatione, & in terminis nostris probat idem tex. *Clem.verb. publicè, & ibi gloss. & Vitalin. nu.19. Barbos.nu.4 cum Couarr.* Ex quibus apparet, quòd peccaret tunc Sacerdos monens publicè vt discedat, per ea quæ dixi *par.1.c.7.* Publicum autem excommunicatum hic accipere debemus eum, de quo publicè ibi constat excommunicatum esse, ex fama, seu notitia publica, vt non sufficiat fuisse excõmunicatum, vel declaratum in Tribunali coram paucis, si hoc à populo ignoratur: ita *gloss.penult.in Clem.1. de sepult.* & ibi Canonistæ communiter; quia sumus in materia pœnali, ideo stricta sit acceptio publici.

Adde quòd si publicus excõmunicatus nolit de Ecclesia exire, etiamsi sit Clericus, vel Religiosus, potest violenta manus iniectione extrudi: ita *Anchar. in d. Clem.nu.6. per c. veniens, de sent. excom. Molina tract.3. disp.56. nu.11. Sayr.lib.3.c.27.* & latè *Suar.de cẽs. disp.12.sect.1. n.11.* vbi etiam ait hoc præcipuè pertinere ad officium Ostiarij, & ait non esse hãc iniectionem manus iniuriosam, sed defensionem immunitatis Ecclesiæ.

CA-

CAPVT XI.

Censura excommunicationis innodati Clerici celebrantes, vel facientes coram se celebrari.

I. IRregularitatem incurrit clericus exercens in statu excommunicationis maioris actũ ordinis Ecclesiastici. *cap. si quis Episcopus in Concilio*, 11. *q.* 3. *& toto tit. de clerico excom. minist. & c.* 1. *de sent. & re iudic. in* 6. *& c. is cui, de sent. excomm. in* 6. Vide *ibi Canonistas & Maiol. lib.* 3. *cap.* 18. *Sayr. lib.* 4. *cap.* 16. *per totum, & lib.* 7. *cap.* 9 *Bonac. de censur. disp.* 5. *pun.* 6. *num.* 14. *disp.* 7. *q.* 3. *pun.* 5. *nu.* 1.

Amplia etiamsi sit excommunicatio occulta, seu non denunciata. *Sayr. lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. *cum alijs.*

Limita primò, quòd etiam si sæpius celebret, quamuis semper peccet mortaliter, vna tamen resultat ex omnibus causis illis irregularitas. *Sanch. lib.* 8 *disp.* 24 *nu.* 7. *de matr.* Imò probabilius est, quòd etiamsi celebret pluribus excommunicationibus ligatus, vnam tantùm irregularitatem ex multiplicatis fundamentis incurrat. *Rodrig. tom.* 1. *summ. cap.* 181. *n.* 3. *Garz. de beneficijs, par.* 8. *cap.* 3. *nu.* 83. Secus est in ligato diuersis specie censuris, vt excommunicatione, suspensione, interdicto. *Garz. num.* 80. *&* 82. *cum Auila. Bonac. de irregul. q.* 5. *pun. vlt. nu.* 1. *& quæst.* 3. *pun.* 5. *num.* 10.

Limita secundò, quòd secundùm multos Doctores, per exercitium ordinum minorum non fiet irregularis, quia hodie etiam à Laicis sæpè exercentur: ita *Bonaccin. de Irregul. q.* 3. *pun.* 5 *n.* 1. *cum Nauar. Auil. Tolet. Sayr. infra citandis*. Contraria tamen sententia est probabilis quam tenet *Suar. Vgolin. Regin. Alterius & Graff. apud Bonacinã ibi.* In vno casu hæc secunda sententia est certa, scilicet, ob exercitium ordinis minoris in censura cõtracta ob simoniam in ordine, fieri irregularem, sic statuente Sixto V. *in Bulla contra malè ordinatos*. Ita notat *Sayrus lib.* 4. *cap.* 17. *in fine, & c.* 16. *nu.* 11.

Limita tertiò, quòd excusat bona fides, v. gr. si excommunicatus absolutus est à Vicario, vel Episcopo imperito, in eo casu quo non poterat absolui nisi à Papa, & sic absolutus celebrauit, non fit irregularis; & hoc procedit etiam pro foro externo, vt excusatus censeatur à pœna irregularitatis. *Rota decis.* 438. *nu. vlt. par.* 2. *posth. Farin.* Similiter si confisus appellationi interpositę aduersus declaratoriam

censuræ incursæ, celebret, non sit irregularis, etiamsi postea pronuncietur malè appellatum. *Felin. in c. Rodulphus, nu.* 43. *de rescr. Sanch. consil. lib.* 3. *cap. vn. dub.* 32. *n.* 244. *cū Imola, Gemin. & Lap. in Clem.* 1. *de sequestr. poss.* Quia non dicitur tunc in contemptum clauium celebrasse.

An autem excusetur sciens se excommunicatum, sed errans in iure, putans non incurrere irregularitatem celebrando, multi dicunt excusari; tutior est non excusari. Vide *Sanchez lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *nu.* 5. *&* 6. *Dianam resol.* 67. *tract.* 5. *misc. to.* 2. *Bonaccin. de censur. disp.* 1. *q.* 2. *pun.* 1. *num.* 13.

II. Clericus faciens coram se celebrari dum excommunicatus existit, etiam non denunciatus, fit irregularis perinde ac si ipse celebrasset. Hæc Conclusio non est ex iure scripto, sed ex iure interpretatiuo, & communi opinione Doctorum, & consuetudine, *arg. c. illud, de Cleric. excom. min. Sayr. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 5. *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. cum multis, quos allegat, & sequitur *Layman. lib.* 1. *tractat. de irregul. cap.* 3. *§. illud porrò.*

Et procedit in quocumque authoritatiuè sic pręcipiente, siue sit Episcopus, siue magister chori, &c. Ampliant hæc aliqui, vt idē sit si non excommunicatus faciat ab excommunicato coram se celebrari: ita *Sayr. lib.* 7. *c.* 9. *nu.* 18. Sed contra *Auila par.* 7. *disp.* 10. *sect.* 2. *dub.* 6. *concl.* 3. *cum alijs*: & hoc verius videtur.

Super his irregularitatibus, scilicet vtrouis modo contractis violatione censuræ, solus Papa dispensare potest, *cap.* 1. *de sent. excomm. in* 6. *Sayr. lib.* 7. *cap.* 9. *nu.* 30. Episcopus tamen in casibus occultis poterit, iuxta terminos Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. *ref. Sayr. num.* 30. *Layman lib.* 1. *tract. de irregul. cap.* 9. *nu.* 4.

III. Hoc crimen celebrationis in censura est depositione dignum; Itaque clericus ex hoc est deponendus ab officio, & beneficio, *c. clerici, de cleric. excom. ministr.* Sed ex ęquitate hęc pœna non est exequenda, nisi pręuia monitione canonica. Vide *Sayr. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 7. *Bernard. Diaz in praxi cap.* 33. Et nota quòd olim hæc pœna depositionis erat latæ sententiæ, sed hoc ius est moderatum, vt *Sayr. ibi.* Hinc sequitur quòd celebrans in excommunicatione publicè in contemptum clauium, seu malitiosè, fit infamis infamia iuris, & consequenter ex alio capite est irregularis, quia omne crimen depositione dignum, si fuerit notorium, reddit infamem iuris infamia, & irregularem, *Sayr. lib.* 7. *c.* 13. *n.* 12. vbi plurimos allegat, & ita

& ita *Maiol.lib.5.c.12.n.2.§.alio axiomatis*, in terminis nostris docet de celebrante in contemptum clauium.

Sed aduerte, hoc quod dicimus aliquem celebrasse in contemptum clauium, aliter accipi in formula dispẽsationis Sacræ Pœnitentiariæ, ibi enim intelligitur de contemptu formali potestatis Ecclesiæ. Vnde quando conceditur dispensatio ei qui celebrauit in censura, semper excipitur, non tamen in contemptum clauium: de iure autem communi, intelligitur etiam de contemptu materiali, & interpretatiuo. Vide *Rotam decis.438.nu. vlt. par.2. posth. Farinac.* Plures limitationes in hac materia, & pœnis prędictis vide apud *Salzedo ad Diaz d.cap.33.*

CAPVT XII.

Censura interdicti innodati moniti ab Ecclesia exire non parentes.

EX *Clem. grauis, de sent. excommunicationis*, publicè interdicti in ipsis Ecclesijs nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti, remanere præsumentes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam.

Amplia vt procedat etiam si Ecclesia illa, seu locus non esset interdictus, vt *Bonac. de cens. in part. disp.2.q.3.punct.20.n.14.* & cõsentiunt *Sayr. lib.3.c.29.n.43. §.quartò est. Filiuc. tract.15.n.74.* iuxta dicta *sup. c.10.* ibi vide explicationẽ huius textus, & pœnę.

CAPVT XIII.

Censura interdicti innodatum nominatim, aut non interdictos tempore interdicti in sacro sepelire præsumens.

I. INcurrit excommunicationem, à qua non potest absolui, nisi priùs arbitrio diœcesani satisfecerit competenter, ex *Clem.1.de sepult.* Et hæc excommunicatio procedit generaliter contra Clericos, & Laicos proprijs manibus sepelientes, secundùm omnes: Sed etiam secundũ multos contra cooperantes, vt comitantes cadauer, & cætera. Vide explicationem *verbo, Sepultura, cap.5.*

II. Incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ persona ecclesiastica exempta, siue sit Clericus sæcularis, siue quilibet Regularis præsumens interdictos ad ecclesiasticam sepulturam admittere, ex *c. Episcoporum, de priuil. in 6.*

Et durat hoc interdictum donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempsit, satisfecerit cõpetenter. Pleniorem huius tex.

explicationem vide *cap. seq.*

III. Ex *cap. 3. de priuilegijs*, si religiosi, etiam exempti, sepeliant mortuos in Ecclesia interdicta ex præsumptione, eorum Ecclesia nouo subijcitur interdicto. Vide hæc *verbo, Sepultura*, *c. 5. & supra cap. 7.* explicata.

CAPVT XIV.

Censuram interdicti localis, vel personalis quicumque Ecclesiastici sæculares & regulares violantes, aut violari permittentes.

I. CAp. *Episcoporum, de priuil. in 6.* cautum est, ne sæculares, aut regulares quãtumcumque exempti, vel priuilegiati scienter celebrent, aut celebrari faciãt diuina in locis interdictis ab Ordinarijs, vel delegatis, vel à iure; nisi quatenus à iure conceditur, & ne interdictos ad diuina officia, & ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui verò contra præsumpserint, præter alias pœnas a iure statutas, ingressum Ecclesię sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium Ordinarij, cuius sententiam cótempserunt, satisfecerint competenter.

Declara primò, quòd hæc Cõstitutio est contra omnes ecclesiasticas personas, tam sæculares, quàm regulares, exemptas tantùm, non autem contra aliàs non exemptas, vt dixi *supra cap. 7.* vbi explicaui hanc Cõstitutionem: ex quibus apparet, quòd ratione huius trãsgressionis exẽpti fiunt de foro Episcopi, *Io. Monach. in eod. cap. nu. 3. Io. Andr. n. 3.* & sic poterit Episcopus illos punire pro arbitrio: non poterit tamen eos excõmunicare, si habent priuilegium, vt non possint excommunicari nisi à Papa. *Io. Monach. ibid. nu. 3.*

Declara secundò, quòd ex hoc textu tollũtur priuilegia cõcessa admittendi ad diuina interdictos vel celebrandi tempore interdicti, *Io. Andr. & Io. Monach. ibid. nu. 2.* Excipiuntur tamen, & præseruãtur priuilegia clausa in corpore iuris, nempe moderatio, *c. Alma mater, de senten. excom. in 6.* Sed neque derogatur alijs priuilegijs postea cõcessis etiam extra corpus iuris.

Declara tertiò, quod in hac Constitutione non continentur Episcopi, per *c. quia periculosum, de senten. excommun. in 6. Francus in d. c. Episcoporum.*

Declara quartò, quòd intelligitur de non admittendis interdictis nominatim declaratis, vel in loco interdicto nominatim declarato, ob extrau. *ad euitãda*, de

de qua dixi *supra c.4.* & in terminis *Henriq. lib.13. c.5.num.vlt. Auila par.5.disput.5.dub.4.conclus.4.* & de omni interdicto locali docent *Suarez disput. 37. sect.2.num.5.Coninch disput. 17. dub.5.in fine.Bonac. de interdict. punct. 7.n. 1.* Interdictum autem personale generale obligat ad vitandum, si fuerit denunciata per nomen talis vniuersitas, etiam si non fuerint singuli nominati, *Bonacc.punct.6. n.23.* secundùm probabiliorem, cum *Sayro lib.1. c.12.n.23.Suar.disput.37.sect.2. n.3.Alter. de interd. disp.10. c.4. Auil.vbi sup.dub.5.Coninch disp. 17 n 62.* Contra *Nauar. Eman. Sà*, quos refert *Bonacc. ibi*.

II. Ex *c.3.de priuilegijs,§.excõmunicatos,iuncto §. fin.* Si Religiosi etiam exempti admiserint ad diuina nominatim interdictos ab Episcopo, vel ab eo nominatim denunciatos, eorum Ecclesiæ, in quibus admiserint ex præsũptione, ubiaceant interdicto.

Quæres an sit interdictum latæ sententiæ contra istos admittentes in tali casu. Respondeo aliqui dicunt esse latæ sententiæ, sed posse ab Episcopo denunciari, seu declarari contra istos Regulares etiam exemptos, quia verbum, *Subiaceat*, est latæ sententiæ, vt *c. si quis suadente 17. q.4 gloss.in cap.1. de iniur. in 6.* ita refert aliquos tenere *Hostien. hic in fine.* & multos pro hac sententia allegat *Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur,nu.148.* vbi *n.150.* eã per se veriorem ait, nisi ex subiecta materia aliud colligatur: sed contrariam ait communem *Abbas in d. c.3.n.7.Hostien.ibi & Cardin.in fine,* dicẽtes verbũ, *Subiaceat*, intelligi ministerio Episcopi sententiã latum iri: & ait *Cardin.* hãc expositionẽ tanquã benignam esse amplectẽdam, & eam communem in eo casu fatetur *Tiraquel. num.149.* Vnde sequitur quòd si tales Religiosi habent priuilegium, nè possint excommunicari nisi à Papa, nõ poterit Episcopus talem sententiam contra eos fulminare: at secundùm primam sententiam posset declaratoriam proferre. *Henriq.lib.7. cap 25. nu.7.*

Limita etiam hanc Decretalem hodie, per *c. Alma mater, de sent.excomm.in 6.* vbi certis modis moderatio facta est interdicti localis generalis, vel personalis generalis. Primò vt omnes admitti possint ad pœnitentiæ Sacramentum, si non sint excommunicati, vel culpabiles de tali interdicto, vel specialiter interdicti; & officia diuina possunt ianuis clausis celebrari submissa voce, Laicis exclusis, & sine sonitu campanarum: Sed & quater in anno, imò quinquies, id est Natali Domini, Paschate, Pen-

Pentecoste, Assumptione B. Mariæ, & Corporis Christi festo ianuis apertis, exclusis excommunicatis; Interdictis verò culpabilibus nõ admissis ad communionem Eucharisticam, & ad oblationem; & idem est de interdictis nominatim, seu specialiter, vt docent *Suarez disp.34. sect.1. nu.33. Layman lib.1. tract. de Interdict. cap.2.* §. *quarta exceptio. Sayr. lib.5. cap.13. n.12. Io. Andr. & Henricus in d. c.3.*

III. Regulares etiam exempti interdictum generale locale non obseruantes, aduertentes illud obseruari ab Ecclesia Cathedrali, seu Matrice, seu Parochiali, incurrunt excommunicationē latam in *Clem.1. de sent. excõ.* nõ obstantibus priuilegijs, & cõsuetudinibus. Et procedit etiamsi prætenderetur illud interdictum nulliter latum. *Sayr. lib.3. c.33. nu.45. & 48.* cum alijs Doctoribus. Non procedit hæc constitutio contra Clericos, vt supra citati DD. dicunt: & non procedit in interdicto speciali locali, neque personali etiam generali, vt *Tolet. lib.1. cap.39.* §. *vndecima*, vbi benè explicat hanc materiam.

Item in prædicto casu Religiosi Minores Sancti Francisci, si admittant suos Tertiarios in suis Ecclesijs ad diuina officia, excommunicationem incurrunt, Papæ reseruatam (scilicet ante satisfactionem) sed satisfactione præstita tunc sunt absoluendi ab Episcopo authoritate Apostolica à iure delegata, ex *Clem. cum ex eo, de sent. excomm.*

Aduerte quòd *Lapus in Clem. 1. eod. tit. cum Paulo*, æstimat in tali casu istos Religiosos incurrere etiam excommunicationem alteram, de qua §. *præced.* Sed contra *gloss. hic, Lauden. & Cardin. num.6.* quia pœnæ non sunt multiplicandæ, eiusdem præsertim rationis, pro eadem causa, sed illa prior censetur in hanc grauiorem commutata. Procedit autem hæc pœna eodem modo sicut prior, quando est interdictum generale, & seruatur ab Ecclesia Matrice, vt *Vitalin. hic num.10.*

Satisfactio fiet Ecclesiæ militanti læsę arbitrio Diœcesani. *Vitalin. nu.19.*

IV. Clerici violantes interdictum personale, aut locale, incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio, vt de communi ait *Sayr. lib.5. cap.14. nu.12. cum multis: & Auila par.5. disput.5. dub.4.* §. *præterea, ex c. fin. de excessib. præl.* Sed alij dicunt esse sententiam ferendam, non latam. *Sayr. ibi Bonac. de Interd. disp.5. punc.7. nu.4. Coninch disput.17. nu.71.* Alij dicunt esse suspensionem latæ sententiæ ab officio,

non

non à beneficio. *Suar. disput. 34. sect. 4. nu. 16.* Alij dicunt esse suspensionem etiam à iurisdictione. *Layman lib. 1. tract. de interd. cap. 3. nu. 3.*

V. Celebrans in loco interdicto fit irregularis, *c. is qui*, §. *is verò, de sent. excomm. in 6. Suar. de cens. disp. 34. sect. 4. num. 14.* vbi multos Doctores cumulat; & ampliat procedere tam de clerico sæculari, quàm regulari. Et idem est si quis violet interdictum personale, quo ligatus existat etiam occultè, vt *Suar. ibi num. 21. ex dicto c. is qui*, §. *is verò*.

Limita ex *c. pen. de cler. excomm. vel interd. min.* vbi excusat ignorantia probabilis ab irregularitate, crassa autem, & supina facilitat dispensationem à Sede Apostolica obtinendam, ad quam pertinet hæc dispensatio, vt *dicto §. is verò*.

VI. Celebrans contra interdictum fit ineligibilis actiuè & passiuè secundùm aliquos. Vide *Suar. nu. 16. ex dicto §. is verò*.

VII. Celebrare persistens in interdicto, seu contra interdictũ postquam fuerit monitus, incurrit eo ipso pœnam perpetuæ depositionis, *c. 3. de cleric. excomm. & interd. ministr. Barbos. ibid. num. 2. cum Mario Alterio*, quia illud verbum, *incurrant*, ibi positum, secundum magis communem est latæ sententiæ. *Tiraquel. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 147. C. de reu. don.* Sed contra *Sayr. lib. 5. cap. 14. nu. 7. & 8. Diaz cap. 28.* qui putant esse ferendæ sententiæ in casu nostro.

VIII. Sed etiam stante hac secunda sententia, cõsequenter ob notorietatem huius criminis depositione digni, erit infamis infamia iuris, & inde irregularis, iuxta ea, quæ dixi *supra cap. 11. §. vlt.*

IX. Episcopus si violet interdictum à Papa latum, v. gr. illud non promulgando, vel obseruari non procurando, aut contraueniendo, aut interdictos absoluendo, secundùm aliquos DD. incurrit pœnam priuationis Episcopatus, seu depositionis à dignitate, & loco Episcopali: ita probare conatur *Marta de Iurisd. part. 3. cap. 21. per totum*, ex *c. Theugualdum, 11. q. 3.* & alijs rationibus; sed veritas est in contrarium per ea, quæ dixi *supra, cap. 6. nu. 2.*

CAPVT XV.

Censuram suspensionis ab officio Clerici violantes celebrando, vel celebrari coram se faciendo.

I. Irregularitatẽ incurrit Clericus suspensus ab officio,

cio, seu à diuinis, vel Episcopus ab exercitio Pontificalium, celebrando contra hanc censuram, vt *c. Apostolicæ, & ibi Canonistæ, de Cler. excom. ministr. c. 1. §. fin. de sent. excommun. in 6. Suarez disp. 27 sect. 2. nu. 3. Sayr. lib. 4. c. 16. à n. 2.* Et procedit etiamsi suspensio esset impropria censura, vt lata ad certum tempus. *d c. 1. de sent. excomm. in 6.* vel si in perpetuum: vt *Sayr. lib. 4. c. 1. nu. 26. vers. 4.* Et similiter hanc irregularitatem incurrit Prælatus faciens authoritatiuè coram se celebrari; ex communi sententia recepta DD. ex *cap. illud, de Cleric. excommun. min. Abbas ibid. nu. 8. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 6. num. 9. Layman lib. 1. tract. de irregul. cap. 3. n. 4. §. Illud porrò. Riccius resol. 204.* vbi contra *Nauarrum* ait, non sufficere si Episcopus, vel Prælatus ingressus Ecclesiam ibi audiat Sacrum etiam cum tapeto, seu strato, nisi ipse mandauerit celebrari.

Limita primò, quòd per exercitium minorum ordinum, secundùm magis communem, non fit irregularis, nisi in casu violantis suspensionem contractam ob simoniam in ordine, quia sic in tali casu est statutum Bulla Sixti V. *contra malè promotos. Sayr. lib. 4. cap. 16. nu. 11. Bonac. de Irregul. q. 3. punct. 5. nu. 1.*

Limita secundò, quòd ex leuitate materiæ possit excusari ab irregularitate, vt dicendo, *Dominus vobiscum*, in priuata recitatione horarum. *Sayr. lib. 2. cap. 3. nu. 5. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 18.* Et similiter Episcopus exercens Pontificalia in materia leui, vt dando benedictionem in via, aut celebrando Missam cum mitra, & baculo, non fieret irregularis, si esset solum suspensus à Pontificalibus. *Sayr. lib. 4. cap. 16. num. 24. Bonacc. de irregul. q. 3. punct. 5. nu. 9.*

Limita tertiò, quòd excusatur ob bonam fidem, prout *supra* dixi de excommunicationis violatione *cap. 11.* & idem est quoties ob aliquam causam excusatur à peccato mortali, celebrando in suspensione, vt ob scandalum graue vitandũ. *Suar. disp. 27. sect. 2. nu. 3. Layman lib. 3. tract. de homic. cap. 12. nu. 6.*

Limita quartò, quòd non incurrit irregularitatem celebrans in suspensione, quæ non sit censura, vt ex præcepto simplici Cõfessarij, vel superioris prohibentis celebrare. *Sayr. lib. 4. cap. 16. nu. 4. Roder. qq. regul. 28. art. 1. tom. 2. §. 1.*

Super ista irregularitate solus Papa potest dispensare: si tamen casus est occultus, potest Episcopus seruatis conditionibus Concilij Tridentini, *sess. 24. cap. 6. de reform.*

II.

II. Excommunicationem ipso facto non incurrit celebrans in suspensione, sed est excommunicandus, si persistat in tali contumacia, *c. 2. de cleric. excommun. Sayr. lib. 4. c. 11. n. 14.*

III. Deponendus est perpetuò, violans suspensionem celebrando, scilicet depositione ab officio, & beneficio, *cap. clerici, c. latores, de cleric. excom. cap. 1. §. vlt. de elect. in 6. Sayr. ibid. n. 11. Bernard. Diaz c. 33. num. 1. in praxi crimin.*

CAPVT XVI.

Censuram suspensionis à potestate prouidendi de beneficijs violans.

IN vno casu violans suspensionē ab exercitio huius potestatis, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam, scilicet in terminis Constitut. Pij V. quæ incipit, *Quanta*, super forma resignationis beneficiorum: quando scilicet collator, præsentator, institutor, aut nominator ob non seruatam illam formam incurrit suspensionem à collatione, præsentatione, &c. si conferat, præsentet, nominet, instituat, incurrit dictam excommunicationem, vide infra *verbo, resignatio, c. 2.*

CAPVT XVII.

Censuram suspensionis à beneficio violans se ingerendo.

ISte in duobus, vel tribus casibus incurrit beneficiorum priuationem, scilicet ipso facto.

PRIMVS casus est *c. 1. §. qui verò, de elect. in 6. c. si compromissarius. §. fin. eod. tit. in 6.* Suspensus à beneficijs triennio ex eo quòd opposuit in casu electionis ad Ecclesias, aut personatus, aut canonicatus electiuos, & deficit in probatione eius quod obiecit in personam electi, si se propria temeritate ingerat beneficijs, eo ipso priuatur illis beneficijs, quæ ipse in eadē Ecclesia obtinebat.

SECVNDVS casus est in *c. cupientes, §. cæterùm, de elect. in 6.* vbi si eligentes ad Ecclesias Cathedrales, vel regulares, intra octo dies electionem electo non præsentauerint, ipsi qui culpabiles in hoc extiterint, omnibus beneficijs suis, quæ in ipsa Ecclesia, de cuius electione agitur, obtinent, per triennium continuum eo ipso sunt suspensi: ad quę si infra illud tempus propria temeritate, aut alio quæsito colore se ingesserint, illis ipso iure perpetuò sunt priuati.

TERTIVS casus *c. si compromissarius, §. porrò, de elect. in 6.*

Si compromissarius eligat indignum in Episcopum cum dolo, vel culpa; à beneficijs Ecclesiasticis, quæ in illa obtinet Ecclesia triennio suspendatur ipso iure; & Canonistæ ibi addunt, si se ingerat, eo ipso remanere priuatum per *d.c.1.§.qui verò, de elect.in 6.* & ita tenet *Vgol. de suspens. c.9. num.* 1. Sed hanc extensionem non puto veram, quia nullus tex. hoc habet, & pœnę non sunt ampliandæ, sed restringendæ.

Hinc reijcienda est aliquorum doctrina dicentium, quòd omnis suspensus à beneficio, scilicet à tẽporali administratione, & perceptione fructuum, si se ingerat, eo ipso priuatur illo beneficio, in quod se ingessit. Ita docet *Sayr. lib.4.de cens.c.6.n.5. Layman de suspen.lib.* 1.*c.* 1.*nu.3.in fin.* Sed sine fundamento, quia textus supra allegati solum procedunt, in illis casibus particularibus ibi expressis, & nõ sunt extendendi. Ita *Io.Andr. in d. cap. cupientes, §.cæterum, ibi Gemin.n.3. Francus ibi in prin.& glo.in Clem.2. de vita & honest. cleric. verbo, suspensos, Felin. in c. Apostolicæ, n.13.de except.Card. in Clem.2. num.vlt. de ætat.& qualit.Vgolin.loco citato.* est communis sententia.

Neque admitto distinctionem Toleti *lib.1. c.45. §.vlt.* vbi per *d.§.cæterum,* ait Prælatos suspẽsos ab administratione Ecclesiæ se ingerentes, esse ipso iure priuatos, alios autem esse priuandos. Nam contra, quia §. *cæterũ,* loquitur de alijs eligentibus, & non de Prælatis. Imò Episcopi non continentur in suspensionibus narratis in illis tribus casibus, quia non sunt nominati expressè. Ita habetur in *dicto c.si compromissarius, §.huiusmodi.*

CAPVT XVIII.

Censuras violari facientes Domini temporales.

I. AN contra non obseruantes, sed contemnentes excommunicationis vel interdicti censuram, inferri possit bellũ authoritate Ecclesiæ? Affirmãt *Lucas de Penna in l.vn. n.16.C. vt armorum vsus, lib.* 11. *Hostl. & alij apud Martam de Iurisd. par.3. c.22. nu.1.* Quod videtur intelligendum quando ex eo cõtemptu sequeretur publicũ scandalum, & damnum graue animarum, & facit *gl.in c. 3. verbo, pro libertate, de pœnit. & remiss.* vbi pro Ecclesiæ libertate est iusta causa pugnandi, si modus seruetur. Quamuis *Marta ibi* conetur contrarium probare, non posse ob censurarum violationem in contumaces bellum inferri.

II. Ex *Clem.Grauis, de senten* ex-

excom. Domini temporales, qui præsumunt quomodolibet cogere aliquem clericum in locis interdicto suppositis celebrare officia diuina, vel voce præconis, aut campana, aut alio signo publico aliquem euocare ad eadē officia audienda, præsertim excommunicatos, aut personaliter interdictos; aut prohibere ne excommunicati publicè, aut interdicti de Ecclesijs, dum in ipsis Missarum aguntur solemnia; à celebrantibus moniti exeant; incurrunt excommunicationē Sedi Apostolicæ reseruatam.

Nota quòd hæc Constitutio intelligenda est de interdictis, & excommunicatis, etiam non nominatim denunciatis, dummodo sint publici, & non occulti, quia clerici habent ius etiam tales expellendi, *Bonacc. de censur. in partic. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 20. *n.* 10. quamuis contra teneant *Suar. disput.* 22. *de censur. sect.* 4. *n.* 33. *Filiucc. tract.* 15. *nu.* 74. qui putant non procedere in non denunciatis nominatim. Sed puto primam veriorem per ea, quę dixi supra *c.* 10.

SED quæres, an excusentur à peccato, & pœnis celebrantes, seu non obseruantes interdictum coacti à domino temporali metu graui vitæ, vel amissionis bonorum, v. g. confiscationis, &c. Respondeo si cogerentur in contēptum fidei, vel clauium, seu præcepti Ecclesiæ, vel vt communicent in crimine criminosis, seu propter quod censura est fulminata, nullo modo excusantur, *Suar. disput.* 6. *sect.* 3. *n.* 2. *Marius Alter. tom.* 2. *de censur. disput.* 8, *tract. de interdicto cap.* 6. *in fin*, *Sayr lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 36. *&* 37. & signum erit talis contemptus, si post sententiam interdicti cogunt eos frequentiùs celebrare quàm ante interdictū; vel si frequentiùs volunt assistere quàm prius. Ita *Alterius loco cit.* Si autem non ex dicto cōtemptu cogerent celebrare, sed alio humano respectu, v. g. ad auertendam populi turbationem, vel tumultum, aut quia putarent cēsuram esse nullam ex defectu causæ, vel processus, &c. tunc excusarentur à dicta transgressione, & à pœnis, ita *Suarez, & Alterius citati. & Sayr. lib.* 1. *c.* 18. *nu.* 42. *& lib.* 1. *c. vlt. nu. vlt.* Cauendum tamen erit scandalum pusillorum, vt *Alter. ibid.*

CAPVT XIX.

Censurarum causa vexans, aut vexari concedens eas ferentē, aut partem, aut obseruantem eas, aut coniunctos eorum.

I. IN *c. quicunque* 12. *de sentent. excomm. in 6.* qui cunque-

cunque pro eo quòd in aliquas personas publicas, vel priuatas sententia excommunicationis, suspensionis, aut interdicti fuerit promulgata, licentiam dederint occidendi, capiendi, aut aliter in personis, aut bonis eius, aut suorum grauandi eos, qui tales sententias protulerint, siue quorum sunt occasione prolatæ, aut eos qui tales sententias obseruant, vt nolentes communicare cum excommunicatis (nisi licentiam talem re integra reuocarint; vel si bonis grauamen illarum est, nisi bona fuerint intra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa) eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt. Idem de ijs, qui ausi fuerint ea licentia vti, aut sine licētia motu proprio præfatos vexare, modo, & causa supradicta. Et hæc excommunicatio est reseruata Sedi Apostolicæ, posita obsordescentia duorum mensium in eadem excommunicatione.

Ante duos autem menses satisfacta parte non est reseruata, quantum ex vi huius textus. vt *Suarez de censur. disp.* 22. *sect.* 3. *num.* 8. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 23. *& cap.* 29. *nu.* 3. *Barbos. alleg.* 50. *num.* 94. *Ioan. Mon. in d. c. quicunque, in princ.* Est tamen reseruata aliunde ex Bulla in Cœna Domini, quatenus si impediunt Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur; vel quatenus sic cogunt partes, vel Iudices ad censurarū reuocationem, aut absolutionem; aut quatenus vexant causa sententiarum, vt dicam infra *cap. seq.*

Nota quod ait de vexante latorem sententiæ, aut suos; suorum nomine contineri omnes, qui in eius potestate sunt, omnesque consanguinei, & famuli ipsius, & domestici, & tota eius familia, & amici; item ei alia relatione coniuncti, vt magistri, & discipuli. Item alij, quoties ex circunstantijs illorum grauamen in eum redundat, verbi gratia socij, &c. quia lex ista est fauorabilis, & protectio Ecclesiæ non minus patere debet, quàm offensio in illam. *Caiet. verb. excomm. cap.* 36. *Suar. num.* 7. *Sayr. lib.* 3. *c.* 29. *nu.* 23.

Amplia etiam hanc Constitutionem pœnalem, vt incurrat in eam non solum dans licentiam offendendi, & offendēs, sed etiam mandans offendi, siue cum licentia, siue sine illa, quia verè etiam iste dicitur grauare dictas personas, mandando; quia determinat ad talem effectum, *Tabiena excomm.* 5. *casu* 10. *post med. Archidiacon. & Franc. in d. c. quicunque. Sayr. lib.* 3. *c.* 29. *n.* 22.

Limita quòd supradicta Constitutio procedit, & loquitur de vexantibus propter sentētias cēsura-

ſurarum promulgatas, non autem loquitur de promulgandis, ſeu de mandatis cum commi-natione cenſuræ, & non ipſo facto incurrendæ. Eſt tamen verum quòd vexans impediēdo cēſuras promulgari, incurrit in excommunicationes,& pœnas latas contra impedientes Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur, vt dicam *c. ſeq.*

CAPVT XX.

Cenſurarum abſolutionem, vel reuocationem extorquens, aut impediens quominus fulminentur.

I. EX *c. 1. de his quæ vi, metusque cauſa, in 6.* vi aut metu extorquens abſolutionem alicuius cenſuræ incurſæ, non ſolùm à prædicta cenſura non ſoluitur (nam abſolutio eſt irrita), ſed etiam nouam excommunicationis cenſuram incurrit, quę tamen non eſt reſeruata ex vi huius textus. Hanc Conſtitutionē benè explicat *Reginal. lib. 9. num. 346. Auila par. 2. de cenſur. cap. 7. diſput. 2. dub. 5. per totum.*

Amplia vt procedat etiam contra extorquentem abſolutionem ab excommunicatione minori, *Suarez diſpu. 7. ſect. 6. n. 13. Sayr. lib. 2. c. 21. nu. 30. Bonacc. de cenſur. in commun. diſput. 1. q. 3. pun. 8. nu. 3.*

Limita vt non procedat in cogēte motu leui, *gl. fin. in d. c. 1. Suar. nu. 14. Sayr. nu. 32. Bonacc. nu. 5. per l. nec timorem, ff. quod met. cauſa.*

Limita ſecundò, vt non incurratur hæc pœna niſi effectu coactionis obtento, ideſt abſolutione, vt *Auila loco citato.*

II. In *c. 14. Bullæ in Cœna Domini*, qui partes actrices (quæ cauſas ſpirituales, aut ſpiritualibus annexas committi fecerūt, & inhibitiones, aut citationes, aut alias litteras in eis decretas obtinuerunt) compellunt ad reuocandum, vel reuocari faciendum citationes, inhibitiones, aut litteras ſupradictas, & ad faciendum vel conſentiendum eos, cōtra quos tales litteræ emanarūt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per Statutum, vel aliàs, vel exequutionem litterarum, ſeu decretorum prædictorū quomodolibet impediunt, excommunicationem incurrūt Papæ reſeruata *ibidem.*

Ampliant aliqui, vt procedat non ſolùm contra Iudices ipſos compellentes, ſed etiam priuatos, ſeu partes, quæ inſtant, vt Iudex laicus compellat Iudicem Eccleſiaſticum ad reuocandas dictas ordinationes, aut partem ad conſentiendum abſolutioni cen-

furarum; quia via iuris hoc facit, de qua textus hic loquitur, vt *Filiucc. tract.* 16. *num.* 253. Sed contraria est communis, vt solũ procedat contra publicas personas cogentes, vt Magistratus, Consiliarios, &c. vt videre est apud *Bonacc. de censur. in particul. disput.* 1. *quæst.* 15. *punct.* 1. *num.* 15. vbi ait neque Aduocatum, neque Procuratorem instantem incurrere in hanc censuram.

Similiter non incurrit in hanc censuram, qui compelleret etiam publica potestate sua Iudicem ecclesiasticum ad absolutionem dandam à censuris; sed incurreret in illam, de qua *supra nu.* 1. & 2. ita *Bonacc. nu.* 21.

Nomine autem partis actricis hîc continetur non solum actor, sed etiam reus, ad cuius instantiam emanarunt tales censuræ, quia reus in tali prosequutione, seu causæ commissione, fungitur vice actoris: & ita *Vgol. in d. c.* 14. *Bullæ. Filiucc. num.* 253. *Duard. quæst.* 13. *num.* 8. *ibid. & Bonacc. num.* 18.

III. In *cap.* 16. *Bulla in Cœna Domini*, quicunque Prælatos, aliosque Iudices Ecclesiasticos ordinarios impediunt quominus sua Iurisdictione vtantur contra quoscunque, quatenus de iure vti possunt, impediendo directò, vel indirectò, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, consanguineos, vel affines, incurrunt excõmunicationem ibidem Papæ reseruatam.

In hanc igitur excommunicationem incurrit, qui impedit ne Iudex Ecclesiasticus ordinarius fulminet excommunicationem, aut aliam censuram, aut cogit eum reuocare sententiam comminatoriam censuræ, quia verè impedit illius Iurisdictionis actũ, seu vsum. Ita *Bonaccina de censur. in particul. disput.* 1. *quæst.* 17. *punct.* 1. *num.* 4. *vers. tertiò Principem, cum Vgolino.* & idem est si impediret quominus Iudex faceret exequi censuras, & obseruari.

An autem etiam incurrat in hanc excommunicationem, qui cogit ad reuocandam, vel absoluendam censuram iam fulminatam, & incursam, aliqui affirmãt, vt *Vgolinus super eodem cap.* 16.

Alij negant probabilius, quia iam Iudex circa hoc functus est officio suo, & modò compellitur ad vtendum iurisdictione, non impeditur quominus vtatur. Ita *Bonaccina.* Sed incurret tunc in aliam excommunicationem, de qua *supra cap. praced. & hoc eodem cap. num.* 1.

An autem in hanc censuram incurrat etiam pars, & procurator instantes, aut alia priuata autho-

authoritate impedientes quominus possit Iudex Ecclesiasticus vti sua iurisdictione ferendo censuras, aut illas exequendo, aliqui affirmant, sed magis communiter negant Doctores, vt apud *Bonaccinam disput.* 1. *cit. quaest.* 17. *punct.* 1. *num.* 7. *cum Nauarro, Suar. Graffio, Duardo, & alijs*. Illud certum videtur lacerantem cedulones iam affixos non incurrere in censuram latam contra impedientes Iudices Ecclesiasticos sua iurisdictione, vt *Graffius tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *num.* 139. sunt tamen isti lacerantes, vel deturpantes cedulones suspecti de haeresi, vt male sentientes de potestate Ecclesiastica. *Genuen. in praxi cap.* 6. *num.* 6.

IV. Ex *eodem cap.* 16. *Bullae in Coena Domini*, excommunicationem incurrunt Papae reseruatam illi, qui post Ordinariorum, vel ab eis delegatorum Iudicum Ecclesiasticorum sententias, & decreta, aut alias, fori ecclesiastici iudicum eludentes, ad forum, seu Curiā saecularem recurrūt, & inde prohibitiones, & mandata etiam poenalia cōtra Ordinarios, aut delegatos praedictos decerni, & exequi procurant. Et eandem excommunicationem incurrunt ij, qui ea decernunt, vel exequuntur, vel dant consilium, patrocinium, & fauorem.

Ex quo apparet, quòd censura ligatus per sententiam Iudicis Ecclesiastici, vel saltem comminatus de censura in eum ferenda, si contra eam recurrat ad Tribunal saeculare, vt obtineat mandata contra eundem Iudicem Ecclesiasticum, vt de eo vexando, vel eiusdem coniunctos, hodie incurret hanc excommunicationem in Bulla Coenae Domini, quae olim ex *cap. quicunque, de sententia excommunicationis in* 6. non erat semper reseruata: & idem est de extorquente via Iudicis saecularis absolutionem, quo casu olim non erat reseruata excommunicatio, ex *cap.* 1. *de his quae vi, in* 6. & eodem modo hodie hanc incurrunt Iudices decernentes & exequentes mandata poenalia contra Iudices Ecclesiasticos ad instantiam partis. Vide de hac *Bonaccin. disput.* 1. *cit. quaest.* 17. *punct.* 1. *num.* 28. cum allegatis per eum.

CAPVT XXI.

In censuris insordescentes.

Vide *verbo*. *Insordescentia*.

CAPVT I.

Cessationem à diuinis Ecclesiastici violantes.

I. EX *Clement. 1. de senten. excommunication.* Religiosi etiám exempti, cùm Cathedralem Ecclesiam, vel Matricem, seu Parochialem loci viderint, aut sciuerint obseruare cessationem à diuinis indictam per Ordinarium loci, seu Prælatum Ecclesiæ, vel per Prouincialium Conciliorum Statuta, vel eorum authoritate, eam similiter obseruare tenentur, aliàs incurrunt ipso facto excommunicationem, quæ tamen non est reseruata: loquitur autem textus de cessatione generali totius loci, scilicet ciuitatis, vel oppidi, vt notat *gl. ibidem verbo, Cessantibus, & DD. infra citat.* & patet; quia aliàs regulares non tenerentur seruare, neque aliæ Ecclesiæ.

Idemque statutum est de cessatione à diuinis generali ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, indicta per Capitula, Collegia, vel Conuentus sæcularium, vel regularium Ecclesiarum ex facultate eis competente indicendi per cõsuetudinem, vel priuilegium, aut aliter. Non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque dictorum Religiosorum. De hac re agunt *Caietan. verbo, Excommunic. cap. 67. Nauar. cap. 27. num. 146. Suarez de censur. disput. 39. sect. 2. nu. 36. Sayr. lib. 3. c. 33. à nu. 4.*

II. An autem Sacerdotes, seu Clerici solemniter celebrãdo, seu ordines exercendo in loco, seu Ecclesia, contra cessationem à diuinis, incurrant irregularitatem præscindendo ab excommunicatione vt supra incursa? Respondeo: si cessatio sit particularis illius loci, communis sententia docet non incurri, vt testatur de communi *Suarez sect. 1. n. 8. disput. 39.* & probatur *c. is qui. de sentent. excommun. in 6.* vbi celebrans in Ecclesia polluta non sit irregularis; & tamen tũc ipso iure dicitur indicta cessatio à diuinis, seu suspensio diuinorum organorum pro illo loco particulari, vt *cap. fin. de consecr. Eccles. Suarez sect. 1. n. 14.* De cessatione autem generali multi docent, eam violantes, solemniter celebrando, fieri irregulares, quia videtur similis interdicto: ità tenent *Ioan. Andr. Innocent. Anchar. in c. si canonici. de offic. ordin. in 6. Sanctus Antonin. Maiol. Villad. & Couarr. apud Suarez ibidem num. 8.* Sed magis communis tenet contrarium, quia in odiosis non fit

ex-

extensio de interdicto ad cessationem: ita tenet *Syluest. verbo, cessatio, q.15. Palud. Sotus, Nauar.* quos sequitur *Suar. nu.10.* tenent Canonistæ communiter in *c. dilectis, de appell.* & de magis communi testantur *Salzedo ad Diaz in praxi cap.33. §. sed quæstionis, Auila par.6. disput.6. dub.2. concl.4.* & communem ait *Gutier. can. qq. lib.1. c.10. nu.4.*

Sed dubium est, an moderatio allata circa obseruationem generalis interdicti in *c. Alma mater, de sent. excom. in 6.* habeat etiam locum in cessatione à diuinis saltem generali: & aliqui putant extendi ob similitudinem rationis, & fauorabilem materiam: & ita tenent *Henriq. lib.13. cap.52. n.4. litt. I. Auila par.6. disp.1. dub.9. concl.2 Roderic. qq. regul. 116. art.4. 10.2. Miranda tom.2. q.38. art.6. concl.6. Sayr. lib.5. c.19. n.8.* & tenent *Archid. Villard. Sylu. S. Anton. Cardin. & Nauar. apud Gutier. lib.1. can. qq. c.10. nu.4.* Sed contraria verior est, vt nulla sit moderatio allata, sed obseruari debeat *c. non est vobis, de sponsal.* scilicet vt tunc nulla liceant diuina officia præter baptismum paruulorum, & pœnitentiam morientium, & viaticum: & tenet *Suarez sect.2. n.25. Regin. lib.32. n.81. Filiuc. tract. de interd. n.177 Layman de interd. cap.6. nu.3. Barbos. in d. c. Alma, n.16. Gutier. loco cit. Gordon. lib.7. q.16. c.2. nu.93.*

CAPVT II.

Cessationem à diuinis non ritè, vel non iustè Canonici indicentes.

Ex *c. si Canonici, de offic. ordin. in 6.* Canonici qui facultatem habent indicendi cessationem à diuinis, non possunt eam indicere nisi ex causa canonica, & nisi antea publica scriptura, cessationis causam exprimant, & ei contra quem indicunt (scilicet culpabili) exhibeant; aliàs ipsi fructus, seu prouentus Ecclesiæ illius, in qua cessatum fuerit, suos non faciunt, & tenentur eidem Ecclesiæ restituere. Si autem prædicta obseruauerint, is qui causam cessationi dedit, tenebitur Canonicis, & Clericis quanti eorum interfit ratione distributionũ quotidianarũ amissarum tempore cessationis. De hac re vide *ibi Canonistas*, & alios, quos allegat *Barbosa ibidem.*

CAPVT I.

Chirurgiæ arte Clericus causans mortem per sectionem, vel adustionem.

In *c. sententiam, ne Clerici, vel Monach.* Clericis in sacris interdicitur exercitium

Chirurgiæ, quæ aduſtionem, vel ſectionē inducit, & in *c. tua nos, de homicidijs*; Clericus, vel Monachus aduſtionem, vel ſectionē faciens tãquam Chirurgus, ſi inde mors infirmi ſequatur, fit irregularis, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, & infirmus ex propria culpa ſit mortuus propter ſectionem, vel aduſtionem, ſcilicet morte phyſicè prouenięte ex ſectione, vel aduſtione prædicta.

Amplia quod dictum eſt de clerico, vt procedat in omni clerico in ſacris, vel in minoribus quidem, aut in prima tonſura, ſed ſufficienter beneficiato; quia omnia interdicta clericis in ſacris, cenſentur interdicta clericis beneficia habentibus ſufficientia ad victum, ſeu ſuſtentationem. *Sanchez lib. 6. cap. 14. num. 15. Abb. in d. c. Sententiam. Maiol. lib. 2. cap. 12. nu. 7. Tolet. lib. 1. c. 81. §. 5.*

Amplia ſecundò, vt procedat etiam in ſectione venæ, ſeu phlebotomia, ſecundùm veriorem, vt *Bonac. de irregul. q. 4. punct. 5. n. 5. Auila diſp. 6. ſect. 1. dub. 10. concluſ. 2. §. hinc ſequitur, contra Molinam diſput. 75. num. 4. tract. 3.*

Limita vt non procedat, ſi nō ſua manu ſecuit, vel vſſit, ſed alius Chirurgus eius mandato ſecundùm regulas artis. *Molina ibid. Sayrus lib. 6. c. 18. nu. 27. Bonac. nu. 5. & 6.*

Limita ſecundò vt non procedat in caſu grauis neceſſitatis infirmi, quando non aderat alius Chirurgus. *Molina diſp. 8. n. 11. Sayr. nu. 10. Bonac. nu. 4.*

CAPVT I.

Clauſuram Regularium, ſeu clauſtri ſepta violantes.

PRæmittendū eſt, quòd clauſurę appellatione venit totū illud ſpatium Monaſterij, ſeu Domus Religioſarum perſonarum, ad quod liber eſt acceſſus ipſis Religioſis & non ſæcularibus perſonis. Vnde non continetur Eccleſia, nec locutoria exteriora, Ita definiuit Greg. XIII. *in Bulla* 8. incipit, *Deo ſacris*. vide *Sanchez lib. 6. c. 15. num. 6. & 7. cap. 16. n. 11. Bonac. de clauſura q. 1. punct. 1. nu. 1.*

Incipit autem clauſura ab ea porta, in qua ſedes eſt ianitoris ad clauſuram ſeruandā, vt *Sanch. lib. 6. in decal. c. 17. num. 18.* & limites clauſuræ ſtatuere pertinet ad Prælatum loci illius, qui habet ius viſitandi clauſuram. *Suar. to. 4. de Relig. tract. 1. lib. 1. cap. 7. num. 2.* vt ad Generalem, vel Prouincialem, & quoad Moniales, Prælatus illarum. Sed etiā Epiſcopus poteſtate delegata

quoad exemptas, quia ei à Tridentino data est potestas visitandi,& firmandi clausuram illarum. vt *sess.*25. *cap.*5.*regul.* vide *Barbosam allegat.*102. *nu.*6. *&* 11. Consistit igitur clausura in indiuisibili, vnde non potest in huius violatione dari paruitas materię: nam siue parum vltra lineā clausuræ transeas, siue multum, dummodo totus trāseas, perfectè diceris clausurā violasse. vt *Sanch. lib.*6.*c.*16.*nu.*70.*Bonac.punct* 1. *num.*3. *Diana resol.*52. *tract.*2. *tom.*2.

De limine portæ quidam dicunt illud neque esse intra, neque extra clausuram: Ita *Sanch.lib.*6. *cap.*16.*n.*70.cum nonnullis Doctoribus. Sed verius puto esse inspiciēdum, qua parte porta clauditur: quia si ea clausa limen remanet intra, erit cōprehensum in clausura; si verò extra remanet, dicetur extra clausuram, vt *Bart.in l.*1. *ff. de cloacis*, *Gemin. in c.vn.de consecr.Eccl. Francus decis.*402.*nu.*11.*Comitol.lib.*6. *respons.q.*3.

Tectum eatenus dicitur esse intra clausuram, quatenus tegit loca quæ sunt intra clausuram, & non vltra. *Sanchez c.*15.*nu.*7. *Suar.tom.*4. *de relig. lib.*1. *c.*10. *num.*6.

Quod autem dixi clausuram esse interiorem partem domus, vel Monasterij, hoc intelligendū non de qualibet domo, vbi habitant aliquot Religiosi, sed vbi in forma Conuentus, seu Collegij viuitur cum Ecclesia, & Eucharistia: secùs si per modum hospitij ad tempus sine Ecclesia, & sine Eucharistia. *Sanch. d.c.*17.*n.*20. *Quaranta verbo, Monasteria pag.*306.*in fine.* §.*addit Nauar. & Layman lib.* 4. *tract.*5. *c.*12. *num.*5.

Peccant igitur violantes clausuram Regularem, siue per egressum, siue per ingressum, cum distinctione: quòd viri religiosi peccant vt plurimum venialiter tantū, nisi de nocte furtiuè egrediantur, aut aliter cum periculo notabili euagationis diuturnæ extra claustra, aut nisi egrediantur contra speciale præceptum Superioris grauiter obligantis, *S.Thom.*2.2.*q.*186. *artic.*9. *Nauar. comm.*4. *de regul. num.*35. *Graff.lib.*5.*de casib.reseru.cap.*5. *n.*5.*Suar.* autem *tom.*4.*de relig. tract.*1.*lib.*1.*cap.*6 *num.*6.*&* 9. ait hunc exitum religiosis viris esse peccatū ex genere suo mortale, sed fieri sæpe veniale ob leuitatem materiæ; & in effectu nō discrepat ab alijs Doctoribus citatis. Ingressus autem, & introductio mulierum in clausuram virorum, est peccatum mortale per se loquendo, attentis consuetudinibus, & Constitutionibus Apostolicis, de quibus infra, &

proprijs etiam religionib. quidquid sit de iure communi. Vide de hoc *Sanchez c. 17. nu. 9. Suar. loco cit. c. 7. nu. 1. in fin. & seqq.* Ingressus verò virorum in clausuram religiosorum per se loquẽdo, non est prohibitus; vt *Suarez num. 3.* Violatio autem clausuræ Monialium per ingressum, vel per egressum, est peccatum mortale; quia est pręceptum valde rigorosum talis clausuræ, *Layman loco cit. nu. 1. & 2.* Hoc præceptum latum est *c. 1. de stat. regul. in 6.* pro qualibet mundi parte, & illud innouat Trident. *sess. 25. c. 5. de regul.*

CAPVT II.

Clausuram Regularium virorum mulieres intrantes.

I. Excommunicationem incurrunt Papæ reseruatã, etiam si sint Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, si audeant ingredi Monasteria Religiosorũ, ex Bulla Pij V. 20. vel 22. incipit, *Regularium;* & reuocat omnes licentias concessas; & idem Pius V. alia Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum*, declarauit vt procedat etiam si mulieres non ingrediantur prætextu priuilegiorum, seu licentiarum.

Item declarauit non intelligi præclusum aditũ mulieribus intra prima claustra Regularium, quando in eis Missæ, & diuina officia celebrantur, vel processiones, aut sepulturæ fiunt: item quando magnus est populi concursus, itaut commodè per portam Ecclesiæ ingredi, vel egredi non possint; modò recta via procedant. Hæc Bulla declaratoria non fuit publicata, vt patet in fine illius, cùm desit relatio Cursorum.

II. Eadem excommunicatio fertur Papę reseruata contra mulieres vt supra ingredi audentes claustra, seu clausuram Religiosorum, in Bulla Gregor. XIII. 28. vel 36. incipit *Vbi gratiæ:* & cõtinet similiter etiam Comitissas, Marchionissas, & Ducissas, & reuocat omnes licentias.

Limita primò, quòd non continentur in dicta prohibitione Reginæ, & Imperatrix, & earum filiæ, quia non sunt ibi expressæ, nisi inferiores eisdẽ, & ipsæ sunt speciali nota dignæ. *Sanch. lib. 6. c. 17. n. 5. Layman lib. 4 tract. 5. c. 12. nu. 5. Suarez lib. 1. c. 7. n. 5. tom. 4. de Relig.*

Limitant secundò alij, vt non procedãt dictæ Bullæ, & excommunicatio, nisi cõtra mulieres intrantes prætextu licentiarum in dictis Bullis reuocatarum. Ita tenent *Roderic. qq. regul. tom. 1. q. 47. art. 1. Philiarc. lib. 3. de off. Sacerd. c. 30. num. 31. Sayr. lib. 3. c. 31.*

c.31.nu.11. Eman.Sà, verb.excõmunicatio Papæ reseru. nu.15. Suar.de censf.disp.22.sect.6.n.11. & de Relig.lib.1.c.7.nu.9.Filiuc. tract.15.nu.119 & valde probabilem ait *Layman c.5. num.12.* Ad declaratoriam Pij V. respondent, quòd non publicata declaratoria non ligat. *Salas de legib. disp.21.sect.13.nu.31. Eman.Sà verb.lex, num.23.Suar.de legib. lib.6.c.1.num.3. Bonac. de legib. q.1.punct.8.nu.16.* & ita respondent *Roderic.& Layman* vbi sup.

Ad stylum Curiæ, & Pœnitentiariæ respondent non ligare extra Curiam, quia est tanquam ius Prætorium, quod non ligat nisi in suo tribunali. *Belluga in specul. rub.11 n.8.& 9. ibi Camill. Borell. lit. F. Capella Tolos.decis. 115. num.3. Diana resolut. 42. tract. 10. tom. 1. Ceuall. q.737. num.20.*

Contraria tamen sententia est magis communis, & praxi recepta etiam extra Curiam, vt contineantur etiam mulieres non prætextu licentiarum intrantes: ita *Nauar. c.27. nu.150. §.61. Quaranta verb. Monasteria*, post Bullam Pij V. *pag.306.Cherub.super dicta Bulla Greg.XIII. schol.1.Gordonus lib.6.q.5. num. 130. Sanchez lib.6. c.16. nu.79. & c.17. num. 35.* qui fundat se in Bulla Pij V. non in Bulla Gregorij. *Bonac. de clausura, q.5. punct.2.& punct.3.* & facit quòd stylus Curiæ interpretatiuus Cõstitutionis Papæ vbique seruãdus est. *Rot.decis.196.num.2.par.1. recent.* & ita videmus passim recurri ad Sedem Apostolicam pro tali absolutione.

CAPVT III.

Clausuram Regulares viri violantes per introductionem mulierum.

1. EX Bulla supra allegata Pij V. incipit, *Regularium*, 20. vel 22. fertur sententia suspensionis à diuinis ipso facto incurrendæ cõtra Superiores locorum eorumdem, & alios particulares Religiosos, seu eorum subditos, præsumentes admittere fœminas, vel introducere in Monasterium, seu Conuentum. Hæc suspensio non est reseruata. *Sãch. c.17.n.41.lib.6.* Procedit autem, vt patet, non solùm cõtra Superiores, sed & alios quoscumque; vt notat *Sanch.lib.6.c.17.nu.35. in fine.* Requirit autem dolum, seu scientiam. *Sanch.c.17 n.36.* & procedit etiã de introductione non prætextu licentiarum, secundùm veriorem sententiam; & ita declarauit Pius V. alia Bulla incip. *Decet Romanum*; quæ tamen, vt dixi *cap. praecedenti*, non fuit publicata in locis Vrbis consue-

suetis; fuit tamen ad praxim deducta.

II. Ex Bulla Gregorij XIII. allegata supra *cap. praeced.* fertur excommunicatio Papæ reseruata, contra Abbates Conuentus, & alios Monasteriorum Superiores, & personas quocunque nomine vocētur, in Monasteria, Domus, & loca sua mulieres quocunque prætextu facultatum ibi reuocatarum ingredi facientes, aut permittentes.

Amplia, quòd licèt hæc Bulla videatur loqui de admissione mulierum prætextu facultatum, tamen magis communiter, & in praxi obseruatur, etiamsi non eo prætextu inducantur. Ita de praxi totius Italiæ testatur *Beija resp. par.* 1. *casu* 30. & ita respondisse Gregor. XIII. ait *Villagut tract. de vsur. q.* 35. *nu. vlt.* tenet *Azor. lib.* 3. *c.* 8 *q. vlt. to.* 1. *Filiuc. tract.* 15. *n.* 118. etsi contrarium dicant *Sayr. lib.* 3. *de cens. c.* 31. *nu.* 13. *Sanchez lib.* 6. *c.* 16. *n.* 79. *Suar. de censur. disput.* 22. *sect.* 6. *nu.* 11. *& alij.*

Amplia quòd hic non requiritur dolus, sed sufficit culpa lata. Limitant aliqui hîc non contineri religiosos subditos, sed Superiores: ita *Sanchez c.* 16. *nu.* 84. *Cherubin. super eadem Bulla. Roderic. q.* 47. *art.* 3. *tom.* 1. est contra *Suar. de censur. disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 14. *Filiuc. tract.* 15. *nu.* 118. *&* 119. *Quaranta loco cit. super hac Bulla.*

III. Ex Bulla prædicta Pij V. & Greg. XIII. regulares omnes introducentes, vt supra, incurrūt pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ad illa, sine alia declaratione, scilicet pœnæ cōmissæ, vt dixi *par.* 1. *c.* 5.

IV. Ex Bulla Greg. XIII. prædicta, præfati Superiores locorū regularium, & secundùm probabilem etiam alij particulares religiosi incurrūt eo ipso priuationem beneficiorum suorum, & inhabilitatem ad huiusmodi. Vide *Sanch. cap.* 17. *num.* 35. vbi notat hanc differentiam.

QVÆRES an omnes istæ pœnæ ligent ante sententiam declaratoriam. Respondeo: aliqui dicunt solas censuras ante sententiam ligare, non autem alias: ita *Suarez* de magis communi testatur *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *c.* 7. *in fine.* Alij verò dicunt pœnam inhabilitatis obligare ante declaratoriam criminis commissi: & hæc est magis communis, vt dixi *par.* 1. *c.* 28. *q.* 4. Vide quæ dixi in *d. c* 28. & ibi quid nomine officiorum intelligatur.

Sed hic aduerte quòd sacra Pœnitentiaria, quādo absolutionem, vel dispensationem concedit Regularibus super introductione mulierum intra claustra ad malum finem, scilicet luxuriæ, solet

solet decernere vt remaneat priuati officijs, & dignitatibus sui ordinis, & inhabiles in futurum ad similia, quia non intendit cum talibus dispensare in totum, sed super sola irregularitate, si celebrarunt in talibus censuris: quando autem introductio nō fuit ad malum finem, tunc solet in totum eos rehabilitare.

CAPVT IV.

Clausuram Monialium violantes ingrediendo sine licentia à Prælato Monasterij in scriptis in ordinarijs necessitatibus concedenda.

A

I. EX *c.* 1. *de stat. regul. in 6.* nulli aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius ad quē pertinuerit speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem: & Trid. *sess.* 25. *c.* 5. *de regul.* Ingredi intra septa Monasterij nemini liceat cuiuscunque generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtinenda, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantùm Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, neque alius vllo modo possit, etiam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

Hæc excommunicatio, quatenus ex vi huius decreti, non est reseruata: *Sanchez lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 71. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 41. *§.* 8. Si tamen violatio fiat clausuræ per ingressum ad malum finem, id est luxuriæ, extra Vrbem Romam per totam Italiam est reseruata Papæ, vt neque priuilegiati possint absoluere, ex decreto Sacræ Congregationis, seu Clem. VIII. de quinque Casibus reseruatis, de quo dixi *supra, verbo, Absolutio, c.* 3. & ita notat *Filiuc. tract.* 15. *nu.* 119. & dicam *infra c.* 7.

Item secundùm opinionem multorum, quam sequitur stylus Curiæ, in omni casu, etiamsi ingressus fiat non ad malum finem, excommunicatio est Papæ reseruata ex alijs Constitutionibus, de quibus dicam *num. seq.* vt neque Episcopus possit absoluere; nisi tamen casus sit occultus, iuxta Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 6. *reformat. Sanch. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 78. *Bonac. de clausura, q.* 1. *punct.* 5. *nu.* 1.

Incurrunt autem hanc excommunicationem Trident. etiam intrantes cum licētia, sed subreptitia ex falsis narratis. *Sanch. c.* 16. *num.* 73. An autem incurrant ingredientes cum licentia, sed non in scriptis obtenta, multi affirmant, vt *Sanchez c.* 16. *num.* 31.

Con-

Confeß. de priuileg. Mendic. tit. 20. *cap.* 6. *Suar. tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *c.* 10. *nu.* 15. Alij negant, vt *Homobonus, & Bellocchius apud Dianam resol.* 129. *tract.* 2. *to.* 2. An autem ex hoc textu prohibeantur ingredi infantes, id est, ante vsum rationis, itaut saltem introducentes incurrant excommunicationem; cõmunior negat. *Sanchez lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 5. *Diana resol.* 67. *tract.* 2. *tom.* 2. *Layman lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 12. *nu.* 2.

Aduerte quòd facultas generalis concessa, v. gr. Abbatissæ ad concedendas licentias, non requiritur vt sit in scriptis, neque licentia concessa pro ingressu in necessarijs casibus debet esse toties quoties, sed potest esse generalis pro casibus specificatis, ex *c.* 1. *de stat. regul. in* 6. *& Diana resol.* 129. *tract.* 2. *to.* 2. cum alijs DD.

§ II. Alia excõmunicatio Papę reseruata, lata est ex Bulla Gregorij XIII. 28. vel 36. quæ incipit, *Vbi gratiæ*, contra quascumque personas etiam Comitissas, Marchionissas, Ducissas, aut Comites, Marchiones, Duces, ingredi audentes prætextu facultatum ibi reuocatarum clausuram Monialium.

III. Excommunicatio simili tenore etiam lata est à Paulo V. Bulla 47. vel 74. quæ incipit, *Monialium*.

Aduertendum quòd licet hæ Constitutiones videantur loqui de ingredietibus prætextu dictarum facultatum, tamen ex stylo Curiæ intelliguntur generaliter etiam de intrãtibus sine tali prętextu: ita etiam tenent *Nauar. Beija, Villagut, Azor. Zecchius, & Graff. apud Sanch. lib.* 6. *c.* 16. *n.* 77. *in fin. Cherub. in Compend. super Bulla* 28. *Gregorij XIII. Bonac. tract. de suspens. punct.* 5. *num.* 35. etsi contrarium teneat *Suar. de censur. disp.* 22. *sect.* 6. *nu.* 14. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 31. *nu.* 10. *Sanch. nu.* 78. *&* 79. *Diana resol.* 23. *tract.* 4. *to.* 1. *resol.* 32. *miscel.* 2. *tom.* 1. *Barbos. allegat.* 102. *n.* 37.

Aduerte secũdò, quòd ex alia Bulla Pauli V. 52. vel 33. incipit, *Facultatũ*, declaratur quòd quoties facultas à Sede Apostolica conceditur alicui, v. gr. mulieri, etiam Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, ingrediendi aliqua Monasteria Monialium certis vicibus, v. gr. bis, intelligitur illa particula *bis*, aut similis, collectiuè, id est, de omnibus Monasterijs concessis, non autem distributiuè, seu de singulis. Et additur, vt mulieres aliter tales licentias interpretantes, aut illis vtentes, seu abutentes, incurrant ipso facto pœnas ex Conc. Trident. & Const. Apost. inflictas intrantibus sine licentia.

Hoc autem, quod ibi dicitur de

de interpretantibus, *Cherubinus ibi* videtur intelligere, vt incurrant dictas censuras ob meram interpretationem speculatiuam. Sed contra dicendum est, quia accipi debet de interpretatione practica, seu non separata ab ipso vsu, quia dictio alternatiua, *aut*, vel *seu*, &c. posita post genus resoluitur in expositiuam, seu declaratiuam. *Rota recent. par.* 1. *decis.* 300. *n.* 26. & idem est quādo aliàs recederetur a iure communi, & fieret dispositio exorbitans, cùm debeat sic intelligi, vt iuri communi magis adaptetur: & de tali interpretatione, quæ sufficiat ad incurrendas pœnas violationis clausuræ, vt in simili, *Seraph. decis.* 393. *nu.* 7. 8. *&* 9. vbi quòd in tali casu dictio alternatiua potest stare expositiuè.

CAPVT V.

Clausuram Monialium violantes per introductionem quorumcunque sine licentia legitima.

NOta quòd Moniales, siue alij aliquem introducentes, seu intrare permittentes in clausuram sine licentia legitima, non incurrunt excommunicationem, ex vi decreti Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. *de regul.* quia de ijs nulla est facta mentio, sed solùm de ipsis intrantibus. *Sanchez lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 71. *Diana resolut.* 34. *miscell.* 2. *tom.* 1.

I. Ex Bulla Gregor. XIII. *Vbi gratiæ* 36. vel 28. fertur excommunicatio Papæ reseruata, & pœna priuationis dignitatum, beneficiorum, officiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi, contra Abbatissas, Abbates, Cōuentus, & alios Superiores vtriusque sexus Monasteriorum, Monialium, & personas, quocunque nomine vocentur, si quemquam prætextu licentiarum (quas ibi reuocauerat Papa) ingredi faciant, vel permittant. Omnes istę pœnę sunt latæ sententiæ.

II. Ex Bulla Pauli V. *Monialium*, 74. vel 47. fertur excommunicatio Papę reseruata, & priuatio officiorum, & inhabilitas, contra Monasteriorum, Monialium, Abbatissas, Priorissas, & Superiores alias, si quemquam prętextu licentiarum ibi reuocatarum introducere, admittere, vel admissum quocunque modo retinere ausæ fuerint, aut præsumpserint.

Aduertendum primò, quòd licet hæ Constitutiones videantur loqui solùm de admissione, vel retentione prætextu dictarum licentiarum ibi reuocatarum; tamen ex stylo Curiæ, & multorum Doctorum sententia generaliter intelligitur, etiam si non eo prætextu

textu id fiat, vt dixi supra *c. præcedenti, nu.* 3. tametsi multi DD. etiam contrarium dicant; ex quorum sententia sequeretur quòd hodie introducentes nullam incurrerent excommunicationem, aut pœnam latæ sententiæ.

Sed sistendo in priori sententia, praxi Curiæ, & totius Italiæ recepta, videndum est an solùm incurrant Superiores viri, vel fœminæ introducentes, an aliæ etiam personæ religiosæ particulares masculi, aut fœminæ; & quidem *Sanchez lib. 6. c.* 16. *num.* 84. *Miranda man. to.* 3. *de Monial. q.* 2. *art.* 12. *concl.* 3. *Barbos. alleg.* 102. *num.* 33. *Roderic. qq. regul. to.* 1. *q.* 47. *art.* 3. *Diana resol.* 33. *&* 34. *miscell.* 2. *tom.* 1. dicunt solùm Superiores contineri, non priuatas personas, quia illā particulam, *& personas quocunque nomine vocentur*, in Bulla Gregorij XIII. positam, putant intelligi de personis eorum Superiorū.

In Bulla verò Pauli V. solùm Superiores fœminę exprimuntur. Contrariū tamen tenent *Llamas apud Sanch. ibi. & Filiuc. trac.* 15. *nu.* 119. ex Bulla d. Greg. XIII. etiam priuatas personas incurrere excommunicationē, & pœnas afferentes.

Aduerte secundò, quòd excepta excommunicatione, aliæ pœnæ secundùm aliquorum opinionem non obligant in conscientia ante declaratoriam, vt dixi supra *cap.* 3. *in fine*.

CAPVT VI.

Clausuram Monialium intrantes viri Superiores ipsarum sine iusta causa.

IN Bulla Gregor. XIII. quæ incip. *Dubijs, quæ emergunt*; & habetur post 28. Const. eiusdē Papæ *apud Cherubinū*, statutum est, vt Prælati Monialium, tam Sæculares, quàm Regulares, facultate sibi ex officio attributa, ingrediendi Monasteria prædicta vti possint tantùm in casibus necessarijs, & paucis; ijsque, senioribus, ac religiosis personis comitati, etiamsi tales Superiores sint Episcopi, aut Cardinales. Aliàs trāsgressores, Episcopi quidem incurrant eo ipso interdictū ab ingressu Ecclesiæ pro prima vice: pro secunda autem, suspensionem à munere Pontificali, & à Diuinis: Tertia autem, & vlteriori incurrant excommunicationem: Superiores autem Regulares incurrant pœnam priuationis omnis officij Monasterij, & excommunicationem similem.

Nota primò, quòd hæ excommunicationes nō sunt reseruatæ, *Sanchez lib. 6. c.* 16. *n.* 98. *Filiuc. tract.* 15. *num.* 118. *in fine*. Vnde Episcopus, seu Prælatus, qui inciderit in hanc excommunicationem, antequā sit nominatim denun-

nunciatus, potest delegare facultatem Sacerdoti, vel Confessario à quo ipse absoluatur. *Sanchez lib.8. de matr. disp.3. nu. 3. Suar. de Pœnit. disp.30. sect.2. num.3.* quia dum non est denunciata excommunicatio, non priuat eum Iurisdictionis vsu, vt de communi testatur *Sayr. lib.2. c.2. num.6. de cens.* Et licèt Episcopus, seu Prælatus excõmunicatus peccet vltro cum alijs cõmunicando etiã in vsu iurisdictionis; tamen non procedit quando ob bonum, & iustum finem emendationis suæ, & pœnitentiæ vteretur. Post denunciationẽ verò non potest delegare, *Auila par.3. disp.2. dub.2. concl.5.* Similiter neque supradicta suspensio est reseruata, neque interdictũ illud: ideo potest Episcopus delegare hanc facultatem Sacerdoti, à quo absoluatur; siue in Sacramenti confessionis actu, siue extra, cùm ei competat ad id iurisdictio de iure communi.

Nota secundò, pœnam priuationis officiorum non obligare in foro conscientiæ ante sententiam, vt *Sanchez lib. 6. cap. 16. nu.98.* in terminis. Non incurrunt autem pœnam inhabilitatis ad similia, quia non est hic lata talis pœna, neque sunt inhabiles ad recuperãda ea, quibus sic priuati simpliciter fuerint, *Suarez disp.30. sect.1. n.6. Henriq. lib.13. c.55. n.1.* secùs esset si fuisset apposita particula *perpetuò priuati*; vel *vt depositi existant*, vt *Suar. & Henriquez ibid.*

Nota tertiò, quòd illa suspẽsio à munere Pontificali, est suspensio ab exercitio Pontificaliũ, non autem iurisdictionis Episcopalis, quia in pœnis strictior fit intérpretatio: hæc autem suspẽsio à Pontificalibus quid importet, vide *Sayr. lib. 4. c. 4. num. 14. Auilã p.3. disp.2. dub.2. concl.10.*

Nota quartò, quòd hæ pœnæ non militant cõtra Vicarios Generales, vel Prælatos sęculares Episcopis inferiores habẽtes quasi Episcopalem iurisdictionem in Moniales, ingredientes; quia hîc non sunt expressi: neque aliam censuram incurrunt, aut pœnam latæ sententiæ, quia nullibi lata est. *Sanchez c.16. num. 99. Bonac. de Clausura, q. 4. punct.5. nu.11.* Neque procedunt contra Prælatos intrantes ex causa necessaria, sed associatos à multis, vel iunioribus, vel sæcularibus, vt *Sanchez num. 100.* sed solum si sine causa necessaria intrent; & idem tenet *Bonac. loco cit. n.12.*

CAPVT VII.

Clausuram Monialium violantes intrando ad malum finem.

1. EX decreto sacræ Congregationis, casus violatio-

sationis huiusmodi est reseruatus Papæ per totam Italiam extra Vrbem Romam, cum derogatione ad omnia priuilegia, etiam regularium. Vide *Thes. fori eccles. par. 3. c. 38. nu. 171. Barbos. allegat. 50. nu. 186.* vbi illud refert ad extensum: & absoluens prætextu priuilegiorum ab hoc casu ex præsumptione incurrit excõmunicationem Papę reseruatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, de qua re dixi *supra verbo, Absolutio, c. 3.*

Intellige ad malum finem, id est luxuriæ, *Graff. lib. 1. de casibus reseruatis, c. 5. n. 9. 11. & 54.* non tamen continentur casus, quo quis cum legitima licentia ingressus ibi deinde subsistit, & fornicationis, seu luxuriæ peccatum cum Moniali cõmittit. *Diana resolut. 67. tract. 2. tom. 2.* cum ibi allegatis. Possunt autem Episcopi absoluere ab hoc casu, si sit occultus, quia non est derogatũ (in hoc) decreto Concilij Trid. *sess. 24. c. 6. refor. Diana resol. 35. miscell. 2. tom. 1.* cum multis Doctoribus.

II. Peccatum fornicationis cũ Moniali est sacrilegium grauissimum contra votũ castitatis eius, vel etiam contra cõsecrationem, & est crimen depositione dignũ in Clericis, *Bernard. Diaz c. 84. praxis, Farinac. q. 146. num. 26. tex. c. si qua 27. q. 1.* Vnde condemnatus de hoc crimine, efficitur eo ipso de iure infamis, & irregularis, per ea quæ dixi *par. 1. c. 33. §. secundo modo:* & est detrudendus in Monasterium, seu ergastulum ad pœnitentiam, ex eod. tex. Sed hodie aliter punitur arbitrio Iudicis loco dictæ detrusionis, *Menoch. de arbit. lib. 2. casu 360. nu. 58.* Laicis autem de iure statuta est pœna mortis, *Auth. de sanct. Episc. §. penul. c. si quis rapuerit 27. q. 1. Farinac. q. 146. §. sacrilegium, nu. 3.* Hæc pœna non habet locum pro copula attentata, nisi sit cum raptu saltem attentato, *Farin. q. 145. §. rapiens Monialem, nu. 1.* & in hoc casu etiam condemnatus efficeretur infamis.

De iure Canonico laicus ob fornicationem præfatam, etiam sine violatione clausuræ, est excommunicandus, ex *d. c. si qua, & cap. Virginibus ibid.* tametsi *Aloys. de Leo in rub. C. de rapt. Virgin.* dicat illam esse excommunicationem latæ sententiæ: quod sentit *Menoch. de arbitrar. casu 389. nu. 24.* sed sine fundamento.

CAPVT VIII.

Clausuram violãs Monialis exeundo extra casus à iure permissos, & illi cooperantes.

Ex *c. 1. de stat. regul. in 6.* statuitur, ne Moniales tacitè,

citè, vel expressè professæ valeāt quacunque ratione, vel causa (nisi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quòd non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari) monasterio egredi.

Ex Trident. *Sess.25.c.5.de regul.* nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è monasterio, etiam ad breue tempus, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda; indultis, & priuilegijs quibuscunque non obstantibus.

Ex Bulla Pij V. *Decori*, octaua, declaratur ad prædictum egressum requiri causam vrgentem, vt magni incendij, lepræ, aut epidimiæ, cum licentia, & approbatione Prælati monasterij, & Episcopi simul, etiamsi monasterium sit sub Superiore regulari: & ea licentia debet esse in scriptis, quando de infirmitate agitur. Deinde addit:

Aliter vt præfertur egredientes, & licentiam exeundi concedentes, & comitantes, & receptantes, incurrere excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatā. Item tam ipsas egressas, quàm Præsidentes, & alios superiores prædictos licentiam dantes, incurrere ipso facto priuationem officiorum, & administrationum, & inhabilitatem ad illa, & alia huiusmodi obtinenda.

Hanc Bullam, & pœnas explicat *Sanch. lib. 6. c. 15. in decalogum nu.63. & seqq.* vide etiam *Barbos. in d.c.1. de stat. regul. in 6.*

Absoluere à dicta censura potest Episcopus vigore Tridentini *sess.24.c.6.refor.* si casus sit occultus (quod vix potest contingere) *Sanch. c.15. n.76* Et idem de dispensatione super dictis pœnis priuationis, & inhabilitatis dicendum aliqui dicunt, alij negant, vt apud *Sanch. n.77. & 78. ibid.* sed de hoc dixi *par.1.c.23. & c.28.* Et quod dicitur de Episcopo, idem per extensionem dicunt de Prælato regulari *Sanch. c.15. num.77. Bonacc. de clausura q.1. punct.5. nu.5.* Priuilegiati autem poterunt absoluere, etiamsi casus non sit occultus, ab excommunicatione, etiam in Italia, quia decretum Clem. VIII. de quinque casibus, loquitur tantùm de violatione clausuræ monialium per ingressum ad malum finem, non per egressum; & ita *Sanch. c.17. n.42. & 43.* Sed memento quòd quoad moniales absoluendas debet esse Confessarius à diœcesano approbatus specialiter pro monialibus, ex Bulla Greg. XV. incipit. *Inscrutabilis.* Vide de hac re *Dianam resolut.29. tractat.2. tom.2.*

Limita etiam quòd non requiritur licentia quando graue pe-

riculum esset in mora eam expectandi, vt in graui subito incendio, terræmotu, ruina, &c, *Sanch. nu.*70. Neque incurrunt in dictam censuram, & pœnam comitantes, vel receptantes monialem egressam in graui necessitate illius ex misericordia. *Barbos. in d. c.* 1. *n.* 20. cum Doctoribus allegatis.

CAPVT IX.

Clausuræ monialium restituēdæ, aut conseruandæ moniti ab Episcopo Magistratus sæculares auxilium non præstantes.

EX Trident. *sess.* 25. *c.* 5. præcipitur Episcopis sub interminatione maledictionis æternæ, vt in omnibus monasterijs etiam exemptis, vel alijs, Prælatis Regularibus subiectis in ipsorum diœcesi, clausuram, vbi violata fuerit, seu disrupta, diligenter restituant, inobedientes per censuras ecclesiasticas, & alias pœnas appellatione remota cōpescendo; inuocato etiam si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Hortaturq. Sancta Synodus Principes, vt tale auxilium præbeant, & præcipit omnibus magistratibus sæcularibus sub pœna excōmunicationis ipso facto incurrēdæ, vt moniti tale auxilium præstent. Sed non est excommunicatio reseruata. *Sayr. lib.* 3. *c.* 34. *num. vlt.*

Hæc itaque excommunicatio solùm est contra Magistratus, nō contra Principes, *Sanchez lib.* 6. *c.* 15. *num.* 22. *Filiucc. tract.* 14. *num.* 172. & non procedit, nisi ij fuerint de tali auxilio requisiti. *Barbos. Alleg.* 50. *n.* 174. *Suar. de cens. disput.* 23. *sect.* 7. *num.* 7. *Toletus lib.* 1. *cap.* 41. §. *septima. Filiuc. ibidem.*

CAPVT I.

De Conceptione Beatæ Virginis Mariæ, opiniones impugnans.

I. SIxtus IV. *extrau. graue nimis, de reliq. & ven. Sanct.* fert excommunicationem Papæ reseruatam, contra omnes, qui præsumunt asserere peccatum mortale esse, aut hæresim, affirmare B. Virginem conceptam esse sine peccato; aut peccatum esse eius Conceptionis officium celebrare, aut conciones, vel sermones in illius laudem audire: & contra eos, qui præsumunt libros, quibus prædictæ asertiones continentur, pro veris legere, tenere, vel habere. Nec non contra eos, qui audent asserere, peccatum mortale esse, aut hæresim, affirmare Beatam Virginem conceptam

esse

esse cum peccato originali. Hæc Constitutio confirmata est Trident. *sess. 5. de peccato originali*, & à Sixto V. & à Paulo V. & Gregor. XV. in suis decretis. De hac Constitutione vide *Toletum lib. 1. cap. 36. in fine. Suarez de censur. disp. 22. sect. 5. num. 35. Filiuccium tract. 15. nu. 91. Bonacc. de censur. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 34. nu. 2. Barbosam in d. extrau. graue*.

II. Ex Bulla Pij V. *super specula* 114. fertur pœna suspensionis à diuinis ipso facto incurrenda contra quemcunque in sacris constitutum, & pœna priuationis graduum, dignitatum, & administrationum, & inhabilitas ad huiusmodi (cum reseruatione summo Pontifici dictæ censuræ, & pœnarum) contra omnes ecclesiasticos, qui in popularibus concionibus, aut publicis locis, vbi virorum, & mulierum multitudo promiscua conuenire solet, disputare præsumunt de quæstione Conceptionis prædictæ circa peccatum originale, affirmando, vel negando, alteram scilicet partem probando, alteram impugnando: & contra eos qui de hac quæstione, etiam prætextu pietatis, vulgari sermone scribere, aut dictare præsumunt. Intellige autem hoc ad effectum editionis publicæ, vel in publica schola, vt patebit infra ex Bulla Gregorij XV.

De hac Constitutione vide *Viuald. verb. Suspensio, nu. 116. Sayr. lib. 4. c. 16. n. 25. Bonac. loco cit. punct. 34.* Et aduerte quòd in hac Constitutione non comprehendũtur Episcopi quoad pœnam suspensionis, per *c. quia periculosum, de senten. excom. in 6.* tamen comprehendũtur Constitutione alia lata à Paulo V. vt infra.

III. Ex Bulla Pauli V. incipit *Regis pacifici*, quæ est *9. vel 97. in Appendice Cherub.* innouatæ sunt præfatæ Constitutiones cum suis pœnis, eæque extensæ ad omnes personas, tam sęculares, quàm regulares, etiam speciali, vel indiuiduali nota, seu mentione dignas: & additum, vt contrauenientes dictis Cõstitutionibus eo ipso sint priuati facultate concionandi, & publicè legendi, & docendi, & interpretandi, & voce actiua, & passiua in quibuscunque electionibus, et inhabiles sint ipso facto perpetuò ad dicta munera concionandi, legendi, interpretandi; et absolutio, et dispensatio Romano Põtifici reseruatur.

Nota quòd vi dictæ clausulæ hodie in pœnis prædictis continentur etiam Episcopi; quia licet ex *c. quia periculosum*, requiratur eorum mentiò specialis ad incurrendam suspensionem, tamen illa clausula, *etiam speciali*,

ſeu indiuiduali nota dignas, *eſt* expreſſio, vel derogatoria ſpecialis ſufficiens. *Felin. in c. nonnulli, nu. 6. de reſcript. Alex. conſ.* 155. *num.* 16. *lib.* 6. *Gabr. comm. conc. lib.* 6. *concluſ.* 5. *nu.* 1. *&* 15. *Layman. lib.* 1. *tract. de legib. cap.* 23. *nu.* 26. *in fine*.

IV. Ex decreto Sacræ Congreg. Inquiſitionis iuſſu Pauli V. *apud Cherubin. in Appendice ad prædictam eius Bullam*, & apud *Bonacc. diſp.* 3. *de cenſ. in partic. q.* 6. *punct* 4. præcipitur omnibus perſonis, tam laicis, quàm Eccleſiaſticis, etiam ſpecialiter, vel indiuidualiter exprimendis, ne impoſterum, quandiù iſte articulus non fuerit de fide definitus, audeant in publicis Concionibus, Lectionibus, Concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere, Beatam Virginem fuiſſe conceptam in peccato originali.

Item præcipitur, vt in dictis actibus publicis aſſerentes eam fuiſſe conceptam ſine peccato originali, contrariam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, vel tractent, ſub pœnis latis in præcedentibus Conſtitutionibus, id eſt, vt incurrant pœnam excommunicationis, ſuſpenſionis, priuationem dignitatum, graduum, & adminiſtrationum, & facultatis concionandi, & legendi, & inhabilitatem ad talia, & priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ.

V. Ex decreto eiuſdem Sacræ Congregationis iuſſu Greg. XV. *vt apud eundem Cherubinum*, *& Bonaccinam*, mandatum eſt omnibus, etiam indiuidualiter exprimendis, vt donec articulus iſte definiatur, vel per Romanum Pontificem aliter ordinetur, non audeant, neque in ſermonibus, & ſcriptis priuatis aſſerere, quòd B. Virgo ſit concepta in peccato originali, neque de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, aut tractare; exceptis ijs, quibus à Sede Apoſtolica fuerit ſpecialiter indultum, ſub pœnis, & cenſuris in præcedentibus Conſtitutionibus, & decretis latis.

Idem autem Gregor. indulſit poſtea Fratribus Prædicatoribus, in priuatis colloquijs, ſeu conferentijs ipſorum de ea re differere, & tractare; vt *Barboſ. in dicta Extrauag. graue*, *num.* 5. apud quem habes omnia decreta prædicta.

Item præcepit omnibus Eccleſiaſticis tã ſæcularibus, quàm regularibus, vt in Officio, & Miſſa Conceptionis B. Virginis publicè, & priuatè, non vtantur alio nomine, quàm Conceptionis; aliàs contrauenientes incurrant cenſuras, & pœnas prædictas.

Ad-

Addidit idem Gregor.XV. vt tam Ordinarij locorum, quàm Inquisitores contra hæreticam prauitatem, contra delinquentes (vt supra) inquirant, & eos seuerè puniant.

CAPVT I.

Concilij Tridentini interpretationes edentes.

Vide *verb. Interpretationes prohibita.*

CAPVT II.

Concilium Prouinciale Episcopi vocati non adeuntes, vel ante completum discedentes.

Ex *can. si quis autem* 18. *dist.* Is qui ad Concilium venire negligit, vel recedit nondum finito Concilio, alienum se à fratrum communione cognoscat: Nec eum recipere liceat, nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus. Ex quibus verbis alicui videri posset inde excommunicationem latæ sententiæ incurri à transgressoribus. Alij dicunt esse excommunicationem solùm ferendæ sententiæ, & reseruari absolutionem latori, id est eidem futuro Concilio Prouinciali, nisi pro articulo, seu periculo mortis, ob *c. qua fronte de appellat.* & ita tenet *Præpos. in d. c. si quis autem.* Sed communis sententia docet illam non esse excommunicationem, sed priuationem cōmunicationis cum alijs Episcopis circa negocia Ecclesiarum; seu suspensionem latæ sententiæ à voce actiua, vt non sit vocandus ab alijs Episcopis ad negocia communia tractanda; & sic est suspensio quædam partialis à iurisdictione & officio: ita *Turrecr. & Arcbid. & Barbos. ibidem, & Quaranta verbo, Concilium Prouinciale, q.* 18. *nu.* 7. *Genuens. in praxi c.* 71. *nu.* 1. Sæpe enim in antiquis decretis nomen excommunicationis pro suspensione accipitur, vt notant *gloss. in c. decernimus,* 18. *dist. Sylu. verb. suspens.* §. 6. *vers.* 1. *Tabien. num.* 7. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 38. *num.* 3. *Marius Alterius tom.* 2. *disp.* 14. *c.* 2. *col.* 1. sicut è contra nomen suspensionis pro excommunicatione: & ita *Cassianus lib.* 2. *cap.* 16.

Notant autem Doctores ex illo textu, sæpe absolutionem excommunicato denegari posse, & differri in pœnam ad maiorem ruborem, vt confundatur: ita *gloss. in dicto c. si quis autem, verbo, nisi in sequenti: Paulus de Roma tract. de pens. Eccl. c.* 6. *n.* 30. qui refert se vidisse à Paulo Papa denegatam absolutionem ob percussionem cuiusdā Prælati:

quod est intelligendum quando Papa, seu Superior vellet differre absolutionem, vel ob satisfactionem aliquam præmittendam, vel vt absoluatur excommunicatus cum maiori solemnitate, vt in multitudine populi, ad confusionem, & correctionem illius excommunicati, ex *glos. cit. Genuen. c. 23. praxis num. 3.*

Regulariter autem, & per se loquendo, posita congrua satisfactione, excommunicato resipiscenti, & petenti absolutionem nunquam est deneganda, quia censura est pœna medicinalis, qua ablata, cōtumacia est auferenda. *c. quà fronte, de appell. c. ex litteris de constit. c. cùm medicinalis, de sentent. excom. in 6. c. multi, 2. q. 1. S. Thom. in addit. ad 3. p. q. 21. art. 2. in corp. Suar. de censur. disp. 1. sect. 1. nu. 7. Coninch de censur. disp. 13. n. 18. Layman de censur. lib. 1. c. 1. n. 3. Felin. in c. ex litteris n. 18. de const. Genuen. in praxi, c. 23. n. 3. & 13.*

quæ (ablata contumacia) est auferenda.

CAPVT I.

Conclaue ad eligendum Romanum Pontificem tempore præscripto non intrantes, aut inde exeuntes sine iusta causa.

IN *c. 3. §. 1. vers. sane si aliquis, de elect. in 6.* Greg. X. in Concilio Lugdunensi statuit, vt mortuo Romano Pontifice in quauis ciuitate cum Curia residente, in eadem ciuitate Cardinales ibi præsentes expectare debeant absentes per decem dies; quibus elapsis conueniat in eodem Palatio (vbi Papa habitabat) in Conclaue. Quod si quis Cardinalis intra hoc tempus non intrauerit, aut exierit postea absque manifesta causa infirmitatis, per alios procedatur ad electionem Papæ, & ille minime requiratur, neque ad negocium illius electionis vllatenus admittatur. Hoc idem confirmauit Pius IV. Bulla, quæ incipit, *In eligendis*, 63. § 3. & 4. vbi apparet quod hic dicitur de non intrantibus, intelligendum de præsentibus, qui potuerunt intrare, sed noluerunt. Itaque ex his notatur Cardinalem non intrantem in tempore, aut exeuntem ante finem electionis, priuari voce actiua pro tali Sede vacante, quoad negocium electionis Papæ, non tamen priuari voce passiua, vt *Franc. & Gemin. in d. c. 3.* Adde quòd Cardinales non possint mutare, aut alterare, seu dispensare super hac Constitutione, v.gr. prorogando tempus. *Clem. ne Romani in princ. de elect.* Decem igitur diebus Cardinales sunt expectandi, sed non vocandi, vt *glos. in d. c. 3. §. 1. & ibi Barbos. nu. 9.* qui plures allegat.

AN

AN autem si electio fieret ante decem dies completos, ex cōmuni consensu Cardinalium ibi præsentium, aut duarum partiū, alijs non expectatis, esset valida? Affirmatiuam tenet *Azor par. 2. lib. 4. c. 2. q. 5. §. sed dubiæ*, vbi ait communem sententiam, & tenet *gloss. in dicto c. 3. § 1. verbo, decem diebus, in fin. per, c. licet de vitandis, de elect.* vbi electioni Papæ à duabus partibus Cardinalium, nulla opponi potest exceptio: Post dictos autem decem dies, etiamsi vnus tantùm esset ibi Cardinalis, ille posset eligere alium, non tamen seipsum, per *cap. gratum, de post. Prælat. Ioan. Andr. in cap. licet, col. 1. de elect. Zabar. nu. 8. Innoc. in cap. cùm nobis, num. 6. de elect.*

CAPVT II.

Conclaui clauso Cardinales secretè alloquens, aut ipsis, aut alijs signa, litteras, aut nuncium mittens, aut deferens, & alij ista permittentes.

I. EX *c. 3. §. nulli ad eosdē, de elect. in 6.* habetur: Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secretè loquendi cum eis, nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omniū Cardinalium inibi præsentium pro his tantùm, quæ ad electionis instantis negotium pertinēt, vocarentur. Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam. Qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Nota, quòd nec Cardinales possunt dispensare super hac prohibitione, per *Clem. ne Romani, in princ. de elect.* Sed hæc excōmunicatio non erat reseruata.

II. Ex Bulla Pij IV. *in eligendis*, 63. §. 20. habetur: Litteras, aut cuiusuis generis scripta ad eos, qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere; aut è contra, è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, etiamsi Cardinales sint, excommunicationi latæ sententiæ subiaceant: & ibi reseruatur absolutio Papæ, excepto mortis articulo, eosque etiam aliter puniri statuitur.

Item Pius IV. *eadem Bulla §. 19.* ait: Clauso Conclaui, nulli ad colloquium etiam extra portam Conclauis, etiam Principū Oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiori parte Collegij approbanda admittantur. Sed nota quòd contra colloquentes

palam Cardinalibus nulla est pœna latæ sententiæ, ex prædictis; vt benè notat *Bonac.de censur.in partic.disp.2.q.2.punct.34 n.9.* Itaque solùm ij, qui secretè loquuntur cum Cardinalibus in Conclaui existentibus, incurrunt excommunicationem non reseruatam: ipsi autem Cardinales secretè loquentes cum aduenientibus non incurrunt vllam censuram. *Bonac.ibid.*

Nota etiam quòd mittentes nuncium, vel litteras, non incurrunt censuras istas, nisi nuncij, vel litteræ peruenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum est consummatus. *Bonac.loco cit. nu.3. Nauar.cons.60. de sentent. excomm. Sanchez lib.6.in decal. c.6.nu.117. Eman.Sà verbo,lex, n.25.* quia verba debent intelligi cum effectu. *l.1. §.hæc verba, ff.quod quisq.iur.*

Nota vltimò, quòd hodie ad hoc vt quis admittatur ad colloquendum cum Cardinalibus in Conclaui, vel extra, sufficit consensus maioris partis, ex *Bulla dicta Pij IV. §.19.* Olim autem requirebatur consensus omnium nemine discrepante, ex *d.cap.3. §.nulli.* Ita *Arcbid.ibi Gemin.n.2. Anchar.ibi in §.hoc sacro,nu.4.*

III. Ex eadem Bulla Pij IV. §.23. Prælati ad custodiam Conclauis deputati, sub pœna periurij, ac suspensionis à Diuinis, maxima, & exquisita diligẽtia vtantur in inspiciendis personis, & rebus Conclaue intrantibus, ne sub earum rerum velamine, litteræ, notæ, & signa transmittantur: quòd si quid tale inuentum fuerit, familiares Cardinalium, aut alij delinquentes pœnam priuationis officiorum, & beneficiorũ, & inhabilitatis ad huiusmodi incurrant.

Nota quòd pœna suspensionis contra dictos Custodes non est latæ sententiæ. An autem pœna ibi contra dictos deferentes litteras, notas, & signa furtiuè, sit latæ sententiæ? Respondeo secundùm cõmunem opinionem esse latæ sententiæ, quia verbum, *incurrant*, est latæ sententiæ, vt de communi testatur *Tiraq. in l.si vnquam, verbo, reuertatur, num.145.* & tenet *Sylu. verbo, excommun. 1. num.21. Auila par.2. c.2. §.dubitatur secundo, gloss.in c.vlt.verbo, incurrant, de offic. deleg. in 6. & gloss. in l.eos, de sent. excomm.* & tenet *Sayr. lib.1.de censur.c.11.nu.8. in fin. Suar.de cens.disp.3.sect.3.nu.2. Imola & Card.in Clem.1.verbo, incurrant, de vsur.* & alij apud *Tiraquell.vbi supra*, contra aliquos apud eundem.

CA-

CAPVT III.

Conclaue clausum furtiuè intrantes.

EX Bulla prædicta Pij I V. §. 19. si quis fortè clam ipsum Conclaue aliunde, quàm per ostium ingrediatur, omni honore, gradu, officio, beneficio, ipso iure priuatus existat, & tradatur Curiæ sæculari acerrimis pœnis puniendus.

Nota, quòd istæ pœnæ non obligant in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, neque habent in se suspensionem aut irregularitatem ante sententiam declaratoriam, vt dixi *verb. Sodomia*; vbi contra Sodomitas retuli talem pœnam irrogatam eodem tenore, & *ibi* plenius explicaui.

CAPVT IV.

Conclauis, electionisque Papæ formam substantialem non seruantes.

EX Bulla Greg. XV. *Aeterni Patris, de electione Romani Pontif.* statuitur forma essentialis electionis Papæ cum clausula irritante, & pęnali, his verbis: Quòd si electio huiusmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Cõclaui clauso, vel aliter quam per secreta schedularũ suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, in scrutinio, seu scrutinio & accessu, electi suffragio non computato, vel per viam cõpromissi ab omnibus Cardinalibus, similiter in Conclaui præsentibus, nemine dissentiente inibi, & ita vt nemo seipsum elegerit; vel quasi per inspirationem, nullo præcedente de persona speciali tractatu, omnium pariter Cardinalium pręsentium in Conclaui, communiter, nemine dissentiente, per verbum, eligo, intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce non potuerit, expressum: Talis electio nulla sit & inualida eo ipso, absque vlla declaratione, & ita electo nullũ ius tribuat; quinimo is non Apostolicus, sed Apostaticus sit; & habeatur, & tam ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices, sententiam excommunicationis, & anathema, aliasque censuras, & pœnas inuasoribus Sedis Apostolicæ, à Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis impositas pariter ipso facto incurrat; à qua, sicut ab alia quacunque in hac Constitutione irrogata pœna excommunicationis, à nullo, neque etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuscunque facultatis vigore, præterquã à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit; & aliter etiam mandatur tales arbitrio Papæ puniri.

Dein-

Deinde additur: Iisdem omnibus, & singulis S.R.E. Cardinalibus, & Sacro eorum Collegio inhibemus, ne contra hæc, & horum aliquid statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant, quouis prætextu, vel causa, sub eadem excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

Nota ibi, *Cõclaui Clauso*, quòd olim etiam statutum fuerat electionem Papæ fieri in Conclaui Clauso, *c.3. § in eodem, de elect. in 6.* Sed locus iste, id est Conclauis, præsertim clausus, non erat de substantia electionis: nam valida erat electio vbiuis fieret à duabus partibus Cardinalium, ex *c. licet. de elect. Abb. in c. cùm terra num. 7. de elect. Biaxius de elect. par. 3. c. 12. nu. 1. Bonacc.* in terminis, *tract. de censur. in partic. disput. 2. q. 7. punct. 1. §. 2. num. 6. in fine.* Quamuis autem Cõclaue debeat fieri in ciuitate, in qua, vel in cuius diœcesi mortuus Papa cum Curia causarum morabatur, vt *d. c. 3. §. 1. de elect. in 6. & Clem. 2. § sanè, eodem tit.* tamen neque olim, neque hodie est de substantia talis locus, per *d. c. licet.* quia nullibi per hoc cassata reperitur electio. Imò dum *d. cap. 3. § porrò,* dicitur, quòd si Papa mortuus est in ciuitate interdicta, Conclaue fiat in alia viciniori, *gl. ibi, verbo, Interdicta,* ait non fore nullam electionem, si in eadem interdicta ciuitate fieret conclaue, & electio.

Nota secundò ibi, *per secreta schedularum suffragia* ante hanc Bullam non fuisse hoc de præcepto, sed hoc erat de essentia electionis pro regularibus, ex Trid. *sess. 25. regul. c. 6.* dicam *verbo, electio Regularium*. Qualiter autẽ fieri debeat talis schedula, & in calicem mitti: vide in eadem Bulla Gregor. vbi alia in hoc requiruntur, non tamen sunt de substantia; requiruntur autem secreta suffragia, quando per viam scrutinij fit electio, non si per compromissum, vel inspirationẽ.

Nota tertiò ibi, *duarum ex tribus partibus Cardinalium*; hoc esse speciale in electione Papæ: nam in alijs Prælatis eligendis, sufficit si electio fiat à maiori, & saniori parte. *c. licet, de elect. in fin.* In electione autem Papæ hoc fuit statutum de forma essẽtiali in *d. c. licet*, vbi pœnæ contrauenientibus statutæ, de quibus infra dicam.

Nota quartò ibi, *Scrutinio, & accessu*, esse speciale in electione Papæ, vt si fiat per Scrutinium, & maior eligentium pars in vnũ non consenserit, sed minor, possit accessu aliorum conualescere, vt sic consentiant duæ partes ex tribus,

bus,

bus, *d. c. licet*, §. *si paucioribus*, *ibi Abb. n. 8. & Io. Andr. ibi*; qui benè declarat procedere quandiù pendet scrutinium, id est quandiù de communi consensu non fuerit ruptum, aut diuersum ad actus extraneos. In alijs autem electionibus electio à minori parte est nulla, & non conualescit per accessum, sed nouo scrutinio opus est. *c. auditis, ibi Abb. nu. 5. de elect. Layman lib. 4. tract. de benef. c. 12. nu. 6.*

Nota quintò ibi, *electi suffragio non computato*, quòd ante hanc Bullam licèt nemo posset solus seipsum eligere, si in vno solo esset potestas eligendi, *Abbas in c. consuluit, de iure patron.* tamen dum ab alijs eligeretur, potuit numerum deficientium suo suffragio supplere; quod est generale in omni electione, *Abb. loco cit.* & de electione ad Papatum docet *Eman. Sà verb. Electio, n. 10.* Sed hodie ex Bulla istâ Greg. nunquam potest supplere, neque vox electi est computanda, siue fiat per scrutinium, siue per compromissum; non erit tamen irrita electio ex eo, quòd sibi electus suffragium dederit, dummodo alia suffragia sint sufficientia, *Bonacc. nu. 6. vers. 3. electus.*

Nota sextò ibi, *per viam compromissi, &c. nemine dissentiente*: hoc est de iure communi, vt compromissum ad eligendum non valeat, si vnus electorum dissentiat, vt tenet *glossa in c. quia propter, §. vel saltem, verbo, Vice omnium, de elect. & ibi Abbas nu. 6.* testatur de communi. (Si vnus eligēti.)

Nota septimò ibi, *vel quasi per inspirationem*: hic est tertius modus electionis ex tribus supradictis in Bulla, approbatis in *d. c. quia propter*: & similiter vtrobique declaratum est non censeri per inspirationem Spiritus sancti factam electionem, si facta sit vno contradicente, vt de communi testatur *Abb. in d. c. quia propter, §. nisi, nu. 1.*

Nota octauò ibi, *electio nulla sit, & inualida eo ipso, &c.* sic etiam in *d. c. quia propter*, dicitur quòd electio non seruata forma ibi præscripta non valeat; & Doctores intelligunt ipso iure nullam esse, vt de cōmuni testatur *Abbas ibi, §. vel saltem, num. 5.* Et hoc procedit, etiam pro foro conscientiæ: quia licèt secundùm multos Doctores, si electio fiat non seruata forma iuris positiui, dummodo adsint requisita iuris naturalis, valida sit electio in foro cōscientiæ, *Innoc. in c. quod sicut n. 7. de elect. Roderic. qq. regul. 27. art. 10. tom. 1. Eman. Sà verb. elect. num. 5. & Abb. in c. 1. in fine, de in integr. restit. Nauarr. consil. 9. de elect. Io. Valer. differ. fori interni, 8. n. 1.* testatur de communi. Tamen

secus

ſecus in caſu noſtro, quia dicta doctrina fallit quando aliàs ſequerentur abſurda, vt ſcandala, & animarũ præiudicium, vt quòd Eccleſia non eſſet certa de Paſtore, & Schiſmata fouerentur. Tunc enim lex cenſetur irritare etiam pro foro conſcientiæ. *Suar. de legibus lib.* 5. *c.* 32. *n.* 6. *Salas de legibus diſp.* 16. *ſect.* 9. *n.* 41. & quia in caſu noſtro lex irritat ad omnem effectum, dum ait, *nullũ ius tribuat:* ita *Layman lib.* 1. *tract. de legibus c.* 16. *n.* 6. *in fin.* & probatur in ſimili Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de regul.*

Nota nonò ibi, *ſententiã excommunicationis, aliaſque cenſuras, & pœnas*; quòd ex *c. licet de elect.* Statutũ fuit vt ſi vno electo canonicè, id eſt à duabus partibus Cardinalium, alius nihilominus electus fuerit à minori parte, & hic ſibi vſurpauerit nomen Epiſcopi Romani, ſeu ſe ingeſſerit; recipientes eundem incurrũt excommunicationem; electuſque à minori parte, ſi gerat ſe pro Põtifice, ſiue alius ſit electus canonicè, ſiue non, ipſe ſemper incurrit excommunicationem; ſed excommunicationes ibi non ſunt reſeruatæ. Sed hic, ſcilicet in Bulla Gregoriana, reſeruata eſt; & latius patet, nam procedit contra electores, & complices, & fautores, & etiamſi nullus alius ſit canonicè electus, Imò incurrunt, etiam excõmunicationem reſeruatam in Bulla Cœnæ Dñi *c.* 1. *cõtra Schiſmaticos:* nam iſti omnes ſunt rei Schiſmatis puri, & propriè dicti. *Suar. de cenſ. diſp.* 23. *ſect.* 3. *nu.* 2. *Sayr. lib.* 3. *c.* 32. *num.* 4. & incurrunt alias pœnas Schiſmaticorum, de quibus vide *infra verb. ſchiſma.* Additur etiam *in d. c. licet*, vt tales deliquentes totius ordinis ſacri priuatione mulctentur; quæ eſt pœna depoſitionis inferendæ. *Abb. Antiq. & Panorm. ibi n.* 7. *Cardin. q.* 19.

Limita tamen iſtas pœnas, vt non procedant quando electus à minori parte per ſcrutinium habuit numerum ſufficientem per acceſſum, antequam alius eſſet electus canonicè; vt *d. c. licet*, & ex Bulla Greg. XV. & Canoniſtæ communiter *in d. c. licet*. Neque procedunt, quando ipſi eſſent in bona fide, & ignorantia inuincibili putantes electionem fuiſſe canonicam, & ideo illi innitentes, *Sanctarell. de hæret. cap.* 43. *dub.* 1. *nu.* 11. cum allegatis, quia tunc talis eſt materialiter ſchiſmaticus, non formaliter.

Aduerte etiam, quòd pœnas iſtas, & cenſuras ſchiſmaticæ electionis non incurrunt tranſgreſſores, niſi actu cõpleto talis electionis; & electus non incurret, niſi conſentiat electioni de ſe factæ, vt *d. c. licet, ibi Canoniſtæ:* Sic

enim etiam intelligenda videtur Bulla Gregorij, vt iura iuribus concordentur. At aliam excommunicationem latam contra attentantes mutare formam præscriptam, vt supra, incurrunt etiã actu non consummato: Sed requirit præsumptionem, seu dolum.

Aduertendum præterea, quòd ad effectum irritandæ electionis Papæ, vel repellendi à voce actiua, vel passiua, nihil obijci potest præter defectum formæ supradictæ: neque enim obijci poterit vlla censura, neque excommunicationes latę in eadem Bulla Gregorij XV. neque vlla alia, neque pœna vlla priuationis vocis actiuæ, vel passiuæ: nam omnes istæ pœnæ, & censuræ ad effectum electionis tantùm sunt suspensæ, & quoad effectum conuersandi ligant solos ipsos eisdem excommunicationibus innodatos, non autem alios in Conclaui existentes, vt habetur in Bulla 63. Pij IIII. incipit, *in eligendis*, §. 29. & idem in dicta Bulla Gregorij XV. *de electione Romani Pontif.* eodem tenore cautum est. Hæresis tamen, & Schismatis & Simoniæ crimen obijci potest contra electionem, vt dicam *verbo, Hæresis, cap.* 1. *nu.* 7. & *verbo, Schisma, num.* 5. & *verbo, Simonia, c.* 7.

CAPVT V.

In Conclaui electionis Papæ formam accidentalem Cardinales mutare præsumentes.

IN eadem Bulla Gregorij XV. multa statuta sunt obseruanda, sed sine clausula irritante: vt quòd electio fiat post Missæ sacrificiũ: quòd Cardinales suffragium ferentes, iurent se eligere quem secundùm Deum iudicant eligi debere; & alia multa, quæ ibi videnda, & enumerat *Bonacc. de censur. in partic. disput.* 2. *q.* 7. *punct.* 1. §. 2. & addit Gregorius: Omnibus, & singulis Cardinalibus, & eorum Sacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horũ aliquod statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant, &c. sub eadẽ excommunicationis pœna ipso facto incurrẽda: & supra dixerat: Et statuit à tali censura neque maiorem Pœnitentiarium, neque alium quẽcunque vigore cuiuscuis facultatis posse absoluere; sed solum Romanum Pontificem, scilicet extra articulum mortis. Hæc censura, vt patet, incurritur etiam actu non consummato, seu non subsequuto electionis effectu, vel mutationis intentæ, vt dixi *cap. præced.*

C A-

CAPVT VI.

In Conclaui electio Papæ fiat sine ambitu, & pactionibus.

Vide *verbo, Ambitus, c.2. &* 3.

CAPVT VII.

In Conclaui electio Papæ fiat purè, & extra vitium Simoniæ.

Vide *verbo, Simonia in electione Papæ, cap.7.*

CAPVT VIII.

Conclauis formam obseruari non procurantes officiales ciuitatis.

IN *cap.3. §.preterea, de elect. in 6.* Gregor.X. in Concilio Lugdunensi, statuit, vt domini temporales, rectores, & officiales ciuitatis illius, in qua Romani Pōtificis electio fuerit celebranda, omnia contenta circa formam Conclauis, & electionis Papæ in *d.c.3.* faciant obseruari, & de ijs obseruandis statim audita Papæ morte coram clero, & populo vniuerso ciuitatis illius, ad hoc specialiter conuocandis, præstēt corporaliter iuramentum, quòd si præmissa diligenter nō obseruauerint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiserint, cuiuscunq; sint præeminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, ipso facto sententiam excōmunicationis incurrant, & perpetuò sint infames, nec vnquam eis portæ pateāt dignitatum, nec ad aliquod publicum officium admittantur; & feudis, & cæteris, quæ ab Ecclesia Romana, vel alijs Ecclesijs obtinent, ipso facto decernimus esse priuatos, ita, vt ad Ecclesias ipsas liberè reuertantur: Ciuitas verò prædicta, non solū sit interdicto supposita, sed & Pontificali dignitate priuata.

Nota, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Toletus lib.1.c.38.vers.2. Sayr lib. 3.c.34 n.6. de censur.* Aliæ pœnæ non obligant ante declaratoriā sententiam: dixi *par. 1. suis locis.*

CAPVT IX.

Conclauis, seu electionis Papæ occasione bona electi, aut Cardinalium, aut Conclauistarum diripientes.

1. EX Concilio Constantiēsi celebrato anno 1415. *in decreto de non spoliando eligendo in Papatum, sess. 41.* habetur, quòd quia nonnulli prętextu cuiusdam abusiuæ licentiæ res, & bona sic electi, falsò prętendētes occu-

occupanti concedi, imò & nonnullorũ, quos mendaciter fic electos confingunt, domos, res, bona illorũ, necnon aliquando bona Cardinalium, aut aliorũ in loco Conclauis existentium, etiam violenter inuadunt, recipiunt, occupant, & transportãt, lucrifacta existimãres; Sancta Synodus prohibet talia fieri, & statuit quòd quicunque contra hoc præsumpserit attentare, aut ad hoc auxilium, consilium, fauoremuè præbere, præter pœnas, quas in violentos raptores, & occupatores huiusmodi, iura, Constitutiones Apostolicę, & Imperiales statuũt, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, à qua, à nullo nisi à Romano Pontifice extra mortis articulum, satisfactione precedente, absolui queat, & omni officio, beneficio, priuilegijs, dignitate Ecclesiastica, & mundana, feudis, & rebus alijs, si quæ à Romana, vel alijs obtinebit Ecclesijs, sit priuatus, & intestabilis, actiuè, & passiuè existat. Ciuitas verò, quæ in præmissis culpabilis fuerit, Ecclesiastico subiaceat interdicto.

Aduerte, quòd hoc interdictũ non ligat, nisi fuerit nominatim denunciatũ, *Suar. disput.* 37. *sect.* 2. *n.* 5. *Coninch disput.* 17. *dub.* 5. *in fi. Bonac. de Interd. pũct.* 7. *n.* 1. Neque est reseruatũ, ideo poterit Episcopus satisfacta parte absoluere ciuitatem, per *c. nuper de sent. excomm. Coninch dispu.* 17. *nu.* 76. *Sayr. lib.* 5. *c.* 15. *num.* 4. cum multis Doctoribus.

Nota etiam, quòd ad incurrẽdas pœnas, & censuras prædictas requiritur præsũptio. Sufficit tamen ad incurrendas pœnas, & cẽsuras omnes istas attentatũ, seu conatus, dummodo interueniat aliquis actus proximus: v. g. accessus ad domum cum impetu, vel admotio scalæ, vel fractio ianuæ. *Farin. prax. crim. q.* 123. *n.* 106. quia lex puniens attentatum pęna ordinaria, intelligitur de attẽtato per actum proximum. *Farinac. q.* 124. *n.* 8. Quis autem dicatur actus proximus, vide *Farinac. q.* 123. *num.* 106.

Intelligitur autem hæc Cõstitutio de inuasione, seu violentia: vnde non procederet, si sine violentia lętitiæ causa fiat spoliatio; quia censetur adesse tacitus consensus dominorum. *Bonac. de cẽs. in partic. dispu.* 2. *q.* 3. *pũct.* 9. *n.* 3. quia licet Constitutio etiã ad casum hunc vi verborũ extendi possit, tamen non est vsu recepta in hoc casu. Ita *Bonac. ibi.*

II. In Bulla Leonis X. incipit *Temerariorũ*, est 16. omnes pœnæ, quæ habentur in *c. felicis, de pœnis in* 6. latæ contra offendentes Cardinalẽ in personã, de quibus dixi *verbo, Maiestatis læsæ, cap.* 2. extensæ sunt ad omnes, &

& singulas personas, quę alicuius Cardinalis domum, tam tempore Conclauis, etiamsi in Papam fuerit electus, quàm aliàs quandocunque, seu quacunque causa, manu armata inuaserint, & in ea violenter, & hostiliter aliquid diripuerint, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerarint, & ad eorum socios, & ad mandantes, vel eorum nomine factum ratum habentes, ac ipsis inuasoribus in præmissis fauorem præstantes, vel defendentes.

Nota, quoad incurrendas prædictas pœnas *c. felicis*, requiritur vt fiat inuasio, & hostili animo, non si causa lætitiæ; & quòd fiat manu armata, & quòd adsit consummatio, id est, rapina alicuius rei, vel vulnus. *Bonacc. de censur. in partic. disput. 2. q. 3. punct. 9. nu. 3. Cherubin. super d. Bulla 16. Leonis Schol. 2.*

Nota etiam, quòd pœnæ sunt latæ sententiæ in *d. c. felicis*. de quibus *Farinac. q. 112. nu. 120.* Verùm excepta pœna excommunicationis, & irregularitatis, aliæ non videntur ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam, *Farinac. nu. 120.* Alia circa declarationem earum pœnarum, vide apud *Barbos. in d. c. Felicis. Farinac. loco cit. à nu. 108. cum seqq.* & dixi *d. cap. 2. verbo, Maiestas.*

Quamuis autem in *d. c. felicis*, puniatur etiam ciuitas complex talis delicti, quando scilicet delinquat quatenus vniuersitas est, id est, communicato consilio, &c. & ipso iure sit Episcopali dignitate priuata, & interdicta; tamen in Bulla præfata Leonis non cõtinetur ciuitas delinquens; sed personæ singulares, vt patet; quia cùm vniuersitas sit persona ficta, non venit in odiosis nomine personæ, vt *Bal. in c. 1. de nou. form. fidel. Butr. in c. grauem, de præb. Alex. in l. mortuo, de fideiuss.*

CAPVT I.

Concubinatus & praua cum mulieribus consuetudo.

1. EX *c. nullus, c. præter 32. distinct.* Sacerdotis concubinarij Missam nullus audire debet, neque ab eo quisquam Sacramenta recipere, nisi Baptismi, Pœnitentiæ, & viaticũ Eucharisticum. *Innocent. in c. fraternitatis, de hæret. S. Bonauent. in 4. dist. 13 q. 4. Tostat. in tract. de cleric. concubin. conclus. 4. & conclus. 13. Farinac. quæst. 138. num. 59.*

Sed hodie hæc pœna non est in vigore, nisi esset nominatim de hoc discrimine denunciatus suspensus, propter Extrauagan. *ad euitanda* Martini V. *Sayr. de cens. lib. 2. cap. 12. nu. 20. Garz. de*

de benef.par.7.c.14.n.36.Gutier. can.qq.lib.1.c.1.nu.45.Layman lib.1.tract.de irregul.c.4.nu.11. vers.bis adde.

II. Multi Doctores dicunt Clericum concubinarium notorium, esse ipso iure suspensum ab officio, & beneficio, per *c.præter 32.dist.& c.quæsitum de cohab. cleric. & mul.* Ita tenet *Præpos. ibidem. Menoch. de arbitr. casu 418.num. Maiol.lib.5.c.37. n.2.Boerius decis.558.* Vbi quòd si se immisceat diuinis, etiam fit irregularis. Et idem ait *Comitol. lib.1.q.57.nu.4.* communem esse sententiam affirmans. Idem tenet *Tolet.lib.1.c.47.vers.aduerte secundo*, qui testatur esse vsu receptum, & communem, & de communi testatur *Rebuff. super Bulla Leonis X. de pub.concubin.* & magis communem ait *Farin. q.138.num.57.* & ita declarauit Sacra Cõgregatio Concilij *apud Garziam par.7.c.14.num.11.* Et quòd si in tali suspensione celebret fiat irregularis, ait *Turrec. in d. cap. præter*. Sed multi ex ijs Doctoribus tenẽt eam suspẽsionem tolli ipso facto dissoluto concubinatu: ita *Turrecrem.ibi. Farinac.nu.55.Bern.Diaz c.82. num.2.*

Imò quòd hodie illa suspensio sit desueta, & quòd nullam censuram hodie incurrat ipso iure Clericus concubinarius, tenẽt *Sot. Innoc. Imola, Anchar. apud Tolet. loco citato.* & veriorem ait *Salzedo ad Diaz vbi supra super verbo, irregularis, cum Cardin. Plouio, Couar.* & tenet *Layman loco cit.num.11.Bonac. tract. de suspens. quæst.7.pun.4. nu.2.Suar.disp.31.sect.4. nu.10. Garzias de benef. loco cit. nu.19. & 33. in fine. Lambertin. de iurepatr.p.1.lib.2.quæst.9. art.20. num.21.* Vnde hodie hæc est magis communis, & probatur ex *Trident.sess.25.cap.14. reform.* Vbi Clerici Episcopis inferiores concubinarij, præuia monitione sunt suspendendi, vt infra dicam. Soli autem Episcopi concubinarij, vel mulieres suspectas habentes, à Synodo Prouinciali admoniri, si se non emendent, ipso facto sunt suspensi: quòd si adhuc perseuerent, deferenda est res ad Papam. Ita statuit *Trid. loco cit.* & hæc suspensio Episcoporum est ab officio, & beneficio, vt *Suar. disput.31.sect.5.num.24. Filiuc.tract.17.nu.158. Bonac. de suspens.in partic.q.7.punct.4. num.4.*

III. Multi Doctores dicunt Clericum notorium concubinarium esse irregularẽ, vt indigeat dispensatione etiam post emendationem vitæ: *Tabiena verbo, irregularitas 4. numer.1. Tolet. lib.1.c.47.§.aduerte sexto, Nauar.cap.25.nu.77.* & tenet *gloss.*

in cap. cum dilectus, de accusat. per *dicto cap. cum dilectus*; vbi videtur quod sit infamis, cùm repellatur à testificando. Sed contraria est verior, quia non est infamis infamia iuris, sed sola infamia facti, seu canonica, quę tollitur per pœnitentiam.: neque est irregularis, quia non reperitur in iure expressum, neque concubinatus est crimen per se depositione dignum, quod stante notorietate redderet infamem, & irregularem: ita tenet *Salzedo ad Diaz c.*82*.in fine. Layman lib.* 1*.tract. de irregul.cap.*4*. nu.*11. & communem ait *Sayrus lib.* 7*. cap.* 12*. nu.*20. & tenent *Garzias par.*7*. cap.* 14*. à num.*19*.vsque ad* 38*. & num.*60*. Auila par.*3*. disp.*5*. dub.*2*.conclus.*1*.Barbos.in c.quæsitum, numer.*2*. de cohab. cleric. Ruin. consf.*5*.num.*10*. lib.* 3*. cum Bart. & Castrens.* Neque obstat *cap.cum dilectus*; quia etiam infamia canonica, vel facti consurgens ex omni peccato mortali continuato, repellit à testimonio, secùs post emendationem: ita *Clarus* §*. fin. quæst.* 24*. versic. quæro nunquid*, *Farinac. consil. crimin.*192*.num.*15.

IV. Ex Trid. *sess.*25*.cap.*14*. refor.* Clerici inferiores Episcopis, detinentes concubinas, vel mulieres suspectas, vel cum aliqua muliere consuetudinem habentes, si à Superioribus moniti se non abstineant, tertia parte fructuum, obuentionum, prouentuum omnis beneficij, & pensionis ipso facto sunt priuati; quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicabuntur: quòd si in eadem delicti specie perseuerauerint, & secundę monitioni non paruerint, amittunt ipso facto omnes fructus, & prouentus vt supra, & ab Episcopo applicabuntur vt supra; & suspendendi sunt à beneficiorum administratione ad arbitriũ eiusdem Ordinarij, & potestate delegata à Sede Apostolica quoad exemptos. Et tertiò crescente contumacia, priuandi sunt beneficijs, officijs, pensionibus, & inhabiles reddendi ad huiusmodi, donec præuia emendatione, visum fuerit Ordinario cum eisdem dispensare.

Aduertendum, quòd illa pœna priuationis fructuum licèt in dictis casibus sit latæ sententiæ, tamen non obligat in foro conscientiæ ante declaratoriam, vel condemnatoriam. *Garzias p.*11*. cap.*10*. num.*190*. Sanchez in decal. lib.*2*. cap.*5*. num.*10. Reliqua circa huius decreti intellectum, vide apud *Salzed. ad Diaz cap.*82*. Garziam par.*11*. c.* 10*. à n.*186*.Farinac.q.*138*. à n.*65*. Genuens.in praxi, c.*30*. n.*1*. &* 3.

V. Concubinarij tam Clerici, quã Laici, morientes in tali peccato

cato notorij concubinatus, priuantur Ecclesiastica sepultura, *Bermon. de pub. concubin. verbo, notorium est, numer.* 17. *Decian. tract. crim. lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 26. *Farinac. nu.* 68. Neque pro illis orandum, *c. pro obeuntibus, ibi gloss.* 13. *q.* 2. Imò si quis sepultus fuerit in sacro, exhumandus erit, si dignosci poterit, per *c. sacris, de sepult. Angel. sepult. n.* 30. *Sylu. quæst.* 9. *dict.* 12. *Layman lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 12. *de sepult. num.* 12. non tamen per hoc Ecclesia, vel Cœmeterium polluitur, neque est reconcilianda, *Sylu. & Layman ibid.*

Limita quòd non sit priuandus sepultura ecclesiastica, si moriens signa edidit pœnitentiæ. *Syluest. num.* 9. *Layman nu.* 12. *Nauarrus consil.* 6. *num.* 3. *de sepult.* & sufficit vnus testis ad hoc probandum. *c. qui recesserunt,* 26. *quæst.* 6. *Syluest. verbo, sepultura, loco citato. Em. Sà verbo, testis, num.* 1. *in fin.* & sufficit pro signo pœnitentiæ, si nomen IESVS inuocauerit. *Nauarrus consil.* 6. *nu.* 3. *in manuali c.* 26. *num.* 27. vel si dixerit, Miserere mei Deus. *Layman de Sacr. pœnit. cap.* 8. §. *Sed bene*. vel manibus pectus tutuderit: *Nauarrus ibidem.* vel si petijt Confessarium. *Toletus lib.* 3. *cap.* 8. §. *alius, Layman dicto c.* 8. *n.* 4. *cum alijs DD.*

VI. Donatio, vel legatum facta Concubinæ à milite armatæ militię nō valent, *l.* 2. *C. de don. inter vir & vxor.* & idem est de Clerico, cùm sit miles cœlestis militiæ. *gloss. in d. l.* 2. *& ibi Alber. & Salic. Bart. in l. affectionis, ff. de don. Seraphin. decis.* 46. *n.* 1. *& nu.* 6. *Capic. decis.* 102.

Et Amplia primò, quòd neque pro foro conscientiæ valeat talis Clerici donatio, vel legatum, neque posset morte, etiam re tradita, confirmari iuramento, aut renunciatione tali iuris dispositioni: vt *Crauetta cons.* 229. *n.* 3. *Capic. decis.* 102. *nu.* 2. quia hæc lex prohibitiua non est ob priuatam vtilitatem, sed ob publicam vtilitatem & dignitatem totius ordinis clericalis principaliter, & ob publicam honestatem conseruandam. *Crauetta nu* 4. *in fin. & n.* 12. *vers. non obstat:* & in odium tam Clerici donantis, quàm concubinæ recipientis. *Crauetta ibid. num.* 6. & huic legi non potest iuramento obuiam iri, quia iuramentum contra bonos mores canonicos non valet, ob periculum animarum, etiam si ageretur de veniali peccato vitando, quia iuramentum etiam venialis peccati nutritiuum, non valet. *Crauetta ibid. nu.* 3. cum multis. Et quòd iuramentum non confirmet actum prohibitum per legem ob publicam immediatam vtilitatem, tradit *Less. c.* 17. *n.* 55.

Sanchez lib. 3. in decal. c. 9. n. 34. vbi fusè. Et idem videtur dicendum de donatione facta à milite, quia est ob publicam causam, & ob bonum publicum. Quamuis *Bald. cons. 267. nu. 8. lib. 1.* dicat morte confirmari donationem rei traditæ à milite terrestris militiæ, & eam firmari Iuramento ait *Romanus cons. 43. nu. 5. vers. ad quartum.* & puto esse probabile, quia *d. l. 2.* solum videtur respicere fauorem ipsorum militum, ne expolientur bonis suis per blanditias amasiæ; & sequitur *Capic. decis. 102. nu. 2.* Restitutio autem facienda est donanti, vel eius hæredibus, vt *Crauet. nu. 6. & 12. versu tertio respondeo.* Verum est quòd si concubinatus esset damnatus à iure Ciuili, vt cum persona, cum qua matrimonium contrahere non potuit, tunc Fiscus laicus respectiuè auferet à donataria tanquã ab indigna, per *l. mulierem, ff. de his quibus vt indig.*

Ampliat etiam *Seraphin. loco cit.* vt procedat dicta lex prohibitiua de iure Canonico in quocunque concubinario etiam non Clerico, nec milite; quia à iure Canonico damnatus est omnis concubinatus. Sed dubito de hac ampliatione, quia puto saltem in foro conscientiæ tunc non fore irritam donationem inter viuos re tradita, sicut nec datum ob turpem causam, nisi esset Clericus in Sacris, vel Beneficiatus.

Limita primò, quòd secundùm aliquos non procedit dicta lex in militibus nostri temporis armatæ militiæ, quia non sunt secundùm antiquam formam: ita *Bal. loco cit. num. 8.* Sed contra tenet *Roman. loco cit. nu. 5.* & alij communiter.

Limita secundò, vt non procedat, si concubinatus iam erat dissolutus, *Capic. vbi supra n. 2. Seraph. loco cit.*

Limita tertiò, vt non procedat in donatione remuneratoria, *Capic. ibi. Afflict. decis. 102.*

Limita quartò, quòd Fisco non debentur donata ante sententiam declaratoriam, vt in simili *Less. cap. 19. num. 61. Sanchez cons. lib. 4. cap. 3. dub. 20. num. 4. & dub. 23.*

An autem prohibeatur datio eleemosynæ causa, quæ est actio licita, & pia vtroque iure. Resp. cum *Crauett. nu. 14* neque causa alimentorum, neque eleemosynæ, stante concubinatu posse donari. Secus autem postea.

CAPVT I.

Confessarius absoluens absentem.

Vide *verbo, Sacramentum, c. 1.*

CA-

CAPVT II.

Confessarius absoluens sine facultate à censuris, vel casibus.

Vide supra *verbo, Absolutio, c.* 3.

CAPVT III.

Confessarius non ingerens scrupulum pœnitenti de decimis.

Vide infra *verbo, Decimæ, c.* 3.

CAPVT I.

Confessionem Sacramentalem annuam omittentes.

Vide *verbo, Sacramentum, c.* 2.

CAPVT II.

Confessionem Sacramentalem ab infirmo fieri Medicus non procurans.

Vide *verbo, Medicus.*

CAPVT III.

Confessionem Sacramentalem nō esse necessariam post peccatum mortale ante communionionem Eucharisticā asserētes.

I. IN Trid. *sess.* 13. *c.* 7. *de Sacrat. Euchar. Sacr.* habetur: Communicare volenti reuocandum est in memoriam eius, præceptum, *Probet autem seipsum homo*: Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumuis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat: quod à Christianis omnibus, etiam ab ijs Sacerdotibus, quibus ex officio celebrare incumbit, hæc Sancta Synodus perpetuò seruandum esse decreuit, modò non desit illis copia Confessoris, &c.

II. In *canone* 11. *eadem sess.* statuit, atque declarat ipsa Sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, quātumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem Sacramentalē. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.

Nota quòd licet hæc excommunicatio hoc loco non sit reseruata, tamen secundùm probabiliorem sententiā est reseruata, ex *c.* 1. *in Bulla Cœnæ Domini*, quia probabilis est, & communis sententia, quòd sit de fide, præmittendā tunc esse confessionem ante Sacramentum Eucharistiæ: quod probant illa verba Triden. *can.* 11. *Statuit, & declarat*; quia

non censetur imponere præceptum: sed declarare iam positum à iure diuino. Ita *Coninch de Sacram. q. 80. art. 4. nu. 13. Regin. lib. 29. nu. 103. Suar. de Sacr. disp. 66. sect. 3. cõcl. 3. Hēriq. lib. 8 c. 45. nu. 3. Bonac. de Sacr. Euch. q. 6. punct. 1. nu. 3. & 35. & Azor. lib. 10. c. 31. q. 2. par. 1. Fagũdez de præcep. par. 6. lib. 3. c. 8. nu. 2.*

Alij tamen dicunt, non esse hoc certum de fide, sed esse sensum totius Ecclesiæ, eiusque sententiam, & præceptum, siue traditionem Apostolorum, siue consuetudinem iuris antiquissimam Ecclesiæ: vnde contrarium asserere, non videri hæreticum, sed plusquam temerarium, & erroneum, vt *Victoria in summ. de Eucharistia n. 77. in fin.* & *Suar. loco cit.* ait probabilem, & tenet *Nauar. c. 22. n. 10. Tabiena verb. Communio, nu. 30. Richar. Palud. Hadrian. apud Azor. lib. 10. c. 31. q. 2.* Vnde secundùm hanc sententiam non esset locus excommunicationi in Bulla Cœnę. Et facit pro hac secunda opinione, quòd Ecclesia Græca non vtitur hoc præcepto, seu consuetudine, *Azor. c. 31. q. 1. in fine*: quia aliquæ traditiones Apostolorum fuerunt in vna Ecclesia factæ, non in alia, vt *Azor. lib. 8. c. 4 §. animaduerten. tom. 1.*

Sed etiã in hac secunda sentẽtia Papa non potest dispensare super hoc pręcepto, quia est valde conueniens, & moraliter necessariũ ad recipiendum Eucharistiæ Sacramentum. Ita *Suar. sect. 3. §. dico 3. in fine.*

CAPVT IV.

Confessionis Sacramentalis sigillum, seu secretum violantes.

I. CAn. *Sacerdos, de pœniten. dist. 6.* Sanctus Greg. ait: Sacerdos caueat ne de his, quæ ei confitentur, peccata alicui recitet: nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando peragat.

II. *Cap. Omnis vtriusque, in fine, de pœnitent. & remiss.* ex Concilio Lateranen. sub Innocentio III. habetur: Caueat autem omninò ne verbo, aut signo, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque vlla expressione personæ cautè requirat. Quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit reuelare, non solùm à sacerdotali officio deponendum decernimus: verum etiam ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

III. Ex dictis iuribus aliqui

Do-

Doctores colligunt reuelantem secretum confessionis incurrere ipso facto infamiam,& consequẽter irregularitatem, ex *d. c. Sacerdos*; & saltem posita notorietate iuris, aut facti: quia omne crimen enorme depositione dignum notorium, infamat secundùm magis communem, & reddit irregularem: de qua re dixi *par.* 1.*c.*33.§.*secundo modo*.

Dicitur autem crimen enorme de iure Canonico, pro quo venit imponenda pœna detrusionis in monasterium, *Abbas in cap. tua, de pœniten. Clarus in praxi crimin.* §. 1. *versu sunt etiam*; vt in casu nostro contingit. Et quòd reuelans confessionem sit irregularis ipso facto, tenet *Speculator*, quem sequitur *Maiol.lib.*5.*c.* 19. *nu.*6. qui addit irregularem quoque fieri sæcularem, qui audita peccata alicuius confitentis Sacramentaliter reuelat. Sed quòd ipso facto, ante notorietatem criminis non sit irregularis, tenendum est:nam *c.Sacerdos*, nominat eos ignominiosos ratione illius publicæ, & solemnis pœnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex graui delicto, vt dixi *par.*1. *c.*33. *in fin.* Sed non antequam imponatur specialiter ab homine. Si autem sequuta fuerit sententia condemnatoria, non dubito talem esse irregularem, etiam speciali titulo, ob infamiam iuris ex hoc crimine publico.

Aduerte autem quòd illa pœna peregrinationis fuit commutata per *d.c. omnis*, in pœnam detrusionis in monasterium: & hodie pœna detrusionis in monasterium est commutata ex consuetudine in pœnam triremium. *Farinac.q.*119.*n.*55.

Aduerte secundò quòd huius criminis cognitio pertinet ad Sãctum Officium, quando reuelatio confessionis est coniuncta cum hæresi: aliàs pertinet ad Ordinarium, *Molfes. tractat.*7. *cap.*23. *nu.*68. *& seqq.* De pœnis autem ferendis contra tales delinquentes vide *Menoch. de arbitr. casu* 414. *Bernar.Diaz c.*112. *& ibi Salzedo*.

CAPVT V.

Confessionem sacramentalem inter absentes perfici posse asserens.

Vide *verb. Sacramentum.c.*1.

CAPVT I.

Confiscatio bonorum Ecclesiæ ob delicta Clericorum, ab Inquisitoribus ne fiat.

CLem. secunda *de hæretic.* præcipit Inquisitoribus, & tam ipsorum, quàm

Episcoporum, seu Capitulorum Sede vacante super hoc deputatis Commissarijs quibuscunque, ne scienter attentent Ecclesiarum bona ob Clericorum delicta, prædicti occasione officij, Fisco, etiam Ecclesiæ applicare. Quòd si secùs fecerint, excõmunicationis sententiæ eos subiacere decernit ipso facto; à qua non possint absolui, præterquam in articulo mortis, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint; nullis priuilegijs, aut remissionibus super hoc valituris.

Ita dictam Clementinã etiam contra Inquisitores procedere intelligunt Doctores communiter nemine discrepante, licèt in textu illo hodie non reperiantur expressi: ita *Suar. de cens. disp.* 23. *sect.* 5. *nu.* 24. *Filiuc. tractat.* 15. *nu.* 207. *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 4.

CAPVT II.

Confiscationes Cameræ Apostolicæ defraudantes.

Vide *verbo*, *Camera*.

CAPVT I.

Consecratio Ecclesiæ facta ab Episcopo hæretico, vel schimatico, vel excommunicato vitando.

I. SI Ecclesia consecrata fuerit ab Episcopo excommunicato vitando, id est, vel nominatim denunciato, vel notorio Clerici percussore, & cõsecratio fuit facta secundùm ritum Ecclesiæ Catholicæ in essentialibus, cõsecrata manet, sed eo ipso est polluta; & idem de alijs rebus cõsecratis, vel benedictis, & Sacramẽtalibus cõfectis ab excõmunicato; nã rebus huiusmodi fideles vti non debent ante reconciliationem: Ita *Io. Andr. in c. consuluisti, de consecr. Eccles. & ibi Host. & Abb. nu.* 5. & tenet *Nauar. c.* 27. *nu.* 258. & communem fatetur *Suarez de Sacr. disp.* 81. *sect.* 4. §. *quarto violatur*, & multos allegat *Barbos. allegat.* 27. *nu.* 28. quamuis *Suarez ibi*, & alij nonnulli contrarium teneant de rigore, scilicet & consecrationem validam esse, & rem consecratam non esse pollutam: & id sequitur *Layman lib.* 5. *tit. de Sacr. Missæ, c.* 5. *nu.* 9.

II. Ecclesia consecrata ab Episcopo hæretico, vel schismatico, si non desint essentialia consecrationis, est validè consecrata, neque indiget reconciliatione, scilicet si fidem Trinitatis tenuerit, & consecrarit chrismatis vnctione, & sanctarum reliquiarum depositione, vt *gloss. in c. Ecclesias,* 21. *de consecrat. dist.* 1. *verbo*, *precibus*, *& verbo*, *consecrare:* Ita *Suar. & Layman loco citato.* Secus est si non fuit facta consecratio in forma Ecclesiæ Catholicæ,

licæ, quia tunc Ecclesia non est verè consecrata, ideo est de nouo in forma Ecclesiæ Catholicæ consecranda, vt *d.c.Ecclesias,&* *c.*22. *Arianorũ, de cõsecr.dist.* 1.

Quod autem ait *Baron. to.6. pag.*595.ex Concilio Epaunense statutum fuisse Ecclesias hæreticorum indignas esse reconciliatione Catholica, nisi fuerint de vi occupatis per hæreticos, non obstat: quia illud est Concilium Prouinciale, supradicti autem sunt canones summorum Pontificum.

III. Verum est quòd Ecclesia ab hæretico Episcopo, vel schismatico nominatim declarato cõsecrata, eo ipso est polluta, vt supra dixi: ideo reconciliatione indiget, non consecratione: & hoc modo concordanda, & limitanda sunt supradicta iura.

CAPVT I.

Conseruatores limites suæ iurisdictionis excedentes,& alij id procurantes.

IN *c.hac constitutione, §.ne autem,de off.deleg.in 6.* habetur quòd Cõseruatores si scienter se intromiserint in alijs quàm in manifestis iniurijs, & violentijs, seu in alijs, quæ iudicialem indaginẽ exigunt, eo ipso sunt suspensi per annũ ab officio; & pars quę hoc procurauerit, excommunicationem ipso facto incurrit, & non potest absolui, nisi prius integrè satisfecerit parti læsæ, seu indebitè fatigatæ de expensis.

Limitant aliqui, quòd ista suspensio non sit à diuinis, sed solum ab officio Conseruatoris: ita *Bonac. de censur.in partic.disp.*2. *q.*2.*punc.*35.*nu.*8. & ita intellexisse videtur Gregor. XV. *in suo Decreto de Conseruatoribus*. Sed alij dicunt esse suspensionem ab officio Conseruatoris, & ab officio Clericali, seu à diuinis; quia nomen officij potest vtrunque complecti: ita *Suarez de censur. disp.*31.*sect.*3.*nu.*17. *Barbos. in d. c. hac constit. nu.*19. *Moneta de Conseruatoribus, c.*7. *nu.*561. At communis sententia tenet esse suspensionem ab officio Clericali, & iurisdictione Conseruatoria, & à beneficio: ita *gloss. in d.c.verb.officio, ibi Monach.n.*4. *Archid.ibi.Gemin.nu.*2. *Molina par.*6.*disp.*29. *nu.*2. qui testatur de communi, & tenet *Sorbus, verbo, Conseruatores, §. tamen Conseruator,& Cochier tract.de Conseruatoribus par.*2.*q.*22.*n.*1. *cum Sayro & Vgolino*. Sed hodie propter decretum Greg.XV. vt infra dicam, procedit solùm illa prima sententia, quia saltem hoc ius per illud est correctum.

Limita secundò quòd ista Cõsti-

ſtitutio pœnalis, ſolùm procedit de Conſeruatoribus ſecundùm iura, qui ſcilicet habent tantùm delegatam iuriſdictionem ſuper manifeſtis iniurijs, & violẽtijs: nõ autem procedit in Conſeruatoribus ſecundùm priuilegia, quales ſunt qui à Religioſis exẽptis eliguntur ſecundùm priuilegia: nam hi ſecundùm aliquos iuriſdictionem habent ordinariam, & iudicant omnes cauſas regularium in prima inſtantia, ſi conueniantur, & non ipſi alios conueniant, vt ait *Molina diſp.29.nu.1.* vel ſaltem continentur nomine Iudicum ordinariorum, quia quoad modum procedendi illis aſſimilantur, licèt propriè ſint delegati, vt tenet *Nauar. conſ.3. de off. deleg.* & hanc limitationem tenent *Molina ibid. nu.7. Quaranta verb. priuilegia, §. has declarationes. Nauar. c.27.nu.125. Suar. diſp.23.ſect.4.n.10. Filiuc. tract.14. num.18. Moneta de Conſeruatoribus, cap.7. nu.587. Bonacc. loco citato punct.35.n.2. Coebier loco citato nu.2. verſ. limitatur.*

Limita tertiò quòd illa excõmunicatio ſatisfacta parte non erit reſeruata, ſed poterit quis à proprio Confeſſario abſolui: ante autem eſt reſeruata Papæ, vt *Filiuc. tract.14.nu.53.58. Azor. tom.2 cap.34 quæſt.13. Gemin. Franc. & Monach. hic, & Barboſa ibidem num.20. & 22.*

II. In Decreto Gregorij XV. *ann.1621. die 20. Septemb.* edito, quod deſcribi voluit in quinterno Cancellariæ, & eſt Conſtitutio nona eiuſdem Greg. in Bullario; Primò reuocatæ ſunt omnes deputationes Conſeruatorum, ſiue ſecundùm iura, ſiue ſecundùm priuilegia hactenus factæ. In poſterum autem noluit validas eſſe, niſi ſeruata hac forma, ſcilicet vt ſint perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, vel perſonatum obtinentes, vel Canonicatum in Eccleſijs Cathedralibus, iuxta *c. ſtatutum de reſcr. in 6.* & quòd ſint nominati in Prouinciali, Diœceſanaue Synodo, & deinde ex ijs electio Conſeruatorum fiat, iuxta Trident. *ſeſſ.25.c.19. ref.* & iuxta *Bullam Clem. VIII. tertiam.* Si hæc forma in nominandis Cõſeruatoribus ſeruata non fuerit, nominatio erit nulla eo ipſo: & regulares, qui auſi fuerint taliter nominare, aut taliter, id eſt contra formam nominatis vti, incurrunt ipſo facto pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ: & rehabilitatio eorum Papæ reſeruatur. Item regulares, & ſæculares carebunt Conſeruatore per annum, quo anno ab Ordinarijs locorum cauſæ cognoſcẽdæ erunt, etiamſi eſſent alias exempti.

Item

Item statuit Gregor. ibidem, vt si aliquem ex nominatis in Synodo mori contigerit, substituat alium Ordinarius in locũ illius, cum consilio Capituli vsque ad futuram Synodum. Item statuit vt quoties Regulares, alijue exẽpti Conseruatorem elegerint aliquem ex dictis nominatis in Synodo qualificatis vt supra, debeant talis electionis instrumentum exhibere apud acta Curiæ Ordinarij; & nisi hæc obseruauerint, interim conueniri debeant coram Ordinario loci: vtque nullus mutare debeat Conseruatorem electum secũdum priuilegia, nisi saltem post singula quinquẽnia, nisi ex causa cognita, vel ab Ordinario loci, vel à Papa, ad electionem eorumdem exemptorũ.

III. In eodem Gregor. XV. Decreto statutum est, vt regulares coram Conseruatore conueniri quidem possint, & debeant, non autem ipsi coram illo alios conuenire, seu trahere (in quo Gregorius extendit quod à Trid. *supra cit.* fuerat ordinatum de Conseruatoribus secundùm iura ad Conseruatores secundùm priuilegia) vtque in casu quo regulares, vt rei conueniuntur coram suo Conseruatore, non possit Cõseruator procedere contra personas existentes extra diœcesim, in qua sunt Conseruatores nominati: vtque controuersia orta inter Conseruatores, & Ordinarios de Iurisdictione, definiatur per arbitros in forma iuris electos, & interim supersedeatur super causa principali: in quo se conformauit Gregorius d. Trid. decreto *sess.* 25. *c.* 10. *ref.*

Conseruatores autem, si limites suæ Iurisdictionis excedant, siue contra supradicta, siue aliàs quomodolibet, incurrant eo ipso suspensionem ab officio Conseruatoris per annum, & pars quæ hoc fieri procurauerit, sentẽtiam excommunicationis incurrat, à qua non nisi satisfacta parte absolui possint; & in hoc se conformauit ex parte *c. fin. de offic. deleg. in 6.* & ex parte illud reformauit, vt *supra* dixi *nu.* 1.

Nota hîc quòd Sacra Cõgregatio Cõcilij postea sua declaratione edita, quæ habetur in Bullario ad calcẽ dicti decreti Gregor. XV. declarauit, per hanc Bullam nõ esse ablatam facultatem, quin Conseruatores regularium possint illos defendere, agentes contra alios reos, à manifestis iniurijs, & violentijs, dum à suis possessionibus deijciuntur, aut proprijs bonis vti frui impediuntur; dummodo vtantur forma Constitutionis Innoc. IV. & Bonif. VIII. relat. in *c.* 1. *& fin. de offic. deleg. in 6.* id est, dummodo habeant alia requisita in Conseruatoribus secundùm iura; & vt

non

non trahant reos vltra vnam dietam, vt *d.c.fin.* §.*Conseruatores*. Quamuis autem ex *d.cap.fin.* trahentibus vltra vnam dietam nulla esset censura, vel pœna latæ sententiæ imposita: hodie tamen ex dicto Gregor.XV. decreto incurrunt, & ipsi Conseruatores, & pars instans in pœnas præfatas.

Limita tamen, quòd poterit trahere vltra vnam dietam, si tales religiosi, seu exempti habeāt super hoc speciale priuilegium, quod quidem multæ religiones habent.

IV. Conseruatores si excedāt limites suæ iurisdictionis in præiudicium iurisdictionis Diœcesani, seu Ordinarij, loci, incurrunt in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam Ordinariorum. Vide *Barbos.in c.si Clericus laicum*, *nu.*2. *de iudic.* & Doctores super *cap.*17. *Bullæ in Cœna Domini.* Poterit autem in tali casu declarari incurrisse eam excommunicationem ab ipso Ordinario loci, quem taliter offendit.

CAPVT I.

Consistorij secreta à Cardinalibus non reuelanda.

IN Bulla 7. Leonis X. in Concilio Lateranen. sub eodem Leone *sess. 9. tit. de Cardinal. in fine, fol.* 127. in impressione noua Romana, Vt pro reuerentia Sedis Apostolicæ, & vtilitate, & honore communi Pontificis, & Cardinalium, vtque scandalorum occasio tollatur, maiorque in Sacro Senatu, seu Consistorio libertas votorū fiat; Statutum est, ne quis Cardinaliū vota in Cōsistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto, aut verbo, aut quouis alio modo reuelet; sub pœna periurij, & inobedientiæ.

Quotiescunque autem à Papa specialiter, & expressè vltra præmissa indictū fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit, vltra pœnas prædictas, excōmunicationē latæ sentētiæ incurrat, à qua non possit absolui, nisi à Romano Pontifice, & cum expressione causæ, præterquam in mortis articulo. De hac re *Nauar. c.*27.*n.*110. *Barb. alleg.*50. *nu.*128. *Bonac. de censur. in partic. disp.*2.*q.*7.*punc.*2.*n.*3. *Filiuc. tract.*15.*nu.*200.

CAPVT I.

Consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam obseruantes, vel seruari facientes.

I. IN *c.nouerit, de sent. excō.* consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam ser-

seruari facientes, vel seruare præsumentes iudicando secundum eam, & alij cooperantes, vt Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarij locorum, vbi huiusmodi consuetudines seruatę fuerint, aut editæ: Item qui in authenticam formam scribere præsumpserit taliter iudicata; incurrunt excõmunicationem ibi latam, sed non est reseruata in ea Decretali, sed hodie videtur reseruata ex Bulla in Cœna Domini c. 15. contra consuetudinē inducentes, aut obseruari facientes contra libertatem Ecclesiæ: ita tenet *Sayr. lib. 3. c. 19. nu. 10. Sousa in c. 16. in Bulla Cœnæ disput. 18. n. 6. Coriol. & alij apud Dianam resol. 58. tract. 1. tom. 2.*

Sed alij contra tenent, quia in Bulla Cœnæ *c. 15. citato*, non fit mentio de consuetudine, sed de statutis, & legibus, seu iure scripto, & ita tenet *Suar. disp. 21. sect. 2. nu. 86. Duard. in Bulla eadem can. 15. nu. 361. Filiuc. tract. 16. nu. 268.* Verum tamen est quòd *in d. c. 15. Bullæ Cœnæ*, excõmunicantur cõdentes leges, vel statuta cõtra libertatē Ecclesiæ; & ijs vtentes etiam prætextu cuiusuis cõsuetudinis. Quādo ergo consuetudo obseruaretur, vel obseruari procuraretur, tāquam confirmatiua iuris scripti, tunc esset locus sine dubio excõmunicationi reseruatæ in Bulla Cœnę.

II. Nulla est ipso iure omnis consuetudo, quæ sit contra libertatem Ecclesiasticam, etiamsi sit immemorabilis, quia à iure Ciuili & Canonico, tanquam corruptela est damnata, ideo nō excusat à censuris præfatis: ita *auth. cassa, C. de sacros. Eccles. & d. c. nouerit, & c. 15. Bullæ Cœnæ*, quia nulla consuetudo etiam immemorabilis potest ius tribuere ad ea, quæ quis citra Papæ priuilegium obtinere non potest: ita in terminis *Vasq. de success. §. 10. n. 651. Surd. cons. 301. n. 55. lib. 3. Natta cons. 495. num. 14. lib. 3. Vgolin. in d. c. 15. Bullæ, vers. 6. afficit, Filiuc. num. 274. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 14. q. 5. & 6. Rota decis. 839. in antiq. Clarus §. fin. q. 36. n. 13. Cened. collect. 57. nu. 1 par. 1. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de præscript. lib. 5. conclus. 1. nu. 17.*

Limita, quòd consuetudo immemorabilis cum fama constāti priuilegij Papæ, iuuat, & excusat à pœnis, & præsumi facit titulum iustum in ijs, quorum quis citra priuilegium Papæ non est capax, sed cum isto est capax, *Suar. de defens. libert. Eccles. lib. 4. c. 34 n. 17. Layman lib. 4. tract. 9. c. 10. n. 2. Tuscus, verb. Iudex concl. 453. n. 46. Rota diuers. p. 2. decis. 215. num. 4. & posth. Farinac. par. 1. decis. 698. n. 4. & p. 2. decis. 545. nu. 1. Mantica decis. 289. nu. 2.*

CA-

CAPVT II.

Consuetudinis iniquæ obseruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide *verbo, Iuramentum.*

CAPVT I.

Criminosi si recipiantur ad habitum, vel professionem religiosam.

PRimò, In Bulla Sixti V. 71. *Cum de omnibus, §. quarto,* Statutum fuit, ne in religionem quisquam recipiatur ad habitum, vel professionem, nisi præcedente scrutinio, seu inquisitione de parentibus, patria, vita, & moribus; & cum informatione fide digna, quòd tales non sint rei, neque suspecti grauiorum criminum, vt homicidij, furti, latrocinij, vnde damnati sint, vel periculum sit, ne damnentur.

Item vt constet eos non humana, sed diuina ratione moueri, & de his omnibus, in Capitulo Generali, vel Prouinciali plena, & certa fide facta à Generali, vel Prouinciali, & Diffinitoribus, approbati admittantur.

Secundò, Idem statuit, vt criminosi, aut suspecti criminum, vt supra, inhabiles sint ad professionem, itaut professio eorũ sit nulla. Item statuit, vt sit nulla professio, si sine scrutinio supradicto receptio fiat, & vt expelli debeāt.

Tertiò, Vt recipiens supradictos inhabiles ad habitum, vel professionem, siue sit Superior, siue alius Religiosus, vt Definitores, & Capitulares, ipso facto incurrat priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, officiorum, graduum, honorum, dignitatum obtentorum, & inhabilitatem ad huiusmodi de cætero obtinenda.

Quartò, Vt Curia sæcularis cõtra tales malè receptos, nihilominus procedere possit ciuiliter, & criminaliter.

In Bulla Clem. VIII. *In suprema,* Constit. 83. Statuta est moderatio supradictæ Cõstitutionis Sixti V. hoc modo.

Primò Ablata est nullitas professionis in omnibus casibus dictæ Bullæ, id est, siue in casu, quo criminosi recepti fuerint, siue in casu quo receptus quis fuerit sine scrutinio, seu informatione; & reduxit in hac parte illam Cõstitutionem ad terminos iuris communis.

Secundò, Satuit, vt pœnæ contra Religiosos superiores admittentes ad habitum, & professionem contra supradictam formam locum habeant, itaut isti incurrant nihilominus in pęnas prædictas: non tamen procedant illæ pęnæ contra alios religiosos participantes

tici-

ticipes, vt Definitores, vel Capitulares suffragium dantes. Et de hac moderatione tractat *Sanch. in decal. lib. 4. c. 19. n. 21.* vbi latè explicat, & *lib. 5. c. 14. nu. 61.*

Attenta igitur hac moderatione, hodie cuiuslibet criminosi, etiam ad iudicium delati, etiam in fraudem fori sæcularis ingredientis, professio est valida (nisi aliàs ex Cõstitutionibus religionis illius à Papa specialiter super hoc approbatis irritetur) & est valida etiam si sine informatione præuia recipiantur; Ita ex dicta Bulla Clem VIII. vt obseruat *Sanch. lib. 5. c. 4. nu. 61.*

Item hodie non prohibetur criminosis ex sua deuotione religionem ingredi, non in fraudem, quia sic est de iure communi, *Couarr. pract. qq. c. 32. n. 4. Miranda tom. 1. man. q. 19. art. 8. ante finem, Filiucc. tract. 16. nu. 265.* & de magis communi testantur *Clarus §. fin. q. 36. vers. sæpe numero contingit, colum. antep. Gutier. pract. q. 5. num. 2. lib. 1.* Si tamen habet impedimentum secundùm constitutiones religionis irritans, siue solùm impediens, tenetur illud reuelare superioribus, ad quos pertinet admittere, & non potest illud citra peccatum mortale occultare ad hoc vt recipiatur. *Abb. in c. innotuit, num. 6. de elect. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. numer. 18.* vbi ait, quando impedimentum non irritat, tunc Superiores cõsiderare debere, an de iure cõmuni licitè recipi possit ex natura rei, considerata decentia, & vtilitate personæ ad talem statũ, &c.

Quòd si criminosus religionem ingrediatur bona fide, & non in fraudem, non poterit de cætero Iudex laicus contra illum procedere, vllo modo: ita *Couar. Miranda, Clarus, & Gutier. vbi supra* cum communi sententia. Si verò in fraudem ingressus fuerit, tunc remanebit subiectus foro laicali ratione causæ, & bonorum, sed non personæ. Vnde poterit Iudex laicus contra eum procedere puniendo illum in bonis; ita de iure communi communem ait *Gutier. n. 3. & Clarus vbi supra*; & in terminis huius moderationis docent *Filiuc. loco cit. Bonaccina super Bulla Cœnæ Domini disp. 1. quæst. 16. sect. 1. pun. 5. n. 10. Bartol. de Vecchis in praxi nouitiorum, disp. 12. nu. 11. Diana resolut. 33. tract. 1. tom. 2.* Aliqui tamen dicũt neque in bonis posse puniri per laicum Iudicem, etiamsi in fraudem ingressus sit, vt *Marta de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 121. à n. 22. Diana ibid.*

Si tamen criminosus in fraudẽ ingressus, iam antea fuit à Curia sæculari carceratus, & contra fidem erupit, vel fuerat verbaliter degradatus; tunc Doctores dicũt

posse

posse à laico Iudice contra eum etiam in personam procedi, *Abb. cap.* 1. *de oblig. ad ratiocin.* & de cõmuni testatur *Filiuc. tract.* 16. *nu.* 265. Quod limita nisi esset in sacris, quia tunc esset prius realiter degradandus ab Ecclesiastico Iudice, præuia sententia. *Layman lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *nu.* 11. *vers. vt distinctius:* & similiter poterit contra eum procedi in personam, si professionem faceret in carceribus laicis, vt *Syluest. verbo, Iudex, num.* 6. *in fin. cum Guil. Laud.*

Sed quæres, quando dicatur in fraudem ingredi? Respondeo, secundùm Bullam Sixti V. declaratoriam supradictæ Constit. requiritur, vt interuenerit accusatio, vel inquisitio specialis cœpta, id est de tali delicto contra talem personam, & quòd dicta inquisitio sit legitima, scilicet præcedente infamia, aut semiplena probatione, *Suar. tom.* 3. *de relig. cap.* 7. *nu.* 17. & 18. Hodie tamen quia seruandum est ius Commune, ille dicitur in fraudem ingredi, qui fuit prius de delicto delatus in Iudicio, vel diffamatus, vt tenet *Molina disputat.* 49. *nu.* 21. *tract.* 3. magis cõmunem ait *Clarus q.* 36. *vers. sed in hoc proposito, & Filiuc. trac.* 16. *nu.* 265. *Gutier. pract. q.* 5. *nu.* 5. *lib.* 1. *Diana resolut.* 26. *tract.* 2. *tom.* 1.

CAPVT I.

Ad Curiam Romanam recurrẽs, vel ibi causas prosequens, si occasione dictarum causarum offendatur personaliter; vel realiter, publica, vel priuata potestate.

I. IN *cap.* 2. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio contra illos, qui occidunt, vel quoquo modo percutiunt, vel bonis spoliant per se, vel per alios directè, vel indirectè personas quascunque Ecclesiasticas, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negocijs recurrentes, vel in eadem Curia ea prosequentes, eorumque Procuratores, negociorum gestores, Aduocatos, Agentes, Auditores, Iudices, si ista fiãt occasione dictarum causarum, seu negociorum Curiæ: & continet hęc excommunicatio non solùm principales delinquẽtes, seu committentes, & exequutores, sed etiam auxilium, consilium, & fauorem præstantes.

Amplia, vt procedat non solùm si offendantur personaliter recurrentes, sed etiam si realiter recurrentes per suos Procuratores, licet ipsi absentes sint, & offendantur occasione dictarum

cau-

causarum, seu negociorũ Curiæ, vel recursus. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 5. *Filiucc. tract.* 16. *nu.* 180. *Bonac. super Bulla eadem, disp.* 1. *q.* 13. *punct.* 2. *nu.* 2.

II. In Bulla Alexandri VI. incipit, *In eminenti*, 11. apud Laertium, statutum est, vt si quis aduersarium suum in causa, siue Ecclesiastica, siue laicali, siue mixta vertente in Romana Curia, vel aduersarij Procuratorem, Aduocatum, vel causæ Auditorem, Iudicem, Testem, Notarium præsumpserit minis afficere, inuadere, verberare, mutilare, vel occidere per se, vel per alium quomodolibet eiusdem causæ occasione: aut si quis taliter delinquẽtem receptauerit, defenderit, occultauerit, eique consilium, auxilium, vel fauorem dederit per se, vel per alium; incurrat eo ipso, Primò excommunicationem laicam in Bulla Cœnæ Domini reseruatam Papæ, & in pœnã amissionis omnis iuris, & actionis in ea causa. Quòd si mors, aut membri mutilatio à prædictis causata fuerit, incurrit tam principalis, quàm cooperans (vt supra) eo ipso pœnam depositionis ab omni dignitate, officio, ordine, & beneficio, ac læsæ Maiestatis pœnas; eorumque officiorum, & beneficiorum dispositio Sedi Apostolicæ reseruatur; & sunt eo ipso in suis bonis omnibus à cunctis perpetuo diffidati, banniti, & infames, & inhabiles.

III. Statutum est in eadem Bulla Alex. VI. vt quicunque sciuerit aliquem præmissa commisisse, procurasse, aut meditatum esse, illum teneatur Papæ immediatè, vel mediatè denunciare quamprimùm: aliàs in excõmunicationem Papæ reseruatam incidat eo ipso. Quòd si denunciãs fuerit complex, veniam, & impunitatem consequatur.

Nota quòd ista Alexandrina Constitutio, cùm sit edita ob publicam quietem, & securitatem, est fauorabilis, & ideo extendenda, vt etiamsi exprefsè non constet collitigantem offensum esse occasione litis in Curia vertentis, si tamen non constat de alia causa, præsumatur occasione dictæ litis offensus à collitigante. *Puteus decis.* 102. *&* 103. *lib.* 1. *Rota diuers. decis.* 639 *nu.* 1. *p.* 1. *Mandos. cons.* 61. *n.* 3. Item procedit etiam si persona ex prædictis offensa, fuerit existens extra Curiam, si tamen lite in Curia adhuc vertente, *Put. decis.* 104. *num.* 1. *lib.* 1. *Rota diuers. vbi supra num.* 2. *Mandos. consil.* 60. *num.* 11.

CAPVT II.

In Curia Romanæ propter negocia Curiæ commorantes si quis vexet in eadem Curia via iurisdictionis vsurpatæ, etiam non occasione eorumdem negociorum.

I. CAp. 9. *Bullæ in Cœna Domini*, excõmunicantur ij, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam à Papa, vel à Iudicibus Sedis Apostolicæ, seu Curiæ Romanæ non habentes, illam sibi temerè vindicantes, morantes in Curia audent interficere, mutilare, spoliare, capere, vel detinere sua, vel aliorum opera.

Nota quòd licèt Bulla loquatur de talibus vexantibus commorantes in Curia, non intelligitur tamen de omni commorante in Curia etiam materialiter, vt pro suis lucris, aut vtilitatibus non concernentibus Curiæ negocia; sed intelligitur de commorantibus in Curia formaliter, id est, propter negocia Curiæ Romanæ: ita *Caiètan. excomm. cap.* 14. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 3. *Filiucc. tract.* 16. *num.* 165. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 25. *§. aliud dubium.*

CAPVT III.

Ad Curiam Romanam personaliter accedentes pro negocijs eiusdem Curiæ, vel redeuntes vexans iniustè, etiam non occasione eorumdem negociorum.

CAp. 9. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur omnes illi, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, aut detinent.

Nota quòd de iure communi venientes ad Curiam Sedis Apostolicæ, & in ea manentes, & reuertentes, cum rebus suis dicuntur esse sub protectione speciali Sedis Apostolicæ, *c. vn. de Cler. peregrin. Marius Alterius to.* 1. *de censur. lib.* 5. *disput.* 10. *cap.* 2. *§. non obstat.*

Nota etiam quòd licèt textus Bullæ præfatus simpliciter dicat de venientibus ad Sedem Apostolicam, seu Curiam, tamen intelligitur de venientibus formaliter ad Sedem Apostolicam; id est, pro negocijs, quæ expediuntur in eadem Curia, siue sint gratiæ, siue iustitiæ: vt saltem primariò, & principali intentione propter talia negocia veniant. *Tolet. lib.* 1. *c.* 25. *§. primum dubium.*

bium, Sayr.lib. 3.cap. 13.num. 3. Mar. Alterius cap. 1. loco citato, §. venientes. Suarez de censur. disp. 21. sect. 2. num. 65. in fine, Nauar. cap. 27. nu. 65.

CAPVT IV.

Ad Curiam Romanam euntes, manentes, redeuntes circa eorũ beneficia vexãs via iuris.

EVgenius IV. in Bulla 4. incipit, *Diuina*, quæ habetur in *Extrauag. 3. de priuil.* inter communes, statuit ne Officiales Sedis Apostolicæ extra Romanã Curiam litibus vexentur: idemque statuit de veniẽtibus ad Curiam pro causis, seu negocijs suis, vel suorum, & ibi manentibus & recedentibus: & inhibet omnibus Iudicibus tam Ordinarijs, quàm Delegatis cuiuscũque dignitatis, gradus, &c. ne præsumant sententiam excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum, seu quamuis aliam sententiã contra præfatos promulgare: & in contrarium attentata irrita esse decernit. Si quis autem dictorum Iudicum se intromiserit de dignitatibus, aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque prædictarum personarum, illas priuando, aut priuatas declarando, aut illa priuationis prætextu alijs conferendo, aut aliter: tam ipse, quàm recipientes talia beneficia, & officia, incurrunt ipso facto excõmunicationis, suspensionis, & interdicti latas sententias. Et excommunicationis absolutionem Papæ reseruat, non autem aliarum censurarum absolutionem. Vide *Suar. disp. 37. sect. 1. n. 8. Filiuc. tract. 18. n. 148. Canonistas super ead. Extrau.*

Nota primò, quòd illa suspensio, quia est indefinita, est totalis, & intelligitur ab officio, seu diuinis, & beneficio: ita in terminis *Layman lib. 1. tract. de censur. tit. de suspen. c. 1. nu. 2.* & hanc probabiliorem ait *Suar. disput. 25. sect. 2. n. 9.* & magis communem ait *Filiuc. tract. 17. cap. 1. nu. 9.* est tamen probabile esse tantùm suspensionem a beneficio, seu administratione, *Suar. nu. 9.*

Nota secundò, quòd hodie hæc pœnalis Cõstitutio non procedit contra Ordinarios priuantes, aut se intromittentes cõtra Clericos Curiales de beneficijs eorũ, quãdo causa priuandi, aut decernẽdi, seu procedendi sit iusta, quia ex *Trid. sess. 24. c. 11. refor.* derogatũ est huic Eugenianę, vt Clerici sint subiecti Ordinarijs, etiamsi talia beneficia non requirant residentiam: quoad alios autem Iudices delegatos nihil est derogatũ Eugeniano priuilegio, seu exẽptioni Curialiũ. Vide *Barb. in d. Extrau.*

1 Nota tertiò, quòd quamuis *Filluc: tract.* 15. *num.* 199. dicat præfatam excommunicationem hodie esse reseruatam in Bulla Cœnæ ex *cap.* 9. de qua dixi *supra c.* 2. tamen mihi non placet, quia *cap.* 9. Bullæ solum excommunicat Iudices, qui audent interficere, mutilare, spoliare, capere, detinere commorantes in Curia Romana; sed loquitur de spoliatione physica, seu cum violentia, non autem morali priuando beneficijs, vel officijs in absentia. *Marius Alter. disp.* 10. *lib.* 5. *c.* 3. §. *spoliet*: & ita vidi in praxi obseruari, vt contra Iudicem in partibus spoliãtem Curiales beneficijs, procederetur vigore Eugenianæ, & non Bullæ in Cœna Domini.

CAPVT V.

Ad Curiam Romanam accessum, vel recessum liberum prohibentes publica, vel priuata authoritate.

CAp. 13. *in Bulla Cœnæ* fertur excõmunicatio reseruata Papæ contra eos, qui quibuscumque personis directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare præsumunt, ne pro negociis quibuscunque prosequendis, seu gratijs, aut litteris impetrandis ad Rom. Curiam accedãt, aut recursum habeant; seu gratias ipsas à dicta Curia, seu Sede Apostolica impetrent, seu impetratis vtantur: vel eas gratias, seu litteras apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, aut aliàs quomodolibet retinere præsumunt.

Hic textus, licèt videatur loqui de taliter delinquẽtibus publica potestate, tamen ab interpretibus intelligitur etiam de priuata potestate, vt *Nauar. c.* 27. *nu* 68. *Duard. q.* 9. *n.* 18. *Bonac. super eadem Bulla q.* 14. *punct.* 3. *Marius Alterius cap.* 3. §. *quiue alias*, *Sayr. lib.* 3. *c.* 18. *num.* 8.

CAPVT VI.

Ad Curiam Romanam Ecclesiasticos à iure, vel ab homine citatos vexans, ne eant.

I. CLemen. *Multorum*, *de pœnis*, habet, quòd si temporale dominium habens, viros ecclesiasticos, ne citati ad Sedem Apostolicam ab homine, vel à Iure venire ad ipsam valeant, ausu detineat sacrilego, citatos eosdem in exitu eorum districtuũ vt plurimum capiens; Primò talis detinens, seu capiens, & ista procurans, siue sit sæcularis, siue ecclesiasticus, incurrit excommunicationẽ Papæ reseruatã, ex *can. si quis suaden.* 17. *q.* 4. *c. nuper*, *de sent. excom.* etiamsi tali capturæ, seu

ſeu detentioni ipſæ citatæ perſonæ Eccleſiaſticæ conſentiant, vel ſe capi, aut detineri procurent.

II. Procurantes talia, ſi ſint perſonę Eccleſiaſticę, Prælati quidem incurrunt ſuſpenſionem triẽnalem à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum. Si autem inferiores extiterint, eo ipſo obtentis beneficijs ſunt priuati: & procedit de procurantibus, ſiue ſint ipſi citati, ſiue alij, vt ex eo textu apparet.

Dicitur autem quis à iure citatus ad Sedem Apoſtolicam, quoties tenetur eam adire, & cõparere coram illa, vt cauſa cõfirmationis obtinendæ, vel abſolutionis à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, vel viſitationis liminum, vt *Boniſ. de Vitalin. in eadem Clem. n.*25. & dicitur etiam detinere, vt incidat in has pœnas, qui arreſtat iam captum. *Boniſ. ibid. num.*26.

Dicitur verò Prælatus, de quo in textu, quicumque ordinariam Eccleſiaſticam externi fori habet iuriſdictionem. *gloſſ. in c.*2. *verbo, Eccleſiarum prælati, & ibi Abb. Innoc. in c. humilis, de maior. & obed. Io. Monach & Imola in Clement. dudum, § ab olim, de ſepult. Azor. p.*2 *lib.*3 *cap.*25.

Non incurrunt autem has pœnas, ſi carceratio fiat poteſtate Eccleſiaſtica, ſed ſolum incurrunt tunc in Canonem, *ſi quis ſuadente.* ita *gloſſ. ibidem verbo, ſæculari.* & tenet *Vitalin. ibi nu.*26. & alij communiter.

Item poſteriores pœnæ ſolùm procedunt contra procurantes, ſi ſint Eccleſiaſtici, vt patet ex textu. Dicitur etiam procurare capturam, vel detentionem ipſe, qui capit, ſeu exequitur, & qui mandat. *Suarez de cenſur. diſp.*31. *ſect.*5. *num.*20. *Filiuc. tract.*17. *num.*155. *Marius Alter. tom.*2. *tract. de ſuſpenſ. diſp.*16. *cap.*3.

III. Adde quòd ſupradicti capientes, aut detinentes inuitum ne eat ad Sedem Apoſtolicam, incurrunt excommunicationem in Bulla Cœnæ reſeruatam, *c.*9. & *c.*5. vt dixi *ſup. c.*3. & 5. Alia, etiam circa dictã Clementinam vide *verbo, reſignatio, cap.*3.

CAPVT VII.

Ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſtica recurrentes via appellationis.

Vide *verbo, Appellatio, cap.* 3. & *verbo, Iuriſdictio, c.*10.

CAPVT VIII.

Ad Curiam ſæcularem ſi Eccleſiaſtici ab Eccleſiaſticis, vel laicis collitigantibus trahantur quomodolibet.

I. *Cap. inolita,* 11. *q.*1. ex Cõcilio Mileuitan. & Carthaginenſi relatis ab Innoc. III. *in c. ſi diligenti, de foro competẽti,*

cautum est, ne Clerici Clericos relicto suo Pontifice, ad iudicia publica, idest, laicalia pertrahant, alioquin causam perdant, & à cõmunione habeantur extranei.

Amplia etiam in casu denegatæ iustitiæ per Iudicem Ecclesiasticum. *Genuen. in praxi, c.16.n.1.*

Amplia secũdò, quòd licet ista amissio iuris, & causæ non sit per se loquendo latæ sententiæ pęna, sed indigeat sententia priuante tali iure; vnde debet Aduersarius qui tractus est ad forum sęculare, agere coram Iudice Ecclesiastico condictione ex hac lege, petendo eum priuari iure suo, vt *Abb. in dicto c. si diligenti, nu.*20. *Soccin. num.*29. & quòd sit pœna ferendæ sententiæ, tenet *gloss. ibi verbo, causam perdant. Imola ibi num.*12. *Turrecr. in dicto c. inolita, num.*2. *Sanchez consil. lib.*6. *cap.*1. *dub.*1. *num.*13. & *dub.*6. *nu.*3. Tamen habet per accidens effectum latæ sententiæ, quatenus si tractus, sit in possessione, seu ab eo aliquid debeatur in ea causa, habet retentionem in foro cõscientiæ, quia cui damus actionem, faciliùs & exceptionem, *Abbas ibid. num.*20. *Feder. de Senis cons.* 47. *Innoc. in c. inter dilectos, de excess. prælat.* & tenet in simili *Sanch. de matr. disp.*38. *num.*33. *lib.*6. est probabilis; ait tamen Abbas, tutius esse petere iudicialiter priuationem, & ita allegati *à Sanchez.* Sed hodie est latæ sententiæ tota hæc pœna priuationis, vt *infra num.*2.

An autem illa excommunicationis pœna sit latæ sẽtẽtiæ, certè verba illa videntur latæ sẽtẽtiæ in rigore, cum non requirant factum Iudicis, vt pro talibus, v.g. excommunicatis habeantur, vt per *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, n.*216. cum per eum adductis: Tamen in casu nostro Doctores communiter dicunt esse excommunicationem ferendam, donec trahens satisfecerit, vt *Hostien. & Io. Andr. in dicto c. si diligenti, Abb. num.*5. & 22. *Tiraquell. loco cit. Bern. Diaz in praxi c.*65. *nu.*22. Sed hodie est latæ sententiæ, vt infra.

II. In Bulla Martini V. quæ est 10. incipit, *ad reprimendas*, §. *tertiò*, ita cautum, vt omnes, & singulę personę Ecclesiasticę, etiã exemptæ, & etiam Episcopali, aut maiori dignitate pręditæ, quæ aliquam personam Ecclesiasticam, vel vniuersitatem Ecclesiasticam ad iudicium, vel forum laicale trahere præsumpserint, quãuis in causa; Primò causam, seu omne ius eo ipso perdant in re prætensa; Secundò singulares personę incurrunt excommunicationem ipso facto. Tertiò Capitula, & Cõuentus incurrant suspensionem ipso facto. Quartò, si prædicti delinquentes, eisque cooperantes moni-

moniti non obedierint inconti-nenti, coercendi erunt per pri-uationem beneficiorum, & inha-bilitatem. Hæc vltima pœna est ferendæ sententiæ.

Limita quòd illa priuatio iu-ris requirit declaratoriam. *Rota p. 1. postb. Farin. decis.* 254. *nu.* 2.

III. Trahentes Ecclesiasticos ad laicum forum prçter iuris Ca-nonici dispositionem, incurrunt secundùm probabilem sentẽtiam in excõmunicationem latam in *cap. nouerit, & c. grauem, de sen-tent. excomm.* contra violantes libertatem Ecclesiasticam, vt dixi *verbo, Iurisdictio, c.* 4.

Quæres, an collitigantes, qui trahunt Aduersarios ad fo-rum laicum, incurrant in excom-municationẽ in Bulla Cœnç *c.* 15. Vbi excommunicantur Magistra-tus laici, qui ad suũ tribunal tra-hunt ecclesiasticos, & item qui trahi faciunt, & procurant? Re-spondeo, non incurrere, quia illa verba, *trahi faciunt, & procurãt*, intelliguntur de publicis officia-libus, non de litigantibus, *Sayr. lib.* 3. *cap.* 19. *nu.* 6. *Duard. super d. Can. Bullæ q.* 10. *num.* 2. *Regin. lib.* 9. *nu.* 356.

IV. Incurrunt excõmunicatio-nẽ in Bulla latam *c.* 16. litigantes quando recurrunt ad Iudicium laicale, vt Inhibitiones procurẽt contra Iudicem Ecclesiasticum, vt sic eius iurisdictionẽ eludant; & hoc est trahere Iudicem Eccle-siasticum ipsum aliquo modo ad laicum forum: & probabilius est procedere etiã si recurratur per præoccupationem, vt impedian-tur futuræ ordinationes Iudicis Ecclesiastici, vt dixi *supra verbo, Appellatio, c.* 3. & *verbo, Iurisdi-ctio, cap.* 10.

CAPVT IX.

Curia sæcularis ad se trahens ec-clesiasticas personas, aut cau-sas ecclesiastici fori.

Vide *infra verbo, Iurisdictio, c.* 4. 5. & 6.

CAPVT X.

Curias Principum sæcularium Religiosi adeuntes animo no-cendi suis Prælatis, vel Mo-nasterijs.

Ex *Clement.* 1. *§. quia verò, de statu Mon.* sic habetur: Ne Monachi, aut Canonici re-gulares administrationem aliquã non habentes, ad Curias Princi-pum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præ-sumant. Quòd si, vt suis Prælatis, aut Monasterijs damnũ aliquod inferant, ad dictas Curias se con-ferre præsumpserint, excommu-nicationis sententiam eos incur-rere volumus ipso facto. Hæc ex-communicatio non est reseruata,

vt patet ex textu, & ibi *Vitalin. nu.* 25. & Doctores communiter. Et procedit cōtra Monachos nigros & albos, & Canonicos regulares, non autem contra alios Religiosos. *Sayr. lib. 3. c. 33. n. 26. Tolet. lib. 1. cap. 39. §. 4. habetur. Barbos. in d. Clem. num. 4. Caiet. verbo, excomm. c. 62. Sylu. verbo, excom. 9. num. 73.* & alij magis communiter: quamuis alij dicāt Monachos albos hic non contineri, vt *Angel.* quem sequitur *Suar. disp. 23. sect. 5. nu. 4.*

Et quamuis alij dicant omnes Religiosos simplices contineri, ex eo quòd hic sint expressi etiam Canonici regulares, vt *Vitalin. super hac Clem. §. quia verò n. 42. Nauar. c. 27. n. 139. Roderic. qq. regul. tom. 2. quæst. 60. art. 2. vers. quarta excommunicatio*: Illud est certum contineri religiosos etiam habentes administrationē sub hac pœna, vt *Sayr. n. 27. in fin.*

Intelligitur autem hic textus de Curijs Principum sæcularium tantum, vt *Vitalin. ibi. num. 43.* & procedit siue accessus fiat ad Curiam cum licentia, siue sine illa, *gloss. ibid. verbo, ipso facto*; quam *gloss.* cōmuniter receptam ait *Nauar. c. 27. n. 139. & Salas de legib. disp. 9. sect. 1. num. 12.* & idem tenēt *ibid. Vitalin. n. 28. Sayr. loco cit. nu. 27.*

Sed requiritur ad hanc pœnam vt duo concurrant, scilicet quòd intrauerint Curiā, & quòd intrauerint causa damni præfati procurandi: ita *gloss. ibid. Sayr. Tolet.* & alij communiter. Et nota quòd iste actus internus, seu intentio quamuis occulta sufficit ad incurrendam hanc pœnam per talē ingressum Curiæ, quia actus internus componit vnum morale cum actu externo, & illum informat, & malum reddit, & punibilem per legem humanam. Vnde ait *Bonif. Vitalin. loco cit. nu. 45.* quòd ingressus Curiam stante intētione occulta, nihilominus coram Deo, & Ecclesia triumphante erit notoriè excommunicatus, non tamen coram Ecclesia militanre, nisi exteriùs constet de tali malo animo, vt per eius cōfessionem, vel ex coniecturis, vt ab effectu subsecuto nocumenti. Et quòd religiosūs incurrat prædictā pœnā etiā per solū accessū ad Curiā ex tali intentione, etiāsi ea intentio mala nullo signo externo se prodat, tenent *Caiet. & alij Doctores supra citati*, & hanc communem; & securiorem sententiam ait *Salas de legibus, disp. 9 sect. 1. n. 10. & 12.* quamuis contrarium teneat *Vasquez apud Salas ibid. nu. 8.* & alij, quos ipse tacito nomine refert *nu. 12.* qui putāt non incurrere religiosum hanc pœnam, nisi quando actio externa sit de se mala, vt si accedat sine licentia, vel quando

do interna intentio prodeat aliquo signo in actum externum.

CAPVT I.

Decimas Ecclesiasticas si Religiosi vsurpent, aut impediant.

CLem. *Religiosi, de decimis*, Religiosi quicunque, qui noualium, aut alias decimas Ecclesijs debitas, ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes, appropriare sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus vsurpare: seu qui de animalibus familiarium, & pastorum suorum, vel aliorum, etiam animalia ipsa eorum gregibus immiscentium: seu qui de animalibus, quæ in fraudē Ecclesiarū in pluribus locis emunt, emptaq. tradunt venditoribus, vel alijs ab ipsis tenenda: seu qui de terris, quas tradunt alijs excolendas, decimā solui Ecclesijs non permiserint, aut prohibuerint; nisi post requisitionem per eos, quorum interest super hoc eis factam, à præmissis destiterint intra mensem; aut si de ijs, quæ contra præmissa vsurpare, vel detinere præsumpserint, intra duos menses Ecclesijs damnificatis emendam non fecerint competentem; sint, & tandiu maneant officijs, & administrationibus, & beneficijs suis suspensi, donec destiterint, & satisfecerint vt supra.

Quòd si Religiosi prædicti administrationes, vel beneficia non habeant, eo casu quo alij supradicti suspensionem, ipsi excommunicationem incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluendi, priuilegijs nō obstantibus quibuscunque. Itaque nulla est absolutio ante dictam satisfactionem.

Sed hæc Constitutio limitatur in eadem *Clem. in fine*, vt non procedat quoad animalia, quæ per religiosorum ipsorum donatos, seu oblatos tenentur; dum tamen isti oblati verè religioni obtulerint se & sua, & non fictè.

Nota primò, quod ait, *officijs, & administrationibus*, intelligēdum non de officio diuino, seu ordinis, sed administrationis rerū Conuentus, aut personarū, siue sint spiritualia, vt Superioris, siue tēporalia, vt Cancellarij, aut Sacristæ: ita *Zenzel. & Paul. ibi.* quos sequitur *Anchar. num.* 14. *Suarez disp.* 31. *de cēs. sect.* 6. *n.* 9.

Nota secundò, in hanc censuram incurrere Religiosos vsurpantes, & impedientes decimas Ecclesijs debitas, non autem eas sibi furtiuè, aut moratoriè retinentes. *gl. ibid. ver. prohibuerint. Nauar. c.* 27. *nu.* 138. *Suar. nu* 9. *Sayr. lib.* 3. *c.* 33. *n.* 24. vbi plures allegat. *Tolet. lib.* 1. *c.* 39. *nu.* 3.

Nota tertiò, quod ait hæc cōstitutio contra religiosos nolentes

tes solui decimas de agris proprijs alteri locatis, vel colendis traditis, vt colono partiario; procedit in ijs religiosis, quibus concessum est priuilegium exēptionis à decimis solùm personale, quia tunc non extenditur ad conductores agrorum: secus est si esset priuilegium reale, quia illud extenditur ad conductores, & partiarios. *Bonaccos. tom.* 1. *com. opin. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 13. *Azor. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 37. *q.* 7. *Barbos. in eadem Clem. nu.* 4.

Priuilegia autem concessa regularibus exemptionis à decimis clausa in corpore iuris, sunt personalia, quia habent semper illam restrictionem, ex proprijs laboribus, *c. licet, c. à nobis, c. tua, de decimis, Seraph. decis.* 827. *num.* 3. Sed alia sunt hodie priuilegia concessa extra corpus iuris realia, scilicet, in quibus est clausula, Eximimus prædia eorum, vel bona quæcumque, cum derogatione horum iurium. *Suar. tom.* 1. *de relig. lib.* 1. *tractat. de decimis cap.* 19. *n.* 13. *Henriq. lib.* 7. *c.* 27. *nu.* 7. *litt. L. Roderic. q. regul.* 45. *art.* 4. *tom.* 2. Ista tamen priuilegia realia non suffragantur, quo minùs regulares teneantur soluere decimas reales, si prius erāt prædia decumana, ante quam à dictis Priuilegiatis fuerint acquisita, etiamsi priuilegiati postea ea proprijs manibus excolant, per *c. nuper, de decim. Graff. lib.* 1. *cap.* 27. *nu.* 58. *tom.* 2. *Miranda q.* 49. *art.* 12. *tom.* 2. & nunquam censetur derogatum *c. nuper*, nisi facta fuerit eius specialis mentio. *Rota recent. par.* 1. *decis.* 341. *n.* 2. *Barbos. super d. c. nuper*, quia est Constitutio Conciliaris.

Nota vltimò, quòd licet ex vi huius Clemen. excommunicatio ista non sit reseruata post satisfactionem, hodie tamen est reseruata, *vt infra*.

CAPVT II.

Decimas ecclesiasticas vsurpantes quicumque, aut impedientes.

I. Ex *cap.* 17. *Bullæ in Cœna Domini*, incurrunt excommunicationem Papę reseruatam vsurpantes decimas ad quascumque Ecclesiasticas personas pertinentes ratione Ecclesiarum, vel beneficiorum. Vide *infra verb. vsurpatio, c.* 1.

II. Et amplius ex Tridentino *sess.* 22. *c.* 11. *refor.* quicunque decimas Ecclesiæ alicuius, aut beneficij, aut loci pij, in proprios vsus conuertere, illasque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur; Excommunicationem incurrit, à qua solus Papa absoluit facta restitutio-

ctione integra. Et Patronus Ecclesiæ, si tale crimen commiserit, vltra excommunicationem, eoipso priuatur iure patronatus. Clerici autem fabricatores talis delicti, seu consentientes eidem, præter prædictas pœnas incurrunt ipso facto priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia, & insuper ab Ordinario suspendendi ab exequutione suorum ordinum. *Vide infra verb. vsurpatio, c. 1.*

CAPVT III.

Decimas impugnantes Religiosi, aut scrupulum pœnitẽtibus de decimis soluendis nõ facientes.

CLem. *cupientes, de pœnis*, Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesijs debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumpserint, excommunicationi subiacent eo ipso. Item Religiosi, qui scienter postposuerint confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis, ab officio prædicationis tandiù manent ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis habita occasione conscientiam fecerint de eis persoluendis: et si interim prædicare præsumpserint prædicta negligentia non purgata, excommunicationem incurrũt ipso facto. Vide *Sylu. excom. 9. n. 88. Rodericum qq. regul. 44. art. 8. casu 45. Nauarr. cap. 27. n. 145. tom. 2. Rebuff. tractat. de decimis, quæst. 13. num. 109. Barbos. super eadem Clem. & alios Canonistas ibidem. Suar. disp. 23. sect. 5. nu. 36.*

CAPVT I.

Denunciare delinquentem obligati à iure communi sub pœnis latæ sententiæ.

I. CArdinalem, aut Papam in persona offendẽs violenta manus iniectione, vel persequutione hostili, est denunciãdus à quolibet, quamprimum sciuerit, vel coniecerit factum, vel faciendum; aliàs incurrit non reuelans, excommunicationem Papæ reseruatam in *c. felicis, de pœnis in 6.* per extensionem factam à Pio V. Constit. 93: incipit, *Infelicis.* Vide *verb. Maiestas, c. 2.*

II. Simoniaci de datis, vel promissis in Curia Romana ob gratiam, vel iustitiam, denũciandi sunt sub pœna excommunicationis Papæ reseruatæ, intra triduum, vt *Extrauag. 1. de sent. excom.* in Bulla Greg. XIII. de qua dixi *verbo, simonia, c. 15.*

III. Prælati, & Rectores Ecclesiarum submittẽtes laicis bo-

na Ecclesiarum suarum, scilicet illorum patronatui, vel defensioni, seu commendæ, vel dominio directo, profitẽdo se ea bona à laicis illis recognoscere; denunciandi sunt à Clericis sub pœna suspensionis triennalis latæ sentẽtiæ à perceptione beneficiorum, seu fructuũ, quæ in Ecclesia obtinent sic grauata, ex *c.2. de rebus Eccl. non alien.* vide *verbo, Vsurpatio, cap.2.*

IV. In collitigantem in Curia Romana, occasione eiusdem litis minas intentans, aut violentam manum inijciens, aut in talis causæ Procuratorem, Sollicitatorem, Iudicem, Notarium, Testem, est à quouis id sciente quamprimum denunciandus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ: Ex Bulla Alex. VI. incipit, *In eminenti*, est Constit. 11. apud Laertium. vide *supra verbo, Curia, cap.1.*

V. Ambitum committentes in electione regulari sunt denũciandi, scilicet regulares, qui suffragia procurauerint pro regularibus eligendis ad officia: aliàs non denuncians, seu non reuelans iuridicè, incurrit pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ipso facto, ex Bulla Clem. VIII. innouata à Sacra Congregatione Concilij. vide *verbo, Ambitus, cap.7.*

VI. Rei Ambitus ad Papatum, viuente Papa tractando de futuro Pontifice, sunt denunciandi quãprimum, aliàs incurruntur pœnæ multæ, de quibus dixi *verbo, Ambitus, cap.2.*

VII. Religiosi hæretici, vel de hæresi suspecti, à suis Prælatis denunciandi, vide *verbo, Hæresis, cap.7.*

CAPVT L.

Depopulator agrorum.

I. EX Bulla Greg. XIV. incipit, *Cum aliàs nonnulli*, quæ est septima Cõstitutio in ordine, iure immunitatis Ecclesiasticæ, seu loci sacri priuãtur depopulatores agrorũ, vt si ad locum sacrum recurrant, extrahi inde possint, seruatis tamen conditionibus, de quibus ibi, & dicam *infra verbo, Immunitas. cap.1.* Et de iure communi *in c. inter alia, de immun. Eccles.* nocturni depopulatores agrorum, priuati sunt immunitate prædicta. Sed ex Bulla Gregorij citata, non distinguitur hodie, an sit nocturnus, vel diurnus: & ita notat *Farinacc. tract. de Immun. nu. 161. in fine, Barbos. in dicto c. inter alia, num.3.*

Dicitur autem depopulator agrorum, qui agris magna infert damna, seu deuastationem, vt in-

incendendo syluas, vel segetes, aut agrorum fructus pendentes diripiendo. *Farinac. num.* 159. cum pluribus per eum adductis. *Barbos. loco cit. Castropalao to.* 2. *de relig. tract.* 11. *disp. vn. punc.* 9. *num.* 4.

II. Quando depopulatio cõtingit cum incendio, tunc multi Doctores dicunt eos incurrere excommunicationem latæ sentẽtiæ: de qua re dicam *verbo*, *Incendiarij*.

CAPVT I.

Deposita Ecclesiarum, vel Ecclesiasticarum personarum sequestrantes, vel occupantes.

I. IN *c. Clericis, §. nos igitur, vers. aut apud ædes sacras, de immunit. Eccles. in* 6. fertur excommunicatio Papę reseruata contra omnes, qui apud ædes sacras deposita Ecclesiarũ, vel Ecclesiasticarum personarum, vbilibet arrestauerint, saisiuerint, vel occupare præsumpserint, vel hæc mandauerint, vel arrestata receperint, vel prædictis scienter dederint auxiliũ, consiliũ, vel fauorem publicè, vel occultè: Vniuersitates autem, quæ in prędictis culpabiles fuerint, eo ipso interdictum ecclesiasticum incurrunt.

Sed ex *Clemen.* 1. *de immunit. eccles.* tota illa Constitutio Bonifacij VIII. cum suis declarationibus reuocata est, & abrogata, vt notãt *Gemin. Io. Andr. Franc. & Anchar. in d. c. Clericis*, quãuis *Barbos. ibi. n.* 2. contrariũ sentiat.

II. Hodie ex Bulla Cœnæ Domini *cap.* 17. excõmunicatio Papæ reseruata fertur contra eos, qui sequestrant fructus, vel prouentus pertinentes ad ecclesiasticas personas ratione beneficiorum, seu Ecclesiarum: itaque si illa deposita essẽt de talibus fructibus, seu prouentibus, incurrẽt sequestrantes illàm censuram.

III. Sequestrantes, vel occupantes deposita, siue ecclesiasticarum personarum, siue locorum piorum, hodie incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam latam in Concil. Triden. *sess.* 22. *cap.* 11. *refor.* & Clerici consentientes, vel cooperantes incurrũt vltra hanc excommunicationem, priuationem beneficiorum, & inhabilitatẽ ad huiusmodi eo ipso; & Patroni si talia fecerint, priuantur eo ipso iurepatronatus. Dixi *verbo*, *Vsurpatio*, *cap.* 1.

CAPVT I.

Dolum, vel fraudem committentes.

I. COndemnatus in iudicio ciuili de dolo ex persona propria, incurrit

currit infamiam iuris. *l.1. ff. de bis qui not. infam.* & consequenter fit irregularis, vt dixi *par.1. cap.33. §. tertio modo*. Et idem est si pactus fuit, ne ageretur cõtra ipsum de dolo, vel vt ab actione desisteretur, vt *d.l.1*. Et idem est si condemnatus fuerit criminaliter de dolo, id est crimine stellionatus, *l. infamem, ff. de pub. Iud.*

Limita quòd ratione doli non incurrit infamiam condemnatus, quando actio de dolo, seu dolus purgari potest, seu interesse reparari per aliquam aliam actionem, verb.gr. mandati, vel negotiorum gestorum; quia tum non potest agi actione de dolo ciuiliter, neque criminaliter, tanquam de crimine stellionatus. *gloss. Bart. & Doctores communiter in l. & eleganter. §.1. ff. de dolo. Osasch. decis.137. num.17.* Imò secundum multorum sententiam, etiamsi tunc possit agi crimine stellionatus, non fieret damnatus infamis, nec irregularis. *Boss. de crim. stellionat. in fin. Menoch. lib.5. præsumpt.3. nu.2. in fin.* & hanc veriorem ait *Farinac. consil. crimin.114. n.56.*

CAPVT I.

Donationes prohibitæ.

Vide verbò, *Munera*, & verbo, *Concubinatus*.

CAPVT I.

Duellum cõmittentes Clerici.

I. **C***Ap.1. de Clericis pugnan. in duello*, habetur: Si Clericus duellum sponte obtulerit, vel oblatum susceperit, siue victor, siue victus fuerit, de rigore iuris est meritò deponendus: sed euadere poterit depositionis sententiam, si cum eo eius Episcopus duxerit misericorditer dispensandum; dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum mutilatio non fuerit subsequuta, quia scilicet tunc esset irregularis ex homicidio voluntario à solo Papa dispensabilis.

Ex hoc textu multi Doctores dicunt Clericum pugnantem in duello incurrere suspensionem latæ sententiæ, ita *Syluest. verb. suspensio, nu.11. Angelus nu.12. Armilla vers.10. Tabiena nu.7. vers.10.*

Contraria tamen est communis, quòd non sit suspensus ipso iure, sed suspendendus perpetuò seu deponendus: ita *Nauarrus c.27.n.156. vers. quartò est. Suar. de censur. disp.31. sect.4. nu.48. Henriq. lib.13. cap.39. num.23. Filiuc. tract.29. nu.261. Salzedo ad Diaz in c.100. vel 93. Manuel in summa tom.1. cap.73. in fin.*

fin. Sanchez in decal. lib. 1.*c.*39. *nu.*18. *Barbof. in d.cap.*1.*nu.*5. Sed quidquid fit de hac decretali, hodie alias etiam cenſuras incurrit,& pœnas, Clericus in duello, vt infra.

II. Ex Bulla Pij IV. quæ eſt 21. incipit, *Ea quæ à Prædeceſſoribus*, fertur excommunicatio latæ ſententiæ Papæ reſeruata; & priuatio beneficiorum eccleſiaſticorum, & dignitatum, & inhabilitas ad illa, vel alia ipſo facto contra Clericos pugnantes in duello, aut prouocantes, vel id tentantes, vel locum dantes, aut comitiuam præſtantes, vel chartas duelli ſubſcribentes, affigentes, publicantes, fauentes, conſulentes, vel adſtantes: & diſpenſatio ſuper his reſeruatur Papæ.

Nota quòd licèt hæc Bulla loquatur de duello formato tantùm, vt *Nauarr. conſ.*2.*de purgat.vulg.& Cherubin. ſuper eadem Bulla Schol.*1.tamen hodie eſt extenſa cum ſuis pœnis ad duellum informe, ſeu minus ſolemne per Bullam Clem. VIII. 11. *Illius vices.* de qua *infra c.*4. ita *Nauarr. ibid. Sanchez lib.*2. *in decal. cap.*39. *nu.*27. *Barbof. in d.c.*1. *de Cler. pugn. nu.*3.

III. Ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*25.*cap.*19. Statutum eſt, vt Clerici pugnantes in duello non ſolùm excommunicationem, ſed & proſcriptionem omnium bonorum, & iuris infamiam incurrant: & Doctores communiter exponunt illam particulam, *incurrant*, eſſe latæ ſententiæ, quia eſt imperatiui modi temporis præſentis: ita *Suarez de cenſur. diſp.*23.*ſect.*7.*n.*11. *Sanch.lib.*2. *cap.*39. *in decal.nu.*26. vbi plurimos allegat Doctores pro hac ſententia, contra quoſdam: & de lata ſententia interpretatus eſt hunc locum Tridẽtini Greg. XIII. in ſua Conſtitutione, de qua *infra*. Item ſi moriantur in conflictu, perpetuò careant eccleſiaſtica ſepulturâ, ait Trid. *ibid.*

Nota primò quòd licet hoc decretum Tridentini loquatur de duello formato tantùm, ſeu ſolemni, vt *Nauarr. conſil.*2. *de purg. vulg. num.*1. *&* 4. *Bern. Diaz in praxi cap.*104. *Cherubin. ſuper Bulla Gregor. xiij.* 78. *Sanchez loco cit. num.*22. tamen eſt extenſum cum ſuis pœnis ad duellum informe, ſeu diffidationem, per Bullam præfatam Greg. XIII. & Clem. VIII. quæ incipit, *Illius vices*, vt etiam notat *Barbof. in d.cap.* 1. *de Clericis pugn. in duello, nu.*3.

Nota ſecundò quòd hodie ex hoc Trid. decreto clerici pugnãtes in duello, etiam non ſecuta morte, vel mutilatione, ſunt irregulares ratione infamiæ iuris, vt ſupra: eſt tamen verum, quòd

pœ-

pœna ista infamiæ, & consequentis irregularitatis, non ligat in conscientia ante sententiam declaratoriam, secundùm probabiliorem. *Filiuc.tract.* 29 *nu.*178. *Sanch.cap.39. nu.*32. *lib.*2. *in decal. & Azor. tom.3. lib.2.c.6. §. tertio notandum*; multi tamen putant sufficere notorietatem. Dixi *par.*1.*c.*33. §.*primo modo.*

CAPVT II.

Duellum subditi Ecclesiæ Romanæ in temporalibus committentes, & cooperantes.

I. EX Bulla Pij IV. quæ incipit, *ea, quæ à Prædecessoribus*, est Constit. 21. omnes subditi in temporalibus Ecclesiæ Romanæ pugnantes in duello, aut prouocantes ad illud, aut attentantes: item locum concedentes, comitiuam præstantes, chartas duelli subscribentes, affigentes, aut publicantes; item adstantes, certantes, adhærentes, fauentes, consulentes, incurrunt ipso facto: Primò pœnam excommunicationis Papæ reseruatam. Secundò infamiæ iuris perpetuæ. Tertiò criminis læsæ maiestatis. Quartò damnationis memoriæ, & confiscationis bonorum, & deuolutionis feudorũ. Quintò, loca, vbi fuerit duellũ celebratũ, ipso iure remanẽt interdicto suppposita.

Nota quòd hæc Constitutio fuit confirmata ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Ad tollendum*, 78. & Bulla Clem. VIII. incipit, *Illius vices*: & quamuis hæc Bulla loquatur tantùm de duello formato, tamen per dictas Constitutiones est extensa cum suis pœnis ad duellum minus solemne, seu diffidationem: *Sanchez lib.* 2. *in decal. cap.*39. *nu.*27. *Cherubin. super hac Bulla Pij IV. Schol.*1. *Diaz in praxi cap.*104. *num.*33. *Barbos. in cap.*1. *de Cleric. pugn. in duell. num.*3.

Nota secundò, quòd pœna criminis læsæ maiestatis intelligitur quoad pœnas temporales, non quoad spirituales latas in *c. felicis, de pœnis, in* 6. ita *Comitol.lib.6. q.*12. *in 3.dubio.*

CAPVT III.

Duellum formatum committentes, vel procurantes quicunque & cooperantes.

I. EX Bulla præfata Pij IV. omnes Imperatore, & Regibus Inferiores, si in duello pugnauerint, vel prouocauerint, vel irritauerint, auxilium, consilium, fauoremue dederint, vel adstantes fuerint, seu interessentes duello, aut chartas subscripserint, aut publicauerint, vel

de

de illis se intermiserint, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam.

Nota quòd hęc Constitutio, & pœna procedit cōtra supradictos prouocantes, vel cooperantes ad duellum, etiam effectu nō subsequuto, etiamsi non sit ventum ad locum. *Filiuc. tract. 29. nu.* 171.

Nota secundò, quòd hæc Cōstitutio est confirmata à Gregorio XIII. & Clem. VIII. vt dixi *c. præcedenti*.

II. Ex Trid. *sess.* 25. *refor. c.* 19. quicumque ad tale duellum formatum in terris suis inter Christianos locum concesserit; etiam si sit Rex, aut Imperator, eo ipso est excommunicatus, ac Iurisdictione, & dominio Ciuitatis, Castri, aut loci, in quo, vel apud quē duellum fieri permiserit, si illa ab Ecclesia obtineat, priuatus intelligitur; & si loca feudalia sint, directis dominis statim acquiruntur.

Qui verò pugnam commiserint, & eorum patrini incurrunt pœnam excommunicationis latæ sententiæ, & proscriptionis omnium bonorum, & perpetuæ iuris infamię, & vt homicidæ iuxta Sacros Canones puniendi: & si in ipso conflictu decesserint, statuit Concilium, vt perpetuò Ecclesiastica careant sepultura.

Illi verò, qui consilium in causa duelli tam in iure, quàm in facto dederint, aut alia ratione ad id quemquam suaserint, item spectatores, excommunicationis, atque perpetuæ maledictionis vinculo teneantur, non obstante quocunque priuilegio, seu praua consuetudine etiam immemorabili.

Nota primò, quòd supradictæ pœnæ latæ per verbū *incurrant*, sunt latæ sententiæ, vt dixi supra *c.* 1. *n.* 3. Illa autem pœna priuationis sepulturæ lata per verbum *careat*, aliquibus non videtur latæ sententiæ, vt in simili dicūt *Doctores in c. omnis vtriusque, de pœniten. & remiss.* & testatur *Suar. de Sacram. Euchar. disp.* 70. *sect.* 3. *in fin. Layman de Sacr. Euch. c.* 5. *n.* 10. tamen in casu nostro est latæ sententiæ.

Primò ex iure communi, quia cùm agatur de duello formato, atque adeo publico, & moriens in conflictu, moriatur in actuali peccato mortali, seu impœnitentia finali, caret ecclesiastica sepultura, vt nullo modo possit in sacro sepeliri, nisi signa dederit contritionis, & pœnitentiæ. Ita *Eman. Sà, verbo, Sepultura, nu.* 3.

Secundò, quia ex Bulla Clemen. VIII. xj. de qua *infra*, apertè est latæ sententiæ, ob illā particulam, *priuatos esse volumus*.

Tertiò, dū dicit *perpetuò*, ostēdit non posse per signa pœnitentiæ euadi, nisi Papa dispenset.

S Quar-

Quartò, quia magis cõmunis sentẽtia tenet verbũ, *careat*, esse latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 161. *Barbos. de diction. verbo, careat*, & ita tenet *Peregrinus de duello q.* 7. *num.* 4. ita censuit Sacra Congregatio, & obseruat etiam Sacra Pœnitentiaria, quæ in facultatibus absoluendi in casibus duelli, de incursis, seu commissis vsque ad diem receptionis litterarum, declarat absolutionem non suffragari quominus Ecclesiastica careant sepultura, si ex duello decedant.

Hoc autem, quod dicit Tridẽtinum de moriente in conflictu, ampliant aliqui etiamsi moriatur ex conflictu, id est, ex vulnere accepto in conflictu, etsi post cõflictum moriatur: ita *Peregrin. ibid.* contra tenet *Sancius select. disp.* 36. *nu.* 9. *Diana resolut.* 54. *miscell.* 2. *to.* 1. & fauere videntur verba Concilij ibi, *in ipso conflictu*: tamen ex identitate rationis æstimo primam sentẽtiam veriorem, & iuxta sensum Sacræ Congregationis: & facit quia aliàs frustra imposita esset hæc pœna, cùm idem efficeret excommunicatio a duellante incursa; & hanc tenet Sacra Pœnitentiaria, vt patet ex stylo supradicto.

Nota secundò quòd hanc excommunicationem & pœnas nõ incurrunt principales ex Tridentino, nisi actu pugnauerint; cooperantes similiter, vt dantes locũ, & suadẽtes, & spectatores, incurrunt solùm pœnas effectu pugnæ subsequuto, quia accessoriè puniuntur: ita *Comitol. lib.* 6. *q.* 13. §. *sicut autem. Sanch. lib.* 2. *in decal. c.* 39. *nu.* 31. tamen incurrunt dictas pœnas ex vi Cõstit. Pij IV. de qua *supra*, & Clement. VIII. de qua dicam *nu.* 3. *infra*.

Nota tertiò quòd excommunicationes latæ in d. Tridentini decreto, nõ sunt reseruatæ Papæ, vt *Toletus* notat *lib.* 1. *c.* 41. §. 6. *Filiuc. tract.* 14. *nu.* 96. *tract.* 29. *n.* 166. *Sanch. c.* 39. *n.* 27. sunt tamen aliunde reseruatæ ex Bulla citata Pij IV. & Clem. VIII. & de hac re dicam *infra c. vlt.*

Nota quartò quòd Spectatores hoc loco dicuntur, & incurrunt in excommunicationem, qui ex proposito, & tanquam testes, seu approbatores spectant, tanquam sua præsentia cohonestantes, vel ex curiositate palam interuenientes, quia multùm animos augent ad pugnam: non autem incurrunt, qui obiter transeuntes aspiciunt, vt declarauit Gregor. XIII. in sua Const. de qua *cap. seq.* ita *Sanch. c.* 39. *num.* 31. *Reginal. lib.* 21. *tract.* 2. *num.* 77. *Delrio disquis. magic. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 26. Item neque qui spectant clam ex occulto loco, non visi à certantibus, vel ad-

adſtantibus.*Leſſ.lib.2.c.4.nu.83.dub.11.Eman. Sà verbo, Duellum,nu.3.* Non tamen incurrunt irregularitatem ex homicidio ibi ſequuto,vel mutilatione,niſi fuerint ſpectatores ex conuentione, ſecùs ſi ex ſua propria curioſitate. *Card.in Clemen.ne in agro. §.porrò,de ſtatu Monach.Caſtren. conſ.335. vol.2. Henricus Boich in c.Clericis,nu.9.in fine,ne Cleric.vel Monach.*

III. ex Bulla Clemen.VIII. incipit. *Illius vices*, xj. innouatæ ſunt omnes ſupra relatæ Conſtitutiones,& Decreta contra duellantes,& cooperantes: & ibi Clemens congeſſit ſeu recapitulauit omnes pœnas in illis latas,eaſq; extendit contra omnes non ſolùm pugnantes in duello; ſed & prouocantes, ſuadentes, equos, arma,commeatus præbentes,comitantes, chartulas, libellos,litteras,nuncios mittentes,ſcribentes, aut quomodolibet circa iſta cooperantes,ſocios, de induſtria ſpectatores, patrinos, fautores, defenſores,locum præbentes, & in ſumma cõtra omnes,qui huius criminis quandocunque participes fuerint,ſeù prædictis ſe quoquo modo immiſcuerint,etiamſi neque effectus pugnæ ſit ſubſequutus, neque acceſſus ad locum, & etiam ſi diffidatio non fuerit parti aduerſariæ intimata, ſi per eos cooperantes non ſteterit, quominùs intimata fuerit. Ita ſtatuit,vt omnes prædicti incurrant dictas pœnas: præſertim excommunicationis Papæ reſeruatæ;& ſi in ipſo conflictu obierint, ſepultura Eccleſiaſtica priuatos eſſe voluit. Et loca,in quorũ territorijs id facinus ſcientibus,& permittẽtibus Dominis, Magiſtratibus,Populo vel Senatu admiſſum fuerit, eo ipſo ſupponit interdicto Papæ reſeruato.

CAPVT IV.

Duellum minus ſolemne committentes, diffidantes, & cooperantes.

I. IN Bulla Greg.XIII. 78. incipit, *Ad tollendum*,Statutũ eſt, vt omnes qui ex cõdicto ſtatuto tempore,in loco conuento, ſingulare certamen cõmiſerint, etiãſi nulli patrini,aut ſócij ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita,nullæve prouocatoriæ litteræ, aut denũciationis chartulæ præceſſerint, teneantur pœnis à Trid.Concil.propoſitis, perinde ac ſi publico, & conſueto abuſu, id eſt, ſolemniter regulare certamen iniuiſſent. Item vt locorũ Domini,qui tale certamẽ permiſerint,aut quantũ in ſe fuerit,nõ prohibuerint:itẽ omnes illud mãdantes,inſtigãtes,dantes ſcienter auxiliũ,cõſiliũ,fauorẽ,equos,arma,pecunias,cõmeatũ,&alia ſubſidia,Itẽ ex cõpoſito ſpectatores

& se socios quouis modo præbentes, eisdem censuris, & pœnis subiaceant, etiamsi principales, qui ad locum destinatum propugnaturi accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos cooperantes, vt supra, non steterit quominus pugna committeretur.

1 Nota primò, quòd ex hac Bulla excommunicatio extensa non est reseruata, sed est reseruata ex Bulla Clem. VIII. vt *infra*.

Nota secundò, quòd de essentia diffidationis est prouocatio ad pugnam condicto tempore, & loco, vt patet ex hac Bulla: & si alterum horum deficiat, non est locus huic Constitutioni *Sanch. lib. 2. c. 39. n. 28. Floron. de Duello, c. 2.* Sufficit autem pactum tacitum, seu virtuale de tempore, & loco, *Sanch. ibid.* Vnde nō est diffidatio, si videns inimicum continuò prouocat, vt euaginet gladium, & pugnet secum. *Sanch. ibi. Filiucc. tract. 15. n. 107. & 110.* quia hic nō interuenit consensus liber alterius, seu pactum, seu cōdictio. Si tamen ob præcedentes offensas quis inueniens inimicū diceret, vis hic experiamur armis, & ille acceptet, probabilius est esse sufficientem diffidationē ad pœnas istas. *Farinac. q. 119. n. 24.* quamuis contrarium sentiat *Sanch. n. 28.* At si ex præsenti causa, & extemporanea rixa quis alterum statim calore iracundiæ inuitet ad aliquem locum ad pugnam in continenti habēdam: & illuc se cōferant, & dimicent, non est diffidatio, sed rixa. *Farinac. nu. 24. Ioseph Ludouic. decis. Lucen. 11. n. 10. Graff. lib. 1. de casib. reser. c. 7. nu. 27. Cherubin. super Bulla xj. Clemen. VIII. Schol. 1.* plures allegat *Diana resolut. 1. tract. 6. miscell. §. dico vndecimo, tom. 2.* Secus est si dixisset, ibi me expecta; quia tunc condicitur locus, & tempus.

Nota tertiò, quòd locus diffidationis ex hac Bulla non incurrit interdictum, sed tamen illud incurrit ex Bulla Clem. VIII. vt statim dicam.

II. Ex Bulla Clem. VIII. xj. incipit, *Illius vices*, extensæ sunt pœnæ omnes latæ ex Constitut. Pij IV. & Greg. XIII. & Concil. Trid. ad omne singulare certamē, etiā priuatū, seu minus solemne, & ad omnem priuationē, & cooperationem, attentatum, etiā non sequuta pugna, neque accessu ad locum, & ad omnes cooperationes citra chartulas, vel nuncia diffidationis, etiāsi nō fuerint dictæ prouocationes intimatæ aduersario, si per ipsos cooperantes nō stetit, quominùs intimarentur. Itaque statuit Clem. VIII. istos omnes incurrere eo ipso excommunicationem Papæ reseruatā, & infamiam Iuris, & priuationem Eccle-

& ad omnem prouocationem.

citra chartulas

Ecclesiasticæ sepulturæ, & loca certaminis eo ipso incurrere interdictum Papæ reseruatum, ex dicta Bulla.

Limita supradictas Constitutiones, vt non dicatur diffidatio, si inuitatio facta est ad certamen pugnis faciendum, sine armis, & sine periculo vulneris, aut grauis læsionis. *Filiuc.tract.* 15. *n.* 107. *Bonac. de censf. disp.* 2. *q.* 6. *pun.* 2. *num.* 9.

CAPVT V.

Duelli, & diffidationis absolutio qualiter, & à quibus danda.

I. EX decreto sacræ Cõgregationis Episcoporum, & Regularium iussu Clem. VIII. edito, & approbato à Paulo V. de quibus dixi *supra verbo, Absolutio, c.* 3. *nu.* 3. prohibitum est omnibus habentibus priuilegia in quacunque verborum forma absoluendi à casibus Papæ reseruatis, ne in Italia extra Vrbem Romam possint absoluere à casibus duelli, & diffidationis in terminis Concilij Tridentini, & Constitut. Gregorij XIII. de quibus *supra* dictum est *cap.* 3. & 4. Quòd si prætextu priuilegiorum præsumpserint absoluere, extra mortis articulum, absolutio est nulla, & incurrunt excommunicationẽ Papæ reseruatam, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorũ, & inhabilitatem ad talia, à solo Papa dispensabilem.

Itaque hodie in Italia priuilegia habentes præfata nõ possunt absoluere principales, si pugnauerint; cóoperantes autem, scilicet secundariè, non possunt absoluere, quoties principales accesserunt ad locum pugnæ, licet ea non fuerit subsequuta, si per eos cooperatores non stetit, quominus sequeretur, quia istis solis casibus, & terminis incurrunt pœnas ex Trident. Conc. & Constit. Gregor. XIII. In alijs autem casibus, licèt illi omnes incurrant excommunicationẽ Papæ reseruatam ex Bulla Clem. VIII. vndecima, tamen nõ sunt per illam, neque per illud decretum impedita eorũ priuilegia. Ita *Graff. lib.* 1. *de cas. reseru. c.* 7. *nu.* 20 26. *Reginal. lib.* 21. *num.* 83. *Filiuc. tract.* 29. *nu.* 167. *Comitol. lib.* 6. *q.* 17. *n.* 2. *Bonac. de censur. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. *nu. vlt.*

II. Ex Bulla Clem. VIII. XI. supra allegata, statutum est, vt à Censuris duelli, & diffidationis, nemo possit absolutionem obtinere, nisi pœnitentia, & satisfactione congruè peracta. Quocirca aduertendũ, quòd si ad duellum, vel diffidationem prouocãs, vel liberè acceptans occidatur vel mutiletur, nulla sibi, nec hæredibus facienda est restitutio, quia censetur præuidisse periculum,

lum, & condonasse. Si autem qui acceptauit coactè, metu infamiæ, aut alterius grauis nocumenti, occidatur, occidens tenetur ad restitutionem, & secundo loco cooperantes tenentur. Hæc omnia probãtur *l.1. §.cum arietes, ff. si quadr. paup. fecisse. dic. Azor.to.3.lib.5.c.3.q.7. Layman lib.3.tract. de iniusta corp. læsione, c.6. num.5. Tannerus tom.3. disp.4. q.8.n.102. Luis. Turrian. de Iustit. disp.28.dub 4. num.9.* Quòd autem ait Clemens de præcedenti pœnitentia, & satisfactione; Intelligitur, quando absolutio datur extra mortis articulum: & intelligendum est, quãdo sine graui incommodo potest ille satisfacere ante absolutionẽ: & loquitur de absolutione danda à Sede Apostolica, non autem imponit formam alijs habẽtibus priuilegia sine tali restrictione.

CAPVT I.

Ecclesiarum Incendiarij, & violatores.

Vide *verbo, Incendiarij.*

CAPVT II.

Ecclesiasticarum rerum rapina, vel furtum.

Vide *verb. Sacrilegium, c.3. & 4. & verbo, Incendiarij.*

CAPVT III.

Ecclesiasticorum bonorum vsurpatio.

Vide *verbo, Vsurpatio.*

CAPVT IV.

Ecclesiarum pollutio.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap.5.*

CAPVT I.

Electio Ecclesiastica facta ab excommunicatis, vel suspensis.

Electio ecclesiastica fieri nõ potest à persona excommunicata, vel suspensa ab officio, aliàs est nulla. *Sayr. lib.4. c.5. num.6. Vgolin. tab.2. de excom. cap.11. §.2. nu 5. & 12. Suar. to.4. de relig. lib.2.c.5.n.9. Miranda man. par.2.q.23. ar.8. in princ.* & de excommunicato habetur in *c. vlt de Cler. excom.* de suspenso autem habetur in *c. cum dilectus, de consuet. Abb. & Doctores in c. cum inter R. de elect.* & Confirmatio talis electionis est nulla. *cap. ad probandum, ibi Canonistæ, de re iudic. Vgolin. loco cit.*

Limita primò, quòd nõ obest electioni suffragium excommunicati,

nicati, vel ſuſpenſi, ſi non erat vitandus, ſcilicet nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percuſſor, & aliorum ſuffragia erant ſufficientia, quia alij non tenebantur eum vitare. *Suarez loco cit. c. 5. nu. 9. Vgolin. nu. 12. Couar. in c. Alma. p. 1. §. 7. nu. 9. Sayr. lib. 2. c. 6. num. 6. de cenſur.* Imò etſi eſſet vitandus, ſed non admiſſus ſcienter vnanimi cõſpiratione, ſeu conſenſu, ſed ignoranter, vel coactè, tunc electio eſt valida, ſi alia ſuffragia habiliũ erant ſufficientia; quia vtile per inutile non vitiatur, niſi ob culpam cõmunicantium cum vitando. *Abb in c. vlt. de procur. n. 3. 4. & 7.* & eſt ſententia *Innoc.* ibi communiter recepti, vt teſtatur *Abbas ibid. nu. 6.* & tenet *Suar. loco cit.* & communem ait *Suar. de cenſur. diſp. 14. ſect. 2. nu. 17.* & probatur ex d. *c. finali, de procur.* Itaque vt vitietur electio ob cenſuram, requiritur vt maior pars Capituli ſciuerit eum eſſe vitandum, & quòd potuerit repellere eum, & non repulerit, vt *Innoc. in c. illa, nu. 3. Abbas n. 7. de elect.* & *Sayr. lib. 2. c. 6. num. 5.* hanc veriorem aſſerit, & ab hac non eſſe recedendum ait *Suar. de cenſur. loco cit. nu. 17.*

CAPVT II.

Electio Eccleſiaſtica per ſortes facta.

Electio Eccleſiaſtica per ſortes eſt prohibita. *c. Eccleſia, de ſortileg.* Sed debet fieri vel ſcrutinio, vel compromiſſo, vel conſpiratione. *c. quia propter, de elect.*

Amplia vt neque licitum ſit, ſi eligantur ſortibus aliqui, ex quibus aliquis poſtea ſcrutinio eligatur. *Suar. tom. 1. de relig. tract. de ſuperſtit. lib. 2 cap. 12. num. 8.* neque licitum ſit, ſi eligantur ſortibus compromiſſarij, qui poſtea eligant. *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 38. nu. 71.*

Limita quòd regulariter electio eccleſiaſtica per ſortes eſt valida (tametſi illicita) niſi in caſibus à Iure expreſſis, quibus decernitur irrita.

Primus caſus eſt in electione ad Eccleſias, ſeu Prælaturas, per *c. quia propter, cit. Sanchez cit. num. 83. Suar. num. 10. Layman lib. 4. tract. 10. c. 3. n. 9. Abb. in d. c. Eccleſia, num. 5. de ſortileg.* & multo magis in electione Papæ, & dixi *verbo, Conclaue, c. 4.* Et quidẽ in electione ad Cathedrales, Electores ea vice poteſtate eligendi priuandi, non tamen ſunt ipſo iure priuati, vt *gloſſ.* not.

 in d.

in d. c. quia propter, verbo, priuentur, & ibi Abb. nu. 3. In electione autem Papæ Electores, & electi varias pœnas latæ sententiæ in tali casu incurrunt, vt dixi *verbo, Conclaue, c. 4. & 5.*

Secundus casus est in electione Superiorum, & Officialium Regularium, quia fieri debet per secreta suffragia, quæ nunquam publicentur, aliàs est irrita, & is qui se aliter eligi permittit in Superiorem Regularem, efficitur inhabilis eo ipso ad omnia officia in Religione obtinenda, ex Trident. *sess. 25. de regular. cap. 6.* An autem sit valida pro foro cõscientiæ electio facta contra dictam formam Trident. multi affirmant, donec cassetur, *Roderic. q. regular. 27. ar. 10. to. 1. Eman. Sà electio, num. 5. Nauar. conf. 8. nu. 3. & conf. 9. num. 2. de elect. Innoc. in c. quod sicut, de elect.*

In primo tamen casu nõ esset nulla electio facta per sortes mediatè, id est, eligendo per sortes compromissarios, qui eligant suffragio, seu consensu, non scrutinio. Etenim *c. quia propter* irritans electionem factam, nisi scrutinio compromisso, aut inspiratione, intelligitur de electione immediata, & hac ratione seruata videtur forma *c. quia propter.* Ita *Suar. lib. 2. c. 11. citato, n. 10. in fin. Sanchez nu. 83. text. in dicto c. fin. de sortileg. ibi gloss.* Et idem est in electione Papæ, quia si ad sortitionem concurrãt omnium vota, vt per illam eligãtur compromissarij, qui eligant Papam, satis seruatur forma *c. quia propter*, & Bullę Greg. XV. Secus autem esset in electione per scrutiniũ, quia si fiat per sortes etiam mediatè, v. g. eligendo per sortes quatuor, vel quinque, ex quorũ numero vnus per suffragia eligatur ad Ecclesiam, vel Pontificatũ, nulla erit. Ratio est, quia illa prima, seu præambula electio, est pars actus electionis, cùm fiat communiter, seu capitulariter; & habet effectum electionis negatiuum, seu exclusiuum aliquorum, & affirmatiuum eorum, qui sic per sortes eliguntur: Ideo non saluaretur forma requisita scrutinij; & in electione quidem ad Papatum incurrerent omnes pœnas, & censuras latas in Bulla Gregor. XV. *supra cit.*

At exclusio aliquorum, & inclusio aliorum, ex quibus vnus eligatur in Papam, si fiat ex priuata conuentione Cardinalium, seu Eligentium, non irritat electionem, etiamsi per sortes fieret, sed eligentes incurrerent in excommunicationẽ Papæ reseruatam latam in Bulla Greg. XV. §. *Cardinales præterea*; tamen electio non esset irrita, vt dixi, quia ille tractatus pactionalis nõ est pars electionis, cùm priuata

fiat

fiat potestate: multo magis irrita erit electio per sortes praeambula capitulariter facta restringẽs electionem ad certum numerum, quia non saluatur scrutinium, neque secreta suffragia dici possũt.

CAPVT III.

Electio, vel postulatio, vel nominatio ad Ecclesias, vel Dignitates, vel Parochias, de persona aetatem, & qualitatem requisitam non habente.

I. IN Concil. Lateranensi sub Alex. III. relato in *cap. cùm in cunctis*, 7. *de elect.* Statutum est, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi qui trigesimum annum aetatis excegerit, & de legitimo matrimonio sit natus, & vita, scientiaque commendabilis demonstretur. Inferiora autem ministeria, vt puta Decanatus, Archidiaconatus, & alia, quae curam habent animarum annexam, & Parochiae, nullus omnino suscipiat, nisi qui vigesimumquintum aetatis annum attigerit, & scientia, ac moribus cõmendatus existat. Deinde addit: Clerici, si cõtra formam istam quenquã elegerint, & eligendi tunc potestate priuatos, & ab ecclesiasticis beneficijs triennio nouerint se suspensos. Episcopus autem, si contra haec fecerit (scilicet quãdo ad eum collatio pertinet) aut consenserit fieri, in conferendis prędictis officijs, & beneficijs potestatem amittat, & per Capitulum, aut Metropolitanum, si Capitulum concordare nequiuerit, ordinetur.

Nota primò, quod ait de aetate triginta annorum completorũ requisita ad Episcopatum, idem cõfirmatum à Tridentino *sess.* 22. *cap.* 2. *in princ.* Vide *Garziam par.* 7. *cap.* 4. *num.* 76. Quod autem ait de aetate 25. annorum coeptorum pro beneficijs habentibus curam animarum principaliter annexam, idẽ habetur Trident. *sess.* 24. *c.* 12. *ref.* & Bulla Pij V. incipit, *In conferendis*, de qua *Garzias part.* 9. *cap.* 2. *à num.* 1. Quod verò ait de natalibus legitimis, vide quae dixi infra *verbo, illegitimi*, *c.* 2.

Nota secundò, quòd poenae illae prolatae, seu statutae contra Clericos, qui contra formã praedictam scienter elegerint, secundùm communem sententiam intelliguntur procedere solùm in Clericos eligentes ad Episcopatum, non autem ad illa inferiora ministeria. ita *Nauar. cap.* 27. *n.* 155. *Viuald. de suspens. nu* 66. *S. Anton.* 3. *par. tom.* 27. *cap.* 4. §. *eligentes. Tabien. verb. suspensio*, §. *sexto, casu* 6. *in fin. Palud. in* 4. *distin.* 18. *q.* 7. *art.* 2. *casu* 1. *Anan. in dicto c. cum in cunctis*,

§. *Cle-*

§.Clerici, n. 1. *Anchar. & Imola ibid.Henriq. lib.* 13.*cap.*39.*§.secundò, Abbas num.*4.*Sayr. lib.*4. *c.*15. *nu.*11. *Sanchez in opuscul. seu consil lib.*2.*c.*1.*dub.*6.*nu.*25. & probatur *c. si cōpromissarius*, *de elect.in* 6.& Probatur ratione, quia beneficia, seu officia inferiora Episcopatu non solent esse electiua, sed collatiua.

Tamen alij dicunt illas pœnas procedere generaliter, etiam contra eligentes ad officia inferiora præfata, quia textus non distinguit, & quia aliquando etiã ista sunt electiua; ita *Suarez de censur. disp.*31.*sect.*3. *num.*10. *Bonacc.de censur.in part. disp.*3. *q.*4.*punct.*1.*nu.*1.*& Tolet.lib.*1. *cap.*48. *§.sexto versu, hæ decretales*,& tenet *gl.in c.quamquam, de elect.verb.secus*. Sed non recedo à communi in materia pœnali. In hoc omnes conueniunt, vt non procedat in electione Papæ, vt notat *Sayr.loco cit.§ primò. Tolet.loco cit.* & communem ait *Zabarella nu.*3.

Item aduerte, quòd pœna suspensionis secundùm omnes est latæ sententiæ. *Sanch. nu.*16.*in fin. ibid.* cum alijs. Intelligitur autem solùm de beneficijs, quæ habent in eadem Ecclesia, ad quam fuit facta electio. *Sanchez nu.*20. cum communi. Item pœna priuationis vocis actiuæ, seu iuris eligendi pro ea vice est latæ sententiæ, & ligat ante sententiam declaratoriam. Primò quia non requirit factum hominis ad sui exequutionem. Deinde, quia est pœna leuis, cùm sit pro illa vice tantum, & quia cùm scienter elegerit indignum, imputet sibi cùm functus sit officio suo: & ita *Sanchez num.*16. *cum Abb.Hostien.Sylu. & alijs*. Item illa suspensio non procedit contra Episcopum habentem ius eligendi: ita *c. si compromissarius, §. huiusmodi, de elect. in* 6.

Nota tertiò quòd Episcopus si conferat beneficia, seu officia curam animarũ principaliter annexam habentia personis non habentibus illa requisita ætatis, scientiæ, & morum probitatis, punitur pœna priuationis potestatis conferendi dicta officia, & beneficia, vt in *tex. cit. c.cum in cunctis*,& ita *Abb.ibid.§ Clerici, n.*4. *& Zabarella ibid.§.fin.n.*1. Alij intelligunt, quòd Episcopus si confirmet electum ad Episcopatum contra formam præfatam, tunc priuatur potestate conferendi beneficia in ea Ecclesia: ita *Sanch. nu.*27.

An autem illa pœna sit latæ sententiæ, *Abb.ibid. nu.*6. *vers. non obstante*, ait esse latæ sententiæ, quia illud verbum, *amittat*, non indiget facto hominis ad sui exequutionem; & idem alij tenent, quos allegat *Tiraquellus*

in

in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 151. tenet *Sanch. nu.* 27. Sed magis communis ait esse ferendæ sententiæ, vt idem *Tiraquellus* testatur, & sequitur *nu.* 154. & plurimos congerit *nu.* 153. & hæc est verior.

Nota quartò quòd istæ pœnæ *c. cum in cunctis*, non procedunt in electione attentata, seu suffragio præstito, nisi actus electionis sit consummatus, vt *c. perpetuò, de elect. in 6.*

Nota quintò quòd istæ pœnæ procedunt non in qualibet electione indigni, sed tantùm stante defectu natalium, ætatis, scientiæ, vel morum; & quidem non de omni defectu scientiæ, vel morum, sed tali, ob quem electio, seu collatio sit ipso iure irrita: ita *Sanch. nu.* 18. Probatur in *eo. c. cum in cunctis*, dum ait eo casu eligentes ipso facto remanere priuatos iure eligendi ea vice. Vnde supponit collationem, seu electionem fuisse nullam ipso iure, ex tali defectu morum, vel scientiæ.

Quæres, quandonam electio indigni sit nulla ipso iure? Respõdeo Primò: Aliqui indistinctè dicunt, semper esse nullam: ita *Abb. in c. cum in cunctis, nu.* 6.

Secundò. Alij dicunt, tunc esse nullam, quando ille erat, vel censura impeditus, vel irregularis, aut infamis saltem infamia facti: ita *Castropalao tom.* 2. *de relig. tract.* 13. *disp.* 4 *punct.* 5. *num.* 3. & 4. & multi DD. apud eum, & apud *Garziam p.* 7. *cap.* 8. *n.* 47. & *Sanch. cons. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 10.

Tertiò. Alij dicunt tunc ratione infamiæ, seu criminis esse nullam electionem, seu collationem, quando est infamia saltem facti, de crimine digno depositione à beneficio: ita *Nauarr.* quem sequitur *Sanch. consil. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 18.

Quartò. Alij dicunt absolutè non esse nullam ratione infamiæ facti, sed tantum vbi ex eo sit, vel censura impeditus, vel irregularis, aut ipso iure inhabilis. Ita *Garzias loco cit. nu.* 47. vbi plures alios allegat. & *num.* 66. ampliat etiamsi sit crimen depositione dignum: tres postremæ sunt omnes probabiles. Vide *verb. Ludus*, *cap.* 4.

II. Ex *c. compromissarius*, 37. *de elect. in* 6. Si compromissarius à Capitulo constitutus ad eligẽdum Episcopum, eligat scienter indignum, vt supra, (id est natalibus, ætate, scientia, aut moribus) eligendi potestas reuertitur ad Capitulum, & compromissarius incurrit eo ipso pœnam suspensionis à beneficijs, quæ habet in ea Ecclesia offensa.

An autem Capitulares si sciẽter ratam habeant talem electionem,

nem,

nem, & ipsi incurrant in pœnam *d.c. cum in cunctis?* aliqui negant, vt *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 3. *nu.* 9. *Bonac. loco supra cit. q.* 4. *punct.* 3. *nu.* 5. sed communis affirmat, vt *gloss. in d.c. si compromissarius*, per illum tex. *Tolet. lib.* 1. *c.* 48. §. 6. *Sayr. lib.* 4. *cap.* 15. *nu.* 11. *Marius Alterius tom.* 2. *disp.* 13. *cap.* 2. *col.* 4.

III. *Extrau. vn. de postulat. prælat.* prohibet postulari minorem 27. annis saltem inchoatis, ad Ecclesiam Cathedralem; vel religiosũ professum Ordinis Mẽdicantis ad quascumque Ecclesias Cathedralibus inferiores extra suum ordinem: & si secus fuerit attentatum, actus sunt irriti ipso iure, & scienter postulantes eo ipso priuantur potestate postulandi, & eligendi ea vice, & suspensionem incurrunt, vt supra per triennium à beneficijs, quæ in ea Ecclesia obtinent, ad quam talem ineptum postularunt; Postulati autem, si hoc suum negocium in Romana Curia fuerint prosequuti, facientes illud Papæ in Consistorio proponi, scientes se non attigisse 27. annum, incurrunt ineligibilitatem, seu inhabilitatem ad omnia beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, & impostulabilitatem ad illa, vsque ad 35. annum. Cæteri verò Sæculares, & Religiosi extra suorum administrationes ordinum perpetuò sunt ineligibiles, & impostulabiles, & inhabiles ad omnia beneficia, & dignitates Ecclesiasticas.

Iste textus est satis obscurus. Nam aliqui ita intelligunt, vt nullus sæcularis postuletur ante 27. annum ad Episcopatum, nullus Religiosus ordinis Mendicantis ad vllam Ecclesiã inferiorem Cathedrali extra suum ordinem itidem ante 27. annum postuletur, aliàs incurrant pœnas, vt ibi: ita *Bonac. de censur. in partic. disput.* 3. *q.* 4. *punc.* 1. *num.* 4. Alij intelligunt prohiberi postulari sæculares ad Cathedrales; Religiosos autem Mendicantes ad quascumque Ecclesias extra suum ordinem, in vtroque casu si sint minores 27. annis cœptis; & quòd contra postulantes incurrunt pœnas, &c. ita *Barbos. in d. extrau.* Sed verior mihi videtur ad litteram lectio, vt ad Cathedralem nullus siue regularis, siue sæcularis, postulari possit, qui 27. annum non attigerit. Regulares verò Mẽdicantes etiã maiores 27. non possint postulari ad Ecclesias Cathedralibus inferiores extra suum ordinem; ita *Marius Alterius tom.* 2. *tract. de susp. disput.* 13. *cap.* 1. *in fin.* & consonat *Clement.* 1. *de elect.* vbi Regulares eligi non possunt ad prælaturam alterius Religionis, sed solum ad Episcopatum:

sed

sed vt notat *ibi Cardin. num.* 17. *& Lap. in c. quorumdam, de elect. in 6.* possunt postulari à Papa, nisi sint Religiosi Mendicantes.

Alia etiam obscuritas est circa pœnam postulati ad Ecclesias inferiores, ob illam particulam, *Saeculares, & Religiosos*, cùm nō possit adaptari saecularibus: ideo aestimo adesse mendum, & redundare illam particulam *Saeculares.*

IV. Nota, quòd postulantes scienter indignum ex alijs defectibus expressis in *c. cum in cunctis*, non incurrunt in pœnam *c. cū in cunctis*, neque dictae extrauag. Sed solum amittunt ipso iure ius postulandi, & eligendi facultatem pro illa vice; secundùm probabiliorē, quam tenet *Azor. p. 2. lib. 6. c. 17. q. 6. Cuccus tit. de postul. praelat. num.* 15. *Layman lib. 4. tract. de benefic. c.* 12. *nu.* 8. *Abb. c.* 2. *nu.* 2. *de postul. praelat.* & communem dicit *VVamesius cons.* 17. *nu.* 2. *de elect.*

Aduerte autem quòd postulatio fieri non potest de laborante impedimento, super quo non solet iure ordinario dispensari à Papa. *Azor. q.* 9. *Cuccus nu.* 15. *Layman nu.* 8.

V. Incurrunt in pœnas *c. cum in cunctis*, Patroni Ecclesiastici, id est, iuspatronatus ecclesiasticū habentes, praesentantes scienter indignum, seu inhabilem cōtra illum text. Secus in Patrono laico, vt dicam *verbo Patronus, cap.* 6. quamuis laicus patronus priuetur & ipse ea vice ipso facto iure praesentandi, vt *ibid.* dicam.

VI. Item incurrunt in pœnas dicti *c. cum in cunctis*, Ecclesiastici habentes ius nominandi, si ex ea nominatione indigni sequatur vera, & realis electio. *Sayr. c.* 15. *nu.* 11. *lib.* 4. *de censur.* vt *c. perpetuo, de elect. in 6.* & *supra* dixi *not.* 4.

CAPVT IV.

Electionem per calumniam impugnans.

I. IN *c.* 1. *de elect. in 6. §. adijcientes, iuncto §. sed si pars*, statutum est, vt in electionibus ad dignitates, personatus, & canonias, si quis electionem, postulationem, vel prouisionem factā impugnet, obijciens aliquid cōtra formam, scilicet eam non seruatam asserendo, vel in personam electi, vel eligētis, & propter hoc ad Sedem Apostolicam appellatum sit, opponens, & defendens, & alij, quorum interest, vel per se, vel per procuratorem intra mēsem iter arripiant ad Sedem Apostolicam: & si is plenè nō probauerit quod obijcit in personam, à beneficijs ecclesiasticis triennio nouerit se suspēsum: Ad quae si infra illud tempus propria reme-

meritate se ingesserit, eo ipso perpetuò ijs priuatus existat absque spe dispensationis, nisi manifestissimis constiterit documentis, quòd ipsum à calumniæ vitio causa probabilis sufficiens excusaret. Et qui plenè non probat obiecta, condemnandus est in expensis. De hac materia, & pœnis, vide *Bernard. Diaz in praxi cap.68. n.3. & 4. & Barbos. in dicto c.1.*

Nota, quòd in *c. si. compromissarius 37. eodem tit. in 6.* declaratum est suspensionem procedere solum à beneficijs, quæ calumniator habet in Ecclesia sic offensa: & quòd in hac suspensione non continentur Episcopi.

Nota secundò, quòd impugnata electione ante confirmationē, si contra formam sit oppositum, electus tenetur probare se ritè electum; si autem post confirmationem contra formam opponatur, opponens probare tenetur; si autem oppositum sit contra personam, semper onus probandi incumbit opponenti, per *d.c. 1. & c. si compromissarius cit. Mascard. verb. electio, concl. 91. cum Butr. Innoc. & Compostell.*

CAPVT V.

Electores electo intra tempora legitima non præsentantes electionem.

IN *c. cupientes, §. cæterum, de elect. in 6.* Si electores intra octo dies postquam commodè poterunt, electis præsentare distulerint, electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, culpabiles quoad se totaliter à processus prosequutione excluduntur, id est, ipso iure, vt ibi *gloss. verbo, excludentes*, & per triennium continuum sunt suspensi à beneficijs, quæ ipsi obtinent in illa Ecclesia offensa: & si interim temere se in illis ingerant, ipso iure eisdem perpetuò priuantur. Et idem decernitur de postulantibus, si postulatis non præsentauerint, vt supra postulationem: ipsis tamen electis, vel postulatis propter illam moram non generatur præiudicium.

Nota quòd textus loquitur de electione, & postulatione ad Cathedrales, & Regulares Ecclesias, quorum Prælatorum confirmatio ad Sedem Apostolicam pertinet, vel ob immediatam subiectionem, vel ob deuolutam appellationem.

CAPVT VI.

Eligentes & electionem acceptantes per abusum laicæ potestatis.

Vide *verbo, Beneficium c.8.*

CA-

CAPVT VII.

Electionis, vel nominationis, vel collationis denegatæ causa vexans personas, aut loca.

CAp. *Sciant cuncti, de elect. in 6.* Qui Clericos, vel quaslibet alias personas Ecclesiasticas, ad quas in Ecclesijs, monasterijs, aut alijs pijs locis, spectat electio, pro eo quod rogati, seu aliàs inducti, aliquem, pro quo inducebantur, eligere noluerint, præsumpserit grauare per se, vel per alios, siue eosdem, siue consanguineos eorundem electorum, aut ipsas Ecclesias, seu loca supradicta, spoliãdo beneficijs, aut alijs eorum bonis, seu aliàs iniustè persequendo; sciant se ipso facto excommunicationis sententia innodatos. Sed non est reseruata.

Amplia, vt idem sit in vexante ob denegatam nominationem, aut præsentationem, si pertineat ad personam Ecclesiasticam ratione Ecclesiæ: & idem est de postulatione, institutione, & confirmatione, quia hæc omnia æquiualent in hac Constitutione fauorabili: ita tenet *gloss. hic verbo alios, & Geminian. ibidem. Nauarr. cap. 27. nu. 122. Suarez disput. 23. de censur. sect. 4. num. 4. cum Angelo, & Sylu. Sayrus lib. 3. cap. 34. numero 8.* vbi plures allegat *Toletus lib. 1. cap. 38. §. tertia.*

CAPVT VIII.

Electionem Præfectæ Monialium Monasterij turbantes.

CAp. *Indemnitatibus, §. postremo, de elect. in 6.* in electione Monialium in Abbatissã, vel Priorissam, quando scilicet Priorissa est Superior totius Conuentus, hi qui ad dirigendas Moniales in tali electione euocantur, abstineant ab illis rebus, quæ possent inter easdẽ Moniales in tali electione discordiam generare, aut exortam nutrire; aliàs excommunicationis sentẽtiæ eo ipso se nouerint subiacere. Hæc excommunicatio non est reseruata.

Aduertendum, quòd si is, qui Superior est, qui præest isti electioni, etiam non vocatus interfit, & perturbet Moniales, dum interest, incurrit hanc censuram: non autem alij, qui Superiores, seu Prælati non sunt, si nõ vocati intersint, & perturbent. *Barbos. in d. cap. §. postremo, num. 21. cũ gloss. Caiet. & Rainer.*

Aduerte secundo *cum Barbos. ibid. n. 9.* quòd ex Bulla Greg. XV. edita anno 1622. Statutum est, vt Episcopus possit per se vel per alium

alium electioni Abbatissarum, & Præfectarum Monasterij etiam exempti interesse cum Superioribus Monasterij exempti, sed absque illius Monasterij impensa: non ideo tamen pertinebit confirmatio ad Episcopum, si Monasterium est exemptum, vt declarauit Sacra Congregatio. *Barbos. ibidem*.

De qualitatibus requisitis ad Abbatissam, seu Præfectam, & modo, quo Prælatus præesse debet electioni, vide Trid. *sess.* 25. *de regul. c.* 7. vide etiam Bullam Greg. XIII. 8o. incipit, *Exposcit*. vbi Præfecta Monasterij Monialium in Italia, & Insulis adiacentibus eligi validè non potest, si non vacauit ab omni præfectura saltem triennio: potest tamen continuare officium, tanquam Vicaria post triennium, vsque ad electionẽ nouæ Præfectæ ad modicum tempus. *Miranda par.* 3. *q.* 7. *art.* 9.

CAPVT IX.

Electioni de se factæ ad Prælaturam extra suum Monasterium Religiosi consentientes sine licentia sui Superioris.

IN *c. si Religiosus*, 27. *de elect. in* 6. Statutum est, vt si Religiosus sine licentia Superioris sui petita, & obtenta, præsumpserit consentire electioni ad Prælationem aliquam extra suum Ordinem, vel Ecclesiam, id est Monasterium celebratæ; talis cõsensus non teneat, & in pœnã præsumptionis illius electio huiusmodi ipso facto viribus vacuetur omnino. & additur *ibi*, vt Superior, scilicet Prælatus religiosi, possit etiam solus sine consensu Capituli concedere dictam licẽtiam.

In *extrau. si religiosus, de elect.* additum est, quod si post electionem tali religioso electo præsentatam, nec ipse electus, neque Electores dictam licentiam obtinuerint intra tempus pro illius Superioris præsentia, vel absentia moderandum; electus sit ipso iure priuatus iure ex dicta electione quæsito, & Electores ex tunc ad aliam electionem procedere liberè possint.

Aduerte quòd hodie in multis Religionibus Prælatus non potest darę talem licentiam trãseundi ad aliam Religionem, seu ad Prælaturam extra suam Religionem, vt dixi *supra c.* 3. *nu.* 3. & *infra verbo*, *Religiosi*, *c.* 4.

Aduerte secundò, quòd cùm priuatio iuris electi in primo casu sit pœnalis, & cõtra præsumẽtem illata, non procedit, nisi dolus interueniat, vt dixi *p.* 1. *c.* 15. *§. amplia præmissam.* Obligat autem hæc pœna in foro conscientiæ

tiæ statim, vt dixi *supra p.1.c.29.*

Aduerte tertiò, quòd stante cassatione dictæ electionis in pœnam electi ipso iure, non reualidatur per licentiam postea obtétam à Superiore concessam: ita *Gemin. hic nu. 8. per regulam, non firmatur, 18. in 6.* puto tamen quòd si de nouo electione repetita eligeretur post talem licentiam, valida esset electio, quia hæc Decretalis non inhabilitat talem electum perpetuò, sed solùm irritat illum actum. vide quę dixi *par.1.cap.27.in fin.* Vnde cũ impedimentum nõ sit perpetuũ, nouo consensu partium reparari potest electionis primæ nullitas, vt *gloss. in d.c. non firmatur, in fin.* neque enim electores priuati sunt eligendi potestate, cùm non fuerint in culpa; & licet ipse ob dictam prçsumptionem videatur effectus indignus electione ad prælaturam, non tamen irrita redditur electio, nisi in casibus à iure expressis, vt dixi *supra cap.3. §.quæres quando.* Ita *Gemin. in c. quanquam, de vsur. in 6. n.6. versu, & ad hæc*, vbi ait, quòd per illam particulam, *aliter electio facta non teneat*, non fiunt electores ineligibiles actiuè, sed possunt reparare, & conualidare electionem, adhibita debita forma.

CAPVT X.

Electio Religiosi Ordinis Mendicantis ad Prælaturas extra suum Ordinem.

Vide *supra cap.3. nu. 3. & infra verbo, Religio, cap.4.*

CAPVT XI.

Electio Superiorum Regularium Officialium vt fiat per secreta suffragia, & absque suffragiorum supplementis.

Tridentino *sess. 25. de regul. cap. 6.* cautum, vt in electione Superiorum quorumcunque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarũ, quò omnia rectè, & sine fraude fiant, omnes prædicti eligi debeant per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicẽtur: Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscũque titulares ad effectum electionis faciendæ cõstituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò cõtra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio sit irrita, & is qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, dein-

ceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat.

Nota primò, quòd pœna illa inhabilitatis est latæ sententiæ, quia verbū *existat*, excludit ministerium hominis, & significat eo ipso induci. vt *Sayr. de censur. lib.1.c.11.n.9.* Intelligitur autē pœnam procedere solùm contra supradictos titulares constitutos ad effectum electionis faciendæ.

Nota secūdò, quòd ex vi huius decreti electio irrita redditur, si fuerint quidē in scrutinio secreta suffragia; sed in patentibus, & cōfirmatione electi nomina suffragātium fuerint expressa, vt declarauit Sacra Cōgregatio, vt ait *Suar. to.4. de relig. lib.2.c.5.n.11.* Non est tamen necesse, vt suffragia dentur in scriptis clausa, sed possunt etiam voce dari coram tribus, vel quatuor scrutatoribus, *Garzias p.5.c.4.num.189. Suar. num.10.* nisi aliud sit cautum ex speciali cōstitutione alicuius Religionis, vt Minorum de Obseruantia, & Bulla Sixti V. *Roderic. tom.2.q.51. art.8.*

SED quæres, an irritetur electio, si aliquis ex suffragatoribus priuatim alicui reuelaret, se tali suffragium dedisse? Respondeo: variæ sunt sententiæ. Aliqui dicūt intentionem Concilij esse, vt non manifestētur suffragia neque publicè, neque occultè, seu priuatè, ita tamen quod si manifestentur publicè, & Capitulum cōsentiat, seu permittat, electio fit nulla: Si antē priuatè, aut sine cōsensu Capituli, tunc non fit nulla electio, nisi suffragium istius fuerit necessarium ad numerum, & causa fuisset, talis manifestatio illius electionis; quia hoc solum suffragiū est cassandum, & non alia, ne sit in potestate vnius particularis subuertere quamlibet electionē, per *c. fin. & ibi not. de prec. ita Nauar. consf.9. de elect. Roderic. qq.51. regular. ar.9. tom.2. Miranda to.2. manual. q.23. ar.19.*

Alij verò rectius dicunt mentem Concilij esse absolutè non publicari suffragia, vt siue ab vno, siue à multis reuelatiō fiat, siue publicè, siue priuatim, electio sit nulla, si publicatio, seu manifestatio fiat in actu electionis, vel ante cōsummationem, seu publicationem, vel ante confirmationem electionis inclusiuè, & non vltra. & ita declarasse Sacram Congregationem ait *Suar. to.4. de relig. tract.1. lib.12. c.5. nu.12. Garz. par.5. de benef. c.4. nu.193.* qui tamen dupliciter limitat. Primò, vt nō irritetur, si id faciat quis in fraudem, vt subuertat electionē, *Garzias n.194*, Secundò, vt non irritet, si propalatio solo verbo fiat, aut taliter, vt non possit inde certò sciri, an verè tali dederit suffragium, *Garzias nu.196.*

Nota tertiò, quod ait Concilium

lium de nõ ſupplendis ſuffragijs abſentium,intelligendum eſſe, vt non poſſint ſuppleri à Præſide electionis, vel Capitulo propria authoritate, ſed bene per Procuratorem cõſtitutum cum ſpeciali mandato, vt Sacra Congregatio declarauit, *Garzias nu.199. Roderic.loco cit.art.6.* Hic aduertit *Garzias nu.199.* non poſſe mandatum in ſcriptis dari de ſuffragio dando certæ perſonæ, quia ſic eſſet publicatio ſuffragij; ſed bene poteſt ſeparatim oretenus hoc mandare: tamen ſi ille non pareat huic mãdato, & alteri det ſuffragium, valet electio, ſeu ſuffragatio, quia mandatum formale externũ eſt generale; ſed peccat grauiter. ita *Garzias n.202.*

Nota quartò, quòd ſi electio fiat contra dictam formam Trid. pro foro conſcientiæ,multi dicũt validam eſſe, ſi omnia iure naturali requiſita interueniant,donec per ſententiam caſſetur. *Nauar. dicto conſil.9.Roderic.to.1.q.27. art.10. Eman. Sà verbo electio, nu. 5.* de communi teſtatur *Miranda man.par.1. q.23.art.30. in fin.* Vide quæ dixi *par.1.c.35.*

CAPVT XII.

Electio Papæ.

Vide *verbo, Conclaue.*

CAPVT I.

Epiſcopi conſecratio illegitima.

I. SI Epiſcopus à paucioribus quàm tribus Epiſcopis conſecretur, nulla eſt cõſecratio, *gloſſ.in c.nec Epiſcopi, de tempor.ordin.* & eam eſſe à Canoniſtis communiter receptam ait *Azor.par.2.lib.3. c.30.q.3. §.quærat item,& Sanchez conſil. lib.7.c.1.dub.15. nu.26.* & probatur *can. porrò, 66. diſt.*

Contrariam tamen ſententiã, ſcilicet quòd etiam ab vno Epiſcopo facta conſecratio valida ſit, ait probabiliorem *Sanch.loco cit.num.27.cum Turrecr. Palud. Guido.Syluest. Armill. & Greg. Lopez, ex can. Apoſtol.* in quo à duobus,vel tribus ordinari Epiſcopus mandatur.

In *c.nec Epiſcopi, de tẽp.ordin.* ne Epiſcopi, ſine Metropolitani permiſſu, nec Metropolitanus ſine tribus, vel duobus Comprouincialibus Epiſcopis præſumãt Epiſcopũ ordinare;itaut alij Epiſcopi Cõprouinciales admoneãtur epiſtolis, vt ſe ſuo reſponſo ſignificent conſenſiſſe.

II. Si quis Epiſcopus Suffraganeus conſecretur ſine cõſenſu ſui Metropolitani, vel Metropolitanus ſine Primatis conſenſu, nõ recipiãt exequutionẽ ordinis, ſed *non recipit executionem*

est suspēsus donec dispensetur cū illo, quia in re tam graui necessariò requiritur consensus eius, sub cuius est iurisdictione; valet tamen consecratio. Ita *Innoc. in d. c. ne Episcopi, num. 2. Syluest. verb. consecratio, 1. num. 2. q. 1.* Sāchez, qui plures allegat, *consil. lib. 7. c. 1. dub. 15. nu. 18.*

Hęc vera sunt de iure cōmuni: sed hodie cōsecrationes fiunt ex commissione Papæ speciali, quia dispositiones Cathedralium, & Superiorum Ecclesiarum hodie ad Sedem Apostolicam pertinēt pleno iure, vt in Pont. Romano *tit. de Consecr. Episcop. elect.* Ideò si sine eius commissione quis esset consecratus, esset ipso iure suspensus per supradicta.

CAPVT II.

Episcopus Consecrationem differens vltra tempora à iure permissa.

EX Calcedon. Concil. *can. quoniam quidam, 75. dist.* Episcopus à die electionis intra tres menses consecrari debet; & idem statuit Pelag. Pap. *can. quoniam quidam, 100. dist.* & Tridentinum *sess. 23. c. 2. reform.*

I. Ex eo. Conc. Calced. *loc. cit.* Episcopus vltra tres menses differens cōsecrationem recipere, si nulla causa necessaria excusetur, condemnationi ecclesiasticæ subiacere debet, & fructus Ecclesiæ viduatæ apud Oeconomū reseruandi: hęc autē condemnatio ecclesiastica à Pelagio Papa sancita, est ferendæ sententiæ, *vt infra.*

II. In *can. quoniam quidam, 100. dist* à Pelagio Papa statutū est, vt si Episcopi electi negligentia prouenerit, vt Ecclesia vltra tres mēses viduata remaneat, scilicet nō recipiendo consecrationem; sit communione priuandus, quousque, aut Episcopatū dimittat, aut se consecrandum offerat: quòd si vltra quinque menses distulerit per suam negligentiam, non cōsecretur amplius, sed Metropolitani sui iudicio cedat. Istæ omnes pœnæ sunt sententiæ ferendæ.

III. Sed ex Trident. *sess. 23. c. 2. refor.* quicunque Præfecti Ecclesijs Cathedralibus, vel Maioribus, etiam Romanę Ecclesię Cardinales, si munus consecrationis intra tres menses nō susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur. Si autem totidem alijs mensibus id facere neglexerint, Ecclesijs eo ipso sint priuati.

Nota primò, quòd hæ pęnę nō procedunt, si necessitate, seu impedimento graui, & insuperabili fuerit Episcopus præpeditus, per dictū *c. quoniam quidam.* & ita *Henriq. lib. 10. c. 34. n. 2. Sanch. consil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. nu. 13.*

cum

cum alijs per eum allegatis: & tempus incipit currere à die cōfirmationis, seu prouisionis Apostolicæ, vt *Sanchez ibid.* Intellige litteris expeditis. *Henriq. lib.* 10. *c.* 23. *nu. vlt.*

Nota secundò, quòd pœna dictæ priuationis fructuum ligat in foro conscientiæ ante omnem sententiam, vt patet ex Trident. ita *Nauar. c.* 25. *nu.* 118. quia constitutus est Episcopus sub ea conditione, vel modo; vel quia non fecit quod debuit, vt esset idoneus minister. Quamuis aliqui dixerint non teneri in foro conscientiæ ante declaratoriam restituere fructus istos, quia est lex pœnalis priuans iure quęsito. Ita *Henriq. lib.* 10. *c.* 23. *nu. vlt. in text. & comment. lit. V. X.* & probabile ait *Less. c.* 34. *n.* 103. Sed prima est vera, vt patet ex ordinatione S. D. N. Vrbani VIII. de qua *infra*.

Nota tertiò, circa pœnā priuationis Episcopatus, quòd tenetur illud dimittere in foro cōscientię ante declaratoriam, quia non est pura pœna, sed priuatio, seu caducitas, ob defectum debiti implementi modi, seu conditionis pertinentis ad formam collationis Episcopatus. ita *Boer. decis.* 223. *Nauarr. cap.* 25. *n.* 118. quamuis contrarium teneat *Henriq. loco cit. c.* 23. *in fin.* quod probabile ait *Less. loco cit.*

Illum dimittere

Nota quartò, quòd olim erat introductum, vt peterent, & obtinerent Episcopi à Sede Apostolica prorogationem vltra sex menses ad consecrationem accipiendam: sed Trident. *sess.* 7. *c.* 9. statuit, ne vltra sex menses concedatur prorogatio: vnde non valeret gratia talis, nisi cum speciali derogatione huius decreti. *Sāch. lib.* 7. *cons. c.* 1. *dub.* 15. *n.* 13

Nota quintò, quòd S. D. N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis sacræ Pęnitentiarię, prohibuit Maiori Pœnitentiario, & cæteris Officialibus Pœnitentiariæ super pęnis præfatis Concilij Trid. dispensare, scilicet vt non valeant titulum reualidare, vel fructus condonare.

CAPVT III.

Episcopus se ingerens Episcopatui litteris non expeditis, & Clerus eum recipiens.

Vide *verbo*, *Gratia*, *c.* 2.

CAPVT IV.

Episcopus se ingerens in aliena Diœcesi sine licentia.

I. IN *c. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* post generalem prohibitionē factam à Concilio Lateranen. ne duo Episcopi sint in vna, eademque Diœcesi,

vel Ciuitate, etiam diuersarum linguarum, & rituum: & post illam exceptionem, quòd ob necessitatem populi duplicis ritus, vel bilinguis, constituat Episcopus Vicarium sibi Episcopũ pro tali lingua diuersa, vel ritu; subdit: *Si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum.* Deinde alias pœnas ferendæ sententiæ decernit in contumacem.

Nota primò, quòd illa excõmunicatio procedit, siue Episcopus se ingerat in aliena Diœcesi populi diuersi ritus, vel linguæ, aut vnius & eiusdem; quia illa particula, *si quis aliter*, refertur ad illam generalem prohibitionem præcedentem. ita *Sayrus lib.3. cap.32.nu.3. Angelus verbo, excom.7.num.3.* Imo aliqui putant procedere contra quemcunque assumentem sibi Vicariã in aliena Diœcesi, etiamsi non sit Episcopus. Ita *Anan.in d.c.quoniam, nu.2. Anchar.nu.4. Imol. num.5.* Contra tamen alij putant solùm procedere cõtra vsurpantem iura Episcopalia in Diœcesi, seu Ciuitate diuersarum linguarum, vel rituum diuersorum; ita *Caiet. excomm.68. Maiol.lib.4. c.2.nu.10. Nauar.c.27.nu.114. Tabien.excom.5.casu 16.* Sed prima mihi videtur probabilior, & procedit siue se ingerat per actũ ordinis, vel iurisdictionis, vt patet ex dictis: & procedit etiamsi se ingerat in aliena Diœcesi, de licentia illius Episcopi, si intendat se Coepiscopum esse sine licentia Papæ. Hæc tamen excommunicatio nulli est reseruata ex vi huius textus.

II. Si Episcopus se ingerat in aliena Diœcesi intentione sibi vsurpandi, seu acquirendi iurisdictionem Episcopalem, incurrit in excommunicationem latam, & reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.17.* & in Triden. *cap.11. sess.22. reform.*

Aduerte autem, quòd neque in hanc, neque in illam excommunicationẽ incurret per vsurpationẽ solius nominis Episcopi talis loci, si se non ingerat. *Bonaccin.de censur.in partic.disp.1. q.18.punct.2.nu.5.*

III. Trident. *refor. sess.6. c.5.* statuit, vt nulli Episcoporum liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm; si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificaliũ, & ab eo ordinati ab exequutione ordinum sint ipso iure suspẽsi. Istæ censuræ à Tridentino latæ non sunt reseruatæ.

Nota quòd Pontificalium nomine veniunt actiones propriæ ordinis Episcopalis, vt collatio ordi-

ordinū, consecrationes vasorū, & Ecclesiarum, & Virginum, & Chrismatis, & Confirmatio, & Benedictio vestium, & Corporalium. *Sanch. consil. lib. 7. c. 1. dub. 50. Sayr. lib. 4. c. 16. n. 29. Barbos. alleg. 6. nu. 5.* Item omnes actus Sacerdotales, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, id est, Mitra, & Baculo, *Sayr. & Barbos. ibid.* Item dicunt Doctores incurrere Episcopum in pœnam Trident. etiam conferendo primam tonsuram, quia dicunt venire nomine Pontificalium. *Sayr. lib. 4. c. 16. n. 29. Salzedo ad Diaz. c. 26. lit. A. Sanchez consil. lib. 7. c. 1. dub. 50. nu. 2.* cum alijs: est communis, quamuis aliqui contrarium teneant; vt *Henriq. lib. 3. c. 6. num. 3.* eamque sententiam probabilē ait *Bonac. tract. de suspens. in partic. q. 1. punc. 12. n. 2.* sed improbabilem ait *Sanch. loco cit.*

Nota secundò, quòd Episcopus nullam censuram incurrit exercendo Pontificalia in sua Diœcesi erga personas alterius Diœcesis citra collationem ordinum, v. gr. si conferat Sacramentum Confirmationis, aut velum sacrū Moniali, aut similia, quia nullo iure cautum, quamuis peccet. Ita *Armilla verbo, Confirmatio, num. 3. Palud. dist. 7. q. 4. num. 3. Tabiena confirmat. §. 1. in fin. Syluest. verbo, Confirmatio, in fine. Viuald. de Sacr. Confirmat. nu. 30. Henriq. lib. 3. cap. 6. nu. 6.*

An autem Episcopus incurrat in præfatas censuras, si se ingerat in territorium Prælati exempti, vel habentis propriam Diœcesim, quamuis nō sit Episcopus, dicam *cap. seq.*

An autem Abbas se ingerens in Diœcesi exercendo Pontificalia sine licentia, incurrat censurā suspensionis, dic vt infra *verbo, Ordo, c. 21. & 23.* ex quibus apparebit, quòd si sit adhuc Abbas, incurrit suspensionem: si verò nō sit Abbas, nisi solo nomine, fit irregularis tanquam vsurpans actū ordinis, quem non habet.

CAPVT V.

Episcopus se ingerens in loco exēpto, vel nullius Diœcesis.

Aduertendum est, locum exemptum ab Episcopi Iurisdictione posse tripliciter dici.

Primò impropriè, & per accidens, cùm ratione tantùm personarum exemptarum, dicitur exemptus: vt ferè omnia Monasteria regularium; verè enim loca illa sunt in, & de Diœcesi Episcopi; & Prælatus regularis habet iurisdictionem in personas sine territorio. *Roderic. q. regul. 59. art. 1. tom. 2. Suarez de censur. disp. 5.*

disp.5.sect.4.nu.6. Filiucc. & Salas infra allegati: In multis tamen casibus etiam in regulares exemptos Episcopus iurisdictionem habet, vt *Henriq.lib.7. cap.24. num.2. Barbosa de pot. Episc. alleg.74. cũ pluribus seqq.*

Secundo modo dicitur locus propriè exemptus, quãdo Prælatus Episcopo inferior. habet in eo loco plenam iurisdictionem Episcopalem, vt plurimum cum temporali coniunctam, sed est intra fines Episcopatus alicuius, seu Diœcesis. *Rot.p.1.recẽt.dec.683.* Episcopus tamen habet etiã ibi iurisdictionem in multis casibus, vt *Seraph. decis.311. & Rot. diuers.p.1.decis.744. Gonzal.gloss. 43.num.190.*

In loco igitur exempto, siue primo, siue secundo modo, Episcopus dicitur esse, vt in propria Diœcesi, & residens in Diœcesi sua. *Gonzal.gloss. 43.num.187.* & potest ibi exercere Põtificalia, & Cathedrã habere, per *Clem.2. de priuil.* Cathedram tamen ad modicum tantùm tempus ibi habere debet, quia non debet mutari sine causa.*c.placuit vt nemini,7.q.1. Gemin. & Franc. in c.cùm Episcopus, de offic.ord.in 6. Gonzal. num.192.* & dummodo non deroget in aliquo iuri exemptorum, vt *d. Clem. in fine*.

Nona potest autem Episcopus

Non potest autẽ

in loco exempto secundo modo exercere iurisdictionem contentiosam, seu tribunal erigere, per *c.cũ Episcopus, de offic. ord. in 6. Rot. diuers. decision.145.num.11. p.2.to.1.* secus in loco exempto primo modo, vt *Roderic. supra cit. Salas de leg.disput.14. sect.6. nu.85. Filiuc. tract.11.nu.149.* & communem ait *Suar.loco cit.*

Tertio modo dicitur locus nullius Diœcesis, quãdo scilicet Prælatus loci habet Episcopalem iurisdictionẽ in subditos Clericos, & Laicos loci, & locus non est intra fines alicuius Diœcesis, sed inter diuersas Diœceses, vel in extremo, verb.gr. ad littus maris; & dicitur habere propriam, seu particularem Diœcesim, vt declarat *Rota decis.683.per totam*: & quidem in fauorabilibus venit nomine Diœcesis, et Prælatus continetur nomine Diœcesani: at in odiosis non venit, sed venit nomine Ordinarij loci, *Cochier.de iurisd. in exẽpt.lib.1.q.1.n.7.8.9*

Episcopus ergo in hoc territorio nullam habet iurisdictionem, nisi in tribus casibus, scilicet quoad Visitationem, nam visitatur talis locus à viciniori Episcopo, Trid. *sess.24. cap.9.refor.* & quoad licentiam, et cognitionem super causa extractionis reorum de loco sacro, ex Bulla Greg.XIV. et tertio in casu præscriptæ iurisdictionis, vel priuilegij: *Rota diuers.par.2. to.1.decis.207.n.5.*

Ex

Ex his apparet, quòd Episcopus si se ingerat contra iura in loco nullius, Primò incidit in suspensionem latam à Trid. contra exercentem Pontificalia in aliena Diœcesi, & in excommunicationes latas in Concilio Later. in Bulla in Cœna Domini, & Tridentino, secundùm distinctiones allatas cap. præcedenti respectiuè; & ita in terminis de suspensione tenet *Cochier. li.* 2. *q.* 1. *n.* 7.

Si autem se ingerat in loco exempto primo, vel secundo modo contra iura, tunc secundò incurrit in excommunicationem latam in Trident. & in Bulla in Cœna Domini contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiarum; si tamen se ingerat non vt ad illum actum tantùm, sed animo acquirendæ, vel prætendendæ iurisdictionis talis in genere, seu ad vniuersitatem causarum, vt dixi *c. praeced.* nullam autem suspensionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, imò vt dixi, licitè potest exercere.

tunc incurrit

CAPVT VI.

Episcopatuum, vel Archiepiscopatuum erectio, vel diuisio facta sine authoritate Sedis Apostolicæ.

I. CAp. 1. *dist.* 101. Statuit Sãcta Synodus Calcedonen. ne duo Metropolitani sint in eadem Prouincia, neue Prouincia vna in duos Metropolitanos diuidatur; Quòd si qui Episcopi attentauerint per pragmaticam sanctionem (id est Principis sæcularis constitutionem) prouinciam diuidi, vt duo inueniantur Metropolitani, statuit Sancta Synodus eos cadere de proprio gradu.

Nota quòd hæc pœna est depositionis, non autem irregularitatis, vt *Maiol. lib.* 3. *cap.* 23. *nu.* 15. & est latæ sententiæ, ob particulam, *cadere*, quæ non indiget Iudicis ministerio, secundùm multorum sententiam, quos allegat *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 186. & si ipse contrariam dicat probabiliorem cum pluribus, quos allegat *n.* 187. qui tamen ferè omnes loquuntur de particula *cadant*, quę est futuri tẽporis; hic autẽ est tẽporis præsẽtis, quæ regulariter est latæ sententiæ. Procedit autẽ hæc pęna etiamsi diuisio fiat sine decreto Principis laici, vt *Turrec. ibid. in fin.* Non tamen ea pœna obligat ante sententiam saltem declaratoriam: dixi *par.* 1. *c.* 27.

ministerio

& si ipse

Nota secundò, quòd noua Metropolis Ecclesiastica nõ potest erigi sine speciali Papæ authoritate. *Turrecrem. & Prepos. Mediol. ibid.*

II. In Concil. Lateranen. vt *c. quoniam in plerisque, §. probibemus,*

mus, de offic. Ordin. Innocentius III. prohibuit, ne vna eademque Ciuitas, siue Diœcesis diuersos Pontifices habeat, tanquã vnum corpus diuersa capita quasi monstrum: sed si ibi sit populus diuersarum linguarum, vel rituũ, Episcopus illius loci assumat sibi Vicarium Episcopum pro tali diuersa lingua, vel ritu: & si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum. Quæ excommunicatio non est reseruata ex eo textu; sed est reseruata in Bulla in Cœna Domini, & ex Concilio Tridentino; quia talis intendit vsurpare iura Episcopalia alterius Ecclesiæ, vt dixi *supra c.4.*

Nota quòd duæ Cathedrales in vna Ciuitate tanquam duo capita dari non possunt, aut duo Metropolitani in eadem Prouincia. *Hostien. in c. cum contingat, num.1. de foro compet. Rota decis.324. num.11. par.1. recent.* Item non potest aliquis Prælatus, vt Abbas, præscribere iurisdictionem Episcopalem cum territorio, vt sit nullius Diœcesis existens infra fines alicuius Diœcesis, ne sint duo capita in eadem Diœcesi, quia esset monstrum: neque immemorabilis id potest efficere. *Rota recent. decis.324. num.11. par.1.* Sed solus Papa id potest statuere. *Hostien. in c. cum contingat, vers. mihi videtur, de foro competen.* Et hac ratione Episcopus Fesulanus habet Florentiæ vnam Ecclesiam cum tota Parochia, & ibi habet suũ tribunal quoad subditos sibi; vt *Gemin. in c. statutũ, §. cũ verò, n.3. de rescr. in 6. & Rota diuers. tom.1. par.2. decis.207. num.5.*

Nota secundò, quòd Diœceses non sunt distinctæ secundùm terminos dominiorum temporalium, sed aliquando excedunt, aliquando exceduntur ab illis, vt *c.1. 10. dist. gloss. in Clem. ne Romani. §. fanè, verbo, Diœcesim, de elect. Hostien. in c. super eo, de Paroch. Seraphin. decis.1337.*

Nota tertiò, quòd fundatio Ecclesiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, est de reseruatis Papæ; vt neque Apostoli sine Petri cõmissione, fundare potuerint, *gloss. in c. si quis nesciat, verbo, Apostolor. 11. dist. Archid. & Turrecrem. & Gemin. ibidem. Ioan. Anton. Delph. in tract. de ecclesiast. potest. tit. de Cardinal. conclus.1. vers.3. Baron. in notis ad Martyrologium, super festo S. Iacobi, 25. Iulij.*

CAPVT I.

Falsum.

CRimen falsi est publicum, *l.1. ff. de publ. Iudic. ibi gloss. & §. item lex Cornelia, Inst. de publ. Iud. Clarus §. fal-*

§. *falsum*, *in princip.* Vnde condẽnatus in iudicio de falso, cùm ea sit causa famosa, incurrit infamiam iuris: *l.* 1. *ff. de his qui not. infam. l. infamem, ff. de publ. Iud.* & consequenter est irregularis. *Maiol. lib.* 5. *c.* 36. *num.* 2. Et confirmatur, quia omne crimen enorme depositione dignum, si notorium fuerit, reddit infamem infamia iuris, & irregularem, secundùm probabiliorem, vt dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *tertio modo*. Est autem crimẽ falsi enorme, & depositione dignũ, vt *Maiol. ibid.* & latè *Bernard. Diaz & Salzedo in addit. ad cap.* 96. *praxis crimin. verb. detrudatur.*

Amplia vt procedat etiam cõtra falsificantes litteras, seu patentes Ordinariorum, seu publicorum Officialium. *l. eos, ibi DD. ff. ad l. Cornel. de fals.* quãdo scilicet sunt in forma probãti, *Abb. in c. post cessionem, de prob. nu.* 5. *Felin. n.* 3. *in fin. Guid. Pap. decis.* 481. *Ossasc. decis.* 71. *num.* 10.

Limitat tamen *Diaz ibid. n.* 1. non procedere de falso probato via exceptionis, seu incidenter (quamuis tunc sit infamis infamia facti tantũ, vt *Maiol. loc. cit.*) & ex text. in *l. Lucius, ff. de his qui not. infam.*

Limita secundò, quòd super hac infamia, & irregularitate potest Episcopus dispensare, vt dixi *verb. Ordo, cap.* 16. *nu.* 10.

CAPVT II.

Falsatio per artem Alchimiæ.

EXtrauag. *vn. de crimine falsi*, inter communes: Qui Chimicum, seu Alchimicum aurum, vel argentum facit, aut fieri mandat, sequuto effectu; aut facienti ministrat scienter; & præsertim, qui monetam ex auro, vel argento alchimico faciunt, seu fabricant, aut fieri mandant, incurrunt pœnam infamię iuris eo ipso, & tenẽtur pauperibus erogare tantundem probę monetæ, seu ponderis metalli.

Et amplia, vt procedat etiam de vtente sciente tali moneta, aut auro, vel argento alchimico in damnum tertij; vt docet *Ioannes Crotus tract. de testibus, in rubr. in causis ciuilibus quis possit esse testis, nu.* 197.

Amplia secundò quòd licet illa pœna erogationis simpli in pauperes ibi videatur indigere ministerio Iudicis, & sic sit ferendæ sententiæ; tamen obligat in foro conscientiæ ante sententiam iure naturali, in quantum sit sequutum damnum tertij, cui restitui nequeat, vt quia facta diligentia adhuc sit ignotus: si enim ei, vel hæredibus restitui potest, eisdem delinquens restituere tenetur, per ea quæ habentur in

c. cùm

c. cùm tu, de vsuris, & ibi Doctores, & *Less. lib.2. c.14. n.49. Molina tom.2. disp.746.*

Limitant multi Doctores, vt hęc Constitutio non absolutè dãnet, & puniat artem Alchimicã, sed tunc solùm quãdo quis prætendit facere verum aurum, vel argentum, & illud pro vero expendere; etenim hoc est peccatum graue iniustitiæ, quia non potest efficere verum aurum, vel argentum; secus si tale pro tali venderet, id est, pro Alchimico, & non ad precium veri auri, vel argenti, quia non habet auri, & argenti perfectionem, neque virtutes, licet ad aliquid sit vtile, & participet multũ de vero auro, & argento: & ideò non licet soluere debita auro Alchimico, vt S. *Thomas 2.2.q.77.art.2. ad* 1. Et ita hanc sententiã tenent *Albertus Brunus tract. de moneta augment. præsuppos.1. num.13. Farinac.q.crimin.115. de crim. læsæ Maiestatis. Syluest. verbo, Alchimia, num.4. Ioannes Crotus de testibus, rub. in causis ciuilibus quis possit esse testis, nu.197.* qui ita limitat hanc extrauagantem.

Alij dicunt, illam extrauagantem non damnare artem Chimicam, nisi quando vel fieret ope dæmonis, vel quando non valeret efficere verum aurum, & argentum; si autem posset efficere, non esset prohibita, nec punita; quia dicunt hanc artem faciendi verum aurum, & argentum esse possibilem, & veram in se, licèt in hoc, vel in illo non sit semper vera; ita *Tabiena verbo, Alchimia. Oldrad. consil.74. Fabian. de Monte tract. de empt. q.5. Abb. in c.2. de sortil.* & hanc communem dicit *Hieronym. Zanet. tract. de foro conscien. n.131.* Alij verò dicunt per hanc extrauagantem absolutè damnari artem Alchimiæ, quia est exposita multis fraudationum periculis, & quòd sæpe Diabolus se illi operationi ingerat: ita *Sanch. in decal. lib.2. cap.40. num.51. cum Valent. & Pereira.* Sed prima opinio tanquam media, & distinguens mihi videtur probabilior, & magis communis.

CAPVT III.

Falsantes monetam Regis Galliæ.

EXtrauag. vn. Ioann. XXII. *de crimin. falsi*, lata est excommunicatio Papæ reseruata contra falsantes monetam in Regno Galliæ, & locis vicinis, aut extra fabricantes, aut ementes, & in Regnum Galliæ portantes, aut cudentes monetam extra Regnum Galliæ in locis vicinis sub signo Caroli Regis Francorum: loquitur de eam facientibus scienter.

Aduer-

Aduerte quòd aliqui dicunt istam excommunicationem hodie non habere locum, quia putant eam fuisse latam cõtra adulterantes monetam dicti Regis Caroli, aut illo dominante, in præiudicium eius Regni: ita *Filiuc. tract.* 15. *num.* 76. Alij tamen putant etiam hodie procedere, vt *Bonacc. de censur. in partic. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 50.

CAPVT IV.

Falsificatio litterarum Apostolicarum, vel falsarum vsus, vel impetratio.

I. IN *c. ad falsariorũ, de crim. falsi*, falsificantes litteras Apostolicas per se, vel per alios, itemque fautores illorum, & defensores incurrunt excommunicationem eo ipso. Item vtentes talibus litteris, si Laici sint, incurrunt excommunicationem, neque absolui possunt, donec satisfecerint competenter; & idem statuit de impetrantibus, id est, litteras procurantibus jam falsatas, non tamen falsari procurantibus, vt *Abb. antiq. ibi*. Non sunt reseruatæ istæ excommunicationes, nisi ratione satisfactionis prærequisitæ, vt *Sayr. lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 7. Sed hodie est reseruata quoad ipsos falsantes, non quoad cooperantes, & vtentes, ex *c.* 6. *Bulla Cœna Domini*, vt dicam *infra*.

An autem procedant prædicta de falsatione in parte nõ substantiali, multi negant, tamen plures affirmant. Vide *Felinum in c. ex parte, il primo*, *nu.* 18. *circa medium, de rescr. Sayrum lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 11. *Tolet. lib.* 1. *c.* 22. §. *aliud dubium*, *Suar. de cens. disp.* 21. *sect.* 2. *nu.* 46. Prima est communis Theologorum, secunda communis Canonistarum.

II. Clerici, qui fuerint deprehẽsi falsarij, omnibus officijs, & beneficijs Ecclesiasticis perpetuò sunt priuati ipso iure, vt in dicta extrau. & de communi testatur *Azor. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 17. §. *quintum crimen*, & docet *Garzias de benef. par.* 11. *cap.* 10. *n.* 170. *Gonzal. gloss.* 15. *n.* 73. & sic sunt ipso iure depositi.

III. Ex *Bulla in Cœna Domini, c.* 6. excommunicantur falsarij litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis. Item falsarij supplicationum gratiam, vel iustitiam continentium per Romanum Pontificem, aut Vicecancellarium, aut Regentem, aut alium de mandato eiusdem Põtificis signatarum. Item falsò fabricantes litteras Apostolicas etiam in forma Breuis. Item falsò signantes Supplicationes sub nomine eiusdem Pontificis, aut Vicecancellarij, aut gerentium vices prædi-

dictorum. Hæc excommunicatio est Papæ reseruata in eadem Bulla.

Super hac autem vide expositores in *c.6. Bullæ in Cœna*, vt *Suar. Vgolin. Filiucc. Sousam, Duardum, &c.*

CAPVT V.

Falsantes litteras Ordinariorum.

NVlla excõmunicatio, aliaue censura est latæ sententiæ contra falsantes litteras aliorum Ordinariorum, nisi in casu quo quis promouetur ad ordines per falsas commendatitias, vel dimissoriales; in quibus casibus incurritur suspensio, vt dicam *infra*, *verbo, Ordo, cap.16.* Incurritur autem infamia iuris, & irregularitas, ab eo qui damnatus fuerit in iudicio ob falsificatas litteras Ordinariorum, vt dixi *supra cap.1.* vide etiam *infra, verbo, ordo, cap.16. nu.10.*

CAPVT VI.

Falsum præsumptum Curialiũ, accipientium litteras Apostolicas de manu alterius, quàm destinati Officialis.

IN *c.dura, de crimin. falsi*, prohibetur ne quis accipiat litteras Apostolicas ab alterius manu, quàm constituti Officialis, nisi sit persona magnæ authoritatis, quæ per nuncium ad hoc missum ad Cancellariam recipiat: contrarium faciens, si Laicus fuerit, subiacet excommunicationi eo ipso. Hæc excommunicatio nulli est reseruata, & nõ ligat, nisi morantes in Curia, qui per se possunt accipere litteras expeditas de manibus Officialium immediatè. *Abb. Antiquus in d.c. dura. Panormit. ibi nu.2.* Imò hæc excommunicatio, & prohibitio hodie abijt in desuetudinem, vt testatur *gloss. ibi, Hostien. in summa tit. de crim. falsi, §. porrò, vers. octauò:* & de communi testatur *Marius Alterius lib.5. disp.7. cap.5. in fin.*

CAPVT I.

Fidei promissionem & iuramentum fidelitatis omittentes. Fidei professionem

1. CAp. quoniã, 100. dist. Papa Pelagius statuit, vt si Metropolitani à die suæ consecrationis vltra tres menses distulerint ad Sedẽ Apostolicam mittere pro Fidei professione facienda, & pallio accipiendo, commissa sibi careant dignitate, & post trinam monitionem potest de alio Metropolitano prouideri ab ijs, quibus cõpetit, vt *ibi*.

Hæc

Hęc pœna priuationis videtur inferri ipso facto propter verbum *careat*, quod est latæ sententiæ, secundùm veriorem, & magis cõmunem, quam probat latissimè *Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 161. *&* 166. tamen ad eam incurrendam in casu nostro requiritur monitio canonica, vt patet ex textu. Imò neque ipso iure erit depositus, sed deponendus per sententiam, vt exponunt ibi *glos. Archid. & Turrecrem. super verb. careat:* & ait *Tiraquel. loco cit. n.* 166. verbum *careat* pro subiecta materia posse esse ferendæ sententiæ.

II. *Extrauag.* 1. *de elect. inter commun.* § *fin.* Episcopi, Abbates, Prælati, Priores, & alij Monasteriorum regimina exercentes, si solitum fidelitatis iuramẽtum, & obedientiæ Sedi Apostolicæ non præstiterint, donec illud præstent, nihil percipiant de prouentibus earum Ecclesiarum, seu Monasteriorum; & quidquid per eos actum fuerit, viribus non subsistat.

Ex hoc nota, quòd isti Prælati donec præstiterint prædictum iuramentum fidelitatis, neque iurisdictionem exercere, neque fructus percipere possunt; non quòd sit suspensio ista, sed quòd eis ius perfectum à Papa non cõceditur, quandiù non præstant tale iuramentum: & ideo hæ pœnæ videntur obligare in foro cõscientiæ; quamuis dicat *Barbosa in d. Extrau. nu.* 3. *cum Nauar. & Ioan. Valero*, pœnas illas non ligare in foro conscientiæ: Sed contra, istæ non sunt propriè pœnæ, nec priuatio iuris perfectè quæsiti, sed imperfectè ob defectum conditionis; vt quamuis titulum acquisierint, non tamen exercitium, nisi posita illa conditione, vt dixi *supra* in simili *verbo, Episcopus, c.* 2.

Nota secundò, quòd hodie istę Constitutiones pœnales contra promotos ad Cathedrales, omittentes fidei professionem, & iuramentum, non habent locum, quia hodie Episcopi præstant hęc ante litteras expeditas, ex Trid. *sess.* 24. *c.* 1. & Bulla 6. Greg. XIV. incipit, *Onus*, & idem est de prouisis ad alias dignitates Consistoriales; & omnes tempore informationum hæc præstant, vt in ea Bulla Gregorij.

III. Trident. *sess.* 24. *c.* 12. *reform.* statuit vt prouisi de beneficijs quibuscũque curam animarum habentibus, teneãtur ad minus intra duos menses à die adeptæ possessionis in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, seu officiali, Orthodoxæ suę Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondere, & iurare.

Pro-

prouisi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solùm coram Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur: alioquin supradicti omnes, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur.

Amplia ex hoc textu, quòd nõ iuuatur, neque excusatur à restitutione iste transgressor per regulam de triennali, neque vsucapione triẽnali, quia Tridentinum statuit possessionem non suffragari: ita *Sanchez lib.2. in decal. c.5.nu.11. & 12.* Intellige si teneamus eum obligari in cõscientia, vel secuta declaratoria: ita *Sanchez ibid.*

Limita quòd in hanc pœnam non incurrit, qui inculpabiliter omisit prædicta præstare, sed solùm si cum culpa mortali omisit, quia sunt pœnæ negligentis, *Nauarr.consil.12.de iureiur. Sanch. in decal.lib.2.cap.5.nu.10. Garzias part.3. de benefic.c.3.n.68.* tamen debet postea facere professionem, & iuramentum præstare quamprimum ad acquirendos fructus in posterum. *Garzias nu.30.* Sed sufficere ad effectum, vt pro foro conscientiæ satisfecisse censeatur, si illam professionem, & iuramentum præstiterit alia occasione post ademptum beneficium, in manibus Episcopi, vel Vicarij, vt occasione Doctoratus, vel in Synodo, etiamsi non cogitauerit de dicto Tridentini præcepto, dicunt *Nauarrus consil.12.de iureiur. Rodericus q.regul.72. art.3. tom.2. Sanch. lib.2.cap.5. num.6.* Et quamuis hodie per Bullam Pij IV. *Iniunctum*, 89. statuta sit certa forma, vt non satisfaciat dictæ obligationi per aliam formam: tamen ex Bulla eiusdem Pij IV. 88. *In sacrosancta*, eadem forma est præscripta professionis fidei, & iuramenti pro promouendis ad gradum Doctoratus.

(margin: post adeptu beneficium)

Limitant etiam *Sanch. nu.10. & Nauarr. dicto consil.12.* quòd illa pœna priuationis fructuum non ligat in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriã, quia est lex pœnalis priuans iure quæsito: sed verior est contraria ex dictis supra *num.2.* quia non est priuatio purè pœnalis, sed conuentionalis, & non priuat iure perfectè quæsito, sed sub modo illo: ita in terminis *Garz. n.35. cum Ledesma.*

Limita tertiò quod non propterea in hoc delinquẽs priuatur titulo beneficij, imò possessio ei suffragatur ad titulum quoad regulam de triennali. *Garz. n.33.* cũ Sacra Congregatione, & alijs Doctoribus.

Restitutio autem prædicta, fabricæ, vel pauperibus fieri debet, vt *Sanch.n.10. in fin. cum Azor.*

IV.

IV. Ex Bulla, *Iniunctum* 89. Pij IV. facta est extensio supradicti decreti Concilij Tridentini, vt non solùm supradicti prouisi de beneficijs Curatis, aut Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus; sed etiam prouisi de Monasterijs, Conuentibus, Domibus, & alijs quibuscũque locis Regularium, quorũcunque Ordinũ etiam Militiarũ; teneantur Fidei professionem, & iuramentum fidelitatis emittere secundùm formam in eadem Bulla narratam sub pœnis supradictis à Tridentino statutis.

Aduerte, quòd in his decretis, scilicet Tridẽtini, & Bulla Pij IV. non continentur Episcopi, neque promoti ad dignitates extra Ecclesias Cathedrales, vel Regulares existentes sine cura animarum, vt patet ex contextu.

Aduerte secundò, quòd aliqui Doctores dicunt dictam Bullam Pij IV. non esse vsu receptam, quoad Prælatos regulares; quos allegat, & sequitur *Diana resol.* 78. *tract.* 2. *tom.* 2. Sed hoc intelligendum est de Prælatis regularium, quibus non conferuntur à Sede Apostolica Ecclesiæ, seu Monasteria in titulum ad vitam, sed ad tempus, v. g. per electionem à capitulis, vel aliã prouisionẽ à suis Superioribus: & ita concordantur Doctores, quos pro vtraque parte allegat *ibi Diana*.

V. Ex Bulla Pij IV. 88. *In Sacrosancta*, Statutum est, vt promouendi ad gradus Doctoratus, Cathedras, vel regimina Vniuersitatum, faciant professionem Fidei cum iuramento fidelitatis, & obedientiæ Summo Pontifici, in manibus Ordinarij, seu eius Vicarij, secundùm formam ibi præscriptam; aliàs promotio est nullius momenti, tam in iudicio, quam extra, vt *ibi* habetur §. 6. & promouentes aliquem ad gradus Doctoratus, vel Lecturas, seu Cathedras facultatum, non præmissa per promouendos dicta professione, & iuramento, incurrunt eo ipso, Antistites quidem interdictum ab ingressu Ecclesiæ, Inferiores autem excommunicationem latæ sententiæ, & priuationem dignitatum, beneficiorũ, feudorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatẽ ad illa, & alia huiusmodi.

Aduerte quod ait *Diana cum Portel, & Roderico*, etiam Regulares promouẽdos ad cathedras, seu lectiones Philosophiæ, aut Theologiæ, teneri ad prædictam professionẽ, nisi illa Bulla alicubi non sit vsu recepta; ibi enim Superiores promouentes nõ incurrũt dictæ Bullæ pœnas: ita *Diana loco cit. resol.* 78. *tract.* 2. *tom.* 2.

CAPVT I.

Furtum, aut rapina.

I. Furti, aut de vi bonorum raptorum suo nomine damnatus, vel pactus, scilicet transigendo, efficitur ipso iure infamis, *l.1. ff. de his qui notan. inf. ibi gloss. verbo, qui furti*. Et procedit tam de iure ciuili, quam canonico, ver. gr. in clerico condemnato furti, vel rapinæ. *Bernar. Diaz in praxi, cap.93. nu. vlt. textus in c.infames, & c.nos sequentes, 6.q.1.* & notat *ibi gloss. & Bern. Diaz loco cit.* quòd omnis infamis de iure ciuili est infamis de iure canonico, nisi vbi contrarium sit expressum: quod etiã docet *Garzias de benef. par.7. cap.8.n.11.* cum pluribus Doctoribus.

II. Et consequenter iste est irregularis per *c.final. de furt. ibi Canonistæ* communiter. *Borgas. de irregul. par.6. tit. de furt.n.8. Foller.in praxi crimin. p.2.c.21. de furtis, n.8.*

Amplia, vt procedant prædicta, siue fuerit damnatus in iudicio ciuili, siue criminali. *Bal. in c. at si Clerici, num.15. de iudic. Felin. in c. qualiter, il 2.nu.23. vers.2. est pœna, de accusat.*

Limita, quòd Episcopus potest super hac infamia, & irregularitate dispensare, aut minister promotus, vel vt promoueatur, quia est de criminibus minoribus adulterio: ita *c. at si Clerici, de iudic.§.5.de adulterijs.Abbas n.4. Borgas. loco cit.num.7.* qui dicunt Episcopum posse indirectè dispẽsare super tali infamia, dum dispensat, vt talis promoueatur.

CAPVT II.

Furtum aut rapina rerum sacrarum.

Vide *verb. Sacrilegium,c.3.& 4.* & *verb. Incendiarij, c.1.& 2.*

CAPVT I.

Gratia Papæ vtentes litteris non expeditis.

I. Qvamuis de iure communi gratia, siue Papæ, siue Principis sæcularis indigeat ad sui validitatem scriptura, seu litteris, vt Doctores, quos in magno numero congerit *Sanch. de matrimonio, lib.8. disp.28.nu.1.* & præsertim de stylo Curiæ apparet ex regulis Cancellariæ, *regula 27. & regula 31. & regula 32.* tamen hoc procedit regulariter loquendo, solum pro foro externo: nam pro foro conscientiæ probabilior sententia ait, non exigi scripturam,

ram, per se loquendo de iure communi, vt *Sanchez ibid. nu.* 2. vbi plurimos allegat; ex quibus constat esse magis communem, & tenet *Garzias part.* 4. *capit.* 1. *num.* 37.

Item non procedit in prouisionibus Ordinariorum, quia ad earum valorem, neque pro foro externo requiritur scriptura, vt de communi testatur *Paris. de resign. lib.* 8. *q.* 2. *nu.* 21.

Quod autem dictum est valere pro foro interno gratiam litteris non expeditis, non habet locum in certis casibus.

Primus est, quando gratia spiritualis à Papa est concessa absque signatura, viuæ tantum vocis oraculo, Collegijs Capitulis, Ordinibus, Institutis, Societatibus, vel earum personis tam sæcularibus, quam regularibus: hæc enim neque pro foro interno valet quidquam, vt constat ex Bulla Gregor. XV. *Romanus Pontifex*, die 2. Iulij 1622. & Vrbani VIII. quæ incipit, *Ad perpetuã*, die 20. Decemb. ann. 1631.

Secundus casus est, quando gratia est in forma commissaria, quia non valeret sine litteris. *Sãchez nu.* 10. *loco cit.*

Tertiò, alij sunt casus, in quibus Papa inhibet sub censuris, & pœnis vsum gratiæ ante litteras expeditas, de quibus infra dicendum.

CAPVT II.

Gratia Ecclesiarum, vel Monasteriorum vtentes litteris non expeditis, vel non ostensis.

1. EXtrau. *Iniunctæ, de elect. inter communes*, Episcopi, & alij superiores Prælati, necnon Abbates, Priores, & cæteri Monasteriorum regimina exercentes, qui apud Sedem Apostolicam promouentur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, non præsumant ad Ecclesias, vel Monasteria accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere absque litteris dictæ prouisionis; nullique eos absque dictarum litterarum ostensione recipiant, aut eis pareant, vel intendant. Si secùs præsumptum fuerit, gesta per huiusmodi prouisos eo tempore sunt irrita, nec possunt quidquam tales prouisi interim percipere de prouentibus earum Ecclesiarum, seu Monasteriorum; Capitula verò, & Conuentus Ecclesiarum, vel Monasteriorum illorum, & alij quicunque ipsos absque dictis litteris recipientes, vel eis obedientes, tandiu sunt suspensi à beneficijs, donec super hoc à Sede Apostolica gratiam obtineant.

II. Ex Bulla Alexandri V. & Iulij II. Constit.4. incipit, *Romani Pontificis*, Statutum est, vt Prælati de Ecclesijs sæcularibus, vel regularibus prouisi, vt supra, siue in titulum, siue in commendam, teneantur intra annum à die prouisionis eis factæ in Curia Romana litteras expediri facere, easque recipere. Ante earum verò expeditionem non præsumant de regimine, seu administratione Ecclesiarum illarum, bonorumue, tam in spiritualibus, quam in temporalibus vllatenus se ingerere, sub pœna priuationis Ecclesiarum, seu Monasteriorum, & omnis iuris quæsiti ex dicta prouisione Pontificia, ipso facto incurrenda, & aliàs omnia acta per eos tam scienter, quam ignoranter irrita decernit.

Aduerte circa supradictas cõstitutiones, quòd si quis contra fecerit ignorantia inuincibili, seu bona fide, non incurrit pœnam priuationis tituli, sed fructuum, & acta erunt nulla; sed tenetur quamprimum litteras expediri facere, vt patet ex *dicta Bulla Iulij II.* Sed si possedit talem Ecclesiam per triennium bona fide ex sola signatura sibi collatum, seu obtentam reualidatur ei titulus, vt non indigeat alia prouisione: ita *Sanchez opusc. lib. 2. cap. 1. dub.29. numero 2. cum Rota, Rebuffo, & Gomez*; & multo magis triennio fructus bona fide perceptos præscribet, vt dicam *infra cap 7.*

sibi collatam

Aduerte secundò, quòd in his constitutionibus non continentur Cardinales, vt *Gonzalez regul.8. gloss.21. num.7. Barbosa in dicta extrau. Iniunctæ, n.5.* vbi cum pluribus Doctoribus ostendit Cardinales ante captam possessionem, & ostensionem litterarum posse iurisdictionẽ exercere, & *Barbosa de potest. Episc. par.1. tit. 1. cap.4. num.9.*

Aduerte tertiò, ex his cõstitutionibus esse abrogatum ius antiquũ, quod habetur in *c.nihil 44. de elect.* vbi Prælati electi in concordia valde remoti, vt vltra Italiam, statim ante confirmationem poterant administrare, vt notat. *Abb. ibi & Cardin. Mãdag. trac. de elect. p.1. cap.56. Oldrad. consil.246.* Item est correctum illud ius, quo olim Episcopus post cõfirmationem poterat Iurisdictionem exercere: *Barbos. loco citato c.4. nu. 9. Azor. lib.3. c.29. to.2.*

Aduerte quartò, quòd hæ pœnæ non procedunt quando Episcopus ante litteras expeditas se ingerit vigore Breuis Apostolici, quo conceditur ei, vt interim possit exercere, quæ sunt iurisdictionis, non ordinis, dummodò intra sex menses faciat litteras expediri.

Ad-

Aduerte quintò, quòd illa suspensio à beneficijs intelligitur de illis beneficijs, quæ recipiens talem Episcopum, seu Prælatum, habet in illa Ecclesia, seu Monasterio, quia suspensio ista fertur ob causam, quæ illam tantùm Ecclesiam respicit: ita *Suarez disp. 27. de censur. sect. 1. nu. 12. & 13.*

Aduerte sextò, quòd ordinatus à tali Episcopo malè recepto non recipit ordinis executionẽ (quia eius acta sunt irrita) donec cum eo dispensetur.

Aduerte septimò, quòd istæ constitutiones non procedunt in alios obtinentes beneficia ecclesiastica non regularia, sed sæcularia præter Episcopatus.

Aduerte octauò, quòd istæ pœnæ obligant in foro conscientiæ ante declaratoriam, quia non priuant iure perfectè quæsito, per ea quæ dixi *supra, verbo, fidei professio, cap. 1. num 2.* quamuis cõtra teneat *Barbos. in dicta extrauag. Iniunctæ num. 3. cum Nauarro, & Ioanne Valero.*

Aduerte nonò, istas constitutiones solum loqui de prouisis in Curia Romana.

CAPVT III.

Gratia beneficiorum vtentes litteris non expeditis prætextu mandati de adipiscenda, & Officiales dicta mandata concedentes litteris non expeditis.

I. Ex Bulla Pauli III. quæ est 1. vel 49. incipit, *cum nobis*, statutum est, quod si is, cui à Summo Pontifice gratia super beneficio aliquo facta est, vt collationis, vel institutionis, &c. si ante litterarum expeditionẽ capiat beneficij possessionem prætextu mandatorum ab Officialibus Curiæ factorum iuxta formam supplicationum signatarum, amittat fructus perceptos ex dicto beneficio, eosque teneatur restituere in vtroque foro, & ad illud beneficium perpetuò efficiatur inhabilis ipso facto, itaut in vtroque foro teneatur illud dimittere.

II. Similiter ex eadem Bulla cautum, ne Iudices Curiæ Romanæ prætextu supplicationum signatarum, & registratarum, super prouisionibus beneficiorum, concedant litteras, seu mandata de adipiscenda possessione, litteris prouisionis non expeditis; & ne alij Officiales Notarij, & Scribæ se rogent de talibus actis, neque talia acta scribere, authen-

ticare, aut partibus tradere præsumant: aliàs Notarij, & Scribæ incurrant excommunicationem Papæ reseruatam ipso facto.

Limita, vt non procedant ista, nisi de prouisionibus in Curia Romana: & non procedunt, quando in gratia fuit apposita clausula, vt earumdem supplicationum sola signatura sufficiat, vt patet ex eadem Bulla; neque procedunt de Episcopatibus.

Limita etiam, vt non procedant pœnæ, si bona fide ex sola signatura quis possessionē adeptus triēnio possedisset, quia iuuatur regula de triennali, & reualidatur titulus, vt dixi *cap. præcedenti*.

CAPVT IV.

Gratia beneficiorum vtentes litteris non expeditis extra prætextū mādati de adipiscenda.

EX Bulla Iulij II. quæ est 33. Bullar. Laertij, & incipit, *Sanctissimus*, & referunt *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæst. 2. Barbos. alleg. 57. num. 248. de potest. Episc.* Statutum habetur, vt impetrantes beneficia à Sede Apostolica titulo collationis, vel confirmationis, aut vnionis, aut alio, si ante litteras expeditas dictorum beneficiorum possessionem apprehenderint per se, vel per alium, aut ratam habuerint per alium suo ipsorum nomine apprehensam, sint ipso facto priuati omni iure in dictis beneficijs quæsito, & illa beneficia remaneant Pontifici reseruata; & ea vnà cum fructibus etiam in conscientiæ foro restituere teneantur, vt non suffragetur eis regula de triennali; & fiunt inhabiles ad illa eadem per nouam prouisionem obtinenda.

Aduerte, quòd hæc Constitutio non loquitur de Episcopatibus, sed de inferiotibus beneficijs. Aduerte etiam, quòd istæ pœnæ non incurruntur, quoties non proceditur cum mala fide, sed ex conscientia bona: ideò tunc suffragabitur regula de triēnali, vt dixi *supra c. 2. cū Sanch. opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 29 nu. 2.* & cum alijs Doctoribus. Fructus tamen ante litterarum expeditionem percepti restituēdi erunt, vt dicam *infra c. 7.* nisi præscripti sint.

CAPVT V.

Gratia beneficiorum retinendorum vtentes promoti ad Ecclesias, seu Monasteria, litteris non expeditis.

EX Bulla Iulij II. *citata c. præced.* statutum est, vt si aliquis promouēdus ad Ecclesiam,

ſiam, vt Epiſcopatum, Collegiatam Abbatiam, Prioratum (cùm aliàs de iure cõmuni vacent eius beneficia ante obtẽta ipſo facto poſt ademptam poſſeſsionem talis Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, vt *cap. cum in cunctis*, §. *primò, de elect. c. presbyteros*, 16. *quæst*. 1. *Garzias par*. 11. *cap*. 5. vbi de Epiſcopis, & *cap*. 7. vbi idem probat de Abbatibus, & Prioribus, & Prælatis Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus) ſi inquam iſte obtineat à Papa gratiã retinendi dicta beneficia ſua, & talis Prælatus poſt aſſequutam poſſeſſionem Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, retineat ea beneficia litteris non expeditis, tametſi ſupplicatione ſignata, incurrit ipſo facto in has pœnas. Primò tanquam intruſus, fructus non facit ſuos, ſed tenetur ad eorum reſtitutionem. Secundò non iuuatur regula de triennali, ſeu annali. Tertiò irrita eſt illa gratia retinendi dicta beneficia, & dimittere tenetur, & ad ea perpetuò inhabilis remanet.

Amplia, vt hæc cõſtitutio procedat etiam in Cardinalibus promotis ad Eccleſias, vel Monaſteria, vt patet ex tenore Bullæ ibi, *Si Epiſcopali, Patriarchali, aut alia maiori dignitate præfulgeat*.

Limita, vt non propterea cadat à iure quæſito per gratiam ſignatam, & publicatam in Cancellaria ſuper dicta Eccleſia, vel Monaſterio, dummodo illud non apprehendat litteris non expeditis, vt dictum ex *cap*. 2. quia non eſt iure cautum; & ratio eſt, quia Eccleſia tanquam dignior, & magis principalis, non debet vacare per aſſequutionem, & retentionem minus principalis beneficij; & iſta non eſt incompatibilitas propriè in primo genere, licèt vacent ipſo iure beneficia per aſſecutionem Epiſcopatus, Abbatiæ, Prioratus, vt ſupra. *Garzias loco citato cap*. 6. *nu*. 43.

CAPVT VI.

Gratia beneficij vtens litteris expeditis, ſed ſine manu legitimi executoris.

IN *c. eum qui, de præbendis in 6. verſic. inſuper*. Qui alicuius beneficij prouiſionem obtinuit, & litteras expeditas accepit, ſi propria authoritate abſque miniſterio executoris poſſeſſionem accipiat, intruſus dicitur, & amittit eo ipſo omne ius, quod in eo beneficio habebat: de cõmuni ſententia teſtatur *Nauar. conſ*. 6. *num*. 1. *de renunc*. vbi etiam ait, quòd obtinens Breue executoriale, ſi litteras non oſtendat Iudicibus deputatis ad executionẽ, ſed ipſe per ſe poſſeſſionem accipiat, intruſus eſt; & allegat Do-

ctores in c. super eo, il 2. de appellat. Rota decis. 19. de concess. præb. in nouis.

Limita, vt hæc pœna non procedat in foro interno, quia erit tutus, si litteræ erant expeditæ, & nõ amittit ius suum, licet peccet. *Nauar. loco cit. nu.* 1. *per c. si tibi absenti, de præben. in* 6. Et procedit etiamsi in Breui executoriali, seu litteris adsit clausula, *constito tibi prius, &c.* quia non requiretur noua immissio, quia non suspendit illa conditio titulum, sed immissionem in possessionem per manum executoris faciendam: & quòd illa pœna priuationis non liget ante sententiã declaratoriam, ait *Archid. in d. c. eum qui, & ibi Gemin. nu.* 6. *in fin. Io. Andr. & Franc. ibid. in §. insuper, in princ.* Imò quòd ille tex. puniat tantùm violentũ possessorem, & quòd iste non dicatur violentus, sed furtiuus, tenent *glos. ibi verbo, violento, Io. Andr. & Gemin. nu.* 9. saltem si possessio erat vacua, vt ait *Lapus ibid. & Francus col.* 1. Imò quòd etiã si nõ vacuam possessionem ingrediatur inuitis possessoribus, sed non resistentibus, non incurrat pœnam illam, ait *Castropalao tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 33. in fin.*

CAPVT VII.

Gratia pensionis vtentes litteris non expeditis tempore legitimo.

1. QVamuis multi Doctores dixerint pensionarium posse exigere pensionem reseruatam in foro conscientiæ per solam signaturam, si certus sit de concessione, seù reseruatione, etiam ante litterarum expeditionem, vt *Nauar. cons.* 6. *num.* 1. *de renũc. Gigas de pension. q.* 34. *n.* 4. *Sarnen. Mandos. Henriq. apud Garziam p.* 5. *c.* 2. *nu.* 35. *&* 36. tamen contraria sententia est vera, & tenenda, saltem attento stylo Curiæ, quia in tempore Gregorij Decimitertij cœpta est apponi clausula illa, *vigore litterarum desuper expediendarum, nec aliàs persoluenda*; vt *Garzias n.* 39. Deinde à tempore Sixti V. cœpta est apponi clausula illa, *vigore litterarum desuper conficiendarum, nec antea, & aliàs præsens reseruatio nulla sit eo ipso. Garzias num.* 41. Deinde à tempore Clem. VIII. cœpta est apponi illa clausula, *vigore litterarum Apostolicarum infra nouem menses proximos expediendarum, nec aliàs: & aliàs præsens reseruatio nulla sit eo ipso.* Vnde sequitur quòd si pensionarius

rius exigat ante litterarum expeditionem pensionem, vel post expeditionem factam post nouem menses; etiam in foro conscientiæ priuatur omni iure suo, & tenetur restituere percepta, etiamsi postea litteræ expediantur; neque illi clausulæ potest renũciari de consensu partium, quia est ad fauorem Officialium Cãcellariæ. *Garzias num.*41. & ita sæpiùs est à Rota decisum, vt *Mantica decis.*286. *& decis.*300. *per totam, & Rota decis.*270.*num.*1.*par.*2. *recent. & Rota decis.*68.*n.*4.*p.*1. *posthum. Farinac. & decis.*387. *par.*2. *posthum.*

Limita, vt non procedat illa clausula, seu pœna in pensionibus Palatinorum, seu familiarium Papæ, quia in earum reseruatione apponitur clausula, *vt sola signatura sufficiat.* vt *Garzias nu.*34.

Limita secundò, quòd facilè datur restitutio aduersus lapsum nouem mensium, vt *Garzias ibi.*

Limita tertiò, quòd à dicta pœna priuationis iuris pensionis excusatur, qui bona fide, ignorantia inuincibili exegit pensionem ante litterarum expeditionem, quia est lex pœnalis: tenebitur tamen ad restitutionem illorum fructuum perceptorũ ante expeditionem litterarum, sed poterit præscribere triennali possessione, seu retentione bona fide: ita *Rota decis.*387.*num.*3.*&* 4. *par.*2.*posth. Farinac.* Et quamuis *Mantica d.decis.*300. dicat hanc priuationem non esse pœnalem, sed ob defectum formæ, ideo non excusari qualibet causa; tamen etiam ipse concedere videtur excusari ob ignorantiam inuincibilem, quia est aliquo modo pœna, vt priuatio iuris cœpti acquiri. Item non irritatur dicta reseruatio, si ipse intra tempus soluit iura Cancellariæ, quia illa lex est irritans ob fauorem Officialium Cancellariæ, vt consequantur sua emolumenta, eisque non fraudetur; vnde si eis est satisfactum, cessat finis illius pœnæ, & clausulæ irritantis. *Rota ibi. num.*7. quia sufficit per æquipollens esse satisfactum menti Pontificis. *Rota diuers. decis.*15.*nu.*3.*lib.*3.

Limita quartò, vt breui tempore post nouem menses possit purgare morã litteras expediendo, v.g. intra 15. vel 16. dies. *Rota ibi. nu.*5. *cum Caputaq. & Sarnen.*

II. Excommunicationem Papæ reseruatam incurrere exigentem, & soluentem pensionem litteris non expeditis post sex menses à die concessionis, seu reseruationis, ait *Sanchez lib.*8. *de matrim. disp.*29.*nu.*6. *in fin. cum Corduba, Manuele, & Vega.*

Sed aduertè, quòd hoc solum procedit, quando ex pacto præcedenti inter resignantem, & resigna-

gnatarium esset de pensione sic soluenda conuentum, quia tunc incurrunt in pœnas simoniæ confidentalis: ex Bulla Pij V. 85. incipit, *Intolerabilis*, §.3. vt notat *Corduba q. 166. in fin. Parif. de confid. q. 49. Garzias par. 4. c. 2. nu. 45.* & procederet etiamsi solueretur pẽsio ante dictos sex mẽses, ex stylo supra relato. Si autẽ non præcessisset pactum de soluẽda pẽsione sine beneplacito Apostolico, vel ante litterarum expeditionem, sed sponte resignatarius solueret pensionem indebitam, non incurrerent in pœnas simoniæ prædictas in foro conscientiæ, quamuis pro foro externo præsumerentur Simoniaci confidentiales, ex *d. Bulla loc. cit. Garzias ibid.*

CAPVT VIII.

Gratiæ subreptio, vel obreptio in Curia Romana.

NOta quòd obreptio, vel subreptio in rescriptis gratiæ Principis, vel Legati de latere, vitiat gratiam ipso iure, secus in rescriptis iustitiæ, nisi opponente aduersario. *Sanchez lib. 8. de matr. disp. 21. num. 3. Garzias de benef. p. 8. c. 3. nu. 1. Paul. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 22. nu. 17. Buratt, decis. 74. nu. 6.* Item secus in prouisionibus, seu concessionibus Ordinariorum, quia ibi non dicuntur gratiam facere, sed ex officio prouidere, secundùm cõmunem Doctorum sententiam, quos allegat, & sequitur *Garzias de benef. p. 8. c. 3. n. 3.* quam ostendit procedere etiam in licentijs, & dispensationibus, & absolutionibus à censuris, quæ ab Ordinarijs, seu Episcopis conceduntur, vt apud eum *à nu. 3. ad 12.* Vnde infert *num. 8 & 9.* cum authoribus per ipsum citatis, non dici ordinatum sine dimissorialibus sui Ordinarij, qui dimissorias obtinuit falsa patrimonij, aut bonarum qualitatũ assertione; atq; ita ostendit Ordinarij prouisionem non irritari ob subreptionem, seu inficiationem circa aliquam qualitatem etiam à iure communi requisitam, dummodo tamen à iure aliàs non sit irritata prouisio, ex defectu qualitatis illius. Quamuis cõtraria sentẽtia, scilicet Ordinarij quoque prouisionem per subreptionem, vel obreptionem obtentam nullam esse, sit satis probabilis, quam tenent *Sanch. loco citato n. 4.* & alij multi apud *Garz. nu. 9. & 11.*

Amplia, quòd subreptio, vel obreptio vitiat gratiam, etiamsi per ignorantiam, & bonam fidem contingat, quia non est pœna, sed defectus intentionis, & voluntatis Principis. *Sanch. n. 19. Layman nu. 18. Filiuc. tract. 10.*

nu.

nu.339. Sed quando est dolosa, vitiat in totum: si bona fide, vitiat tantum Capitula illa, in quibus contingit veritatis mutatio. *c. super litteris*, 20. *de rescript. c. si eo tempore, eo. tit. in 6.*

Amplia, quòd si gratia sit à Papa concessa ex subreptione, non reualidatur, neque sanatur vitium per causam falsam expressam ex post facto verificatam, quamuis sanetur defectus gratiæ concessæ à Papa scienter ob causam illegitimam, seu insufficientē, si superueniat causa sufficiens. ita *Sanch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 6. num. 14.*

Limita, quòd tunc solum dicitur subreptio, vel obreptio, quando aliquid reticetur veri, vel exprimitur falsum, ita quòd si fuisset veritas expressa, Princeps iudicio prudentum non censeretur illam gratiam cōcessurus, vel non eodem modo, vt *Sanchez disp. 21. n. 32. Garzias par. 6. c. 2. n. 200.* vbi de communi testatur. Vel etiam quādo iura, aut stylus Curiæ talem circumstantiam exprimi volunt tanquam conditionem sine qua non. *Bellam. decis. 698. Sanchez nu. 13. Mascard. de probat. conclus. 846. num. 2. Layman nu. 18.*

Limita etiam, quòd subreptio ob præiudiciū tertij sanatur consensu eius, de cuius interesse agitur. *Rota Seraph. decis. 268 n. 7.* vbi plurimos Doctores congerit in *c. super eo, de off. deleg.* Item tollitur vitiū subreptionis à Papa per clausulam, quòd non possit dari de subreptione, &c. & iuuat pro foro externo, donec Papa os aperiat parti in Signatura Gratiæ, vt *Caputa. decis. 218. p. 3. Garzias par. 6. cap. 3. num. 98. Gonzal. gloss. 66. nu. 19. & 53.* An autē iuuet etiam in foro conscientiæ ante oris aperitionem, negat *Garz. ibi*, sed puto spectādam esse intentionem Papæ, vt *Caputaq. decis. 128. par. 1.* & ad eum pertinet suam intentionem declarare, *l. Neratius consultus, ff. de reg. iur.*

II. Ex Bulla Pij V. 21. incipit, *Cùm sicut*, Curiales, Scriptores, & Sollicitatores, qui vt facilius dispensationem impetrent, mutant narrationis substantialia, vnde gratia redditur irrita, incurrunt pœnas latas cōtra falsarios litterarum Apostolicarum, atque ideo sunt excommunicati, secundùm *gloss. & Cardin. in Clem. 1. de consang. Gig. de pension. q. 6. num. 11. Nauar. c. 27. num. 141. Henriq. lib. 12. de matr. c. 3. n. 7.*

Sed cōtraria sententia est cōmunis, quia illa Bulla tantùm disponit eos puniri pœna falsi pro foro externo; neque isti possunt dici falsarij litterarum Apostolicarum, neque Supplicationis signatæ, sed falsarij narrationis

Sup-

Supplicationis folius oblatę, ideo non incidunt in pęnas falsatiorũ dictarum litterarum, & supplicationum, inter quas est excõmunicatio, vt dixi *supra verbo, falsum:* & ita tenent *Manuel.to.*1. *summ.c.*239. *in fin. Vega to.* 1. *summ. c.*88. *casu* 4. *Sanch.lib.*8. *de matrim. disp.*21.*n.*58. *Filiuc. tract.*16.*n.*185. *Sayr.lib.*3.*c.*11. *nu.*5. vbi plurimos allegat.

III. Alij dicunt dictos impetrãtes per subreptionem litteras Apostolicas, incurrere excõmunicationem latam *in c. ad falsariorum, de crimine falsi*, contra impetrantes litteras falsas, si isti sub nomine alterius ficto supplicent, & impetrent litteras. Ita tenet *Marius Alter.lib.*5.*disp.*7. *cap.*5.*in princ. to.*1. Sed contra est tenendum, vt *Sayr. ibid.n.*5. *& Filiuc.num.*186. quia isti dicuntur vetas litteras impetrare per falsum extrinsecum, scilicet litteras subreptitias, non autem falsificare.

IV. Subripientes expeditioné litterarum Apostolicarũ gratuitam, faciendo in eis exprimi; impetrantem habere illas qualitates, ob quas solent litteræ Apostolicæ talibus gratis concedi, vt esse Cõm ensalem, aut Nepotem Cardinalis, aut Abbreuiatorem, & Scriptorem litterarum Apostolicarum, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam; & gratia, seu concessio facta per tales litteras est nulla, ex Bulla Innoc.vi 11.Constit.7. vel xj. incipit, *Cùm sicut.Barbos.alleg.*50. *nu.*118. *Cherubin.in Compend. eiusdem Bullæ.Rota diuers.decis.* 176. *nu.*1. *par.*3. vbi allegat ad hoc *extrau. Alexãdri & Leonis.*

Amplia, vt procedat etiamsi ille procurasset ad hunc effectum se fieri Commensalem, seu Familiatem Cardinalis, quia illa qualitas affectata ei non suffragatur. *c.fin. de verbor. signific.ibi gloss. verbo, quæsiti propterea, vel recepti: & ibi Ioan. Andr. num.*2. *Gemin.nu.*5. *Anchar.nu.*2.

Limita quòd is, pro quo impetratæ sunt tales litteræ subreptitiæ quoad gratuitam expeditionem, si fuit fraudis ignarus, triennalis regulæ beneficio frui poterit, per ea quæ *Gomez in reg.de trien.q.*51. *Sanchez consil. lib.*2.*c.*1. *dub.*31. *nu.*15.

Subripiẽs litteras gratuito, ficta qualitate personæ oratoris, tenetur restituere Officialibus Cancellarię quidquid soluendum verè erat, non ementita dicta qualitate pro expeditione litterarũ, quia salua debet esse merces Officialibus: nam etsi litterę fuerint irritæ, tamen per eos non stetit, & ipsi suam operam impenderũt: Secus est in impetrante litteras falsificatas, aut falsante eas. *Nauarr. consil.*10.*de spons.consil.*29. *de*

de pœnit. quia nihil tenetur soluere, cùm officiales non expedierint litteras veras. Item secus in eo, qui per obreptionem, vel subreptionem compositionem minorem, aut nullam soluit pro dispensatione in Dataria, quia hic tenebitur quidem soluere mercedem officialibus, non tamen compositionem, seu condemnationem, quia nulla fuit gratia, & etiam si impetret postea reualidationem in Pœnitentiaria, non tenetur de iure communi soluere iura ista Datariæ, quia Pœnitentiariæ gratia gratis cōceditur ex *Bulla Reformationis Pij V.* & quia solum valet pro foro conscientię, ita *Nauar. ibid. & Sanch. lib.* 8. *disp.* 34. *num. vlt. de matr.*

seu cō-donatio-nem

Sed hodie in hoc aliud est cautum, ex speciali Vrbani VIII. Summi Pontificis Ordinatione ad coercendam malitiam fraudātium Datariam, vt in certis casibus non reualidet Pœnitentiaria, nisi solutis iuribus Datariæ. Restitutio autem, quæ fieri debet Officialibus Cancellariæ, fieri debet ipsi Collegio Cancellariæ, etiāsi aliqui sint mortui. *Nauar. cons.* 10. *nu.* 3. & 6. *de iniur. & damn. dat.* quia debitum est respectu Collegij immediatè, & idē manet Collegium, per *l. proponebatur, ff. de iudic.*

CAPVT I.

Habitum Clerici, vel Religiosi militares dimittentes.

I. Clericus in minoribus, etiam non coniugatus omnino deferens habitum, & tonsuram clericalem, amittit omnia priuilegia clericalia, vt dixi *verbo, Apostasia, c.* 4. *in princ. & nu.* 6. Item Clericus in sacris, vel beneficiatus habitū deponens, & sæcularibus negocijs se immiscens, & tertiò monitus nō resipiscens, priuatur priuilegio Canonis, vt *ibi dixi n.* 7. Item Clericus in minoribus coniugatus, si in habitu, & tonsura non incedit, amittit omne priuilegium clericale, vt dixi *ibi n.* 6.

II. In Bulla Sixti V. 92. incipit, *Cum Sacrosanctam*, statutum est, vt Clerici, etiam in minoribus, vel prima tonsura, beneficia, aut pensiones obtinentes, etiam coniugati, aut exempti, tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet talares, vel si milites sint, habitum suæ militiæ conuenientes deferre debeant; & in futurum talibus solum beneficia conferri, aut pensiones reseruari possint, qui actu Clerici existant, in habitu clericali, & tonsura, vel militibus in habitu suo conuenienti incedentibus: aliàs prouisio,

sio, seu reseruatio sit nulla.

Item vt Clerici, si habitum, aut tonsuram non gestauerint, & milites habitum suæ religionis, vt supra, ipso iure sint priuati omnibus officijs Ecclesiasticis, nulla monitione, aut sententia expectata; & beneficia habentes talibus pensionibus grauata non teneantur vlterius eas soluere; & ea beneficia sic amissa perpetuò remaneant collationi Sedis Apostolicæ reseruata.

Amplia, vt ad has pœnas sufficiat, si quis semel in publico sine causa rationabili incedat sine habitu clericali, seu militari, *Garzias par.7. c.1.nu.1. Vtuald. in dictam Bullam num.10.*

Limita, quòd Sixtus V. in alia Bulla, quæ incipit, *Pastoralis*, §.6. declarauit Pensionarios non teneri ad habitum Clericalem, nisi postquam pensiones exigere cœperint, vel per eos steterit, quo minus exigant. vide *Garziam de benef. par.1. cap.5. num.13.*

Limita secundò, ex eadem Bulla, §.2. declaratum esse à Sixto V. vt non contineātur in dicta pœna, & præcepto habitum gestandi pensionem habentes nō excedentem 60. ducatos auri de Camera. vide *Garziam num.12.*

Limita tertiò, vt non contineantur familiares Papæ in inferioribus ministerijs deseruientes, vt *ibi.* §. 3.

Limita quartò, quòd etsi ex vi verborū Bullæ videatur hæc priuatio ligare etiam pro foro cōscientię ante declaratoriam, quia infertur defectu conditionis, seu modi requisiti ab initio, & quia videtur pœna merè priuatiua nō requirens factum hominis positiuum ad sui consummationem: & ita *Garzias num. 14. Filiucc. tract.47. c.7. num.5.* tenent tamen probabile esse illam pœnam priuationis beneficiorum, & pēsionum nō habere locum in foro conscientiæ ante declaratoriam, neque teneri ad restitutionem fructuum ante declaratoriam, quia est pœna priuans iure quæsito, & possesso: ita *Azor. tom.2. lib.8. c.10. q.3. Nauarr. consil.3. de vit. & honestat. Ledesm. apud Garziam par.1. c.5. num.14. & Garzias p.7. c.1. nu.24.* ait forte non esse vsu receptam eam Constitutionem quoad pœnam priuationis, vel incapacitatis ob nō delationem habitus, & tōsuræ in tanto rigore. Alij autem dicunt ad eam pœnā priuationis requiri monitionem, & contumaciam pro foro conscientiæ; ita *Castropalao tom.2. tract. de beneficijs, disp.1. punct.11. §.10. num.10. & Azor. loco cit.* Alij tamen putant eam pœnam ligare in foro conscientiæ. Certum est, quòd beneficiatus poterit denegare pensionē excipiendo ex hac Bulla,

la, vbi sit vsu recepta in hoc rigore: quod est intelligendum, quando incipit pensionarius publicè sine habitu incedere. *Garzias par.7.c.1.num.19.*

CAPVT II.

Habitum Religiosi dimittentes.

EX *c.2.neCler.velMon.in 6.* vt periculosa euagandi materia Religiosis subtrahatur, cautum est à Bonifacio VIII. ne de cætero aliquis Religiosus tacitè, vel expresſè Professus habitum Religionis suæ dimittat; si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, quæ tamen non est reseruata. Hunc textum latè examinat *Sanchez in decal. lib.6.c.8. à nu.39.* vbi notat, ad hanc censuram incurrēdam requiri, vt dimissio habitus sit temeraria, & apta attentis circumstantijs ad periculosè euagandum. Vnde si regularis dimittat habitum iniustè vexatus, vt fugiat occultè, recurrendo ad Superiorem mediatum, cùm aliter non possit sibi consulere, si iniustitia vexationis sit manifesta, non incurrit in hanc censuram, vt dixi *verbo, Religiosus, c.5. & c.7.*

CAPVT III.

Habitum prophanum Clerici, & Religiosi gestantes.

I. IN *Clem.2. de vit. & hon. Cleric.* Clemens V. in Cōcilio Viennensi statuit pœnas cōtra Clericos, & Religiosos virgata, vel partita veste publicè vtentes, id est diuersis coloribus texta, seu varia. *Suarez de censuris, disp.31.sect.3 num.1.* vel vt alij dicunt, vestis bordata, scilicet virgis diuersi coloris ornata. ita *Auila tract. de suspens. disput.5. dub.8. casu 11. Henriq. lib.13. c.39.num.3.lit.A.* Pœnæ autem sunt ibi latæ sententiæ; scilicet contra Clericos beneficiatos, suspensio per sex menses à perceptione fructuum beneficiorū suorum; contra non beneficiatos nō Sacerdotes inhabilitas per sex menses ad obtinenda beneficia ecclesiastica. Contra Dignitates autem, aut personatus, aut beneficium curatum habentes, est suspensio per annū à perceptione fructuum suorum beneficiorum. Contra Sacerdotes verò, & Religiosos inhabilitas per annum ad beneficia obtinenda.

II. Item *in eadem Clementina* prohibetur, ne Dignitates, aut Personatus, aut Curati, aut Sacerdotes, aut Religiosi infulam, aut

aut pileum lineũ publicè portent in capite, aliàs easdem pœnas respectiuè ipso facto incurrant. Intelligunt autẽ Doctores pileum lineum, pileolum, seu birretum lineum, quale est quod nocte haberi solet, vt *Cardin. ibid. Angel. verbo, Clericus*, 4. *num*. 2. *Sylu. verbo. Clericus*, 2. *nu*. 1. *& alij*.

Limita autem dictæ Clementinę omnes supradictas pœnas, & prohibitiones, vt non procedãt si ex rationabili causa prædictæ vestes gestarentur. vt *infra* dicã.

III. Item *in eadem Clementina*, prohibetur supradictis vsus epitogij seu rabardi soderati vsque ad oram, & ita breuis, quòd vestis inferior notabiliter videatur: & statuit, vt Clerici sęculares, & Religiosi administrationem habentes, teneantur intra mensem illud dare pauperibus; alij autem Religiosi superioribus illud consignare: aliàs beneficiati modo distinctioneque prædicta suspensionem, alij verò inhabilitatem respectiuè incurrant eo ipso. Sed hoc etiam limita, nisi ex rationabili causa illud gestaretur, vt *Cardin. ibi*. & intellige, quando publicè vtantur, secus si domi, vt Doctores supra citati exponũt.

Nota, quòd licèt aliqui Doctores dicant pœnas dictæ Clementinæ esse desuetas, vt *Henriq. & Auila loco cit.* tamen contra est Triden. *sess*. 14. *c*. 6. *reform*. vbi dictam Constitutionem innouat.

Nota etiam, quòd licèt Clerici in minoribus non beneficiati non teneantur incedere in habitu Clericali, si tamen incedant in habitu, & tonsura, & supradictas vestes prohibitas ferant, incurrunt in easdem pœnas, vt constat ex *eadem Clem. Angel. & Syluest. loco cit. num*. 2.

IV. Ex *Concilio Constantiensi* sub Martino V. *sess*. 43. *in fin. tit. de vita, & honest. Cleric.* prohibetur Clericis, & Regularibus, & Prælatis, ne manicas ad cubitum pendentes, & longas vestes cum magna, & sumptuosa superfluitate, etiam fixas retrò, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus habeant, dum intersunt diuinis Officijs: & contra facientes beneficia, vel officia in Ecclesia habentes, pro qualibet vice incurrant eo ipso suspensionem à perceptione prouentuum Ecclesiasticorum per mensem, & fructus Fabricæ illius Ecclesiæ applicẽtur. vide de hac re *Bernard. Diaz cap*. 78. *num*. 5. *praxis*.

CAPVT I.

Hæresis externa.

I. HÆresis per actum externum inducit primò pœnam excommunicationis iure communi latam, *c. Acha-*

c. Achatius 24. *q.* 1. *c. ad abolendam, c. excommunicamus il primò, de hæreticis, c. nouerit, de sent. excomm.* quæ licèt ex prædictis locis non sit reseruata, vt notat *Caiet. verb. excommunicatio, c.* 1. *Sanchez lib.* 2. *in decal. c.* 9. *n.* 2. *Nauar. c.* 27. *nu.* 52. *& consil.* 1. *de constit. num.* 41. *q.* 14. tamen hodie reseruatur Papæ in Bulla in Cœna Domini, *cap.* 1.

II. Hæreticus efficitur infamis infamia iuris, *cap. alieni*, 2. *q.* 7. *c. infames*, 6 *q.* 1. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 26. *à n.* 1. *Farinac. de hæresi, q.* 189. *num.* 56.

III. Irregularis quoque efficitur hæreticus, *c.* 2. *de hæret. in* 6. vbi dicitur, hæreticos ad nullum Officium Ecclesiasticum admittendos, & irritum decernitur quod in contrarium actum fuerit, & expressius in *Epistola* 22. *Innoc. I. c.* 1. *ad Episc. Maced.* vbi etiam reuertentes ad fidem Catholicam ab hæresi remanent irregulares, vt promoueri nequeant, & est communis sententia. vide *Sanch. lib.* 2. *cit. c.* 25. *nu.* 2. *Layman tractatu de irregular. c.* 4. *nu.* 11. *in fine*.

Hoc tamen dictum multi limitant, vt reuersus ad fidem catholicam non sit irregularis, si hæresis non fuit notoria: vt de communi testatur *Layman loco cit.* & tenet *Sayr. lib.* 7. *c.* 12. *n.* 16. *Garz. de benef. p.* 11. *c.* 10. *n.* 83. *cum seq.*

Item aliqui limitant, vt non procedat in conuersis etiã ab hæresi notoria in regionibus palàm infectis, vbi hæreses impunè grassantur: *Nauarr. consil.* 1. *de const. q.* 14. *n.* 42. *Layman tract. de irregul. loco cit. c.* 4. *n. vlt. in fin. & lib.* 4. *tract. de fide, c.* 16. *n. vlt.* §. 6. *Sanch. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 9.

IV. Priuationẽ etiam incurrũt hæretici omnium officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum. *c. miramur*, 24. *q.* 1. *c. ad abolendã*, §. 1. *de hæret. Sanch. lib.* 2. *c.* 26. *nu.* 6. *Suar. de fide, disp.* 21. *sect.* 5. *n.* 20. & inhabilitatem ad omnia illa, & similia. Sed multi limitant, vt procedat de hæresi publica tantum *Sanch. c.* 26. *n.* 1. *Garz. par.* 11. *c.* 10. *nu.* 81.

Item priuationem incurrunt omnium officiorum publicorum, & dignitatum laicalium, & inhabilitatem ad huiusmodi consequenda, *l. infamiam, C. de decur. lib.* 10. *cap. vt commissa*, §. *priuandi, de hæret. in* 6. *Sanch. lib.* 2. *cap.* 26. *nu.* 6.

Item incurrunt priuationem omnium bonorum, & iurium suorum, & actionum quæ confiscantur ipso iure. *l. Manichæos*, §. 1. *C. de hæretic. c. excommunicamus, il* 1. §. *damnati, de hæret. c. cũ secundùm leges, de hæret. in* 6. *Clemen.* 2. *eo. titul. Suarez de fide, disputat.* 22. *sect.* 2. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 7.

Hinc etiam hæretici priuantur

iure patriæ potestatis in suos filios, & sic filij ipso iure sunt emãcipati, & sui iuris effecti, *cap.* 2. *§. fin. de haret. in 6.* Vxor, aut Vir liberatur à subiectione, & obligatione debiti matrimonialis; & si iudicio Ecclesiæ talis fuerit separatus, tũc etiam Marito, vel Vxore ad fidem catholicã reuerso, nõ tenebitur reddere debitũ coniux innocens, si religionẽ ingredi malit. *c. vlt. de conuers. coniug. Sanchez lib.* 2. *cap.* 24. *nu.* 6. *Layman lib.* 4. *tract. de fide, c.* 16. *n.* 4. *§.* 6. Similiter serui liberi fiunt, & subditi soluuntur iuramento fidelitatis, & iure subiectionis. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 24. *nu.* 13.

Limita, quòd præfatæ pœnæ temporales non procedant cõtra hæreticos regionum palam infectarum, vt *Nauarr. cons.* 12. *n.* 10. *&* 12. *de haret. Henriq. lib.* 14. *c.* 5. *n.* 4. *Layman lib.* 4. *tract. de fide, c.* 16 *§. sexta est, & tract. de irregular. c.* 4. *in fin.*

V. Immunitate Ecclesiastica loci sacri non fruitur reus hæresis ex Bulla Greg. XIV. de qua dicã *verbo, immunitas, c.* 1.

VI. Inhabilis semper remanet ad confessiones sæcularium audiendas Sacerdos, qui semel publicè, vel secretè abiurauit de hæresi formali; etiamsi ei fiat generalis abolitio, seu gratia, ex decreto Pauli IV. relato à *Maiolo lib.* 5. *cap.* 46. *nu.* 3. *&* 6.

VII. Item si quis fuerit deprehensus semel in schismate, vel hæresi, vel confessus, vel conuictus de his, talis in Pontificem Romanum nũquam eligi potest, aliàs electio esset nulla; neque tractu temporis, aut longa possessione reualidabitur: & quilibet quandocumque apparuerit hoc crimen, ab eius obedientia discedere potest, nulla super his declaratoria expectata, ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cũ ex Apostolatus*; & sic habes vnam exceptionem, quæ potest opponi contra electionem Papæ, licèt regulariter nulla obijci possit; & de hoc vide *Azor. lib.* 4. *c.* 5. *q.* 7. *p.* 2.

VIII. Denique hæreticus moriens priuatur ecclesiastica sepultura: de qua re vide *infra, verbo, sepultura, c.* 4. vbi de pœna sepelientis hæreticũ, & de alia, quòd locus ille perpetuò remanet pollutus, & irreconciliabilis. *cap.* 2. *de har. in* 6. *in princip.*

IX. Filij hæreticorum diuersas pœnas incurrũt, vt dicã *infra c.* 3.

CAPVT II.

Hæreticorum receptatores, defensores, fautores, & credentes Hæreticis.

I. EXcõmunicationẽ maiorem incurrunt latam *in c. excommunicamus, il* 1. *§. credentes, de haret. & c. nouerit,* 49. *de*

de sent. excommunicat. Et licet ex dictis capitibus nō sit reseruata, est tamen hodie reseruata in Bulla Cœnæ Domini, *c.* 1. Et ad hanc censuram incurrendam non est necesse quòd principalis, id est, hæreticus, sit denunciatus nominatim, quia hæ actiones secūdariæ per se primò puniuntur, *Sanch. lib.2.cap.10.nu.6. Suarez de fide, disp.24.sect.2.nu.7.*

Limita, vt procedat, si dictæ actiones fiant ob causam hæresis formaliter; secùs si ob consanguinitatem, vel amicitiam, vel misericordiam. *Sanch. ibi nu.4.* cum communi: nisi talis fauor, seu cōmunicatio redundaret in fauorē hæresis. *Suar. de fide disp.24.sect.1 nu.9. Farinacc. q.182.nu.132.*

Item receptatores, fautores, & defensores hæreticorum, si communicent cum illis nominatim denunciatis, incurrunt excōmunicationem aliā maiorem etiam in Bulla Cœnæ, ratione participij in crimine, si communicent cum eo in causa hæresis, seu ob hæresim. *c. nuper, de sententia excommunicationis.* Item incurrunt ratione dictæ communicationis vltra excommunicationem maiorem supra dictam, etiam excommunicationem minorem, per *c. excommunicatus, c. sicut Apostoli, c. qui communicauerit,* 11. *q.3.* quia istę duę causę, & excommunicationes sunt separatæ ab illa primo loco recensita, & non sunt sublatæ, vel trāsfusæ per *c.1. Bullæ in Cœna Domini*. ita *Filiucc. tract.16. nu.39.*

II. Item prædicti incurrunt eo ipso irregularitatē, *c.2. §. hæretici, de hæret. in 6 Sāch. c.25.n.7. lib.2 Suar. de cens. disp.43. sect. 1. n.5.*

III. Ijdem si per annum insordescant in excommunicatione præfata, eo ipso sunt infames iuris infamia. *d. c. excōmunicamus, §. credentes*, & constit. Friderici Imperatoris *extrauag. prima, & auth. credentes de hæreticis. Suar. de fide, disp.24. sect.1. n.15.* Multi tamen dicunt ad hanc pœnam requiri declaratoriā insordescentiæ præfatæ. *Azor. to.1 lib.8. c.13. q.8. Sanch. lib.2. cap.26. nu.1. & seq. Farinac. de hæresi quæst.189. num. 56. Caputaquen. decis.90. part.2. verbo, infamia.*

IV. Item ipsi, eorumque filij diuersas pœnas incurrunt, de quibus dicam *cap. seq.*

V. Præterea prædicti delinquentes, cùm ex insordescentia prædicta infames effecti fuerint, fiunt inhabiles ad omnes actus legitimos. *gl. in d. §. credentes, super verb. fit etiam intestabilis.* Vnde nō admittuntur ad publica consilia, neque ad vocem actiuā, aut passiuam, neque ad testimonium, nisi cum tortura, & nisi in criminibus exceptis; neque ad agendum in iudicio, neque ad

postulandum, neque ad officium tabellionis, neque ad querelam inofficiosi testamenti.

VI. Item prædicti credentes, fautores, defensores, receptatores non gaudent immunitate ecclesiastica loci sacri, sed extrahi possunt, iuxta BullamGreg.XIII. vbi excipit à tali priuilegio hæresis reos: inter hæresis autem reos numerãtur etiam dicti cooperantes,& omnes suspecti vehementer de hæresi. *Farin.tract. de immun. n.*175.*Bonac.tract. de immun. num.*21. §.4. *Diana resolut.*38.*tract.*1. *tom.*1.

iuxta Bullã Greg. XIV.

VII. Denique isti carẽt ecclesiastica sepultura,adeo vt eos sepeliẽs incurrat in censuras,& pœnas,de quibus *c.*2.*in princ.de haeret.in* 6.de quibus vide *infr. verbo.sepultura,c.*4 & locus ille perpetuò remanet pollutus,& irreconciliabilis, *d, c.* 2. dixi *ibidem*.

VIII. Contra sciẽter præsumẽtes receptare,vel defẽdere,vel fauere personæ,vel credere,vel dogmatizare dogmata alicuius hæretici deprehẽsi, vel cõfessi,vel cõuicti, si hæreticus iste sit Episcopus, vel Cardinalis, vel Legatus, autComes,vel Baro,vel Dux,vel Imperator,incurrũt excõmunicationem latæ sententiæ,& iuris infamiã,& fiunt intestabiles:& si sint Clerici, incurrunt eo ipso priuationem Ecclesiarũm,beneficiorũ, dignitatum, & officiorum, & tam ipsi quàm Laici incurrunt priuationem dominiorum suorum, & bonorum omnium, & bona ista primo occupanti Catholico cõceduntur. ex *Bulla* 19. *Pauli IV*. §. 5. quæ licet non reperiatur ibi publicata, tamen fuit publicata ex *Bulla Pij V*. 22. §.3. in qua fuit cõfirmata, vt notat *Cherub. in apostilla ad d. Bullã Pauli IV*.

CAPVT III.

Hæreticorum,eisque credentium, fautorum, receptatorum, aut defensorum filij.

I. Filij istorum sunt infames infamia iuris,secundùm multorum sententiam,quia idem in filijs reorũ læsæ Maiestatis humanæ. *l. quisquis*, §. *filij*, *C. ad l.Iul. Maiest.* ergo à fortiori in filijs reorum læsę Maiestatis diuinæ. ita tenent *Simanc. cath. inst. tit.*29. *num.* 13. *Castro, Couarr. Molina, Graff. Locat.*& alij apud *Sanchez lib.*2. *c.*28. *n.*4.*in decal.*

Contraria videtur probabilior, quia nullibi in eos est statuta pœna; neque in pœnalibus arguendum à maioritate rationis. Ita tenet *Menoch. consil.*808. *n.*44. *Suar. de censur. disput.* 48. *sect.*3. *num.*2.*Sanchez in decal. ibidem. nu.*5. *Sanctarell. de hæresi, c.*25. *nu.*12.*c.*34. *nu.* 8. Vnde constat eos posse testimonium ferre in iudicio. vt *Sanchez ibid.cap.*27. hæ pœnas

Filij

II. Filij prædictorum vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam, sunt irregulares, vt promoueri nõ possint ad ordines, dummodo parẽtes ipsi defuncti fuerint impœnitentes. *c. quicunque*, §. *hæretici, de hæreticis in 6. c. statutum il 2. eo. tit. in 6. Sanchez lib. 2. c. 28. n. 7. Maiol. lib. 5. c. 46. n. 4. Suar. de fide, disp. 24. sect.* 1. & hanc irregularitatem, ex delicto vocat *Tolet. lib. 1. c. 69. §. tertiò, in fin.*

Limita, vt possint ministrare in susceptis ante paternam hæresim. *Sanchez c. 28 num.* 10. Imò quòd geniti ante hæresim nullo modo sint irregulares, ait *Sanch. c. 27. num. 13. & 14. Layman de Irregul. c. 4. n. 11. §. dico secundò.*

Limita secundò, vt non procedat de filijs istorũ in regionibus, in quibus palam, & impunè hæreses grassantur. *Henriq. lib. 4. c. 5. n. 4. Sanchez lib. 2. c. 27. & c. 28. n. 28. in fin. Eman. Sà verb. hæresis, n. 4. Filiuc. tract. 22. n. 228. Layman de irregular. cap. 4. §. notat verò.*

Limita tertiò, vt solum procedat, si delictum paternum sit notorium iure, vel facto, *Sanchez c. 27. n. 28.* cũ multis authoribus.

III. Item prædicti filij sunt inhabiles ad beneficia, & officia publica. *c. 2. §. hæretici, de hæreticis in 6.* Vide *Sanchez lib. 2. c. 27. n. 1. Auilam de cens. par. 7. disp. 4. dub. 3.*

IV. Item priuantur paterna hæreditate ipso iure, quia ipso iure bona sunt deuoluta Fisco, etiã quoad legitimam, *c. vergentis, de hæreticis, c. cùm secundum, de hæreticis in 6. Sãchez lib. 2. c. 16. nu. 25. & 26.* Multas habet limitationes hæc propositio, quas vide apud *Sanch. lib. 2. c. 16. Farinac. q. 190. §. primò, de hæresi. Barbos. in d. c. vergentis, à nu. 12.*

CAPVT IV.

Hæresis suspecti.

SVspecti vehementer de hæresi non gaudent immunitate ecclesiastica loci sacri, vt dixi *supra cap. 2. n. 6.* nullam tamen incurrunt censuram, regulariter loquendo, ob solam suspicionem vehementem, neque cogendi sũt petere absolutionem ab excommunicatione ob hæresim, si verè non habuerunt talem errorem: suspecti autem violenter censentur in foro externo indigere excommunicationis absolutione. *Pegna in directorio fol. 486. Vmbert. in praxi inquis. verb. suspicio. Portel responsorum p. 1. c. 28. n. 9.* Incurrunt autem pœnas aliquas suspecti hæresis, si fuerint Pœnitentiati, vel si abiurare coacti fuerint, vt dicam *infra cap. 6.*

CAPVT V.

Hæresis suspecta dogmata Prædicantes.

Vide *verbo, Prædicatio, c.1.*

CAPVT VI.

Hæresis, vel suspicionis hæresis causa Pœnitētiati, vel abiurātes, ad quæ inhabiles manēāt.

I. IRregulares sunt Pœnitentiati à Sancto Officio ob hæresim formalem confessam in iudicio, vel extra, quia semel hæreticus etiam post reconciliationem remanet irregularis, vt dixi *supra c.1. nu.3.* Secus autem est in pœnitentiatis ob suspicionem etiam vehemētem de hæresi, quia post purgationē, etsi fuerint publicè pœnitentiati, non remanent irregulares; nam per purgationem tollitur hęresis pręsumptio, seu suspicio, & præsumpta iuris infamia. *Simanc. Cath. institut. tit.55. num.3. Zanchi. de hæretic. c.20. num.6. Genuens. in praxi, c.45. nu.5. cum allegatis.*

Inhabilis remanet perpetuò ad confessiones sæcularium audiendas quicunque semel abiurauit ob hęresim formalem, non ob solam suspicionem etiam vehemētem, ex decreto Pauli IV. refert *Maiolus lib.5. c.46. nu.6. in fine. & Genuens. c.45. nu.2. & 3.*

Inhabiles sunt perpetuò regulares ad omnia officia, & gradus suę religionis, quibus pro delictis ad Sanctum Officium pertinentibus pœnitentiæ genus aliquod impositum fuerit, exceptis pœnitentijs salutaribus; & remanet hæc inhabilitas etiam expleto tempore pœnitentiæ, vel gratia illius obtenta; nisi expresè in Sacra Congregatione coram Papa, vel ab ipso Papa rehabilitati fuerint: & si contra hoc decretū promoti fuerint, promotio est nulla, & promouentes incurrunt ipso facto pœnā priuationis suorum officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ; super qua pœna dispēsari non poterunt ab alio quàm à Papa, vel eadem Sacra Congregatione coram Papa. Hæc constituta in decreto S. D. N. Vrbani VIII. in Sacra Congreg. Generalis Inquisitionis *anno* 1626. *feria* 5. *Octobris.*

CAPVT VII.

Hæresis, vel aliter ad Sanctum Officium pertinentes regularium causas Superiores ipsorū ne cognoscāt, sed subditos suos hæreticos, vel suspectos denuncient, & aliorum denunciationes non retardent.

EX Bulla Pauli V. 16. vel 19. vel 26. edita anno 1606. incipit *Romanus Pontifex*, primò reuo-

reuocatæ sunt omnes facultates Prælatis regularium cõcessæ cognoscendi causas ad Sãctum Officium pertinentes; & mandatum, vt Religiosi hæretici, vel suspecti de hæresi denuncientur Inquisitoribus, vel locorum Ordinarijs vicinioribus; & præceptum est Superioribus regularibus illorũ, ne tales denunciationes retardent; imò ipsi eos denuncient, quos hæreticos, vel suspectos nouerint, absq; alia cõsultatione, Inquisitoribus, vel vicinioribus locorum Ordinarijs, vt supra.

Quòd si Superiores præfati regularium tam Generales, quam alij, huic constitutioni non paruerint, incurrant pœnas ipso facto priuationis dignitatum, & officiorum suorum ordinum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem perpetuam ad huiusmodi, & omnes censuras, & pœnas latas contra fautores hæreticorum, & impedientes Sãctum Officium, & in specie incurrant excommunicationem in dicta Constitutione latam Papæ reseruatam; & adduntur ibi clausulæ derogatoriæ plenissimæ.

CAPVT I.

Homicidium.

HOmicidium aliud est ex publica, aliud ex priuata potestate: quod ex publica potestate iustè fit, aliud est bello, aliud iudicio iusto perficitur; & vtrumque reddit homicidam irregularem ex lenitatis defectu: de quibus dixi *verbo, bellum, cap.* 1. *nu.* 2. & *verbo, Iudicis laici munus*.

Homicidium, quod priuata potestate fit, aliud est inculpabile, aliud verò culpabile: inculpabile aliud est necessarium, aliud omninò casuale.

Homicidium priuatum necessarium, si contingat ob defensionem vitæ, seu corporis proprij, cum moderatione scilicet inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem vllam. Hæc hodie est certa doctrina ex *Clemen. si furiosus, de homicidijs*, quidquid alij dixerint antiquiores. Vide *Lessium lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 41. *Clau. Regiam Sayr. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 6. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 82. *§. primum*. Si autem sit commissum ob defensionem necessariam vitæ alterius innocentis, vel Reipublicæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando scilicet lege naturali, vel diuina obligatur quis ad talem defensionem innocentis, probabilius est non inducere irregularitatem, iuxta *Syluest. verbo, bellum, q.* 2. *§. adde tu. Couarr. in Clemen. si furiosus, p.* 3. *§. vn. n.* 5. *Molin. to.* 1. *disp.* 109. *Auil. par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 5. *Genuens. cap.* 34. *praxis num.* 16.

Layman lib.3. tractat. de homic. cap.9.num.2.

Imò generaliter etiam in casu, quo quis non tenetur occidere inuasorem alterius innocẽtis, sed tamen licitè potest occidere; non induci irregularitatem, est probabilior sententia. *Petr. Nauarrus lib.2.cap.3.num.409. Couarr.ibid.nu.5. Less. num.73. Molina disp.72. tom.4. Suarez disp.46.de censur. sect.3. num.2. Reginal.lib.2. cap.5. nu.60. Coninch de irregul. nu.88.* & multi alij recentiores.

Quamuis contraria sit magis communis, scilicet quòd occidens ad defensionem necessariam alterius, vel Reipublicæ, licet non peccet occidendo, tamen fiat irregularis ex defectu lenitatis, vt testatur *Farinac.qq.crimin.125. nu.180.Suar.sect.3.nu.6. in fin.* qui ideo ait tutius esse impetrare dispensationem.

Similiter si quis occidat ad defensionem necessariam proprij honoris, aut bonorum temporalium, cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando scilicet bona sunt magni momenti, neque aliter postea recuperari posse videntur, multi docent non induci irregularitatem, vt *Soto lib.5 q.1. art.8. Couar.ibi nu.6. Castro de lege pœnali, lib.2. cap.14. Petrus Nauarrus lib.2.cap.3.num.418. Less. cap.9.num.73. Sayr. lib.6. cap.17.num.22. Suarez disp.46. sect.2. Tãner.tom.4 disp.6. q.10. n.209. Coninch disp.18. nu.86. & 88.* quia ex homicidio priuato licito dicunt non induci irregularitatem ex defectu lenitatis, sed solum ex publica potestate cõmisso: & ampliant multi etiam si defendens sit Clericus, vel Religiosus; quos allegat, & sequitur *Barbosa in c. suscepimus. 10. nu.2. de homic.* Sed contraria est magis communis, quòd fiat homicida irregularis ex defectu lenitatis, ex *Suar.& Farinac. loco cit.* & tenet *Villadieg.cap.6.n.76. Henriq.de irregul. cap.11. nu.3. litt. D. Auila loco citato dub.4. §. denique. Nauarrus capite 27. num.213.*

Homicidium autem omninò casuale absque culpa causantis illud nullam inducit irregularitatem, secundùm communem sententiam Doctorum. *Farin.q.126. par.1.nu.57.* vbi ait ab hac sententia non esse recedendum, & multos allegat: probant *Suarez disp.46.sect.2. Less.cap.9.nu.73. Tannerus tom.4. q.10. disput.6. nu.110.& 211.* quia talis actus non est humanus, sed voluntarius.

Homicidium verò priuatum culpabile aliud est casuale, aliud voluntarium: casuale rursum, aliud est habens culpam intrinsecam theologicam, id est quando est

est in causa præuisum periculum homicidij, sed non directè volitum: aliud est non habens culpam intrinsecam theologicam, sed legalem, seu à iure imputatam ex eo, quòd dederit homicida operam rei illicitæ, & periculosæ in ordine ad talem euentum, quamuis operans adhibuerit sufficientem diligentiam, ne sequeretur effectus homicidij.

I. Homicidium casuale cum culpa theologica mortali causat irregularitatem: est certa sententia. *Farinac. q. 126. n. 74. Suarez disput. 45. sect. 6. Layman lib. 3. tract. de hom. cap. 10. num. 3.* Si verò sola interueniat culpa venialis, probabilior, & magis communis sententia est non inducere irregularitatem; vt si in causa operans habuit leuem suspicionem, seu scrupulum de talis effectus periculo. & ita *Sotus lib. 5. de iust. q. 1. art. 9. Petr. Nauarrus lib. 2. cap. 1. nu. 69. Tannerus tom. 4 disp. 6. q. 10. nu. 217. cum Valent. Toleto, & Eman. Sà. Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 13. Less. cap. 9. nu. 73. Farinac. q. 125. nu. 337. 408. & 418.* vbi plures allegat. Contrarium tamen tenēt plures, quos vide apud *Dianā resol. 20. miscel. 2. to. 1.* tenet *gloss. in c. significasti, 1. de homic. Abb. in c. quæsitum, de pœnit.*

Homicidium casuale cum culpa sola legali causat irregularitatem in casibus à iure expressis. *Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 7. Suarez disp. 45. sect. 6. num. 9. Layman cap. 10. n. 3.* vt in Clerico causante mortem arte chyrurgiæ per sectionem, vel adustionem: de quo vide *verbo, Chyrurgia*: & in hoc casu res est certa. Item alius casus in *cap. vlt. de homic. in 6.* vbi mandans percuti, prohibendo ne occidatur, sequuta morte fit irregularis. *Suarez sect. 2. num. 3.* Tertius casus in *c. sicut, 20. de homic.* vbi si Clericus, vel Religiosus colludat cum muliere prægnante, eam trahendo per cingulum, sequuto abortu fœtus animati ex ea causa, est irregularis. *Sayrus cap. 6. num. 15. Suarez loco citato.*

In alijs autem casibus à iure non expressis, quòd dans operam rei illicitæ periculosæ talis effectus, etiam adhibita quauis diligentia, fiat irregularis, tenent *S. Thomas 2. 2. q. 64. artic. 8. ibi Corrad. & Caiet. Palud. in 4. dist. 25. q. 3. Gabriel dist. 25. q. 14. ar. 3. Nauar. c. 27. n. 219. Maiol. lib. 5. c. 48. S. 3. Tolet. lib. 1. c. 81. S. prima, qui operam*, & alij; & hanc esse communem sententiam testantur *Farinac. in fragment. verbo, irregularitas, n. 516. Sayr. lib. 7. c. 5. nu. 12.* Quamuis contra quòd non fiat irregularis, si adhibuit sufficientem diligentiam, teneant *Castro lib. 2. de lege pœnal. c. 14.*

c.14.Sot.lib.5. de iust.q.1. art.9. Bart.Medina 1. 2.q.173.art.8. Valen.tom.2.disp.6.q.3.punct.3. Couar.in Clem.si furios. p.2.§.4. n.9.Tannerus tom.4.disp.6.q.10. nu. 216. & Layman c. 10.nu.1. cum Aragon. Sayr. Gutier.

Homicidium priuatum voluntarium culpabile causat irregularitatem, vt *c.fin.de temp.ordin. ibi Doctores. c.1.& alijs seqq. de homic.Triden.sess 14.c.7. reform. & sess. 24.c.6. reform. Farinac. q.119.n.56. Suar.disp.44.sect.2. Garz. de benef.p.7.c.11.nu.24. Layman lib.3.trac. de homic. c.4. à nu.1.* Et hæc quidem irregularitas, de qua hactenus hoc capite dictum est, immediatè prouenit ex homicidio ipso, nō ex sententia, neque infamia: vnde etiā si occultum sit homicidiū, habet locum, vt *gloss.in c.fin. de temp. ordin.Farinac.q.119. num.56.*

II. Aliam quoque irregularitatem incurrit quis ex homicidio voluntario, ratione infamiæ iuris, quam contrahit, sequuta scilicet sententia condemnatoria de homicidio, tanquam dolo malo cōmisso, quia tunc intrat pœna legis Corneliæ de sicarijs, cuius iudicium publicum est, & cōdemnatum reddit infamem. *l.1. ff. de publ. Iud. l.1. ff. de his qui not. infam. Sanchez lib.6. consil. c.3.dub.6. n.20. Vgolin. de irregul. cap.60. §.3.* Si autem homicidium non dolosum, sed culpabile tantùm esset, non irrogaret hanc pœnam infamiæ condemnato, quia neque ordinarium legis Corneliæ iudicium locum habet in tali casu, vt *Boss. tit. de homic. num.71.Farinac. q.119. num.26.* neque extraordinarium iudicium infamat, si dolum non punit, vt dixi *verbo, dolus*.

III. In terris autem Ecclesiæ Romanæ omnes homicidæ, quorum delictum fuerit notorium iure, aut facto, aut famosum, si illa infamia sit orta ex indicijs certis, & euidētibus, ex quibus possit procedi ad condemnationem, etiamsi non fuerint condemnati, vel si fuerint aduersum sententiā restituti à Papa, sunt, & remanent perpetuò infames infamia iuris, & omni dignitate priuati, & ab omnibus actibus legitimis suspēsi, & ex Bulla Pij II. *Ad retinēdas*, quæ est 8. *apud Cherubinum*: & ita exponitur à Rota *Seraph. decis.393. nu. 8.* Intelligitur autem de homicida doloso, non autem culpabili tantum, per ea, quæ *Carrer.tract.de homic.n.19. Boss. loco supra citato.*

IV. Priuationem Beneficiorū Ecclesiasticorū homicida ipso facto per se loquēdo nō incurrit, vt de cōmuni testatur *Azor. lib.7. c.18. q.1.tom.2.* & latè probant *Sanch. opuscul.lib.2 c.2.dub.14. num.6. cum seqq. Garzias p.11.*

c.10.

c.10.n.39. Tamen si beneficium requirat personale exercitium, seu seruitium Ordinis sacri, tenetur procurare dispensationem super irregularitate quamprimũ. Quòd si nolit, vel nõ possit impetrare, tenetur sub peccato mortali, & ex iustitia dimittere beneficium: dum autem non est in mora, potest aliquo tempore illud retinere, dum procurat dispensationem. *Suarez. de censur. disp.40.sect.2.n.19.* cum cõmuni sententia, & *Regin. lib.30.n.14. Sanchez opuscul. loc.cit. dub.15.* In aliquibus autem casibus homicida ipso facto beneficiũ amittit, vt Primò ex abortu: de quo vide *verbo, abortus*. Secundò ex assassinio: dixi *verbo, assassinium.* Tertiò in occidente Papam, vel Cardinalem: dixi *verb. Maiestas, cap.2.* Quartò in occidente Episcopum: dixi *verbo, Iniuria.c.4.* Quintò in occidente suum Prælatum, vel conbeneficiatum, vt dicam *c. seqq.* Sextò in occidente aliquem in odium Sancti Officij, vt dixi *verbo, Inquisitio, c.3.*

V. Inhabilitatem ad beneficia incurrit homicida quilibet ratione irregularitatis: sed specialem inhabilitatem indispẽsabilem incurrit homicida volũtarius. Trid. *sess.14.c.7. reform.*

QVÆRES, quis possit dispensare super prædictis homicidij irregularitatibus, & pœnis? Respondeo, olim de iure communi Episcopus poterat dispensare, etiam cum homicida voluntario occulto, vt ministraret in susceptis, & vt beneficium simplex obtinere posset: vide *Lopez ad Diaz in praxi cap.97. §. hodie autem.* Sed hodie cum homicida voluntario, etiam occulto, solus Papa dispensare potest: at cum homicida casuali occulto Episcopus potest dispensare; cum publico verò solus Papa dispensat, seu cõmittit dispensationem. Trident. *sess.14.c.7.reform.* & *sess.24.c.6. reform.* vide de hac re *Garziam par.7.c.11.n.26. Farinac. q.119. num. 62.* qui agunt diffuse.

An autem Prælati Regulares cum suis Religiosis dispensare possint in prędictis, vide *Dianam resol.44. & 45. tract.2. tom.2.*

CAPVT II.

Homicidium in personam Cardinalis.

Vide *verbo, Maiestatis læsæ.c.2.*

CAPVT III.

Homicidium in personam Episcopi.

Vide *verbo, Iniuria, c. 4.*

CA-

CAPVT IV.

Homicidium, vel mutilatio in perſonam Clerici, vel Sacerdotis.

I. EXcommunicationem Papæ reſeruatam incurrit qui Clericum interficit, vel mutilat, ex *c. ſi quis ſuadente*, 17. *q.* 4. Vide *verbo, Iniuria, c.* 2.

II. Item ex *c. in quibuſdam, de pœnis*. Si alicuius Eccleſię Patroni, aut Vicedomini, aut Aduocati, aut Feuda, aut alia beneficia, ſeu iura Eccleſiaſtica, vel temporalia eiuſdem Eccleſiæ habentes, per ſe, vel per alium occidere, aut mutilare præſumpſerint Rectorẽ, aut Clericũ illius Eccleſię; Iuſpatronatus, Aduocatiam, Vicedominatum, Feudum, Beneficium, ſeu Ius illud prorſus amittant.

Hæc pœna eſt latæ ſententiæ, quia licet verbũ *amittãt* ſit futuri tẽporis, tamẽ adiuncta particula *prorſus*, operatur priuationẽ ipſo facto, ſeu ipſo iure, vt *Tiraquellus in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.* 71. *C. de reu. don. Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſp.* 53. *num.* 8. & in terminis *Abb. in d. cap. in quibuſdam, nu.* 7. *Garzias de beneſ. p.* 11. *c.* 10. *n.* 57. *Barboſ. allegat.* 57. *n.* 24. & cõmunem dicit *Tolet. lib.* 1. *c.* 88. *n.* 7. *verſ. octauò*; & de praxi Sacræ Pœnitentiariæ teſtatur *P. à Coſta in notis ad conſil. Nauarr.* 28. *vel* 13. *de pœnitent. & remiſſ.*

Limita autem hanc pœnam, vt non procedat in cauſa ſecũdaria, ſeu cooperante minus principaliter ad homicidium, v. g. conſulendo, ſeu indicando locum, per ea quæ *Nauar. cap.* 27, *num.* 51.

Limita ſecundò, vt amittat ſolùm beneficia, & iura, quæ habet ab eadem, ſeu in eadem, non in diuerſa Eccleſia. *Farinac. q.* 119. *n.* 68. *Barboſ. allegat.* 57. *num.* 225.

Limita tertiò, vt non procedat in occidente Clericum quemcunque, ſed ſolùm Clericum illius Eccleſiæ, à qua, ſeu in qua occiſor, ſeu mutilator dictum ius, ſeu beneficium obtinet, vt patet ex tex. & ita *Hoſtien. in d. c. in verb. prorſus, & Soccin. ibid. nu. vlt.*

III. Item ex eodem *c. in quibuſdam, de pœnis,* additur, vt ad hęredes dictorum delinquentium nihil perueniat de dictis iuribus, quæ ipſi amittunt, ſed Eccleſiæ eidem deuoluantur.

IV. Item in eodem textu ſtatuitur, vt poſteritates talium deliquẽtium vſque ad quartum gradum in Clericorum Collegium nullatenus admittantur, neque in domibus Regularibus alicuius prelationis aſſequantur honorem, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum.

De-

Declara primò, vt intelligatur tantùm de posterioritate per lineam masculinā. *Soccin. ibi. n.* 34. *Zabar. nu.* 15. *cum Ioan. Andr.*

de posterioritat:

Declara secundò ob particulā illam *nullatenus admittātur*, esse pœnam latæ sententiæ. *Abb. ibi nu.* 7. *cum communi*.

Declara tertiò, quod ait, non admittendos in Collegium Clericorum, ex hoc istos filios esse irregulares, vt non possint ad clericatum promoueri. *glossa ibi. verbo, prælationis. Abb. nu.* 1. *Io. Andr. Anchar. Zabar. & Soccin. in summario text.* consequenter isti sunt inhabiles ad beneficia, tum ex dicta irregularitate, tum etiā per se primò, dum text. prohibet in Collegium Clericorum admitti. ita *P. à Costa ad d. Consil. Nauar.* 28. *de pœnitent. Soccin. in d. c. nu.* 40.

Declara vltimò, dispensationē dictis filijs posse ab Episcopo cōcedi ex causa aliqua rationabili. *gloss. vltima in d. c. in quibusdā. & ibi Barbos. nu.* 4. quia textus non reseruat dispensationem, sed illam indefinitè permittit.

Ex dictis declarari potest praxis Sacræ Pœnitētiariæ, quæ omnibus laicis, qui presbyteros publicè occiderunt, vltra publicam pœnitentiam, quam illis imponere solet, declarat vt remaneant priuati feudo, vel emphyteusi, si ea habebant ab Ecclesia, in qua presbyter ille occisus intitulatus erat, vtque eidē Ecclesiæ deuoluantur. Præterea declarat, vt filij ipsorum delinquentium non possint ecclesiastica beneficia obtinere; quam praxim reprobat *Nauar. consil.* 28. *de pœnit.* tanquam nullo iure subnixam; eā verò defendit *P. à Costa ibidem*. Sed distinguendum est: quia illa pœna priuationis iurium, & inhabilitatis filiorū nō debet intelligi procedere, nisi in occidente clericū, vel presbyterum eiusdem Ecclesiæ, à qua occisor habebat dicta iura: alijs autem Clericidis, vel Presbytericidis nō videtur iniungenda talis pœna, quia ipso iure nō est imposita, & Pœnitentiaria solum in præmissis declarat pœnas incursas à iure, vt *P. à Costa ibid.* fatetur: Præsertim hodie cū post reformationē Pij V. & aliorum Pontificum, Pœnitentiarius Maior non habeat iurisdictionem externi fori: Imò puto, neque obligari in cōscientia pœnitentē spōtè à se abdicare dicta iura, sed solùm si exigatur; neque aliter cogendum à Pœnitentiario minore, vel maiore. Vnde *Couarr. in epit. in* 4. *decretal. par.* 2. *cap.* 6. §. 8. *nu.* 10. ait, quòd vbi lex imponit pœnam priuationis bonorum ipso iure, non debet eā Confessarius exigere, vt pœnitens eā vltro exoluat: Sed solum intendit Sacra Pœnitentiaria intimare

pœ-

pœnitenti, per suam absolutionē non esse ei remissam pœnam priuationis, & inhabilitatis supradictæ, quatenus eam de iure incurrit, quominus in eū exequi possit.

VI. In *c.2. de pœnit.& remiss.* Qui presbyterum occiderit, conuictus, vsque ad vltimum tempus vitæ suæ militiæ cingulo careat, & absque spe coniugij maneat. Hæ pœnæ videntur latę sētētiæ, quia verbum, *careat*, est latæ sententiæ, secundùm magis communem sententiam, vt testatur *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.166.* & alij, quos allegat, & sequitur *Barbosa de dictionibus, cap.40. verb. careat*, Sed titubat *Abb. in d. cap.2.* quia ait debere priuari cingulo militię: deinde ait quod Ecclesia eum priuauit: certè cum agitur de iure quęsito amittēdo, requiritur sententia declaratoria. Similiter verbum *maneat sine spe coniugij*, est latæ sententiæ, quia non indiget facto hominis positiuo ad exequutionē. Vide *Tiraquel. n.205.*

Ex quibus inferunt Doctores primò, quod presbytericida si sit religiosus militaris, perdit cingulum, seu militiam, & consequenter amittit priuilegium clericale, & remanet merè laicus subiectus laico foro; ita *Roderic. qq. regul. 62. art.5. tom.2. Bobadilla Polit. lib.2.c.17.nu.86.* & idem dicunt de Doctore, *Abb. in d. c.2. vers. secunda pœna. Barbos. ibidem*, vt possit priuari eo gradu, scilicet per sententiam Iudicis ecclesiastici, seu priuatus declarari.

Secundò inferunt Doctores, quòd presbytericida incurrit impedimentum matrimonij impediens, non irritans. *Sanch. lib.7. disp.6. nu.9.* Sed hodie hoc impedimentum est desuetudine abrogatum, vt nulla sit opus dispēsatione. *Sanchez lib.7. disput.17. nu.8. Coninch disp.30. nu.25. de Sacram. Nauar. cons.9. num.5. Layman de matrim. imped. c.15. §. quartum.* & rationem puto, quòd hæc pœna hic imposita est tanquam Canone pœnitētiali, ratione publicæ pœnitentiæ, & solemnis, qua durante non licebat matrimonium contrahere, vt *c. de his verò, 33. q.2. Maiol. lib.3. c.3. de irregul. n.2.* hodie autem cessarunt solemnes istæ, & publicæ pœnitentiæ. Et idem æstimo dicendum de pœna prædicta amissionis cinguli militię, quia solemniter pœnitentibus illicitum erat cingulum militiæ assumere, vt *dicto c. de his verò*, quia debebant lacrymis vacare: & ita intelligit *Innoc. in d. c.2.* & non dissentit *Abb. ibid. §. secundò potest intelligi*; dicentes has pœnas ex hoc textu fuisse imponendas in foro pœnitentiali: & facit, quòd textus in principio, & eodem contextu pœnitentiā 12. annorum imponi

ni præcipit; & quia textus situatur non sub *rub. de pœnis*, sed *de pœnitentijs, & remissionibus*; non ergo pertinent ista ad forum contentiosum. Et hanc veriorem ait *Cardin. in d. cap.* 2. qui etiam notat, hanc pœnitentiam non procedere in homicidio casuali, sed voluntario.

CAPVT V.

Homicidium in personam coniugis.

I. MAchinatio in mortem sui mariti, vel suæ vxoris, ad effectum postea cōtrahendi cum alio, vel alia, reddit inhabilem ad sic contrahendum. *c. si quis viuente* 31. *q.* 1. *& cap.* 1. *de conuers. infidel.* & quidem si vtroque machinante mors coniugis sequatur, eo ipso adest impedimentum dirimens à solo Papa dispensabile: si autem solus vir, vel sola vxor machinetur, & cooperetur mortē suę vxoris, aut viri, non participante in hoc, illo, vel illa, cum qua matrimonium intēditur de futuro, non causat impedimentū istud, nisi etiam concurrat crimē adulterij inter ipsos. *cap. super hoc, de eo qui duxit in matr.* vide *Sanch. lib.* 7. *disp.* 78. *Coninch disp.* 41. *dub.* 5. *Gutier. de matr. c.* 105. *à num.* 1.

II. Adde obiter aliam pœnam, quam incurrit occidens coniugē suum, vel suam; priuatur enim omni lucro, quod aliàs morte illius naturali consequeretur, vt lucro dotis, vel donatione propter nuptias. *l. si ab hostibus, §. si vir. ff. solut. matrim. Menoch. de arbitr. in addit. ad casum* 356. *nu.* 109 *&* 116. *Farinac. q.* 120. *num.* 58. *&* 59. Item priuatur omni legato, hæreditate, vel donatione causa mortis; quod est generale in omni occidente talē suum benefactorem, per *l. cum ratio, §. fin. ibid. Bar. ff. de bon. damn. Farin. q.* 120. *num.* 23.

SED quæres, an hæc pœna liget ipso iure, etiam in foro cō. scientiæ, & cui applicentur talia bona? Respondeo: legata, fideicommissa, & donationes causa mortis ipso iure censentur nuda volūtate reuocata, etiam pro foro conscientiæ, ab ipso occiso, ob ingratitudinem: & sic homicida tenebitur, etiam pro foro conscientiæ, vltro restituere hæredibus occisi, non autem Fisco. ita *Sanch. lib.* 4. *opuscul. c.* 1. *dub.* 4 & *num.* 7. *cum communi.*

De hæreditate ex dispositione legis ab intestato obueniente, communis sententia est non priuari ipso iure, sed per sententiam, vt plurimi, quos allegat *Sanch. loco cit. nu.* 4. & tunc Fisco applicatur, vt Doctores apud *Sanch.*

De hæreditate autem testamē-

to obueniente, multi Doctores apud *Sanch. d. nu.* 4. dicunt ipso iure amitti, & sic ad hæredes ab intestato pertinere, aut ad vulgariter substitutos: sed magis cōmunis ait, non amitti nisi per sētentiam, & ideo Fisco applicari, vt *Sanchez nu.* 5. *&* 6. cum allegatis: quia testamentum non revocatur nuda voluntate.

De lucris autem alijs, vt dotis, & donationis propter nuptias, aliqui distinguunt, quòd si obueniant ex dispositione legis, non amittuntur ipso iure; si ex pacto, vel contractu, amittuntur ipso iure, quia videtur annexa tacita ista conditio, Si non ipse mortem causauerit. Plures allegat *Sanchez nu.* 4. *&* 5. *& nu.* 14. vbi hanc tenet. Alij tamen dicunt, etiam si ex dispositione legis deferatur, ipso iure amitti, quia illud lucrum censetur delatum sub ea conditione, nisi matrimonium soluatur culpa istius. Ita *Ruinus to.* 5. *consil.* 11. *nu.* 2. *&* 3. *Clarus, §. homicidium, vers. priuatur etiā. Farin. q.* 120. *num.* 62. & hæc verior videtur.

CAPVT I.

Horas Canonicas non recitans Beneficiatus.

IN Concilio Lateranen. sub Leone X. *sess.* 9. *§. statuimus,* statutum est, vt quilibet habens beneficium Ecclesiasticum, si post sex menses ab obtento beneficio Officium diuinum non dixerit, legitimo cessante impedimento, Beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis Officij, & temporis; sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.

Hoc Decretum confirmatum est à Pio V. Bulla 138. incipit, *Ex proximo*, & declaratum: nam ibi dicit; Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas intermiserit, omnes fructus amittat, qui illi vel illis diebus correspondent, si quotidie diuiderentur. Item addit, quòd si Beneficiatus vna die integrū Officium prætermittat, pro dimidia officij parte prætermissa dimidiam restituat partem fructuū illi diei correspondentem; dimidiam autem partē officij declarauit esse Matutinum & Laudes, alias verò sex Horas constituere aliam dimidiam, pro quarum singularū omissione sextam partem fructuum illius diei amitti declarauit, id est, sextam illius dimidiæ diurnæ. Vnde qui omittit vnum Nocturnū, aut Laudes, tenetur restituere octauam partem fructuum totius diei 24. horarum; qui autem vnam horā diurnā omittit, tenetur restituere

duodecimam omnium fructuum 24. horarum

Item declarauit Pius V. quòd ille, qui primis sex mensibus non recitauerit, nisi legitimè fuerit impeditus, graue peccatum cōmittit, licet non teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum, quia Ecclesia eā condonat, vt *Sanch. opusc.lib.2.c.2.dub.82. nu.7.& 10.* Vide *Suar.to.2. de relig. lib. 4. de horis canon. c.30. nu.2. Layman lib.4. tract.de benefic. c. 5.* & Vide *Garziam de benefic. par.3.c.1.num.7.& seqq.* Hæc autem tanquam pœna conuentionalis obligat in foro conscientiæ ante sententiam, vt de communi testatur *Layman ibi. §. tertium,*& rem certam esse testatur *Sanch.n.*8.apud quem vide dilucidā huius materiæ explicationē *à n.58.vsque ad dub.113.*

CAPVT II.

Horis non interueniens, vel non psallens Choro addictus.

Vide *verbo, Residentia, c. 3.*

CAPVT III.

Horas non recitans pensionarius.

EX Bulla Pij V. 138. *Ex proximo,* Statutum est,vt pensionem habens ecclesiasticam, id est, non titulo sæculari, sed clericali, teneatur recitare Officium paruum B.Virginis; & si id non recitet, teneatur ad restitutionē, scilicet fabricæ Ecclesię beneficij, vel pauperibus,vt dixi *supra p.1. cap. 32.* Vide *Garziam p.1.c.5. nu.67.Sanchez opuscul.lib.2.c.2. dub.63.* vbi *num. 5.* ampliat procedere etiam in coniugato, qui ex priuilegio obtinet pensionem clericalem. Item amplia vt procedat etiam in habente pensionē non excedentem sexaginta ducatos,licet nō teneatur deferre habitum clericalē,ex Const.Sixti V. quæ est 31.vide *Garziam nu.12.*

CAPVT I.

Illegitimi ad Clericatum non promouendi.

I. ILlegitimus quilibet est irregularis, vt ad ordines, seu clericatū promoueri nō debeat.*c.1.de fil.presbyt.& c.1.eod. tit.in6.*Et procedit etiā si occultū sit vitium natalium.*c.nisi cum pridem, §. non tamen,de renuntiat.*ita de communi testatur *Tolet. lib.1.cap.52. nu.1. Layman lib.1.tracta's de irregular. cap.5. num.1. Gutter.canon. qq.cap. 13. num.20. Sayrus lib.6. capit. 10. num.36.*

II. Si autem illegitimus ordines reciperet sine dispensatione, peccaret mortaliter, & esset su-

 spen-

ſpenſus eo ipſo ab exequutione ordinis ſuſcepti, quòd maneret adhuc irregularis: vnde hæc ſuſpenſio non eſt cenſura aliqua, ſed ipſa irregularitas perſeuerãs. *Sayr.lib.6.de irregul.c.*10.*nu.*37. quamuis *Maiol.lib.*4.*c.*33. *n.*2. putet incurrere veram ſuſpenſionis cenſuram, ſed communiter reijcitur.

III. Ordinans autem illegitimum ſcienter, ſecundùm aliquos eſt ſuſpenſus à collatione ordinũ, per *c. cum VVintonienſis, de elect.* ita *Maiol.lib.*1.*c.*7.*num.*2. *Sayr.lib.6.c.*10.*n.*37.*S. ſecundo.* Sed veritas eſt nullam adeſſe cenſuram latæ ſententiæ, ſed ferendę ſuſpenſionis, vt dicam *verb.ordo, c.9.&* 10.& *c.cum VVintonien.* loquitur de eligentibus ſcienter indignum ad Eccleſiã, non ad ordines promouentibus. Et quãuis ex Bulla Sixti V. *Sanctũ.& ſalutare*, contra malè promotos, & promouentes, ordinans illegitimum incurreret eo ipſo ſuſpenſionem ab exequutione Põtificaliũ,& ab ingreſſu Eccleſiæ, tamen hæc conſtitutio fuit in hoc abrogata per Bullam Greg.XIV. quæ incipit, *Circumſpecta*, vide *Sayr. c.*11.*n.*4 *Suarez de cenſ. diſp.*50. *ſect.*5.*nu.*12.

Limita, quòd legitimatus legitimatione canonica, ſcilicet ea quæ à ſolo Papa fit, poterit ad ordines promoueri, neque eſt irregularis, ſed cenſetur legitimus quoad omnia, quatenus fieri poſſit ſine præiudicio tertij, cui eſſet ius quæſitum, vt *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi. Sayr.lib.6.c.*11.*nu.*6.*Garzias de benef. par.*7.*c.*2.*n.*45.cum pluribus allegatis. Item ſufficit pro legitimatione prolis ſuſceptæ à parentibus, inter quos non adeſſet impedimentum matrimonij, ipſum ſubſequens matrimonium, *cap. tanta, qui filij ſint legit. ibid. Canoniſtæ communiter. Vgolinus de irregularitate, c.*44. §.3. Item per ingreſſum Religionis, id eſt profeſſionẽ, naturalis legitimus efficitur, vt poſſit ad ordines promoueri, *c.*1.*de fil.presb. Vgolin. loco cit.* §.4. Et licet Sixtus V. in Bulla incipit, *Cũ de omnibus*,& Bulla incip. *AdRomanũ*, huic iuri communi derogauerit; tamen eius Bullæ in hoc fuere abrogatæ à Gregorio XIV. Bulla 3.incip. *Circumſpecta, Suarez diſputat.* 50. *ſect.*5. *numero* 12. *Sayrus lib.6.cap.*11. *numero* 4. *Cherubin.ſuper Bulla citata Gregorij XIV.* Item poteſt Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo, vt promoueatur ad minores ordines, *cap.*1. *de fil.presb. Garzias num.*48. cum ibi allegatis. Item, vt miniſtret etiam in Sacris, quos bona fide ſuſcepit, & hoc eſſe certum ait *Layman lib.*1.*tractat.de irregularitate*,

cap.

cap.5. num.2. Sayrus lib.6.c.10. num.37.

CAPVT II.

Illegitimi ad beneficia, & dignitates non promouendi.

ILLegitimi sunt inhabiles ad beneficia etiam simplicia obtinenda; ratione irregularitatis, propter quam non possunt ad ordines promoueri, *cap.1. de fil. presb. in 6. gloss. in c. nimis, verbo, Sedis Apostolicæ, de fil. presb. Vgolin. de irregularitate, cap.44. §.1. num.5. Garzias par.7. c.2. num.1.* Potest tamen Episcopus dispensare cum promoto ad minores, vel primam saltem tonsuram, scilicet ex dispensatione sua, vt obtinere possit beneficium simplex, *d. cap.1. de fil. presbyt. in 6.* ad beneficia autem curam animarum habentia solus Papa cum illegitimo potest dispensare. *dicto cap.1.*

An autem dispensatus ab Episcopo ad minores, vel primam tonsuram, eo ipso reddatur dispensatus ad beneficium simplex, vel dispensatus à Papa ad omnes Sacros, sit dispensatus ad curata beneficia; nonnulli affirmant, quia illegitimus non est incapax beneficij illius, nisi ratione irregularitatis, ob quam non potest ad ordines promoueri; & ita docent *Henriquez lib.14. de irregularitate, cap.8. num.10.* & alij, quos citato nomine refert *Azorius tom.2. lib.6. cap.3. quæst.4.* Sed communis sententia negat, vt testatur *Azorius ibidem quæst.4. & 5.* & tenet *Auila par.7. disputat.3. dub.6. §.4. notandum*, & plurimi, quos allegat, & sequitur *Garz. par.1. de benefic.c.6. num.71. & par.7. cap.2. num.68.* quia dispensatio est stricti iuris, & irregularitas illa intelligitur auferri solum quoad expressa: & facit quod habetur in *dicto capit.1. de fil. presbyt. in 6. §. ille verò*, quòd si Papa dispenset cum illegitimo ad beneficium, non potest per hoc, nisi vnum obtinere, quia dispensatio est exorbitans, inquit textus, & tanquam odiosa restringenda.

An autem illegitimus obtinens beneficium bona fide absque dispensatione, iuuetur regula de triennali; communior affirmat, vt *Sanchez in opusc. lib.2. cap.1. dub.31. nu.24.*

II. Similiter illegitimus est incapax pensionis ob irregularitatem: sed an dispensatus ad ordines remaneat capax pensionis, aliqui dicunt esse incapacem, nisi super hoc etiam dispensetur: & hanc probabiliorem ait *Castropalao tom. 2. de religione, tract. de benefic. disp.1. punct.11.*

§.3.*num*.5. & tenet *Rebuff.in praxi*, *titulo de dispensatione ad plura*, *num*.65. vbi ait illegitimum dispensatum ad beneficia non censeri dispensatum ad pensionem, per *c.quamuis*, *de præben. in 6*. tamen contrariam probabiliorem ait *Castropalao ibidem*, & ita tenet *Rota decis. Seraph*.1264.*num*.2. vbi plures referuntur decisiones; & affert rationem Rota, quia illegitimus non est incapax pensionis, nisi ratione defectus ad clericatum; vnde inquit dispensatum ad clericatum non indigere vlla dispensatione ad pensionem: & idem habet *Rota Buratti decision*.53. *num*.2. excipitque pensiones super beneficio parentum, ex Trident. *sess*.25. *cap*.15. *ref.Burat. ibid.num*.4.

III. Præterea illegitimus est inhabilis ad Prælaturas, dignitates ecclesiasticas, & personatus, *tex. in cap*.1. *de fil. presbyt.* & *c.nimis,eodem tit*.nisi per dispensationem Sedis Apostolicæ, cum eo dispensetur, vt *dicto c. nimis*, *Garzias part*.7. *cap*.2. *num*.53. vbi plures. Et amplia, quòd etiam professus in religione, licèt eo ipso fiat legitimus quoad alia, non tamen quoad prædicta, *dicto cap*.1. *de filijs presbyterorum*.

Amplia, quòd etiam dispensatus in sæculo à Papa ad obtinendum curatum beneficium, si fiat religiosus, adhuc non potest fieri Prælatus regularis sine noua dispensatione, vt *Nauar. Miranda*, & *Sayr.* quos refert *Barbos. in d. c.nimis*, *nu*.3.

Amplia secundùm magis cōmunem, vt neque eligi possit Monialis illegitima in Abbatissam, seu Præfectam Monasterij, per *c. indemnitatibus*, §. *sanè*, *vers. verùm si qua*, *de electíon. in 6*. hanc communissimam ait *Sanchez lib*.5. *in decal. capit*.5. *num*.19. vbi plurimos allegat, & magis communem ait *Barbos. in cap*. 1. *de fil. presbyt*. & hanc in praxi tenendam ait *Suarez tom*.4.*de relig.lib*.2.*cap*.6.*n*.14. Quamuis contrariũ teneant multi, vt *Miranda tom*.3. *tract. de Monial.q*.3.*art*.3. malè allegans *Ioan.Andr.Gemin.Felin.* & *Anchar*. qui hoc non dicunt. Sed id alij tenent, quos allegat *Diana resolut*.101.*tract*.2.*tom*.2.qui ait ita à Sacra Congregatione declaratũ, quia Abbatissa cùm nō habeat iurisdictionem Ecclesiasticā, sed potestatem œconomicā, non est propriè prælationes, aut dignitatem habens. Sed non potest negari, quin saltem habeat personatum. Præterea, vt ait *Gambar.de authbor. legati*, *lib*.7. *nu*.302. id rationi consonat, quia Abbatissa debet præ cæteris pollere opinione castitatis, *c. iuuenculas*,

culas, ibi gloss. verbo, Sexagenariam, *20.q.1*. In illegitima autem est præsumptio paternæ incontinentiæ, *c. litteras, de fil. presb.*

Limita, quòd legitimatus per subsequens matrimonium est habilis ad omnes dignitates, etiam ad Cardinalatum, & Papatum, vt *Vgolin. de irregular. cap.44. §.3. num.1. cum Viuio, Aduen. & Natta.*

IV. Si quis autem illegitimus electus fuerit in Episcopũ scienter, electio est nulla, & Clerici electores eo ipso sunt priuati potestate eligendi pro illa vice, seu vacatione, & suspensi triennio à beneficijs, *c. cum in cunctis, in princ. iuncto §. clerici sanè, de elect. & cap. innotuit, 20. eo. tit.* Item Episcopus confirmans talem electum, incurrir, secundùm aliquos, in pœnas priuationis iuris beneficia conferendi in ea Ecclesia: de his dixi *vèrbo, electio, cap.3.*

Quod autem dicitur, si scienter eligant, ampliant Doctores, etiamsi ex ignorantia crassa, vel supina: & ideo ipsi renentur probare ignorantiam probabilem, seu iustam, vt *d.c. innotuit, ibi gl. verbo, ignorantiam, & ibi Barbos. nu.22. cum Tiraq.*

V. Illegitimi filij clericorum, séu presbyterorum, etiam dispensati à Papa ad beneficia, adhuc intelliguntur remanere inhabiles ad obtinenda beneficia in ea Ecclesia, in qua pater eorum beneficium habuit, vel habet, *cap.2. 3. & 4. de fil. presb. & Trident. sess.25. cap.15. reform.* vbi additur, vt neque in ea Ecclesia possint quandocunque ministrare, neque pensiones obtinere super beneficijs, quæ pater eorum habet, vel obtinuit. Et de hac re vide *Garziam par.7. c.3. à n.1. Castropalao to.2. de relig. tract.13. punct.11. §.9. num.6. & Sanchez opusc. lib.2. cap.2. dub.56.*

CAPVT III.

Illegitimè natis etiam legitimatis relinqui, vel dari non possunt à Clericis bona etiam patrimonialia, neque à Laicis bona Ecclesiastica.

I. EX Bulla 117. Pij V. incipit, *Quæ ordini*, Statutum est ne fieri possint testamenta, donationes, legata, & quæcumque dispositiones, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos, de rebus, seu bonis ecclesiasticis, seu spiritualibus (vt sunt beneficia, & pensiones) siue temporalibus (vt sunt pecuniæ, & stabilia) ac etiam de acquisitis ex redditibus, vel officijs ecclesiasticis, siue eorum occasione, siue aliter acquisitis, vt sola industria, vel labore, in quacunque quan-

titate, ad fauorem quorumcunque illegitimorum, vel legitimatorum, siue sint filij proprij ipsius disponentis, siue alieni; itaut neque ex testamento, neque ab intestato, neque inter viuos talia bona siue allodialia, siue feudalia, vel emphyteutica ecclesiastica, percipere possint illegitimi, neque ipsorum consanguinei, vel coniuges, tam ipsis illegitimis viuentibus, quàm defunctis. Neque titulo paupertatis, vel dotis, aut alterius pij operis, neque à persona particulari, neque ab vniuersitate, neque directè, neque indirectè, vel immediatè, vel mediatè, vt per circulum. Et reuocantur omnia priuilegia super his dispositionibus faciendis, vel percipiendis concessa. Excipiuntur tamen hospitalia, v. g. Expositorum, vel Orphanorum, quia ea capacia remanent.

II. Denique decernit, quòd si quis contra hanc prohibitionem disponat ad fauorem personarum taliter incapacium, dispositio illa sit nulla ipso iure in totum, id est, non solum quatenus est ad fauorem dictorum illegitimorum &c., sed etiam quatenus fit ad fauorem aliorum quorumlibet; & nemo possit talia bona retinere vigore talis dispositionis, nec præscriptione iuuari, aut alio iuris præsidio; seu recuperari possint ab ijs, ad quos aliàs de iure pertinerent, & si illi negligant recuperare, locorum Ordinarij illa bona apprehendant, & dispositioni Sedis Apostolicæ reseruent. Ex quibus apparet hanc pœnam ligare ipso iure in foro conscientiæ, & in foro contentioso.

sed recuperari

III. Idem Pius V. alia Bulla, incipit, *Ad Romanum*, declarauit supradictam Constitutionem, & prohibitionẽ procedere etiam de bonis patrimonialibus Clericorum, vt illegitimis, vel legitimatis relinqui non possint.

Aduertendum, quòd licet ista Bulla videatur valde indistinctè loqui, & multum se extendere, tamen satis moderatè, & strictè intelligitur à Doctoribus, itaut nihil immutet, seu corrigat de iure communi, sed solùm de iure priuilegiario extra ius commune, seu non clauso in corpore iuris communis; quia nulla in ea Bulla adest derogatio iuris communis: ita *Quaranta verbo, Illegitimi, in addition. Rota diuers. decis.* 214. *part.* 2. *num.* 1. *& decis.* 505. *num.* 5. *par.* 1. *Cherubin. schol.* 2. *super ea Bulla, Seraphin. decis.* 478. *num.* 4. Itaque dicunt in summa hoc solum decerni per istam Bullam, vt Clerici non possint disponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis merè ecclesiasticis, vel merè patrimonialibus, vel mixtis, id est acquisitis proprio labore occasione officij

clericalis. Laici autem non possint disponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis ab Ecclesia profectis, siue ex priuilegio, siue ex contractu, vt sunt feudum, & emphyteusis Ecclesiastica: ita *Quaranta, & Rota loc. cit.*

Hinc etiam dicunt, non obstante ea Bulla, illegitimos posse capere etiam à Patre Clerico, titulo necessariorum alimētorum, quando scilicet iure naturæ debentur, & ex canonica æquitate, *c. cum haberet, ibi Canonistæ, de eo qui duxit in matrimon. Quaranta loco cit. §. quamuis.* Sic etiam dicunt valere dispositionem, qua pater de bonis laicalibus disponeret ad fauorem illegitimi ex nō damnato coitu, pro ea quantitate, quam de iure cōmuni potest pater illi relinquere. *Rota diuers. decis. 487. num. 1.*

Item dicunt posse illegitimum capere ab extraneis, si non contemplatione talis filiationis relinquatur eidem. *Rota diuers. decis. 505. nu. 5. par. 1.*

Item dicunt hic nomine Clericorum non contineri Clericos coniugatos, neque Clericos in minoribus beneficium ecclesiasticum non habentes, nisi disponant de rebus acquisitis ex bonis ecclesiasticis, vt ex pensionibus, vel officijs, vel beneficijs ecclesiasticis. *Rota diuers. decis. 487. p. 1. num. 2. Cherubin. scholio 2, cit.*

Item asserunt, quòd licet illegitimus sit incapax successionis in emphyteusi ecclesiastica iam concessa, tamen potest eam de nouo acquirere: ita *Seraph. dicta decis. 478. num. 3.*

Denique dicunt, illam pœnam irritationis totius dispositionis, etiam pro parte aliàs licita, seu ad fauorem aliorum vltra illegitimos factæ, non habere locum, nisi in dispositione, quæ de iure priuilegiario fieret, vt à Clerico vi facultatis testādi de bonis ecclesiasticis. Ita *Nauar. in eandē Bullam nu. 7. in fin.*

De materia illegitimorum, & quid capere possint inter viuos, vel ex testamento, vel ab intestato de iure communi, vide *Sanch. opusc. lib. 4. c. 3. per totum. Molinam disp. 166. tom. 1. Less. c. 19. dub. 6. Barbos. in d. c. cum haberet, de eo qui duxit.* Et de pœna priuationis, seu cōfiscationis hæreditatis, seu legati ob fidem tacitè accōmodatā de ijs restituendis filio spurio incapaci, qualiter obliget in conscientia, latè tractat *Sanchez ibid. dub. 20. & 21.*

CAPVT IV.

Illegitimos, vel legitimatos admittens ad habitum, vel Professionem religiosam.

1. Sixtus V. Bulla 71. *Cum de omnibus*, statuit vt illegi-

timi nati ex incestu intra tertium gradum, vel ex sacrilegio propter Votum solemne, non possint recipi ad habitum, vel professionem religiosam, etiamsi essent legitimati à Papa, vel Imperatore: & si contra fieret, statuit professionem nullam esse, & superiores admittentes incurrere excommunicationem Papæ reseruatam. Ad habitum tamen cõuersorum, idest famulorum, seu oblatorũ pro humilioribus ministerijs, recipi permisit. Alios autem illegitimos concessit recipi posse præcedente scrutinio, seu informatione, seu testimonio de vita, & moribus, in Capitulo Generali, vel Prouinciali, approbatione intercedente: ita tamen vt remaneant inhabiles ad gradus, & dignitates sui Ordinis, & si contra hanc formam reciperentur, decreuit professionem nullam, & recipiẽtes incurrere excõmunicationem Papę reseruatã.

Excipit autem alia Bulla sequenti, incipit, *Ad Romanum*, ab hac prohibitione legitimatos per subsequens Matrimonium secundùm ius commune, & declarauit contra hæc decreta irritantia nõ intrare tacitam professionem. Denique derogauit omnibus priuilegijs Ordinum legitimandi ad dignitates, & gradus religionis.

II. Sed Greg. XIV. Bulla 3. incipit, *Circunspecta*, statuit moderationem dictarum Constitutionum Sixti Quinti.

Primò enim restituit priuilegia religionibus olim concessa legitimandi, etiam ad honores, & gradus, & dignitates. Secundò sustulit nullitatẽ professionis in omnibus prædictis casibus. Tertiò cõcessit, vt illegitimi quicunque, etiam licitè recipi possint præcedente scrutinio supradicto; dummodò filius illegitimus, in Religione, in qua pater siue ante, siue post natiuitatem dicti filij professus fuerit, ipso Patre viuente non admittatur. Quartò statuit, vt illegitimi non admittantur, nisi cum consensu Generalis, vel Prouincialis, & quòd scrutinium, & approbatio fiat in Capitulo Generali, vel Prouinciali: at in Religionibus, in quibus receptio pertinet ad particularia Monasteria, quia habent ius filiationis, debeant, & possint recipi, cum scrutinio talis Capituli localis, seu Conuentus, & Superioris localis: & quod non recipiantur ad professionem, nisi plena inquisitio fiat de his, & in Capitulo eodem referantur, & approbentur.

III. Item Bulla Clem. VIII. *In suprema*, quæ est 83. reduxit ad terminos iuris cõmunis dictas Sixti Constitutiones, auferendo inhabilitatem illegitimorum, ad habitum, & professionem, & nullitatem professionis, siue ob dictam inhabilitatem, siue ob for-

mam prædictam non seruatam, scilicet scrutinij, vt supra, saluis remanētibus pœnis statutis à Sixto cōtra Superiores admittentes ad habitum, vel professionem, non seruata forma illa, scilicet scrutinij præcedentis.

Harum Constitutionum explicationem vide apud *Rodericum qq. regul. tom.3. q.8. art.5. Cherubin. in Bullam citatam Gregor. XIV. Sanchez de matrim. disp.37. lib.7. nu.55. Beia par.4. respon.18.*

CAPVT I.

Immunitatem localem Ecclesiasticā violantes offendendo eos, qui ad Ecclesias confugiunt.

I. EXtrahens reum de loco sacro, aut ei in loco sacro existenti aliquid nocumenti inferens in personā, aut bona quæ secum intulit, incurrit in excommunicationem, ex Bulla Gregor. XIV. *Cùm aliàs*, quæ est 7. §.9. ibi, Si quis quacūque dignitate, vel authoritate præditus quidquam præter, aut contra huius nostræ Constitutionis tenorē, attentare præsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ cōtra libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores per sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumque prædecessorum constitutiones sunt promulgatæ. Et ita inferri excommunicationem latæ sententiæ per hæc verba testantur *Genuens. in praxi cap.17. nu.1. & Farinac. de Immunit. ecclesiast. nu.311. & Castropalao tom.2. de Relig. tractat.11. disput.vn. punct.12. nu.13.*

De iure autem communi, præscindendo ab hac Bulla, nulla erat in hoc casu censura latæ sententiæ, sed ferendæ, vt *Farinac. nu.312.* cum plurimis, quos allegat *num.311. & Suar. tom.1. de Relig. lib.3. cap.13. Sanchez opusc. lib.3. cap. vn. dub.32.* qui ponit praxim pro locis, quibus non viget Bulla Gregor. XIV.

Neque obstat *c. definiuit, 17. q.4.* vbi si quis extraxerit reum de loco sacro, aut aliquid nocibilitatis eidem ibi existenti intulerit, excommunicationi ecclesiasticæ subiaceat. Nam respōdetur illum esse Canonem Cōcilij Toletani, non Oecumenici, sed Prouincialis.

Hæc autem excommunicatio secundùm veriorem, & stylo Curiæ receptam, est reseruata Papæ, quia excommunicatio iure lata contra violantes libertatem Ecclesiæ, est reseruata Papæ, & probat *Farinac. num.315. Barbos. allegat. 50. nu.167. Duard. in Bulla Cœnæ, lib.2. can.15. q.10. nu.*

nu.19. Est contra *Genuen. c.21. num.3. Bonacc.in Decal. disp.3. q.7.S.6.nu.*8. *Dianam resol.*41. *tract.*1. *de immun. eccles.* Et hodie res est certa ex decreto Sacræ Cõgregationis Immunitatis, anno 1631. edito, & ex decreto Clem. VIII. *de v. casibus reseruatis*, cum derogatione ad omnia priuilegia, vt dixi *verbo, Absolutio, cap.3.nu.*4.

Procedit autem hæc excommunicatio etiam in attentantes extrahere, etiam effectu non subsequuto, vt patet ex Bullæ verbis, *Farinac. nu.*322. *Diana resolut.*15.*tract.*1. *tom.*1. Item procedit contra quoscunque extrahentes, vel offendentes, siue sint personæ publicæ, siue priuatæ: & quidem si priuatæ personæ extrahant, vel offendant ex mãdato Magistratus, res est certa, vt *Farinac.nu.*324. Si autem priuata tantùm potestate, vt ex inimicitia, dubia est quæstio; nam aliqui dicunt non incurrere in hanc censuram, quia Bulla Gregorij solùm loquitur de lædentibus immunitatem ecclesiasticam publica potestate, vt patet legenti: & ita tenet *Gambacurt.lib.*8. *cap.7.nu.4. & 5.*

Præscindendo autem ab hac Bulla, de iure communi, extrahens, occidens, percutiens, vulnerans, aut aliàs offendens existẽtem in Ecclesia ex priuata authoritate, non est ipso iure excõmunicatus, sed excommunicandus, vt *Abb. in c. cùm pro causa, num.5. post gloss. Innoc. & Ioan. Andr. ibid. de sent. excommun. Cardin. ibi. in princ. Anchar. n.4. Felin. nu.3.* Sed si loquamur in ordine ad actum extractionis de loco Sacro, æstimo locum esse pœnis huius Bullæ: quod etiam tenet *Bonac. de censur. in partic. disput.2.q.3.punct.16.S.14.n.9. Castropalao nu.4.loco cit.* & consentit *Filiuc.tract.15.num.*148. *in fine*, dum ait hanc censuram quoad personas esse vniuersalem; & ita sæpe videmus tales ab Ordinarijs locorum declarari in dictam excommunicationẽ incurrisse: secus puto si solùm quis ibi eum offenderet priuata potestate, vt vulnerando, aut occidendo non ex intentione, seu causa extrahendi; quia tota Bulla Greg. loquitur solùm de violatione immunitatis in ordine ad extractionem. Verum est, quòd mutilans, vel occidens in Ecclesia, vel sacro Cœmeterio, incurrit pœnam priuationis immunitatis loci Sacri, vt infra dicam.

Incurrens autem in dictã excommunicationem nõ est absoluendus, donec restituat reum loco Sacro, vt *Sanch. lib.6.opusc. c.1.dub.7. num.1. cum Paz. & Greg. Lopez. Farinac. de immun. num.311. in princ.*

Limita hanc excommunicationẽ, vt non procedat in octo casibus exceptis in Bulla Greg. seu in octo generibus delinquentiũ: nempe in publicis latronibus, & grassatoribus viarum, & depopulatoribus agrorum; & ijs qui homicidia, vel mutilationes membrorum in Ecclesijs, eorumue Cœmeterijs committere non verentur; & ijs qui proditoriè proximum suum occiderunt; & reis assassinij, aut hæresis, aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis. In istis ergo casibus rei prædicti non fruuntur immunitate Ecclesiastica; sed extrahi poterunt, seruata tamen forma tradita in eadem Bulla, aliàs incurritur excommunicatio prædicta. Vide *Farin. n. 341. cum seq.*

Et tunc nõ tenetur Episcopus, vel eius Vicarius Generalis dans licẽtiam extrahendi, exigere cautionem de impunitate corporali rei extrahendi, neque irregularitatem incurret, si mors extracti sequatur, vt patet ex eadem Bulla. Extra casus autem prædictos nullus Prælatus, neque Episcopus potest dare licentiam extrahendi Reum inuitum, aliàs incurreret in eandem cẽsuram, ex eadem Bulla Gregorij, quæ in hoc correxit ius commune, & ita *Farinac. num. 344. & Castropalao punct. 13. num. 2.*

II. Irregularitatem incurrunt Clerici, & Episcopi tradentes reũ Curiæ sæculari in casibus non exceptis, non præmissa cautione, & protestatione impunitatis circa corpus rei, si inde mors rei, aut mutilatio sequatur. *Suarez de cens. disp. 47. sect. 1. num. 11. Sayr. lib. 6. c. 18. n. 5. Roderic. qq. regular. 52. art. 4. to. 2.* Si autem cum protestatione, & cautione præfata illum tradat, non incurrit in casibus etiam non exceptis irregularitatem de iure communi, quia id licitum est, eisque permissum, vt *cap. id constituimus, & cap. reum, 17. q. 4.* At cùm ex Bulla Greg. scilicet vbi est vsu recepta, hodie non liceat tradere reum in casibus non exceptis, vt supra dixi; puto eos incidere in irregularitatem, quia illa protestatio est cõtraria facto, & protestatio in actu illicito non releuat, maximè cùm sit actio per se periculosa, & quia peccarent non solum contra religionem violando Ecclesiæ immunitatem, sed etiam contra Iustitiam, & ius rei eum spoliando iure, quod ei Summus Pontifex, seu Ecclesia concedit, vt *c. reum ad Ecclesiam, 17. quæst. 4.* & probabiliorem ait *Sanch. opusc. lib. 3. c. vn. dub. 17. num. 2.* & magis communem ait *Farinac. nu. 321.* Si tamen Clerici non defendant reum, neque tradant, sed permittant eum extrahi habendo se merè negatiuè,

tunc

tunc non puto eos incurrere irregularitatem, quia non peccant contra iustitiam, sed contra charitatem; neque enim tenentur ex officio tueri reum ob ius reo cōpetens, sed Ecclesiæ: & ita concordari possunt opiniones contrariæ.

Cauendum est etiam Clericis, dum volunt reum tueri in loco sacro, ne id faciant armis, seu aliàs cum periculo effusionis sanguinis (quia Ecclesia nō est defēdenda more Castrorum) sed vel fores claudendo, aut reum retinendo, & abstrahendo de manibus illorum, &c. etiam laicos ad hoc auxilium vocando, vel per censuras Ecclesiasticas tuēdo immunitatē Ecclesiæ, vt *Suar. lib. 3. c. 13. n. 4. Sanch. opusc. lib. 6. c. 1. dub. 7. Bellect. p. 1. de fauore Clericorum reali.* §. 4. *nu.* 43. *Layman lib. 4. tract. de Immun. c. 3. n.* 14. Itaque si mors sequatur, aut mutilatio ex facto Clericorum defendentiū, ipsi erunt irregulares.

Infamiam quoque iuris, & irregularitatem incurrit, qui damnatus fuerit in iudicio de crimine hoc violatæ immunitatis Ecclesiæ, quia est crimen publicum, & capitale, & læsæ Maiestatis, vt *l. fideli, & l. præsenti, C. de his qui ad Ecclesias cōfugiunt. & S. Greg. Epist. 54. lib. 11. c. in primis*, §. *de persona Ianuarij*, 2. *q.* 1. Damnatus autē de crimine læsæ Maiestatis, aut alio publico iudicio, efficitur infamis, & irregularis, *l. 1. §. remouet, de postul. l. 1. vers. qui in iudic. ff. de his qui not. infam. l. infamem, ff de publicis iudicijs.* Et idem est de damnato pœna, seu iudicio capitali, quia ex genere pœnæ infamia iuris eo ipso afficitur. *dict. l. 1. §. remouet. & §. secundò loco, ff. de post. l. cognitionum, ff. de var. & extraordin. crimin.*

CAPVT II.

Immunitatem, seu exemptionem Ecclesiasticam violantes, imponendo munera personalia sordida, seruilia Ecclesiasticis.

Ecclesiastici sūt exēpti à muneribus personalibus sordidis, seu seruilibus laicalibus. *l. 2. C. de Episcopis, & Clericis, c. generaliter. c. placet, c. 16. q. 1. c. nō minus. ibi Cardin. nu. 3. 7. & 8. de immunit. Ecclesiast.* vt à fossatis faciendis, cloacis, aut vijs purgandis personaliter, & ab angarijs, seu oneribus proprio corpore ferendis, vt in cophino seruiendi ad constructionem murorum, &c.

Imponens igitur talia onera Ecclesiasticis personis potestate laicali, incurrit Primò excommunicationem latam in *c. non minus*, §. *si autem Consules, de immun. Ecclesiast.* quæ tamen non incur-

incurritur, nisi quis commonitus non destiterit, sed perseuerauerit in contumacia, & non est absoluendus, donec satisfecerit cōpetenter; postea poterit absolui à proprio Pastore: hæc autem censura extenditur etiam ad fautores talis delicti; ita *in d.c. non minus*.

Secundò incurrit in excommunicationem latam, & Papæ reseruatam in Bulla Cœnæ Domini *cap.* 18. contra imponentes onera personis Ecclesiasticis sine speciali Papę licentia, aut ea exigentes, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipientes, & contra eos, qui per se, vel per alios prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eis auxilium, consilium, fauoremue præstare non verētur. Cùm enim Bulla loquatur de oneribus quibuscunque, comprehendit etiam onera, seu munera ista personalia seruilia, quæ pretio æstimabilia sunt. *Nauarrus consil.* 8. *de censib.* quia hæc munera etiam onera appellantur, textu in *l. non minus, &* *l. munus, ff. de verb. signif.* & ita tenent in casu nostro *Sylu. excommun. 7. n. 77. Marius Alterius to. 1. disp. 19. lib. 5. c. 2. col. 3. Molina disp. 672. tract. 2. Laym. lib. 4. tract. 9. c. 9. §. 9. n. 2. contra Filiucc. tract. 16. n. 291.*

Tertiò incurrit in excommunicationem latam in eadem Bulla Cœnæ *cap.* 15. contra facientēs ordinationes contra libertatem Ecclesiasticam, & eas publicantes, eisue vtentes.

CAPVT III.

Immunitatem Ecclesiasticam violantes imponendo Ecclesiasticis munera personalia honesta, vel indifferentia sæcularia.

Ecclesiastici sunt exempti à muneribus personalibus honestis. *l. placet, 17. C. de Episcopis, & Cleric. & toto tit. ne Clerici, vel Mon. sæcul. neg. se immisc.* vt à munere legationis subeundæ, aut decurionatus, aut Iudicis, &c. Item à muneribus personalibus indifferentibus, vt *l.* 6. *C. de Episc. & Cleric. c. generaliter, 16. q. 1.* vt à tutelę munere, vel militiæ, vel custodiæ murorum, &c.

Imponentes autem munera supradicta, siue honoris, siue indifferentia, id faciendo per viam statuti, decreti, vel ordinationis, seu præcepti, incurrunt in excōmunicationē latam in *c. nouerit, & c. grauē, de sent. excommunicationis*; & in *Bulla Cœnæ c. 15.* de qua re dicam *verb. Lex.* Item imponentes onera illa indifferētia, vt expeditionis militaris, custo-

ſtodiæ, &c. incurrunt excommunicationem latam in *c. non minus, de immun. eccleſiaſtica*, vbi eſt ſermo de expeditionibus ; & *c. grauem cit.* vbi eſt ſermo de cuſtodia loci; & *cap.* 18. *Bullæ in Cœna Domini*, iuxta ea, quæ dixi *cap. præcedenti*.

Limita, quòd in caſu neceſſitatis extremę, vel quaſi extremę, cùm vires laicorũ non ſufficiunt, tenentur etiã eccleſiaſtici ſubire onera prędicta indifferentia, perſonalia etiam mixta, cum erogatione ſcilicet patrimonij, vt ad cuſtodiam murorum; & ſimilia, quæ omnino non repugnent ſtatui clericali; & imponi debent, ſeu ordinari ab Epiſcopo, cum Cleri conſenſu, cauſa cognita ab eiſdem; & dummodo non adſit tempus recurrendi pro licentia ad Sedem Apoſtolicam. ita *c.* 2. *& c. non minus, de immunit. eccleſiaſt. Innoc. in d. c.* 2. *num.* 1. *Abb. num.* 6. *Ioan. Andr. num.* 1. *Hoſtien. n.* 1. *Butr. nu.* 5. *Layman lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *nu.* 7.

Imponentes aurẽ munera honoris Eccleſiaſticis, non incurrunt in excommunicationem *cap. non minus*, neque in *c.* 18. *Bullæ Cœnæ Domini*: quia ibi excommunicantur imponentes onera perſonis Eccleſiaſticis: appellatione autem onerum, non veniunt honores, ſi non habeant cõiunctam erogationem patrimonij, nam iſti honores, officia dicuntur, non onera. *l. reſcripto. l. cui munerũ, ff. de mun. & hon. Abbas in c. non minus n.* 12. *de immun. Eccleſ. Molin. diſp.* 661. *n.* 11. *trac.* 2.

II. In *c. neque* 88. *diſtin. & c. Cyprianus*, 21. *q.* 3. nominans in teſtamento Clericum in tutorem, hanc pœnam incurrit, vt in morte eius, oratio pro ipſo fieri non debeat. Intelligitur autem de Clericis in ſacris, vel beneficiatis, & dummodo conſtet teſtatorem id dolo feciſſe, nõ bona fide, & quòd impœnitens de hoc facto deceſſerit: ita *Turrecrem. in d. c. neque*. Imò hunc canonem pœnalem in deſuetudinem abiiſſe, & ad ſolum terrorem pro eo tempore emanaſſe aiunt *gloſſ. ibi. Laud. Turrecrem. Archid. & Præpoſ.*

De hac autem materia, an, & quomodo Eccleſiaſtici tutelæ officio fungi poſſint, aut debeant, vide *Sanchez lib.* 6. *in decal. c.* 14. *nu.* 24. *& in opuſc. lib.* 6. *cap.* 7. *dub.* 6. *Canoniſtas in cap.* 1. *de oblig. ad ratiocin.*

CAPVT IV.

Immunitatem Eccleſiaſticam violantes imponendo Eccleſiaſticis onera patrimonialia perſonalia, vel mixta, & Eccleſiaſtici illis conſentientes.

Eccleſiaſtici ſunt immunes à muneribus patrimonialibus, quæ ſcilicet cum erogatione pa-

patrimonij subeuntur, siue sit munus patrimoniale personale, quod imponitur personæ, non habita ratione patrimonij quantitatis, vt capitatio, pedagium, & guidagium; siue sit patrimoniale mixtum, quod soluitur, & imponitur ratione habita patrimonij quantitatis, siue hoc mixtũ onus imponatur ipsis rebus, vt vectigalia, portoria, gabellæ, siue imponatur personis pro rebus, vt superindictum, vel collecta. de quibus *Canonistæ in c. non minus, de immunit. Eccles. Petr. Antibol. tract. de munerib. p. 2. n. 4. & 5. Remig. Gonnì de Charit. subs. q. 61. Suar. disp. 23. de censur. sect. 4. nu. 23. Belluga in speculo Princ. rub. 46. §. donum, & §. restat videre, & §. sunt & alia. Vgolin. in c. 18. Bullæ in Cœna Domini.* Quòd autem Ecclesiastici sint immunes à dictis oneribus, habetur *c. non minus, c. aduersum, de immun. Eccles. c 1. eo. tit. in 6. Clement. vn. eo. tit. c. quanquam, de censib. in 6. Auth. item nulla, cum l. 2. C. de Episc. & Cleric.*

I. In *c. non minus, de Immun. Eccles.* ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. Consules, & Rectores, & alij, qui potestatem habere videntur, prohibentur onera quæcunque imponere Ecclesiasticis, nisi ex iudicio, & consensu Episcopi, & Cleri, iudicantibus in communi necessitate non posse Laicorum solas facultates sufficere, sed subsidia ab Ecclesiasticis conferenda. Si autem dicti Consules, & alij contrauénerint, & commoniti desistere noluerint, tam ipsi, quam fautores eorum excõmunicationi se nouerint sub iacere, nec cõmunioni reddendi donec satisfactionem fecerint cõpetentem.

Limita quòd secundùm veriorem hic textus non loquitur de pedagijs, seu gabellis, quæ pro cõtractibus, vel pro transitu personarum, aut rerum soluuntur, seu imponuntur, sed tantùm de ijs, quæ vniuersaliter exiguntur pro personis, aut rebus. Ita *Caietan. excom. 40. in fin. Tabien. excom. 5. casu 18. nu 6.*

In *c. aduersus, de immunit. eccles.* Innocent. III. confirmauit dictum Decretum Concil. Lateranen. Sed Primò declarauit, vt in cõmuni necessitate supradicta, quando non suppetunt bona laicorum, etiam iudicio Episcopi, & Cleri, non possint laici exigere subsidia præfata ab ecclesiasticis, nisi consulatur prius Sũmus Pontifex, & ab eo consensus, seu licentia obtineatur. Secundò extendit Decretum Cõcilij Lateranensis, & censuram, vt procedat etiam contra successores in officio dictorum onera imponentiũ, nisi intra vnum mensem à die successionis Ecclesiæ satisfecerint.

Item tertiò declarauit eam excõmunicationem durare etiam officio deposito. Quartò declarauit sententias,& statuta talium excõmunicationem pręfatam incurrẽtium nullius esse momẽti in perpetuum, quia vt notat *gloss. ibi. verb. tempore valitura*, sententia lata ab excõmunicato, nulla est.

De his decretalibus agunt, & explicant, vltra Canonistas *ibid. Caiet. verb. excommun. cap.* 40. *Tabien. excom.* 5. *casu* 18. *Sayr. lib.* 3. *de censur. c.* 34. *nu.* 3. *Luis. Turrian. disp.* 44. *de Iust. dub.* 3. *Suar. disp.* 21. *sect.* 2.

II. In *c. Clericis, de immun. ecclesiast. in* 6. Bonifacius VIII. excommunicationem Papę reseruatam profert cõtra omnes absque Sedis Apostolicæ licentia imponentes, aut exigentes, aut recipientes, etiam à sponte dantibus, onera patrimonialia ecclesiasticis personis, vt collectam, æstimum, tributum, decimam, mutuum, donatiuum, subsidium, &c. quouis colore: & extendit hanc pœnam ad dantes in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem, publicè, vel occultè.

Item fert excommunicationẽ similiter Papæ reseruatam contra omnes ecclesiasticas personas, etiam Prælatos, qui prædicta onera sine Papæ licẽtia laicis soluũt, etiam si sponte, vel titulo donationis, aut se soluturos promittunt, aut impositioni cõsentiunt. Item fert interdictum cõtra Vniuersitates, quæ in præmissis culpabiles fuerint; & absolutionem eius similiter Papę reseruat, & derogat omnibus priuilegijs cõcessis quibuscunque in quacunque verborum forma.

Limita similiter hanc Constitutionem, vt non procedat de pedagijs, seu gabellis, quæ exiguntur pro contractibus, aut trãsitu personarum, aut rerum, sed solum de oneribus, quæ vniuersaliter exiguntur pro personis, aut rebus. Ita *Caiet. excommun. c.* 40. *Tabiena excomm. casu.* 18. *nu.* 6. *Molina disp.* 670. *nu.* 3. *Io. Monac. in dicto cap. Cleric.* quia caput, Clericis, adijcit ad *cap. non minus*, & de eadem materia loquitur.

Hanc Constitutionẽ Bonifacij ex parte correxit Benedictus XI. in *extrau. quod olim, de immun. Eccles. inter communes*, statuens, vt censuræ latæ contra Ecclesiasticos non habeant locum contra sponte soluentes; sed solum cõtra imponẽtes, & recipientes; quãuis peccent Ecclesiastici sic sponte soluentes sine licentia Papæ: reliqua autem dictæ Constitutionis firma esse voluit Sed Clemens V. *in Clementina vn. de Immunit. Eccles.* propter quædam scandala exorta occasione dictæ Constitutionis Bonifacij, & Benedicti, amplius

plius derogauit, & in totum abrogauit, vtrãque reducens ad terminos Concilij Lateranen. vt in *c. non minus, & c. aduersus*, de quibus supra, vt explicãt *Io. Andr. Gemin. & Anchar. in d. c. Clericis.*

Sed iterum in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess. 9.* in Bulla reformationis Curiæ, & aliorum, §. *& cum à iure*, innouata fuit Constitutio Bonifacij, vt militet excommunicatio contra imponentes onera patrimonialia Ecclesiasticis, & contra exigentes, & recipientes ea etiam à sponte dantibus; & interdictum contra vniuersitates in tali re culpabiles: & insuper innouata fuit excommunicatio, & pœna depositionis ipso iure lata contra Ecclesiasticos talibus consentiẽtes, aut sponte dantes sine licentia Papæ.

Additum, vt prædicta facere præsumentes, sint ipso iure intestabiles, & inhabiles ad omnes actus legitimos; vnde etiam erunt irregulares. Et hoc decretũ etiam hodie esse in vigore nonnulli Doctores æstimant, vt *Sanch. opusc. lib. 2. c. 4. dub. 56. n. 1.* vbi propterea infert Episcopos, qui vidẽt Laicos iniustè imponentes, vel exigentes gabellas ab ecclesiasticis, & vltro consentiunt, incurrere excommunicationem, & pęnas ibi statutas. Alij dicunt hoc decretum Leonis X. non innouare pœnas *c. Cleric.* (reuocatas per Clemen. vnicam supra citatam) contra ecclesiasticos soluentes, sed contra Prælatos consentientes, & contra laicos imponentes, vel recipientes: ita *Garz. part. 2. c. 3. n. 16.* Alij autem magis communiter dicunt censuras latas in dicto Lateran. Concilio sub Leone X. non fuisse vsu receptas: ita *Caiet. verbo, excommunicatio, in fin. Bartholom. Carranza in fine Summæ Cõcilij Lateran. Nauar. c. 27. n. 111. & 148.* Et licet videantur hodie omnes supradicti Canones, & Concilia edita in fauorem ecclesiasticarum personarum, & libertatis Ecclesiæ, innouata a Concilio Trident. *sess. 25. c. 20. reform.* & singulis annis innouentur cum suis pœnis, & censuris in Bulla Cœnæ, *c. 18.* cum expressa mentione etiam Concilij Lateran. supradicti Leonis X. tamen Trident. non innouat expresè pœnas, & censuras. At verò Bulla in Cœna Domini innouat eas tantùm, quatenus sunt latæ contra onera Ecclesiasticis imponentes, eaque imposita exigentes, aut à sponte dantibus recipientes. Vnde hodie cõtra ipsos ecclesiasticos soluentes, seu consentientes, nulla censura est latæ sententię. Prædictas autem Constitutiones explicãt *S. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 26. Angel verb. excommun. 7. casu 5. Tabiena ex-*

com.5.c.18.Syluest.excom.7.n.21. Nauar.c.27.n.95.& 115.Tolet. lib.1.c.29. Reginal.lib.9.n.375. Suar.disp.22.sect.3.nu.16.

III. In *c. quanquam,de censf. in 6.* Bonifacius VIII. specialiter excommunicat personas singulares quascunque,& interdicit vniuersitates exigentes, extorquentes, vel compellentes Ecclesias, vel ecclesiasticas personas per se, vel per alium nomine proprio,vel alieno ad pedagia, vel guidagia, pro ipsorum personis,aut rebus, quas non negociationis causa,sed ad vsum deferunt:& prohibet eos absolui, donec plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter, derogando omni contrariæ consuetudini,seu corruptelæ.

Deinde Clemens V. *in Clem. præsenti de censib.* confirmat dictam Cõstitutionem *c. quanquã,* addendo,vt diœcesani,postquam eis constiterit aliquos in dictam excõmunicationem, seu interdictũ incidisse,eos omnino publicẽt vel à suis subditis tandiu faciant publicari, donec illi sic malè exacta restituant,& de transgressione satisfaciant competenter.

Ampliatur hæc Constitutio,vt procedat in omni gabella,tã scilicet ratione personarum transitus, quàm contractus, vel illationis, vel extractionis rerum, vt *Cardin. in d. Clement. & Imola ibi. n.13.Sylu. verb.excomm. 9. n.47. Molina disp.670.n.3.* Imò multi probabiliter dicunt *c. quãquam,* procedere etiam in omni munere publico,quod à potestate temporali laicis imponi solet, quia hic pedagij nomen latè accipitur pro omni onere patrimoniali tam personali,quàm mixto, vt *Nauarr.c.27.n.61. Vgolin. in c.5. Bullæ Cœnæ Domini, §.2.Viual. ibid. casu 5.Suar. de censur. disp.21.sec.2.n.41.Quarãta verb. vectigal.vers.vt autem.* Sed alij cõtra dicunt nõ procedere in tributis,æstimis,collectis,&c.& hæc videtur probabilior, quam tenet *Caiet. verbo,excomm.c.40.Molina disp. 670.n.3. Armilla verb. excommun.n.11.Sayr.de.censur. lib.3.c.9.n.10.Graff.lib.3.consf.1. de censf.n.20.Vgolin. §.3. in c.5. Bullæ vers. postremo, & vers.2. afficit.Tolet. lib.1.c.21.§.1.* quia aliàs ista decretalis fuisset superflua, cùm melius esset per præcedentes prouisum: quia hæc excõmunicatio,& interdictum nõ sunt reseruata Papæ post præstitam satisfactionem, & non incurruntur ipso facto ob solam impositionẽ, aut à sponte dantibus receptionem,sed requiritur, vt gabella ab inuitis petatur,& obtineatur: ita *Caiet. excom. c.39.Suar.de censf. disp.23.sect.4.n.21.Nauar.c.27. n.128.Ancharan.in Clemen.præsenti,de censib.n.7.Bonifacius de Vi-*

Vitalin. ibid. nu. 9. & 11. Sayrus lib. 3. c. 9. n. 8. & 9. Hodie cẽsura hæc excõmunicationis est Papæ reseruata absolutè, vt statim dicam.

Ex *c. 18. Bulla in Cœna Domini* fertur excommunicatio specialiter Papæ reseruata contra imponentes collectas, decimas, taleas, præstantias, vel alia onera personis, aut bonis ecclesiasticis, aut ipsorum ecclesiasticorum, sine speciali, & expressa Papę licentia; & contra eos qui talia onera exigunt quocunque modo, vel colore, aut ea sic malè imposita à spõte dantibus, & concedentibus recipiunt; & contra eos, qui talia per se, vel per alios directè, vel indirectè facere, exequi, vel procurare, vel in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint conditionis, etiam Imperatores, vel Episcopi: & super his innouantur omnes canones etiam in Lateran. Cõcilio nouissimo editi cum suis censuris, & pœnis.

Declara primò, vt procedat hæc excommunicatio etiam cõtra imponentes, aut recipientes onera super bonis patrimonialibus Clericorũ, vt patet ex Bulla ibi, *ac eorum bonis*; vt *Sayr. lib. 3. c. 22. nu. 9. Suar. disp. 23. sect. 4. n. 21. Quaranta verb. vectigal. vers. item ex eiusdem. Vgol. super hoc c. 18. §. 3.* est communis sententia, etiamsi non fuerint ad eorum titulum ordinati, *Tolet. lib. 1. c. 29. Garzias de benef. par. 2. c. 3. Barbos. allegat. 13. nu. 1.* de communi testatur *Filiuc. tract. 16. n. 298. Layman lib. 4. trac. 9. c. 6. n. 9.* etiamsi sint Clerici in minoribus, sed in habitu & tonsura incedant, vt *Less. c. 33. n. 8. Gutier. lib. 1. prac. q. 7. Quaranta loco cit. ampliat. 1.* & alij apud *Dianam resolut. 35. & 36. tract. 2. de immun. tom. 1.* dummodo non sint coniugati, vt Doctores *in c. ex parte, de Clericis coniug. Layman c. 7. n. 4. ex Triden. sess. 23. c. 6. & c. vn. de Cleric. coniugat. in 6.* & dũmodo non sint bona negociationi exposita, vt *c. fin. de vita, & honest. Clericorum. c. quanquã, de cens. in 6. Clemen. præsenti, eo. tit.*

Declara secundò, vt procedat de oneribus patrimonialibus quibuscunque, siue sint onera rebus ipsis imposita, siue personis, vt pedagia, & guidagia, vt colligitur ex verbis Bullæ; & ita docent *Sylu. excomm. 7. §. 77. excomm. 32. Molin. disp. 670. n. 3. vers. postremo hodie, to. 3. Alterius lib. 5. disp. 19. c. 2. §. sed oritur. Layman c. 9. n. 2. §. 9. Viualdus super casu 18. Bullæ n. 1. in emẽdatis. Vgolin. ibid. §. 1. vers. 3. afficit. Suarez disp. 23. sect. 4. n. 23. de censur.*

Declara tertiò, vt secundùm magis communem sententiam non incurrant hanc censurã exi-

gētes onera patrimonialia ab Ecclesiasticis, nulla lege vel statuto, vel edicto imposita, sed propria sua audacia, seu auaritia; quia textus Bullæ videtur loqui de exigētibus imposita, tamen tales incurrunt excōmunicationem *c. quanquā, de censib. in 6.* si erant onera personalia, vt pedagia; vel in excōmunicationem, *c. Clericis, de immunitate ecclesiastica in 6.* si erāt onera mixta, vt vectigalia, seu tributa &c. de quibus cēsuris *supra* dixi: & ita de communi testatur *Bonacc. super Bulla Cœnæ q. 19. punct. 1. n. 6. cum Sayr. Quaranta, Vgolin. Duard. Vivald. Tolet. Suar. Reginal. Sousa.* Contra tamen quòd etiam non imposita exigens incurrat in hanç censurā, tenent probabiliùs *Angelus, verbo, excomm. 7. casu 23. Tabien. excom. 5. casu 21. Sylu. excom. 9. n. 46. §. 21. excom. Alterius c. 3. §. 2. animaduert. Suar. disp. 21. sect. 2. nu. 99. Molina disp. 670. Filiuc. tract. 16. n. 289.* quod satis probatur ex ipso Bullæ cōtextu.

CAPVT V.

Immunitatem Religiosorum Mendicantium violantes.

EX Bulla Pij Quinti, *Dum ad vberes*, 11. fertur excommunicatio contra exigentes onera realia, vel personalia, vel mixta quæcunque à Religiosis Mendicantibus, eorumue bonis: quæ excommunicatio non est reseruata ex vi istius Bullæ: est tamen reseruata ex vi Bullæ in Cœna Domini proximè supra explicata: & hæc exemptio non est reuocata per Bullam Gregor. XIII. *incipit, In tanta rerum*; vt testantur *Quaranta verbo, priuil. regular. pag. 416. Roderic. q. 74. art. 16. tom. 3. Sorbus in compen. priuil. fol. 451. Cherubin. super eadem Bulla Pij V. & Gregorij XIII.*

CAPVT VI.

Immunitatem violantes piorum locorum, patrimonialia, aut personalia illis onera imponendo, vel exigendo.

LOca pia etiam laicalia, licèt sint subiecta iurisdictioni laicæ, sunt immunia à muneribus seu oneribus publicis, vt vectigalibus, collectis, &c. *Auth. item nulla communitas, C. de Episcopis, & Clericis.* Ex Concilio autem Lateranensi in *c. non minus, de immunitate Ecclesiastica*, damnatur sæcularium potestatum audacia, qui fossata, siue expeditiones, siue alia, quæ arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, vo-

volunt ferè vniuersa compleri: & statuitur, vt si Consules, aut alij de cætero ista commiserint, & cõmoniti desistere noluerint, tam ipsi, quam fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

I. Ex hoc textu inferunt multi Doctores, quòd imponentes onera personalia, vel patrimonialia locis pijs, etiam laicalibus, eaque exigentes, incurrũt in excõmunicationem prædictam, propter illam particulam, *& pauperum Christi vsibus deputatis:* Ita tenent *Cardinalis ibi nu.5. Caiet. verbo, excommunic.40. Tabiena excommunic.5. casu 18. num.2. Barbos. allegat.75. num.35.* Imò *Luis. Turrianus de Iustit. disp.44. dub.4.* putat tales etiam incurrere in excõmunicationem Bullæ in Cœna Domini *c.18.* Sed certum est, eos non contineri in *d.c.18.* Imò probabile est, neque contineri in *d.c. non minus,* quia intelligitur de bonis tantùm Ecclesiasticis, quæ dicuntur pauperum Christi vsibus deputata, quibus quarta pars de eorum redditibus eroganda est, vt *cap. vobis, cap. concesso, cap. quatuor, 12. q.2.* & hoc secundùm ius commune antiquum. Imò quidquid beneficiatis singulis annis superest de redditibus ecclesiasticis oneribus Ecclesiæ supportatis ad congruã suam sustentationem, pauperibus erogandum est, vt *Less. lib.2. c.4. n.943. Molina disp.144. tract.1. Layman lib.4. tractat. de benefic. c.3. n.3.* cum communi: & quòd bona Ecclesiarum dicantur bona pauperum, text. in *c. si priuatum, 12. q.1. & c. quia iuxta, 16. q.1.* vbi dicuntur *patrimonia pauperũ, & c. decimæ, 16. q.1.* Decimæ dicũtur tributa egentiũ animarũ: & ita dictũ *c. non minus,* intelligunt *Hostien. ibi. & Abb.* & probabilem ait *Card. ibidem.*

II. An autem incurrant excõmunicationem latam in *capite 5.* Bullæ in Cœna Domini contra imponentes noua vectigalia, seu pedagia, vel ea augentes, aut imponi, vel augeri prohibita exigẽtes? Respondeo, si ea expressè imponerentur locis pijs, incurrerent imponentes, & exigentes in eam cẽsuram, quia illegitimè essent imposita: si autem à Principe legitimè essent imposita generaliter suis subditis, & exactorea exigeret à locis pijs exẽptis, non incurreret in hanc censuram, vt *Suarez de cens. disp.21. sect.2. nu.43. Vgolin. super. c.5. Bullæ, § qui caput, n.4. Nauarr. cap.27. numer.61. Sayr. lib.2. cap.9. num.11.*

CAPVT I.

Incẽdiarij quorumlibet locorum, & violatores Ecclesiarum.

I. IN *c. tua nos, de sententia excõmunicationis*, Incendiarij ex quo sunt per Ecclesiæ sententiã publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedẽ sunt mittẽdi, sicut Clericorum percussores mittuntur. Sed in *c. pessimam*, 23.*q*.8. dicitur; Si quis malo studio, aut vindictę cupiditate ignem apposuerit, excommunicetur, & si mortuus fuerit incendiarius, careat sepultura Ecclesiastica. Item in *c. si quis membrorum*, 23.*q*.8. incendia domorum faciens, & mãdans, aut consentiens, si coram Episcopo requisitus reparare dãnum noluerit, ab Ecclesia se priuatum agnoscat.

II. Ex his iuribus aliqui absolutè dicunt incendiarios esse ipso iure excommunicatos; ita *Iulius Clarus in praxi* §. *fin.q*.77.*n*.19. quod probari videtur *dict. c. tua nos*. Hæc sententia non recipitur, nisi ex consuetudine loci habeãtur pro excommunicatis. *Syluest. verb. Incendiarij*, *nu*.2. Alij dicunt nullos incẽdiarios esse ipso facto excommunicatos, sed excommunicandos: ita *Suarez de censur. disp.* 22.*sect*.2.*num*.17. *Caiet. verbo, excommunicatio*, *c*.22. *Tolet.lib*.1.*c*.35.*nu*.5. *Syluest. verb. sacrilegium. Nauarr. c.* 27.*num*.74. *Eman. Sà verb. excommun. Papæ reseru. num*.7. *Sayr. de censur. lib*.3.*c*.29.*n*.8. & videtur probari *d. c. pessimam*. Alij autem distinguunt, quod incendiarij Ecclesiarum, vel locorum Religiosorum, seu Ecclesiasticorum, sunt ipso facto excõmunicati; & incendiarij aliorum locorum sunt excommunicandi. Sed tam hi, quã illi, quoties fuerint declarati ab Ordinario excõmunicati, excommunicatio erit Papæ reseruata: ita *gloss. in dicto c. tua nos, verb. publicati*. *Abbas in dict. c. tua, Turrecrem. in dict. c. pessimam, num*. 1. *Syluest. verb. Incendiarij, n*.2. *Less.c*.45.*n*.22. *lib* 2. *Azor. to*. 1.*lib*.9. *c*.27.*q*.11. dicens, licet hoc aperto iure non probetur, esse tamen consuetudine receptum: tenet *Laym. lib*.4. *tract*.10. *cap*.7.*nu*.19. *Tannerus tom*.4.*disp*.5. *q*.8.*nu*.18. qui testatur esse communem sententiã. tenent *Farinac.q*.110.*nu*.15.& *Salzedo ad Diaz in praxi c*.108. *in nouiss. impress.* vbi ait cõmunẽ, & tenet *Barbos in d.c.tua n*.4.

Amplia quòd etiam mulier incendiaria denunciata non potest absolui, nisi à Papa. *Sayr. loco cit.nu*.9. *Graff.lib*.2. *de casib. reseru. c*.23. *nu*.8.

Amplia secundò quòd neque Legatus à Latere potest tales denunciatos absoluere, *Abbas in c. ad*

c. ad eminentiam, nu. 4. de sententia excommun. S. Anton. par. 3. tit. 25. nu. 11. Sylu. verb. excommunic. 7. nu. 14. §. septima, vers. secundò. Sayr. loco cit. nu. 10.

Amplia secundùm aliquos, vt sufficiat incendiarios denunciari edicto generali edito contra incertos. *Suar. num. 18. Filiucc. tract. 15. n. 53.* Sed magis communis requirit nominatim esse declaratos. *gloss. in d. c. tua nos. Caiet. cap. 22. Nauarr. loco cit. Sayr. num. 12.*

III. Ex *eodem c. pessimam*, aliqui dicunt incendiarios quotùlibet locorũ, & cooperantes incurrere interdictum ab Ecclesiastica sepultura. Alij dicũt eos incurrere interdictũ ab ingressu Ecclesię, si cõtumaces fuerint non satisfaciendi ab Episcopo moniti; per *d. c. si quis membrorum.* Ita tenet *Suar. disp. 22. sect. 2. n. 15. in fine. Filiucc. tract. 15. nu. 53.* Sed verius est non esse interdictum vllum latæ sententiæ, sed ob impœnitentiam, seu contumaciam notoriam carere Ecclesiastica sepultura, sicut alij notorij peccatores defuncti in impœnitẽtia.

IV. Ex *c. super eo, de raptoribus*, violatores manifestè Ecclesiarum, & raptores, si in vita satisfacere noluerunt, & in morte satisfacere non potuerunt, neque cauere de satisfactione per hæredes facienda, admittendi sunt ad Sacramentum viatici, & ad Ecclesiasticam sepulturam, scilicet in loco sacro; sed nullus Clericorũ eorum sepulturę interesse potest, aut eleemosynã pro eis accipere: sed de hoc *infra* dicam *c. seq. n. 2.*

Modus autem absoluendi incendiarios est in *dicto c. pessimam* statutus, vt cogãtur priùs damnũ reparare, & iurare se ampliùs nõ facturos incendia, & imponenda illis pœnitentia peregrinationis trãsmarinæ, vt in seruitio Dei per annum permaneant Hierosolymis, vel in Hispania, scilicet militando contra infideles, vt *Turrecrem. nu. 1. in dict. c. pessimam.* Sed non est amplius in vsu hæc pœnitentia publica. Ideò de forma absoluendi vide *c. seq. nu. 2.*

V. Incendiarij quando fuerint in iudicio definitiua sententia de hoc crimine condemnati, scilicet de incendio dolo causato, incurrunt iuris infamiam, quia hoc est crimen publicum, & capitale. vt *l. 1. ff. ad leg. Corneliam de sicar. l. qui eius, ff. de incend. ruin. naufr. l. capitalium, §. nonnunquam, ff. de pœnis*, & consequenter taliter damnati fiunt irregulares, vt dixi *par. 1. c. 33. §. 2.*

In dubio autem incendium nõ pręsumitur dolo malo causatum, & ideo onus probandi incumbit aduersario, quòd fuerit dolo causatum, *l. quoties, 18. §. qui dolo, ff. de prob. l. dolum, C. de dolo,*

Menoch. præsumpt. lib.4. c. 12. *nu.*2. *& lib.*5. *c.*3. *per totum*. *Barbos. allegat.*5 1. *nu.*75. *Magon. decis.* 111. Præsumitur autem dolus, si clam fiat. *Menoch. lib.*5. *c.*3. *nu.*107. vel si manifesto cum periculo ignem quis applicauit. *Menoch. ibid. nu.*97.

Quando verò quis teneatur ad restitutionem ob culpam solam, vide *Rotæ decis.* 104. *tom.*2. *posth. Farin.* vbi quòd si conuenitur ex contractu, vt locati, non tenetur, nisi adsit saltem lata, vel leuis culpa: si autem lege Aquilia de damno dato, tūc etiam de leuissima in cōmittendo tenetur.

CAPVT II.

Incendiarios, seu violatores Ecclesiarum, aliorumue locorum absoluens, seu ad diuina admittēs nō seruata iuris forma.

I. IN *c. pessimā*, 23. *q.*8. Episcopus absoluens incendiariū non seruata forma ibi præscripta, scilicet præuiæ satisfactionis, iuratoriæ cautionis, & pœnitentiæ ibi præscriptæ impositionis, damnum restituat, & per annum ab officio Episcopali abstineat. Hanc esse suspensionem latæ sententiæ, ait *Marius Alterius to.*2. *tract. de suspen. disp.*16. *c.*3. *in fine*: sed verius est esse simplex præceptum, quia verba non sonant censuram. Vnde transgressus non esset irregularis: ita *Reginal. lib.*3. *tract.*2. *num.*18. *Filiuc. tract.*20. *nu.*215. Imò hoc præceptum non videtur obligare ad pœnam ante sententiam. *Sanch. lib.*9. *de matr. disput.*30. *num.*1. *& vlt.* Imò hodie ille textus non videtur vsu receptus, quia Pœnitentia, de qua ibi, imponenda peregrinationis, seu militiæ, non est in vsu.

II. In *c. super eo, de raptoribus*, qui violenter insurrexerunt in rapinas, & notorij Ecclesiarum violatores non sunt absoluendi, nisi restituant priùs, vel si non possunt, saltem idoneè caueant, si possunt, quòd si id non faciant cùm possint, non sunt admittendi ad pœnitentiam, & sacramenta; & absolutio aliàs foret nulla propter particulā *Pœnitentiæ beneficiū ei penitus denegetur*, vt infra dicā. Quòd si in vita satisfacere noluerint, & in morte nec satisfacere, neque cauere idoneè potuerint, admittendi quidem sunt ad sacramenta, & sepulturam in loco sacro; sed nullus Clericorum eorum sepulturæ interesse potest, aut eleemosynā pro eis accipere; & Clerici, vel Sacerdotes contra præmissam formā attentantes, id est, admittentes illos ad pœnitentiam, vel sepulturæ interueniēdo, aut eleemosynas accipiendo contra prædicta, ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & ecclesiastico beneficio careant. Per

hæc

hæc autem verba inferri videtur.

Primò, quòd absolutio data contra formam prædictam, erit nulla propter illam particulam *penitus denegetur*; quæ particula *penitus* habet vim latę sententiæ, & decreti irritantis, vt *Tiraquel.* cum magis communi tenet *in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 105. *&* 106. & maximè quia in eo textu adest illa particula *si pœnitentias dare attentauerint*, quæ significat actum de facto, & de iure nullum. Et confirmatur, quia, vt ait *Tiraquellus nu.* 108. idem valet particula *penitus*, & particula *nullatenus*; & particulam *nullatenus* ait esse latæ sententiæ, & decretum irritans continere: at verò si canone dicatur *nullatenus absoluatur*, multi dicunt fore nullam absolutionem, vt *Suar. de censur. disp.* 7. *sect.* 5. *nu.* 44. *& Layman lib.* 1. *tractat. de censur. excommun. cap.* 6. *n.* 8. *contra Coninch de cens. disp.* 14. *nu.* 209. *Marius Alterius tom.* 1. *disput.* 4. *lib.* 4. *cap.* 4. *columna.* 8. & in terminis de verbo *penitus*, quod valeat actus in contrarium, tenent nonnulli, quos allegat *Tiraquellus nu.* 108.

Secundò inferri videtur ex eo textu, Clericos transgressores talis pręcepti incurrere priuationē beneficij ipso facto, quia particula *careat* est latæ sententiæ secundū magis cōmunem, quā probat *Tiraquel. verbo, reuertatur, loco cit. n.* 161. *Vezin. to.* 2. *commun. opin. lib* 9. *tit.* 34. *n.* 354. *Gama tract. de sacram. præst. q.* 5. *n.* 17. *Sayr. in claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *nu.* 26. Tamen contrarium tenet *Abb. in d. c. super eo, nu.* 2. *Anan. nu.* 5. *Bernard. Diaz in praxi, c.* 109. *in nouiss. impress. num.* 2. qui dicunt talem transgressorem esse priuādum beneficio: & hoc puto verius; quia, vt ait *Tiraquell. n.* 166. verbum, *careat* nonnunquam ex subiecta materia iudicatur sētentiæ ferendæ; & talis est meo iudicio coniectura, quando profertur simul cum alia pœna ferendæ sententiæ, quasi in illius consequentiam, vt in textu nostro, cùm pœna depositionis ibi statuta per illa verba, *ordinis sui damnum patiantur*, fit sententiæ non ipso iure latæ, sed ferendæ; vt *Abb. & Diaz ibi* docent, & patet ex verbo, *patiantur*. Dicunt tamen *Abbas*, *& Bernard. Diaz supra citat.* quod licèt Episcopus non possit dispensare cum sic deposito, poterit tamen super beneficij priuatione dispensare cum incendiario non deposito.

CAPVT I.

Incestus pœna.

I. INfamis ipso iure efficitur, quicumque de crimine incestus fuerit iudicio cōdemna-

demnatus, quia est crimen publicum, vt *Conrad. de incestis nupt. num.* 13. & 14. *Farinac. q.* 149. *num.* 1. Vnde lata sententia reus notatus remanet iuris infamia. *l.* 1. *ff. de his qui notan. infam.*

Quòd si incestus culpabilis contingat sub figura matrimonij, scilicet in gradibus prohibitis, tunc secundùm multos Doctores taliter contrahentes incurrunt iuris infamiam ipso facto absque sententia, vt dixi *verbo, matrimonium, c.* 5. Sed aduerte, quòd si incestus contingat sub figura matrimonij in facie Ecclesiæ, seruata forma Concilij Trid. scilicet factis denũciationibus, tunc præsumitur ignorantia iuris, & facti, non tamen sẽper, sed arbitrio Iudicis. *l fin. ibi gloss. ff. de ritu nupt. l. octaui,* § *fratres, ff. vnde cogna. Farinac. q.* 149. *n.* 200. & 204.

II. Irregularis igitur fiet vir cõsequẽter in prædictis casibus infamia iuris affectus. *Turrecrem. in cap. nec eam, nu.* 3. 35. *q.* 2. *Farinac. q.* 149. *num.* 136. Imò cùm incestus sit crimen depositione dignum, vt *Bernard. Diaz in praxi c.* 87. *Farinac. nu.* 34. consequenter vbi fuerit hoc crimen notorium, reddet reum infamia iuris notatum, & irregularẽ, vt de communi testatur *Sayr. de censur. lib.* 7. *c.* 12. *num.* 12. de qua re dixi *par.* 1. *c.* 33. §. *secundo modo.*

III. Excommunicationem quoque incurrit incestum committens, & quidem etiam si incestus fuerit à laico sine velamine matrimonij: aliqui dicunt excõmunicationem adesse latæ sentẽtiæ. Ita tenet *Dueñas regul.* 150. *ampliat.* 1. & plures, quos allegat & sequitur *Farinac. q* 149. *n.* 16. & videtur tenere *Paul. Grillan. in tract. de pœnis omnifar. coitus, q.* 2. *num.* 4. & facit *c. si quis cum matre,* 33. *q.* 2. ibi *anathematis percutitur ictibus.*

Sed contraria est communior, & verà, extra figuram matrimonij incestum committentes non incurrere excommunicationẽ latæ sententiæ; sed ferendæ ob incestum, *c. de his qui incesti,* 35. *q.* 3. *gloss. in d. cap. si quis cum matre, verbo, percutitur.* & *gloss. Clem.* 1. *de consanguinit. verbo, matrim.* & *Vitalin. ibid. nu.* 28. *Faber in* §. *si aduersus, in fine. de incest. nupt. Angel. tract. malefic. versic. Che hai adulterato, nu.* 68. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *disp.* 48. *nu.* 5. *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 87. §. *Laicus.*

At verò incestus sub figura matrimonij habet pœnam excõmunicationis latæ sententiæ, non propter ipsum incestum effectuatum, sed propter ipsas nuptias incestuosas, hoc est in gradu prohibito, etiam copula nõ sequuta contractas, vt *Clem. vn. de consan-*

sanguinit. & affin. Sanchez loco cit. nu.6. de qua excommunicatione vide *verbo, matrimonium, cap.5.* vbi dixi requiri scientiam, seu dolum ad hanc excommunicationem incurrendam, & non esse reseruatam Papæ, vt *Salzedo loco cit.* testatur de communi.

IV. Priuatur ipso facto iure petendi debitum coniugale incestum committens cum cõsanguineis suæ vxoris, vel sui mariti, *c.1. de eo qui cognouit consangu. vx.* Sed hodie non priuatur iure petendi debitum, nisi incestus fuerit cum consanguineis coniugis in primo, vel secundo gradu, propter Trident. Decretum, *sess.24. c.4.* vbi restrinxit affinitatem ex copula fornicaria, vt non impediat matrimonium, nisi in primo, & secundo gradu: & Sacra Congregatio declarauit idẽ esse quoad impedimentum petendi debitum in casu nostro. vt *Sanchez lib.9. disp. 27. num. 14.*

An autem procedat hæc pœna etiam in coniuge à consanguineo viri metu graui cognita; aliqui negant, alij probabilius affirmant, vt *Sanchez lib.9. disp.31. num.4.* Certè si vi comprimatur, non procedit hæc pœna, *Sanchez lib. 7. disp. 15. n.50. & disp.64. nu.17.* Limita etiam, quòd dicta pœna non militat, si maritus, vel vxor incestum cõmiserit cum proprijs cõsanguineis. *Sanch. lib.9. disp.32*

V. Impedimentũ matrimonij contrahendi cum qualibet persona ipso facto incurrit incestum committens cum proprijs cõsanguineis, vel coniugis, *c. si quis cũ matre, 35. q.2. c.1. 2. & 3. de eo qui cogno. consang. Sanchez lib.7. disput.15. nu.6. & 7. Salzedo ad Diaz in praxi, c.87. § Laicus.* Et procedit etiam de incestu cõmisso contra ius publicæ honestatis, vt cum consanguineis sponsæ, vel sponsi in primo gradu. *d. c.2. de eo qui cognouit consang.*

Limita primò, quòd secundùm aliquos Doctores hodie non procedit hæc pœna, nisi incestus sit commissus in primo, vel secundo gradu, secundùm probabiliorem sententiam, ex Tridentin. *sess.24. c.4. de matrimonio*: ita *Sanchez disp.15. cit. n.4. Coninch disp.30. n.25. de Sacrament. matrimon.* tamen contraria est magis cõmunis, vt apud *Sanchez ibidem*, & *Filiucc. tract.10. par.2. nu.280.* quòd scilicet vsque ad quartum gradum consanguinitatis extendatur.

Limita secundò, quòd hoc impedimentum non est irritans, seu dirimens matrimonium, *Sanchez dicta disp.15.*

Limita tertiò, vt requiratur ad hanc pœnam incestus formalis, id est scienter commissus, vt tex. *in dicto cap.1. de eo qui cognouit.*

Limita quartò, quòd hodie hęc

pœna

pœna, seu impedimentum desuetudine videtur sublatum, vt non sit necesse petere dispensationem regulariter loquẽdo. *Sanch. lib. 7. disp. 17. num. 8. & 9. in fine, & lib. 8. disp. 25. n. 8. circa medium, Coninch disp. 30. n. 25.* Vnde neque in dispensatione ad petendũ debitum tenetur, qui habet ius dispensandi, iniungere, vt si superuixerit coniugi, maneat cælebs, nisi vbi talis pœna sit vsu recepta, vt notatur in *Compend priuil. Societ. nostræ, verb. dispensatio, §. 8.* Posset tamen si vellet, eam iniungere, vt *Garzias, de benef. par. 8. c. 3. num. 35.* Stylus autem Sacræ Pœnitentiariæ hanc pœnam obseruari vult, & iniungit in dispẽsatione ad petẽdum debitum, & Stylus Datariæ eam iniungit in dispensatione super consanguinitate vsque ad quartum gradum, vbi intercesserit copula incestuosa. *Garzias loco cit. n. 36. Sanch. lib. 8. disp. 25. num. 8.*

VI. Incestum committens cum consanguineis, vel affinibus suis vsque ad quartum gradũ, ex matrimonio, vel cum persona, cum qua habet ius publicę honestatis, vel cum affinibus in primo, & secundo gradu, ex copula fornicacaria incurrit speciale impedimẽtum matrimonij contrahendi cũ persona eadem, cum qua incestus commissus est, ita vt dispensatio à Papa concessa super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, non expressa copula incestuosa habita cum eadem persona, sit subreptitia, & nulla, ex Decreto Trident. Concilij *sess. 24. c. 5. reform. matrim.* vbi contrahentes matrimonium scienter in gradibus prohibitis separentur, & careant spe dispensationis: idque in eis multò magis locum habeat, qui nõn tantùm matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausi fuerint: & quamuis istud Decretum solum loquatur, quando matrimonium est contractum, vel etiam consummatum in gradibus prohibitis, tamen ex Stylo Curiæ extenditur ad omnem copulam incestuosam, etiam sine matrimonij figura. *Sanchez lib. 8. disp. 25. n. 8. Garzias, de beneficijs, par. 8. c. 3. n. 36. Gutier. de matr. c. 124. n. 13. & 14.* & procedit secundùm veriorem, etiamsi sit habita sine cogitatione matrimonij contrahendi. *Garzias n. 66.* cum declaratione Sacræ Congregationis. Imò si copula sit habita ex intẽtione faciliùs obtinendæ dispensationis matrimonialis, tunc adest speciale impedimentũ; vt necesse sit exprimere eam intentionem, alias esset subreptitia dispensatio, cùm ipsi copulam exponant pro causa facilioris dispensationis, vt *Sanchez nu. 38. Garz. n. 93. & 97. Gutier. loc. cit.*

Verum est, quòd si copula est occul-

occulta, sufficit petere in Dataria dispensationem super gradibus, & in Pœnitentiaria super copula incestuosa. *Sanchez disp.* 25. *n* 11. *&* 12. *& Coninch disp.* 33. *n.* 83. & tunc seruabitur forma in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ statuta à S.D.N. Vrbano VIII. Quòd si copula sit publica, sed intentio illa sit occulta, impetrari debet in Dataria dispensatio etiã super intentione, quia ille actus internus componit cum actu externo, & illum informat, vt non possit ab eo moraliter separari, & cadit sub eadem potestate, sub qua actus externus de se malus per talem intentionem, *Suar. de censur. disp.* 4. *sect.* 2. *n.* 22. *Coninch disp.* 13. *num.* 72.

VII. Filij incestuosi, infames sunt secũdùm aliquos Doctores, per *c. coniunctiones,* 35. *q.* 2. *&* 3. ibi, *infamia eos notamus:* vnde videntur infamia iuris notati; & ita eos infames esse volũt *Anton. Gomez in l. Tauri* 80. *n.* 15. *Griland. de pœnis omnis. coit. q.* 2. *nu.* 8. *Maiol. de Irreg. lib.* 3. *c.* 1. *nu.* 13. Sed contraria mihi verior videtur, quòd non sint infames ipso iure propriè dicta infamia, quia nullo iure cautum est; & tex. in *dicto c. coniunctiones* obscurè loquitur, & intelligitur à Canonistis ibi notare infamia nõ filios, sed parentes, vt *Archid. ibi & Turrecrem. n. vlt.* Quare dicendi sunt infames tantùm infamia facti vel iuris secundum quid, sicut de alijs illegitimis dicunt Doctores, & de communi testatur *Tiraquel. de nobilit. c.* 15. *num.* 4. *Mascard. verb. testis, conclus.* 1362. *n.* 31.

Dixi, *secundùm quid*, quatenus habentur viles, & repelluntur à multis actibus, & officijs publicis, & successionibus, sicut infames & ita *Couar. pract.* 4. *qq. c.* 19. *n.* 6. *Molin. tract.* 4. *disp.* 7. *n.* 5. *Calderin. consil.* 2. *de fide instr. Tiraq. num.* 30. *Mascard. vbi supra.* Et facit quòd Doctores, qui dicunt incestuosos esse infames, se fundant in *Authen. ex complexu, C. de incest. nup.* vbi ait text. neque filios nominandos eos, qui ex damnato coitu nascuntur, qui spurij vocantur; & tamen spurij alij quilibet non dicũtur infames infamia iuris propriè loquendo, vt *Molina & Couarr. loco cit.*

CAPVT I.

Indulgentiam plenariam concedentes Religiosi.

CLem. 1. *de priuil.* Religiosi à pœna, & culpa (vt ipsi dicunt) absoluere aliquem præsumentes, excommunicationis sententiam incurrunt ipso facto, Papæ reseruatam; eosque locorum Ordinarij, postquam de hoc eis cõstiterit, debent excommuni-

municatos facere denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo eisdem religiosis super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.

Nota, quòd absoluere à pœna, & culpa, secundùm modum loquendi Regulariũ, idem est, quod à pœna Purgatorij absoluere, id est Indulgentiam plenariam concedere, vt ait *Sylu.excom.7.n.41. Suar.de censur. disput.22. sect.4. nu.19. Sayr.lib.3.de censur. c.29. num.38.*

Nota secundò, quòd ad incurrendam hanc excõmunicationem sufficit, si Religiosus Indulgentiã plenariam concedat, etiam si non absoluat à peccatis sacramentaliter: ita *Syluest.loc.cit.Suar.n.20. Marius Alter. lib.5.disp.22.c.3. vers.6.notan.*est contra *Cardinalem, & Zenzelinũ* ibi, qui vtrunque requiri putant, id est, & absolui sacramentaliter, & Indulgentiam plenariam concedi.

QVÆRES, an Religiosus in isto casu incurrat excommunicationem contra vsurpantes iurisdictionem Sedis Apostolicæ latam in Bulla Cœnæ *c.17.* Et posset videri alicui affirmatiuè dicendum, quia ad solum Pontificem Romanum pertinet concedere Indulgentiam plenariam, ob plenitudinem potestatis. *c.cùm ex eo, in fin. de pœnit.& remiss.& extrau. Vnigenitus, eod. tit. Vitalin. hic num.86. & c.17. Bullæ* procedit etiam contra vsurpantes iurisdictionem spiritualem, vt *Doctores ibid.* Tamen contrarium tenendũ est, quia illa Bullæ Cœnæ excommunicatio non procedit contra vsurpantes iurisdictionem delegatam: aliàs etiam absoluentes à casibus reseruatis Papæ, incurrerent in eandem excõmunicationem, quod nemo dixit. & de hoc dixi *verbo, Vsurpatio, c.3.*

CAPVT II.

Indulgentias publicantes porrigentibus manus adiutrices, vel ob quæstum.

PIus V Bulla *99.* incipit, *Quã plenum*, statuit ne in aliquo Regno, Ciuitate, vel loco, quocũque prætextu publicentur Indulgentiæ ob quæstum, seu ad quas consequendas soluenda sit aliqua eleemosyna alicui personæ, vel loco: & qui secus egerint, seu attentauerint, Episcopi, etiam si Cardinales fuerint, ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum suarum Ecclesiarum tandiu maneant suspensi, donec satisfactione præuia à Sede Apostolica absoluantur. Inferiores verò Episcopis sententiam excommunicationis incurrant Papæ reseruatã; decernendo irritum, & inane quicquid in contrarium contigerit attentari.

Inde

Inde idem Pius V. Bulla 30. *Etsi Dominici*, reuocauit omnes indulgentias quibuscũque cõcessas, pro quibus cõsequendis porrigendę essent manus adiutrices.

Limita non esse reuocatas indulgentias concessas, pro quibus consequendis debeat fieri aliqua eleemosyna pauperibus indeterminatis: nam & hoc iniungi solet in Bullis Iubilæi.

Limita secundò, quod non incurrit in hanc censuram mandãs publicari indulgentiam ob quæstum, si non fuerit publicata, quia verbum *attentare*, quando agitur de vsurpatione potestatis, seu de exercitio actus nulli, seu irriti, est intelligendũ de actu consummato, licet inefficaci: & ita *Bonacin. disp. 2. q. 3. punct. 30. nu. 7. de censur. in particul.* quia minus debemus recedere à iure cõmuni, quàm sit possibile: de iure autem communi pœna latæ sententiæ incurrenda intelligitur solùm de actu consummato, non autem de solo conatu, seu attentato. *Ioan. Andr. in nouella, in cap. perpetua, de elect. in 6.* & latè *Felin. in tract. 1. Conatus absque effectu an puniatur, n. 5. Fallen. 4*

Aliam etiam Cõstitutionem pœnalem à Pio V. editam contra promulgantes indulgentias pro eleemosyna, vide *verbo, Simonia, c. 11.*

CAPVT I.

Iniuria in quemlibet.

INfamiam iuris incurrit condemnatus actione iniuriarũ pœnali, siue ciuili, siue criminali, *c. cum te, de sent. & re iudic. l. 1. ff. de his qui not. infam. Abbas in dict. c. cum te, num. 1. Bernard. Diaz in praxi, cap. 69. num. 6.* & consequenter irregularis erit taliter condemnatus, vt dixi *par. 1. c. 33.*

Ampliant, vt procedat etiam in eo, qui pulsatus actione iniuriarum transegit cum actore, vt *d. l. 1. ff. de his qui not. infam.* sed tu vide *d. c. 33.*

Ampliant secundò multi Doctores, vt procedat etiam si iniuria sit leuis, id est non atrox, dummodo pertingat ad peccatũ mortale: ita *Innoc. Hostien. in d. c. cum te*, & communem testantur *Cardin. ibid. Felin. nu. 9. Salzedo ad Diaz, loco citat. lib. 6. Suar. commun. opin. lib. 1. nu. 79. Farin. q. 105. num. 65. Barbos. in d. c. cum te*, & probatur in *dicto c. cùm te*, vbi in casu iniuriæ leuis postulatum fuit beneficium restitutionis. Sed contraria sententia est magis communis, eamque cõmunem ait *Clarus §. iniuria, versic. item condemnatus*, qui plures allegat, & plurimos congerit

gerit *Tiraquel. tract. de iudicijs in reb. exiguis, vers.* 64. Potest autem Episcopus in his dispensare, vt *c. at si Clerici, §. de adulterijs, de iudic.*

CAPVT II.

Iniuria per violentam manus iniectionem in Clericos, vel Religiosos.

I. IN *c. si quis suadente diabolo,* 17.*q.*4. habetur Cōstitutio huiusmodi Innoc. II. in Concil. Lateran. *cap.* 15. Si quis suadente diabolo in Clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporū præsumat illum absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. Ex quo textu habetur excōmunicatio latæ sententiæ contra iniuriosè manum inijcientes in Clericos, vel Religiosos, quia licet verbum *subiaceat,* tanquam futuri temporis in aliquibus casibus sit sentētiæ ferendæ, vt apud *Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, reuertatur. nu.* 149. tamen regulariter loquendo est latæ sententiæ, vt *Tiraquel. ibi nu.* 148. & ita in terminis *de hoc cap. si quis suadente,* idem *Tiraquel. ibi* latè probat cum multis iuribus, & Doctoribus: & expresse sic habetur de hoc can. *si quis suadēte,* in *cap. quòd traslationem, de officio leg.* hunc autem canonem post alios latè explicat *Barbos. in d. c. si quis,* & multi ab eo allegati.

Amplia quòd nomine Clerici continetur & is qui solam habet primam tonsuram. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 4. *Barbos. loco citat. nu.* 9. Et procedit etiam si non habeat requisita Concilij Trid. ad vtendum priuilegio fori, vt declarauit Sacra Congregatio apud *Barbos. ibidem.* Nomine autem Monachi intelligūtur omnes Religiosi etiam latè dicti, id est etiā si non emittant tria vota substātialia, dummodo sit eorum religio à Sede Apostolica approbata; vt Doctores, quos allegat *Diana resol.* 61. *tract.* 1. *tom.* 2.

Amplia secundò, vt contineatur Clericus, & Monachus, non solùm viuus, sed etiam mortuus, vt iniuriosè eius cadauer percutiens incurrat in hanc censuram: ita *Tolet. lib.* 1. *c.* 31. *§. quartò debet, in fine. Felin. in c. à nobis, il* 2. *num.* 4. *de sent. excommun. Albert. Brunus de augm. num.* 95. *Dueñas regula* 99. *ampliat.* 6. *Barbos. nu.* 47. quamuis contratrarium teneat *Henriq. lib.* 14. *c.* 3. *num.* 8. *lit. B.*

Amplia tertiò, vt contineatur Clericus, & Monachus percutiēs gra-

grauiter se ipsum ex odio, seu indignatione contra seipsum, non ex spiritu mortificationis, seu pœnitentiæ: est communis sententia, vt testatur *Grammat. decis.*44. *nu.*2. *Clarus*, §. *fin. q.*77. *num.*3. tenet *Farinac. q.*128. *num.*25. & plures allegat *Diana resolut.*81. *tract.*5. *Miscell. tom.*2. Quamuis contrarium, quòd scilicet percutiens seipsum non incurrat in hũc Canonem, teneant *Barbosa in c. contingit il* 1. *de sent. excomm. Graff. lib.*1. *de casibus reseruat. cap.*8. *nu.*23. *Turrian. de censur. lib.*3. *disp.*29. *dub.*2. *Diana loco cit. Nald. pract. qq. num.*24. *cum Bald. & alijs Canonistis, Mantua Dial.*125. & probabilem ait *Suar. disp.*22. *de cens. sect.*1. *nu.*59.

Ampliatur quartò, vt ex iuris dispositione, & interpretatione extendatur Canon non solùm ad ipsum percutientẽ, seu violẽtiam inferentẽ, sed etiam ad mandantẽ consulentẽ, incitantẽ, cõsentientem, & non impediẽtem, cùm ex officio impedire tenetur: imò secũdùm magis cõmunem, etiamsi non teneatur ex officio, *c. quanta*, *c. mulieres*, §. *vlt. de sent. excom.* & extenditur, etiam contra ratam habentem percussionem eius nomine factam, *c. cum quis, de sent. excom. in 6.* vide *Sayr. lib.*3. *c.*26. *nu.*22. *Suar. de censur. disput.*22. *sect.*1. *nu.*55. *Auilam par.*2. *c.*5. *disp.*3. *dub.*6. *Molinam disp.*52. *tract.*3. *Coninch disp.*14. *dub.*15. *de censur. Barbos. in dict. c. si quis suadente*, *à nu.*40. *cum seqq.*

Absolutio igitur huius excommunicationis est Sedi Apostolicæ reseruata, vt in textu. Sed limita primò, quòd Episcopus de iure communi potest quemlibet absoluere, quando percussio est leuis, id est neque enormis, neque mediocris. *c. peruenit, de sent. excomm. ibi gloss. & Abb. Sayr. lib.*3. *c.*28. *nu.*35. *Molina disp.*57. *cit. Layman lib.*1. *tract. de excomm. c.*5. *nu.*9. *Genuen. in praxi c.*80. vbi latè hanc materiam declarat, & *Barbos. in d. c. si quis, num.*77. *cum seqq.*

Adde quòd hæc facultas non solùm competit alijs Prælatis habẽtibus Episcopalem iurisdictionem à Papa, secũdùm cõmunem, *Sayr. lib.*3. *c.*28. *nu.*2. sed secundùm probabilem, etiam Vicario generali, vt tenet *Bonacina disput.*2. *q.*4. *punct.*5. *n.*4. qui alios allegat, & tenet *Molina disp.*59. *nu.*4. *tract.*3. Contrarium tamen tenent *Abbas, & Angel.* quos sequitur *Sayr. ibi*; quia tex. ad Episcopum verba dirigit; quod est intelligendũ, nisi specialiter sit mãdatum. *Sbrozz. de offic. Vicar. q.*180. *lib.*2.

II. Potest Episcopus absoluere à percussione mediocri, quando percussio est facta inter Clericos in cõmuni viuentes, vt *c. quo-*

 niam,

niam, de vit. & honeſtat. Cleric.. Barboſ. nu. 80. *Molina diſp.* 57 *num.*3. *Sayr. nu.*7. Item poteſt Epiſcopus abſoluere à mediocri Officialem Principis, qui ratione officij turbæ arcendæ, Clericum mediocriter percuſſit, *c. ſi verò, de ſent. excom.* Et idem de miniſtris iuſtitiæ dicendum, ſi ratione ſui officij exercendi percutiunt, per eum text. *& ibi DD. Suarez diſp.*22. *de cenſ. ſec.*1.*n.*70. *cum Caiet. Layman loco cit. num.* 10. Hæc autem facultas cùm ſit magis limitata, non competit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbrozz. loc. cit.*

III. Poteſt abſoluere Epiſcopus quemcumque etiam ab enormi, habentem impedimentum perpetuum accedendi ad Sedem Apoſtolicam, vt *c. de cætero, c. quamuis, de ſent. excomm. & c. mulieres, eo. tit.* Et quidam dicũt procedere etiamſi impeditus poſſit recurrere per litteras, vel nuncium ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, *Barboſ. in dicto c. ſi quis,* 17. *q.*4.*n.*90. Sed vide *par.* 1. *c.* 24.

Item poteſt abſoluere Epiſcopus ab enormi quemlibet habentem impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam, etſi non perpetuum, ſed diuturnum; ſed tunc abſoluet ad reincidentiam, ſeu cũ conditione, vt ceſſante impedimento, quamprimùm poterit accedat ad Sedẽ Apoſtolicam. *c. de cætero, de ſent. excom. c. eos qui, eod. tit. in* 6. Vide *Sanchez in decal. lib.*2.*c.*13.*n.*30. *Suar. loco cit. n.*80. Hæc facultas non cõpetit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbrozz loc. cit.*

Ex decreto Sacræ Cõgregationis Epiſcoporum, & Regularium, iuſſu Clementis VIII. ij qui priuilegia habent abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, non poſſunt in Italia, extra Vrbem Romam, abſoluere à caſu inijcientium violentas manus in Clericos, *iuxta* canonem, *Si quis ſuadente*, 17.*q.*4. ac iuris diſpoſitionem, ſeu extenſionem ſupra dictam *n.*1. *ampliat. tertia.* Aliàs ſi contrauenerint, incurrunt in cenſuras, & pœnas, de quibus dixi *verb. abſolut. c.*2.*n.*3.

Sed limita, quòd nõ obſtat hoc Decretum, quo minus poſſint abſoluere à leui percuſſione cùm ſit de iure communi eius abſolutio Epiſcopis conceſſa, & non Papæ reſeruata: ita *Graff. de caſibus reſeruatis, cap.*8. *num.*9. & 10. *Filiucc. tract.* 15.*n.* 34. Quod eſt verùm, niſi Epiſcopus ſibi etiam hunc caſum reſeruaret, vt patet eodem Decreto.

CAPVT III.

Iniuria afficiens Papam, vel Cardinalem in perſonam.

Vide *verb. Maieſtatis læſæ crimẽ.*

C A-

CAPVT IV.

Iniuria in personam Episcopi.

IN *Clem.* 1. *de pœnis*, habetur Constitutió Clem. V. in Concilio Viennensi, qua statuit, vt si quis suadente diabolo in hoc sacrilegij genus proruperit, quòd quemuis Pontificem (id est Episcopum iam consecratum, vt cõmuniter ibi DD. exponũt) iniuriosè, vel temerè percusserit, aut cœperit, seu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab alijs rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consiliũ, aut fauorem dederit, vel scienter defensauerit facientem: Primò, sit ipso facto excõmunicatus, à qua excõmunicatione nõ possit absolui nisi per Summum Pontificem, scilicet mortis articulo excepto.

Secundò, à feudis, locationibus, officijs, & beneficijs spiritualibus, & tẽporalibus, quæ ab Ecclesia, cui offensus Episcopus præest, obtinet, cadat ipso facto, eaque ad eandem Ecclesiam liberè reuertantur.

Tertiò, ipsius filij per lineam masculinam descendentes vsque ad secundam generationem, reddantur ipso facto inhabiles ad Ecclesiastica beneficia in Ciuitate, & Diœcesi eiusdem Episcopi obtinenda, omni spe dispensationis adempta.

Quartò, terra ipsius offendẽtis, & cooperantis (vt supra) si non vltra vnam diœcesim extendatur, vsque ad condignam satisfactionem eiusdem domini, Ecclesiastico subiaceat interdicto: itemque locus quilibet, in quo captus Episcopus detinebitur, quandiù detentio ipsa in eodem loco durauerit, Ecclesiastico subiaceat interdicto. Quòd si terra illius duas, vel plures diœceses contineat, tunc diœcesis domicilij principalis ipsius delinquentis, & illa, in qua fuerit delictum commissum, si sua sit, & duæ aliæ eiusdem Domini eidem loco magis vicinæ, interdicto subiaceant supradicto. Item Ciuitas, quæ aliquid prædictorum commiserit in proprium Episcopum, interdicto subiaceat memorato, donec satisfecerit; & eius Magistratus, & Officiales omnes, culpabiles existentes, incurrant excommunicationem, à qua non possũt absolui nisi à Sede Apost.

Hoc autem interdictum est latæ sententiæ, vt constat ex verbo, *subiaceat*, vt dixi *supra cap.* 2. *eodem verbo*, *Iniuria*: & ita in terminis *Bonifac. de Vitalin. in hac Clement.* 1. *num.* 70. *Henriq. lib.* 3. *cap.* 43. *numer.* 5. *vers.* 6. *Nauar. c.* 27. *num.* 169. Quod autẽ dicit textus, de terra ipsius delinquentis, intelligitur terra ipsius, siue ipse illius fuerit Dominus, siue gubernator, vt

Suar. disp. 37. *sec.* 1. *n.* 9. *& gloss. in d. Clem.* 1. *verbo, si sua*, vbi se remittit ad notata *in c.* 1. *de postulat. Prælat. verbo, terram propriam*, vbi ait hoc verbum *suum* accipi ibi latè, vt sufficiat si sit de iurisdictione illius, licet non sit in eius proprietate.

V. Delinquentes, vt supra excommunicati, denunciandi sunt publicè, & solemni forma anathematis, singulis festis, donec satisfecerint; & cùm absoluẽdi fuerint, cauere debent idoneè de parendo pœnæ inferendæ, & de peragẽda pœnitentia iniungenda: formã autem solemnẽ anathematis ibi ponit textus, & tractat *Suar. de censur. disp.* 8. *sec.* 3. *n.* 2. *&* 3.

VI. Ex *c.* 11. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio specialiter Papæ reseruata contra iniuriam inferentes in personam Episcopi, quę partim excedit, partim exceditur ab illa, quæ fertur in dicta *Clementin.* 1. quia in Clement. 1. excommunicantur bannientes Episcopum de quocũque territorio, sed in Bulla Cœnæ non continentur nisi bannientes Episcopũ de terra, in qua iurisdictionem habet, seu ius aliquod idem Episcopus. Item in *Clementina* 1. excommunicantur etiam ratum habentes, non autẽ in Bulla Cœnæ: è contra in Bullæ Cœnæ excõmunicantur hostiliter insequẽtes Episcopum, qui non continẽtur in *Clem.* 1. in alijs autem actionibus conueniunt, vt apparebit ex *cap. seq.*

VII. Occidens Episcopum tenetur l. Pompeia, de parricidis; vt *Placb. epit. lib.* 1. *c.* 22. *nu.* 22. *Farinac. q.* 112. *n.* 131.

VIII. Ciuitas occidens proprium Episcopum priuatur dignitate Episcopali. *c. ita nos*, 25. *q.* 2. *Plach. & Farinac. ibid.* Sed hæc pœna non est latæ sententiæ, vt patet ex textu, & nõ videtur procedere, nisi adsit frequentia talis delicti in ea Ciuitate, vt saltem bis occiderit Episcopos, vt colligitur ex textu, & ibi notat *gloss. verbo, vsum*; neque enim pœnæ offendentis Cardinalem, *c. felicis, de pœn. in* 6. militant contra offendẽtem Episcopum, *Farinac. loco cit.*

CAPVT V.

Iniuriam inferens in personam præcipuorum Ecclesiæ Prælatorum.

I. IN *c.* 11. *Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis diœcesibus, territorijs, terris,

ris, seu dominij eijcientes, nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem.

Nota ex hoc textu, quòd Princeps si bannierit de regno suo Episcopum non habentem in eo regno diœcesim, neque dominiũ vllum, neque ius Legationis, seu Nunciaturæ officium, non incurrit in hanc censuram, vt *Nauar. c.27.nu.67.Vgolin.in eo cap.11. Bullæ, §.1.nu.4.Duard.q.9.n.6.*

II. In *c.felicis, de pœnis in 6.* fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra iniuriam inferentes in personam Cardinalis, & à fortiori si in personam Papæ iniuria inferatur: de qua re vide *verbo, Maiestatis læsæ crimen, c.2.*

III. Occidens Nuncios, seu Legatos Papæ, vel alterius Principis, incurrit crimen læsæ Maiestatis; vnde damnatus est infamis, & irregularis. Quam conclusionem declara, vt apud *Farinac.q.112. à nu.160.*

CAPVT I.

Inquisitionem contra hæreticam prauitatem Domini & Magistratus temporales, requisiti si fuerint, non adiuuantes, aut impedientes; aut de causis Sancti Officij cognoscentes.

I. IN *c.vt Inquisitionis, 18. de hæret.in 6.* præcipitur Potestatibus sæcularibus, & Dominis tẽporalibus, vt Episcopis, Diœcesanis, & Inquisitoribus contra hæreticam prauitatẽ à Sede Apostolica deputatis pro defensione fidei pareãt, & intendant in inuestigandis, capiendis, & diligenter custodiendis, vel ad carceres S.Officij deducendis per suum territorium sine mora, & in potestatẽ S.Officij tradendis hæreticis, eorumque fautoribus, receptatoribus, & defensoribus, quãdo ab Episcopis, & Inquisitoribus prædictis fuerint requisiti.

Secundò præcipitur eisdem, vt ab Episcopo, vel Inquisitore de hæresi condemnatos, & sibi tanquam Curiæ sæculari puniendos relictos statim recipiant, indilatè supplicio debito puniendos, non obstãte appellatione quacunque. Tertiò ne cognoscant, vel iudicẽt quoquo modo de crimine hæresis, cùm sit crimen ecclesiasticum, neque carceratos pro eodem crimine, seu captos liberent sine licentia, seu mandato Episcopi, vel Inquisitoris. Quartò, ne aliàs Diœcesanorum, vel Inquisitorum Iudicum sententiam seu processum directè, vel indirectè impedire præsumant, vel se eis opponere. Quòd si contra prædicta fecerint, ipsi, & ij qui scienter in tali contrauentione dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis nouerint se mucrone percussos (quæ est la-

tæ sententiæ, vt notant *Tiraquel. in l. si vnquam, nu. 72. verbo, reuertatur, C. de reuoc. don. Barbos. in d. c. vt Inquisitionis*) & si per annum eam excõmunicationem animo sustinuerint indurato, ex tũc velut hæretici condemnẽtur.

De hac re vide *Carrer. in praxi tit. de hæret. §. circa secundũ, n. 56. Simancam Cath. instit. tit. 23. n. 9. Sayr. lib. 3. cap. 34. nu. 29. Filiuc. tract. 14. nu. 159. Barbos. loco cit.* qui *nu. 7.* ampliat, vt neque incidenter possint sæculares Iudices de hæresi cognoscere, propter illam particulam *quoquomodo*.

Ampliæ etiam, quòd non excusatur Iudex volens cognoscere de causa hæresis, vel differẽs animaduertere in reum sibi traditum à Sancto Officio, per protestationem, quam facit Inquisitor, dicens, *vt Iudex laicus misericorditer se cum eo gerat, &c.* quia Ecclesia protestationem facit sui affectus, id est si fieri possit, & nisi aliter conueniret. Ita *Lorca 2. 2. S. Thom. q. 11. art. 4. disp. 49. n. 9.*

Limita, quòd hęc censura non est reseruata, quatenus ex vi huius Constitutionis.

II. Ex decreto Pij V. incipit, *Sanctissimus Dominus*, est apud *Cherubin. Const. 1. eiusdem Papæ*, fertur excommunicatio contra omnes Magistratus, & Officiales, Barisellos, & alios Ministros fori sæcularis vbique locorum Christianæ Reipublicæ, si non obediant Cardinalibus Inquisitoribus generalibus, in his quæ pertinent ad Sanctum Officium.

Limita quòd nõ procedit excommunicatio illa cõtra Dominos temporales locorum, v. gra. Principes, vel Barones: quia eos ibi ad parendum rogat, non autem præcepto illo pœnali astringit, vt notat *Bonacc. de censur. in partic. disput. 2. q. 10. punct. 9. in fin.*

Limita etiam, quòd hæc censura non est Papæ reseruata, quatenus manat ex hac Cõstitutione; an autem aliunde sit reseruata, *infra* patebit *§. seq.*

III. Iudices laici cognoscẽtes de crimine hæresis incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *cap. 14.* vbi excommunicantur Iudices laici se interponentes in causarũ spiritualium, aut illis annexarum cognitione: de qua re vide *infra, verb. Iurisdictio, cap. 9.*

Iudices laici impediẽtes exequutionem decretorum Inquisitoris, & partes ad hunc effectum recurrentes ad eosdem Iudices laicos, incurrunt in excommunicationem reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap. 13.* dixi *verbo, Iurisdictio, cap. 14. num. 3.*

CA-

CAPVT II.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes, aut in causis ad Sanctum Officium pertinentibus se intromittentes Superiores Religiosorum.

Vide *supra, verbo, Hæresis, c.7.*

CAPVT III.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes per violentiam.

EX Bulla 82. Pij V. incipit, *Si de protegendis*, ad reprimendam audaciam impiorum hominum, qui malis artibus Sanctum Officium subuertere, ministrosque eius à functionibus suis disturbare moliuntur, statutæ sūt multæ pœnæ latæ sententiæ contra omnes, siue vniuersitates, siue singulares, siue sint priuati, siue potestatem publicam habētes, qui aliquem ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijsue ministris Sancti Officij, aut Episcopum in sua Diœcesi id munus exercentem, aut Accusatorem, Denunciatorem, vel Testem in causa fidei, quomodocunque productum, vel euocatum occiderint, vulnerauerint, deiecerint, vel perterrefecerint; aut bona quæuis dicti Officij, aut Ministrorum expugnauerint, inuaserint, incenderint, expilauerint; aut scripturas, aliaue instrumenta combusserint, diripuerint, interuerterint, aut ex incendio, alioue modo exportauerint; aut in conflagratione, expugnatione, direptione etiam inermes, capiendi, vel comburendi, siue supprimendi causa fuerint, aut res, vel personas seruari, defendiue prohibuerint; aut carcerem, aliamue custodiam publicam, vel priuatam effregerint, vinctum extraxerint, seu emiserint, aut capi prohibuerint, vel receperint. aut in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint, etiam effectu non subsequuto.

Statuit igitur Pius V. *ibidem*, vt supradicti incurrant eo ipso, Primò excommunicationem per illa verba, *sit anathemate præsentis canonis authoritate ligatus*, quæ significant excommunicationem maiorem, vt *c. cum Ecclesia, ibi gloss. verbo anathematis, de immun. eccles. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6. Suar. de censur. disp. 8. sect. 2. n. 4. & 5.* & est latæ sententiæ, per particulam illam, *sit ligatus*: ita *Tiraquellus in l. si vnquam, verbo, reuertitur, nu. 184.* & in terminis nostris *Barbos. allegat. 50. nu. 121. Sayr. lib. 3. cap. 31. n 7.* Secundò reatum læsæ maiestatis,

& priuationem omnis dominij, feudi, dignitatis, & omnium bonorum, necnon omnium officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum, & infamiam iuris incurrunt. Tertiò, filij istorum paternæ infamiæ sint subiecti, & priuati omni successione, donatione, legato, siue propinquorum, siue extraneorum, eiusque portæ nūquam pateant dignitatum. Quartò, vt nullus dictorum reorum, qui prædicta in contemptum, & odium Sancti Officij commiserint, admitti possit ad excipiendum, vel se purgandum, seu defendendum, nisi per claras tantum probationes. Quintò, vt qui pro talibus reis veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, incurrant in pœnas, in quas incidunt fautores hæreticorum, de quibus dixi *verbo, hæresis, cap.* 2. Sextò, vt absolutio, dispensatio, & rehabilitatio, in prædictis casibus sint Papæ reseruata: imò vt etiam à Papa concessa intelligantur nulla, & inualida, nisi fuerint concessa semestri post assumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud supremum Romæ Inquisitionis Officium ex certa Papæ scientia, & propriæ ipsius manus signatura.

CAPVT IV.

Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Officiales si aliquem concutiant.

1. Clemen. 2. *de hæret.* præcipitur tam ipsorum Inquisitorum, quàm Episcoporum, & Capitulorum *sede vacante* super hoc deputatis Commissarijs quibuscunque, ne prætextu Officij Inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquo pecunias extorqueant: quòd si secus fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernitur ipso facto, à qua non possint absolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint, nullis priuilegijs, aut remissionibus super hoc valituris.

Amplia quòd licet textus videatur loqui solùm de Commissarijs Inquisitorum, & Episcoporum Sanctum Officium exercentium, tamen communis sententia intelligit hanc pœnalem constitutionem etiam procedere contra ipsos Inquisitores, si ipsi concutiant, seu pecunias extorqueant iniustè. *Suarez de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 24. *gloss. in d. Clemen. not.* 2. *ibi Imola & Bonifac. & Ancbar. nu.* 5. *Angel. excomm.* 7. *casu.* 42. *Sylu. excom.* 9. *ca-*

casu 42. *nu.* 81. Sed Episcopi, & alij Prælati Episcopalem iurisdictionem habentes, eorumque Vicarij, vel Vicarij capitulares sede vacante, hic non cōtinentur, quia non sunt ibi expressi, neque in genere, neque in specie, & non continētur in odiosis nomine Inquisitorum. *Sanch. in decalogum lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 6.

Limita, quòd hæc Clementina solū punit crimen cōcussionis scilicet extorsionis, prętextu huius publici officij; nō autē si extorsio fiat alio prætextu, vt notat *Bonif. ibid. n.* 49. *Suar. loco cit.* Neq; procedit, si reus sponte offerat munus, vt mitiùs tractetur, quam ipse mereatur. *Sanchez loco cit.* Sed neque esset locus pœnæ, si quis offerret munus Inquisitori, &c. ad redimendam iniustam vexationem, si tamen illa vexatio non inferretur ad effectum pecuniæ extorquendæ, seu muneris; quia hoc non est crimen concussionis: ita *Bonif. ibid. Suar. loco cit. Sanctarell. de hæresi, cap.* 40. *nu.* 29. *in fin.*

Nota denique quòd ista excommunicatio non est reseruata, satisfacta parte. *Bonif. in d. Clem. nu.* 99. *Cardin. ibid. verbo, Inquisitoribus, n.* 5. *Imola num.* 9. Satisfactio autem consistit in simpli restitutione, vel illius depositione in loco tuto, vel apud fidum Confessarium, vt ipse restituat, si creditor sit absens. *Sanch. n.* 18. *vbi supra.* Et quamuis textus hic prohibeat, & irritet omnem remissionem, seu condonationem restitutionis, tamen non prohibet retrodationem, quam concussus faceret Officiali post satisfactionem, & realem restitutionem sibi factam; vt in simili de distributionibus, *Bonac. de horis canon. q.* 5. *punct.* 4. *num.* 10.

CAPVT V.

Inquisitores, & Episcopi, vel substituti in causa fidei, seu Sancti Officij aliquem vexantes iniustè, aut conniuentes.

CLem. 1. §. *verùm quia nimis, de hæret.* Statutum est, quòd si odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & suam conscientiam, Episcopus, aut Inquisitor, aut alij ab eis substituti, ad exequutionem Sancti Officij omiserint contra quemquam procedere, vbi fuerit procedendum super hæretica prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquomodo vexare; Episcopus, aut Episcopo superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam

tiam ipso facto incurrant: à qua quidem excommunicatione, nisi per Romanum Pontificem (excepto mortis articulo; & tunc satisfactione præmissa) absolutionis beneficium nequeant obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffragante.

Nota, quòd suspensio contra Episcopos lata hic expresse non reseruatur; tamen cùm sit lata ad certum tempus, intra illud est de iure communi Papæ reseruata, vt *gloss. in d. Clemen. verbo, excommunicationis sententia, Suar. de censur. disp.29. sect.1. nu.15. Gutier. can.qq. lib.1.c.5. n.6. Barbos. in eadem Clem. n.39.*

II. Nota, quòd dictas pœnas non incurrunt prædicti, si omittant procedere non odio, vel fauore, sed timore alicuius mali, seu damni. *gloss. ibid. verbo, obtenta, Imola nu.17. Barbos. nu.40.*

Nota tertiò, quòd dictas pœnas incurrunt etiam ob actum internum, id est, odij, vel amoris; vel quia lex potest punire, & punit hîc actum internum de se malum gestum cum tali intentione mala, vt *Suar. de censur. disp.4. sect.2. nu.21.* qui ideo putat non fore locum huic pœnæ, si Inquisitor imponat pœnam iustam, etiamsi rigorosam; vel, secundùm alios, lex hîc punit actum internum, quatenùs actus internus est ratio actus externi, externumque modificat, afficit, deprauat, & corrumpit; ita in terminis *Salas de legib. disp.9. sect.1. nu.7. Caiet. verbo, excom. cap.3. Sayr. in claui regia lib.3. cap.6. in fin. Barbos. hic nu.38.*

CAPVT VI.

Inquisitionis, seu Sancti Officij processus secreta reuelantes.

Vide *verbo, Secreta.*

CAPVT VII.

Inquisitores, & substituti Sancti Officij confiscantes bona Ecclesiarum.

Vide *verbo, Confiscatio, cap. 1.*

CAPVT I.

Insordescentia in Censuris.

I. INsordescentia, seu insurdescentia annalis in censura excommunicationis latæ extra causam hæresis, reddit suspectum de hæresi, vt contra eum ab Inquisitore procedi possit, ex *c. cum contumacia, de haeretic. in 6. Triden. sess.25. cap.3. in fin. de refor.* Vide *Salzedo ad Diaz in praxi c.116. in fin. Menoch. de arbitr. casu 416. nu.52. & 53.* Non potest tamen condemnari vt hæreticus, sed cogi debet ad se purgandum, vt suspectus de leui. *Sayr. lib.2. c.10. n.10.* Gon-

Gonzal.in regul. Cācell. gloss. 15. *nu.* 108. qui ita intelligi ait Trident. *loco cit.* Quòd si purgare se noluerit, & pertinaciter perseueret in excommunicatione, fit suspectus vehementer: & si in eo statu persistat alio anno, declarandus erit hæreticus tanquam ex violenta præsumptione. *Pegna par.* 1 *direct. q.* 47. *nu.* 7. & 8.

II. Insordescens in excommunicatione lata in causa hæresis, ipso iure habendus est vt hæreticus, *auth. Gazaros, C. de hæreticis, gloss. in c. excommunicamus, il primo, de hæreticis, verbo, condemnetur, ibi Hostien. nu.* 7. & 8. *Abbas nu.* 11. *Soccin. n.* 14. *Butr. nu.* 17. *Ioann. Andr. nu.* 4. *Anchar. nu.* 4. *Anan. num.* 6. Requiritur tamen ad hunc effectum sententia declaratoria, præuia citatione ad se purgandum de vehementi. *Pegna in direct. par.* 3. *tit. de* 13. *modo terminandi processum. Gōzalez gloss.* 15. *n.* 101.

III. Insordescens in excōmunicatione in causa criminali lata, habetur pro conuicto de eo crimine. *Farinac. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 39. *Gonzal. regul.* 8. *gloss.* 15. *nu.* 106. & 108. *cum allegatis*. Secùs in causa ciuili secundùm veriorem, vt *Gonzal. ibid.* quamuis alij cōtra teneant, vt *Salzedo ad Diaz c.* 110. *n.* 4. *vel c.* 118. *nu.* 4. *in nouiss. editione*.

IV. Ex regula Cancellariæ 66. *de insordescentibus*, decernitur vt generalis absolutio à censuris in litteris Apostolicis apponi solita ad earum effectum, non suffragetur, Primò non parentibus rei iudicatæ. Secundò Incendiarijs. Tertiò Violatoribus Ecclesiarū. Quartò Falsarijs litterarum, vel signaturarum Apostolicarum, & eis vtentibus, & fautoribus, & receptatoribus eorum. Quintò res vetitas ad Infideles deferētibus. Sextò Violatoribus Ecclesiasticæ libertati. Septimò via facti Apostolicis mandatis temerè nō obtemperantibus, vel exequutionem eorumdem impedientibus, si propter præmissa septem capita, aut aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine, per quatuor mēses scienter huiusmodi sententiam excommunicationis sustinuerint.

V. Insordescēs in censura excōmunicationis, vel suspensionis per annum, & vltra, secundum aliquos Doctores est priuatus ipso iure beneficijs. Ita *Menoch. de arbitr. casu* 416. *num.* 52. Sed hoc alij dicunt verum esse, si erat excommunicatus ob crimen priuatione dignum, aliàs non; ita *Salzedo ad Diaz in praxi, c.* 118. *nu.* 5. *in nouiss. edit.* Verùm communis sententia tenet non induci per insordescentiam priuationem ipso iure, nisi sit excommunicatus ob causam, cui ipsò iure

ſit annexa priuatio, & tunc requiri ſententiam declaratoriam. Ita *Gonzalez nu.* 104. *gloſſ.* 15. *Seraph. deciſ.* 1285. Quòd ſi erat crimē, ob quod de iure venit priuandus, tunc ob inſordeſcentiam poſſe per ſententiam priuari. Ita *Seraph. ibid. nu.* 1. Si autem non erat crimen priuatione dignum, ſed ipſe pòſt annum ob inſordeſcētiam citatus à Sancto Officio, vt ſuſpectus de hæreſi, fuit contumax, tunc priuandum per ſentētiam, vt hæreticum præſumptum. *Seraph. ibid. nu.* 3.

VI. Inſordeſcenti in excōmunicatione per annū, etiamſi in articulo mortis fuerit abſolutus, poteſt Eccleſiaſtica ſepultura denegari, vt ſepeliatur in loco prophano. *Genu. in prax. c. 7. in addit.*

VII. Inſordeſcenti in cenſura ſæpe aggrauatur eadem cenſura. Primus caſus excommunicatus à delegato Papæ finita delegatione poteſt abſolui ab eodem delegato intra annum finita delegatione; poſt annum autem à ſolo Papa delegante abſolui poteſt, *c. quærenti de offic. deleg. ibi Barboſ. num. 2. cum alijs.* Secundus caſus eſt, de vexante ob cenſurarū ſentētias, vt poſt duos menſes cenſura ſit reſeruata Papæ, vt dixi *verbo, cenſura, c.* 22. Item inſordeſceuti nonnunquam ita aggrauatur cēſura, vt aliam ipſo facto incurrat grauiorem, vt in *c. 1. de vſuris*: vide *verbo, vſura, c. 7. et in extrau. ambitioſæ,* de qua vide *verb. aliena.io, c. 1. & alibi.*

Limita ſupradictas pœnas, vt ille ſolū intelligatur inſordeſcēs, qui animo pertinaci, & indurato, ſeu in cōtemptum clauium, quia ſcilicet noluit obedire, ſeu ſe ſubijcere clauibus, perſeuerat prædicto tempore in cenſura. *c. cum bonæ, de at. & qual. Rota deciſ.* 196. *n. 2. apud Farinac. in collect. deciſionum crimin.* Secùs ergo ſi ex alia cauſa etiam irrationabili diſtulit petere abſolutionem, ſeu parere. *Rota ibid. n. 3. cum gloſſ. in c. Metropolitanum*, 2. *q.* 7. & alijs iuribus. Vel ſi fecit inſtantiam pro abſolutione, ſed nō potuit obtinere. *Rota ibid. nu.* 4. vel ſi fuit abſolutus medio tempore, etiamſi ad reincidentiam. *Rota ibid. nu. 5. & Seraph. deciſ.* 1285. *nu.* 4. & 5.

CAPVT I.

Interdictum violantes, & alia de interdicto.

Vide *verbo, Cenſura.*

CAPVT I.

Interpretationes aliquarum legum Eccleſiaſticarum probibitæ.

I. IN Clementinam *exiui de paradiſo, de verbor. ſignif.* gloſſantes, ſecundùm aliquos

quos incurrunt excõmunicationem non reseruatam: ita ait *Collector Bononien. c. vlt. num.* 54. allegans *S. Antoninum 3. p. tit. 24. c. 69* Sed in contrarium est veritas, quia idem *S. Antoninus* ait eam excommunicationem fuisse sublatam per eam Constitutionem *Ioan. XXII.* Deinde extrauag. Nicolai III in qua fundatur dicta censura, non fert excommunicationem cõtra glossantes *Clem. exiui*, sed contra glossantes *c exijt qui seminat, de verbor. signific. in 6.* vnde error est, & æquiuocatio manifesta, & de facto multi Canonistæ glossarunt dictam Clementinam.

II. Cap. *exijt qui seminat, de verb. signific. in 6. §. itaque*, habentur hæc verba: Sub pœna excommunicationis, & priuationis officij, & beneficij, districtè præcipimus, vt præsens Constitutio cùm ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram; concordantiæ, contrarietates, & diuersæ vel aduersæ opiniones à Lectoribus, seu Expositoribus nullatenus inducantur, & super ipsa Constitutione glossæ ne fiant, nisi grammaticales: glossantes verò in scriptis aliter Constitutionem ipsam, & Doctores, & Lectores, dum docent in publico, ex certa scientia deliberata intellectum Constitutionis huius deprauantes, facientes quoque commẽtum, scripturas, seu libellos, ac ex certa sciẽtia, ac deliberatè determinantes in scholis, seu prædicantes contra prędictã, excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere, à qua per neminem, nisi per Romanum Pontificẽ possint absolui.

Nota quòd contra glossantes non animo impugnandi est excõmunicatio ferendæ sententiæ, sed contra glossantes, seu publicè interpretantes animo impugnãdi, est excommunicatio latæ sententiæ: sed hodie est sublata hæc excommunicatio per aliam Constitutionẽ Ioannis XXII. *extrau. quia nunquam, de verb. signif.* & notat *S. Anton. vbi supra, & Cardin. in d. Clem. exiui*.

III. In Bulla 52. Pauli V. incipit, *Facultatum*, habetur, quòd interpretantes facultatẽ aliquam à Sede Apostolica concessam sæpius intrandi clausuram Monialium, contra declarationem ibi factam, incurrunt in censuras, & pœnas latas à Concilio Trident. & Constitutionibus Apostolicis contra intrantes clausuram Monialium, sine licentia: sed intelligen. est de interpretatione non speculatiua, sed practica, opere subsequuto per ingressum, vt nõ recedamus à iure communi sine necessitate.

IV. In Tridentinum Conciliũ glossas, aut cõmentaria, aut annota-

tationes, aut ſcholia, aut aliquod interpretationis genus quocunque modo edere, etiam ſub prętextu maioris corroborationis, ſine Papæ authoritate, prohibitũ eſt per Bullam 73. Pij IV. incipit, *Benedictus Deus*, §. *ad vitandũ*: tranſgreſſores autem huius prohibitionis ex eadem Bulla incurrunt eo ipſo, Prælati quidem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: alij verò excommunicationem. Deinde idem Pius IV. erexit Sacram Congregationem Cardinalium ſuper exequutione decretorum dicti Concilij, præcipiens ſub pœna priuationis officiorum latæ ſententiæ, vt mandatis dictæ Sacræ Cõgregationis à quolibet pareatur. Poſtea Sixtus V. Bulla 74. incipit, *Immenſa*, cõceſsit eidem Sacrę Congregationi facultatem dictum Concilium interpretandi circa mores, conſulto tamen Summo Pontifice, reſeruans Papæ interpretationes circa Fidei dogmata.

Limita quòd non prohibetur quis per ſupradicta alicui interpretationem dicti Concilij edere doctrinalem accidẽtaliter, ſeu obiter, ſeu incidenter in aliquo caſu particulari in ſuis libris, & tractatibus de alia materia; ſed prohibetur edere interpretationes principaliter factas, & ex profeſſo. *Suar. de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 12. *Henriq. lib.* 7. *c.* 29. *nu.* 4. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 91. *Sayr. lib.* 3. *c.* 35. *nu.* 21. Neque prohibetur interpretatio viua voce in ſcholis etiam ex profeſſo, vt *Barboſ. allegat.* 50. *nu.* 133. Neque prohibetur interpretatio in ſcriptis priuatę vtilitatis cauſa non edita in publicum, vt *Bonac. de cenſur. in partic. diſput.* 2. *q.* 2. *punct.* 17. *nu.* 3. qua ratione non prohibetur quis declarationes Sacræ Congregationis habere priuatim, aut priuatim alteri cõmunicare. *Bonac. ibid.* An autem declarationes Sacræ Congregationis habeant vim legis, ſi non fuerint publicè, & vniuerſaliter editæ, ita vt ligent etiam inter alios, quibus factæ non ſunt: Aliqui affirmant, vt *Cherubin. ſuper Bulla citata Pij IV.* 73. *Roderic. quæſtion. regular.* 11. *articul.* 6. *tom.* 1. Alij contra tenent, vt *Salas de leg. diſp.* 2. *ſect.* 8. *nu.* 48. *& ſect.* 9. *num.* 53. *& diſp.* 12. *ſect.* 1. *num.* 8. *cum Nauarro, & alijs*.

CAPVT I.

Intruſio in Beneficium Eccleſiaſticum.

I. INtruſus, id eſt, qui ſine Canonico titulo in beneficium Eccleſiaſticum ſe ingerit, incurrit excommunicationem latæ ſentẽtiæ Papæ reſer-

seruatam contra vsurpantes bona, aut reditus, aut iura beneficiorum ecclesiasticorum, de qua in Tridentino *sess.22.cap.11.reform.* Imò statim atque fructus aliquos, seu prouentus perceperit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *c.17.* quæ strictiùs est Papæ reseruata, *Filiucc.tractat.16.nu* 225. Imò quòd se intrudens, seu vsurpans beneficium, in quo sint fructus pendentes, incurrant in dictam excõmunicationem Bullæ, tenet *Marius Alterius tom.1.disp.18. lib.5.c.1.colum.6.§. sed circa*.

Amplia, quòd prædictæ excommunicationes procedunt etiam contra vsurpantem beneficium vacans, seu fructus beneficij vacantis, *Suar. disp.21. de censur. sec.2.n.97.Nauar.c.27. n. 70. versu 6. Sayr. de censur. lib.3.cap.21.n.4.Filiuc.nu.217.* Aliqui tamen tenent, in hoc casu non habere locum excommunicationem Bullæ prædictæ; sed Trident. tantum, vt *Caiet. verbo, excommunic. cap.27. Tolet. lib.1. cap.9. num. 6.* Illud mihi certum videtur, non ligari dictis censuris eum, qui titulum haberet coloratum à legitimo collatore, quia non dicitur propriè intrusus, & beneficium non dicitur, vacans de facto, sed de iure tantum, vt *infra* dicam.

II. Intrusus omnimoda intrusione, id est non prouisus à legitimo collatore, seu prouisore, non iuuatur circa tale beneficiũ retinendum regula de triennali, vt apparet ex ipsa regula 36 Cãcellariæ, vbi regula ista solum suffragatur pacificis possessoribus ex titulo per prouisionem Apostolicam, vel ordinariam ab eis factam, ad quos talis beneficij prouisio pertinebat; Iste enim propriè dicitur intrusus in pœnalibus, & de eo solo leges pœnales intelligendæ sunt, vt de communi testatur *Gomez in d.regula de trienn. q.47.in fine & q.48.* Alij autem intrusi, habentes scilicet titulum coloratum, sed viriatum ex aliqua alia causa, vt ob irregularitatem, vel censuram, vel ob delictum inducens priuationem ipso iure, &c. fruuntur regula de triennali, si non sit tale beneficium reseruatum dispositioni Sedis Apostolicæ ex reseruatione generali in corpore iuris clausa, vt patet ex eadem regula; & ita *Gomez loco cit. q.47. Sanchez consiliorũ lib.2.c.1, dub.31. num.20.*

Amplia, quòd eius acta etiam vigore publicæ potestatis, sunt nulla; neque communis error suffragatur deficiente titulo colorato, vt tenet communis, quam sequitur *Sanch. de matrim.lib.3. disp. 22. n.49.*

III. Intrusus intrusione propriè

priè dicta, nullo vnquam tempore præscribit beneficium, quia beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione, vt *c. 1. de regulis iuris in 6.* & ita notat *glossa ibidem verbo beneficium, & ibi Barbos. n. 6.* Et quòd titulus beneficij sit impræscriptibilis, latè *Selua de beneficijs par. 3. q. 21. n. 5. in fine.* Potest tamen præscribi ab alia Ecclesia iure proprietatis, vt *Selua ibid.*

IV. Intrusus tenetur fructus perceptos restituere, tanquam fur, & prædo: quòd si tituli reualidationē impetrare velit, debet in supplicatione exprimere, si fructus percepit, vt *Sanch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 119. nu. 12.* aliàs gratia esset subreptitia, quia perceptio fructuum aggrauat intrusionem. Intrusus impropriè si bona fide fructus percepit, & triennio sic retinet bona fide, eos præscribit. *Sanchez consil. lib. 2. c. 3. dub. 16. nu. 20.* Ante triennium autem tenetur restituere, quatenus locupletior effectus sit, vt *Sanch. nu. 18. & 19. ibid.*

V. Intrusus, qui occupat beneficium ecclesiasticum propria authoritate, seu temeritate, eo ipso ius, quod ad dictum beneficium, vel in illo habebat, amittit. *c. cum qui, 18. de præb. in 6. c. auaritiæ, de elect. in 6.* vbi electus si ante confirmationem, vel præsentatus ante institutionem se ingerit, priuatur ipso iure quæsito per electionem, seu præsentationem. vide *Gonzalez regul. 8. gloss. 15. n. 58.* Et procedit non solùm de intruso propriè dicto, id est sine titulo colorato, sed etiam cum titulo colorato à legitimo prouisore collato, vt *Barbos. in d. c. eum qui, nu. 2.*

Limita, quòd pro foro conscientiæ non amittit ius antè quæsitum, nisi sequuta sententia declaratoria. *Lessius c. 35. n. 187. in fin. 188. lib. 2. & Arcbid. in d. c. eum qui, & ibi Gemin. §. insuper nu. 5. in fin.*

Limita secundò, vt non procedat in eo, qui se intrudit in possessionem non beneficij, sed prædij beneficij, *Barbos. num. 4.*

Limita tertiò, quòd ad hanc pœnam requiritur dolus, seu præsumptio, vt *dicto c. eum qui, & c. auaritiæ* ideo quælibet causa etiam fatua excusat. *Barbosa in dicto c. auaritiæ. Mascard. de probat. verbo, Intrus. nu. 18.*

VI. Intrusus efficitur inhabilis ad illud idem beneficium legitimè impetrandum: vnde si in supplicatione reticeat vitium intrusionis, gratia erit subreptitia, *Felin. in c. postulasti, nu. 14. & 15. de rescript. Selua de benef. par. 3. q. 11.* latè *Sanchez opusc. lib. 2. c. 2. dub. 21. nu. 8.* vbi *n. 10.* notat non ideo esse inhabilem

ad

ad alia beneficia; & procedit hæc pœna in quolibet intruso, id est etiam latè dicto, seu cum titulo colorato à legitimo collatore, sed vitioso, seu irrito, vt *Sanch. nu.* 2. Super hac autem pœna, seu inhabilitate solus Papa dispẽsare potest. *Sanchez.nu.9.* vbi tamen ait in casu occulto posse Episcopum dispensare, ex Triden. *sess.* 24. *cap.6.*

Limita, vt procedat ista inhabilitas durante iniusta detentione, quia Doctores loquuntur de cõfirmatione possessionis intrusi, vt per *Felinum ibidẽ:* vnde poterit, dimittendo prius illud beneficium, validè impetrare de nouo, vt *infra* dicam.

Intrusus non subrogatur in ius alterius habentis in eo beneficio ius legitimum. *c.cum iamdudum, ibi Doctores, de præben. Salzedo ad Diaz in praxi, c. is.* & habetur *regul. Cancellar.*29.*de subrogandis collitigantibus.*

Limitant aliqui, quòd poterit effugere hanc pœnam, si dimittat possessionem beneficij, antequã petat se in ius alterius subrogari. Ita *Rebuff. de subrogand. collitig. n.*25.*Salzedo loco cit.c.*51.*in fin.*

Intrusus in beneficium curatũ, vel personatum, vel dignitatem Ecclesiasticam violenter, seu sciẽter, ipso iure priuatur beneficio incompatibili, quod prius legitimè obtinebat, vt alio curato, vel personatu, &c. *c.eum qui, de præbendis in 6. iunct. c. de multa, de præbend.* & ratio est, ob illam incompatibilitatem, & tacitam, seu interpretatiuam dimissionem.

Limita quòd non procedit hęc pœna pro foro conscientiæ ante declaratoriam sententiam, quia nullitas secundi tituli non inualidat primum. Ita *Lessius cap.* 35. *nu.* 188. *lib.*2.

Limita etiam, quòd non priuatur Episcopatu per intrusionẽ in quodcumque beneficium. *Gemin. in d.c. eum qui, nu.*4.

Limita tertiò, vt non procedat in eo, qui data opera se intrudit in nouum beneficium, vt faciat vacare primum curatum, cuius dimissionem, seu resignationem liberam nolebat Episcopus acceptare. *Gemin. in d. c. eum qui, & ibi Lapus, & Anchar. in princ.* quia causa affectata non suffragatur.

CAPVT II.

Intrudens se in beneficium, quod legitimè obtinuit, sed litteris nondum expeditis, vel non obtentis.

Vide *verbo, Gratia, c.*2.3.4.*&* 5.

CAPVT III.

Intrudens se in beneficiũ iam obtẽtum, & litteris expeditis, sed sine manu legitimi executoris.

Vide *verbo, Gratia, c.* 6.

CAPVT IV.

Intrusus præsũptus ob non ostensionem tituli, inquirente Ordinario.

I. IN *c.Ordinarij, de offic.ord. in 6.* Statuit Gregor. X. vt Ordinarij locorum subditos suos plura beneficia habentes incompatibilia in primo genere, compellat, vt intra tempus ab ipsis assignandũ, dispensationem Apostolicam retinendi incompatibilia huiusmodi ostendant; aliàs ea tanquã vacantia à legitimis collatoribus, alijs conferantur. Si autem dubium emergat de valore dispensationis, Ordinarius negocium ad Sedem Apostolicam discutiendum remittat.

Hæc Constitutio est innouata à Concil Trid. *sess.7.c.5. reform.* & extensa ad beneficia incompatibilia etiam in secundo genere. Vide, quę dixi *verb.beneficia,c.7.*

II. Extrau. *vt quos virtutis, §. vt autem, de off ord.* præceptũ est Ordinarijs locorum sub pęna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, vt procurent ab obtinentibus beneficia incompatibilia in primo genere dispensationes Apostolicas exhiberi. Sed hæc Constitutio non videtur facta per modum legis vniuersalis, sed edicti pro ea vice; sed neque ea pœna vsu recepta videtur, neque à Tridentino innouata.

Amplia supradicta, quòd Episcopus potest facere edictum, vt omnes beneficiati intra certum tempus ostendant titulum suorũ beneficiorum, sub pœna priuationis eorumdem ipso facto incurrenda, ob præsumptam intrusionem, vt *d c. Ordinarij. Bernard. Diaz regula 236. Paris de resign. lib.11. q.14. nu.35. Barbos. de pot. Episc. alleg.57. nu.222. & in d.c.Ordinarij n.3 Mascard.de probat.concl.1378.verb. possessio.*

Amplia, vt non possint Clerici se tueri contra huiusmodi edicta per regulam de triennali, quia etiam ea regula fundatur in titulo colorato à legitimo collatore emanato: ita *Barbos.in d.c. Ordinarij, nu 4. Mascard. loco cit.*

Limita, quòd circa beneficia non incõpatibilia Episcopus non debet proponere talia edicta in antiquis inquirendo, nisi in initio suæ promotionis; vel si diù fuit in captiuitate absens, quia tunc est periculum intrusionum: ita *Abb. in c. licet Heli, nu.23. de simon. Anan. num 28. & Hostien.ibid. & Mascard.loco cit.nu.8.* Aliàs igitur Clerici nõ tenebuntur per talem inquisitionem probare directè, & concludenter titulũ non incompatibilis beneficij; sed præsumptiuè etiam solo suo iuramẽto. *Abbas n.23.loco cit. post Hostien.*

Ilien.& Cardin.in d.c.licet Heli, n.6. Felin.n.3.4.& 12.

Limita secundò, quòd quando ipse Ordinarius, aut alius tertius constitueret se aduersarium, seu actorem contra beneficiatū, tunc non teneretur possessor ostẽdere titulū. *Mascard.n.12.13.& 27.*

CAPVT I.

Iudices laici iustitiam facere, vel præbere brachium sæculare, Iudicibus ecclesiasticis requirentibus, negligentes.

1. CAp. *administratores*, 23. q. 5. Administratores sæcularium dignitatū, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem constituti esse debent; quoties ab Episcopis, & Ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attẽtiùs audiant, examinent, corrigant. Quòd si Dei timorem præ oculis non habentes, negligere post secundam, & tertiam monitionem inuenti fuerint, omni se nouerint communione vsque ad condignam satisfactionem priuatos.

Declara primò, vt nomine administratorum hic contineantur non solum Iudices, & Magistratus, sed etiam Principes, *vt gloss. ibi, & Turrecrem. nu.1.& Suar. de censur. disput.23.sect.2.nu.1.* quamuis contrarium sentiat *Tolet. lib.1.cap.37. in princ.*

Declara secundò, quòd procedit hæc pœna, siue isti Iudices in causa ad eorum forum pertinente iustitiam facere negligant, siue in causa Ecclesiastica brachium sæculare requisiti ab Ordinario Ecclesiastico præbere noluerint, vt *Archid. ibi.* & videntur verba textus vtrumque casum complecti. Tamen *Suar. loco citat. nu.4.* tenet solùm esse sententiæ latæ censuram, quando Iudex ex iustitia tenetur subuenire oppresso, vt in primo casu; non autem si de charitate tantùm, vt in secundo.

An autem procedat hæc pęna in omni casu, quo laicus Iudex iustitiam facere negligit, vel in casibus tantùm ibi expressis, id est cū agitur de iniuria facta Ecclesijs, vel viduis, vel pupillis; vel de rapinis? Respondeo: aliqui in ijs casibus procedere putant, & in alijs vitijs publicis, quæ perturbant Rempubl. ita *Suar. loco cit. nu.1.* Alij absolutè intelligunt de omni peccato, vbicūque tenetur Iudex laicus iustitiā facere: ita *Tolet. loco cit.* Et facit quòd Episcopus potest procedere contra quemcūq. ob mortale peccatum vitandum, vt *Felin. c.1. de pact. Bart. in extrau. ad reprimen. verbo, denunciatione, num.10. Nauar. consil.2. de offic. ordin.*

Declara tertiò, quòd ista est excommunicatio latæ sententiæ incurrenda post canonicam, seu trinã monitionem, ex hoc textu, vt communiter intelligunt interpretes; *gl. ibi verb. priuatos. Tolet. & Suar. loco cit. Barbos. alleg.* 50. *nu.* 170. tamen ex consuetudine intelligitur sententiæ ferendæ, & non latæ, vt *Turrecr. ibid. Toletus loco cit. Suar. n.* 3. & ita seruatur in praxi quando Iudex ecclesiasticus inuocat brachium sęculare, vt Iudex laicus non patens non censeatur excommunicatus, sed excommunicandus, vt *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 452. *num.* 2. *Bernard. Diaz in praxi c.* 254. *n.* 10. *& n.* 20. de qua inuocatione brachij sæcularis, vide *Genuẽs. in praxi cap.* 36. *Ricc. resolut.* 89. *§. amplia tertiò.*

Magistratus laici requisiti præstate brachium sęculare Sancto Officio, seu Inquisitori contra hæreticã prauitatem, si id negligant facere, incurrunt in pœnas, de quibus in *c. vt Inquisitionis, de hæret. in* 6. Vide *supra verbo, Inquisitor, cap.* 1.

CAPVT II.

Iudicis laici munus Clerici exercentes.

IN *c. Clericis, ne Clerici, vel Mon.* hæc habentur: Iubemus sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officiũm habeat Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis: si quis autem contra hæc venire præsumpserit, & commonitus emendate noluerit, excommunicationi subiaceat.

Nota, quòd hæc excommunicatio est latæ sententiæ, ob particulam *subiaceat*: ita *gloss. ibid. verbo, excommunicationi. Caiet. excommunic.* 16. *Nauarr. c.* 17. *num.* 117. *Suar. de cens. disp.* 23. *sect.* 3. *num.* 22. *Tolet. lib.* 1. *c.* 37. *§.* 5. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 6. *Molina tract.* 3. *disp.* 8. *Barbos. in dicto cap. Clericis, nu.* 7. est communis sententia; sed ad eam incurrẽdam requiritur antecedens monitio canonica, id est trina, vel vnica pro tribus, cum intimatione prædictæ censuræ incurrendæ, vt *Suar. loco citat. num.* 23. *gloss. in cap. sacro, verbo, competenti, de sentent. excommun. Layman lib.* 1. *tract. de censur. c.* 6. *num.* 4.

Nota secundò, quòd aliqui extendunt hanc constitutionem pœnalem ad omnes clericos: ita *Hostien. ibi.* & de communi testatur *ibi Abb. n.* 9. sed alij extendunt solum ad Clericos in sacris, vt *Angel. Sylu. & Tabien. apud Sayrum num.* 6. *Nauarrus vbi supra. Abb. loco citato. Toletus loco citato.* Sed verior, & hodie magis communis tenet hanc pœnam solùm in Sacerdotibus locũ ha-

habere, ita *Barbos. in d. c. Clericis, n. 6. in fin. cū Suar. & Filiucc.* & de cōmuni testatur *Sayr. n. 6. in fine.*

Nota tertiò, quòd Sacerdotes incurrunt eā pœnam solùm, si sint officiales Principum sæcularium cū iurisdictione ordinaria. *Caiet. loco cit. Sylu. nu. 28. loco cit. Tolet. loco cit. §. aduerte. Abb. in d. c. Clericis, n. 10. Barbos. n. 6.* Vnde non prohibentur esse Consiliarij Principum. *Abb. Sylu. Sayr. & Tolet. loco cit.* Neque prohibentur in causa ciuili sibi semel, aut iterum delegata à sæculari potestate, iudicare. *Cardin. in d. c. Clericis, §. iubemus, Abb. nu. 11.*

Nota quartò, quòd hæc excōmunicatio nō est reseruata. *Caiet. Sayr. Suar. loco cit.* quia illa monitio præuia non reddit per hoc excommunicationem latę sententiæ à iure sub conditione monitionis monenti reseruatam. *gloss. in Clem. vlt. in fin. de stat. Monac.*

Nota quintò, quòd textus nō irritat acta: valent igitur processus, & sententiæ Sacerdotis illicitè exercentis laicam potestatem ordinariam mandatam. *Abb. in c. decernimus, n. 7. de Iudic. ibid. Dec. num. 78. Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 5. num. 3. in fin.* Intellige nisi fuerit denunciatus excommunicatus ob eā causam, aut nisi pars exceperit contra eum de excōmunicatione huius canonis incursa. *Nauar. cap. 27. nu. 21. Gutier. can. qq. lib. 1. c. 1. n. 82. Less. lib. 2. c. 29. n. 57. text. c. exceptionē, de excep. & c. 1. eodem tit. in 6.* quamuis *Sanchez consil. lib. 3. c. 1. dub. 18.* aie sententiam excommunicati denunciati, seu vitandi, validam esse pro foro conscientiæ, si aliàs sit iusta.

II. Irregularis fiet Clericus, si proferat sententiam sanguinis, sequuto effectu mutilationis, aut mortis. *c. ex litteris, versic. nos autem, & ibi gloss. vlt. de excess. prælat. Abb. in c. Clericis, nu. 3. ne Clerici, vel Monac. & ibi alij Canonistæ* communiter, & Theologi cum *S. Thoma 2. 2. q. 40. art. 2. Sayr. lib. 6. de censur. c. 15. nu. 1.* vbi multos allegat. *Suar. de censur. disp. 47. sect. 1.* Et hæc irregularitas in Clericis non solùm dicitur ex defectu lenitatis, sicut in Laicis, sed etiam ex delicto, cùm in eam incidant ex facto contra canonum prohibitionē grauem, vt *d. c. ex litteris.* & ita *Valent. tom. 3. disp. 3. q. 16. punc. 4. Tannerus to. 4. disp. 6. q. 10. nu. 211. Auila par. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 5. §. sed contra,* qui notat talem irregularitatem nō dici ex delicto, quasi ex homicidio iniusto, sed ex delicto ob Ecclesiæ præcepti transgressionem.

An autem Clericus, aut Laicus fiat irregularis ex ipsa assumptione officij Iudicis criminalis, etiam non sequuta morte, vel mutila-

tione, multi affirmant: ita *Hugo antiquus Canonista in c.si quis post.51.dist.Specul.tit.de dispens. §. iusta, versic.sed quid de Iudice. S. Anton.par.3.tit.28.c.2.Tolet. lib.1. cap.38.num.9. Salzedo ad Diaz in praxi c.102.super verbo, punien. lit.C. Foller. in praxi par.2.cap.24. Maiolus lib.2 c.6. num.3.per dict. cap. Clericis, ne Clerici, vel Mon.*

Contraria tamen sententia est communis, quam tenet *Abbas in dicto c. Clericis, nu.3. Diaz dicto c.102. Farinac. in fragmen. verbo, Clericus, nu.391.* & de communi testatur *Suarez disput.47. sect.1. nu.3. & Sayr. lib.6. c.16. num.5.* Prima autem sententia potest intelligi, vt procedat in hoc sensu, vt talis censeatur irregularis præsumptiuè, donec ipse docuerit, mortem, aut mutilationem non esse sequutam ex sua causa; vel ratione periculi effectus huiusmodi futuri, quia dum pendet iudicium coram ipso inchoatum, non potest promoueri. *Henriq. lib.14. cap.12. num.8.* Vel quòd durante tali officio, & non dimisso, sit irregularis, sicut alij publica officia exercentes obligati reipubl. ratione pacti, vel iuramenti, vel ratiociniorum: sed hæc non est propriè irregularitas, cùm tolli possit de facto absque dispensatione, videlicet deposito officio, & rationibus redditis. *Suarez loco cit. num.3. Sayr. lib.6. cap.14.*

Super irregularitate autem prædicta ex defectu lenitatis, solus Papa, communiter loquendo, dispensare potest. *Nauarrus cap.27.num.217. Tolet.lib.1. cap.88. vers.3. Suar. disput.47. sect. 6. num.12.*

Limita, quòd Episcopus potest dispensare secundùm magis communem, ad minores recipiendos, vel ad ministrandum in iisdem iam ante susceptis. *Anan. Butr. Hostien. & Abbas in c.2. de cleric. pugn. in duello, Maiol. lib.5. cap.51. num. 4. Barbosa allegat.39. num.59. & 62.* est contra *Garziam de benefic. p.7. cap.11.num.34. & alios*. Item potest Episcopus dispensare cum promoto ad obtinendum beneficium simplex. *dicto cap.2. de cleric.pugn.in duello. Garz. ibid.*

CAPVT III.

Iudices gratia, vel muneribus iustitiam corrumpentes.

Vide *verbo, Munera, c.4.5.& 6.*

CAPVT I.

Iuramenta exigentes, eaq. præstãtes, de obseruandis iniquis Statutis, vel consuetudinibus.

IN *c.1. de iureiur. in 6.* Nicolaus III. damnat consuetudines, & Statuta, quibus obser-

seruatur ne Canonici ad canonicatus possessionem, Prælati ad Ecclesias, Officiales ad officia recipiantur, nisi prius iuramento præstito de obseruandis illarum vniuersitatum statutis, & cõsuetudinibus scriptis, vel non scriptis, intelligendo etiam de illicitis, impossibilibus, vel libertati ecclesiasticæ contrarijs. Et declarat Pontifex, in iuramento generali prædicto ea non contineri, neque præstari posse de illis iuramentum; & si præstitum fuerit, nullius esse momenti, cùm iuramentum nõ sit vinculum iniquitatis, neque seruandũ sit cum Diuinæ Maiestatis offensa.

Adde quòd peccat mortaliter peccato irreligiositatis, qui talia iuramenta præstat, vel requirit, si habet animum obseruandi illicita, seu iniusta, nisi paruitas materiæ excuset: si autem non habet animum obseruandi, peccat mortaliter peccato periurij. Vide *Suar. lib. 3. de iuramento, cap. 19. num. 3. tom. 3. de relig. & Sanch. lib. 3. in decal. cap. 4. nu. 26. Layman lib. 4. tract. de iuramento & periur. cap. 14. nu. 9.*

Ex Bulla Gregor. XIII. quæ est 93, incipit, *Inter Apostolicas*, confirmata est dicta constitutio Nicolai Papæ, & extensa, vt procedat etiam de iuramentis, seu obseruantijs obuiantibus decretis Tridentini Concilij. Item vt procedat, siue iuramenta præstentur ante possessionem, siue post illam adeptam. Itẽ derogat omni consuetudini etiam immemorabili, quia est corruptela.

Deinde statuit, vt exigentes talia iuramenta illicita, seu impossibilia, seu contraria prædictis iuribus ecclesiasticis, incurrãt, Episcopi seu Pontificali dignitate præditi suspensionem à diuinis; vniuersitates autem Ecclesiasticę, id est Capitula, & Cõuentus, eorumque Ecclesiæ, & loca omnia laicalia incurrant interdictum, scilicet personale, vel locale respectiuè: Singulares autem personæ Episcopis, aut Pontificibus inferiores incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia, & beneficia obtinenda. Absolutionem, & dispensationem in prædictis pœnis reseruat Summo Pontifici.

Postremò statuit, vt scienter præstantes talia iuramenta incurrant eo ipso pœnam priuationis vsus, & commodi rei, & gratiæ, cuius causa iurauerint illicitè, id est beneficij, officij, aut prǽlaturę.

Obseruari facientes, vel obseruantes statuta, vel consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, incurrunt excommunicationem latam in iure communi, & in Bulla Cœnæ, vt dixi *verbo, consuetudo, c. 1. & verbo, lex, cap. 1.* Vnde etiam in casu nostro

exigentes super his iuramenta, & vtentes, & exequentes incurrunt in easdem censuras.

Exēpla autem iuramenti contra libertatem ecclesiasticam habes in *c. petitio vestra, nu.* 1. *de iureiurando*: vbi damnatur iuramentum, quo Ecclesiasticus iurat Principi laico de non stando contra illum vllo modo, si intelligatur, quòd non possit stare etiam iustè, vt quando vsurpat iura, aut bona Ecclesiarū. Item generaliter loquendo tale est omne iuramentum, quo Ecclesiastici cogerentur iurare Principi laico fidelitatem, nisi ratione feudi, vt *Abb. in d. c. petitio tua, nu.* 1. *& text. in c. nimis, de iureiur. ibi Anan. Hostien. & Imola*.

Sed limita, quòd licitum est Ecclesiasticis præstare iuramentum fidelitatis laico Principi exigenti non absolutè coactum, sed sub conditione volūtarium, si in tali territorio morari velint, propter securitatem status, seu Reipublicæ; sed intelligēdo, vt iuramentū non præstetur, tanquā Superiori, sed tanquā cōparti Reipublicæ per modū contractus, vt habetur casus in *Conc. Tolet.* 10. *cap.* 2. *Suarez de defen. libertatis Eccles. lib.* 6. *cap.* 1. *Salas de leg. disp.* 96. *tract.* 14. *nu.* 96. *in fin.*

Sic etiam dicunt aliqui Doctores licitum esse ecclesiasticis, & laicis incolis loci occupati à Tyranno etiam hæretico, qui legitimum Principē expulit, eodem inuasore possessore cogente, ei præstare iuramentū de eo iuuando contributionibus, excubijs, & fossionibus, & cæteris operis indifferentibus præstandis, & de vitandis præiudicijs pro posse suo, non animo eidem auxilium ferēdi quatenus hæreticus, vel inuasor, sed animo quatenus metu graui adstringuntur, præstandi ei opera illa indifferentia. Neque Pontifex censetur inuitus: ita *Molanus, & Laymā infra citādi*.

Non tamen possunt iurare animo præstandi talia auxilia in casu, quo resultaret graue damnum catholicæ Religionis, aut legitimi sui Principis; vel in casu, quo si nō præstarentur, magna vtilitas insurgeret Principi iusto, vel Reipublicæ Christianæ: ita *Molanus lib. de fide, & iuram. opusc. vlt. Layman lib.* 2. *tit. de charitate tract.* 3. *cap.* 13. *§. secundò resolues*.

Aliàs enim sic iurantes, si de facto talia auxilia præstarent, incurrerent in excommunicationem latam in *Bulla in Cœna Domini*, vel *ex c.* 1. si hæc auxilia præstent Principi hæretico bellum gerenti contra Catholicos causa hæresis, vt *Sanch. lib.* 2. *in decal. cap.* 10. *nu.* 5. *Suar. de fide, disp.* 24. *sect.* 1. *num.* 9. *Farinacc. q.* 182. *nu.* 132. Vel ex *c.* 7. *eiusdem*

dem Bullæ, si dicta auxilia præberent hæreticis à Sede Apostolica expressè, seu nominatim declaratis: de qua re dixi *verb. Arma.*

Similiter illicitum est iuramentum, quo Ecclesiastici, vel laici iubentur iurare fidelitatem Principi temporali, seu laico, recognoscendo eum in caput Ecclesiæ, quia tale iuramentum est hæreticale, & schismaticum, vt *Suar. tract. de defens. fidei Cathol. tit. de forma Iuramen.* Vbi duas Bullas Pauli V. refert similia damnantis iuramenta. Vnde in tali casu iurantes incurrerent excommunicationem ex *c. 1. Bullæ in Cœna Domini* latam contra hæreticos, & schismaticos, eorumque fautores, de quibus dixi *verbo, hæresis*; & *verbo, schisma.*

CAPVT I.

Iurisdictionem laici exercentes contra libertatem ecclesiasticam, onera ecclesiasticis imponendo.

Vide *verbo, Immunitas, c. 2. & seqq.*

CAPVT II.

Iurisdictionem laici exercentes contra immunitatem ecclesiasticam, extrahendo reos de loco sacro.

Vide *verbo, Immunitas, c. 1.*

CAPVT III.

Iurisdictionem laici exercentes contra libertatem ecclesiasticam decretis generalibus, seu edictis, legibus, statutis, & cōsuetudinibus.

Vide *verbo, Lex*; & *verbo, Consuetudo*; & *verbo, Iuramentū.*

CAPVT IV.

Iurisdictionē laici exercentes contra libertatem ecclesiasticam decretis, seu præceptis specialibus quibuscunque; item partes ea procurantes.

Aliqui putant in tali casu incurri censuram excommunicationis, latam in *c. nouerit*; & *c. grauem, de sent. excomm.* vt *Genuens. in praxi cap. 16. nu. 1. Caualer. decis. 372. num. 1.* Sed aduerte, quòd hoc solùm procedit, quando Iudex laicus aliquid decerneret cōtra libertatem ecclesiasticam iuxtà statutum, vel consuetudinem loci, vt *Rota decis. 10. par. 2. posth. Farin.* quia in his terminis tantùm loquuntur iura prædicta.

Alij putant, in casu prædicto incurri in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini *c. 15.* vbi excommunicantur facientes ordinationes, seu decreta in genere, vel in specie, contra libertatem ecclesiasticam, & ijs

ijs vtentes. ita *Marius Alterius disp.16. c.3. col.4. Duard. super d.c.15. q.22. Filiuc. tractat.16. nu.267.* Sed alij contra æstimãt dictum *cap.* Bullæ solùm loqui de decretis generalibus, seu per modum legis, vt cùm vniuersitati præcipitur; non autem cùm inter duos litigantes decernitur, si nõ decernatur ratione alicuius statuti, vel consuetudinis, vt dixi *verbo lex, nu.2.* In multis tamen casibus variæ censuræ incurruntur per talia decreta, & procurationem illorum, vt dicam capitibus sequentibus.

CAPVT V.

Iurisdictionem Ecclesiasticam Ordinariorum turbantes, seu impedientes quicumque.

EX *c.16. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationẽ Papæ reseruatã incurrunt, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, cõsanguineos, vel affines, impediunt quominus sua iurisdictione Ecclesiastica vtantur secundùm quod Canones, & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Trid. statuunt.

Amplia secundùm multorum sententiam, vt procedat hæc excommunicatio, siue impedimentum præstetur via iurisdictionis Laicæ, siue Ecclesiasticæ, siue priuata authoritate, quia verba sunt satis generalia: & ita tenet *Vgolin. loco citat.* §. 1. *n.1. Marius Alterius tom.1. disp.17. c.1. colum.2. Filiuc tract.16. cap.10. q.9. in fin. &* hoc vidi sæpius practicari, & excõmunicatas denunciari ab Ordinarijs priuatas personas impedientes, v.g. exequutionem aliquam personalem, vel realem de ipsorum decreto faciendam.

Tamen contra, quòd hoc capite solum excõmunicentur impediẽtes via laicæ potestatis publicæ, seu iurisdictionis, tenent *Nauarr. c. 27. nu.71. vers. declaratio prima. Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. nu. 75. Duard. hoc loco, q.3. Graff. p.1. lib.4. c.18. num.139. Bonac. hoc loco, q.17. punct. 1. nu.7.*

Limita quòd non continetur hic impediens vsum passiuum iurisdictionis, v. g. lacerando cedulones, vel cogendo partes ad renunciandum, vt dixi *infra cap.11. cum Graffio.*

CA-

CAPVT VI.

Iurisdictionem Ecclesiasticorum Ordinariorum laica potestate impedientes.

1. EX *cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum*, In diuersis mundi partibus Consules Ciuitatum, & Rectores, nec non alij, qui potestatem habere videntur, iurisdictionem, & authoritatem Prælatorum ita euacuant, vt nihil potestatis in suis videatur hominibus remansisse. Quocirca sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus: si autem de cætero talia cõmiserint, & commoniti desistere noluerint, tam ipsi, quàm fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Amplia quòd sufficit vna monitio cum dilatione competenti. *Sylu. excommun. 9. nu. 12. Tolet. lib. 1. cap. 37. §. 2. Cardin. in dicto cap. non minus, in fin.*

Amplia secundò, vt procedat ea pœna etiam si laici non impediant totaliter, seu etsi non in totum euacuent Ecclesiasticã Prælatorum iurisdictionem, sed sufficit si in aliquo turbent, seu impediant, *Abb. Cardin. & Anan. in d. c. non minus. Angelus verbo, excõmunicatio 7. casu 5. n. 7.*

Limita quòd hæc excommunicatio post satisfactionem nõ erit reseruata, tamen reseruatur ex *c. 16. Bullæ in Cœna Domini*, vt dixi *c. 5. & in seqq. capitibus.*

CAPVT VII.

Iurisdictione quacumque, vel priuata potestate causarum Ecclesiasticarum cursum impedientes, vel ad laicum iudicium auocantes.

1. EX *c. quoniam, de immunit. Eccles. in 6.* Primò prohibetur ne quis aliquem in foro Ecclesiastico delegato, vel Ordinario litigantem, vel litigare volẽtem super causa Ecclesiastica, seu ad forum Ecclesiasticũ ratione personæ, vel negocij, vel rei, de iure, vel consuetudine pertinente, per se, vel per alium, ad desistendum, vel in foro sæculari de ea litigandum directè, vel indirectè compellat, seu cõpelli faciat, vel procuret, siue vexando Iudices, vel partes, aut propinquos illorum, in persona, vel bonis, aut aliter quomodocunque; Nec per se, nec per alios impediat quominus coram dictis Iudicibus Ecclesiasticis iustitiam valeant obtinere; neque ad prædicta facienda det consilium, auxi-

xilium, vel fauorem. Si quis autem contra præsumpserit, excōmunicationi se ipso facto nouerit subiacere, à qua nisi tam Iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel vsurpata, quàm parti, de iniuria, damnis, expensis, & interesse, prius per eundem integrè fuerit satisfactum, nullatenus absoluatur. Vnde apparet aliàs absolutionē fore nullam, ob particulam *nullatenus* secundùm probabiliorem, quam tenet *Archidiac. in d. cap. quoniam, Sayr. lib. 2. c. 18. n. 10. Suar. disp. 7. de censur. sect. 5. nu. 44. Laym. lib. 1. tract. de excommun. cap. 6. nu. 8.* Contra *Marium Alteriū tom. 1. disput. 4. lib. 4. cap. 4. colum. 8. Ioan. Andr. & Gemin. in dicto c. quoniam*, qui putant textum nō irritare absolutionem datam ab eo, qui iure ordinario poterat aliàs absoluere.

Item ex eodem textu apparet hanc pœnam procedere, siue impedientes sint publicæ, siue priuatæ personæ, vt *Ioan. Andr. ibi nu. 1. Gemin. nu. 2. Franc. nu. 3.* & de communi testatur *Marius Alterius tom. 1. disput. 17. cap. 1. colum. 2.* Denique constat ex eodem textu eam censuram non esse reseruatam Papæ post satisfactionem præstitam, vt supra.

Secundò ex eodem *c. 14. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt, qui per se, vel per alios, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, vel spiritualibus annexas, ab Auditoribus, vel Commissarijs Apostolicæ Sedis, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illarumque cursum, ac personas, & vniuersitates, dictas causas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarū cognitione tanquam Iudices interponunt; etiam si talia facientes sint Præsides, Cancellarij, aut Consiliatij quorumcūque Principum, etiam Regum, & Imperatorum.

Aduertendum primò, non solùm trahentes ad suum Tribunal laicum incurrere in dictam excōmunicationem *cap. 14.* sed etiā consilium, fauorem, aut assensum præstantes, ex eodem *cap. 14.* Vnde DD. dicunt etiam contineri Aduocatum, si scienter id faciat: Itemq; ipsos Ecclesiasticos consentientes volūtariè se trahi. Ita *Nauarr. consil. 1. num. 81. de const. Cokier de Iurisd. in exemptos, p. 4. q. 75. nu. 3. & 7.* & tenet *Duardus, & Alterius apud Bonacc. hic q. 15. punct. 1. n. 26.* qui tamen de ipsis, qui sponte consentiunt se trahi, contrarium tenet, quia ait has accessorias actiones intelligi de ijs, qui se tenent ex parte trahentis authoritatiuè.

Aduertendum secundò, quòd aliqui

aliqui Doctores docent hanc excommunicationem, seu Canonem 14. procedere solum de turbatibus modis prædictis Iurisdictionem Iudicum Sedis Apostolicæ, & illam particulam, *alijs Iudicibus Ecclesiasticis*, intelligunt de similibus, scilicet Iudicibus Sedis Apostolicæ alio nomine nuncupatis. Ita *Vgolin, & Alterius*; quos sequitur *Bonacc. hoc loco q. 15. punct. 1. n. 7.* Contraria tamen tutior videtur, vt de omnibus Iudicibus Ecclesiasticis loquatur, quam tenet *Sousa hoc loco, c. 14. Bullæ n. 1. Duard. q. 7. num. 1. Filiucc. tract. 16. nu. 250. Diana resolut. 55. tract. 1. tom. 2.*

Aduerte tertiò, quòd hic Canon solùm loquitur contra talia facientes publica authoritate. Ita *Nauarr. c. 27. nu. 71. Suar. disp. 21. sect. 2. nu. 75. Sayr. lib. 3. c. 18. n. 5. Vgolin. c. 14. Bullæ, §. 1 vers. quæ excõmunicatio. Bonac. nu. 15. & 17.* est communis sententia. Item intelligunt Doctores hîc solùm agi contra prędicta faciẽtes authoritate publica laicali, non Ecclesiastica: ita *Nauarr. nu. 71. Caiet. excommunic. c. 29. Sayr. c. 18. nu. 2. Marius Alterius disp. 15. c. 1. lib. 5.*

III. Nihilominus etiam priuati, seu partes talia procurantes à laica potestate fieri, incurrũt in alias excommunicationes, & pœnas latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ Domini, & alijs Constitutionibus contra trahentes aliquem in foro Ecclesiastico ad laicum; vel recurrentes ad laica tribunalia contra Ordinationes Iudicum Ecclesiasticorum; vel impedientes, seu turbantes iurisdictionem Ecclesiasticam: de quibus dixi *infra c. 8. & 10.* Similiter & prædicti Iudices, & officiales incurrũt etiam per supradicta in alias censuras, de quibus dixi in dictis capitibus.

CAPVT VIII.

Iurisdictionem Ecclesiasticam impedire, seu forum Ecclesiasticum eludere procurantes partes conuentæ per recursum ad Laicam potestatem, procurando inhibitiones, seu mandata; & Iudices ea decernentes, & aliter cooperantes.

I. Tales incurrunt excommunicationem latam in *c. nouerit, & c. grauem, de sent. excommun.* tanquàm præbentes causam, vt per decreta aliqua, seu ordinationem violetur libertas ecclesiastica, vt dixi *supra c. 4. Rota Cauaaler. decis. 372. num. 1. Genuens. in praxi c. 16. num. 1.* Quod est intelligendum quando aliqua fuerint decreta, seu sentẽtiæ subsequutæ, iuxta statuta, vel consuetudines introductas cõtra liber-

libertatem ecclesiasticã, vt *Rota decis.* 10.n.2. *p.2.post. Farinac.* Nam ita loquitur *c. nouerit, & c.grauem.*

II. Ex *c.16.Bullæ in Cœna Domini* excommunicãtur ij, qui post Ordinariorum, aut ab eis delegatorum sententias, & decreta, aut aliàs fori ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & Curias sæculares recurrunt, & ab illis inhibitiones, & mandata, etiã pęnalia, Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurãt, & qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrociniũ, & fauorem in eisdem.

Amplia quòd in hanc censurã incurrit recurrẽs ad dictum effectum impediendi Iudicem ecclesiasticum, siue post decreta illius Iudicis ecclesiastici, siue per anticipationem, seu præoccupationẽ recurrat: est probabilior sententia, *Reginal. & Filiucc.* quos sequitur *Bonacc.q.17.punc.1.n.23. Vgolin.super hoc c.16.Bullæ,vers. ac etiam eos.* contra *Duardũ q.1. & Alterium, c.2. col.2.*

Amplia secundò, vt secundùm probabiliorem incurrat recurrẽs, etiamsi non potuerit obtinere intentum prohibitionis, seu mandati à Iudice laico, vt *Alterius col.2.& 3.Reginal.lib.9 nu.369. Bonacc.num.28.* contra *Nauarr. Filiucc. Viual.Vgolin.& Duard.* apud *Bonacc. allegatos.*

Amplia tertiò, vt procedat etiam contra appellantes à Iudice ecclesiastico ad laicum, super possessorio rei spiritualis, ad impediendum, ne ecclesiasticus Iudex aliquid innouaret; quia etiã tale possessorium ad ecclesiasticũ Iudicem pertinet. *Rota decis.10. par.2.post. Farinac.*

Limita quòd Iudices, & exequutores, & cooperantes incurrunt in hanc censuram, quando tales inhibitiones fiunt ad instãtiam partis recurrentis ad laicum Tribunal: nam quando id agunt ex officio prætenso, alias incurrũt excommunicationes, de quibus dixi *cap.6. 7.* & dicam *cap.11.*

CAPVT IX.

Iurisdictionem laicam exercentes in personas Ecclesiasticas, illas trahendo ad suum laicum Tribunal in causa ciuili, vel criminali, & partes id procurantes, & alij cooperantes.

I. EX Bulla Martini V. quæ est Constit.10. incipit, *Ad reprimen.* §.4. & ex *Bulla in Cœna Domini, cap.15.* fertur excõmunicatio Papæ reseruata contra laicos potestatem habentes, qui personas, vel vniuersitates ecclesiasticas ad suum tribunal, seu forum, seu audientiã trahunt,

vel

vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè præter iuris Canonici dispositionem. Et ampliatur ex dicta Bulla Martini, & extenditur ad dantes in his auxilium, consilium, vel fauorem, siue sint publicæ, siue priuatæ personæ: vnde à fortiori continebitur actor, procurator, vel Aduocatus instans, & trahi procurans: nõ tamen cõtinebitur actor, aut alius priuata potestate procurans, in excommunicat. prædicta Bullæ in Cœna Domini, sed solum continentur, qui publica authoritate id faciunt, vt patet ex textu Bullæ: ita *Vgolin. ibi* §. 1. *num.* 11. *Duard. q.* 10. *n.* 2. *Sayr. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 6. *Reginal. lib.* 9. *n.* 356. *Nauar. c.* 27. *n.* 71. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 78. Officiales autem, vt Cursores, Satellites, &c. cõtinentur in vtraque excommunicatione, secundùm magis communem, quia vtuntur publica potestate, *Sayr. n.* 6. *Duard. q.* 28. *num.* 4. *Reginal. nu.* 356.

Limita vt non incurrant trahentes, vel procurãtes trahi prædictas personas in casibus à iure Canonico permissis, vt in causa feudi laici, vt *c. caterùm, de Iudic. c. verum, de foro compet. Iul. Clarus* §. *feudum, q.* 90. *num.* 8. *Sayr. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 5. *Genuens. in praxi c.* 8. *nu.* 4. Item in alijs casibus, quibus personę Ecclesiasticę amisere priuilegium fori, vt dixi *verbo, Apostasia ab ordine*, & in alijs locis, seu criminibus.

Limita secundò, vt non incurrant trahentes ex speciali priuilegio Papæ non reuocato; & multi dicunt sufficere constantem famã talis priuilegij cum consuetudine ab immemorabili. *Suarez lib.* 4. *defen. lib. Eccles. c.* 34. *num.* 17. *& de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *nu.* 109. *Layman lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 10. *n.* 2. *Tuscus verbo, Iudex, nu.* 46. *in fin.* An autem talia priuilegia cẽseãtur per vltimas clausulas Bullæ Cœnæ reuocata, multi affirmant, multi negant, apud *Dianam resolut.* 6. *tract.* 2. *tom.* 2. *& resol. vlt. tract.* 1. *tom.* 2. Sacra autem Rota tenet esse reuocata, vt *decis.* 10. *n.* 24. *par.* 2. *postħ. Farinac.* vbi latissimè hæc materia tractatur, & priuilegia examinãtur Regum, & Principum.

Ex *c. quoniam, de immunit. ecclesiast. in* 6. alia fertur excommunicatio contra eos, qui aliquẽ corã Iudice ecclesiastico suo cõpetente litigare volentẽ cogunt ad litigandum in foro sæculari; de qua re dixi *cap.* 7.

Item ex *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra laicos Iudices auocantes ad suum tribunal causas spirituales, vel annexas à Iudicibus, ecclesiasticis: de qua re dixi *d. cap.* 7.

Item ex *c.* 19. *Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio con-

contra Iudices, & officiales processantes, personas ecclesiasticas, seu in causa criminali contra eas procedendo: de qua dicam *infra cap.* 10.

Ex *Auth. statuimus, C. de Episc. & Cleric.* quæ sumitur ab extrauagante Friderici, *de statu & consuet. §. item statuimus*. Nullus ecclesiasticam personam in ciuili, vel criminali causa trahere ad iudicium sæculare præsumat contra Canonicas, & Imperiales Constitutiones. Quòd si secus fecerit, Actor à iure suo cadat, iudicatum non teneat, Iudex sit ex tunc iudicandi potestate priuatus. Hæc autem pœna priuationis officiorum est latæ sententiæ, quia particula *ex tunc*, etiam addita verbo futuri tẽporis, est latæ sententiæ, & ipso facto operatur, vt *Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, n.* 141. *C. de reuoc. donat. Barbos. de diction. verbo, ex tunc*, qui alios allegat: sed etiã ex iure Canonico trahens ecclesiasticos ad forum laicum, incurrit pœnam priuationis iuris, & amissionis causæ; sed requiritur declaratoria, vt dixi *verbo, Curia, c.* 8.

Ecclesiastici ecclesiasticos trahentes ad tribunal laicum, varias pœnas incurrunt, de quibus dixi *d. verbo, Curia, cap.* 8.

Item tam ecclesiastici, quàm laici, trahentes ecclesiasticos ad tribunal laicale, statim atque aliquod decretum Iudicis, saltem citationis, obtinuerint contra ecclesiasticam personam ad hũc effectum. Itemque ipsi Iudices decernentes, & officiales exequentes videntur incurrere in excommunicationem latam in *cap.* 15. *Bullæ in Cœna Domini*, & in *c. noueris, & c. grauem, de sent. excomm.* vt dixi *supra c.* 4. Quòd si pars litigãs via appellationis trahat collitigantem ad tribunal sæculare ab ecclesiastico, incurrit in excommunicationem latam in *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, de qua dixi *verbo, appellatio*.

Item laici Principes, & Iudices exercere procurantes iurisdictionem in personas ecclesiasticas, si id faciant æstimantes se vti spirituali iurisdictione, aut spiritualem iurisdictionem posse in illos acquirere, aut se gerentes pro spirituali capite; incurrunt in excommunicationem latam in *c. quoniã, de immunit. ecclesiast. in 6. & in Trident. sess.* 22. *c.* 11. *& in Bulla in Cœna Domini c.* 17. contra vsurpantes iurisdictionem ad ecclesiasticos pertinentem: de qua dixi *verbo, vsurpatio*.

Cõmuniter loquendo, laici Superiores æstimant se sola iurisdictione laicali cõtra ecclesiasticos procedere: tamẽ pro foro externo præsumi possunt velle vsurpare spiritualem iurisdictionem, ex *d. c. quoniam*.

CAPVT X.

Iurisdictione laica abutentes procedendo in personas Ecclesiasticas ad capturam, vel pœnas corporales; & ad ea cooperantes, vel non impedientes.

I. IVdices laici, & Officiales, & alij quicunque se interponentes, aut immiscentes super captura, vel carceratione, vel inflictione pœnæ alicuius corporalis per contactum corporis, vel torturæ contra personam ecclesiasticam, incurrunt in excommunicationẽ latã in *c. si quis suadẽte*, 17.*q*.4. & *c. nuper, de sent. excõ.* quæ est Papæ reseruata, vt dixi *verbo, iniuria, cap.* 2. & procedit etiam in carceratione facta sine corporis læsione, seu violentia, vt *d. c. nuper, & ibi Canonistæ.* Item dicti Iudices incurrunt in alias censuras latas contra trahentes personas ecclesiasticas ad suum Tribunal, de quibus dixi *c. præced.*

II. Item Episcopi, & Prælati cognoscentes suos Clericos capi, vel carceratos esse à Iudice laico, & non impedientes saltem per cẽsurarum denunciationem, aut aliter prout de iure, incurrunt in excommunicationem eandem *c. si quis suadente*, per *cap. quantæ, de sent. excomm. & c. dilecto, eod. tit. in* 6. *Genuens. in praxi c.* 6. *num. vlt. in fin. Bologn. in l. vt vim*, *num.* 81. *ff. de iust. & iur.*

Imò secundùm probabilem sententiam, omnes, qui impedire talia potuere, etiamsi ex officio impedire non tenerentur, si non impediant, incurrunt in eandem censuram Papæ reseruatam, ex cap. si quis suadente, vt *dict. cap. quantæ. & c. dilecto*, & *ibi Canonistæ* magis communiter tenent.

III. Ex Bulla 3. Vrbani VI. quæ incipit, *Quia sicut*, fertur excõmunicatio contra omnes Principes, Duces, Marchiones, Dominos terrarũ, & Officiales, & alios iurisdictionem laicam habentes, & Consiliarios eorum, præsumẽtes bannire, aut proscribere personas ecclesiasticas. Item contra mandantes, vel eorum nomine facta rata habentes, vel ad ea dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Item fertur interdictũ cõtra Vniuersitates, & Communitates ea facientes, & contra Ciuitates, & loca dictorum Dominorum talia præsumentium, in quibus ea facta fuerint. Absolutionem autem earum censurarum idem Vrbanus reseruat Papę cum clausula, *non obstantibus.*

IV. Sed latiùs in *Bulla Cœnæ Domini*, *c.* 19. fertur excommunicatio Papæ reseruata cõtra Iudices laicos, & Officiales, seu Notarios, Scribas, Exequutores, quomodocunque se interponentes in causis criminalibus contra perso-

nas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illos proferendo, vel exequendo sine speciali, seu expressa licentia Sedis Apostolicæ. Item contra eos, qui licentiam huiusmodi ad casus non expressos extendunt, vel aliàs ea perperam abutūtur; etiamsi tales fuerint Consiliarij, Senatores, Præsides, Cancellarij, aut aliter nuncupati.

V. Ex *Auth. statuimus, C. de Episcopis, & Clericis*, pœnæ diuersæ sunt latæ contra Iudices, & partes trahentes aliquem ecclesiasticū ad suum forum sæculare in causa ciuili, vel criminali, & cōsequēter cōtra Laicos processantes personas ecclesiasticas in criminalibus causis, vt dixi *sup. c. 9.*

CAPVT XI.

Iurisdictione laica cōpellens partes actrices ad reuocationem decretorum, sententiarum seu litterarum Iudicum ecclesiasticorum, vel ad absolutionem à censuris, seu pœnis.

I. Ex *c. 14. Bullæ in Cœna Domini* excommunicātur laici Iudices, Magistratus, Cācellarij, & Consiliarij quicunque, qui partes actrices, quæ causas beneficiales, & decimales, ac alias spirituales causas, & spiritualibus annexas, Auditoribus, & Cōmissarijs Apostolicis, alijsq; Iudicibus ecclesiasticis committi fecerunt, vel committi faciunt, compellunt ad reuocandum, & reuocari faciendū citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel cōsentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarūt, à censuris & pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel aliàs.

Nota primò, quòd dubium est, an hæc excommunicatio hic feratur solùm ad tuenda acta Iudicum Apostolicorum, an verò etiam omnium Iudicum, vt dixi *supra cap. 7. in explicatione alterius partis eiusdem Canonis 14. Bullæ in Cœna Domini.* Vbi etiam alias addidi declarationes, quæ pertinent etiam ad hanc partem.

Nota secundò, quòd hic non excommunicatur compellens Iudicem ipsum ecclesiasticum ad reuocanda sua acta, seu sententias: incurrit tamen iste in alias excōmunicationes, de quibus dixi *c. 4 cum seqq.* & *verbo, censura, c. 21. & 22.*

An autem impediens vsum passiuum Iurisdictionis ecclesiasticæ, vt supra, cogendo partem, incurrat in excommunicationem latam contra impedientes iurisdictionem ecclesiasticam ordinariam, de qua *supra cap. 5. & 6.* Respondeo negatiuè, *vt Graff. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 139.* quia iam Iudex functus est offi-

cio

cio suo: secùs tamen si cogeret Iudicem ad reuocationem actorum. *Bonacc.quæst.17. punct.1. num.2.*

Nota tertiò, quòd compellens non incurrit hanc censuram, nisi effectu sequuto, quia aliàs nō dicitur ille compulisse, neque hic compulsus, qui vel non fecit reuocari acta, vel saltem non præstitit assensum; sed dicitur conatus, & non coactio, seu compulsio, vt *Sanch. lib.4. in decal. c.4. n.19.* vnde *Alterius hoc loco, disp. 15.c.2.lib.5.* ait: Cōpellere est aliquem inuitum, ad aliquid faciendum inducere: itaque requiritur effectus: sufficiet tamen assensus præstitus ad reuocandum, quando compulsio fuit facta ad talem assensum extorquēdum, quia hoc est obiectum immediatum, & principale talis compulsionis.

II. Item compellentes partes actrices ad dictam reuocationem actorum, seu decretorum fori ecclesiastici, per statutum, seu aliam ordinationem, incurrunt in censuras latas contra facientes ordinationes contra libertatem ecclesiasticam, quia sic saltem indirectè impediunt recursum ad Tribunal ecclesiasticum, vel vsum talis iurisdictionis. De quibus censuris dixi *supra cap.4.*

CAPVT XII.

Iurisdictione laica, vel priuata potestate cogentes ad reuocationem censurarū, vel absolutionem, aut impedientes illarum obseruationem.

Vide *verb.Censura, c.21.& 22.*

CAPVT XIII.

Iurisdictione laica, vel priuata authoritate impedientes litteras, seu gratias à Sede Apostolica impetrari, vel pro negocijs ad Curiam Romanam accedi.

I. IN *c.grauem, de sent. excomm.* fertur excommunicatio contra Laicos, qui faciunt statuta pœnalia contra Clericos, vel Laicos impetrantes litteras Apostolicas ad Iudicē ecclesiasticū contra Laicum: & quamuis ille textus videatur loqui in casu particulari Reip. Pisanæ, & videatur esse excommunicatio sententiæ ferendæ, non latæ sententiæ; tamen Sacra Rota intelligit esse excōmunicationem latæ sententiæ, vt *Rota decis.10. n.2. par.2. post.Farin.& Caualer.dec.372 num.1.* Verùm hodie tales statuentes, & alij cooperantes incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contra facientes statuta cōtra libertatem

ecclesiasticam, vt dicam *infra verbo, Leges, cap.*2.

II. Itẽ *ex c.*13. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur qui quomodolibet quibuscũque personis in genere, vel in specie præsumunt directè, vel indirectè prohibere, statuere, mandare, ne pro negocijs prosequendis, seu gratijs, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, seu recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras à Sede Apostolica impetrent, seu impetratis vtantur; & qui eas apud se, aut Notarios, aut aliàs quomodolibet retinere præsumunt.

Aduertendum quòd hic excõmunicantur non solum qui publica authoritate ea præstare impedimenta præsumunt, sed etiam propria priuata potestate, & voluntate, vt *Nauar. cap.*27. *nu.*68. *Duard. q.*9. *nu.*18. *super d. c.*13. *Bullæ. Bonac. punct.*3. *n.*4. *super eo cap.* & alij, quos allegaui *verbo, Curia, cap.*5.

CAPVT XIV.

Iurisdictione Ecclesiastica, vel laica, vel priuata authoritate impedientes executionem litterarum, aut Decretorum Apostolicorum, vel aliorum Iudicum Ecclesiasticorum.

I. Ex Bulla Leonis X. quę est Const. 30. incip. *In supremi*, Primò reuocantur omnia priuilegia Prælatis ecclesiasticis, & Communitatibus locorum concessa de non exequendis litteris Apostolicis ante approbationẽ, seu placitũ ipsorum: deinde prohibetur omnibus Episcopis, & Prælatis Ecclesiasticis sub pœna excommunicationis Papæ reseruatæ, & Communitatibus locorũ sub pœna interdicti Papæ reseruati, ne præsumant impedire Iudices, Notarios, Tabelliones, ab exequutione litterarum Apostolicarum. Item præcipitur quibuscumque personis etiam Regibus, Imperatoribus, & Episcopis, ne ad tale impedimentum consiliũ, auxilium, fauoremue præstare præsumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ. Item vt transgressores à dictis excommunicationibus in articulo mortis absolui tantum possint, præstita satisfactione. Item pręcipitur Communitatibus locorum, ne tales inobedientes, seu transgressores recipiant: aliàs ea loca incurrant interdictum eo ipso, donec illi ibi permanserint, & triduo post discessum eorum, si nondum extiterint absoluti. Item excommunicatio, & interdictum profertur latæ sententiæ contra ecclesiasticos, qui statuta Synodalia, vel Prouincialia, quibus tale impedimentum decernitur,

non delent, & absolutio Papæ reseruatur. De hac Bulla vide *Rebuff. super Bulla in Cœna Domini, c.9. Marium Alterium to. 1. disp. 14. lib. 5. c. 2. col. 2.*

Aduerte, quod ait non posse reum absolui in articulo mortis, nisi præuia satisfactione, intelligendum, si satisfacere possit: nam si non possit, sufficiet cautio idonea, si eã pręstare possit, aliàs sufficiet iuratoria. *Sanchez lib. 2. in decal. c. 20. n. 19.* & multos allegat *Diana resolut. 24. miscel. 2. to. 1.*

Aduerte etiam, quòd licet in actione principali nõ contineantur, nisi publicæ personæ, id est Prælati, & Cõmunitates, tamen quòd attinet ad cooperantes, continet etiã priuatas personas.

II. Ex *Bulla in Cœna Domini, cap. 14.* excommunicantur ij, qui impediũt quomodolibet exequutionem litterarum Apostolicarũ, seu exequutorialium, processuũ, & decretorum, circa causas spirituales, vel spiritualibus annexas; vel suum ad id fauorem, consilium vel assensum præstãt, etiãsi prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad summũ Pontificem informandum (vt dicunt) supplicauerint; aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram eodem Pontifice, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsides, Cancellarij, Cõsiliarij quorũcunque Parlamentorũ, aut Principum, etiam Regum, & Imperatorum, vel Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij.

Aduertendũ primò, quòd magis cõmunis sententia tenet hoc loco non solùm agi de impedientibus executionem litterarum, & decretorum Apostolicæ Sedis, vel Iudicum Sedis Apostolicæ, sed aliorum quorumcunque Iudicum ecclesiasticorum in causis spiritualibus, vel annexis propter particulam illã, *alijsq. Iudicibus*, quæ in principio in *eodẽ cap. 14. Bullæ* apposita est. Ita tenet *Sousa ibid. nu. 1. Duard. q. 7. num. 1. Filiuc. tract. 16. nu. 250. Diana resolut. 55. tract. 1. tom. 2.* contra *Vgolin. & Alterium*, quos sequitur *Bonac. q. 15. punct. 1. num. 7.*

Aduertendũ secundò, quod hic textus quo ad principales delinquentes, seu impedientes, procedit solum contra eos, qui authoritatiuè id faciunt, id est sua publica potestate, seu iurisdictione laica; non autem si priuata potestate, vel ecclesiastica vtãtur; quia solum loquitur contra laicos officiales: ita *Suar. de cens. disp. 21. sect. 2. nu. 75. Vgolin. hic cap. 14. §. 1. vers. quæ excommunicatio. Nauar. c. 27. num. 71. Sayr. lib. 3. c. 18. nu. 2. & 5. Filiuc. tract. 16. num. 245.* est communis.

Aduertẽdũ tertiò quoad actiones secundarias, seu cooperationis per fauorem, consiliũ, & assẽsum Doctores magis cõmuniter asserere intelligendum hunc textum de ea facientibus sua publica laicali potestate, vt si sint Iudices, vel Cõsiliarij, vel Cancellarij, &c. Ita *Suar. num. 76. Sayr. nu. 2. Filiuc. num. 245. Bonac. disput. 15. punct. 1. n. 25. & 26.* & facit illa particula, quæ statim additur in textu, *etiamsi prætextu violentiæ prohibendæ:* quæ verba conueniũt personis publicis, non priuatis. Est contra aliquos, quos allegat ibi *Bonac. nu. 26.* qui putant ibi contineri etiam priuata authoritate facientes, & partes actrices instantes pro tali impeditione, vel reos consentientes: quæ sententia est probabilis. Sed etiam stante priori sententia partes, & alij ad impedimentum præfatum cooperãtes, incurrunt in alias excommunicationes latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ: de quibus dixi *supra cap. 4. & seqq.*

III. Ex *Bulla in Cœna Domini, n. 13.* excõmunicãtur omnes tam ecclesiastici quàm sæculares, qui appellant, vel aliàs recurrunt ad Curiam sæcularem à futura exequutione litterarum Apostolicarum Gratiæ, vel Iustitiæ, vel quorumcunque decretorum, quæ à Papa, & Sede Apostolica, Legatis Nuncijs, Præsidibus Palatij Papæ, & Auditoribus, & Commissarijs Cameræ Apostolicæ, alijsq. Iudicibus, & delegatis Apostolicis emanauerint; & à laica potestate, instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac litteras, seu decreta præfata capi, & retineri faciunt. Item qui illa impediunt, vel prohibẽt exequutioni mandari simpliciter, vel nisi cum suo beneplacito, vel examine; aut prohibent, seu impediunt Notarios super tali exequutione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cuius interest, tradi. Item qui partes, seu eorum agentes, cõsanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, subexecutores litterarum, & decretorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, vel detinent, aut à Ciuitatibus, locis, aut Regnis eijciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, vel comminanrur per se, vel per alios publicè, vel occultè.

Nota quòd procedit ista excommunicatio contra appellantes, seu recurrentes, etiamsi appellatio non fuerit admissa à laica potestate. *Filiuc. tract. 16. nu. 199. Bonac. q. 14. punct. 1. n. vlt.*

Nota secundò, quòd procedit contra aliter etiam impedientes executionem litterarum Apostolicarum, seu decretorum, vt supra, siue impedimentum præstetur

tur publica, vel priuata potestate, secundùm magis communē, quam tenent *Nauarr. Viuald. Vgolin. Sousa, Alter. Duard. super eo c. Bullæ.* Nihilominus contraria verior videtur, quia textus solum loquitur de procurātibus, seu causantibus ea impedimenta publica potestate, seu publicæ potestatis auxilio: ita tenet *Sayr. lib. 3. c. 17. num. 6. Graff. lib. 4. c. 18. nu. 107. Filiucc. nu. 202.* & probabilem ait *Bonacc. punct. 2. num. 10.*

CAPVT XV.

Iurisdictionem, seu cognitionem in causis Sancti Officij vsurpantes Magistratus temporales, vel impedientes.

Vide *verbo, Inquisitio, c. 1.*

CAPVT XVI.

Iurisdictionem, seu cognitionem in causis Sancti Officij vsurpantes, vel impedientes Superiores Regularium.

Vide *verbo, Hæresis, c. 7.*

CAPVT XVII.

Iurisdictionem Sancti Officij impedientes per violentiam.

Vide *verbo, Inquisitio, c. 3.*

CAPVT XVIII.

Iurisdictionem Ecclesiasticam, vel laicam ad Ecclesiasticos, vel pia loca pertinentem vsurpantes, & alij huic vsurpationi consentientes.

IN *c. 17. Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes Iurisdictionem quācumque pertinentem ad Sedem Apostolicā, vel ad Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, vel beneficiorum Ecclesiasticorum; de qua re dixi *verbo, vsurpatio, c. 3.*

Item in *c. 20. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicātur vsurpare præsumentes iura, & iurisdictionē supremam alicubi ad Ecclesiam Romanam pertinentia, vel ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vide *verbo, Romana Ecclesia.*

In *cap. 11. Trident. sess. 22. reform.* fertur excōmunicatio Papæ reseruata, & aliæ pœnæ contra vsurpantes Iurisdictionem Ecclesiarum, aut piorum locorum, & contra Clericos vsurpationi consentientes; de qua re dixi *verbo, vsurpatio, c. 3.*

CAPVT XIX.

Iurisdictionem vsurpantes in exēptos ab ordinaria iurisdictione, & exempti vsurpationi consentientes.

I. SI Ordinarius Ecclesiasticus vsurpare concēdat iurisdictionem in exemptos, v. g. Regulares, aut alios Sedi Apostolicæ immediatè subiectos; Primò incurrit in excommunicationes contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam latas in Triden. & Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi *cap. praecedenti*, & in Triden. continentur etiam vsurpationi consentientes. Secundò secundū aliquos Doctores incurrit in excōmunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap.* 20. contra occupare, aut detinere præsumentes iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, vel supremam iurisdictionem Romanę Ecclesiæ competentem, aut illam pertubare, aut vexare, aut in his auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vnde etiam incurrūt in hanc pœnam ipsi exempti vsurpationi consentientes, secundùm eosdē authores. Ita tenet *Erasm. Cokier tract. de iurisdict. in exēptos, par.* 4. *q.* 75. *nu.* 1. *&* 7. Sed contra est, quia communiter Doctores intelligunt in *d. c.* 20. agi de vsurpatione iuris, & iurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis. Ita *Sayr. lib.* 3. *c.* 24. *nu.* 5. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *nu.* 104. & de cōmuni testatur *Bonac. q.* 21. *punct.* 1. *nu.* 15.

Illud verius est, quòd Religiosi Prælati, seu Officiales consentiētes vsurpationi iurisdictionis in exemptos, seu subiectioni illi; Itemque Prælati vsurpantes talē iurisdictionem, incurrunt in pœnas extrau. Ambitiosæ, de quibus dixi *verbo, Alienatio, cap.* 1. quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, *cap. cum tempore, de arbitris, ibi Host. & Abbas n.* 3. & quia hoc ius reputatur inter immobilia, per *d. c. & gloss. in c.* 2. *verbo, iura, de rebus eccles. non alien. in* 6. & *text. in c. nulli, extra eod. tit. & ibi Imola, & Redoan. eod. tract. tit. de alienat. reddituum, & iurium, nu.* 22. & talis renunciatio est nullius momenti. *d. c. cum tempore. & c. si diligenti, de foro compet.*

CAPVT XX.

Iurisdictionalia loca quæcunque Ecclesiarum, vel piorum locorum alienantes.

Vide *verbo, Alienatio, c.* 4.

CA-

CAPVT I.

Legatos Sedis Apostolicæ impediens, vel offendens.

I. IN *extrau. vn. de consuet.* contra eos, qui de cætero impedire præsũpserint Legatos, aut Nũcios, quos ad quascunque partes Sedes Apostolica transmiserit, fertur sententia excommunicationis eo ipso incurrenda. Et contra Regna, Terras, & loca quælibet subiecta Dominis impedientibus huiusmodi Legatorũ, seu Nunciorum officium, fertur sententia interdicti ipso facto incurrẽdi, tandiù duraturi, quandiu Domini prædicti in contumacia perstiterint; non obstantibus quibuscũque indultis, & priuilegijs, etiam Imperatoribus, aut Regibus cõcessis in quacunque verborum forma.

Amplia, vt procedat non solùm contra impedientem Legatos, & Nuncios, quominùs accedant ad eiusdem terram, missos pro tali officio, sed etiam quominùs illac transeant aliò missos. *Suar. disput.* 23. *de censur. sect.* 6. *num.* 4. *Toletus lib.* 1. *cap.* 25. §. *vndecima. Marius tom.* 1. *disput.* 12. *lib.* 5. *cap.* 8.

Amplia secundò, vt neque sit licitum Principibus, vel Magistratibus discutere facultates, & potestates Nuncij Apostolici, sed solis Iudicibus ecclesiasticis, vt apud *Dianam resol.* 67. *tract.* 2. *de immun. tom.* 1. vbi plures allegat. Verum est, quòd tenetur Legatus ostendere Principi litteras legationis. Sed quamuis Princeps non teneatur Legatum Papæ admittere, nisi probet legationem per ostensionem litterarum, hoc fallit in Legato à Latere, aut alio Nobilissimo, & noto Principi, ad quem mittitur, vt de communi testatur *Mascard. verbo, Ambassiatores, concl.* 84. *num.* 2.

Limita primò, vt non teneatur Princeps admittere Legatum Papæ cum probabili periculo sui status, vt *Mascard. ibid. num.* 1.

Limita secundò, quòd hæc excommunicatio non est hic reseruata.

II. Sed eijciens Legatum, vel Nũcium Papæ iam receptum, ad aliquod territorium destinatum pro munere legationis exercẽdo, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 11. nõ tamen illam incurrit impediens transitum, vel non admittens. *Nauarrus cap.* 27. *n.* 149. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 25. §. *vndecima. Filiuc. tract.* 16. *n.* 238. *Bonac. super eo. cap.* 11. *quæst.* 12. *punct.* 1. *nu.* 7. nisi id faciat carcerando, vel detinendo, vel percutien-

tiendo, vel occidendo, aut mutilando, aut hostiliter persequendo, vt patet ex eodem textu: & de hac vide *verbo, iniuria c.* 5.

III. Nihilominus impediens Legatos, seu Nuncios, nō admittendo ad locum destinatum, vel non concedendo transitum, incurreret in excommunicationem latam in *cap.* 16. Bullæ in Cœna Domini contra impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione ecclesiastica ordinaria vtantur, si tales erant Legati, seu Nuncij destinati ad regimen alicuius territorij, seu Regni; quia isti habent ordinariam iurisdictionem. *c. legatus, de officio legati in* 6. Secus si solùm ad negocium extraordinariè essent missi, quia ibi non sunt Iudices ordinarij, vt *Abb. in rub. de offic. leg. Azor. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 27. *q.* 5. *Layman lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 21. De hac excommunicatione vide *verbo, Iurisdictio, c.* 5.

CAPVT I.

Legenda à Regularibus in publica mensa, vel Capitulo.

I. DEcretum Clem. VIII. *largitionibus munerū prohibitis Religiosis*, quotannis legendum, vt dixi *verbo, munera, cap.* 10.

II. Decretū Sacræ Cōgregationis Concilij *de celebratione Missarum*, editum *anno* 1625. *die* 21. *Iunij*, legendum est à Regularibus in publica mēsa sexto quoque mense, id est feria secunda post primā Dominicam Aduentus, & feria sexta post octauam Corporis Christi: aliàs Superiores, qui legi non fecerint, incurrunt pœnam priuationis officiorūm, & vocis actiuæ & passiuæ.

III. Ex Decreto Sacræ Cōgregationis generalis Inquisitionis corā SS.D.N. Vrbano VIII. *Anno* 1633. *die* 7. *mensis Iunij*, Superiores cuiuscūque Ordinis, Cōgregationis, Societatis Regularis, aut cuiusuis alterius Instituti, quantumuis exempti, & priuilegiati, tenentur perpetuò semel in anno tempore determinato, in publica mēsa, vel in Capitulo ad hoc specialiter conuocato; & insuper in quocunque generali, vel prouinciali Capitulo, seu Conuentu, suos subditos admonere de iniuncta omnibus obseruantia, & exequutione Constitutionum, & Decretorum apostolicorum ad Sanctum Officium pertinentium, & præsertim eorum, de quibus in dicto decreto fit expressa mētio: Aliàs Superiores negligentes cōmonere, incurrunt in pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ & passiuæ.

IV. Ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, bis in anno legendū est in publica mēsa Decre-

cretum eiusdem Sacræ Congregationis de Apostatis, & eiectis, (quod est, *nu.26. inter Constit. Vrbani VIII.in Bullario*) cũ alio Decreto Clemen.VIII.ibi annexo. Sed nulla pœna est circa hanc partem apposita latæ sententiæ.

CAPVT I.

Legum, & consuetudinũ iniquarum obseruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide verbo, *Iuramentum.*

CAPVT II.

Leges, vel Statuta, vel Ordinationes facientes contrà ecclesiasticam libertatẽ, & cooperantes.

1. LEges, Statuta, Decreta, Ordinationes, &c. cõtrà libertatẽ ecclesiasticam sunt ipso iure nulla. *c. Ecclesia, c. quæ in ecclesiarum, de constit. c. nouerit, c. grauem, de sent. excom. c. vlt. de immunit. ecclesi. in 6. & C. de sacros. eccles. Auth. cassa.*

Dicitur autem ordinatio esse contra libertatẽ ecclesiasticam, quando per eam Laici contra ecclesiasticos fiunt audaciores, & ecclesiastici timidiores. *Bart. & Angel. in l.1. §. qui onerandæ, ff. quarum rerum act. non detur. Abb. in dicto c. nouerit. Felinus in c. Ecclesia, nu. 69. de const.* seu vt alij explicant, quando tali ordinatione derogatur iuri communi, vel priuilegio Ecclesiarum, vt *dicto c. Ecclesia, & ibi Canonistæ. Suar. de censur. disput. 21. sect. 2. num. 93.* Vt cùm Superior Laicus statuit aliquid de re, aut persona ecclesiastica, aut onera imponit ecclesiasticis, aut in illos, aut Ecclesias aliter suam iurisdictionem extendit, siue ea præiudicia directè, siue indirectè inferat per illam ordinationem. Vide *Suar. de leg. lib. 3. cap. 34. num. 3. Tolet. lib. 1. c. 38. Layman lib. 4. tract. 9. c. 9. nu. 3. Canonistas in d. c. Ecclesia, & in alijs iuribus supra cit.* Et probabilius est etiã dici contra libertatem Ecclesiæ ordinationem illam, quã Ecclesijs, seu ecclesiasticis præiudicatur in ijs, quæ illis competunt, vel iure gentium, vel naturali, etiamsi non vt corpori spirituali, sed vt comparti Reipublicę temporalis, seu ratione cõuictus politici. ita *Cardin. in c. aduersus, §. cæterum, num. 4. de immunit. eccles. Suar. lib. 3. c. 34. num. 17. Lapus alleg. 92. nu. 3. Tolet. lib. 1. cap. 37. §. libertas, Suar. disp. 21. de censur. sect. 2. nu. 93. Viuald. super cap. 18. Bullæ, nu. 8.*

Non est tamen propriè cõtrà libertatem Ecclesiæ, quando derogatur priuilegio particulari, seu iuri alicuius Ecclesię, vt *Suar. disp. 21.*

disp.21.sect.2. Nauar.c.27. nu. 119.Sayr.lib.3.c.19.n.9.Vgolin. super c.15.Bullæ Cœnæ Domini, §.4. versu 7. tamen etiam tunc videtur esse statutũ contra libertatem ecclesiasticam, quatenus, vsurpatur iurisdictio contra res, vel personas ecclesiasticas, vt *Diana resol.60. tract.2. tom.1.* cum multis per eum adductis.

II. Ex *c.nouerit,49.de sent.excom.* excõmunicatio est latę sententiæ contra eos, qui fecerint seruari statuta, vel consuetudines introductas cõtra ecclesiasticam libertatem, nisi ea de capitularibus, seu libris statutorum fecerint amoueri.

Item contra Scriptores, & Statutarios talium Statutorum. Itẽ contra Consules, Potestates, Rectores, Consiliarios locorum, vbi talia Statuta, aut Consuetudines edita fuerint, vel seruata. Item contra eos, qui secundum illa præsumpserint iudicare, aut in publicam formam scribere iudicata. Hæc excommunicatio non est ex hoc textu reseruata, vt *Suarez de censur. disp.21.sect.2.nu.79. Tolet.lib.1.c.37.§.septima.*

Nota ex *gloss. bic verbo, infra duos menses*, quòd licet textus det terminum ad delenda dicta Statuta duorum mensium, hodie tamen non procedit, quia intelligitur illa dilatio solùm quo ad edita ante hanc Constitutionem. Ita *Suar.numer.*80.*& hic Canonistæ* communiter.

Similis excommunicatio habetur in *c. grauem, de sent. excommunic.* quæ quamuis ibi videatur esse sententia promulgatoria, tamen Doctores eam intelligunt esse declaratoriam, seu Canonem latæ sententiæ, vt *Genuens.in praxi, cap.16. num.1. Rota Caualer.decis.372.nu.1.& Rota dec.10 p.2.posth.Farin n.2.*

Sed limita quòd ista iura ferũt excommunicationem cõtra violantes libertatem ecclesiasticam per viam legum, statutorum, edictorum, aut consuetudinum, (aut sententiarum vi dictarum legum, seu præceptorum generalium latarum) non autem habet locum in præceptis particularibus contra libertatem ecclesiasticam factis, quia loquuntur tanquam de iure permanẽti: ita *Nauar.c.27. n.119.§.declaratio prima. Caiet. verbo, excomm.casu 31. Tolet. lib.1. cap.37.§.septima habetur. Marius Alterius lib.5.disput.16. cap.4. colum. vlt. in fin. Rota d.decis.10.nu.2.Soccin.in d. cap. nouerint, num.5.*

Ex *c.15. Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta, in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis colore, etiam prætextu cuiusuis consue-

suetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint, vnde libertas ecclesiastica tollitur, aut in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu Summi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ, & quarumcũque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè vel expresè præiudicatur. Et ex §. *declarantes* eiusdem Bullæ, nulla absolutio eis suffragatur; nisi priùs dicta statuta, seu decreta, seu ordinationes publicè reuocauerint, & de capitularibus cassauerint, & de tali reuocatione, & cassatione Papam certiorauerint.

Nota quòd hæc excommunicatio procedit solum de legibus, statutis, & præceptis generalibus, seu permanẽtibus. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 119. Vnde decreta in specie hic intelligenda quæ sunt de aliqua speciali materia, vel expressè de personis ecclesiasticis, vt *Vgolin. §. 3. vers. 4. Bonacc. q. 16. sect. 2. punct. 1. n. 2. & 37.* contra aliquos, qui putant etiam cõtineri decreta specialia, seu præcepta particularia, vt *Filiuccius nu.* 267. & *Duard. q.* 22.

Nota secundò, quòd incurrũt in hanc censuram qui vtuntur talibus Statutis, seu ordinationibus, aut Iudices secundùm ea iudicantes, aut procedentes, aut exequutores exequẽtes, aut publicari exigentes, vt *Sayr. lib.* 3. *c.* 19. *nu.* 10. *Duard. q.* 24. *nu.* 1. *super hoc cap.* 15. *Bullæ, Alterius c.* 3. *column.* 8. *Filiucc. tract.* 16. *num.* 268. publicari exigentes

Nota tertiò, quòd continentur hic Statuta, & ordinationes, quæ sunt contra iura, seu priuilegia particularia alicuius Ecclesiæ, etiamsi eo casu non dicantur cõtra ecclesiasticam libertatem, & ideo non contineantur in *c. nouerit supra citat.* Ita *Vgolin. §. 6. Sayr. lib. 3. cap. 19. nu. 9. Duard. q. 26. nu. 1. Bonacc. nu.* 40. *Suar. disp.* 21. *sect.* 2. *nu.* 90. *in fin.*

Nota quartò, quòd hic continentur etiam ecclesiastici Prælati statuentes cõtra libertatem Ecclesiæ sua ecclesiastica potestate, aut statuentes contra iura Ecclesiarum, vt *Sylu. immun.* 2. §. 7. *versu,* 9. *quæritur. Marius c.* 3. *column.* 1. *in fin.* quamuis alij putent hic solum agi de laica potestate. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 71. *vers. prima declaratio. Viuald. in candelab. super hoc c.* 15. *in fin.*

Nota vltimò, quòd hîc non continentur consuetudines, nisi quibus corroborentur statuta, & ordinationes prædictæ. Ita *Suar. num.* 86.

III. In *Auth. cassa, C. de Sacros. Eccles.* statuitur, vt qui per annum contumaces fuerint in

non

non reuocandis Statutis contra ecclesiasticam libertatem factis, de capitularibus delendo, bona eorum impunè per totum Imperium ab omnibus occupentur: requiritur tamen declaratoria, vt dixi *verbo, assassinium*, & *p.* 1. *c.* 38. & *Auth. item quæcumque, C. de Episc. & Cleric.* Si quis per annum obsorduerit in excõmunicatione incursa ob præfatam violationem libertatis Ecclesiæ, incurrit bannum Imperiale, à quo non extrahitur, nisi absolutione Ecclesiastica præcedente à censura. Hæc autem pœna banni Imperialis personalis, operatur, vt reus sit priuatus omni iuris beneficio, & conuersatione ciuium Romanorum, sed nõ ideo est infamis, nisi infamia facti. Ita *Baldus in d. c. Auth. itẽ quicũque, cum Guil. & Iaco. Butrig.* requiritur tamen declaratoria, vt dixi.

IV. In *eadem Authent. cassa*, Statutarij, & Scriptores, & iudicantes secundùm Statuta contra libertatem ecclesiasticã, sunt ipso iure infames, & priuati ipso facto, omni iurisdictione; vnde eorum actus sunt nulli.

Limita quòd supradictæ pœnæ extrauag. Friderici de stat. & cõsuet. de quibus in dictis Auth. procedunt solum pro statutis cõditis contra priuilegia concessa Ecclesijs per Constitutiones Papæ, vel Imperatoris, vt *Baldus in l. priuilegia, nu.* 1. *C. de Sacrosf. Eccles. Salic. nu.* 3.

V. In *c. grauem, de sent. excommun.* Statuentes, contra ecclesiasticam libertatem, si contumaces existant, priuantur feudis, quæ ab Ecclesia tenent, propter felloniam, seu ingratitudinem: & hanc pœnam esse latæ sententiæ, vt solùm indigeat declaratione, tenet *Abb. in cap. grauem, nu.* 4. *de sent. excommun.* neque illa recuperabit per absolutionem à censura. *Goffr. & Cardin. in dicto cap. grauem, nu.* 4.

CAPVT I.

Lenocinium.

I. DE Lenocinij crimine condemnatus in iudicio est infamis ipso iure, quia est publicum iudicium legis Iuliæ, de Adulterijs. *l. Mariti, §. plectitur. ff. ad l. Iul. de Adulter.* Ita *Menoch. de Arbitr. casu* 534. *nu.* 46. *Farinac. q.* 143. *nu.* 13. qui ampliant procedere tam de iure Ciuili, quàm de iure Canonico.

Imò lenocinium exercens, id est, non semel, aut iterum, est ipso facto, & ipso iure infamis ante omnem sententiam cõdemnatoriam. *l.* 1. *ff. de his qui not. infam. l. palam, ff. de ritu nupt.* Ita distinguunt Doctores, vt *gloss. in l. Athletas, vers. ait Prætor, ff. de his*

bis qui not. infam. Mascard. de probat. verb. testis, cōcl. 1362. n. 22.

II. Omnia pacta, & conuentiones, & contractus initi inter lenones, & mulieres quæstus causa prostitutas, sunt nulla ipso iure, nec possunt lenones repetere, si quid ob eam rem mulieribus eisdem dedere. *Auth. de lenonibus, §. sancimus, & §. preconizamus, ibi gloss. verbo, fideiussor, Menoch. casu* 534. *n.* 39. *Farinacc. q.* 143. *nu.* 14. quia ob turpem causam data sunt.

III. Domi suæ receptans lenonem, vel ei domum locās, permittens ibi lenocinium exerceri, perdit domum, *d. Auth. de lenonibus, §. praeconizamus. Farinac. n.* 29. Sed non obligat hæc pœna ante declaratoriam.

IV. Pater prostituens filiam, aut Dominus ancillam, aut aliter peccādi necessitatem illis imponens, priuatur patria, seu dominica potestate; nam iura concedunt eis ita oppressis facultatem recurrendi ad Iudicem, vel sæcularem, vel ecclesiasticum, id est Episcopum, qui eas liberet à tali necessitate, cogendo scilicet eos ad emancipationem, & manumissionem. *l. si lenones, C. de Episcopali audien. l. lenones, C. de spectac. & lenon. lib.* 11. *ibi Iōan. de Platea, & Farinacc. q.* 144. *nu.* 53. & poterit filia eo casu implorare officium Iudicis, vt sibi decernantur alimenta, vt *Io. de Platea, ibi nu.* 1. Item pater in tali casu amittit vsumfructum aduentitiorum in bonis filiæ, vt *Io. de Platea ibi num.* 4. *Farinac. num.* 54. & quamuis hæ pœnæ non sint latæ sententię, sed ferendæ; habent tamen vim latæ sententiæ, quia tribuunt actionē parti læsę: facit *l. qui actionem, ff. de regul. iur.*

V. Leno quibus casibus efficitur infamis, vt supra dictum est, ijs etiam irregularitatē incurrit. *Maiol. lib.* 5. *c.* 41. *n.* 3. *Menoch. de Arbitr. casu* 534. *Farin. q.* 144. *nu.* 75. quæ irregularitas est ex delicto. Sed aliam irregularitatē incurrit leno ex defectu, idest, ex bigamia, scilicet si maritus cognito adulterio vxoris, cum ea carnaliter copuletur. *c. si cuius, cap. laici vxor.* 34. *dist. Sanchez lib.* 7. *de matrim. disput.* 84. *n.* 15. ad hanc autem irregularitatem nulla requiritur sententia etiam declaratoria.

Limita modò prædictam pœnam infamiæ primo numero positam non procedere, nisi delictum fuerit consummatum, id est sequuta fornicatione, aliàs enim dicitur crimen extraordinarium, & non legis Iuliæ. *l.* 1. *§.* 1. *ff. de var. & extr. crim. Farinac. n.* 33. Pœnæ tamen *numero* 2. *&* 4 positæ non requirunt delictum cōsummatum.

Li-

Limita secundò, quòd maritus quidem lenocinij reus fit, & infamis efficitur etiam per vnum actum, etiamsi non ob quæstum; si verò fuerit extraneus, non dicitur propriè leno, nec incidit in L. Iuliam, nec fit infamis, nisi aut ex consuetudine lenocinatus sit, etiamsi non causa quæstus, nempe saltem ter sic agendo, vel semel quæstus gratia: ita *Menoch. de arbitr. casu* 534. *nu.*49. *Farinac. q.*144. *nu.*35. *cum seqq.*

CAPVT I.

Libelli famosi.

I. Reus libelli famosi, sequuta sententia condemnatoria, efficitur de iure infamis, *l. ob carmen, ff. de testibus. c. si testes*, 4. *q.* 3. ex quibus iuribus etiam habes, hanc esse duriorem infamiam iuris, quia redditintestabilẽ actiuè, & passiuè. *Maiol. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 15.

II. Irregularis consequenter erit taliter condemnatus ob infamiam iuris. *Molina tom.* 1. *disput.* 137. §. *damnatus ob libellum, Maiol. loco cit.*

Nota, quòd hæc pœna ordinaria libelli famosi à Pio V. Bulla 147. incipit, *Romani Pontificis*, extensa est ad varios casus, de quibus ibi, & declarantur à *Farinac. consil. crimin.* 145. inter quos est, vt contineantur nõ solùm componentes, dictantes, scribentes, sed etiam retinentes.

III. In *c. quidam maligni*, 5. *q.* 1. S. Gregorius Magnus monitorium edidit contra incertos, qui libellum famosum ediderant contra Castorium Notarium, & Responsalem ipsius Papæ, vt exire, & se prodere tenerentur, & vel probare crimina ingesta, vel se retractare: aliàs essent excommunicati eo ipso. Sed quia illud fuit edictum in casu particulari, non autem fuit constitutio: ideo hodie nulla est regulariter pœna excommunicationis latæ sententiæ contra delinquentes huiusmodi, vt *Menoch. de arbitr. casu* 263. *n.* 34. *&* 35. *Filiuc. tract.* 40. *nu.* 81. *Bonac. de censur. particul. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 36. *nu.* 8. & patet ex *c. si qui*, 5. *q.* 1. *ibi Archid. & alij Canonistæ.*

Tamen extat excommunicatio latæ sententiæ contra eos, qui libellos famosos, vel cantilenas, vel rhithmos edere, vel retinere, vel publicare præsumunt in infamiam status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum; & non possunt absolui, nisi Sedi Apostolicæ personaliter se præsentent, ex Bulla Alexãdri IV. incipit, *Ex alto. Caiet. excomm. cap.* 81. §. 3. *Sylu. excom.* 8. §. 48. *Sayr. clau. Regiæ lib.* 12. *cap.* 4. *nu.* 9.

Et amplia, vt procedat etiam in fauorem aliorum regularium

ha.

habentium communicationem priuilegiorum cũ prædictis, *Sayr. ibid. Filiuc. tract.* 15. *num.* 126. *Bonac. de restit. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 9. *nu.* 9. qui alios allegat.

Limita, quòd non procedit contra cantilenas decantantes, aut aliter detrahentes, sed solum loquitur Bulla de libellis, seu scripturis: ita *Bonacc. ibid. nu.* 9. *in fin. cum Graffio*.

Limita etiam, quòd non procedit de libellis editis contra aliquem religiosum particularem, sed solum contra ipsum Ordinem in communi: ita *Sayr. loco citat. cum Salon. & Medina*.

Item extat excommunicatio lata ex Bulla Greg. XIII. incipit, *Ascendente Domino*, contra impugnantes Institutum, & Constitutiones Societatis IESV, quam explicat *Bonaccin. ibid. de censur. partic. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 35.

CAPVT I.

Libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine Papæ licentia sciẽter legens, retinens, imprimens, vel defendens.

QVi aliquid ex prędictis cõmittit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap.* 1. atque ideo speciali modo Papæ reseruatam. Huius autem Capit. explicationem vide apud *Suar. disp.* 20. *sect.* 2. *tract. de fide. Sanchez in decal. lib.* 2. *c.* 10. *Filiuc. tract.* 16. *nu.* 45. *Quaranta verbo, Libri, in suo Compend. Layman lib.* 2. *tract. de fide, cap.* 15.

Imò etiam extra Bullam in Cęna Domini extat excommunicatio latæ sententiæ contra legẽtes, vel habentes libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, ex Bulla Pij IV. quę est 77. incipit, *Dominici*, de qua *Becanus tract. de fide, c.* 15. *q.* 8. *num.* 4. & 5. Sed non est reseruata, neque extenditur ad imprimentes, vel defendẽtes: tamen defendens librum huiusmodi, etiam quo ad aliquam hæresim, quam contineat talis liber, incurrit eandem excommunicationem, quia hæreticus est, non purus defensor libri.

CAPVT II.

Libros hæreticorum quoscunque, vel etiam Catholicorum ob hæresim aliquam in eis insertam, aut ob falsi dogmatis suspicionem damnatos, & prohibitos; legentes, vel habentes, priusquam fuerint expurgati, & permissi.

TAles incurrunt in excommunicationem latam in Bulla 77. *Dominici*, & in Bull. 82. *Cùm inter*, Pij IV. & in *calce In-*

dicis Librorum prohibitorum. Sed hæc excommunicatio non est reseruata, vt *Becanus 2. 2. de fide, §. 15. q. 8. nu. 4. Suarez de fide, disp. 20. sect. 2. nu. 29. Layman lib. 2. tract. de fide, c. 15. num. 8. & inter has:* & non procedit cōtra imprimentes, vel defendētes: *Filiuc. tract. 16. nu. 42.* Neque procedit contra legentem librū alicuius Catholici Authoris, in quo repetitur hæresis, seu error, si liber nondum est notatus, nec prohibitus ab Inquisitoribus; debet tamen legens quamprimùm deferre librum huiusmodi ad Inquisitorem, vt notetur, donec expurgetur. *Suar. de fide, disp. 20. sect. 2. n. 9. Filiucc. tract. 16. n. 43.* Imò etiam si talis liber fuerit prohibitus ab Inquisitore aliquo particulari, & nō notatus in Indice Romano, legens talem librū non incurrit in excommunicationem latā in Bullis prædictis, & ex Indice, sed ex Edicto ipsius Inquisitoris prohibentis in suo territorio, *Filiuc. tract. 16. nu. 44. in fin.* Neque procedit præfata excommunicatio cōtra legentes, vel habētes libros Catholici Authoris propter solam obscœnitatē prohibitos, quia nulla est lata in tali casu cēsura. *Filiuc. n. 43. Layman c. 15. n. 8.* & patet ex *Regula 7. Indicis*. Neque procedit cōtra legentes, vel habentes cum licentia legitima.

CAPVT III.

Libros, aut scripta imprimens, aut imprimi faciens sine approbatione, seu licentia Superiorum, ad quos pertinet.

I. EX Concilio Lateran. sub Leone X. *sess. 10. decreto 3.* Leonis Papæ eiusdem, quod habetur etiā in Bullario Cherub. Const. 12. Leonis X. incipit, *Inter solicitudines*, Cautum est nequis præsumat librum, aut scripturam quamcunque imprimere, aut imprimi facere, nisi in Vrbe Roma cum approbatione Vicarij Vrbis, & Magistri Sacri Palatij: In alijs autem Diœcesib. cum approbatione Episcopi, & Inquisitoris loci, vbi fit impressio, examine eorumdem, aut alterius ab ipsis deputati præcedente; quæ approbatio præstanda in scriptis propriæ manus subscriptione, gratis, & sine dilatione: si quis autem sine tali approbatione libros imprimere, aut imprimi facere præsumpserit, incurrit ipso facto pœnam excommunicationis, & amissionis librorum, (qui etiam publicè comburendi sunt) & pęnam 100. ducatorum fabricæ S. Petri applicandam, & suspēsionem annalem ab exercitio Typographi.

Nota, quòd hæc Constitutio Leonis cum suis pœnis non fuit à

prin-

principio vsu recepta, vt ait *Suar. de censur. disput. 23. sect. 7. cum Caiet. verbo, excommun. in fin. Nauar. c. 27. num. 111. & 148. Tolet. lib. 1. cap. 40. in fin.* tamen fuit ex parte innouata à Tridentino *sess. 4. decreto de editione Librorum*, & in totum innouata quoad prædicta *in Regula Indicis* 10. sub Clem. VIII. *Filiuc. tract. 14. nu. 83.*

Nota secundò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata. *Suar. ibi. Tolet. lib. 1. cap. 41. §. 1.* Aliæ pœnæ, vt supra, non obligant ante declaratoriam sententiam. De hac etiam Constitutione, & pœnis tractat *Azor. tom. 1. lib. 8. c. 17. q. 2.*

II. SS. D. N. Vrbanus VIII. in Constitut. quæ est 56. in Bullario, incipit, *Sanctissimus*, Decreuit ne quis degens in Statu Sedi Apostolicę mediatè, vel immediatè subiecto, libros de quauis materia tractantes, & vbicunque à se compositos, audeat aliò deferre, vel mittere imprimendos, nisi cũ expressa in scriptis approbatione Eminẽtissimi Cardinalis Vicarij, & Magistri Sacri Palatij, si in Vrbe Roma; si vero extra Vrbem existat, cum Ordinarij, & Inquisitoris loci illius, siue ab ijs deputatorum facultate, & licẽtia operi præfigenda: & libros, quos aliter imprimi contigerit, ipso facto absq. alia declaratione prohibitos esse decreuit, nõ obstãtib. &c.

In hoc tamen casu nota quòd non incurruntur aliæ pœnæ latæ sententiæ, vt excõmunicatio, &c. de quibus *n. 1.* dictum est, si aliàs liber esset impressus cum approbatione, & licentia Superiorum loci impressionis, vt patet ex eisdem decretis.

Nota etiam quòd Pontifex loquitur de degẽtibus in Statu Ecclesiæ Romanæ, non autem obiter, seu per transitum, seu ad breue tempus ibi existentibus; quia degere significat habitare, vt *S. pen. inst. de vsu, & hab. & ibi DD.* communiter: vnde si ibi sit animo permanendi ad aliquod tempus notabile, vt saltẽ ad maiorem partem anni, dicitur degere ibidem. *l. milites, 15. C. de test. mil.* & dicitur habitare, vt latè *Sãch. de matr. lib. 3. disp. 23. n. 12.*

CAPVT IV.

Libros manuscriptos ante approbationem vulgantes.

IN *Regula 10. Indicis:* Qui Libros manuscriptos vulgãt, nisi antea examinati, probatiq. fuerint, ijsdem pœnis subijciũtur, quibus subijciuntur imprimẽtes, de quibus *cap. præced.* dictũ est. Vnde excommunicationẽ incurrunt prædictã ipso facto ex Concil. Lateran. *Suar. de cens. disp. 23. sect. 7. n. 3. Filiuc. tract. 16. n. 83.*

Limita, quòd intelligitur ista prohibitio pœnalis de diuulgatione, seu communicatione publica, seu editione, quæ æquiualeat impressioni, non autem de communicatione priuata, seu ad priuatum vsum per manus; quo modo communicantur passim lectiones Theologiæ, aut Conciones, quia diuersa diligentia adhibenda in editione publica, atque in communicatione priuata: ita *Suar. nu.*3. *Filiuc. nu.*83. *Azor. lib.*8. *c.*17. *q.*4. *Sorbus de priuil. Mendic. verb. Imprimere, Roder. q. regul.* 104. *art.* 1. *tom.* 2.

Limita secundò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, vt patet ex textu.

CAPVT V.

Libros de rebus sacris sine nomine Authoris, aut sine examine, & approbatione imprimentes, imprimi facientes, vendentes, retinentes, scripto communicantes, aut vulgantes.

QVi aliquid ex præmissis cõmittit, incurrit in excommunicationẽ, & pecuniariam pœnam latæ sententiæ in Concilio Lateran. nouissimo, de quo *supra* dictum *c.*3. Ita statuit Concil. Triden. *sess.* 4. *decreto de editione sacrorum librorum*; vbi additur, vt regularium libri vltra examen, & approbationem Ordinarij habere debeant licentiam, & recognitionem eorumdem regularium Superiorum.

Limita, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Tolet. lib.* 1. *c.* 41. *Suar. de censur. disp.* 23. *sect.* 7. *nu.* 1.

Limita secundò, quòd non dicitur liber sine nomine Authoris, si edatur sub nomine Vniuersitatis, vt Collegij Conimbricensis, vel sub nomine Præfecti, seu Rectoris talis Academiæ. *Azor. tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 17. *q.* 3.

CAPVT VI.

Libros Astrologiæ iudiciariæ, vel aliarum diuinationum legentes, habentes, imprimentes.

Vide *verbo*, *Superstitio*, *cap.* 1. *num.* 2. & 3.

CAPVT VII.

Libri vel scripta de Conceptione B. Virginis.

Vide *verbo*, *Conceptio*, *cap.* 1.

CAPVT VIII.

Libri vel scripta continentia doctrinam de Confessione sacramentali inter absentes.

Vide *verbo*, *Sacramentum cap.* 1.

CAPVT I.

Limina Apostolorum Episcopi non visitantes temporibus præstitutis.

OLim nulla erat pœna latę sententię contra Episcopos omittentes visitare Limina Apostolorum, sed erant puniendi pœna arbitraria à Sũmo Pōtifice. *c. iuxta Sanctorum, 93. dist. ibi Turrecrem. & Præp.* poterant etiam puniri pœna periurij, vt notat *Zabarella in cap. ego N. de iureiur.*

Sed ex Bulla Sixti V. 15. incip. *Romanus Pontifex*, ita cautum, vt si Episcopi iuxta formam ibi traditam, & temporibus ibi pręfixis, limina non visitauerint, tandiu sint suspensi ab ingressu Ecclesiæ, & ab administratione spiritualium, & temporaliũ, & à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum; à Capitulis eorum omni exceptione, & mora cessante interim liberè exigendorum, & in opus fabricæ, seu Ecclesiæ paramentorum emptionem, prout maior exegerit necessitas, insumendorum, donec à contumacia resipiscentes, relaxationē suspēsionis huiusmodi à Sede Apostolica meruerint obtinere. De hac Bulla agunt *Sayr. lib. 4. cap. 13. nu. 53. Barbos. alleg. 111. in fin. de potest. Episc. Filiuc. tract. 17. n. 159. Bonaccin. de censur. partic. disp. 3. q. 5. punct. 7.* & alij apud *Barbos. in d. c. iuxta Sanctorum, num. 1.*

Nota quòd hîc Limina Apostolorum accipiuntur non materialiter pro Basilicis Apostolorum, sed formaliter pro audientia Papæ, vbicumque Papa resederit, vt *d. c. ego N. & ibi Abb. nu. 6. Felin. nu. 9. Cherubin. super d. Bulla Sixti V. schol. 2.* Verum est, quòd Episcopi Romam venientes ad Limina, ibi Papa existente; debent etiam Basilicas SS. Petri, & Pauli visitare, vt moris est.

Nota secundò quòd ex *d. cap. ego N.* iuncta *Bulla cit. Sixti V.* Episcopi ante suam ordinationē, id est cōnsecrationem, debent iurare Limina se visitaturos per se, vel si legitimo impedimento detenti fuerint, per nuncium cum speciali mandato de gremio suorum Capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, vel personatum habentē; vel si talem non habuerint, per diœcesanum Sacerdotem; & si clero careat, per aliquem presbyterum sęcularem, vel regularem spectatæ probitatis, & religionis, scilicet etiam externum.

Nota tertiò, quòd hæc visitatio est instituta ad eum finem, vt Papa certioretur de statu singula-

rum Ecclesiarum, & Episcopus ab eo mandata Apostolica suscipiat,&instructiones pro regimine Ecclesiç,vt patet ex Bulla Sixti V. *ibi in proœmio*, *&* §. 1. & *Abbas in d. c. ego N. n.6.* Vnde Episcopi annulares,seu titulares non tenentur ad hanc visitationem, cũ non habeant Diœcesim, seu Ecclesiam. Hodie autem ex Bulla Sixti V. 74. incipit, *Immensa*, data est cura, & potestas Sacræ Congregationi Concilij Tridentini audiendi postulata Episcoporum venientium ad limina, ita tamen, vt grauiora ad suam Sanctitatem referat. Nouissimè à S.D.N. Vrbano VIII. determinatum est tempus,intra quod visitatio Liminum absolui debet,vt dixi *verbo,Residentia,cap.1.n.4.*

CAPVT II.

Limina Apostolica non visitantes Episcopi ad Curiam Romanã clam accedentes, & recedentes, eosq. receptantes.

IN *extrau.vt Prælatorum*, *de maior.& obed.*& *extrau. & si deceat, eo. tit.* lata est excõmunicatio contra Episcopos,eisque maiores Prælatos, si accedant ad Curiam Romanam latẽter, & inde recedant absque licẽtia Papæ, eoque non viso, & cõtra eos, qui tales scienter receptauerint, nisi confestim Romano Pontifici per se, vel per alium manifestent illorum aduentum, antequam eos recepẽrint.

Nota primò, quòd hæc excõmunicatio non est reseruata, vt patet ex textu.

Nota secundò, quod nõ habet locũ ea excommunicatio contra Episcopum, nisi duo simul concurrant; nempe vt accedat clam inscio Põtifice Maximo; & quod recedat sine eius licentia, atque reuerentia eidem non exhibita: vnde si in accessu suum Papæ notificauit aduentum, vel clam veniens, antequam discederet, Papam salutauit, aut cum eius licentia recesit,non incurrit eam excommunicationem. Ita *Sayr. lib.3.c.32.n.23.Barbos.alleg.50. nu.73.Bonacc. de censur. partic. disp.2.q.6. punct.4. nu.3.*

Nota tertiò,quòd excommunicatio contra receptantem incurritur facilius, & antequàm eam incurrat receptatus, nempe receptando clàm aduenientẽ antequàm Papæ notificetur aduentus. *Bonacc. nu. 5.*

Nota quartò,quòd dictæ Cõstitutiones procedunt etiam de Episcopis annularibus, quia hęc salutatio,& visitatio Liminũ non requiritur ratione administrationis, sed ratione dignitatis, & reuerentiæ Episcopi erga Papã: facit *Sãch.lib.6.c.6.in decal.n.27.*

Non

Non tamen procedit in Episcopum, qui renunciauit dignitati, & non solum loco, quia is habetur perinde ac si non esset Episcopus. *c. post translationem, in fin. de renunc. cap.1. de ordin. ab Episc. qui renunc. Iacobac. tract. de Concilio lib.2. art.2. n.72.*

CAPVT I.

Ludos publicè agentes.

Vide *Ars ludicra.*

CAPVT II.

Ludos agitationis Taurorum, & ferarum agentes, vel spectantes.

Pius V. sua Constitutione 48. incipit, *De salute*, prohibuit ludum agitationis Taurorum, & ferarum bestiarum, & sententiam protulit excõmunicationis contra Principes etiã Reges, & Imperatores, & Respublicas, & Communitates in suis terris permittentes ludos huiusmodi. Item statuit vt congredientes cum bestijs præfatis, si in tali ludo occisi fuerint, Ecclesiastica careant sepultura. Itẽ vt Clerici tam regulares, quàm sæculares in sacris, vel beneficia obtinentes similiter incurrant in excommunicationem, si talibus spectaculis interfuerint.

Sed Greg. XIII. pro Hispaniæ Regnis suo decreto temperauit præfatam Cõstitutionem, concedens ludos huiusmodi absque incursu dictarum pœnarum, modò non habeantur in diebus festis, & dummodo Gubernatores locorũ adhibeant diligentiã debitam, ne cædes hominum sequantur; item vt non contineantur in dicta prohibitione spectandi Religiosi Militares, seu de Spatha, dummodq non sint in sacris cõstituti. Contra alios autẽ Religiosos, & Clericos præfatos firmam reliquit Constitutionem Pij V. vt spectantes incurrant in excõmunicationem prædictam. Hoc decretum habes apud *Salzedo ad Diaz in praxi c.75. in nouissima editione.*

Denique Clem. VIII. pro Regnis Hispaniarum duntaxat sustulit dictam pęnalem prohibitionẽ ludos spectandi, quo ad omnes etiam Clericos sæculares, solum eam relinquẽdo quo ad Regulares cuiuscunque Ordinis, & Instituti, vt *Barbos. in c. 1. nu. 5. de torneam.*

Præfatam Constitutionẽ Pij V. latè examinat *Gutier. lib. 1. can. qq. c.7*, vbi *n.3.* notat, illam pœnã priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ locum habere, etiamsi quis ante mortem signa contritionis ediderit, & confessus, & absolutus sacramentaliter fuerit.

CAPVT III.

Ludos torneamentorum agentes.

IN *c.* 1. *&* 2. *de torneamentis*, prohibitus est ludus torneamentorum, quo armis offensiuis digladiantur inter se homines, & temerè congrediuntur ad ostentationem virium, vt inde mortes, & animarum pericula sæpè proueniant. Quòd si quis eorum certantium ibi mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pœnitentia non denegetur, id est, absolutio, & Sacramentum Viatici, tamen ecclesiastica careat sepultura, inquit Concilium Lateranen. sub Alex. III. in *d. c.* 1.

Amplia, vt procedat etiam in ludo, in quo frequenter fiunt grauia vulnera, vt *Sanch. opusc. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 34. vbi multos Doctores congerit.

Amplia secundò, quòd hæc pœna procedit etiam in moriente editis signis contritionis, & recepta absolutione à culpis, vt patet ex textu, & *Gutier. lib.* 1. *can. qq. c.* 7. *num.* 3.

An autem hæc pœna sit latæ sententiæ? Respondeo, quòd ex vi verbi, *careat*, est latæ sententiæ, vt magis communis tenet opinio apud *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, n.* 161. *Barbos. de diction. verbo, careat*; maximè cùm agatur de consecutione rei, qua carere præcipitur, & cùm agatur de casu publico, & quia ita intelligitur à Doctoribus simile decretum Trident. contra duellantes, vt dixi *verbo, duellum, cap.* 3. Nec obstat quòd multi Doctores contrarium docent in *c. omnis vtriusque, de pœnit. & remiss.* quia respondeo ibi pœnam illam priuationis sepulturæ per verbum *careat*, coniungi cum pœna alia sententiæ ferendæ, ideo est signum, quòd etiam altera sit sententiæ ferendæ, quia illa verba possũt recipere talem sensum, vt docet *Tiraquell. nu.* 166.

Limita, quòd dicta pœna, & prohibitio non procedit de ludis & certaminibus, quibus rarò, & per accidens solet mors, aut graue vulnus accidere, vt notat *Azorius par.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *§.* 2. & alij, quos allegat, & sequitur *Barbos. super c.* 1. *num.* 2. *de Torneam.* & *Sanch. in opusculis lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 34. *nu.* 1. vbi plurimos allegat, qui *num.* 3. ait hastiludium, seu *Giuoco di canne*, quod in Hispania fieri solet, carere periculo, & licitum esse.

CAPVT IV.

De lusu aleæ, & Aleatoribus.

1. LVdus aleæ, seu fortunæ damnatus est tam de iure

iure ciuili, quàm canonico. *c. Episcopus*, 35. *dist. l. alearum*, *C. de relig. & sumpt. fun. & aleat.* Itaque est crimen mixti fori, vt *Menoch. de arbitr. casu* 399. *nu.* 5. *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 73. *lit. C. §. hoc de Clericis, cum Angelo, & Paride*. Sed specialiter, & multò magis est Clericis interdictus lusus alearum, vt *d. cap. Episcopus, & c. Clerici*, 15. *de vit. & hon. Cleric. c. inter dilectos, de excess. Prælat.* Et quamuis hodie laici aleis ludentes etiã frequenter, per se loquendo, seu ex hoc solo non censeantur peccare mortaliter, quia leges pœnales contrariæ quoad eos censeantur consuetudine contraria derogatæ, *Nauarr. c.* 20. *nu.* 11. *Medina, Soto, Alcozer, Castro*, quos allegat, & sequitur *Sanch. opusc. lib.* 1. *c.* 8. *dub.* 25. *nu.* 5. tamen Clerici in sacris, vel Beneficiati, itemque omnes Religiosi peccãt mortaliter aleis ludendo, si id faciant frequenter, seu ex consuetudine, vt *d. c. Episcopus, ibi gloss. verbo, deseruiens*, quam sequitur *Hugo, & Turrecr. ibi. Nauarr. cit. n.* 9. *Alcozer, Caiet. Angel. & Palac.* quos sequitur *Sanch. dub.* 28. *nu.* 7. quia licet consuetudo secundùm se non faciat de veniali mortale, nec mutet materiam actus prohibiti, secùs tamen quando in specie sub graui pœna prohibetur ipsa consuetudo: ita *Sanch. ibid.* neque excusantur ratione consuetudinis loci, quia est corruptela, *d. c. inter dilectos*.

Item peccant mortaliter, si ludo exponãt materiam grauem, seu quantitatem notabilem, præsertim si ex fructibus beneficiorum, *Nauarr. d. n.* 9. & alij plures apud *Sanchez dub.* 28. *nu.* 6. Vnde multi Doctores dicunt eos peccare mortaliter, si exponant supra vnum aureum vna die. *Abb. in d. c. Clerici. Graff. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. *nu.* 8. *Rota ibid. nu.* 5. & facit *tex. in dict. l. alearum vsus*, vbi hæc quantitas est taxata pro Laicis: Tamen verius est inspiciendam esse mensuram diuitiarum, seu redditKuum, vt singulis annis ludens 5. ex 100. redditus annui, non censeatur peccare mortaliter, vt *Sanchez in decal. lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 78. Item dicitur parua quantitas, quam facile quis esset donaturus, vt *Angel. & Sylu. apud Rotam loco cit. num.* 5. Item peccant mortaliter Clerici prędicti, si publicè ludant, per *dict. c. inter dilectos*. *Filiucc. tract.* 4. *nu.* 276.

II. Ex *d. l. alearum*, *C. de relig.* statutũ est, vt ludo alearum vincenti petitio, seu actio in iudicio denegetur, & qui victus soluit, repetere possit condictione ex dicta lege, vt notat ibi *Alber. & alij Doctores*, & huius causæ

Epi-

Episcopus est Iudex competens, etiam inter laicos, qui potest ad executionem inuocare brachium sæculare, vt dicitur in *eo. textu*, & not. *Alber. ibidem*. Vnde *gloss. fin. in l. fin. ff. de alea lusu* ait, quod vincens in ludo prohibito tenetur lucrum victo restituere; & de cõmuni testatur *Caccialup. tract. de ludo, n.* 40. Alij dicunt, tutiùs pauperibus restituere, vt de cõmuni testatur *Rochus apud Clarum*, §. *ludus, vers. item vincens*.

Tamen quoad laicos consuetudo contrarium obtinuit, vt nõ detur repetitio, neque teneatur vincens ad restitutionem, vt de communi Theologorum, & Legistarum testatur *Clarus ibidem*.

An autem saltem laicus victus possit in conscientia retinere quod promisit, & an victori agẽti in iudicio sit deneganda audientia? Respõdeo primò, quòd mihi pro certo est, denegandã esse petitionem in iudicio vincẽti actori, licet non detur victo repetitio soluti, ex dictis: quia licet in foro externo toleretur in laicis ludus alearum, non tamen expressè fouendus est, ex *d. l. alearum*. Respondeo secundò magis probabile esse, quòd victus prædicto alearum ludo in summa graui, seu extra causam honestę recreationis teneatur in conscientia soluere victori, quod promisit; quamuis etiam contraria sentẽtia sit probabilis, & Doctores pro vtraque parte habes apud *Filiucc. tract.* 37. *nu.* 72. *& apud Dianam resolut.* 8. *tract.* 3. *misc ell. tom.* 1.

Si autem agamus de ludo inter Clericos, Respondendum est non teneri Clericum victum ad soluendum; & si soluerit, dandam repetitionẽ, & victori denegandam actionem, vt *Sanchez consil. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 1. *nu.* 8. vbi de communi testatur *cum Couarr. & alijs*. Sed victor poterit tuta conscientia retinere quod vicit, etiam si illa pecunia esset ex fructibus beneficij ecclesiastici, donec per sententiam fuerit restituere condemnatus, secũdùm probabilem sententiã recentiorũ, quam tenẽt *Less. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 43. *Sanch. opusc. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 38. *nu.* 14. cum multis Doctoribus: quamuis cõmunis sententia antiquiorum teneat, quòd si de redditibus beneficiorum Clericus ludo exposuit, teneatur victor restituere, & tenet *Nauar. cap.* 20. *n.* 10. *Menoch. de arbitr. casu* 399. *nu.* 4. & etiam hodie probabiliorem ait *Laym. lib.* 4. *tract. de benef. c.* 3. *nu.* 3. §. *ad alteram*. De Religiosis autem est certum quòd sit restituendum Monasterio ipsorũ quidquid (extra causam honestæ recreationis, cum licentia Superiorũ) in ludo ami-

amiserint. Et procedit etiam de Religiosis militaribus S.Ioannis. *Suar.de Relig.tom.3.lib.8. c.16. nu.25. Sanch.in decal.lib.7.c. 8. nu.38. Beija resp.par.4.casu 31.* & probabiliorem fatetur *Diana resolut.54. miscel.1.tom.1.* & in praxi tenendam ęstimo per ea, quæ habet *Rota decis.Buratti 2. num. 11.*

Aleatorum susceptores, id est, qui, vt dicitur in *l. 1.ff.de aleæ lusu,& aleat.* receptant collusores aleatum, paratum locum cõmodare soliti omnibus ludere aleis volentibus, sunt in malo statu, quia semper peccant mortaliter, cùm sint causa proxima fraudũ, rixarum, & blasphemiarum, vt patet ex *d.l.1.& l. alearum, C. de relig.& sumpt. fun.* & tenentur in cõscientia in subsidium restituere quidquid collusores ibi, seu in ipsorũ statione damni passi fuerint, siue ex rixa, siue ex fraude, aut aliter per iustitiam, vt *Sanch. loco cit. dub. 21.n.1.& 5.* cum alijs Doctoribus: & quãuis pro foro externo reprobatum sit exercitium susceptorum, quãdo publicè suscipiunt. *Menoch. de arbitr. casu 399. num.18.* & propter aliquod emolumentum receptant, saltem accipiẽdo mercedem pro chartis, vel pro candela, vt *Io. de Are in d.l.1. Paris de Put. tract. de ludo, nu.46.* Tamen pro foro conscientiæ, & canonico non sunt hæc necessaria, vt teneantur, & arbitrariè puniantur, si tamen frequenter suscipiunt.

per iniustitiam

III. Aleatores, scilicet publici lusores alearum, id est, qui, vt ait *Menoch. ibi, & Rota diuers. decis.426. par.1.* indifferenter, seu cum diuersis, & ad longum tempus, & de notabili quantitate, & frequenter ludũt; Itemque Aleatorum susceptores, sunt personæ viles, & infames, vt habetur in *c. inter dilectos, de excess. Prælat. ibid. Abb.nu.1. & 2. Barbos.n.3.* vbi plures allegat, & *Garz. de benef. par.7.c.8. à num.38.* Sed intellige, vt sint infames infamia facti, & non iuris, vt *Abb. dict. nu.2. & 8. Garz. à num.38. & seqq.* Quare per triennalem constantem vitæ emendationem infamia cessat, per ea quæ dixi *p.1. c.33. in fin.* & facit *auth. interdicimus, C. de Episc. & Cler. cum auth.* vnde sumitur, vbi Clericus aleator detrudendus erat in Monasterium ad triennium pœnitentiæ.

Hinc sequitur quòd aleatores, & susceptores sunt repellendi à testimonio ferendo, quando tempore ferendi testimonij retinent talem consuetudinem. *Rolan. à Valle cons.34.num.2. & 4.lib.2. Io. Guterius de contract. iuratis, c.53.num.5.* Item quòd isti sunt irregulares, vt promoueri non pos-

possint ad ordines. *gloss. in c. Clerici, 15. verbo, ad aleas, de vit. & hon. Cleric. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 1. nu. 7.* durante scilicet infamia prædicta, secus post triennalem vitæ emendationem, vt dixi.

Item sequitur secundùm multorum sententiam, quòd isti ratione infamiæ facti sunt inhabiles ad obtinenda beneficia ecclesiastica, ita vt collatio eis facta, sit ipso iure nulla, vt tenet *Abbas in d. c. inter dilectos, n. 6. Bernar. Diaz in praxi c. 73. n. 2.* & plures allegat, & sequitur *Barbos. in d. c. inter dilectos, nu. 4.* & tenet *Rota diuers. decis. 426. num. 2.* vbi quòd collatio facta Clerico publico notorio aleatori, est ipso iure nulla: si autem non erat publicus notorius lusor, est irritanda: & ibi habes modum probandi, seu articulandi super publicitate, & notorietate, & consuetudine ludendi. Contra tamen alij multi tenent, quòd collatio beneficij facta infami infamia facti, vt aleatori publico notorio, non sit ipso iure nulla, sed annullanda: Quos allegat, & sequitur *Garz. loco cit. nu. 47. & Salzedo ad Diaz c. 73. cit. lit. D.* qui dicunt secus esse in collatione facta infami infamia iuris, quia tunc concedunt fore nullam ipso iure.

Vtraque autem sententia est probabilis, & ferè æquali numero Doctorum suffulta. Illud est certum: Primò quòd si agatur de beneficio aleatori conferendo, vel de eo instituendo, vel confirmando, repellendus erit, & cassanda præsentatio, nominatio, seu electio, vt *d. c. inter dilectos, ibid. Abbas nu. 6. & Rota diuers. loco cit. nu. vlt. & Garz. nu. 60.* Deinde est certum, quòd si Clericus aleator, vel susceptor monitus non desistat, ab officio, & beneficio deponi poterit, vt *Abb. in d. c. inter dilectos, num. 6. Sylu. Præpos. Gemin. & Caccialup.* quos sequitur *Maiol. d. c. 1. nu. 7. lib. 3.* quamuis de hoc dubitet *Bernar. Diaz c. 73. nu. 2.* qui putat pro arbitrio Iudicis esse puniendos.

CAPVT I.

Maiestatis læsæ crimen.

I. Reus læsæ Maiestatis tã in primo, quàm in secundo capite legis Iuliæ, efficitur ipso iure infamis, ex *lege, quisquis, C. ad leg. Iuliam Maiestatis. Farinac. q. 116. n. 4.* cum adductis per eum; & consequenter est irregularis, vt notat *Maiol. de irregul. lib. 5 c. 47. n. 1.* vbi ampliat etiam in persona ecclesiastica offendente suum Principem naturalem, seu temporalem.

II. Præterea, secundùm multos

tos Doctores, talis reus læsæ Maiestatis ipso facto est priuatus beneficijs, officijs, iurisdictione, iurepatronatus, & alijs iuribus ecclesiasticis, seu iuris Canonici, propter argumentum à crimine hæresis ad crimen læsæ maiestatis: ita tenent *Rebuff. in praxi p.3. tit.1. de modis amitt. benef. n.32. Gonzal. regul. 8. gloss. 15. in princ. nu. 72. Barbos. allegat. 52. nu. 233.* Sed hæc doctrina communiter reijcitur, quiā nō est ipso facto priuatus iuribus ecclesiasticis, sed potest per sententiam priuari. Ita *Bar. in extrauag. qui sint rebelles, verbo, rebellādo, n. 21 Bern. Diaz in praxi cap. 121. in fin. Farinac. q. 116. n. 70.*

III. Si tamen Clericus habitu dimisso commiteret crimen læsæ Maiestatis in suum Principē tēporalem, etsi non sit propriè reus læsæ maiestatis, sed proditionis, quia ipse non est subditus Principis tēporalis, *Clar. §. fin. q. 36. Farin. q. 111. nu. 261.* nihilominus secundùm multos Doctores ipso facto omne priuilegium Clericale amitteret, etiam fori, & canonis, etiam nulla monitione præcedente, per *c. perpendimus 23. de sent. excommunic. Boss. tit. de foro comp. n. 139. Clarus loco cit. vers. quæro nunquid, & versic. quæro modo,* vbi testatur de communi, & tenet *Guid. Papæ decis. 401.* Sed vide quæ dixi *verbo, Apostasia ab ordine c. 4. n. 7.* vbi cum probabiliori sentētia, & cōmuni Theologorum, dixi in similibus Clericum, sine monitione amittere solùm priuilegium canonis, sed non fori.

IV. Insuper reus læsæ Maiestatis in personā ipsiusmet Principis est ipso iure priuatus immunitate ecclesiastica, scilicet sacri Asyli, seu refugij, ex bulla *Greg. XIV.* de qua dixi *verbo, immunitas, cap. 1.* requiritur tamē Episcopi declaratoria, vt patet ex ea Bulla.

V. Filij reorum læsæ Maiestatis in primo capite, sunt ipso iure infames, ex *l. quisquis, C. ad l. Iuliā maiestatis, §. filij verò*; vnde indigni sunt, & inhabiles ad honores, non solùm sæculares, sed etiam ecclesiasticos. *Archidia. in c. si quis, 6. q. 1. Bellamer. num. 2. Turrecr. nu. 12. Præpos. nu. 2. Farinac. q. 116. n. 83.* & consequenter sunt irregulares, & minimè promouendi ad ordines, vel beneficia. *Gigas de crim. læsæ Maiestat. lib. 3. rub. de pœnis quas filij, &c. q. 12. Farinac. n. 83.*

Sed limita, vt non procedant hæc in filijs iam Clericis, seu ecclesiasticis existentibus quando parentes ipsorum cōmittunt crimen læsæ Maiestatis in personam sui Principis temporalis, *Arcbid. & Præpos. in d. c. si quis, num. 3. Turrecr. ibi num. 7. Francus in cap.*

cap. felicis, num. 5. de pœnis in 6. Farinac. loco cit. n. 117. & 118.

Limita secundò, vt procedat tantùm quando pater commisit læsæ maiestatis crimen per coniurationem, seu factionem initã, ex dicto *c. si quis, Farinacc. n. 69. & 112.*

Limita tertiò, quòd non procedunt, nisi Pater fuerit per definitiuam condemnatus, confessus, vel conuictus; non autem si in cõtumaciam condemnatus non præcedentibus plenis probationibus. *Farinac. n. 130.*

Limita quartò, quòd si Pater reus fuit restitutus à Principe, filius nõ est ampliùs infamis, nec irregularis. *Canonistæ loco citat. & Farinac. n. 141.*

Limita quintò, quòd multi dicunt pœnas filiorum ex *d. l. quisquis*, non esse vsu receptas. *Farinac. nu. 144.*

CAPVT II.

Maiestatis læsæ crimen offendẽdo in persona Summum Pontificem, vel Cardinales, vel ad id cooperando.

Nota quòd nulla est censura specialiter lata in offendẽtem personam ipsam Papæ, tamen multæ in tali casu incurruntur latæ contra offendentes Clericos, Episcopos, Patriarchas, & Cardinales: & quòd pœnæ omnes in iure latæ in *c. felicis, de pœnis in 6.* contra offendentẽ Cardinales, procedant contra offendentem Põtificem Romanum docet *Afflic. tit quæ sint regalia, verbo, & bona committentium, nu. 19. Farinac. in praxi q. 116. §. 1. n. 4. & 28. Boss. tit. de crim. læsa maiest. n. 60. Sanch. in decal. lib. 2. cap. 28. nu. 20.* qui plures Doctores allegat.

I. Excommunicatio igitur prima incurritur per iniectionem scilicet manus in personam Papæ, vel Cardinalis, ex *cap. si quis suadente. 17. q. 4.* quæ est Papæ reseruata de qua dixi: *verbo, iniuria, cap. 2.*

II. Alia etiam excommunicatio Papæ reseruata, & pœnæ latæ sunt in *Clem. 1. de pœnis*, contra percutientem, capientem, bannientem Episcopum consecratũ, & contra cooperantes, & contra filios taliter delinquentium, & interdictum contra loca; de quibus dixi *verb. iniuria, c. 4.* quæ similiter, & à fortiori procedunt quando tales actiones contra Romanum Episcopum, quod absit, exercerentur.

III. Alia etiam excommunicatio est latæ sententiæ in *cap. 11.* Bullæ in Cœna Domini Papæ reseruata contra interficiẽtes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerãtes, detinentes, vel hostiliter persequen-

quentes S. R. Ecclesiæ Cardinales, vel Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, aut eos à suis Diœcesibus, Terris, seu dominijs eijcientes, & contra talia mandantes, rata habentes, vel præstantes in eis auxilium, cõsilium, vel fauorem: de qua dixi *verbo, Iniuria, c. 5*

IV. Insuper in *cap. felicis, de pœnis in 6.* contra eum, qui Cardinalem, &, à fortiori, si Papam, fuerit hostiliter insecutus, vel percusserit, vel ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit, vel fauorem; aut postea receptauerit, vel defensauerit sciẽter eundem, lata est Primò excõmunicatio; & quamdiù in sua contumacia perdurauerint, singulis Dominicis, & festis, pulsatis cãpanis, & cãdelis accẽsis, per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, & ciuitatum, & Diœcesum vicinarum, sunt excommunicati publicè denũciandi, & absolutio Papæ reseruatur. Secũdò lata est ibidem tanquam contra reos læsæ maiestatis pœna infamiæ iuris, & consequenter etiã irregularitatis, vt dixi *c. præcedenti.* Tertiò pœna lata est perpetuæ diffidationis, & banni. Quartò, vt sint intestabiles, vt nec liberam habeant testamenti factionem, nec ad alicuius bona ex testamento, vel ab intestato vocentur. Quintò domus diructa in perpetuum. Sextò, nullus eis debita reddere, nullus respõdere eis in iudicio tenetur; sed post absolutionem à censura poterunt suam, & suorum iniuriam in iudicijs prosequi, & repetere credita post absolutionem quæsita. Septimò bona ipsorum sunt ipso iure confiscata. Octauò sunt ipso iure priuati feudis, locationibus, & beneficijs spiritualibus, & tẽporalibus, quæ ab Ecclesijs obtinent, & ad easdem Ecclesias liberè reuertuntur. Nonò, vt cùm fuerint absoluendi ab excommunicatione prædicta, idoneè caueant, quòd iniunctæ pœnæ, seu pœnitentiæ parebunt, & debent eam pœnitentiam facere, vt per omnes Ecclesias principales illius loci, vicinorumque locorum diebus Dominicis, & solemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferentes in manibus, cum quibus per easdem Ecclesias publicè fustigentur, ituri postea vltra mare, acturi pœnitentiam ad minus per tres annos, nec inde recessuri sine licentia Papæ speciali. Decimò filij, & nepotes, per lineam rectam ipsius virilem descendentes, sunt ipso iure priuati omni beneficio ecclesiastico, & infamia iuris affecti, & inhabiles ad publica offi-

officia, & testimonium ferendum in iudicio, & ad omnes actus legitimos; & irregulares, vt promoueri ad ordines nequeant, aut ad beneficia, aut officia ecclesiastica; omni spe dispensationis adempta; imò sunt etiam irregulares, vt non possint ministrare in susceptis, vt *Gigas de crimin. læsæ maiest. tit. de pœnis filiorum, q.12.* Vndecimò Ciuitas qualibet, præter Vrbem Romam, quæ prædicta facientibus consilium, vel auxilium dederint, vel fauorem, vel intra mensem taliter delinquentes, prout potuerit, non duxerit puniendos, Pontificali, seu Episcopali est eo ipso dignitate priuata, & nihilominus remanet interdicta. Duodecimò, Si Princeps, Senator, Consul, Potestas, vel alius Dominus, siue Rector, contra præsumptores prædictos, præsentis Constitutionis tenorem non fecerit obseruari, tam ipse, quàm officiales ipsius, infra mensem, postquàm res ad notitiam eorum peruenerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt: sed non est reseruata.

V. Ex Bulla 93. Pij V. incipit, *Infelicis*, excommunicatio, & pœnæ latæ in *d.c. felicis*, cum eadem reseruatione, sunt extensæ contra non reuelantes quamprimùm sciuerint, vel coniecerint factum, vel faciendum aliquid ex prædictis: & debet denunciatio fieri Papæ, si in Curia fiat delictum, aliàs fiat Ordinario loci: & mandatur Episcopis, vt statim id Papæ denuncient, non tamen sub eisdem pœnis. Item si Ordinarius ipse sit Cardinalis, tunc vicinio- Cardinalis offensus. ri Episcopo; quòd si crimen nondum sit commissum, etiam ipsi Cardinali debet fieri reuelatio. Et procedit, quantumuis occultum sit crimen. Hanc Constitutionem *Felicis* explicant ibi *Canonistæ*, & satis diffusè *Barbosa ibid. & Farin. q. crimin. 112. à nu. 75. cum seqq.*

Nota circa secundam pœnam, scilicet infamiæ, quòd in conscientia non ligat ante declaratoriam sententiam, aut confessionem iudicialem. *Farinac. q. 116. §.1. num. 4. & 5. & quæst. 112. num. 120.*

Circa tertiam pœnam nota, quòd licet iste bannitus, & proscriptus ipso iure habeatur, & bannitus ob crimen læsæ Maiestatis possit impunè occidi, vt hostis publicus, *l.3. §. fin. ff. ad leg. Corn. de sicar. Farinacc. q.103. nu.13. & q.116. nu.27.* tamen intelligendũ est procedere, quando est in actu, & exercitio rebellionis, vel lata sententia declaratoria banni ex hoc capite, vt *Clarus, §. læsæ maiestatis crimen, vers. penul. Farin. consil. crimin. 113.* & dixi *verbo, assassinium.*

Nota

Nota tertiò, alias pœnas priuationum iurium, & actionum, & cōfiscationem bonorum, secundùm probabiliorem, requirere sententiam declaratoriam, vt *Sanch.lib.2. c.22. nu.3. in decal. Suar.de fide, disp.21. sect.21.n.20. Farin.q.116. §.1. nu.15.* Similiter pœna, quòd sit intestabilis, non ligat ante declaratoriam, vnde poterit capere legata, & hæreditates. *Less. lib. 2. cap.19. nu.52. Sanch.lib.2.c.14.nu.31.*

Nota quartò circa pœnam irregularitatis, tā ipsius Rei, quàm filiorum, quòd ligat ipso facto ante declaratoriam, quia infertur per se, & non pendet ex infamia, vt. *Sanch.lib.2.c.27.nu.28.* Quod intellige dūmodò crimē sit notoriū, vt dixi *verbo, hæresis, c.3.*

Nota quintò circa censuram interdicti, quòd non ligat ante denunciationem nominatim factam de tali loco. *Suar.de censur. disp.37.sect.2. nu.5. Coninch de censur. disp.17. dub.5. in fin.*

Nota sextò circa pœnam priuationis Sedis Episcopalis, quòd non ligat ante declaratoriam, cùm sit deiectio de proprio statu, & iure acquisito, & possesso: & dixi *par.1. c.40.*

Nota septimò circa prædictas pœnas, vt non procedant si quis Cardinalem percutiat, vel occidat iustæ defensionis causa, per ea, quæ *Cherubin.in Compēdio super Bulla 93. Pij Quinti, schol.2.*

Nota octauò, quoad non reuelantes admitti purgationē moræ, ex *d.Bulla Pij V.* vbi si ad sanitatem reuersi crimē adhuc occultū detexerint, omni noxa penitus liberentur, vnde poterūt absolui ab excōmunicatione incursa, & cessabit reseruatio eo ipso, propter particulam, penitus. *Tiraq.in l. si vnquā, verb.reuertatur, nu.165.*

CAPVT III.

Maiestatis læsæ crimen per hostilem inuasionem in bona Papæ, vel Cardinalis.

Vide *verbo, Conclaue, c.9.* vbi reperies Cōstitutionem *c.felicis* ex parte ad hunc casum extēsam fuisse ex Bulla Leonis X.

CAPVT IV.

Maiestatis læsæ crimen inquirentium per viam superstitionis de vita, & morte Papæ, vel Reipub. Christianæ statu, vel consanguineorum Papæ.

Vide *verbo, Superstitio, n.3.*

CAPVT V.

Maiestatis læsæ crimen offendentis familiares Papæ, vel Cardinalis.

1. IN *c. felicis, de pœnis in 6. §. præmissis etiam,* statutū

 est,

est,vt si quis aliquem de Clericis, vel Religiosis familiæ Papæ, vel Cardinalis hostiliter insequutus fuerit, vel percusserit, vel ceperit, vel socius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit,vel fauorē,aut postea receptauerit,vel defensauerit scienter eundē, proportionetur pœna delicto. Ex quibus verbis textus nonnulli Doctores æstimant, pœnas *d.c.felicis* latas cōtra offendentem Cardinalem,vel, vt supra cooperantem,esse extensas cōtra offendentem modis prædictis familiares Papæ, vel Cardinalis, si isti familiares sint Clerici,vel Religiosi,& dummodò offendantur, quatenus sunt familiares Papæ, vel Cardinalis: nempe in odium Papæ,vel Cardinalis, cui famulantur.Vnde dicunt taliter delinquentes incurrere etiam excommunicationem ibi latam contra offendentes Papam,vel Cardinales. Ita tenet *Marius Alterius tom.1.lib.5.disp.12.c.3.§.7. Armilla, verbo, excommunicatio, n.13.§. excomm.2. Syluest.verbo, excommunicatio, 7. nu.22.* & hanc sententiam ferè communiter à DD.tradi, ait *Bonaccin.de censur.particular. disp.1. q.12. punct.2. nu.12.* Sed contraria sententia est vera, & communis, quòd in *dicto cap.felicis*, nulla determinata sit pœna contra offendentem familiares prædictos, sed solum ibi decernatur tales puniendos arbitrio Iudicis, grauius quidem,quàm si aliquem alium Clericum, vel Religiosum offendissent: & ita tradūt *Archid. in d.c.felicis,nu.16. Francus ibi in§. illud. Menoch. de arbitrar. casu 552.num.1. & Bonac. loco citato:* & idem sentiunt alij Doctores communiter, qui exponunt dictam excōmunicationem latam in *c.felicis*, qui eam non extendunt ad offendentem familiares prædictos, vt *Toletus lib.1. cap.35.§. nona excomm. Suarez de censur. disput.22.sect.3.n.12. & seqq. Nauarrus c.27.nu.96. & 97.*

II. Illud verum est, tales delinquētes aliqua ratione dici reos læsæ maiestatis ex d. tex.vt tenet *Farinac.q.112.n.103.* Præterea verum est incurrere in excommunicationem *can.si quis suadente, 17.q.4.* si offensa sit cū violenta manus iniectione,vt percutiēdo, vel capiendo, non autem solùm insequēdo hostiliter sine vlla violentia, seu cōtactu circa personā.

III. An autem dicti delinquētes incurrant in excommunicationem latam in *c.11.* Bullæ in Cœna Domini contra offendentem Cardinales:aliqui affirmant, vt *Viuald.super eo c.11.n.86. & Sayr.lib.3 c.15.n.4.* sed contraria est vera,& cōmunis,vt *Alter.*

Sousa,

Sousa, Duard. quos sequitur *Bonaccin. nu.* 11. *loco cit.*

An verò incurrant in excommunicationem latam in *cap.* 12. Bullæ in Cœna Domini contra offendentes eos, qui in Curia pro suis negocijs morantur? Respondeo negatiuè, quia ipsa causa famulatus non dicitur negocium, de quo *ibi Marius Alterius disput.* 13. *cap.* 1. §. *verùm non incurritur.* Sed vtrum si quis dictos familiares offenderet in persona prætextu iurisdictionis, quam verè non haberet in illos in Curia morantes, incurreret in excommunicationem latam in *cap.* 9. Bullæ in Cœna Domini, etiamsi isti familiares offensi non essent personæ ecclesiasticæ? aliqui affirmant, vt *Caiet. excomm. capit.* 14. *Toletus lib.* 1. *capit.* 25. §. *aliud dubium. Filiuccius tract.* 16. *num.* 162.

Sed contraria est verior, quia textus ille loquitur de morantibus in Curia formaliter, id est propter negocia, aut officia Curiæ, seu quæ ad Curiam Papæ pertinent, eiusque audientiam, in materia gratiæ, vel iustitiæ: ita *Suarez disput.* 21. *sect.* 2. *n.* 66. *Alter. disputat.* 10. *cap.* 2. *&* 5. *Duardus in Bullam cap.* 9. *q.* 34. *&* 37. *Vgolin. ibi, vers. necnon illos, Bonacc. punct.* 1. *num.* 39. *super eo cap.* 9.

CAPVT I.

Matrimonia Sacerdotes, vel Clerici, vel Religiosi solemnizantes, aut matrimonio cõiungentes sine licentia Parochi.

EX *Clem.* 1. *de priuil.* Religiosi, qui matrimonia solemnizare præsumunt, nõ habita super eo Parochi licentia speciali, excommunicationem incurrunt ipso facto, per Sedẽ Apostolicã duntaxat absoluendi: quos etiam locorũ Ordinarij, postquã de hoc eis constiterit, excommunicatos debẽt facere publicè denunciari, donec de absolutione ipsorũ eis fuerit facta fides; nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.

Limita, & declara quòd licet alibi solemnizatio nuptiarũ contineat benedictionẽ nuptiarum, & traductionem ad domum, conuiuia, & alia signa lætitiæ, vt *tex. & DD. in c. non oportet,* 1. *&* 2. *& c. non licet, & c. nec vxorẽ,* 33. *q.* 4. *Sanch. lib.* 7. *de matr. disp.* 7. *nu.* 16. *&* 17. tamen hîc solùm continet benedictionem nuptiarum, quia ea sola tempore huius Clementinæ ad Parochos pertinebat, vt *Sayr. lib.* 3. *de cens. c.* 29. *nu.* 32. *Sanch. d. disp.* 7. *nu.* 18.

Ex Trident *sess.* 24. *c.* 1. *de reform. matr.* Si quis Parochus, vel

alius Sacerdos, siue regularis, siue sæcularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, vel immemorabili cõsuetudine licere contendat, alterius Parochiæ sponsos sine illorũ Parochi licẽtia matrimonio cõiungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu suspẽsus manet, quandiù ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu àquo benedictio suscipienda erat, absoluatur.

Aduerte, quòd multi putant decretum hoc pœnale non abrogasse pęnam excommunicationis latam in Clem. præfata, & ideo dicunt, Regulares illius Clementinæ transgressores incurrere, & illam excommunicationem, & hanc suspensionem, quia regulam statuunt, quòd pœna noua non tollit antiquam, quando sunt latæ sententiæ, secus si ferendæ: ita in terminis tenet *Sanch. lib. 3. de matr. disput. 48. num. 8. cum Nauarro, & Maiolo*, & tenet *Marius Alterius, tom. 2. disp. 11. c. 5. col. 6. & 7. Vgolin. & Molfesius*, quos allegat, & sequitur *Barbos. in dict. Clem. 1. num. 7.* Contrariam tamen sententiam multi tenent, scilicet abrogatam esse excommunicationis pænam in *d. Clem.* latam per suspensionis pœnam latam in Tridentino, quia pœna grauior antiqua censetur abrogata per pęnam mitiorem nouam: ita *Henriq. lib. 13. cap. 38. Sayr. lib. 2. cap. 15. nu. 10. Bonacc. de suspen. particul. disp. 3. q. 3. punct. 5. nu. 6. Rebell. post. 4. lib. decl. sect. 2. n. 83. Basil. Pontius de imp. matr. cap. 26. §. 2. & §. 6. Suar. de censur. disput. 12. sect. 4. nu. 13.* & ita inuenio responsum à Sacra Congregatione Concilij.

Aduerte secũdò, quòd in hanc suspensionem incurrit transgressor, si sit Parochus alienus, etiam non Sacerdos, vel si sit Sacerdos non habens Parochiam, vt *Sanch. disp. 49. num. 3. lib. 7.*

Aduerte tertiò sufficere licentiam Ordinarij loci, quia appellatione proprij Parochi venit etiã Ordinarius Diœcesanus. *Sanch. lib. 7. disp. 82. num. 2. Salzedo ad Diaz in praxi cap. 76. §. 14.*

Aduerte quartò, quòd multi putant hanc suspensionem esse solùm ab officio, seu à diuinis, *Sayr. lib. 4. cap. 15. num. 10. de censur. Suar. disput. 31. de censur. sect. 4. num. 18. Filiucc. tract. 17. num 101.* Sed alij dicunt esse ab officio, & beneficio, *Bonacc. de censur. partic. disp. 3. q. 3. punct. 5. num. 7. Hurtado de matrim. & censur. tract. de suspen. diffic. 13. nu 40. Franc. Molina differ. 11. nu. 149. lib. 2. de ritu nupt. Barbos. de offic. Parochi, cap. 21. num. vlt. & in cap. 1. de secun. nupt. nu. 6.* & hæc videtur probabilior ex verbis tex. generalibus.

CAPVT II.

Matrimonio Bigami benedicens.

EX *c.1.de secun. nup.* habetur secundas nuptias non esse benedicendas, & quòd benedicens secundò nubētibus, suspensus ab officio, & beneficio, mittendus est ab Episcopo ad Sedem Apostolicam. Hanc suspensionem esse latæ sententiæ ex hoc textu aliqui tenent, vt *Io. Andr. & Durandus apud Sanch. lib.7. de matr. disp.82. nu.27. in fine.* Sed communis sententia ait, esse sententiæ ferendæ ab Episcopo, seu Diœcesano, sed cũ fuerit promulgata, esse reseruatam Papæ eius absolutionem, vt *Sanch. ibi, Genuens. in praxi cap.59. nu.5. Barbos. in d. cap.1. de secun. nupt.* & alij apud eos communiter.

Amplia, quòd de rigore iuris procedit vbicunque, saltem alterius coniugis respectu, sint secundæ nuptiæ, siue sit fœmina, siue vir, vt *c. vir autem, eod. tit. Sanchez nu.15.* & ratio est, quia forma sacramentalis non debet repeti super eadem materia iam benedicta, vt *d. c. vir autem, Sanch. nu.16.*

Limita primò, quòd hodie, & generali consuetudine vbique recepta, si fœmina nondum fuerit benedicta, quia ipsa tunc sit primo nubens, etiamsi maritus olim aliam habuerit vxorem, benedicendæ erunt eorum nuptiæ, vt *Genuens. cap.59. Posseuin. de offic. Curati, cap.10. nu.48. Barbos. in d. c. vir autem, nu.3.*

Limita secundò, quòd hodie missio ad Sedem Apostolicam in casu prædicto est sublata, ita vt absolutio non sit Papæ reseruata. *Sanch. n.28. Barbos. in d. c.1. n.8.* propter extrau. *Ioan. XXII.* per eos relatam.

Limita tertiò, quòd hodie est in arbitrio Episcopi præfato delinquenti, vel suspensionis pœnam inferre, vel eum aliter arbitraria pœna afficere, vt *Sanchez nu.30. Genuens. num.5. & Menoch. de arbitr. casu 417. nu.8. Barbos. in d. c.1. nu.7.*

CAPVT III.

Matrimonia plura contrahens contra impedimentum ligaminis.

1\. SI maritus viuente coniuge aliam ducit vxorem, vel vxor viuente marito alium superinduxit, transeundo ad secundas nuptias, nullum est matrimonium, *Matth. cap.19.* & habetur *cap.2. & cap. fin. de sponsa duor.* nisi in tribus casibus.

Primus est, quando matrimonio primo contracto, sed nondum consummato, alter coniugum religionem approbatam in-

Ee 3 gre-

greditur, & solemnem facit professionem: quia coniux remanens in sæculo potest secundum matrimonium contrahere, quia primum ipso facto dissoluitur per professionem, *cap.2. de conuers. coniug.* & est definitum de fide à Trid. *sess.24. de matr. can.6.* vide *Sanch.lib.2.de matr.disp.18.n.3.*

Secundus casus est, quando ex duobus coniugibus infidelibus alter conuersus est ad fidem, & alter remanet infidelis nolens cũ conuerso cohabitare, vel nisi cum illius scandalo, seu cum contumelia in Creatorem; potest enim conuersus discedere ab infideli coniuge, etiam post matrimoniũ consummatum, & ad secundum matrimonium transire, vt *Epist. prima ad Cor.c.7.& c.quanto,de diuort.* vide *Sanch.* qui latè explicat *lib.7.disp.74. & 75.*

Tertius casus, quando matrimonium est ratum inter fideles, non consummatum, & Papa dispensat, & dissoluit illius vinculum, vt possint ad aliud matrimonium transire: de qua re vide *Sanch.lib.2.disp.14.& 15.*

II. Contrahens secundum matrimonium, stante primo, est suspectus de hæresi, & denunciandus Inquisitori, per *c.fin.de spon. duorum, Farinac. q.140.nu.14.*

III. Item, qui hoc secundum consummant, incurrunt impedimentum dirimens matrimonium, vt neque defuncto coniuge priori, possint validè inter se cõtrahere, vt *cap.1.& seqq. de eo, qui duxit*: vide *Sanch. de matrim. disput.79.lib.7.* Sed hoc est verum, si vterque coniux fuit in mala fide, secùs si alter ignorauit alterum esse coniugatum, vt *d. c.1. Sanch.nu.31.*

IV. Item vir, qui aliã superinduxit vxorem, & cum ea consummat, stante primo matrimonio consummato, efficitur bigamus, & irregularis. *Suarez de censur. disp.49. sect.2. nu.10. Sanch. de matrim. lib.7. disp.84. nu.1. ex c. nuper, de bigamis*; & dicitur bigamia interpretatiua, seu virtualis, quia alterum matrimonium nõ est validum, sed de facto contractum, vt *Sanch.ibid.* Hæc irregularitas est deterioris conditionis, quia non solum impedit, ne possit quis ad ordines promoueri, sed si fuisset iam promotus, scilicet Clericus coniugatus, priuatur eo ipso omni priuilegio clericali; & foro laico omninò subiectus, & prohibetur deferre habitum, & tonsuram clericalem, *c.vn.de bigam.in 6.* neque potest exercere ordines minores ex officio, neque potest esse Ecclesiæ ædituus, seu Sacrista. *Trident. sess.23. cap.17.in fin.* & hæc procedunt in omni bigamia vera, vel interpretatiua. *gloss. & Gemin. in d.cap.vn.& ibi Io. Mon.Sylu.*

ver-

verbo, bigamus, num. 8.

V. Item infamis fit ipso iure, qui duas duxit vxores. *l.* 1. §. *fin. ff. de his qui not. infam. l. eum qui duas, C. ad l. Iul. de adult. Farinac. q.* 140. *num.* 15. Imò idem est, si sponsalia contrahat cum impedimento ligaminis. Itaque repellitur ab omnibus actibus publicis, vt *gloss. in c. quotquot,* 27. *q.* 1. *& ibi Vgo, & Archid.* & consequenter iste ex alio capite erit etiam irregularis.

IV. Episcopus non potest dispēsare cum huiusmodi bigamis, vt promoueantur, vel vt ministrent in susceptis; quod secundùm probabiliorem etiam de minoribus ordinibus procedit, vt Doctores, quos allegat *Sanch. lib.* 7. *de matrim. disp.* 86. *num.* 9. *Garz. par.* 7. *cap.* 6. *num.* 14. Est quidem à Papa dispensabilis hæc irregularitas bigamiæ, tamen difficilè dispensatur, & facit quod S. Hieronymus *aduersus Iouinianum, cap.* 30. ait, etiam apud Gentiles Romanos nullum fuisse Sacerdotem bigamum, nullum Flaminem bimaritum.

CAPVT IV.

Matrimonium cōtrahens contra votum castitatis, vel religionis, vel cōtra statū suum Clericalē.

De pœnis Clericorum matrimonium contrahentiū, vide quæ dixi *verbo, Apostasia, cap.* 4.

I. In *Clem. vn. de consang. & affinit.* fertur excōmunicatio cōtra eos, qui scienter matrimonia contrahere cum Monialibus non verentur: & contra Religiosos, & Moniales, & Clericos in sacris constitutos matrimonia contrahentes: & præcipitur ibidem Prælatis Ecclesiarū, vt eos, easue, quos, & quas sibi constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publicè nuncient, vel faciant nunciari, donec separentur, & absolutionem meruerint obtinere.

Nota primò, quòd ista excommunicatio nō est absolutè reseruata, sed ante separationem non possunt absolui, quia adest occasio proxima, & quia durante tali coniunctione durat dicta censura: sed, & post separationem, si fuerant excommunicati denunciati, solus Episcopus poterit eos absoluere: si non fuerant denunciati, poterunt etiam absolui à proprio Confessario, per *gloss. in d. Clem. verbo, obtinere, Barbos. ibid. n.* 24. *Farinac. q.* 238. *n.* 97. qui dicunt absolutionem Episcopo reseruari. *Sanchez lib.* 7. *de matr. disp.* 48. *n.* 1. *Suar. disp.* 23. *sect.* 5. *à n.* 11. *Tolet. lib.* 1. *c.* 39. *vers. septima habetur*; qui dicūt eam excommunicationem nulli reseruari, sunt enim intelligendi cum prædicta distinctione.

Nota secundò, quòd ad incurrendam hanc censuram, sufficit matrimonium contractum, etsi non cõsummatum. *Suarez. n. 20. Sanch. n. 6.* & si quo ad alias pœnas externi fori requiratur matrimonium consummatum.

Nota tertiò, quòd dicta Constitutio procedit de omni persona Religiosa etiam militari, dummodò sit verè, & propriè Religiosa, scilicet per tria vota essentialia, quales sunt milites Sancti Ioannis, quorum professio irritat subsequẽs matrimonium, sed etiam irritat matrimonium ratũ non consummatum antecedens, vt *Sanch. de matr. lib. 2. disp. 18. n. 8.* non autem continentur Religiosi S. Stephani, vel S. Mauritij, &c. qui vti possunt matrimonio, quia isti non sunt simpliciter, nec propriè Religiosi. *Rot. decis. 228. p. 1. posth. Farinacc.* Vnde etiam Religiosi Societatis IESV continẽtur, qui tria vota propria scholarium, vel coadiutorũ emisere. *Sanch. n. 17.*

Ex hac Clementina habes etiã matrimoniũ à Religioso, vel Religiosa propriè dictis contractũ, vel à Clerico in sacris, esse nullius momenti, ratione voti solẽnis ordinis, vel voti essẽtialis Religionis, vt *c. vn. de voto in 6. & Trident. sess. 24. can. 9.* matrimonia autem contracta ab alijs, qui vota habent simplicia castitatis, & non sunt verè, & propriè Religiosi, valida sunt, quamuis contrahentes grauiter peccent. Ita *c. vnic. de voto, vers. reliqui.* Ex quibus sequitur Religiosos Militares, aliosuè, qui non absolutè tria vota emittunt, sed limitata, (*v.g.* castitatis, ita vt vxorem non accipiant, sine consensu Magni Magistri, vel vt cum vna tantùm, & virgine) matrimonium non possunt licitè contrahere contra votum, sed tamen validè contrahunt, vt *Diana resol. 30. tractatu 2. tom. 2. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 4. n. 28. & 29.*

III. Religiosi, & Clerici ordinati in sacris contrahentes matrimonium, & illud consummantes efficiuntur irregulares ob bigamiam similitudinariam; & Moniales contrahentes matrimoniũ bigamæ efficiuntur, vt nõ possint obtinere gradus, ad quos admittuntur solæ virgines Moniales, vt dixi *verbo, Apostasia à Religione*; & *verbo, Apostasia ab ordine, nu. 4.* & *Farinacc. loco citat. num. 96.*

IV. Religiosi professi, & Clerici in sacris matrimonium contrahentes sunt suspecti de hæresi, & contra eos potest procedere Inquisitor, vt *Simancas cath. instit. tit. 40. à num. 8. ad 12. & Farin. q. 138. n. 94 & seqq.* quòd si id fecerint cum errore in intellectu æstimantes id licitum contra

tra definitionem Tridẽtini Concilij, *sess. 24. can. 9.* tunc crimen hæresis formalis eiusque pœnas incurrunt. *Farinacc. nu. 95. ex eo Trident.*

CAPVT V.

Matrimonium incestuosum contrahentes.

I. EX *Clem. 1. de consang. & affin.* excõmunicatio fertur cõtra eos, qui in gradibus cõsanguinitatis, vel affinitatis matrimonium ab Ecclesia prohibitum scienter contrahere non verentur. Et præcipitur Ecclesiarum Prælatis, vt eos tandiù excommunicatos nuncient, vel faciant nunciari, donec separentur, & absolutionem mereantur obtinere.

Nota quòd hæc censura per se loquendo non est reseruata, sed solùm secundum quid, vt dixi *supra cap. praced. n. 1.* & sufficit ad eam incurrendam matrimonium contractum etiam non consummatum, vt dixi *ibidem*: quãuis quo ad pęnas alias matrimonij incestuosi requiratur matrimonij consummatio, vt infra dicam, & de communi *Clarus §. incestus, vers. hac autem.*

II. Incestus nuptias contrahens vtroque iure fit ipso facto infamis infamia iuris secundùm multos, vt *auth. incestus, C. de incest. nupt. c. consanguineorum, 3. q. 4. Farin. q. 149. n. 136. cum allegatis.* Sed alij dicunt hoc verũ solùm de iure Canonico, vt *gloss. in d. c. consanguineorum, verbo, sub infamia. Auus meus decis. Pedem. 100. n. 3.* Alij verò dicũt requiri sententiam condemnatoriam, sicut in alijs publicis Iudicijs; ita *Turrecrem. in c. coniunctiones, 35. q. 2. cum Lauren. & Archidiac. & Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 562. nu. 54.* Certum illud est, ad hanc pœnam infamiæ requiri consummatum esse matrimonium, vt *Clarus loco supra citat.*

III. Consequenter cõtrahens incestas nuptias, & consummans est irregularis, vt *Maiol. lib. 5. c. 39. nu. 1.* qui tamen sentit secundùm supradictam opinionem tertio loco relatam requiri sententiam condemnatoriam, sicut in alijs publicis, vel capitalibus criminibus.

IV. Filij quoque nati ex incestis nuptijs, secundũ multos Doctores dicuntur infamia iuris notati, ex *c. coniunctiones, 35. q. 3.* Sed alij veriùs contra, dicunt eos non esse propriè infames, vt dixi *verbo, incestus, in fin.* sed secundùm quid, quo ad aliquos scilicet effectus; certè filij nati ex matrimonio bona fide contracto in gradu prohibito in facie Ecclesię

præmijs

præuijs denunciationibus habẽtur legitimi pro vtroque foro, *cap. fin. §. si quis verò, de cland. desp. Sanchez lib. 8. disp. 34. n. 46. Farinac. q. 149. n. 139.* ait communissimam.

V. Adde quòd matrimonium contrahere in gradibus prohibitis præsumentes carent spe dispensationis consequendæ; idque in eis multo magis locum habet, qui non tantùm matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausi fuerint; & procedit etiamsi ignoranter id fecerint, seu culpabiliter, eo quòd solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerint. Hęc statuta sunt in Tridentino Concilio, *sess. 24. de reform. matrim. cap. 5. Sanch. lib. 7. disp. 25. n. 27.* Si autem adhibitæ sint debitæ solemnitates, tunc excusare ignorantiam etiam crassam ait *Sanch. ibid. nu. 27. & 28.* Alij tamen dicũt requiri bonã fidem, vt *Garz. par. 8. de benef. cap. 8. num. 106. cum allegatis.* Vnde habemus in dictis casibus incurri speciale impedimentum irritans, quod nisi fuerit expressũ in supplicatione, dispẽsationis gratia super gradibus erit subreptitia, vt *Sanchez lib. 3. disput. 45. nu. 2. & seqq. & lib. 8. disp. 25. num. 21. cum seqq.* vbi latè explicat hoc decretum. Et adde quòd si matrimoniũ fuerit contractum spe facilioris dispensationis, etiam hæc intentio est explicanda in supplicatione, aliàs gratia erit subreptitia. *Sãch. d. disp. 25. nu. 22.*

CAPVT VI.

Matrimonij clandestini pœnæ.

I. EX Tridentino *sess. 24. cap. 1. de reform. matr.* Qui aliter quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimoniũ cõtrahere attentabũt, eos S. Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit, & huiusmodi cõtractus irritos, & nullos decernit.

Aduertendum est, quòd ex hoc decreto de facto contrahentes clandestinè non redduntur inhabiles absolutè ad contrahendum matrimonium, sed solum clandestinè, vt supra, contrahendum, vt *Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 46. num. 2.* vbi ait sic declaratum à Sacra Congregatione; est contra *Maiol. lib. 3. cap. 25. §. crimina imped. matrim. num. 17.*

Aduerte secundò, quòd hæc pœnæ irritationis actus nullam requirit declaratoriam, quia non est propriè pœnalis lex, sed lex definitiua inducens solemnitatẽ essentialem, seu formam substantialem: ita *Sanch. lib. 3. disp. 53. num. 1.* Potest tamen reparari hęc

nul-

nullitas, denuò contrahendo ſeruata debita forma, vt *Vantius de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus, num. 36.* vide *Sanchez lib. 2. disp. 37. num. 1. cum ibi allatis.*

II. Filij nati ex matrimonio clandeſtino, ſcilicet ſi non in facie Eccleſiæ, ſeruata forma prædicta ſubſtantiali ſtatuta à Cōcilio Trident. contractum ſit, vel non ſeruata forma accidentali, id eſt, nō præmiſſis denunciationibus, cum impedimento irritanti, illegitimi habentur, vt non excuſet ignorātia parentum. *cap. fin. §. ſi quis verò, de cland. deſpon.* & *ibi* vide *Barboſ. & Sanch. lib. 3. disp. 42.* Adde quòd ad hanc pœnam non requiritur ſentētia declaratoria, quia non eſt propriè pœna, ſed defectus conditionis requiſitæ, vt filij nati ex matrimonio putatiuo ſint legitimi. *Sanchez disput. 53. num. 8. lib. 3.*

CAPVT VII.

Matrimonij contractus libertatem auferentes.

I. EX Trident. *ſeſſ. 24. c. 9. de reform. matr.* Quia plerumque temporales Domini, ac Magiſtratus viros, ac mulieres ſub eorum iuriſdictione degentes minis, & pœnis adigebant cum certis perſonis matrimonium contrahere; & cùm maximè nefarium ſit matrimonij libertatem violare, præcepit ibi ſācta Synodus omnibus cuiuſcūque gradus, dignitatis, & conditionis, ſub anathematis, id eſt, excommunicationis pęna, quam ipſo facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogant, quominùs liberè matrimonia contrahant.

Amplia vt procedat non ſolùm contra Magiſtratus ſæculares, ſed etiam eccleſiaſticos, vt Epiſcopos. *Suar. disp. 23. ſect. 7. n. 6. Sanchez lib. 4. disp. 22. n. 10. Barboſ. alleg. 50. nu. 174.*

Amplia ſecundò ex probabili, vt procedat non ſolùm ſi auferāt libertatem cogendo ad contrahendum cum aliqua perſona determinata, ſed etiam impediendo, ne cum aliqua determinata perſona contrahant; quia verba Concilij latè patēt ad vtrunque; & ita tenet *Sanch. ibid. num. 8. & 9. Albernoz lib. 4. de arte contract. tit. de ſacro Concilio Trident. & Diana reſolut. 74. tract. 2. tom. 1.*

Contrarium tamen tenent *Henriq. lib. 11. cap. 6. n. 5. litt. G. Bonacc. de ſacram. matrim. q. 3. punct. 8. num. 34. cum Perez,* & tenet *Corduba q. 171. in fin.* limitans, niſi id fiat in fraudem, vt cum alia determinata perſona

con-

contrahant, dum impediuntur cũ vna contrahere, & tenet *Gutier. canon. qq. lib. 1. c. 20. in fi. & Barbos. loco cit.* & hæc est cõmunior.

Limita primò, quod hæc excommunicatio secundum multos Doctores est solùm contra eos, qui cogunt sua potestate publica, seu politicâ externi fori, non autem si priuata, vt œconomica, v. gr. parentes; vel iurisdictione interni fori, vt Parochi; ita *Coninch de sacram. disput. 28. n. 48. Henriq. Manuel, Molina, & Gutier*, quos allegat & sequitur *Sanch. disp. 22. n. 9.* qui testatur de communi, & tenet *Sayr. lib. 3. de cens. c. 34. n. 27. Barbos. loco cit. Diana resol. 74. tract. 2. tom. 1.* Sed tamen contraria est satis probabilis, quam tenent *Lopez, & Albernoz apud Sanchez ibi. Tolet. lib. 1. cap. 41. §. sexta. Viuald. verb. excom. nulli reser. c. 62. Nauar. c. 27. n. 150. Suar. de censur. disput. 23. sect. 7. n. 6. Marta de iurisdict. par. 4. centur. 1. casu 71. n. 23. Filiuc. tract. 14. cap. 6. q. 4.*

Limita secundò, vt hoc decretum pœnale intelligatur de coactione graui iniusta, quæ scilicet irritum reddere possit matrimonium auferendo libertatem necessariam; de qua dicam infra ita *Sanch. disp. 22. nu. 7. Henriq. loco cit. num. 5. Suar. num. 6. Barbos. vbi supra.*

Limita tertio, quòd hæc excõmunicatio nulli est reseruata. *Viuald. Suar. Tolet. & alij sup. cit.*

II. Matrimonium autem contractum metu graui iniustè illato ad effectum contrahendi cum tali persona, nullum est, iure Canonico irritante, *c. cùm locum. & c. consultationi, de sponsal. Sãchez lib. 4. disp. 14. n. 2. Genuen. in praxi c. 13. & c. 87. per tot.* Et procedit etiam si fuerit iuratũ; neque iuramentũ indiget relaxatione. *Sanchez lib. 4. disp. 20. n. 15. Gutier. Seraph.* & alijs quos allegat, & sequitur *Barbos. in cap. 2. de eo qui cogno. num. 5. & 6.* & procedit etiam in coactione facta à Magistratu iniustè, id est, quando de iure cogi non debet: nam tunc si excommunicatione, vel carcere, aut similibus modis cogat, matrimonium erit nullum: secus si in casu licito, vt cùm alicui promisit, vt de communi *Genuens. d. cap. 13. nu 2.* & tradit *Barbosa in c. requisiuit, de sponsal.* Cauendum est tamen etiam in casu licito à nimia, seu omnimoda coactione, quæ scilicet auferre posit libertatem, seu rationem voluntarij, quia sic matrimonium esset nullum, vt *Barbos. ibi.*

III. Princeps, Magistratus, aut Communitas sine Sedis Apostolicæ licentia faciens leges, statuta, ordinationes, vel decreta auferentia libertatem matrimonij,

nij, id est, impedientia contrahere, v.g. cum forensi, vel sine licentia parentum, incurrit in censuras latas contra statuentes contra libertatem ecclesiasticam (de quibus dixi *verbo*, *Leges*, *c.2.*) iuxta multos, quos congerit *Diana resol.74. tract.2. tom.1.*

CAPVT I.

Medici non monentes infirmum de Confessione sacramentali facienda.

1. IN *c. cùm infirmitas, de pænitent. & remiss.* præcipitur Medicis vocatis ad infirmos curandos, vt ante omnia, moneant eos & inducant, vt peccata confiteantur: quòd si Medici huic ordinationi contrauenerint, tandiu ab ingressu Ecclesiæ arceantur, donec pro transgressione hac satisfecerint competenter. Hæc censura interdicti ab ingressu Ecclesiæ non est latæ, sed ferendæ sententiæ. *gloss. ibi. verbo, arceantur. Abb. num.5. Barbos. num.8.*

Sed ex Bulla Pij V. 3. incipit, *Supra gregem*, statutum est, vt Medici post monitionem supradictam, vltra tres dies non visitent infirmum, nisi per fidem Confessarij eisdem constiterit de confessione facta, vel nisi Confessor infirmo ad confessionem faciendam longius tempus prorogauerit. Quòd si quis Medicorũ hæc non obseruauerit, vltra pœnas in præfata decretali contentas, quas incurrere eos declarat, perpetuò sint infames; & gradu medicinæ omnino priuentur, & à Collegio Medicorum eijciantur: Item statuit, vt Medici, quando doctorantur, vel medendi licentia datur, iurent hæc obseruare, neque admittantur ad curandum, nisi tali præstito iuramento: aliàs Collegia, seu Vniuersitates ad Doctoratuũ admittentes, vel licentiam dantes absque tali iuramento, pœnam priuationis facultatis doctorandi incurrant: quæ pœna videtur esse latę sententię ob verbum *incurrant*, vt *infra* dicam.

Similiter dices hodie, Medicos contrauenientes incurrere ipso facto interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ob illam particulam, *incurrere declaramus*, quæ sũt præsentis temporis, & significant Canonem latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.145. C. de reuoc. donat.* vbi plures allegat, & *numer.147.* ait esse magis communem. Tamen quia hæc Constitutio innouat prædictam Cõstitut. Innocentij III. quæ abierat in desuetudinem; & non est inducenda legum correctio, nisi expressè constet; & quia illa verba

pati

pati possunt hunc etiam sensum ferendæ sententiæ, cùm non adsit particula, ipso facto incurrere declaramus, sed solum *incurrere declaramus*; quo casu multi dicunt non censeri canonem latæ sententiæ, vt *Abbas. Ioan. Andr. Gemin. & Pauin. apud Tiraquell. nu.* 146. ideo puto nec hodie esse hanc pœnam latæ sententiæ.

De pœna autem infamiæ certum mihi videtur esse latæ sententiæ, scilicet iuris infamiam ipso facto tunc incurri; quod tenet *Scortia in select. consilit. theorem.* 215. *in princip.* vnde infert eos inhabiles esse ad dignitates, & ad ferendum testimonium, & similia: & facit, quia passim iura sic loquentia intelliguntur à Doctoribus de infamia ipso facto incurrenda, vt *c. felicis, de pœnis, in* 6. *ibid. Doctores, & l.* 1. *C. de secundis nupt. ibid. Bal. col.* 1. *super verbo, sit infamis, & ibi Decius col.* 3. *not.* 5. *& l. si qua mulier, C. ad Tertull. ibi Bal. verb. sit infamis*, & latè *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 180. *cum alijs Doctoribus*.

De pœna priuationis gradus Medicinæ similiter æstimo esse latæ sententiæ, quia particula *omninò* iuncta verbo futuri temporis *priuetur*, est latę sententię. *Auth. de non eligen. sec. nub.* §. 1. *ibi, omninò priuari, Tiraquell. loco citat. nu.* 177. *&* latius *n.* 76. & quia cùm transgressor sit effectus ipso iure infamis, consequēter est ipso iure deiectus à gradu medicinę, scilicet magisterij seu doctoratus: doctoratus enim est dignitas, vt docet *Abb. in d. cap. quāto, n.* 1. & communé testatur *Io. Anan. in d. c. quanto, & Felin. ibi n.* 1. & magis communem ait *Bonus de Curtili tract. de nobilit. par.* 3. *n.* 99. Et quòd Doctor in artibus dicatur habere dignitatem, ait *gloss. in l. lege Iulia, ff. ad l. Iuliam de vi pub.* Et præcisè de Doctore in medicina docent habere dignitatem *Bartol. in l. omnes.* 49. *nu.* 3. *C. de decur. lib.* 10 *Bonus de Curtili, nu.* 155. *Felin. in c.* 1. *nu.* 4. *de Iudæis*; qui plures allegat pro hac sententia: & etiam si aliqui contrarium teneant, saltem illud concedunt, talem doctoratus, seu magisterij gradum honorem continere, vt tenent ij, quos allegat *Felin in cap. quanto, n.* 1. *de Magistris, & Bon. de Curtili loco cit. n.* 99. & hoc sufficit, quia infamia iuris priuat, seu deijcit ipso iure à dignitate, & ab honore habito, nō solum repellit ab habēdo, vt *l. infamia.* 8. *C. de decur, lib.* 10. *ibi gloss. & Io. de Plat.* & plures allegat *Garzias de benefic. par.* 7 *c.* 8. *n.* 34. & quòd infamis non possit esse Doctor, ait *Bartol. in prima Const. Codicis, §. hæc quæ. Tiraquell. de nobilit. c.* 30. *n.* 1.

Li-

Limita prædictam pœnalem Constitutionem, vt secundùm magis communem solùm procedat in morbis periculosis actu, vel cùm periculosos efficiendos esse Medicus iudicat: secus vbi omni periculo carent, vt apud *Barbos.in d. cap. cum infirmitas, nu.* 4. *Diana resolut.*93.*tract.*4. *tom.* 2.

Limita secundò, vt non teneatur post tres dies deserere infirmum, si obstinatè nolit confiteri, & sine graui eius periculo deseri à Medico non possit, vt *Sãchez lib.*3. *in decal.c.* 16. *nu.*12. *Suar.de Pœnitent.disp.*35.*sect.*3. *num.* 5. & de communi testatur *Scortia loco citat. theorem.*215. *§.docet.*

Limita tertiò, vt nõ procedat ea obligatio monendi infirmum, quando paulò ante infirmitatem confessus fuerat. *Beija respon.*2. *pag.*27. *par.* 1.

Limita quartò, vt satisfaciat Medicus monendo Parochum, vel domesticos infirmi, qui eius curam gerunt, vt faciant eum cõfiteri. *Scortia dicto theorem.*215 *§. similiter cum Caiet. & Nauarro.*

Limita quintò, vt non procedant istæ pœnæ, vbi, & quatenus ea Constitutio fuerit desueta, vt *Suar.loco cit.Sanch.n.*10. *Scortia loco cit.§.denique.Diana resolut.* 93. *§. dico quinto.*

CAPVT I.

Membrorum mutilatio, vel debilitatio.

EXcommunicationem sæpè incurrunt mutilantes, vel debilitantes in casibus, de quibus dixi suis locis, vt *verbo, Iniuria*; *verbo Maiestatis læsæ*; *verbo, Curia.*

Irregularitatem incurrũt mutilantes membra alteri, vel sibi, aut maiorem partem mẽbri, voluntariè, aut culpabiliter, eodem modo, sicut occidens, vt *c.si euãgelia,* 55. *dist. c.*1.*de Cler. pugn. in duello. c.vlt.de homicid. in* 6. *Clem.vn. eo.tit. ibi gloss. verbo, mutilat.* Sayr. *lib.* 6. *de censur. c.*15.*n.*5.*Molina trac.*3.*disp.*69. *num.*2.*Suar. de censur. disp.* 44. *sect.* 2.*nu.*8. *Auila par.*7. *disp.*3. *dub.* 1. *Bernard. Diaz in praxi c.*17.*nu.*8. Et amplia vt procedat etiam in cooperante ad mutilationem. *Molina disp.*70.*nu.*16. *Henriq. lib.*4.*c.*8.*nu.*4.

Amplia secundò, vt mutilans sibi partem membri, sine necessitate, fiat irregularis, etiam si non sit maior pars membri; vt si ex ira mutilet sibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti, aut vnum testiculum. *c. qui partem,* 55. *dist. c. significauit, de corp.vit. Molina disp.*70.*nu.*16.

Tolet.

Tolet. lib. 1. *c.* 63. *nu.* 8. *Layman lib.* 3. *tract. de homic. c.* 11. *nu.* 3. An autem hæc ampliatio procedat, etiam si delictum sit occultū, dubia est quæstio; aliqui enim affirmant. *gloss. in c. fin. de corp. vit. Sayr. lib.* 7. *c.* 7. *nu.* 12. *Suar. disp.* 51. *de irregul. sect.* 2. *nu.* 7. & 8. *Garzias par.* 7. *c.* 12. *nu.* 5. *de benefic.* Alij autem negant, vt *Vgolin. de irregul. c.* 51. *nu* 7. & *c.* 52. *num.* 5. *Barbos. de potest. Episc. allegat.* 42. *n.* 12. *Hostien. Butr. Cardin. & Abb. in d. c. fin.* & alij multi apud *Garziam n.* 6. & hæc est magis communis. Et procedit dicta ampliatio etiam in permittēte se castrari ob quācunque causam, etiam causa cāreus, excepta tantum causa necessitatis ob ægritudinem. *cap. si quis abscidit. c. si quis pro ægritudine*, 55. *dist. c. significauit. c. ex parte, de corp. vit. Menoch. de arbitr. casu* 570. *nu.* 14. *Sayr. in Claui reg. lib.* 7. *cap.* 9. *nu.* 28. *§. primò si communer; Layman de homic. loco cit. cap.* 1. *nu.* 2. *in fin. Tanner. tom.* 3. *disp.* 4. *q.* 8. *dub.* 1. *nu.* 101. *Diana resol.* 38. *tract.* 5. *miscell. tom.* 2. *Bonac. de irregul. disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *nu.* 34.

An debilitans membrum alicui, v. g. excæcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo, non abscindendo crura, efficiatur irregularis, tres sunt sententiæ. Prima asserit effici irregularem, ita *Sylu. verbo, homic.* 3. *q.* 3. *Angel. homic.* 5. *n.* 5. *Tabiena verbo, Irregular.* 3. *n.* 26. *Abb. in c. cùm illorum, n.* 8. *de sent. excom. Maiol. de irregul. lib.* 5. *c.* 50. *n.* 7. *Graff. lib.* 2. *c.* 62. *nu.* 3. *Cardin. in cap.* 1. *qui Cler. vel vou.* vbi ait hoc verum, quando debilitatus effectus est irregularis; & ratio istorum, quia paria sunt non esse, vel esse inutile. Secunda sententia communis ait non effici irregularem. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 223. *Molina tract.* 3. *disp.* 68. *Sayr. lib* 6. *c.* 15. *n.* 6. *Abb.* sibi contrarius *in c. de Diacono, n* 9. *qui Cler. vel vou. Felin. Calder. Prap. Villad. Aufr. & alij apud Sayr. ibi*, & sequitur *Bonacc. de irregul. q.* 4. *punct.* 8. *nu.* 11. cum alijs, & communem ait *Vgolin. de irreg. c.* 4. *§.* 6. *n.* 1. *vers. quid igitur*, quia nullo iure est cautum. Tertia sententia media, cui adhæreo, quòd si talis sit debilitatio, vt inde postea necesse sit venire ad truncationē, erit debilitans irregularis; *Suar. disp.* 44. *sect.* 2. *num.* 11. qui ita intelligit Doctores allegatos pro secunda sententia.

Dubius de mutilatione an debeat se censere irregularē? *Sanch.* negat *lib.* 1. *in decal. c.* 10. *nu.* 49. Sed communis affirmat, vt *Sayr. lib.* 6. *c.* 2. *n.* 16. *de censur. Reginal. lib.* 30. *nu.* 12. *Bonacc. de irregul. q.* 1. *pūc.* 4. *n.* 3. & alij apud illos

Di-

Dispensare autem super irregularitate ex mutilatione, si casus sit occultus, potest Episcopus, etiã si sit voluntaria mutilatio (si tamen ex delicto sit) vigore *Concilij Triden. sess.* 24. *c.* 6. *Barbos. allegat.* 39. *n.* 49. *Garz. par.* 7. *c.* 11. *n.* 29. Si autem sit publica voluntaria, non potest Episcopus dispensare ad recipiendos ordines, vel beneficium curatum obtinendũ; sicut de homicidio diximus; ita habetur in *c.* 1. *de Cler. pugn. in duello, Nauarr. c.* 27. *n.* 20. *Roderic. qq. regul.* 24. *n.* 10. *tom.* 1. Sed ad minores iam susceptos exercendos, & beneficium simplex obtinendum potest Episcopus dispensare de iure communi, vt de magis cõmuni *Garz. n.* 26. *&* 29. nisi quando quis seipsum mutilauit, aut sua culpa ab alio mutilatus est, & membrum non est occultum, sed notoria mutilatio, tunc enim solus Papa dispensat. *c. significauit, de corp. vit. Couarr. in Clem. si furiosus, par.* 1. *n.* 7. *Molina disp.* 70. *in fin. tractat.* 3. *Tolet. lib.* 1. *c.* 63. §. *vltima regula. Henriq. lib.* 14. *c.* 8. *n.* 4. Si autem sit occultum membrũ, seu nõ patens omnibus; tunc Episcopus dispẽsare potest, vt ministret in susceptis, excepto Altaris ministerio. *Auil. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 2. *cõcl.* 2. *cum Angelo, Sylu. Henriq.* & tenet *Tabien. verb. corpore vitiatus cũ Hostien. Sayr. lib.* 6. *c.* 7. *n.* 14.

CAPVT I.

Missarum onera recipientes contra formam decreti sacræ Cõgregationis Concilij.

1. EX Decreto Sacræ Congregationis Cõcil. Trident. *de celebratione Missarum*, edito *anno* 1625. *die* 21. *Iunij*, & habetur in Bullario Constit. 43. SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. pecuniæ, & alia bona mobilia relicta locis, vel Vniuersitatibus pijs, tam ecclesiasticis, quàm sæcularibus, atque illarum personis, cũ onere perpetuo Missarum, debent sub pęna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrendæ, à die realis acquisitionis statim deponi penes ædẽ sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectũ illa, seu illorum pretium quãprimùm inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur. Quòd si dicta bona immobilia, cũ licentia Sedis Apostolicæ deinceps alienari contigerit, pretium eorũdem sub eadem pœna interdicti, vt supra incurrendi deponi, atque in alijs bonis stabilibus fructiferis, cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debet.

Præterea statutũ est in eodem decreto, & prohibitum omnibus

Vniuersitatibus, & omnibus, & singulis Ecclesiarum, & piorum locorum, tam Secularium, quàm Regularium superioribus, & alijs, ad quos pertinet, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarũ: sęculares quidem, nisi cum Episcopi, vel eius Vicarij generalis licentia: Regulares verò, nisi cum Generalis, vel Prouincialis licentia, in scriptis, & gratis concedenda. Alioquin Sæculares transgressores, ab ingressu Ecclesię interdictum incurrant eo ipso: Regulares autem pęnã priuationis suorum officiorum, & inhabilitatis ad ea, vel alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrant absque alia declaratione.

Amplia prædicta, quòd licet decretũ videatur loqui solum de Vniuersitatibus, & locijs pijs, earumque personis, tamen procedit etiam de particularibus personis, vt si relinquantur bona priuato alicui pro onere perpetuo Missarum: ita declarauit Sacra Congregatio, vt patet in declarationibus impressis editis ad d. Decretũ, §. 15. & refert *Bonac. tract. de interdict. particul. q. 2. punct. 11. num. 15.*

III. Aduerte circa illud Decretum, quòd licet ibi præceperit Sacra Congregatio ne prædicti accipiant eleemosynas manuales pro Missis celebrandis, si iã habeãt onera similia, seu obligationes Missarum, nisi prius anterioribus satisfecerint; vtque capsulas auferant ab Ecclesijs inscriptionem habentes illã, Eleemosyna pro Missis, vel similẽ, sub ijsdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrẽtur: tamen eadem Sacra Congregatio hoc posterius capitulum sic explicauit in dictis declarationibus, non prohiberi pręd ictis onera habentem Missarum, nouas accipere eleemosynas pro Missis, si infra modicũ tẽpus possit omnibus satisfacere, vel si dans eleemosynam posteriorem, sciat onera præcedentia, & consentiat dilationi: & temperauit pœnam eidem decreto insertam, ita vt pœna interdicti, seu priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorũ, & inhabilitatis non incurratur in istis duobus casibus, id est ob nouas eleemosynas manuales receptas in præiudicium anteriorum, vel ob capsulas expositas; sed solum in casibus in primo, & secundo numero supra relatis: & ita *Bonacc. nu. 12.*

Si autem quæras, quod dicatur modicum tempus ad satisfaciendum anterioribus Missarum obligationibus concessum? Respondeo arbitrio prudentis definiendum, *l. si ita quis, 135. §. Seia cauit. ff. de verb. oblig. Menoch. de arbitrar. casu 33. nu. 2.* nam obli-

obligatio pura dandi, vel faciendi, aliquam morulam admittit. *l. continuus, 137. §. 2. ff. de verbor. obligat. l. si debitori, ibi gloss. verbo, indultum, ff. de iudic.* Æstimo autem spacium octo, vel decem dierum, & non vltra indulgendum esse, per ea, quæ habent Doctores, quos allegat *Diana resol. 27. tractat. 14. de celebrat. Missarum, tom. 1.* nisi Missa sit dicenda pro aliqua causa, quæ talem moram non admittat, vt si pro præsenti infirmitate, vel pro expeditione felici alicuius negocij, & similibus.

CAPVT II.

Missam celebrans, & Sacramentum non sumens.

1. IN *c. relatum, de consecr. dist. 2.* quicunque Sacerdos diuino Altari sacrificiũ oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia cõmunionis, anno vno repulsum se nouerit.

Certum est hanc censuram esse latæ sententiæ, vt patet ex illa particula, *repulsum se nouerit*, quæ est præsentis temporis. Sed dubitant Doctores, quænam sit ista censura. Aliqui putant esse suspensionem à Missæ sacrificio: alij intelligunt esse excommunicationem minorem, alij maiorem. Vide *Bonacc. de cens. in partic. disp. 3. q. 3. punc. 3. n. 1. & seqq.* Sed cùm ille canon sit *Cõcilij Toletani 12. c. 5.* atque ideo sit statutum Concilij Prouincialis, & non œcumenici, non debuit recenseri inter censuras iuris communis. Vnde viderint Hispani ex obseruantia subsecuta quænam fuerit ista censura. Quare cautè legendus *Maiolus lib. 3. cap. 16. num. 2.* qui ait Sacerdotem celebrantẽ, & non sumentem esse ipso iure excommunicatum: nõ enim est hoc vniuersaliter verum. Sed fortè in Hispania procedit in Prouincia Toletana.

Verum est, grauissimum peccatum sacrilegij incurrere Sacerdotem ex prædicta omissione, vt patet ex rubric. Missalis Rom. tit. de defectibus in ministerio ipso occurrentibus, §. 4. quia pertinet ad essentiam sacrificij tanquam pars illius integralis, secundùm probabiliorem sententiã. *Suar. de sacram. disp. 75. sect. 5. §. dico secundo, & §. vna vero*; vel vt alij volunt magis cõmuniter, intrinsecè pertinet ad essentiam sacrificij, vt pars essentialis, quod tenet *S. August. 16. de Ciuit. cap. 5. Sot. in 4. dist. 13. q. 1. art. 4. Angel. verbo, Eucharistia, 3. num. 1. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 19. q. 1. in fin.* & plures allegat, & sequitur *Bonaccina de sacrific. Missæ,*

punct.2.numero 6. & idem tenet *Concil.Tolet. in d. c.relatum*, & quia est præceptum Diuinum de tali sumptione, vt S. *Thomas 3. par. q.80. ar.12. Azor. loco cit.*

CAPVT III.

Missam Sacerdos non perficiens.

ZAcharias Papa in Synodo Romana, *c.14.* quod habetur in *c. nullus Episcopus, de consecr. dist.1.* statuit, vt cum Sacerdos ingressus fuerit ad Missarum solemnia celebrãda, nisi passio aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Sacerdote Missarum solemnia suppleantur; sed qui initium posuit, suppleat vsque ad finem: & subdit. Si quis verò præsumpserit præter quod posuimus agere, à Sacro Corpore, & Sanguine Domini Iesu Christi sit suspensus.

Hanc suspensionem esse latæ sententiæ certum mihi est ex doctrina, quam ponit *Tiraq. in l.si vnquã, verb.reuertatur, n.184. C. de reuoc.don.* cum multis Doctoribus, quos allegat: quia si verbum *sit*, iungatur participio præteriti tẽporis, sine dubio est canon latæ sententiæ, vt sit excommunicatus, sit priuatus, ita hîc sit suspensus.

Sed quæres, quæ sit ista censura suspẽsionis? Respondeo: aliqui dicunt esse suspẽsionem partialem à diuinis, idest à celebratione sola Missarum. *Sayr.lib.4. cap.15.nu.1. Filiucc. de suspens. n.104. Nauar. Miscellan. 86. de orat. Bernard. Diaz c.46. praxis.* Alij dicunt esse excommunicationem minorem partialem, id est à receptione communionis: ita *Archid.hic, & Armill. verbo, Missa, n.12.* Alij verò dicunt esse excommunicationem maiorem latæ sententiæ: ita *Paludan. in 4. dist.11.q.1.ar.2. Maiol.de irreg. lib.3. c.16.§. ex ijs igitur. Marius Alter.tom.2.tract.de suspen. disp.11.cap.3.col.2.& 3.* & hæc est vera sententia, quam tenet *Rota diuers.p.1.decis.426. nu.6.* vbi decidit collationem beneficij factam huiusmodi Sacerdoti nullam esse, quia nomen *suspensionis* sæpe in antiquis Decretis significat excommunicationem. Sed prima sententia verior est, quia magis adhæret litteræ textus, à qua in pœnis non est recedendum.

Hæc autẽ suspensio nulli est reseruata, vt ibi apparet: illam autem incurrit etiam Episcopus, quia ibi etiam sunt Episcopi nominati, vnde non suffragatur eis *cap. vbi periculum, de sent. excommun. in 6.*

C A-

CAPVT IV.

Missam celebrans, aut Communionem sumens Sacerdos sine Stola, alijsque ornamentis.

IN *c. Ecclesiastica*, 23. *distin.* quod desumitur ex *Concilio Bracaren.* 3. *cap.* 3. habetur, quòd cum Sacerdotis, in sui ordinatione, orario, seu Stola vterque humerus ambiatur, propterea modis omnibus conuenit, vt cùm Sacerdos ad solemnia Missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini sumpturus, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumseptus, ita vt de vno; eodemque orario ceruicem pariter, & vtrumque humerum premens, signum in suo pectore præparet crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiaceat.

Amplia, quòd hoc procedit etiam, quando Sacerdos laicam communionem est suscepturus, extra Missarum scilicet celebrationem, verb. gr. in infirmitate, *gloss. ibid. Azor. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *q.* 12. *Nald. verbo, Missa, nu.* 6. *Homobon. tract.* 4. *exam. par.* 1. *cap.* 11. *q.* 106. Sed contra est hodie (vt dicam *infra*) magis communis.

Amplia secundò, quòd hæc excommunicatio est latæ sententiæ propter verbum, *subiaceat*, quod non indiget facto Iudicis. *Abb. in c. si diligenti, de foro comp. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 148. & probatur ex *c. si quis suadente*, 17. *q.* 4. vbi eadem sunt verba, & ita communiter intelliguntur de canone latæ sententiæ, quamuis hic contrarium teneant *Archid. & Turrec. in fine*.

Limita hunc canonem, quòd cum sit Concilij Prouincialis, non ligat nisi in sua Prouincia: obligatio tamen celebrandi Missas cum Stola est Ecclesię vniuersalis, ita vt mortaliter peccet Sacerdos Missam celebrans sine Stola, *Suar. de Sacram. disp.* 82. *sect.* 3. *in princ. cum Palud. Syluest. & Nauar.* ob consuetudinem, & ritum Ecclesię vniuersalis.

Limita secundò, quòd in casu necessitatis præcepti Ecclesiæ, si desit Stola, posset Sacerdos vti aliquo manipulo benedicto pro Stola. *Nauarr. cap.* 25. *num.* 84. *Azor. c.* 28. *q.* 9. *Eman. Sà, verbo, Missa, nu.* 9. *Layman lib.* 5. *tit. de sacrif. Missæ, c.* 6. *nu.* 17.

Limita tertiò, quòd hodie non peccat Sacerdos, si laicam sumens communionem, Stolam non gestet, *Suar. sect.* 3. *in princ.* imò absolutè nullum inesse peccatum ait *Turrecr. ibi, & Azor.* q. 12.

q.12. Gauant.in rub. Miss. to.1. par.4.tit.8. n.7. Diana resol.20. tract. de celebr. Miss. 14. tom.1.

CAPVT V.

Missas plures celebrans eadem die.

I. PEccat grauiter Missas plures celebrans in eadem die, semel enim celebrare posse Sacerdotem duntaxat in die, habetur *c. sufficit, de consecr.dist.1. c.te referente, c.consuluisti, de celebratione Missar.* Excipitur dies Natalis Domini, & casus necessitatis, *d. c. consuluisti*: vide *Suar. disp.80. de sacra. sect. 3. Coninch q.83. de sacram.art.2.dub.3. Layman lib.5. tract.de sacrif. Missæ, c.4.n.6. Diaz in praxi c.35.* qui asserit hunc esse grauiter arbitrariè puniendum.

II. Quidam putant Sacerdotem Missam iterantem eadem die, hoc ipso esse irregularem, vt *Maiol.* tenet *lib.3. c.15. §. propterea, in fin.* Sed nullo iure id probat, & irregularitas non est asserenda vbi non est iure expressa, *c.is qui, de sent. excomm. in 6.*

III. Tamen si esset de hoc crimine diffamatus, esset irregularis aliquo modo impropriè, quatenus ratione scandali celebrare non posset licitè, ob infamiam facti.

IV. Quòd si esset sententia Iudicis condemnatus, quòd malitiosè, seu dolosè celebrasset, id est, non ex ignorantia; puto eum effici infamem infamia iuris, & consequenter irregularem verè, & propriè; quia damnatus de crimine publico est à iure notatus infamia. *l. 1. §. qui in iudicio, ff. de his qui not. infamia. cap. infames, §. porro, 3. q. 7.* At hoc crimen, de quo agimus, est crimen publicum, quia omnis grauis iniuria contra Religionem, est crimen publicum, vt *Clar. q. 1. praxis crimin.* & quia de iure Canonico omne crimen dolum cõtinens est crimen publicum infamans lata sententia condemnatoria; *Angel. verb.crimen, q. 6. Syluest. q.3. Castrus de iusta hæret.punit. cap.9. post princ. Aret. instit. de suspec. tut. §. suspectus, gloss. in c. infames cit. Sanch. in opusc.lib.6. c.3. dub.6.n.14.*

Item si esset condẽnatus, quòd bis vna die celebrasset ob lucrũ, seu eleemosynam acquirendam, vt communiter contingit; tunc multò certiùs cẽseretur notatus infamia iuris, & irregularis effectus ratione vitij simoniæ, quod est grauissimum, vt *Suar. tom.1. de religio. tract. vlt. c.56. n.21.* & alij, quos adduxi, *verb. Simonia, cap.1.* Vnde *Genuens. in praxi cap.64. in addit.* ait eo casu grauiùs esse puniendum, scilicet pœna triremium. Et hac quidem pœ-

pœna damnatus incurrit, hoc titulo specialiter, infamiæ pœnam, & consequenter irregularitatem ex genere pœnæ in causa famosa, sicut olim damnati in metallum, vel deportati, per *l. ad tempus, C. ex quib. cau. infa. irrog. l. capitalium, ibi gloss. ff. de pœnis, & l. quidam, ibi gl. ff. eod.* cùm damnatio ad triremes successerit in locum istarum pœnarum. *Foller. par. 2. praxis c. 9. nu. 9. Diaz in praxi c. 146. num. 3. Salzedo ad Diaz c. 140. praxis. § sic equidē*; & remanet infamis, etiam à triremibus postea liberatus, v. g. peracto tempore, per *d. l. ad tēpus.* Et quāuis *Salzedo ad Diaz d. cap. 146. in fin.* dicat cum ijs solere aliquando dispensari, tamen non puto posse Episcopum in casu nostro dispensare, quia hoc sacrilegij crimen, vel etiam simoniæ, est grauius adulterio; ideo Episcopus non potest dispensare, per *c. at si clerici, §. in adulterijs, de Iudic. Abb. in c. cùm te, n. 15. de re iudic. Bernard. Diaz in praxi, c. 88. n. 4. Vgolin. de irregul. cap. 6. §. 5. nu. 3.* §. de adulterijs

Denique ex doctrina *Cardin. in c. fin. de celebrat. Miss.* quòd omnis excessus, seu delictum commissum circa cultum Sacramentorum est crimen depositione dignum, quando cōcurrat graue scādalum, sequitur in casu nostro, quòd si crimen fuerit notorium, erit talis delinquens etiam ante condemnationem infamia iuris notatus, & consequenter irregularis, quia omne crimen depositione dignum notorium, afficit iuris infamia, & facit irregularem, vt de communi testatur *Tolet. lib. 1. cap. 74. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. nu. 12. & 13. Garz. de benefic part. 11. cap. 3. nu. 110. & 119.*

CAPVT VI.

Missam celebrans, qui non est Sacerdos.

Vide *verbo, Ordo, cap. 32.*

CAPVT I.

Monialem fieri, aut Monasterium ingredi cogens mulierem, aut Monialem fieri impediēs.

IN Trident. *sess. 25. c. 18. de regular.* Sancta Synodus anathemati, id est excommunicationi subijcit omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, tam Clericos, quàm Laicos, Sæculares, vel Regulares, atque etiam quāslibet dignitate fulgentes, qui quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem, inuitam, præterquam in casibus à iure expressis, ad ingre-

grediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel ad emittendam professionem; quique consilium, auxilium, vel fauorem dederit; quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut Professionem emittere, quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel authoritatem interposuerint.

Simili modo anathemati subijcit eos, qui virginum, vel aliarum mulierum sanctam voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine iusta causa impedierit. Hæc tractant *Suar. de censur. disp.*23. *sect.* 7. *nu.* 8. *& seqq. Sanchez in decal. lib.*4. *cap.*4. *à nu.*1. Nota, quòd hæc est excõmunicatio latæ sententiæ, vt Doctores citati fatentur, & *Tolet. lib.* 1. *cap.*41. *versic.* 9. & alij communiter.

Amplia primò, quod Professio metu graui emissa, nulla est, *cap.*1. *c. perlatum, de his quæ vi. c. eos, in fin.*30. *q.*3. & latissimè, & optimè *Rota decis.*779. *n.*10. *par.*1. *postb. Farinac.* vbi addit ad annullandam Professionem sufficere minas iunctas cum reuerentia paterna: & per totam illam decisionem habes quibus modis, & quibus indicijs probetur metus: & adde, quòd sufficit metus reuerentialis coniunctus cum timore incurrendæ grauis, ac diurnæ offensionis patris sui, sibi exhibendæ cum asperitate vultus, verborum, & tractationis. *Sanch. lib.*4. *de matr. disp.*6. *n.*14. *&* 37. *Less. lib.*2. *cap.*17. *nu.*35. *Layman lib.*4. *tit. de stat. religion. cap.*5. *nu.*6. *§. his adde. Coninch disp.*28. *de matr. nu.*35. *Tannerus tom.*4. *disp.*8. *dub.*2. *nu.*31. & maximè si timeret subtractionem necessariæ, seu congruæ sustentationis, seu eiectionem de domo, vt *Rota ibi num.*2. *&* 3. cum adductis. Et licet Trident. *sess.*25. *de regul. cap.*19. deneget audientiam reclamãtibus aduersus Professionem ex causa metus post quinquennium, tamen non procedit quando eo quinquennio durasset causa metus, qua stante non audebat reclamare. *Rota ibid. n. vlt. Buratt. dec.*205

Amplia secundò, vt procedat hæc pœna contra cogentes Monasterium ingredi, etiam non ad effectum, vt Monialis fiat, sed custodiæ causa, aut aliàs; est magis communis. *Nauarr. de sent. excommun. consil.*56. *& de regular. consil.*6. *Suar. vbi supra nu.*9. *Filiucc. tract.*14. *nu.* 89. & multi, quos allegat, & sequitur *Diana resolut.*56. *miscell.*1. *p.* 1. contra *Sanch. d. c.*4. *lib.*4. *nu.*12.

Limita primò, vt non procedat in casibus, quibus ius permittit, vt patet ex d. Trident. decreto,

to, *cap.* 18. Et primus casus est, quando puella impubes cogitur à Patre, vel Matre ingredi Monasterium causa deuotionis, quia eam deuouerũt tali Monasterio, seu Religioni: nam dum manet impubes, id est vsque ad 12. annum, ibi manere tenetur, etiam in habitu dictæ Religionis, deuotionis nomine, & habet priuilegia Nouitiorum. *Sanchez lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 33. *&* 34. *& cap.* 4. *nu.* 6. *&* 7. *Diana resolut.* 56. *cit.* Secundus casus est, in muliere adultera criminali iudicio damnata, nam detrudenda est in Monasterium de iure communi; & si post biennium à viro non recipiatur, debet tonsa habitum suscipere. *authent. sed hodie, C. ad L. Iuliam, de adult.* neque hoc est correctum à iure Canonico. *Sanchez lib.* 10. *de matrim. disp.* 19. *num.* 8.

Limita secundò, vt non incurratur hæc excommunicatio per attentatum, seu conatum, sed requiritur effectus subsequutus. *Sanch. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 19. *Barbos. alleg.* 50. *nu.* 174.

Limita tertiò, vt non procedat contra cogentem, vel impedientem à voto simplici emittẽdo in sæculo. *Sanch. c.* 4. *nu.* 13. *Suar. loco cit. num.* 10. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 9.

Limita quartò, quòd hęc cẽsura non est reseruata, vt *Suar. & Tolet. ibid. Sayr. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 30.

Limita quintò, quòd elapso quinquennio non auditur Religiosa, vel Religiosus reclamans contra professionem, ex capite metus. *Trident. c.* 19. *sess.* 25. *de regul.* tamen pro foro conscientiæ non conualescit Professio sine nouo consensu. *Sanch. lib.* 7. *de matrim. disp.* 37. *nu.* 11. *Barbos. alleg.* 104. *nu.* 19. *Layman lib.* 4. *tract. de stat. Relig. c.* 5. *n.* 7.

CAPVT II.

Monialium Præfecta non admonens Episcopum de instante tempore professionis Nouitiarum.

SAcrum Concilium Trident. *sess.* 25. *de regular. c.* 17. *in fin.* Virginum Deo dicandarum libertati prospicere volens, statuit vt non antea Professionem emittãt, quàm explorauerit Episcopus, vel eo absente, aut impedito Vicarius, aut alius ab ipsis deputatus, Virginis voluntatem diligenter: cuius Professionis tẽpus, ne Episcopus ignoret teneatur Præfecta Monasterio eũ ante mensem certiorẽ facere. Quòd si non fecerit, quandiù Episcopo videbitur ab officio suspensa sit.

Hæc pœna est latæ sententiæ, vt dixi *supra verbo, Missa, c.* 3.

cuius

cuius absolutio, seu dispensatio est Episcopo permissa, & reseruata, & probatur ex eodem Trident. *sess.* 23. *c.* 8. *refor.* vbi similis clausula habetur suspensionis latæ sententiæ.

An autem hęc sit propriè censura suspensionis ab officio, ita vt obliget in foro conscientiæ ante declaratoriã; aliqui putant propriam censuram esse, quia Abbatissa potest incurrere suspensionem ab officio spirituali, sicut aliæ personæ ecclesiasticæ: ita *Henriq. lib.* 13. *c.* 31. *nu.* 2. Sed contraria sententia est verior, nõ esse censuram, quia Doctores communiter agentes de suspensione, dicunt subiectum censuræ suspensionis non esse, nisi Clericos, id est nisi saltem primam habeant tonsuram, vt aliquam habeant actus spiritualis potestatem. *Suarez de censur. disput.* 28. *sect.* 2. *nu.* 1. vbi plures congerit Doctores. *Filiucc. tract.* 17 *nu.* 3. *& Sayr. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 16. *tract. de censur.* vbi plurimos & ipse allegat, & *gloss. in c. quicunque*, *verbo, ministros, de sententia excomm. in* 6. Vnde *Sayrus ibid. nu.* 17. ait saltem primam tonsuram requiri, ita vt nullus religiosus professus, nisi saltem sit prima tonsura initiatus, suspendi possit, quia officij, & beneficij ecclesiastici capaces nõ sunt. At Abbatissa in suas Moniales solam potestatem habet temporalem œconomicam, sicut materfamilias, vt *Sanch. lib.* 6. *in decal. cap.* 1. *nu.* 17. *&* 19.

Itaque sequi videtur, quòd hæc pœna saltem pro foro conscientiæ non liget ante declaratoriam, quia non est censura, sed pœna mera; per ea quæ *Sanchez lib.* 9. *de matr. disput.* 30. *num.* 1. Tamen quia hæc pœna est valde similis suspensionis censuræ, cùm officium Abbatissæ sit suo modo ecclesiasticum, & quia Trid. eam refert per modum suspensionis, quæ indiget facto hominis, & quia non est pœna valde grauis; ideo æstimo obligare in cõscientia ante declaratoriam: & facit *c. dilecta, de maior. & obed.* vbi obseruari præcipitur suspẽsio impropriè dicta lata ab Abbatissa, quia saltem ligat vt præceptum; & hoc modo admitto doctrinam *Henriq.* supra dictam: à qua tamen pœna excusabit obliuio inculpata, seu incogitantia naturalis. quæ non indiget facto

CAPVT III.

Monialis corruptela.

1. DE pœnis cõmittentium raptum, vel stuprum in Sanctimonialem dixi *verbo, Clausura, cap.* 7. *nu.* 2. & de pœna contrahentis matrimonium

cum

cum Moniali, & de ipsa Moniali contrahente, dixi *verbo, matrimonium, cap.4.*

II. Monialis si virginitatem amiserit, etiam post professionem non potest recipere velum consecrationis, aliàs peccaret mortaliter ipsa recipiens; & Episcopus illi cōferens, ex *c. deuotis*, 20. *q.* 1. *c. acutius*, 26. *dist. Roderic. qq. regul.64.art.3. tom.1.* quod quidem velum, seu consecratio conferri debet Monialibus Professis, quæ 25. ætatis annum impleuerint, vt *c. placuit, c. virgines*, 20. *q.* 1. & habetur in *Pontific. Romano, tit. de benedic. & consecr. virg.* vbi admonet Episcopum, vt ante actum consecrationis seorsum cum qualibet Moniali velanda de vita, & conscientia, & carnis integritate diligēter inquirat.

Amplia hanc conclusionem, vt monialis velum prædictum recipere non possit, etiam si violenter ab hoste fidei corrupta sit; quamuis enim violentiam passa virtutem virginitatis non amittat, nec præmium, & Virgo coram Deo sit; non tamen Virgo manet secundum corporis integritatem, & coram hominibus. habetur in *c. illæ autem*, 32. *q.* 5. *Sylu. verbo, consecratio virg. n.2. Armilla verbo, virginum consecr. nu.2. Mirand. man. tom.3. tract. de Sanctimonial. q.7. art.8. concl.1.* Hoc tamen alij melius limitant, vt procedat si violata consensit in actum, vel si violatio sit publica; quia tunc pro foro externo præsumitur in actū consensisse; aliàs verò poterit, si res sit occulta, consecrationem recipere tuta cōscientia. *Less. lib.4. cap.2. nu.115. Filiucc. tract.30. num.21. & 25.* & facit doctrina *S.Thom.2.2.q.152. art.3.* vbi ait virginitatem non amitti per materialem veli virginalis fractionem, seu reserationem aliquo casu contingentem, si voluntas interim abstineat à delectatione venerea.

Ampliatur secūdò à multis Doctoribus, vt no possit occultè corrupta recipere velum cōsecrationis, etiam ob scandalum vitandū, quia propter scandalum non debent Ecclesię Sacramenta, vel Sacramentalia vitiari, seu applicari forma materiæ ineptæ, cùm sit res intrinsecè mala. ita *S. Th. in 4. dist.38. q.1. art.5. & in 3. sent. dist.33. q.3. art.1. Syluest. & Mirand. loco citat. Armilla, nu.3.* & communem ait *Eman. Sà verbo, consecratio, n.6. Azor. tom.3. lib.3. c.12. §. difficultas 3.* Dicunt tamē Doctores in illo casu, si Episcopus vitium hoc Monialis intellexerit in confessione, & non profecerit monēdo, quominùs illa ad velum accipiēdum velit accedere, posse, & teneri illi

con-

consecrationem virginalem impendere, ne frangat aliàs sigillũ confessionis. Ita *Less. num.* 118. & idem dicunt, quando id sciret Episcopus secretò extra confessionem, sed velum publicè peteretur; ita *Azor. q.* 2. *& Less. loco cit. cum Palud.* Sed istis casibus aliqui dicunt debere Episcopum aliqua fictione, seu æquiuocatione vti, vel verba virginitatis vertendo in verba castitatis, vel saltem mente in hunc sensum formam consecrationis proferendo: ita *Syluest. & Mirand. ibi.* Alij verò reprobant hanc fictionem in forma Sacramentali, vt *Armil. num.* 3. *cum Palud.* quod verius puto. Alij igitur dicunt, quòd si Monialis non potest sine scandalo abstinere à veli susceptione, vt quia Abbatissa eam exponit cum reliquis, potest velum oblatum suscipere, sed non ipsa vltrò petere; & quòd tunc saluatur forma illa consecrationis virginis, & nomen virginis in sensu virginis cõmuniter reputatæ: & ita tenet *Henriq. lib.* 10. *cap.* 24. *cum Soto, Nauarr. c.* 16. *n.* 3. *§. interrogatus. Azor. loco cit. §. in hac re. Less. nu.* 118. *Roderic. vbi supra cum Viualdo, Filiucc. tract.* 30. *num.* 25.

Limita primò, vt prędicta procedant in Monialibus, quæ recipere solent velum cõsecrationis; aliquæ enim illud non recipiunt, vnde cessabit hæc quæstio, vt de Mendicantibus ait *Sylu. & Miranda ibidem.*

Limita secundò, quòd si Confessarius sciat Monialem corruptam, & huius difficultatis ignaram esse, debet eam relinquere in bona fide, si putat eam non posse, vel nolle à consecratione abstinere. *Filiucr. ibidem.*

Limita tertiò, quòd Monialis quæ sine vasis apertione causat sibi pollutionem, quamuis amittat virginitatem secundùm virtutem, & statum, non tamen amittit secundum corporis integritatem, & communem hominum æstimationem, ideò velari poterit, secundùm *Caiet. Syluest. Armill. loco supra cit.* quos sequitur *Less. nu.* 120. *Filiuc. vbi supra, Henriq. lib.* 10. *cap.* 24. *littera M. in comm. Azor. §. altera difficultas*, & est communis sententia, contra *Nauarr. & Mirand. locis cit.*

Limitant quartò *Sylu. Nauar.* & alij, quòd Episcopus potest cum Moniali corrupta dispensare, vt accipiat velum virginitatis in casu occulto, ratione scandali. Sed hoc non puto verum, quia Episcopus non potest alterare formam, vel materiam Sacramẽtalium, quæ ab Ecclesia vniuersali, seu à Papa instituta sunt, vt dixi *verbo, Ritus, c.* 1.

III. Monialis Professa virgo

nō exiſtens, ſecūdum magis cō-munem non poteſt eſſe Abbatiſſa, neque ſuperioritatem habere in Monaſterio: quod eſt intelligendum, vbi ad illud munus ibi non admittuntur, niſi virgines velatæ, vt *Sanch. in decal. lib.5. cap.5. nu.21.* aut ſaltem vbi virgines, & non viduæ admittuntur ad talia officia: & idem eſt de alijs officijs virginum proprijs, vt allegati à *Sanch.* & *Azor. loco cit. q.3. &* 5. qui ait, quòd etiam tunc ſi Monialis corrupta non poſsit abſtinere à tali officio ſine ſcandalo, non peccat illud ſuſcipiendo: item ait non eſſe Monialem de hoc impedimēto à Confeſſario admonendam, ſi non cēſeatur retrahenda, vel niſi cum ſcandalo.

CAPVT IV.

Monialium Monaſteria Regulares adeuntes, aut ibi pernoctantes, aut refectionem ſumentes.

EX decreto Sacræ Congregationis Cardinalium *ſuper negocijs Regularium* ſub Sixto V. Clemente VIII. & Paulo V. Primò prohibitum eſt Religioſis (excepto Superiore ipſarum Monialium, Viſitatore, & Confeſſario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur) niſi cum expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis licentia, accedere ad Monialium Cœnobia, ſiue ſui, ſiue alterius Ordinis, vel ipſas Moniales alloqui, vel alias perſonas intra Clauſtra exiſtentes. Item ibi interdictum eſt Confeſſarijs Regularibus Monialium in ædibus Monaſterij, vel eis contiguis pernoctare, aut alios pernoctare facere, aut ibi comedere, bibere, reficiari, aut cibum ſumere (excepto Confeſſore ordinario, & exceptis Confeſſarijs extraordinarijs neceſsitate confeſſionum generalium vrgente) niſi cum licentia eiuſdem Sacræ Cōgregationis. Item vt contrauenientes prædictis ordinationibus incurrant ipſo facto pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſsiuæ.

Agunt de hoc decreto *Sanch. lib.6. c.16. nu.115. in decal. & Bonac. in tract. de clauſura Monial. q.3. punct.4. Diana reſol.22. tract.10. tom.1. & reſolut.104. tract.2. tom.2.*

Sed eadem Sacra Congregatio ſub S.D.N. Vrbano VIII. *anno 1623. xij. Kal. Decemb.* conceſſit alio Decreto, vt Epiſcopi poſſint concedere licentiam Regularibus accedēdi ad Monaſteria Monialium ad colloquēdum ad crates, aut ſimilia loca, quater in anno, perſonis duntaxat coniunctis in primo, vel ſecundo gradu conſanguin. vel affinit. ſub

hac conditione (& non aliter nec alio modo) vt non adeant Monasteria diebus festis, neque in Aduentu, aut Quadragesima, aut Feria sexta, aut Sabbato, aut Vigilijs; vtque dicta licentia consignetur Cōfessario ordinario Monasterij Monialium, vt is eam retineat penès se, & præsens assistat, & adsint Auscultatrices de more, & non aliæ; vtque concedatur licentia pro die, & hora certa in scriptis, & adnotetur in scriptis Cancellariæ Ordinarij.

An autem dicta pœna incurratur etiam per solum accessum ad Monasterium, nullo sequuto effectu collocutionis, aut etiam nulla visa Moniali; & alia dubia, vide *apud citatos, & apud Coriolanum de cas. reseru. p.2. casu 3. num. 30.*

CAPVT I.

Montes Pietatis impugnans.

LEo X. Bulla 11. incipit, *Inter multiplices*, in Concil. Lateranen. definiuit licitos esse Montes Pietatis ad mutuandam pecuniam egenis institutos, etiamsi non omninò gratis mutuent, sed aliquid moderatum ad solam impensam necessatiam Ministrorum, & aliarum rerum ad Montium conseruationem pertinentium exigant vltra sortem pro indemnitate Montis; non pro lucro, seu augmento: & statuit pœnam excommunicationis latæ sententiæ contra omnes tàm sæculares, quàm Ecclesiasticos, etiam Religiosos, qui contra præsentis declarationis, & sāctionis formam de cætero prædicare, vel disputare, verbo, vel scripto ausi fuerint.

Nota primò, quòd hæc excōmunicatio, quatenus est ex hac Constitutione, non est reseruata; tamen hodie si quis contra hanc definitionem obstinatè prędicaret, aut disputaret, scilicet cum errore in intellectu, æstimās hanc definitionem non esse verā, seu tenendam, aut aliàs si externo signo hunc suum errorē proderet, incurreret in excommunicationem latam contra hæreticos Papæ reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 1. quia hæc definitio est de fide, & de fide tenenda, vt ait *Luis. Turrian. de iust. disp.61. dub.12. n.6. Azor. tom.3. lib.5. de vsura, c.8. §. deinde dices. Less. lib.2. c.20. n.192. §. secundò respondent, & §. denique dicit.* etenim Papa potest definire, & statuere regulam de fide tenendam, non solùm in ijs, quæ ad veritatem rerum supernaturalium pertinent, sed etiam in ijs, quæ ad mores sunt necessaria: ita præallegati authores.

Nota secundò, quòd per se-

lo-

loquendo non possunt deponentes suas pecunias in Montibus Pietatis ad mutuandum recipere vllum auctarium, seu lucrum annuum,neque huius causa possunt Administratores Mõtis exigere ab eis,quibus pecunias mutuant, quidquam,quod mutuantibus soluant, nisi ratione lucri cessantis, id est si ob id mutuantes omiserunt dictas suas pecu-
ad lucrum licitum nias collocare ad mutuum licitum : tamen si Mons Petatis haberet bona fructifera,in tali casu pro concurrenti quantitate redditum Montis possent Mõti dari pecuniæ nomine emptionis cẽsus, & ea ratione percipi posset licitè annuum lucrum à Monte persoluendum, sicut in alijs censibus iuxta Bullã Pij V. *Duar. de censib.* §.1. *q.*41. *num.* 4. *Filiucc. tract.* 34. *par.*2. *num.* 196. *in fin. Innoc.* quem sequitur *Abb, in cap. in ciuitate, n. vlt. de vsur.* qui testatur de communi, & *ibi Cardin. num.* 6. *Anan. num.* 25. *Anchar. num. vltim. & Lapus allega!.* 137. *in fine* ; Sed neque hoc casu posset Mons exigere à mutuatarijs aliquod auctarium ratione damni emergentis, quod pateretur in accipiẽdis pecunijs cũ tali onere suo ad effectum mutuandi egenis;quia omnia bona Montis sunt ordinata principaliter ad mutuandum, & ideo Mons pecuniã acceptã mutuando nõ videtur se priuare vlla commoditate, seu vtilitate pecuniæ acceptæ titulo census vẽditi, ideo non intrat titulus damni emergentis, vt *Lessius lib.*2.*c.*20. *num.*78. *Molina disp.*314. *nu.*7. *to.*2. *Eman. Sà, verbo, mutuum, num.*10. *cum ibi additis.* & plures apud *Bonacc. de iust. disput.*3.*q.*3. *punct.*4. *num.*8.

CAPVT II.

Montium Pietatis Officiales pecunias Montis præter vsus destinatos expendere præsumentes.

Paulus V. Bulla 82. incipit, *Onerosa,* prohibuit pecunias Montium Pietatis Status Ecclesiæ Romanæ in alios vsus conuerti,quàm pauperum,iuxta erectionem eorumdem Montium : & si quis contrauenire præsumpserit, statuit vt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi incurrãt ipso facto suspensionem; aliæ verò inferiores personæ excommunicationem: & absolutionem Papæ reseruauit.

Limitant aliqui,quòd hæc Cõstitutio loquitur solùm de pecunijs Montis, non autem de alijs bonis, & intelligitur de pecunia numerata tantùm, ad mutuandũ pauperibus destinata, vt *Cherubin. ibid.* notat. Sed ego puto hic

pe-

pecuniæ nomine contineri quidquid recipit functionem in genere suo, quod mutuari potest. *Italis, ibi Bar. ff. de leg. 1. l. 2. §. item mutuum, ff. si cert. pet. Alex. in l. singularia, col. 2. ff. eo.*

CAPVT III.

Montis Pietatis bona vsurpãtes.

TRid. *sess. 22. c. 11. reform.* vsurpantes bona Montium Pietatis, siue iura, siue fructus, vel obuentiones: Item impediẽtes, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur, incurrunt excommunicationẽ Papæ reseruatam; & si Patroni fuerint, etiam priuationẽ iurispatronatus incurrunt. Clerici talia facientes, vel consentientes incurrunt vlteriùs etiam priuationem beneficiorũ, & inhabilitatem ad beneficia. De hoc decreto dixi *verbo, vsurpatio, cap. 1.*

CAPVT I.

Munera, seu præmia dantes, vel promittentes, vel acceptantes pro gratia, vel iustitia obtinẽda in Curia Romana.

Vide *verbo, Simonia, cap. 15.*

CAPVT II.

Munera, seu mercedem accipientes Officiales sacræ Pœnitentiariæ.

IN Bulla Pij V. 83. incipit, *In omnibus*, & alia quæ est 84. incipit, *In earum rerum*, prohibitum est Officialibus sacræ Pœnitentiariæ quidquam, etiam minimum, etiam spontè oblatum à partibus, siue pro expeditionis maturatione, siue alio extraordinario labore capere, aut permittere à famulis, alijsque personis capi, sed vt sint contenti suis stipendijs.

Nomine *Officialium* hic continetur Regens, Datarius, Corrector, Theologus, Doctor, Sigillator, Abbreuiator, Procurator, & Scriptor, vt patet ex eadem Bulla.

Nota quòd Pœnitentiarius Maior, & Pœnitentiarij minores hic non sunt expressi; ideo non comprehenduntur in pœnis sequentibus, quamuis gratis & ipsi debeant, & consueuerint omnia expedire.

Item statutum est in dicta Bulla 83. §. *omnes verò*, vt Officiales præfati aliquid vt supra accipiẽtes incurrant excommunicationẽ Papæ reseruatam: & ex eadem Bulla 83. & 84. prædicta, incurrunt

runt priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & pœnam infamiæ iuris.

Amplia vt procedant prædicta etiam contra aliquod munus accipiētes sponte datum, vt *Nauarr.consf.50.de sponsal.nu.3.& consf.29.de pœnit.& remiss. nu.3. Cherub.super d.Bulla* 83.*Pij V.*

Limita vt non procedant, quādo post expeditionem ab Officiali obtentam, aliquid liberaliter gratitudinis causa daretur, nulla præcedente conuentione, neque data intentione. *Nauarr.in extrau.de datis,& promissis,notab.* 13.*num.*22.*& not.*19.*num.*21. *Azor.par.*3.*lib.*12.*cap.*23.*q.*4.

Aduertendum est, quòd si prędicti officiales aliquod munus acciperent pro extraordinaria, & indebita diligentia, incurrerēt solum in pœnas prædictas: si autem pro ipsa gratia, expeditione, vel fauore impertiendo pro ea obtinenda aliquid eis promitteretur, vel daretur, tunc non solum officiales, sed & ipsi dantes, & promittentes, & alij cooperantes incurrerent in pœnā excommunicationis Papæ reseruatæ, & infamiæ iuris, & priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & nullitatis gratiæ latas in extrau.1. de sent excomm.& in Bulla Gregor. XIII. quæ incipit, *Ab ipso*, contra dantes vel promittentes pro gratia, vel iustitia obtinenda à Sede Apostolica, de quibus vide *verbo, Simonia cap.* 15. & ita de gratia obtinenda in sacra Pœnitentiatia docent *Azor.loco cit.q.*7.*Nauar. notab.*18.*vers.quartò*.

Aduertendum etiam quòd ex dictis Constitutionibus non est prohibitum, neque illicitum Sollicitatoribus, seu Procuratoribus supplicantium in sacra Pœnitentiaria percipere suas prouisiones, easue exigere à principalibus suis, quia ipsi non sunt officiales sacræ Pœnitentiariæ, eas tamen valde moderatas esse conuenit, præsertim cum in expeditionibus sacræ Pœnitētiariæ procurandis ipsi modicum laborem impendant.

CAPVT III.

Munera, seu præmia pro concedenda dispensatione Matrimoniali Cōmissarij recipientes.

Vide *Verbo, Simonia cap.* 14.

CAPVT IV.

Munera, seu præmia pro Iustitia, vel Iniustitia accipientes Iudices quicunque.

SI Iudex munera, seu pretiā accipiat pro Iustitia administranda, à partibus præter constituta, sententia etiamsi aliàs iusta, est ipso iure nulla, vt *c.ei qui,§.venales,*2. *q.*6. *l. venales,C.quand.*

prou. non est necesse. ibi Bart. Menoch. de arbitr. casu 342. *nu.* 19. *&* 343. *nu.* 6. *Capicius decis.* 155. *n.* 13. *Boss. tit. de offic. corrup. nu.* 2. *Archid. & Ioan. Andr. in c.* 1. *de sent. & re iud. in* 6. *& ibi Gemin. §. si quis, nu.* 8. Sententia autem lata ob gratiā non est ipso iure nulla, si aliàs sit iusta, vt supra citati DD. dicunt, sed est cassanda.

Ante declaratoriam verò Iudex, qui pretio tulit sententiam iustam, tenetur ad restitutionem pro foro conscientiæ pretij accepti ei, qui dedit. *Nauar. cap.* 17. *num.* 27. *Medina de restit. q.* 2. *dub.* 2. *P. Nauarra lib.* 4. *c.* 2. *n.* 97. *Molina disp.* 97. *to.* 1. & de communi testatur *Less. lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 63. Si autem precium pro iniusta sententia accepit, restituere debet parti læsæ per talem sententiam: hoc est certum; precium autem non tenetur restituere, nisi condemnetur, secundùm probabiliorē. *Less. loco cit. n.* 54. *&* 56. vbi plures allegat, & *Vasch. tract. de restit. c.* 7. *dub.* 4. *&* 6. Infamiā iuris incurrit, & consequenter irregularitatem Iudex, qui cōdemnatus fuerit iudicio l. Iuliæ repetundarum, id est, de precio, seu pecunia accepta pro iustitia ministranda, vel non ministranda; quia hoc Iudicium est publicum. *l.* 1. *ff. de publ. Iudic.* & condemnatum reddit infamem. *l.* 1. *ff. de his qui not. infam.*

CAPVT V.

Muneribus, seu præmijs, gratia, seu acceptione personarum iustitiam corrumpentes Iudices Ecclesiastici.

IN *c.* 1. *de sent. & re iudic. in* 6. habetur: Si quis Iudex Ecclesiasticus ordinarius, aut delegatus contra conscientiam, & cōtra iustitiam in grauamen partis alterius in iudicio quidquid fecerit per gratiā vel sordes; ab executione officij per annū nouerit se suspensum, ad æstimationem litis parti, quam læserit, cōdemnandus. Quòd si suspensione durante damnabiliter ingesserit se diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet, à quo non nisi per Sūmum Pontificem poterit liberari, saluis alijs Constitutionibus, quæ Iudicibus malè iudicantibus pœnas infligunt.

Nota quòd hæc suspensio est, & ordinis, & officij Iudicis, id est à diuinis, & à iurisdictione. *Nauar. c.* 27. *nu.* 157. *versic. decima. Reginald. lib.* 32. *tract.* 2. *nu.* 67. *Sayr. de censur. lib.* 4. *c.* 13. *num.* 3. *Suar. de censur. disput.* 31. *sect.* 3. *num.* 16. Sed non est hæc suspensio à beneficio. *Farinac. q.* 111. *nu.* 75. *&* 76. *Barbos. in dicto c.* 1. *num.* 14. Neque continet Episcopos, vt *Suar. ibidem. Sayr. n.* 3.

Ab-

Absolutio autem huius suspensionis ad tempus latæ est ex natura sua Papæ reseruata, vt dixi *par.* 1. *cap.* 23. *& cap.* 24. §. *Ampl.*4.

CAPVT VI.

Munera, seu præmia accipiens Iudex Ecclesiasticus delegatus.

I. IN *c. statutum*, §. *insuper, de rescript. in 6.* habetur, quòd Iudex delegatus Apostolicus non potest accipere quicquã à partibus, siue munus, siue quidquam aliud, sed gratis officium suum exercere debet. Deinde in *eod. c.* §. *si quid autem*, subiungitur, quòd si quid cõtra hanc prohibitionẽ receperit, ad ipsius restitutionem integram teneatur, nulla ei remissione profutura.

Amplia quòd hæc pœna restitutionis obligat etiã in foro conscientiæ ante omnem sententiã, vt *Layman lib.* 3. *tract. de contractibus cap.*4. *nu.* 10.

Amplia secundò, quòd licet textus loquatur de delegato Papæ tantùm, tamen procedit etiã in Ordinariorum delegatis, quia eadem est ratio iustitiæ in omnibus: & *c. cùm omni, de vit. & hon. Cleric.* indistinctè delegatus prohibetur munus accipere, ne sententiæ sint venales; & ideò ita ampliãt *Sayr. lib.* 12. *Clauis, c.* 13. *nu.* 13. *Sanch. lib.* 3. *opusc. c. vn. dub.* 2.

Amplia tertiò, quòd neque titulo sportularum possunt quidquam accipere. *Io. Andr. Abb. & alij Canonistæ in d. c. cùm omni, ibi etiam Barbos. nu.*4.

Limita quòd non prohibetur delegatus accipere esculenta, & poculenta, quę paucis diebus cõsumi possint, si liberaliter ei offerantur, vt *d.* §. *insuper*; & *ibi gl. ibi verbo paucis*, intelligit de biduo; sed etiã de pluribus diebus, quàm duobus, arbitrio boni viri pro qualitate dantis, & accipientis, idem censet *Sanch. dub.* 2. *nu.* 3.

Limita secundò, quòd delegatus potest accipere sportulas, vbi consuetudine sit receptum. *Sayr. nu.* 15. *Sanchez lib.* 8. *de matrim. disput.* 35. *nu.* 11.

CAPVT VII.

Munera, seu largitiones de bonis Communitatum, & Vniuersitatum Status temporalis Ecclesiæ Romanæ, aut aliàs de bonis in commune collectis facientes, vel acceptantes.

CLemens VIII. in Bulla 10. quæ incip. *Pro commissa*, §. 14. prohibet, ne Cõmunitates Status Ecclesię Romanę, seu eiusdem Vniuersitates, Collegia, Magistratus, Officiales, aut singulares personæ, vllo modo præsumãt de bonis, seu rebus cõmunis

massę, vel etiã ex pecunijs particularium per viã collectæ in cõmune cõgestis munera, seu dona quæcunque cuicunque, siue Legato, siue officiali, siue alteri personæ, etiam Cardinalatus, vel Episcopatus honore fulgenti, vel eorum consanguineis, affinibus, familiaribus, aut ministris mittere, tradere, vel largiri, vel in eorum honorem, aut lautam ipsorũ exceptionem, aut hospitationem etiam moderatam erogare.

Addit §.21. quòd si quis contrauenerit, Primò tenetur ex eadem Bulla restituere eidem communitati, seu eroganti quidquid datum, vel erogatum fuerit. Secundò priuatur ipso facto omnibus officijs, seu muneribus honorificis, & perpetuò inhabilis ad talia redditur. Tertiò infamiam iuris incurrit. Quartò obligati sunt massæ pœnam dupli soluere; simplum autem solum restituere tenentur, qui tantummodo consensum erogationibus præstitere, vt ibi dicitur.

Præterea addit Clemens §.22. quòd si dictæ erogationes factæ, vel promissæ fuerint pro gratia, vel iustitia pro se, vel alijs obtinenda, tunc tam dantes, quàm accipientes, vel promittentes, & dantes ad id auxilium, consiliũ, vel fauorem, incurrunt in excõmunicationem, & pœnas omnes latas in *extrau.* 1. *de sent. excom.* *& in Bulla Greg. XIII. de datis, & promissis*, de quibus dixi *verb. simonia, c.* 15. & procedit contra dantes paruum, vel magnum, vt *in d. Bulla Clem. VIII.*

De hac Const. vide *Filiuc. trac.* 15. *n.* 142. *Gratian. discept. forens. lib.* 2. *c.* 202. *n.* 8. *Cherub. super ea. Bulla in scholijs.*

Amplia primò ex dictis, hodie neque licitum esse donare gratia remunerationis de bonis Communitatis, vel Vniuersitatis, vt *Gratian. ibid. Cherubin. ibidem schol.* 1.

Amplia secundò, quòd ad pœnam dupli tenentur trãsgressores etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, propter illam particulam, *obligati existant*, vt dicam *cap. seq.*

Limita, vt non prohibeantur esculenta, & poculenta in modica quantitate, quando adsit talis consuetudo, vt patet ex eadem Bulla.

Limita secundò, vt non incidat in pœnas dictarum Constitutionũ de datis, & promissis pro gratia, vel iustitia, nisi data, vel promissa sint ex intentione obligandi pro tali gratia, vel iustitia facienda, vt patet ex eadem Bulla.

Limita tertiò, quòd hic nomine Status Ecclesiæ Romanæ non continetur ille, qui pleno iure imperij alicui Principi temporali subest, vt Regnum Neapolis, &c.

De

De iure autem communi, quando & quantum Communitas donare possit alicui, vide *Sanchez opusc.lib.1.cap.6. dub.8.*

CAPVT VIII.

Munera, seu præmia accipientes Gubernatores, & alij Officiales Status temporalis Ecclesiæ Romanæ.

PAulus II. in Bulla 3. quæ incipit, *Munera*, statuit ne quis Rectorum, seu Gubernatorum, & quorumcunque Officialium, vel etiam Legatorum de Latere, ad regimen Prouinciarum, Ciuitatum, vel Terrarum Status temporalis Ecclesiæ Romanæ deputandorum, aliquod genus muneris accipiant à Ciuitatibus, aut locis, quibus præest, siue à personis etiam particularibus sibi subiectis, præter esculenta, & poculenta, quæ breui tempore consumi possint, id est triduo, vt ibi dicitur; alioqui tam dantes, quàm accipientes, etiam si Pontificali præfulgeant dignitate, (exceptis solis Cardinalibus) ipso facto sententiam excommunicationis incurrant Papæ reseruatam, & duplum restituere teneantur; in quo tamen simplum continebitur, quod acceperint. Item statuit, vt omnes Officiales teneantur, antequam ad sua admittantur officia, iuramentum præstare de obseruantia huius Cõstitutionis: & hæc Constitutio fuit cõfirmata à Sixto IV. Bulla 15. incipit, *Etsi*, §.3. Ampliant eam *Scortia in select. Constit. theorem.* 112. 113. 114. *& Bonacc. infra cit.*

Nota primò, quòd hæc Constitutio loquitur non de omnibus Officialibus, sed de iurisdictionem exercentibus, seu superioritatem habentibus; & continet etiam Assessores, & Consultores. *Cherub. super eadem Bulla Pauli II. Schol.2. cum Pacio tract. de Consil. sapien. cap.*11.*& alijs.*

Nota secundò, quòd hæc pœna dupli obligat in conscientia etiam ante declaratoriã, propter particulam illam, *reddere teneantur*, vt de eadem particula dicunt communiter Doctores in *cap.2. de cens. in 6. & Less. cap.*16.*n.*37. *lib.2. Eman Sà, verbo, suspensio ipso iure, n.*13.& in terminis huius Bullæ, *Bonac. de censur. particul. disp.2.q.7.punct.*8. *nu.*8. & facit pro hac sententia, quia ratione iuramẽti præstiti Officiales obligati sunt obseruare hanc Constitutionem, vt *supra* dictum est, ex ead. Bulla.

CAPVT IX.

Munera Visitator, vel eius familiaris accipiens.

Vide *verbo, Visitatio, cap.*2.

CAPVT X.

Munera largientes Religiosi, & ea ab eis accipientes.

CLemens VIII. Bulla 28. quę incipit, *Religiosæ Congregationes*, prohibuit Regularibus omnibus, exceptis Religiosis Militaribus, erogare in honorem aut lautam exceptionem cuiuscunque, & munera, seu dona largiri cuicunque personæ, etiam Regi, Imperatori, Cardinali, vel Episcopo, vel benefactori, tam ex bonis Conuentus, quàm ex alijs, ab ipsis particularibus quoquomodo, & vndecunque acquisitis; exceptis leuioribus esculentis, & poculentis, vel ad deuotionem pertinentibus munusculis, Cõmunitatis ipsius nomine, non autem particulari, tradendis, quãdo Superiori de consensu Conuentus videbitur; & exceptis donationibus rerum minimarum inter ipsos Religiosos cum licentia Superioris in scriptis; & exceptis erogationibus in rebus licitis, per Capitulum Generale, aut Prouinciale non prohibitis, & taxam ibi forsan præscriptam non excedentibus; & exceptis donationibus, seu erogationibus etiam in maiori summa, ex causa in Capitulo, seu Congregatione generali maturè discussa, & vnanimi omnium Superiorum cõsensu approbata. omnium capitularium Superiorumque consensu.

Quòd si contra prædictam prohibitionem factum fuerit, statuit, vt recipientes dicta munera, sua non faciant, & ante omnem sententiam tam in externo, quàm interno foro restituere teneantur; neque absolui possint, nisi prius restitutione realiter facta, nulla condonatione, seu remissione suffragante. Religiosæ autem personæ vtriusque sexus contrauenientes prædictæ prohibitioni, incurrant ipso facto priuationem omnium dignitatum, graduum, munerum, & ad talia obtinenda inhabilitatem, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & infamiam iuris, absque alia sententia declaratoria; & furti, & simoniæ pœnis afficiendi sint.

Item præcipit, hanc Constitutionem, seu eius Compendium legi quotannis in Capitulis, seu Congregationibus: sed huic præcepto non est pœna annexa.

Aduertendum est circa intellectum huius Cõstitutionis, quòd licet primo intuitu valde à iure communi exorbitans, & magnum rigorem continere videatur; tamen secundùm communem sententiam interpretum non condit ius nouum; nisi quo ad pœnas transgressoribus inflictas, & quo ad formam approbationis causarum

rum largiendi; scilicet quando causæ non reperiuntur à iure expressæ, atque permissæ, quatenus vult eas debere approbari à Congregatione generali, vnanimi omnium consensu; cùm aliàs de iure communi sufficiat consensus maioris partis Capituli, quando agitur de alienatione rerum pertinentium ad mensam communem. *c.cùm in cunctis, de his quæ fiunt à præl. gloss. in cap. cùm omnes, de constit. ibi Felinus nu.15. Dec.n.5. Barbos.in c. quòd omnes, 29. de regul.iur. in 6.* Itaque Doctores dicunt communiter, per hãc Bullam solùm prohiberi, seu de iure prohibitas declarari aliàs illicitas largitiones, erogationes, & munera; & quidquid olim licitum fuerat, etiam hodie licitum remanere: ita *Suarez tom.4. de relig.tract.1. lib.2. cap.26. num.15. Sousa super hac Bulla, §.13. num.114. Scortia in selec. Conslit. theorem.395. in princip. Ortiz in summa, cap.5. num.10. Valer. differ. vtriusque fori, verbo, munera, nu.1.73.& 98. Io. de la Cruz de stat. relig. lib.1. cap.3. dub.1. concl.3. Paulin. Berti in hanc Bullam par.2. casu 3. in fin. pag.341. colum.1. Cenedo de paupert. relig. dub. 27. num.22.*

Probatur, quia facultatibus competentibus de iure communi non censetur derogatum, nisi sit expressè cautum per clausulam derogantem expressè, & indiuidualiter iuri communi. *Sanchez in opusc. lib.7. cap.1. dub.21. n.6.* vbi plures allegat, & *Rota decis.645. n.5. par.1. posth. Farin.* hîc autem non adest talis derogatoria, ergo &c. Item facit, quia euitanda est correctio iuris communis, in quantum verba nouæ legis pati possunt sensum iuri cõmuni conformem, *l. vnum, C. de inoffic. donat. DD. in cap. cum expediat, de elect. l. sancimus, C. de testam. l. præcipimus, C. de appellat. Rota diuers. par.1. decis.475. n.2. & 6.* & quando in pluribus potest lex noua correctionem inducere, potius est intelligenda, vt in vno tantum casu eam inducat. *Abb. in c. cum dilectus, n.21. de const. Honded. cons.1. num.33. vol.1. Buratt. decis.211 num.18.* & licet lex noua vtatur terminis vniuersalibus, nihilominus recipit declarationem passiuam, vt nõ comprehendat omnes casus particulares, vt minus deroget iuri communi, quàm sit possibile. *gloss. Bal. & alij Doctores in l.1. C. sine cens. vel reliq.* & de communi testatur *Gabr. tit. de legibus, concl. 1. & Rota diuers. loco cit. num.6.*

Est autem de iure communi vniuersaliter loquendo, prohibitum Superioribus Religiosis donare, seu erogare de bonis Ec-

clesiæ, seu Conuentus, quia non sunt domini, sed administratores, *c. 2. ibi Innoc. & alij Canonistæ, de don. cap. tua nuper, de his quæ fiũt à Præl. c. fin. 16. q. 6. Sãch. in opusc. lib. 1. c. 6. dub. 2. n. 3. Scortia loco cit.* Sed hoc est intelligẽdum de donatione, seu erogatione ad causas profanas, scilicet ex pura liberalitate nulla causa cogente, vt *l. donari, ff. de regul. iur.* Quare iure cõmuni possunt Superiores Religiosorum largiri, seu largiendi licentiam concedere ob causam pietatis, aut necessitatis, vel vtilitatis Conuentus, seu Religionis. *Abb. in c. 3. de donat. in fin. & ibi Imola num. 6. Scortia theorem. 395. Sanchez dict. dub. 2. n. 3. & 4.* vnde poterunt largiri causa remunerationis pro beneficijs receptis, dummodo non excedatur mensura meritorũ. *Scortia ibi. cum Quaranta, Valero, Io. de la Cruz, & alijs.* Quomodo verò dicantur excedere mensuram meritorum, vide *Sanch. de matrimon. lib. 6. disp. 6. nu. 9. Dianam resolut. 16. tract. 6. tom. 1.*

Similiter possunt Superiores donare ad captandum animum benefactorum, cum spe probabili vtilitatis futuræ; *Suar. loco cit. num. 15.* Item largiri possunt pro bono pacis ad vitandum scãdalum, vel dedecus, seu vituperationem, *Sanch. d. dub. 2. num. 13.* Item largiri possũt in eleemosynas pauperum moderatè, & discretè, nõ omnes redditus superfluos, sed partem aliquam. *Suar. loco cit. nu. 13.*

Sed, & titulo donationis, seu meræ liberalitatis largiri possunt, vel licentiam ad id concedere suis subditis in modica materia, quia hoc est necessarium ad humanum conuictum, & ad fouendas amicitias, sine quibus, vt ait Philosophus, viui non potest, vt *Sanch. lib. 7. c. 8. num. 5. in fin. in decal. Scortia theorem. 396. Valer. verbo, munera, num. 64. §. his tamen.* Vnde ob eam causam Clem. VIII. hic excepit esculenta, & poculenta, quę paucis diebus consumantur, & parua munera rerum ad deuotionem pertinentium.

Quod autẽ hîc à Clem. VIII. præcipitur, vt in casibus permissis donationes fiant nomine Cõuentus, hoc est intelligendum iuxta ius commune, vt Religiosus non donet tanquam propriũ, cùm nihil tãquam proprium habere possit, neque possit dicere, hoc meum est. *Cassian. lib. 4. de inst. renunc. c. 13. tex. in c. cum ad Monasterium, de stat. Mon. Trid. sess. 25. c. 2. de regul.* Sufficit tamen, vt Religiosus donans intẽtionem habeat supradictam, scilicet donandi tanquam nomine Conuentus, seu ex potestate

ha-

habita à Superiore Cōuentus, & verbis, vel factis contrarium non significet. *Suar. d.c.26.nu.*15. Et quamuis Clemens VIII. requirat licentiam in scriptis Superioris ad donationes faciendas inter ipsos Religiosos, hoc est intelligendū, quando donatio esset magna ob aliquam causam extraordinariam, vel vbi esset periculum scandali, aut ambitus, &c. *Valer. nu.*83. *Diana resolut.*20. *loco cit.* Et licet Clemens videatur exigere licentiam indiuidualem, tamen verius est sufficere generalem quoad talem speciem donationum, quando non sit donatio magni momenti, ne inducatur iuris communis correctio. *Paulin. Berti, p.*2. *dub.*1. *§. decem, pag.*340. *colum.*2. *Valer. verbo, munera, n.*86. *Barthol. à S. Fausto Thesaur. Relig. q.*212.

Quòd verò Clemens prohibet absolui munus à regularibus recipiētem ante realem restitutionem, intelligitur si possit restituere: si enim non possit, tunc absolui poterit sub cautione possibili restituendi quàm primùm poterit, iuxta ea quæ *Sanch. in decal. lib.*2. *c.*20. *nu.*19. *Coninch de censur. disp.*14. *n.*206. & ita in terminis huius Bullę docent *Sousa, & Io. de la Cruz*, quos sequitur *Scortia theorem.* 398. *in fin. Bonacc. super eadem constitut. punct.* 4. *n.*3. In hac autem prohibitione non continentur ipsi Religiosi largientes; ipsi igitur absolui poterūt, dummodo promittant procurare reintegrationem, seu restitutionem fieri, *Sanchez in decal. lib.*6. *c.*15. *nu.*70.

Quo ad pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis, & infamiæ, latas cōtra largientes in hac Cōstitutione, multi dicunt eas non obligare ante declaratoriam; ita *Scortia theorem.*399. *Paulin. Berti, par.*4. *q.*2. *Sorbus, & Sousa apud Bonacc. punct.* 5. *num.* 3. Sed de hac re dixi *par.* 1. *suis locis*, vbi etiam egi, ad quem pertineat super illis dispensare.

CAPVT XI.

Munera, seu dona data Concubinæ.

Vide *verbo, Concubinatus, n. vlt.*

CAPVT I.

Naufragantium bona iniustè capientes, vel detinentes.

I. IN *c. excommunicationi, de raptor.* ex Concil. Lateranen. qui Christianos naufragium patientes damnata cupiditate spoliant rebus suis, nisi oblata reddiderint, excommunicationi se nouerint subiacere,

re, sed non est reseruata. *Barbos. ibi num. 6.*

Hæc excommunicatio est latę sentẽtiæ,& incurritur statim mora restituendi commissa, *gloss. ibi verbo, subiacere, Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 27. & 28. Regin. lib. 9. num. 268. Filiucc. tract. 16. nu. 99.* & nulla requiritur admonitio. *Suar. loco citat. Tolet. lib. 1. cap. 21. nu. 1. Abb. in d. c. excommunicatio.*

d. c. excõmunicationi

II. In *cap. 4. Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcunque nauibus tempestate iactatis, seu quoquo modo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex ipsis eiecta in mare, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona, in cuiuscunque maris regionibus, vel littoribus, surripiunt. Et hæc excommunicatio est Papæ reseruata *ibidem:* & nõ requirit vlteriorem moram, sed sufficit acceptio, vel detentio cũ culpa mortali; & etiam si ab initio quis accepisset bona fide, vel animo restituendi, postea animaduertens rem esse alienam, si mutet voluntatem,& statuat non restituere, statim incurrit. *Suarez n. 29 31. Filiucc. num. 99. Sayr. lib. 3. cap. 9. num. 2. Tolet. vbi supra. Regin. nu. 268.*

Aduerte etiam differentiam, quòd recipiens, vel detinens iniustè bona naufragantis in flumine, non incidit in hanc excommunicationem, & hoc est certum; sed in alteram incurrit latam in *dict. c. excommunicationi* (quę vt dixi, non est reseruata) secundùm sententiam *Alex. de Næuo in Apostill. ad Abb. in d. cap. excommunicationi, litt. B & Anan. in ea decr. nu. 2. in gloss. 1.* qui communem sententiam esse asserit. Sed contrariam, quòd neque illa excommunicatio habeat locum in casu naufragij facti in flumine, vel lacu, sed in mari tantùm, hic tenet *Hostien. & Io. Andr. in eo textu, & Filiucc. tract. 16. n. 97.*

Limita, quòd neutra excommunicatio procedit in naufragio hæreticorum, quia in fauorabilibus non continentur nomine Christianorum. *cap. sicut, de hæretic. Sayrus lib. 3. cap. 8. num. 7. Duard. super hoc cap. Bullæ q. 3. num. 6. Vgolin. ibid.*

Limita secundò, quòd non procedit si quis capiat res proiectas, aut aliter naufragio amissas, quas Dominus censeatur habere pro derelictis, & non curare recuperationem; vt contingit in ijs, quæ in mare proiecta statim solent corrumpi, vel non nisi cũ maximo labore,& difficultate recolligi, vt saccarus, species, & charta. *Reginal. nu. 271. Sayrus num. 9. Filiuccius num. 93. Molina tom. 1. de iust. disp. 55. §. de bo-*

ſciant, *bonis*, & facit *l. falſus*, 44. §. *ſi actum*, *ff de furt.*

CAPVT I.

Negociatio Eccleſiaſticis perſonis interdicta.

I. NEgociatio Clericis, & Religioſis prohibita eſt, *c. negociatorē, c. fornicarij, c. conſequens. c. eijciens*, 88. *diſt c. vlt. de vita, & hon. Cler. c. 1. ne Cleric. vel Mon. Clem.* 1. *de vita, & honeſt. Cleric.* & hæc prohibitio obligat ſub peccato mortali ex genere ſuo. *Sylu. Clericus*, 3. *q.* 1. *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 58. §. *& ex ea pœna*, & de cõmuni teſtatur *Filiuc. tract.* 35. *nu.* 20. *Luiſ. Turrian. de iuſtitia diſp.* 59. *dub.* 2. *nu.* 4.

Amplia, vt procedat non ſolum in negociatione, quę fit mercimonium, id eſt cùm quid emitur, vt immutatum vendatur, vt definit S. Chryſoſtom. relatus in *d. cap. eijciens*, ſed etiam in alijs quæſtuoſis negociationibus, quæ ſunt mixta artificio. *Stracca de mercatura*, *par.* 1. *nu.* 5. *cum Signorolo*, dicens negociationis nomen eſſe generalius mercimonio, ſeu mercatura. Vnde dicitur etiam negociatio prohibita eccleſiaſticis, conducere prædia ad vendendos fructus. *Roderic. qq. regul.* 74. *art.* 8. *tom.* 3. *Molin. diſput.* 342. *num.* 2. *Quaranta verbo, Vectigal, verſu, quæritur an inter.* Item emere animalia, & ea emptis cibarijs, ſeu paſcuis nutrire, vt aucta, idipſa, ſeu fœtus eorum vendat. *Sylu. Cleric.* 3. *num.* 2. *Genuen. in praxi cap.* 62. *nu.* 14. *Redoan. de ſpol. q.* 2. *n.* 14. *Quaranta loc. cit. verſu, ſimiliter.*

Limita, vt de iure communi non prohibeatur eccleſiaſticis artificiũ, ſcilicet ex materia empta tertiam ſpeciem faciendo. S. Io. Chryſoſt. & alij Doctores *ſupra cit.* neque prohibetur induſtria, id eſt cùm quis animalia ſibi donata auget, & vendit, vel etiam empta proprijs paſcuis alit, & illa aucta vendit, aut fœtus eorum, vt *Doctores citati*.

Limita ſecundò, vt prohibitio intelligatur ſolùm de Clericis in ſacris, aut beneficiatis, & regularibus etiam laicis, vt de communi teſtatur *Turrian. cit. nu.* 4. *&* 5. *Genuen. n.* 9. *Leſſ. c.* 21. *n.* 4.

Limita tertiò, vt nõ ſit peccatum mortale, ſi ſemel, aut iterum, & non ex conſuetudine id fiat. *Leſſ. n.* 21. *Nauarr. c.* 27. *n.* 250. *Filiucc. tract* 35. *n.* 20. *Turrian. num.* 4.

II. Eccleſiaſticæ perſonæ quęcunque, etiam quibus non eſt interdicta negociatio propriè dicta, ſi negocientur, priuantur priuilegio immunitatis à vectigalibus; ita quidem, vt quo ad illud ne-

negocium, seu actum illum, sint ipso iure priuatæ, etiam pro foro conscientiæ, nulla expectata monitione, etiam si non adsit frequentia, seu consuetudo. At verò quo ad alia bona sua amittunt exemptionem, quando trina monitio præcesserit, stante frequentia, seu consuetudine, vnde dicitur negociator. *c. vlt. de vit. & hon. Cleric. Clem.* 1. *eod. tit. Clem. præsenti, de censur. ibi gloss. not. Turrian. disp.* 59. *dub.* 2. *num.* 6. *Sanchez in opusc. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 51. vbi plures allegat, & *Salzedo ad Diaz c.* 58. §. *& huius.* Sed aduerte quòd coactio ad vectigalia soluenda non est faciẽda tũc à laica potestate, sed ecclesiastica, instãte laica. *Sãch. dub.* 52.

III. Clericus etiam in sacris dimisso habitu negociationi vacans, si ter monitus non resipiscat, amittit ipso facto priuilegium Canonis, non tamen fori. *c. in audientia, c. contingit, de sent. excommunic. & d. Clem.* 1. *de vit. & hon. Cleric.* Sed potest recuperare priuilegium resumẽdo habitum, & abstinendo à negociatione, vt *in d. Clem.*

IV. Ecclesiastici in morte non possunt disponere de acquisitis per negociationem, sed ea omnia Cameræ Apostolicæ applicata sunt ipso iure, & veniunt in causam spolij, ex Bulla Pij IV. & Bulla Pij V. de quibus *Nauarr. de spol.* §. 8. *num.* 8. *& Redoan. de spol. q.* 2. *nu.* 36. *Azor. tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 2. *q.* 1. *&* 2. *Quaranta verbo, vectigal,* §. *& quoniam.* Neque suffragatur facultas testãdi concessa à Papa, vt patet ex dictis Bullis, & Doctoribus: tamẽ potest Beneficiatus, seu Clericus de dictis bonis donare inter viuos, & poterit donatarius retinere, vt ex Bulla Pij IV. colligit *Filiucc. tract.* 43. *cap.* 4. *nu.* 33. *Azor. q.* 3. In morte autem per testamentum, vel donationem causa mortis disponere non poterit; aliàs dispositio non valeret, & tenerentur hæredes siue ab intestato, siue ex testamento, & legatarij, & donatarij ea restituere Cameræ ante omnem sententiã pro foro conscientię, vt ait *Azor. cap.* 2. *q.* 3. *Filiucc. tract.* 43. *c.* 4. *num.* 22. Quamuis contra quòd possit ea retinere ante sententiam in cõscientia, teneant *Molina tom.* 1. *disp.* 147. §. *postea verò. Nauarr. consil.* 3. *de testam. n.* 6. *&* 7. qui ait verum, dummodo negociatio iniusta non fuerit. & cum *Molina, & Nauarr.* consentire videtur *Quaranta loc. cit.*

CAPVT I.

Nouitiorum receptio in locis non designatis à Sede Apostolica.

I. CLem. VIII. in Bulla 83. incipit, *Regularis disciplinæ,*

plinæ, statuit, vt Religiosi Superiores Ordinum Mendicantium intra Italiam, & in Insulis adiacentibus, non possint recipere quemquam ad habitum regularem, nisi in locis à Sede Apostolica designandis, sub pœna latæ sententiæ, scilicet priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad huiusmodi; & professiones, receptionesque contra faciendas, nullas, & irritas declarauit.

II. Deinde idem Clemēs VIII. decreto quod incipit, *Sāctissimus Pater*, quæ est Const. 83. statuit, ampliando, vt Regulares tam Mendicantes, quàm nō Mendicantes, nullum audeant recipere ad habitum, seu Nouitiatum, nisi in locis à Sede Apostolica pro singulis Prouincijs designandis, aut contra hanc formam receptos ad Professionem admittere: secùs si fecerint, declarauit receptionem, & professionem nullam esse, & irritam ad omnem effectum; & Superiores trāsgressores incurrere pœnam priuationis omnium officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad huiusmodi obtinenda.

Limitauit autem Clem. VIII. *ibi* hanc Constitutionem, vt non procedat, nisi in Italia, & Insulis adiacentibus, & non procedat in Carthusianis, Minoribus de Obseruantia Strictiori, Capucinis, Reformatis S. Dominici, Carmelitanis Discalciatis, Folientinis, Cisterciensibus, Eremitis Camaldulensibus Montis Coronæ, & Clericis Regularibus, scilicet Theatinis, Iesuitis, Barnabitis, Somaschis, & Ministris Infirmorum. Item non procedat quoties concessa fuerit licentia à Sede Apostolica in forma Breuis.

Nota quòd licèt hæc Constitutio etiam expresse comprehendat eos, qui recipiuntur pro laicis, seu Conuersis, tamen Sacra Cōgregatio de his declarauit nō esse necesse, vt toto anno Nouitiatus maneant in loco ipso Nouitiatus, cùm eorum experimenta sæpe ruri fiant. Alij autem debent peragere Nouitiatum in loco designato, vt patet ex hac Constitutione, & sequentibus decretis.

III. Postea Sacra Congregatio Concilij, & Regularium, *anno* 1624. *die* 21. *Septembris*, speciali facultate Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. decreto edito innouauit primò prędictam Constitutionem Clem. VIII. incipit, *Sanctissimus Pater*, sub eisdem pœnis. Secundò extendit, mandans eam obseruari vbique locorum. Tertiò, vt decretum Clem. prædictum, & hoc decretum bis saltem in anno legantur in publica mensa. Quartò, vt transgressores in-

incurrant pœnas supradictas ipso facto; earumque dispensationem Sedi Apostolicę reseruauit, vt neque Generales, nec Protectores possint dispensare. Quintò irritũ, & inane decernit quidquid contra actum fuerit.

IV. Quoniam autem hoc decreto Sacrę Cõgregationis edito magna Religiosorũ copia reclamare incepit contra professionẽ ob nõ obseruatam formã decreti prædicti Clem. VIII. ideo ad turbationes cõpescendas, S.D.N. Vrbanus VIII. decreto suo *anno 1631. die 2. Aprilis* edito, Primò absoluit prędictos Religiosos ab omnibus censuris ad effectum huius decreti; seu indulti tãtum, & mãdauit Maiori Pœnitẽtiario, Episcopis, & Superioribus Religiosorũ, vt omnes, & singulos Religiosos, qui ad habitũ regularẽ aliàs canonicè recepti, annũ probationis in Monasterijs, seu locis ad id designatis minimè fecerũt, & subinde professionem emiserunt; ad professionẽ denuò, seruatis alias seruãdis, emittendam recipiant absque nouo probationis anno; & postquàm dictã professionẽ emiserint, restituant eos ad omnes gradus, dignitates, habilitates, quas obtinuissent, si ab initio validè professi fuissent; eosque ipso iure fore restitutos decernit, vt habeant eundẽ locũ, ac si ab initio valida fuisset professio, & vt promoueri deinceps possint ad ordines, vel in antea susceptis ministrare, & actus per eos antea gestos validos decernit existere, non obstantibus, &c. Nota quòd hoc decretum solùm procedit de præteritis casibus, id est de iam receptis, & professis contra formam prædictam, non autem de receptis post editionem huius Constitutionis.

V. Sed idem Summus Pontifex Vrbanus VIII. ad occurrendum motibus, qui posset oriri, & frequenter oriebantur occasione receptionis ad habitum, seu Nouitiatus facti in locis non designatis, super validitate Professionum, decreuit *anno 1636. die 5. Ianuarij, in Sacra Congregatione Concilij Trid.* Primò vt ex dicta causa reclamantes cõtra Professionem post lapsum quinquẽnij non audiantur.

Intra quinquennium autem reclamantes teneantur iura sua deducere coram eadem Sacra Congregatione, quæ prouidebit ex facultate à Sãctissimo sibi cõcessa: & inhibuit omnibus Prælatis, etiam Legatis à Latere, ne super his se ingerant absque speciali Papę commissione; aliàs incurrant ipso facto pœnas, scilicet Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ interdictum ab ingressu Ecclesiæ; Abbates, & inferiores Prælati, & Iudices Ecclesiastici

clesiastici, excommunicationem; Nuntij verò, & Cardinales indignationem Sanctitatis suæ, pœnis alijs arbitrio eiusdem puniendi.

Itē decreuit, vt si prædicti recepti, & professi contra dictā formam sine expressa licētia præfatę sacrę Congregationis, à religione discedere, aut si Superiores illos eijcere ausi fuerint, eiecti puniātur vt Apostatæ, & cōtra eos procedatur iuxta decretum eiusdem sacræ Congregationis de Apostatis, & Eiectis. Superiores verò eijcientes ipso facto incurrant suspensionem à diuinis, & priuationem omniū officiorū, & perpetuā inhabilitatē ad talia obtinenda, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, absque alia declaratoria.

Nota quòd licet decretū Concil. Trident *sess.* 25. *c.* 19. *de regul.* denegans audientiam reclamantibus contra professionem ex aliquo capite nullitatis post quinquennium à die professionis, cōmuniter à DD. intelligatur procedere solùm de nullitatibus consurgentibus ex impedimento tēporali, vt vis, metus, ætatis, &c. non autem de perpetuis, vt defectu Nouitiatus, aut ob aliquam personæ qualitatem, seu inhabilitatē. *Sanch. de matr. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 32. *Nauar. cons.* 5. *de regul.* & *cons.* 25. & 26. & 49. *Beija par.* 4. *casu* 18. §. *respondeamus. pag.* 380. *Riccius resol.* 550. *in fin. Barbos. alleg.* 104. *n.* 20. *Roderic. qq. regul.* 11. *art.* 2. *tom.* 3. tamen D. Papa Vrbanus VIII. eādem præscriptionem statuit in casu nostro, in quo erat perpetuū impedimentum.

CAPVT I.

Nuncians infidelibus, vel hæreticis aliquid in præiudicium Reipubl. Christianæ, vel Catholicæ Religionis, & ad id cooperantes.

In Bulla Cœnę Domini *c.* 7. fertur excommunicatio Papę reseruata contra eos, qui per se, vel per alios de rebus statum Christianæ reipublicę concernentibus, in Christianorum perniciē, & damnum, Turcas, & Christianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstant.

Vide explicationem huius capitis apud *Suar. de cens. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 58. *Sayr. lib.* 3. *de censur. c.* 11. *n.* 35. *Filiuc. trac.* 16. *n.* 150. *Marium Alter. li.* 5. *c.* 10. *disp.* 8. *Tolet. lib.* 1. *c.* 23. § *de secundo.*

Reus prædicti criminis, vbi fuerit condemnatus per sententiam definitiuam, incurrit infamiam iuris (& consequenter efficitur irregularis) quia hoc est crimen publicum proditionis patriæ,

triæ, seu Reipublicæ Christianæ, per *l. omne delictum*, §. *exploratores. ff. de re mil. l. si quis aliquid ex metallo*, §. 1. *ff. de pœnis*, & est crimen læsæ Maiestatis. *l.* 1. *ff. ad l. Iuliam Maiestatis*, vt *Farinacc. q.* 112. *n.* 209. & 212.

Amplia, vt procedat excommunicatio, etiam effectu nocumenti directè non intento, sufficit enim mala fides de effectu præuiso, quia licet illa particula *in dãnum*, de qua in Bulla, iuncta accusatiuo aliquando denotet causam finalem, & significet idem quod *propter*; vt *l. à Diuo Pio*, §. *si pignora, ibi gloss. verbo, in creditum*, *ff. de re iudic.* & *l. si decipiendi. ibi gloss. verbo in dolum*, *ff. ad Velleia. l. venales*, *verbo*, *in mercedem. C. quando prou. non est necesse*; tamen quando dictio *in* iungitur accusatiuo respiciẽte incertum euentum futurum, denotat conditionem, & exponitur *in perniciem*, id est quatenus Christiana Respublica perniciem pateretur. *Natta consil* 662. *n.* 4. *cum Bal. Castren.* & *Socc. in l. publius*, per illum textum, *ff. de cond.* & *demon.* & quòd sufficiat indirecta intentio, tenet *Vgolin. super hoc c.* 7. *super eisdem verbis* §. 1. *vers. secundò afficit*, & *versic. sextò.* vbi exponit in damnũ, id est, quod possit esse in damnum, & *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *nu.* 58. *Filiucc. tract.* 16. *nu.* 150. & idem dic de crimine læsæ Maiestatis, & proditionis per iura allegata.

An autem incurrat nuncians in excommunicationem illam, etiam effectu damni non subsequuto, *Vgolin. dicto vers. sextò*, tenet incurrere, quia sufficit nunciari quod possit esse in damnum Reipublicæ Christianæ. Sed puto distinguendum, quia si illud damnum directè intendit, tunc sufficit attentatum; si autem non intendit directè, æstimo non incurri, nisi damnum sequatur ob doctrinam Nattæ, & Doctorum, quos supra retuli: & idem dicendum videtur de pœnis, & crimine proditionis, & læsæ Maiestatis, vt procedant etiam effectu non subsequuto, si directè fuerit damnum intentum, vt *Farinacc. q.* 112. *nu.* 213.

CAPVT II.

Nunciantibus prouisiones Ecclesiarum in Curia Romana factas donans aliquid, vel promittens.

EX Bulla 4. Gregorij XI. incipit, *Sollicitè*, edita Auenione, quæ habetur in Bullario Laertij Cherubini, prohibetur, ne quis aliquid directè, vel indirectè donet, vel promittat, vel soluat illis, qui sibi prouisionem, tran-

tranſlationem, commendam, ſeu commiſsionem à Sede Apoſtolica factam Cathedralium, vel Monaſteriorum nunciabunt, vel nunciari facient, ſiue noua portari: & contrarium præſumentes incurrant excõmunicationem Papæ reſeruatam.

Nota quòd aliqui putãt hanc Conſtitutionem pœnalem etiam hodie eſſe in vigore, & illam recẽſet inter alias *Graff. lib. 4. c. 23. num. 3. & collector Bononien̄ & Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 2. q. 3. punct. 27. nu. 2.* & facit quòd Bulla ſemel promulgata ſemper præſumitur eſſe in ſuo vigore, & in viridi obſeruantia, vt eam allegans habeat intentionem fundatam, vt de magis cõmuni teſtatur *Rol. à Valle conſ. 90. n. 53. Beninten. deciſ. 13. nu. 9. Ioſeph Ludou. commun. opin. tit. de ſtatut. concluſ. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 1332. n. 3.* etiamſi poſt mille annos. *Felin. c. 1. nu. 10. de treug. & pac.* & communem ait *Curt. Iun. conſil. 129. nu. 25. lib. 2. Gozadin. conſil. 16. nu. 11. Roman. conſ. 260. n. 3. Tuſcus verb. lex, concl. 257.* Tamen veriùs ait *Filiucc. tract. 15. c. 5. q. 2.* hanc Cõſtitutionem in deſuetudinẽ abijſſe, nam neque vnquam hodie in Curia fit eius mẽtio, & ideo puto à Flauio Cherubino eam fuiſſe omiſſam in Bullario ſuo.

CAPVT III.

Nuncios Papæ offendens.

Vide *verbo, Iniuria.*

CAPVT I.

Oblationes Eccleſiarum, vel piorum locorum vſurpans.

1. IN *c. hanc conſuetudinẽ, 10. q. 1.* Damaſus Papa conſtituit, vt nullo modo etiam prætextu conſuetudinis, oblationes, quæ intra Eccleſiã offerũtur, ſub dominio laicorum detineantur, ſi in perpetua damnatione noluerint perſiſtere. Si quis verò contra hanc Regulam, ſcilicet eiuſdem Damaſi, & Nicæni Concilij, temerarius præſumptor fuerit, & de cætero oblationes de ſacris Eccleſiæ auferre molitus fuerit, ſub anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus.

Hæc excommunicatio eſt latæ ſententiæ contra præſumentes vſurpare oblationes Eccleſiarum. *Arcbid. Turrecr. & Præp. ibid. Graff. lib. 4. c. 24. n. 10. Suar. de Relig. tom. 2. tract. 2. lib. 1. c. 5. n. 1. Barboſ. alleg. 50. n. 170.* & eſt vera ſententia, contra *Filiucc. tract. 14. n. 48.* qui putat eſſe ſẽtentiæ ferendæ: ſed ratio eſt manifeſta, quia verbum *ſit* iungitur participio præteriti tẽporis, quo caſu eſt latæ ſententiæ, vt *gloſſ. in*

l. in criminali, ibi Doctores communiter, C. de iurisd. om. iu.

Limita quòd licet in textu dicatur, *auferre molitus fuerit*, tamen requiritur ad incurrendam hanc censuram actus consummatus vsurpationis, nō solùm attētatum, seu conatus, vt tenēt Doctores omnes *supr. cit. & Bonac. de cens. partic. disp. 2. q. 2. punc. 1. n. 4.* Quare particula *molitus fuerit*, intelligitur de dolosa vsurpatione, scilicet per machinationē fraudulentam, vt *l. 1. ff. de dolo.*

II. Ex Concil. Triden. *sess. 22. c. 11.* fertur excommunicatio, & aliç pœnæ indicuntur latæ sententiæ contra Clericos, & Laicos, & Patronos vsurpantes bona, vel fructus, vel emolumenta, vel obuentiones Ecclesiarum, vel piorum locorū, & contra impedientes, quominùs percipiantur ab ijs, ad quos pertinēt: & illa excōmunicatio est Papæ reseruata. De quibus pœnis vide *infra verbo, vsurpatio.* Quæ pœnæ procedunt contra vsurpantes oblationes, quia sunt cōprehensç ibi nomine bonorū, vel obuentionū, vel emolumentorum, vt in terminis ait *Azor. tom. 1. lib. 7. c. 38 q. 16.*

III. Ex Bulla in Cœna Domini *c. 17.* fertur excōmunicatio Papç reseruata contra vsurpantes prouētus pertinentes ad Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarū, vel beneficiorū. Nomine autem *prouentuum* cōtinentur oblationes, vt in terminis *Filiuc. trac. 16. n. 220. Vgolin. super eo c. 17. Bullç §. 1. vers. item excommun. in fin.* Et procedit, etiam si oblationes illæ non essent à beneficiatis cōsumendæ tanquam fructus, sed in opus, & beneficium Ecclesię collocandæ; quia verbū *pertinere*, intelligitur, siue ratione dominij, siue possessionis, siue custodiæ, vel administrationis pertineant. *Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. n. 97 in fin. Ant. Sousa super c. 17. Bullæ disp. 88. n 3. Vgolin. & Filiuce. ibi*, & facit tex in *l. verbum illud pertinere, ff. de verb. signif.*

CAPVT II.

Oblationem recipientes Clerici ab vsurarijs manifestis.

IN *c. quia in omnibus, de vsur.* ex Concil. Lateran. statutū est, vt vsurarij manifesti, nec ad Cōmunionem admittātur Altaris, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam; sed nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit, vel Christianç tradiderit sepulturæ, & quæ accepit reddere cōpellatur, & donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat exequutione suspensus. De hac rè vide *infr. verbo, vsurarius, c. 4. & verbo, sepultura, cap. 5.*

CA-

CAPVT III.

Oblationes raptorum, vel violatorum Ecclesiarum recipientes.

Vide *verb. Raptores*, *verb. Incendiarij*, *verb. Sacrilegiũ, c. 3.*

CAPVT IV.

Oblationem ab excommunicato, vel interdicto recipientes.

IN *c. significauit, 18. de sent. excommun.* ait Clem. III. cuidam Episcopo: Clericos, qui scienter, & sponte participauerunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officijs receperunt, eadẽ excommunicationis sententia cum ipsis nõ dubitamus inuolui; quos etiam pro beneficio absolutionis habendo ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione remitti.

Hinc sequitur, quòd Clerici admittentes prædictos ad oblationem publicam ad Altare, quæ fit inter Missarum solemnia, incurrunt maiorem excommunicationem Papæ reseruatam, si tales erant à Papa denunciati nominatim, & scienter, & sponte illos admittant: supponimus enim, quòd admittere ad istas oblationes, est admittere ad diuina Officia, & continentur nomine diuinorum, cum inter Missarũ solemnia fiant, & aliquo modo inter Missarum ceremonias numerantur, vt *Berous in c. quia nu. 22. de vsur.* Vnde communicatio in oblationibus dicitur spiritualis, *Suar. lib. 1. c. 6. n. 3. tract. 2. tom. 1. de relig.*

Intelligitur autem dicta Constitutio contra recipientes excõmunicatos à Papa, vt ab homine, non vt à iure: vnde non sufficit esse notorios Clericorum percussores. *Coninch de censur. disp. 14. n. 33. Sayr. lib. 2. c. 15. n. 20.* & de communi testatur *Felin. in c. excõmunicamus, il primo, de hæret. nu. 3. circa medium.* Est contra *Io. Andr. in d. c. excõmunicamus*, qui ait procedere etiam de excõmunicatis à iure. Verùm sufficit quòd denunciati sint à Papa nominatim, etiam si à iure fuerint excommunicati. *Henriq. lib. 13. c. 8. n. 2. Coninch ibi. Bonacc. de censur. in communi, tract. de excommun. q. 2. punct. 2. §. 2. in fin.*

II. Item recipere præsumens oblationes ad Altare inter Missarum solemnia à quibuslibet excõmunicatis maiori excõmunicatione, vel interdictis non toleratis, incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec de transgressione huiusmodi ad arbitriũ eius, cuius sententiam contẽpsit, satisfecerit cõpetenter, ex *c. Episcoporum, de priuileg. in 6.* vt patet ex dictis *supra num. 1.* cuius pœnæ, & Constitutionis explica-

tionem: vide *supra verbo*, *Censura*, *c.* 7. *nu.* 2.

III. Oblationem autem priuatam, id est, extra Missarum solemnia, seu eleemosynam ab excommunicato vitando, id est, nominatim denunciato vel notorio Clerici percussore, quidam dicũt non posse accipi, aut peti extrà causã necessitatis, & aliàs incurri excõmunicationem minorem ob communicationem cum excommunicato, *c. qui excõmunicauit*, 11. *q.* 3. Sufficere autem dicunt ad accipiẽdum, vel necessitatem corporalem recipientis, vel spiritualẽ dantis. Ita tenent *gloss. verbo, præsertim, in c. cum voluntate*, *de sent. excommun.* & *ibi Abb. Felin. & Innoc.* & tenet *Syluest. verbo excommun.* 5. *n.* 14. *Reginal. lib.* 32. *n.* 14. *Alter. tom.* 1. *lib.* 1 *disp.* 12. *c.* 4. *vers. sit tertia propositio. Barbos. in d. c. cum voluntate*, vbi cõceditur Prædicatoribus, vt ab excõmunicatis accipere possint eleemosynas, si aliàs ibi non possint sustentari. Ait autẽ *Marius Alterius ibi*, in hac trãsgressione, seu communicatione extra necessitatem non esse peccatum mortale, sed solum veniale, quia non est actio specialiter prohibita, sicut est prohibita publicæ oblationis receptio, neque est ex genere rerum sacrarum, seu diuinarum. Sed alij dicũt, absolutè licitum esse ab excommunicato vitando eleemosynam recipere, vel legatum, etiam si det, vt oretur pro ipso, oratione scilicet priuata tantùm; & hanc esse eius intentionem, in dubio supponendum dicunt *Armilla verbo, excommun. n.* 55. *Auila par.* 2. *c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 4. *in fin. Mexica diss.* 11. *de excommun. Matth. Nerutius in repet. canon. rub. de testam. nu.* 44. *in fin. Imola c.* 2. *de testam.* quia adest semper vtilitàs spiritualis excommunicati, vnde censetur permissa, per *dict. c. cum voluntate*.

An autẽ liceat recipere eleemosynam pro Missis ab excommunicato vitando: Respondent omnes Doctores in *d. c. cum voluntate*, non posse. Ab interdicto autem recipi posse, quia non est prohibitum pro eo etiam publicè orare, quia per hoc non admittitur ad diuina: ita *Vitalin. in Clem.* 1. *nu.* 79. *de sepult. Sayr. lib.* 5. *c.* 8. *nu.* 23.

CAPVT I.

Obligantes Ecclesias suas, vel eas obligandi facultatem concedẽtes, vel ære alieno grauantes, aliorum gratia.

IN *cap.* 2. *de solutionib.* firmiter inhibetur, ne quis præsumat Ecclesiam sibi commissam pro alienis grauare de-

debitis, aut litteras alicui, seu sigilla concedere, quibus possint Ecclesiæ obligari, decernendo, si secus fuerit attentatum, ad solutionem talium debitorum Ecclesias non teneri. Si quis autem contra præmissa de cætero venire præsumpserit, ab administratione spiritualium, & temporalium nouerit se suspensum.

Nota quòd hæc suspensio est ab officio iurisdictionis, & à beneficio, non autem ab officio ordinis. *Sayr. lib.4. cap. 7. num.6. Henriq. lib.13. cap.32. nu.4. Filiucc. tract. de suspen. num.23.*

Nota secundò, quòd hæc pœna incurritur etiam ob attentatum, id est concedendo alicui facultatem obligandi Ecclesiam. *Hostien. hic nu.4. Anan. nu.10. Io. Andr. num.3.*

Amplia primò, quod ait Ecclesiam sibi commissam, vt contineat etiam commendatarios, & beneficiatos, seu aliter curam habentes alicuius Ecclesiç. *Suar. de censur. disp.31. sect.3. num.2. Abb. Io. Andr. & Anton. Butr. in d. cap.2.* Imò etiam si solam habeat procurationē. *Butr. n.5. Io. Andr. nu.1.*

Amplia secūdò, quod ait alienis debitis, vt procedat, siue mutuū accipiat nomine Ecclesiæ, vt det, vel expendat pro suis cōsanguineis, vel amicis, vel pro seipso extra causam necessariæ suæ sustentationis. *Abb. ibi. Butr. n.11. Alterius to.2. disp.12. c.2. Sayr. lib.4. c.15. nu.14.* Item si Rector seu administrator Ecclesiæ fideiubeat nomine Ecclesiç pro alio. *Hostien. num.1. Io. Andr. n.2.*

Amplia tertiò, quod ait litteras, vel sigilla concedens, vt si concedat alicui chartam albam, vt obligatio redundet in Ecclesiam. *Abb. ibid. Io. Andr. nu.3.*

Limita quòd Episcopus non cōtinetur in hac suspēsione, cùm eius non sit facta mētio. *Suar. & Sayr. loc. cit. Sylu. suspen. § 6. versic. decimò, per c. quia periculosū, de sent. excomm. in 6.*

Limita secundò, quòd hæc suspensio non est reseruata, sed potest ab Episcopo in foro externo, & à proprio Confessario absolui, satisfacta Ecclesia. *Marius Alter. loco cit.*

CAPVT I.

Ordines ante ætatem legitimam recepti, vel collati.

NOta, quòd ætas requisita ad primam tonsuram est septem annorum cōpletorum. *tex. & gloss. & DD. in cap. fin. de temp. ordin. in 6. Garzias de benef. par.7. c.4. n.6. Sanchez opusc. lib.7. c.1. dub.33. num.15.* & in hoc hodie nulla est differentia inter sæculares, & re-

gulares. *Maiol.lib.1.c.30. nu.7. Sylu. verb.ordo, 4. nu.1. in fine.*

Ad tres primos minores ordines similiter requiritur septennium completum. *c. in singulis, ibi gloss.77. dist. Garzias num.7. Sanch.nu.15. & 16.*

Ad Acolytorum ordinem aliqui dicunt requiri annum 14 per tex. *in d.c. in singulis, & ibi gloss. verbo, quatuordecim, Sayr.lib.6. c.12.n.2. de censur.* Alij dicunt requiri 12. annos. *Tolet.lib.1 c.61. nu.1. Emanuel Sà, verbo, ordo, nu.20. Reginal. lib.30. tract.2. nu.60. Filiucc.tract.9.nu.8.* Sed communis sententia ait sufficere septennium completum arbitrio Ordinarij. *Cuccus lib. 4. instit. tit.12. num.11. Garzias loco cit. Sanchez nu.17.* vbi multos allegat, & *Bonacc. de sacr. ordin. punct.5. nu.12. Diana resol.29. miscel.2. par. 1.*

Ad Subdiaconatum hodie est ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. ad Presbyteratum annorum 25. *Trident.sess.23.cap.12. de reform.* & sufficit annus cœptus. *Nauarrus cap.25.n.116. Salzedo ad Diaz in praxi c.26. super verbo, ante legitimam ætatem, Sanchez loco cit.num.4.* qui *nu.7.* ait sufficere diem primam anni cœptam esse, quia in fauorabilibus dies cœpta habetur pro completa.

Ad Episcopatus ordinem requiritur trigesimus annus completus. Alex. III. in Concil. Lateran. vt habetur in *c. cum in cunctis, vers. ea propter, de elect. Garz.par.7. cap.4. nu.76.*

I. Defectus ætatis legitimæ, vt supra requisitæ, reddit irregularem, ne ad talem ordinem citra graue peccatum promoueri possit, neque in malè suscepto ministrare, vt de communi testatur *Sayr. lib.6. cap.12. num.14. Garzias par.2. cap.5. num.51.* non tamen est propriè ista irregularitas, quia tempore auferri potest sine dispensatione, sed est impedimentum canonicum, seu defectus conditionis requisitæ. *Garzias part.7. cap.8. num. 65.* & super hac irregularitate solus Papa dispensat, vt de communi testatur *Sayr. loco citato.*

II. Recipiens sacros ordines, seu maiores, ante legitimam ætatem malitiosè, id est, non bona fide, incurrit ipso facto suspensionem: et si huiusmodi suspensione durante ministret in eisdem ordinibus, fit irregularis. Præterea talis ob prædictum crimen potest ecclesiasticis beneficijs priuari: Hæc statuta sunt ex Bulla Pij II. septima, incipit, *Cum ex sacrorum.*

Limita, quòd hæc suspensio est solùm quo ad ordines sic malè susceptos, non autem absolutè etiam quoad alios antea ritè

su-

susceptos. *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 31. *Marius Alter. tom.* 2. *disp.* 10. *cap.* 1. *dub.* 2. *Filiucc. tract.* 17. *nu.* 85. *Bonacc. de suspens. partic. q.* 1. *punct.* 1. *nu.* 8. *Henriq. Auila*, *Villalob.* quos allegat *Diana resol.* 182. *tract.* 4. *tom.* 2. contra *Nauarr. Roderic. & alios ibidem*.

Limita secundò, quòd non procedit in recipiente consecrationem Episcopatus, vt *Suarez num.* 29. *Alterlus dub.* 3. *Bonac. num.* 10.

Limita tertiò, vt non procedat in promoto bona fide, *Rota recen. par.* 2. *decis.* 200. *Caualer. decis.* 1. Imò putãt multi ad hanc suspensionem incurrẽdam requiri præsumptionem, seu scientiam, vel ignorantiam affectatam: ita *Tolet. lib.* 1. *cap.* 61. *vers. hæc tamen. Nauarr. cons.* 27. *nu.* 155. *Suar. disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 26. *Auila par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 7. §. *pro intelligentia*: probant, quia ea Constitutio fertur ad temeritatẽ reprimendam, vt patet ex proœmio; sed alij putant sufficere ignorantiam crassam. *Layman de sacram. ordinis, c.* 16. §. *quartum, Miranda tom.* 1. *q.* 39. *art.* 6. § *solummodo*, & tenet *Bonacc. punct.* 1. *nu.* 3. & hæc mihi videtũr verior, & tutior.

Limita quartò, quòd hæc censura non est reseruata, vt patet ex eadem Bulla, & notat *Bonac. nu.* 11. & quòd non sit perpetua pęna, sed propriè cẽsura, ait *Suar. n.* 24. & licet ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum, & salutare*, promotus ante ætatem incurreret absolutè suspensionem Papæ reseruatam, & alias pœnas; tamen ea Bulla quo. ad hæc fuit abrogata, & redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. incipit, *Romanum Pontificem*, quam habes apud *Quarantã*, *verbo*, *ordo*, *pag.* 387.

III. Ordines minores recipiens ante ętatem, secundum cõmunem, & veram sententiam nõ est suspensus suspensione propriè dicta, sed suspendẽdus, per *c. vel nõ est compos, de temp. ordin. Bernard. Diaz cap.* 26. *in princ.* vbi plures allegat, & communem testatur *Salzedo ibi*, *verbo*, *ante ætatem*; vbi alios addit authores; & tenet *Suar. disp.* 31. *sec.* 1. *n.* 23. Vnde ante sententiam suspensionis, etiamsi ministret in susceptis, nõ fit irregularis. *Auila disp.* 5. *de suspens. dub.* 7. §. *petes*. *Filiucc. tract.* 19. *nu.* 175. *Cuccus lib.* 4. *instit. tit.* 12. *nu.* 19. *Bonacc. q.* 1. *de suspens. particularib. punct.* 1. *nu.* 3. Et quamuis Sixtus V. *prædicta Constitutione* imposuisset, etiam ordinatis in minoribus ante ætatem pœnam suspensionis, & alias pœnas latæ sententiæ; tamen fuit, vt dixi, ea Constitutio abrogata à Clemente VIII. Bulla

autem Pij II. supra citata, cum sua suspensione, non procedit cõtra promotos ad minores ante ætatem. *Cherub. ibi schol. 2. Nauarr. c. 25. n. 70. Sayr lib. 6. c. 12. nu. 9. Bonacc. de suspens. particularibus, q. 1. punct. 1. nu. 2.*

IV. Ordines recipiens ante ætatem septem annorum, id est, si nondum erat rationis vsum assecutus, secundum aliquos non recipit Sacramentum; ita *Scotus Durand. & Paludanus apud Sãchez in opusc. lib. 7. c. 1. dub. 32. nu. 1.* Sed contraria est communis, & vera, vt *Sanchez ibi cum S. Thom.* & alijs plurimis Doctoribus, & idem *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 30. num. 4. & seq.* & hanc esse communem sentẽtiam Theologorum, & Canonistarum testatur *Toletus lib. 1. cap. 61. versic. est autem.* & probatur *c. vn. & ibi gloss. not. verb. discretionis, de Cler. per sal. promoto.*

Adde quòd ordinatus ante vsum rationis, seu ante septennium, fruitur priuilegio Canonis, & fori tantum. *Nauarr. cap. 27. nu. 202. Sanch. loco cit. in opusc. nu. 2. in fine.* An autem ordinatus in sacris ante vsum rationis, vel ante pubertatem, doli capax, teneatur voto castitatis annexo, vide *Sanch. de matrim. disp. 30. lib. 7.* vbi *nu. 8.* concludit non teneri, nisi pubes effectus ratificauerit. An autem teneatur recitare Officium, si non ratificet, negatiuè respondet *Sanch. num. 12. ibidem.*

V. Episcopus, aut alius Prælatus conferens ordines alicui ante ætatem legitimam, olim ex Bulla Sixti V. supra citata incurrebat diuersas cẽsuras, & pœnas: sed ea Constitutio, vt dictum est, fuit abrogata à Clem. VIII.

De iure autem communi ordinãs ante ætatem non est ipso iure suspensus, sed suspendendus à collatione ordinum. *c. vel non est compos, de temp. ordin. Maiolus lib. 1. cap. 30. nu. 9. cum Sylu. & Tabien. & Tolet. lib. 1. cap. 61. colum. 3.* Sed conferens primam tonsuram ante ætatem, id est ante septennium cõpletum, incurrit suspensionem per annum à collatione primæ tonsuræ, per *cap. fin. de temp. ordin. in 6.* Et procedit tam contra Episcopos, quàm inferiores Prælatos. Sed non procedit, quando confertur tonsura infanti Religionem ingressuro, vt patet ex *eod. tex.* scilicet quando oblatus est à parentibus Religioni, vt *gloss. ibi, & Gemin. num. 6. Suar. de censur. disp. 31. sect. 5. num. 2.* Sed hodie probabilius est, ante septennium conferri non posse primam tonsuram Religiosis, siue Religionem ingressuris, ex Trident. *reformat. sess. 23. c. 4. Maiol. lib. 1. c. 30. n. 7.* Illa autem decretalis non procedit

cedit contra conferentem maiores, vel minores ordines, sed solùm si primam tonsuram. *gloss. ibi verbo, duntaxat, & Gemin. ibid. Suar. loco cit. nu. 3.* contra *Sylu. Sotum, S. Anton.* & alios, quos sequitur *Filiucc. tract. 9. nu. 84.* Hæc suspensio est reseruata Papæ intra annum: poterit tamen si casus sit occultus, absolui Episcopus à suo Confessario, si ei ipse det talem facultatem, vigore Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. reform.* vt dixi *par. 1. c. 24.*

An autem incurrat irregularitatem Episcopus, seu Prælatus, si conferat alicui primam tonsuram contra dictam suspẽsionem; Doctores affirmant, quia hic est actus ordinis Episcopalis. ita *Rebuff. in praxi tit. de Clerico ad sacr. malè prom. gloss. 1 num. 4. Marius Al.er. disput. 10. cap. 2. colum. 2.*

Aduerte tamen quòd Prælatus in ea suspensione non prohibetur cõcedere dimissoriales subdito, vt ab alio Episcopo primã tonsuram accipiat. *Io. Andr. & Gemin. in d. c. fin. in fin.*

CAPVT II.

Ordo bigamo, vel publico pœnitenti collatus.

ORdinans bigamum, aut publicè pœnitentem, secundum aliquorum opinionem est suspensus per annum à missando, id est, à celebratione Missarum, per *c. nullus pœnitẽtem, 55. dist.* tenet *Nauarr. cons. 3. & 4. de bigamis, Barbos. allegat. 111. nu. 15. & Sayr. lib. 4. c. 12. n. 20. cum Angel. Sylu. Tabien. Asten. Henriq. & Viualdo.* Contraria tamen sententia verior est, quòd scilicet nulla sit suspensio latæ sẽtentiæ, sed ferendæ, contra ordinantem, ex dicto tex. ita *Auila par. 3. disp. 5. dub. 8. §. septimus. Bonacc. de suspens. particularib. q. 2. punct. 6. Garzias de benefic. par. 7. cap. 6. num. 6.* vbi ait sic declaratum à Sacra Congregatione Concilij.

Quod autem dictum est de publico pœnitente, intelligendũ est de solemni pœnitentia, quia hæc reddit irregularem. *S. Thom. in 4. dist. 14. q. 1. art. 5. quæstiunc. 1. ad 3. Couarr. in Clem. si furiosus, par. 1. num. 10. de homic. Bonacc. loco cit. nu. 4.* Secus si sit pœnitentia publica, sed non solemnis: de qua re vide *supra p. 1. c. 33. §. quinto modo.*

Aduerte quòd Bulla Sixti V. cõtra malè promotos 91. incipit, *Sanctum*, statuit ordinantes bigamum incurrere in suspensionẽ ipso facto: sed ea Bulla in hac parte abrogata fuit à Clem. VIII. vt dixi *supra c. 1.* & notat *Garz. ibid. nu. 11.*

CA-

CAPVT III.

Ordo coniugato collatus.

LIgamen matrimoniale reddit irregularem hominem in Ecclesia Latina, vt durante eo vinculo promoueri ad ordines nō possit. *c. vxoratus, de cōuers. cōiug.* vtque nec primam tonsuram recipere debeat, aliàs peccat mortaliter. *c. nullus, de temp. ordin. in 6. Sanch. lib. 7. de matrimon. disp. 38. nu. 6.* In Ecclesia autem Græca non est irregularis coniugatus, sed potest promoueri ex consuetudine, in quam Romani Pontifices consensere. *cap. alter, 31. dist. c. Syracusanæ, 28. dist. cap. cum olim, de Cleric. coniug. Sanch. lib. 7. disp. 28. num. 4. & seq. Layman de sacr. Ordinis, c. 11. nu. 9.* Item potest promoueri in Ecclesia Latina coniugatus cum consensu vxoris vouentis continentiam, vel ad Religionem trāseuntis, vt *c. coniugatus, de conuers. coniug. Sanch. lib. 7. disp. 39.* Item in ijs casibus, quibus marito licitum est diuertere ab vxore per separationem quoad thorū, & habitationem inuita vxore, vt ob adulterium, vel sæuitiam, vel hæresim vxoris, dummodo diuortium sit factum absolutè, & perpetuo iudicio Ecclesiæ. *Sanch. lib. 10. disput. 11. num. 16. & disp. 18. nu. 48. & disp. 15. n. 22.*

I. Promotus ad ordines etiā sacros inuita vxore, in casibus nō permissis, potest ab vxore reuocari, si illa non ratum habuit. *extrau. vn. de voto*; nisi ipse matrimonio non consummato, velit Religionem approbatam ingredi, & in ea solemniter per tria vota essentialia profiteri: & ad talem ingressum debet Episcopus promotū ad sacros matrimonio nondum consummato, admonere; quòd si ingredi nolit, cogi potest ab vxore ad consummandum matrimonium, sed ea vxore præmoriente, ipse in sacris (vt supra) ordinatus, nō potest aliam ducere vxorem. Hæc omnia in dicta extrau. habentur. & vide *Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 38. per tot. & Barbosam in d. extrau.*

II. Promotus ad ordines sacros inuita vxore in casibus non permissis, amittit ius petendi debitū, sed tenetur reddere. *Sanch. lib. 7. disp. 38. nu. 22. & lib. 9. disp. 35. n. 25. Gutier. de matrim. cap. 96.* per *c. quidam, & c. placet, de conuers. coniug. & ibi Canonistæ.*

III. Promotus ad ordines sacros cōstante matrimonio, extra casus à iure permissos, est irregularis ex delicto, vt neque soluto matrimonio possit in susceptis ministrare, nec vlterius promoueri, nec beneficia obtinere; *d. extrauag. vn. de voto. Sanch. lib. 7. disp. 49.*

*disp.*49.*nu.*2.*de matr.Sayr. lib.*4. *c.*14. *n.*28. *Barbosa in d. extrau. nu.*7. & alij per eos allegati. Sed ad has pœnas incurrendas requiritur dolus, seu scientia, vel ignorantia affectata; quia textus loquitur de præsumentibus. *Sanch. ibi n.*3. cum alijs adductis; neque procedit si matrimonium fuit irritum *Sanchez num.*4. Super hac irregularitate, & inhabilitate dispensare potest diœcesanus Episcopus, si taliter promotus postea canonicè Religionem, vt supra, ingrediatur, & in ea profiteatur, v.g. soluto matrimonio, aut cum consensu vxoris, seu aliàs in casibus à iure permissis supra relatis, vt patet ex eadem extrau. & *Sanchez d. disp.*49.*n.*8. cum ibi adductis.

IV. Promotus ad minores ordines cōstante matrimonio, extra casus à iure permissos, secundum aliquos est irregularis, si Episcopo inscio, seu impedimentum huiusmodi non aduertente, promotus fuerit. *Sayr.* hanc tenet sententiam *lib.6.c.* 14 *cum Maiolo*. Sed contraria sententia est verior, nullam pœnam esse in iure latæ sententiæ contra taliter promotum. *Sanchez ibid.nu.*9. & quamuis Bulla Sixti. V. 91. *Sanctum*, statuerit contra sic promotos pœnam suspensionis latæ sententiæ; tamen illa Constitutio fuit abrogata per Const. 40. Clementis VIII. vt notat *Sanchez ibid.num.*10.

V. Coniugatus si Clericus efficiatur, & actu seruiat Ecclesiæ, & incedat in habitu, & tonsura, duo tantum habet priuilegia Clericalia; scilicet Canonis, & fori Ecclesiastici, in causis criminum; non autem priuilegium exemptionis ab oneribus quoad bona: neque beneficia potest obtinere, ex Trid. *sess.* 23. *c.*6. *reform. Sāch lib.*7. *disp.*46.*n.*1. *Garz. par.* 2.*c.* 2.*n.*16. *Barbos. alleg.*12.*n.*25.

VI. Ordinatus in sacris, vel minoribus cōstante matrimonio, vel ordinatus in minoribus ante cōtractum matrimoniū, potest cogi ab Episcopo, instāte ad hoc vxore, vt habitum Clericalem dimittat, quia potest talis habitus vxori scandalū, seu auersionē generare. *c. Ioannes, de Cleric. coniug. Sanchez lib.*9. *disp.*3. *num.* 9. & tunc omnino erit priuatus priuilegijs clericalibus, vt DD. allegati *numero præced.* cum Trident.

VII. Episcopus aliusue Prælatus conferens primam tonsuram viro coniugato, incurrit suspensionem à collatione primæ tonsuræ per annum vnum. *c. fin. de tempo ordin. in 6.* Non tamē procedit hæc pœna contra promouentem coniugatum ad minores ordines, secundum veriorem sententiam, vt dixi *supra verbo, ordo, c.* 1. *num.* 5.

CA-

CAPVT IV.

Ordo collatus censura excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ligato.

1. EX *c. cum illorum, 32. de sent. excomm.* Clerici sæculares, si scienter se faciunt promoueri in excommunicatione positi, indispensabiles sunt, & à susceptis ordinibus sunt deponendi; si verò ex ignorantia iuris, vel facti id fecerint, à solo Papa dispensabiles sunt. Religiosi autem si se scienter fecerint promoueri in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, manent suspensi ab executione ordinis suscepti: si verò ex ignorantia iuris, vel facti id fecerint, possunt à suo Prælato dispensari, pensata Monasterij vtilitate, pœnitentia peracta; nisi tamen factum sit enorme ob quod in excommunicationem inciderant, aut nisi ex circunstãtijs cõtra eos de scientia præsumi debeat, tunc enim à Prælato non poterunt dispensari.

Aduertendum, quod ista decretalis diuersimodè intelligitur à Doctoribus: nam aliqui dicunt ex hoc textu colligi, quòd recipiens ordines positus in excommunicatione est irregularis. Hãc tenent Summistæ communiter, & *Maiol. lib. 4. cap. 34. n. 2. 3. & 4. Tolet. lib. 1. cap. 71. §. 1. Bernard. Diaz cap. 13. praxis. Abbas in c. cùm illorum, nu. 14. Barbos. ibi nu. 3.* & communem restatur *Sayr. lib. 7. cap. 10. nu. 13.* Alij verò dicunt non incurrere irregularitatem, sed suspensionem, quæ non est propriè censura, sed pura pœna de sui natura perpetua, & æquiualens irregularitati; & ideo non dicitur absolui, sed dispensari: quòd si promotus ministret solemniter in illa, tunc fiet irregularis; & hanc tenent *Couar. in c. alma, par. 1. §. 6. nu. 6. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. nu. 57. Coninch disp. 14. n. 32. Less. lib. 2. cap. 34. num. 97. Barbos. de pot. Episc. allegat. 47. nu. 2. Borgas. de irregul. par. 6. tit. de Cleric. excomm. ministr. nu. 3. pag. 306.* & alij recentiores, apud quos est magis communis sententia.

Amplia primò, vt procedat illa decretalis non solùm in promoto in excommunicatione incursa ob percussionem Clerici, de qua est casus ibi; sed in quacunque alia excommunicatione maiori: ita *Abb. & Io. Andr. in ea decretali. Diaz cap. 13. in princ.* & alij communiter.

Ampliant secundò multi, vt procedat contra promotum in suspensione, vel interdicto: ita *Angel. irregul. 1. nu. 22. Syluest. irregul. q. 2. Tabiena irregul. 4. §. 5. Nauarr. cap. 27. num. 242.*

in

in princ. Maiol.lib.4. cap.34. loco cit. Toletus & Diaz loco cit. & alij. & facit quia ipsa promotio ad vnum ordinem habet ministrationem in eo, vel in inferiori saltem virtualem. Sed alij dicunt non procedere, nisi contra promotum in excommunicatione maiori: *Abbas in ea decretali nu.1. Felin.nu.1. Anchar.in princ. Armilla irregul. num.77. Sayr. loco cit. num.13. & lib.4. cap.16. nu.2. Suar. Couarr. Borgas. & Coninch loco cit.* Et ratio est, quia sumus in odiosis, & quia dicunt non esse veram rationem supra relatam, quod censeatur ministrare in eo ordine suscepto, vel inferiori. Itaque dicunt promotum in suspensione non incurrere irregularitatem, nisi postea ministrauerit.

Ampliant etiam DD. ex magis communi, vt procedat non solùm in promoto ad sacros, verum etiam ad minores: ita tenēt *Angel. Sylu. Tab. Armill. Tolet. Diaz vbi supra. Suar. num.58. Borgas. vbi supra, Layman de sacr.ordin. cap.10.in fin. Barbos. Coninch vbi supra, Cuccus instit. lib.4. tit.12. num.151.* & si alij dicant solùm procedere contra promotum ad sacros: ita *Auila par.7.disp.9. sect.1.dub.6. Nauarr.conf.48. de sent.excom. Roderic. in summa c.168. conclus.4. Eman Sà verbo, irregul. ex ordinis abusu nu.1.* De initiato verò prima tonsura omnes cōueniūt non contineri in ea decretali, quia prima tonsura non venit nomine ordinum in odiosis. *Nauarr. consil.28. de sent.excom. Auila loco citat. S. hinc sequitur Suar.nu.58. Filiucc.tract.17. num.94.* & idem dicunt de Episcopali consecratione, vt *Filiuc. ibi. Bonac. de suspen.in communi disp.3.punct.5. §.1. nu.10.*

Limita, vt non procedat ea decretalis, & pœna contra promotum bona fide, vt *Nauarrus in summa loco cit. Suar. nu.59. Couarr. Auila, Coninch, Layman, Filiuc. vbi supra:* est communis.

Limita secundò, vt non incurrat is, qui per eundem actum promotionis ad eum ordinem, incurrit in excommunicationem, vel aliam censuram: verb. gr. cùm quis ordinatur cōtra prohibitionem factam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, vel ordinatur sine licentia sui Ordinarij, aut ante ætatem: quia non dicitur tunc promoueri in excommunicatione, vel suspensione, cùm prius natura sit eum cōpletè ordinem suscepisse, & posteriùs censuram incurrisse. Et verum est, etiamsi ad Sacerdotium promotus concelebrarit ordinanti, quia actus ordinationis nondum erat completus vsque ad finem Missæ: ita

Aui-

Auila par. 3. *de suspens. disput.* 5. *dub.* 7. *pag.* 251. §. *petis vtrum.* Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 71. *&* 72. *Roderic. in summa par.* 1. *cap.* 68. *concl.* 2. *Henriq. lib.* 14. *de irregul. cap.* 3. §. 6. *Quaranta verbo, Ordo, col.* 2. §. *ampliatio illa*. *Sayr. lib.* 4. *cap.* 16. *nu.* 23. Est contra *Couar. Maiorem, Nauarrum, & Sorbum* apud *Sayr. ibi allegatos*, & contra *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 26. § *quinto non incongruè, pag.* 127.

An autem idem dicendum sit de ordinato ad alios ordines exercente ordine tunc susceptum solemniter; vt si Diaconus canat Euangelium, vel Subdiaconus Epistolam? Respondet *Auila loco cit.* tunc fieri irregularem, quia ordinatio illius iam erat completa. Sed contra *Suar. ibid. nu.* 72. quia illa ministratio est actus accessorius ad actum ordinationis, qui moraliter non completur, nisi cum tota Missa celebrantis; & quia nō censetur posse se excusare, nisi cum periculo notæ suæ, aut suspicionis criminis cōmissi.

CAPVT V.

Ordines à criminoso suscepti in fraudem fori secularis.

I. CRiminosus promoueri non debet, si ob crimen in irregularitatem propriè dictā incidit, siue immediatè ex ipso delicto, siue ratione infamiæ iuris; de qua dixi suis locis, & *par.* 1. *cap.* 33. nisi super his fuerit dispensatus. Item promoueri non debet criminosus ratione infamiæ facti, nisi ea purgata fuerit per constantem vitæ emendationem saltem triennio comprobatam, de qua re dixi *d. c.* 33. *in fin.* vel nisi ex graui causa, & cessante scandalo fuerit dispensatus: de qua re ibidem.

Si criminosus petat se promoueri ab Episcopo, & crimen sit occultum, & interrogetur ab Episcopo de tali crimine, quod etiam post pœnitentiam eum reddat irregularem, tenebitur fateri, vel desistere ab ordinum susceptione. *Sanch. in opuscul. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 46. *nu.* 10. cum multis per eum allegatis. Præsertim autem repellere eum debet Episcopus, quem putat iudicij secularis fugiendi causa velle promoueri. *Triden. sess.* 23. *cap.* 4. *reform.*

II. Si laicus criminosus faciat se promoueri, & transeat ad statum clericalem in fraudem fori laici (id est si iam erat de crimine diffamatus, vel delatus ad forū, vel processatus, vel cōdemnatus, *Couar. pract. q. c.* 32. *nu.* 4. §. *fraus verò. Clarus* §. *fin. q.* 36. §. *sed in hoc*. *Genuens. in praxi cap.* 8. *nu.* 3.) poterit Iudex laicus contra eum procedere ratio-

ne

se eiusdem criminis ante clericatum commissi, ad pœnas non corporales, seu in personam; sed pecuniarias, seu in bonis illius etiam ad confiscationem bonorum; si alias esset imponenda, est communis sententia, vt testatur *Couarr. pract. qq. cap* 32. *n.* 4. *conclus.* 3. *Clarus* §. *fin. quæst.* 36. *n* 43. *versic. sæpenumero. Marta de iurisd p.* 4. *cent.* 2. *casu* 121. *nu.* 20. *Farinacc. de inquis. q.* 8. *nu.* 107. *Layman lib.* 4. *tract. de immun. eccles. cap.* 4 *nu.* 12. *Diana resol.* 26. *tract.* 2. *to.* 1. Quãuis nonnulli Doctores dicant, quòd si Laicus post delictum fuit citatus à Iudice sæculari ad comparendum intra certum terminum, & ipse non compareat, sed intra terminum Clericus efficiatur, liber omninò remanebit à foro laico, vt neque in bonis mulctari possit: secùs si post litem contestatam, vel obligationem contractam comparendi, &c. ita *Marta de iurisd. par.* 4. *centur.* 2. *casu* 121. *nu.* 8. *cum Mascambr. cons.* 44. *& Caualc. decis.* 10. *n.* 6. *par.* 5. *vel decis.* 3. *nu.* 29. *tit. de Iudic.* plures etiam alios Marta Doctores ad hoc allegat, qui nõ faciunt ad rem. Illud concedendum æstimo, quòd si Laicus sit delatus ad forum laicum, & iudicium cœptum, sed postea perempta sit instantia, & tunc Clericus fiat, liber remanebit à foro laico; neque poterit Princeps laicus instantiam in integrum restituere, seu ei vitam insufflare in dicti Clerici præiudicium, vt *Ioan. Vinc. de Anna sing.* 129. *Marta de iurisd. p.* 4. *casu* 141. *nu.* 4. *& casu* 32. *nu.* 6.

Item poterit Iudex, seu Princeps laicus instare apud Iudicem ecclesiasticum, vt cogat illum in fraudem promotum, etiam per coercitionem personalem, obseruare sententiã prius latam à Iudice laico, quatenus salua immunitate ecclesiastica obseruare possit; verb. gr. si erat bannitus, vel exiliatus, vt Iudex ecclesiasticus eum cogat obseruare sententiam banni, seu exilij, & eũ puniat pro banni, seu exilij transgressione; quia licet laicus non possit contra eum procedere ad banni duplicationem, seu aggrauationem, quia pœna banni est pœna corporalis, *Genuens. in praxi cap.* 8. *num.* 3. tamen mutatio status non liberauit eum ab obseruantia prioris sententiæ, & pœnæ corporalis, licet mutatus fuerit Iudex executor, vt *Albric. in l. meminisse, nu.* 5. §. *item quæro, ff. de off. procons. Francus, decis. Neap.* 395. & multi Doctores, quos allegat *Diana resolut.* 118. *tract.* 2. *tom.* 1.

III. Si iste in fraudem promotus antea erat carceratus, vel pœnæ corporali actu expositus per Iu-

Iudicem laicum, tunc poteſt Iudex laicus inſtare apud eccleſiaſticum Iudicem, vt procedat ad degradationem illius, eumque foro laico reſtituat, etiamſi poſtea ſe feciſſet ad ſacros ordines promoueri, quia iam erat præuẽta non ſolum cauſa, ſeu iuriſdictio eccleſiaſtica, ſed etiam perſona, ſeu executio; & ſic non potuit forum mutare, quia ordo ſacer non inuenit eum liberum: ita *Abbas in cap.* 1. *nu.* 5. §. *concludendo*, *de oblig. ad ratiocin. Io. Andr. Zabar. & Anchar. ibi in fin. Capella Toloſ. deciſ.* 144. *Layman loco cit. cap.* 4. *num.* 12. *Filiucc. tract.* 16. *nu.* 265. & tunc poterit laicus Iudex degradatum etiam corporaliter punire. *Iaſon in l. eum quædam puella, n.* 9. *cum ibi allegatis, ff. de iuriſdict. om. iud.*

IV. Si iſte feciſſet ſe promoueri per alias fraudes in caſibus, quibus iure canonico non fruitur priuilegijs clericalibus; vt ſi ad primam tonſuram ſine licentia ſui Ordinarij, vel etiam in minoribus in Italia, fictis commendatitijs ſui Ordinarij, vel intra annum Sede vacante dimiſſorialibus Capituli; poteſt Iudex laicus inſtare apud Iudicem eccleſiaſticum, vt declaret eum priuatum priuilegijs clericalibus, & poſt declaratoriam poterit eum etiam corporaliter punire; eamque declaratoriam eccleſiaſticus Iudex tenetur proferre, vt *Azor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49. *q.* 4. & ex Bulla D. Papæ Vrbani VIII. 33. incipit, *Secretis*, §. 4.

V. Poteſt Iudex laicus inſtare apud eccleſiaſticum Iudicem, vt grauiter puniat arbitrio ſuo in fraudem promotum, pro fraudulenta ordinatione. *Genuenſ. c.* 8. *praxis nu. vlt.*

CAPVT VI.

Ordo ſuſceptus in fraudem munerum laicalium.

I. SI quis in fraudem onerum, ſeu collectarum laicaliũ faciat ſe ad ordines promoueri, aliqui dicunt eum non frui immunitate, ſeu exemptione: ita *Alberic. in l. qui ſub prætextu, nu.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ. Proſper Auguſtin. in addit. ad Quarantam, verbo, Vectigal, limit.* 1. *Coriolan. ſuper Bulla Cœnæ Domini excomm.* 18.

Sed contrarium tenẽdum eſt, quia obligatio ad onera laicalia non eſt per ſe primò homini annexa, ſed in conſequentiam iuriſdictionis, ſeu ſubiectionis quo ad forum: Vnde dummodò non ſit criminis ratione laico foro obnoxius, non cenſetur impeditus mutare forum, & ſtatum, propter ſubiectionem ad onera:

&

& licet ordines assumere cum tali intentione, sit peccatum veniale ob deordinationẽ, & defectum puritatis intentionis, non est tamen peccatum graue, sed veniale, & non est actus contra iustitiam, cùm vtatur tunc iure suo: ita tenent *Sanchez lib.7. de matrim. disp.31. nu.17. Coninch disp.20. de sacr. ordin. nu.104. Villalob. in summa tractat.11. diffic.14. num.2. Duard. in Bullam Cœnæ Domini, c.18. q.7. n.2. Diana resol. 43. tractat.2. tom.1. & resol.22. miscellan.2. tom.1.*

CAPVT VII.

Ordines furtiuè recepti.

Ex *c.1. 2. & 3. de eo, qui furtiuè ord. susc.* qui ordinem furtiuè accipit, non potest in ordinibus sic susceptis ministrare, neque ad alios suscipiendos ascendere. Cum hoc autem malè ordinato, si ordinator excommunicationis interminationem protulerat ante ordinationem cõtra furtiuè accedẽtes, solus Papa dispensare potest, si remaneat in sæculo; si verò religionem ingrediatur, potest Episcopus, vel Abbas dispensare. Si autẽ nulla anathematis interminatio fuit facta, potest Episcopus cũ illo dispensare etiã, vt ad alios ordines ascendat imposita condigna satisfactione.

Aduerte, quòd ex hoc tex. Doctores communiter dicunt furtiuè promotum incurrere irregularitatem ipso facto, difficiliùs dispensabilem, si facta erat interminatio illa: ita *Suar. disp.42. de censur. sect.3. nu.5. Maiol. lib.4. cap.8. Abb. Antiquus in c. fin. eo. tit. Summa Corona 3. par. tractat. de irregul. nu.19. vers. tertiò cõtrahitur, in fin. Filiuc. tract.20. nu.195.* & communem testatur *Auila par.7. disp.9. sect.1. dub.4. §. aliqui tenent*. Alij tamen distinguunt, quòd si fuit facta interminatio excommunicationis, incurrit irregularitatem; si non, incurrit suspensionem: quia in primo casu cùm ordines recipiat in excommunicatione, fit irregularis, vt dixi *supra cap. 4.* ita *Panorm. in d. cap.1. num.3. not.4. Nauarr. cap.25. nu.70. & 71. Sayr. lib.7 cap.10. nu.37. Auila loco cit. Barbos. in d.c. 1. num.5.* Alij dicunt talem esse irregularem quo ad ordines recipiendos, & esse suspensum quo ad sic susceptos: ita *Layman de sacr. ordin. cap.3. nu.1.*

Aduerte secundò, quòd illa interminatio excõmunicationis, secundum communem, intelligitur hic quòd fuerit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ: ita *Abb. cap.1. n.4. de eo qui furt. Angel. irregul.1. nu.23. Syluest. irregul. §. tertiò quæritur. Bern.*

*Diaz in praxi cap.*21.*n.*1. *Sayr. nu.*18. *Hostien. in summa eod. tit.*§.3. *Suar. nu.*5. *Filiuc. Summa Confess.locis cit.Nauar.c.*25. *n.*70.*Regin.lib.*34. *tract.*2.*n.*71. Quamuis, quòd sufficiat ad hanc decretalem, si fuit interminata excommunicatio ferendę sententiæ, teneant *Maiol.lib.*4. *cap.*8. *Zabarell. in d.c.*1. *in fin. de eo, qui furt. Innoc. ibi not.*4. & facit, quia verbum *interminatio*, de natura sua significat ferendam sententiam, vt plures, quos allegat *Barbos. ibid. nu.*3. Sed pro prima veriori facit, quòd olim in Pontificali hæc interminatio repetitur sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: hodie tamen ex Pontificali reformato à Clemen. VIII. concipitur verbis ferendæ sententiæ. Quare verius puto hodie Episcopum posse cum hoc malè promoto dispensare, secundum magis communem, si nondum tamen ministrauit in malè susceptis.

Aduertendum tertiò, quòd ille dicitur furtiuè ordinem suscipere, qui, non prius recognitus, vel examinatus, & admissus ab Episcopo, sed non nominatus, vltro, clam, seu temerè se ingerit, seu intrudit ordinationi: est communis sententia, quam tenet *Maiol. lib.*5. *cap.*8. *Filiuccius tractat.*20. *num.*195. *Sayr. lib.*7. *c.*10. *n.*37. & de communi testatur *Suar.loco cit.n.*5. & tenet *gloss.in d.c.*1. *Barbos. ibid. nu.*6.

II. Item furtiuè ordinatus, si Episcopus protestatus fuit in illa interminatione se non intendere ordinare non examinatos, non approbatos, &c. secundum multorum sententiā non recipit characterem, & ordinatio est omninò irrita, & inualida: ita *Nauarrus cons.*1. *de eo qui furtiuè. Salzedo ad Diaz in praxi c.*25. *num.*2. *litt.B. Rebuff. de benefic. par.*2. *tit. de Cleric. malè prom. gloss.*4. *nu.*19. *Barbos. in d. c.*1. *de eo qui furt. num.*2. *in fine.* Alij magis communiter dicunt, validam fore ordinationem, quia Episcopus quando actu ordinat hunc furtiuè accedentem contra suam protestationem, censetur mutare intentionem, & practicè habere intentionem absolutam, licet speculatiuè habeat conditionatam; sicut contigit in benedictione Iacob, *Genes. cap.*27. & ita tenent *Henriq.lib.*14.*c.*6. *num.*5.*cum Ledesm. Sayr. lib.*7. *cap.*11. *nu.*37. *Layman de sacr. in communi, cap.*4.*nu.*6. *Maiol. lib.*4.*cap.*36.*nu.*2. *Sanch. de matrim.lib.*7.*disp.*18.*nu.*11. *&* 16. *cum Abulensi, & Honcat.* Alij verò dicunt spectandam ordinantis intentionem: ita *Suarez de sacram.disput.*13. *sect.*3.*col.vlt.* Quare in hoc conflictu Doctorū verius videtur, & tutius, vt post-

quam

quam absolutionem, seu dispensationem obtinuerit, se ad ordines furtiuè susceptos sub conditione faciat promoueri; prout tenet in tali casu, & obseruari mandat Sacra Pœnitentiaria: vel saltem ad ordinem Presbyteratus, quia sacramentum irreiterabile iterari potest sub conditione, quando adest dubium probabile de nullitate, vt dixi *supra verbo, Baptism. cap.* 1.

Dixi, saltem ad Sacerdotium, quoniam in huius inualiditate imminet graue præiudicium: & ideo debemus sequi tutiorem sententiam, etiamsi contraria esset speculatiuè probabilior, vt in simili *Lorca* 1.2. *disp.* 39. *de actibus human. memb.* 2. *Zambran. de morientibus adiuuandis, cap.* 1. *dub.* 1. *nu.* 3. & latè *Sanchez in decal. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 32. *&* 34. cum communi sententia. Illud est certum, quòd propter solam præfatam interminationē, de qua in hac decretali, absque protestatione, seu negatione intentionis non redditur irritum Sacramentum, sed character imprimitur, vt colligitur ex *d. c.* 1. *de eo qui furtiuè, & ibi Abbas n.* 1. & est verum, etiamsi dixisset Episcopus, nolo ordinare accedētes furtiuè, vt *Nauarr. consi.* 1. *de eo qui furt. num.* 7. *Layman loco cit. Victoria de Baptis. num.* 35. *Henriquez lib.* 14. *de irregul. cap.* 6. *num.* 5. *Maiol. lib.* 4. *capit.* 36. *num.* 2.

Aduerte etiam, quòd Sacra Pœnitentiaria nō absoluit à censura suspensionis, neque dispensat super irregularitate cum furtiuè ordinatis, nisi eos per secretum examen idoneos reperiat.

CAPVT VIII.

Ordines inuito collati.

I. Antiquitus fuit abusus, vt si quem sanctitate, vel eruditione insignem populus nosset, eundem iniecta manu, & vi raptum, & reclamantem offerrent Episcopo ordinandum: ita Sanctus Augustinus fuit ordinatus Sacerdos, vt *Possidon. in vita Sancti Augustini, cap.* 2. *Baronius Annal. tom.* 4. *anno Christi* 391. & ita Sanctus Paulinus Nolanus Episcopus fuit ordinatus, vt ipse testatur *Epistol.* 6. *Baron. anno Christi* 394.

De iure autem solùm à suo Prælato quis potest cogi ordines suscipere, si adsit iusta causa, vt ob magnam Ecclesiæ vtilitatem, aut necessitatem; & dummodo coactio non sit absoluta, & omnimoda, neque graui metu illato, sed moderata, & conditionalis, vt per censuras, aut mulctas, *cap. si qui,* 74. *dist. ibi*

Turrecr.& Prapos. Sylu. verb. ordo. 3. nu. 10. vt in simili de coactione ad matrimonium carnale dicitur *c. ex litteris,* 10. *de sponſ. Sanchez lib. 2. disp.* 27. *Conincb disp.* 28. *num.* 50.

Ordinatus siquidem coactione omnimoda non recipit ſacramentum; vt ſi vi detentus: ſi autem metu graui coactus ſit, recipit Sacramentum; quia adeſt voluntas, licet non omninò libera, ſed conditionata, id eſt ex ſuppoſitione; ita *Turrec. in c. Episcopus, dist.* 74. *concluſ.* 1. & 2. *Prapoſ. nu.* 1. & *Bellamera ibid. Cardin. in Clem. generalem, de ætate, & qualit.* & de communi teſtatur *Sancb. de matr. lib.* 7. *disp.* 29. *n.* 1. Verùm iſte metu graui, vel etiam leui adactus, non recipit gratiam Sacramentalem, quia nō eſt actio meritoria quoad ipſum, cùm indeuotus, & inuitus recipiat Sacramentum. ita *Turrecr. & Prapoſ. loco cit.* & eſt tex. *in c. maiores, §. item quæritur, de Bapt.*

II. An autem etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, ſeu ordinis ſuſcepti? Reſpondeo, ſi metu leui ordinatus eſt, habere; *Sanchez loco cit. n.* 8. ſi autem metu graui compulſus eſt, compulſione iniuſta, id eſt non ex iuſto præcepto Superioris, & non vult vti ordine, & non ratificauit ordinationem, non habet priuilegia ordinis, neque onera; vnde neque continentiā, ſeu cœlibatum tenetur ſeruare, vt *Sanchez ibid. num.* 5. ſecundùm probabiliorem; & validè poteſt matrimoniū contrahere, vt *Sanch. ibid. n.* 6. *Barboſa alleg.* 15. *num.* 5. & *in c. maiores, num.* 18. *de Bapt. Riccius collectan.* 1579. *Gutier. de matr. cap.* 94. *num.* 14. & 16. & communem teſtatur *Diana reſolut.* 193. *tract.* 4. *tom.* 2. Cùm tamen hæc res ſit magni momenti, non debet matrimonium contrahere ſine declaratoria ſentētię Iudicis Eccleſiaſtici competentis de meticuloſa ordinatione, probatione legitima præcedente. Item neque tenebitur diuinum Officium recitare, vt *Sanchez d. disp.* 29. *num.* 7. Item neque fruetur vllis priuilegijs clericalibus, vt *Sanchez num.* 3. Si autem ratificet tacitè, vel expreſsè ordinationem ſuam, omnia habebit ſupradicta commoda, & onera clericalia. *Sanchez num.* 9. quòd ſi taliter coactè ordinatus, erat coniugatus, non poſſet ratificare ordinationem vxore inuita, niſi quoad hoc, vt non poſſit petere debitum, ſed reddere tenebitur: & vt fruatur ijs priuilegijs clericalibus, quibus fruuntur Clerici coniugati: ita *Sanchez nu.* 3. *de qua re dixi ſupra cap.* 3.

Si autē coactio fuit iuſta, ſcilicet ex præcepto iuſto Superio-

ris

ris (de quo supra dixi) omnino tenetur subire onera clericatus, eiusque priuilegia consequetur. *Sanchez nu.*10.

III. Ex his apparet, quòd metu ordinatus non propterea est suspensus, vel irregularis (quandiu non assumit statum incompatibilem cum clericatu, scilicet aliàs inducentē irregularitatem, vt statum coniugalem, &c.) Vnde etiamsi ab initio, vel per aliquod tempus reclamauerit, & cō tradixerit ordinationi, si tamen statum incompatibilem non assumpsit, potest pœnitere, & ratam habere ordinationem, & ministrare in susceptis, & vlterius promoueri. *Cardin. in Clement. generalem, de ætate, & qualit. Bellam. in c.*1. 74.*dist. ibi Præpos. nu.*1.*Turrecrem.nu.*1.*col.*2. *Sanch.loco cit.n.*3. cum alijs Doctoribus. Quāuis *Archid.in d.c.*1 æstimet, talem esse irregularem.

IV. Ordinans inuitum, scilicet iniusto metu compulsum, est suspensus per annum à celebratione Missarum, *c.*1.*dist.*74.*Henriq. lib.*13. *cap.*38. *nu.*3. *Sayr. lib.*4. *c.*12.*nu.*23. *cum Syluest. Angel. Asten. Vituald. & Tabien.* & tenet *Alter. tom.*2. *disp.*16. *cap.*1. *col.*7. *Barbos. allegat.*111.*nu.*3. est cōmunis. Neque placet, quod ait *Bonaccin. de suspens. partic. q.*2.*punct.*2. hanc pœnam non esse in vsu; aliud enim est legem esse abrogatam desuetudine, aliud rarò eius casum contingere. Non habet autem locum ea pœna in casu, quo iustè quis cōpelleretur ordines recipere. *Syluest. verb. Ordo*, 3. §. 10. *Abb. in c. quæris, num.*9. *de ætat. & qualitat. Alterius, & Sayrus loco cit.*

CAPVT IX.

Ordines illiterato collati.

I. Doctrinæ, seu litteraturę expers necessariæ ad ordinis alicuius exercitium, est irregularis quoad talē ordinem. *Maiol.lib.*1.*c.*32.*nu.*13.*Sanchez in opuscul. lib.*7. *cap.*1. *dub.*45. *nu.*1. *c.illiteratus*, 36.*dist.c. fin. de temp. ordin. in* 6. *Tridentin. sess.*23. *cap.*4. 11. 13. & 14. Sed hæc est impropriè irregularitas. *Garzias par.*7.*c.*7.*nu.*19. quia auferri potest absque dispensatione, vt notat *Garzias par.* 7.*cap.*8. *num.*65. nempe discendo ad sufficientiam. *Maiol. lib.*5. *cap.*51. *numer.*15. *in fin.* Sed dicitur defectus conditionis requisitæ ad licitam ordinis susceptionem. Verum est, quòd collatio beneficij facta penitùs illiterato est nulla, cùm neque diuinum Officium recitare possit: vt *Genuens. in praxi cap.*98. & *Garzias dicto cap.*7. *nu.*13.

vbi plurimos allegat, *& nu.*19. Item potest Episcopus ad ordines promotum absque sufficienti litteratura suspẽdere ad tempus, donec didicerit, vt *Triden sess.*14. *nu.*3. *refor.*

II. Episcopus aliusue Prælatus conferens primam tonsuram illiterato incurrit ipso facto suspensionem per annum à collatione primæ tonsuræ, *c. fin. de temp. ordin. in 6.* Sed intelligitur de penitus illiterato. *Tolet. lib.*1. *cap.*64. §. *tertio glos. in cap. illiteratus* 36. *dist.* id est, qui neque scribere, neque legere nouit, ex Trid. *Salzedo ad Diaz in praxi cap.*21. *verbo, dispensare. Sayr. lib.*4. *cap.*12. *num.* 8. *Henriq. lib.*13. *cap.*38. *num.*2. *Garzias nu.*20.

III. Item Episcopus ordinem Sacerdotij conferens non sufficienter litterato, atque adeo indigno ex defectu litteraturæ, ordinationis ius vlterius non habebit. *c. si qui Episcopi*, 1. *q.*1. qui textus generaliter loquitur de ordinante in Sacerdotem eum, quem non licet secundum sacros Canones ordinare; & multi dicunt, hanc esse suspensionem latæ sentẽtiæ à collatione talis ordinis immeritò collati: ita *Sayr. lib* 4. *cap.*12. *nu.*17. *& lib.*6. *c.*10 *nu.*37. *Marius Alterius tom.*2. *disput.*16. *cap.*1. *col.*6. *Maiolus lib.*1. *cap.*7. *nu.*2. & facit quod verbum *habebunt* negatiuè prolatum, cùm non requirat factum hominis ad sui exequutionem, videtur esse latæ sententiæ, vt per *Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu.*223. *C. de reuoc. don.* & quia in dicto textu adsunt verba geminata hanc pœnam inferentia, nam subditur ibi, *nec illi vnquã Sacramento intersint;* quæ geminatio verborum facit, vt verba futuri temporis habeant vim latæ sententiæ, vt communem ostendit *Tiraquell. ibidem nu.*46. præsertim quando geminatio fit cum interuallo, seu diuersa clausula. *Tiraquell. ibid. num.*49. & ideo in puncto iuris hæc videtur verior; licet in terminis, quòd in *d. c. si qui Episcopi*, illa sit pœna non latæ, sed ferendæ sententiæ, teneant *Præpos. ibi, &* Suarez *disp.*40. *de censur. sect.*8. *num.*5. *Bonac. de censur. partic. disp.*3. *q.*2. *punct.*3. Alij vero, admissa priori sententia, dicunt non esse hodie receptam eam pœnam in eo rigore, & ideo hodie non esse latæ, sed ferendæ sententiæ: ita *gloss. ibid. verbo, ordinationis, in fine.*

Litteratura autem hæc requiritur ad primã tonsuram, vt sciat rudimenta fidei, & legere, & scribere, *Triden. sess.*23. *c.*4. *Sanchez opusc. lib.*7. *cap.*1. *dub.*45. *nu.*9. Ad minores verò, vt latinam linguam intelligat. *Trident. sess.*23.

*sess.*23.*cap.*11.*Sanchez dub.*33. *num.*15. *& dub.*45. *num.*3. Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, vt sit latinis litteris, & ijs quæ ad ordinem exercendum pertinent instructus. *Trid. sess.*23.*cap.*13. *Sanch. dub.*45. *nu.*15. Ad Presbyteratum, vt sciat, & docere possit ea, quæ necessaria sunt ad salutem, & ad Sacramenta ministranda. *Triden. sess.*23. *cap.*14. Ad Episcopatum autem, vtriusque etiam Testamenti scientia requiritur, & scientia Canonum, vel Theologiæ. *Henriq. lib.*10. *cap.*35. §. 3. *Cuccus inst. lib.* 4. *cap.*12. *nu.*217. *Tolet. lib.*5. *c.* 3. §.2. *ex parte*; & debet esse, vel Doctor, vel Licẽtiatus in iure Canonico, vel Theologia, vel quòd testimonio alicuius Academiæ, (aut si Regularis sit, testimonio sui Superioris) ostendatur idoneus ad alios docendos prædictas facultates, vel earum alteram, ex *Trid. sess.*22. *cap.*2.

CAPVT X.

Ordines collati irregulari, aut aliàs indigno.

IN *c. si qui Episcopi*, 1. *q.*1. ordinans in Sacerdotem, eum, quem secundum Canones ordinare non licet, ordinationis ius vlterius non habebit: ex quo textu multi dicunt latam esse in tali casu suspensionem à collatione ordinum; alij tamen dicunt esse sententiæ ferendæ, & non latæ, vt dixi *supra cap.* 9. *nu.* 3. In certis autem casibus adsunt pœnæ latæ sententiæ contra eum qui ordinat irregularem, aut indignum; de quibus videndum suis locis.

CAPVT XI.

Ordines sacri collati, seu recepti sine titulo legitimo beneficij, vel patrimonij, vel pensionis, vel religiosæ paupertatis.

1. EX Calcedonensi Concilio, *cap.6.* de quo in *c. neminem*, 70. *dist.* eos qui absolutè ordinantur (id est sine titulo, vt *ibi* exponit *gloss. & DD*) decreuit sancta Synodus vacuam habere manus impositionem, & tale factum non valere, ad iniuriam ordinantis; & in *c. Sanctorum*, 70. *dist.* ex Concilio Vrbani II. habito Placentiæ, Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur. Ex hoc textu aliqui putant ordinatum sine titulo esse ipso facto irregularem; ita *Borgas. de irregul. par.* 1. *q.* 5. *tract. de suspens. nu.*24. Sed communis sententia docet, per verba præmissa inferri suspensionem latæ senten-

tiæ, quam violantes efficiuntur irregulares. *Nauarrus in man. cap.27.nu.245. Sayr. lib.4. c.14. nu.16. Suar. de suspens. disp.31. sect.1.n.33. Quaran. verb.ordo, versic. tertius casus.* Item aliqui putant hic requiri titulum beneficij præcisè, vt *Sayr. ibi. Turrecr.dist.70. in princip.* Sed communis sententia ait requiri hic titulum beneficij, vel patrimonij sufficientis, vt testatur *Sanch. num.2.*

II. In *c.cùm secundũ Apostolũ, de præb.* Innocentius III. correxit Canones supra dictos, benigniùs agere cupiens, statuitque prædictos sine titulo ordinatos non esse suspensos, seu nõ esse irritam ordinationem, sed illis tandiù per ordinãtes, vel successores eorum, prouideri debere de sustentatione, donec beneficia consequãtur: & ita cõmuniter illum textũ intelligi à Doctoribus testatur *Sanch. loco cit. nu. 6. cum allegatis.*

Declaratur hæc Constitutio, vt procedat solùm quando ordinans fuit in culpa: si enim se promoueri quis faciat per fictum titulũ ignorante Episcopo, nempe per falsa instrumenta, tunc ordinans non tenebitur eum alere, vt *Garzias nu.32. Surd. de alim. tit.7. q.37. nu.40. Abbas, & Imola in cap.2. de præb. Sanchez nu.8. loco cit.*

Declaratur secundò, vt non teneatur Episcopus alere ordinatum, si iste habeat aliunde cõgruam sustentationem, scilicet ex suo patrimonio, aut paterna substantia. *Suar. num.33. in fin.* per decretum Concil. Lateran. sub Alex. III. *par.1. cap.5.*

Declaratur tertiò, vt nõ procedat, nisi de ordinatis ad sacros ordines; vt de recepta consuetudine testatur *Turrecr. in dict. c. neminem, nu. 2. Decius in d. c. 2. de præb. Nauarr. cons.14. de temp. ordin. Garz. num.4. loco cit. Rota diuers. par.1. decis.731. num.13.*

III. Sed Trid. *sess. 21. cap. 2. reform.* statuit, vt nullus Clericus ad sacros promoueatur, nisi prius legitimè constiterit eum beneficium Ecclesiasticum sufficiens pacificè possidere. Ad patrimonij autem, vel pensionis ecclesiasticæ titulum ordinari non possint, nisi quos Episcopus iudicauerit, pro Ecclesiarum suarũ necessitate, vel commoditate, constito tamen priùs de tali titulo, eiusque sufficientia: & Canonum antiquorum pœnas super his innouauit.

Ex hoc Tridentini decreto, aliqui dicunt solum innouari pœnas *c. neminem,* & *c. Sanctorum,* qui antiqui Canones dicuntur; non autem innouari *c. cum secũdum,* quia hoc est ius nouum:

&

& ita *Maiol.lib.4.cap.15.Sanch. lib.6. de matrim. disp.32.nu.* 8. *Suar.loco cit.n.35. Laymā lib.5. tract.de sacr.Ordin.cap.10. n.7. Barbos.alleg.19.n.2.* & hanc cōmunem ait *Garz.loco cit. nu.24.* Alij dicunt solùm innouari pœnas *c.cùm secundum.* Ita tenent *Tolet.lib.1.c.48. Sayr.lib.4.c.14 nu.16. Gutier.pract.quæst.lib.2. cap.65.nu.11. Cenedo collec.33. n.2.Nauar. cōs.19.n.2.de temp. ordin. Gonzal.gloss.5.§.10.n.24. & 27. Garzias n.27.* & hanc in praxi tutam ait *Diana miscell.2. resolut.5. tom.1.* Sed verior sententia, ex stylo Curiæ, & sacræ Pœnitentiariæ recepta, est distinguens, afferēs omnes dictas Cōstitutiones, & Canones innouari respectiuè, scilicet, quòd si ordinatus quis fuerit ad sacros sine titulo beneficij, vel patrimonij, vel pensionis, sciente Episcopo, seu cum Episcopi culpa, solùm in hoc casu innouata est pœna *c. cùm secundùm*, vt Episcopus teneatur ad alimenta; ipse verò ordinatus non est suspensus. Si autem ordinatus fuit ipse solus in culpa, quia finxit titulum per falsa instrumenta, tunc ipse solus pœnas incurrit, scilicet suspensionis, ex *d.c.Sanctorum*: & ita tenet *Sanch. opusc. lib.7. c.1.dub. 35.nu.12.cum Nauarro, & Salzedo*, & eam probabiliorem, & in praxi receptā ait *Regin. lib.32. tract.2.num.72.Filiuc.tract.17. nu.89.*

IV. Alias pœnas latæ sententiæ statuit Sixtus V. Bulla, *Sanctum, & salutare*, 91. contra ordinātes, & ordinatos sine titulo: sed fuerunt sublatæ per Bullam Clemen.VIII. *Romanum decet*, 40. *Quaranta verbo, ordo, in fin. Barbos.alleg.8.num.12.*

V. Ex Bulla Pij V. 75. *Romanus Pontifex*, supradictæ pœnæ latæ à iure communi, & à Conc. Trident. innouatæ (contra Clericos sæculares in sacris ordinatos sine titulo, seu ficto titulo beneficij, seu patrimonij, seu pēsionis) extensæ sunt contra Clericos Religiosos non Professos, & alios Clericos sæculares more Religiosorum in aliqua congregatione viuentes, in qua nō fiat Professio propriè dicta; ita vt, vel promoueri debeant ad titulum religiosæ paupertatis, id est professionis validæ, & propriè dictę; vel ad titulum beneficij, vel patrimonij, vel pensionis: & insuper statuit, vt Episcopi, qui prædictos Religiosos, seu Religiosorū more viuentes, absque aliquo ex prædictis titulis ordinauerint, sententiam suspensionis per annum à collatione talium ordinum ipso facto incurrāt. Ipsi verò promoti contra hanc Constitutionem careant eorundem ordinum executione; vt ministrare non possint,

sint, id est, vt suspensionis sententiam ipso facto incurrant; quòd si hanc suspensionem ministrãdo violauerint, priuilegijs, exẽptionibus immunitatibus, & alijs gratijs concessis priuari eos decernit, & vt irregularitatẽ incurrant, & alias pœnas in dicto decreto Concilij Trid. cõtentas: à quibus censuris, & pœnis à solo Romano Pontifice absolui possint.

Amplia, quòd hæc Constitutio procedit non solùm de prædictis personis, si non emiserint propriè dictam professionem, sed etiam si eam emiserint, sed irritam. *Garzias de benef. par. 2. cap. 5. n. 12. Barbos. alleg. 19. n. 6.* Item procedit contra ordinatos cum dubio de validitate professionis, si verè reperiatur nulla, vel irrita. *Garzias ibi, cum Rota Romana.*

Limita, vt non procedat contra emittentes tria vota substantialia religionis simplicia in Societate IESV, quia isti sunt verè Religiosi. *Garz. loco cit. nu. 13.* cum declaratione Sacræ Congregationis. *Sanch. opusc. lib. 7. c. 1. dub. 35. num. 9.* ex Bulla Gregorij XIII.

Limita secundò, vt non procedat contra eum, qui putabat bona fide suam professionem validam esse, aut sciens nullam esse propter iustam causam, Superioribus volentibus eum promoueri, non est ausus detegere nullitatẽ ratione scandali, aut damni grauis imminentis, & non poterat effugere sine scandalo. *Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. nu. 43. cum Nauarro.* Vide alia de hac materia *c. seq.*

IV. In *c. per tuas, 37. de simon.* Si quis rogauit Ecclesiæ Rectorem, vt eum ad Ecclesiæ suæ titulum præsentaret, vt ordinari posset, firmiter promittens nũquam in Ecclesia sua aliquam petere portionem; ad eum titulum ordinatus, est suspensus, vt non possit in sic susceptis ministrare, neque ad superiores ascẽdere, donec cum eo dispensetur. Et *c. penul. de simon.* Si quis aliquem ordinauerit, vel ad ordinem præsentauerit, promissionem, vel iuramentum ab eo recipiens, quòd super prouisione sua non inquietabit eum, ordinator à collatione, præsentator ab exequutione ordinũ per triẽnium, & ordinatus absolutè, seu tali fiduciario titulo ab ordine sic suscepto, donec à Sede Apostolica dispensationẽ meruit obtinere, nouerit se suspensos. Has pœnas innouatas esse à Trident. Concilio *supra cit. sess. 21. c. 2. refor.* tenet *Henriq. lib. 13. c. 37. nu. 2. Aula par. 2. disp. 2. dub. 5. concl. 1.*

Aduertendum est circa istas decretales, quòd licet ponantur

sub

ſub titulo de Simonia, non tamē iſti incurrunt pœnas Simoniæ in ordine propter hoc ſolùm, quòd promittat promouendus non petere ſuſtentationem, aut non percipere portionem ex maſſa communi, aut non petere, vel nō retinere patrimonium, quia nihil hîc datur propter ordinem immediatè, cùm tantùm promittat promouendus nihil petere de eo, quod ante ordines collatos non debebatur. *Innoc. Io. Andr. Abb. & Zabarell. in d. c. penult. de Simon. Nauarr. conſ. 67. verſu, tertio, quod qui, de Simon. Quarāta verb. ordo, §. vnde reſolutiuè.* Neque incurrunt pœnas Simoniæ ſuper beneficijs, ſi fictè quis accōmodat ordinando titulum ſui beneficij. *Quarāta §. ſed res dubia.*

Si autem verè ei reſignaret beneficium, ſed cum occulto pacto retroceſſionis beneficij, vel fructuum, tunc multi dicunt recipientem beneficium ſub eo pacto fiduciario incurrere in pœnas Simoniæ confidentialis, & reſignantem, & complices in pœnas Simoniæ ordinariæ in beneficijs; vt *Parſius de confid. q. 1. nu. 93. Gonzalez regul. 8. gloſſ. 5. §. 10. nu. 27.* Tamen magis communis ſententia tenet pactum retroceſſionis fructuum, vel penſionis (& non beneficij ipſius) non inducere pœnas Simoniæ cōfidentialis, ſed Simoniæ ordinariæ beneficialis, ſcilicet ſi fuerit vtrinque completa, vt *Sanch. opuſcul. lib. 2. c. 3. dub. 34. nu. 12. Quaranta ibidem.*

Aduertendum ſecundò, quòd prædictæ pœnæ *c. per tuas, & c. pen. de Simon.* ſecundum magis communem, non procedunt in caſu, quo quis conſtituit patrimonium promouendo, cum pacto fiduciario de retrocedendo patrimonio, vel fructibus illius, quia illi tex. tantùm loquuntur de accōmodato titulo beneficij. *Zabarell. in d. c. pen. Leſſ. lib. 2. c. 35. nu. 134. Tolet. lib. 1. c. 48. §. quinta. Nauarr. conſil. 17. n. 2. de temp. ordin. Quaranta loco citat. §. quod intellige, Gonzalez loco cit. Garzias p. 2. c. 5. n. 168.* eſt contra *Suar. tract. de ſuſpen. nu. 35. diſp. 31. ſect. 1. de cenſur. Sayr. lib. 4. c. 15. num. 23. Azor. par. 3. c. 15. q. 1. Nauar. cap. 27. num. 158.*

Aduerte tertiò, quòd dictæ pœnæ contra præſentantem ad titulum beneficij contracta fiducia, ſolùm procedunt de præſentante ex officio, qualis eſt Archidiaconus, vel concedens dimiſſoriales. *Io. Andreas in d. c. penult. Zabarell. ibid. in fin. Barboſ. in d. c. per tuas, num. 6.*

Aduerte quartò quòd pactum illud fiduciariū de non petendā ſuſtētatione ab Epiſcopo ordinā- te, eſt ipſo iure nullum, vt contra

bonos

bonos mores;neque firmatur iuramento. *Sanchez opuscul. lib.7. cap.1.dub.34.num.vlt.*cum Canonistis. Pactum autem de non petendo patrimonio verè constituto,aut de eo restituendo,secúdum multos DD. est validum, vt teneatur promittens in foro cōscientiæ illud obseruare, & ideo tanquam ordinatus sine vero patrimonio, sed ficto, incurrit ordinatus in suspensionem innouatam à Concilio Trident. *vt supra nu.1. & 3.* posset tamen ab Ordinario tale pactum rescindi in pœnam,& ita tenēt *Suar.n.167.* & multi *apud Garz.nu.166. & apud Dianam resol.184.tract.4. tom.2.* Sed contra multi etiam tenent, pacta prædicta esse ipso iure nulla, & ita patrimonij titulum validum remanere, & idcircò ordinatum non incurrere in prædictam suspensionem: ita tenent *Quaranta*, §. *quod intellige. Garz. num.161. Tolet. loco citat. Diana ibid.* cum alijs per eos allegatis. Si autem constitutio patrimonij fuit ficta, & simulata, certum est ordinatum incurrere in præfatam suspensionem, quia nullum habuit titulum. *Garz. nu.153. Sanchez de matrimon. lib.6. disp.32. nu.8. Suar. nu.35.* qui plures allegat.

VII. In Bulla S. D. N. Vrbani VIII. *ann. 1624. die xj. Decembris,* incipit,*Secretis,*quæ est Cōstit. 33. §.3. statutum est, vt Vltramontani, seu exteri, qui in Italia ad ordines sacros ficto, vel fiduciario, vel falso patrimonij titulo se faciunt promoueri, incurrant in pœnam perpetuæ suspensionis, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ.

Nota, quòd hæc Bulla non loquitur de Italis promotis titulo ficto, seu falso, quidquid dicat *Bonacc. tract.de suspen. particularibus, disp.3. q.1. punct.8. nu.3.* sibi contrarius *nu.3. ibid.* Neque procedit cōtra Vltramōtanos ordinatos nullo obtento titulo patrimonij. Neque procedit contra fingentem titulum beneficij, quia in pœnalibus non fit extensio ob paritatem rationis. Neque ibi ordinans in hoc casu incurrit censuram vllam, quatenus fit ex vi huius Cōstitutionis.

CAPVT XII.

Ordines collati Religioso Laico, seu Conuerso, vel Apostatæ.

I. EX Bulla Clem. VIII.83. *Cùm ad regularē,*§.34. confirmata decreto S. D. N. Vrbani VIII. de quo *in Bullario Const. 26. eiusdem,* qui ab initio admittuntur ad habitum, & Nouitiatum pro laicis,non possunt postea, etiam durante Nouitia-

uitiatum, ad statum Clericorum transferri, sed solum ad laicorum professionem admitti possunt. Vnde apparet eos esse irregulares ratione obligationis ad statũ laicorũ, seu ratione assumptionis status incompossibilis cum statu, & ordine Clericali, & facit *c. infames, 6.q.1.* vbi qui Curiæ seruiunt Clericorum, tali scilicet seruituti. addicti non possunt promoueri. *cap.1.& 2. dist. 54.* & sicut miles ratione iuramẽti prę stiti, & assumpti muneris non potest promoueri, ita nec laicus Religiosus ratione status illius assumpti. Neque potest Superior, seu Prælatus dispensare, sed solus Summus Pontifex. Vnde laici sine licentia Papæ promoti erunt deijciendi à statu clericali, & in ordinem laicorũ redigendi, vt patet ex *Bulla Leonis* X. de qua vide *Sorbum in compend. verbo, Laici fratres*, §.4. *Roder.qq. regular.42.art.19.tom.1.*

De ordine recepto ab Apostata à Religione, vide *supra verbo, Apostasia, cap. 2.*

CAPVT XIII.

Ordines per saltum recepti.

I. Recipiẽs ordines per saltum, id est omisso aliquo inferiori, superiorem recipiens, secundum aliquos Doctores, est irregularis quoad omnes ordines, etiam priùs legitimè receptos: ita tenent *Bernard. Diaz in praxi c. 24. Henriq. lib. 14. c. 6. n. 3. Sayr. lib. 7. c. 10. n. 39.* qui plures alios pro hac allegat. Alij autem dicunt, neque eum esse irregularem, neque suspensum, sed suspendendum: interim tamen esse impeditum, vt non possit licitè in receptis per saltum ministrare, donec accipiat omissũ: ita *Innoc. Archid. Præpos. Gemin. & Turrecr. apud Tolet. lib.1.c.71.num.7. Angel. verb. irregul.1.nu.36. Armilla verb. irregul. nu.68. Tabien. irregul. 4. §.2. concl. 5.* facit *c. sollicitudo, 52. dist.* Sed media sententia est magis communis, promotum per saltum non esse ex hoc irregularem, sed esse ipso iure suspẽsum ab exercitio ordinis sic malè suscepti tantùm; nec posse vlterius promoueri, nisi cum eo dispensetur, ex *c. vn. de Cler. per salt. prom. Trident. sess. 23. c. 14. Nauar. c. 27. nu. 242. Salzedo ad Diaz loco cit. Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 45. Alter. de suspens. disput. 10. c. 5. Tolet. loco cit. Barbos. allegat. 47. nu. 1.* & de magis cõmuni testatur *Layman lib. 5. de sacr. Ordin. c. 10. nu. 9.* & ita seruat stylus Curiæ Romanæ.

Super hac autem suspensione si promotus non administrauit in

malè

malè ſuſcepto, diſpenſare poteſt Epiſcopus illius, etiam cum ſciẽter promoto, etiam in caſu publico, ex Trident. *loco cit. Bernar. Diaz loco cit. num.* 3. *& Salzedo ibi.* Si autẽ miniſtrauit, tunc efficitur etiã irregularis, & ſolus Papa diſpenſare poteſt cũ illo. *Borgaſ. de irregul. par.* 6. *tit. de cler. per ſaltũ prom. n.* 7. *Sayr. loco cit.*

Amplia quòd etiã incurrit eã ſuſpenſionem recipiens ordines omiſſa prima tonſura. *Sayr. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 26. & ita declarauit Sacra Congreg. ad Triden. *ibidem:* quia ſatis dicitur hic per ſaltum promoueri, cum à ſtatu laicali immediatè ad ordinem clericalem tranſeat: quod valde abhorret Eccleſia, vt dixi *infra cap.* 15. & hic ſtatim ſubijciam.

Limita quòd recipiens ordinem per ſaltum, validè recipit eũ ordinem, vt iterari non debeat, quia ſuperior, quem recipit, continet virtualiter, vel eminenter inferiorem, vt *Nauarr. c.* 27. *nu.* 242. *Tolet. c.* 71. *nu.* 8. *S. Th. in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *ar.* 1. *quæſtiũc.* 5. *Sãch. opuſc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 14. *nu.* 2. & quamuis *Hugo, & alij Canoniſtæ*, quos refert *Henric. in c.* 1. *de cler. per ſalt. prom. n.* 8. tenuẽrint non eſſe validam ordinum collationem ante primam tonſuram, ſeu puro laico factam; tamẽ contraria eſt communis ſententia Theologorũ, vt teſtatur *Henricus ibid.* De ordinatione, ſeu conſecratione Epiſcopi recepta ante Sacerdotium, ſecundùm veriorem, & magis communem dicendum eſt inualidam eſſe, quia ordo Epiſcopalis non diſtinguitur adæquatè à Sacerdotio, ſed eſt extenſio illius characteris, vt de magis communi Theologorũ teſtatur *Toletus loco cit. Sayr. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 41. & communem, & certã ait *Sãch. in opuſ. loc. cit. n.* 8.

Itaque in hoc caſu promotus nõ incurret ſuſpenſionem illam, incurreret tamen irregularitatẽ, ſi exerceret actum ordinis Sacerdotalis, vel Epiſcopalis, vſurpando actum ordinis, quem non habet, vt dicam *infra c.* 32. Si verò quis Sacerdotij, & Epiſcopatus ordinem recipit, omiſsis alijs ordinibus inferioribus, validè recipit, vt *ſupra* dictum eſt: ideo incurrit ſuſpenſionẽ præfatam ratione Sacerdotij per ſaltũ ſuſcepti, non autem præcisè etiam ratione Epiſcopalis ordinis, quia hic propriè non eſt ordo diſtinctus abſolutè à Sacerdotio, ita *Suar. ſect.* 1. *n.* 53. *loco cit. Filiucc. tract.* 17. *nu.* 92. *Bonacc. de ſuſpenſ. par. tic. q.* 1 *punct.* 2. *num.* 6.

Limita ſecundò, quòd non dicitur promotus per ſaltum, qui omiſſo Sacramẽto cõfirmationis ordines recipit; neq. incurrit cẽſuram ſupradictam, & valida eſt ordinatio, quamuis peccet mortali-

taliter, ex *Trident.sess.* 24.*cap.*4. vt tenet *Diaz c.*14.*praxis. Nauarr.cap.*25.*num.*69. & contrariam opinionem improbabilem ait *Sayr.lib.*7.*cap.*10.*n.*42. Imo quòd neque hoc sit peccatum mortale, vel veniale, tenet frequentior calculus Doctorum, vt apud *Barbos.allegat.*2.*nu.*14. & tenet *Coninch de sac.Ordin.q.*72. *art.*3. *nu.*90. *Diana resolut.*24. *de sacr.Confirm.to.*2. & alij apud eosdem.

sed veniale.

Aduerte autem, quòd cum promoto per saltum sacra Pœnitentiaria non dispensat, nisi quãdo in occultis periculum adesset grauium scandalorũ, nisi dispensaret; & tunc concedit litteras ad effectum omissum ordinẽ recipiendi à quocunque Catholico Antistite, &c. etiam extra tempora, etiam non seruatis interstitijs, & absque dimissorijs proprij Diœcesani.

CAPVT XIV.

Ordines extra tempora legitima recepti, seu collati.

I. DE Iure communi recipiens ordines extra tẽpora à iure statuta, non est permittendus in susceptis ministrare. *c.sanè, de temp.ordin.* & olim quidem cautum erat, vt suspensus, seu depositus permaneret, donec à Sede Apostolica restitutionis gratiam meruisset obtinere. *c. cùm quidam, eod. tit.*

Sed postea Greg.IX. in *c.consultationi, eo. tit.* statuit, vt cum taliter ordinatis, pœnitentia peracta, ab Episcopo possit dispensari, vt in susceptis ministrent, vt notat *gloss.ibi.& Sayr.lib.*4.*c.*14. *n.*2. cum alijs: quod est intelligẽdum de Episcopo, qui non fuerit culpabilis in tali ordinatione. *Angel. verb.irregul. nu.*35. *Maiol. lib.*3.*c.*24. *n.*9. *Card.in d. c.cùm quidam.*

Primum dubium est, an dicta suspensio sit latæ sẽtẽtiæ, vel ferendæ? Aliqui putant esse latæ sẽtẽtiæ. *Angel.ibi.Sylu.verb.irregul.n.*12.*Tabien.ver.irregul.*4. *n.*7.*q.*6.*Abb.in c.*2.*de tẽp. ordin.* *Sayr.loco cit. Barbos. in d.c. cùm quidam, n.*3. Alij dicunt esse ferendę sententię. *Innoc.& Host.* quos sequitur *Auila p.*3.*disp.*5. *dub.*7.§.2.*supponendũ.Io.Andr. & Abb.n.*4.*in d.c.cùm quidã.Tolet.lib.*1.*c.*48.§.*quarta.Suar.disp.* 31.*sect.*1.*n.*30. hæc videtur magis communis recentiorum.

Secundum dubium est, an hæc pœna procedat etiam contra ordinatũ in minoribus extra tẽpora? Affirmãt DD. quia text. *c.cùm quidam* generaliter loquitur: Ita *Maiol.lib.*3.*c.*24.*n.*10.*Sayr.loco cit.n.*21.*Abb.in d.c. cùm quidã, in figuratione casus.*

II. Ex Bulla Pij II. 6. *Cùm ex sa-*

ſacrorum, fertur pœna ſuſpenſionis latæ ſententiæ ab executione ordinum contra eos, qui ſacros ordines recipiũt extra tempora: quòd ſi celebrent in ea ſuſpenſione, irregulares efficiuntur, vt ibi dicitur.

Nota quòd illius ſuſpenſionis abſolutio ibi non eſt reſeruata Papæ. *Auila loco cit. Barboſ. alleg*.8. *nu.* 12. *Reginal. lib*.30. *tract*.2.*nu*.60.

Nota ſecundò, quòd non procedit illa pœna contra ordines minores, vel primam tonſurã recipiẽtem extra tempora, *Nauar. c.* 25. *nu.* 70. *Miran. Manual. Prælat.tom*. 1.*q*.39.*ar*.7.*concl*. 1. *Suar. de cenſur. diſp*. 31. *ſect*. 1. *num*.30. *in fin. Barboſ. alleg*. 17. *nu*. 12. *Tolet. loco cit.*

Nota tertio, quòd hæc ſuſpẽſio eſt tantum ab ordine ſic malè ſuſcepto. *Henriq. tract. de ſuſpẽſ. c*.38.*nu*.1. *Suar. loco cit. nu*. 31. *Layman de ſacr. Ordin. cap.* 10. *§. tertium*.

III. Ex Bulla 91. Sixti V. *cõtra Clericos malè promotos*, fuit lata ſuſpenſio Papę reſeruata cõtra recipientes ordines extra tẽpora: ſed ea Conſtitutio quoad hoc fuit abrogata à Clem. VIII. Bulla 40. *Romanum decet*; & redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. ſupra citatæ, vt *Reginal. loco cit. Barboſ. in d. c. cùm quidam nu. vlt.*

IV. Ordines conferens extra tempora, nullam cenſuram, ſeu pœnam ipſo iure incurrit. *Barboſ. alleg*. 17. *nu*. 9. ſed eſt ſuſpendẽdus à poteſtate ordines conferendi, per *cap. ſanè, ibi Abb. n*. 3. *de temp. ordin. gloſſ. in d. c. cum quidam*. Et quamuis per Bullam citatam Sixti V. incurreret ſuſpẽſionem, & alias pœnas latæ ſententiæ; tamen, vt dixi, ea Conſtitutio fuit moderata à Clemen. VIII. in hac parte, ideo dictæ pœnæ ceſſarunt.

Aduertendum eſt, quòd ordines ſacri ſolùm conferendi ſunt in Sabbatis Quatuor temporum, aut Sabbato ſancto, aut Sabbato ante Dominicam Paſſionis. *c. quo dierc. vlt*. 75. *diſt. c. de eo, de temp. ordin. Trid. ſeſſ*. 23. *c*.8. niſi ſuper hoc Papa diſpenſet: vide *Sanch. opuſcul. lib*.7. *c*. 1 *dub*. 51. vel niſi in vno caſu, quando ſcilicet ob aliquod iuſtum impedimentum Epiſcopus nõ potuit ordinationes explere in Sabbatis ſupra dictis: poteſt enim tunc in die Dominica immediatè ſequenti, continuato ieiunio naturali ab Epiſcopo, & ab ordinandis, ordinationes ſupplere. *c. literas, de temp. ordin. gloſſ. ibi verbo, pertinere*, *Hoſtien. ibi Cardin. n*. 1. *Anan. num*. 3. *& alij Canoniſtæ.*

Ordines autem minores conferri poſſunt, non ſolum dictis tẽporibus, ſed etiam mane in qua-

libet

libet die Dominica, vel Festo, si priuata sit ordinatio, vt si vnus, aut duo ordinentur. *c. 3. de temp. ordin.* imò etiamsi tres, aut plures, si non tam multi sint, vt videatur generalis ordinatio celebrari. *Sanch. dub. 52. loco citat. Diana resol. 30. miscell. 2. tom. 1. cum allegatis*. Prima verò tonsura quouis die, & hora conferri potest. *Sanch. dub. 52. num. 1.* & de communi testatur *Henriq. lib. 10. c. 12. nu. 1.*

Episcopalis autem cõsecratio ex antiqua traditione, die tantùm Dominica confertur. *c. quotidie, 75. dist. S. Leo Epist. 79.* vide *Barbos. allegat. 17. nu. 1.*

CAPVT XVI.

Ordines non seruatis interstitijs collati, seu recepti.

Nota primò, inter ordines regulariter loquendo seruanda esse interstitia, vt gradatim ascendatur ad illos, & prius se debet exercere promouendus in suscepto, antequam ad alium ascendat, ex Trident. *sess. 23. c. 11. in princ.* Inter primam tonsuram, & minores seruandum esse interstitium saltem vnius diei, ne quis sit eadem die purus laicus, & certo ordine insignitus, multi Doctores docent, vt *Innoc. Io. Andr. Butr. & Panormit. in c. de eo, de temp. ordin. Syluest. verbo, ordo, 2. nu. 7. Cuccus lib. 4. instit. tit. 13. num. 17. Emanuel Sà, verbo, ordo, nu. 17. Bonacc. de Sacram. Ordin. punct. 5. n. 54.* Addunt *Emanuel Sà, & Bonac.* dispensationem super hoc interstitio ad Summum Pontificem pertinere, nisi consuetudine receptum sit, vt Episcopus possit dispensare. Sed contrarium tenent probabiliùs alij, nempe non esse iure communi, neque ex Trident. vetitum conferre eodem die primam tonsuram cum vno minori ordine (aut pluribus, si Episcopo videbitur, vt statim dicam) Ita tenent *Flor. Anan. & Cardin. in d. c. de eo*, qui dicunt ita esse consuetudine receptum; & *Tabiena verbo, ordo 2. nu. 3. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 10. num. 20. Sorbus verbo, ordines, §. an autem. Auila p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4.*

Inter minores autem non requiruntur interstitia vnius anni, sed sufficit interstitium, quod est inter ipsa singula quatuor tempora, seu alia tempora generalibus ordinationibus à iure assignata, de quibus *supra cap. praecedenti* dixi, & ita *Vgolin. de potest. Episc. cap. 26. §. 27 nu. 4. Maiolus lib. 3. cap. 24. num. 13. Barbos. alleg. 11. n. 14.* secundùm probabiliorem. Potest tamen Episcopus, quando sibi videbi-

tur, dispensare super interstitijs istis minorum ordinum, ex *Tridentino dicto cap.* 11. *in princip.* & intellige de Episcopo, ad quem ipso iure pertinet ordinare, siue is ordinet, siue dimissorias concedat. *Sanchez lib.* 7. *opusculor. c.* 1. *dub.* 27. *Barbos. allegat.* 18. *num.* 9.

Inter ordinem Acolyti, & Subdiaconatum intercedere debet interstitium vnius anni, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. *Tridentin. dicto cap* 11. *in fine*. Inter Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur interstitium vnius anni, nisi aliud Episcopo videatur. *Trident. sess.* 23. *cap.* 13. Inter Diaconatum, & Presbyteratum similiter vnius anni requiritur interstitium, nisi aliud Episcopo videatur ob Ecclesiæ vtilitatem, ac necessitatem. *Tridentin. ibid. cap.* 14. Nunquam tamen possunt duo sacri sine dispensatione Apostolica eadem die conferri, vt *Trident. sess.* 23. *capit.* 13. vbi derogat omnibus priuilegijs. Vbi autem est consuetudo, vt minores cum Subdiaconatu conferantur, ea seruari poterit, vt *Nauarrus c.* 25. *num.* 71. *Salzedo ad Diaz c.* 25. *lit. C. Suarez de censuris, disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 41. *Sanchez dub.* 53. *num.* 5.

I. Episcopus conferens duos ordines sacros eadem die, est ipso iure suspensus à collatione illorum ordinum, quos sic contulit, id est vtriusque sacri, secundum multorum sententiam, per *cap. litteras, de tempore ordinan.* ibi, *volumus manere suspensos*. *Maiol. lib.* 3. *cap.* 24. *numer.* 13. *Barbos. in dicto cap. litteras, nu.* 4. *cum Mario Alter. & alijs. Layman lib.* 5. *de sacramen. Ordin. cap.* 10. *n.* 10. Et procedit etiamsi continuato ieiunio duobus diebus duos sacros conferat, vt in *dicto cap. litteras, & Salzedo ad Diaz loco citat. Barbos. in dicto c. litteras, num.* 3. *cum alijs Doctoribus.* Contra tamen, quòd ea suspensio non sit latæ sententiæ, sed ferendæ, tenent *Suar. disp.* 31. *sect.* 1. *nu.* 40. *Io. Andr. Hostien. Card. & Anan. in d. c. litteras.*

II. Recipiens primam tonsuram cum minoribus, scilicet eadem die, nullam ipso iure incurrit censuram. *Sayrus lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 22. *Suarez num.* 43. Sed recipiens minores cum Subdiaconatu eadem die, secundum multos Doctores est ipso iure suspensus à posteriori ordine tantum, per *cap.* 2. *de eo qui furtiuè, & per d. c. litteras*: ita *Nauarr. capit.* 25. *num.* 71. *Sayrus lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 25. *Suar. n.* 41. *Viuald. de suspens. nu.* 47. & de communi testatur *Layman cap.* 10. *nu.* 10. cū Sacra Congregatione. Sed alij di-

dicunt eum fieri ipso iure non suspensum, sed irregularem. Ita *Tolet. lib.1. cap.71. in fine. Nauarr. cap. 27. nu. 241. Auila par.7.disp.9 sect.1.dub.4. Sayr.* in hoc varians *lib.7.c.10.nu.22. Salzedo ad Diaz c.25. vers.vna eadem die.* Sed dicunt isti posse ab Episcopo dispensari, vt ministret in minoribus benè susceptis, per tex. *in d. cap.2.de eo qui furtiuè*. Item si Religionem ingrediatur suffragantibus meritis, potest in vtraque sentētia eius Prælatus dispensare, vt vlterius etiam promoueatur. *d. c.2. Sayr.lib.4. cap.14. nu 25.*

III. Recipiens autem duos sacros eadem die, vel duobus diebus continuis, etiam continuato ieiunio, secundum magis communem est suspensus ab exequutione posteriùs recepti tantùm. *c. litteras, de temp. ordin.* vbi est casus de duobus sacris: & in *c.2. de eo qui furtiuè,* vbi permittitur ministrare in priori benè suscepto: & ita *Maiol. lib.3. cap.24. num.13. Nauarr. c. 25. nu.71. Suar. de censur. disp. 31.sect. 1. num. 41. Barbos.in d. c. litteras, num. 5.* & de communi testatur *Layman lib.5.trac.de sacr.Ordin. c.10. nu. 10.* Alij tamen dicunt talem esse irregularē quo ad omnes ordines. Ita *Nauar.cap.27. num.241. Tolet. d.c. 71. in fin. Auila loco citat. cum Angelo, & Sylu. Maiol.lib.4. cap.11.nu.1.* Sed stante prima sententia, ea est intelligenda, vt sit suspensus solùm à posteriùs suscepto, si Episcopus non fecit prohibitionem sub pœna excōmunicationis ferendę, ne quis accederet ad duos sacros suscipiendos: si enim talis comminatio, seu prohibitio fuit facta, erit suspensus ab vtroque ordine, per *cap.fin. de eo qui furt.* quia tunc ab initio accedēs ea intētione, in vtriusq. receptione deliquit. Adde quod si non sit facta dicta cōminatio, potest Episcopus dispensare vt ministret in prius suscepto; si autem facta est comminatio, solus Papa super vtroque dispensat, nisi Religionem ingressus ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuersatus: Tunc enim Prælatus eius super vtroque potest dispensare, & etiam vt vlterius promoueri possit, *dicto cap.2. & 3. de eo qui furt. Tolet. ibidem. Sayr. lib. 4. cap. 14. num. 25. Auila loco citat.Diaz c.25.* vide de hac re *supra cap.7.*

Recipiens Sacerdotium & Episcopalem consecrationm eadem die, nullam incurrit censuram, seu pœnam ipso iure: imò licitum est die Sabbati cōpetenti recipere Sacerdotium & die Dominica, etiam non cōtinuato ieiunio, fieri Episcopum. *Abbas in d. c. litteras*, vbi testatur de communi,

& *ibi Cardin. n.3.de temp.ordin.*

Recipiens ordines, etiam sacros, non seruatis interstitijs à iure statutis, dummodo non eadem die, neque extra tempora eos recipiat, nullam incurrit censuram, neque irregularitatem, quia non est id iure cautum: ita *Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. nu. 43. Barbos. alleg. 18. nu. 11. Zerola in praxi verbo, ordo, n. 8. Diana resolut. 32. tract. 2. tom. 2.* quamuis peccet mortaliter, qui ignorante Episcopo proprio, sic promouetur non seruatis interstitijs, vt ijdem authores fatentur.

Aduerte, quòd ex Bulla Sixti V. *contra malè promotos*, statutæ erant variæ censuræ latæ sententiæ contra promouentes, & promotos in omnibus casibus omissionis interstitiorum: sed ea Bulla fuit in hoc redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. vt *Suar. disp. 31. sect. 1. nu. 41. & 43.*

CAPVT XVI.

Ordines recepti, seu collati ab alieno Prælato sine dimissorialibus vel licentia proprij Ordinarij Diœcesani, vel fictis dimissorialibus.

I. IN *c. si quis ausus, 71. dist.* ex Niceno Concilio *c. 16. in fin.* habetur: Siquis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, ordinare, cùm non habeat consensum illius Episcopi, à quo recessit Clericus, irrita sit huiusmodi ordinatio. Similiter *c. 1. 9. q. 2.* Gelasius Papa ait talem ordinationem ratam non fore, nec vires vllas habituram. Hæc verba intelliguntur communiter, non quod ordinatio sit verè nulla in actu primo, cùm impressus sit character, sed intelligitur irrita ordinatio in actu secundo, id est, vt non habeat ordinatus ordinis illius licitam exequutionem; ita *Turrecrem. in d. cap. 1. & Sanchez opuscul. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 14.* Hæc autem verba, si spectemus iuris rigorem, videntur reddere ordinatum ipso iure suspensum, vel irregularem, per ea quæ dixi *supra cap. 11. in princip.* Tamen multi Doctores tenent, quòd hæc verba non sint accipienda in tanto rigore, sed ita quòd peccet sic ordinatus celebrando, seu exercendo tales ordines, quandiù non ratificauerit eam ordinationem proprius Episcopus; non tamen quòd sit suspensus, neque propriè irregularis; ita *gloss. verbo, statuit, & Doctores in cap. eos, de temp. ordinand. in 6. Ioannes Andr. in cap. quòd translatus, eod. tit. Salzedo ad Diaz cap. 26. littera C. Suar.*

de

*de censur.disp.*31.*sect.*1.*nu.*14. *Armilla, verbo, ordo, num.*16. *Nauar.cons.*27.*n.*5. *& cons.*29. *num.*1. *de temp. ordin. Sanchez opusc. loco citat. dub.*28. *num.*5. Quòd autem ſtando in iure communi antiquo, ratificari poſſit ordinatio illa, & ſic ceſſet impedimentum, habetur in *c. Lugdunensis 9. quæst. 2. & ibi gloſſa, verbo, poterit. Nauar.conſil.*27. *num.*5. *de temp. ordin. gloſſ. in c. illud* 71. *dist. ibi Vgo, & Turrecrem. in dicto c. Lugdunensis, cum Laur. Archid. & Io. Andr.* & tenet *Salzedo ad Diaz c.*26. *praxis can. §. tertio erit. Suarez de censur. disp.*31. *sect.* 1.*nu.*14. *& Bonaccina de sacr. Ordinis, punct.*4. *numer.*26. & tenet *Sotus, Medina, Gabriel, Cuccus, & Manuel*, quos allegat *Sanchez opuscul. loco citat. dub.*28. *num.*8. vbi etiam hanc ſententiam ait ſatis probabilem. Et procedunt prædicta tam de promoto ad ſacros, quàm ad minores, vel primam tonſuram: imò de ordinato in minoribus, vel prima tonſura initiato, quòd non ſit ſuſpenſus, neque irregularis, ſed tantum impeditus exercere ſub peccato ante ratificationem, ait probabiliorem *Sanchez dub.*28. *num.*4. & ideo dicunt validam eſſe collationem beneficij tali Clerico factam: ita *Nauarrus conſil.*27. *num.*5. *& conſil.*29. *num.*1. *de tempore ordinand. Guid. Papæ deciſ.*449. *incip. Laicus. Sanchez dub.*28. *num.*6.

Contra tamen alij tenent prędictos ordinatos in Sacris, vel minoribus, eſſe ſuſpenſos, vel irregulares, ex ratione prædicta; itavt neque collatio beneficij eis facta ſit valida; neque poſſe eam ordinationem à proprio Epiſcopo ratificari; ita multi Doctores, quos allegat, & ſequitur *Sanchez* ſibi contrarius *dub.*20.*n.*16. *& ſeqq.* imò quòd recipiens primam tonſuram ſine licentia ſui Epiſcopi, non gaudeat priuilegio clericali ipſo iure, ait communem *Salzedo ad Diaz in praxi c.*26. *§. & non ſolum* tenent *Chaſſaneus, Rebuff. & Salzedo*, quos allegat, & ſequitur *Sanchez ibi numer.* 15. *Cephal. conſil.* 682. *vol.*5. *Marius Alterius tom.*2. *diſputat.*9. *cap.*4. *verſ. vnde ſequitur. Azor.tom.*2.*lib.*3.*cap.*49. *quæst.*4. vbi ait, talem non poſſe vlterius promoueri, & incapacem eſſe beneficiorum, & non gaudere priuilegio clericali fori, & Canonis, nec poſſe ratificari tonſuram eiuſmodi à ſuo Epiſcopo, ſed indigere Apoſtolica diſpenſatione.

Hanc ſecundã ſententiam quo ad initiatum prima tonſura veram puto, ſi tamen ſequatur ſententia declaratoria priuatio-

nis priuilegij Clericalis, per ea, quæ infra dicam de ordinato falsis dimissorialibus, vel commendatitijs: & ita *Bonacc. tract. de suspen. partic. q. 1. punct. 11. nu. 21.*

II. Ex Bulla Pij II. 2. *Cum ex sacrorum*, ordines sacros suscipiens sine litteris dimissorialibus sui Episcopi, incurrit ipso facto suspensionem, in qua celebrans fit irregularis. Et hæc extrau. est cõfirmata à Leone X. Paulo III. & Pio V. vt *Bernard. Diaz c. 26. & ibi Salzedo, §. extrauagans Pij II.* Sed hæc Bulla solùm procedit contra recipientes ordines sacros, non autem minores. *Mãdos. regula 24. q. 1. nu. 6. Salzedo ibi, §. quinto erit. Sanchez loco cit. dub. 28. nu. 2.* & dixi *supra eod. verbo, ordo, cap. 1. num. 3.* vbi etiam *num. 2.* vide multa ad declarationem eiusdem Bullæ, & suspensionis. Hodie itaque ex vi huius Bullæ Episcopus non potest per solam ratificationem rehabilitare ordinatum, sed requiritur absolutio à suspensione. *Quaranta, verbo, ordo, §. ampla hanc, cum Mandos. Rebuff. & Lopez*: potest tamen hunc malè ordinatũ absoluere idem proprius Episcopus, vt dixi *dicto cap. 1. nu. 2.*

III. Ex Tridentino *sess. 6. c. 5.* ordinatus ab Episcopo alieno sine licentia expressa sui Ordinarij est ab exequutione ordinum ipso iure suspensus: & iterum *sess. 23. cap. 8.* ordinatus ab alieno Episcopo sine licentia proprij Episcopi, est suspensus ipso facto à susceptorum ordinum exequutione, quandiù proprio Ordinario videbitur expedire.

Ex quo decreto hodie multi Doctores dicunt per ratihabitionem proprij Episcopi induci dispensationem super ordinibus, seu absolutionem à suspensione prædicta: ita *Maiol. lib. 4. c. 20. nu. 1. Paris. de resign. lib. 4. q. 2. n. 87.* & quòd est intelligendum, quãdo Episcopus per hoc intenderet auferre suspensionem: ita *Quaranta, verbo, ordo, §. amplia hanc extrauagantem.*

Aduertendum est, quòd ad ordines legitimè ab alieno Episcopo suscipiendos sufficit, vel proprias habere dimissoriales, vel expressam licentiam, ita vt non sit necesse licentiam dari in scriptis, nisi pro Vltramõtano in Italia ordinando, vt infra dicemus: & probatur *Trident. sess. 14. c. 2. reform.* & ita *Sanch. opusc. loco cit. dub. 20. num. 4.* Et Vicarius generalis Episcopi, regulariter loquendo, non potest dimissorias concedere sine speciali mandato, nisi Episcopo agente in remotis. *Sbrozz. de offic. Vic. lib. 2. q. 41.*

Aduertendum secundò, quòd multi Doctores dicunt præfatam su-

ſuſpenſionis pœnam latam à Tridentino Concilio contra promotos ſine licentia proprij Epiſcopi habere locum, nō ſolum contra promotos in ſacris, ſed etiam in minoribus: quamuis enim in principio *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 23. loqui videatur de ordinibus ſacris, tamen poſtea generalius loquitur, & quia in *cap.* 5. *ſeſſ.* 6. generaliter loquitur: & ita tenent *Maiol. lib.* 4. *cap.* 20. *Cherub. ſuper Bulla* 7. *Pij II. ſchol.* 2. *Toletus lib.* 1. *cap.* 49. §. *quarto*. *Quaranta, verbo, ordo*, §. *limita in eo, qui per trienn. Suarez de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 19. *Filiucc. tract.* 17. *nu.* 68. vbi ait, ita à Sacra Congregatione declaratum; & cōmunem ait *Salzedo ad Diaz cap.* 26. *pag* 124. & communiter etiam dicunt procedere de prima tonſura initiato dicta Tridentini decreta, quia in iure Canonico venit communiter appellatione ordinum: ita *Riccius collec.* 1678. *Eman. Sà, verbo, ſuſpenſ. n.* 11. *Fornarius de ſacr. Ordin. punc.* 4. *nu.* 27. & ita de communi *Salzedo loco cit.* & tenet *Diana reſolut.* 144. *tract.* 4. *tom.* 2. & quòd prima tonſura veniat ordinum appellatione, ait *gloſſ. in cap.* 1. *verbo, Clericum, de temp. ordin. in* 6. Quamuis contra, quòd Tridentini pœna non procedat contra promotos in minoribus, teneant *Auila par.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 7. §. *ſecundo ſupponendum. Nauar. conſ.* 31. *de temp. ordin.* & *conſil.* 39. *nu.* 3. *eod. tit. Sanch. opuſc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 28. *per totum*.

Vnde putant de promoto in minoribus dicendum, quod de iure communi *ſupra* dixi *num.* 1. ſecundum communiorem ſētentiā, ideſt, nō incurrere in dicto caſu cenſuram vllam, vel irregularitatem propriè dictam: & de prima tonſura initiato concedunt *Tolet. lib.* 1. *cap.* 49. *verſu, prima habetur*, *Zerola par.* 1. *verb. dimiſſoriæ*, quia prima tonſura non eſt ordo, nec ſacramentum. *S. Thomas in* 3. *ſenten. diſt.* 24. ſed eſt deputatio ad ſtatum, & miniſterium eccleſiaſticum, vt *Apoſtilla ad Guid. Pap. q.* 449.

IV. Epiſcopus conferens ordines ſubdito alieno ſine illius Ordinarij dimiſſorialibus, vel licentia, olim erat ſuſpenſus per annū à celebratione Miſſæ. *c. Epiſcopus in Diœceſi*, 7. *q.* 1. *ibi Turrecr. gloſſ. in c. eos qui, de temp. ordin. in* 6.

V. Sed *ex dicto cap. eos qui*, Si id facit ex præſumptione, id eſt ſcienter, ſeu ex ignorantia affectata, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione ordinum; & Clerici talis delinquentis ſubditi, poſtquam illius ſuſpenſio fuerit manifeſta, poterunt à vicinis Epiſcopis ordinari abſque licentia ſui Epiſcopi, ſeu Prælati.

An autem hæc suspensio sit ab ordinis tantum male collati collatione, affirmant *Arcbid. & Gemin. ibi.* Sed communis ait esse suspensionem ab omnium ordinum collatione. Ita *Suar. disp. 31. sect. 5, n. 5. Marius Alterius de suspens. disp. 16. cap. 1. col. 3. Palud. in 4. dist. 19. q. 7. Auila par. 3. disput. 5. dub. 8. casu 7. Bonacc. de suspens. partic. q. 2. punct. 7. num. 4.*

An verò procedat hæc pœna, etiam contra alios Prælatos habentes priuilegium minores ordines conferendi? Respondeo affirmatiuè, vt *gloss. in d. c. eos qui.* Sed an procedat hęc pœna etiam contra conferentem primam tõsuram? Negant *gloss. ibi. verbo, Clericos. Gemin. ibi n. 5. Toletus lib. 1. c. 48. §. secunda habetur. Riccius, & Villalobos*, quos allegat, & sequitur *Diana resol. 194 tract. 4. tom. 2.* Sed alij affirmant, vt *gloss. in d. c. eos qui, verbo, ordinare. Salzedo ad Diaz in praxi c. 26. Barbos. in d. c. eos, n. 10.*

VI. Ex *cap. fin. de temp. ordin. in 6.* Episcopus conferens primã tonsuram homini alienæ Diœcesis sine licentia illius Superioris, per annum à collatione Clericalis tonsuræ duntaxat nouerit se suspensum: de cuius textus intellectu multa dixi *supra c. 1.*

VII. Ex *Trident. sess. 23. c. 8.* Episcopus, seu alius Prælatus conferens ordines alieno subdito sine licentia proprij Ordinarij, incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum. Nota quòd hæc censura nõ requirit præsumptionẽ, sed sufficit ignorantia crassa, vel supina. An autẽ procedat contra cõferentem minores ordines, an tantum sacros? dixi *supra nu. 3.* & Doctores pro vtraque parte affert *Diana resol. 194. tract. 4. tom. 2.*

VIII. Sixtus V. in Bulla, *Sanctum, & salutare*, contra malè promotos, & promouẽtes, varias censuras statuit latæ sentẽtiæ Papæ reseruatas cõtra præfatos ordinatos, & ordinãtes sine licẽtia, vt supra: sed ea Bulla in hac parte fuit redacta ad terminos iuris cõmunis, & Bullæ Pij II. & Trident. Cõcilij per Clem. VIII. Bulla, quę incipit, *Romanũ. Sayr. lib. 7. c. 10. n. 36. Quaranta, verbo ordo, versic. an verò, Sanch. consil. lib. 7. c. 1. dub. 28. in fin.*

IX. Vrbanus VIII. Bulla 33. quæ incipit *Secretis*, §. 4. ita statuit: Italos verò, si quos in posterũ clericali charactere insigniri, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs cõtigerit, etiam si qualitatibus per Concilij Trid. decretum *c. 16. sess. 23.* requisitis præditi sint; nihilominus, sequuta tamen priùs desuper Iudicis ecclesiastici declaratione, fori pri-

priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiuè volumus.

Nota, quòd aliqui putāt hanc pœnam procedere etiam contra ordinatum sine vllis dimissorialibus: v.g. si temerè eum Episcopus ordinauit, vel si ille furtiuè accessit, quia eadem est ratio delicti: ita tenet *Diana resol.62.tract.1. de immun.tom.2.* Sed non placet, quia diuersa, & grauior est species criminis vtentis falsis dimissorialibus, vt infra apparebit.

Nota secundò per verba illa, *planè in omnibus subiacere*, eum subiectum fore non solùm in ciuilibus, sed etiā in criminalibus. Adde ad hanc subiectionem iurisdictioni laicali consequi etiam subiectionem quoad bona, vt nō fruatur priuilegio immunitatis ab oneribus patrimonialibus; quia ius imponēdi hæc onera procedit ex iurisdictione laicali circa personam, vt non nisi subditis imponi possint. *l. rescripto*, §. *vlt. ff. de mun. & hon.*

X. Falsis dimissorijs promotus incurrit crimen falsi, de quo, si via accusationis sit condemnatus, conuictus scilicet, vel confessus, est infamis infamia iuris, & consequenter irregularis, quia crimen falsi est crimen publicum: & de hoc dixi *supra verbo, falsum, c.1. & cap.5.* imò secundum magis communem sufficit ad hanc pœnam, si hoc crimen sit notorium iure vel facto absque sententia, quia est crimen depositione dignum. *Sayr.lib.7.cap.12.nu.3.& nu.12. Garz.par.11.c.3.n.110.* Sed aduersus hanc infamiam restitui potest etiam à suo Episcopo, & indirectè dispensari super illa irregularitate, per *c. at si Clerici*, §. *de adulterijs, de iudic.* ita *Tolet.lib.1.c.62.§.fin. Sayrus d.cap.12.nu.3. Abb. in c. fin. de temp.ordin.nu.5. versu, quædam sunt delicta mediocria. Sylu.verb. irregularitas q.14. gloss. in c. fin. de temp.ordin.verb. damnatione:* est enim crimen falsi inter minora crimina, *d. c. fin. de temp. ordin. ibi Abb.nu.6.*

Adde, quod ratione talis criminis falsi potest Clericus damnari ad triremes, si via accusationis processum sit, per *l.1. §. vlt. ff. ad l. Cornel. de fal.* vbi pœna falsi via accusationis est deportatio. *Menoch. de arb. casu 306.n.2. & casu 313.n.7.* in cuius deportationis locum successit damnatio ad triremes. *Clarus §.fin. q.67. Diaz in praxi, c.146.n.3. Salzedo ad Diaz c.140.§. sic equidem*; quo casu esset infamis infamia iuris ex genere pœnæ. *l. capitalium*, § *cæteræ, ibi gloss. verbo. ad tempus, ff. de pœnis*; de communi testatur *Molina tractat.3. disp.9. nu.19.*

Aduer-

Aduerte, quòd ordinatus litteris dimissorialibus veris, sed subreptitijs ob falsã, & dolosam suggestionem factam Episcopo, non incidit in pœnas falsantis dimissorias, sed secundum probabilem multorum sententiam incurrit in pœnas promoti sine dimissorijs, & sine licẽtia sui Ordinarij. *Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. nu. 36. Reginal. lib. 32. cap. 25. num. 72. Quaranta verbo, ordo; §. quod intellige.* Contraria tamen sentẽtia, scilicet non reddi nullas dimissoriales Ordinarij ob istam subreptionem, est communior, vt dixi *verbo, Gratia, c. 8.*

CAPVT XVII.

Ordines Vltramontano, seu extero in Italia collati, seu suscepti sine dimissorialibus in forma debita, vel sine speciali licentia Papæ.

1. IN *c. 1. de tẽpor. ordin. in 6.* à Clem. IV. Statutum est, vt nullus Episcoporum Italiæ aliquem Vltramõtanum Clericum ordinare præsumat, nisi à Summo Pontifice licentiã habeat specialem, vel dimissorias sui Episcopi originis, vel beneficij, cum causa rationabili, cur illum nequeat, vel nolit ordinare: & ordinati cõtra hanc formam incurrant ipso facto suspensionem absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, vt neque Maior Pœnitentiarius Papæ possit cum istis dispensare, nisi cum licentia Papæ speciali.

Amplia quòd hic nomine Italiæ cõtinentur etiam Insulæ adiacentes, vt Corsica, Sardinia, Sicilia &c. ex *l. Insula, ff. de Iudic.* ita *Gemin. hic nu. 6.* non autem continentur Regiones, quæ in medijs limitibus continentur inter Italiam, & Vltramõtanas Regiones, vt *Barbos. hic nu. 4.* cum multis allegatis.

Amplia secundò, quòd hæc Constitutio procedit etiam de receptione ordinum minorum, & prima tonsura; quia licet in prooemio loqui videatur de ordinibus sacris, tamen hic intelliguntur sacri latè, quatenus sunt res sacræ, vt contineant etiam minores, & primam tonsuram: & licet dicat text. ibi, *clericum ordinare,* intelligitur tam in sensu identico, seu composito, quàm diuiso, id est, siue per talem ordinationem fiat Clericus, siue Clericus existens promoueatur; & ita *gloss. ibi verbo, Clericum. Tolet. lib. 1. cap. 48. in princ. cum Io. Andr. Gemin. & Franco ibid.*

Limita quòd hæc Constitutio non procedit contra Italos in loco Vltramontano ordinatos. *gloss. ibi. verbo, Italia, Tolet. §. 1. Guil. Archid. & Io. Mon. in d. c. 1.*

d. c. 1. *& ibi Gemin.n.* 8. *Barbos. num.* 7.

nisi de dimissorijs Episcopi

Limita, quòd licet textus nihil dicat de dimissorijs Episcopi originis, vel beneficij; tamen sufficiunt etiam dimissoriæ Episcopi domicilij, quia sic de iure communi sufficiunt, cui non est in hoc derogatum. *Archid. Io. Monach. Anchar. hic*, *& Barbosa num.* 3. cum alijs multis.

S. D. N. Papa Vrbanus VIII. in Bulla 33. quæ incipit, *Secretis*, confirmauit prædictam Constit. Clementis IV. in omnibus: deinde addidit, vt tam Vltramontani, quàm alij quicunque ex quouis loco extra Italiam oriundi non possint ordines, neque primam tonsuram recipere in Italia, nisi cum dimissorijs sui Episcopi recognitis, & approbatis à Nuncio Apostolico illius Regionis, vbi proprium habent Episcopum, & subscriptis ab eodem Nuncio, & recognitis, & approbatis Romæ à Vicario Vrbis. Aliàs promoti incurrant perpetuam suspensionem, vt in *d. c.* 1. *de temp. ordin. in 6.* & promouentes incurrant suspensionem ad annum ab exercitio Pontificalium.

Limita, quòd non procedunt istæ Constitutiones contra Vltramontanum, qui in Italia habet domicilium, vel beneficium, quia de iure communi potest à proprio Episcopo Italo ordinari, per textum in *c. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* talis enim non potest absolutè vocari Vltramontanus, sed Italus.

Nota ex dictis Constitutionibus vnum speciale, quòd licet regulariter ad ordines recipiendos ab alieno Episcopo sufficiat licentia proprij Episcopi, etiam viua voce concessa; fallit in Vltramontano, vel extero in Italia promouendo: & ita *Sanch. opusc. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 4. gloss. in d. cap. 1. de temp. ordin. in 6. Franc. in d. c. eos, eo. tit. in 6. num.* 1.

CAPVT XVIII.

Ordines collati ab Episcopo titulari sine licentia proprij Prælati.

IN *Trident. sess.* 14. *cap.* 2. *in fine*, cautum est, vt nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, id est Episcopi ad titulum Ecclesiarũ in partibus infidelium consecrati, qui actu neque iurisdictionem, neque diœcesim habent, etiãsi in loco nullius diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio cuiusuis ordinis resederint, aut morã traxerint vigore cuiusuis priuilegij sibi de promouendo quoscunque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis continuæ abs-

que

que sui proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissorijs, ad aliquos sacros, aut minores ordines, aut primam tonsuram promouere valeat. Contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, & taliter promotus ab executione ordinũ sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

Nota ex *eo c.2. Triden.* quòd causam dedit huic decreto abusus talium priuilegiorum, quorum prætextu titularis Episcopi multos minus idoneos, & aliàs reiectos promouebant. *Roderic. q.regul.*18. *art.6. tom.*1.

Nota secundò, quòd vt Episcopus titularis ordinare aliquẽ posʃit, requiritur licentia tam Prælati, qui Ordinarius est ordinãdi, quàm Ordinarij loci: aliàs incurrit promouens, & promotus in pœnas istius decreti, &*.c5. seʃʃ.6. Barbos. alleg.*5.*nu.*17.

Nota tertiò, quòd ordines etiam minores, & prima tonsura collata contra formam huius decreti ab Episcopo titulari, seu annulari, tenent, & valida est pro. morio quoad hoc, vt non debeant iterari, sed non tenent quoad licitam exequutionem. *Layman de sacr.Ordin. c.9.n.6.* quia hæc potestas conferendi ordines validè, est immobiliter potestati ordinis Episcopalis annexa à iure diuino.

CAPVT XIX.

Ordines collati cum licentia, vel dimiʃʃorijs Capituli, vel Vicarij Capitularis, Sede intra annum vacante.

IN *Trident. seʃʃ.7. c.10.refor.* statutum est, ne liceat Capitulis Ecclesiarum Sede vacante intra annum à die vacationis ordinandi licentiam aut litteras dimissorias, seu reuerendas, tam ex iuris communis, quàm priuilegij, aut consuetudinis vigore alicui concedere, nisi illis, qui beneficij Ecclesiastici recepti, seu recipiendi occasione arctari fuerint: si secus fiat, Capitulum contrauenies Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant; In maioribus verò ordinati ab exequutione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi.

Item *Trident. seʃʃ.23.c.10.reform.* statuit, vt promoti litteris dimissorijs obtentis à quouis in iurisdictione Episcopi loco Capituli Sede vacante succedente, in easdem pœnas incidant, contentas in *d.c.10.seʃʃ.7.* Concedentes autem dimissorias contra formam dicti decreti, ab officio,

&

& beneficio per annum sint ipso iure suspensi.

Amplia prędicta decreta, quòd Capitulum, vel eius Vicarius nõ potest dare dimissorias intra annum vt supra arctato alia causa, quàm beneficij, vt si necessarij essent ordines ad obtinendum gradum Theologiæ. *Sanchez opusc. lib.7.cap.1.dub.20.num.38.*

Amplia secundò, quòd Vicarius Capitularis non potest dare dimissorias tam intra, quàm vltra annum Sede vacante, nisi ei fuerit hæc facultas specialiter mandata à Capitulo: secus est in Vicario Apostolico, nisi ei fuerit restricta facultas in litteris suæ commissionis. *Gutierez can. qq. lib.2.cap. 12. num.22. cum Pauino, & Mandos.*

Amplia quòd illa pœna interdicti est latæ sententiæ. *Henriq. lib.13.cap. 43. num. 5. Sanchez opusc. lib.7. cap.1.dub.20.n. 36. Viual.de interd.n.18. Sayr.lib.5. cap.12.n.15.* quia verbum, *subiaceat* est latę sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 148.*

Limita quòd non est vetitum per hæc decreta Capitulo, vel Vicario cõcedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum ordines recipiendi, v.g. vigore Breuis à Papa obtenti. *Nauar. cons.19.n.1.de temp.ordin. Barbos.allegat.3.nu.14.Sanch.opusc. lib.7.cap.1.dub.20.num.37. & dub. 26.*

Limita secũdò, quòd interdicti illius personalis genericè absolutio nemini est reseruata, ideo poterit Episcopus successor absoluere, ex *c. nuper, de sent. excommun. Coninch de censur. disp.17. nu. 76.* Confessarius autem non potest in hoc casu absoluere particulares Canonicos.

Limita tertiò; quòd illa pœna priuationis priuilegij Clericalis lata contra ordinatos in minoribus, vel prima tonsura initiatos, non afficit ante declaratoriam, vt *Bonacc. de suspens. in partic.q.1.punct.11.num.21.* vt in simili habetur in dicta Bulla Vrbani VIII. *Secretis*, cõtra Italos promotos falsis dimissorialibus, vt dixi *supra c. 16. num.9.* Imò aliqui dicunt, illam pœnam priuationis priuilegij Clericalis in hoc decreto Tridentini Concilij non esse latæ sententiæ, sed ferendæ, propter verbum, *non gaudeat*, quod est futuri temporis; ita *Nauarr.cons.19.de temp. ordin. Sanch. vbi supra dub.28. num.14.*

Limita quartò, quòd ordinati in minoribus in hoc casu non incurrunt suspensionem, tanquã ordinati sine licentia sui Episcopi, quia facta est commutatio in hanc pœnam priuationis priuilegij Clericalis. *Suarez disput.31.*

sect.1.num.20. Sanchez dub.28. nu.5. & 14.

Limita quintò, quòd vbi Tridentinum non est receptum, seruabitur ius commune: de quo *c.cum nullus, de temp. ordin. in 6.* vt possint etiam intra annum à Capitulo dimissoriæ concedi. *Tolet. lib.1. cap.49. vers.2. Sanch. dub.20. nu.37. cum Salzedo.*

CAPVT XX.

Ordines collati vigore dimissoriarum concessarum à Prælato intra fines alicuius Diœcesis consistente, vel à Capitulo, vel Collegio.

Ex *Trident. sess.23. cap.10.* Abbates, & alij Prælati, quantumuis exempti intra fines alicuius Diœcesis consistentes, etiamsi dicantur nullius Diœcesis; Item Collegia, & Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias Clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedere non possunt: Sed hęc omnia facere, vel cõcedere pertinet ad Episcopos, intra quorum Diœcesis fines existunt: Nõ obstantibus priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus. Aliàs promoti vigore talium dimissoriarum incurrunt in pœnas latas ab eodem Trid. *sess.7. c.10. reform.* id est, vt in minoribus ordinati nõ gaudeant priuilegio clericali; in sacris autem ordinati sint eo ipso suspẽsi ab exequutione ordinum ad beneplacitum proprij Episcopi supradicti. Concedentes autem tales dimissorias contra formam huius decreti, ab officio, & beneficio per annum sunt ipso iure suspensi. Adde, quòd ordinans vigore talium dimissoriarum prohibitarum incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum, iuxta ea, quæ dixi *supra c.16 nu.4.5.6.7.* quia ordinat alienũ subiectum sine licentia proprij Episcopi.

Nota quod hic dicitur de Capitulo, intelligitur Sede non vacante, quando ex priuilegio, vel consuetudine, aut præscriptione prætendunt dimissorias posse cõcedere; vel quando habent territorium, & iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum, vt declarauit Sacra Congregatio: & pęnæ contra concedentes dimissorias hic intelliguntur extensæ non solum ad Capitula, & Collegia, sed etiam ad Abbates, & Prælatos supradictos, vt *Toletus lib.1. capit.49. §. quinta. Sayrus lib. 4. c.13. n.5.* Intelligitur autem illa pœna suspẽsionis ab officio, & beneficio, procedere cõtra Pręlatos & singulares personas cõcedẽtes dimissorias istas. At Capitula, & Collegia incurrunt interdictũ, ex

Trid.

Trid. seß. 7. *c.* 10. *Tolet. loco cit.*

Ad explicationem harum pœnarum, vide quæ dixi *supra capit.* 19. & ad explicationem territorij exempti intra fines Diœcesis alicuius, vide quæ dixi *verbo, Episcopus*, *c.* 5.

Nota secundò, quòd etiam de iure communi, ex *c. cum nullus*, *de temp. ordin. in 6.* Prælati existentes intra fines alicuius Diœcesis, non possunt concedere dimissorias, nisi ex priuilegio Papæ speciali. Verùm si Prælatus aliquis habet propriam Diœcesim, cum iurisdictione scilicet Episcopali, poterit etiam hodie dimissorias concedere, non obstante Trident. Decreto, quod non intrat in tali casu: ita *Campanil. rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 4. *Sanchez opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 21. *nu.* 6. Vnde quoties Prælatus esset ordinatus priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit cōcedere dimissorias, vt *Barbos. alleg.* 7. *n.* 8. *cum alijs præallegatis.*

CAPVT XXI.

Ordines collati ab Abbate, seu alio Prælato intra fines alicuius Diœcesis consistente, sine licentia Diœcesani.

I. IN *Trid. seß.* 23. *c.* 10. Statutum est, ne liceat Abbatibus, ac alijs quibuscūque quantumuis exemptis, intra fines alicuius Diœcesis consistentibus, etiam si nullius Diœcesis esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus nō sit, tonsuram, vel minores ordines conferre. Contrafacientes autem Prælati secundū aliquos DD. incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio per annum, quam incurrunt, si ipsi dimissorias concederent, ex *eod. c.* 10. *Trident.* ita tenet *Henriq. lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *vers. idem disponitur. Sayr. lib.* 5. *c.* 13. *n.* 5. Sed nullo modo id probatur ex hoc textu; & in pęnis non est facienda extensio ex similitudine rationis. Ideo verius videtur in tali casu Prælatos incurrere suspensionem à collatione ordinum per annum, tanquam promouentes alienum subditum sine licentia illius Episcopi, seu Prælati; vt dixi *c.* 16. *supra à n.* 4. Promoti autem incurrunt suspēsionem, tanquam ordinati ab alieno sine licētia sui Pręlati: de qua dixi *sup. c.* 16. quia nō recipiunt ordinis exequutionem, vt *Sanch. opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *nu.* 17.

Aduerte, quòd de iure communi solum reperitur concessum Abbatibus, vt possint conferre tonsurā, Ostiariatum, & Lectoratum. *c. quoniam,* 69. *dist. c. cū contingat de ætat. & qual. c. Abbatib. de priu. in 6.* tamen ex consuetudi-

dine, & identitate rationis omnes quatuor minores conferre possunt, vt *Sanchez opusc. lib.7. cap.1. dub. 19.n.11.* Apud quem vide alia circa hanc materiam.

Aduerte secundò, quòd si Abbas, seu Prælatus contra hoc decretum conferat minores, vel tõsuram alicui sæculari subdito sibi in temporalibus, collatio, seu ordinatio erit valida, vt non sit iteranda, quia Tridentinum non aufert ab illis totalem potestatem iure communi concessam, sed vsum illius restringit, vt extra dictos limites reddat illicitum: ita *Layman lib.5. tract. de sacr. Ordinis, cap.9.nu.7.Sanch.opusc. lib.7. cap.1. dub.19. nu.17.* cum communi sententia. Si verò alieno subdito conferat sine licentia illius Prælati, aliqui dicunt ordinationem nullam esse totaliter, quia excessit limites suæ facultatis à iure concessæ: ita *Palud.& Layman ibid.* Sed contra *Sanch. ibi* cum communi sententia Doctorum ait, quòd non recipit promotus ordinis exequutionem, sed ordinatio imprimit characterem, quia priuilegium hoc est per se primò absolutè concessum, vt dixi *verb.Baptismus,c.3.in fin.*

Aduerte tertiò, quòd hoc decretum non habet locum in Prælato habente propriam Diœcesim, seu ordinariam iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum, per ea, quæ dixi *supra cap.20.in fin.* & ita *Sanchez dub.19. num.20.* quia hoc ei competit de iure communi, cui Tridentinum non derogauit.

Aduerte quartò, quòd Nouitius nõ censetur subditus regularis Prælati, seu Abbatis, ideo nõ potest ab eo promoueri ad ordines, vel tonsuram. *Maiol.lib.4. cap.2.nu.11. §. quinimò.*

CAPVT XXII.

Ordo collatus ab Episcopo, qui renunciauit dignitati.

I. EX *c.1. de ordin. ab Episcopo, qui renunc.Episc.* Episcopus, qui renunciauit loco, sed non dignitati, remanet tanquam Episcopus titularis, & cum licentia Episcopi loci, & Episcopi promouendorum potest ordines conferre. At Episcopus, qui renunciauit etiam dignitati Episcopali, non potest sacros ordines conferre licitè, quamuis validè conferat: & ab ipso promotus in sacris non recipit ordinis executionem; & quidem scienter, vel ignorantia crassa, vel supina sic promotus est a solo Papa dispensabilis: si autem bona fide, potest cum eo eius Episcopus dispensare. Si autem in minoribus promotus est, etiã scienter habet liberam ordinis exequutionem.

Ex

Ex hoc textu, Nota primò, quòd sacros ordines recipiens ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, etiam si eos receperit cũ cõsensu Episcopi loci, & promouendi, si mala fide promotus est, incurrit suspensionem ab exequutione ordinũ taliter receptorum, reseruatam Papę secundum communem sententiam: ita *gloss. ibi verb. executionem, ibi Abb. n.6. Henriq. lib.13.c.29.n.1. Suar. de censs. disp.31. sect.1.n.7. Sayr. lib.4. c.14. nu.7.* qui multos allegat. Sed Summistæ dicunt talem fieri irregularem, vt *Angel. verbo, irregul. §.31. Sylu. q.8. Nauarrus cap.27. num.241. & alij.* Potest tamen Episcopus, vel Prælatus exemptus cum eo dispensare, si antea, vel post fuerit professus in religione approbata. *Salzedo ad Diaz in praxi cap.28. cum Hostien. & Henrico.*

Promotus autem à tali Episcopo in sacris bona fide non est suspensus, neque propriè irregularis, sed impeditus, vt non possit sine peccato mortali exercere ordines illos, nisi prius cum eo Episcopus dispensauerit: ita *Suarez nu.12. Coninch disp.15. nu.34. Filiucc. tract.17. nu.76. Auila par.3. disp.5. dub.8. §. ad argumentũ ergo.* Minores autem ordines recipiens à tali Episcopo cum licentia Episcopi loci, & sui Diœcesani, non est suspensus, neque irregularis. *Suar. nu.4. Auila §. dubitatur octauo, in fine. Alterius tom.2. disp.9. cap.1. col.3. Sayr. nu.7. ex textu citato,* quia minores sæpè etiam à non Episcopo conferuntur.

An autem in dubio Episcopus censeatur renunciasse loco tantum, vel etiam dignitati? Respondeo regulariter censeri tantum loco renunciasse; quia dignitati, id est, executioni ordinis Episcopalis non solet renunciari. Limita, nisi ratione delicti, vel ingressus religionis renunciauerit. *Sanch. opusc. lib.7. cap.1. dub.20. nu.33. cum allegatis, & Cardinalis in d.c.1. q.1.*

Nota secundò, quòd consecratus Episcopus ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, non recipit ordinis executionem, quia non potest hæc consecratio conferri, nisi ab habente executionem ordinis Episcopalis: & probatur ex hoc textu, quia nemo dat, quod non habet, quidquid *Bonaccina* in contrarium dicat, *tract. de suspens. particul. q.1. punct.9. nu.12.*

Nota tertiò, Episcopum prædictum ordines conferentem cum licentia Ordinarij loci, & Ordinarij Clerici promouendi, nec censuram, nec irregularitatem incurrere, quia non est iure cautum. *Alter. ibi cap.1. in fin. Sayr. lib.4. cap.14. nu.7.*

CAPVT XXIII.

Ordo collatus ab Abbate, seu Prælato, qui renunciauit dignitati.

AN recipiens ordines minores, vel tonsuram cum licentia proprij Episcopi, seu Prælati, ab eo, qui ante fuit Abbas, vel similis Prælatus, habens vsum Mitræ, & Baculi cum facultate minores ordines, & tonsuram conferendi, sed renunciauit dignitati, vel depositus est, validè recipiat, aut potius incurrat suspensionem, vel irregularitatem, de qua dictum est *c. præced.* Duas inuenio sententias: Prima asserit nullam incurrere suspensionem, aut irregularitatem, quia non est iure cautum: imò *c. 1. de ordin. ab Episcopo qui renunc.* quoad minores, & tonsuram nullam pœnam constituit: & ita tenet *Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 4. Alter. tom. 2. disp. 9. cap. 1. col. 3. Bonac. de suspen. partic. quæst. 1. punct. 9. nu. 11.* Vnde isti supponunt, talem collationem validam esse. Et facit ratio, quia benedictio Abbatis semel impertita semper perseuerat post renunciationem moraliter, vnde si denuo promoueatur ad Abbatiam, non est iteranda. *Lapus in Clemen. attendentes, n. 5. de stat. Mon.* vbi sic ait seruari in Curia Romana. Igitur etiamsi renunciauerit dignitati, videtur manere radicaliter in eo potestas ordines conferendi, quos dignitate retenta conferre poterat, sicut dictum est de Episcopo.

Contraria tamen sententia est vera absolutè, & tenenda, scilicet talem collationem tonsuræ, vel ordinum esse penitus nullam, neque characterem impressum esse: quia ideo Episcopus, qui renunciauit, validè cõferre potest, quia potestas ordines cõferēdi in Episcopo est de iure diuino immobiliter annexa tali ordini, & characteri indelebili: vnde tolli nõ potest per renunciationem. At verò Prælatura, veluti Abbatia, nõ imprimit characterem; & potestas ordines minores conferendi est annexa à iure positiuo ecclesiastico tali dignitati, vnde per renunciationem ab Ecclesia admissam, vel remotionem in totũ tollitur sublata dignitate, tanquam fundamento; & benedictio Abbatis non pertinet ad substantiam, sed ad solemnitatem: Nam & multi habent à Sede Apostolica, vel ex consuetudine facultatem conferendi ordines absque præuia benedictione sua solemni. *Selua de benef. par. 6. q. 2. nu. 106. Layman de sacr. Ordinis, c. 13. n. 27. Miranda tom. 1. q. 38. art. 9. conclus. 3.* Verum est quòd præcisa consuetudine, Abbas non potest

va-

validè ordines conferre nondum benedictus, nisi Episcopus sit in mora benedicendi illum, ita Ecclesia statuente. *Sanchez opusc. lib.7.cap.1.dub.19.num.6.& 7.* Et ideo hanc secundam sententiam tenet. *Palud. in 4. dist.24. q.3. num.12.Layman loco cit.* & magis expressè *Abbas in d.cap.1. num.3.de ordin. ab Episc.qui renunc. Episc.*

Addo quòd qui nō est amplius Prælatus, & ordines confert, fit irregularis, tanquam vsurpans exercitium ordinis Episcopalis, seu actū ordini episcopali ab Ecclesia annexū, vt dixi *infra c.32.*

CAPVT XXIV.

Ordo collatus ab Episcopo non tolerato.

I. ORdines sacros, vel minores, vel tonsuram, vel consecrationem Episcopalem recipiens ab Episcopo ab Ecclesia non tolerato, nempe hæretico, vel schismatico vel simoniaco, vel excommunicato, vel suspenso, vel interdicto, vel irregulari, quando sunt vitandi, seu non tolerati ab Ecclesia, est eo ipso suspensus ab exequutione ordinis sic suscepti, per *c.Daibertum,1.q.7.cap.2.de ordin. ab Episc. qui renunc. c.1. & 2.de schis.Suar.disp.31.sect.1. nu.61.64.& 65.Coninch disp.15 dub.5.Filiuc.tract.17.n.80.Sayr. lib.4.c.14.n.1.*qui plurimos allegat

Limita, quòd si promotus ignorauit totaliter vitiū ordinantis, tunc non est propriè suspensus, neque irregularis, sed impropriè, quatenus ante dispensationem peccat ministrando in susceptis. *Suar.n.62.Coninch n.34.* Si autē mala fide scienter, solus Papa cū eo dispensare potest, nisi sit Religiosus Professus: si verò ex ignorantia crassa, vel supina, poterit eius Episcopus dispēsare, ex *d.c.2 de ordin ab Episc. & cap.2.de schism. Tolet.lib.1.c.68.n.5.Sayr. nu.2.Diaz in praxi c.28.in fin. Sanch. opusc. lib.2.c.3.dub.104. nu.44.& 45.*

De Episcopo tamen cōsecrato ab Episcopo non tolerato, dubia est quæstio, an stante ignorantia saltem inculpata cōsecrati, possit ipse à suo Metropolitano, vel Patriarcha dispensari: & partē affirmatiuam tenet *Suar.n.65.Filiuc. n.81.* Sed contrariū est tenendum quia dispensare cū Episcopo pro foro externo, est de maioribus negocijs, ideo reseruatur Papæ. *Hostien.*& alij multi, quos sequitur *Henricus Boich in c.consultationi, de tempor. ordin.* & plures Doctores, quos allegat, & sequitur *Sayr.c.14.nu.2.*

Dicitur autem Episcopus vitandus, seu non toleratus ab Ecclesia, si erat, vel notorius Clerici percussor, vel denunciatus nomina-

natim de ſupradictis cenſuris, ſeu criminibus, vt hæreſi, vel ſchiſmate, vel ſimonia, &c. *Suar. n.* 64 *Sãch. loco cit. n.* 42. cum magis cõmuni: Vnde nõ ſufficit, Epiſcopum eſſe hæreticum notorium, ſecundum magis communem ibi relatam.

Aduertendũ tamen, quòd ordinatus ab Epiſcopo vt ſupra nõ toleraro, ſi ordines recipit metu graui, ſcilicet cadente in cõſtantem virum, nõ incurrit ſuſpenſionem propriè dictam, ſed impropriam, ſicut qui bona fide ordinatus eſt. *Suar. n.* 62. *Coninch n.* 34. *Filiuc. nu.* 80. *Sanch. nu.* 48. qui multos allegat; & ſic poteſt ab Epiſcopo ſuo diſpenſari. *Sanch. n.* 44. & 45. Tamen ſi ordinatus ab hęretico, vel ſchiſmatico metu graui, poſt ordinationẽ per menſem integrum communicauerit cum ordinante in diuinis, tũc incurrit ſuſpenſionem, quia præſumitur metus purgatus, & ipſe pręſumitur credens, & fautor hæreticorum. Secus ſi ſtatim eorum ſectæ abrenunciauit, & ad catholicam redijt Eccleſiam. *c. conſtat multos*, 1. *q.* 1. *Maiol. lib.* 4. *c.* 22. *nu.* 4. *Sayr. c.* 14, *nu.* 5.

CAPVT XXV.

Ordines ab Epiſcopo proprio collati in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij loci.

Vide *verbo, Epiſcopus, c.* 4.

CAPVT XXVI.

Ordines recepti, ſeu collati ſine litteris commendatitijs proprij Prælati.

NOta, quòd litteræ cõmendatitiæ dicuntur litteræ Prælati teſtimoniũ, & commendationem facientes de vita, & moribus ſubditi, qui poſtulat ad ordines promoueri; ex *Triden ſeſſ.* 23. *c.* 8. & diſtinguuntur à dimiſſorijs, quibus datur licentia à proprio Epiſcopo, vt ab alio quis poſſit ordinari.

Ex *Trident. loco cit.* obtinens litteras, ſeu priuilegium à Sede Apoſtolica, vt promoueri poſſit à quocunque Antiſtite catholico, ſeu aliàs ab Epiſcopo non ſuo, nõ poteſt vti tali indulto, niſi habeat commendatitias ſui Ordinarij. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorũ ordinum executione, quandiu proprio Ordinario promoti videbitur expedire, eſt ſuſpenſus. Itaque in iſto caſu nõ requiruntur dimiſſoriæ, ſed commendatitiæ proprij Ordinarij, vt *Tolet. lib.* 1. *c.* 49. §. *quarta. Quaranta verbo, ordo*, §. *ſuſpenſionis pœnam. Bonac. de ſuſpenſ. in partic. q.* 1. *punct.* 11. *n.* 22.

Limitat iſtud decretum *Toletus loco cit.* cum declaratione Sacræ Con-

Congregationis, vt non procedat de collatione primæ tonsuræ, quia hoc loco non continetur ordinum appellatione.

CAPVT XXVII.

Ordines collati Religioso sine commendatitijs, seu dimissorijs proprij Prælati Regularis in forma debita.

I. Religiosus exemptus recipiens ordines sine licentia proprij Prælati, incurrit suspẽsionem latã ex *Bulla Pij II. & Triden. Concilio* contra recipientes ordines sine dimissorijs, vel licentia proprij Ordinarij: de qua dixi *supra c. 16.* Et quidem Bulla Pij II. suspendit promotos sine litteris dimissorijs, neque restringit sermonem ad dimissorias Episcoporum, sed absolutè loquitur de dimissorijs: tamen loquitur solum de ordinibus sacris, vt *ibi* dixi: & Tridentinum *sess. 6. cap. 5.* suspendit promotos sine licentia proprij Ordinarij; & ratio est, quia dimissorias dare regularibus exemptis, vt promoueãtur à quocunq. Antistite, pertinet ad ipsorũ Prælatum, videlicet Prouincialem, vel Generalem, vel Abbatem exemptum: & ita tenet *Maiol. lib. 4. c. 20. num. 2. Sanchez lib. 7. opuscul. c. 1. dub. 20. numer. 44.* qui ait ita quotidie obseruari; & *Nauarr. consil. 36.* incipit, *quis sit Ordinarius, de tempor. ordin. Miranda tom. 1. quæst. 39. artic. 3. concl. 1.* Alij verò dicunt, quòd Regularis recipiens ordines sine licentia sui Prælati incurrit in suspensionem latam ex Tridentino *sess. 23. capit. 8.* contra recipientes ordines sine commendatitijs propri Prælati: de qua re dixi *c. præced.* quia ad Prelatum regularem pertinet dare litteras commendatitias, & non dimissorias, nisi quoad minores, quando est Prælatus habens potestatem cõferendi ordines minores suis subditis regularibus: ita tenet *Henriq. lib. 10. cap. 23. num. 4. Roderic. quæstion. regular. tom. 1. quæst. 18. ar. 5. in princ. Barbos. alleg. 7. n. 31* Sed ego puto, quòd litteræ Prælati exempti dicendæ sint dimissoriæ, Prælati verò non exempti commendatitiæ; quia tunc non potest regularis non exemptus ordinari ab alio Episcopo, nisi cum dimissorijs sui Episcopi, & commendatitijs sui Superioris: secus est pro Religiosis exemptis, quia non requiruntur dimissoriæ proprij Episcopi. *Roderic. loco cit. Miranda dicto ar. 3. concl. 1* Alij tamen confundunt hæc nomina, & litteras Prælati commendatitias, & reuerẽdas seu dimissorias appellant, vt *Roderic. ibi.*

De iure communi non poterat Religiosus, etiam cum commendatitijs, vel dimissorijs proprij Prælati, ordinari, nisi à propio Episcopo, scilicet in cuius Diœcesi tūc commoraretur, ex *c. cum nullus, §. fin. de temp. ordin. in 6.* Ad hanc autem commorationem non requiritur domicilium, id est, vt perpetuò debeat commorari, sed sufficit quasi domicilium, id est, vt sit ibi de familia, seu permansurus, donec à Superioribus amoueatur: nam pro regulari hoc sufficit, vt dicatur incola, seu domicilium habens. *Bart. in l. 1. ff. ad municip. Gemin. in d. c. cum nullus, & ibi etiam Francus.*

Sed hodie *ex decreto Sacræ Congregationis Concilij*, ex mandato Clem. VIII. edito, statutum est, vt Prælati regulares dimissorias pro suis Religiosis ordinandis dirigere debeant ad Episcopum Diœcesanum promouendi, vt supra: quòd si eo tempore Episcopus sit absens, vel non sit habiturus ordinationes, tūc possit dare dimissorias ad quemcunque Antistitem, ita tamen vt ab ordinante debeant examinari; & dummodo Prælati Regulares nō differant concessionem dimissorialium in tempus absentiæ, vel impedimenti proprij Episcopi, seu in tempus, quo non sit habiturus ordinationes; & dummodò in dictis dimissorijs ad alium Episcopum exprimatur causa dictę absentiæ Episcopi, vel ordinationum non habendarum.

Quæ si Prælatus Regularis non expresserit in suis dimissorijs, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, & alias arbitrio Papæ reseruatas pœnas incurrat. Referunt *Miranda q. 38. art. 2. tom. 1. Diana resolut. 15. tract. 2. miscell. Barbos. allegat. 7. num. 18.*

Nota, quòd particula *incurrat* intelligitur ipso iure absque alia sententia, secundum magis communem. *Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu. 145. & 147. Sayrus in Claui regia, lib. 3. cap. 8. nu. 21. vers. fallit. Barbosa de dictionib. dict. Incurrat.* Sed alij contrarium tenēt citati à *Tiraquello nu. 146.* & facit, quia non potest intelligi, quòd ipso facto incurrat alias pœnas arbitrio Papæ nondum determinatas; ergo neque pœnas illas priores, quia vnum, & idem verbum non debet simul diuerso iure censeri, vt simul habeat vim sententiæ latæ, atque ferendæ. Et hæc secunda sententia in casu nostro satis mihi probabilis videtur.

CA-

CAPVT XXVIII.

Ordines minores, aut prima tonsura in regno Neapolitano collata sine informationibus requisitis.

ANno 1623. 10. Kal. Iul. Romæ Sacra Congregatio Cardinalium super negocijs iurisdictionalibus Regni Neapolitani de speciali ordine Papæ Gregor. XV. præcepit omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & Prælatis dicti Regni, vt antequam ad primam tonsuram, vel minores ordines aliquem promoueãt, Parocho, seu alteri, cui magis expedire videbitur, committant, vt denuncient publicè in Ecclesia nomina, & desideria promouendorum, & inquirant de ipsorum natalibus, ætate, vita, & moribus, à fide dignis; & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum committentem quãprimum trãsmittant; vt tam ex his, quàm ex alijs à Trident. Concil. *sess.* 23. *cap.* 7. præscriptis adhibitis diligentijs sibi constet de idoneitate promouendorum. Item statuit, vt in litteris dimissorijs concedendis exprimatur, quòd dictæ diligentiæ præcesserint; Item vt dimissoriæ ad vnum tantùm determinatum Ordinarium dentur; & pluribus directæ, sint nullius momenti. Si quis verò contra huiusmodi formam ad primam tonsuram, vel minores promotus fuerit, ab exequutione collati, & à susceptione superioris ordinis sit perpetuò suspẽsus; & vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens forma hac non seruata, à collatione ordinum per annum sit eo ipso suspensus.

CAPVT XXIX.

Ordines recipiens Romæ commorans sine licentia Cardinalis Vicarij.

EDictum Vicarij Vrbis Romæ de mandato Clementis VIII. promulgatum fuit die 24. Nouembris anno 1603. præcipiens Clericis vniuersis in futurum in Vrbe Roma commorantibus, & ad minores, vel sacros ordines promoueri volentibus, ne extra eandem Vrbem, etiam vigore dimissorialium suorum Ordinariorum, vel cuiuslibet alterius facultatis, ad dictos ordines promoueri se faciant, nisi præuio examine ab Examinatoribus in Vrbe deputatis, idonei reperti, & approbati fuerint, & à Vicario licentiam in scriptis obtinuerint. Qui secus fecerint

ab ordinum executione eo ipso sint suspensi, donec à Sede Apostolica absolutionis gratiam meruerint obtinere. Refertur hoc decretum à *Bonac. de suspens. particul. q. 1. punct. 11. nu. 5.*

Nota primò, quod commorans dicitur etiam, qui domicilium non habet ibidem, vt dixi *supra cap. 27. post nu. 2.*

Nota secundò, quòd non procedit contra recipiētem primam tonsuram. *Bonacc. ibi nu. 5.*

Nota tertiò, quod licet edictum istud fuerit editum à Cardinali Vicario, non cessat per eius mortem, quia ex speciali mandato Papæ editum fuit ab ipso Vicario: aliàs enim expirasset eo mortuo. *Vrsill. ad Afflict. decis. 290. num. 3. Farinacc. in fragmen. verbo, bannimenta, nu. 6. & 7. Mathesil. sing. 189. nu. 4.* & creditur Magistratui asserenti de commissione Principis, quando est Magistratus in Curia Principis. *Grammat. dec. 36. nu. 27. Mascard. verbo, Cardinalis Legati, nu. 26.*

CAPVT XXX.

Ordinis Sacramentum iterantes.

QVidam putant, ordinem eundem iterato recipientes, vel ministrantes eidem, incurrere irregularitatem: ita *Archid. S. Anton. & alij apud Sayr. lib. 7. cap. 8. nu. 27.* & tenet *Nauarr. cap. 27. num. 246.* tamen contraria sententia est communis, vt solum procedat in iteratione Sacramenti Baptismi. *Tolet. lib. 1. cap. 65. nu. 3. Sayr. loco citat.* qui plures allegat, *Bellet. disquis. Cleric. par. 1. §. 4. nu. 67.* Alij putant iterantem Sacramentum ordinis incurrere suspensionem latæ sententię Papæ reseruatam, ex *cap. 1. de secun. nup.* vbi est casus de iterante sacramentalem benedictionem. Sed communis sententia docet ibi esse suspensionem sententiæ ferendæ, vt dixi *verbo, Sacramenta iterantes; & verbo, Matrimonium, cap. 2.* est tamen graue peccatum sacrilegij prædicta ordinis iteratio, vt *Turrec. in c. manus, 1. q. 1.* & puniri debet arbitrio Superioris, *d. c. 1.*

CAPVT XXXI.

Ordines exercens in Censura.

Vide *verbo, Censura, cap. 11. 17. & 18.*

CAPVT XXXII.

Ordinem sacrum exercens, quem non habet.

I. EX *cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato ministrante,*

te, Ministrans solemniter in ordine, quem non habet, irregularis efficitur.

Amplia primò, vt procedat non solum de Clerico actum ordinis vsurpante, sed etiam de puro Laico: quia etsi text. & rub. loqui videantur de Clerico, decisio tamen, & regula tex. non restringit ad solum Clericum. Sed ibi contingit casus in Clerico: & ita tenent *Calder. Palud. Sylu. Tab. S. Anton. Nauarr. Sot. Maiol. Valen. & Filiar.* allegati à *Sayr. lib. 7. de censur. cap.* 10. *n.* 6. *Suar. disp.* 42. *sect.* 4. *n.* 10. *Borgas.* qui testatur de communi, *tract. de irregul. par.* 6. *tit. de non ordin. ministr. nu.* 1. *fol.* 313. *Coninch disp.* 18. *n.* 45. *Auila par.* 7. *disp.* 9. *sect.* 2. *dub.* 14. *&* 15. *Filiucc. tract.* 20. *num.* 207. Quamuis contrarium teneant alij, quos sequitur *Sayr. ibi. Diaz in praxi c.* 12. *Layman lib.* 1. *tract. de irregular. c.* 3. *nu.* 3. *Barbos. in d. c.* 1. *n.* 5.

Amplia secundò, vt procedat etiam in vsurpante actum ordini annexum ex Institutione ecclesiastica, si tamen sit annexus, tanquam actus ordinis (non iurisdictionis, vt *infra* dicam) vt sunt multæ benedictiones, & cõsecrationes, quæ à Sacerdoribus, vel Episcopis fiunt, vt *Suar. num.* 7. *Filiucc. num.* 210. *Sayr. lib.* 4. *c.* 16. *nu.* 13. *& c.* 10. *nu.* 9. cum alijs per eum adductis.

Amplia tertiò, vt procedat etiã in exercente talem ordinem fictè; v. g. si fingat se Sacerdotem, & fictè, sed seriò absoluat: quia cùm agatur de pœna vsurpantis, & facientis actum irritum, etiam per actum fictum incurrit in eandem pœnam. *Suar. disp.* 42. *sect.* 4. *nu.* 18. *&* 19. *Coninch num.* 48. *Cardin. in Clem. religiosis, verbo, ministrare, de priuil.*

Limita primò, vt nõ procedat in vsurpante actum ordinis minoris, quia hic actus etiam à laicis ex consuetudine potest exerceri. *S. Thom. in* 4. *dist.* 24. *q.* 2. *ar.* 2. *ad* 9. *Sayr. lib.* 7. *cap.* 10. *nu.* 3. *& lib.* 4 *c.* 16. *n.* 11. *cum alijs. Auila dub.* 13. *cum alijs. Vgolin. de irregul. c.* 37. *n.* 13. *Coninch dub.* 6. Quamuis cõtrarium teneãt plures citati à *Sayr. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 11. & tenet *Suar. num.* 15.

Limita secundò, vt non procedat in vsurpãte actus alterius facultatis annexæ ordini sacro, vt iurisdictionis: v. g. si sacerdos nõ approbatus absoluat sacramentaliter, vel si non sacerdos concionetur. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 2. *litt. X.* vbi in commento plures allegat, & *Sayr. lib.* 7. *c.* 10. *nu.* 9. cum alijs Doctoribus.

Limita tertiò, quòd secundum communem sententiam cum tali irregulari, si clericus sit, potest Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, non autem, vt ascen-

aſcendat vlterius. *Hoſtienſ. & Goffr. in d. cap. 2. Innoc. in c. dilectus, de temp. ordin. nu. 3. Sayr. lib. 7. c. 10. num. 11. Vgol. cap. 37. nu. 14.* & veriorem hanc teſtatur *Layman cap. 3. §. porrò circa*. Quod eſt verum, niſi vſurpauerit ordinem Sacerdotalem celebrãdo Miſſam, vel abſoluendo ſacramentaliter. *Borgaſ. num. 3.* vt infra dicam.

Adde quòd quando Epiſcopus diſpenſat, vt ſupra, debet eum prius ſuſpendere; ſeu ſuſpenſum relinquere biennio, vel triennio, ex *cap. 1. citato*. Poteſt tamen Epiſcopus plus, vel minus temporis arbitrari, quia illud biennium, vel triennium ponitur exẽpli cauſa. Ita *Hoſtien. ibi verſ. vel triennio. Anchar. numer. 2. Card. not. 1.* qui dicunt, diſpenſationem non debere concedi, niſi pœnitentia, vel illius parte peracta, vt patet ex *eod. tex. & cap. ex tenore, de temp. ordin. & cap. fin. de eo qui furtiuè, c. cùm illorum, de ſent. excommun.* Hæc autẽ forma diſpenſandi ſeruatur de ſtylo Curiæ in omnibus irregularitatibus ex delicto contractis. *Cardin. in d. c. 2.* & conſtat ex formulis Sacræ Pœnitentiariæ; quamuis in Sacra Pœnitentiaria ſæpe tempus ſuſpenſionis prædictæ magis coarctemus pœnitentibus ad vitandum ſcandalum.

II. Aliqui putant, Clericum exercentem ordinem ſacrum, quem non habet, incurrere ſuſpẽſionem ex *d. c. 1. de Cleric. non ord. min.* ita *Tolet. lib. 1. c. 72. §. 1. in fin. Cardin. in d. c. 1. eod. tit.* Sed verius eſt, hanc non eſſe ſuſpenſionem diſtinctam ab irregularitate, de qua ſupra dixi, vt patet ex prædictis.

III. Miſſam celebrans, vel ſacramentaliter abſoluẽs, cùm Sacerdos nõ ſit, ſit ſuſpectus de hæreſi, & cogendus ab Inquiſitore abiurare de vehementi, & degradatus tradendus eſt Curiæ ſæculari puniẽdus, ex Conſt. Pauli IV. apud *Maiol. lib. 4. cap. 13. nu. 1.* & ex Conſtitut. Gregor. XIII. incipit, *Officij noſtri*, & ex Conſtit. Clem. VIII. *Etſi alias*, 81. & ex Conſtit. S. D. N. Vrbani VIII. incipit, *Apoſtolatus officium*, vbi declarauit, eas pœnas procedere etiam in minoribus 25. annis, maioribus tamen 20. annis. Vnde ſequitur, quòd cùm hoc ſit crimen depoſitione dignum, ſi fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit ipſo iure infamem, & irregularẽ, vt dixi *par. 1. c. 33.*

IV. Exercens ordinem, quem non habet, vt ſupra, poteſt puniri pœna falſi: *Abbas in d. cap. 1. Anchar. ibid. num. 3. Barboſ. in d. cap. 2. nu. 3.* qui alios allegat, & *Albericus in l. eos, in fin. ff. ad l. Cornel. de falſ.* per illum tex. &

Fe-

*Felin.in c.tertio loco, n.*1.*de probat.* Vnde sententiã latâ contra eum de crimine falsi,incurrit aliã irregularitatem ob infamiam iuris contractam ex condemnatione in causa publici iudicij, vt dixi *verbo, falsum,cap.*1.

CAPVT I.

Papæ electi nondum Coronati litteras impugnantes.

I. PEr *extrau.quia nonnulli,de sent.excomm.in fin.* excommunicationẽ nemini reseruatam incurrunt impugnantes litteras Papæ electi nondum Coronati,si impugnent eo prætextu, quasi non habeat adhuc plenam potestatem Vicarij Christi Domini; quod est falsum:si quidem Coronatio solùm pertinet ad solemnitatem, non ad habendam iurisdictionem,sed quasi ad publicationem susceptæ dignitatis. *Suar.de censur. disp.* 23.*sect.6.n.*1.*Azor.par.*2.*lib* 4. *cap.*5. *in princ. Augustin. Anconit.de potest. Eccles q.*4. *art.*2. vbi ait Papatum esse nomen iurisdictionis, non ordinis, & eodẽ momento, quo canonicè electio est facta, immediatè à Deo confirmari. & *Barbos. alleg.*50. *nu.* 173. Non tamen incurrunt in istam excommunicationem litteris Papæ resistentes alio prætextu, vt subreptionis, aut electionis irritę ob vim,& metũ,&c. *Nauarr. cap.*27. *nu.*147. *Suar. ibi num.*2. facit *c. in nomine Domini*, 23.*dist.*

Adde quòd per talem impugnationem impediens executionem litterarũ Papæ, incurrit etiã excommunicationem latam in Bulla Cœnæ, *cap.*13. & Bulla Leonis X.quæ est 30. incip. *Supremi*. Dixi *verbo*, *Iurisdictio*, *cap.*14.

CAPVT I.

Parochialia iura vsurpantes.

I. VSurpantes iura Parochialia incurrunt in excommunicationem Papæ reseruatam latam in Bulla in Cœna Domini, & in Concil. Trident. de quibus dixi *verbo*, *Vsurpatio*.

II. *Clem.*1.*de priuil.*fertur excommunicatio Papæ reseruata contra Religiosos præsumentes Clericis,aut laicis Sacramentum extremę Vnctionis, aut Eucharistiæ ministrare, vel matrimonia solemnizare, non habita super his Parochialis presbyteri licentia speciali. Et additur,vt locorum Ordinarij,postquam de tali transgressione constiterit, eos excommunicatos faciant publicè nunciari,donec de absolutione

ne ipsorum eis fuerit facta fides; nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante. Vnde poterunt Regulares citari in tali casu ab Episcopo ad instantiam Parochorũ ad dicendam causam, quare non debeant declarari excommunicati. *Roderic. tom.1.q.regul.56. art.2.in fin.*

Limita quòd Religiosi non incurrunt hanc censuram, si ministrent aliaSacramenta alienis Parochianis, quamuis peccent id facientes.*Suar.de censur.disp.22. sect.4. num.13. Filiucc.tract.15. nu.188. Sayr.lib.3.c.29.nu.35. de censur.* Neque incurrunt si bona fide,vel ignorantia crassa,non tamen affectata id faciant,ob illã particulam *præsumẽtes*;vel si ministrent dicta Sacramenta cum licentia Episcopi,vel Vicarij Generalis. *Filiucc. & Roderic. vbi supra,& Suar. loco cit. & de Sacram. disp. 72. sect. 2. §. sed inquires.* Neque incurrit Religiosus ministrans Sacramẽta ex priuilegio Apostolico suis familiaribus sæcularibus, neque his priuilegijs derogatum est per hanc Clementinam, sed priuilegijs ne possint denunciari excommunicati ab Ordinario. *gloss. in dicta Clem. verbo, suffragante. Imola ibi.num.15. Roderic. loco cit. & tom.3.q.79. art.1.* Neque incurrunt ministrantes Sacramenta in casu necessitatis. *Suar. de Sacrament. loco cit. §. sed quæres. Roderic. vbi supra. Angel.verb.excommun. 5. casu 12. nu.5. cum Host. & Archid.* per *c. quod in te, de pœnit. & remiss.* Quamuis cõtra de viatico teneant nonnulli,quia non est simpliciter necessarium ad salutem.*Nauar. c.21. num.25. Sylu. excom. 7. cas.14. §.3.Cardin.in d.Clem.q.1.*

III. Præterea Religiosi,& clerici sęculares vsurpantes iura Parochialia circa Ecclesiasticæ sepulturæ electionẽ,incurrunt pœnas, & censuras, de quibus dixi *verbo, Sepultura, c.3.*

IV. Decimarum quoque iura Parochorum vsurpantes, seu impedientes Religiosi, & alij incurrunt in censuras, de quibus dixi *verbo, Decimæ.*

CAPVT I.

Parricidium.

I. PArricidium est crimen publicum, vnde condẽnatus de illo est ipso facto infamia iuris notatus,& consequenter irregularis vltra irregularitatem contractam ipso facto ex homicidio. *c.infames, 6. q.1. l.1. ff. de his qui not. infam.* vide,quę dixi *verbo,homicidium.* Imò si factum sit notorium,contrahitur prædicta infamia iuris, & ir-

& irregularitas, secundum sententiam dicentium, quod omne crimē enorme depositione dignum efficit infamem iuris infamia: quę est sententia magis communis, vt dixi *par. 1. c. 33.*

II. Aduerte, quòd de iure ciuili Parricida damnatus ad mortem priuatur sepultura. *l. 1. C. de his qui parent. occid. Bald. & Salyc. ibi.* Plures allegat *Farinacc. q. 121. nu. 14.* Sed hodie hæc pœna est correcta, & non denegatur ei Ecclesiastica sepultura. *Farinac. nu. 15.*

CAPVT I.

Patronatus ius vsurpans in Ecclesia libera, & cooperantes.

Vide *verbo, Vsurpatio, cap. 2.* & *verbo, Vacantia, c. 2.*

CAPVT II.

Patronus vsurpans bona suæ Ecclesiæ, aut impediens à Ministris percipi, aut cooperans, aut in fructuum perceptione se ingerens.

Vide *verbo, Vsurpatio, c. 1.* Vide Trid. *sess. 25. c. 9. & sess. 22. c. 11.*

CAPVT III.

Patronus vendens ius Patronatus, vel actum præsentationis, aut percipiens turnorū lucra.

Vide *verbo Simonia, c. 2. verb. Vacantia, c. 4.*

CAPVT IV.

Patronus præsentans cum confidentia.

Vide *verbo, Simonia, c. 3.*

CAPVT V.

Patronus admittens resignationem ad fauorem.

Vide *verbo, Resignatio, c. 2.*

CAPVT VI.

Patronus præsentans scienter indignum.

PAtronus pręsentans scienter indignum priuatur ea vice iure præsentandi. *c. cum in cunctis, de elect. Lambertin. p. 1. de iurepatronatus lib. 2. q. 10. ar. 4. nu. 23. Barbos. in d. c. cum in cunctis, nu. 36.* Non tamen incurrit in pœnam suspensionis, de qua in *d. c. cum in cunctis. Tolet. lib. 1. c. 48. §. 6. Sayr. lib. 4. c. 15. num. 11.* quod est intelligendum de Patrono laico: nam habens ius patronatus Ecclesiasticum, dum præsentat, dicitur eligere, ideo incurrit in illam suspensionem. *Cardin. in d. cap. cum in cunctis. §. fin. nu. 1. Ricc. collect. 1029. & in praxi resol. 441.* Vide de hac re, quæ dixi *verbo, electio, c. 3.* vbi rem pleniùs declaraui.

CA-

CAPVT I.

Pœnitentiariæ sacræ Officiales munera accipientes.

Vide *verbo, Munera, c.2.*

CAPVT I.

Pensionem Ecclesiasticam non soluentes beneficiati.

I. EX stylo Curiæ in litteris reseruationis pensionis apponitur illa clausula, Volētes, & eadem authoritate statuentes, quòd ille, vel quicunque alius uccessor, qui in dictis festiuitatibus (scilicet Natalis CHRISTI Domini, seu festo S. Io. Euāgelistæ, & Natalis S. Ioannis Baptistæ, vel saltem intra 30. horas illarū singulas immediatè sequentes, pēsionem prędictā per eum tūc debitā non persoluerit cū effectu, lapsis diebus eisdem, sententiam excommunicationis incurrat.

II. Item in litteris reseruationis pensionis ex causa resignationis nō soluenti pensionem, vt supra, infligitur pœna priuationis beneficij, cum potestate, & iure regressus, & accessus ad idem beneficium resignanti, vt illius corporalem possessionem per se, vel per alium propria authoritate possit apprehendere. De his pœnis tractant *Azor. par. 2. lib. 8. c. 9. q. 4. Suar. de censur. disp. 20. sect. 2. Castropalao tom. 2. de relig. tract. 13. disp. 1. punct. 7. à nu. 1. Garz. p. 1. c. 5. num. 581. Gonzal. gloss. 56. nu. 54.*

Amplia vtramque pœnam, vt non euadatur per exceptionem cessionis bonorum cum reseruatione congruæ sustentationis, ex beneficio *c. Odoardus, de solut.* quia illi beneficio renunciari solet, & derogatur in ijsdem litteris, & quia obligatio Cameralis excludit dictum beneficiū. Ita *Castropalao nu. 4.* cum allegatis.

Amplia secundò, quòd procedunt, etiam non præcedente exequutione, seu excussione reali bonorum, vel personali per capturam (prærequisita ad sententiam excommunicationis ob ciuile debitum fulminandam, ex Trident. *sess. 25. cap. 3.* cuius defectu excommunicatio est nulla. *Sayr. lib. 1. c. 9. nu. 33. Lazarius de monit. sect. 4. q. 8. n. 1. Garz. nu. 187*) quia debitor hic consensit, & renunciauit tali beneficio. *Castropalao num. 3.*

Limita quòd licet ex vi verborum incurri videatur (statim atque fuerit mora commissa) ipso facto excommunicationis, & priuationis pœna, tamen ex stylo Curiæ non incurritur, donec pēsionarius declarauerit velle illum incurrere. *Garz. n. 581. Gonzal.*

vbi

vbi sup. Castropalao n. 1. & hæc declaratio debet esse iudicialiter facta solemniter debitori notificata, à Iudice procedente. Neque sufficit, si declaretur à Procuratore Pensionarij, si non habeat speciale mandatum. *Garz. & Castropalao ibidem:* neque fieri potest hæc declaratio ab hærede pensionarij, vt ijdem docēt.

CAPVT I.

Peregrinos causa deuotionis ad loca Sancta euntes offendens in persona, vel rebus.

IN *c. si quis Romipetas*, 24. *q.* 3. habetur: Si quis Romipetas, & peregrinos, & Apostolorū limina, & aliorum Sanctorum Oratoria visitantes capere, seu in rebus, quas ferunt, spoliare tentauerit, donec satisfecerit, communione careat Christiana. Hāc esse pœnam excommunicationis docent *Molina tom.* 3. *disp.* 666. *in fin. Cardin. in c. innouamus, de censib.* & alij statim citandi: & quidem hāc esse excommunicationem latæ sententiæ, significare videtur illud verbum, *careat*, vt de magis communi testatur *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur*, *nu.* 161. *&* 166. *C. de reuoc. don.* Tamen in terminis huius Canonis Doctores cōmuniter docent esse sententiæ ferēdæ. Ita *Turrecrem. in d. c. si quis Romipetas, in princ. Angel. verb. Peregrinus, in princ. Syluest. nu.* 1. *Armilla num.* 1. *Molina loco cit.* & idem de hac particula tenet *Cardin. in d. c. innouamus*.

II. Ex *c.* 10. *Bullæ in Cœna Domini* sententiam excommunicationis ipso facto incurrunt interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem Romam causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morātes, & ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Hæc igitur excommunicatio est Papæ reseruata. Et nota quod illud nomen *accedentes* hîc, vt in fauorabili causa, intelligitur statim atque quis à suo domicilio discedit, licèt sit adhuc in via. *Sayr. super eo. cap. nu. vlt. Vgolin.* §. 1.

CAPVT II.

Peregrinantes ad sanctissimum Domini Sepulchrum sine licentia Papæ.

ACcedentes ad Sepulchrum Domini causa deuotionis absque licentia Papæ, incurrunt excōmunicationem Papæ reseruatam. *S. Anton.* 3. *p. tit.* 24. *c.* 30. *in fin. Nauar. c.* 27. *nu.* 110. *Suar.* de

de censur.disp.22.sect.6.num.9. Sanchez in decal. lib.4.c.13.n.9. pro hac nullum textum afferunt, sed solum S. Antoninus ait, se ita repèrisse in libro Pœnitentiariæ summi Pœnitentiarij: & id factũ videtur, vt cautius illa peregrinatio subeatur propter grauia animæ, & corporis pericula.

Requiri autem videtur ad eam excommunicationẽ incurrendam actus consummatus, quod scilicet peruenerint Hierosolymam, seu saltem ad Terram sanctam. *Bonac. de censur. partic. disput.2. q.3. punct.39. nu.3.* & ita in simili verbum, *accedere*, de actu consummato intelligunt Doctores *in c. periculoso, de stat. regul. in 6.* & ita hoc verbum exponitur *in c.2. ne Clerici, vel Mon. in 6.* quia sumus in odiosis, quamuis secus sit in fauorabilibus, vt dixi *cap. præced. in fine.*

CAPVT I.

Periurium.

I. PEriuri sæpè infamiam iuris, & irregularitatem incurrunt. *c. infames, 6. q.1.* regulariter tamen periurus non est infamis ipso iure. *Felin. in c. testimonium, n.20. de testibus. Clarus §. periurium, nu.1.* ait communem. Itaque sunt assignandi casus, quibus fit ipso iure infamis. Sunt autem tres.

Primus est, si quis violet pacta, vel transactiones iuratas, & sit maior annis viginriquinque. *l. si quis maior, C. de transact.* & hanc pœnam incurrit ipso facto ante sententiam, lege notante factum, vt notat *gloss. ibi. & DD.* communiter. & *Clarus loco cit.* & ita tenet *S. Thomas 2.2. q.98. art.3. ad tertium. Suar. lib.2. de relig. tract. de iuram. cap.19. n.15. Molina tract.4. disput.6. n.16.* latè *Felin. loco cit.* & communem ait *Couarr. in c. quamuis pactum, p.1. §.7. nu.4.* Requiritur autem quòd actus sit consummatus, & non solum attentatum, seu conatus. *Castren. in d. l. si quis maior, & Ias. nu.17.* & requiritur quòd iuramentum fuerit solemne, id est secundum solemnitatem pro foro exteriori receptam. *Archid. & Turrecr. in c. quicunque, 6. q.1. Henric. in d. c. testimonium, num.2.* qui testantur hanc veriorem, & magis canonicam sententiã, & *S. Th. loco cit. Tanner. tom.3. disput.5. q.8. nu.5.* Et requiritur ad hunc effectum, vt sequuta sit sententia declaratoria super tali periurio. *Seraph. decis.1285. in fin.*

Limita, vt non procedat ea pœna, quando adest enormissima læsio, quia ea censetur semper excepta in promissione iurata. *Osasch. decis. Pedem.40. num.2.*

Vel

Vel quando priùs impetrasset à Iudice relaxationem iuramenti ad effectum agendi, quæ potest peti, & concedi ex causa, etiam parte non citata. *Afflict. decis.* 220. *n.* 10. *Sanch. in decal. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 28. *Suar. lib.* 2. *de iuram. cap.* 41. *nu.* 14. *tom.* 2. *de relig.*

Secundus casus est, quãdo periurium accusatoris, vel delatoris coniungitur cum calumnia, & sequitur cõdemnatio de calumnia, vt dixi *verbo, Accusator, c.* 1.

Tertius casus, si quis cõdemnetur de testimonio falso, vel pro ducto, vel à se facto, vt dixi *verbo, falsum, c.* 1. Nota quod super infamia, & irregularitate ex periurio potest Episcopus dispensare. *Tolet. lib.* 1. *c.* 62. *§. vlt. Sayr. lib.* 7. *cap.* 11. *nu.* 15. *& c.* 12. *nu.* 3. *in fin. Abb. in c. cum te, de sent. & re iud.*

Aliam etiam pœnam incurrũt periuri, nempè, vt repellantur à testimonio perhibendo. *c. quicũque, 6. q.* 1. Et procedit hæc pœna contra omnem periurum, etiã in casibus, quibus non est infamis ipso iure. *Turrecr. ibi. nu.* 4. *versu, ad rationes. gloss. in l. Lucius, ff. de his qui not. infamia, verbo, debeant, in fin.* Admittitur tamen eius testimonium cõtra ipsum producentem. *Henric. in d. c. testimonium, num.* 10. *de test.* Sed non ligat ista pœna in vtroque foro, nisi exceptione testis repellatur: vnde si admittatur, validum est eius testimonium. *Suar. tom.* 2. *de relig. lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *num.* 16.

Tertia pœna est, quòd periurus non admittitur ad iurandum in litem. *Ias. & Doctores in l. qui iurasse, §. vlt. nu.* 3. *ff. de iureiur. Farinacc. decis.* 34. *nu.* 4. *in collect. contract. & crim.* Et procedit de omni periuro, qui dolo malo peierauit, secus si ex ignorantia probabili. *Clarus in §. periurium, versic. excusari. Salzedo ad Diaz cap.* 95. *versic. excusatur*, qui ait, procedere hanc pœnam, etiam in casibus, quibus periurus non fit ipso iure infamis.

Quarta pœna est in vtroque foro, vt violans pactum, vel transactionẽ iuratam dolo malo cum damno alterius, amittat ius, & actionem ex ea conuentione, seu instrumento, vt reijciatur à limine iudicijs & amittit omne emolumentum ex dicto pacto, seu transactione, ita vt, etiam illius vigore recepta restituere cogi possit ab aduersario; at ipse aduersario obseruare illa, quæ ibi promisit, tenetur, *dicta l. si quis maior, C. de transact. ibi Doctores. Seraphin. decis.* 1243. *in fin.* Sed aduerte, quòd pœna denegationis actionis incurritur ipso facto; obligatio autem te-

ſtituendi recepta, non inducitur, niſi ſequuta ſententia.

Quinta pœna, ſecundùm aliquos, vt priuetur beneficijs ipſo iure. Ita tenet *Barbat. in c. cum non ab homine, col. 2. de iudic.* per *cap. querelam, de iureiur.* & tenet *Rebuff. de pacific. poſſeſſ. pagina 37. colum. 2.* Sed magis communis ſententia tenet contrarium, vt *Salzedo ad Diaz in praxi, cap. 95. verſ. ſed priuandus*, vbi plures allegat, & *Garzias par. 11. cap. 10. num. 167. Seraph. deciſ. 1285. in fin.*

Sexta pœna eſt periuri, vt ſit ipſo iure inhabilis ad beneficia, & de communi teſtatur *Clarus §. periurium, verſic. item Clericus. Bernar. Diaz c. 95. Seraph. deciſ. 1285. in fin.* Sed hæc pœna procedere intelligenda eſt in caſibus, quibus periurus incurrit infamiam ipſo iure, vt ſupra recenſui: ita *Clarus ibi. Suar. to. 2. de relig. lib. 3. de iurament. c. 20. num. 5.* ſcilicet per ſententiam declaratoriam, vel condemnatoriam præcedentem. *Seraphin. loco cit.* aut quando eſſet infamis infamia facti ratione periurij, & eſſet prouiſus à Sede Apoſtolica, quia Papa ſupponit in litteris morum honeſtatem prouiſi. *Salzedo ad Diaz ibi lit. D.* cum alijs per eum allegatis.

Vltimò nota, quòd crimen periurij eſt mixti fori, *Guid. Pap. q. 178.* & de communi teſtatur *Salzedo ad Diaz cap. 95. §. nec illud.* Vnde Iudex eccleſiaſticus poteſt punire laicum de periurio commiſſo coram ſe, quamuis nō poſſit laicus Iudex punire eccleſiaſticum, vt apud *Dianam reſol. 60. tract. 1. tom. 2.*

CAPVT I.

Piratæ, ſeu Latrunculi maritimi.

I. IN *cap. 3. Bullæ in Cœna Domini* ait Pontifex: Excōmunicamus omnes Piratas, Curſarios, & Latrunculos maritimos decurrentes Mare noſtrum, propriè à Monte Argētario vſque ad Terracinam, & omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores. Vide expoſitores huius Cap. *præcipuè à Mōte Argētario*

Hoc tantùm aduerto, quòd ad hanc denominationē Piratæ, ſeu Curſarij, ſeu Latrūculi requiritur exercitium ſaltem incœptum, ſecundùm veriorem ſententiam, id eſt vt cœperit taliter diſcurrere cum intentione exercendi, ſeu ſactitandi, & quòd iam ſaltem ſemel deprædationem fecerit. *Sylu. excommun. 7. nu. 56. Tabiena excomm. 5. caſu 25. Sayr. lib. 3. cap. 7. nu. 3. Suar. diſp. 21. ſect. 2. num. 25. §. atque idem. Filiucc. tract. 16. nu. 74. Vgolin. in d. c. 3. §. 2. in princ.*

II. Im-

II. Immunitatis loci sacri ius amittunt ipso facto Piratę quicũque, siue mare Ecclesiæ, siue aliud quodcunque discurrentes, quia latronum publicorum nomine continentur. *Farinac. de immun. Eccl. c.* 10. *nu.* 149. *Alua cap.* 1. §. *nauigia, de statut. & consuet. Angel. verbo, Immun. nu.* 17.

III. Infamiam, etiam ipso facto incurrũt Piratæ, & consequẽter irregularitatem; vnde neque dignitatem, neque militiam Ecclesiasticam, vel sæcularem possunt obtinere. *l.* 1. *& penult. ff. de test. mil. l. milit. ff. de re iudic. auth. nauigia, C. de furt. Innoc. in cap. sicut, il terzo, de iureiur. Iul. Ferrettus de re nauali, lib.* 2. *num.* 37.

Adde quartò quòd inseruientes Piratis Saracenis, in eorum scilicet nauibus, incurrunt excõmunicationem, & pœnas, de quibus dixi *verbo, Arma, cap.* 4. *& seqq.*

Limita, vt non procedant dictæ pœnæ contra Christianos inseruientes in nauibus Piratarum ad actiones indifferentes, vt remigando, vela explicando, & similes, si metu graui ibi detenti, & coacti sint, vt *Nauarr. cap.* 27, *num.* 63. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 7. *num.* 62. *Filiuc. tract.* 16. *num.* 76. nisi in casu, quo magna clades toti Reipublicę Christianæ inferretur, vt *Suarez ibi*: aut nisi concurrerent ad actũ per se malum, vt ad deprædationem, *Filiucc. ibi*. Sed de hac re vide expositores super *cap.* 7. *Bullæ in Cœna Domini.*

CAPVT I.

Poculum abortionis præbens.

Vide *verbo, Abortus.*

CAPVT II.

Poculum amatorium præbens.

POculum amatorium præbẽs sæpè incurrit iuris infamiã, & irregularitatem. Primò, si inde mors personæ amatæ sequatur, etiamsi non animo occidendi, sed incitandi ad amorem dederit, quia dabat operam rei illicitæ, & periculosę; ideo tenetur de homicidio casuali, & sic est ipso facto irregularis, & puniri potest, & condemnari *l. Cornelia de sicarijs*, vt *l.* 3. *ff. eo.* vnde tanquàm iudicio publico damnatus iuris infamia notatur, & iterùm est irregularis. Secundò, etiam si mors non sequatur, si tamen accessit tali remedio amatorio magica, seu superstitiosa operatio, & de hoc fuerit condemnatus, iuris infamiã incurrit, & irregularitatẽ, *c. quisquis,* 2. *q.* 8. *c. constituimus, q.* 5. *Abb. in cap.* 1. *n.* 5. *de sortil.*

Tertiò, etiamsi nulla adsit operatio diabolica, si tamen attentauit pudicitiam honestæ personæ, & de hac iniuria fuerit condemnatus, erit iuris infamia affectus, & irregularis, quia hæc est grauis iniuria. *l.1 §.ad infamiā, ff. de iniurijs*; siue ciuiliter condemnetur, vt ibi; siue criminaliter de crimine stellionatus. ex *l.si quis aliquid, §.abortionis, ff.de pœnis. l.3. §.adiectio, ff.ad l.Corn. de sicar. Farin. q.122.nu.112.*

Crimen poculi amatorij admixta superstitione, est mixti fori, *Abb.c.1.nu.3. de sortil.* Quòd si sapiat manifestè hæresim, ad sanctum Officium pertinet. *Abbas ibid.*

CAPVT III.

Poculum sterilitatis præbens.

De iure communi præbens poculum ad mulierē sterilem reddendam, non incurrit vllam censuram ipso facto secundum communem sententiam, vt *Henric. in c.si quis, de homicid. n.2.* & alij Canonistæ *ibi*, & *Barbos. allegat.51.num.136.* contra *Grillan. de sortil.q.13.nu.7. Farinacc.q.122.num.164.* Et quāuis Sixtus V. in Bulla 87. incipit, *Effrænatam*, statuerit eum incurrere excommunicationem Papę reseruatam, & priuationem beneficiorum; tamen fuit in his redacta ad terminos iuris communis à Gregorio XIV. vt dixi *verbo, Abortus.*

Sed neque iste fit irregularis, tanquàm homicida ipso facto. *c.sicut ex litterarum, de homic. gloss. in c.si aliquis, eo. tit. & ibi Canonistæ. Farinacc. num.120. loco cit.* est communis contra *gl.in c.perniciosè, de pœnit.dist.1. Carreriam 3.par.tract.de homic. & assass. §.sexto quæro.num.4. fol.100.*

Neque est irregularis ratione debilitationis membri, id est matricis, quia commmunis sententia docet debilitationem membri non reddere debilitantē irregularem, *Toletus lib.1. cap.76. §.quarto, qui mortuo*; qui loquitur in terminis: quamuis aliqui DD. contrarium teneant. Vide *verbo, Membrorum mutilatio, cap.1.* Erit tamen infamis infamia iuris, & consequenter irregularis, si in iudicio fuerit condemnatus de procurata sterilitate alicuius fœminæ dolo malo. *l. Cicero, ff. de pœnis*, quia tunc damnatur tanquam de crimine stellionatus propter dolum, est infamis iuris infamia, vt dixi *par.1.cap.33.* vel quia tunc damnatur actione iniuriarum famosa, vt dixi *verbo, Iniuria, c.1.*

CA-

CAPVT IV.

Poculum veneficum præbentes.

I. PRopinans alicui venenũ occidendi causa, morte sequuta est irregularis ex homicidio. Vide *verb. homicidium.*

II. Condemnatus de veneficio ex *l. Cornelia, de sicar.* vt *l. 3. ff. eo.* tanquam publico iudicio dãnatus est infamia iuris notatus, & irregularis: & procedit etiamsi mors non sit sequuta, si tamen conatus deuenit ad actum proximum, scilicet applicãdo venenum. *Carrer. in praxi tit. de veneficis, nu. 6.* vel si tenuit publicè expositum venale venenũ. *l. 1. & l. 3. ff. eo.* Vide *Farinacc. q. 122. à nu. 32.*

Imò aliqui tenent l. Cornelia puniri, etiamsi solum venenum emerit, vt daret: ita tenet *Diaz in praxi cap. 98. nu. 2.*

III. Damnatus de veneficio, superstitione admixta, etiam morte non sequuta incurrit infamiã iuris, vt damnatus de crimine publico, *Molin. trac. 3. disp. 44 Anton. Gomez tom. 3. variarum c. 1. nu. 2. & 4.* nam omnia crimina, quæ directè tendunt in iniuriam Dei, scilicet contra virtutem Religionis, sunt crimina publica. *Clarus §. 1. praxis, vers. item omne*, & faciunt, quæ dixi *supra cap 2,*

CAPVT I.

Prædicantes dogmata, vel miracula falsa, vel falsas reuelationes, aut detractiones de Prælatis.

EX Bulla Leonis X. 21. quæ incipit, *Supernæ Maiestatis*, ex Conc. Later. *sess. 11.* lata est excõmunicatio, & priuatio officij concionandi ipso facto incurrenda cõtra Concionatores verbi Dei, si aduersus infrascripta præcepta venire ausi fuerint.

Primum est, vt Euangelicã veritatem, & sacrã Scripturam iuxta Doctorum Ecclesiæ declarationem pertractent, nihilque adijciant contrarium, aut dissonum vero sensui Scripturarũ, eiusque verbis ritè, & sanè intellectis iuxta prędictorum Doctorum interpretationem. Secundum, vt tempus prędixum futurorum malorum, & aduentũ Antichristi, aut certum Iudicij diem prædicare non præsumant. Tertium, ne alia similiter futura, quasi specialiter sibi reuelata dicant, aut alienas, inanesq. diuinationes asseuerent, aut alio quoquo modo tractanda assumant. Quartum, vt à Prælatorum, aliorumq. Superiorum, eorumque status scandalosa detractione abstineant.

Aduerte, quòd nõ est prohibitũ Prędicatori exponere in aliquo

ſacram Scripturam, ſeu deducere ad ſenſum aliquem præter, ſed non contra ſenſum ab Eccleſia, & Sanctis Patribus, & Eccleſiæ Doctoribus communiter traditum, quia Scriptura plures habere poteſt ſenſus myſticos, & morales. *Azor. tom. 1. lib. 8. c. 2. q. 3. Bañes, 1. par. q. 1. art. 1. dub. 6. Vaſq. 1 par. diſp. 13. cap. 2. Becan. de fide, cap. 3. q. 6.*

Aduerte ſecundò, quòd hæ, & aliæ pœnæ latæ à Leone X. in Cõcilio Lateranẽſi, à multis Doctoribus dicuntur non fuiſſe vſu receptæ; ita *Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 6. nu. 8. Filiucc. tract. 15. nu. 177. cum Caiet. & Nauarr.*

CAPVT II.

Prædicatores Montes Pietatis impugnantes.

Vide *verbo, Montes Pietatis, c. 1.*

CAPVT III.

Prædicatores decimas Eccleſiaſticas impugnantes.

Vide *verbo, Decimæ, c. 3.*

CAPVT I.

Procurantes, delicta perpetrare.

SÆpè iura ferunt cenſuras, & pœnas contra aliquid procurantes, vt dixi *verbo, Abortus, cap. 1. verbo, Alienatio, cap. 2. & 3. verbo, Ambitus, c. 6. verbo, Conſeruator, c. 1. verbo, Curia, c. 8. verb. Iuriſdictio, c. 10.*

Quando igitur lex punit procurantes, dubitari ſolet, an requiratur effectus conſummatus, an ſufficiat conatus, ſeu ſola procuratio. In quo diſtinguunt Doctores: Aut enim actio, ſcilicet procuratio prohibetur ſolùm acceſſoriè ad aliam actionem, vt principalem, tanquam via ad illam; tũc requiritur actionis principalis perfectio, vt *verbo, Abortus,* & *verbo, Conſeruator*

Aut actio cooperatiua, ſeu procuratio prohibetur propter ſe, & æquè principaliter, vt quãdo fertur pœna contra ſolam procurationem, & non fertur per modũ extenſionis pœnæ latæ contra principalem actum; vt extendatur ad conatum, ſeu procurationem, vt *verbo, Alienatio, c. 2. & 3.* & *verbo, Ambitus, c. 6.* & tunc non requiritur effectus, ſeu conſummatio actionis principalis; ita *Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. nu. 7. & de fide, diſp. 24. ſect. 1. nu. 14. Sanchez in decal. lib. 2. c. 10. nu. 9. Sayr. lib. 3. c. 5. nu. 4. Filiucc. tract. 14. nu. 16. & 58* Cenſetur autem principaliter procuratio prohibita, & punita, quando lex poſt pœnam latam cõtra actum principalem, per capitulum, ſeu paragraphum ſeparatum procedit contra procu-

curantes, seu cooperantes. *Marius Alterius lib.5. de excommunic.disp.21.cap.1. colum. penult.* Item alij dicunt, si lex punit tale aliquid facientes, & auxiliatores, & consiliatores, tũc censeri æquè principaliter punire. Secùs si punit aliquod delictum facientes, & in eo auxilium, & consilium dantes: ita *gloss. in Clem.* 1. *verbo, defensauerint, de pœnis*.

Aduertendum est autem, quòd vbi lex punit procurãtem aliquid prohibitum, procurans intelligitur, qui directè illud intendit, seu formaliter, nõ autem si interpretatiuè tantum, seu indirectè, & consequenter. Vnde non sufficit non impedire cùm tenetur, vel alia intentione cooperari. Ita *Marius Alterius tom.1. disp.13. lib.5. cap.2. verbo, procurare. Anchar. in Clemen.2. de pœnis, nu.10. Suar.disp.23.sect.4.n.7.* Dicitur autem procurasse, etiam qui cooperatur minus principaliter, vt mediator, intercessor, aut aliter ope, & auxilio iuuans ea intentione. *Quaranta verbo, simonia, §.est & alia. Sayr. lib.3. de censur. cap.16. in fin.*

CAPVT I.

Proditorium homicidium.

I. PRoditoriè occidẽs incurrit pœnas homicidæ, de quibus dixi *verb.homicidium*.

II. Qui proditoriè proximum suum occiderũt, sunt priuati immunitate loci sacri, ex Bulla Gregorij XIV. vt dixi *verbo, Immunitas, c.* 1.

CAPVT II.

Proditio in Principem, vel Patriam.

I. PRoditor Principis, vel Patriæ incurrit pœnas læsæ Maiestatis, de quibus dixi *verbo, Maiestatis læsę crimen, c.*1. quod est intelligendum, vt procedat, si sit proditio contra Principem supremum, seu Rempublicã habentem Imperium supremum; aliàs enim esset crimen proditionis, vel seditionis, non autem crimen læsæ Maiestatis. *Farinacc. q.113. num. 4. & 208.*

II. Proditor Principis non potest coram eo, neque in eius Curia comparere, & si compareat, ei ius non redditur. *c.careat, 3.q.9. Farinac.q.116.nu.48.*

III. Proditorem Principis, & Patriæ quilibet denunciare tenetur. *l. Metrodorum, ff.de pœnis. Andr. de Isernia §. 1. quæ fuerit prima causa benef. amitt. Martin.Laud. tract. de Princ.q.8. Gigas de crim. læsæ Maiest. tit. de prodit.q.8.in fin.* vt etiam filij, & parentes denunciare teneantur ad inuicem. *Suar.de cens.disp.*20.

ſec.3.nu.10.Sayr.in Claui regia, lib.12.cap.14. num.6.

CAPVT I.

Profeſſio Religioſa emiſſa ante annum Nouitiatus.

OLim antiquo iure, & ex conſuetudine Religionũ cõmuniter recepta, triennium præcedere debebat ad Profeſſionem. *c.3.17.q.2.Auth.de mon.coll.1.nouell.5.* & ita in Regula S.Pacomij; vt *Niceph.lib.9. cap.14.* Poſtea ad biennium Nouitiatus fuit reſtrictus. *c.Monaſterijs, 19.q.3.* Poſtea ad annũ, *cap. ad Apoſtolicam, de regular. c.Gonzaldus,17.q.2.* Quod quia in aliquibus Religionibus parum obſeruabatur, fuit hoc innouatũ præcisè pro Religionibus Prædicatorum, & Minorum S.Franciſci. *c. non ſolum, de regul. in 6.* Vbi tamen cautum eſt, vt Profeſſio ante facta non inducat obligationem illi Religioni, in qua Profeſſus eſt, ſed Religioni in genere, id eſt vt Profeſſio ſit nulla, ſed reſoluatur in votum ſimplex ingrediendæ alicuius Religionis. Item ſtatutum ibi eſt, vt admittentes ad Profeſſionem contra hanc formam, ſint ſuſpẽſi ipſo facto à poteſtate recipiendi quoſcunque ad Profeſſionem. Deinde id fuit extenſum ad omnes Mendicantes tantum. Sed per Concil. Trident. *ſeſſ.25.cap.15.* ſtatutum eſt, vt in quacunque Religione tam virorum, quàm mulierum Profeſſio non fiat ante annum probationis, poſt ſuſceptum habitum computandum; & Profeſſio antea facta ſit nulla, nullamq. inducat obligationẽ ad alicuius Regulæ obſeruationem, aut alios quoſcunque effectus. Vnde neque obligat Religioni in genere.

Amplia primò hoc decretum, quòd debet iſte annus computari de momento ad momentum. *Rota recent.p.1.deciſ.175.nu.6.* & plures apud *Dianã reſolut.57. tract.2.to.2.* & debet eſſe annus continuus. *Sanchez lib. 5. in decal.c.4.n.31. Rota ibidem n.1.*

Amplia ſecundò, quòd non ſanatur hæc nullitas præſcriptione quinquennali, de qua Trident. *ſeſſ.25. cap.19 de regular.* quia illud decretũ loquitur de impedimẽto temporali, & non de perpetuo: Sed requiritur vt reparetur defectus Nouitiatus. *Nauar. conſ.16.de regul. Sanchez de matrim.lib.7.diſp.37.nu.32. & 33. Barboſ.alleg. 104. nu.18. & 20. Beija reſp.18.p.4.pag.380.Suar. tom.3.de relig. lib.7. c.4. num.9. Roderic.qq.regul. 17.art.17.to.3.* qui dicunt *Tridentinum* ſolùm loqui de impedimentis temporalibus iã purgatis, quæ per nouum tacitum, vel expreſſum conſen-

ſenſum reparari poſſunt, vt dixi *par.1.cap.35.*

Limita primò, vt non requiratur annus integer, vbi quis profiterur in articulo mortis, ex priuilegio Pij V. vt neque ſi conualuerit, indigeat noua Profeſsione. *Beija par.4.caſ.38. Sanchez lib.5.c.4.nu.16. Diana reſol.17. tract.2.tom.2.*

Limita ſecundò, quòd ſi finito anno Nouitiatus Nouitius diſcedat à Religione, poſtea denuo petat admitti, non exigitur nouus annus Nouitiatus. *Sanchez num.34.* Quod puto verum, niſi longum tempus intercedat, quo morũ mutatio poſsit cõtingere.

Limita vltimò, quòd ex hac reformatione, & decreto Tridentini nõ eſt extenſa pœna in *c.non ſolum*, contra Superiores Mendicantium recipientes ad Profeſſionem ante annum Nouitiatus lata, ad aliarum religionũ Superiores; imò ſecundùm probabilem ſublata eſt etiã quoad ipſos Mendicantes. *Sanchez num.10.* contra tamen *Suar. de cenſur.diſput.31.ſect.6.num.1. Marius Alter. tom.2.diſp.17.c.1.col.9. Bonacc. de ſuſpenſ. q.8.punct.5. num.19.* tenent non eſſe ſublatam. Alias limitationes vide apud *Sanchez ibi nu.11.*

CAPVT II.

Profeſſio emiſſa ante annum decimumſextum.

EX Trident. *ſeſſ.25. cap.15.* Statutũ eſt, vt in quacunque religione, tam virorum, quàm mulierum Profeſſio non fiat ante annum decimumſextum ætatis completum, & Profeſſio ante facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus.

Amplia, quòd iſte annus debet computari de momento ad momentum, vt dixi *cap. præced. Diana reſol.57. tractat.2.tom.2. cum allegat. Rota recent. par.1. deciſ.175. num.6.* vbi iudicauit Profeſſionem nullam ob defectũ ſex dierum ad complementum ſexdecim annorũ: & quamuis in fauorabilibus dies vltima cœpta, habeatur pro completa, vt in vſucapionibus, teſtamentis, libertatibus, & honoribus conſequendis: tamen ſecùs in odioſis, vt profeſſione, præſcriptione, l. Æliæ Sentiæ, vel de adulterijs, quia tunc computatur de momento ad momentum. *Rota ibidem.*

Limita, quòd hæc nullitas Profeſsionis ex defectu ætatis, cum

ſit

ſit ex defectu temporali, poteſt ſanari, ſeu reparari per ratificationem Profeſsionis à Profeſſo, purgato impedimento, id eſt, completa ętate, ſecundum probabiliorem; & etiam inſcijs Superioribus ſecundum probabilem, vt *Sanch. lib. 7. de matr. diſp. 37. nu. 46. 62. & 64. cum alleg.* vbi ait quinquennio elapſo eſſe ipſo iure à Papa ratificatam ex parte religionis, ex *Triden. ſeſſ. 25. c. 19. de regul.*

CAPVT III.

Profeſſio emiſſa, fraudulenter reticito impedimento non irritante de iure communi.

I. SI Nouitius in examine reticeat fraudulẽter aliquod impedimentum non irritans Profeſsionem, ſed impediens admiſſionem, id eſt, quo agnito receptus non fuiſſet, verb. gr. morbum gallicum, vel caducum, aut aliquod graue delictũ, ſeu alium defectum notabilem, multi Doctores dicunt, quod nihilominus poſt Profeſsionem expelli poterit, & eijci à Religione, vt tamen maneat Religioſus: ita *Nauarr. lib. 3. conſ. 40. de regular. Eman. Sà verbo, religio, nu. 34. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 37. n. 53. cum Sorbo, & Vega, Miranda man. tom. 1. q. 19. art. 2. in fin. Leſſ. lib. 2. cap. 41. num. 62. §. 9. Layman lib. 4. tract. 5. c. 13. num. 1.* & alij; quia dolus dans cauſam contractui ius tribuit reſcindendi contractum. Sed contrarium meritò tenet *Roderic. q. regul. 17. art. 9. tom. 1.* quem ſequitur *Sanchez* ſe retractans *in decal. lib. 5. cap. 4. nu. 58.* & facit argumentum à matrimonio carnali ex *c. 2. de transl. epiſc.* quòd non propterea contractus matrimonij redditur nullus, aut ſeparationi locus eſt, ſi alter coniugum vitium aliquod notabile reticuerit, ſeu defectum, quo agnito meritò alter non fuiſſet contracturus. Maximè autem hodie eſt tenenda hæc ſecunda ſententia, propter decretum Sacræ Congregationis *de Apoſtatis, & eiectis*; de quo *infra verbo, Religioſus, cap. 12. & 13.* quo ſtatutum eſt, vt nullus Profeſſus eijci poſsit, niſi ſit incorrigibilis, prout de iure cõmuni dicitur quis incorrigibilis, & inſuper poſt annum carceris. Si tamen defectus, quem reticuit, tam grauis ſit, vt reddat Profeſſum inutilem Religioni, vt non poſſit ſeruare eſſentialia Regulæ, & præcipua illius Religionis in ſpecie, multi dicunt hunc dolum reddere Profeſsionem nullam, quia cenſetur auferre omnem conſenſum recipientium: ita *Gerſon. 2. par. intractat. quarun. qq. Alphab. 34. lit. S. Innoc. in c. cum dilectus, quod metus cauſa,* & ſequi-

quitur *Abb. ibi.& Felin. in c. in præstitia,n.10.de probat. Nauar. conf.46.de regul.incipit, Herus; & Politius in declarat.regulæ Sãcti Francisci, cap.2.nu.96. Suar. de relig.lib.2. cap.3.nu.5. tom.4. & lib.6.cap.5.n.3.to.3.* & exemplificat *Suar. & Polit. ibi,* de morbo Gallico pro Religione Capuccinorum, quia non posset habitum illum deferre, neque nudis pedibus incedere sine vitæ periculo. Sed neque ex hac causa æstimo Professionem nullam de iure communi, propter argumẽtum à matrimonio carnali, quod non redditur irritũ propter quẽcunque dolum, vel defectum, nisi in casibus à iure expressis, etiãsi dolus det causam contractui, vt de certa sententia testatur *Sanch. lib.7.de matrim. disp.18.nu.18. & 19.* & de Professione tenent *gloss.in c.sicut tenor, verb. extra mortem,de regul. & in cap.sicut nobis, ibi Butr. & Abbas eodem tit. Abbas in cap. ex transmissa, num. 2. Cardin. ibi, & Imola nu.3.de renunc.* & communem testatur *Rota decis.346.nu.2. in coll.Farinac.contract. & crimin.*

Verum est, quòd si Religio, seu Superiores, seu Capitulum, ad quos recipere spectat, fuissent Nouitio protestati, se non intendere eum ad Professionem admittere, seu Professioni consentire, si talem patiatur defectum, & ille eo reticito, seu inficiato profiteatur, nulla erit Professio, & dimittendus erit, quia tunc admissa est Professio sub illa conditione, & non aliter; etiamsi illud impedimentum non sit irritans de iure communi, neque ex Cõstitutione religionis specialiter à Papa approbata. *Nauarr. conf.26. num.1. & 11. de regul. Roder. tom.2. summ.cap.5.n.2. & q.regul.11. art.2. tom.3 Sanchez lib.7.de matr. disp.37.n.30. Barthol.de Vecchis in praxi nouit. disp.14. dub.15. nu.5.* latè *Miranda man. par. 1. q.30. art.4. concl.1. Suar.de relig. tom.3. lib.6 c.6. nu.10.& tom.4.lib.2.cap.1. nu.29.pag.431.* vt in simili de matrimonio carnali, *c. super eo, de cond. appos. Sanchez lib.7. disput.18. nu.21. de matr. Gutier. de matr. cap.89. nu.6.* est communis sententia.

Limitatur tamen ab aliquibus hæc conclusio, vt procedat, dummodo illa protestatio, & conditionis appositio sit facta in continenti in ipso actu Professionis; aliàs enim si antecessit ex interuallo, Professio censetur simpliciter, & absolutè admissa, & à conditione recessum: vt *Lauren. Portel.de dub. regul. verbo, Nouitij qualitas, nu.30.* Sed intelligendum est hoc, vt procedat, quando illa protestatio non fuisset à Nouitio acceptata, vt in simili

mili de matrimonio carnali, *Sanchez lib.2.disp.45.n.19.* & communem ait *Gutier.c.52.n.2. de matrim. & Ceuall.cōmun. contr. comm.q.825. n.* . Sufficiet igitur intimatio facta Nouitio de decreto,ſeu cōſtitutione Religionis declarante talē conditionem, ſeu irritationem, etiamſi ea intimatio ſit facta ex interuallo ante Profeſsionem,ipſo non contradicente expreſsè. *Portel. verb. Profeſſio nulla, n.10.* & ſufficit quòd talis Conſtitutio fuerit Nouitio ſpecificè declarata. *Barthol. de Vecchis ibi cū Bart. in l.vlt. ff.de decretis ab ord. fac. Præpoſ. in c.placuit, 38.diſt.* & ſufficit quòd Conſtitutiones huiuſmodi lectæ fuerint in Refectorio, ipſo audiēte. *Portel.ibi, & Barthol. de Vecchis n.7 loco cit.* & quòd ſufficiat, admiſsionem ad Profeſsionem factam eſſe cum tali proteſtatione tacita, vel expreſſa, tenent *Nauarr. conſ.26. n.11.de regul. Miranda tom.1.q.30.art.4.concluſ.1. Suar.tom.3.de relig.lib.6. c.6. nu.10. & tom.4. tract.10. lib. 2.c.1. n.29.* qui ait ſufficere virtualem proteſtationem cōtentam in conſenſu admittentis cōditionato formato ex præcepto conſtitutionum talem conditionem apponentium.

Illud etiam eſt certum,quòd ſi Conſtitutiones apponentes eam conditionē irritantem Profeſsionem ex tali defectu,eſſent ſpecialiter ſuper tali capite approbatæ à Sede Apoſtolica,irrita eſſet Profeſsio,etiam nulla facta proteſtatione: nō ſufficeret tamen approbatio generica Conſtitutionum illarum, quia nō extenderetur ad ea,quæ ſunt contra ius cōmune. *Nauar.conſ.26. de regul. nu.10. Leſſ.lib.1.c.41.n.62.§.9.Roderic. tom.3.q.11.ar.2.Portel.de dub.regul. verbo, profeſſio nulla, nu.10.*

CAPVT IV.

Profeſſio Criminoſi, ſeu in fraudem fori laicalis.

Vide *verbo, Criminoſi, c. 1.*

CAPVT I.

Raptorum pœnæ, necnon Clericorum eos admittentium ad Sacramenta, vel oblationes, aut eleemoſynas ab eis accipientium.

Vide *verbo, Incendiarij, c. 1. & 2.* & *verbo, Sacrilegium, cap. 1, 3. & 4.*

CAPVT II.

Raptus Mulieris.

EX Trident. *ſeſſ. 24. cap.6. de matrim.* Inter raptorem, & raptam, quandiù ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum

lum poteſt conſiſtere matrimonium. Quòd ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in vxorem ducere poteſt: & nihilominus raptor, ac omnes illi auxilium, & fauorem ad raptum præbentes, ſunt ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſiue eam vxorem duxerit, ſiue non duxerit, decenter arbitrio, Iudicis dotare.

Ex *l. vn. C. de raptu Virgin. §. & ſi quidem*, bona rapientis mulierem, necnon auxiliantium ipſo facto in dominium raptæ transferuntur. *Auth. de rapt. mulier. §. vn. verſ. ſancimus*. Si rapta conſentiat nubere raptori, matrimonium eſt nullum, & amittit dominium prædictorum bonorum.

Nota primò, quòd pœna nullitatis matrimonij raptæ conſentientis cum raptore non procedit, ſi illa ſit repoſita in libertate, vt *ſupra ex Triden.* & contra hoc prædicta lex ciuilis nihil valet.

Nota ſecũdò, quòd ſecundùm probabiliorem ſententiam, & magis communem, hodie per ius canonicum, præſertim per *Trident. loco cit.* abrogata eſt pœna illa amiſſionis bonorum, quando mulier liberè conſentit nubere raptori, vt *Sanchez lib. 7. diſp. 12. numer. 27. de matrim. Farinacc. quæſt. 145. num. 12.* cum multis Doctoribus.

Nota tertiò, quòd pœnæ Tridentini procedunt etiam in raptu mulieris inhoneſtæ, ſecus de pœnis iuris ciuilis. *Farinac. n. 153.* cum communi.

Nota quartò, quòd recipiens ſuam ſponſam conſentientem inuitis parentibus, non incurrit pœnas iuris canonici, ſed ciuilis. *Sanchez diſp. 13. nu. 15. Farinac. nu. 88. & ſequentibus*, cum communi.

Nota quintò, quòd matrimonium contra Tridentini decretum, vt ſupra contractum, nullum eſt. *Sanchez diſp. 13. nu. 2.* Excommunicatio autem ibi eſt latæ ſententiæ, ſed non eſt reſeruata. *Farinac. nu. 21. & Sanchez num. 1.* Pœnam autem infamiæ, inhabilitatis ad dignitates, & deiectionis de gradu clericali, id eſt depoſitionis, ſunt ferendæ ſententiæ ſecundum probabiliorem. *Sanchez num. 1. diſp. 13. Farinacc. quæſt. 145. num. 18. Filiucc. de imped. matr. cap. 8. num. 264.*

CA-

CAPVT I.

Religiosas Domos sine licentia erigentes, vel mutantes, vel dimittentes.

I. EX *c. de Monachis*, 18. *q.* 2. Religiosi quãtumuis approbati à Sede Apostolica, nouũ Monasterium erigere non possunt sine licentia Episcopi loci.

II. Ex *c.* 1. *de excess. prælatorum in 6.* Religiosi Mendicantes non possunt possessa loca dimittere, vel ad alia se transferre, vel noua suscipere sine speciali Sedis Apostolicæ licentia (excipiuntur tamen ibi Eremi solitariorum) vnde ex hoc iure requiritur licentia Episcopi, & Papæ pro Mendicantibus, vt *Cherubin. super Bulla 9. Gregor.* XI.

III. Ex *c. vn. de relig. dom. in 6.* Regulares Mendicantes approbati post Concilium Lugdunense, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, vel alienant sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam.

IV. Ex *Clementina, cupientes, de pœnis*, Statutum est absolutè, vt Religiosi Mendicantes non possint sine Sedis Apostolicæ licentia speciali noua loca recipere, aut mutare, aut in alios transferre quæsita, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, non tamen reseruatæ.

V. Quia huiusmodi Constitutionibus fuerat per varia Sedis Apostolicę priuilegia diuersis Religionibus concessa derogatum, *Nauarr. cap.* 27. *nu.* 144. *Suarez disp.* 23. *de cens. sect.* 5. *num.* 35. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 39. §. *decima*, *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 145. Et Regulares ijs priuilegijs prætendebant, se neque licentia Episcopi indigere in nouis locis acquirendis; Sacr. Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de regul.* statuit ne de cætero Regularium loca erigantur sine licentia Episcopi, in cuius Diœcesi erigenda sunt.

VI. Clemẽs VIII. in Bulla 99. incipit, *Quoniam ad institutum*, statuit formam, qua Episcopi talem licentiam cõcedere posſint, & debeant ad nouos Conuentus erigendos: scilicet vocatis, & auditis aliorum Conuentuum procuratoribus, & alijs, quorum interest, causa cognita; quòd nẽpè commodè sine aliorum antiquiorum detrimento sustentari posſint: aliàs posſint ij, quorum interest, appellare suspensiuè ad Sedem Apostolicam.

VII. Decreto Sacræ Congregationis Regularium iussu Gregorij XV. *anno* 1622. *die* 20. *Iunij*, quæ est Constitutio 31. Gregorij XV. in Bullario, statutum est, ne erigãtur noua Regularium

Mo-

Monasteria, seu domus in quacunque Ciuitate, Oppido, aut alio quocunque loco, nisi cum consensu aliorum Regularium intra quatuor milliaria existentiũ; & quòd constet de tali consensu Ordinario; & quòd saltem duodecim de familia ibi ali posint; & quòd si ibi intra quatuor milliaria non sint alij Regulares, necessaria sit conuocatio, & consensus incolarum; aliàs appellandum est ad Sedem Apostolicam suspensiuè: & derogauit omnibus priuilegijs contrarijs.

VIII. SS. D. N. Papa Vrbanus VIII. Bulla 25. incipit, *Romanus Pontifex*, ann. 1624. die 28. Augusti, Statuit, vt Regulares Superiores erigere, recipere, fundare, vel instituere, vel cœpta finire præsumentes noua Monasteria, seu Domos sine licentia expressa Episcopi, ac seruata forma prædictarum Cõstitutionum, & Decretorum Clem. VIII. & Gregor. XV. incurrant pœnam excommunicationis (non reseruatæ) & priuationis vocis actiuæ, & pasiuæ, & officiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi: & derogauit omnibus priuilegijs.

IX. Sacra Congregatio Concilij, Decreto edito *de celebratione Missarum* authoritate Domini Papæ Vrbani VIII. *anno* 1625. *die* 21. *Iunij*, quod est in Bullario Constitutio 43. Vrbani Octaui, §. 14. Statuit, vt si loca deinceps recepta fuerint, seu erecta à Regularibus, quibus saltem duodecim Regulares sustentari non valeant, & actu 12. non habuerint ibidem, locorum Ordinarijs sint omninò subiecta. Sed hoc Decretum solùm procedit in Italia, & Insulis adiacentibus, vt *ibi* patet.

Aduerte primò, quòd hodie ex dictis Constitutionibus, neque licet Regularibus sine licentia Episcopi, & solemnitatibus prædictis mutare locum etiam in eadem Ciuitate, quia eadem est ratio prȩiudicij vicinorũ, & propter argumentum de toto ad partem. *l. quæ de tota, ff. de rei vindic.* ita *Gemin. in d. c. 1. de excess. prælat. in 6. Cherub. super Bulla citata Clem. viij. schol. 1. Portel. de dub. regul. verbo, Monasteria, nu. 5. Roderic. q. 23. regul. art. 7. to. 1.* Quamuis *Diana resol. 136. tract. 2. tom. 2. cum Miranda, & alijs*, dicat per priuilegia concessa Religionibus posse fieri talem mutationem sine licentia Episcopi; neque Tridentinum derogasse priuilegijs quoad mutationem, sed quoad nouam erectionem tantùm. Sed non videtur recedendum à priori sententia, quia verè in tali mutatione reperitur erectio, seu fundatio in aliquo nouo loco, quod est prohibitum in dicta Bulla Clement.

ment. VIII. & Decreto Gregorij XV. & Trident. Concilij, nisi cum licētia Episcopi supradicta. Imò in Bulla Vrbani VIII. *citata* prohibetur sub dictis pœnis loca etiam cœpta finiri; Non tamen videtur per supradictas Constitutiones antiquas, & nouas interdictum Regularibus aliquod hospitium recipere, vel domum recreationis; quia in his cessat ratio considerata à Gregor. XV. in tali Decreto, nempe præiudicium vicinorum, & angustia circa eleemosynas, & sustentationem, cū hęc loca sustentētur de redditibus Conuentus principalis, cui accedunt; & ita tenent *glossa in d.c.vn.de excess.prælat. in 6.verbo, habitandum. Caiet. excomm. cap.55. Suar. num.35. Nauarr.nu.144. locis supra allegatis.* Sed neque eis prohibitum est loca iam cum licentia legitima Episcopi, vt supra, possessa, augere, seu extendere. *Lapus alleg. 188. Sylu. excomm.9. §.86. Tolet. loco cit.* nisi talis extensio veteres limites egrediatur consideratos in priori licentia, iuxta Decretum Greg.XV. quia sic fieret nouum præiudicium alijs Religiosorum locis, & dūmodo non augeatur numerus Regularium sine licentia: de qua re vide *cap.seq.*

CAPVT II.

Religiosi Prælati numerum familiæ in suis Conuentibus augentes.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij *de celebratione Missarum* iussu D.Papæ Vrbani VIII. edito, quod est in Bullario Const. eiusdem Vrbani *nu.43.* prohibitum est Superioribus Regularium numerum augere Religiosorum suæ familiæ semel taxatum, & à Sacra Congregatione approbatum, nisi cum licentia eiusdem Sacræ Congregationis; etiamsi prætextu augmenti redditruum (sed hoc Decretum solùm procedit in Italia, & Insulis adiacentibus) Contra facere præsumētes incurrunt priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum: hoc Decretum, corroborat simile Decretū *Trid. sess.25. cap.3, de reg.*

CAPVT III.

Religionem non approbatam profitentes.

NVllus potest sine licentia Papæ nouam Religionem instituere. *c.1. de relig. dom. in 6.* & semper fuit necessaria approbatio Ecclesiæ, id est Sedis Apo-

sto-

ftolicæ. *Vasq.* 1.2. *disp.* 165. *c.* 5. *nu.* 48. *Sanch. lib.* 5. *in decal. c.* 1. *n.* 15. 19 20. *Less. lib.* 2. *c.* 41 *n.* 11. vbi probat approbationem hanc esse de essentia religionis: & olim quidem Episcopi approbare poterant, sed ex tacito Papæ consensu. *Bellarm. lib. de Monachis, c.* 4. *Mirãda to.* 1. *q.* 3. *art.* 6. *Less. c.* 41. *nu.* 12. Sed hodie requiritur expressa approbatio Sedis Apostolicæ ex Concil. Later. *c. ne nimia, de relig. dom.* & ex Concil. Lugdun. *c. vn. eo. tit. in* 6. *extrau. Sancta Romana, eo titul. Ioannis xxij.* in quibus statutum, ne quis ingredi possit Religionem non approbatam, neque domum religiosam fundare, nisi de approbatis à Sede Apostolica.

I. Professio facta in Religione non approbata non est valida, vt Professio, sed valet in vim voti simplicis Religionis in genere, scilicet voti de intrando in aliquam Religionem. *Less. cap.* 41. *nu.* 62. *Sanch. lib.* 5. *c.* 4. *nu.* 104. *Bonif. in Clem.* 1. *de relig. dom. nu.* 36. *Cardin. nu.* 8. *Suar. de relig. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 3. vbi affert rationem, quia quando Professio est nulla ex defectu iuris naturalis, vt ob vim, vel metum, tunc neque valet in vim voti simplicis; quando autem est nulla ob defectum iuris positiui, valet in vim voti simplicis, exceptis quibusdam casibus, iure positiuo penitus illam irritante, vt *Trid. sess.* 25. *cap.* 15. *de regul.* & alium casum habes *verb. Nouitiatus, cap.* 1. *nu.* 2.

Professionem emittentes, vel ad illam admittentes in Religione non approbata, regulariter nullam censuram ipso facto incurrunt, sed solum in certis casibus, vt *Caiet. excomm.* 5. *Suar. disput.* 23. *sect.* 6. *num.* 4. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 79.

Primus casus est *Clement.* 1. *de relig. domibus,* & *extrau. ratio recta, eod. tit.* vbi fertur excommunicatio ipso facto incurrenda contra mulieres, quæ Beguinarum statum sectantur, aut de nouo assumunt; & contra Regulares, qui fauent Beguinis, vt inducunt mulieres ad talem statum assumendum, aut super his præbent auxilium, consilium, vel fauorem. Et in *Clement. ad nostrum, de hæreticis,* explicantur errores in fide Beguinarum, & Beguardorum: quorum secta dicitur in Alemania extitisse, & mandatur Inquisitoribus contra huiusmodi personas procedere.

Nota, quòd ista excommunicatio non erat reseruata, & non procedit contra Tertiarias, seu Bizocas, aliasue mulieres, cum mutatione habitus seorsum viuentes, vt in *dict. Clemen.* 1. &

Nn ex-

extrau. dicitur, *& ibi Canonistæ. Suarez de censur. disp.23. sect.5. numer.10. Sayrus lib.3. cap.33. num.32.*

Secũdus casus in *extrau. Sancta Romana Ioan. xxij. de relig. dom.* vbi reprobatur Institutum Fraticellorum, seu Fratrum de Paupere vita, Bizocorum, seu Beguinorum, aut alijs nominibus nuncupatorum, qui tunc in diuersas mundi partes irrepserant, & multis erroribus hæreticalibus erant infecti; & præcipitur ibi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne quis tale Institutum sectetur vlterius, vel ipsum de nouo assumere præsumat: & sub eadem pœna Episcopis præcipitur, & Prælatis, ne talem ritum, vel habitum concedant, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. Sed neque hæc excommunicatio ibi est reseruata. *Caiet. excomm. casu 5. Suarez disput.23. sect.6. num.4. Filiucc. trac.14. nu.79.* Neque procedit contra assumentes specialem habitum Religiosum, si seorsum viuant, etiamsi esset habitus similis Beguinis, vt dixi supra ad primum casum: neque procederet contra eos, qui hodie nouum Ordinem non approbatum inuenirent, vel profiterentur, si non intenderent resuscitare prędictos Ordines damnatos. *Caiet. Suar. & Filiucc. ibidem.*

Tertius casus, SS.D. N. Vrbani VIII. Bulla, anno 1631. edita, incipit *Pastoralis Romani*, in qua prohibetur Regula, & Congregatio, seu secta Iesuitissarum, sub pœna excommunicationis latę sententię Papæ reseruata, itaut iam ingressæ teneantur habitum deponere, neque conuenire amodo possint ad talem finem spiritualem, sed vt seorsum degant, neque Virgines alias de nouo admittant; nullusque eis auxilium, consilium, vel fauorem præstet, vt pro talibus Religiosis se gerant. Vota autem à tunc ingressis emissa, simplicia quidem, sed sub conditione, seu intentione futuræ approbationis Instituti, nulla esse declarantur ibidem: si autem absolutè fuissent emissa, valida declarantur, sed relaxantur ex parte, ita vt teneantur istæ saltem in sæculo manere sub obedientia Ordinariorum cum obseruatione votorum paupertatis, castitatis, & obedientiæ, cum vsu bonorum suorum, & facultate de illis disponendi in vita, & in morte ad pios vsus, & trãsferendi ea ab intestato ad hæredes legitimos. Quòd si matrimonium contrahere velint, ea vota idem Vrbanus relaxauit ibidem: quod est intelligendum de votis receptarum in eam Congregationem, vsque ad eam diem, qua edita

ta est Constitutio, vt patet ex illa.

Profitentes Religionem non approbatam non gaudent priuilegio fori, neque Canonis, neque exemptionis bonorum. *Archid. cap. vn. de vot. in 6. in fin. Cardin. in Clem. 1. nu. 4. de relig. dom. & ibi Bonif. Vitalin. nu. 46.* quia non sunt personæ verè religiosæ.

Collegio, seu Conuentui Religiosorum non approbatoru m nihil legari potest, aut donari, aut aliter relinqui. *l. Collegium, ff. de hær. inst. & cap. 1. de relig. dom. in 6. ibi Ioannes Andreas, Abbas consil. 55. numer. 1. lib. 1. Tuscus verbo, Collegium, conclus. 456.*

Non sunt igitur ab Episcopis permittenda Collegia, seu Congregationes Laicorum, vel Clericorum, in quibus habitus alteratur, seu nouus assumitur perpetuò gestandus, scilicet distinctus colore, & forma à communi, etiamsi ipsi prætendant, se nolle esse Religiosos, sed sæculares, & velle tantum pijs operibus vacare, & vitæ spirituali, quia sine Papæ approbatione non licet manere sub vmbra Religionis. *gloss. in Clemen. 1. de elect. Abb. consil. citat. num. 1. Vitalin. in dicta Clement. 1. de relig. dom. tex. in cap. perniciosam, 18. quæst. 2.* Non tamen est illicitum Collegium, in quo sine speciali habitu viuitur, sed communi Laicali, etiamsi ob causam pietatis fiat, seu ex motiuo virtutis Religionis, etiamsi velint omnia habere communia, vt in primitiua Ecclesia fiebat, & etiamsi specialem habitum assumant, dum canunt Officia diuina tantum; & dummodo nomen Religionum non assumant, & non prædicent, & dummodo obediant Parochis, & Episcopis, & honestè viuant: ita *extrauag. ratio recta, de relig. dom. inter communes. cap. dilectissimis, 12. quæst. 1. Bart. in l. 1. C. de coll. illic. Abb. consil. 55. num. 3. lib. 1: Suarez tom. 4. de relig. tract. 9. lib. 1. cap. 10. num. 10. Genuens. in praxi cap. 46. numer. 1. & 2.* qui *num. 3. & 4.* addit, Eremitas vagos, qui non subsunt Episcoporum obedientiæ, non esse permittendos. Et similiter non licet assumere propria authoritate habitum Religionis approbatæ, & seorsum habitare, etiam in aliqua Eremo; sed ab Episcopo tales cogendi sunt habitum mutare. *Sorbus verbo, Tertiarii, §. tertius insuper, & verbo, habitus, §. 4. & 5.*

CAPVT IV.

Religiosi transeuntes ad aliam Religionem, & Prælati eos admittentes.

GEneraliter loquendo, Professus in vna Religione non potest transire ad aliam Religionem, nisi ad arctiorem zelo sanctioris vitæ, venia à suis Superioribus petita, etiam non obtenta. *c. licet de regular. & transf. & ibi Canonistæ, & Sanch. lib. 6. in decal. cap. 7. q. 2. & 7. Laymā lib. 4. de stat. relig. c. 6. n. 9.* Transire autem ad æquè arctam, vel laxiorem nemo potest, nisi obtēta licentia à Papa, vel à proprio Prælato cum iusta causa, vt *Less. lib. 2. cap. 41. n. 103. Sanch. n. 59. Layman ibi. Abb. in cap. non est, nu. 5. & in c. significatum, nu. 9. de regular.*

I. Ex Decreto Sacræ Cōgregat. Concilij, quod habetur in Bullario inter Constitutiones D. Papæ Vrbani VIII. *n. 26. ibi* §. 3. Statutum est, vt nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi prius legitimè constet Superiori illam Religionem paratam esse eum recipere, & tunc recta via transferatur ad arctiorem: aliter Superior præsumens facere, incurrit eo ipso pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem ad talia: & reseruatur dispensatio Papæ priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem.

II. Si quis transeat ad arctiorem venia non petita, vel ex temeritate, aut leuitate, ira, odio, aut contemptu, aliaue inordinata passione, Professio in secunda, scilicet arctiori, erit nulla. *Innocent. in d. cap. licet, & ibi Abb. num. 3. Rosella verbo, religio 4. num. 6. Sanchez, & Layman loco cit.*

III. Religiosi transeuntes ad aliam Religionem sine licentia competenti, secūdùm aliquorum sententiam incurrunt in excommunicationem, & censuras, & pœnas latas contra Apostatas à Religione, seu ob depositionem habitus: de quibus dixi *verbo, Apostasia, cap. 2. & verbo, Habitus, cap. 2.* Ita tenet *Nauarr. cap. 27. num. 131. cum Syluest. & Caiet.* Sed contraria est verior, quia neque est Apostata, cùm discedat solùm ab hoc Instituto, non à Religione absolutè, neque deponit habitum cum periculo euagationis, vt *cap. 2. ne Cleric. vel Mon. in 6.* ita *Angel. verbo, Religiosus, num. 37. Gemin. & Ioannes Andr. in dicto cap. 2. Abb. in cap. sanè, de regular. Less. lib. 2. c. 41. nu. 102. in fin. per cap. ex parte, de temp. ordin.*

Re-

IV. Religiosi Mendicantes nō possunt transire ad aliam Religionem non Mendicātium sine licentia Sedis Apostolicę, excepto Ordine Carthusianorum; aliàs Professio est nulla, & tam transeuntes, quàm recipientes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam. *extrauag. 1. viam, de regul.*

Sed aduerte, quòd hæc prohibitio, & pœna intelligitur de trāsitu sine iusta causa; si enim adsit causa legitima, possunt adhuc Superiores ipsi dare suis licentiam transeundi. *Nauarr. consil. 56. de regul. Less. cap. 41. nu. 104. lib. 2. Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 68. Layman c. 6. nu. 9.* Item aduerte, quòd licet in illa extrau. dicatur, neque maiorem Pœnitentiarium posse talem licentiam indulgere, hodie tamē ex nouis facultatibus eam cōcedere potest.

An autem Mendicantes eligi possint ad Prælaturas extra suum Ordinem, vide *verbo, Electio, c. 9. & 10.*

V. Religiosi, scilicet Professi Mendicantium Ordinum, si transeant ad non Mendicantes, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica, non possunt habere vocem in Capitulo, neque administrationes, neque curam, seu regimē animarum, neque officia quæcūque, siue vt propria, siue vt vicario nomine, seu vices aliorum gerendo; & in contrarium acta, irrita sunt, non obstante quocunque priuilegio. *Clem. 1. de regul.*

Amplia hanc Constitutionem, vt hic nomen officij latè accipiatur, vnde continet non solùm officia cum superioritate, sed etiam alia, quæ sunt cum honore (non cum solo onere) vt Sacristę, Camerarij, Oeconomi, Prędicatoris, Lectoris Theologiæ, vt *gloss. in d. Clem. verbo, Officia. Anchar. nu. 5. Lapus nu. 7. Vitalin. num. 74. Barbosa nu. 8. Less. cap. 41. num. 105. Sanchez lib. 6. in decal. cap. 7. num. 127. & 128.*

Amplia secundò, vt hæc Constitutio procedat etiam de Mendicantibus post hanc Clementinam institutis, & approbatis, & nō solùm ex quatuor Ordinibus Mendicantium, de quibus *c. Religionum, §. sanè, de relig. dom. in 6.* sed etiam de alijs quibuscunque, siue sint Mendicantes ex Regula, siue ex Constitutionibus; ita *Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 14. quæst. 12. Barbos. loco citat. num. 4. Barthol. de Vecchis de admitt. Nouit. disp. 15. dub. 5. num. 14.* & procedit etiam de ijs, qui ex priuilegio Triden. possunt habere bona in communi. *Sanch. num. 115.*

Limita, vt non procedat de transeuntibus ad Carthusianos,

ex iuris communis dispositione. *Barthol. de Vecchis nu.14. Barbos. nu.3.*

Limita secundò, vt non procedat, quando à Papa conferretur Religioso Mendicanti Prælatura, vt Abbatia in Religione aliqua non Mendicanti, quia tunc haberet vocem in Capitulo. *gloss. in d. Clem. verbo, inibi, Anch. n.10. q.1. Bonif nu.62. Cardin. nu.5. Sanch. nu. 122.*

VI. Religiosi Mendicantes, si prætextu licentiæ veræ, vel falsæ transeundi ad aliam non Mendicantium, vagentur extra Religionem, siue cum habitu, siue sine habitu, si moniti intra quindecim dies non redeant ad suam Religionem, sunt excommunicati, & vt notorij Apostatæ denunciandi, *extrau. viam, de Regul.*

VII. Ex Bulla Pauli III. Iulij III. & Sixti V. Fratres Franciscani de Obseruantia transeuntes ad Capuccinos, & Capuccini illos recipientes sine licentia Papæ, aut Prouincialis, incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia. *Bonacc. de cens. in part. disp.2. q.8. punct.3. num.2.*

VIII. Ex Bulla Leonis X. vnionis, de qua *Sorbus verb. Conuentuales fratres, in addit. num.2.* prohibitum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne Fratres Reformati Sancti Francisci transeant ad Conuentuales, vel recedant ab obedientia suorum Ministrorum; & ne Conuentuales audeāt recipere Reformatos, nisi cum licentia Capituli Prouincialis ob iustam causam.

IX. Bulla SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. incipit, *Iniuncti nobis*, anno 1628. die 9. Augusti, Statutum est, vt Religiosi Capuccini non possint transire ad laxiorem sine speciali licentia Sedis Apostolicæ in scriptis: Ad Carthusianos autem, vel alium Ordinem, scilicet non laxiorem, requiritur licentia Ministri Generalis in scriptis: aliàs transeuntes incurrant pœnam excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & Apostasiæ, & infamiæ ipso facto. Sed loquitur contra præsumentes trāsire contra hanc formam, vnde excusat ignorantia non affectata.

X. Fratres Minimi, si recipiant Fratres Minores de obseruantia sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam ex Bulla Iulij II. *Viual. Cādel. verb. excommunicatio nulli reseru.*

XI. Religiosi Carmelitæ transeuntes ad Carthusianos sine licentia sui Superioris, incurrunt excommunicationem ipso facto ex Bulla Pij V. & hoc priuilegium competit per communicationem alijs quibusdam Religioni-

nibus. *Sanchez lib.6.c.7. nu.* 20.

XII. Religiosi quicunque, exceptis Carthusianis, recipientes aliquem Religiosum Societatis IESV sine licentia Papæ, vel Præpositi Generalis, & ipsi transeuntes, & dantes eis auxilium, incurrunt excõmunicationem, ex Bulla Pij V. vt *Suar.disp.*22. *de censſ. sect.*5. *nu.*21. *Sanch. loco cit.*

XIII. Ex Bulla D.Papæ Vrbani VIII. data *anno* 1635. *die* 21. *Maij*, edita *anno* 1636. *die* 20. *Decemb.* Statutum est, vt Regulares quicunque, qui ex suo Instituto votum habent, seu iuramentum annexum de non procuranda, vel acceptanda extra eorum Religionem dignitate, aut superioritate, transeuntes ad aliã Religionem etiam cum licentia Papæ, aut à Religione sua dimissi, vel eiecti, remaneant adstricti voto, seu iuramento prædicto.

Nota circa hanc Constitutionem, quòd quamuis Doctores, qui ante illam scripserunt, communiter dixerint, vota supradicta de non procuranda, vel acceptanda dignitate, & alia similia religiosæ professioni annexa, ex intentione vouentis censeri accessoria illi Professioni, & per translationem ad aliam Religionem, seu secũdam Professionem, vel per expulsionem, vel dimissionem extingui eo ipso, vt *Sanch. lib.*6. *in decal. cap.*7. *nu.* 87. & *cap.*9.*n.*56. *Suar.de relig.tom.*2. *lib.*3.*de voto, c.*3. *num.* 7. *Vega in sum. tom.*2. *cap.*86. *casu* 16. *Barbosa in c. Scripturæ, nu.*2. *de voto:* tamen hodie per hanc Cõstitutionẽ est inducta præsumptio iuris, & de iure, quòd dicta vota censeantur principaliter ob cultum Dei, & absolutè emissa, & non restricta ad præsentem statũ illius Religionis in specie; alias autem causas, vt bonum Religionis illius, &c. præsumi impulsiuas, seu secundarias, seu conditionem sine qua non; & consonat *c. ex parte, il secondo, de conuers. coniugat. cap. magnæ, de voto:* In quibus iuribus apparet, ius canonicum semper præsumere vota ob aliquam causam extrinsecam emissa, esse emissa principaliter ob cultum Dei, & ideo non cessare cessante dicta causa extrinseca: de qua re vide *Sanch. in decal. lib.*4. *c.*2.*n.*48. & *Canonistas in cc. citatis.*

Quæres, quis dispensare possit super hoc voto? Respondeo, per se loquendo, non esse Papæ reseruatum, cum non sit votum solemne, neque votum Religionis: quare potest Prælatus ex causa iusta dispensare de iure communi. *Less. lib.*2. *c.*40.*n.*74 *Sanchez lib.*4.*c.*24.*nu.* 30. tamen si agatur in ordine ad promotionẽ illius apud Sedem Apostolicam, ad Papam tantum pertinet di-

ſpenſare, ſeu relaxare; ad quem pertinet tūc cognitio cauſæ, an expediat promoueri.

CAPVT V.

Religioſi fugitiui, & Prælati eos non requirentes.

I. DE iure communi nulla eſt cenſura, ſeu pœna latæ ſententiæ contra Religioſū fugitiuum, niſi ratione depoſitionis habitus, vt dixi *verbo, Apoſtaſia, c.2.* & *verbo, Habitus, c.2.* tamen pro foro externo puniri poſſunt etiam ab Epiſcopis, vt Apoſtatæ præsūpti. *Trid. ſeſſ. 25. c. 4. Sanchez lib. 6. opuſc. cap. 9. dub. 2. num. 9.*

Conſtitutiones quoque diuerſorum Pontificum punientes Religioſos emanentes extra Clauſtra ſine licentia, intelliguntur de emanentibus animo apoſtatandi. *Roderic. q. regular. 30. art. 4. tom. 1. Sanch. lib. 6. in decal. c. 8. num. 10.*

II. Prælati, & Superiores tenentur annis ſingulis ſuos fugitiuos requirere, & reducere: de qua re vide *infra, c. 14.*

Nota quòd neque licitum eſt Regularibus fugere, vt euadant pœnam carceris perpetui, vel triremium, etiam ſi id faciant animo recurrendi ad Superiorem pro gratia obtinenda *Salzedo ad Diaz in praxi, c. 137. vel 140. Sanch. opuſcul. lib. 6. c. 4. dub. 11. & dub. 12.* cum communi, & *in decal. loco cit. c. 8. n. 13.* cum magis communi.

Limita quòd poſſunt fugere, vt mortis pœnam euadāt, vel mutilationis. *Sanchez in decal. loco cit. num. 12. & 15.* cum multis Doctoribus. Item poteſt Religioſus fugere, vt euadat carcerē iniuſtum, vel ſupra humanum modum rigidum, vt *Salzedo ibi. §. eſt tamen. Sanchez in decal. loco cit. num. 14. & opuſcul. loco cit. dub. 11.* Item poteſt fugere, quando iniuſtè vexatur à Superiore locali, ſi non animo euagādi fugiat, ſed recurrendi ad Prælatum, ſeu Superiorem mediatū, vt ſibi prouideat; dummodo vexationis iniuſtitia ſit liquida, & non poſſit prius licentiam petere à Prælato ſuo mediato ad eum accedendi. *l. quis ſit fugitiuus, ff. de ædil. edic. Sanch. in decal. loco cit. nu. 17.* cum communi: & ita intelligunt Tridentinum *ſeſſ. 25. num. 4.* multi, quos allegat, & ſequitur *Diana reſolut. 56. tract. 2. tom. 2. Sanctarel. tract. de Apoſtaſ. cap. 3. dub. 1. n. 11.* & addit *Diana reſol. 115. tract. 2. tom. 2. & Portel verbo, Habitus, nu. 3.* poſſe etiam tunc habitum in via dimittere, ſi aliter non poſſit ſibi conſulere.

CAPVT VI.

Religiosum Peregrinum sine Patentibus accedentem Regulares excipientes.

EX Bulla Sixti V. *Cùm de omnibus*,71. §.7. habetur, quòd quia sub habitu Religioso sæpe banniti,& alij criminosi se occultant,vt facilius delinquant, ideo prohibetur,ne quis Regularis ex vna ad aliam Prouinciam sui Ordinis transeundo, etiam in itinere, intra aliquod Monasterium, seu Domum, seu locum alterius Prouinciæ ad habitandũ, vel ad hospitandum recipi possit, etiam ad modicum tempus, nisi litteras obedientiæ, seu commẽdatitias Superioris loci, vbi residebat, secum deferat, atque exhibeat;vel nisi ita cognitus sit ab ijs, apud quos diuertit,vt de eius persona nullus omnino locus dubitandi relinquatur. Aliàs recipientes incurrunt pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, officiorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatem ad talia perpetuam: & contra Religiosos huiusmodi litteris carẽtes, Ordinarij locorum procedere possunt tanquam contra suspectos delictorum, & eos tandiù in carcere detinere debent, donec certa de eis notitia habeatur.

Deinde idem Pontifex in alia Bulla,incipit, *Ad Romanũ*,§.19. extendit dictam Constitutionẽ, vt procedat non solum de Religiosis itinerantibus de vna Prouincia in aliam, sed etiam de vno ad alium locũ eiusdem Prouinciæ; & non solum diuertentibus ad loca eiusdem Religionis, sed etiam alterius Ordinis.

De hac re tractat *Roderic.qq. regul.tom.1.q.6.art.10.& q.30. art.7.*vbi ait, sufficere ad euitandas pœnas huius Cõstitutionis, si Religiosus admittendus, fuit præcognitus per interrogationes, & informationes ab eodem desumptas. Alias etiam ponit limitationes ad hanc Bullam *eodem art.7.*

CAPVT VII.

Religiosi Romam accedentes sine licentia competenti.

EX Bulla 60. Clem. VIII. edita anno 1599. die 25. Iunij reformationis Regularium, quę incipit,*Nullus omnino*,§.23. Regulares non possunt Romam petere sine Protectoris, vel Generalis, vel Prouincialis licentia; sed Prouincialis nõ potest talem licentiam dare, nisi ob bonum totius Prouinciæ,vt in Bulla alia eiusdẽ Clem. edita anno 1601. die 20. Martij. Aliàs Romam

accedens, scilicet intrando sine licentia, vt supra, incurrit pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ ad biennium Papæ reseruatam, priuatiuè ad ipsum Generalem, & Protectorem, vt *in dicta Bulla anni* 1601. Igitur hæc pœna biennio tantum durat, & postea per se cessat, vt *in d. Bulla anni* 1599. §. 23.

Amplia ex Trident. *sess.* 25. *c.* 4. *de regul.* vt Religiosi non possint Romam accedere sine illa licentia, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdē, vt supra, vocati fuerint; aliàs possunt tanquam Apostatæ puniri etiam ab Ordinario loci.

Sed limita, vt non procedat, quando recurrerent causa grauaminis manifestè iniusti, & non possent alia via sibi consulere, tūc enim nō incurrerēt in pœnas prędictas, vt dixi *supra c.* 5. *in fin.*

CAPVT VIII.

Religiosi delinquētes extra Claustra, & Prælati ipsorum eos non coercentes.

I. EX Triden. *sess.* 25. *c.* 14. *de regular.* Regulares exempti, qui intra Claustra habitant, sed extra Claustra notoriè delinquunt cum scandalo populi, Episcopo instante, à Superiore ipsorum intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuerè puniendi sunt, & Episcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet: aliàs Superior à suo Prælato Officio priuandus, & delinquentes prædicti ab Episcopo puniri poterunt.

Sed Clem. VIII. Bulla 39. incipit, *Suscepti muneris*, statuit pœnam priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ sententiæ contra Superiores cuiuscunque Ordinis regularium supradictum Tridentini Decretum non obseruantes in omnibus, & per omnia: & addit, quòd si Superior Regularis suum Religiosū, vt supra, delinquentem nō punierit, & illum à loco delicti ad alium suæ Religionis locum transmiserit, instante Episcopo loci prædicti, intra terminum ab ipso præfigendum debeat dictum delinquentem ad locum delicti restituere, & reuocare: aliàs idē Superior incurrat pœnam priuationis vocis actiuę, & passiuæ Papæ reseruatam: & nihilominus crescente cōtumacia poterit Ordinarius, seu Diœcesanus loci, ad quem transmissus est delinquens, siue requisitus ab Ordinario loci delicti, siue aliter informatus, procedere aduersus eundem iuxta dictum decretum Tridentini, tanquàm Sedis Apostolicæ delegatus, eumque seuerè punire.

Ampliant aliqui Doctores dictum

ctum decretum Tridentini, quòd si Religiosus habitās intra Claustra, extra Claustra delinquat, vt supra, scandalosè & notoriè, & in fragrāti deprehendatur, potest Ordinarius loci statim illum carcerare,& processum formare etiā ante quàm Superioris Regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis,& informatione ad dictum Superiorē transmittere. ita *Piasecius, Naldus, & Portel. apud Dianam resolut.* 132. *tract.*2.*tom.*2. qui tamen cōtrarium tenet cum *Villalobos, & Hieron Roderiq.* Sed primam sententiam tenet *Fusc.de Visit.lib.*2.*cap.*17.*nu.*11.*Barbos. de pot.Episc. alleg.*105 *num.*20. & est communis.

II. Ex Trid. *sess.*6.*cap.*3.*refor.* nemo Regularis extra Monasterium, seu Claustra degens, etiāsi cum licētia suorum Superiorum, quocūque exēptionis priuilegio Religionis tutus censetur, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundū canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat. Aduerte, quòd hic textus loquitur de Regulari degente extra Claustra, id est viuente, seu habitante, seu cōmorante extra Claustra, nempe quando non viuit cōuentualiter sub suo Superiore, cum regulari obseruantia: sufficit tamen, vt dicatur degens intra Monasterium, seu Claustrum, etiamsi viuat in aliqua Grangia, seu membro seu residentia Monasterij. *Barbos. de potest. Episc. alleg.*105. *num.*14.

Amplia supradicta decreta toto hoc c. relata, vt procedant etiā de Religiosis Militiæ S. Ioannis. *Barbos. ibid.* Aduerte quod licèt in *cap. volentes, de priuil. in* 6. exempti possint conueniri corā Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei sitæ in loco Diœcesis eiusdem, id procedit de exemptis tantum ratione loci, nō autem de Regularibus, qui sunt exempti etiam ratione personæ cum totali exemptione, vt declarauit Paulus V. Bulla 34. incipit, *Religiosorum*.

CAPVT IX.

Religiosi enormitatibus se immiscentes.

I. QVòd Regularis immiscens se enormibus delictis habitu deposito, interueniēte monitione, & incorrigibilitate, priuetur ipso facto priuilegio fori, tenet *Nauarr. cons.*25.*de priuil. Diana tract.*2. *resol.*129.*tom.*1. Sed contrarium puto verius, nisi sit legitimè eiectus: æstimo autem eum amittere priuilegium canonis tantùm, sicut dixi *verbo, Apostasia. cap.*4.

lo-

loquēdo de Clerico in ſacris, ſed priuilegium ſori non amittere, cùm ſemper remaneant obligati Superiores ad eum requirēdum, & reducendum, vt dixi *verbo, Apoſtaſia, cap.3.* & quia Religioſus non magis amittit priuilegiū fori & canonis, quàm Clericus in ſacris ſæcularis: nam ſi v. g. bigamus fiat per matrimonium, nō amittit Clericus in ſacris, nec Religioſus dicta priuilegia; etſi ea amittat Clericus in minoribus, vt notat *Sayr. lib.3.c.27.nu.32.* amittit tamen in caſu ſupradicto priuilegium exemptionis quoad hoc, vt Epiſcopus poſsit contra eum procedere, vt dixi *cap. præcedenti*.

CAPVT X.

Religioſi reſtitutiones, vel legata impedientes, vel ſibi ipſis procurantes cum præiudicio aliorum Eccleſiaſticorum.

1. CLem.1. *de priuil. §. quibus etiam*, multa ſunt Religioſis prohibita ſub pęnis infra narrandis; inter cætera, ne dum confeſſionibus teſtamentorum interſunt, retrahant teſtatores à reſtitutione debita, aut legatis Matricibus Eccleſijs faciendis, & ne legata, vel debita, aut malè ablata ſibi, aut alijs ſuis Religioſis perſonis, vel Conuentibus, in aliorum præiudicium fieri, vel erogari procurent. Si quid verò præmiſſorum attentare præſumpſerint, per duos menſes ſubiaceant pœnis illis, quę ſecundùm eorum Regulam, vel Conſtitutiones pro grauibus criminibus eis conſueuerunt imponi; ſuper quibus, niſi ex graui neceſſitate, non valeat diſpenſari. Prælati autem, ſi quid ex præmiſſis exceſſibus ad eos peruenerit, quoquomodo cū eccleſiaſticarū perſonarum, eccleſiaſticorumue locorum præiudicio, ſi eiſdem damnificatis, ſeu læſis non reſtituant plenariè intra menſem, ex quo fuerint ſuper hoc requiſiti, incurrant ipſo facto ſuſpenſionis ſententiam, vſque ad debitam ſatisfactionem, non obſtantibus priuilegijs, cuiuſcunque tenoris exiſtant.

Nota primò circa illam priorem pœnam, vt attentantes ſubiaceant pœnis Regulæ, ſeu Conſtitutionum, &c. licet verbum *ſubiaceat*, ſit cōmuniter loquendo, latæ ſententiæ, vt ſæpe dixi, & præſertim *verbo, iniuria, c.2.* Tamen quia hic loquitur tex. de pœnitentijs, ſeu pœnis, quæ ſolent exigere factum ſuperioris, vel ſubditi; ideo communiter hic intelligitur, vt ſit ferendæ ſententiæ, vt Paulus *ibi*: quem ſequitur *Cardin. nu.10. verſic. cæterum.*

Nota

Nota secundò, quòd suspensio contra Prælatos lata intelligitur ab officio: vnde si interim celebret, fiet irregularis *gloss. ibi, verbo, suspensionis. Cardin. n.* 2. *&* 7.

Nota tertiò, quòd ista pœna suspensionis incurritur à Prælatis, non in omni casu, quo lucra restitutionum, vel legatorum à suis procurata, ad ipsos, seu ad Conuentum peruenerint; sed solum quando talia lucra fuerunt procurata iniustè, id est, vel quia alijs erant debita, vel dolo, & fraudibus, seu mendacijs, vel detractionibus, aut vi, vel metu, aut precibus importunis procurata sunt; secus si blanditijs, vel obsequijs, vel modestis precibus: ita *Genuens. in praxi c.* 91. *nu.* 10. Imo etsi odio, vel auaritia diuersio fuerit procurata, peccat quidem mortaliter procurans, ex prohibitione huius textus; sed non tenetur Prælatus restituere, vt *Sylu. verbo, restitutio,* 3. *q.* 12. *dicto* 3. *Armilla, restitutio, nu.* 52. *Rosella, restit.* 10. *num.* 2. *Sanchez opusc. lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 49. *nu.* 28. *Vitalin. in d. Clemen. nu.* 55. est communis sententia: tacit *l.* 1. *C. si quis aliquem test. prohib.* contra *Imolam ibi nu.* 24. *Cardin. nu.* 8. *ibi*, qui putant procedere hanc pœnam, etiamsi ex sola auaritia vel mala passione procurata sint dicta lucra.

Et amplia priorem cõmunem sententiã, vt procedat etiam de bonis incertorum, quia testator, seu debitor ea potest distribuere in vita, & in morte pro arbitrio suo, cui velit ad pias causas: neque talis restitutio, seu distributio est reseruata Episcopo, nisi in defectũ executionis, vt de communi praxi, & veriori testatur *Vitalin. ibi. nu.* 56. *cum Archid. & Zenzelino,* & *Nauarr. c.* 17. *n.* 92. ait communem.

CAPVT XI.

Religiosus proprietarius.

I. CAp. *Monachi. c. cùm ad Monasterium. c. super quodam, de stat. Mon.* Religiosus proprium habere tempore mortis inuentus, in loco sacro sepeliri non debet, sed in sterquilinio cum pecunia per eum possessa, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum sit in perditionem:* & si iam sepultus sit, est extrahendus de loco sacro, si sine graui scandalo fieri posit.

Limita quòd non est necesse cum eo sepelire totam illam pecuniam, sed sufficit partem, & ex æquitate, vt de praxi, & veriori testatur *Io. Andr. in d. c. cùm ad Monasterium, nu.* 4. *Hostien. nu.* 7. *Arch. nu.* 10. *Abb num.* 15. *Sanch. lib.* 7. *in decal. c.* 20. *n.* 11. *Layman lib.* 4. *tract. de stat relig. cap.* 7.

cap.7.n.22. quamuis alij totam ſepeliri debere dicant. *Cardin. ibi §. probibemus, num.2. Graff. par.2. lib.3. c.19. nu.5.* quod in rigore iuris eſt verum.

II. Religioſus conuictus, vel notoriè deprehenſus in proprietate, eſt priuatus ipſo facto per biennium voce actiua, & paſsiua. *Trid. ſeſs.25. c.2. de regul. in fin.* Hæc igitur pœna requirit ſententiam declaratoriam criminis, vt *Sanchez nu.13. & Layman vbi ſupra*, cùm neceſſe ſit prius, vt conſtet eum eſſe deprehenſum, ſcilicet, vt de eo conſtet per euidentiã facti, vel per probationẽ, vel confeſsionem iudicialem, ſecuta ſententia declaratoria, vel condemnatoria. *gloſs. in c. pen. §. fin. verbo, deprehenſi, de hæret.*

Limita vtramque pœnam, vt non incurratur, niſi proprietas ſit grauis culpæ, id eſt, quæ ſit peccatum mortale. Vnde non procedit in materia leui. *Nauar. conſ.5. num.13. 14. 17. de ſtat. Mon. Sanch. loco cit. num. 1. 2. & 3. Roderic. qq. regul. 29. ar. 10, tom.3.*

Limita etiam, quòd non dicitur proprietarius, qui aliquid alienat ſine licentia, ſed ſolùm qui poſsidet aliquid, vt propriũ, ſcilicet ſine Superioris licentia competente. *Sanchez num.11. Layman nu. 22.*

CAPVT XII.

Religioſorum eiectio illegitima.

I. Religioſus de iure communi legitimè eijci poteſt à Religione per eius Prælatos. Primò, quando eſt notoriè incorrigibilis. *c. fin. de ſtat. Mon. §. porrò, in fin.* Secundò, quando ſine graui infamia Religionis ob ſceleris enormitatem retineri nõ poteſt. Tertiò ſecundùm aliquorum ſententiam, quando reticuit tempore admiſſionis aliquem defectum impedientem, non tamen irritantem receptionem vnde grauiter læſa Religio cenſeatur. ita *Roderic. q.30. art. 14. & ſeq. tom.1. Leſſ. lib.2. cap.41. dub.14. nu.106. Sanchez lib.6. cap.9. Mirand. man. to.1. q.52. art. 1. Layman lib.4. tract.5. cap. 13. nu.1.* Sed hanc tertiam cauſam multi non admittunt de iure communi, vt dixi *verbo, profeſſio. cap.3. numer.1.*

Verùm ex decreto Sacræ Cõgreg. Concilij *contra Apoſtatas, & eiectos*, edito anno 1624. die 21. Septembris, quod habetur inter Conſtitutiones SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. in Bullario *num.26.* ibi § 6. ſtatutum eſt, vt nullus legitimè Profeſſus à Religione eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; & verè incorrigibi-

lis

lis non censeatur, nisi concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requirũtur (abrogatis quoad hoc Constitutionibus; specialibus Religionum) ac etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia in carceribus; & à solo Generali possit eijci, cum consilio, & consensu sex Patrum ex grauioribus eligẽdis in singulis Capitulis generalibus, causa expulsionis probata; & Ordinario loci expulsionis sẽtentia statim notificanda: Aliàs Superiores præsumentes eijcere incurrunt pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad illa; & reseruatur dispensatio Papæ, priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem. Quando autem dicatur quis incorrigibilis de iure communi, vide *Sanchez lib. 6. cap. 9. nu. 4. Reginal. lib. 9. n. 351. Bern. Diaz in praxi c. 142. nu. 2. & ibi Salzedo.*

Limita prędictum Decretum, vt non procedat in casibus à iure expresis, quibus præcipit expelli Professum à Monasterio: Vnum hic pono exemplum: Si Monialis Professa conuertatur in masculũ: quia viri non possunt cum Monialibus cõmanere, *c. definimus, 18. q. 2.* & ita in terminis *Portel. de dub. Regular. verb. Professio hermaphrod. nu. 9. q. 4. & nu. 13. q. vltim.* vbi addit tunc dotem expulso restituendam esse.

Sed obiter quæri posset: Si Monialis Professa, mutato sexu, fiat vir, an remaneat Professus, seu propriè Religiosus, vel potius Professio irritetur. Ante annos aliquot in facti contingentia de hoc dubitatum fuit in sacra Pœnitentiaria. Aliqui dicebant Professionem validã remanere, quia differẽtia sexus quoad Professionem videtur accidẽtalis, cùm vir & fœmina possint similiter profiteri: imò quòd masculus & fœmina solùm accidentaliter inter se differant, & quòd genitalia viri, ac fœminę solo situ distinguantur, vt quod masculus habet de foris, fœmina contineat intus, tenet cõmunis *Græcorum & Arabum Medicorum* sentẽtia, vt *Galenus, Aegineta, Auicenna, Rasius, & alij apud Andream Laurentium histor. anatom. lib. 7. q. 8.* & quòd fœmina sit masculus imperfectus, ait *S. Thom. 1. par. q. 99. art. 2. Tiraquell. de legib. connub. par. 1. nu. 99. Benedic. in c. Rainutius, ver. duas habens filias, num. 524.* Et quòd Professio facta à viro in Monasterio Moniali ũ, habitu fœmineo assumpto, & simulato fœmineo sexu, sit valida, ita vt teneatur ingredi Religionem virorum, tenent *Specul. Butr. Archidiac. S. Antonin. & Sylu. apud Sanch. in decal. lib. 5. c. 4. n. 40.* & tenent *Angel. Tabien. & Armilla*, quos alle-

allegat & sequitur *Comitol. respons. lib. 2. q. 8. num. 5. Portel. loco cit. nu. 3. in addit. q. 4.*

Contrariam tamen sententiã substinebã, scilicet eius viri Professionem irritam esse; in qua sententia similiter erat vir Doctissimus, Illustriss. & Reuerẽdiss. *D. Clemens Merlinus* Sacrę Rotę Auditor, & Sacræ Pœnitentiariæ Datarius. Mouebar, quia differentia sexus est essẽtiale impedimentum, ac dirimens Professionẽ viri in Monasterio Monialium, vt dicũt *Nauar Eman. Sà, Henriq. & Manuel*, quos allegat & sequitur *Sanch. in decal. loco cit. & de matrim. lib. 7. disput. 106. nu. 10.* & tenet *Pyrrhus Siculus in thesauro Religiosorum, lib. 1. q. 229. & gloss. in cap. tuarum, verbo, signatos, de priuil. & ibi Host.* itemq. *Hugo, Ios. & Bern. apud Archid. in c. quod interrogasti, 27. dist.* & præsertim procedit in Professione expressa, quia tunc nõ censetur se voluisse obligare nisi illi Religioni seu Monasterio; in quo casu Professionem viri inter Moniales irritã fatentur *Bartol. Brixien.* quem allegat, & sequitur *Io. Andr. in d. c. tuarũ. Gemin. in d. c. quod interrogasti, nu. 7.* Cùm ergo non valeat Professio viri in Monasterio Monialium, sequitur etiam irritari Professionem Monialis in virum mutatæ, quia Professio redacta est ad casum à quo incipere non potest, nec esse; vt per *Bal. in l. si Gaudentius, C. de contr. empt.* quia mutatio materiæ Professionis illius facta est; sicut matrimonium carnale etiam cõsummatũ dirimitur, si mulier fiat vir, *Maiol. lib. 1. c 27. nu. 6.* Imo dicebam in casu isto fuisse ab initio Professionem viri inter Moniales, quia Anatomistæ demonstrant conuersionem sexus fęminei in masculinum naturaliter impossibilem esse, cùm genitalia maris, ac fęminę differant forma, structura, & neruorũ numero, &c. ideoque dicunt in tali casu mutationẽ non fuisse veram, sed virilia (quæ vel ob defectum caloris, vel propter obstaculum alicuius membranæ latebant intus) procedente tempore, aucto calore, vel ex aliquo conatu, vel copula coniugali fracta membrana foràs prodijsse; & hanc veram esse sententiam, & contrariam Medicorum (vt supra) erroneam probat *Andr. Laurent. loco cit.* & tenet *Martin. Delrio Magicar. disquis. lib. 2. q. 22. col. vlt.* Præterea DD. qui dicunt Professionem viri inter Moniales valere, loquuntur quando sic scienter profitetur; sed secùs dicendum est quãdo errauit in sexu suo, vel quando ex post facto verè sexum mutasset, iuxta sententiam Medicorum supradictam, quia censetur

fetur vtrobique defuisse consensus profitentis, cuius defectus irritat professionem, vt Canonistæ in *d. c. tuarum, & Sanch. lib. 5. cap. 4. nu. 82. in decal.*

In hac tamen controuersia, & opinionum conflictu sacra Pœnitentiaria tutius censuit nihil decernere. Illud est certum, huiusmodi hominem remanere perpetuo irregularem à solo Papa dispensabilem, propter indecentiã, & monstruositatem. *Maiol. lib. 1. cap. 33. num. 13.*

CAPVT XIII.

Religiosi legitimè eiecti emendationem non procurantes.

I. Religiosus legitimè eiectus ob eius culpam, scilicet incorrigibilitatem, secundum magis cõmunem senrentiã, & veriorem, tenetur se emẽdare, & procurare, vt denuò recipiatur. *Sanch. lib. 6. in decal. c. 9. n. 25* & de magis cõmuni testatur *Layman lib. 4. tract. 5. c. 13. n. 6.* quãuis alij negent ad hæc teneri. Vide apud *Dianã resol. 60. tract. 2. tom. 2.* quorum sentẽtiam veram æstimo tantùm in illo casu, quando ob deprauatos mores suos, vel naturalẽ ferociam, eiectus de futura emẽdatiori vita diffideret.

II. Religiosus eiectus tenetur incedere in habitu Clericali, & Ordinarij iurisdictioni, & obediẽtiæ subesse, vt patet ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur *in Constitut. 26. S. D. N. Vrbani Octaui in Bullario, §. 7.* An autem ipse teneatur consignare se eidem Ordinario, alij affirmãt, alij negant apud *Dianam resol. 60. & 116. trac. 2. tom. 2.* Certè Superior ipse tenetur notificare expulsionem Ordinario, vt supra dixi ex Decreto Sacræ Congregationis. Deinde æstimo eum se debere consignare, vt ex eius directione vitam instituat, propter Decretum supra dictum.

III. Religiosus expulsus remanet obligatus seruare vota tria essẽtialia Religionis; quoad alias autem Regulares obseruationes secundum probabiliorẽ liber manet, *Sanch. lib. 6. c. 9. n. 52.* & plures apud *Dianã resol. 60. & resol. 116. tr. 2. tom. 2.* De votis autem simplicibus, vel solemnibus annexis Professioni, seu Religioni illi, dixi *supra c. 4. nu. 13.*

IV. Religiosus eiectus poterat secundùm aliquos ex iure communi obligari ad intrandam aliquam aliam Religionẽ. *Sanch. n. 43. Laym. c. 13. nu. 9.* Sed contrarium alij tenent, quos *Diana* sequitur *resol. 116. loco cit.* Verùm hodie ex *Decreto supra citato Sacræ Congregationis Concilij, §. 9.* Statutũ est, vt Superiores eijciẽ-

tes nemini ex Religiosis expulsis litteras testimoniales concedant illos ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

V. Religiosus eiectus irregularis sæpe efficitur, non præcisè propter actum eiectionis, sed ratione infamiæ iuris ex delicto, ratione cuius eiectus est: & ita *Sanchez in decalog. lib. 6. cap. 9. nu. 59. & in opuscul. lib. 7. c. 1. dub. 24.* Potest autem super ea irregularitate, & infamia dispensari, vel à Papa, vel saltem ab Episcopo; si crimen sit non grauius adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, iuxta *c. at si Clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, & ibi Canonistæ.* Sed & ante eiectionem potuisset dispensari à suo Prælato, iuxta distinctionem prædictam *c. at si Clerici,* & ita *Sanchez in opuscul. loco citat.* & alij apud *Dianã resol. 116. cit.*

VI. Sed hodie ex *decreto supracitato Sacræ Congregationis, §. 10.* eiecti à Religione extra Religionem degẽtes sunt perpetuò suspensi ab exercitio ordinũ, sublata Ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, vel moderandi, & sic dispensatio Papæ reseruatur. Vnde patet, quòd si iste eiectus aliã intret Religionem, vel ad suam reuertatur, eo ipso cessabit ista suspensio. *Bonacc. de censur. in partic. disp. 3. q. 8. punct. 12. n. 3.* Non puto hanc suspensionem procedere contra eos, qui ante hoc decretum eiecti erant, quia licet eiectio huiusmodi habeat tractum successiuũ, tamẽ lex subsequens non extenditur ad præterita, neque ad præsentia, quæ habent cum præteritis cõnexionem, seu dependentiam. *Rota diuers. decis. 818. par. 3.* & lex dispositiua, de futuris tãtùm actionibus intelligitur. *Bart. in l. cum lex, ff. de legib.*

Hæc, quæ de eiectis dicta sunt, non procedunt in ijs, qui non Professi solemniter à Societate Iesv liberi dimittuntur, vt patet ex eius priuilegijs, & Constitutionibus.

CAPVT XIV.

Religiosos suos eiectos, vel fugitiuos Prælati non requirentes, vt redeant, vel eosdem emendatos non recipientes.

EX *c. fin de regular.* Religiosi eiecti, & fugitiui à suis Superioribus localibus, & à Præsidẽtibus in Capitulis Prouincialibus singulis annis solicitè requirendi sunt; & si recipi possunt in Monasterijs suis secundum ordinem regularem, Superiores locales sũt ad id monitione prçuia per censuras Ecclesiasticas compellendi, salua ordinis disciplina, imposita, sci-

ſcilicet eis pœnitentia iuxta Regulam. Quòd ſi Regularis ordo non patiatur eos intra Monaſteria recipi, prouideant ijdem Præſidentes Apoſtolica authoritate delegata, vt apud eadem ſua Monaſteria, vel alibi ſaltem in locis competentibus eiuſdem Ordinis ad agendam pœnitentiam detrudantur, & eis vitæ neceſſaria miniſtrentur. Quòd ſi dictos eiectos, vel fugitiuos inobedientes inuenerint, vt redire nolint, eos excõmunicent, & tandiu eos faciant à Prelatis Eccleſiarum excommunicatos denunciari, donec reuertantur ad obedientiam.

Nota quòd aliqui Doctores intelligũt hunc textum, vt loquatur de iniuſtè eiectis, vel fugitiuis: nam legitimè eiectos putant non eſſe neceſſariò requirendos, cùm ſententia trãſierit in rem iudicatam: ita *Roderic. Nauarr. & Azor. apud Sanch. in decal. lib. 6. c. 9. n. 17.* Alij dicunt etiam legitimè eiectos eſſe reducendos, ſi tamẽ religio poteſt illos recipere ſine ſuo graui detrimento, & ſcãdalo, & quatenus ſit ſpes emẽdationis: ita *Sanch. nu. 32. Layman lib. 4. tract. de ſtat. relig. c. 13. n. 7.* Dicunt tamen hanc Conſtitutionem quoad legitimè eiectos fuiſſe cõſuetudine contraria abrogatã, ſeu abolitã; ita *Sanch. ibi n. 18. & Azor. tom. 1. lib. 12. c. 17. q. 1.*

Verùm Sacra Cõgregatio Cõcilij decreto edito *de Apoſtatis, & fugitiuis, & eiectis*, quod habetur in Bullario Conſtitut. 26. SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. §. 11. authoritate eiuſdem Summi Põtificis innouauit dictam decretalem Gregorij IX. *in d. c fin.* Prçterea declarauit, eam Conſtitutionẽ in ijs quoque vindicare ſibi locum, & ſeruandã eſſe, qui iuſtè, & diffinitiuè, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint; dũmodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis, ex litteris ſaltẽ teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio ſeriò onerauit. Et in fine dicti Decreti §. 13. ſtatuit, vt ſi quis contra tale Decretũ aliquid facere, vel moliri præſumpſerit, incurrat ipſo facto pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuę, & paſſiuę, & perpetuę inhabilitatis: & reſeruat diſpenſationẽ Papæ priuatiuè ad Superiores Regularium, etiã Generales, & Protectores. Ad hunc autem finem idem D. N. Papa Vrbanus VIII. erigi fecit Ergaſtulum pro Religioſis, qui intra Monaſteria, ſeu Domos regulares cuſtodiri non poterant competenter.

CAPVT XV.

Religioſorum electiones.

Vide *verbo, Electio.*

CAPVT I.

Reliquias Sanctorum de loculis extrahentes, vel distrahentes, vel testimonium facientes de ijsdem.

IN *c.corpora, de consecr.dist.* 1. Sanctorum corpora perpetuæ sepulturæ tradita non possunt erui, & transferri sine licentia Papæ, aut Episcopi, aut Synodi, aut Capituli Canonicorum, excepta necessitate incendij, vel reparationis, vel mutationis Altaris. Tractant *Sanchez lib.* 2. *in decal. c.*43.*n.*25. *Layman lib.*4.*trac.*7. *de Festorum obseru. cap.*5.*n.*17. *Genuens. in praxi c.*56.*n.*1.*&* 2.

I. In *l. nemo Martyres, C. de sacr. Eccles. c. cùm ex eo, de Reliquijs,* prohibetur vēditio, & emptio sacrarum Reliquiarum, Sanctorumque Corporū: & est peccatum simoniæ; nulla tamē adest pœna latæ sententiæ in dictis iuribus, nisi quando Reliquiæ, seu Corpora sunt alicuius loci Ecclesiastici: nam tunc incurrunt vendentes, seu aliter alienantes, & recipientes excommunicationem latam in *extrau. ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien.* quia sunt res mobiles preciosæ: & ita *Genuens. in praxi c.* 56. *num.* 4. *&* 6.

Limita, vt licitum sit de manibus infidelium, & hæreticorum eas redimere, *Sanch. loco cit. n.* 22.

Similiter simoniæ peccatum est exponere, seu ostēdere Reliquias Sanctorum, accepto precio, seu causa quæstus. *cap. fin. de Reliq. Trident. sess.* 25. *in decreto de inuoc. Sanctorum. Sanch. n.* 22. Sed nulla adest pœna latæ sententiæ.

II. Edicto Vicarij Vrbis Romæ edito de mandato Pauli V. *anno* 1613. *die* 24. *Augusti*, Cautum est, ne quis audeat, vel præsumat, vel posit intrare in aliquam ex Cryptis, Catacumbis, vel Cœmeterijs intra, vel extra Vrbem Romam, neque ab illis extrahere Reliquias, etiam in minima particula, neque ad id præstare auxilium, vel fauorem, sub pœna triremium, & alijs arbitrio Vicarij ipso facto incurrendis, & excommunicationis latæ sententiæ: & reuocat omnes licentias in scriptis concessas, easque in futurum, si concedantur, irritas declarat: & extendit dictas pœnas, & censuram ad omnes, ad quorū instantiam fiet extractio, aut attentata fuerit, & ad complices, & ad recipientes scienter reliquias illicitè extractas, vt supra: & absolutio dictarum pœnarum Papæ reseruatur. Regulares autem vltra dictas pœnas incurrāt ipso facto priuationē vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatē ad dignitates, & gubernationes suæ

Reli-

Religionis,& diſpenſatio,& rehabilitatio Papæ reſeruatur: tractat *Bonacc. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. punct. 13. §. incidẽs.*

III. Ex Breui eiuſdem Pauli Quinti promulgato edicto Cardinalis Millini Vicarij Vrbis *anno* 1614. *die* 16. *Maij*, Statutum eſt, vt nullus vigore licentiarum à Papa viuæ vocis oraculo ante duos menſes proximos conceſſarum, poſsit reliquias extrahere de Eccleſijs, Monaſterijs, locis Pijs, Cœmeterijs, vel Cryptis intra, vel extra Vrbẽ, aliàs incurrant excõmunicationem ipſo facto Papę reſeruatam; eamque extendit contra eos, qui curam habent, ſeu gubernationem dictarum Eccleſiarum, vel locorũ, ſi permiſerint, ſeu conſenſerint extractioni.

IV. Ex eodem edicto Cardinalis Millini Vicarij de mandato Pauli V. Summi Pontificis, prohibitum eſt, ne quis ſæcularis, aut Regularis, fidem vllam, aut teſtimonium, ſeu inſtrumentum, ſeu ſcripturam publicam, vel priuatam faciat extractionis, donationis, conſignationis, tranſlationis, aut alterius contractus, aut ſcripturæ, vbi fiat mentio reliquiarum, niſi cum licentia in ſcriptis eiuſdem Vicarij Vrbis, non ſuffragante quacũque Sedis Apoſtolicæ licentia aliter emanata; & tranſgreſſoribus ibidem ſtatutæ ſunt pœnæ, ſcilicet dominis officiorum, pœna priuationis officiorum; Notarijs autem, & ſubſtitutis pœna 500. ſcutorũ; & has pœnas decernit incurri ipſo facto. Religioſis autem, ſub pœna priuationis vocis actiuæ, & paſsiuæ in perpetuum, & exilij ab omni ſtatu Eccleſię Romanę. Sed hæ pœnæ non videntur, quoad Religioſos ipſo facto incurrendę, vt patet ex verbis Banni; & pœna priuationis officij, non ligat ante declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap.* 28. Idem eſt de pœna illa pecuniaria, vt dixi *par. 1. c. 37.*

V. Contra furantes reliquias de locis ſacris extra Vrbem Romam, eiuſque ſuburbia, vt ſupra, nulla eſt cenſura, vel pœna latæ ſententiæ, vt teſtatur *Sanch. lib. 2. cap. 43. n. 24. in decalog. Bonac. in decalog. ſuper primo præcepto, q. 1. punct. 4. nu. 9.*

Limita, niſi interueniat effractio loci ſacri; vt *Suar. diſp. 22. de cenſur. ſect. 2. nu. 9.* de quare dicam *verbo, Sacrilegium, c. 1. & 3.* Quamuis autem *Barboſa de Poteſt. Epiſc. alleg. 50. n. 158.* referat excommunicationem latam à Greg. XIII. in Bulla quadam incipien. *Pontificiæ ſollicitudinis*, contra transferentes reliquias de loco ſacro ad Prouinciam Mediolanenſem, vel de vna ad aliam Eccleſiam, ſeu locum ſacrum, & contra conce-

dẽtes aliquam particulam ex eis, & contra accipientes: Tamen dictam Constitutionem in nullo Bullario reperi; ideo æstimo fuisse aliquod edictum temporale.

CAPVT I.

Repræsalijs abutentes contra Ecclesiasticos.

1. CAp. vn. de iniur. in 6. prohibitum est concedere repræsalias cõtra personas ecclesiasticas, seu bona ipsorum, aut concessas, etiã generaliter, extẽdere contra prædictas personas, & bona, etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, id est, corruptelæ, seu abusus.

Amplia, vt repræsaliæ sint illicitæ cõtra Ecclesiasticos, etiamsi offensa illa sit facta ab ecclesiasticis, ratione cuius sunt concessæ: nam alij ecclesiastici non possunt grauari, vt de communi Canonistarum testatur *Bossius tit. de iniuriarum.36. cum Io. de Lignano tr. de repræs. cap. 37.* & tenent *Archid. & Franc. in d. c. vn.*

Additur in *d. c. vn.* quòd si qui contra fecerint repræsalias concedendo, vel extendendo, vt supra, nisi præsumptionem huiusmodi reuocauerint, à concessionis, vel extensionis tempore intra mensem, si personæ singulares fuerint, sententiam excõmunicationis incurrant: si verò vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto.

Aduertendũ primò, quòd aliqui dicunt has pœnas incurri, etiam ante finem mensis assignati, quando res non est integra, id est quando iam facta est exequutio, seu captæ personæ, vel bona prædicta, vt tunc reuocatio intra mensem non releuet. Ita *gloss. ibi verbo, mẽse, ibi Gemin. & Frãc.* & hanc cõmunem dicit *Marius Alter. disp. 12. de interd. cap. 1. §. tertio animaduertendum.* Sed alij dicũt etiam facta exequutione non incurri, nisi si per mensem non reuocauerit præsumptionẽ, scilicet, & verbis contrario Decreto, & factis, id est restitutione: ita tenet *Marius loco cit. Filiuc. tract. 14. nu. 66. Bonacc. disp. 2. q. 2. punct. 22. num. 4. de censur. partic. Suar. de censur. disp. 23. sect. 4. num. 50.*

Aduertendum secundò, quòd nõ procedit hęc decretalis, quando bona eiusdẽ Clerici debitoris, aut persona, in alia Diœcesi de mandato Iudicis ecclesiastici loci illius, iuris ordine seruato, caperentur à creditore: quia tunc non dicuntur repræsaliæ: nam repræsaliæ sunt cùm vnus grauatur pro alio de diuerso dominio: ita de communi testatur *Sayrus de censur. lib. 3. cap. 34. nu. 23. Villalob. commun. opin. §. repræsaliæ, nu. 3. Camillus Borellus ad Bellugam*

gam in Speculo rub. 11. *§. iam supra, versic. erga Clericos.*

Aduerte tertiò, quòd hæc excommunicatio, & interdictum non sunt reseruata Papæ, vt patet ex textu.

CAPVT II.

Repræsalias concedens, vel bellum inferens diffidatione non præcedente.

INfamiam iuris ipso facto incurrit bellum inferens alicui Principi, seu populo, nulla diffidatione, seu monitione præmissa, ex Constit. Imperiali, quam refert Guido Papæ decis. 191. & consequenter talis fit irregularis. Hæc autem similiter dicẽda sunt de Principe concedente repræsalias sine monitione præuia; quia repræsaliæ sunt species belli: vnde is tantùm repræsalias concedere potest, qui bellum indicere potest. *Couarr. regul. peccatum, par.* 2. *§.* 9. *nu.* 9. *Camillus Borell. ad Bellugam in speculo rub.* 11. *§. iam supra, colum. vlt. Franciscus Marcus decis.* 769. *num.* 6. *vol.* 1. id est si habet merum, & mixtum imperium, *Menoch. de arbitrar. casu* 527. *num.* 22. & solùm possunt concedi repræsaliæ monitione præmissa cum commi. natione de repræsalijs concedendis. *Menoch. nu.* 14.

CAPVT I.

Residentiam Episcopi non facientes, & Coepiscopi eos non denunciantes.

I. TRident. *sess.* 6. *cap.* 1. Statuit, vt Episcopi, eiusque maiores Prælati, quacũque dignitate fulgeãt, si iusta, & rationabili causa cessante, sex mẽsibus cõtinuis extra suam Diœcesim morando abfuerint, quartæ partis fructuũ vnius anni fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci, per Superiorem ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso iure incurrant. Quòd si per alios sex menses absentes perseuerauerint, aliam partem quartam fructuum similiter applicandam eo ipso amittant. Crescente verò contumacia, Metropolitanus Suffraganeos absentes, Metropolitanum Suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, intra tres menses per litteras, vel nuncium Papæ denunciare teneatur puniendos. Qualiter autem sit intelligenda hæc priuatio partis fructuum, dicam *cap. seq.*

II. Triden. *sess.* 23. *cap.* 1. *ref.* Declarauit, supradictum Decretum, & residendi obligationem comprehendere etiam Episcopos

Cardinales S.R.E. Item non fuisse mentem Sacri Concilij per verba supradicta concedere, vt abesse possint spatio quinque mensium: Sed excusari solùm à residentia ad breue tempus ob modicitatem materiæ, etiam absque alia licentia, dummodo hoc absentiæ spatium singulis annis, siue continuum, siue interruptum, duos, aut tres menses non excedat, & fiat ex causa rationabili, & absque gregis detrimento. Maiori autem spacio abesse non possint, nisi cùm Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, ac euidens Ecclesiæ, & Reipublicæ vtilitas exigit; sed huiusmodi iustas causas absentiæ approbandas tunc esse à Papa, vel Metropolitano, vel eo absente à Suffraganeo antiquiore residente in scriptis, nisi cùm absentia contigerit propter aliquod munus, & Reip. officium Episcopatibus ipsorum adiunctum; tunc enim non erit necesse eas causas significari Metropolitano &c. vt supra. Deinde addit, quòd qui abfuerit contra huius Decreti dispositionem, præter pœnas supradictas *sess.6. cap.*1. & peccatum mortale, pro rata temporis absentiæ, fructus suos non facit; nec tuta conscientia, etiam alia declaratione non secuta, eos sibi retinere potest, sed tenetur per se, aut ipso cessante per Superiorem ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare, prohibita desuper omni compositione; non obstantibus priuilegijs cuicunque Collegio, aut fabricæ concessis.

III. Addunt aliqui Doctores, si Episcopus sine causa absit etiam spacio trium mensium, vel minori, eum fructus suos pro rata non facere, sed teneri restituere, vt supra: ita *Garzias par.3. cap.2. nu.*28. quia *si non laborat, non manducet*, vt inquit Apostolus; Sed alij contra, dicunt nō teneri restituere, quia non videtur moraliter abfuisse ob paruitatem materiæ, vt patet ex *eo. Triden. d. cap.*1. quod est verum, dummodo officium suum per Vicarium idoneum præstiterit, quatenus fuerit necessarium; & hanc tenent multi, quos allegat, & sequitur *Bonac. de oblgat Beneficiatorum, disp.*5.*punc.*4.*nu.*8. *& 9.*

Limita supradicta Decreta, vt obligatio residendi incipiat quoad Episcopos post consecrationem; quoad Archiepiscopos post pallij susceptionem, dummodo per eos non steterit, quominus citiùs pallium, vel consecrationem suscipiant: & ratio est, quia antea non videntur vrgeri ad residentiam iure naturali, cùm non possint adhuc exercere, quæ sunt ordinis. *Sanch. opusc. lib.7. cap.*1. *dub.*16. *nu.*15.

Limita secundò, quòd excusantur à dictis pœnis, qui bona fide absfuerunt, scilicet si à mortali excusentur. *Garzias nu.36.*

Limita tertiò, vt Episcopus absens in foro conscientiæ nō teneatur restituere præcisè omnes fructus pro rata temporis absentię: sed possit sibi retinere partem ob alia munera, vt recitationis horarum, & alia, quibus absens pro grege suo functus; & quo ad hanc partem decretum illud pœnale, de quo *Triden. sess. 6. c. 1.* non obligat in conscientia ante sententiam. *Bonacc. punc. 4. nu. 5. Barbos. alleg. 43. nu. 101. Posseuin. de offic. Parochi, cap. 1. nu. 35.*

IV. SS. D. N. Vrbanus VIII. *anno* 1634. *die* 12. *Decembris*, Bullam edidit, qua statuit, vt Episcopi & ijs maiores Prælati, etiā S.R.E. Cardinales, residere teneantur, neque à loco residentiæ discedere, nisi prius obtenta licentia à Papa per Breue, vel litteras missiuas: aliàs incurrāt ipso facto absque vlla declaratione pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuum pro rata absentiæ, & facultatis testandi, seu disponendi de bonis suis à Sede Apostolica concessæ. Item vt deinceps promoti ad Cathedrales à die promotionis teneantur intra vnum mensem morantes in Curia Romana, & intra duos menses morantes in Italia, & intra quatuor menses morantes extra Italiam, se itineri committere, & ad residentiam se conferre, & inde non discedere, vt supra, sub pœnis eisdem latæ sententiæ. Et ampliat vt Cardinales titulos Episcopales suburbicales habentes teneantur residere in alio Episcopatu, si quod alibi habeant, sub eisdem pœnis. Item vt ex nulla causa absentiæ excusentur quantumuis graui, & bonum publicum respiciente, sed solùm causa Synodi, vel Assēbleę, cui soleant interesse, & ratione officij eorum Episcopatui adiuncti. Sed ob causam visitandi Limina Apostolorum limitauit absentiæ tempus; scilicet pro Episcopis existentibus intra montes, & mare, quatuor mensium; vltra montes, vel mare, septem mensium.

Præterea idem Summus Pontifex viuæ vocis oraculo declarauit, non esse per hanc Bullam interdictam absentiam ad modicum tempus, id est, trium mensium à Sacro Concilio Tridentino, vt supra concessam.

V. Episcopi non residentes priuantur multis cōmodis, vt gratiæ alternatiuæ super prouisione beneficiorum, de qua re est *regula 9. Cancellariæ*. Item alijs facultatibus sæpe concessis à Concilio Ttidentino, & alibi in iure, Episcopis residentibus.

Limita, quòd non priuatur dictis facultatibus, neque incurrit pœnas non residentis Episcopus, si residet prope Diœcesim in loco non distanti vltra vnum milliare, vnde nullum præiudicium officio, & animarum necessitatibus inferatur, quia parũ distans moraliter est præsens. *l. pro locis, l. mediterraneæ, C. de ann. & trib. lib.* 10. *Gonzal. gloss.* 43. *nu.* 10. *& nu.* 43. *vsque ad* 83. *Beija* 4. *par. casu.* 21. *col. pen. & vlt. Bonac. de resid. benefic. punc.* 1. *nu.* 2. *&* 4. *& Garzias par.* 3. *c.* 2. *nu.* 179. vbi refert declarationes Sacræ Congregationis, quæ licet de Parocho loquantur, multo tamen magis procedunt in Episcopo, cùm ipsius seruitium non sit tam frequens, & immmediatum.

CAPVT II.

Residentiam non facientes Parochi, & alij curam animarum habentes Episcopis inferiores.

I. SAc. Trid. Concil. *sess.* 23. *cap.* 1. *§. eadem*, pœnas ibi statutas, itemq. *sess.* 6. *c.* 1. *ref.* contra Episcopos non residentes, de quibus dixi *supra c. præcedenti*, extendit contra Curatos Episcopis inferiores, & ad omnes habentes beneficium ecclesiasticum curam animarum habens. Concedit tamen illis, vt abesse possint ex causa, ab Episcopo prius cognita, & approbata, relinquendo Vicarium idoneum ab Episcopo approbatum, cum debita mercedis assignatione. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant.

Ex his igitur primò apparet, quòd Parochus non residens sine licentia legitima, non facit fructus suos pro rata temporis, iuxta *Trident. in d. c.* 1. *sess.* 23. vt etiam ante sententiam teneatur restituere fabricæ, vel pauperibus loci, nulla compositione suffragante.

An autem excusetur ob modicitatem temporis absentiæ, vt si per tres, vel quatuor dies, vel saltem minus vna hebdomada, continuam, vel interpolatè sumptam intra annũ vnum. Respondent Doctores cõmuniter excusari, vt *Garzias par.* 3. *c.* 2. *nu.* 23. *&* 24. & in hoc non video difficultatem. Sed aliqui dicunt, non teneri restituere, nisi absit vltra bimestre sine licentia, quia bimestre reputant paruã materiam; & dicunt Concil. Tridentinum non requirere in Parochis licentiam Episcopi, nisi pro absentia vltra bimestre: ita *Bonacc. de obligat. beneficiat. disput.* 5. *punct.* 4. *num.* 4. *Naldus verbo, Resid. n.* 5. *Nauarr. cap.* 25. *num.* 121. tenet

Azor.

Azor. lib.7. cap.4. q.9. tom.2. Beija 4.par. resp.21. Sed contrarium tenendum puto ex textu dicti *cap.1. sess. 23. Trid.* vbi absolutè requiritur licentia etiam intra bimestre: ita *Sanchez de matr. lib.3. disp.31. n.11. Vgolin. Less. Posseuin.* quos sequitur *Barbosa de potest. episc. alleg.53. n.96. Garzias num.23.* & alij communiter. Verum est, quod Parochus pro tempore absentiæ non tenetur absolutè omnes fructus restituere, sed potest aliquam partem sibi retinere ratione horarum canonicarum, & propter alia seruitia Ecclesiæ in absentia præstita, vt dixi de Episcopo *c. praced.*

Apparet secundò, quòd Episcopus potest etiam procedere cõtra Parochum ad priuationem quartæ partis fructuum, quoties absentia ad sex menses peruenerit sine causa rationabili, iuxta *Trident. sess. 6. cap.1. Barbosa n.104. Garzias n.32 ibi.* Et hæc pœna priuationis quartæ partis fructuum, intelligenda est, vt sit de fructibus, etiam futuris, quos reuersus suos facturus est, vel quos aliàs absens suos fecisset, & probatur ex dicendis *c. seq.* aliàs enim hæc pœna esset elusoria, vt patet, & ita sentit *Sacra Congreg. apud Barbos. & Garz. ibi.* Vnde quamuis pœna priuationis quartarum à Tridẽtino inferatur ipso iure, seu ipso facto incurrenda, tamen non ligat ante sentẽtiam, secùs quoad fructus pro rata absentiæ amissos. *Sanchez lib.2. in decal. cap.5. nu.10.*

Limita hæc decreta contra Episcopos, & Parochos, & Curatos, vt non procedant contra Abbates, Priores, & alios habẽtes beneficia regularia; nam si absentes per alium sua munia absoluant, non tenentur fructus restituere, licet peccent non residendo, quia Trident. intelligitur de beneficijs sæcularibus. *Less. c.34. nu.161. Filiucc. tract. 41. cap.6. num.30. Bonace. punct. 4. num. 14.*

Ex *c. extirpandæ, §. qui verò, de præben.* Parochus non residẽs incurrit ipso facto pœnam priuationis Parochiæ, vt liberè alij cõferri possit. Sed an requiratur, vt præcedat monitio, multi affirmant, multi negant apud *Garziam par. 3. cap. 2. num. 135. & 136.* Sed hodie ex Concilio Trident. *sess. 23. cap. 1.* non incurrunt Parochi dictam pœnam priuationis beneficij ipso iure, sed per sententiam præcedente citatione, & monitione, & coercitione per censuras, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, & alia iuris remedia: & ita notat *Garzias nu.139.*

Parochiale, seu Curatum beneficium obtinens in Curia Romana cum iuramento se transferen-

rendi ad residētiam intra certum tempus, & ibi personaliter deseruiendi, si non obseruet, sed beneficium dimittat ad fauorem alterius, varias pœnas incurrit, vt dixi *verbo, resignatio, c.1.*

CAPVT III.

Residentiam Canonici, vel præbendati non facientes in loco Ecclesiæ, vel Choro non interuenientes.

I. EX *c. vn. de Clericis non residen. in 6.* distributiones quotidianas suas non faciunt Canonici, & alij Beneficiati, seu Clerici Cathedralium, & aliarum Collegiatarū Ecclesiarum, si diuinis officijs non intersint, etiamsi resideant in Ciuitate, seu loco Ecclesiæ, non obstante consuetudine contraria, ita vt qui aliquid ex dictis distributionibus aliter perceperit, dominiū eius non acquirat, sed ad eius restitutionem teneatur, exceptis tamen illis, quos infirmitas, seu iusta rationabilis corporalis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusaret.

II. Canonici, & Beneficiati supradicti, si nō resideant in loco, seu Ciuitate, non solum amittunt distributiones, sed etiam omnes fructus præbendæ: si autem resideant, sed non intersint Choro, amittunt distributiones, sed non fructus præbendæ, per *c. cum omnes, 6. de constit. ibi gloss. verbo, consuetudinem, c. 3. & 4. & c. ad audientiam, de Cler. non residen. Garzias p. 3. c. 2. nu. 360. Seraph. decis. 1131. nu. 1.* Excipe, nisi sit consuetudo in cōtrarium, vt fructus præbendæ percipiantur in absentia, vt *d. c. cùm omnes, & gloss. in d. c. ad audientiam, verbo, constitutio.* Excipe etiam, si absit quis cum causa rationabili, vt ob seruitium Ecclesiæ, vt *infra* dicetur, ex *c. cùm non deceat, de elect. in 6.* vel causa studiorum, *c. fin. de magistris.*

III. In *c. cùm non deceat, de elect. in 6.* absens à residentiæ loco pro Ecclesiæ vtilitate, vel alia iusta causa, percipit fructus omnes beneficij, seu præbēdæ, exceptis tamē distributionibus quotidianis, vt *ibi & gloss. in d. c. vn. de Cler. non resid. verb. vtilitas. Garzias par. 3. c. 2. num. 361.* & idem est de omni priuilegio concesso à Papa, siue vt ab homine, siue vt à iure percipiendi fructus in absentia. *Gonzalez in proœm. §. 7. nu. 206.*

IV. Trident. *sess. 24. cap. 12. vers. præterea obtinentibus*, statuit vt obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudi-

nis

nis vltra tres menses ab ijsdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis tamen cõstitutionibus Ecclesiarum, quæ longius seruitij tempus requirunt; alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residẽtiæ suos fecit. Quòd si iterum eâdem vsus fuerit negligentiâ, priuetur omnibus fructibus, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ eo anno lucratus fuerit: crescente verò contumacia, contra eos iuxta sacros Canones procedatur, id est ad priuationẽ beneficij, vt notat *Garzias c. 2. nu.* 140. Et aduerte, quòd licet ista pœna priuationis fructuum non sit latæ sententiæ, vt ipso facto amittantur, tamen habet rationem latæ sententiæ, quatenus non requiritur ad hanc priuationem fructuum monitio, sed sufficit citatio ad dicendam causam, quare non debeat priuari; vt *Garzias nu.* 145. cum sacra Congregatione.

V. Ex eodem Triden. *cit. c.* 12. statutum est, vt distributiones illi tantum, qui statis horis interfuerunt, percipiant; reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant, iuxta *c. vn. de Cler. non resid. in 6.* supra relatum; quod sancta Synodus innouauit, nõ obstantibus quibuscũq. statutis, aut consuetudinibus.

Ex dictis cõcludunt Doctores magis cõmuniter, quòd de iure communi absens à loco residentiæ, etiamsi interesse aliàs non possit Choro, impeditus ob infirmitatem, vel corporis necessitatem, vel Ecclesiæ vtilitatem, percipit quidem fructus præbendæ, sed non distributiones quotidianas, nisi adsit talis illius Ecclesiæ consuetudo: si autem sit præsens in loco residentiæ, sed nõ intersit Choro, ob dictas caussas rationabiles impeditus, consequi debet etiam distributiones de iure communi: ita ex *d. c. vn. de Cleric. nõ resid. in 6. & c. cùm non deceat, de elect. in 6.* tenet *gloss. & Doctores in d. c. vn. Layman lib. 4. trac. de benefic. c. 7. n. 3. Sanch. in opusc. lib. 2. c. 2. dub. 92. & 93. Gutier. can. qq. lib. 1. c. 1. n. 139. & 145.* Excipitur tamen casus absentiæ propter impedimentum proueniens ex facto Capituli iniusto, vt ob litẽ, quia tunc percipit distributiones, si tamen sit præsens in loco, vel saltem per eum non stet, vt *Burat. dec. 694. n. 5. & Seraph. decis. 1239. n. 4.*

Quòd autem in *d. c. Triden.* dicitur remissionem non suffragari, limita: quia si Canonicus restituerit iniustè perceptas distributiones, possent ij, quibus accreuerant, eas eisdem postea restituere, & donare. *Sanchez dub.* 108. *&* 109. cum alijs.

CA-

CAPVT IV.

Residere, vel interesse Choro Coadiutor omittens.

COadiutor datus in beneficio obligationem residentiæ, vel seruitij Chori annexam habente, tenetur residere, & inseruire per seipsum, ne Ecclesia defraudetur obsequijs. *Rota recent. tom.* 1. *decis.* 276. *num.* 1. *& seq.* Vnde si Choro nō intersit, amittit distributiones, & si non resideat, amittit fructus etiam præbendæ, & ipse tenetur adiuto ad id, quod interest, quatenus propter hoc non poterit percipere fructus præbendæ, neque distributiones. *Rota ibi. num.* 4. Imò procedi contra eum poterit ad priuationē Coadiutoriæ, seruato iuris ordine, de quo in *c. ex iure, de Cler. non resid. Rota ibi.* Non tamen tenetur Coadiutor extra Chorū horas recitare præcisè ratione Coadiutoriæ, quia non est propriè Beneficiatus, sed ratione sacri ordinis. *Sanchez lib.* 2. *in opusc. c.* 2. *dub.* 64. *nu.* 3.

CAPVT V.

Residentiam non facientes Clerici, tempore ordinationis alicui Ecclesiæ ab Episcopo adscripti.

EX Trid. *sess.* 23. *c.* 16. nullus debet ordinari, nisi iudicio Episcopi sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs, & nisi adscribatur illi Ecclesiæ, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, vbi suis fungatur muneribus, nec in certis vagetur sedibus: Quòd si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur, id est suspendatur. Itaque ordinatus semel, vel tonsura initiatus, alicui Ecclesiæ adscriptus à proprio Episcopo, non potest inde discedere sine licentia Episcopi sui, neque alius Episcopus potest eum recipere, vt Sacra Cōgregatio declarauit *super d. cap.* 16. neque potest ordinari ab alio Episcopo, siue ratione domicilij nouiter acquisiti, siue iure collationis beneficij, vel iure triēnalis familiaritatis. Aliàs incurrit ordinatus suspensionem duraturam ad arbitrium sui Ordinarij, & ordinans incurrit suspensionē à collatione ordinum per annum, ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. *refor.* De pœnis autē Clericorum vagantium, vide *Menoch. de arbitr. casu.* 531.

CAPVT I.

Resignantes, seu dimittentes beneficia curata ad fauorē alterius contra iuramentū in Curia Romana præstitum de residendo, & per se deseruiendo.

I. EX Bulla Pij IV. 87. *in Bullario Laertij, incipit, Inter multiplices*, Quicun-

cunque beneficium Parochiale, etiam titulo Vicariæ perpetuæ, aliudue Curatum vacās per obitum à Sede Apostolica obtinuerit, scilicet præuio examine, ac Diœcesani, & testium fide de idoneitate, & cæteris de iure requisitis, & præstito iuramento iuxta stylum Curiæ, & Constitutiones Apostolicas, & etiam fideiussione de se infra certum, & tunc expressum tempus ad locum beneficij cōferendi, & ibi per seipsum curam exercendo residendi, si huiusmodi promissionum implemento non præstito, in alterius fauorem, etiam intrusi, vel possessoris, vel occasione litis motæ, aut aliàs resignauerit, cesserit, vel dimiserit beneficium prædictum: Ipse, & ij, in quorum fauorem ea egerit, & ij, qui ad ea consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint, omnes, si tamen sint Episcopis inferiores, incurrunt ipso facto pœnam excommunicationis Papæ reseruatæ, & priuationem illius, & aliorum beneficiorum per eos obtentorum, & inhabilitatem ad ipsa in posterum obtinenda, quæ ipso facto vacare censentur, & dispositioni Sedis Apostolicæ reseruata esse; quæ consanguineis, & affinibus, & confidentibus eorum, qui eis priuati fuere, conferri non poterunt. Vide de hac Constitutione *Sayr. lib. 3. de censur. cap. 31. nu. 5. Filiucc. tract. 15. n. 167. Barbos. allegat. 50. nu. 132. Garziam pa. 11. cap. 3. nu. 44. 191. & p. 8. cap. 2. nu. 35. Parif. de resign. lib. 3. q. 2. num. 21.*

Inde fit, vt hodie ex ordinatione Greg. XIV. non admittantur in Curia Romana resignationes Parochialium, & aliorum beneficiorum residentiam exigentium, nisi expressum fuerit in supplicatione, per quantum tempus illud beneficium resignans possederit: & non solet admitti, nisi resignans possederit per quinque annos, vel circa, id est, plus, vel minus, sed mensibus, vt *Parif. & Garzias nu. 44. cit.*

CAPVT II.

Resignationem admittentes contra formam Bullæ Pij V.

EX Bulla Pij V. 58. incip. *Quanta*, prohibitū est Episcopis, seu Ordinarijs, Patronis, & alijs ius habentibus, admittere resignationes beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum, nisi eorum tantum, qui aliquam ex his iustis causis habeant resignandi, scilicet si senio confecti, valetudinarij, corpore impediti, vel vitiati, crimini obnoxij, censuris ligati. Item qui aliud beneficium obtinuerunt, Religionem ingressuri, matrimonium contracturi, si

si statim id reipsa exequantur. Item habentes aliquam ex causis cōtentis in *c.nisi, de renunc.* iuxta vers. Debilis, ignarus, malè conscius, irregularis, quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit. Item qui ob capitales inimicitias residere non possunt. Quòd si tamen quis sit in sacris constitutus, non possit etiam ex supradictis causis resignare, nisi Religionē ingressus, vel nisi aliunde habeat congruam vitæ substentationem.

Præterea statuit, vt prædicti, simplices solū resignationes admittant; & ideo prohibuit ne præfati resignationem admittentes designent antecedenter successorem ad suggestionem resignantium, neque inter eos promissio, vel intentio de eo intercedat. Item prohibuit ne ipsi collatores resignationem, vt supra, admittentes, audeant ea beneficia, vel officia conferre proprijs, vel eorumdem resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus.

Quòd si contra prædictam formam fuerit aliquid attentatum, id totum decernit irritum: Et cōtra facientes incurrunt pœnam suspensionis à collatione, præsentatione, electione, confirmatione, institutione, prout cuique competat, in qua deliquerint, donec à Papa absolutionem meruerint obtinere: & recipientes talia officia, seu beneficia sibi collata eisdem pœnis voluit subiacere. Violare autem talem suspensionem audentes, scilicet beneficia, seu officia conferendo, præsentando, &c. singulares quidem personæ excommunicationem, Vniuersitates autem, vt Capitula, & Conuentus, suspensionem à diuinis ipso facto incurrunt; & absolutio earum censurarum Papæ reseruatur.

Amplia, vt resignatio contra formam præfatam sit nulla, etiāsi ex ignorantia, & bona fide sit admissa; quia decretum irritans ligat ignorantes. *Azor. p. 2. lib. 7. cap. 19. q. 5. §. quærat. Parisius de resign. lib. 5. q. 6. nu. 220. & num. 230.* vbi testatur de communi.

Amplia secundò, quòd etiam recipiens tale beneficium contra formam, seu prohibitionem præfatam incurrat suspensionis censuram, vt patet ex ea Bulla.

Limitant aliqui suspensionis pœnam latam contra prouisos de talibus beneficijs, seu officijs, vt illa sit non à collatione, seu præsentatione, quia non quadrat; sed à beneficijs, & administratione, ita vt non possint se illi ingerere, sed abstinere debeant ab omni iure, & officio, ratione alicuius beneficij, seu officij competente. *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 19. q. 5.* §. quæ-

§. *quares. Parisl. lib. 5. q. 6. n. 198.* Vnde etiam inferunt, quòd isti prouisi suspensionem violantes se ingerendo non incurrunt excommunicationem, de qua supra, sed eam incurrunt soli conferentes, præsentantes, &c. ita *Azor. loco cit.* Sed contra alij putant, quòd illa particula *eisdem pœnis* latius pateat, nempe vt sit suspensio à beneficijs quibuscunque, antea scilicet obtentis, vt supra, & à collatione, præsentatione, electione, &c. ratione suorum beneficiorum sibi competente: ita *Sanchez opuscul. lib. 2. cap. 3. dub. 36. nu. 18. & 21. in fine.*

Limitāt secundò nonnulli pœnas præfatas hoc modo, quòd irritatio actorum sit apposita quacunque ratione resignatio admittatur, vel beneficium, seu officium conferatur contra formam præfatam, saltem in aliqua eius parte; sed quòd pœnæ suspensionis, & excommunicationis nō incurrantur, neque impositæ sint, nisi, quando beneficia, seu officia resignata legitimè, conferrentur, seu tribuerentur consanguineis, affinibus, aut familiaribus supradictis, quia illæ pœnæ videntur adiectæ ad vltimum §. incip. *Cæterū præcipimus:* & ita tenēt *Parisl lib. 5. q. 6. n. 223. 225. Azor. §. quærat. Genuens. in praxi c. 53. n. 4. & 5. Vgolin. de potest. Episc. c. 50. §. 18. nu. 6. Barbos. alleg. 69. n. 46. Castropalao tom. 2. de relig. tract. 13. disp. 6. punct. 1. num. 7. in fin. Prosper August. ad Quarantā, verbo, benef. resignatio in fin.* & facit illa particula, *vt in quo deliquerint puniantur.* Punitur ergo collator suspensione à collatione, quia deliquit conferendo personis prohibitis; nam admittendo resignationem sine causa, non bene punitur suspensione à collatione, cùm in ea non deliquerit. Sed alij dicunt pœnas istas appositas esse transgressoribus illius formæ in quauis eius parte, siue admittendo resignationem, siue conferendo, vt *Suar. de censur. disput. 22. sect. 6. nu. 21. Filiucc. tractat. 15. n. 201. Bonacc. de censur. partic. disp. 2. q. 7. punct. 4.* & idem tenet *Garzias par. 11. cap. 3. nu. 208. Sanchez loco citato num. 21.* Sed prima sententia est magis communis, & mihi verior videtur.

Limita tertiò, vt non incurrat censuras præfatas, qui cōtrafecit ex ignorantia inculpata, vt *Nauar. cons 9. de renunc. num. 2.* qui ait, hoc posse habere locum tantum pro foro conscientiæ; imò etiam pro foro externo; vt si Episcopus conferat beneficium consanguineo resignantis, ignorans eum consanguineum, nō incurrit suspensionem, nec priuatur iure illud alteri idoneo conferendi. *Buratt. decis. 162. nu. 6.*

Limitant quartò, quòd non intelligitur prohibita suggestio simplex, seu expresſio deſiderij reſignãtis de persona prouidẽda, ſi hæc ſuggeſtio fiat poſt reſignationem; ita *Sanchez lib.2. opuſc. c.3.dub.36.n.23. Nauarr.c.23. n.109. Garz. par.11.c.3.n.209. Quaranta verbo, beneficij reſignatio, verſic. pro complemento. Redoan.de ſimon. par. 1. cap.25. Suar.tom.1.de relig.trac.vlt.c.35 nu.* 18. quia hæc expreſsio non afficit reſignationem iam factam, dummodo non intendatur persona prohibita,id eſt, conſanguineus, vel affinis, vel familiaris: ita citati Authores.

Imò aliqui addunt,neque eſſe contra Bullam iſtam, ſi ante reſignationem reſignaturus exprimat ſuam intentionem, ſeu perſonam admiſſuro reſignationem, ſi exprimatur per modum liberæ ſubmiſsionis: quia Bulla prohibens talis intentionis expreſsionem verbo, vel nutu, intelligenda videtur de ſigno ſignificante pactum, ſeu conditionem, vel modum annexum reſignationi, vnde reſtringatur prouiſio ad talem perſonam: ita tenet *Sanchez loc citat. Pariſ. de reſign. lib.14. quæſt.6. num.7. Proſper Auguſt. ad Quarantam loco cit. in fin.* Sed contrariam ſententiam alij tenent, ſcilicet prohiberi etiam intentionis expreſſionem cum libera ſubmiſſione ante completam reſignationem: ita *Garzias loco citato num.*202. *Vgolin par.1.de ſimon. cap.*28. §. 2. *in fin. Bonacc. de ſimon. quæſt.*4. S. 14 *numer.*5. *Suarez loco cit. cap.*35.*num.*18. & hæc tutior tenenda, vt patebit ex ijs, quæ ſtatim dicam *hic num.*2.

Limita quintò, vt hæc Conſtitutio non contineat permutationem.*Cherubin.ſchol.*1.*ſuper hac Bulla*.

II. Adde,quòd ſecundum aliquos Doctores reſignans, & admittens reſignationem intẽtione expreſſa, etiam cũ libera ſubmiſſione,vt cõferatur certæ perſonę, incurrunt pœnas ſimoniæ confidentialis(imò & beneficialis ordinariæ ſecuto effectu) vt *Abb.& alij apud Suar. loco cit.& Redoa. & alij apud Bonac.n.6.*Sed contraria eſt verior, quòd niſi intercedat pactum, ſeu conuentio, ſeu obligatio tacita, vel expreſſa de conferendo tali perſonæ, non intrat ſimoniæ vitium; ſed ſolum obſtat Bulla Pij V. de qua ſupra:tenet *Bonac. ibi cum Couarr. Suarez, & Filiuccio*, & eſt communis ſententia, vt patet ex Doctoribus plurimis, quos allegat, & ſequitur *Garzias part.*11. *cap.*3. *num.* 166. *& num.*182. *cum ſeqq.* Aduerte autem, quòd facta reſignatione

ne libera in manibus Ordinarij collatoris, si moriatur resignans intra viginti dies, beneficium dicetur vacare per obitum, & non per resignationem, vt *Buratt. decis.* 162. *n.* 1. vnde non intrat tunc forma huius Bullæ.

CAPVT III.

Resignationem beneficij fieri procurantes per iniustam carcerationem beneficiati.

1. EX *Clemen. multorum, de pœnis*, si obtinens temporale dominium virū ecclesiasticum capiat, captumque, donec suum resignet beneficium, detineat; tam hoc faciens, quàm fieri procurans, incurrit in excommunicationem *can. si quis suadente*, 17. *quæst.* 4. *& c. nuper, de sentent. excommun.* Sed etiam ipse procurans, si sit persona ecclesiastica, Prælatus quidem incurrit suspensionem triennio à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ; Inferior autem eo ipso est priuatus beneficijs iam obtentis; & resignatio taliter extorta, etiãsi à Prælato proprio admissa fuerit, nullius est momenti, hoc est ipso iure nulla: & locorum Ordinarij, vbi constiterit eis de tali excessu, debent dictas sententias incursas declarare & exequi.

Nota primò, quòd hæc procedunt, quando capitur, seu incarceratur Clericus per laicam potestatem, secùs si per ecclesiasticam, vt notat *gloss. ibi verbo, sæculari*, *Vitalin. nu.* 16. 29. nam quoties carceratio est iniusta facta ab ecclesiastico, solummodo incurreret carcerans excõmunicationem *can. si quis suadente*. Item intelligitur de carceratione facta vi publicæ potestatis, non autem si fiat priuata audacia, vt *Vitalin. ibidem nu.* 29.

Nota secũdò, quòd resignatio beneficij extorta per metũ etiam cadentem in constantem virum, est valida ipso iure, sed est meritò rescindenda, vt de magis cõmuni, & vetiori testatur *Parisius de resign. lib.* 13. *q.* 2. *n.* 8. Fallit in casu huius Clementinæ, quando fuit aliquis captus à domino tẽporali, & detentus, donec beneficium resignaret, vt communem ait *Parisius ibi. n.* 18. *cũ gloss. & Bonif. in d. Clem.* Sed an requiratur ad hanc irritationem actus, vt carceratio sit procurata à persona nõ ecclesiastica, dubitat. *Vitalin. ibi n.* 29. Sed contra verius videtur, & communiter tentum, quòd sufficiat prædicta coactio à laica potestate: ita *Hostien. in c. ad aures, in princ. de his quæ vi. Ruin. consil.* 121. *n.* 14. *vol.* 4. *Paris. loco cit. num.* 18. *& Rota decis.* 374. *nu.* 2. *in nouis*.

Nota tertiò, quòd ad incurrendam excommunicationem, vt supra, sufficit captura attentata per manus iniectionem: sed ad hoc vt renunciatio sit nulla, vtque procurantes incurrant alias pœnas supradictas, requiritur actus cōsummatus, scilicet captio, detentio, & ob detentionem facta resignatio. *Vitalinus ibidem num. 26. Cardin. num. 13. Ancharan. num. 5. Bernard. Diaz in praxi cap. 107 Suarez de censur. disp. 31. sect. 5. num. 21. Filiucc. tract. 17. nu. 155.*

Nota quartò, quòd aliqui dicunt, pœnam istam suspensionis latam contra Prælatos non procedere contra Episcopos, per *c. quia periculosū, de sent. excom. in 6.* ita *Vitalin. in d. Clem. n. 15.* sed contra tenent alij communiter, quia nomē Prælati principaliter cōuenit Episcopis: ita *Suar. loco cit. n. 17. Alter. tract. de suspens. disp. 16. c. 3. Filiuc. n. 154.*

CAPVT IV.

Resignationes, & super eis prouisiones Sedis Apostolicæ non publicantes.

EX Bulla Greg. XIII. 85. incip. *Humano*, statutū est, vt beneficiorum resignationes, & cessiones beneficiorū, seu iurium eorumdem, etiam causa permutationis factæ in manibus Papæ, & super eis prouisiones, vel mādata de prouidendo, publicari debeāt cum litteris Apostolicis desuper confectis, intra sex menses, si beneficium sit intra Montes; vltra Mōtes autem intra nouem menses, à data cōcessionis gratiæ, non autem à die præstiti super ea consensus numerādos: vtque publicatio ista fieri debeat in Cathedrali Ecclesia, & in Ecclesia beneficij, vel Ecclesijs illius, si plures habeat principales; si autem Ecclesia est ruralis, fiat in Parochiali, & si locus periculosus sit, id est non tutus ad eum accessus, fiat in proxima Parochiali: fieriq. debet publicatio, dum frequens populus ad Missarum solemnia accedit, palam exhibendo litteras originales, earumue transumptū authenticum: vtque clara, & intelligibili voce pronūcietur qualitas beneficij, nomen, & cognomen resignantis, & resignatarij: & de his actis exemplum affixum Ecclesiæ relinquatur.

Ante hanc publicationem resignatarius, seu cessionarius possessionem apprehēdere nō possit vigore litterarum Apostolicarum; sed facta publicatione petere debet ab exequutore earum litterarum Apostolicarum, præsentatis eisdem litteris cū testimonio, seu instrumento publicationis factæ, se in possessionem immitti.

Si quid autem prædictorum omniū omissum fuerit, dictis terminis elapsis, gratiæ, & dispositiones dictorum beneficiorum, seu iurium cum omnibus inde sequutis nullæ sunt, & irritæ ipso facto, & beneficia ista intelliguntur vacare in Curia à die resignationis, seu cessionis; neque possunt resignatarij ea beneficia retinere, neque per nouam prouisionem obtinere, sed sunt ad ea inhabiles, & incapaces: sed neque resignantes possunt ea retinere prætextu nullæ resignationis, nec eis suffragatur regula de annali, vel triennali.

Item talia beneficia non poterunt ab alijs impetrari certo modo, sed eius modus vacationis est specialiter exprimendus, nominatis resignantibus, & resignatarijs. Reseruationes tamen pensionum, seu fructuum factæ super his remanent validæ, dummodo resignantes, in quorum fauorem reseruationes sunt factę, possessionem eorumdem beneficiorum dimiserint. Quod si resignationes fiant in manibus Ordinariorum, aut aliorum inferiorum Papæ, etiam causa permutationis, ordinarij collatores debent admittere, vel reijcere resignationem intra mēsem; At prouisus debet publicare prouisionem, & possessionem capere in forma prædicta, intra tres menses à die sibi factæ prouisionis; alioquin illis elapsis nulla est eius prouisio, & beneficium vacare censetur eo ipso. Ordinarij autem, & alij præmissa non perficientes, sunt priuati ea vice potestare disponendi de dictis beneficijs; quæ potestas eo ipso deuoluitur ad Sedem Apostolicam, à qua huiusmodi beneficia concedenda erunt modis, seu conditionibus supradictis.

Explicant hanc Bullam *Paris. lib.*11. *de resign. in præfat. nu.*5. *Quaranta, verbo, beneficiorum resignatio. Garz. par.*11. *cap.*3. *nu.*273. *& seqq.*

Limita supradictam formam, vt non sit necesse in publicatione litteras legere ad extensum, sed sufficit summam rei publicare cum exhibitione litterarum, & transumpti authentici. *Garzias nu.*290.

Limita secundò, quòd termini prædicti dati ad publicandum non currunt impedito. *Nauarr. consil.*3. *de renunciat.* & tempus etiam pro forma requisitum non currit impedito. *Tiraq. de retrac. lignag.* §. 3. *gloss.*4. *nu.*5. & id pro foro conscientiæ concedit *Paris. q.*13. *nu.*111. vt si peste fuit impeditus. *Paris. nu.*1. vel ab aduersario. *Paris. nu.*95. Pro foro autem externo, quòd currat impedito, ac etiā minori quatuordecim annis, & ignoranti, tenet

Parisius quæst.4. num.34. & 85.

Limita tertiò, quòd publicatio præsumitur facta post triennium, & hoc modo indirectè suffragatur ei regula de triennali pro foro externo. *Garzias nu. 313. Paris. q.14. n.26.* pro foro autem conscientiæ, si mala fides adfuit, non suffragatur. *Paris. q.7. num.19. q.6. nu.90. & 92.*

Limita quartò, quòd ille terminus, qui dicitur currere à data concessionis gratiæ, intelligitur à die expeditarum litterarum. *Paris. q.13. à nu.119. & 124.*

CAPVT I.

Ritus Ecclesiasticos pro libito mutari posse asserens.

EX Trid. *sess.7. de Sacram. can.13.* si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi cõsuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in alios per quemcũque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit; & idem habet *sess.23. can.5. & sess.24. can.11.* Ex quibus apparet, quòd hæc asserens cum contumacia, seu aduertẽter contra hanc Ecclesiæ definitionem, incurrit crimen hæresis, & excommunicationem, & pœnas de quibus dixi *verbo, hæresis*; & ita *Maiolus lib.3.cap.26.num.1. in princ.* Vnde hodie in professione Fidei tenetur quis in specie, ritus Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ approbare, ex *Bulla Pij V. 88.*

CAPVT II.

Ritum Latini, vel Græci in sua ordinatione mutantes.

IN *c. cum secundum, de temp. ordin.* Latini à Græcis, & Græci à Latinis ordinari non debent ritum suum mutando, sed quisque ritum suum custodire debet; vnde neque potest Episcopus Latinus suo subdito Clerico Latino licentiam dare, vt ordinetur à Gręco Episcopo ritu Græco, sed solùm ritu Latino. *c. quod translationem, de tempor. ordin. Abb. in d. c. cùm secundùm. Barbos. in d. c. quòd translationem. Azor. to.2. lib.3. c.48. q.14.* Aliàs ordinatus non recipit ordinis exequutionẽ, vt colligitur ex *d. c. quòd translationem*; videlicet est ipso facto suspensus. Imò neque ipse Episcopus Latinus habens sub se Græcos subditos potest eos Græco ritu ordinare, sed tantũ latinè Latinus ordinare potest, & pro Græcis debet habere Episcopum Vicarium Græci ritus, qui eos Gręco ritu ordinet, vt *c. quoniam, de officio Iu-*

di-

dictis ordinarij; aliàs enim qui ordinatur contra ritum ordinantis, vel ordinati, est ipso iure suspensus, vt *Maiol. lib. 3. cap. 32. n. 1. & lib. 4. cap. 32. nu. 2.* Si tamen Grecus laicus mutet domicilium ad Ecclesiam Latinam se transferendo, vel ipse Græcus subditus Episcopi Latini, consentiat transire ad ritum Latinum, & latinè à Latino Episcopo ordinari, id fieri poterit, sed non ordinabitur in sacris, nisi promittat, & voueat castitatem saltem implicitè: quòd si vxorem habeat, non poterit à Latino sic ordinari, nisi cum vxoris consensu voueat cōtinentiam. *gloss. in c. quoniam, & c. Nicæna, 31. dist. Imola in c. cum olim, n. 6 de Clerico coniug.* alias ordinatus erit irregularis. Latinus autem laicus non potest, etiam mutando domicilium, se transferre ad ritum Græcum, & ordinari à Græco ad titulum Ecclesiæ Græcæ, etiam cum consensu sui Episcopi Latini, quia id Ius Canonicum, seu Papa non permittit: vnde si vxorem habeat, & sic in sacris ordinetur à Græco, non poterit vti matrimonio, secundum veriorem sententiam. *Hostien. in dicto cap. quòd translationem, ibi Abb. nu. 3. Cardin. §. quæro in eo.*

CAPVT III.

Ritum Breuiarij mutantes.

EX Bulla Pij V. 64. *Quod à nobis*, super reformatione Breuiarij, statutum est, omnes, qui horas canonicas ex more, & ritu Romanæ Ecclesiæ iure, vel consuetudine dicere debent, teneri recitare ex præscripto, & ratione Breuiarij Romani ab eodem Pontifice reformati; & neminem, nisi in hac forma, satisfacere posse, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque; exceptis Breuiarijs expresè approbatis à Sede Apostolica ab ipsa prima institutione, vel consuetis, si tamen ista institutio, vel consuetudo ducentos annos antecedat.

Sacra Congregatio Rituum Decreto approbato à SS. D. N. Vrbano Octauo declarauit post Bullam præfatam Pij V. non potuisse, nec posse, etiam per locorum Ordinarios addi Calēdarijs Sanctorum Officia, nisi quæ in Breuiario Romano, vel à Sede Apostolica, seu Sacræ Congregationis licentia conceduntur; nec posse Sanctorum Officia, vt supra concessa certo ritu, in altiorem ritum, vel de loco ad locum mutari, præter concessionis formā; neque Officium fieri iux-

ta ritum concessum de Sanctis non appositis in Breuiarij Calendario sine licentia, vt supra: & hæc omnia mandauit, & statuit, innouando pœnas Cōstitutionis Pij V. respectiuè.

Vnde apparet in casu talium mutationum non satisfieri, nisi paruitas materiæ, aut bona fides excuset secundùm ea, quæ docent *Suarez de relig. tom. 2. tract. de horis lib. 4. cap. 11. n. 15. Less. lib. 2. cap. 37. nu. 77.* & alij apud *Dianam* allegati *tract. 12. resolut. 10. tom. 1.*

CAPVT I.

Romanæ Ecclesiæ Statum inuadentes, aut detinentes, vel eius supremam temporalem iurisdictionem vsurpantes, aut perturbantes.

Extrau. *& si Dominici, de pœnit. & remiss.* Statuitur, vt in concessionibus absoluēdi à casibus, & cēsuris Papæ reseruatis, cēseatur exceptus ille conspirationis in Statum Romani Pontificis, & cuiuscunque offensæ in Statum Sedis Apostolicæ; vnde aliqui putant ex eo textu esse excōmunicationem latam in iure in tales delinquētes. Ita *Sylu. verbo, excommun. 7. nu. 24.* Sed verius est non adesse, nisi ex sequentibus,

Primò quidem ex Trid. *sess. 22. cap. 11.* vbi fertur excommunicatio Papæ reseruata, & aliæ pœnæ ipso facto incurrendæ contra vsurpantes bona, vel iura Ecclesiarum, aut fructus, &c. aut impedientes quominùs percipiantur ab ijs, ad quos pertinent: de quibus dixi, *verbo, vsurpatio.*

Secundò ex Bulla *in Cœna Domini c. 20.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra eos, qui inuadere, destruere, occupare, aut detinere prǽsumunt Ciuitates, Terras, Loca, vel Iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, eique mediatè, vel immediatè subiecta, vel supremam iurisdictionem in illis locis eidem Ecclesiæ Romanæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare præsumunt. Et extenditur hæc excommunicatio contra adhærentes, fautores, ac defensores eorum, vel auxilium, consilium, fauoremue prǽstantes. De qua re vide Expositores eiusdem Bullæ, & *Cokier de iurisdic. in exemp. p. 4. q. 75. nu. 1. 2. & 3.* vbi ait hic contineri etiam Aduocatos scienter patrocinantes. Item ait contineri casum, quo Ordinarius, vel alius Iudex Ecclesiasticus vsurpat iurisdictionē in exemptos: itemque contineri ipsos exēptos, consentientes tali vsurpationi: de qua re dixi *verbo, Iurisdictio, c. 19.*

Ter-

Tertiò ex eadem Bulla, *c.* 17. vbi fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes iurisdictiones, fructus, redditus, prouentus ad Sedem Apostolicam, seu Romanum Pontificem pertinentes: de qua re vide *ibi Expositores*, & dixi *verbo, vsurpatio*.

Quartò ex *c.* 3. *Bullæ eiusdem in Cœna Domini*, vbi fertur excommunicatio contra Piratas, seu Latrunculos maritimos Mare Romanæ Ecclesiæ discurrentes. De qua re dixi *supra verbo, Piratæ*.

CAPVT I.

Sacramentum Pœnitentiæ inter absentes perfici posse asserentes, vel tractantes, vel imprimi facientes, vel practicantes.

CLemẽs VIII. Decreto edito in generali Congregatione vniuersalis Inquisitionis Romæ anno 1602. die 20. Iunij, & promulgato, vt apud *Cherubin. in Bullario Constitutione* 86. *eiusdem Papæ*, hanc propositionem, scilicet licere per litteras, seu internuncium Cõfessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, & prohibuit. Quòd si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, nisi forsitan impugnando, vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit, excommunicationem latæ sentẽtiæ ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, nisi à solo Summo Pontifice absolui.

Aduertẽdum primò, quòd dicta opinio in hoc Decreto nõ est damnata vt hæretica, ideò cõtra eam asserentes non intrant pœnæ latæ sententiæ contra hæreticos statutæ, quamquam tales transgressores reddantur suspecti de hæresi: ita *Comitolus respon. moralium lib.* 1. *q.* 16. *num.* 7. *&* 8.

Aduertendum secundò, quòd hoc Decretum non obstat, quin possit, & debeat Confessarius accedens ad infirmum (qui confitendi desiderium per se, vel per alios ostendit, sed ante aduẽtum Confessarij iam sensibus, seu rationis vsu destitutus est, & in articulo mortis constitutus) ipsum iam præsens præsentem absoluere, vt habetur in *Rituali Romano Pauli V. iussu edito. tit. de sacram. Pœniten. §. quod si inter*, de qua re vide *Bonaccinam de sacram. Pœnit. q.* 5. *punct.* 2. *§.* 4. *diffic.* 4. *num.* 10. *Layman lib.* 5. *tit. de sacram. Pœnitent. cap.* 3. *in fin.*

fin. & cap. 8. §. *sed bene notat*. *Dianā resol*.4.5.7.& 8. *tract*.3. *tom*.2.

CAPVT II.

Sacramentum Confessionis, vel Communionis annuæ omittentes.

EX *c. omnis vtriusque, de pœnit. & remiss.* Statutum est, vt omnis fidelis, scilicet baptizatus, postquam ad annos discretionis peruenit, omnia peccata proprio Sacerdoti sacramētaliter confiteri teneatur semel in anno, & pœnitētiam iniunctam studeat implere pro viribus. Item vt suscipere teneatur reuerenter Eucharistiæ Sacramētum in Paschate ad minus, nisi forte proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione Sacramēti duxerit abstinendum: alioquin & viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.

Nota primò, quòd obligatio cōfitendi omnia peccata annuatim, intelligitur de mortalibus, non de venialibus; nam venialia alijs etiam medijs tollūtur. *Trid. sess*.14. *c*.5. *de doctrina Sacram. pœnitent.*

Nota secundò, quòd illa pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ est sentētiæ ferendæ: hoc est certum, vt Doctores statim citandi fatentur. Pœna item priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ secūdum multos non est latæ sententiæ, vt tenent *Suar. de Sacram. Euchar. disp*.70. *sect*.3. *in fine*. *Fagundez in præcep*.2. *lib*. 1. *c*.4. *nu*.2. *Bonacc. de Sacram. Euchar*i*st*. *q*.7. *punct. vlt. nu*. 19. *Layman de Sacram. Euchar. cap*.5. *num*.10. *lib*.5. Sed contrarium est verius, quia cū sit lata per verbū *careat*, secundum magis communem est latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu*.161. & 166. *de reuoc. don.* & præsertim cùm in casu nostro nō indigeat facto hominis positiuo ad sui executionem, sed tantùm facto negatiuo. Vnde posito, quòd sit notorium, seu manifestum, quòd talis defunctus sit sine Confessione annua, vel Communione Paschali, non debent Clerici eum ad sepulturā admittere, nulla desuper sententia Ordinarij spectata. *Sylu. verbo, Sepultura, nu*. 19. §. 4. *is quem Tabiena num*.14. *vers*.6. *Angel. num*.29. Quamuis *Layman loco cit.* dicat Parochos, cùm iurisdictionem fori externi non habeāt, non facile debere per se propria authoritate illā pœnam exequi, sed monito, & iubēte Ordinario; maximè si omissio Sacramentorum possit aliqua causa excusari.

Illud

Illud omnes concedunt, quòd si talis non fuerit propterea per sententiam nominatim interdictus, vt supra, & signa contritionis, seu pœnitentiæ ediderit in mortis articulo, cùm non potuerit tunc recipere Sacramenta, & de his constet saltem testimonio vnius, sepeliri debet ecclesiastica sepultura, vt *Sylu. Tabiena, & Angel. vbi supra. Archid. in c. qui recedũt, 26. q. 6. Layman lib. 3. tract. 5. de sepul. cap* 12. *nu.* 11. vbi testatur de communi.

CAPVT III.

Sacramentalem formam, vel benedictionem iterans super eadem materia.

SAcramentalem formam, vel benedictionẽ iterare super eadem materia iam sacramentata, peccatum mortale est sacrilegij, ob iniuriam Sacramenti, seu sacramẽtalis benedictionis. *gloss. in c.* 1. *verbo, iterandum, de Sacram. non iteran. ibi Canonistæ, & Maiolus lib.* 3. *cap.* 15. *per totum*: & Sacerdos taliter delinquens, ab officio, & beneficio suspensus cum litteris, seu testimonio ad Sedem Apostolicã absoluẽdus, ab Ordinario suo mittendus est, ex *cap.* 1. *de secund. nup.* Sed quãuis aliqui Doctores crediderint ex illo textu esse suspensionem latæ sententiæ, tamen communis sententia docet, esse ferendæ sententiæ; imò talem missionem ad Sedem Apostolicam hodie nõ esse in vsu, & posse hodie ab Ordinario suspendente suspensum absolui, vt *Sanchez lib.* 7. *de matrim. disp.* 82. *nu.* 16. & 28. *Barbosa in d. c.* 1. *nu. vlt. ob extrauag. Ioan. XXII. Certiorationi.*

Limita, quòd quando prima vice Sacramentum fuit nullum, aut consecratio nulla, vt collata à non habente potestatem, tunc iteranda est forma, & consecratio. Potest tamen in sacramentalibus, quatenus sunt ab Ecclesia instituta, Papa de plenitudine potestatis ratificare talem benedictionem, seu consecrationem, vt absque alio facto sit eo ipso res consecrata, seu benedicta, vt *c. aqua, ibi etiam Canonistæ, de consecr. Eccl. vel Alt.* Similiter si consecratio, seu benedictio, seu Sacramenti confectio sit probabiliter dubia, potest repeti forma sub conditione super eadem materia, vel subiecto, quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum. *c. veniens, de presb. non bapt.* Item si non apparet, an res fuerit benedicta, seu consecrata, verb. gr. Ecclesia, Ara, &c. cum non constet ex scriptura, vel saltem vnico teste, vel

præ-

præſumptione aliqua, poteſt, & debet abſque vlla dubitatione, ſeu conditione cōſecrari, ſeu benedici; quia non dicitur iteratū, quod neſcitur eſſe factum. *c. ſolemnitates, il* 1. *de conſecr. diſt.* 1.

CAPVT I.

Sacrilegium committentes.

NOta, quod licet Sacrilegium in rigore Theologico ſit omnis violatio rei ſacræ, id eſt rei, vel perſonæ Deo dicatæ publicè, vel priuatè, ſumendo violationem pro omni actu irreuerentiæ, etiam ſine reali, ſeu phyſica rei ipſius mutatione, vt *S. Thom.* 2. 2. *q* 99. *art.* 1. *&* 3. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 45. *nu.* 11. *Layman lib.* 4. *tract.* 10 *c.* 7. *nu.* 1. *&* 2. Tamen ſecundum iura, & pœnas externi fori, ſacrilegium intelligitur ſolùm, quando irreuerentia committitur contra res publicè Deo dicatas, ſcilicet publica Eccleſiæ authoritate, *l. in tantum, ff. de rer. diuiſ. Petr. Greg. Toloſ. lib.* 33. *ſyntagm. c.* 14. *Suar. lib.* 3. *c.* 2. *nu.* 1. *tom.* 1. *de relig.* Eſt autem crimen ſacrilegij mixti fori, vt *Salzedo ad Diaz c.* 90. & latè *Marta de iuriſd. p.* 2. *c.* 11. *nu.* 21. *cum alleg.* vbi *nu.* 22. notat, quòd Iudex eccleſiaſticus, & ſæcularis poſſunt concurrere reſpectu diuerſarum pœnarum, vt vnus alium impedire nō debeat: vnde ſi Iudex laicus præueniat, nihil vetat Iudicem eccleſiaſticū, quominus poſsit procedere ad ſententiam cenſuræ promulgatoriam, vel declaratoriam contra eundem, per *c. placet*, 16. *q.* 1. *& l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ. ibi Bal. & Fab.*

Eſt tamen differentia inter ius Canonicum, & ius Ciuile: Quòd de iure Canonico ſacrilegium punibile dicitur, ſiue auferatur ſacrum de non ſacro, ſiue non ſacrum de ſacro. De iure autem Ciuili vtrumque debet concurrere, ſcilicet vt ſacrum de ſacro ablatum ſit: & vnumquodque ius in proprio foro ſeruandum erit, & ita *Boer. deciſ.* 254. *Marta loco cit. nu.* 15. *&* 16. *Menoch. de arbitr. caſu* 389. *nu.* 12. *&* 13. & de communi teſtatur *Clarus*, §. *ſacrilegium, in princ.*

Diſtinguitur autem ſacrilegiū in tres ſpecies, quia aut eſt contra perſonas, vel res mobiles, vel immobiles Deo dicatas. *S. Th. art.* 3. *cit. Leſſ. nu.* 9. *Bern. Diaz & Salzedo ibi c.* 90. *praxis.*

Sacrilegium contra perſonas ſæpe habet pœnas latæ ſententię, vt violatio priuilegij Canonis: dixi *verbo*, *Iniuria*. Violatio priuilegij fori: dixi *verbo*, *Iuriſdictio*. Item violatio voti ſolemnis per matrimonium: dixi *verbo*, *Matrimonium*, *c.* 4. Similiter

ter sacrilegium contra res mobiles sæpe habet pœnas latæ sententiæ, vt alienatio rerum sacrarum Ecclesiæ preciosarum: dixi *verbo, Alienatio*. Item furtum rei sacræ cum effractione, de qua re infra dicendum, & dixi *verbo, Incendiarij, c. 1. & 2.* Item oblationum ecclesiasticarum vsurpatio: vt dixi *verbo, Oblatio*. Denique, & sacrilegium contra loca sacra habet sæpè pœnas latæ sententiæ, vt dixi *verbo, Immunitas, c. 1. verbo, Incendiarij, verbo, Alienatio*, & alijs casibus infra explicandis.

I. Sacrilegij criminis damnatus iuris infamiam incurrit, & cōsequenter est irregularis, quia est crimen publicum. *l. lege Iulia, ff. ad l. Iul. pecul. & de sacril.* nam, & omnis iniuria contra Religionem est crimen publicum. *Clar. in praxi Criminali, q. 1.* & quòd sacrilegij reus sit infamis, & irregularis, est tex. in *c. fi. de furt. c. si quis presbyter, 50. dist. Abb. & DD. in cap. conquestus, de foro compet. Salzed. ad Diaz in praxi c. 90. lit. A.* Et procedit etiā si nō sit sententia condēnatus, si tamē crimen est notorium, quia cum sit crimen enorme depositione dignum, vt *Bern. Diaz ibi nu. 2. cum Hostien.* secundùm magis communem ipso iure infamem reddit, & irregularem: & probatur in *d. c. fin. & in cap. fin. de tempor. ordin.* Potest tamen super hac infamia, & irregularitate Episcopus dispēsare. *Abb. in c. cùm te, de sent. & re iud. Tolet. lib. 1. c. 62. §. vlt. Sayr. de censur. lib. 7. c. 11. nu. 45. & c. 12. nu. 3. in fin.* Sed intellige pœnitentiâ, vel eius parte peractâ, & cessante scandalo, per *d. c. fin. de furt.*

CAPVT II.

Sacrilegium, exercendo iurisdictionem laicalem contentiosam in loco sacro.

Exercere iudicia sæcularia in Ecclesia, seu loco sacro, sacrilegium est, & specialiter iure Canonico prohibitum. *c. 1. de immunit. Eccles.* & est peccatum mortale ex genere suo. *Suar. to. 1. de relig. lib. 3. c. 4. nu. 12. tract. 1.* & acta sunt ipso iure nulla. *Abbas in c. cum Ecclesia, de immun. Eccles. Suar. ibi. Layman lib. 4. trac. de sacril. c. 7. nu. 9.* Secus autem in actibus iurisdictionis voluntariæ. *Suar. nu. 13. Abb. in d. c. 1.*

CAPVT III.

Sacrilegium, spoliando Ecclesias cum effractione.

I. In hoc casu esse statutam pœnam excommunicationis latæ sententiæ contra taliter de-

delinquentes, probatur ex *c. quisquis*, 17. *q.* 4. *&* *c. conquesti*, 22. *de sent. excommun.* & de communi testantur *Suar. de censur. disp.* 22. *sect.* 2. *nu.* 6. *Filiucc. tract.* 15. *nu.* 55. *Caiet. verb excomm. c.* 21. *Roderic. q. regul.* 51. *art.* 2. §. *tertio notandum, to.* 2. *Reginal. lib.* 19. *num.* 60. & tenent *Azor. p.* 1. *lib.* 9. *c.* 27. *q.* 12. *Sayr. lib.* 3. *c.* 29. *n.* 15. *&* 20. *de censuris*.

Amplia, vt appellatione spoliationis intelligatur omne furtũ graue, scilicet attingens ad mortale peccatũ. *Suar. n.* 11. *Filiucc. nu.* 55. & sufficit quòd effractio, seu violentia fiat contra portas, vel seras, vel muros loci sacri. *Abb. in d. c. conquesti. Tolet. lib.* 1. *c.* 36. *n.* 7. *Sayr. nu.* 6. *Sylu. excom.* 7. *num.* 17. *vers.* 1. & sufficit, si vel cardines moueat, vel fenestram vitream frangat, vel vectes, aut fenestras impingens faciat eas cadere, vel cedere, & vi aperiri, vt *Sylu. & Sayr. ibidem*.

Limita primò, quòd nomine Ecclesiæ non continetur hic priuatum Oratorium, vel Cœmeterium, si non sit vnitum Ecclesiæ. *Suar. num.* 12. *&* 13. *Reginald. lib.* 19. *nu.* 60. §. *Infertur quarto*.

Limita secundò, vt intelligatur hæc pœna solùm contra auferentes, vel destruentes res ipsius Ecclesiæ, seu ad eius vsum deputatas. *Regin. ibi.* §. *aduerte tertiò, Filiucc. nu.* 55. *Suar. n.* 12. Adde, quòd si tales spoliatores fuerint per Episcopũ denunciati, non possunt absolui, nisi à Papa. *d. c. conquesti. Suar. nu.* 14. *Tolet. ibi. Layman lib.* 4. *tract.* 10. *c.* 7. *nu.* 19. & tenentur Episcopi tales denũciare, per *text. cit. Suar. nu.* 21. Intelligimus autem hæc de denunciatione nominatim. *Sayr. nu.* 14. Ante denunciationẽ autem excommunicatio non est reseruata, secundùm probabiliorem. *Caiet. Tolet. Reginal. Suar. Filiuc. ibid.* Debet tamen prius præcedere satisfactio. *Sayr. n.* 15.

II. Ecclesiarum violatores notorij varias pœnas circa priuationem Sacramentorum, & sepulturæ solemnia incurrunt. Itemque incurrunt Clerici eos cõtra prohibitionem iuris ad ea admittẽtes: de quibus dixi *verbo, Incendiarij, c.* 2. & *verbo, Sepultura, c.* 4. ex *c. super eo, de raptor.*

CAPVT IV.

Sacrilegium contra auferentes ornamenta, vel lapides Ecclesiarum Vrbis Romæ.

EX Bulla Sixti Quarti, *Cùm prouida*, quæ est 3. in Bullario Laertij, statuta est excommunicatio latæ sententiæ, Papæ reseruata, cõtra quoscunque, qui de lapidibus porphyreticis, marmoreis, alijsue diuerso-

rum

rum generum, seu colorum ad Ecclesiarum Vrbis Romæ decorem, & ornatum deputatos, siue de alijs earumdem Ecclesiarum ornamentis ausu sacrilego abstulerint, seu auferent in futurum, aut per se, vel per alios ad diuersa loca asportare præsumpserint, aut talia habuerint, aut in surripiendo, seruando, & retinendo, auxilium præstiterint, vel fauorẽ, & contra scientes, & non reuelãtes Papæ. Item statutum est ibidem interdictum latæ sententiæ contra Ecclesias, & loca, quorũ vsui taliter ablata deputata fuerint, seu deputabuntur; quod tãdiù duret, quandiù ad loca, vnde priùs ablata fuere, absq; diminutione aliqua fuerint reportata: in suo robore etiam permanentibus Constitutionibus ab alijs Summis Pontificibus promulgatis, quibus excõmunicati declarantur auferentes lapides, seu ornamenta de Ecclesijs, seu sactis locis.

De hac re vide *Barbos. alleg.* 50. *nu.* 117. *Bonac. de censur. partic. disp.* 2. *q.* 3. *punc.* 13. *Filiuc. tr.* 15. *nu.* 126. *Gambarup. de excomm. Papæ reseru. c.* 7. *nu.* 19. Et nota quòd hæc Cõstitutio est propriè dicta, durãs per tempora futura, vt patet ex verbis ibi sępè repetitis *in futurum*, &c. quidquid cõtra dicat *Filiucc.* qui putat fuisse edictũ pro tẽpore illo solũ promulgatum: quod fortè procedit, quoad obligationẽ denunciandi ibi appositã, non quoad reliqua.

CAPVT V.

Sacrilegium celebrantis in Ecclesia polluta.

ECclesia polluitur homicidio, vel iniuriosa sanguinis, vel libidinosa seminis effusione; vel sepultura excommunicati vitandi, vel infidelis, scilicet non baptizati, vel ob consecrationem eiusdem Ecclesiæ ab Episcopo excõmunicato vitando factam; vt *cap. proposuisti, de consecr. Eccles. & c. vn. eod. tit. in 6. & Canonistæ vtrobique*; & tunc suspenduntur diuina organa, id est, officia, in tali Ecclesia, vt *c. fin. de consecr. Eccles.* Celebrans tamen in illa Ecclesia non fit irregularis, vt *cap. is qui, de sent. excommun. in 6.* Nonnulli autem dicunt, quòd incurrat in suspẽsionem, vel interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & postea celebrãdo fiat irregularis. Tenẽt hoc *Angel. verbo, consecr. num.* 8. *Syluest. verbo, consecratio,* 2. *in fin. Graff. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *nu.* 28. *Armilla verb. consecr. Azor. tom.* 1. *lib.* 10. *q.* 16. *Viuald. de susp. nu.* 86. *gloss. in d. c. is qui. Lapus in cap. Episcoporum, de priuil. in 6.* Sed contraria est communis, quam tenet *Tolet. lib.* 5. *cap.* 8. §. *quinta causa.*

Suar.

Suar. de Sacram. disp. 81. *sect.* 4. §. *sed quæret. Abb. in c. si Ecclesia, de consecr. Eccles.* & plurimos allegat, & sequitur *Sayr. lib.* 5. *c.* 16. *nu.* 29. contrariam dicens falsam; & tenet *Fagundez in primo præcepto, lib.* 3. *cap.* 14. *nu.* 5. *Barbos. allegat.* 28. *nu.* 54. *Mirand. p.* 2. *q.* 39. *art.* 6.

An autem moderatio interdicti facta *ex c. Alma mater, de sent. excommun. in* 6. circa diuina Officia, & Sacramẽtorum administrationem in loco interdicto, procedat etiam in cessatione à diuinis, quæ consurgit, & ipso iure infertur per Ecclesię pollutionem? Respondeo negatiuè secundùm veriorem, vt dixi *verbo, cessatio, c.* 1. & præsertim, quia moderatio *c. Alma*, loquitur tantùm de interdicto generali locali, vt *Suar. de censur. disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 13. *Sayr. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 12. multo minus potest fieri illius extensio ad cessationem particularem: & ita in terminis docet *Henriq. lib.* 13. *cap.* 51. *in fin. cum Villadiego*. Potest autem celebrari in Ecclesia polluta cum licentia Episcopi in casu vrgẽtis necessitatis. *S. Th.* 3. *par. q.* 83. *art.* 3. *ad.* 2. *Sayr. lib.* 5. *cap.* 16. *nu.* 29. *Miranda tom.* 2. *q.* 39. *ar.* 6. *in fin. Suar. de Sacram. disp.* 81. *sect.* 4. *vers. his positis. Eman. Sà verbo, Ecclesia, n.* 19. & 23. per *c. Missarum, de consecr. distinct.* 1.

Illud aduerte, quòd licet in Ecclesia polluta, vel Cœmeterio polluto sepeliri fideles interim non debeant, vt *Abb. in d. c. fin. de consecr. Eccles.* per illum tex. tamen si sepelirentur, exhumari corpora non debent, nisi sint excommunicati, aut personaliter interdicti, non tolerati. *Suar. de censur. disp.* 35. *sect.* 1. *n.* 20. *Nauarr. cap.* 27. *nu.* 176. *Bonif. in Clem.* 1. *de sepult. n.* 76. *Cardin. ibi num.* 32.

Aduerte etiam, quòd multi Doctores ex recentioribus asserunt, si Ecclesia polluta sit, sed ante publicationem in ea aliquis sacerdos bona fide celebrauerit, hoc ipso censeri sufficienter Ecclesiam reconciliatã: ita *Eman. Sà verbo, Ecclesia, n.* 19. *Castro de lege pœnali, lib.* 2. *cap. vlt. post concl.* 3. *Auila par.* 5. *disput.* 7. *dub.* 3. *concl.* 1. *versic. sed quid. Diana resol.* 69. *tract.* 14. *tom.* 1. *Bonacc. de sacr. Matr. q. vlt. in fin. nu.* 27. Sed contrarium verum est, & in praxi Romæ seruatum vidi, & tenet *Portel. in addit. ad dubia Regul. vers. Ecclesia, num.* 5. *Layman lib.* 5. *tract. de sacrif. Missæ, cap.* 5. *nu.* 13. qui contrariam sententiam falsam asserit, & *Fagund. in primum præcept. lib.* 3. *cap.* 21. *nu.* 15. quia inquit reconciliationem pendere ex certa verborum forma, &

so-

solemnitate ab Ecclesia instituta; & ita supponunt omnes Doctores, qui communiter dicunt, si actio publicetur longè post, tunc pollutionis impedimentum vim habere, scilicet etiamsi interim sæpius fuerit celebratum.

Hic aduerte etiam, data, sed non concessa prima sententia, nõ esse admittendum id, quod *Diana resol.69. tract.14. tom.1.* infert esse probabile, scilicet si Sacerdos bona fide celebrauit cum Calice, vel Patena nondùm consecratis, vel cum vestibus nondùm benedictis, res huiusmodi ex hoc remanere consecratas, vt deinceps ad Missæ vsum non indigeant alia cõsecratione, vel benedictione: etenim non est faciẽda extensio de Ecclesia tantum polluta, quæ tamen non dicitur execrata, sed remanet cõsecrata, ad vasa merè prophana, & nondũ cõsecrata, sicut etsi quis celebret bona fide in loco prophano, nullus inferet locum remanere consecratum; & ideo rectè *Fagũdez tract.1. lib.3. c.21. nu.15.* eam sententiam, tanquam improbabilem, æstimat reijciendam.

Circa modum autem reconciliandi loca polluta secundum ritum Sanctæ Ecclesiæ, vide *Barbosam alleg.28. nu.55. cum seqq.* & adde, quòd Papa potest Ecclesiam pollutam reconciliare per dispensationem etiam solo verbo, absque exteriori cæremonia consueta, quia potest solo verbo auferre maculam illam moralem ex decreto Ecclesiæ perseuerantem, retractione talis decreti in tali casu. est tex. *in c. aqua, de consecr. Eccles.* qui modus esset vtilis, quando fuisset Ecclesia consecrata polluta, reconciliata à Sacerdote nõ habente priuilegium id faciendi, & nunc esset periculum scandali, si vitium detegeretur, vt in *d. c. aqua.*

CAPVT I.

Sal exterum ementes in terris Ecclesiæ Romanæ immediatè subiectis.

HÆc actio, seu emptio prohibita fuit à Greg. XIII. Bulla 49. incip. *Ex incũbenti*, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, sed non reseruatæ.

Sed reuocata fuit hæc excommunicationis pœna per Bullam Clem. VIII. 49. quæ incip. *Frumenti*, §. 4. vbi tamen ipsam prohibitionem in reliquis confirmauit, & extendit: quare non benè hæc excõmunicatio ab aliquibus recensetur inter alias, quasi etiam nunc vim obtineat, vt à *Barbos. alleg. 50. n. 252.*

CAPVT I.

Sanctum Officium offendentes, vel non adiuuantes.

Vide *verbo, Inquisitio.*

CAPVT I.

Schisma.

Schisma est scissio, seu separatio ab vnitate Ecclesiæ Catholicæ, quatenus est corpus mysticum, & morale ex Romano Pontifice, vt capite, & vniuersis fidelibus, vt membris constans. *S.Thom.2.2.q.39.ar.1. Sanch. in decal. lib.2.c.36. nu.1. Suar. tract. de fide, disp.12. sect.1. nu.1.* Quare schisma aliud est purum, seu simplex, quod in sola malitia voluntatis consistit nolentis recognoscere Summum Pontificem, tanquã caput suum, aut nolentis cum alijs membris Ecclesiæ Catholicæ communicare, licet non habeat errorem in intellectu, nempe quia credit Papam esse verè caput Ecclesiæ, & credit vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam: ita *S.Thomas ibi:* & præcipuè fit, cum quis electus est à minori parte Cardinalium, aut aliàs non canonicè in Papam. Nam, & ipse, & eum sequentes sunt puri schismatici, *Suar. de censur. disp.21. sect.2. nu.12. & disp.23. sect.3. nu.2. Sayr. lib.3. cap.32. nu.4.* Purus igitur schismaticus incurrit pœnas tantum schismaticorum.

Aliud est schisma coniunctum cum hæresi, seu cum errore intellectus, quia non credit, Papam esse caput Ecclesiæ, vel non credit esse vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam; & tales sunt, vt plurimum, schismatici nostri temporis, scilicet extra causam electionis Antipapæ; vt de Græcis ait *Pegn. in Directorio lib.2. schol. 34. n.1.* & generaliter docet hoc *S. Hieronymus* relatus in *cap. inter hæresim, 24. q. 3.* & sequitur *S. Thom. 2.2. loco citat. art. 1. ad 3. in fin.* assignans etiam illam rationem, quia schisma est via ad hæresim. Tales ergo schismatici incurrunt pœnas non solum schismatis, de quibus *infra*, sed etiã hæresis, de quibus dixi *verbo, Hæresis.* Excusantur autem à censuris qui sunt tantum materialiter schismatici, id est errore probabili excusati; quia sæpè accidit, vt quæstio sit omnino dubia; & ita *Abbas in c. licet, de elect. Sayrus lib. 3. c. 5. num. 19. Sanchez cap. 36. num. 3.*

1. Excommunicationẽ incurrunt schismatici quicunque latã, & Papę reseruatã *in Bulla in Cœna Domini, c.1.* ibi, *necnon schismaticos, & eos qui se à nostra, & à Ro-*

à Romani Pontificis pro tempore existentis obediētia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt. Quo loco continentur non solū schismatici per scissuram à capite, sed etiam à membris, vt supra. ita Vgolin. *in idem c.* 1. *Bullæ, vers. necnō schismaticos, n.* 9. *Sanctar. de hæresi, c.* 43. *n.* 3. Et aduerte ibi per primam particulam *schismaticos*, intelligi de schismaticis per antonomasiā, id est quando præter verum Pōtificem, alius eligitur, eiq. obeditur: Per secundam verò ibi, *& eos qui*, intelligi schismaticos alio modo, scilicet contumaciter recedēdo à totali obedientia Papæ, vt Papa est; quia dicunt Doctores, tunc etiam esse verum, & purum schisma. ita *Sayr. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 21. *cum Caiet. Suarez de cens. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 12. *Vgolin. nu.* 9. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 12. *Duar. super idem cap. Bullæ, nu.* 16. hæc est verior, & communis; quamuis alij intelligant per primam particulā contineri propriè schismaticos; per secundam autem contineri eos, qui contumaciter alicui mandato Papæ nolūt obedire, qui tamē non sunt schismatici, si in alijs illi consentiāt obedire. ita *Tolet. lib.* 1. *c.* 19. *in fi.* sed cōmuniter reijcitur, quia nolens in aliquo casu particulari obedire, etiam in despectum Papæ, non continetur in hoc cap. vt *Sayr. Suarez*, *Sanchez vbi supra*.

Est etiam lata excommunicatio contra schismaticos per electionem Antipapæ, in *c. licet, de elect.* & ex Bulla Greg. XV. de quibus dixi *verbo, Conclaue, c.* 4. *not.* 9. & continet tā ipsum electū sese ingerentem, quàm alios fautores, & sectatores: sed non est reseruata talis excōmunicatio, ex d. c. licet, hodie est reseruata ex Bulla Cœnæ, vt *supra* dixi; & ex dicta Bulla Greg. XV. Item generaliter contra schismaticorum Episcoporum, Cardinalium, Legatorum, & Dominorū temporalium sectatores quoscūque lata est excommunicatio, ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cùm ex Apostolatus*: sed non est ibi reseruata: sed, vt dixi, hodie reseruata est in Bulla Cœnæ, & Gregorij.

II. Infamiam, & irregularitatem incurrunt schismatici, si crimen schismatis sit notoriū, quia est crimen enorme depositione dignum, quod notorium inducit iuris infamiam ipso facto, & consequenter irregularitatē, secundùm magis communem Canonistarum, vt testantur in terminis *Azor. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 20. *q.* 8. *Sayr. lib.* 7. *c.* 12. *num.* 15. *&* 16. Imò alij dicunt, etiamsi sit occultū crimen, induci irregularitatē: ita tenet *Azor. ibi cū Specul.*

& Raym. & plures apud *Sayr. nu.*16.sed communiter reijcitur, *vt Sayr.n.*17. *& Sanch. vbi sup.*

Item cõtra multi recentiores dicunt, schismaticum occultum nullo modo esse infamem, vel irregularem; si autem sit notoriũ crimen, esse infamem, & irregularem impropriè ob infamiam facti, quæ per pœnitentiã diluitur. Ita *Sanchez lib.2.c.36.num.*20. *Bonac. super cap.*1. *Bullæ Cœnæ, punct.*5.*nu.*13.*Sanctarell.de hæresi,c.*43.*nu.*13.*Suar.de irregul. disp.*43.*sect.*2.*nu.*7. Verùm non puto, à prima sententia communi recedendum. Imò ex Bulla Pauli IV. *supra citata*, si Cardinales, Episcopi, Legati, & Domini temporales in schisma incurrisse deprehensi, aut confessi, aut conuicti fuerint, ipso facto sunt ordinibus priuati, id est ipso iure depositi, & ad ordines inhabiles; & fautores istorũ sunt ipso iure infames, & cõsequenter isti omnes sunt eo ipso irregulares.

III. Priuationem beneficiorũ ecclesiasticorum, & inhabilitatẽ ad illa ipso facto incurrunt schismatici omnes, secundùm aliquorum opinionẽ; alij tamen dicunt solum esse inhabiles ad acquirẽda, *c.quia diligentia.de elect.* non tamen esse ipso iure priuatos acquisitis. Ita *Sanch. lib.*2. *c.* 36. *num.*19.*Garz.p.*11.*c.*10.*n.*161. & si crimen est publicũ, solus Papa super hac inhabilitate dispensat; si est occultum, secũdùm aliquos potest Episcopus dispensare, ex *Trid.sess.*24. *c.*6. ita *Garzias nu.*164.*Sanctarel.de hæresi, c.*43.*n.*12.*in fin.* Sed de hac re dixi *par.*1. *cap.*30.

Item schismaticus omni iurisdictione ecclesiastica ipso iure priuatus est, *c.didicimus*, 24.*q.*1. quod intelligunt DD. esse verũ, postquàm fuerit nominatim denunciatus excommunicatus, vt *Coninch tract.de virtutibus, disp.* 30.*n.*47.*Duar.sup.c.*1.*Bul.lib.*2. *c.*56.*n.*13. Valent tamẽ gesta via publicæ potestatis à schismatico occulto, & tolerato. *Garz.num.* 160.*cum Nauar. Abb.& Azor.*

IV. Sed ex Bulla Pauli IV. supra citata incip. *Cùm ex Apostolatus* Episcopi, & ijs maiores Prælati, & Cardinales, & Legati, necnõ Domini tẽporales in schismate deprehẽsi, aut cõfessi, aut cõuicti, incurrũt ipso facto priuationẽ omniũ dignitatũ, Ecclesiarũ, beneficiorum, officiorũ ecclesiasticorũ, & vocis actiuę, & pasiuę, & dominiorũ publicorũ temporalium. Eorum autẽ sectatores, seu fautores sunt eo ipso ineligibiles actiuè, & pasiuè, & intestabiles hæreditatũ, & successionũ incapaces, & omni actione iudiciali, & omnibus beneficijs, & Ecclesijs priuati, omnibusq. dominijs publicis, vel priuatis, & primo occupanti

pāti bona istorũ temporalia cōceduntur. Dicũtur autẽ deprehēsi in schismate, qui in fragrãti, & per euidentiam facti, in eo crimine reperti sunt, vel probato crimine, vel confesso cōdemnati. *gloss. in c. ad abolendam*. §. *præterea*, *verbo, deprehensi. ibi Host. nu.* 4. *Butr. num.* 19. *de hæret. glossa in c. ex litterarum, verbo, deprehensam, de eo qui duxit*.

Limita quòd non propterea licitum est Catholicis auferre à Græcis Mercatoribus bona eorum, etiamsi schismatici esse dicãtur, seu Ecclesię schismaticorũ, vt *Rota decis.* 48. *num.* 4. *par.* 1. *posthum. Farinac.* quia Ecclesia Catholica eos tolerat, vt *Archid. c. magnum*, 11. *q.* 1. & quia ipsi sæculares sæpe laborant ignorãtia inuincibili schismatis; vnde requireretur monitio facta à Sede Apostolica, vt dixi *verbo, repræsaliæ*, *cap.* 2.

V. Ineligibilis est ad Papatum Episcopus, aut eo maior Prelatus, etiã Cardinalis, aut Legatus schismaticus semel existẽs, ita vt si vllo vnquam tẽpore, etiam post electionem in Romanũ Pontificẽ etiã in concordia, apparuerit talem schisma incurrisse, seu excitasse, electio censenda sit ipso iure nulla, nulla expectata declaratoria, nō suffragante ei possessione, coronatione, alioue actu: & licitũ est omnibus ab eius obediẽtia impunè quandocunque discedere; ex dicta Bulla Pauli IV. 19. §. 6. & 7. Et licet hæc Bulla non reperiatur publicata, vt notat *ibi Cherubin. apostilla*; tamẽ sufficit quòd hæc Bulla cōfirmata fuit à Pio V. Cōst. 12. *Inter multiplices*, §. 3. quæ fuit publicata. Ita *Cherubin. ibi*. Vnde apparet, quòd in hac re est derogatum *c. licet*, *de elect.* vbi nulla exceptio electo in concordia in Papam obijci poterat. Bulla autem Greg. XV. de electione Papę solùm statuit, nullam censuram obijci posse; vnde hoc impedimentũ schismatis, & hæresis ex hac Bulla Pauli IV. in suo vigore remanere videtur. Tamen limita hanc pęnam, vt dicam *infra verbo, Simonia, cap.* 7.

VI. Schismatici sunt suspecti de hæresi, ideo cogendi sunt abiurare schisma. *Duard. in d. c. Bulla*, *q.* 56. *num* 12.

CAPVT II.

A Schismaticis promoti ad ordines, vel beneficia.

IN *c.* 1. *de schismaticis*, Ordinatus ab Episcopo schismatico est ipso iure suspensus ab exequutione ordinum. *Sanch. in decal. lib.* 2. *c.* 36. *n.* 20. Quod limitant multi, si sit Episcopus denũciatus nominatim schismaticus. *Suarez de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 64. *Auila de susp. disput.* 5. *dub.* 8.

dub. 8. *cum Tabien. & Armil. Filiuc.tract.*17.*nu.*8. Alij tamen dicunt sufficere, si sit schismaticus notorius: ita *Azor.par.*1. *lib.*8. *c.* 20. *q.* 9. Vide quæ dixi *verbo*, *Ordo*, *c.*24.

Beneficiorum collatio facta ab Episcopo schismatico nulla est, & prouisus tenetur illa dimittere. Tamen si collator sit schismaticus occultus, & toleratus, valet collatio: at si postea denunciet schisma, etiam declarabitur retro facta collatio nulla. Vide *Garziã de beneficijs*. *p.* 11. *c.*10.*nu.*159. & maximè propter Bullam præfatam Pauli.

CAPVT I.

Secreta Sacri Consistorij reuelantes.

Vide *verbo*, *Consistorium*. *c.* 1.

CAPVT II.

Secreta, aut alia in perniciem Christianæ Reipub. nuncians fidei inimicis.

Vide *verbo*, *Nuncians*, *c.* 1.

CAPVT I.

Sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, reuocari procurans.

Ex *lege fin. C. vt lit. pend.* Supplicãs Principi pro retractanda sententia, quæ transiuit in rẽ iudicatam, incurrit ipso facto infamiam iuris, vnde etiam fit irregularis. Vide *DD. in d. l. fin.*

Limita, vt non procedat, quãdo peteretur ex iusta causa restitutio in integrũ à Principe aduersus sententiam latam diffinitiuè tanquã ex plenis probationibus, vel coram eodem Iudice peteretur restitutio aduersus sententiã latã ex præsumptiuis, ob superuenientes probationes. *Gemin. in c.venerabilis*, *§.porrò*, *nu.* 5. *in fin.de sent.excomm.in* 6. *Felin.in c. lator*, *declar.* 7. *de sent. & re iudic. Natta cons.*444.*num.*14.

CAPVT I.

Sepulcri violatio.

Nota quòd quamuis olim de iure Ciuili per collationem mortui locus efficeretur Religiosus, *l. in tantũ*, *in fin. ff. de rerum diuis.* Tamen hodie de iure Canonico locus nõ efficitur sacer, nisi authoritate Episcopi fuerit deputatus ad sepulturam fidelium. *gloss. in c. in ecclesiastico*, 13.*q.*2. *Sanchez de matrim. lib.*9. *disp.*15.*num.*43. *Felin.in c.quanto, in fin.de iudic.* Vnde cùm aliàs non sit locus sacer, est adhuc in commercio hominum, & potest vendi. *Paris. cons.* 34. *num.* 14. *lib.*4. *Barbos. in dicto cap.ecclesiastico*, *num.* 1.

&

& similiter, & à fortiori, sepulchra infidelium nõ sunt religiosa, neque sacra; imò illa destruere licitum est, *l. sepulchra hostiũ, ff. de sepulcr. viol. Turrecr. in c. infames, 6. q. 1.*

I. Excommunicationem incurrunt violantes sepulchra Sanctorum inde alienãdo Reliquias, vel de locis Vrbis Romæ auferẽdo Reliquias, etiã sine effractione, vel cum effractione etiam ab alijs locis extra Vrbem: dixi *verbo, Reliquiæ, & verbo, Sacrilegiũ, c. 3.* Item excommunicationem incurrit sepulturæ transferendæ causa cadauer exenterans, aut comminuens, vt dicam *c. seq.*

Item infamiam iuris ipso facto incurrunt, & consequenter irregulares fiunt quicunque de sepulchro violato damnati fuerint. *c. infames, 6. q. 1. ibi Turrecr. Sayr. lib. 7. c. 11. n. 8. Vgolin. de irreg. c. 60. §. 4. n. 6.* siue ciuili iudicio dãnetur. *l. 1. ff. de sepulcr. viol.* siue criminali, quia etsi sit crimẽ priuatum de iure ciuili, tamen cum descendat ab actione famosa, damnatum infamat. *l. infamem, ff. de publ. iud.* Imò de iure Canonico, & Ciuili, hodie si sepultura fit in loco sacro, censetur crimẽ publicum, quia est crimen sacrilegij, & *l. Iuliæ peculatus, per gloss. in §. lex Iulia, inst. de publ. iud.* cum sit violatio loci sacri. Vnde dãnatus fit infamis, & irregularis, vt dixi *verb. Sacrilegiũ, c. 1.* Et procedit pœna prędicta, & dicitur violator sepulchri, siue frangat illud, siue deformet, siue in illo mortuos spoliet, vt *Turrecr. ibidem.* Et quamuis de iure ciuili non sit sacrilegij crimẽ auferre non sacrum de sacro, sed tantùm si sacrum de sacro; tamẽ de iure canonico sacrilegij crimẽ est vtrobique, vt de magis communi testatur *Laymã lib. 4. tract. de sacril. cap. 7. nu. 18.* & docet *Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 389. nu. 12. 13. & 14.*

Limita, vt non sit crimen sepulcri violati, si causa rationabili inde aliquid auferatur ab ijs, qui ius habent, vt *Turrecr. in d. c. infames, nu. 2.* Item si inde thesaurus à defuncto, vel hærede reconditus ob honorem sepulturæ auferatur, quia hæc ibi ponere, vel superstitiosum, vel vanum est. *Turrecr. loco cit.* & tex. in *l. & si quis. vers. funeris, ff. de relig. l. lege, ff. ad legem Iul. pecul.*

De materia iuris sepulcrorum, vide *Genuens. in praxi, c. 33. & cap. 61.*

CAPVT II.

Sepulturæ transferendæ causa cadauer comminuens.

EXtrau. 1. *de sepult.* Statutũ est, ne causa transferendi ca-

cadaueris defuncti de terris Catholicorum ad alium locum, scilicet Catholicorum, cadauer ipsum exenteretur, vel concidatur, aut elixetur; sed integrum transferatur, aut ibi relinquatur, donec incineretur, & tunc transferatur. Et si quis contra hæc attentare præsumpserit, crudeliter modis prædictis corpus defuncti tractando, aut faciendo tractari, excommunicationem incurrat Papæ reseruatam, & cadauer illud sic inhumanè tractatum, ecclesiastica careat sepultura.

Amplia quòd licet aliqui putent ad has pœnas requiri, vt cõcurrerint tres illæ actiones, scilicet exenteratio, concisio, & elixatio, vt *Tolet. lib.* 1. *c.* 36. § *septima*: Tamen communis sententia tenet singulas illarum sufficere: ita *Angel. excommun.* 5. *casu* 32. *Suar. disp.* 22. *de censur. sect.* 5. *nu.* 1.

Limita quòd nõ procedit hæc prohibitio de defuncto in terris infidelium, vel hæreticorum. *Tolet. Angel. ibi. Suar. nu.* 2. *gloss. in d. extrauag. verbo, Catholicæ Fidei*.

Limita secundò, quòd nõ sufficit attentatum, vt mandatum, sed requiritur actus consummatus. *Suar. nu.* 1. propter illam particulam, *tractantes, vel facientes tractari*.

Limita tertiò, quòd aliquibus Religiosis circa hanc prohibitionem concessum est priuilegium, de quo vide *Dianam resol.* 120. *tract.* 2. *tom.* 2.

Limita quartò, quòd aliqui Doctores dicunt, pœnam priuationis sepulturæ cadaueri statutam, nõ esse latæ sententiæ: ideo ecclesiasticos illam nõ teneri obseruare, nisi sentẽtia Episcopi accedat, aut notorium sit, talem in impœnitentia finali defunctũ esse. Ita *Suar. loco cit. Filiuc. tract.* 15. *nu.* 78. Alij dicunt, hanc pœnam esse latæ sententiæ, sed non ligare ante declaratoriam, propter extrau. ad euitanda; de qua dixi *verbo, Censura, c.* 4. quia dicunt hanc pœnam esse per modũ censuræ, seu extensionẽ censuræ latæ contra malè tractantes cadauer cõtra ipsum cadauer: ita *Bonac. de cẽsur. particul. disp.* 2. *q.* 3. *pũct.* 45. *n.* 8. Ego puto, & esse pœnã latæ sentẽtiæ, per ea, quæ dixi *verbo, Sacram. c.* 2. & *verb. Duellum, c.* 3. & non habere locum in hoc casu extrau. *ad euitãda*, quia probabilius est eam solum procedere de vitandis ratione sententiæ, seu censuræ saltem impropriè dictæ, vt suspensionis ad certum tempus, vel in perpetuum; non autem de vitandis ratione criminis immediatè, vt dixi *verbo, Vsura, cap.* 1. *num.* 4. Tamen, quia iam cadauer erat in quasi possessione ecclesiasticæ sepul-

pulturæ, æstimo ante sententiam si res sit occulta, posse restitui pristinæ sepulturæ, non tamen aliò transferri, per ea, quæ dixi *par. 1. c. 5.*

De translatione sepulcri, vide *Genuen. c. 91. nu. 12. in praxi Dianam loco cit. tex. c. Corpora Sanctorũ, de consecr. dist. 1. l. nemo humanum, C. de relig.* per quæ iura prohibetur translatio cadaueris sepulti, nisi cum licentia Episcopi; quod intelligunt Doctores, si causa perpetuæ sepulturæ ibi sit humatum, vel nisi necessitas aliud exigat, vt Ecclesiæ renouatio. *Genuens. & Dian. ibi.*

CAPVT III.

Sepulturam in suis Ecclesijs inter viuos eligi ab aliquo, vel non mutari procurantes.

IN *cap. 1. de sepult. in 6.* Bonif. VIII. prohibuit in virtute sanctæ obedientiæ, & intermi natione maledictionis æternę, ne Religiosi, aut Clerici sæculares aliquos inducãt mediante voto, iuramento, vel promissione, vt in eorum Ecclesijs sepulturam eligant, vel electam non mutent: & si contrauentum fuerit, Primò electio, iuramentum, votum, & pactum sunt irrita ipso iure. Secundò eligentes, quo ad electionem sepulturæ censentur intestati, & nõ possunt ibi, nec alibi eligere sepulturam, neque possunt in electa sepultura sepeliri vigore talis electionis, sed in sepultura iure communi illis contingente. Tertiò, vt Ecclesiastici præfati præsumentes sepelire cõtra dictam prohibitionem in suis Ecclesijs, teneãtur ipsa corpora, si petantur, & omne emolumentũ illius sepulturæ occasione obtẽtum etiamsi nõ petatur, intra decem dies integraliter restituere illis Ecclesijs, apud quas aliàs sepeliendi de iure fuissent; quòd si nõ fecerint, ipsorum restituentiũ Ecclesiæ, apud quas tales defuncti sepulti fuerint, & Cœmeteria earumdem tandiù remanent ipso facto supposita interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum. Ipsorum nõ restituentiũ

Clem. cupientes, de pœnis, §. sanè, additum est, vt temerarij violatores præfatæ Constitutionis, quatenus prohibet inducere aliquem ad eligendam sepulturam, vel electam mutandam, medio voto, vel iuramento, vel pacto, incurrãt eo ipso vltra pœnas prefatas, etiam excommunicationem Papæ reseruatam.

Amplia, quòd hæc excommunicatio procedit, etiam si non sit effectus subsequutus sepulturæ. *Bonif. in d. Clemen. nu. vlt.*

Limita quòd non incurritur, nisi

nisi sequutus sit effectus immediatus inductionis, id est electio per iuramentum, vel votum, vel pactum; vnde non sufficit promissio de eligendo, vt dicatur inductio facta: ita *Bonif. ibi & Cardin. ibid. Gemin. in d. c. 1. de sepul. in 6. Roderic. qq. regul. 58. art. 7. dub. 5. Sylu. verb. excom. 7. nu. 49.*

Limita secundò, vt non procedant hæ Constitutiones, quando inducitur quis ad eligendam sepulturam in testamento, seu vltima voluntate. *Suarez disp. 22. de cens. sec. 4. nu. 25. Sayr. lib. 5. cap. 12. nu. 9. Tolet. lib. 1. cap. 36. §. quarta. Roderic. art. 7. cit. in fin. Bonif. in d. Clem. nu. 74.*

De electione sepulturæ plura vide apud *Genuens. in praxi c. 61*

CAPVT IV.

Sepultura Christiana si hæreticis, vel eorum credentibus, receptatoribus, defensoribus, vel fautoribus fuerit impertita.

IN *c. 1. de hæretic.* Statutum est in Concilio Lateran. ne præfati inter Christianos accipiant sepultura m.

In *cap. 2. de hæret. in 6.* Qui supradictos scienter præsumpserit ecclesiasticæ tradere sepulturæ, vsque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se nouerit subiacere; nec absolutionis beneficiū mereatur, nisi proprijs manibus publicè extumulet, & proijciat corpora damnatorum: & locus ille perpetuò careat sepultura.

Adde, quòd Ecclesia, seu Cœmeterium per sepulturam talium remanent polluta, vt dixi *verbo, Sacrilegium cap. 5.*

QVÆRES I. An procedat textus de hæreticis, & complicibus prædictis, etiam non denunciatis nominatim? Respondeo verius videri sufficere, si sit ipsorum crimen notorium: ita *Auila de censuris, par. 2. c. 6. disp. 10. dub. 1. conclus. 3. in fin. Filiucc. tract. 22. num. 229. Pegna in direct. lib. 3. schol. 111. colum. 1. & colum. vlt. Sanchez lib. 2. in decal. cap. 9. n. 7.* quia dicunt non incurri hanc censuram, tanquam ob communicationem cum excōmunicato, sed ob violationem pręcepti facti sub pœna huius censuræ. Quamuis multi in contrarium teneant requiri quòd fuerint eorum crimina prædicta, vel excommunicatio nominatim declarata, propter *extrau. Martini V.* de qua dixi *verbo, censura, cap. 4.* ita *Simancas cathol. inst. tit. 18. de defun. nu. 9. Nauarr. cons. 10 de hæret. q. 4. Suar. de censur. disp. 12. sec. 4. nu. 11. Layman lib. 5. tract. de sacrif. Missæ, cap. 5. n. 8. Azor. lib. 8. cap. 13. q. 6. tom. 1.*

QVÆ-

QVÆRES II. An hæc pœna ſolum procedat contra ſepelientem proprijs manibus, an etiam contra cooperantes ad ſepulturam? Reſpondeo: aliqui dicunt ſolùm contineri proprijs manibus ſepelientem: ita *Bonacc. de cenſur.partic.diſp.2.q.2.punc.30. n.6.* ſecutus *Nauarrum cap.27. nu.51.Henriq. & Caiet.* qui tamen loquuntur in diuerſis terminis, ſcilicet *Clem.1.de ſepult.* Alij dicunt cõtineri ſepelientem proprijs manibus inferendo cadauer in ſepulchrum, & etiam mandantem ſepeliri; non autẽ aliter cooperantes, vt fodiendo, deferendo ad locum, cantando, aſſociando: ita *Suar. diſp.12.de cenſur. ſect.4. nu.10. & diſp.23.ſect.4. nu.42.* Sed puto verius, contineri omnes cooperantes ad horum eccleſiaſticam ſepulturam. Et primò continentur effodientes, geſtantes feretrum, deponentes cadauer. Item mandantes, & Clerici cum Cruce, & officijs diuinis, ſeu precibus funus ducentes. Item continentur alij cum luminibus aſſociantes. Item Clerici permittentes, cum ex officio tenerentur impedire, vt in ſimili tenet *gloſſ.in Clem.1.verb. ſepelire, de ſepult.& ibi Steph.& Anchar.* quos ſequitur *Franciſ.de Platea tract.de excom.§.5.n.14.* & facit quòd etiamſi aliter dicant Doctores multi ſupracitati in caſu *Clem.1.de ſepult.* reſtringentes magis ſignificationem; illud poteſt ibi fortè procedere, quia ibi tex. vtitur particula *eos qui, &c.*& particula *ſepelire,&c.* quæ ſunt minus vniuerſales: at in *d.cap.2.* de quo agimus, vtitur textus particula *quicunque*, quæ de ſui natura eſt valde generalis, & continet eos, qui aliàs non continerentur. *Decius conſ.113. nu.4. Seraph. deciſ 980. num.8.* & vtitur particula *tradere ſepulturæ*, quæ latius patet, nam continet admittentes, & funus ducentes, vt Doctores communiter *in c. quia in omnibus, de vſuris*, vbi tex. eadem particula *tradere* vſus eſt; & *ibi Abbas n.2.* vbi explicat de ijs, qui interſunt: & *Anan. nu.1.* explicat de admittentibus, & eodem modo explicat *Sayr. lib.4.cap.15. num.5.* & *Bernardus Diaz in c.117.praxis canon.* eandem particulam poſitam *in c.excõmunicamus, §.credentes, de hæret.* explicat de omnibus intereſſentibus.

QVÆRES III. Qualis ſit hæc pœna priuationis eccleſiaſticæ ſepulturæ cõtra ipſum locum inflicta? Reſpondent aliqui eſſe ſpeciem interdicti: ita *Filiuccius tract.18.nu.40.* ſed non eſt propriè cenſura, cùm ſit perpetua priuatio, ita vt nullus fidelis ibi amplius ſepeliri poſſit. *gloſſ.ibi, verbo locus. Franc. in princ. Gemin.*

*min.n.*3. Neque est sola pollutio loci sacri, quia etsi locus sacer, in quo sepultus est hæreticus, vel hæretici complex, seu fautor, &c. pollutus reddatur, vt ibi diuina officia celebrari nõ possint, neque fideles sepeliri: tamen est differentia, primò quia locus, in quo sepulti sunt dicti delinquentes, quo ad dictam pœnam priuationis iuris sepulturæ accipitur strictè, vt solum intelligatur de eo spatio præcisè, in quo fuit corpus, non autem de tota Ecclesia, vel Cœmeterio: at per talem sepulturam tota Ecclesia, vel Cœmeterium polluitur: & ita distinguit *Suar. disp.*12. *sect.*4. *nu.*11.

Item differentia est, quia locus incurrit illam pœnam priuationis, etiamsi tales delinquentes non sint nominatim denunciati excommunicati, si tamen sint per sententiam damnati, vt dixi *supra q.*1. At non polluitur locus sacer per istorum sepulturam, nisi sint nominatim denunciati excõmunicati, quia solum ratione excommunicationis mortui polluitur Ecclesia, & non ratione hæresis solius, vt *Coninch de Sacram. quæst.*83. *nu.*282. *Filiucc. tract.*18. *nu.*40. *Nauar. cons.*10. *de haret. nu.*4. *in fine. Layman lib.*5. *tract.*5. *cap.*5. §.4. *per sepulturam*. Vnde fit, vt per sepulturam hæretici, vel complicis damnati, non denunciati excommunicati, non prohibeantur officia diuina; sed locus ille præcisus sepulturæ maneat perpetuò irreconciliabilis. *Suarez loco cit. nu.* 11.

Vltimò adde, quod sepeliens, vt supra, hæreticum, vel fautorem, &c. fit suspectus de hæresi, & tenetur abiurare, & se purgare. *Pegna in direct. par.*3. *q.*40. *n.*89. *& lib.*3. *schol.*111. *colum.*3. *Farin. de hæresi, q.*142. *nu.*49.

CAPVT V.

Sepelientes in loco sacro, tempore interdicti, aut aliàs excommunicatos, vel interdictos, vel vsurarios manifestos.

I. CLem.1. *de sepult.* decernit, ipso facto excommunicatos esse eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora nõ sine contemptu Clauium in Cœmeterijs, interdicti tempore in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt; à qua excommunicatione nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis, quibus fuerit præmissa irrogata iniuria, satisfactionem exhibuerint competentem.

Amplia, quòd absolutio data con-

contra hanc formam eſt nulla, propter particulam *nullatenus:* ita *Tolet.lib.1. cap.39. colum.1. Nauarr. cap.27. nu.137. Suar. diſp.12.ſect.4. nu.8. Cardin. in d. Clem. q.7.*

Amplia ſecundò, vt à fortiori procedat contra ſepelientes in Eccleſia, vt *Suar. num.9. cum Nauarr.*

Amplia tertiò, quòd tempus interdicti intelligitur de locali generali, vel ſpeciali, vel de perſonali generali. *Suar.diſp.35.ſect.1.*

Amplia quartò, quòd continentur hic non tantum proprijs manibus ſepelientes, quod voluit *Caiet.excomm.cap.46. Nauarr. vbi ſupra. Henriq. lib.13. cap.43.nu.3. Auila par.2. cap.6. diſput.10.dub.6. Toletus loco cit. verſic.4. manifeſtos, in fin.* Sed etiam mandantes, vt *Suarez ibi n.10.& Cardin.in d.Clem.n.28. in fin.* & authorizantes, vt Parochus, ſeu alij Clerici, qui funeri præſunt, vt *Leſſ. lib.2. cap.20. n.183. Pyrrbus Siculus in ſpeculo diſp.16. q.130. §.4.* & generaliter omnes, ſine quibus talis eccleſiaſtica ſepultura non perficeretur, vt ſunt portãtes feretrum, fodientes, Clerici cantantes, & officium perſoluentes, cum Cruce præeuntes, & non impedientes, cum impedire ex officio tenentur, vt *Sayrus lib.3. cap.35. n.13. cum Vgolino. Alterius lib.1. diſp.4.c.3. Reginal.lib.32.n.19. Angel. verbo, excom.7. caſu 36. nu.5.* Itaque continentur omnes, & ſoli, qui talem ſepulturam procurant, vel admittunt ad illam, vt *Bonifac. in d. Clem. nu.33.in fin.* non tamen puto contineri aſſociãtes honoris cauſa. *Leſſ. Suar. Pyrrbus Siculus, Cardinalis, Bonif. Angel. Sayr. Vgolin. Alter. locis citatis:* eſt communis ſententia: quamuis etiam aſſociantes contineri teneat *gloſſ. Steph. & Anchar. in d. Clem. Regin. lib.32. nu.19.* & alij, quos allegaui *cap. præcedenti.*

Limita primò, quòd poſt dictam ſatisfactionem illa excommunicatio non eſt amplius reſeruata. *Bonif. ibi. num.4. Cardin. num.30.*

Limita ſecundò, quòd hodie propter extrauagantem, *ad euitanda* nõ procedit hæc Clementina, niſi interdictum, cuius tempore ſepelitur, ſit nominatim denunciatũ, nam aliàs non eſt obligatio denegandi ſepulturam. *Suar.diſp.37.ſect.2.n 5. Conincb diſp.17.dub.5. in fin.* & intelligitur ſimiliter de excommunicato, vel interdicto defuncto, nominatim denunciato, vel notorio Clerici percuſſore. *Sayr.lib.2.c.35. nu.9. Nauarr. cap.27. num.137. Filiucc.tract.14.n.71. Tolet.lib.1. cap.39 in princ.*

Item ſecundum multos Do-

ctores similiter non procedunt pœnæ contra sepelientes vsurarios manifestos, nisi sint declarati, vt *Suarez disp.* 31. *sect.* 2. *n.* 10. *Filiucc. tract.* 17. *num.* 100. *Less. cap.* 20. *num.* 188. *Layman lib.* 3. *tract. de contrac. cap.* 16. *nu. vlt. Bonacc. de contract. disput.* 3. *q.* 3. *pun. vlt. nu.* 1. sed vide *infra verbo, vsura, cap.* 1.

II. Clerici admittentes ad sepulturam interdictos, vel excommunicatos, vel quoscunque in loco interdicto, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ex *c. Episcoporum, de priuil. in* 6. de qua re dixi *verbo, censura, cap.* 7. *& cap.* 14.

III. Si Religiosi etiam exempti, sua præsumptione admittant ad sepulturam excommunicatos, vel interdictos nominatim ab Episcopo, vel tempore interdicti ab Episcopo editi, varias censuras incurrunt, & eorum Ecclesiæ, in quibus sepultura est facta, subiacent interdicto; dixi *verbo, censura, cap.* 15. *&* 16.

IV. Clerici tradentes vsurarios manifestos ecclesiasticæ sepulturæ, vel oblationes eorum accipientes, compellendi sunt reddere, quæ acceperint, & donec ad arbitrium Episcopi satisfecerint, ab officij sui manent exequutione suspensi; *tex. in c. quia in omnibus, de vsur. & c. quamquam, de vsur. in* 6. sed de hac re vide *verbo, vsura, cap.* 1. Qui autem dicantur vsurarij manifesti, vide *verbo, vsura, cap.* 7. Qui verò dicantur tradere sepulturæ, dixi *supra cap.* 4.

V. Clerici sepelientes in loco interdicto, scilicet tempore interdicti localis, exercendo in officio illo actum ordinis sacri, incurrunt irregularitatem. *Sayrus lib.* 5. *cap.* 14. *nu.* 34. *Tabiena verbo, interdictum,* 6. *nu.* 2. At sepelientes in loco non interdicto excõmunicatos, vel interdictos, non fiunt irregulares. *Sayr. ibid.* qui multos allegat, *Suar. disp.* 12. *sect.* 4. *nu.* 14.

VI. Ecclesiæ, vel Cœmeteria sacra, in quibus fuerit sepultus excommunicatus nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percussor, polluta remanet eo ipso. *c. consuluisti, de consecr. eccl.* vide *Sayr. lib.* 5. *c.* 16. *n.* 22. *Suar. de censur. disp.* 12. *sect.* 4. *nu.* 4. *& de Sacram. disp.* 81. *sect.* 4. *§. quarto violatur. Tolet. lib.* 5. *c.* 8. *§. tertia causa. Auila par.* 5. *disput.* 7. *§. tertius casus*; & cadauer illud excommunicati est exhumãdum, & procul ab Ecclesia proijciendum: vt *c. sacris, de sepult. c. ad hæc, de priuil. ibi Butr. Abb. Zabar. & Barbos.* Itaque quandiù non fuerit locus reconciliatus, fideles ibi sepeliri non possunt, per *c. vn. de consecr. Eccles. in* 6. neque ibi interim possunt officia ce-

celebrati, vt *supra cit.* & dicam *i.* *e.seqq.*

Limita, quòd si sepultus absoluatur ab excommunicatione ab eo, qui illam dare potest pro vtroque foro, ob signa edita in articulo mortis, tunc non erit corpus exhumandum. *Suar. disput.*12.*sect.*4.*nu.*3. *Sayr. lib.*2. *cap.*4.*nu.*13. *Barbos. in c. ad hæc, de priuil.*

CAPVT VI.

Sepultura Christianæ si infidelis tradatur.

ECclesiæ, & Cœmeteria sacra, in quibus sepultus fuerit Infidelis, seu Paganus, id est, neque Baptizatus, neque Cathecumenus, polluta remanent, vt ibi cessare debeant diuina officia, & sepultura fidelium, donec locus purgetur, & reconcilietur, per *c. Ecclesiam*, 27. *&* 28. *de consecr. dist.*1. *& ibi Canonistæ. Suar. de Sacram. disput.*81.*sect.*4. §. *quinto violatur, Azor. tom.*1. *lib.*10.*c.*26. *q.*13. §. *quarto modo*, *Fagundez in primum præcept. lib.*3. *cap.*15. *nu.*57.

Amplia, quòd si Ecclesia erat tantum benedicta nondum consecrata, parietes, vbi sepultum est cadauer, ablato corpore abradi debent. *Io. Andr. in c. proposuisti, de consecr. Eccl. Azor. Fagundez*, *& alij citati, per c. Ecclesiam*, 1. *&* 2. *cit.*

Amplia, quòd Ecclesia, in qua sepulti sunt infideles, si nondum erat consecrata, non potest amplius consecrari, nisi Episcopo apta videatur, & purgata prius fuerit, vt supra, rasisque parietibus, & tignis reædificata. *dict. c. Ecclesiam*, 28. Intellige reædificandam quoad solum tectorium, seu incrustationem, & dealbationem, vt *gloss. Turrecrem. & Archid. ibidem* exponunt.

Limita, quòd Cathecumenus potest sepeliri in sacro, & pro eo licet orare, vt *cap.* 2. *de presbyt. non baptiz.* quia habuit baptismum in voto.

Limita secundò, vt non procedat in infante sepulto in vtero matris defunctæ, quia tunc infans non censetur moraliter persona à matre distincta, sed pars viscerum eius: ita *Canonistæ in d. c. Ecclesiam, ii primo*.

Limita tertiò, vt non sint dicenda Ecclesia, vel Cœmeterium polluta, si infidelis sepultura in loco sacro sit occulta; sed requiritur, vt factum sit publicum; aliàs sufficit purgare locum, vt supra, secretè; postea poterit celebrari; vt de communi testatur *Suar. loco cit.* §. 2. *dubitari*.

CA-

CAPVT I.

Sequestrantes iurisdictiones, vel fructus, aut prouentus ad Ecclesiasticos pertinentes.

I. EX c.17.*Bullæ in Cœna Domini*, excōmunicatio fertur Papæ reseruata cōtra eos, qui iurisdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam, & Sedem Apostolicam, & quascūque ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorū pertinentes, vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

Amplia, vt procedat contra sequestrantes, etiamsi sibi nihil inde vsurpent: vt *Suar disp.*21. *sect.*1. *nu.*98.

Limita, quod in hac censura non continentur cooperantes, vt actor instans, vel Procurator, vel Aduocatus; sed cōtinetur Iudex, seu Magistratus decernēs sequestrationem, & executor, quia isti propriè dicuntur sequestrare: *Nauarrus conf.* 42. *de sent. excomm. Quaranta verbo, bona Ecclesiæ vsurpantes, in fine.*

Limita secundò, vt non procedat in sequestratione voluntaria, seu de consensu partium, sed solùm de necessaria, quæ fit officio Iudicis: vt *Suarez, & Quaranta loco citato.*

Limitant etiam tertiò multi, vt solum procedat contra sequestrantes vi iurisdictionis laicalis, non autem si via ecclesiasticæ iurisdictionis: ita *Duard. & Alterius super hoc cap. Bullæ, & Nauarrus cap.* 27. *num.* 71. *versu, declaratio prima. Sousa super hoc cap. disputat.*90. *Vgolin in capit.* 17. *super particula, vel etiam eos.*

Alij dicunt contineri etiam Iudicem ecclesiasticum iniustè sequestrantem, quando sequestratio est nulla, & irrita ipso iure: & facit quòd, vt notat *Suar. ibid.* hæc excommunicatio nō requirit in se actum vsurpationis vllius siue bonorum, siue iurisdictionis, sed sufficit sequestrare via iurisdictionis, sine facultate legitima: & ita tenet *Bonacc. hic punct.* 3. *nu.*17.

II. Prçterea sequestrātes iniustè bona, vel iura, vel redditus, vel prouentus ecclesiasticorum, vel piorum locorum, incurrunt etiam in excommunicationem Papæ reseruatā latam à Trident. Concilio *sess.*22. *cap.*11. *reform.* contra ea vsurpantes, vel impedientes, quominùs ea percipiantur ab ijs, ad quos pertinent: & continet tam laicos, quàm eccle-

sia-

siasticcs; nam, vt *Suarez loco supra citato* docet, sequestrans iniustè impedit, quominus ea percipiantur ab ijs,ad quos pertinent.Sed de hac re dicam infra *verbo, Vsurpatio, c. 1.*

CAPVT II.

Sequestrationem beneficij,vel fructuum ab Ordinario fieri impedientes, aut factam violantes.

CLem. vn. de sequestr. poss. statuitur, vt lite pendente in Curia Romana in petitorio, aut possessorio super causa beneficiali, secuta vna sententia diffinitiua contra possessorem, qui prius saltem per triennium pacificè non possederit, Ordinarius decernat sequestrum fructuum eiusdem beneficij,ac ipsius etiam beneficij apud personã idoneam, quæ illius plenam curam, & administrationem habeat; illiusque fructus inde,Ecclesiæ supportatis oneribus,victori restituantur. Si quis autem huiusmodi sequestrationẽ impedire,vel fructus sequestratos quoquomodo præsumpserit occupare, excõmunicationem incurrat ipso facto,à qua,nisi impedimento prius amoto,& occupatis per eũ fructibus restitutis, nullatenus absoluatur; etsi talis impediens, vel occupans de litigantibus fuerit,à iure in te,vel ad rem dicti beneficij eo ipso se nouerit cecidisse: non obstante etiã oppositione de nullitate contra dictam primam sententiam.

Aduertendum est, quòd dicũt *Nauar.c.27.n.137.Suar.disp.23 sect.5.n.1. Tolet.lib.1.c.39.* §.1. ius huius Clementinæ hodie ex stylo Curiæ esse aliquatenus immutatum, quia hodie quando lis pendet in Curia Romana, vt in Rota,& ibi fertur prima sentẽtia, sequestratio non fit ab Ordinario vi huius Clementinæ, sed authoritate Apostolica per Rotã. Vnde dicunt isti Doctores, quòd violantes,seu impedientes talem sequestrationem,incurrunt excommunicationem ab homine, quam ferre solet Iudex,seu Auditor,qui sententiam tulit, & exequutioni mandari decernit: non autem hanc à iure latam incurrunt. Sed alij veriùs, vt *Bonifac.in dict. Clemen. num.48.49. Gonzalez in Procem. regul.8.§.7.num.51.* dicunt incurri hanc excommunicationem à iure, quia Rota, quæ sententiam tulit, mandat Diœcesano, vt sequestret iuxta determinationem huius Clementinæ; vnde dicunt, ius hoc non esse mutatum: nam quod in hoc textu dicitur de sequestratione facta ab Ordinario, intelligitur de mandato Rotæ: & facit *decisio* 5. *Cassadori de sequestr. poss.* Vide

etiam *Buratt. decis.* 22. *num.* 36. super hac *Clem.*

Adde, quòd dictus impediens sequestrationē, vel fructus occupans, incurrit etiā in alias censuras latas cōtra vsurpantes fructus beneficiorum, ex *c.* 17. *Bullæ*, & *Triden.* vt dixi *c. præced.* Item si impediat per recursum ad laicam potestatem, incurrit in excōmunicationem ex *c.* 16. *&* *c.* 13. *eiusdem Bullæ.* Aliàs autē impedientes Rotam, vel Ordinarium, quominus tali delegata iurisdictione vtantur, non incurrunt *in c.* 16. *Bullæ*, vt communiter ibi Authores dicunt: nam & Rota delegata tantùm vtitur iurisdictione, vt *gloss. in Clem. Auditor, de rescript.* cum ibi allegatis à *Barbosa nu.* 4.

CAPVT III.

Sequestrantes Deposita Ecclesiasticorum.

Vide *verbo, Deposita, c.* 1.

CAPVT I.

Seruituti subijciens Christianum, aut aliàs eū iniustè detinens, aut bonis expolians.

I. Pius V. Bulla 149. incipit, *Licet omnibus*, occasione fœderis, seu Ligæ Christianorum contra Turcas initæ, statuit excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam contra omnes, qui in terris Turcarū, seu inuadendo Turcarum loca, Christianū cœperint quasi mancipium, vel data mercede remigare compulerint, aut taleam, seu redemptionis precium ei imposuerint, aut eius bona diripuerint, vel illum cum vxore, liberis, & bonis suis liberè abire non permiserint.

Ampliant aliqui, quòd licet ex illa occasione hæc Constitutio emanauerit, est tamen lex perpetua, vt *Barbos. allegat.* 50. *nu.* 141. *Memor. Cleric. cap.* 19. *nu.* 21. *Filiucc. tract.* 15. *nu.* 121. Sed contrarium alij tenent, quia ratio illius Bullæ fuit, vt ibi dicitur, ne ira Dei cōtra ipsam Christianam Classem prouocaretur; & ita sentit *Cherub. in Compēdio illius Bullæ*, & probabile ait *Bonac. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 46. *nu.* 1.

II. Qui liberos homines in seruitutem redigit, vel ab alio illicitè in seruitutē redactos emit, si sæpius hæc faciat, crimen plagij committit, de quo si in iudicio cōdemnatus fuerit, infamiam iuris incurrit, & consequenter irregularis efficitur, ex *l.* 1. *ff. de his, qui not. infam.* quia plagij crimen publicum est, *§. est & inter, inst. de publ. iud.* Itaque requiritur ad crimen plagij exercitium. *Menoch. de arbitr. cas.* 536. *nu.* 19.

CAPVT II.

Seruus alienus ad ordines promotus.

SEruus ad ordines promoueri non potest, quandiu seruus manet. *can. Apost.* 11. *c. nulli,* 54. *dist. cap.* 2. *de seruis non ordin.* & est irregularis irregularitate impropria, quia tolli potest sine dispensatione, per manumissionem. *Borgas. de irregul. part.* 4. *tit. de seruis non ordinan. num.* 1. *Suar. de irregul. disp.* 51. *sect.* 3. *nu.* 3. & si ordinetur sciente Domino, & patiente, habetur pro manumisso, & ingenuus efficitur. *Auth. si seruus sciente, C. de Episc. & Cleric. c. si seruus sciente,* dist. 54.

Si seruus alienus ordinatus fuerit in sacris Domino inuito, vel inscio, ab Episcopo sciente statum illius, aut sciente promotore, seu præsentante ad ordinationẽ, seruus eo ipso liber efficitur; sed Episcopus, seu pręsentator tenetur Domino duplũ restituere. *c. si. seruus absente,* 54. *dist. gloss. in. c.* 2. *de seru. non ord. verb. deponatur. Tolet. lib.* 1. *cap.* 59. §. 5. *Suar. loco cit. n.* 10. *Layman lib.* 1. *tract. de irreg. cap.* 8. *nu.* 1. *Innoc. in d. c.* 2. *n.* 5. *Abb. ibi n.* 1. *versic. quartus casus. Borgas. ibi. Sayr. lib.* 6. *cap.* 14. *nu.* 4. Secus si sit in minoribus ordinatus, iuxta communem sententiam, quam tenent ijdẽ DD. excepto *Toleto* §. 6. qui ait idem esse de ordinato in minoribus; quod etiã docet *Cardin. in d. c.* 2. *q.* 10. & ad hanc pœnam tenentur alij etiam malitiosè, seu culpabiliter cooperantes ad talem promotionem. *Layman c.* 8. *nu.* 1. & est debita hæc pœna in foro conscientiæ ante sẽtẽtiam, quia est conformis iuri naturali ob interesse reale, & affectionis: ita *Suarez sect.* 3. *num.* 12. Contrarium tamen, quòd solùm ad simplum ante sententiam teneatur, dicit *Bonacc. tract. de irregul. q.* 2. *punct.* 4. *nu.* 3. *versic. tertio.* Sed prima est vera, quia ius Canonicum inuito Domino seruum liberum facit cum hac dupli recompensatione, & non aliter. Si autem præfati culpabiles non possint restituere duplum, tunc ordinatus in sacris, vel se redimet, vel seruiet. *d. cap. si seruus,* 54. *dist. Suarez nu.* 13. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 8. *nu.* 7.

Si seruus se gerens pro libero, inscio Episcopo, & alijs, vt supra se fecit promoueri in minoribus, deponitur, & restituitur Domino ad seruitutem suam temporalem. *c. ex antiquis,* 54. *distinct. & dicto cap.* 2. *de seru. non ordinan.* Si autem ad Diaconatum, vel Subdiaconatum promotus est, tenetur se redimere,

precium, vel seruum vicarium pro se præstando Domino, aliàs depositus reddendus est Domino ad seruitutem temporalem. *c. ex antiquis, & cap. frequens, 54. dist. Abbas in dict. cap. 2.* Si autem Sacerdos ordinatus est, vel se redimet modo prædicto, vel si non potest, Domino seruiet in ijs, quæ non dedecent statum Sacerdotis, verb. gr. in spiritualibus, & alijs honestis seruitijs. *dict. c. ex antiquis, gloss. in d. cap. 2. ibi Abb. num. 1. Turrecrem. in dict. c. frequens. Tolet. §. 5. Henriquez §. 7.* Si autem ipse Sacerdos contumax fuerit, vt nolit operas huiusmodi præstare, tunc degradandus est, & Domino in plenam seruitutem restituendus. *Tolet. ibi cum Sancto Antonino, Rayn. & Goffr. & Sayr. num. 4. Maiol. lib. 1. cap. 35. nu. 4.*

An autem seruus in ijs omnibus casibus, quibus Domino restituitur ad integram seruitutem, priuetur priuilegio clericali?

Respndeo primò, Si erat in minoribus tãtum ordinatus, cùm restituendus sit omnimodò in seruitutem, & non debeat incedere in habitu clericali, apparet non frui priuilegio fori, ex Tridentino *sess. 23. cap. 6.* nam, vt ait *Toletus versic. 10.* non est permittẽdus incedere in habitu clericali, etiam consentiente Domino, nisi eum manumittat. Sed etiam de iure communi amittit priuilegium fori, siue sit in minoribus, siue in sacris, quoties redditur Domino omnimodo in seruitutem. *Turrecremat. in cap. nulli, 54. dist. Tolet. ibid. versic. postremo. Sayrus num. 5. Maiol. loco citat. numer. 4. in fine. Innocent. in d. c. 2. in fine. Abbas numer. 1. Henricus Boich in fine;* quamuis *Cardin. in dicto cap. 2. quæst. 18. & 19. & ibi etiam Anan.* dicant solùm ammittere priuilegium fori, si fuerit actualiter degradatus, non si verbaliter tantum depositus.

De priuilegio autem Canonis sunt variæ sententiæ: quidam dicunt omninò priuari priuilegio, quia redditur Domino, vt pro Laico habeatur, atque tractetur. *gloss. in cap. nullus, de seruis non ordinandis, & in cap. ex antiquis, 54. dist. Suarez disputat. 51. sect. 3. numer. 13. Maiol. num. 4. §. quando verò.* Alij dicunt, priuari priuilegio Canonis, quoad Dominum, vt possit eum corripere; non quoad alios. *Hostien. in dicto cap. 2. & ibi Henricus, Archid. in cap. nullus sacros, 54. distinct. cum Vgone, Turrecremata in dicto capit. nulli. Toletus loco citato, cap. 59. in fin.* Sed magis communis ait, quòd si est ordinatus

in sacris, non priuatur priuilegio Canonis etiam quo ad dominũ, nisi fuerit realiter degradatus: ita *Innoc. in cap. de seruorum, de seru. non ordin. Abb. in d. c. 2. num. 1. Cardin. quæst. 16. & 19. Sayr. num. 5. cum Aslen. & Pisan. S. Anton. 3. par. tit. 28. c. 6. §. 6. Campanil. diuers. iuris, rub. 11. cap. 8. num. 6. Barbos. in d. c. nullus, de seru. non ord.* Tenetur tamen seruus in sacris ordinatus in omnibus casibus, quibus domino restituitur, etiamsi realiter fuerit degradatus, ad castitatis votum seruandum. *Sayr. num. 5. Tolet. vers. 9. Innoc. in dicto cap. 2. Turrecrem. in dicto cap. nulli.*

Aduerte quòd dominus in casibus prædictis, quibus seruum repetere potest, debet eum repetere coram Iudice ecclesiastico. *Cardin. in d. c. 2.* Sed debet repetere intra annum à die scientiæ, nã post annum seruus ordinatus fit liber, vt supra *d. Auth. & d. c. si seruus scienter. Sayr. c. 14. nu. 4. cum allegatis.*

CAPVT I.

Simonia super quacunque re spirituali.

Simoniæ crimen publicum est. *l. si autem, C. de Episc. & Cler. c. tanta, de simon.* Vnde in omni materia commissa condemnatum in iudicio sententia definitiua reddit infamem infamia iuris, & irregularẽ, vt *c. fin. 1. q. 3.* vbi est sermo de beneficijs, & Sacramentis, & sacramentalibus, & *ibi gloss.*, *& Turrecr. & gloss. in c. ex diligenti, verbo, infamia, de simon. Boer. q. 117. n. 4. vers. tamen non incurrit. Angel. verbo, simonia 6. n. 8. Menoch. de arbitr. casu 401. n. 26. Sanch. opuscul. lib. 2. cap. 3. dub. 104. num. 7. 9. & 18.* vbi multos allegat, & de communi testatur *Suar. tom. 1. de relig. tract. vlt. de simon. cap. 56. num. 21.* & facit *cap. vlt. 1. q. 7.* vbi omnia crimina in comparatione simoniacæ hæresis pro nihilo reputantur. Vnde in *extrauag. 1. de simon.* Simonia super Religionis ingressu notat infamia.

Adde quòd attenta communi sententia, quæ habet omne crimen enorme depositione dignum notorium, afficere eo ipso infamia iuris, idem dicendum de simoniaco, vt tenet magis cõmunis Doctorum opinio apud *Sanchez loco citat. numer. 7.* & probatur *cap. inquisitionis, in principio, de accusat. & ex dict. extrauagant. 1. de simon.* Quòd autem simonia sit crimen depositione dignum, est textus in *cap. si quis Episcopus, 1. quæst. 1.* quamuis aliqui contrarium doceant

ceant in simonia beneficiali, vt *Præpos. in c. presbyter, n.4 & 5. 1.q.1. Sanchez d. dub.104.nu.9. & 16. cum Henriq. Couarr. & Nauarr.* asserentes non esse crimen depositione dignum; ideo neque si notorium sit, reddere irregularem, vel infamem, nisi sequatur sententia condemnatoria, vt supra, quia est simonia contra solum ius positiuum.

Amplia, quòd super hac pœna infamiæ, vel irregularitatis nō potest Episcopus, seu Prælatus cum subditis suis dispensare, quia est de grauioribus criminibus, vt supra dixi: ita *Sanchez dub.120. nu.43. loco cit.* cum Summistis. Excipe, nisi casus sit occultus, ex *Triden. sess.24. cap.6. reform.*

Amplia secundò, vt procedat pœna præfata non solum contra simoniacos principales, sed etiam contra cooperantes minus principaliter, vt mediatores; quia quo ad pœnas sententiæ ferendæ, & quo ad infamiam, & irregularitatem ex tali sententia resultantem, veniunt nomine facientium, seu committentium crimen, & pœna ordinaria puniuntur. *c.1. de testibus in 6. Gemin. Franc. & Anchar. ibi, & gloss. in d.c. si quis Episcopus, verbo, mediator*, per illum textum.

Amplia tertiò, quòd in hoc peccato simoniæ non datur paruitas materiæ, vnde nunquam potest esse peccatum veniale ex parte materiæ, sed semper est peccatum mortale, quia eius malitia consistit in contemptu rei spiritualis formaliter sumptæ, & nō materialiter; forma autem est indiuisibilis. *cap.1. de bapt. l. cum hi, §. si prætor, ff. de transac. Decius in c. de appellationibus, de appell.* & quia omnis entitas spiritualis, pecunia, & re temporali quacunque æstimari non potest. Vnde etiā in parua materia à Simoniaco res magna contemnitur, & magna adest iniuria; neque excusat paruitas precij, quin aggrauat culpam, & iniuriam in rem spiritualem, dum minoris æstimatur. Atque ita docent *Nauar. consf.52. num.3. de simon. Regin. lib.23. n.166. Sanch. in decal. lib.1. c.4. nu.1. & lib.7. cap.28. nu.8. & opusc. lib.2. c.3. dub.110. Layman lib.4. tractat. de simon. cap.8. §.1. nu.4. Tanner. tom.3. disput.5. q.8. num.26.* Excipe casum de datis, & promissis in Curia Romana extra materiam spiritualem, quia in illo potest dari paruitas materiæ excusans à pœnis, vt *Nauar. in extrauag. de dat. & promiss. num.20. Sanchez in opusc. lib.2. c.3. dub.110. num.4.* Excipe etiam casum, de quo statim dicam.

Limita, quòd simonia non inducitur per pactum iuri conforme, seu continens id, quod de iure

iure tacitè ineſt. *c. ſignificaſti*, *ibi gloſ. & DD. de elect. Rota Buratt. deciſ.* 445. *nu.* 2. vbi multos Doctores allegat, & latè *Sanchez opuſcul. loco citat. dub.* 25. *num.* 9. Vnde non eſt ſimonia, ſi fiat pactum in tractatu reſignationis, vt reſignatarius ſoluat certam ſummam reſignanti pro fructibus ſpectantibus ad reſignantem, dummodò non ſit grauis exceſſus: nam hic paruitas materiæ excuſat, quia æſtimatio, & liquidatio fructuum poteſt habere latitudinem: & ita *Rota Buratti ibi. num.* 3.

CAPVT II.

Simonia ſuper Eccleſijs, Monaſterijs, vel Beneficijs realis contracta.

I. IN materia beneficiali, prohibita eſt tanquam ſimoniaca omnis pactio, omniſque conuentio, *c. fin. de pactis*, *ibi gloſ. verbo*, *ceſſare*. *c. tua nos*, *de ſimon. c. quæſitum*, *de rerum perm. ibi Canoniſtæ*. *Sanchez in opuſcul. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 25. vbi latè explicat: & omnes pactiones huiuſmodi ſunt ipſo iure nullæ, vt patet ex dictis iuribus.

II. Diſpoſitio ipſa de Eccleſia, Monaſterio, vel Beneficio eccleſiaſtico, ſuper qua interuenit ſimonia, eſt ipſo iure nulla, vt collatio, inſtitutio, nominatio, poſtulatio, præſentatio, reſignatio, permutatio, &c. & nullum ius inde acquiritur; neque tali modo quæſita beneficia, ſeu Eccleſia, &c. retineri poſſunt, ſed ante omnem declaratoriã dimittenda ſunt, vt per *extrau. cum deteſtabile*, § *per electionem*, *de ſimon.* & per Bullam quintam Pij V. incipit, *Cùm primum*, §. 8. Neque à tali nullitate, & obligatione dimittendi excuſat ignorantia etiam inuincibilis, ſeu bona fides. *c. ſicut tuis*, *de ſimon. S. Th.* 2. 2. *q.* 100. *art. vlt. ad* 3. *Abb. in c. pen. de elect. Suar. to.* 1. *de Relig. tractat. vlt. de ſimon. cap.* 57. *num.* 35. *Sanchez opuſc. loco cit. dub.* 115. *nu.* 1. *Couarr. in regul. peccatum, par.* 2. §. 8. *nu.* 8. & rationem affert *S. Th. ibi*: quia hæc non eſt priuatio pœnalis iuris quæſiti, ſed obligatio reſtituendi nulliter, & iniuſtè acceptum, ob defectum conſenſus Eccleſiæ, & ob irritationem actus acquiſitionis ab initio, ex qua prima acquiſitio impeditur, ſi nõ ſit gratuita. Verum eſt, quòd poſita ignorantia inculpata, ſi per ſimoniam prouiſus triennio in bona fide beneficiũ poſſideat, eo ipſo titulus conualidatur, quia iuuatur regula de triennali, vt *Suarez cap.* 57. *num.* 39. *Gomez*

super regula de triennali, *q.*12. *vers.* *& ista*. *Sanchez loco citat. dub.* 116. *num.* 21. *Castropalao tom.*2.*lib.*13. *disput.*2.*punct.*33. *numer.*11. Beneficium itaque simoniacè obtentum per se loquendo, pro foro conscientię ante sententiam restitui debet ei, à quo processit; vt si erat vacans per obitum, dimittendum in manibus collatoris; si resignatum, resignanti reddendum, quia ante sententiam non sunt priuati iure suo ob nullitatem actorum: & ita secundùm magis communem tenent *Nauarr. cap.*23. *numer.*105. *Vgolinus de simon. tab.*1. *cap.*28. §.2. *num.*5. *Sanchez dub.* 118. *num.*4. *Garzias part.* 11. *de benefic. capit.*3. *numero* 214.

III. Fructus quoque perceptos ex tali beneficio simoniacè prouisus restituere tenetur, etiam pro foro conscientiæ, ante omnem sententiam. *extrau. cum detestabile*, §. *per electionem*, *de simonia*. Bulla 5. Pij V. incipit, *cum primum*, §. 8. de quare vide *Quarantam verbo*, *simon.* §. *altera pœna*.

Amplia, vt etiam mediatores simoniæ teneantur secundo loco, seu in subsidium ad restitutionem Ecclesiæ læsæ, scilicet, quo ad fructus, & aliud quodcunque interesse: & idem est de alijs cooperantibus: ita *Vgolin. tab.*4. *de simon. cap.*8. *num.*3. & 4. Addit *Quaranta ibi*, etiam Confessarium remanere obligatum ad hãc restitutionem, si absoluendo pœnitentem fuerit causa, quo minùs restituat fructus perceptos.

Limita, quòd non tenebitur restituere fructus ille, qui ignoranter, & bona fide beneficium simonia obtinuit, si illos consumpsit, neque locupletior est effectus: *Quaranta ibi.* vel si bona fide perseuerante eos triennio præscripsit, vt *Sanchez loco citat. dub.*16. *nu.*20.

IV. Precium simoniacum, seu lucrum omne, quod pro beneficij, seu Ecclesiæ prouisione, seu dispositione acceptum est, restituendum est ante omnem sententiam, etiam pro foro conscientiæ, iuxta communissimam sententiam, iure Canonico sic in pœnam statuente, vt *c. de hoc, de simon. Nauarr. cap.*17. *num.*32. *Suarez tom.*1. *de relig. trac. vlt. cap.*60. *num.*3. & 6. *Less. lib.*2. *cap.*35. *nu.*169. *Petr. Nauarra lib.*2. *cap.*2. *num.*405. *Sanchez loco citat. dub.*114. Et procedit etiam in mediatoribus, vt teneantur quidquid mercedis simoniacę acceperunt, restituere. *Nauarr. conf.*99. *nu.*1. *de simon.* Et quidem, si simonia non fuit realis contracta, id est vtrinque completa, sed alter dedit precium, alter beneficium non con-

contulit, seu dispositionem non fecit conuentam, communis sententia docet, precium ante sententiam declaratoriam restituendum eidem, à quo solutum est. *Sanchez dub.* 114. *nu.* 2. cum ibi allegatis. Si autem simonia fuit vtrinque completa, tunc alij dicunt restituendum Ecclesiæ, cui per simoniam iniuria illata est; alij dicunt ante sententiam declaratoriam restituendum ei, qui illud dedit; alij dicunt restituẽdum pauperibus; alij verò restituendum pauperibus, vel Ecclesiæ læsæ: & sunt omnes istæ probabiles sententiæ, vt tutè quis eligere possit, quam maluerit, vt *Sanchez dub.* 114. *num.* 12. Prima, & secunda sunt magis communes, vt patet ex Doctoribus recensitis à *Sanchez ibi*. Tamen veriorem puto, vltimam opinionem, scilicet Ecclesiæ, vel pauperibus restituendum, per *c. de hoc, c. audiuimus, de simon*.

V. Excõmunicationem incurrunt Papæ reseruatam omnes simoniæ beneficialis complices, scilicet tam principales, quam mediatores procurantes illam committi, *extrau. cum detestabile*, §. *statuentes*, *de simon.* & Bulla Pij V. la quinta, incipit, *Cũ primum*, §. 8. Et licet in dicta extrau. sit illa particula futuri temporis *incurrant*, neque additum sit *ipso facto*; tamen intelligitur esse latæ sententiæ. *Cassador. decis.* 1. *nu.* 4. *de simon.* & est communissima opinio Theologorum, & Canonistarum.

Amplia, vt secundum communem, & veriorem sententiam procedat non solùm contra mediatores, id est proxenetas, sed etiam cõtra intercessores, quamuis mediatos. *Quaranta verbo, simon.* §. *est & alia. Sanch. dub.* 26. *n.* 7. *lib.* 2. *c.* 3. *opusc.* An autem etiam contra alios cooperantes minus principaliter, vt dantes auxilium, vel consilium, &c. negat *Vgolin. de simon. tab.* 4. *cap.* 8. *n.* 4. quia isti non reperiuntur expressi in dicta lege pœnali. Sed dicendũ est eos contineri, si cooperentur directa intentione, vt id fiat, quia tunc procurasse dicuntur, vt dixi *verbo, procuratio*: nam in *d. extrauag.* sunt expressi mediatores, & procurantes.

VI. Inhabilis redditur ipso iure simoniacè prouisus ad idem beneficium canonicè obtinendum, scilicet, per nouam prouisionem, etiam pro foro conscientiæ, etiam in casu occulto, per *c. pen. de elect. c. de simoniacè, de simon. & ex Bulla quinta citata Pij V.* §. 8. *Suarez tom.* 1. *de relig. tract. de simon. cap.* 58. *num.* 9. *Filiucc. tract.* 45. *cap.* 13. *num.* 26. *Garzias par.* 8. *c.* 1. *n.* 56 *Sanchez lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 104. *numer.* 13. vbi ait non valere no-

nouam prouisionem, nisi facta fuerit expressio in supplicatione de ingressu simoniaco precedēte.

Amplia hanc pœnam, vt procedat etiamsi quis beneficium obtineat per simoniam ignoranter, & bona fide, quia adhuc non potest sine dispēsatione illud canonicè obtinere noua prouisione, vt *c. penult. de elect. Sanchez dub.* 120. *nu.* 21. *&* 22.

VII. Inhabilis etiam efficitur ipso iure simoniacè beneficium assecutus ad alia beneficia obtinenda, ex dicta *Bulla* 5. *Pij V. loco cit.* Imò etiam de iure cõmuni procedit hæc pœna contra omnes simoniacos in beneficijs, etiam contra mediatores, secundùm communem sentētiam Canonistarum, & Summistarum, vt apud *Sanchez dub.* 104. *nu.* 13. & tenet *Garzias nu.* 71. *loco cit.* Alij tamen cõtra tenent hanc pœnam inhabilitatis generalis non procedere, nisi ratione infamiæ, & irregulatitatis per sententiam condemnatoriam, vel notorietatem criminis incursæ; & dicunt Bullam Pij V. in hac particula non fuisse vsu receptam: ita tenet *Nauarr. conf.* 92. *de simon. Sanchez ibi. num.* 14. *Suar. de relig. tom.* 1. *trac. vlt. c.* 58. *n.* 11. *Eman. Sà verbo, Simonia, nu.* 9. *Less. lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 26. *Tannerus tom.* 3. *disp.* 5. *q.* 8. *num.* 97. *Layman lib.* 4. *tract. de Simon. num.* 74. *Paris. de resignat. lib.* 4. *q.* 2. Sed non recedendo à prima sententia, quam obseruat stylus Sacræ Pœnitentiariæ, nota quòd hæc pœna obligat ante omnem sententiam in conscientia, secundùm veriorem, quia est pœna merè priuatiua. *Azor. to.* 3. *lib.* 12. *cap.* 21. *in fin. Filiucc. loco citat. cap.* 13. *nu.* 26. & dixi *p.* 1. *c.* 30.

VIII. Infamem ipso iure esse ommnem simoniacum in materia beneficiali multi DD. dicunt, ex *c. fin.* 1. *q.* 3. *gloss. in c.* 1. *verbo, Mediatores, de testibus, in* 6. vt apud *Garziam par.* 8. *c.* 1. *nu.* 57. *&* 60. Sed cõtrarium meritò tenent alij communiter, quos allegat, & sequitur *Garzias n.* 61. scilicet requiri sententiam condemnatoriam de simoniæ crimine, vt *Garzias ibi:* vel saltem requiri notorietatē iuris, vel facti, vt cum communi sententia tenet *Sanchez dub.* 104. *cit. n* 18. Imò *Garzias nu.* 61. putat non induci hanc pœnam, nisi per sententiā fuerit specialiter inflicta; quod non puto verum, & est contra sententiam omnium Doctorum.

IX. Irregularem esse ipso iure omnem simoniacū in beneficijs, tenent multi, & hanc magis cõmunem ait *Paris. de confid. q.* 61. *nu.* 14. Sed contraria est verior, & magis communis, nempe non esse irregularem, nisi ratione infamiæ iuris, secuta sententia, vel

stan-

ftante notorietate, vt *Sanchez dub.* 104. *num.* 15. *Garzias loco cit. n.* 68. *&* 69. cum multis per eos allegatis.

Sed quæres, quis poſſit in prædictis pœnis abſoluere, & diſpẽſare? Reſpondeo primò, circa nullitatem pactorum nullus, excepto Summo Pontifice poteſt diſpenſare; ipſe enim ſolus poteſt purgare vitium ſimoniæ, vt dicam *hoc eodem c. in fin.*

Secundò, circa obligationem dimittendi beneficium, ſeu nullitatem prouiſionis, & inhabilitatẽ ad illud beneficium, ſi ſimonia ſit ſcienter contracta, nullus, excepto Summo Pontifice, diſpẽſare poteſt, vt *c. penult. de elect. Quaranta verbo, ſimonia.* §. *caueat autem. Sanchez opuſc. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 120. *nu.* 27. cum communi ſentẽtia, & Sacra Congreg. apud *Garziam p.* 8. *c.* 1. *nu.* 74. Imò neque Maior Pœnitẽtiarius hodie poteſt ſe intromittere, ex Breui reformationis SS. D. N. Vrbani VIII. *anni* 1634. *die* 27. *Septembr.* Quod etiam olim fuerat à Pio IV. ſtatutum in *Bulla reformat.* vt apud *Toletum lib.* 5. *cap.* 93. & apud *Quarantam loco cit.* Si autem ſimonia ſit contracta ignorante eo, qui beneficium accepit, ſcilicet facto tertij; tunc ſi cognito vitio ſimoniæ, ſtatim ſpontè renunciauit, poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare, ſi eſt beneficium ſimplex, per *c. pen. de elect. Sanchez nu.* 22. *&* 27. vbi ait communem. Si autem eſt dignitas, vel curatum, variæ ſunt ſententiæ, de quibus *Sanch. ibi.* Certè tunc poterit Maior Pœnitentiarius diſpenſare.

Tertiò, circa obligationem reſtitutionis fructuum malè perceptorum, vt ſupra, in caſu publico petẽda eſt compoſitio in Dataria; in occulto verò etiam in Pœnitentiaria peti poteſt, vt patet ex *Breui reformat. ſuprad.*

Quartò, circa obligationẽ reſtitutionis precij accepti, poteſt, & in Dataria, & in Pœnitentiaria compoſitio impetrari: quãuis enim ex *d. Bulla Pij IV.* non poſſet in Pœnitentiaria impetrari vlla compoſitio, tamen ex Breui d. reformationis non eſt denegata talis facultas, ſi tamen caſus ſit occultus.

Quintò, circa excommunicationem Papæ reſeruatam, dico primò quòd hodie poteſt etiam in publicis in Sacra Pœnitentiaria abſolui, etiam ex Breui prædicto reformationis. Item Epiſcopus in caſibus occultis poteſt abſoluere, ex *Triden. ſeſſ.* 24. *c.* 6. *reform.* neque huic iuri eſt hactenus derogatum in hac parte. Tertiò, Religioſi priuilegia habentes poſſunt abſoluere in Vrbe Roma, & extra Italiam, non autem in Italia extra Vrbem, ex decreto

Clem.

Clem. VIII. de quo dixi *verbo, absolutio, c.2.*

Sextò, circa pœnam inhabilitatis ad alia beneficia, non potest Episcopus dispensare etiam in occultis, neque vigore Tridentini Concilij *c.6. sess.24.* quia non loquitur de inhabilitate, vt Sacra Congregatio apud *Suar. tom. 1. de rel.g.tract.de simon.c.vlt.n.11. & Bonacc.de simon.q.7 punct.2. difficul.2.* Cõtra *Sanch. dub.120. num. 40. cum Henriq.* Potest autem Maior Pœnitentiarius dispensare, vt patet ex d. Breui reformationis, in occultis.

Septimò, circa pœnam infamiæ, & irregularitatis, dicendum est, non posse Episcopum dispensare, vt dixi *supra c.1.* & ita *Sanchez dub. 120. num.43. Vgolin. tab.4. cap.6.§.7. in fin.* Neque Maior Pœnitentiarius, quia supponimus hanc pœnam non incurri, nisi in casu publico, scilicet notorio iuris, vel facti, vt supra dixi.

X. Scientes aliquem cõmisisse crimen simoniæ super beneficio, tenentur Papæ illum reuelare per se, vel per alios: & ita complices reuelando veniam cõsequuntur, quod si non reuelauerint quantocius, absolui non possunt, donec reuelauerint: *extrau. cùm detestabile, de simon.* Inde dicunt aliqui DD. istos incurrere excommunicationem eandẽ; tenent *Syluest. excom. 7. casu 43. Couar. in regula peccatũ, par.2. §.8.nu.7. vers. cæterum*, & alij apud eundem. Alij dicunt solùm esse casum reseruatum; & hæc est communior sententia recentiorum, quam tenent *Nauar cap. 27. num.106. Vgolin. tab.4.c.9. Filiuc.nu.10. Suar.c.56.num.6.* Sed hodie hæc obligatio non est in vsu. *Filiuc. n.10. Sanchez dub. 104 n. 4. Nauar. c.27.nu.106. §. vigesimaprima, cum S.Antonin. Syluest. & Caiet.* Quamuis contra *Vgolin. cap.9. tab.4. de simon.* asserat esse in vsu.

Amplia prędictas pœnas, quòd procedunt non solùm in simonia super beneficio propriè dicto, sed etiam super officio Ecclesiastico, vt colligitur ex *d.extrauag.cum detestabile, §.per electiones.* Vnde DD. nomine officij dicunt cõtineri officia habentia iurisdictionem Ecclesiasticam, seu regimen spirituale, vt Prioris, Guardiani, Generalis, Prouincialis, Abbatissæ, &c. Ita *Caiet. excom. casu 75. Nauar.c.27.nu.116. Suar.disp. 22. de censur. sect.5.nu.24 Layman de simon. n.72. Sanchez loco cit.dub.104.nu.5. & 11.* & ita in terminis de Abbatissatu Monialis, *Rota Cassadori decis.1. de simon.* & hæc tutior videtur, & probabilior; quamuis alij contra dicant, solùm contineri beneficia propriè dicta. *Nauar.c.23.n.111. Less.cit.num.137. Azor. cap.21,*

q.6.

q.6. Bonac.de cẽsur.partic.disp.2. q.3.punct.24.nu.4. Barbos. in d.extrau nu.9. Alij verò dicunt, quòd si officium non habeat prębendam, non continetur in hac extrau. *Filiutc. tract.45. cap.13. num.23.*

Limita, vt dictis pœnis secundùm probabiliorem non sit locus, nisi simonia fuerit vtrinque completa, seu realis contracta, ita tamen vt sufficiat aliquam partem precij solutã esse, & prouisionem, seu dispositionem beneficij factam esse; ita *Nauar.c.23. num.104.& 111.Couarr. regula peccatum, par.2.§ 8.num.7.Armilla simon.num.4. Binsfeld. de simon. not.15 §.3.Vgol.de simon. tab.3. cap.5.Less.cap.35. n.149. Suar.cap.56. n.3 Layman n.68. Azor. lib.12.cap.20. q 4. Sanchez opuscul.lib.2.c.3. dub.106. num.4.* & hanc tenet, & communem dicit *Salzedo ad Diaz in praxi cap.94. lit. D. & Cassadorus decis.5.de constitut.*

Sufficit autem vt beneficium dicatur obtentum, si litteræ sint expeditæ. *Sanch. dub.106. nu.3. & dub.37 num.6.* & sufficit pro solutione precij mandatum consentiendi in pensionem, *Nauar. cons.13.de simon.* Item simonia super præsẽtatione perficitur dato precio,& facta præsentatione, vt patet ex d. extrau. quia ipsa præsentatio aliquod ius spiritua- le tribuit præsentato ad rem, id est ius petendi institutionem. *Innoc. in c. quod sicut, de elect. Seraph.decis.1238. num.4.* & ita in terminis *Layman num.68. de simon. & Nauar. cons.13. de simon.* Et idem de resignatione dicendum videtur, etiamsi nõdum à Papa sit facta prouisio, quia ipsa resignatio est dispositio de beneficio: & ita *Nauar. cons.21. de simon. num.3.* dummodo iam extensus fuerit consensus resignantis. *Nauarr.cons.33.num.3.* quia tunc acquiritur aliquod ius resignatario, vt non possit resignans retrocedere. Non tamen sufficit, si resignatio fuit facta in manibus non potentis illam admittere, verbi gratia in manibus Ordinarij ad fauorem tertij nominati, vt *Sanch.lib.2.opusc. c.3.dub.34.num.14.* Neque sufficit, quòd beneficiatus resignauerit, seu tradiderit de facto alteri beneficium suum pro precio, quia nullum ius spirituale in tali casu transfertur, sed nuda detentio. *Achill.de Grassis decis.432. aliàs tertia, de simonia. Paris. de confiden. q.40. n.vlt.* Dicit etiam *Sanch.loco cit.& Nauar.cons.33 aliàs 48.num.2.de simon.* non dici simoniam contractam, seu realem completam, quando etiam secluso pacto simoniaco, collatio seu prouisio esset nulla ex alio capite, quia tunc nihil spirituale

rituale datur: & puto huius rei exemplum, si quis tractauit, & conuênit de resignando beneficio alicui certis pactis,& obligationibus, sed cum clausula, *saluo, & reseruato beneplacito Papæ*; constitueruntque procuratorem ad resignandum, seu consensum cum dictis cõditionibus præstandum, cum clausula, *nec aliter*, &c. sed procurator excessit formam mandati, & sine dictis cõditionibus resignauit, & ipse resignatarius sic obtinens beneficium à Papa adimpleuit pacta, seu conditiones: quia cùm prouisio Papæ fuerit nulla, & nulla resignatio, resignatarius nullum ius spirituale consequutus fuit, vnde non dicetur simonia realis contracta. & ita *Achilles, & Parisius loco cit.*

Limita etiam, quòd mediatores non incurrũt dictam pœnam inhabilitatis, & priuationis beneficiorum, quia *in extrauag.* 2. *de simon.* solum sunt expressi, quoad excommunicationem: & ita *Nauarr. consi.*99. *nu.*1. *de simon. Sanchez opuscul. lib.* 2. *dub.*104. *nu.* 6.

Limita denique dictas pœnas, vt non procedant, quoties pacta fuerũt apposita super beneficio, saluo beneplacito Papæ,& ab eo sunt admissa; quia cessat, & purgatur omnis labes simoniæ, vbi Sedis Apostolicæ authoritas interuenit. *Nauarr. c.*23. *n.*108. *Paris. de resign. lib.* 14. *q.* 6. *nu.* 12. *Cassad. decis.*3. *de renunciat. Rota decis.* 380. *posth. Farinac. par.*2. hanc limitationem plenius examinant, & declarant *Suar. cap.*24. *nu.*30. *Layman nu.* 45. *Sanchez dub.* 42. *nu.*7. & 8.

CAPVT III.

Simonia super beneficijs confidentialis.

I. EX Bulla 85. Pij IV. quæ incipit, *Romanum decet*, prohibita est omnium Ecclesiarum, Monasteriorum, Officiorum,& Beneficiorum Ecclesiasticorum receptio in confidentiam, scilicet cum pacto illa conferentibus, vel resignantibus dimittendi, seu retrocedendi, siue gratis, siue cum pensione, aut cum pacto ea, vel ex eis fructus, vel pensiones in alios transferẽdi: & pœnæ statutæ sunt contrauenientibus.

Prima, vt prouisiones vitiò confidentiæ infectæ, sint ipso iure nullæ, & beneficia, & alia supradicta sic in confidentiam recepta, intelligantur vacare à die receptionis confidentialis, & dispositio eorum est Sedi Apostolicæ reseruata.

Secunda, quòd à prima die receptionis huiusmodi, ipsi recipien-

pientes fructus beneficiorum, seu officiorum, seu pensionum obtentarum suos non faciunt, & Cameræ Apostolicę deuoluti cēsentur, eique debiti sunt, eosque in vtroque foro restituere tenentur. Quod etiam notant *Nauar. cap.23.n.110. Filiucc. tract.41. cap.11. nu.16.* plenè *Quaranta verbo, simonia, §. altera.*

Tertia, quòd præsumentes cum tali confidentia supradicta beneficia, seu officia, &c. recipere, Cardinales, & Episcopi, & alij Prælati incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ; alij verò excommunicationē: hę cēsuræ sunt Papæ reseruatæ, & nec priuilegiati Religiosi, & alij, possunt absoluere in Italia extra Vrbem Romam, ex Decreto Papæ Clemen. VIII. vt dixi *verbo, Absolutio, c.2.* Addit *Tolet. lib.5. c.93. Quaranta verbo, simonia, §. caueat,* Pium Quartum statuisse, vt Maior Pœnitentiarius non dispenset super retentione beneficij, vel fructuum confidentia acceptorum, neque absoluant Pœnitentiarij confidentiarios, nisi cum clausula, dimisso beneficio ab vtroque, super quo confidentia commissa fuerit.

II. Ex Bulla Pij V. 8. incipit, *Intolerabilis*, Statutum est, vt si quis, Ecclesiam, vel Monasteriū, aut aliud beneficium ecclesiasticum qualecunque ex resignatione, vel cessione, simpliciter, vel cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, vt illa, vel illud etiam in euentum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferantur; aut illius fructus, vel eorum pars alij, vel alijs concedantur, vel pensiones soluantur ex eisdem; hæc, confidentia censeatur. Item si collator conferat beneficium vacans ea conditione tacita, vel expressa, vt transferatur in alterum, vel vt prouisus fructus illius, vel partem ad vtilitatem, vel arbitrium collatoris, vel decedentis, aut alterius transferat, vel pensionem illi, vel illis, quem, vel quos collator, vel cedens, vel alius voluerit, persoluat, simonia confidentialis censeatur. Item si id à Patrono, seu præsentatore, seu electore fieri contigerit, quod de collatore dictum est, confidentia censeatur. Transgressoribus autem, scilicet Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res, intercedente hoc vitio confidentię, recipientibus, ibi statutæ sunt pœnæ latæ sententiæ: etenim non solum sunt priuati dictis beneficijs, &c. sed etiam omnibus alijs prius legitimè obtentis, & remanēt Sedi Apostolicę reseruata, & ad huiusmodi inhabiles redduntur in futu-

tu-

turum, & in iuris subsidium excommunicati sunt excommunicatione Papæ reseruata.

Amplia huiusmodi pœnas, vt incurrantur statim accepto beneficio in confidentiam, etiam non sequuto effectu prætenso, scilicet translatione beneficij, vel fructuum, vt patet ex dictis Bullis, & ita communiter Doctores infra cit.

Limitant primò aliqui, vt Episcopi, & Cardinales, & Prælati non incurrant excommunicationem ex confidentia, quia licet Bulla Pij V. generaliter loquatur, videtur intelligēda iuxta Bullam Pij IV. quam ibi confirmat, seu declarat, in qua non excommunicationem, sed interdictum incurrunt: ita *Nauar.c.23.n.109. & 200. Azor. 3.p.lib.12.c.10. q.4. Sayr.lib.3.c.31.nu.6. Filiucc. tract.15.nu.179. Layman lib.4.tract. de simon. nu.76.* Sed contrarium verius tenet *Paris.de confid. q.27.nu.27. Barbos. alleg.50. n.138. Filiucc. tract.41. cap.11.nu.16. Bonacc. q.7.§.1. num. 11. tract. de simon.* & facit illa particula, *in iuris subsidium*.

Limita secundò, vt in dictas pœnas non incurrant, nisi recipientes beneficia, seu officia prædicta in confidentiam, vt patet ex dictis Bullis: non autem complices, neque ipse cōferens, aut resignans beneficium in confidentiam, neque is, cui deinde ob pactum confidentiale ceditur beneficium, vel fructus, &c. Incurrũt tamen isti omnes excommunicationem, & pœnas simoniæ realis contractæ, de qua dixi *c. præced.* quando fuerit simonia vtrinque perfecta, seu executa, scilicet accepto beneficio in confidentiam, & executa promissione cōfidentiali: ita *Suar.cap.43. in fin. tract. de simon. & Filiuc. tract.41.c.11.n.16. Bonacc. de simon.q.7.§.1.n.11. Layman de simon.n.78. & Sanch.lib.2.opusc. cap 3.dub.104.nu.6.* vbi ait mediatores nullas incurrere pœnas simoniæ, nisi excommunicationem *extrauag. 1. de simon.* quia in ea sola exprimuntur; & idem ait *Nauarr. cons.98.nu.2. de simon.* Quamuis *Quaranta verbo, simonia, §. est & alia pœna, ampliat.2.* teneat cooperantes incidere in excōmunicationem istā; non in alias pœnas confidentiæ.

Limita tertiò, vt secũdum magis communem non sit cōfidentia punita in Bullis supradictis, promittere retrocessionem fructuũ, vel pensionem eidem resignanti; sed tantùm si alteri ad voluntatem resignantis, vel si eidem collatori promittat reddere fructus, vel pensionem; vt patet ex eisdem Bullis, & ita *Sanchez opusc. lib.2. c.3. dub.34. nu. 12. Nauarr. cons.76. nu.6. de simon.*

Pa-

*Parif.de confid.q.*1.*num.*93.*Garzias par.*11.*cap.*3. *n.*194. *Mascard.concl.*1312.*vel* 1307.*Menoch.præsumpt.*9 *num.*8. *lib.*5.

Limita quartò, vt non procedant istæ pœnæ in recipientem pensionem per confidentiam, scilicet pacto inito, illam, vel fructus eius in constituentem, vel consentientem transferendi, aut in alium eius arbitrio. Quamuis enim dictæ Bullæ videãtur loqui etiam de confidentia super pensionibus, vel fructibus, intelligẽdæ sunt, quando initur pactum cum recipiente beneficium de pensione, vel fructibus retrocedendis, seu transferendis, non autem si id fiat extra occasionem recepti beneficij; est communis sententia, tenet *Tanner. tom.*3. *disp.*5.*q.*8.*n.*95.*Filiuc. tract.*45. *cap.*13. *num.*23. *Nauarr. c.*23. *num.*111.*& consi.*3.*de constitut. Parif.de confid.q.*42.*nu.*2. *Suar. de simon.cap.*43.*num.*4.*Garzias par.*1.*cap.*5. *num.*57. est contra *Bonacc.q.*7.*punct.*1. *num.*10.

Limita quinto, quòd illa pœna reseruationis Beneficij non procedit in foro conscientiæ ante sententiã, vt dicam *infra*, *c.*5.

CAPVT IV.

Simonia in examine ad Parœcias.

Trident. *sess.*24.*cap.*18.*reform.* statuit, vt cùm Parochialis Ecclesiæ etiam receptiuæ vacatio contigerit, siue per obitum, siue per resignationem, siue in Curia, siue extra, Episcopus tres ex synodalibus Examinatoribus eligat, qui cum eo examen perficiant nominatorum ad Parochiam, seu aliàs accedentium, seu concurrentium ad examen pro illa obtinenda. & addit; Caueant, ne quidquam prorsùs occasione huius examinis nec ante nec post accipiant, alioqui simoniæ vitium tam ipsi quàm alij dãtes incurrant, à qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficijs, quæ quomodocunque antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.

I. Ex hac particula, *vitium simoniæ incurrant*, intelligunt DD. communiter incurri excommunicationẽ contra simoniacos super beneficijs latam, de qua dixi *cap.*2.-ita *Nauarr. consi.*67. *de simon.Vgolin.tab.*1. *c.*48. §.7. Secundò incurrit prouisus nullitatem prouisionis, seu consecutionis Parochiæ illius, vt *Vgolin. ibi*;& patet ex dictis *supra cap.*2. Tertiò incurrũt omnes priuationem omnium beneficiorum etiã antea legitimè obtentorum, vt patet ex textu:& hãc pœnã ligare in foro conscientię ante declaratoriam probat idem textus Trident. & docet *Vgolin. ibidem* Tamen alij dicunt hanc pœnam

non esse vsu receptam cum tanto rigore, ideo non teneri ante sententiam dimittere: ita *Less. c.35.n.148. Tannerus p.3.disp.5. q.8.num.98.* Quartò incurrunt inhabilitatem ad quæcunque beneficia, vt patet ex eodem textu.

Amplia hoc decretum, vt neque à sponte dantibus dari, vel accipi possit, etiam si liberaliter ad captandam beneuolentiam Examinatoris, quia est prohibitum hic ob speciem simoniæ. *Garzias p.9.c.2.nu.390. Suar. de simon. c. 49.nu.2. in fin.*

Limita prædictas pœnas, vt nõ procedant, nisi simoniâ vtrinque realiter completâ, scilicet dato precio Examinatori, & approbatione facta ab examinatore, quia hæc est simonia ordinaria in materia beneficiali, de qua dixi *c.2.* & ita *Nauarr. loco cit.*

Limitãt secundo aliqui, vt excuset ab his pœnis leuitas materiæ, vt si modica esculenta, vel poculẽta examinãdus fuerit elargitus: ita *Petrus Ledesma in sum. par.2. tract.7. concl.7. Zerola in praxi verb. Parochiæ, §.2.dub.13.* Sed contraria verior videtur ob illam particulam, *ne quidquam prorsus*, & ita *Garzias p.9.c.2. nu. 390.* vbi latè examinat hanc materiam, & *nu.375.* vbi refert declarationem Sacræ Congregationis.

CAPVT V.

Simonia, procurando beneficia in Curia Romana, vel pro ignorantibus cum intentione cum prouisis super eisdem contractandi; vel pro se, vel pro alijs cum oblatione pensionis; vel pro alijs cum spe consequẽdi premium temporale ab eisdem.

Ex Bulla Pauli IV. 12. incipit, *Inter cæteras*, Prohibitum est procurare in Curia Romana beneficia pro personis cognitis, sed id ignorantibus, cum spe super eisdem beneficijs cum prouisis contractandi, seu paciscendi; vel pro se, siue pro alio procurare cum oblatione pẽsionis annuæ; vel pro alijs procurare beneficia cum spe pensionis ab eis obtinendæ, vel recipiendi alicuius, quamuis modici commodi temporalis; & contrauenientes incurrunt, Primò excommunicationem Papæ reseruatam. Secundò nullitatem prouisionis illius, vt teneatur prouisus in cõscientia illud dimittere. *Gonzal. gloss. 15. nu.89.* Tertiò tale beneficium remanet Sedi Apostolicæ reseruatum, tanquam vacans in Curia, vt notat *ibi Gonzalez:* non tamen in hoc præiudicatur patronis laicis, quia eorum iuri

non

non est expresse derogatum, vt notat *Less. c. 34. nu. 36. & 37.* Sed neque ista pœna reseruationis ligat ante sententiam pro foro conscientiæ: vnde si res sit occulta, poterit Ordinarius collator conferre iterum illud alteri; vel si fuit procuratum per resignationẽ, poterit restitui eidem resignanti, vt dixi *supra cap. 2.* Quartò incurrunt priuationem omnium beneficiorum antea legitimè obtentorum. Quintò inhabilitatem ad omnia beneficia. Sextò tenẽtur fructus perceptos ex tali beneficio Cameræ Apostolicæ restituere ex eadem Bulla.

Amplia, quòd procedunt pœnæ etiam propter illam spem, seu intentionem mente retentam, quia ille actus internus componit vnum morale cum externo, & est punibilis per legem positiuam, etiam nullo pacto externo interueniente: ita *Garzias p. 11. c. 3. nu. 191.*

Limita hanc Constitutionem, & pœnas, vt non incurrantur per solam procurationem, seu attentatum, sed requiritur actus consummatus, scilicet quòd simonia fuerit completa: & dicitur completa hoc loco, si supplicatio fuit signata, & publicata gratia in Cancellaria, vnde ius est quæsitum, vt possit petere litteras expediri. *Garzias p. 11. c. 3. n. 191. in fine.*

Limita secundò, vt non procedat de beneficio procurato extra Curiam, vt *Garz. ibi. Filiucc. tract. 15. n. 101.* Verum est quòd procurãs beneficium, siue in Curia, siue extra Curiam cum oblatione præmij, incurrit etiam pœnas simoniæ beneficialis, quando vel beneficij vacãtis litteras obtinuerit, vel quãdo resignatio ad eius fauorẽ facta fuerit, & præstitus, & extensus in Curia consensus, vt dixi *supra c. 2.* & ita habetur in eadem Bulla. Adde quòd procurans beneficium per oblationem prædictam, etiam solo pacto inito, scilicet acceptata prouisione, & acceptans, incurrunt pœnas simoniæ de datis, & promissis in Curia, vt dicam *infra c. 15.* neque expectandus est effectus.

Limita tertiò, vt nõ procedat, si præmium offerretur, vel pensio cum clausula, reseruato beneplacito sanctæ Sedis Apostolicæ, & eidem exponeretur in supplicatione oblatio prædicta, quia tractatus cum tali reseruatione non inducit peccatum, nec pœnas. *Less. c. 35. n. 92. Suar. de simon. cap. vlt. nu. 1. & 2.* latè *Paris. de confident. q. 40. num. 46. & 50. Sanch. consil. lib. 2. c. 3. dub. 39.*

Limita quartò, vt non procedat in procurantẽ beneficium pro alio cum intentione minus principali præmij, seu gratitudinis: vt

per Garziam loco cit. & Cherub. super eadem Bulla: vel cum intẽtione cõsequendi iustum præmium laboris sui. Sanch. dub. 26. nu. 4. Diana resolut. 39. tract. 2. Miscell. tom. 1. Vide etiam quæ dixi de hac re supra verbo, beneficium, c. 3.

CAPVT VI.

Simonia super beneficijs, Turnorum lucra dando, vel recipiendo.

QVoniam Turnorum occasione, id est circularis vicissitudinis cõferendi beneficia, collatores captabant lucra, exigentes annatã, vel sportulas, vel munera, & idem sæpè Capitula faciebãt pro admissione ad possessionem; quæ omnia simoniacam labem continent, vt c. finali, 1. q. 3. c. cùm Ecclesiæ, c. Iacobus, de simon. ideo per pœnales Constitutiones huic malo obuiam itum est.

I. Extrauagan. 2. de elect. & extrauag. vn. ne Sede vacante, Statutum fuit, vt certa ratione fructus beneficij vacantis diuiderentur inter successorem in beneficio, & eum qui ius annatæ habebat; & qui aliter percepisset, si intra mensem non restituisset integrè, incurrerent, Prælati quidem, id est Episcopi, vel maiores, suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & à Pontificalibus; Capitulum autem, vel Collegium, interdictum, donec restitueret, singulares personæ incurrerent excommunicationem, à qua non possent absolui, nisi præmissa satisfactione, extra mortis articulum.

Sed Trident. sess. 24. cap. 14. statuit ne pro prouisione, electione, confirmatione, collatione, institutione, aut admissione in possessionem Cathedralis, siue Canonicatus, siue beneficij, siue præbendæ, siue distributionum, deductiones ex fructibus, promissiones, compensationes, aut aliæ conditiones, seu turnorum lucra interponantur; nõ obstante quacunque Constitutione, vel consuetudine, etiam immemorabili, exceptis erogationibus consuetis applicari in vsus pios; seu laudabili consuetudine, seu Constitutione introductis, & ab Episcopo approbatis. Committentes autem contra hoc decretum, pœnis contra simoniacos latis à sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, quas omnes innouat, teneri decernit.

Sed quia dubium esse poterat, quas pœnas Prælati, & alij Clerici ex multis à iure diuersimodè statutis incurrerent; Postremò Pius Quintus, Bulla 104. incipit, *Durum nimis.* de-

declarauit, & confirmauit istud Tridentini decretum, decernens Episcopos incurrere suspensionē ab officio Pontificali, donec absoluantur à Papa, præuia satisfactione, seu restitutione receptorum; Collegia, & Vniuersitates incurrere interdictum: non tamē est ibi Papæ reseruatum; singulares personas incurrere excommunicationem Papæ reseruatam. & declarat contineri in his pœnis tàm dantes, quàm accipientes; & derogauit omnibus in contrarium.

Aduerte primò, quòd hęc procedunt, quando aliquid datur, vel accipitur, tanquā ex statutis, vel consuetudinibus supradictis; secus si priuatim ex pacto, seu conuentione, quia runc non hisce pœnis locus esset, sed latis contra simoniacos super beneficijs, scilicet simonia reali contracta, vel confidentiali, iuxta diuersos modos delicti: de quibus dixi *supra c.2.& 3.* & ita colligitur ex dicto Trident. decreto.

Aduerte secundò, quòd Episcopus non potest conferendo beneficium reseruare fructus alicui pio operi, sed benè potest dimittere, vt beneficium diutiùs vacet, vt fructus applicentur alicui pio operi ex iusta causa, vbi Camera non accipit vacantis beneficij fructus, & nisi sit beneficium, quod de iure debeat statim prouideri, vt Parochiæ, Canonicatus, &c. & ita *Sanch. opusc. lib. 2. c. 3. dub. 25. nu. 12.*

Aduerte tertiò, quòd ex dictis hodie non permittuntur istæ cōsuetudines, vel statuta de Turnorum luctis, seu deductiones, nisi de applicandis ad vsus pios. *Sanchez ibidem n. 15. & 16. Garz. par. 8. c. 1. nu. 86.*

Aduerte quartò, ex dicta Bulla certam taxam, seu limitationem esse factam deductionum, quæ ad vsus pios admittuntur: ibi vide, & plenè amplia, & limita hanc materiam, vt apud *Garziam loco cit. Castropalaum tom. 1. de relig. disp. 2. punct. 1. §. 2. n. 19.*

CAPVT VII.

Simonia super electione Papæ.

EX Bulla Iulij II. 3. incipit, *Cùm tam diuino*, simonia commissa in electione Papæ ab electo, aut eligentibus, reddit ipso facto electionē nullam, quæ nullo tempore, neque per intronizationem conualescit; & licitū est omnibus ab eius obedientia discedere impunè quandocūque; & inducit ipso iure priuationem Cardinalatus, & Ecclesiarum, & omnium beneficiorū tam electi, quàm eligentium culpabilium: imò electus etiam pensionibus ipso facto priuatur, vt ibi. At verò

rò eligentes culpabiles, si intra octo dies à sic electo discesserint, & se alijs Cardinalibus innocentibus coniunxerint, eo ipso restituuntur in pristinum. Mediatores verò talis simoniæ, si Episcopi sint, vel Legati Principum, aut alia dignitate præditi, incurrunt pœnas priuationis omniũ beneficiorum, feudorum, & bonorum, sicut rei læsæ Maiestatis, & hæresis, & ad huiusmodi omnia inhabiles efficiuntur, & intestabiles.

Denique §. 10. *eiusdem Bullæ*, præcipitur omnibus, & singulis Cardinalibus, ne Sede vacante prędictis cõtrauenire, vel contra præmissã, vel eorum aliquod statuere, disponere, ordinare, vel aliquo modo facere, vel attentare præsumãt, sub pœna excõmunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ: & derogauit omnibus contrarijs Constitutionibus, etiã *c. licet*, *de elect.* Addit *Sanchez opusc. lib. 2. c. 3. dub.* 104. *n.* 12. *cum Caiet. & alijs*, hanc Constitutionem fuisse approbatam in Concilio Lateranen. Adde quòd Cardinales Sede vacante iurant, se seruaturos eam Constitutionem, vt infra dicam.

Aduertendum primò circa illã pœnam nullitatis electionis Papæ ob simoniam, olim magnam fuisse controuersiam, an esset irrita talis electio: de qua Canonistæ *in c. licet, de elect.* & verius est ex *dicto c. licet*, non fuisse irritam, neque potuisse contra electionem Papæ canonicè factam, id est à duabus partibus Cardinalium, concorditer, opponi de simonia. *S. Antonin. 2. par. tit. 3. de super. c. 1 1. versic. sed quid cum duo. Fulgos. & Iason in l. Barbarius, ff. de offic. Prat. Cardin. in d. c. licet. Sanch. loco cit.*

Sed stante dicta Constitutione Iulij II. quæritur, an hodie sit irrita, eique possit opponi de simonia. Communis sententia ait irritam esse, & opponi posse; ita *Caiet. verbo, excommunicatio, c.* 24. *in fin. Cardin. Iacobatius lib. 4. de Concil. art. 4. §. ex his concludit, n.* 85. *Redoan. tract. de simon. p. 2. c. 34. n. 15. Azor. p. 2. lib. 4. c. 5. q. 7. §. deinde. Sanch. loco cit. nu.* 12. *Barbos. in d. c. licet. Vgolin. de simon. tab. 1. c. 48. §. 2. nu. 9. Scortia in select. consil. theorem.* 135. *§. sed dubitatur.* Sed cõtrarium tenet *Suar. tom. 1. de relig. tract. vlt. de simon. c.* 57. *nu.* 57. *Tanner. tom. 3. disp. 5. q. 8. num.* 98. *&* 110. & hanc valde probabilem ait *Less. lib. 2. c. 35. nu.* 145. *Filiucc. tract.* 45. *c.* 13. *n.* 23. *Bossius in praxi tit. de ambitiosis, in fin.* quia putant dictam Bullam non esse receptam cum tanto rigore in hac particula. Sed non video, quomodo hęc ratio subsistat; quia semper Cardinales iurant in Conclauis ingres-

su eam obseruare; & quia non constat hactenùs hunc casum cõtigisse; vnde neque contrarium obseruatũ fuisse dici potest. Aliã addunt rationẽ, quia aliàs sequeretur, quòd Ecclesia nõ esset vnquam certa de capite suo; cùm tamen Papam electum à duabus partibus Cardinalium concorditer, negare Papam esse, & Christi Vicarium, sit vel hæreticum, vel erroneum, vt *Tanner. disput. 1. de fide, q. 4. n. 162. cũ Bañes, Castro, & Turrecr.*

Sed ad hoc fundamentum respondet *Less. nu.* 146. dato quòd talis electus, propter dictam Cõstitutionem non esset verus Pontifex, stante tamẽ electione aliàs canonica, vt supra, & vitio existente occulto, eum habendum esse pro vero capite Ecclesiæ, eumque verè tunc fore verum caput Ecclesiæ, habiturumque assistentiam infallibilem Spiritus sancti ob titulum coloratum, cõcurrente scilicet communi errore: quod etiam tenent *Innocent. Hostien. Anan. & Bellamer. in dicto cap. licet, & Iacobat. loco citat. num.* 84. §. *ex his concludit*; qui ait, nec posse opponi de simonia contra talem electionem, nisi vitium simoniæ sit publicè notorium de iure, vel de facto. Addit tertiam rationem *Suar.* quòd dictæ Constitutioni Iulij II. fuit derogatum per Bullam Pij IV. 63. incip. *In eligendis*. Sed contra est, quia *ibi* §. 28. confirmat Constitutionem Iulij II. cum suis pœnis; & eam iurari mandat post Conclauis ingressum. Et quamuis §. 29. ne schismatis detur occasio, statuat non posse excludi à voce actiua, & passiua Cardinales prætextu cuiuscunque censuræ; quod etiam fuerat statutum *in Clem. ne Romani*, §. *penult. de elect.* & hoc etiam cõfirmauit Greg. XV. Bulla 13. incip. *Aeterni Patris*; tamen hoc non releuat in casu nostro, quia oppositio non fit ratione censuræ, sed criminis, & decreti irritantis.

Aduertendum secundò, quòd illa pœna priuationum, & inhabilitatum non habet locum, nisi simoniaca electione perfecta, non autem attentata: excommunicatio tamen lata contra Cardinales agentes contra dictam Bullam, seu pacta simoniaca ineuntes, procedit etiam contra attentantes, vt patet *ibi*, & notat *Caiet. verbo, excommunicatio, cap.* 24. Sed solùm procedit de attentatis, vel actis Sede vacante, vt *Caiet. ibi* notat.

Ex Bulla quoque Greg. XV. *supra allegata*, irrita decernuntur omnia pacta tacita, vel expressa, etiam iurata, super electione Papæ, Sede vacante inita super electione, vel exclusione,

sub pœna excōmunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ, priuatiuè etiam ad Maiorem Pœnitentiarium. Vide de hac materia, quæ *verbo*, *Ambitus*, *c*.3. & *verbo*, *Conclaue*, *c*. 4. *&* 5.

An autem simoniam committentes super electione Papæ incurrant in excommunicationem & pœnas latas in *extrauagant. cùm detestabile*, *de simonia*, de qua dixi *supra cap*.2. Respondeo quo ad excommunicationem, incurrere, mihi probabilius videri, cùm ibi agatur de simonia, etiam super electione ad Ecclesias: & ita *Nauarr. consil*. 17. *de sentent.excommunic*. Sed quoad pœnam nullitatis electionis, non video per illum textum derogatum fuisse specialiter statuto in *c. licet de elect*. ideo non æstimo eos incurrere in hanc pœnam ex vi illius extrau. quamuis aliunde in eam incurrant, vt *supra* dixi.

CAPVT VIII.

Simonia super iure patronatus, vel præsentatione.

I. PAtronus ius patronatus vendens, vel alio modo, seu titulo pro re temporali transferens in alium, necnon quilibet tali modo illud recipiens, simoniam committit, & vterque illud ipso facto amittit, & Ecclesia efficitur libera, vt deinceps qui habebat institutionem, habeat liberam collationem, *cap. de iure. cap. quia clerici, de iure patronatus*. *Triden. sess*.25. *cap*.9. *reform*.

Amplia primò, vt procedat etiam si permutetur cum re temporali, vel si vendat quis vniuersitatem bonorū, seu rem temporalem, cui annexum est ius patronatus, pluris, seu maiori precio ratione iuris patronatus. *Sāchez lib*.2. *cap*.3. *dub*.79. cum multis Doctoribus, quidquid in contrarium sentiat *Garzias p*.5. *c*.9. *num*.35.

Amplia secundò, vt neque vēdens rem temporalem iusto precio, cui annexum est ius patronatus, possit dicere se cum ea vendere ius patronatus, vel se vendere rem illam, & ius patronatus: sed solùm post verba venditionis rei temporalis, potest declarare animum suum, vt ius patronatus transeat cum re illa vendita, vel se vendere rem illam cum iure patronatus. *Sanch.dub*.81.*nu*.4. *&* 7. *Genuens. in praxi cap*. 84. *numer*.2.

Amplia tertiò, vt neque possit Patronus ius illud transferre in laicum gratis sine consensu Episcopi, sed benè potest in locum Ecclesiasticum transferre. *Sanch. dub*.76. Non esset autem simonia in laicum gratis ius patrona-

tus transferre sine licentia Episcopi; tamen incurreret in pœnā priuationis latæ sententiæ dans, & recipiens, ex *Triden. loco citat.*

II. An autem dicta pœna priuationis iuris patronatus liget etiam in foro conscientiæ ante sententiam? multi affirmāt, quià patronus sic abdicauit ius suum, quantum in se fuit, per venditionem: ita tenet *gl. Lamber. Abb. Innoc. Paul. de Cittadin. & Caiet.* quos allegat *Sanch. dub.* 82. *n.* 3. Sed alij probabilius dicunt, non ligare, quia per actum nullum patronus non est priuatus iure suo, & ideo illi restituendum esse ante sententiam; ita tenet *Sanch. nu.* 6. *cum Io. Andr. Cardin. Goffredo, & Rocho*, & facit quod dixi *supra cap.* 2.

III. Patronus vendens ius patronatus, & illud emens, non incurrunt in excommunicationem, & alias pœnas latas contra simoniacos, de quibus dixi *supra c.* 2. quia *extrau.* 2. *de simonia*, loquitur solùm de ecclesijs, seu beneficiis, non autem de iure patronatus. At vero patronus præsentās pro precio, seu recompensatione temporali, & præsentatus hoc modo, incurrunt excommunicationem, & nullitatem prouisionis ipso facto, & alias pœnas, de quibus dixi *cap.* 2. per dictam extrau. & ita *Sanchez dub.* 107. *nu.* 5. dixi *supra cap.* 2. & 3.

IV. Precium datum pro præsentatione, & datum pro venditione iuris patronatus, secundum magis communem, ante sententiam est restituendum Ecclesiæ læsæ. Alij dicunt pauperibus restituendum: alij dicunt restituendum ei, qui illud persoluit. *Sanchez dub.* 83. & *dub.* 114.

CAPVT IX.

Simonia in ordine recipiendo, seu conferendo.

I. Excōmunicationem Papæ reseruatam incurrūt ordinans simoniacè, & ordinatus, si conscius fuerit, & mediatores. *extrau.* 2. *de simonia. Suar. to.* 1. *de relig. tract. vlt. cap.* 5. *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 71. & 141. *Sanchez opuscul. lib.* 2. *capit.* 3. *dub.* 104. *nu.* 20.

II. Suspensionem incurrit ordinans simoniacè, à collatione omnium ordinum per triennium de iure communi antiquo, secundum aliquos, ex *c. pen. de. simon.* Sed alij probabilius dicunt perpetuam suspensionem incurrere ex dicto iure, vt *Sanchez nu.* 38. Sed hodie ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum & salutare*, incurrit perpetuam suspensionem à collatione ordinum, etiam primæ tonsuræ, & ab executione munerum

Pon-

Pontificalium: & est Papæ reseruata, vt *ibi*, cum validissima derogatione, vt dicam *infra Ampliat. tertia*.

Similiter ordines recipiens simoniacè, incurrit perpetuam suspensionem ab executione suorum ordinum, ex *dicta extrau. 2. de simon.* & intelligitur secundum probabiliorem sententiam, & cōmunem, nō solùm suspensus quo ad simoniacè susceptos, sed etiam quo ad alios. *Less. nu. 135. Suar. de censur. disp. 31. sect. 4. nu. 33. Sanchez dub. 104. n. 23.* & communem ait *Auila 3. par. disput. 5. dub. 9.* & hæc suspensio est Papæ reseruata *ex d. Bulla Sixti V.* vt dicam *infra*.

Mediatores simoniæ in ordine, non incurrunt suspensionem vllam. *Sanchez opuscul. lib. cit. dub. 104. nu. 6. & 30. Nauarrus cons. 98. nu. 2. de simon.* excepto Præsentatore, qui incurrit suspensionem ad triennium ab executione ordinum suorum *c. penult. de simon.* Sed intellige de præsentatore ex officio, qualis est Archidiaconus, de quo in *c. vn. de scrut. in ord. fac.* vel simili, cuius officium sit examinare ordinandos, & idoneos Episcopo renunciare: ita *Io Andr. ibi, & Barbos. nu. 3. cum Campanil.* & idem est de Episcopo, qui concedit litteras dimissorias, vt *Barbos. ibi & Campan.*

III. Interdictum quoque incurrit ab ingressu Ecclesiæ ordinans aliquem simoniacè, & est reseruatum Papæ, ex dicta Bulla 91. Sixti V. *contra malè promotos*.

IV. Violantes supradictas censuras exercitio ordinum illis vetito, varias pœnas incurrunt. Primò enim omnes præfati incurrunt irregularitatem. Secundò Episcopus, seu ordinans simoniacè scienter violans suspensionem, aut interdictum, de quibus supra, incurrit suspensionem ab administratione Ecclesiæ, & à perceptione fructuū omniū suorū beneficiorum: & est reseruata Papæ, ex dicta Bulla Sixti V. Excusatur autem ab hac suspensione etiam ignorātia culpabili, si nō sit affectata. *Sayr. lib. 4. c. 17. in fin.*

Simoniacè autem ordinatus, si violet præfatam suspensionem, etiam per exercitium ordinum minorum, vltra dictam irregularitatis pœnam, si sit Clericus sæcularis, incurrit priuationem officiorum, & beneficiorum, & ad talia inhabilitatem; & ea beneficia remanent reseruata Papæ, tanquam vacantia in Curia: Clericus autem regularis incurrit priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & ad eam fit inhabilis: & istæ pœnæ similiter sunt Papæ reseruatæ ex eadem Bulla Sixti V. *Sayr. loco cit.*

V. Præ-

V. Precium ab ordinante, vel mediatore acceptum, non est restituendum ex vi iuris positiui, quia ius canonicum nihil de eo statuit; sed tamen restituendum est, quatenus exigit ius naturale, vt quando ordinator tenebatur ex officio ordinare, vel præsentator præsentare, &c. *Less. lib.2. cap.35.nu.169. Suar. lib.1. de relig. tract. vlt. cap.59. num.16. & cap.60.n.13. Filiuc. tract.45. cap.13. nu.35. Sanchez opuscul. lib.2. cap.3. dub.105. numer.5.* & generaliter in omni casu, quo accipitur precium pro ipso sacramento, scilicet re purè spirituali, quæ in se non habet temporale annexum precio æstimabile, sicut habet beneficium: ita *Sanchez dub.113.nu.2. Suar. cap.59. nu.35. Less. nu.160. Layman lib.4. tract. de simon.n.79.* Secus est, quando pro labore annexo extra actum ordinationis interueniente acciperetur aliquid cōtra prohibitionem Triden. Concilij, de quo *infra* dicam. Precium igitur restituendum est danti, vt de iure naturali. *Suarez c.59.nu.23. Filiucc.cap.13.n.29. Layman ibi cum allegatis*: vnde si restituere sit paratus, sed creditor condonet liberaliter, poterit deinceps retinere tuta conscientia. Et licet Tridentinum, de quo *infra*, prohibeat ratione ordinum quidquam accipi, etiam sponte oblatum, sub censuris & pœnis simoniæ in ordine; non tamen prohibet cōdonationem. *Less.cap.35.nu.61.*

Amplia primò supradictas pœnas, vt procedant etiam de simonia super prima tonsura, quia secundùm communem modum loquendi, in iure canonico venit ordinum appellatione. *Suar.c.5. nu.5. de simon. Filiucc. tract.45. cap.13.nu.9. Vgolin. tab.4.cap.3. num.2. Layman tract. de simon. nu.71. Salzedo ad Diaz in praxi cap.94. § quinto*: præsertim hodie stante decreto Triden. Concilij, de quo statim dicam.

Amplia secundò, quòd Tridentino Concilio *sess.21. cap.1. reform.* Statutum est, vt nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam Clericalis tonsuræ, nec pro litteris dimissorijs, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum Ministri quouis prætextu accipiant: Notarij autem pro singulis litteris dimissorijs, aut testimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere possint, vbi non est consuetudo nihil accipiendi, & vbi nullū aliud sit eis constitutum stipendium pro tali munere: & qui secus fecerint, tam dantes, quàm recipientes, pœnas à iure inflictas, ipso

ipso facto incurrant, id est inflictas à iure, ipso facto pro simonia in ordine, videlicet excommunicationem, suspensionem, & iuris infamiam, iuxta supra dicta, & *cap.1. supra eo*. ita *Sanchez opusc.lib.2.cap.3.dub.104.n.21.* Et nota ibi nomine ministrorum contineri Examinatores, *gloss in cap.1. verbo, minister*, *ibi Barbos.nu.4.de simon. Suar. cap.22. num.7. Vgolin. tab.1. de simon. cap.42.§.3.num.1.* qui plures allegat.

De Notario autem, an ibi contineatur vt Minister sub eisdem pœnis, si excedat taxam contra prædictum decretum, aliqui affirmant, quia reuera simoniacus est: ita *Bonac. de simon.q.7.§.2. n.15.* alij verius negant, quamuis sit simoniacus; & dicunt Tridentinum intelligi debere cõprehendere in pœnis eos, qui proximè concurrunt cum Episcopo, & qui aliàs de iure puniũtur dictis pœnis, etiamsi sponte oblatum accipiant; non autem contineri Notarium. & ita *Less. c.45.n.133. Filiucc. tract.45. cap.13. nu.9.*

Amplia tertiò, vt neque Episcopus vigore *Trid. sess.24. c.6.* possit in casu etiam occulto, absoluere à prædictis censuris ob simoniam in ordine incursis Papæ reseruatis, vt supra, quia Sixtus V. derogauit etiam dicto decreto Tridentini, Et quamuis Clemens Octauus Bulla edita, quæ incipit, *Romanum decet*, quę est 40. redegerit dictam Bullam in alijs eius capitulis ad terminos iuris communis; tamen excepit censuras, & pœnas latas in dicta Bulla contra simoniacos in ordine: ita notant *Sanch.opusc. lib.2. c.3. dub.120. nu.4.8.& 9. & dub.104.nu.28.& dub.120. nu.9. Suar. cap.61. num.6. & c.56. nu.15. Less. nu.134.*

Limita primò, vt Episcopus non possit quidem absoluere, neque dispensare cũ simoniacè promoto scienter, vel cum ignorantia crassa, vel supina, sed benè possit cum simoniacè omnino ignorãter promoto, scilicet quãdo tertius eo ignorante pecuniam dedit: quamuis enim etiam hoc casu promotus sit suspensus secundum cõmunem sententiam Canonistarum, & Summistarum, per *c. si qui à simoniacis, 1. q.1.* tamen Episcopus potest cum tali dispensare, ex *c.de simoniacè, 22. de simon.* & ita distinguunt, & docent *ibi gloss. verbo, remanere*, & Canonistæ communiter, & plurimi, quos allegat *Sanchez opusc. lib.2.c.3.dub.120.* quod tamen limitant communiter Doctores; dummodo Episcopus ipse non sit complex super illa simoniaca ordinatione, vt apud *Sanchez ibi nu.14.* licet ipse *nu.15.cum Nauarro* teneat etiam tunc posse dispen-

dispẽsare. Addit *Sanch.dub.*104. *nu.*46. esse valdè probabile, promotum simoniacè omnino ignoranter, ex ignorantia inuincibili, vel non crassa, nec supina, non esse ipso iure suspensum, neque irregularem; & hoc tenent multi Canonistæ, quos ipse allegat, *ibidem*.

Limita secundò, quòd non incurrit in dictas pœnas recipiens spontè oblatum liberaliter post ordines collatos; antea verò recipi non potest, ex dicto decreto Tridentini. *Sanch. dub.*19. *n.*4. quàuis aliqui dicant, quòd etiam si ante ordinationem spontè, & verè liberaliter donaretur, non intentione mouendi animum Episcopi, vel Ministri, non incurrerent in dictum decretum, vt *Less.cap.*35.*nu.*61.

Limita tertiò, quòd dictæ pœnæ non incurruntur, nisi sit simonia realis vtrinque completa. *Less.c.*35. *n.*134. *Nauarr. c.*23 *nu.*104. *Tannerus tom.*3. *disp.*5. *q.*8.*nu.*93. *Layman nu.*71.

CAPVT X.

Simonia super Religionis ingressu.

I. EXtrauag.1. *de simonia*, prohibetur omnibus Religiosis vtriusque sexus, ne à volentibus ingredi eorum Religionem, Ecclesias, Monasteria, Domus, seu Loca, in eorumdem receptione antè, vel post illam pastus, pecunias, iocalia, aliasue res, etiamsi ad vsum pium deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præsumant, sed gratis illos admittant, solumque recipere possint ab ingredientibus huiúsmodi ea, quæ ab illis sponte, & plena liberalitate omni pactione cessãte offerentur; Qui secus egerint tam dantes, quàm recipientes excommunicationis, si Capitulum, vel Conuentus fuerit, suspensionis sententijs eo ipso decernuntur subiacere, & absolutio Papæ reseruatur; poterit autem Episcopus, vel Prælatus absoluere in occultis delictis ex *Trident. sess.*24.*cap.*6.*refor.* De hac re *Sãch.opusc.lib.*2.*c.*3.*dub.*104. *à nu.*50.

Amplia, quòd procedit, siue detur, & accipiatur pretium pro admissione ad Professionem, siue ad habitum, vt *Filiucc. tract.*45. *cap.*13.*nu.*11. *Bonacc. de simon. q.*7. §.4.*nu.*11. imò etiamsi pro admissione professi ad tale Monasterium, seu Domum, vt probatur ex dicta extrau. Quamuis alij putent solùm procedere de datione pro admissione ad Professionem, vt *Barbos.in d.extrau. n.*5.*Suar.de cens. disp.*22.*sect.*5. *num.*7 *Layman lib.*4. *tract. de simon.nu.*71.

Limita, quòd non procedunt pœnæ istæ, nisi simonia realiter vtrinque contracta fuerit, seu impleta, vt *Barbos. Suar. Layman ibi. Sanchez nu.* 50.

Limita secundò, vt non procedat de ingressu Confraternitatis, *Sanchez opusc lib.2.c.3. dub.23. nu.*8. Neque secundum aliquos pro ingressu Religionis Militaris, excepta Religione Sãcti Ioannis quia illa Militia emitur tunc non quatenus res spiritualis, sed quatenus est honor humanus. *Diana resolut.*64. *tract.2. tom.2. cum Villalob.* contra *Azor. to.3. lib.*12. *cap.*16. *q.*5. neque pro ingressu Monialis, si detur causâ sustentationis, seu dotis, ex decreto Martini V. *Suar. n.7. Sanch. dub.*104. *nu.*50. *Barbos. nu.2.*

Limita tertiò, quòd illa suspẽsio contra Capitula, & Conuentus non intelligitur ab officio, & beneficio, sed ab officio tantum Capitulari, seu administratione: ita *Marius Alter. Suarez & Filiucc.* quos sequitur *ibi Barbos.*

Limita quartò, quòd hodie secundum multos non procedit hæc Decretalis etiam de ingressu virorum, si detur aliquid causa sustentationis. *Sanchez ibi. Barbos. nu.3. Mirand. tom.3. q.8. art.7. Eman. Sà, simonia, num.2. Suarez cap.59. num.7. de simon.* Restitutio autem datorũ facienda est danti, ante Professionem, *c. veniẽs, de simon. Sãch. dub.*141. *nu. vlt.* at post Professionem restituenda, seu relinquenda eidem Monasterio ad vsum communem, *ex d. extrau.*

II. Si quis simoniacè receptus fuerit ad Professionem, simonia scienter contracta, tam recipiens, quàm receptus de Monasterio sine spe restitutionis expellendus est, & in locum arctioris regulæ ad pœnitentiam perpetuam detrudendus; vel si non inueniatur talis locus arctioris obseruantiæ, saltem ad alium locum mittendus eiusdem Ordinis. *c. quoniam, de simon.* Si autem ignoráter ipso recepto, seu Professo simonia sit contracta cum recipiente, debet receptus renunciare illi loco, & postea poterit de nouo recipi ibidem, si absque scandalo ibi possit permanere, aliàs ponendus in alio loco eiusdẽ Ordinis. *c. de regularibus, de simonia.* Aliqui dicunt hanc pœnam mutationis loci esse latæ sententiæ, & procedere etiam in casu occulto, etiam pro foro conscientiæ: ita *Syluest. Rayn. & Vlder. apud Sanchez dub.*104. *num.*51. Sed contrarium tenet ipse *Sanchez* per *d. c. quoniam*, ex quo apparet esse pœnam sententiæ ferendæ, neque obligare ante sententiam, maximè cum pœna hæc sit grauissima.

III. Simoniacè ad Professionẽ ad-

admissus, & admittens incurrit iuris infamiam, vt *extrau.1.de simonia, §. cæterum*: de qua dixi *supra cap.1.* videtur tamen requiri notorietatem facti, vel iuris, vt ibi dixi.

IV. Taliter receptus, & recipiens erunt irregulares ratione infamiæ, vt dixi *cap.1.* imò receptus erit specialiter irregularis, quia non poterit promoueri ad ordines titulo religiosæ professionis, cùm ea sit simonia infecta, & nullum ius tribuat professo, neque in fauorabilibus habetur pro professo, ex *d.c.quoniam*. Intellige post sententiam saltem declaratoriam: vt per *Syluestr. verb.simonia, q.15.§.secundum. Sanchez nu.53.*

V. Recipiēs simoniacè ad professionem, amittit eo ipso potestatem recipiendi. *Sylu. loco cit. nu.15.§.octauum. Sanch.n.53.* Sed etiam hæc pœna non obligat ante declaratoriam, cùm sit priuatio iuris quæsiti.

Aduertendum autem, quòd in pœnis hic enarratis *nu.2. 3. 4. 5. 6. & 7.* potest Episcopus, seu Prælatus cū suis subditis dispensare, dummodo ipse dispensans non fuerit complex criminis: ita *Sylu. dicto §. octauum. Sanchez num.53.*

VI. Professus per simoniam, validè professus est, sed nō acquirit ius sustentationis, seu portionis communis, sed solùm necessaria alimenta illi debentur, neque habet vocem actiuam, vel passiuam in ea Religione, secundùm *Nauarr. commen. 4. de regular. nu.25. Sanchez dub.104. nu.54.* & facit *c. de regularibus, c. quoniam, c.dilectus il secondo, de simonia*, vbi dicitur expellendus, & in arctius Monasterium detrudendus ad pœnitentiam. Sed contra, quòd non sit ijs priuatus ante sententiam, vel expulsionem, tenet *Suar. cap.57. n.9. Less. cap.35. num.132. Sanchez nu.54. Layman nu.70. de simonia.*

VII. Ex Triden. *sess.25. de regul. c.16.* cautum est sub anathematis pœna, ne ante professionem excepto victu, & vestitu, quocunque prætextu aliquid ex bonis Nouitij, vel nouitię tribuatur Monasterio à parentibus, vel propinquis, vel Curatoribus ingredientis, ne discedendi libertas aliquo modo auferatur. Imò abeuntibus restituantur omnia, quæ illius sunt: & ad id potest Episcopus per cēsuras ecclesiasticas Religiosos compellere.

Aliqui putant per illa verba, *sub anathematis pœna* latam esse sententiam excommunicationis contra dantes, & recipientes: ita tenet *Mirand.tom.2.q.35.art.8. concl.2. Valasc. de part. cap.16. nu.31. Manuel. tom.2. sum.c.7. nu.vlt.*

num.vlt. Sed contraria est verior videlicet esse sententiæ ferendæ, seu comminatoriam. *Sanch.lib.7. in decal.cap.5.num.26. Suarez disp.22.sect.5.num.15.*

Adde, quòd neque potest Nouitius donare Monasterio, vel illi renunciare bona aliqua, nisi cum licentia Episcopi, vel Vicarij intra duos menses proximos ante Professionem, ex *d.c.16.Trident.* Potest tamen etiam ad fauorem Monasterij testari, vel donare causa mortis. *Sanchez cap.5. num.24.*

CAPVT XI.

Simonia super Indulgentijs, vel facultate absoluendi à reseruatis, aut Priuilegijs circa interdictum, vel Baptismum.

EX Bulla 99. Pij V. *Quam plenum*, prohibitum est ob speciem simoniæ Prælatis Ecclesiarum publicare indulgentias, aut edicto concedere, seu communicare facultatē eligendi Cōfessarium cū facultate absoluendi à casibus reseruatis, aut priuilegium Missæ, & sepulturæ tempore interdicti, & assumendi duos, pluresue Cōpatres in Baptismo, soluentibus pecuniam sub prætextu piæ causæ: contrarium attentantes, si Episcopi sint, etiam Cardinales, incurrunt suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ, donec à Papa absoluantur satisfactione præmissa. Inferiores autèm Episcopis incurrunt excommunicationem Papæ similiter reseruatam. Item tales publicationes, seu cōmunicationes gratiarum sūt ipso iure nullæ, ex *d.Bulla*, vide *Bonac. de simonia, q.7.* § 5.

Aliam etiam Constitutionem Pij V. contra publicantes indulgentiam consequendam à porrigentibus manus adiutrices, vide *verbo, Indulgen. cap.2.*

CAPVT XII.

Simonia super sepultura electione.

Vide *verbo, Sepultura, c.3.*

CAPVT XIII.

Simonia Officialium Sacræ Pœnitentiariæ.

Vide *verbo, Munera, c.2.*

CAPVT XIV.

Simonia super dispensatione matrimoniali.

TRid. Concilium *sess.24.c.5. reform. matrim. in fine*, Statuit dispensationes de contrahendis matrimonijs non nisi ra-

rarò, & ex causa, & gratis concedendas. Et *sess.* 25. *de ref.c.* 18. statuit, quòd cùm vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, & gratis à quibuscunque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum. Aliter facta dispensatio subreptitia censeatur.

Limita, quòd nõ censetur hoc decretum prohibere iura expeditionum, quæ Officialibus Cancellariæ pro ipsorum labore persoluuntur. *Garzias par.* 8. *cap.* 1. *nu.* 100.

Limita secundò, quòd hoc decretum non est receptum in Curia, quoad compositiones, quæ iustis de causis à Papa percipiuntur ex causa rationabili, & honesta, scilicet propter sustentationẽ Papæ, & onera Pontificatus sustinenda. Nam sacrum Tridentinum Concilium, *decreto vlt. de reform. sess.* 25. intellexit decreta sua omnia, salua semper Sanctæ Sedis authoritate: & ita *Garz. n.* 101. *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 9. *nu.* 58. *Suar. de relig. tract. vlt. de simon. cap.* 20. *nu.* 8.

Remanet tamen de cætero in vigore, & obseruantia dictum Tridentini decretum in hoc, vt gratis dispensationes matrimoniales dentur, seu applicentur à Commissarijs per litteras Apostolicas deputatis. Nam in litteris in forma commissaria præcipitur Officiali Diœcesano, id est Vicario Generali, vt gratis expediat: quòd si aliquid muneris, aut præmij occasione dictæ commissionis, seu expeditionis exigere, aut oblatum recipere temerè præsumpserit, excommunicationis latæ sententiæ pœna innodatus tandiu existat, donec per satisfactionem à Sede Apostolica absolutionis beneficium meruerit obtinere.

Et in litteris in forma pauperũ concessis ob copulã propter infamiam auertendam, additur, vt in talis trãsgresSionis euentu, absolutio, & dispensatio per ipsos facienda, sit nullius roboris, & momenti.

Amplia primò, quòd ob prædicta Commissarius nihil potest accipere, etiam pro examine testium, aut informationum mercedis titulo. *Nauar. cons. vlt. de rescr. Genuens. in praxi cap.* 25. *num.* 13.

Amplia secundò, vt neque excusentur ratione consuetudinis etiam immemorabilis. *Garzias num.* 100. *&* 103. quamuis alij contra dicant valere consuetudinem, vt Vicarius accipiat scutum vnum aureum pro dicto examine, & informatione: & ita tenet *Sanchez lib.* 9. *disputat.* 35. *num.* 9.

Limita, quòd non eſt illicitum poſt expeditionem diſpenſationis aliquod munus ſponte, & liberali animo oblatum in ſignum gratitudinis accipere. *Sanchez num.* 14. Alia in hac materia vide apud *Sanchez*, & *Garziam ibidem*.

CAPVT XV.

Simonia ſuper datis, vel promiſſis, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana.

I. Extrau. 1. *de ſentent. excommunic.* à Bonifacio Octauo lata eſt excommunicatio contra promittentes aliquod paruum, vel magnum, & contra promiſsionem acceptantes, (etiam ſi talis promiſsio fiat ſub verbis generalibus, & plenè non expreſsis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum, pro aliqua iuſtitia, ſiue gratia pro ſe, aut pro alio quibuſcunque modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda; & contra eos, qui ſciuerint aliquem de prædictis culpabilem, & intra triduum non reuelauerint Papæ, vel alicui, per quem ad Papam verbum fideliter referatur; & abſolutio reſeruatur Papæ, ita vt niſi ex ſpeciali Papæ mandato abſolutio dari prædictis non poſſit, niſi in articulo mortis, ſi ad Papam acceſſus haberi non poſsit. Neque abſoluantur, niſi priùs quantum quis dederit, vel receperit, integraliter pauperibus largiatur: & iuſtitiâ, ſiue gratia taliter obtenta nullius eſt roboris, vel momenti, & gratia, ſeu iuſtitia ſic obtenta ſcienter vtentes, in eandem excommunicationem incurrunt eodem modo reſeruatam.

Aduerte, quòd hæc Extrauagans non punit cauſas ſecundarias, ſcilicet cooperantes, quia eos non expreſsit, ſed exprimuntur in Conſtitutione ſequenti: ita *Nauarr. notab.* 7. *ſuper extrau. eadem*.

II. Greg. XIII. Bulla 24. vel 28 incipit, *Ab ipſo*, Conſtitutionem prædictam cum ſuis cenſuris, & pœnis omnibus innouauit, & extendit contra audentes aliquam ex tribus actionibus infra dicendis ibi vetitis cõmittere: & contra dantes in illis, aut alijs ſupra in Bulla Bonifacij VIII. vetitis, auxilium, conſilium, vel fauorem. Tres autem actiones à Gregorio vetitæ ſunt.

Prima, ſordida nundinatio in conquirendis hac illac expeditionibus negociorum gratiæ, & iuſtitiæ apud Sedem Apoſtolicam, innitendo, ſeu fiduciam habendo in Potentiorum ſuffragationibus. Hoc autem ita explicant commu-

munitec interpretes, vt incurrat in hanc Constitutionem quicunque preciũ accipit, vel de eo paciscitur, vt sit Mediator, seu Procurator, seu Sollicitator pro obtinenda gratia, vel iustitia, si hoc precium prætendat ratione fauoris Potentiorum, cui innititur: ita *Nauarr. in hanc extrau. n.* 40. *Molina disput.* 92. *§. atqui. Filiucc. tract.* 15. *nu.* 129. Sed non placet, quia hoc iam erat prohibitum per extrauag. Bonifacij. Itaque æstimo per hæc verba incurrere in pœnas istas eum, qui profitetur, seu exercitium facit procurãdi expeditiones prędictas spe precij consequendi, non ratione solius laboris, sed fauoris, cui innititur, seu quo sperat, se obtenturum gratiam illam, seu iustitiam, quia verbum *nundinari*, significat exercitium emendi, vel vendendi; & *hac illac conquirere*, similiter frequentiam importat: vnde non requiritur hic pactum vllum iniri ad hanc actionem perficiendam, sed frequentia, & intentio praua.

Secunda actio, ambire donis, vel pollicitationibus eos, quos putant gratia, id est fauore præstare apud eos, qui facturi sunt gratiam, vel iustitiam: vnde incurrunt transgressores in hanc Constitutionem, etiam si non obtineãt intentum, neque is dona, aut promissiones acceptet, quod significat verbum *pollicitari*, vt *Filiuccius tractat.* 15. *num.* 129. *Sanchez opuscul. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 104. *numer.* 56. *in fine*.

Tertia, fingere, scilicet mentiendo, se Potentiorum operam, seu industriam quæsiuisse precio, vel muneribus pro tali gratia, vel iustitia obtinenda, vt ab oratore, seu litigatore remunerationem reportet, vt ait *Molina tom.* 1. *disput.* 92. *§. tertia. Filiucc. num.* 129. *Nauarr. tract. de datis, & promissis, notab.* 23. *num.* 42.

Addit etiam Gregorius *in eadem Bulla* contra omnes supradictos, pœnas priuationis omnium beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum, & sæcularium, & infamiæ iuris, & inhabilitatem ad huiusmodi, ipso facto incurrendas. Impunitatem verò concedendam decernit suos complices reuelantibus, stante delicto occulto.

Limitant multi hanc Constitutionem, vt procedat solùm, quando agitur de iustitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apostolicam via spiritualis Pontificiæ potestatis; non autem si à Papa, vel eius Officialibus, quatenus Papa est Princeps temporalis: ita *Nauar. notab.* 18. *versic. tertio. Molina versic. iam verò*. Contrarium tenent *Azor.*

par. 3. lib. 12. cap. 24. quæst. 7. Filiucc. num. 139. qui hanc ait probabiliorem, & tenet *Bonacc. de censur. in partic. disput. 2. q. 3. punct. 31. nu. 4.*

Limita secũdò, quòd quamuis in Constit. Bonifacij, puniantur dantes, vel promittentes paruum, vel magnum, tamen in casibus, quibus non sit propriè simonia, (vt in casibus additis à Gregorio sæpè accidit) excusat paruitas materiæ à pœnis præfatis: est communis sententia, vt *Molina versic. vtrum, Nauarr. notab. 3. in fine, & notab. 10. numer. 20. Sanchez dub. 110. numer. 4. loco citat.*

Limita tertiò, quòd in casibus, quibus non sit propriè simonia super beneficijs, non inualidatur gratia, neque iustitia ob pacta, seu data, vt supra, si aderat ignorantia inculpata, seu inuincibilis. *Sanchez lib. 9. de matrim. disputat. 32. numer. 18. Bonacc. de censur. partic. disp. 2. quæst. 3. punct. 31. in fin.* & ratio est, quia hæc irritatio est pœnalis, vt dixi *supra par. 1. cap. 29.* Imò non sufficit ad pœnas in casibus Constitutionis Gregorij ignorantia culpabilis, nisi sit affectata, vt *Nauarrus num. 38. Scortia in select. Constit. theorem. 333. §. ligat*, propter verbum *audentes*, & *Molina vers. cum Gregor.*

Limita quartò, quòd pœnæ contra non reuelantes, non videntur esse in vsu, vt *Bonaccina num. 18.* & facit, quòd in simili dixi *cap. 2.*

CAPVT I.

Societatis Iesu Institutum impugnantes, vel mutari procurantes.

EX Bulla Gregorij XIII. 89. *Ascendente Domino*, §. 24. Impugnantes Institutum, seu Cõstitutiones Societatis IESV, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, & inhabilitatem ad officia, & beneficia sæcularia, & regularia.

Ex Bulla Gregor. XIV. 20. incipit, *Ecclesiæ Catholicæ*, §. 20. Regulares personæ, etiam eiusdem Societatis, Institutum prædictum, aut Cõstitutiones impugnantes, aut mutari, aut alterari procurantes, aut alteri, quàm Summo Pontifici, aut Generali Præposito, vel Congregationi eiusdem Societatis proponentes mutanda, scienter, seu ex præsumptione, incurrunt excommunicationem, inhabilitatem ad omnia officia, & dignitates, & priuationem vocis actiuæ, & sunt Papæ reseruatæ.

De his vide *Roderic. q. regul. 1. artic. 5. tom. 1. Filiucc. tractat. 13. nu.*

nu. 146. *Cherubin. in Compend. super Bulla Gregor. XIV. supradicta. Mirand. tom.* 1. *q.* 10. *ar.* 3.

CAPVT I.

Sodomia.

Sodomiæ crimen committens ipso facto afficitur iuris infamia, ante sententiam condemnatoriam, aut aliam notorietatem, vt *l. prima*, §. *remouet*, *ff. de post. ibi gloss.* notat *verbo*, *passus*, & *l. cum vir nubit*, *C. ad legem Iul. de adulter. ibi gloss.* notat *verbo*, *infames*; est communis sententia, vt apud *Farinaccium quæst.* 148. *nu.* 11. *Barbos. allegat.* 44. *num.* 8. Vnde infamis de iure Ciuili est etiam infamis de iure Canonico, *Garzias part.* 7. *cap.* 8. *num.* 11. Sed aliqui dicunt, non ligare hanc pœnam pro foro conscientiæ, imò neque pro foro externo ante sententiam declaratoriam, vt de communi testatur *Iason in l. si quis maior*, *C. de transact.* Alij dicunt sufficere delicti publicitatem: ita *Sanchez opusculorum lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 12. Sed magis communis ait, requiri, & sufficere notorietatem iuris, aut facti: ita de communi *Toletus lib.* 1. *cap.* 74. *in fine*: & dixi *part.* 1. *capit.* 33. Et quidem, posita huiusmodi notorietate, ex alio etiam capite fit infamis, quia est crimen enormissimum, depositione dignum, imò & degradationis, & traditionis Curiæ sæculari, vt *c. Clerici*, *de excess. prælat.* vnde notorium existens notat iuris infamia secundum magis communem, vt communem testatur *Toletus lib.* 1. *cap.* 74. *Sayr. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 12. & 24. vbi in terminis de Sodomia, & plurimos allegat *Garzias p.* 11. *c.* 3. *n.* 110.

Amplia, quòd etiam impubes rationis vsum adeptus incurrit hanc pœnam, licet pœnam ordinariam minor ætas minui faciat, tanquam causa minuens culpam: ita *Abb. in consil.* 22. *numer.* 2. *vers. non obstat minoritas*, *lib.* 1. *Molina disp.* 9. *n.* 20. *trac.* 4.

Consequenter ergo Sodomiæ causa infamis effectus, est irregularis, vt *Quaranta verbo*, *Sodomia*, *in explicatione Bullæ Pij Quinti limitat.* 1. *Tolet. loco citat. Maiol. lib.* 5. *cap.* 43. *nu.* 1. Sed requiritur, vt dixi, publicitas, vel notorietas: ita *Vgolin. de irregular. cap.* 43. §. 2. *vers. quare contrariam. Tolet. loco cit. Quaranta loco citat. in addit. limit.* 1. & *Garzias par.* 11. *c.* 10. *n.* 194. *Diana resolut.* 21. *tractat.* 3. *miscell. tom.* 1.

Addunt multi, Sodomitam Clericum etiam occultum, esse ipso iure suspensum, vt etiam

Tt 3 pœ-

pœnitentia peracta, si celebret, fiat irregularis: & hanc tenet, & communem dicit *Farinaccius quæst.* 148. *num.* 27. cum multis, & communem testatur *Garzias part.* 11. *cap.* 10. *num.* 194. Sed contraria opinio est magis communis, vt constat ex allegatis per *Garziam ibi num.* 195. quibus adde *Suarez disput.* 31. *sect.* 4. *num.* 20. *tract. de irregul. Sayr. lib.* 7. *c.* 12. *n.* 22. *Diana resol.* 69. *miscell.* 3. cum ibi allegatis.

Ex Bulla autem Pij V. 72. incipit, *Horrendum*, omnes Sacerdotes, & alij Clerici Sæculares, vel Regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, ipso facto sunt priuati omni priuilegio clericali, omnique officio, & dignitate, & beneficio ecclesiastico, & per Iudicem ecclesiasticum degradati, tradendi sunt Curiæ sæculari puniendi.

Limita primò, quòd loquitur de exercentibus, vnde requiritur consuetudo, seu frequentia. *Barbosa in d. c. Clerici, de excess. prælat. Garzias par.* 11. *cap.* 10. *num.* 198. Est tamen verum, quòd etiam per vnum actum possunt, & debent degradari, & tradi Curiæ sæculari puniẽdi per *d. cap. Clerici*; & ita *Farin. q.* 148. *n.* 30.

Limita secundò, quòd pœna priuationis priuilegij clericalis ex dicta Bulla illata, non ligat ante sententiam declaratoriam Iudicis ecclesiastici, vt in simili dixi *verbo*, *assassinium*: & ita in terminis *Diana resol.* 51. *tract.* 2. *de immun. tom.* 1. vbi plures allegat. Neque enim est ista pœna priuationis censura aliqua, seu suspensio, vt quidam putant, neque irregularitas, sed pura pœna priuatiua, seu depositio verbalis latæ sententiæ, vt *Filiuc. tract.* 17. *nu.* 126. *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 4. *nu.* 22. *Quaranta dicta lim. prima. Auila par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 3. *Diana resolut.* 21. & 67. *tract.* 3. *miscel. tom.* 1.

Sodomiæ reus efficitur ipso iure intestabilis, vt testamentum eius nullum sit: ita de communi *Farinaccius quæst.* 148. *num.* 16. & 17. requiritur tamen sententia saltem declaratoria criminis, vt *Farinacc. ibi*.

CAPVT I.

Spolium Ecclesiasticum defraudantes.

Vide *Vacantia*.

CAPVT I.

Sponsalia secundò contrahens, primis legitimè non dissolutis.

IN tali casu quis incurrit iuris infamiam ipso facto, & consequenter est irregularis, per

l. 1.

l.1.in fine, ff. de his, qui not. infam. Molina disp.6.n.8. tract.4. Layman de irregul. cap.4. nu.1. & procedit, etiam si hæc sponsalia essēt inualida ratione alicuius impedimenti irritantis. *l.quid ergo, §.cum autem, ff. eo.* Item contrahens sponsalia constante primo matrimonio, fit suspectus de hæresi, per ea quæ dixi *verb. matrimonium, c.3.*

CAPVT I.

Sortes in electione.

Vide *verbo, Electio, c.2.*

CAPVT I.

Sponsiones facientes super vita, vel morte Papæ, vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium.

HÆ sponsiones sunt prohibitæ ob suspicionem simoniæ, & tam ipsi spondentes, quàm sponsiones huiusmodi permittentes in terris suis, & dantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam ex Bulla Greg. XIV. incipit, *Cogit nos,* quæ est 4. in Bullario: & tales pollicitationes sunt irritæ, etiam in foro conscientiæ, vt recepta retineri non possint, sed restituenda sunt non danti, sed pijs locis illius Ciuitatis, vel Oppidi, vbi contractus est celebratus, vel vbi detectum fuerit crimen, & eisdem locis pijs dominium ipso iure acquiritur; & si plura sint loca pia, est locus præuentioni, agendo rei vindicatione, & cuiq. datur super hoc actio popularis, neque possunt præfati absolui etiam in articulo mortis, nisi præuia hac restitutione, si fieri possit, ex *eadem Bulla.* Neque valet concordatio partis facta cum locis pijs, quin nondum exacta ad alia loca pia deuoluantur, ex *dicta Bulla.*

Itē personæ ecclesiasticæ spōsiones prædictas facientes amplius eo ipso in vtroque foro priuati remanēt omnibus beneficijs obtentis, & inhabiles ad futura, & Ordinarius potest de illis sic vacantibus disponere, etiamsi alias dispositioni Sedis Apostolicæ essent reseruata; ita ex eadē Bulla. Vide de hac re *Sayr. lib.3. c.31. nu.2. Filiucc. tract.32. num.105. Scortiam in select. consil. theorem. 384.* qui latè pertractat.

CAPVT I.

Ad studia quæcunque accedentes Religiosi sine licentia.

IN *c.2. ne Cler. vel Mon. in 6.* vt periculosa euagandi occasio Religiosis auferatur, prohi-

bitum eſt omnibus Religioſis accedere ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, eundi licentia primitus ſit conceſſa. Temerarius autem violator huius prohibitionis, excõmunicationis ſententiam incurrit ipſo facto.

Amplia, vt procedat de ſtudijs etiã aliàs licitis Religioſis, vt Humanitatis, Philoſophiæ, & Theologiæ, vt *Canoniſtæ* hic communiter. *Barboſ. nu.* 10. *Sanchez in decal. lib.* 6. *cap.* 8. *nu.* 73. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. §. 14.

Limita, vt procedat ſolum, quando adiret Religioſus ſtudia, extra Clauſtra ſuę Religionis exiſtentia. *Sanch. nu.* 75. *& Barboſ. num.* 11. cum alijs; & habitando extra Clauſtra ſuę Religionis cauſa huiuſmodi ſtudiorum; nam ſi habitat in Conuentu, ſed die tantum accedit ad Vniuerſitatem, non incurrit hanc cenſuram. *Suar. de cenſur. diſput.* 23. *ſect.* 4. *num.* 35. *Sanchez nu.* 75. 76. 79. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 33. *nu.* 20. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 136.

Limita ſecundò, quòd ad hanc cenſuram incurrendam non ſufficit diſceſſiſſe à Monaſterio, ſed requiritur acceſſus cõſummatus, id eſt peruentum eſſe ad locum ſtudiorum, ſcilicet ad ſcholas, ſaltem prima vice. *Tolet. verſ. circa tertium*.

Limita tertiò, quòd in Religionibus, in quibus licentia habitandi extra clauſtra non pendet ab immediato Superiore, ſcilicet locali, ſed à Prouinciali, vel Generali, non requiritur tunc conſilium Conuentus. *Sanchez num.* 77. *Barboſ. num.* 11.

CAPVT II.

Ad ſtudia Legum Ciuilium, aut Medicinæ exeuntes Religioſi.

I. IN *c. non magnopere, ne Clerici, vel. Mon. ſæc. neg.* ex Concil. Later. ſub Alexandro III. ſtatutũ fuit, vt nulli omnino Religioſo profeſſo ad legendam Phyſicam, id eſt Medicinam, Legeſue mũdanas permittatur exire; ſi verò exierit, & ad Clauſtrũ ſuum intra duorum menſium ſpatium non redierit, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur.

Honorius Tertius in *c. ſuper ſpecula, ne Cleric. vel Mon.* confirmauit dictam Conſtitutionem Alexandri III. & declarauit illud verbum, *ad legendas leges*, intelligi ad audiendas; & quia illa verba, *ſicut excommunicati ab omnibus euitentur*, ſecundum multorum opinionem non cenſebantur importare canonem latæ ſententiæ, vt *Abb. in d. c. ſuper ſpecula, nu.* 1. *Anchar. nu.* 3. idcirco idem Honorius *ibi* decer-

cernit ipso facto excommunicationem incurrere transgressores: præcipitque, vt à Diœcesanis, & Capitulis loci domicilij eorumdem, & loci studiorum, vbi emanent, publicè excõmunicati denuncientur.

Amplia, quòd neque Prælati possunt super hoc cum suis Religiosis dispensare. *Abb. in c. non magnopere, super verbo, nulli omnino. Suar. disput.23. de censur. sect.3. nu.13. Sanctarell. de hæresi, tract. de Apostat. cap.2. num. 15.*

Amplia secundò, quòd tempus duorum mensium pro termino constitutum ad pœnam incurrẽdam, incipit currere à die, quo Religiosus exit à Claustris ad audiẽdas Leges, vel Physicam, etiã si nunquam accesserit ad locum studiorum huiusmodi. *Suar. n.14. & 16. Sayr. lib.3. c.33. num.4. Abb. in d. c. super specula, nu.8. Sanctarell. n. 20.* & communem testatur *Barbos. in c. non magnopere, nu.7.* est contra *S. Antonin.* qui putat incipere à die, qua cœpit vacare dictis studijs.

Limita primò, vt non contineantur Religiosi vacantes dictis studijs extra Claustra existẽtibus in Ciuitate, vbi est ipsorum Cõuentus, & ipsi non pernoctant extra Claustra; quia iam apparet eos non manere continuè duos menses extra Claustra, quod necessarium est ad hanc pœnam. *Caiet. excommunic. c. 50. Tolet. lib. 1. c.37. nu.4. Nauarr. c.27. nu.116. Sayr. num.2. Abb. in c. non magnopere, nu.13. Suar. n.12.* est contra *Filiuc. tract.14. num.128.* qui putat esse locum pœnæ, etiam si habitet in Claustris, si extra vacet dictis studijs.

Limita secundò, vt non contineatur in hac prohibitione Religiosus vacans studijs Legum extra Claustra cum licẽtia Superioris (de qua dixi *c. præced.*) si vacet Legibus, quatenus conducũt ad pleniorem Canonũ, vel Theologiæ intelligentiam. *Io. Andr. in d. cap. super specula, ibi Abb. nu.2. Henric. nu.6. Barbos. n.3. & 7. Tolet. loco cit. nu.4.* Verum est, quòd pro foro externo contra eum præsumeretur, vt *Tolet. ibi, Sanctarell. nu.21. loco cit.*

Limita tertiò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, sublata contumacia, vt patet ex textu, & Religiosi non exempti possunt pro foro externo absolui ab Episcopo loci delicti, & Episcopo loci domicilij. *Henric. in d. c. super specula, cum gloss. Innocent. Host. ibidem.*

II. Religiosi prædictæ prohibitionis transgressores, etiam si Legis periti, & Doctores effecti sint, nõ possunt fungi officio Aduocati, neque possunt audiri, etiã si patrocinari velint, in causis

aliàs permissis, vt in pijs causis. Ita statutum est in *d. c. non magnopere*, & declarant *gloss. in d. c. super specula, ibi Goffr. & Card. oppos.* 1. *&* procedit etiam absolutione ab excommunicatione obtenta, vt *Abb. in d. c. super specula nu.* 10. *Abb. Antiquus. ibi in fine*.

III. Religiosi prædicti transgressores reuersi ad claustra, in Choro, Capitulo, & Mensa, & cæteris, vltimi Fratrum existant; & intelligitur hæc priuatio antianitatis, etiam post absolutionem excommunicationis obtentam. *Abb. Antiquus loco cit.*

IV. Additur in *d. c. non magnopere*, alia pœna contra dictos Religiosos transgressores, scilicet vt amittant totius spem promotionis, nisi fortè ex misericordia Sedis Apostolicæ cum eis dispẽsetur; per quæ verba dicunt eos incurrere ipso facto irregularitatem: ita *Sylu. verb. irregul. n.* 22. *Rebuff. Specul. & Bernard. Diaz*, quos allegat, & sequitur *Maiol. lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 13. *Sanctarell. c.* 2. *nu.* 15. *Auila p.* 7. *disp.* 9. *dub.* 1. *sect.* 1. *Abb. in d. c. super specula, nu.* 2. *Henric. nu.* 9. est communis sententia: licet *gloss. in d. c. non magnopere, verbo misericordia*, sentiat hic agi de promotione ad dignitates: sed illa particula *totius promotionis*, comprehendit promotionem, tam ad dignitates, quàm ad ordines, & beneficia. *Abb. loco cit. Card. in c. non magnopere, oppos.* 4.

CAPVT III.

Studijs Iuris Ciuilis, vel Medicinæ vacantes Clerici sæculares.

IN *c. super specula, ne Clerici, vel Mon.* Honorius Tertius id quod fuerat statutum in *c. non magnopere, eod. tit.* contra Religiosos ad prædicta studia exeuntes, extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & alios Clericos, personatus habentes, nec non ad Presbyteros, si prædicti ab illis studijs infra spacium duorum mensium non destiterint: & hoc omni appellatione postposita, firmiter obseruari decreuit.

Amplia, vt extensa censeatur contra Clericos, seu Sacerdotes prædictos, non solùm prohibitio, & pœna excommunicationis latæ sententiæ, non reseruatæ, sed etiam pœna inhabilitatis ad officium Aduocati, & amissionis antianitatis, & irregularitatis Papæ reseruatæ: de quibus dixi *c. præcedenti*: ita tenẽt cõmuniter DD. *gloss. in d. c. super specula, verbo hoc extendi. Abb. n.* 12. *Anchar. nu.* 15. *Sylu. verbo, excommunicatio*, 9. *nu.* 27. *in fine*. vbi testatur de communi.

Am-

Amplia secundò, vt procedat, etiamsi isti nō exeant à loco domicilij sui ad audiēdas Leges, vel Physicam, sed eis vacent in propria patria. *Henric. in d. c. super specula, n. 7. Caiet. verbo, excommunic. c. 50. Tolet. lib. 1. c. 37. §. rursus, Suar. de censur. disp. 23. sect. 3. num. 19.*

Limita, quòd hæc prohibitio pœnalis nō extenditur ad omnes Clericos beneficiatos, sed solum ad Sacerdotes, vel ad Clericos dignitatem, vel personatum habentes.

Limita secundò, vt non procedat, si isti vacent studijs Legum ciuilium in ordine ad meliorem notitiam Canonum, vel Theologiæ, vt dixi *c. præcedent. limitat. secunda:* & ita *Henric. in d. c. super specula, num. 9. Io. Andr. & Hostien. ibi,* quos sequitur *Tolet. loco cit. Barbos. in d. c. super specula,* qui alios allegat *n. 3. & 7.* quia attenditur, quod principaliter agitur.

Limita tertiò, nisi illæ Vniuersitates publicæ habeant priuilegium à Sede Apostolica, vt ad aliquot annos etiam Clerici, & Sacerdotes ibi studere possint, cum derogatione ad *c. super specula:* quo priuilegio stante, etiam poterunt Doctoratus gradum assumere. *Bapt. de S. Blasio tract. de contradict. iuris Ciuilis, & Can. contrad. 34. Sanctarell. de Apostas. cap. 2. num. 22. Abb. in d. c. super specula, nu. 4.* & tale priuilegium ad quinquenniū habere Vniuersitatem Patauij ait *Bapt. de S. Blasio, & Sanctarell. loco cit.*

Limita quartò, quòd non est hic prohibitum Clericis studere Legibus ciuilibus, vel Medicinæ in propria domo, adhibito aliunde Doctore, vel in domo proprij Doctoris priuatim, sed tantum publicis in scholis audire. *Anchar. in d. c. super specula, nu. 4. Calderin. consil. vlt. de magistr. nu. 7. Sylu. excomm 9. num. 22. Tolet. loco cit. §. quarta.* Quamuis *in d. c. super specula, Nauar. Suar. & Filiucc.* apud *Barbos. in dicto c. super specula, n. 3.* contrarium teneant, & *Barbosa* ait esse probabilem sententiam.

Limita quintò, quòd non est hic prohibitum Clericis præfatis Ius ciuile docere, vel Medicinā, vel Doctoratus gradū in talibus disciplinis assumere, vt *Barbos. ibidem,* cum allegatis.

CAPVT IV.

Studijs iuris Ciuilis, vel Medicinæ incumbentes Religiosos habitu dimisso Doctor, seu Magister scienter docens, vel in sua schola retinere præsumens.

EX c. 2. ne Clerici, vel Mon. in 6. tales Doctores, vel Ma-

Magiſtri in hoc caſu incurrunt excommunicationem non reſeruatam.

Amplia, quòd incurrunt hanc excommunicationem non ex eo, quod perticipent in crimine criminoſo, nam hanc incurrunt, poſt quam Religioſus ipſe fuerit nominatim denunciatus, ex *c. nuper*, 29. *c. ſi concubinæ*, *de ſent. excomm. Barboſa in d. c. nuper*, *n.* 3. cum allegatis. *Layman lib.* 1. *tract. de excomm. c* 3. *nu.* 1. *Sanchez lib.* 6. *in decal. cap.* 8. *nu.* 89. Sed hanc, de qua in textu noſtro, incurrunt ſtatim atque ad ſcholã admittunt, ſeu retinent ſcienter, vel ſcienter eum docent, vt *Sanchez ibi*.

Ampliant etiam aliqui, vt procedat hæc excommunicatio, ſi Magiſtri doceant, vel retineant Religioſos habitum retinentes, quia dicunt ſubintelligendam eſſe in textu ibi particulam, *maximè habitu dimiſſo, &c.* ita tenent in *d. c.* 2. *Archid. n.* 7. *Gemin. ibi verbo, Doctores, nu.* 2. *& Franc. ibidem. Aſten. ſumm. par.* 2. *lib.* 7. *tit.* 2. *art.* 2. *caſu* 37. *Roſella excomm.* 16. *caſu* 26. *num.* 5. *Sylu. excomm.* 9 *caſu* 26. *nu.* 56. Sed communis recentiorum ſententia eſt in contrarium, quam tenent *Caiet. excomm. cap.* 61. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 134. *Suarez diſput.* 23. *ſect.* 4. *nu.* 36. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. *explic. excomm.* 14. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 35. *nu.* 5. *Sanchez lib.* 6. *cap.* 8. *nu.* 89. quia in pœnalibus non eſt facienda extenſio cõtra verborum ſignificationem.

CAPVT I.

Stuprum.

Stuprator virginis, ſiue conſentientis, ſiue vi adactæ, quando de hoc crimine cõdemnatus fuerit, efficitur infamis infamia iuris, & conſequenter irregularis, vt promoueri non poſſit: eſt enim hoc crimen publicũ legis Iuliæ. §. *item lex Iulia*, *inſtitut. de publ. Iudic.* & de communi teſtatur *Maiolus lib.* 5. *c.* 40. *nu.* 1. *cum Grillando*. Imò quia ſtuprum in perſonam virginis eſt crimen depoſitione dignum in Clerico, ſiue fuerit violẽtum, ſiue cum conſenſu puellæ; vt *Bernar. Diaz in praxi c.* 85. *nu.* 2. *& ibi Salzedo*: & de magis communi *Farinacc. q.* 147. *num.* 62. ideo quoties fuerit notorium crimen, erit infamia iuris affectus, & irregularis, vt de communi *Maiol. loco cit.* qui addit, quòd etiamſi hodie quoad pœnas ſit facta mitigatio in ſtupro virginis conſentientis à iure Canonico, vt *infra* dicam; tamen quoad infamiam, & irregularitatem non eſt differentia: & verum eſt, quia quando lex noua mitigat pœnam ordi-

dinariam Legis antiquæ, commutādo grauiorem in leuiorem, nō censetur sublata infamiæ pœna, vt *Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior, col. pen. ff. de his qui not. inf.*

Stuprator virginis consentientis, ex iure Canonico tenetur illā ducere in vxorem, & dotare, vt *c. 1. de adult. ibi Canonistæ, & Farinac. q. 147. nu. 97. Diaz in praxi loco cit. cum Salzedo*. Et hoc Ius non solum seruatur in foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiæ, sed etiam passim in foro laicali, vt *Auus meus decis. Pedem. 3. nu. 3. Farinacc. nu. 101. & 122.* ex quibus apparet quòd stuprum in personam virginis cōsentientis, est crimen mixti fori. *Farinacc. nu. 53.*

Limita, quòd hæc obligatio ducendi, & dotandi non habet locum pro foro conscientiæ ante sententiam, si nulla sit de his facta promissio, vel si non fuit stuprum inuita puella cum eius diffamatione subsecuta, seu præiudicio, ita quòd non possit amodo inuenire æqualem conditionem. *Nauarr. c. 16. n. 16. Less. lib. 2. c. 10. nu. 5. Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 14. nu. 11. Farinacc. num. 119.*

Limita secundò, quòd non procedit hæc pœna in Clerico, etiam in minoribus, quia non cogitur ducere, sed solum dotare; & vlterius arbitraria pœna puniendus est: ita *Abb. in c. 1. & 3. de adulter. Farinac. num. 108. Diaz loco cit. n. 2. & ibi Salzedo.*

CAPVT I.

Superstitio.

I. EX *c. aliquanti, 26. q. 5.* Clericus, & laicus diuinationem consulere, vel docere detectus, ab Ecclesia habeatur extraneus. Per hæc verba importari excommunicationē latæ sententiæ, ait *Martin. del Rio lib. 4. disquis. magic. cap. 2. q. 7. sect. 4.* quia putat illud verbum, *habeatur*, esse imperatiuum præsentis temporis. Sed contraria est communis, scilicet esse verbum futuri tēporis, & sic esse canonem ferendæ sententiæ: ita *Suar. tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 2. c. 19. nu. 41. in fin. Sanch. in decal. lib. 2. c. 38. nu. 91.* qui ait, saltem stante dubia huius verbi significatione, mitiorem partem eligendam. Præterea hic est Canon Cōcilij Agathensis, quod est Prouinciale, ideo non ligat vniuersaliter.

II. Ex *c. si quis ariolos, 26. q. 5.* ex decreto Greg. Papæ Iunioris in Concilio Romano: Si quis Ariolos, Aruspices, vel Incantatores obseruauerit, vel phylacterijs, id est, chartis incantationum vsus

vſus fuerit, anathema ſit. Hæc particula, *anathema ſit*, videtur continere canonē latæ ſententię, vt dicunt multi Doctores, quos allegat *Sanchez de matr. lib. 7. diſp.* 12. *nu.* 2. & quidem *Suar. c.* 19. *nu.* 5. *loco cit.* ait probabile eſſe, tunc temporis hanc fuiſſe excommunicationem latæ ſentētiæ per hunc canonem; ſed hodie ait non eſſe latæ ſentētiæ ob deſuetudinem; Alij abſolutè dicunt, illum non eſſe canonem latæ ſentētiæ, ſed ferendæ, vt *gloſ. dicta q.* 5. *in princ. & Turrecr. ibi.* & quia eſt verbum ambiguū, accipi debet in mitiorem partē: ita *Sanchez in decal. c.* 38. *n.* 91. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 12. *Azor. lib.* 9. *c.* 26. *§. quæres an ipſo iure, tom.* 1.

III. Ex Conſtit. Ioan. XXII. de qua *Director. Inquiſ. p.* 2. *q.* 43. *Tabien. excommun. caſu* 4. *n.* 1. *Azor. loco citat. Reginal. lib.* 17. *nu.* 167. *Viual. candel. excommunic.* 45. *nulli reſeru.* dicitur lata excommunicatio cōtra eos, qui in diuinationibus abutuntur rebus ſacris, aut Dæmones in eis venerantur, aut pacta faciunt expreſſa: ita tenent ſupra citati Authores; ſed alij communiter dicunt, eam Conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam, vel non fuiſſe ſufficienter promulgatam: ita *Sanchez lib.* 2. *c.* 38. *n.* 91. *Suar. lib.* 2. *c.* 19. *nu.* 6. *Bonacc. de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 38. *num.* 1.

IV. Ex Bulla Leonis X. 7. incip. *Superna*, in Concilio Lateran. edita: Laici vtriuſque ſexus facientes ſortilegia per inuocationem Dæmonum, incantationes, diuinationes, ſuperſtitioneſque, excommunicationi, & alijs pœnis, tam Ciuilis, quàm Canonici Iuris ſubiaceant. Verbū autem *ſubiaceant*, eſt latæ ſentētiæ, vt dixi *verbo, Iniuria, cap.* 2. Sed Doctores cōmuniter dicunt, cēſuras latas à Leone X. in dicto Concilio Lateran. non fuiſſe vſu receptas. *Tolet. lib.* 1. *c.* 41. *n.* 3. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 97. *Caiet. Nauar. & Suar.* quos ſequitur *Bonacc. loco cit. num* 1. *in fine.* Quare concludunt DD. cōmuniter, ob ſuperſtitionis actus præcisè nullam eſſe latæ ſententiæ cenſuram: ita *Sylu. verbo, Superſtitio. q. vlt. Alex. Alenſ.* 2. *p. q.* 164. *nu.* 5. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 43. *nu.* 29. *Suar. c.* 19. *num.* 5. *&* 6. *Azor. lib.* 9. *c.* 26. *q.* 3. *Filiucc. tract.* 24. *n.* 197. *Borgaſ. de irreg. par.* 6. *tit. de ſortil. nu.* 5. *Bonac. loco cit. nu.* 22. *Barboſ. in d. c. ſi quis ariolos, num.* 5. Excipiuntur tamen aliqui caſus.

Primus eſt, quando in actibus ſuperſtitionum cōiungitur error in intellectu hęreticalis, tūc enim incurritur excommunicatio, & omnis pœna lata contra hæreticos,

cos, de quibus dixi *verbo*, *Hæresis*, *c.* 1. Et quidem si superstitio sapit manifestè hæresim, pro foro externo præsumitur hæreticus, seu vehementer suspectus redditur de hæresi; vnde nisi se purget, & abiuret, præsumetur pro foro externo censuras, & pœnas hæreticorum incurrisse: ita *Azor. loco citato*.

Secundus est, quãdo quis sciẽter legit, vel retinet libros, scripta, opera, tractatus, vel chartas Astrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, & aliarum huiusmodi diuinationum, vel artis Magicæ, aut quibus sortilegia, veneficia, auguria, aruspicia, vel incantationes, & superstitiones continentur: tunc enim incurrit excommunicationem latam in Indice, vt statuit Sixtus V. in Bulla 17. *Cœli*, *&* *terræ*. *Quaranta verbo*, *Libri*. *Bonac. tract. de excommun. ob hæresim*, *punct.* 4. *n.* 4. Sed hæc excommunicatio non est reseruata.

Sed si in illis libris, vel scriptis pronũciatur certò de futuris cõtingentibus, seu actibus hominũ ex astris, vel alijs rebus creatis, tanquam ex causa, seu ratione necessarij influxus, seu coactionis arbitrij humani, vel asseritur cognosci secreta cordium, seu actus pure internos, vel asseritur effectus supernaturales posse cognosci in causis naturalibus; tunc incurrunt, tam authores, & credentes, quàm tenentes, vel legentes scienter, in excommunicationem latam in *c.* 1. *Bullæ in Cœna Domini*, quia talis doctrina est hæreticalis. ita *Suar. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 8. *loco cit. Armilla verbo*, *Astrolog. num.* 1. *Filiuc. tract.* 24. *num.* 85. *Arnald. Albert. tract. de agnosc. assert. hæret. q.* 16. *num.* 1. *&* 11. Idem si asseratur huiusmodi artẽ Astrologiæ iudiciariæ, seu diuinatoriæ non esse ab Ecclesia improbatam, vt *Farinac. q.* 181. *nu.* 61. vbi alios allegat.

Tertius casus est, ex Bulla S.D.N. Vrbani VIII. incipit, *Inscrutabilis*, edita anno 1631. kal. April. quando quis per media superstitiosa inquirit de statu Reipublicę Christianę, vel Sedis Apostolicæ, vel de vita, & morte Romani Pontificis pro tempore existentis, vel eius consanguineorum vsque ad tertium gradum, v. g. consulendo super his Ariolos, Aruspices, Vaticinatores, vel Astrologos &c. Item si quis talia iudicia recipiat etiam sponte sibi oblata, vel eis vtatur, vel sciẽter ea retineat, vel alteri ostendat. Item si quis talia iudicia, seu pronunciationes faciat, etiam si asserendo se non certò affirmare; vel à se facta retineat, vel det alijs, vel ostendat, aut de eis verbo, aut scripto etiam improbando tractet. Tales enim delinquẽtes,

tes, tam sæculares, quam ecclesiastici, Episcopis inferiores, omnes incurrunt eo ipso pœnas excommunicationis, & reatus læsæ Maiestatis, scilicet confiscationis bonorũ etiam feudalium, & priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum ecclesiasticorum, & inhabilitatis ad prędicta: & Ecclesiastici degradandi sunt, & Curiæ sæculari tradendi ad pœnam corporalem statutam ibidem. Episcopi vero, & ijs maiores Pręlati incurrunt pœnam excõmunicationis, & priuationis Ecclesiarum, & beneficiorum; & inhabilitatem ad huiusmodi. Cognitio autem harum causarum reseruata est Romæ Vicario, & Auditori Cameræ; extra vero in Prouincijs, Legatis, & Nuncijs. In alijs autem locis, Ordinarijs locorum, & vbique etiam Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem. Additum est etiam in ea Bulla, vt Ecclesiastici præsumentes impedire dictos Iudices, seu perturbare dictarum causarum cognitionem, incurrant eo ipso pœnas excommunicationis, & priuationis beneficiorum, officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis.

Nota quòd dictæ pœnæ non procedunt contra inquirentes de affinibus Papæ, quia non continentur nomine consanguineorum maximè in pœnalibus. *Io. Andr. in c. sciunt cuncti, de elect. in 6. Specul. tit. de rescr. præsentan. §. ratione autem impetrãtis, vers. quid de collateralibus*.

Nota secundò, quòd absolutio dictarum excommunicationũ ita fuit in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ ab eodem D. Papa Vrbano VIII. reseruata, vt Sacra Pœnitentiaria non possit absoluere prædictos inquirentes per media præfata: quo ad alios autem in ea Bulla comprehensos non fuit reseruata absolutio in illo Breui.

V. Superstitionis crimen (secundùm aliquos) reddit ipso facto infamem infamia iuris, & cõsequenter reddit irregularem, etiam pœnitentia peracta: ita *Syluest. verbo, Superstitio, q. 11. Maiolus lib. 5. c. 31. §. quid igitur.* facit *c. quisquis, 2. q. 8.* vbi dicitur tales non esse admittendos ad accusandum. Sed contraria est verior, quod isti non sint ipso iure infames, neque irregulares, nisi post sentẽtiam condẽnatoriam. *Sanch. lib. 2. in decal. c. 38. nu. 9. Suar. tom. 1. de relig. tract. de superst. lib. 2. c. 19. n. 3. & 13. Filiucc. tract. 24. n. 197.* Sequuta autem sententia condẽnatoria, sunt infamia iuris notati, & irregulares, quia est crimen publicum: ita *Borgas. de irregul. par. 6. tit. de sortil. num. 7. & 8. Abb. in c. 1. in fin. de sortil.* per

c. con-

c. constituimus, 3.*q*.5. *& c. quisquis*, 2.*q*. 8. Imò quia hoc crimẽ est depositione dignum, *c. si quis Episcopus*, 26. *q*.5. *ibi gloss. & Turrecr. Azor. tom.*1.*lib.*9.*c.*26. *§. quæres an ipso iure. Diaz in praxi c.* 100.*nu.* 2. Ideo si fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit infamem, & irregularem secundum magis cõmunem. *Sayr. lib.*7.*c.*12.*n.*3. quamuis alij dissentiant, vt *Garz. p.*7. *c.*8.*n* 66. *p.*11.*c.*3.*nu.*113. & 117. *Layman trac. de irregul. c.*4.*§. dico* 3.

VI. Superstitionis exercitio lucra acquisita restituẽda esse pauperibus quidam dicunt, vt in terminis de Mathematicis est tex. in *c. non sanè*, 14.*q*. 5. Sed communiter contrarium tenent DD. nisi Astrologus, vel Magus, seu superstitiosus ementitus sit, seu finxerit se præstare, quod non poterat, & tunc tenetur danti restituere: ita *Petrus Nauarra lib.*2. *de rest. c.*2.*n.*113. *Sanch. lib.*2. *c.*38. *nu.*96. *Layman lib.*4. *tract. de superst. c.*4.*n.* 8. & probatur *l. item apud*, *§. si quis Astrologus. cum gloss. verbo, non potest, ff. de iniur.*

CAPVT I.

Suspensionem violantes, & alia de suspensione.

Vide *verbo*, *Censura*.

CAPVT I.

Testamenta, seu vltimas voluntates exequi negligens.

SI testator non determinauit tempus, intra quod legata, seu relicta sint exequenda, executores, seu hæredes tenẽtur legata pia, & prophana quamprimum possunt exequi pro foro conscientiæ. *c. si hæredes, de testam. Eman. Sà, verbo, Legatum, nu.*22. *Sanchez opusc. lib.*4. *cap.*1. *dub.* 53. *num.* 6. *Molina tom.*1. *disput.* 251. *§. dubium item est*, qui ait differentem notabiliter exequi sine causa rationabili, cùm possit exequi, peccare mortaliter. & *Layman lib.* 3. *tract. de vltim. voluntat. cap.* 11. *num.* 12. *Abb. in dicto cap. si hæredes, num.* 5. *Couarr. num.* 4. qui omnes concludunt dilationes concessas à iure ad soluenda legata, procedere tantum quoad pœnas iuris incurrendas. Item pro foro externo potest Episcopus differẽtem exequi sine causa rationabili, etiam ante annum, vel sex menses, cogere ad exequendum per censuras Ecclesiasticas, vel interdicendo ei bonorum administrationẽ defuncti: ita ex *d. c. si hæredes*, tenet *Couarr. Molina, Layman, & Sanch. loc. cit.*

I. Si hæres, vel executor differat soluere legata pia vltra sex mẽses, numerãdos à die publicationis testamenti, & notitiæ habitæ, tenetur ea soluere cum fructibus omnibus, & vsuris, & emolumentis, quæ à die mortis defuncti percipi potuissent. §. *si autem hæres, vers. si autem legatũ, Auth. de Eccles. tit. Abb. Imola, & Barbat. in d. c. si hæredes, ibi. Couarr. num. 5. Sanchez loco cit. disp. 56. nu. 1. Molina disp. 251. §. quando à testatore.*

Hic aduerte quòd fructus legati prophani non debentur legatario, nisi qui percepti sunt à die aditæ hæreditatis, vel à die moræ adeundi, vt latè *Sanchez* probat, & de communi testatur *opusc. lib. 4. c. 2. dub. 16. nu. 1. & 8* Fructus autem legati pij debentur legatario, quatenus sunt percepti, à die mortis testatoris, quia ex tunc est dominium ipso iure translatum, etiam ante aditam, per *l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles. Tiraquell. de priuileg. piæ causæ, cap. 53. Molina disp. 194. colum. 1.* At post sex menses tenetur etiam præstare vsuras legales, id est moratorias, quantùm scilicet interest ratione iusti lucri cessantis, vel damni emergentis, ex dicta Auth. vt exponit *Lupus in l. curabit, commẽt. 1. § 3. num 36. & 65.* & quidem etiam ante sex menses pro foro conscientiæ posita mora, vt supra dictum est, teneretur hæres præstare dictas vsuras, seu interesse.

II. Si hæres, seu executor semel monitus à Iudice, vel eius nuncio, seu litteris, non exequatur intra annum, perdit omne lucrum, & commodum ex illa vltima volũtate sibi aliàs prouenient. *Auth. hoc amplius C. de fideic. & Auth. de hæred. & Falc. §. si quis autem, & §. vltim.* & habetur in *d. c. si hæredes, de testam. & ibi Canonistæ, & Barbos. nu. 2.* & hanc pœnam esse latæ sententiæ, seu iure incurri, dicunt *gloss. in d. §. si quis autem, verbo, auferri. Bal. Salic Ias. Angel. & Corn. in d. Auth. hoc amplius, Barbos. loco cit. Menoch. de arbitr. casu 498. num. 58.* & communem dicit *Matiẽzo apud Sanchez lib. 4. c. 1. dub. 56. nu. 7. Sanch.* tamen *nu. 8.* contrarium tenet cum *Couar. Angel. Castren. Padilla, Tello, Nauarr. & Lopez,* quia verbum *amittat* ibi positum est futuri temporis, ideo sententiam exigit. Illud est certum, non obligare hanc pœnã ante declaratoriam sententiã, cùm sit priuatiuè iuris quæsiti, vt *Layman c. 11. nu. 13. in fin. Molina disp. 251. §. illud etiam.*

Amplia hanc pœnam, vt procedat etiam in executores Ecclesiasticos sæculares, & regulares, vt *Barbos. in d. c. si hæres, nu. 5.*

Limita, quòd executor non priuatur legitima, seu lucro, quod ex iuris dispositione aliàs sibi debebatur, sed tantùm quod ex voluntate testaroris sibi deferebatur, vt *d. Auth. hoc amplius*, & latè *Barbos. in d. c. si hæredes, nu. 6.* Sed hoc verum quoad legata prophana: nam differés soluere, seu exequi legata pia, priuatur etiam legitima, vt de communi testatur *Barbos. n.* 11. cum allegatis ibidem.

III. Præterea hæres, seu executor monitus differens exequi relicta per annum integrum, priuatur munere executoris, & defertur Episcopo quo ad legata pia; quod est certum: sed quoad prophana secũdum receptiorem defertur solùm Ecclesiastico Iudici, seu Episcopo, si præuenit in causa, quia hoc iudicium compellendi executores est mixti fori: ita *Abb in d. c. si hæredes, n. 7. & in c. cum esses,* 33. *Molina disp.* 251. *§. dubium autem.* *Sanchez lib. 4. opusc. c. 1. dub. 54. n. 8. per d. Auth. hoc amplius. & d. c. si hæredes, & c. 3. de testam.* Si autem præuenit Iudex laicus, tunc alij à iure sunt assignati executores ordine successiuo. *dict. Auth. hoc amplius, & Doctores citati.* Requiritur autem monitio saltē vna facta per Iudicem, siue personaliter, siue edicto, ita vt annus incipiat currere à die monitionis, vt *Sanchez dub. 54. n. 10.* qui plures allegat, & alios allegat, & sequitur *Barbos. in d. c. 3. nu. 3.* secundùm magis communem.

Adde, quòd hæc pœna priuationis est latæ sententiæ, vt *Sanch. nu. 16.* cum communi, & *Barbos. in d. c. si hæredes, n. 2.* Imò etiam ante annum priuatur executor eo munere, si bis monitus ab Episcopo, vt intra certum tempus legata pia exequatur, non paret, vt *Sanch. nu. 13. Surdus de aliment. tit. 8. priuil. 32. nu. 7. & 8.* & per eos adducti.

CAPVT I.

Testimonij causam fingens, ob quam Iudex ad mulieris examinandæ domum accedat.

IN *cap. mulieres, de iud. in 6.* Mulieres sæculares inuitæ personaliter extra casus à iure expressos ad iudicia trahi nõ debēt: quòd si necessarium fuerit mulieris testimoniũ, mittatur ad eam tabellio, vel si id fieri nõ possit, tũc Iudex ad eã personaliter accedat: si autem fingatur causa talis, ob quã Iudex debeat personaliter accedere ad domũ mulieris, fictor huiusmodi ipso facto sētentiam excõmunicationis incurrat; quæ tamē non est reseruata,

vt *gloss. ibi verbo, incurrat.* Mulieres autem religiosæ, neque volentes, personaliter ad tribunalia vocandæ sunt: & quidquid cõtra præmissa actum fuerit, est irritum, & inane, ex *d. c.*

Limita, quòd non sufficit ad pœnam excõmunicationis fictio causæ, nisi sequatur accessus Iudicis; non tamen requiritur, vt sequatur examen: ita *Caiet. verb. excommunicatio, c. 59. Nauar. cap. 27. nu. 125. vers. 18. Suar. de censur. disp. 23. sect. 4. nu. 13. Sayr. lib. 3. c. 34. nu. 13. Tolet. lib. 1. c. 38, §. octaua, Io. Andr. in d. c. mulieres, ibi. Anchar. n. vlt. Franc. num. 2.*

Limitant secundò aliqui, vt text. solùm procedat de Iudicibus Ecclesiasticis, vel sæcularibus in terris Ecclesiæ, quia iura Canonica pœnalia, vel exorbitantia à iure communi, simpliciter loquẽtia de Iudicibus circa praxim iudiciorum regulandam, solùm intelliguntur de Iudicibus Ecclesiæ subiectis, *gloss. in Clem. dispẽdiosam, verbo, vsuris. de Iudic.* & ita in terminis *Gemin. & Frãc. in d. c. mulieres, in fin.* Sed contrarium verius videtur, quia lex Canonica statuens aliquid ad vitandum periculum peccati, generaliter intelligẽda est pro vtroque foro, & ait *Suar. n. 15. Clarus §. fin. q. 28. §. quæro igitur.*

CAPVT I.

Torneamenta agentes.

Vide *verbo, Ludus, c. 3.*

CAPVT I.

Transmarinam peregrinationem assumentes sine licentia Papæ.

Vide *verbo, Peregrinatio, c. 2.*

CAPVT I.

Vacantium Ecclesiarum, seu beneficiorum bona, vel fructus occupantes.

QVicunque vacantis Ecclesiæ, seu beneficij bona vel fructus occupat per vsurpationem, id est tanquam ex iure sibi nõ verè competenti, incurrit excõmunicationem Papæ reseruatam, nec absoluendus, nisi satisfactione præcedẽte: & si vsurpantes sunt Patroni illius Ecclesiæ, seu beneficij, ipso facto sunt priuati iure patronatus. Clerici autem, siue vsurpantes, siue consentiẽtes, vltra pœnas prædictas, incurrunt priuationem omnium beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia cõsequenda, ex Trident. *sess. 22, c. 11. reform.*

Item

Item occupantes per vſurpationem fructus, vel prouentus, vel Iuriſdictiones Eccleſiarum, vel beneficiorum, incurrunt in excommunicationem latam in *cap.17. Bullæ in Cœna Domini*. Quia licet ibi tantùm ſit ſermo de dictis rebus pertinentibus ad Papam,& Sedem Apoſtolicam, & ad perſonas Eccleſiaſticas, ratione Eccleſiarum, ſeu beneficiorum ſuorum; tamen etiam Sede vacante dicti fructus, & bona dicuntur pertinere ad perſonas Eccleſiaſticas, ſaltem in genere, id eſt ſucceſſores, quibus poſtea conferentur Eccleſiæ, ſeu beneficia vacantia: & ita tenent *Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. nu. 97. Nauarr. cap.27. nu.70. verſ. ſexta. Sayr. de cenſur. lib.3. cap.21. num. 4.* eſt communis, contra *Caiet. verbo excommun. cap.27. Tolet. lib.1. cap.9. nu. 6.* Sed quo ad fructus, & bona, quæ vacante beneficio capit Camera Apoſtolica ratione ſpolij, non poteſt eſſe dubium, quin ſit locus excommunicationi in dicto *c.17.* Bullæ in Cœna Domini.

Eſt tamen aduertendum, quòd multi putant, Bullam ibi loqui tantùm contra vſurpantes vigore laicæ poteſtatis publicæ, vt *Soſa ſuper Bulla in Cœna Domini, diſput. 90. Vgolin. in d. c.17. verſ. vel etiam, Nauar. cap.27. n.71. Alter. ibi. cap.2. col.3.* Sed quòd procedat de quocunque vſurpante quauis poteſtate, tenet *Regin. lib.9. c. 25. nu. 372. Duard. Filiucc.* quos ſequitur *Bonacc. ſuper eadem Bulla, q.18. punct.3. num. 2.*

Aliæ etiam ſunt cenſuræ ſpecialiter latæ contra vſurpantes, vel occupantes bona, vel fructus Eccleſiarum,& beneficiorum vacantiũ, de quibus infra dicemus.

CAPVT II.

Vacantium Eccleſiarum, vel piorum locorum bona occupare præſumẽtes per vſurpationem iurispatronatus, ſeu cuſtodiæ in eiſdem, & ad hæc Clerici cooperantes.

IN *c. generali, 13. de elect. in 6.* fertur excommunicatio nulli reſeruata contra omnes, qui regalia, cuſtodiam, ſeu guardiam, aduocationis, ſeu defenſionis titulum in vacantibus Eccleſijs, Monaſterijs, ſeu quibuſlibet alijs pijs locis de nouo vſurpare præſumẽtes, bona earumdem Eccleſiarum, ſeu locorum vacantium occupare præſumunt; & contra Clericos,& Monachos, & perſonas earumdem Eccleſiarum, ſeu locorum hæc fieri procurantes. Item fertur pœna priuationis, ſeu inhibitionis à perceptione fructuum, ſeu prouentuum earũ-

dem Ecclesiarum, seu locorum contra Clericos, qui talia facientibus se nō opponunt, vt deberēt.

Nota primò, quòd ad incurrendam præfatam excommunicationem, & pœnas, requiritur, vt duo concurrant in principali delinquente, scilicet vsurpatio tituli iurispatronatus seu custodię, seu aduocatiæ, & simul occupatio de bonis earumdem Ecclesiarum, seu locorum Ecclesiasticorum vacantium: ita *Nauar.c.*27. *n.* 123. *Suar. de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *nu.* 6. *Tolet. lib.* 1. *c.*39. *circa quartam excommun. Sayr. lib.*3. *c.*34. *nu.*10.*Filiucc. tract.* 14. *num.*56.

Nota secundò, quòd illa pœna inhibitionis à perceptione fructuum, &c. non est censura suspensionis, sed pœna pura ecclesiastica priuationis fructuum, seu prouentuum, quia non est inducenda censura, nisi eam verba sonent. *Reginal. lib.* 30. *tract.*2. *num.*182. *Roderic.qq. regul.* 18. *art.*1.§.1.*tom.*2.*Filiuc.tract.*20. *nu.*215. *Eman. Sà verbo, Confessor, n.*11*Suar. disp.* 23. *sect.*4. *nu.*7. *in fin.* Vnde dicit *Suar.* nō teneri Clericos per se exequi eā pœnam, sed requiri declaratoriā, seu executoriam; sed ego puto eos teneri abstinere in conscientia à tali perceptione, sub peccato mortali ratione præcepti iniuncti, per illa verba *districtius inhibemus*: & ita sentit *gloss. ibi verbo, inhibemus*.

Nota tertiò, pœnas istas latas contra non impedientes, cùm debeant, secundum probabiliorem intelligi procedere contra eos, qui tenebantur ex iustitia, seu ex officio impedire, & non tantum ex charitate: ita *Arcbid. in d. c. generali*. *Suar. loco citat. nu.*7. Omnes autem Clerici eiusdem loci, seu beneficij tenentur extraneum à tali vsurpatione, & occupatione impedire ex iustitia, non autem Clerici extranei, per ea quæ habet *Less. lib.* 2.*cap.*13. *n.*75.*Sotus lib.*4.*de iust. q.*7.*ar.*3.

CAPVT III.

Vacantium Ecclesiarum Sæcularium, vel Regularium bona, Clerici earumdem occupantes.

IN *c. quia sæpe, de elect. in* 6. statuitur, ne vacante Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, vel Regulari, Capitula, aut Collegia, aut Conuentus, earumue singulares personæ, de bonis relictis à defuncto Prælato, seu fructibus Ecclesiæ vacãtis (quæ omnia, vel in vtilitatem Ecclesiæ expendi, vel successori reseruari debent) occupent, diuidant, surripiant, dilapident, vel consumant, non obstante quocũque priuilegio,

gio, vel consuetudine; præsumẽtes autem contra facere incurrãt suspensionem ab officio, & à quibuscunque beneficijs, donec plenè restituant.

Nota quod ait fore ab officio suspensos, intelligendũ de officio ordinis, & iurisdictionis. *Suar. de censur. disp.* 26. *sect.* 1. *nu.* 11. *Sayr. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 2. *&* 7. Quod autem ait, fore suspensos à beneficijs, aliqui intelligunt etiam ab omnibus beneficijs vbique locorum, vt ait *gloss. ibidem. Gemin. nu.* 17. *Anchar. n.* 3. *Franc. n* 2. Sed secundùm communem est à beneficijs tantùm, quæ in ea Ecclesia læsa obtinẽt. *gloss. in Clem.* 2. *verbo, beneficiorum, de vit. & hon. Cleric. Sayr. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 25. *Suar. disp.* 27. *sect.* 1 *nu.* 12. *Abb. in c. pastoralis, §. verum, nu.* 21. *de appellat.*

Nota secundò, quòd hæc censura suspensionis, facta integrali restitutione, cessat, nec indiget absolutione, *gloss. ibid. Gemin. nu.* 17. *Anchar. nu.* 3. *Franc. n.* 2. & de communi testatur *Vgolin. de cens. tab.* 4. §. 2. *nu.* 4.

Nota tertiò, quòd non dicitur facta plena restitutio, si deficiat etiam in minimo, vsque ad vnum ouum, vt *gloss. ibi verbo, plenè, Archid. Anchar. ibi in fine. Franc. num.* 2. *Sayr. lib.* 4. *cap.* 17. *nu.* 6. *&* 7. *Vgolin. tab.* 4. *de susp. cap.* 4. §. 2. *nu.* 7. Neque sufficit cautio etiam idonea, *gloss. in c. præsenti, verbo, restitutionem, de off. ordin. in* 6. *ibi Gemin. nu.* 17. *Anchar. nu. vlt.* Tamen *Vgolin. loco cit.* ait sufficere, si is ad quem res pertinet, debitum condonauerit, vel fidem ei habuerit de futura restitutione, dilatione concessa: idque verum puto.

Nota quartò, quòd hæc Decretalis non loquitur, nisi de Ecclesijs, vt supra, non autem de alijs beneficijs quia de his est alibi cautum, vt *c. sequenti* dicemus: & ita *gloss. in d. c. quia sæpe, ibi Barbos. num.* 7. *Boer. decis.* 340. *nu.* 2.

Nota quintò, quòd hæc Decretalis procedit de iure communi. An autem pœnæ istæ procedant etiam, quando Camera Apostolica capit ea bona iure spolij, dicam *c.* 6. *seq. & c.* 4. *in fin.*

CAPVT IV.

Vacantium beneficiorum bona occupantes collatores, Patroni, vel Custodes eorumdem.

IN *c. præsenti, de offic. ordin. in* 6. statutum est, ne Ordinarij collatores, aut Patroni, aut custodes beneficiorum, seu locorum ecclesiasticorum quorũcunque vacantium, occupent, aut in suos vsus conuertant fructus eo-

rumdem, aut bona dimissa à defunctis Rectoribus dictorum beneficiorum, seu locorum, quæ vel iure spolij ad Ecclesiam eandem pertinent, & in eius vtilitatem conuertenda, aut saltem successori reseruanda, nisi speciali priuilegio, aut consuetudine legitimè præscripta, aut alia rationabili causa ipsis occupantibus competant; quo tamen casu fieri debet deductio pro oneribus Ecclesiæ supportandis, seu Ministris alendis, & ære alieno soluendo. Si quis autem contra prædicta agere præsumant, Episcopi incurrunt ipso facto suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ: inferiores verò Clerici suspensionem incurrunt ab officio, & beneficio; & durant hæ censuræ, quousque restitutionem fecerint de prædictis.

Nota, quòd ex causa rationabili Episcopus potest beneficij vacantis fructus applicare suæ mensæ, vel alteri piæ causæ, dummodo hæc concurrant: Primò, quòd applicet ad tempus, non perpetuò. Secundò, quòd faciat hoc palam, & cum consensu Capituli. Tertiò, quòd non fiat præiudicium alteri habenti ius super illis fructibus, vt hodie in multis locis habet Camera Apostolica. Quartò, quòd id fiat tempore vacantiæ: ita *gloss. in c. vn. vt Eccles. benef. sine dimi. conf.* & magis communem ait *Felinus in c. cum accessissent, n. 34. de const.*

Nota secundò, quòd debita contracta à beneficiato defuncto in vtilitates Ecclesiæ, vnde illa sit facta melioris conditionis, non sunt soluenda ab hæredibus beneficiati de patrimonialibus, sed de redditibus ecclesiasticis remanentibus Ecclesię, vel de acquisitis per tales redditus à beneficiato eodem defuncto, vt *gloss. hic, verbo, debitis. Nauarr. §. 9. de spolio, nu. 6. Filiucc. tractat. 43. cap. 6. num. 13.*

Nota tertiò, quòd neque hæc Decretalis, neque altera, de qua dixi *c. praced.* procedunt hodie in beneficijs, & bonis, seu fructibus spolio Cameræ Apostolicæ subiectis; quia hæ Constitutiones solùm loquuntur de illis fructibus, & bonis, quæ ad eandem Ecclesiam pertinent iure spolij, vel successori in eadem, prout de iure communi.

Nota quartò, quòd hic non derogatur priuilegijs, & præscriptionibus.

CAPVT V.

Vacantium beneficiorum in Ecclesijs suis fructus annales occupantes prætextu consuetudinum, vel priuilegiorum.

1. EXtrau. vn. ne Sede vacante, statutum fuit, vt

vt in Ecclesijs, in quibus ex consuetudine longi temporis, priuilegio, vel statuto, fructus, seu obuentiones beneficiorum in eisdem vacantium, vel etiam post eorum prouisionem, pro primo, vel secundo, vel vlteriori anno, defuncto, aut fabricæ, aut Ecclesiæ, aut personis annalia huiusmodi habentibus applicanda essent in totum; tale ius habentes nihil exinde percipiant vltra summam, pro qua vnumquodque dictorum beneficiorum solet in decimæ solutione taxari; & reliquum remaneat successori in dicto beneficio; vel ipsi ius habentes dimittant dictam summam taxatam successori, & reliquum sibi accipiant, itaut intra decem dies, postquam sciuerint beneficia ipsa vacare, eligere alterutrum teneantur: aliàs optio ad dictum successorem transeat ipso iure. In illis autem Ecclesijs, in quibus decimarum taxatio non est facta, fructus, & obuentiones beneficij vacantis, quos in decima soluere cõsueuit, per medium diuidantur, & eorum medietatem habeat is, cui ius annalium in eo competit beneficio, & alia medietas relinquatur beneficiato pro sua sustentatione, & oneribus Ecclesiæ sufferendis. Quòd si alter non sit contentus tali medietate, ea transeat ad alterum cum oneribus Ecclesiæ. Si quis autem prædictorum vltra præmissa perceperit, illudque ijs, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, si sit Episcopus, à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ eo ipso nouerit se suspensum; Capitulum, Vniuersitas, vel Collegium, interdicto, donec cum integritate illicitè percepta restituerit, se nouerit subiacere. Singularis autem ecclesiastica persona, vel mundana, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua extra mortis articulum, nisi satisfactione præmissa, minimè absoluatur, non obstantibus, &c.

De hac Decretali vltra *Canonistas ibi*, *Nauarr. de reddit q.3. nu.12. Couar.in c. cum in offic. num.9. de testam. Gutier. lib.2. pract. qq.* 114. *nu.*14. *Suar.de censur. disp.*37. *sect.*1. *nu.*11.

Nota, quòd hæc pœna est solùm contra eos, qui illicitè, vt supra, percipiunt, prætendentes ius annalium, ex aliquo priuilegio, statuto, vel consuetudine; non autem cõtra beneficiatos aliquid supra taxam percipientes, ex suo beneficio, vt *gloss. verbo, prædictorum*.

Nota etiam, quòd illa suspensio ab ingressu Ecclesiæ, propriè est interdictum, vt *Suar. ibid.*

II. Sed hodie ex Bulla 104. Pij V. incipit, *Durum*, prohibitum est, ne vigore statuti cuiuscunque,

que, aut consuetudinis, etiam immemorabilis, aut priuilegij, etiam à Põtifice iuramẽto firmati, etiam ex causa vrgentissima concessi, vacantibus Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ beneficijs, fructus, seu annalia applicare possint in totum, vel ex parte Mensæ Episcopali, aut Capitulo, alteriue loco, aut personis Ecclesiæ: Contrauenientes autem incurrant pœnas ipso facto, scilicet Episcopi tandiu sint ab exercitio officij Pontificalis suspensi, donec à Sede Apostolica præuia satisfactione absoluantur. Capitula verò, & Collegia ecclesiastico subiaceant interdicto; singulares personę Episcopis inferiores excommunicationem incurrãt Papæ reseruatam. Et addit, vt Canonici, vel Beneficiati tẽpore admissionis ad possessionem iurantes obseruare præfata statuta, seu priuilegia, seu consuetudines: Item Episcopi, & Capitula, & personæ inducentes ad tale iuramentum præstandum, in dictas censuras respectiuè incidant ipso facto: & omnia in contrarium acta decernit irrita: excipit tamen Pius V. *ibidem*

Primò consuetudines, seu statuta, seu priuilegia iam introducta, per quæ dicti fructus fabricæ Ecclesiæ, vel Sacristiæ, aut alteri pio loco reperiantur applicati; ita tamen, quòd si applicatio sit facta vltra semestre tempus, dimidia tantum pars eidem competat loco, & altera dimidia à beneficiato integrè percipiatur.

Secundò excipit cõsuetudines, priuilegia, & statuta, quibus Capitula, Collegia, vel personæ habentius annalium, seu perceptionis fructuum beneficiorum à primo tempore vacationis, vsque ad eorum prouisionem, seu possessionis consecutionem, quia quo ad hoc noluit derogari iuri illorum.

Vnde apparet hodie, per hanc Bullam ex parte tantum esse derogatum extrau. præfatæ, quo ad ius annalium, & quo ad pœnas ibi statutas. Nam hodie Episcopus non incurret interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed solam suspensionem à Pontificalibus.

CAPVT VI.

Vacantium Ecclesiarum, seu beneficiorum fructus, vel defunctorum Clericorũ bona ad Cameram Apostolicam pertinentia occupans.

NOta, quòd licet de iure communi fructus Ecclesiæ, vel beneficij vacãtis, per œconomum ab Episcopo, vel Capitulo deputandum, percipiendi sint, & vel in vtilitatem Ecclesiæ, eiusque onera supportanda, expendendi, vel saltem successori in be-

beneficio seruandi sint, *c. cum vos, de off. ordin. c. quia sæpe, de elect. in 6. c. præsenti, de off. ordin. in 6.* Similiter bona à Prælato, seu beneficiato acquisita ex fructibus ecclesiasticis suam congruam sustentationem excedentibus, remaneant eidem Ecclesiæ, seu beneficio iure spolij, seu legitimæ successionis, *c. placuit, 12 q. 3. c. cum in officijs, c. relatum, de testam. cap. 1. de success. ab intest.* de quibus vide *Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 9. q. 8. Couarr. in d. c. cum in offic. nu. 6. Molinam tom. 1. disp. 147. concl. 5. Nauar. de spolio, §. 10. nu. 1. Garziam par. 2. de benef. cap. 1. nu. 89.*

Tamen ex nouo iure in multis facta est eorum applicatio iure spolij Cameræ Apostolicæ; & primò fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apostolicæ reseruatorum, seu affectorum, vacantiũ, ex Bulla Pij IV. *Const. 32.* & Sixti V. *Bulla 100. §. 20.* de quibus *Garzias nu. 90. ibidem.*

Secundò, omnia à Beneficiatis, seu Clericis acquisita ex fructibus bonorum ecclesiasticorum incõsumpta tẽpore obitus remanentia, si, & quatenus testandi facultate legitima à Sede Apostolica obtenta de eis non disposuerint, ex Bulla 29. Pauli Tertij, incipit, *Romani Pontificis. Nauar. de spol. §. 5. num. 3. Filiuc. tract. 43. cap. 5 à num. 1.*

Tertiò, item omnia bona ab Ecclesiasticis acquisita per illicitam negociationem, per Bullam 19. Pij Quarti.

Quartò bona à Clericis relicta illegitimis, vt dicta Bulla Sixti V. §. 15.

Quintò, bona Regularium extra Claustra degentium, & decedentium, ex Bulla Gregorij XIII. 43. nisi quatenùs facultate testãdi habita disposuerint, vt ibidem.

Sextò, bona Clericorum extra residentiam debitam decedẽtium, ex Bulla 91. Pij IV. & Bulla 7. Iulij III.

Septimò, fructus beneficiorum vacãtium à defuncto inexacta, ex eadem Bulla Iulij III.

Limita circa ista primo quòd multi dicunt fructus beneficij vacantis pertinere ad Cameram, quando beneficium vacat de iure, & de facto, secus si de iure tantum, vt quia collatio facta, fuit nulla ex aliquo defectu occulto; vnde dicunt reualidato titulo, fructus ad eundem pertinere prouisum: ita *Eman. Sà, benefic. n. 21. Nauarr. de spol. §. 12. nu. 3. & 4. Filiucc. tract. 43. c. 8. nu. 18. Borgas. de irregul. par. 7. tit. 1. nu. 17. Bellam. decis. 842.* Contrarium videtur statutum in Bulla prædicta Sixti V. 100. §. 13. vbi reseruat Cameræ omnes fructus Ecclesiarum, & beneficiorũ malè perceptos, etiam ex titulo in-

infecto. Sed id intelligendum pro foro externo.

Limita secundò, circa bona ab Ecclesiasticis acquisita per illicitam negociationem, dubium esse, an hæc applicatio sit Legis pœnalis, vt non liget ante sententiam: dixi *verbo, negociatio*. Alias etiam limitationes, & ampliationes, & declarationes in materia spolij, vide apud *supra citatos Doctores*.

Occupans bona Ecclesiæ vacãtis, vel defuncti beneficiati ad Cameram pertinentia contra ius spolij supradictum, si prætextu priuilegij, aut alterius facultatis iniustè id faciat, incurrit in excõmunicationem latam à Tridentino, & in Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi *cap.* 1. Si autem furtiuè occupet, nullam à iure communi censuram incurrit secundũ probabiliorem, vt dicam *verbo, Vsurpatio*; sed incurret excommunicationem, quando à Commissarijs spolij Ecclesiastici promulgabitur contra non restituẽtes, vel non reuelantes: ita *Marius Alter. tom.* 2. *disp.* 12. *c.* 3. *in fine*.

CAPVT I.

Vectigalia noua imponentes, vel augentes.

IN *c. si quis Romipetas*, 24. *q.* 3. Calixtus Papa sic statuit: Si quis mercatores nouis telonæorum, aut pedagiorum exactionibus molestare tentauerit, donec satisfecerit, communione careat Christiana. Item in *c. innouamus, de cens.* Alexander Tertius, ne quisquam alicui nouas pedagiorum exactiones sine authoritate, & consensu Principũ statuere aliquõ modo præsumat: si quis autem contra hoc fecerit, & commonitus non destiterit, donec satisfaciat, communione careat Christiana.

Nota, quòd per hæc verba, *communione careat Christiana*, infertur pœna excommunicationis transgressoribus, vt *Molina disp.* 666. *in fin. tract.* 2. *de iust. Alter. tom.* 1. *lib.* 5. *disp* 6. *cap.* 2. *§. hæc facultas. Cardin. in d. c. innouamus, nu.* 2. & videtur esse latæ sententiæ ob illam particulam *careat*, vt de communi testatur *Butrius in c. potuit, de loc. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 166. *C. de reuoc. donat.* & veriorem dicit *Felin. in c. ex tenore, num.* 17. *de rescript.* & tenet *Azor. lib.* 5. *c.* 9. *§. tertia regula, tom.* 1. & in terminis *Alterius cap.* 2. *§. qua in re*. Quamuis contrarium teneat *Hostien. in d. c. innouamus, §. si quis autem, Cardin. nu.* 2. *Turrecr. in d. c. si quis Romipetas, in princip.* & alij, quos allegaui *verbo, Peregrinus, cap.* 1.

In

In *c.5. Bullæ in Cœna Domini*, eſt excommunicatio latæ ſententiæ contra omnes, qui in terris ſuis pedagia, ſeu gabellas nouas imponunt, vel augent, præter quã in caſibus à iure, vel ex ſpeciali Sedis Apoſtolicę licentia permiſſis, vel augeri, ſeu imponi prohibita exigunt.

Amplia vt nomine pedagij, & gabellæ hîc contineatur omne onus patrimoniale reale, vel mixtum. *Nauar. cap.27. nu.61. & conſ.8. de cenſ. Vgolin. ſuper eod. c. Bullæ, §.2. verſ. ſecundò afficit. Suar. de cenſ. diſp.21. ſect.2. n.41. Viuald. ſuper eod. c. caſu 5. nu.1. Filiucc. tract.16. nu.103.*

Limita primò, vt non procedat hæc excommunicatio, quando gabella, vel vectigal eſſet impoſitũ authoritate ſupremi Principis, vt communiter tenent Doctores, quos allegat, & ſequitur *Barboſa in d.c. innouamus, nu.3.* & ſufficit, ſi habeat iura ſupremi, etiamſi habitu Imperatorem recognoſcat: ita *Tolet. lib.1. cap.21. §. dices. Filiucc. tract.16. n.104. Graff. tom.1. lib.2. c.125. nu.15.* vbi ponit exemplum in Sereniſſimo Duce Sabaudiæ, & *Suar. de legib. lib.3. cap.8. num.9.* & idem de omni Principe, à quo non datur appellatio. *Nauarr. conſ.7. de cenſ.*

Limita ſecundò, vt non incurrat hanc cenſuram recipiens indebitum vectigal à ſponte offerente, nulla ſcilicet exactione, id eſt coactione, vel requiſitione interueniente. *Caiet. verbo, excommun. cap.71. Vgolin. hîc, §.3. Sayr. lib.3. cap.9. nu.9. Tolet. c.21. in fin. Suar. nu.43.*

Limita tertiò, vt non incurrat exigens vectigal non impoſitum, aut ſupra quam impoſitum eſt, ſi id faciat, non vt pro vectigali recipiat, ſed vt furtiuum ſibi reſeruet. Eſt probabilior, & magis communis ſententia. *Sylu. verb. excomm.7. nu.54. Filiuc. n.114. Tolet. cap.21. §. penult. Bonacc. ſuper Bulla Cœnæ q 6. punct. vlt. nu.15.* quamuis contrarium probabile ſit, quòd tunc etiam exigens incurrat in hanc excommunicationem, vt *Filiuc. num.113.*

CAPVT I.

Veneficium.

Vide *verbo, Poculum, c.4.*

CAPVT I.

Vis publica, vel priuata.

Vide *verbo, Arma, c.10.*

CAPVT I.

Viſitationem Monialium impedientes.

Clemen. *attendentes, de ſtat. Mon.* Statutum eſt, vt

vt singula Monasteria Monialium annis singulis visitentur, & Ordinarius loci visitet Monasteria sibi subiecta, id est non exempta, potestate ordinaria; exēpta autem, id est immediatè Papæ subiecta, potestate à Sede Apostolica hîc delegata, alia verò exempta suis Prælatis subiecta ab eisdem visitentur. Item vt in visitatione huiusmodi procuretur reformatio, seu emendatio circa habitus vanitatem, & alias sæculares actiones. Item vt mulieres, quę Canonicæ sæculares dicuntur, quæ nec renunciant proprio, neque professionem aliquam faciunt, visitentur ab Ordinario loci, siue ordinaria, siue delegata potestate, vt supra. Item, vt in dicta visitatione Visitatores sint cōtenti duobus Notarijs, & duabus personis suæ Ecclesiæ, & quatuor alijs viris honestis, & maturis. Denique statuit, quòd præsumētes impedire dictos Visitatores in premissis, nisi moniti, resipiscant, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, non obstantibus quibuscunque, &c.

Nota, quòd hæc excommunicatio ex hoc textu non est reseruata: tamen si Ordinarius visitet potestate ordinaria, impediens eum, incurrit excōmunicationē latam Papæ reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *c.16*. Si autem vtatur potestate delegata, vt supra, non incurret in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, nisi impediat per recursum ad laicam potestatem, seu tribunal, quia tunc incurret in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini *dicto cap.16*.

Nota secundò, quòd magis cōmunis sententia ait in terminis huius Clem. sufficere ad incurrēdam excommunicationem, quòd fiat vna monitio, etiam extraiudicialis. *gloss. & Cardin. hîc n.3. Angel. excomm.7. casu 39. Sylu. excommun.9. num.74. Bertacch. verbo, monitio, nu.23.* Quamuis contra, quòd trina requiratur, teneant *Suar. disp.23. de censur. sect.5. n.9. Filiuc. tract.14. n.73. Bonacc. de censur. in part. disp.2. q.2. punct.4. nu.4.* Non tamen sufficit monitio ab initio facta per edictum, sed requiritur, vt fiat post impedimentum præstitum. *Syluest. nu.74. Angel. excomm.7. casu 39. Nauarr. c.27. n.140. Tolet. lib.1. c.39. §. quinta,* nisi timeretur periculum in mora, vt *Io. Andr. hic, Cardin. nu.2. Bonif. hic. §. si qui, nu.2.*

Nota tertiò, quòd Tridentin. *sess.25. cap.9. de regul.* confirmat hoc idem, quoad ius visitandi sub distinctione, de qua in hac Clem. nō obstantibus quibuscūque, &c.

Nota quartò, quòd Prælati possunt ingredi clausurā Monia-

lium

liũ ex causa visitationis, dũmodo intrent à paucis, ijsque senioribus, ac religiosis personis comitati, ex Bulla 28. Greg. XIII. incip. *Dubijs*, vt dixi *verb. clausura*, *c.6.* & ita *Miranda p.3.q.2.ar.14. concl.2. Barbos. de potest. Episc. alleg.102.nu.45.* qui ait tunc posse ingredi cum duobus, aut tribus socijs; vnde videtur restrictus numerus concessus ab hac Clemen. per dictam Bullam Gregorij.

Est tamen aduertendum, quòd licet Prælatus excedat in hoc, verb. gr. si ingrediatur solus, vel cum maiori numero sociorum, vel à iunioribus Clericis, vel Sæcularibus viris associatus, non incurret in pœnas latas in dicta Bulla, quia eas tantum incurrit intrando sine causa necessaria; vt notat *Sanch. lib.6. in decal. c.16. nu.100. Bonacc. de clausura, q.4. punct.5. nu.12.*

Nota quintò, quod licet Episcopi ex Triden. *sess. 25. de regul. c.5.* possint visitare Monasteria Monialium exemptarũ, subdita Prælatis regularibus, pro causa tantum restituendæ clausuræ; & sic ingredi eorum septa; tamen hoc est intelligendum, quando constaret clausuram esse violatam, & prius monito Prælato, vt restituat. *Miranda loco cit. conclus. 3.*

CAPVT II.

Visitationis occasione procurationem in pecunia numerata accipientes, aut munera, aut procurationem ab alijs non inuitatis. *ab alijs non visitatis.*

I. IN *cap.1. Romana, §. procurationes, de cens. in 6. & §. sequent.* Statutum est, ne Visitator procurationem in pecunia accipiat, & ne Episcopus, vel inferior Prælatus visitans, vel quisquam familiarium visitantis aliquod munus, quodcunque sit, & qualitercunque offeratur, præsumat accipere: quòd si fuerit contra hæc præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam, nisi duplum restituat, liberetur. de qua pœna maledictionis dixi *par.1. cap.41.*

II. In *cap. exigit, 2. eo tit. in 6.* habetur constitutum in Concilio Lugdunensi, vt vniuersi, & singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitã, præsumpserint pecuniã exigere, vel etiam à sponte offerentibus recipere, vel aliàs constitutionem *d.c. Romana* violare, munera recipiendo, vel visitationis officio non impenso, procurationem etiam in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione accipiendo, duplum eius, quod receperint, Ecclesiæ, à qua id receptum fuerit,

rit, intra mēſem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Epiſcopi, & ijs maiores interdicti, ab ingreſſu Eccleſiæ, Epiſcopis inferiores ſuſpenſionis ab officio, & beneficio pœnas incurrant, quouſque de duplo plenariam ſatisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantium remiſſione, liberalitate, ſeu gratia valitura.

III. In *extrau. vnic. de cenſib.* Statutum fuit, vt procurationes, vel in victualibus, vel in pecunia à volentibus, ſecundum ſummam ibi taxatam ſecundum qualitatem Eccleſiarum, recipere poſſint Viſitatores. Si quid autem vltra taxam, ſiue ipſi Viſitatores perſonaliter viſitantes, ſiue eorum ſubſtituti, vel eorum viſitantium familiares, etiam à volentibus, receperint, duplum intra duos menſes reſtituere teneantur Eccleſiæ eidem; Viſitatores, quod ipſi, vel ipſorum familiares ipſis Viſitatoribus ſcientibus, vel ratum habentibus; familiares autem, quod dominis ignorantibus acceperint, de ſuo proprio. Aliàs Prælati interdictum incurrant ab ingreſſu Eccleſiæ, ſubſtituti ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, quouſque Eccleſijs de duplo plenariam ſatisfactionem impenderint. Familiares Clerici ſimiliter ſuſpenſionem ab officio, & beneficio; Laici verò interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem à receptione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, donec de duplo ſatisfecerint cum effectu, eo ipſo incurrant, nulla eis condonatione, vel gratia valitura.

IV. In Tridentino *ſeſſ. 24 c. 3. reform.* Statutum eſt, vt victualia prædicta ſeu procuratio Viſitatori, ac ſuis, frugaliter, ac moderatè pro temporis tantùm neceſſitate, & non vltra, miniſtranda ſint. Item vt hæc procedant etiā in viſitatione teſtamentorum ad pias cauſas. Item vt liberum ſit viſitatis, ſi velint, pecunia redimere procurationem; & tunc Viſitator teneatur recipere procurationem pecuniariam ſecundùm æſtimationem procurationis aliàs in victualibus præſtari ſolitam: & caueant Viſitatores, ne ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquam vltra accipiāt præter quod iure debetur, quouis nomine; nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, & qualitercunque offeratur: non obſtantibus conſuetudinibus, etiam immemorab. At in locis, in quibus conſuetudo eſt, vt gratis viſitatio exhibeatur, id obſeruetur: & ſi quis amplius contra ſupradicta accipere præſumpſerit, præter dupli reſtitutionem infra menſem faciendam, alijs etiam pœnis iuxta *d. c. exigit*, mulctetur: id eſt incurrat Epiſcopus interdictū ab ingreſſu Eccleſiæ; inferiores verò ſuſpēſio-

nem

nẽ ab officio, & beneficio, donec plenariè duplum restituant.

Itaque hodie, quo ad pœnas Visitatorũ, seruabitur Constitutio Concilij Lugdunensis, de qua *in d.c.exigit*, quæ est innouata per Trid. Concilium, vt supra, vt nisi restituant recepta intra mensem, incurrant in censuras in eisdem Cõstitutionibus latas, & innouatas. *Sanch.opusc.lib.2.cap.3.* *dub.*18. quamuis *Suar. de cens. disp.*37. *sect.*1. *nu.*7. dicat hodie terminum restituendi esse duorum mẽsium, per dictam extrauag. sed non aduertit ipse ad Concilium Tridenrinum.

An autem familiares visitantium incurrãt in pœnas *c.exigit*, *vel extrauag. supra citatæ*; *Suar. loco citat.* ait non contineri in *c. exigit*, sed solum in *d. extrau.* Vnde putat, eos incurrere post duos menses pœnas ibi statutas. Sed contrarium puto verius, quo ad familiares Clericos, quia in *dicto c. exigit*, verba sunt generalia de violantibus Constitutionem *cap. Romana*, vbi etiam familiares continentur sub præcepto, seu prohibitione: & ita tenet *Suarez* sibi contrarius *disputat.*31. *sect.*3. *num.*15. Vnde cum Tridentinum innouauerit *dict. cap. exigit*, sequitur vt familiares Clerici incurrant post mensem pœnas statutas in *c. exigit*; familiares laici pœnas statutas in *extrauag. vn. de censib.*

Limitanr primò aliqui, vt excuset à dictis pœnis paruitas materiæ, vt esculenta, & poculenta modica vltro oblata, quæ non valeant de se animum mouere, seu auaritiam sapere, vel pauperiorem reddere offerentem, ita *gloss. in dicto cap. Romana*, *verbo*, *aliquod munus*, *& gloss. dicto cap. exigit*, *verbo*, *munera*. *Sanchez loco citato*. *Marius Alterius tom.*2. *disputat.*13. *cap.*6. *col.*3. Sed contrarium, vt neque huiusmodi xenia possint accipere, aliàs incurrant in pœnas, ob particulam illam *munus quodcunque sit*, tenent *Io. Mon. Io. Andr. Franc. & Gemin. in d. c. Romana*.

Limita secũdò, id quod dicitur non valere condonationem, vt procedat, antequam realis fiat restitutio, nam postea restitutione facta, & peracta visitatione, ex interuallo poterit eadem quantitas, tanquam ex noua causa liberalitatis, à visitatis ei reddi, & per Visitatorem recipi, vt *Azorius* 2. *par. lib.*7. *cap* 7. *quæst.* 9. *Suarez tom.*2. *de relig. lib.*4. *tract. de boris Canonicis*, *cap.*30. *numer.*17. *Fuscus de visit lib.*1. *cap.*15. *num.*25. *Filiuccius tractat.*23. *cap.*4. *q.*10. *Menoch. de arbitrar casu* 429. *num.*6. *Henriquez l.b* 7 *cap.*36. *num.*3.

Limitant tertiò Doctores cõmuniter, quòd Notarius Episcopi nõ prohibetur accipere sua emolumenta. *Nauar. conf.*1. *de cens. Barbos. alleg.*73.*nu.*42. *Gemin. in d.c. Romana*, *cum Hostien. & Io. Mon.* qui limitant, nisi aliunde habeat stipendium. Sed contra, quòd Notarius nihil possit accipere, absolutè reperio declaratum à Sacra Congregatione super *eod. c. Trid.*

Limitant quartò aliqui, quòd potest Confessarius habens priuilegium absoluendi à censuris, & pœnis ecclesiasticis, absoluere ab obligatione restituendi duplum, vt solùm teneatur simplum restituere, & sic cessabunt censuræ: ita *Emanuel Sà, verbo, suspensio ipso iure lata, num.*13. Sed non puto hanc pœnam dupli contineri sub particula absolutionis à pœnis, cùm indigeat dispẽsatione aduersus dictas Constitutiones, quam non potest concedere Confessarius, vt dixi *p.*1. *cap.*1. *in fine*.

CAPVT I.

Vota quinque Papæ reseruata commutantes.

IN *extrau. & si Dominici, la seconda, de pœnit. & remiss.* Sixtus IV. statuit, vt nullus Confessariorum prætextu quorumcunque priuilegiorũ ab ipso Papa concessorum, possit commutare vota peregrinationis trãsmarinæ, visitationis Liminum Sãctorum Apostolorũ Petri, & Pauli & Sancti Iacobi in Compostella, & Castitatis, & Religionis, nisi de speciali Papæ licentia in scriptis; cum derogatoria indiuiduali ad eam Constitutionẽ: & contra hæc commutare attentantes, incurrant excommunicationem Papæ reseruatam.

Limita, quòd intelligitur hæc pœna contra commutantes prætextu priuilegiorum ab eodem Sixto IV. concessorum. Vnde hodie non videtur esse in vsu hæc Constitutio. *Nauar. c.*27.*n.*105. *Suar. de cens. disp.*22.*sect.*5.*n.*28. *Sanch. lib.*4. *c.*40.*nu.*23.

Limita secundò, vt vota pœnalia de supradictis non censeantur Papæ reseruata, vt *Sanch. lib.*4 *c.*40. *nu.*89. neque quando quis dubitat de animo se obligandi, etiam si verba sint clara obligationis. *Sanch. lib.*4. *c.*40. *n.*26. *in decal. & c.*44. *nu.*3.

Limitant aliqui tertiò, vt votum transmarinum intelligatur Papæ reseruatum, si sit peregrinationis deuotionis causa, non autem subsidij Terræ Sanctæ: & idem est de visitatione Liminum Apostolorum, vt *Sanchez c.*40. *num.*77. Sed contraria est communis, quòd imo votum subsidij

dij Terræ Sanctæ sit reseruatum, & quòd non possit ab Episcopo commutari; secus in voto transmarino causa deuotionis, quod dicunt non esse Papæ reseruatum, sed dispensabile; seu commutabile ab Ordinario. *gloss. in c. ex multa, de voto, verbo, ad neutros. Abb. ibi. numer.* 4. & communem Canonistarum ostēdit *Suarez tom.* 2. *de religion. tractat. de voto, lib.6. capit.* 21. *num* 2.

Sed tenendum est, vtrumque votum hodie esse reseruatum, scilicet siue causa peregrinationis, siue subsidij, *per dict.cap.ex multa, & dict.extrauag. & si Dominici*. Et ita seruat praxis, non solum Curiæ, sed & Ecclesiæ totius, vt pro dispensatione, seu commutatione voti peregrinationis deuotionis causa ad Terram Sanctam, vel Sanctum Iacobum, vel ad Limina Apostolorum, ad Sedem Apostolicam recurratur, vt videmus quotidie ad Sacram Pœnitentiariam recursum haberi: & hanc veram, & certam, & communem sententiam, & praxi receptam probat *Suarez ibi num.* 5. Votū tamen subsidij Terræ Sanctæ hodie non est in vsu.

Limita quartò, vt votum Castitatis non sit Papæ reseruatum, quando non est absolutum, sed restrictum ad tempus, vel certum obiectum. *Sanchez cap.*40. *num.*48.

Limita quintò, vt votum Professi de transitu ad strictiorem, non sit reseruatum. *Sanch. lib.*4. *cap.*40.*nu.*74. *Diana resolut.*91. *tract.*2.*tom.*2.

CAPVT I.

Vsurariorum pœnæ.

Aduertendum est, nullas pœnas latæ sententiæ in iure reperiri contra vsurarios occultos, sed solùm contra manifestos. *Molina disputat.*334. §. *circa prædicta. Pyrrhus Siculus in speculo Confess. tractat. de vsur.disp.*16.*q.*130. *numer.*3. *Toletus lib.*5. *cap.*36. §.*vlt. Filiuccius tract.*34.*n.*155. vnde cum vsurarijs occultis Cōfessarius procedere debet, sicut cum alijs obligatis ad restitutionem ex delicto, vt *Pyrrhus, Toletus, & Filiuccius ibidem*. Qui autem dicantur vsurarij manifesti, dicàm *infra cap.*7.

Vsurarius verò manifestus multas pœnas ipso facto incurrit, quādo scilicet delictum eius fuerit consummatum, nempe recipiendo vsuras. *Syluest. verbo, vsura,*9.*quæst.*4.*&* 8.*Luis.Turrian. de iust. disputat.*63. *dub.*3. *num.*6. *Vgolin. tractat. de vsur. cap.*24.§. 5.*num.*3. vbi ait esse

communem sententiam; & dummodo sit cum exercitio, seu consuetudine fœnerandi, nam aliàs non dicitur vsurarius, vt dicam *infra cap.7.*

Prima pœna vsurarij manifesti est, quòd absolutio sacramētalis, & communio Eucharistica, aliaque Sacramenta sunt ei deneganda, donec realiter, & plenariè vsuras restituerit, vel idoneam cautionem præstet de restituendo viribus patrimonij sui. *c. quia in omnibus, de vsur. c. quãquam, eod. tit. in 6.* Cui autem, & qualiter, & coram quibus sit hæc cautio exhibenda, vide *d.c. quãquam*, & dicam *infra cap.5.* Debet autem ea cautio esse pignoratitia, vel fideiussoria, vt neque sufficiat hypotheca in bonis vsurarij, si non interueniat rei traditio, scilicet pignus, vt *Gemin. in dicto c. quamquam, num.13. Francus ibi.* & communem ait *Couarr. lib.3. variarum, cap.3. num.6. Vgolin. cap.24. S.3. n.2.* Neque sufficit quòd in testamento mandet vsuras restitui, vt *dicto cap. quamquam, in princip.* quod est verum, dummodo vsurarius præstare possit huiusmodi cautionem idoneam. Aliàs enim, si non sit soluendo, vt neque pignora, neque fideiussores præstare possit, sufficiet cautio iuratoria, iurando se, quando poterit, restituturum, & iurando se tunc meliorem cautionem præstare non posse, vt *gloss. in dicto c. quamquã. Nauar. c.17. n.279. Less. lib.2. c.20. nu.187. Filiucc. n.155. Pyrrhus q.130. n.2. Turrian. dub.4. num.1. Vgolin. §.2. vers. 2. & 3.* Si vero neque iuratoriã cautionem præstare possit: vt quia iam moribundus sensus amisit; editis prius signis pœnitentiæ sufficientibus ad absolutionem, absolui poterit. *Tolet. loco cit. §. quando vero. Molina §. secundum est. Turrian. & Pyrrhus vbi supra. Lessius loco citato:* & si recuperet sensus, tunc cautio exigenda, vt *Lessius ibidem.*

Et nota, quòd ad euadendam hanc pœnam, & sequentes, sufficit satisfactio, vel cautio, etiam si posset realiter satisfieri; quidquid dicat *Toletus* contra cõmunem sententiam.

Secunda pœna est, quòd vsurarius manifestus ante restitutionem, vel cautionem, vt supra, non est permittendus Missæ ministrare, aut interesse, ex *c. quia in omnibus, de vsur.* & de communi testatur *Lup. de vsur. in dicto c. quamquam, in præfat. num.10.* sed melius probatur ex Trident. *sess.22. in decreto de obseru. & vitand. in celebr. Miss.* quod etiam obseruat *Vgolinus de vsur. cap.24. nu.4.* nam Tridentinum *ibi* statuit, neminem, qui

qui publicè, & notoriè criminosus sit, sancto Altari ministrare, aut sacris interesse permittendum: alijs autem diuinis officijs assistere non prohibetur, vt *Toletus loco citat. cum Soto, & Syluestro, & Lessio, lib.2. cap.20. num.186.*

Tertia pœna est, vt non sit admittendus ad oblationes.*d.c.quia in omnibus, de vsur.* aliàs admittens incurrit pœnas, de quibus dicam *infra cap.4.*& dixi *supra verbo, sepultura, cap.5.*

Amplia, vt hæc procedant non solum de oblationibus propriè, & strictè sumptis, quæ scilicet inter Missarum solemnia offeruntur, sed etiam de his, quæ absolutè Deo extra Missarum solemnia offeruntur; non tamen de his, quæ offeruntur per viam contractus onerosi, vt pro Missis celebrandis, &c. aut quæ offeruntur vt pauperi in eleemosynam: nam huiusmodi improprias oblationes ab vsurario recipere non est prohibitum, dummodo habeat aliunde bona sufficientia integrali restitutioni vsurarum: ita *Suarez de censur. disputat. 31. sect.2. numer.7. Filiuccius tractat.17. numer.100.* Item non est prohibitum recipere oblationes propriè dictas ab vsurario, postquam satisfecit, vel cautionem præstitit de satisfaciendo, iuxta dicta supra circa primam pęnam, ex *c.quamquam, citat.* ita *Toletus lib.1. cap.36. §. quando vero, Luis. Turrian. disp.63. dub.3. n.10.* qui ait hanc limitationem ex iuris benignitate magis, quàm ex iuris rigore procedere.

Pœna quarta est, vt non possit admitti ad Ecclesiasticam sepulturam, etiamsi pœnitens decesserit, nisi præuia restitutione, vel saltem præstita cautione ab ipso, vel ab hæredibus de restituendo, quamprimum fieri poterit, pro viribus patrimonij eiusdem defuncti, iuxta dicta *supra nu.1. ex d.c. quamquam, & c. quia in omnibus:* ita *gloss. in Clemen.1. verbo, manifestos, de sepult. Toletus loco citat. Vgolinus cap.24. §.4. vers. hæc tamen, Lupus loco citat. num.11. Syluest. verbo, vsura, 9. quæst.4. gloss. in dicto c. quãquam, verbo, mandauerint, Anchar.nu.3. Cardin. in Clem.1. nu.25. de sepult.*

Si autem vsurarius manifestus moriatur impœnitens, etiam si facta fuerit integralis restitutio, vel cautio pæstita, carere debet ecclesiastica sepultura, tanquam notorius peccator, impœnitens defunctus: ita *Abb. in d. c. quia in omnibus, de vsur. nu.4. Lupus in dict. c. quamquam, in præfat. num.11. Vgolin. de vsur. cap.24. §.2. num.1. gloss. in d. c. quamquam, verbo, mandauerint.*

Tradentes autem vſurarium eccleſiaſticæ ſepulturæ, incurrunt pœnas varias, de quibus dicam *infra cap.5.*

Aduerte, quòd ſi vſurarius in morte edidit ſigna contritionis, etiam ſi ſacramentaliter abſolutus fuerit, nulla facta reſtitutione, neque cautione præſtita ab ipſo ob ſubitam ſenſuum amiſſionem, iuxta ea, quæ dixi *ſupra nu.1.* non poterit tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, niſi hæredes reſtituant prius, vel caueant pro viribus patrimonij defuncti reſtituere, vt *Sylueſt. verbo, vſura, 9. q.4. verſ.quarta eſt*, ex *dicto c.quamquam*, & *ibi* tenet *gloſſ.in verbo, denegetur*:& ita intelligas *Toletum loco cit.* dum ait vſurariũ poſt abſolutionem poſſe tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ. Quòd ſi vſurarius occultus ſepultus fuit in loco ſacro, poſtea manifeſtum factum eſt, quòd fuit vſurarius, ſi quidem impœnitens deceſſerit vſurarius, eius cadauer exhumandum eſt, & eijciendum de loco ſacro ad ſepulturam aſini: ita *Abb.conſ.*81. *Cardin.conſ.2. Gemin. in d. c. quamquam*, *Lupus dicto nu.*11. *Vgolin. cap.*24.§.2. *num.*1. *Turrian. dub.*3.*num.*8. Simile habes *Regũ, lib.*4.*c.*23. Si autem mortuus eſt pœnitens, tunc non debet exhumari, neque extrahi, etiam ſi hæredes non caueant, nec ſatisfaciant, quia de oſſibus defuncti non eſt habenda quæſtio, niſi ſit ſepultus contra prohibitionem Eccleſiæ, nam iſte in communione Eccleſiæ deceſſit:ita *Io. Andr. in dicto c. quãquam*, ita *Lupus in præfat. num.*11. *Bald. in l. principaliter la prima, C. de libe. cau. Vgolin. c.*24. §.2. *verſ.6.*

Quinta pœna eſt, quòd teſtamentum facere non poteſt vſurarius, ex *d.c. quamquam,de vſur. in 6. ibi*, Nullus manifeſtorum vſurariorum teſtamentis interſit, niſi de vſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum præſtent idoneam cautionem, iuxta formam ibi ſtatutam: aliter facta teſtamenta non valeant, ſed ſint irrita ipſo iure: & procedit pro vtroque foro etiam ante declaratoriam, vt dixi *par.*1. *c.*33.

Amplia, quod hic dicitur de teſtamento, vt procedat etiam in codicillis, & donatione cauſa mortis, vt *Barboſ. in d.c. quamquam,nu.*8. *&* 9. cum allegatis, & magis communem ait *Clarus,* §. *donatio, q.*7. *& Ceuall. contr. comm.q.*11.*nu.*12.

Amplia ſecundò, quòd non ſufficit vſurarium defunctum eſſe cum ſignis pœnitentiæ, vel etiam abſolutione ſacramentali ſuſcepta, ſed requiritur reſtitutio, vel cautio idonea, vt ſupra: ita *Rota deciſ.*202. *nu.*2. *apud Farinacc.*

collec.

collec.crimin.& contract.Barbos. nu.6. ibidem.

Amplia tertiò, quòd etiam si testamentum factum sit ante crimen vsuræ commissum, tamen irritatur, si vsurarius manifestus postea existat. *Surd.de Alim.tit.7 q.41.nu.18.Lap.Gemin.Anchar. & Couarr.*quos sequitur *Vgolin. cap.24.§.5.versic.quarto, & Rota loco cit.*

Amplia quartò, quòd etiam si vsurarius manifestus pœnitentiam agat,& restituat,vel caueat, si postea occultè vsuram committat, testamentum eius erit irritum, quia eius pœnitentia probatur per hoc simulata. ita de communi testatur *Rota dict. decis.202. num.*1. cum allegatis. Quãuis contrarium teneant *Vgolin.loco cit. versic.tertio locum*, & alij.

Limita primò, quòd vice versa testamentum factum ab vsurario manifesto reconualescit, si postea vsuras restituat, vel caueat, vt *Surdus, Ricc. Gratian.* quos sequitur *Barbos.in d.c.quãquam*, *num.*11. Non tamen reconualescit,si hæredes restituant, vel caueant, vt *gloss.in Clemen.*1. *verbo, manifestos, de sepult.Bal. in l.si hæreditas, C.de test.man. Laurent.de Rodulph.tractat. de vsura, par.2. q.99. Less. cap.20. nu.188. Vgolin.cap.24.§.5.vers. postremo cum.*

Limita secundò, quòd valet testamentum vsurarij, si decessit pœnitens, sed non restituit, neque cautionem præstitit, quia non potuit: ita *Syluest.vsura*, *q.4.Turrian. disputat.63. dub.3. n.10.Bal.Angel.S.Antonin.Laur. de Rodulph.*quos sequitur *Vgolin. §.5. vers.5.*

Limita tertiò, quòd si vsurarius decessit pœnitens, valet eius testamentum ad pias causas,scilicet quatenus non agatur de præiudicio tertij; magis communem ait *Vgolin.vers.sexto non valet*, quamuis multi contrarium teneant apud eundem.

Sexta pœna vsurarij manifesti est infamia iuris, *c.inter dilectos, de excess.prælat.c.infames,3.q.7. c.infames, 6.q.1.l. improbum fœnus, C. ex quibus causis inf. irr.* & de communi testantur *Couarr. var.lib.3.cap.3.nu.2. Bern.Diaz & Salzedo in praxi cap.91.nu.1. Vgolin.cap.26.n.1.Lupus in dict. c.quamquam, in præfat.nu.6.*vbi etiam de Clericis affirmant; & consequenter est

Septima pœna Irregularitas ad ordines, & inhabilitas ad beneficia, ex *d.c.inter dilectos. Maiol. lib.5.cap.29.nu.1.Vgolin.loco cit. nu.7.Diaz & Salzedo loco citat.* Addit *Abbas in d.c.inter dilectos, num.6.* quod Clericus vsurarius potest etiã priuari beneficijs obtentis;potest tamen cum isto post

 cor-

correctionem, seu emendationem vitę Episcopus dispẽsare, vt possit promoueri, & promotus ministrare, vt *Abb. in d.c. inter dilectos, nu.6. Vgolin. num.7. Salzedo ibid. litt. A.*

Addunt multi Doctores, quòd hæc infamiæ pœna, & irregularitas tollitur per pœnitentiam, & restitutionem, vel cautionem supra dictam: ita *Felin. in c.1. lim.8. de probat. Mathesil. sing.196. Filiucc. tract.34. nu.106. Salas de vsur. disp.47. nu.1. Ceuall. contr. comm. q.11. num.5.* est contra *Diaz, Maiol. loco cit. Vgolin. n.7.*

Limita suptadictas pœnas, vt procedant de vsutarijs Christianis, non autem de Iudæis, secundum probabiliorem: vnde testamentum Iudæi non erit nullum, etiam si non restituat: ita *Azor. par.1. lib.8. cap.22. q.15.* cum per eum allegatis, & communem ait *Farinacc. in fragmen. litt. I. num.683.*

Limitant secundò multi Authores, vt præfatæ pœnæ contra Vsurarios manifestos statutæ, & aliæ similiter latæ contra eos, qui vsutarios manifestos ad diuina admittunt, seu ad spiritualem communicationem, de quibus dicendum in sequentibus capitibus, non habeant hodie locum, nisi tales vsuratij sint nominatim declarati, propter extrauag. *ad euitanda*, de qua dixi *verbo, censura, c.4.* & ita tenent *Suar. de censur. disput.31. sect.2. n.10. Less. lib.2. cap.20. nu.188. Salas de vsur. disput.47. num.9. Filiucc. tract.17. nu.100. Bonac. de censur. in partic. disput.3. q.3. punct.6. n.7. & de contract. disp.3 q.4. punct. vnic. nu.1.* & latè probat *Vgolin. de vsur. cap.24. §.8. nu.3. per totum.*

Alij dicunt non requiri declaratotiam, de qua in dicta extrau. id est denunciationem publicam; sed sententiam specialem, seu declaratotiam in iudicio de notorietate huius criminis vsurarum exercitij, & ante hanc sententiam non esse locum pœnis prædictis: ita *Menoch. de arbitr. casu 335. nu.12. & 13.* & inclinat *Suar. & Filiucc. loco cit.* Et quòd non possit dici delictum notorium, nec pro eo procedi ad pœnas, nisi fuerit per sentẽtiam declaratum, ait communem sententiam *Clarus §. fin. q.9. in fin.* vbi ait sic in praxi receptum. Sed hæc doctrina *Clari*, & aliorum à *Menoch.* allatorum debet intelligi vera, quando agitur ad pœnas inferendas, quæ de sui natura requirunt declaratoriam, vel executoriam, id est quæ requirunt factum hominis positiuum; secus autem in purè priuatiuis, de quibus hic agimus, vt dixi *supra par.1. c.5.*

Alij distinguunt, quòd declara-

ra-

ratoria non requiritur ad incurrendas pœnas *c. quia in omnibus, de vsur.* sed benè ad incurrẽdas pœnas *c. quanquàm, de vsur. in 6.* Ita tenẽt *Lupus in d. c. quãquàm in præf nu. 32. & 33. Couarr. variarum, lib. 3. c. 3. n. 5.* Sed rectè refutantur ab *Vgolino loco cit.* quia non assignant rationem differentiæ.

Igitur alij dicunt dictas pœnas, de quibus *hic, & seqq. capitib.* procedere, & ligare ante omnem declaratoriam, seu denunciationem, quia extrauag. *ad euitanda* loquitur de ijs, qui vitandi essent ratione sententię, seu censuræ, non autem de vitandis ratione criminis notorij: ita tenent *Sylu. verbo, vsura, 9. q. 4. vers. quarta. Nauarr. cap. 17. nu. 280. Armilla verbo, vsura, nu. 53. Molina tom. 2. disp. 334. Filiucc. tract. 14. nu. 71. Viuald. de suspen. num. 50. Marius Alterius tom. 2. disp. 11. c. 2. in fin. Iason consil. 78. numer. 3. vol. 3. Mascard. verbo, vsurarius, conclus. 1425. n. 6.* Et hæc est communior sententia. Solùm autem requiri puto declaratoriam Iudicis, vel sententiam, quando ratio notorij posset esse dubia, vt latè distinguit, & conciliat. *Mascard. verbo, notorium, concl. 1106. n. 11.* vbi ait notorium facti permanentis facilè posse excludere omne dubium, secus in notorio iuris.

Adde quòd causa vsurarum, si quæstio sit iuris, an aliquis contractus in genere, seu specie sit vsurarius, est ecclesiastica; si autem sit quæstio facti, id est, an hic contractus sit vsurarius, vel illa persona vsuraria, est mixti fori. *Clarus §. vsura, vers. hoc crimen, Ceuallos contr. com. q. 11. nu. 9.* Vide *Dianam resolut. 77. tract. 2. tom. 1.*

CAPVT II.

Vsurarij hæredes, vel complices.

Isti nisi restituant, quandiù ratiocinijs sunt obnoxij ratione vsurarum, irregulares sunt: hæredes tamen si repudiant hæreditatem ab initio, euadent hanc irregularitatem. *Hostien. in cap. tua nos, de vsur. Syluest. verbo, ratiocinia. Tabiena ibi. Abb. in cap. 1. de obl. ad ratiocin. Maiol. lib. 5. c. 29. nu. 4.*

CAPVT III.

Vsurarium manifestum admittentes ad Communionem Altaris, vel ad Pœnitentiæ Sacramentum.

I. Si Clericus admittat vsurarium ad Communionem Altaris, secundum multos incurrit in suspensionem latam in

in *c. quia in omnibus, de vsuris*, vbi expreſsè prohibetur admitti ad Communionem Altaris: & ita tenet *Sayr. lib.4. de censur.c.15. num.5. cum Angel. Sylu. Tabiena, Viuald. & alijs.* Tenet *Lupus in cap. quamquam, de vsur. in 6. in praſ. num. 13. Vgolin. cap. 24. de vsur. in princ. num. 4.* Tamen contraria eſt verior, quia tex. in *dicto cap. quia in omnibus*, prohibet tria, id eſt vſurarium admitti ad Communionem Altaris, & ad oblationes, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam; ſed ſolùm fert ſuſpēſionem cōtra admittentes ad ſepulturam, vel oblationes: & ita tenet *Suar. diſp. 31. ſect. 2. nu. 6. Bonacc. de ſuſpen. partic. quæſt. 3. punct. 6. nu. 1. Filiucc. tract. 17. num. 100.* Idemque dico de admittente ad Sacramentum Pœnitentiæ: quamuis enim *c. quamquam* id prohibeatur, non tamen extenſa eſt cenſura ad eū caſum.

CAPVT IV.

Vſurarium manifeſtum Clerici admittentes ad oblationes.

IN *cap. quia in omnibus, de vſuris*, ſtatutum eſt ne oblationes vſurarij manifeſti quiſquā accipiat, qui autem acceperit, & quæ accepit reddere compellatur, & donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfaciat, ab officij ſui maneat executione ſuſpenſus. De hac te vide *ſupra c. 1. nu. 3.* vbi declaraui, de quibus oblationibus intelligatur hic textus.

Amplia, quòd hæc pœna, & obligatio reſtituendi eſt latæ ſententiæ, quia licet feratur per verba ſententiæ ferendæ, tamen, quia ſimul fertur ſuſpenſio ipſo facto incurrenda, donec reſtituat conſequenter obligat ipſo facto: ita *Leſſ. cap. 20. nu. 187. Anan. in d. c. quia*, dicens dominium non fuiſſe tranſlatum in Eccleſiā, & *Cardin. ibi. nu. 3. Vgolin. c. 24. §. 1. de vſur.* eſt contra *Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 2. nu. 6. Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 3. q. 3. punct. 6. nu. 6.* qui putant non teneri reſtituere ante ſentētiam, & ſuſpenſionem ferri, donec ſatisfaciat, non donec reſtituat.

Amplia ſecundò, quòd hæc ſuſpenſio eſt latæ ſententiæ, vt neque prærequirat monitionem. *Suar. n. 7. Abb. hic nu. 9. cum Innocent.* quia verbum *remaneat* non indiget ſententia: & veriorem ait *Syluest. verbo, vſura, 9. q. 4. §. 4. eſt.* Alij tamen dicunt requiri monitionem. *Hoſtien. & Ioannes Andr. & Cardin. hic num. 3. Anchar. nu. 8. Henric. Boich. num. 2. in fin.* qui dicunt, hanc eſſe benigniorem ſententiā.

Limita, vt poſſint recipi oblationes ab vſurario, qui ſatisfecit, vel cauit, vt dixi *ſupra cap. 1.*

Item

Item multi limitant, quòd intelligitur hodie hæc pœna de vsurario denunciato propter extrau. *ad euitanda*, vt *Bonacc. de censur. in partic. disput. 3. q. 3. punct. 6. num. 7. Suar. disput. 31. sect. 2. nu. 10. Filiucc. tract. 17. n. 100.* Sed contraria est probabilior, quòd sufficiat notorium. *Nauar. c. 17. num. 280. Armilla verbo, vsura num. 53. Molina tom. 2. disp. 334. Filiucc. tract. 14. n. 71. Viuald. de suspens. nu. 50. Alter. tom. 2. disp. 11. c. 2. in fin.*

CAPVT V.

Vsurarium manifestum tradens ecclesiasticæ sepulturæ.

I. Ex *c. quia in omnibus, de vsur.* Statutum est, ne vsurarij manifesti, si in hoc peccato decesserint, Christianam accipiant sepulturam; Qui autem Christianæ tradiderit sepulturæ, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat, ab officio sui maneat exequutione suspensus.

De hac censura dixi *supra c. præcedenti*. Et nota, quod ex vi huius textus non erat locus hisce pœnis, si vsurarius decedebat pœnitens, mandando in suo testamento vsuras restitui, vt notat *gloss. in cap. quamquam, verbo, mandauerint, de vsur. in 6.*

II. Sed ex *d. c. quamquam*, Statutum est vlterius, quòd & si vsurarius manifestus mandauerit vsuras restitui, & sic pœnitens decesserit, nihilominus ecclesiastica careat sepultura, donec de vsuris fuerit satisfactum, vel cautio idonea de satisfaciendo pro viribus hæreditatis præstita illis, quibus facienda est restitutio, si præsentes fuerint, aut alijs, qui eis possint acquirere, vel eis absentibus loci Ordinario, aut eius Vicario, vel Parocho, in cuius Parochia testator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipsa Parochia, aut Notario de Ordinarij mandato: & in ea cautione quantitas debita exprimenda est, quatenus sit certa, vel verisimilis, arbitrio recipientis cautionem. Aliàs si minor quantitas expressa fuerit ex culpa cautionem admittentis, admittens tenebitur reliquum restituere de proprio. Quod intelligas, si adfuit eius culpa grauis, vt notat *gloss. ibi verbo, teneatur:* & sic tenebitur etiam in foro conscientiæ, quia ex officio obligabatur diligentiam adhibere sufficientẽ.

Additur *in eodẽ textu*, vt omnes Religiosi, & alij, qui manifestos vsurarios contra præsentis satisfactionis formam ad ecclesiasticam ausi fuerint sepulturam admittere, subiaceant pœnæ latæ in *d. c. quia in omnibus*, id est suspen-

ſpenſionem ab officio incurrant.

De hac re, quando liceat vſurarium tradere ſepulturæ eccleſiaſticæ, & quando exhumari debeat, dixi *ſupra cap.* 1. *num.* 4. & quando incurrantur hæ pœnæ, dixi *ſupra verbo, ſepultura, cap.* 5.

III. *Clemen.* 1. *de ſepult.* qui vſurarios manifeſtos in Eccleſijs, vel Cœmeterijs ſcienter ſepelire præſumunt, ipſo facto excommunicationem incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi, eis quibus pæmiſſa fuerit iniuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis priuilegio in quacunque verborum forma conceſſo ſuffragante.

Huius textus explicationem poſui *ſupra, verbo, ſepultura, c.* 5. Solùm addo quòd hæc pœna excõmunicationis non ſuſtulit pœnam ſuſpenſionis Clericis impoſitam in *d. c. quia in omnibus*, ideo in eis vtraque concurret: ita *Abb. in d. cap. quia in omnibus, nu.* 3. *Anan. nu.* 9. *Cardin. nu.* 3. *in fin.* Sed hæc excommunicatio latiùs patet, nam procedit etiam contra Laicos ſepelientes: ceſſat tamen hæc pœna, quoties vſurarius pœnitens deceſſit, & reſtituit, vel cauit, iuxta dicta *ſupra c.* 1. *num.* 4.

11 An autem hæ pœnæ locum habeant ante declaratoriam de manifeſto vſurarum exercitio, dixi *ſupra cap.* 1. & *verbo, ſepultura, cap.* 5. & *ſupra proximè, cap.* 4.

CAPVT VI.

Vſurariam prauitatem approbãtes, ſeu adiuuantes ſtatutis ſententijs, conſuetudinibus, vel dogmatibus.

I. EX *Clem. vn. de vſuris*, quicunque Cõmunitatum Poteſtates, Capitanei, Rectores, Conſules, Iudices, Conſiliarij, aut alij Officiales Statuta, quibus vſuras non ſolum exigi, & ſolui concedunt, ſed ad eas ſoluendas debitores ſcienter cõpellunt; aut repetentibus vſuras, grauamina imponunt, aut aliter repetitionem impediunt, facere, ſcribere, vel dictare, aut quod ſoluantur vſuræ, aut quod ſolutæ repetentibus non reſtituãtur, ſcienter iudicare præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrunt. Item ſtatutum eſt, vt eam etiam incurrant, qui talia Statuta antea edita, intra duos menſes de libris publicis nõ deleuerint, aut ſi ipſa Statuta, ſiue conſuetudines huiuſmodi præſũpſerint obſeruare. Nota quòd hæc cenſura non eſt reſeruata.

Amplia quòd licet textus loquatur contra Communitatum Officiales, tamẽ multi dicũt conti-

tinere etiam Principes supremos, & dominos tẽporales, vt *Azor. tom.1. lib.5. cap.17. §. deinde. Molina disp.331. §.domini. Syluest. vsura. 9. q. 22. Salas de vsur. dub. 47 num.12. Filiucc. tract.17. n.34.* quamuis contrarium teneat *gloss.& Io. Andr. in d. Clem. Bonif. Vitalin. nu.* 40. quæ sententia est magis conformis litteræ: & rationem affert *Vitalinus*, quia faciliùs tale crimẽ committitur à Cõmunitatibus, seu Rebuspublicis statuta facientibus.

Ampliant secũdò multi, quòd hic textus procedit etiam quando prædicta fierent Statuta, &c. de vsuris Iudęis persoluendis, vel ab eis non repetendis, quia textus generaliter loquitur, & quia dicunt eodem modo iniustum esse Statutum, vel Decretum Potestatis sæcularis permittens Iudæis vsuras exigere, vel retinere, vt Doctores, quos allegat *Auus meus decis. Pedem. 57. nu. 1.* & tenent *Sylu. loco citat. num.* 22. *Laur. in dicta Clement. Vitalin. ibi. n.38.& 73. Cardin. nu.16. Azor. par.1. lib.2. c.10. col. vlt.* qui plures allegat. Adde quòd neque Papa potest concedere directè vsuras Iudæis, scilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionẽ, quia est actio intrinsecè mala. *Berous in c. super eo. nu.7. de vsur. Anan. in c. post miserabilem, nu. 4. eod. tit.* & cõmunem ait *Marquard. de Iudæis, p.1 c.11.nu.14. Clarus, §. vsura, versic. hæc autem.*

Contra tamen, quòd hic textus non procedat, nisi de vsuris, quas Christiani exigunt, non autem si à Iudæis exigantur, quia Ecclesia non curat statuere de ijs, qui deforìs sunt, *c. inprimis, 2.q.1.* ex 1. *ad Cor. c. 5.* & constitutio Ecclesiastica generalis non continet Iudæos, nisi exprimantur. ait *Tabiena verb. vsur. 1. q. 5.* & *Patruus meus, in Consilio addito eidem decis. Pedem. supra cit.* Et quòd Princeps temporalis possit concedere actionẽ, seu compulsionem contra Christianum ad soluendas vsuras Iudæo, tenent multi, quos allegat *Auus meus dicta decis.57. nu.3. & Nauarr. consil.33. nu.7. de vsuris, vel consil. 3. de Iudæis. Pyrrhus Siculus in specul. trac. de vsur. disput. 16. q. vlt. Vgolin. de vsur. c. 2. §. 4. nu. 1. Castren. consil. 397. incip. quædam Communitas, lib. 2. in nouiss. fol.* 184. qui ait concedi posse executorem, non Iudicem, neque per viam sententiæ diffinitiuę, sed interlocutoriæ auditis partibus.

Sed media sententia verior mihi videtur, scilicet non esse illicitum Potestati, seu Principi temporali, saltem ex consuetudine immemorabili à Papa tolerata

vel

vel eius concessione expressa, permittere Iudęis mutuare Christianis sub vsuris pignore accepto, & non concedendo actionem illis ad vsuras exigendas, sed retentionem, denegãdo repetitionem coram suo Tribunali: Vnde Christianus repetens pignus, soluet vsuras; vel si non soluat, Iudæus retinebit pignus quasi sibi in solutum traditum, vt distrahi possit solemnitate seruata; & in tali casu potest Princeps, seu Iudex cõcedere assistẽtiam subhastationi, vt quod reliquum fuerit supra sortem, & vsuras, restituatur pignoranti; quia in tali casu Princeps, & Iudex se habet tantùm permissiuè, permittendo fœnus impunitum ob maius bonum; & illa assistentia est ad fauorem Christiani. Vnde si Iudæus mutuat, vel nullo pignore accepto, vel pignore minoris valoris, non poterit in iudicio petere vsuras, nec ei concedetur exactio: ita *Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 17. *§. in hac quæstione, & §. tertia dubitatio. Castrens. cons.* 295. *casus talis est, nu.* 4. *&* 5. *lib.* 2. *fol.* 145. *in nouis. & cons. seq. in fin. Ias. in l. cunctos populos, nu.* 58. *C. de summ. Trin. S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 9. *q. vlt. versic. sed cùm sciat. Tabiena vers. vsur.* 1. *q.* 5. *§. notandum.* Et quòd requiratur Papæ licentia tacita, vel expressa, ait *Farinacc. in fragmentis lit.* I. *nu.* 671. vbi ait esse magis communem.

Si autem Princeps, seu Communitas cõcederet Iudęis actionem ad vsuram, seu exactionem, tunc incurreret in pœnam *dictæ Clementin.* 1. *de vsuris*, quia facilius fuit concedere exceptionem, quàm actionem: ita *Castren. dicto consil.* 295. *numer.* 4. *& alij supra citat.* & idem ait *Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 17. *§. tertia dubitatio*. Item si faceret statutum, seu legem denegantem Christiano vsurarũ repetionem à Iudæo in iudicio sæculari; nam hoc ait esse contra hunc tex. secùs si tãtum denegaret audientiam repetenti absque lege, sed sola consuetudine, & de facto.

Amplia tertiò, quòd hæc pœna ligat etiam non delentes statuta condita post hanc Clementinã; vt *Suar. de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *nu.* 30. *Filiucc. tract.* 14. *nu.* 171. quidquid contra dicat *Vitalin. in eadem Clement.*

An autem etiam hodie isti habeant dilationem illam trium mensium? affirmat *Suar. & Filiuc. ibi.* quo ad eos qui non fuerunt complices, sed successores statuentium, quia adest eadem ratio. Contrarium tenet *Bonac. de censur. partic. disput.* 2. *q.* 10. *punct.* 15. *nu.* 7. & in simili tenet *gloss. in c. nouerit,* 49. *de sent. excommunic. verbo, intra duos mẽses;*

es; quam ibi sequitur *Io. Andr. Cardin. nu.* 3. *Anchar. nu.* 3. *&* *Abb. num.* 3. qui ait successores istorum à die sciẽtiæ teneri quãprimùm delere, non expectato illo termino, aliqua tamen eis morula, seu dilatione arbitrio prudentis concessa; & hæc videtur tenenda, vt magis communis Canonistarum.

II. Statuentes, vel decernentes aliquid cõtra recurrentes ad forum Ecclesiasticum pro repetitione vsurarum, siue ab vsurario fideli, siue Iudæo, incurrũt in pœnas latas contra facientes statuta, vel decreta contra libertatem ecclesiasticã: de quibus dixi *verbo Leges*; & in pœnas latas contra impedientes recursum ad forum ecclesiasticum, seu impediẽtes iurisdictionem ecclesiasticam, de quibus dixi *verbo, iurisdictio. Castrens. consil.* 296. *nu* 4. *lib.* 2. *fol.* 145. *Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 17. §. *deinde*. Aliàs facientes statuta, vel decreta de vsuris soluendis, vel non repetendis, non dicuntur facere contra libertatem ecclesiasticam, sed contra iustitiam, vt *gloss. in hac Clem. verbo, tres menses, & ibi Canonistæ*.

III. Statuentes, & iudicantes, & in his cooperantes ad exactionem vsurarum, vel retentionem, denegando repetitionem, obligantur ad restitutionem, tanquã cooperantes iniustitiæ, secundo loco, id est in defectum vsurariorum. *Sylu. verbo, vsura*, 9. *q.* 22. *Turrian. de iust. disp.* 64. *dub.* 4. *nu.* 5. *Tabiena verb. vsura*, 1. *q.* 5.

IV. Affirmãs pertinaciter, exercere vsuras non esse peccatum, vel faciens statutum approbans, & permittens vsuras tanquam licitas, incurrit crimen, & pœnas hæresis, de quibus vide *verbo, hæresis*: ita *Clem.* 1. *de vsur.* §. *fin. ibi gloss. verbo, hæreticum, & ibi DD. & Barbos. nu.* 12. *&* 13. *Gratus cons.* 49. *nu.* 24. *p.* 2.

CAPVT VII.

Vsurarijs manifestis locum ad fœnus exercendum dantes.

I. IN *cap.* 1. *de vsur. in* 6. vt commoditas fœnus exercendi adimatur vsurarijs, statutũ est ne Collegium, aut alia Vniuersitas, vel singularis persona, alienigenas, aut alios non oriundos de terris suis, publicè fœnus exercentes, vel exercere volentes, ad hoc, domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut aliàs habitare permittat; sed vsurarios huiusmodi manifestos omnes infra tres mẽses de suis terris expellat, neque vnquam aliquos tales de cætero admittat; nemoque illis ad fœnus exercendum domum locet, vel alio titulo concedat. Qui verò

rò contrafecerint, si personæ fuerint Ecclesiasticæ, Episcopi, aut Episcopis superiores, suspensionis; inferiores Episcopis, singulares personę Ecclesiasticæ, excommunicationis; Vniuersitates, & Collegia, interdicti sententiā ipso facto incurrant; & si has censuras respectiuè incursas animo indurato per mensem sustinuerint, terræ ipsorum quandiù ibi vsurarij præfati permanserint, Ecclesiastico subiaceant interdicto. Laici verò à suis Ordinarijs, censuris compescantur, scilicet sententijs ferendis, omni priuilegio cessante. Hæ censuræ nulli sunt reseruatæ, vt patet ex textu.

Nota primò, quòd hic texus procedit solùm de vsurarijs manifestis. Dicitur autem vsurarius manifestus, quando hæc duo cōcurrunt, scilicet consuetudo, seu exercitium, seu frequentia mutuandi sub vsuris; & publicitas notoria. Nam nomen vsurarij est verbale, ex natura sua significans exercitium, seu frequentiam; ita de omnibus pœnis vsurariorum docet *Couarr. 3. variarum, cap.3.nu.2. §. scribit. Lupus de vsur. comment. 4. in præf. n.22. Vgolin. de vsur. cap.24 § 8. nu.1.* Vnde non sufficit vnus actus etiā notorius. *Menoch. de arbitrar. cap.235 n.6. cum Bart. & Salic. & alijs:* & tenet *Mantica de tacit. & ambig. tit.24. num.13. lib.8. Turrian. disput.63. dub.4. nu.4.* Neque sufficiunt duo actus ad hanc consuetudinem facti, *Menoch. casu 81. nu.2. ibidem.* Neque sufficiunt tres actus, vt quis dicatur vsurarius. *Ias. consil.154. vol.4. Grat. cons 39. n.5. vol.2.* Sufficit tamen exercitium inchoatum, id est vnus actus exprimens intentionem exercendi, vt mensam proponēdo. *Menoch. casu 235. num.9 cum allegatis.* Imo ad pœnas tex. nostri, id est *d. c.1. de vsur. in 6.* sufficit voluntas publicè exercendi fœnus exteriùs expressa, seu significata absque vllo actu vsuræ, vt patet ex textu, & docet *Suar. de censur. disp.31. sect.5. num.13.* Item quamuis consuetudo ista tollatur per pœnitentiam quoad forum interius, & per satisfactionem, vel cautionem idoneam quoad forum exterius, vt dixi *cap.1.* tamen si postea reincidat in idem etiam per vnum actum, redit consuetudo. *Suarez tom.2. de relig. tract. de iuram. lib.3. cap.6. nu.8.* & redit denominatio vsurarij, & pœnas incurrit. *Rota decis.202. nu.1. apud Farin. collect. de contract. & delict.* vbi addit procedere etiam per vnum actum occultum, tenetque *Feder. de Sen. cons.7. Gemin. in c. quamquam, §. omnes. nu.7. de vsur. in 6.* & est cōmunis sententia, vt *Rota ibi.*

Manifestus autem dicitur vsura-

ratius, quando eius exercitium est notorium notorietate facti, vt quia publicè habet mensam ad fœnerandum expositam, vel ita frequenter fœneratur (etsi priuatim) vt populus de ea re certitudinem habeat. *gloss. in d. c. 1. de vsur. in 6. verbo; manifesti. Clarus* §. *vsura, vers. sed hic. Menoch. de arbitrar. casu* 235. *num.* 9. *Mascard. verbo, vsura, conclus.* 1425. *nu.* 3. & 4. vel si vsuræ exercitium esset confessus coram magna populi multitudine, ita vt publicè confessus dici possit. *Menoch. nu.* 21. & plures allegat *Mascard. num.* 11. Sufficit autem, vt res sit notoria maiori parti ciuitatis, vel oppidi, vel viciniæ, vel parœciæ, iuxta ea quæ dixi *par.* 1. *cap.* 21.

Item manifestus dicitur si sit eius exercitium notorium notorietate iuris, vt quia in iudicio est de hoc confessus, vel condemnatus. *Couarr. lib.* 3. *var. cap.* 3. *nu.* 4 *Clarus verbo, vsura, nu.* 5. *Menoch. casu* 235. *nu.* 12. *Mascard. conclus.* 1425. *nu.* 8. *Barbos. hic num.* 9. non tamen sufficeret eum fuisse conuictum, si nō sit condemnatus, secundum probabiliorem, quam tenent *Abb. consil.* 2. *lib.* 2. *Federic. de Sen. consil.* 64. *Couarr. num.* 4. *citat. Menoch. casu* 233. *nu. vlt. Salzedo ad Diaz c.* 92. *praxis. Mascard. loco cit. num.* 17. quamuis cōtrarium teneant multi, vt dixi *d. c.* 21. *par.* 1. Neque sufficit confessionem factam esse coram Parocho, & duobus testibus, secundum veriorem, & communem sententiam. *Bernard. Diaz*, & *Salzedo ibi. Menoch. nu.* 12. *tract.* 14. *nu.* 111. *Turrianus disp.* 63. *dub.* 4. *num.* 4. *Molina disput.* 333. quamuis contrarium teneat *Clarus* §. *vsura, loco cit.*

Adde quòd dicitur manifestus vsurarius, si olim fuit manifestus, & pœnitentiam egit, & restituit, vel cauit, sed postea reincidit in crimen vsuræ, etiam occultè, vt *Rota decis.* 202. *supra citat.* cum communi sententia.

Nota secundò, quòd illa suspensio contra Episcopos lata, est ab officio, & beneficio; quia est absolutè prolata: ita *Sayrus lib.* 4. *c.* 12. *nu* 48. *Suar. disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 15. Interdictum autem illud personale generale cōtra Vniuersitates, non ligat particulares de Vniuersitate, vt debeat abstinere à diuinis, nisi cùm Vniuersitatis culpa fuerit publica effecta. *Suar. disp.* 37. *sect.* 2. *nu.* 4. *Filiucc. tract.* 18. *nu.* 128. Interdictum verò illud locale nō obligat illos de tali loco, qui nō fuere culpabiles, vt abstineant à diuinis, nisi postquam fuerit denunciatum nominatim. *Suarez disp.* 37. *sect.* 2. *nu.* 5. *Coninch de censur. disp.* 17. *dub.* 5. *in fine.*

Sayr. lib. 5. *cap.* 12. *num.* 24. *& lib.* 5. *c.* 4. *nu.* 9 *&* 10. *Vgolin. tract. de interd. tab.* 5. *c.* 17. §. 2.

Nota tertiò, quòd illud interdictum personale contra Vniuersitates intelligitur solùm contra Vniuersitates ecclesiasticas, non laicas: ita *Io. Andr. hic, & Gemin.* §. *qui verò, num.* 4. *Armilla verb. vsura, num.* 53. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 136. *Azor tom.* 3. *lib.* 5. *de vsura, c.* 18. *vers. tertia pœna. Molina disp.* 333. §. *capite primo.* Contra *Arcbid. & Anchar. hic num.* 4.

Nota quartò, quòd hæc Constitutio secundum multos DD. procedit tam de vsurarijs Christianis, quàm de Iudæis, & alijs Infidelibus, si eorum natio ibi nõ sit admissa ex licentia Papæ tacita, vel expressa: ita tenet *Ioan. Mon. & Gemin. hic n.* 6. *Franc.* §. *& quia. Felin. Decius. Alex. Lauren. de Rodulph. Rolan. & Ricciul. apud Barbosam hic n.* 2. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 186. *Syluest. verbo vsura,* 9. *q.* 22. *Luis. Turrian. disput.* 63. *dub.* 4. *num.* 5. *Alterius tract. de interd. disp.* 12. *cap.* 2. *Bonacc. de censur. partic. disput.* 2. *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 2. *Filiucc. tractat.* 14. *num.* 111. Contrarium tamen tenent *Barbat. & Soccin. apud Barbos. hic num.* 3. *Azor. tom.* 3. *lib.* 5. *tract. de vsura, cap.* 18. §. *tertia pœna; cum Rosella, & Francisc. Aret.* & hanc communem ait *Armilla, verbo, vsura, nu.* 53. & ita fuisse declaratum ab Eugenio IV. ait *Tabiena verbo, vsura,* 1. *quæst.* 5. *vers.* 8. & hanc consuetudine receptam ait *Clarus* §. *vsura, vers. hæc autem.*

Adde quòd locum dantes vsurario directè ad fœnus exercendum, tenentur ad restitutionem vsurarum in subsidium, seu in defectu vsurariorum. *Sylu. verbo, vsura,* 9. *q.* 22. *Tabiena verbo, vsura,* 1. *quæst.* 1. *Luis. Turrianus loco cit. nu.* 5. quia cooperantur directè ad vsuras.

CAPVT I.

Vsurpantes bona, vel prouentus Ecclesiarum, vel piorum locorum, vel occupantes, vel impedientes quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent; & Clerici consentientes.

1. EX Trident. *sess.* 22. *c.* 11. *reform.* decretum est, vt si quis Clericorum, vel Laicorum alicuius Ecclesiæ, vel alicuius beneficij sæcularis, aut Regularis, vel Montium Pietatis, aliorumue locorum piorũ, iurisdictiones, bona, census, aut iura, fructus, emolumenta, obuẽtiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent, per se, vel per alios, vi, aut metu incusso, vel per suppo-

fitas personas Clericorum, aut Laicorum, alioue colore, in proprios vsus conuertere, illosque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab ijs, ad quos iure pertinent percipiatur, is anathemati, id est excommunicationi tandiù subiaceat, quandiù occupata, seu accepta restituat integrè Ecclesiæ, seu administratori, seu beneficiato, ac deinde à Papa absolutionē obtinuerit. Quòd si prædicta committens Patronus fuerit eiusdem Ecclesiæ, vltra prædictas pœnas, iurepatronatus eo ipso priuatus existat. Clericus verò huiusmodi fraudis, & vsurpationis fabricator, vel cōsentiens, eisdem pœnis subiaceat, & quibuscūque beneficijs priuatus sit, & ad quæcunque alia beneficia obtinenda inhabilis efficiatur, & à suis ordinibus suspendatur arbitrio Ordinarij. Nō ergo sunt ipso iure suspensi, neque irregulares.

Nota primò, sine dubio hoc decretum procedere contra ocpantes, vel impedientes perceptionem dictorum bonorum, per vsurpationem propriè dictam, id est, non quasi furtiuè, aut manifesta rapina, sed tanquam ex iure ad illa, seu quasi ea bona ad ipsū pertineant, scilicet vsurpando, etiam ius, & potestatem ea percipiendi, seu dominium, vel quasi dominium, hoc est enim propriè vsurpare, vt *gloss. in cap. multi*, *2.q.1. Caiet. excomm. c.27. vers. quarta est. Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. nu. 96. Sayr. lib. 3. de censur. c. 21. in fin. Filiucc. tract. 16. n. 223. Marius Alter. tom. 1. lib. 5. disp. 18. §. vsurpant. Tolet. lib. 1. c. 28. in fin. vers. 3. vt fit Vgolin. super c. 17. Bullæ in Cœna Domini, in princ. nu. 4. & §. 2. n. 2.* Sed etiam secundum multos Authores procedere cōtra occupantes sine vsurpatione, sed iniustè, vt vi, aut clam; dummodò sciant ea bona esse Ecclesiarum, seu piorum locorum: ita *Bonacc. de censur. partic. disput. 1. q. 18. punct. 4. n. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. c. 38. q. 16. Io. Franc. Leon. Thesauri fori Eccles. p. 1. c. 15. n. 53. Filiuc. tract. 15. n. 117. tract. 16. nu. 223.* & ita esse declaratum à Sacra Congreg. Concilij refert *Azor. Bonacc. & Leon. loco cit.*

Item, quòd procedat contra ipsos Rectores beneficiorū alienantes bona Ecclesię sine licētia, & forma iuris debita, & alios ea sic recipientes, docēt *Bonac. trac. de alien. bon. Eccles. punct. 5. n. 3. & Io. Fran. Leon. loco. cit.* vbi ait sic à Sacra Congreg. declaratum. Sed contrarium in hoc tenēt *Filiucc. tract. 44. c. 6. n. 3. in fin.* & *Azor. loco cit.* quia dicunt alienātes, & recipiētes eo casu habere titulum coloratum, ideo non dici vsurpare, nisi post præceptum Iudicis fuerint contumaces.

Item procedit contra iniustè impediẽtes perceptionem dictorum bonorum, seu fructuum, etiam sine vsurpatione. *Filiucc. tractat.* 15. *num.* 117. & *Mar. Ant. Genuen. pract. quæst.* 150. *num.* 3. qui propterea ait in hoc decretum committere, eiusque pœnas incurrere Beneficiatum, seu Prælatum repudiantem Legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ eius delatam, scilicet si sine causa rationabili hoc faciat; præsertim cum hoc decretum loquatur contra præsumentes, id est dolo malo ea facientes.

Item quòd procedat contra Prælatum, seu Rectorem beneficij destruentem bona Ecclesiæ, vt cædentem arbores fructiferas, &c. tenet *Bonac. de alien. punct.* 2. *num.* 7. quia hanc etiam ait esse vsurpationem, seu occupationem illicitam, & hic prohibitam, vel esse impeditionem ne percipiantur eæ, eorumue fructus ab ijs, ad quos pertinent. Sed contra *Azorius loco citato* ait non contineri in hoc decreto, & pœnis, Beneficiatum cædentem arbores, vt eas vendat, vel sibi retineat, sed contineri extraneum vi, aut clam arbores beneficij cædentem, & occupantem: & idem tenet *Filiuccius locis citat.* Item procedit contra vsurpantes bona non solum piorum locorum ecclesiasticorum, id est, quæ sunt fundata cum authoritate Episcopi, sed etiam laicalium, vt Montium Pietatis, &c. vt patet ex Tridentino.

Nota secundò, quòd illa pœna priuationis iurispatronatus non ligat ante sententiam declaratoriam pro foro conscientiæ, cùm sit priuatio iuris quæsiti, per doctrinam *Io. Andr. cap.* 1. *num.* 10. *de homic. in* 6. *Gomez in reg. de Annali, quæst.* 52. *Couarr. in c. Alma, par.* 1. §. 2. *n.* 9. *Less. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 63. & *cap.* 35. *num.* 147. & in terminis de lege priuante ipso facto iurepatronatus in pœnam, dixi *supra verbo, simonia, cap.* 8. *numer.* 2. Vnde neque peccaret qui sciens patronum occultè incidisse in hanc pœnam, procuraret ab eo præsentationem, quia adhuc retinet titulum coloratum, & possessionem, imò verum titulum vtilem, seu quasi dominium vtile, vt dixi *par.* 1. *cap.* 5. & 6.

Limita autem, vt non sit illicitum patrono in limine fundationis cum consensu Episcopi, sibi reseruare aliquod ius super fructuum perceptione, vel aliquod seruitium, vt *c. præterea, il secondo, de iurepatr.* latè *Sanchez in opusc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 52. *à num.* 3.

Item pœna priuationis beneficiorum, de qua hic, est latæ sententiæ, ob illam particulam

priuatus sit, quia verbum *sit* coniungitur participio præteriti temporis, *priuatus:* vnde priuat ipso iure: ita *Gemin. in cap.*1. *§. vlt. de elect. in* 6. *Tiraquellus in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.*184. cum communi. *Sayr. lib.*1. *de censur. cap.*11. *num.*9. Tamen nō ligat ante sententiam declaratoriam, secundùm veriorem, & receptiorem opinionem: vt *Io. Andr. Gomez, & Couarr. loco cit.*

Item pœna inhabilitatis est latæ sententiæ ex hoc decreto per illa verba, *inhabilis efficiatur*, quæ de se non videntur requirere factum hominis, vt multi apud *Tiraquell. loco citat. num.*208. licet ipse contrarium teneat cum alijs Doctoribus: & ita quod sit latæ sententiæ, intelligit *Toletus lib.*1. *cap.*41. *§. quarta habetur*.

Hæc pœna secundum magis cōmunem ligat in foro conscientiæ ante declaratoriam, vt dixi *par.*1. *cap.*30. quamuis probabiliter contrariam multi teneant, vt *ibi* dixi.

Nota tertiò, quò Clerici consentientes vsurpationi, hic intelliguntur qui actione positiua cōcurrunt, vel negatiua, quando ex officio impedire tenebantur, secus si solum ex charitate, per *gloss. in c. quantæ, verbo, consentientes, de sentent. excommun. Nauarr. cap.*27. *num.*78. *Auila par.*2. *cap.*3. *disp.*3. *dub.*8. *Molina disputat.*33. *num.*52. *tom.*4. & cōmunem ait *Coninch disp.*14. *de censur. nu.*174. & tenet *Layman lib.*1. *tract.*5. *par.*2. *cap.*5. *num.*6. quamuis contrarium teneant alij, scilicet contineri etiam non impedientes, quando ex charitate sub peccato mortali tenentur. *Syluest. verbo, excommun.*6. *num.*5. *Suarez de censur. disp.*22. *sect.*1. *num.*56. *Filiucc. tractat.*15. *num.*31. & communem dicunt, & tenent *Sayr. lib.*3. *cap.*26. *num.*24. & *Marius Alterius tom.*1. *lib.*5. *disp.*12. *cap.*6. *colum.*11.

II. Ex Bulla in Cœna Domini, *cap.*17. fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes iurisdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam, & Sedem Apostolicam, & quascunque ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarū, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes.

Limitant Doctores hanc censuram, vt solum procedat contra vsurpantes vsurpatione propriè dicta (id est quasi ex iure ad dictos fructus, seu prouentus) non autem contra fures, aut raptores. Est communis sententia interpretum huius capitis. *Caiet. Nauarri, Alterij, Toleti, Duardi, Suarez, Vgolini, Filiuc. Sousæ, & Reginal.* quos allegat, & se-

quitur *Bonacc. quæst.*18. *super Bulla Cœnæ, punct.*1.*nu.*3.& sequuntur *Quaranta, verbo, bona eccles. vsurpantes*. *Riccius resolut.*415. *nu.*4.

Procedit autem secundum veriorem cõtra omnes vsurpantes. siue publica, siue priuata potestate, siue Laici sint, siue Ecclesiastici, vt *Vgolin. c.*17. §.1. *in princ. Sayr. lib.*3.*cap.*21.*nu.*4.*Sousa in Bullam Cœnæ, disput.*89. *num.*1. *Filiucc. tract.*16. *n.*212.*Duard. lib.*2. *in Bullam Cœnæ, can.*17. *q.*2. *num.*1. & alij. Est contra *Nauarrum cap.*27. *nu.*71. *versic. prima declaratio*, qui putat hic solum agi de vsurpãtibus publica laicali potestate.

III. Ex Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess.*9. incurrunt sententiam excõmunicationis Principes temporales; & interdictum terræ, seu dominia, si vsurpent, aut occupent, aut sequestrent, aut detineant fructus ecclesiarũ: tractat *Marius Alter. disput.*18. *lib.*5.*c.*2. *in fin. tom.*1. Sed censuræ Concilij Lateranensis præfati non fuerunt vsu receptæ, nisi quatenus aliunde fuerint innouatæ, vt dixi *verbo, Immunitas, cap.*4. *num.*3.

IV. Contra vsurpantes oblationes Deo factas, eiusue Ecclesijs, vel Ministris, sunt aliæ pœnæ, seu censuræ latæ sentẽtiæ, de quibus dixi *verbo, Oblationes, c.*1.

V. Contra Religiosos decimas vsurpantes sunt aliæ pœnæ latæ sententiæ; de quibus dixi *verbo, Decimæ, cap.*1.

VI. Contra vsurpantes fructus Ecclesiarum vacantium aliæ sunt pœnæ latæ sententiæ, de quibus dixi, *verbo, Vacantia*.

VII. Vsurpans, seu iniustè detinens res Ecclesiæ alicuius, vel personę ecclesiasticæ, etiamsi Laicus sit, conueniri potest coram Iudice ecclesiastico ratione illius rei, & ab ecclesiastico Iudice potest coerceri, ex *c. si Clericus Laicum, de foro competen. & ibi Canonistæ communiter*, & de magis communi testatur *Osasch. decis. Pedem.* 32. *num.*6. Quod intelligas, dummodo à reo probabiliter non negetur rem esse Ecclesiæ, seu Clerici, vt ex eo textu notat *Felinus ibi in princip.* & alij Doctores, quos recenset *Barbos. ibi nu.*2.

CAPVT II.

Vsurpare, vel per contractus acquirere Laici procurantes iuspatronatus, vel dominium directum in bonis ecclesiasticis, & ecclesiastici huiusmodi vsurpationi consentientes.

IN *cap.*2.*de reb. eccles. non alien. in* 6. Prohibetur Prælatis Ecclesiarum (scilicet tam vi-

viris, quàm fœminis, vt ibi intelligunt *glossa, & Doctores*) suas Ecclesias, vel earum iura, vel bona subijcere laicis quoad iuspatronatus, vel dominium directum, perpetuò, vel ad longum tempus, sine sui Capituli consensu, & Sedis Apostolicæ licentia speciali: & in contrarium gesta sunt nulla, etiàm quoad causam præscribendi: & Prælati contrauenientes incurrũt suspensionem ab officio, & administratione: & Clerici illius Ecclesiæ, qui scientes aliquid cõtra prædictam prohibitionem esse præsumptum, denunciare id Superiori neglexerint, incurrunt suspensionem triennalem à perceptione beneficiorum, quæ in Ecclesia obtinent sic grauata. Laici vero compellentes Prælatos, vel personas ecclesiasticas ad talia facienda, excommunicationis sententiam incurrunt nulli reseruatam.

Quòd si ex huiusmodi contractibus cum dicta licentia, & consensu initis, ipsi laici aliquid vsurpauerint vltra concessa, nisi legitimè moniti ab huiusmodi vsurpatione destiterint, & vsurpata restituerint, eo ipso sententiam excõmunicationis incurrunt non reseruatam; & procedi poterit ad supponendum eorum terras interdicto ecclesiastico.

Amplia, vt ibi dicta de Prælatis procedant etiam contra Episcopos, quia ipsi principaliter Prælati dicuntur Ecclesiæ: ita *Suarez de censur. disputat.* 31. *sect.* 5. *num.* 10. *Filiucc. tract.* 17. *num.* 147. *Alter. tom.* 2. *disp.* 12. *cap.* 4.

Limita primò, quòd suspensio illa contra Prælatos est ab officio ordinis, & ab administratione rerum temporalium Ecclesiæ grauatæ, non autem ab alijs beneficijs. *Suarez num.* 9. *Filiuc. ibid. Gemin. & Franc. in dicto cap.* 2.

Limita secundò, quòd non denunciantes, vt supra, incurrunt, si sciant, & probare possint, & sine suo graui damno valeant denunciare. *Suarez ibi nu.* 9. *Marius Alter. ibid.* §. *ad incurrendum.*

Limita tertiò, quòd hæc subiectio ad longum tempus dicitur si ad decennium, vel vltra, quia extrau. *Ambitiosæ, de rebus eccles. non alien.* prohibens locationem vltra triennium, non procedit in mera subiectione quo ad iuspatronatus, vel directum dominium nudum: ita *Suar. disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 16. *cum gloss. Sylu. & Nauarr. Filiucc. tractat.* 14. *num.* 61. *Alter. loco cit.* Adde, quod vsurpans iuspatronatus, vel dominium directum in Ecclesia libera, vel loco pio, vel eorum fructus, vel bona, & Clerici consentientes incurrunt in pœnas la-

latas in Tridentino Concilio, & Bulla in Cœna Domini, iuxta dicta *c. præced.*

Item vſurpans iuſpatronatus, & bona, ſeu fructus in Eccleſia, ſeu beneficio vacante, & Clerici conſentientes, incurrunt in pœnas, de quibus dixi *verbo, vacantia, cap.2.* Item contra eoſdem patronos vſurpantes fructus Eccleſiarum, ſeu beneficiorum vacantium, aliæ ſunt pœnæ latæ, de quibus dixi *verbo, vacantia, cap.4.*

CAPVT III.

Vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiarum, vel piorum locorum.

PEr hanc vſurpationem iuriſdictiónis incurruntur pœnæ latæ in Trident. Concilio, *c.11. ſeſſ.22.* & Bulla in Cœna Domini, *cap.17.* de quibus dixi *ſupra cap.1.*

Amplia primò, vt incurrat in dictas pœnas vſurpans iuriſdictionem Eccleſiarum, ſeu eccleſiaſticorum locorum, etiam eccleſiaſticam, non ſolùm ſi temporalem, ſecundum communem ſententiam; quia textus generaliter loquitur: ita *Suarez de cenſur. diſp.21. ſect.2. num.95. Duard. ſuper Bulla Cœnæ Domini, lib.2. can.17. q.3. num.13. Souſa ibi, cap.18. diſp.86. num.2. Filiucc. tract.16.n.219.* quicquid contra teneat *Alterius ſuper ea Bulla diſp.18.c.1.colum.1.*

Amplia ſecundò, vt procedat ſiue vſurpans ſit eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, vt dixi *ſupra c.1.* & ita de veriori ſententia teſtatur *Bonacc. ſuper eadem Bulla, q.18. punct.3.num.2.*

Sed an procedat tam de iuriſdictione ordinaria, quàm delegata, negat abſolutè *Bonacc. diſput.1. de cenſur. partic. q.18. punct.2.num.20.* Sed contra puto, quando vſurpans intenderet vſurpare iuriſdictionem delegatam priuatiuè; nō ſolum cumulatiuè, & inſolidum; quia in hoc ſecundo caſu nihil diminueret de iure alterius: cùm enim iuriſdictio delegata competat iure ſpeciali, vt *l.1. ibi DD. ff. de offic. eius*, & ſit radicata, & fundata non in perſona propria delegati, ſed delegantis, vt *Abb.* quem ſequitur *Felin. in c. cauſam matrimonij, num.7. verſ. pro opinione Abbatis, de off. deleg.* & ideo eſt multiplicabilis & communicabilis in ſolidum pro voluntate delegantis; & ita communicari cenſetur in ſolidum quando diuerſis conceditur vt ſingulis, vt *Felin. loco cit. num.7. in fin. cum Bal. Bartolo, & alijs.* Quare infero, quòd ſi ſimplex Sacerdos abſoluat ſacramentaliter alienum

Sub-

ſubditum ſine licentia, ſeu approbatione Ordinarij illius, non incurrit in has cenſuras, quia hæc eſt vſurpatio iuriſdictionis non ordinariæ, ſeu iuris Parochialis, ſed delegatæ, & non priuatiuè, ſed cumulatiuè: de quare dixi *verbo, abſolutio, c.* 2.

Vſurpans iuriſdictionem, ſeu exercens actus illius, quam non habet, punitur *l. Cornelia, de falſis*, pœna arbitraria, vt *l. eos, ff. ad l. Corneliã de falſis, ibi Doctores*, vt dixi *verbo, abſolutio, c.* 2. §. *ſecundum dubiũ*; quamuis *Menochius de arbitr. caſu*, 320. *in fine*. ſentiat puniendum de crimine ſtellionatus, & non legis Corneliæ, niſi cum expreſsè aliquod falſum committit, vt ſi ſe ingerat falſis litteris: ita *Menoch. nu.* 6. Sed quidquid de his duobus dicamus, ſequitur quòd damnatus per ſententiam definitiuam incurrit pœnam infamiæ & conſequenter eſt irregularis, vt dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *tertio modo*.

Ordinarij Eccleſiaſtici, ſeu Prælati vſurpantes iuriſdictionem in exemptos, ſeu Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos, incurrunt in pœnas, de quibus dixi *verbo, iuriſdictio, cap.* 19.

Regulares vſurpantes iuriſdictionem Parochorum incurrunt pœnas, de quibus dixi *verbo, Parochialia*.

Laici vſurpantes iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſiue in perſonas, ſiue in cauſas eccleſiaſticas, incurrunt pœnas, de quibus dixi *verbo, Iuriſdictio, c.* 1. *& ſeqq.*

Vſurpantes iuriſdictionem ſupremam Romanæ Eccleſiæ competentem in temporalibus, incurrunt pœnas, de quibus dixi *verbo, Romana Eccleſia*.

CAPVT I.

Vxoricidium.

Vide *verbo, Homicidium, cap.* 5.

FINIS SECVNDÆ PARTIS.

LAVS DEO

REGESTVM.

a b c d

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy.

Omnes ſunt Quaterniones, præter b,c, Ternionem, & Yy, Folium cum dimidio.

ROMÆ, Sumptibus Hermanni Scheus.
Typis Ludouici Grignani. MDCXL.

SVPERIORVM PERMISSV.